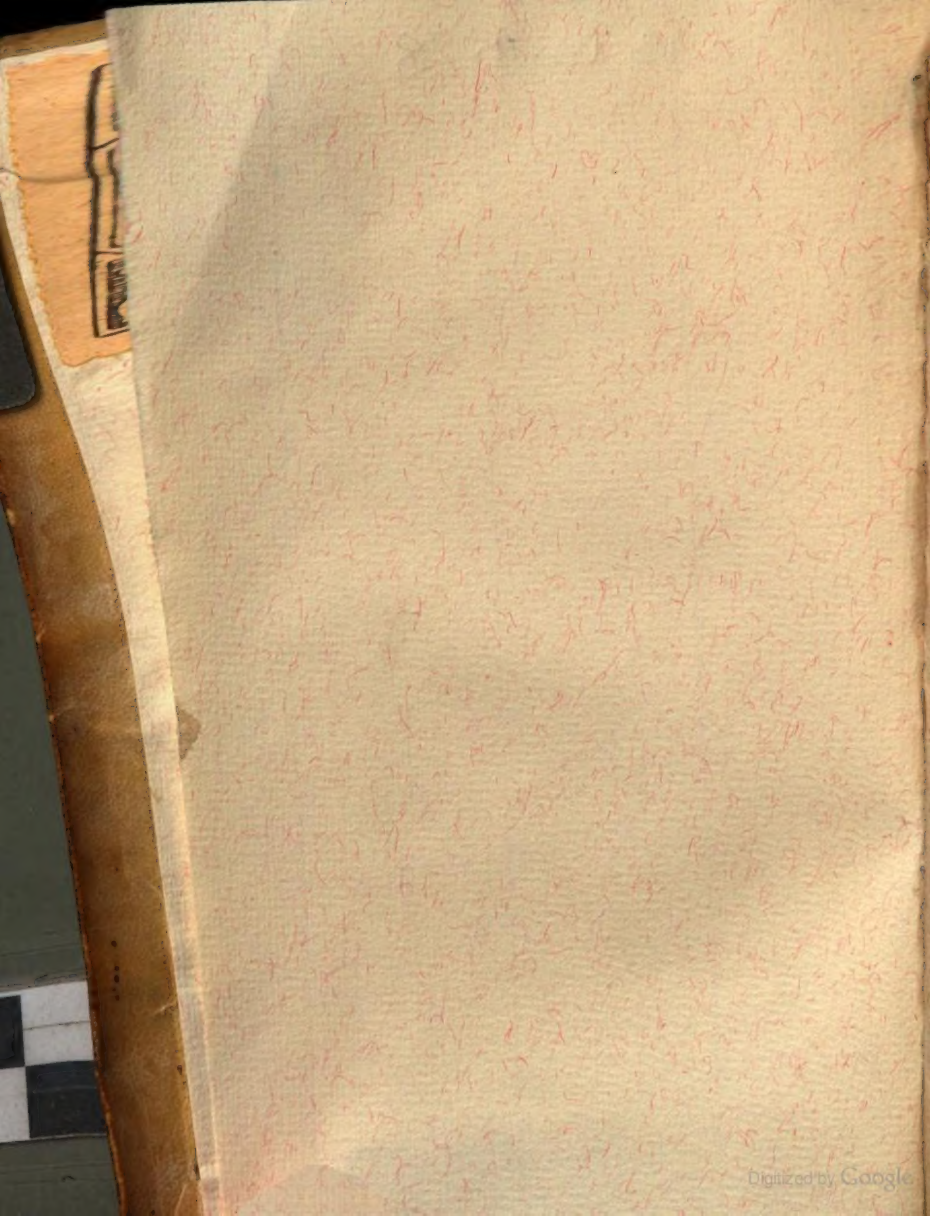

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
13
19 A
28

R. P. D.

LVDOVICI GOMES, EPISCOPI Sarnensis, sacri Palatii Auditoris, Commentarii in iudiciales regulas Cancellariæ.

EIVSDEM,

Venustum vtriusque signaturæ Compendium.

Accesserunt nunc omnium primùm huic postremæ editioni luculentiss. Adnotationes IOAN. MILLAEI, pro-Prætoris generalis in Bugæorū & Veromesiorum prouincia.

Cum gemino Indice, altero, Titulorum: altero, rerum & sententiarum insignium.

Conuent' Sancte Marie de Scala

LVGDVNI,
Apud Nicolaum Edoardum,
1557

REGVLAE CANCELLARIÆ, IUDICIALES, & QUÆDAM ALIA, QUÆ HOC OPERE CONTINENTUR.

*

PAVLO TERTIO, PON-

tifici Maximo, eidémque optimo, Ludouicus Gomes episcopus Sarnen. Felicitatem.

*

B E O ipso die, quo me studiorum ardentior cura incessit, beatissime Pater, nihil magis præ me tuli, neque ingenuo, ac studioso viro dignius existimaui, quàm otij sui, & studiorum rationem optimis Principibus, sapientibúsque viris reddere. Hoc Aristoteles Alexandro, vterque Plinius Tito, & Traiano, ac plerique veterum magno & excellenti viri ingenio, maioribus suis præstiterunt. Gymnosophistæ quoque, Indiæ sapientes, tantopere otium detestabantur, vt non modò ipsi temporis rationẽ reddere, sed ab aliis accipere consueuerint: qui priusquam edulia mensis apponerentur, adolescentes ex diuersis officiis cõuenientes interrogare soliti erant, quid boni à lucis ortu, tunc vsque didicissent, quíque nihil habebat respondendum, impransus foras extrudebatur: pro certo habẽtes id quod erat, sicut virtutis laborẽ, ita sceleris otium esse ministrum. Nihílque agẽdo homines (quod Cato dictitabat) ad malè agendum instrui. Quibus ego exemplis admonitus, cùm Patauij, studiorum causa agens, aliquid fortè profecissem, illud in primis laboriosum opus, Marino Georgio Veneto, clarissimo vndecunque viro, cuius opera non mediocrem Patauij locum fueram consecutus, dicandum duxi, & ibi nonnulla conscripsi, quorum aliqua, proximis diebus, sub auspicio Sacratissimi nominis tui in lucẽ prodiere. Nũc verò superest, beatissime Pater, vt eius quoque temporis, quo iam per vndecim annos in tuo Rotæ Auditorio, veluti Diogenes, dolium volui, computum tibi, & rationem reddam. Quod quidem, vt maturius à me fieret, quæ nuper sum pollicitus, hæc qualiacunque Commentaria regularum Cancellariæ Apostol. quibus orbis Christianus magna ex parte regitur, iure tibi illarum conditori

dedico, atque offero, qui vnus omnium Romanorum Pontificum etiam maiestatem Sedis Apostolicę iamiam collabentem optimis institutis, atq; ornamētis illustratam honorasti. Continent siquidem earundem interpretationem varia rerum cognitione conspersam, & nascentis Ecclesię, ac Cancellariæ primordia, incrementa, varietatem, & nostra vsque ad tempora progressum. Continent supra quingentas Reipublicæ perquàm vtiles, ac nouas Rotæ Decisiones, meo tempore collectas, per quas causarum patroni, cæteriq; causidici instruuntur, ecclesiastici ordinis iudices quid agere debeant, admonentur, & tanquam adhibitis luminibus, litium tenebris fugatis, Christianæ Reipublicæ status roboratur. Quibus non iniucundum vtriusq; Signaturæ Compendium, formulam antiquæ, & nouæ curiæ demonstrans, annexum est. Quo in opere quantū elaborauerim, quantum industriæ, ac studij adhibuerim, aliorum sit iudicium. Et si homini vehementer occupato aliquid fortè per incuriam exciderit, facile condonabis: difficile quippe fuit Ioui Imperij, ac gubernationis domino, & Mercurio literarum principi pariter inseruire. Nam Lunam, cæteróśque cœlestes nunquam ab ædibus Mercurij separatiores esse ferunt, quàm vbi Iouis sedes ingrediuntur. Hæc igitur pro tua humanitate, Paule optime, suscipe, & Sarnensem tuum (cui nihil magis cordi est, quàm, vt tibi bonorum omnium parenti studij sui fructus rependat) refoue. Qui si ingenij tui celsitudini minimè responderit, dabis veniam. Nam, vt es erga impios iustissimus Iudex, ita esse soles erga tui studiosos indulgentissimus Pater. Vale.

INDEX EORVM, QVAE HOC OPERE

concluduntur. Quò autem expeditior esset omnium inuentio, quasque gnômas elementis distinximus.

spec

Com

Disposi

Execut

gatum

verò

Iudicis

d

Legis

dica

tam

Iudicis

Ius

Legis

dica

Possessor

Posses

Regu

Reser

Specia

Text.

FINIS.

R. P. D.

LVDOVICI GOMES HISPANI, EPISCOPI SARNEN. SACRI PALATII APOSTOLICI AVDITORIS, VTRIVSQVE

signaturæ referendarij, ac sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ Regentis, super Regulas Cancellariæ Apostolicæ iudiciales, quæ in Libro Rotæ inscriptæ sunt, Commentaria.

✝

Titulus, siue Rubrica Regularum.

*REGVLAE, ORDINA*TIONES, ET CONSTITVTIONES CANCELLARIAE APOSTOLICAE.

ANTEQVAM *particularem, & indiuiduam cuiuslibet regulæ interpretationem attingamus, operæpretium erit, quædam in vniuersum, & per transitum, de intellectu, significationéque tituli præfari. Nam veriores redduntur sermones nostri, cùm vniuersalibus primo cognitis, ad particularia descendimus, ut dicit Philosophus primo Physicorum, quem Iurisconsulti multis locis sunt imitati. ut in l pri ff. de iustit. & iur. & in l. pri ff si cert. peta & in §. his itaque. instit. de iustit. de iur. & alibi sæpe. quem ordinem, ut nos plenius imitemur, totum istum titulum, siue rub in sex quæstiones distribuendum putauimus: quarum summa hæc erit.*

D

QVAESTIO PRIMA.

CIRCA primam quęstionem illud satis compertum est,† Regulas Cancellariæ à Io. vigesimosecundo initium & originem habuisse. Nã in vetusto quodam membrano codice (quem vulgares quinternũ Cancellariæ Apostolicæ vocant) primus omnium in ordine ponitur Ioã. 22. Regularum author, nec ante ipsum alius summorum Pontificũ inuenitur, qui hoc prius tentauerit. Et licet Cãcellaria apostolica, & Vicecancellarij officium (vnde Regulæ istæ denominationem acceperunt) longè ante Ioan. 22. præcessisse videantur: nihilominus Regulæ istæ non fuerunt eo tempore saltem in scriptis, sed longo interuallo conditæ. Nam Cancellariæ negotia tunc, non Regulis, sed viuæ vocis mandato & stylo regebantur: verùm quia sine aliquo certo ordine, sed euentualiter, & quodammodo fortuitò procedebant, stabilitatem nõ habuerunt: quo factum est, vt non solùm Regulæ, sed ferè omnia Rom. Curiæ officia per quandam consequentiam successiuis temporibus etiam mutationem, & magnam sui status vicissitudinem receperunt. De quibus omnibus non abs re erit loco præambuli pauca quædam commemorare.

De Cancellaria & Vicecancellarij origine.

ANTE omnia igitur illud cõstat temporibus Lucij papæ III. qui per ducentos annos, & vltra, Ioannem præcessit, vt historici referunt, Cancellariam fuisse in esse productam, vt patet in ca. adhæc de rescript. qui est text. Lucij III. Et eodẽ modo tẽporibus Inn. III. qui post Lucium, licet ante Ioannem per plures annos in Pontificatu sedit, non tantùm de Cancellaria, sed etiã de deputatis ad eam fit mentio, in c. dura. in princip. de crim. fal. & in c. porrecta. de confir. vtil. vel inutil. Nondum tamẽ illis temporibus Vicecancellarij dignitas, qui Regularum minister & custos est, quod ego legerim, inuenta fuit. Sed Cancellariæ officium per præsidentem, & quosdam alios tunc regebatur. De quo præsidente postea meminit decisio Rotæ. DLXV. in antiquis incip. vtrum capitulum. col. j. Successu tamẽ temporis Vicecancellarius creatus fuit vir purus, & singularis industriæ doctor sine aliqua alia dignitate. Sunt tamen qui dicant Vicecancellarium longè ante ipsa tempora fuisse institutum, illúmque aliquando Scri-

† Stylus Romanæ curiæ est attẽdendus, vt e. quá graui. in fi. extra de crim. fal. & gl. in ca. ad hæc. extra de rescrip. Et licet antehac nõ fuerit E in scriptis redactus, tamen ex nõ scripto ius venit quod vsus approbauit. Nam diuturni mores consensu vtentium comprobati legé imitã F tur: vt §. ex nõ scripto. Inst. de iur. natu. gé. & ciu. Et talis stylus, siue vsus decem annis approbat̃, vt l. si cũ fidei cõmi. §. Aristo. ff. qui & à quib. manu. lib. non fiát. & dicitur lõga cõsuetudo vel stylus x. annis, qui tanto tempore roborat̃: vt

niarium,interdũ primiceriũ,nõnũq̃ Bibliothecariũ appel A lãtes: ꝙ tã ex antiqs Pontificũ literis apostolicis,quã etiã nonnullorum iurium testimonio comprobare nituntur. In primis literæ Stephani papæ 2. (qui fuit circa annum à Natiuitate Christi DCCLII.) adducuntur quæ habẽt hæc verba: Scriptum per manus Benedicti Scriniarij Sanctæ Romanæ ecclesiæ in mense Iulio,indictione quinta, in Sacratissima sede beati Petri apostO. tertio anno Pontificatus,&c. Aliæ literæ Paschalis primi etiam habent hæc verba: Scriptum per manus Theodori Scriniarij sanctæ Romanæ ecclesiæ,&c. Ex quibus quidem literis apparet Vicecãcellarium Scriniarium appellatum, quod etiam ex text. in ca. ad audientiam. de præscript. comprobare nituntur, vbi de Scriniario fit mentio. Sed in hoc diligenter est aduertendum non esse verum literas prædictas, ne text. in dicto capitulo ad audientiam. de Scriniario loquẽtes, debere de Vicecancellario intelligi. sed de notariis, quos hodie protonotarios appellamus, qui omnium officialium curiæ antiquiores sunt. & glo. in dicto ca. ad audientiam, cõmuniter approbata, Scriniarium pro notario exponit.

De origine & officio Protonotariorum.

VNDE, vt habeatur perfecta notitia antiquitatis temporũ iniuria dispertitæ: est notandũ, ꝙ initia Orientis ecclesiæ sub Clemente I. vt Damasus author est, creati fuẽre notarij septẽ ad res gestas martyrũ diligenter conscribẽdas, quib. septẽ vrbis regiones, quæ parochiæ dicebantur, distributę fuere, vt Platina, & alij meminerũt. Et C quia Antherus papa, eius nominis primus, statuerat res martyrũ gestas à notariis conscriptas, Scriniis ecclesiæ recondi, fortassis ab eo tẽpore Scriniarij sunt appellati, ꝓut gl. illos appellat in dicto cap. ad audientiã. de præscrip. & alibi sæpe. verũ, quia tẽpore Iulij papæ I. non ita martyria christianorũ frequẽtabãtur, quia creuerat in immẽsum iã decus ecclesiæ propter Cõstãtini magni cõuersionẽ: ideo dicti notarij nihil fortè habẽtes, quod iã de martyrib. scriberẽt, ex mãdato Iulij I. omnia & quæcũq; alia ad ecclesiã pertinẽtia scribere cœperunt (vt Damasus in vita Iulij refert) vbi de Scrinio scripturarũ notariorũ etiã meminit. inde verisimile est prędictis notariis, vt dixi, ab Scriniis reccõditarũ scripturarũ Scriniarios appellatos : quódq;, vt cre-

insti. de vsu cap. §. j. ad hoc aũt vt cõsuetudo cõcernens iudicialia approbet, requiritur ꝙ bis secũdũ eam iudicetur, vt glos. d. §. ex nõ scripto. Inst. de iur. B na. gẽ. & ciu. q̃ vnus actus inducit cõsuetudinẽ. l. iij. in fin. C. de episco. aud. Alia est cõsuetudo, q̃ seruat ad litis decisionem, tũc inspiciẽda est cõsuetudo, quæ obseruatur in loco cõtractus. l. si fũdus. ff. de euic. nam in cõtractib. id sequimur, q̃d actũ est, ꝙ si nõ appareat, q̃d actum erit, consequens erit, vt id sequamur, q̃d in regione, in qua id actũ est, frequentatur.

D ditur, inter illa ad ecclesiam pertinentia, quæ Iulius adnotare eos voluit, Apostolicas quoque literas scribere cœperunt, quod ex antiquis literis Apostolicis Sergij papæ IIII. mãifestum redditur, in illis verbis, videlicet, Scriptũ per manus Benedicti Notarij, Regionarij & Scriniarij sanctæ Romanæ ecclesiæ &c. quę quidem verba duo indicãt, primũ illius bullæ Scriptorẽ vnum fuisse ex illis septẽ Notariis à Clemente primo constitutis, ex eo, quia appellatur Regionarius, quia illis Notariis, vt dixi, septem regiones vrbis diuisæ fuerant, vt Damasus & Platina referunt in vita Clementis. Secundũ quia appellatur Scriniarius, quia scribere solebãt res dignas Scrinio, vel quæ clerici in Scrinio recõdere debebãt, vt dicit Damasus in vita Iulij. Constat igitur ex præmissis Scriniarium non esse Vicecãcellarium, vt illi malè opinabãtur, quod etiã probatur ex aliis antiquis Martini II. Apostolicis literis, vbi Notarius illarum bullarũ Scriniarius appellatur in hæc verba: Scriptũ per manus Hadriani Scriniarij S.R.E. Et ita debent intelligi Stephani, & Paschalis summorũ Pontificũ bullæ superius in cõtrariũ allegatæ, quæ nõ de Vicecãcellario, vt dictũ est, sed de Notariis intelligi debẽt, cũ quibus aliæ literæ Benedicti septimi concordãt, dũ in eis dicitur: Scriptũ per manus Io. Scriniarij S.Rom.Eccle. Et hoc idem multis aliis antiquis literis Apostolicis ꝓbari possęt, quas studiosus adolescens Antonius Galæsius curiosissimè collegit.

Quòd si nõ adparcat regionis mos quia varius fuit, tũc est iudicãtis id sequi, quod minimum est. vt l. semper in stipulationibus. ff. de regul. iur. & l. de sub. ff. de leg

IOAN. MILAEVS.

E

F

Creuit deinde, auctis diuitiis, istorum Notariorum honor, vt ad differentiam aliorum Notariorum vrbis Protonotarij appellarentur, quasi primi inter alios Notarios, vt dicit Ioan. de Platea in l.2.C. de primice.lib.12. vbi Alciatus, & quidam alij moder. hanc Protonotariorũ dignitatem multum extollunt, & eos latè sequitur doctus Modernus Taurineu. Io. Frãciscus Purpuratus in l.1.col.31. num. 301. cum seq. ff. de offi. eius. nec immeritò. Sunt enim sedis Apostolicæ & principis Notarij: propter quod denominationem & dignitatem acceperunt, vt dicit Alexan. in cõsil. 87. inc. visis codicillis. in 2. col. in 2. vol. & ante ipsum Aret. in l. laudabilem. C. de aduo. di. iud. πρῶτος enim Grecè, Latinè primus dicitur: sicut protomartyr, primus martyr, vt dicit glo. in §. illud. in auth. de tabellio. Hinc protocollum dicimus primam scripturam. inde protomedicus, proto-

plautus, protogonus, & quingenta alia vocabula deducuntur. Sicut etiam inter eosdem Notarios antiquior, seu decanus, olim protoscriniarius, vt Leo VIII. dictus fuit, vel primicerius appellabatur, tantáque fuit illius existimatio, quòd sicuti hodie decano Rotæ magnus in Capella Papæ honor tribuitur propter ministeriũ mitræ, ita & primicerio inter alios Protonotarios in signũ maioris prærogatiuæ commissa erat datandi facultas, vt apparet in bullis Martini II. vbi dicitur: Data per manus Stepha. primicerij defensoris summæ sedis Apostoli. anno Pontificatus D. Martini II. & in bullis Stephani. VII. dicitur: Data per manus Stephani primicerij anno II. Domini Stephani. Quæ quidem datandi facultas, nescio qua de causa postea Bibliothecario Sedis Apostolicæ cõcessa fuit, vt bullæ antiquæ Benedicti VII. & Sergij III. testantur: quem Bibliothecariũ quidam, vt dixi, pro Vicecancellario acceperunt, cum Bibliothecarij officium olim, sicut hodie in palatio Apostolico aliud præ se ferat. Nam qui Bibliothecæ Lateranæ præfectus erat, Bibliothecarius dicebatur, de quo Laterano Bibliothecario Platina meminit in vita Ioan. 14. Sed quia locus iste non postulat circa ista officia euagari, de quibus latius scribam in tract. de official. curiæ. inserto cum illo de potestate, & stylo sacræ pœnitentiariæ. ideo omitto. Et interim circa dignitatem protonotariorum videnda sunt, quæ scribit Ioan. de Platea in l. fin. in 3. colum. C. de decurio. lib. 10. & gl. pragmaticæ in titu. de causis. §. quicquid. in gl. Protonotarios. Et quæ dicũt Moder. & nouissimi rep. in rep. ca. Raynutius. in verbo adiectæ impuberi, &c. fol. 157. colum. 3. de testa. vbi notabiliter loquuntur, & reassumit Bartholomæ⁹ Cassaneus in tract. Gloriæ mũdi. in 4. parte. in 29. consideratione. vbi latissimè scribit de omnibus officialibus curiæ Romanæ. Et Card. Iacoba. in tract. concilij. fol. 71. in 1. & 2. colum. Et de Protonotariis facit etiam mẽtionem Ioan. de terra rubea in tractat. primogenituræ. fol. 107. col. 4. Et Petrus Belluga in Speculo principum. rub. 6. num. 10. qui ad hoc plura iura allegat, & vnum notabile priuilegium eorum ponit Bonifacius de Vitalinis Rotæ Auditor in cle. 1. in 11. colum. num. 151. & sequen. de hære. de quibus etiam meminerunt Mod. Vercel. in procem. Digest. fol. 11. & in l. 2. ff. de origine iuris. &

D Volaterranus lib.39. Philosophiæ, titul. de magistratibus. de quibus aliquid dicam infra in regula de non iudicando, nisi secundum literas expeditas.q.si.

Redeundo igitur ad Vicecancellarum, concludo, illum antiquis temporibus nõ Scriniarium, Bibliothecariũ, aut primicerium, sed suo nomine Vicecãcellariũ, appellatum. Non erat tamen hoc officiũ in tam excelso honoris gradu positum sicut hodie, quia Vicecancellarius, vt dixi, non habebat dignitatem. Adeò, quòd adhuc tẽpore Nicolai papæ III. Lugdunensis, quòd cõcilij Vicecancellarius cardinalis nõ erat, sed priuatus homo: quin vnà cum protonotariis papę in camera ad exequendũ mãdata eius, sicut cardinales in consistorio, & diuinis officiis assistebat. Quod E fuit obseruatum vsq; ad tempora Bonifa. octaui, quo tempore etiam ille Vicecancellarius, de quo idem Bonifa. meminit in prooemio sexti decretaliũ, incip. sacrosanctæ, nõ erat cardinalis, sed postea ab eodem Bonifa. diaconus cardinalis creatus fuit, vt Ioan. And. ibidem in glo. author est. Illud etiam non est omittendum, quòd antequam Vicecãcellarius crearetur cardinalis, vna & eadem erat ipsius, & notariorum mensa semel in die de portionibus palatij sustentari solita, ad quam nullus, quãtæcunq; fuisset præeminentiæ, cõditionis & status comedere audebat sine speciali licentia papæ. Et quod est magis mirãdum, nullus ex F officialibus ita communiter viuentibus medicinam sumere, aut sanguinem minuere poterat absque speciali licẽtia Vicecancellarij, faciliter obtinenda, vt in prædicto membrano libro peruetusto latius enarratur. Et hoc idem in cardinalibus infirmis obseruatum fuisse antiquis temporibus refert Hostiensis. Nam illi non poterant sanguinem minuere sine speciali licentia papæ, vt tradit Hostiensis qui in hoc habetur corruptus in summa de pœnitentia & re. §. cui confitendum. versicu. cui cardinales. & in cap. ecclesia vestra. el 2. de electio. Quis autem tunc Vicecancellarij, Notariorum, Auditoris contradictarum, & Correctoris viuendi modus fuerit, cuius etiã quantitatis vel mensuræ fuerint portiones panis, vini, carnium, & ordei, quas singulis diebus ex palatio Apostolico capiebant. Quid etiam papa circa strenam, & alia cum eisdem die natiuitatis domini nostri Iesu Christi seruare solebat: quid prætere*a*

tere*a*

terea quãdo curia extra vrbem proficiſcebatur, prædictis A
officialibus conferebat ſeu largiretur, in dicto membranæ
libro latius deſcribuntur. Quæ licet cognitione iocunda
& digna videantur, propter notitiam vetuſtatis ac etiam,
vt facilè percipi poſsit ex quàm tenuiſsimis principiis hæc
Vicecancellarij dignitas, & ſacrum cancellariæ officium in
immenſum creuerint. Nihilominus tamen, quia videretur
nimis prolixum, & fortaſsis extra propoſitum noſtrum illa
hic recenſere, quæ fortè tres bonas papyri paginas occuparent, omitto. Non tamen ſilentio præteribo vnum ſatis notandum, ꝙ licet Vicecancellarij officium tam anguſtis tunc includeretur limitibus, & Vicecancellarius cardinalis non eſſet: maior tamen illi poſt cardinales honor,
quàm reliquis aliis curiæ prælatis impendebatur. Deſignatus enim erat Vicecancellario, Notariis, Auditori contradictarum, & Correctoribus, poſt presbyteros cardinales B
in capella papæ ſedendi locus, aliíque honorum gradus
tribuebantur illis de quibus ibi latius narratur. Et hæ quidē officialiũ prædictorũ prærogatiuæ, quouſq; ex cardinalibus Vicecancellariũ fieri placuit, promiſcuę erant, ac longo vſu ſeruatę. Sed poſtquam Vicecancellarius cardinalis
effectus fuit, ſumma totius poteſtatis & honorũ in vnum
delata, illã mutuã obſeruationē aboleuit. Adeò, ꝙ illa Vicecãcellarij ac notariorũ cõmunis ac familiaris mēſa, cum
portionibus quas ex palatio apoſtolico recipient, locus
etiã capellæ poſt presbyteros cardinales in diſſuetudinē
abière. Inde euenit ꝙ Auditor cõtradictarũ, qui poſt cardinales & Vicecãcellariũ, cæteróſq; curiæ prælatos, vt præmiſſum eſt, præcedere ſolebat, poſt huiuſmodi Vicecãcellarij in cardinalē promotionē ab omnibus pręcedebatur. C
Vt nõ ab re Bonifacius de Vitalinis, olim Rotę auditor, in
cle. ne Romani. §. ſanè. de electio. dixerit, Auditorē cõtradictarũ quondã cæteris Auditoribus dignitatē maiorē, &
loco digniorē, ſuo tēpore poteſtatē localē, ab aliis Auditoribus ſeparatã ſatis abiectã, ac minus honorificã, & honeſtam habuiſſe. Nec mirandum horum officialium dignitates, aut honores tēpore diminutos fuiſſe, cùm & alij ſimiles curiæ Romanæ miniſtri eadem temporum viciſsitudine, & fortunæ turbine ſint depreſsi: adeò, vt hoc tēpore
vix primæua eorum inſtitutione veſtigia appareant.

D *Rotæ immutatio.*

NAM satis apparet Rotæ Auditorium non idem, nec in eo statu antiquis tẽporibus fuisse quomodo est. Erãt enim sine numero certo Auditores ad audiendũ & referendũ tantũ deputati, vt dicit Spec.in tit. de leg. §.iam nũc dicendũ.versic.Itẽ non obstat si obiicis. Postea verò auctis sedis apostolicæ negotiis, cõcessa fuit Auditoribus diffiniẽdi facultas, vt patet ex his quæ tradit Spec.in tit.de Auditore. Sicque vario modo obseruatũ fuit vsque ad tẽpora Sixti IIII.qui omniũ primus numerũ Auditorũ ad duodecim restrinxit. erant enim adhuc tẽpore Sixti numero quatuordecim, qui nominib. suis propriis in bulla Sixti super hoc cõfecta numerantur, sub Dat. Prid.Idus
E Maij.1472. anno eius primo, & tempore Thomæ Fastoli erãt.21.Auditores vt vidi adnotatum per R. D. Iac.Simonettã, & hoc innuit decisio, licet corruptè, in causa quinta dub.15.eiusdem Fastoli.Nec mirum, quia erat duplex Auditorũ locus, videlicet primi gradus, & secundi gradus, vt colligitur ex 42.dubio eiusdẽ Fastoli, & ex subscriptione consilij Oldra. 266. sicut etiã tẽpore antiquo canonici in ecclesia dicebãtur clerici primi gradus, sed alij simpliciter beneficiati dicebãtur clerici secũdi gradus, vt notat Innocen.in ca.sedes.de rescrip.& in cap.fi.in 2.col de præbẽd. Et isti gradus Auditorũ, vt opinor videbantur introducti respectu primæ & secundæ instãtiæ.itaq; Auditores primi gradus erãt, qui cognoscebãt simpliciter de negotio prin-
F cipali, de quo si appellari contigerat, causa appellationis cõmittebatur Auditoribus secundi gradus. Quod videtur colligi ex dictis Old.in consil.304. in prin.Et ad effectum istorũ graduũ bene cõsonat, ꝙ tunc Auditores essent. 21. vel plures aut minus, quia nõ erat certus numerus firmatus vsq; ad tẽpora Sixti, sicut etiã neq; ante Sixtũ Auditores recipiebãtur, nec examinabãtur corã Vicecancellario, quia hoc Sixtus omniũ primus per prædictã bullã introduxit, vt hodie practicatur: & illa bulla adhuc in scriniis Rotæ seruatur. Sed Camerarius de mãdato papæ olim Auditores ꝑ dationẽ capæ, rocheti, & birreti recipiebat eos in matricula, postea scribi faciẽs, prout refert Egidius dec. dcxj.incip.licet capella.& Camerarius tũc erat iudex Auditorũ, & nõ alius, & ille solus Auditores excõmunicare poterat,

terat; vt sunt de hoc penes me plures regulę Cācellariæ an A
tiquæ tā Greg. 11. q̄ Benedi. 13. quæ omnia postea fuerunt
per Inn. & Sixtū immutata. Et quod est magis mirādū, Ro
ta à tēpore Sixti vsq; ad nostra tēpora, in quib. feliciter se-
det Paulus papa III. varias etiā mutationes recepit. Nā tē-
pore Sixti nō informabāt verbo, sed datis p Auditorē du-
biis, aduocati de iure in scriptis respōdebāt, sequuti cōsil.
Clemētis IIII. de quo loquitur Spec. tit. de requis. cōsi. col.
fi. Sed illa obseruatio parū durauit, quia tēpore Alex. 6. cu
piditate aliquorū aduocatorū interrupta fuit. Sedebāt ta-
mē tūc Auditores in palatio ter in hebdomada. Nūc verò
hæc omnia sunt immutata. Nā Clemēs VII. voluit bis tātū
Auditores ī hebdomada sedere, causantib. bellorū turbini
bus, & Luterani dogmatis incēdiis, quib. Alemaniæ maior B
pars, & Angliæ cū plurib. aliis ab obediētia sedis apostoli
cæ defecerūt. Sic etiam & nūc tēpore Pauli III. informandi
modus omnino immutatus extitit. Nā cùm prius procura
tores omnes, & aduocati maximis partium impensis, &
Auditorum molestiis voce informarēt, nescio quo pacto,
mutuo, & vnanimi aduocatorū & procuratorum consen-
su, petitum fuit à Rota non amplius vocaliter, sed in scri-
ptis informari. Quod papæ primùm, Rotæ & denique to-
ti curiæ placuit. Sicq; redemptum est tempus, quod quo-
tidie inutiliter, & cum dispendio omnium amittebatur.

Sacræ pœnitentiariæ officij uariatio.

APPARET igitur ex prædictis quāta fuerit status pri-
mi Rotę variatio, quāta styli antiqui vicissitudo, quę C
magis etiā cernitur in officio sacræ pœnitētiariæ, cu
ius immeritò sum regēs. Illud etiā pœnitētiariæ officiū in
ecclesia primitiua cōmuniter à plurib. immaculatæ vitæ &
scientiæ eruditione simplicib. cōfessorib. cū magna auto-
ritate, ac summo honore regebatur, vt Cassiodorus, So-
crates, & Sozosenus in historia ecclesiastica testantur. Et
ita pœnitētiarij in ecclesia venerabiles & cōspicui erāt; vt
reprehēdi à Benedicto 12. meruerint Auinione anno pon
tificatus eius quarto, quare pileū, & protonotarij equitan
do nō portarēt, & inde euenit, q̄ pœnitētiariorū senior,
quē hodie decanū seu priorē appellāt, mitrā papę, quā ho
die decanus Rotæ & publice rochetū, sicut alij curiæ Rō-
manæ prælati gestare solebat, vt in quodā peruetusto mē-

D brano libro pœnitẽtiariæ apostolicæ apud sanctũ Petrum scriptũ inuenimus. Ad tãtúmq; honoris culmẽ hæc pœnitẽtiariorũ cura deuenit, vt nõ dedignarẽtur olim quindecim cardinales illud munus subire, vt papa Benedict. XII. refert se in quodã antiquo libro habuisse scriptum. Et hoc idem Erasmus affirmat libro secũdo respõsionis ad Albertũ Piũ Carporũ principẽ. fo. 41. Et hoc est fortassis, quod Damasus innuit in vita Marcelli, dũ dicit Marcellũ papam quindecim in vrbe cardinales constituisse propter baptismũ & pœnitẽtiã multorũ, & idẽ dicit Aluarus Pelagius antiquissimus cardinalis lib. 2. de planctu ecclesiæ. art. 16. Et ita debet corrigi dictũ Archi. qui idẽ sentit in c. vbi periculũ. col. 1. de elect. lib. 6. Ex quibus liquidè apparet tũc car-
E dinales pœnitentiariorũ curã gessisse, à qua, crescentibus postea ecclesiæ facultatibus, fuerunt exẽpti, vt idem Benedictus papa refert. Si quid etiã grauis negotij põtificibus agẽdũ occurrebat, id facilè pœnitẽtiariis idoneis cõmittebatur, vt de cõpilatione decretaliũ Gregoriũ nonũ fecisse in earundẽ procemio legimus. Postquã verò cura sacri officij pœnitentiariæ vni cardinali demãdata fuit, totus ille cõmunis pœnitentiariorũ honos, tota deniq; cõfessorum subordinatio, & reciproca cura perire, at simul cũ officio ad vnum tantũ cardinalem, quem maiorem pœnitentiarium appellarunt, deuenit. Sic enim variat fortuna vices.

Episcoporum dignitatis diminutio.

SED hoc parum videri debet, quando etiã episcoporum
F dignitas, quæ maior omnibus aliis in ecclesia primitiua fuit & à iure diuino exordiũ habuit, eadem tẽporũ vicissitudo depressit. Nã (vt in veterib. authorib. legimus) episcopi vsq; ad tẽpora Clementis quinti, & Io. 22. in Ecclesia dei, ita in excelso honoris & existimationis fastigio positi fuerũt, vt dignitate deprimi, ac gradu minui arbitrarẽtur, si ex episcopis ad cardinalatus officiũ assumerẽtur. Nec immeritò. Illis enim solis data erat etiã loci prærogatiua anterior, vnde adhuc post Nicolaum secundũ episcopi immediatè post papã subscribebãt, deinde presbyteri, postea diaconi cardinales, cũ ex multis, tum ex quibusdã Vrbani secũdi literis Apostolicis. Dat. Salerni XIIII. Cal. Octob. XV. Indicti. Anno dominicę incarnationis M.XCII. Põtificatus sui anno quinto clarius apparet: in quibus immediatè

mediatè post papam,& ante cardinales subscripti sunt Au A
sculan⁹, Rappollanus, Troianus,& multi alij episcopi. Durauerat autē sub hoc tenore felicitatis illa episcoporū dignitas vsque ad Bonifacij VIII. tēpora, vt refert Io. And. in c. cum aliquibus. in nouella de rescrip. li. 6. & in c. cum Apostolus, de censib. licet ibi habeatur diminutus. Quo tēpore refert Io. And. multos pretermissos fuisse cardinalari, quia episcopi erant, ne sic dignitate minuerētur. Quod postea nescio quo pacto fuit immutatū: fortè, quia in palatio apostolico fuerat tunc bis pronūtiatū non notari in tali promotione descēsum, vt dicit Io. Franc. Paui. in extrau. ad onus. vel quia iam plenior potestas in eligēdis summis pōtificibus cardin. attributa fuerit, cū antea nō solis cardi. concederetur, vt patet in c. in nomine. 23. dist. & in sexcētis a- B
liis locis. vtcunque sit Io. And. in d. c. hanc cōsuetudinem in tantū dilatatā cōmendat, videlicet quòd quādoq; de solis episcopis tūc fiet vna cardinaliū ordinatio seu promotio. Et miratur Bonifaciū VI. libri decretaliū conditorē reuocatorias gratiarū,& alia permulta inuenisse, nesciuisse tamen ista inuenire: & Io. And. sequitur idem Io. Franc. Pauinus auditor Rotæ in tract. visitationis. in q. 2. primæ par. & reassumunt Moder. Bononienses in tract. legati.

Itaque ex prædictis adparet variam fuisse prædictorum officiorum mutationē, quam nūquam, vt opinor, meliori statu constitutam legimus, quàm modò. Nam, vt ad Vicecancellarium reuertamur, non sine magna ratione ordinatum fuit hoc officium tantùm cardinalibus tribui debere. C
Quia Vicecancellarius propter sceptrum iustitię quod tenet, supremum inter omnes debuit tenere principatum, sicut & ipsa iustitia, quæ cęteras alias virtutes excellit, secundum Philosophum secundo Ethico. & tex. in authen. vt omnes obed. prin. prouin. in prin. De qua quidem Vicecancellarij excellentia latisimè tradunt Moder. Tauri. videlicet, Io. Franc. Purpuratus in l. 1. ff. de off. eius. &c. Conueniens igitur fuit, nō vt antea, simplicibus & priuatis viris, sed personis magna & illustri dignitate præditjs (cuiusmodi sunt cardinales hoc officiū cōmendare, vt sic & personę huiusmodi,& dignitatis accessione, splendore,& nominis celebritatē caperet. Et quamuis Camerariatus officiū longè antea cardinalibus fuerat cōmissum, vt adparet in c. ad

D audientiã.de pręscri.& per cõsequens videretur huic officio Vicecancellarij pręferendũ. Tamen quia, vt dixi, Vicecancellarius propter administrationẽ iustitię. quã gerit, cęteris omnib⁹ prefertur, vt notãt doc. in cle. 2. de elec. ideo conueniẽs fuit illi maiorẽ tribuere dignitatis prærogatiuam, sicut videmus in Referẽdariis, qui Protonotariis illis antiquioribus præferuntur, propter rationẽ quã scribo in regula de non iudicando, nisi secũdum literas expeditas.

Sed postquã huc digressi sumus, operæpretiũ erit perscrutari, quãobrẽ hic cardinalis cãcellarię apostolicę pręfectus, Vicecancellarius potius q̃ cancellarius appelletur.

SOLVTIO. Laurentius, Cardinalis Zabarella, & alij in d. cle. ne Romani. de elec. dicunt hoc factũ fuisse, quia antiquis tẽporibus ille Cardinalis certauerat de paritate cum E Papa. & ob eam causam ordinatũ fuit, ꝙ per diminutionẽ decætero Vicecancellarius appellaretur. Ita dicũt præfati, cum quibus alij vbiq; doctores, more ouiũ primã sequentiũ præcipitati sunt. Sed quàm ista, Deus immortalis frigida sint, & à vero aliena, qui vel parũ historiã ecclesiasticã calluerit, satis dignoscere potest. Nam ꝙ cardinalis Cancellariæ contenderit vnquam de paritate cum Papa, vel appellatus fuerit vnquam Cãcellarius, & postea ordinatum, quòd Vicecancellarius appellaretur, nullibi legimus, sed sunt quædam somnia. Et ideo ego arbitror aliũde hoc nomen Vicecancellarij processisse. Nam constat summum pontificem solum in ecclesia Dei appellari, sicut Moyses, F Cancellarium Dei, cum quo vnum, & idem consistoriũ facit. Ita in indiuiduo dicunt Moder. Galli repet. c. Raynutius. in verbo vxorẽ nomine Adelasiam. num. 497. de testa. Et idem dicunt alij Moder. in tract. siue Catalogo gloriæ mundi, in quarta parte in 13. consideratione. Si igitur Papa est Cancellarius, non videbatur conueniens alium etiam Cancellarium Papæ similem nominare, sed potius Vicecancellarium, qui eius vices gereret: sicut rex in regno sub non facit Regem, sed Viceregem. Et hoc etiam alia ratione suadetur, quia, vt superius dictum est, Cancellaria apostolica prior fuit, quàm Vicecancellarij promotio: & Cancellaria repræsentat sedem apostolicam, quæ habetur pro Cancellario. Hinc est, quòd quando auditor remittit causam ad Cancellariam, dicitur eam remittere ad consistorium

rium papæ, quod habetur pro Cancellario: non autem re- A
mittitur ad Vicecãcellarium, vt est decisio Rotæ notabilis in tit. de rescrip. decis. 13. in no. incip. Item si causa committatur, &c. in fi. verbis, quæ secundum numerum extensum est. 362. Et eodem modo dicimus, ꝙ in curia Romana, nulla particularis persona est fiscus, sed ipsamet sedes Apostolica, vt dicit Bart. in l. item veniunt. §. ait Senatus. ff. de pet. hæred. Et ideo, qui hodie gerit in curia officium fisci, non appellatur fiscus, sed vel aduocatus, vel procurator fisci. Sic Vicecancellarius non dicitur Cancellarius, quia ipse papa, & sedes apostolica dicuntur Cancellarij, & sunt ipsa Cancellaria. Quæ ratio non militat in regno Franciæ, vbi ipse Rex non est Cancellarius, sed hoc officium ab initio vni commiserunt, quem Cancellarium appellari voluerũt. Sed papa illam dignitatem nulli commisit, sed Vicecancel- B
larium creando, visus fuit Cancellarij nomen apud se retinuisse. Hæc mihi magis consona vero videntur, quàm ea, quæ præfati doctores dixerunt in d. clem. ne Romani.

Redeamus igitur vnde digressi sumus. Et dicamus, ꝙ licet ante tempora Ioan. 22. Vicecancellarius, scriptores, & correctores literarũ iam constituti fuissent, nihilominus regulæ Cancellariç nondum cõpositę fuerant: sed primus omniũ Io. 22. tanquã bonus domus suæ paterfamiliâs eas introduxit. Nec solùm regulas, sed etiam vt rem angustam domi iuuaret, beneficiorum etiam electiuorum reseruationes ac taxas, quibus æstimarentur, inuenit. Collegiũ quoque scriptorũ apostolicorũ, antea sine ordine vagans, numero distinxit, vt de istis Guliel. Hispanus in pragmatica C
Franciæ, ac Polydorus li. 8. de inuentoribus rerũ. c. 2. meminerũt. Quinimò beneficiorũ annatas, ex quibus tã magnos prouẽtus sibi & ecclesiæ cõparauit, in cõcilio Viennensi sub cõtentione dimissas, vt refert Io. And. licet mendosè, in c. inter cętera. col. fi. de off. ord. in vsum reuocauit. Adeo, vt moriens vigesies quinquies centũ millia nummũ aureorũ ecclesię dimisit, vt refert frater Ptolomæus de Luca in historia ecclesiastica pontificũ, in vita Io. Et hoc idẽ dicit, tacito autore, D. Pet. And. Gãmarus Rotę auditor in scholiis quibusdã impressis ad extrauagãtem Iulij. 11. Quã quidẽ annatarũ inuentionẽ magnũ toto orbi scandalum generauit. Nec mirũ, quia Io. 22. adeò cupidi & audacissi-

D mi animi fuit, vt non solum hoc vno malo ecclesiasticos viros grauare, sed quod magis mirandũ fuit nõ est veritus constitutionem facere, qua & regnum Germaniç à regno Franciæ diuideret, & Italiã ab imperio s gregaret, vt Albericus autor est. Inter hæc tamen, Rotã nouis & saluberrimis statutis ornauit: quæ hodie apud nos etiam seruãtur, & quotannis initio audientiarũ publicè legũtur. Et in summa, ille primus administrationem iustitiæ, cuius Vicecancellarius caput est, quæ in regulis, & Rotç ordinationibus consistit, inuenit. Quæ quidem officia successores pontifices in dies magis propagarũt. Nam ꝙ ad regulas attinet, Ioan. 22. in suis regulis hoc tãtum egit, abbreuiatores instruere, videlicet quomodo literas in cancellaria, iuxta sup
E plicationũ varias signaturas, deberent expedire, quas summi pontifices deinde magis auxerunt, vsque ad tempora Nicolai papæ v. qui omniũ pontificũ primus prædecessorum vtiliores regulas colligens, ac plures alias iudiciales addens, eas omnes in eo statu, in quo nũc reperiũtur, deduxit. Quẽ successores vsq; in hodiernũ diẽ, paucis immutatis vel additis, pro se quisque sunt sequuti. Totius huius harmoniæ laus Ioanni tribuitur. Fuit enim inter cæteros mortales nõ solùm eruditus, sed impẽse curiosus. Nam, vt ex recentioribus solus autor est Frãciscus Petrarcha lib. 2. rerũ memorab. tract. 3. c. 53. Io. 22. fuit adeò rerũ omnium curiosus, vt repertoria, seu indices sibi ordine alphabeti cõficeret, quibus facile res omnes in prõptu, & ad manus
F haberet. Sic itaq; ecclesiç Dei magnũ prçstitit adiumentũ, & autoritatis prærogatiuã. Nam, vt ea omnia quæ historici in eius vita referũt, omittam, quãdo aliud de se dignum Ioannes prçstitisset: illud tamen erit omnibus sæculis memorandũ, ꝙ primus omniũ Cãcellariam, & Vicecãcellarij dignitatẽ, ac Rotç tribunal illustrauit, quæ sunt duo in vrbe luminaria, & collegia præstantiora. Nam tres sunt gradus dignitatum principaliũ in vrbe post papam. Prima est Vicecancellarij, qui administrationem iustitiæ, Regularũ Apostolicarum, ac constitutionem, tutelam, & custodiam tenet: circa cuius potestatem speciales regulæ cancellariæ conditç fuerunt. Et multi ex doct. nostris de illo notabiles tracta. scripserunt. Secunda dignitas est Cameriatus, qui præest ærario, ac ecclesiæ patrimonio, eius redditus, &

prouen

prouentus procurans, vt dicitur in c. ad audientiā. de præscript. cuius autoritas olim maior fuit, vt ex regulis antiquorum pontificum adparet: de quibus mentionem feci superius, de Auditoribus Rotæ loquens. Tertia dignitas est maioris pœnitentiarij, qui pręponitur curæ fori pœnitentię de qua latissimum tractatum composui. Primam ad lucem reduxit Ioan. Secundam Eugenius auxit. Tertiam Benedictus XII. in lucem produxit. Eugenius & Sixtus locupletiorem reddiderunt. de quibus omnibus tractatur per cardinalem, & alios in clem. ne Romani. de elect. Et de omnibus istis ego latius dixi in tracta. de potestate, & stylo officij sacræ pœnitentiariæ, vbi de officialibus curiæ mentionem facio. Nam sufficit ex prædictis ostendisse, Regulas, de quibus loquimur, certam originem & initium habuisse. A B

QVAESTIO SECVNDA.

CIRCA secundam quæstioné, videlicet, † Núquid reg. istæ vniuersaliter ligent omnes etiam extra curiam?

MVLTO plura dici possent, quàm hic scribam, ex eo, quia ista materia varios habet sinus, & plures continet recessus. Et ideo doct. variis in locis varia scripserunt. Quamobrem quæstionem istam ad partes disputabo, ad effectum, vt contrariæ opiniones melius distinguantur, iuxta consilium Modestini in l. numerum. §. mista. ff. de mune. & hono. Quod vnum (si Baldo credimus) ingenium Bartoli illustrauit: per contraria scilicet, & oppositiones procedendo. Nam tritum est sermone prouerbium, Veritatem disputatione discussam magis splendescere, vt dicit text. in c. grauem. 35. quæst. 9. meminit Ias. in l. qui accusare. C. de edendo. Alias enim veritatem sine disputatione perquirentes, similes sunt nescientibus quò ire debeant, vt Aristo. dicit. 3. Metaphys. C

† Ex argumétis sigdé & collationibus frequenter latés veritas aperitur, vt in extraua. Io. 22. Quia nōnunquā. de verb. sig. & in collatione verbū prolatū frequenter aliorū sententiā tanquam subtiliori ratione subnixū ad se trahit. vt ff. de arbitr. l. si in tres. & frequenter reuelatur minori, quod maior nescit. 95. dist.

Pro parte igitur negatiua, videlicet, φ regulę non ligent vniuersaliter omnes: adduci potest primò. Quia regulæ sunt statuta quædam, siue ordinationes particulares concernentes certū locū, vt patet ex earū titulo: vocātur enim regulæ cancellariæ. Et quo quidem verbo cancellariæ, tanquam ex signo quodā locali, datur clarè intelligi regulas istas non facere ius vniuersale, sed particulare illius loci: quia cōcernūt ea, quę in dicto loco tractātur. Vnde sicut

D equus cognoscitur signo, vt dicit Paris de Puteo in tract. Syndic.vers.probatio.Et Moder.Bonon.in §.testes.el 1.in 8.col.instit. de testa. Et auis cognoscitur ex cantu, & lyra ex sono secundum Bal. in l. cōparationes.col.fi.C. de fid. instr.ita lex an sit vniuersalis,vel particularis, cognoscitur ex loco:accidentia enim multū conferunt ad cognoscendum quod quid est.l.non omnes.§.à barbaris.ff. de re mili. Bal. in l. fi.C. de execu.rei iud. Cum igitur illa adiectio verbi Cācellariæ, denotet certum & particularem locum, vbi illæ regulæ practicantur,dicendum erit,regulas facere ius particulare, & non vniuersale. Quia qualitas adiecta dispositioni,qualificat illam secundū qualitatē eius, vt est

c. esto subiectus. & si minor veritatē inuestigauerit,nulla maiori irrogatur iniuria.l. potioris.C. de offic. proc. prouinc.

E text.in puncto in §.sed ius quidem ciuile.instit.de iur.nat. facit c.statutum.de electio.lib.6.Quando igitur lex est localis, vniuersaliter extra locum non ligat.c.1.&2. de constitu.lib.6.l.fi.ff.de iurisdi.om. iudi.

Secundò, quia de natura legis vniuersalis est, quòd sit perpetua & durabilis,vt dicit Archi.in c.donatum.1.quęst. 7. Et Nicolaus Milis in ver. lex.§.2.l. edita. ibi, perpetui edicti.C.de eden.Sed regulæ Cancellarię non sunt huiusmodi,sed moriuntur cum autore suo,vt patet in procœmio regularum,ibi,suo tempore duraturis, & cæte.Igitur non faciunt legem vniuersalem. Nam si papa voluisset regulas ab omnibus obseruari,hoc dixisset, prout dixit in ca.1. de constitu.& in c. omnis. de censi.

F Suadetur ista opinio, quia regulæ ab initio introductæ fuerunt,vt officiales Cancellariæ per eas in literis expediendis instruerentur,vt patet in regulis Io.22.Benedicti,& aliorum : & licet à tempore Nicolai v. aliquid plus ad eas circa iudicia additum fuerit, illud tamen respicit actum in curia gerendum. Cum igitur intentio pontificū principaliter nō fuerit per dictas regulas legem vniuersalem condere, sed normā dare negotiis in Cancellaria & curia gerendis, nos non debemus aliter interpretari. Quia actus agentium non operātur vltra eorū intentionem,c.si sacerdos.de off.ord.& vulg.l.non omnis.ff.si certum petatur.

Tertio,lex cōmunis ex eo,quia vbique publicatur,ideo vniuersaliter ligat,quia tunc non potest ignorantia allegari,vt patet in authen.vt factæ nouæ constitu.per totum, & in c.1.de post.prælа.& c.nouit.cum ibi notatis, de senten. excommu

excõmuni.notat Bar. in l.omnes populi.in 5.q.principali. A
ff.de iusti.& iur. cũ similibus. Sed regulæ cancellariæ non publicantur nisi in curia,ergo ibi tantũ ligare debẽt. aliâs sequeretur inconueniens:quòd vbi non fieret publicatio, ligarent ignorantes. Quod est cõtrarium rationi,vt patet in cap.2.de constitu.& c.2.eo.tit.lib.6.Et notatur in dicta authen.faciunt ea.quæ tradit Card.consi.99.in fi.

Confirmatur ista opi. quia ad essentiam legis vniuersalis plura requiruntur, quæ traduntur in l.humanum. C.de legibus.Et Moder.in rub.de constit.Et reassumunt nouissimi repetentes in l.2.per illum text. ff.de orig.iuris. Quæ quidem in constituendis regulis Cancellariæ non seruantur.Ergo non videntur facere ius generale.

Quartò pro ista opinione adducitur,quia videmus sen- B
tentiam latam contra legem communem,etiam nõ deductam,nec in iudicio allegatam, esse ipso iure nullam, vt in l.cum prolatis. ff.de re iudi.& in cap.cum inter.eo.titu. Et tamen sententia contra regulam Cancellariæ etiã allegatam,non tamen productã,valet & tenet,vt latè probat Fely.in cap.1.de re iudi. & ita hodie seruat Rota. Ex quo datur intelligi manifestè regulas istas multum à iure cõmuni differre,& per consequens vinculum legis cõmunis habere nõ debent.Quinimò vinculum particulare earum est adeò debile, quod videtur lõgè minus, quàm statutorum singularium locorum vel personarũ. Nam statuta particularia quãprimum sunt publicata,& in vno volumine redacta,ligant suos subditos, vt tradunt omnes in l.omnes po C
puli.ff.de iusti.& iur.& in cap.1.de consti.lib.6.Sed non sic in regulis.Nam earum potestas adeò arcta videtur,& certis veluti cancellis ac metis restricta, vt licet regulæ publicentur,& in vno volumine redigãtur,non tamen per hoc, vinculum aliquod iniiciunt,aut fidem aliquam faciunt,nec possunt allegari sicut libri Digestorum & Statutorum, nisi prius de gratia speciali, & cum certa forma, & ceremonia impetrentur,vt allegari & produci posśint: in quibus impetrãdis,illud primũ quæritur, an regula sit de dandis,vel non?in quo quidem sæpe fit disputatio,tanquã sit pro aris agendum: de quo habetur inferius in regula 26. quæ omnia quantum abhorreant, & penitus aliena sint à natura legis vniuersalis & communis, nemo non facilè intelligit.

D Quintò facit, quia ad effectum, vt lex vniuersaliter liget, oportet principem expresse hoc mandare, vt lex vniuersaliter obseruetur, vt nota. in l. nec Dorotheum. C. de decur. lib. 10. facit text. in c. 1. de constit. Sed de ista voluntate papæ quo ad regulas non apparet. Igitur dicendum est, eas vniuersaliter non ligare.

Sextò pro ista parte adduci potest, quia ad inualidandū actum, & imponendū vinculum, sufficit legem cōmunem aliquid prohibere. Sed in regulis cancellariæ non sufficit, vt in eis aliquid prohibeatur. sed requiritur, vt dixi, earum impetratio, allegatio, & in actis productio, & registratio, vt vinculum producant, vt notat Fely. in d. cap. 1. & probatur in d. regu. 26. Sed hæc regularum impetratio habitan-E tibus extra curiam, præsertim in diœcesibus remotis dura nimis, & quodāmodo impossibilis videretur. Ergo dicendum est, illas non arctare extra curiam litigantes. Quia lex ad hoc vt vinculum inducat, debet esse possibilis & rationabilis, locis, personísque conueniens. vulg. c. erit autem. 4. dist. nullibi enim cauetur, quòd litigantes extra curiam coram ordinariis pro iure vniuersali impetrando teneātur ad curiam ire. Cum igitur hoc particulariter in istis regulis cancellariæ procedat, est concludendum eas particulariter, non vniuersaliter extra curiam ligare.

Præterea, & septimò hoc apertè probatur, quia videmus ignorantiam iuris cōmunis, seu vniuersalis neminem excusare. l. error. C. de iur. & fa. igno. c. ignorantia. de reg. F iur. lib. 6. Et tamen ignorantia regularum excusat omnes, sicut ignorantia extrauagantium, vt tradit Abb. & alij in c. pastoralis. de fide instru. Bal. in c. ex causis. de re iudic. Apparet ergo regulas non facere ius generale. Et istam opinionem, videlicet quòd regulæ cancellariæ non inducant ius generale per totum orbem, sed ius tantùm particulare, tenuerunt pleriq; doctores celebres, in primis Pet. de Anch. in consi. CCXCVII. incip. efficacibus. in princip. Et Cardin. Zabarella in consil. XCIX. incip. dico, quòd acceptatio. Sentit Romanus in consilio CCLX. in 2. colum. & Barthol. Belenzinus in tracta. de chari. subsi. quæstio 117. in fi. & in cap. ex parte. de feud. tenet Ias. in l. 1. in 5. col. ff. si cert. pet. & Decius ibidem in vltima lectura Senis condita. Et idem Decius in cap. 2. in secunda lectura. de constitu.

tu.& plures alij, quos breuitatis causa non refero. A

In contrarium veró pro parte affirmatiua, videlicet, ꝙ regulę istę faciant ius generale, etiam extra curiam faciũt rationes & authoritates quę sequuntur.

In primis illud in iure clarũ est, talia debere esse subiecta, qualia sua prędicata, vel eorũ effectus demõstrant. l. fundum instructũ. ff. de fun. instr. cum vulg. Sed si subiecta regularum materia, necnon & persona ipsius conditoris inspiciatur, proculdubio cõcludendum erit, regulas istas facere ius generale. Patet hoc, quia beneficia super quibus regulę disponũt, generaliter per totum orbem possidentur. Ergo generaliter regulę debent materię subiectę adaptari, vt videlicet ligent ipsos beneficiorum possessores, vbique, alias ridiculum esset dicere beneficia tantum vnius loci, puta vrbis Romę sub regulis comprehẽdi, quę permodica sunt, & pro maiori parte iuris patronatus. B

Considerata etiam persona ipsius papę regularum cõditoris, qui habet iurisdictionem vniuersalem, & est ordinarius ordinariorum totius mundi, vt dicit gl. in c. felicis. §. fi. de pœn. lib. 6. & c. per principalem. 9. q. 3. & cui omnia beneficia mundi sunt obedientialia & manualia, vt dicit Bal. in l. rescripta. in 2. & 3. col. C. de preci. imper. offe. Erit dicẽdum etiam regulas istas vniuersaliter ius facere, quia causatum sapit naturam suæ causæ. l. eius. ff. de oper. lib. & potentia causæ influit in causatum. l. Publius. §. 1. ff. de cõdi. & demon. & l. manumissiones. ff. de iust. & iur. Ex persona enim conditoris metimur legem esse generalẽ vel specialem. c. fi. de cõsti. lib. 6. Et quod dicimus de parte, respectu partis, est dicẽdum in toto respectu totius. Nam sicut episcopus in sua diœcesi constitutionẽ simpliciter faciẽs, intelligitur eam facere particularem, attẽta iurisdictione sua, quæ est particularis, vt in c. 2. de constit. lib. 6. & l. fi. ff. de iur. om. iud. Eodẽ modo cõstitutio papæ in beneficialibus erit generalis, quia ipse habet iurisdictionem generalem. Propter quam rationem fuit alias in Rota, & etiam in signatura tempore Leonis papæ x. decisus notabilis casus, de quo meminit D. Gul. Cassiodorus quondã Rotæ auditor diligentissimus, in quadam decisione incip. Dubitaui tẽpore feriarum, &c. Dubitatur enim nũc tẽporis, an auditor in curia Romana vigore cõmissionis deputatus C

D cum ista clausula simpliciter, & cum potestate inhibendi posset inhibere extra curiã. Quidam dicebant, quòd non, quia per illam clausulam non dabatur potestas inhibendi extra curiam. Et ideo ex quo cõmisiones sunt stricti iuris, illa clausula debebat intelligi de inhibitione in curia per decisionem primam. de procur. in nouis. Tamen contrarium tenuit signatura per dicta Fely. in quibusdã notis cancellariæ, quæ hodie habẽtur per manus pluriũ. Quem pro contraria opin. allegauerat Alex. Et inter cætera, ista opinio principaliter fundata fuit in ratione superius dicta. Quia papa causam committens, erat vniuersalis princeps habens iurisdictionem spiritualem generaliter per totum orbem. c. cuncta per mundum. 9. q. 3. vnde consi-
E derata potestate committentis, quę est vniformis, tam ad curiam quàm extra, illa clausula cum potestate inhibendi simpliciter, & in dubio prolata, debebat cõformari & regulari secundum potestatem eius, vt videlicet liget generaliter tam in curia quàm extra. arg. l. si pluribus. de leg. 2. & l. Iulianus. de legat. 3. Pro qua decisione allegat ibi D. Guliel. plures rationes quæ videri possunt. Ita hic videtur dicendum, quòd sicut potestas papæ vniuersalis est, ita & regulæ istæ ab eo simpliciter conditæ, debent vniuersaliter omnes ligare, nisi specialiter aliud statuatur.

Secundò pro ista parte facit, quia istæ regulæ appellãtur constitutiones, vt patet in isto titulo. Et tamen constitutio, dicitur lex generalis, vt tradunt doct. in rubrica de
F constit. maximè Fely. & Moder. & est textus in c. constitu. secunda distinctione. Et patet in rub. ff. de consti. princip. Item dicuntur etiam ordinationes. Et quælibet ordinatio papæ habet vim legis generalis, vt dicit Do. in c. fin. §. in 2. notabili. per illum text. de hæret. libro 6.

Et licet dicantur regulæ cancellariæ, & sic respectu illius dictionis cancellariæ, videantur esse locales: tamen rectius consideranti illa adiectio nihil facit, quia ponitur ad demonstrandum, de quibus regulis papa loquatur. nam cum simplex regularum appellatio sit incerta, & plures regularum species comprehendat, vt tradunt doct. in c. regula. 2. dist. & Moder. omnes post Dy. in rub. de regu. iur. oportuit de necessitate papam aliquam adiectionem ponere, per quã intelligeremus de quibus regulis loque-

retur

retur. vt in simili est tex. valde not. in l. Insulani. ff. de acqu. A
rer. do. Sic etiam videmus Iurisconsultos per huiusmodi adiectiones, leges distinxisse. Nam quasdam appellabant consulares, alias tribunitias, alias Cornelias, &c. ad indicandum de quibus legibus loquerētur. vt patet in c. quærendam. 2. dist. Et tamen ridiculum esset dicere leges illas propter illas adiectiones nō esse perpetuas & generales.

Dicuntur igitur istæ regulæ cancellariç, quia in cancellaria publicantur & registrantur. Sicut ius prætorium dicitur à prætorio, in quo magistratus ius dicebant, vt habetur in §. prætorium. instit. de iure natu. & in l. 1. ff. de offic. prætor. Et tamen nemo dicet ius prætorium fuisse particulare illius loci, vbi magistratus ius dicebant, sed potius ius generale, vt in l. in honorariis. ff. de actio. & oblig.

Vel dicuntur regulæ cancellariæ eo respectu, quia maior pars regularum concernunt expeditionem literarum, B
quæ in cancellaria expediūtur. Et sic capiunt denominationem ab eo quod frequentius fit, arg. gl. in cle. 1. in ver. prçsidentes. de rescrip. & in l. vnica. in verb. sponsam. C. de rap. virg. Et licet aliæ regulæ sint quæ modum expeditionibus non ponant, prout sunt omnes regulæ contētiosæ, quæ in iudiciis versantur: nihilominus, quia illæ etiam regulæ iudiciales in cancellaria registrantur, & per Vicecancellarium conceduntur, recipiunt nomen ab illo loco, sicut pleraq; alia iura cōmunia & generalia acceperunt nomen vel ab authoribus suis, vel à locis, vt patet in d. cap. quædam. prout etiam de lege Falcid. & Macedoniano, & Velleiano in quingentis locis iuris constat: propter quorum denominationem non desinunt illæ leges constitu- C
tiones generales & vniuersales appellari. Sic ergo licet istç regulç cancellariç appellentur, non tamen hçc denominatio seu adiectio aliquam specialitatem legis arguit. Sçpe enim lex denominatur à loco vel personis à quibus magis frequentatur, vt in l. 2. ff. de orig. iur. Sicut & apud veteres Romanos, Fabij, Pisones, & Lētuli dicti, quia hoc leguminū genere, fabis, pisis, ac lentibus illi viri frequentius vtebantur: inde propter illam frequētiam cognomen illud sortiti, vt author est Plin. lib. 18. nat. histo. c. 3. Ex quibus plures enumerat Alexander Parthenopeus lib. 1. dierum genialium. cap. 9. Hçc enim vel similia cognomina

D propter frequentiam alicuius facti imposita, neq; rei, neque legis naturam, vel eius vinculũ immutant. Et per ista primum argumentum contrariæ partis resolui videtur.

Tertiò pro ista parte facit, quia regula idem est quod ius, & de illa argumentatur sicut de iure, vt est tex. in c. canon. 3. dist. Et notat Ioan. Franciscus Pauinus, Rotæ auditor in tracta. de offi. & potesta. cap. sede vacan. in prima quæst. principali. col. fina. vbi plura scribit de regula. Idem not. Bal. in c. quod sicut. de elect. & in l. si quis seruo. col. fina. versic. nec mireris. C. de furt. & Archiep. Flor. in prima parte summæ titu. 11. cap. 2. §. 1. & tit. 17. cap. 1. §. 11.

Quartò, pro ista parte non desunt viri graues, qui hanc opinionem tuentur, quorum numerus & dignitas cõmu-
E nem opinionem facere videntur. Nam in primis istã opinionem tenet Rota, cuius authoritas in tam illustri & excelso loco posita est, vt ab ea recedere nefas quodãmodo videatur, quæ sententiarum grauitate, & authoritatis põdere cæteros doctores licet numero plures superat, & eius opinio propter eius authoritatem communis reputatur, secundum Imol. & And. Sicu. in c. olim. el 1. col. 11. de lit. contest. Nam communis opinio non ex numero doct. sed ex pondere authoritatis fit, vt dicit Alexand. in consil. c c 11. col. fi. lib. 7. & ob eam causam dicta, siue vota conformia dominorũ Rotæ cæteris præferuntur, vt voluerũt Mod. Hispani in paraphrasi ad l. iura sanguinis. ff. de reg. iur. & Moder. Asten. in tract. nuptia. fol. 124. post Alexand.
F quem ibi allegant. Et non solum opin. Rotæ propter eius authoritatem, sed etiam propter numerũ doctorum in ea militantium communis dici potest. Sunt enim auditores Rotæ duodecim, qui non solẽt fortuitu & à casu vota sua proferre, sed causa sępius procuratorum & aduocatorum informationibus trutinata, ac propriis studiis discussa: eorum igitur opinio melior, tum propter eorũ authoritatẽ, quæ sola, vt dixi, communem opi. facit, quàm etiam propter numerũ personarum: tum quia eorumvota habentur pro sententia, magis vera & firma præsumuntur, quàm dicta aliorum doctorum pro libito scribentiũ. arg. c. prudẽtiam. Et quæ ibi no. Abb. de offi. deleg. Nam alij doctores non ita simul idem negotium discutiũt & examinant, sed particulariter pro se quisq;, & id vel pretio alliciti cõsulẽdo,

dō, vel causa instruendi iuuenes, & eorū ingenia acuendi, A
in scholis legendo opiniones suas proferunt. Nam qui cō
sulit, propriam videtur vtilitatem prosequi, quę facit homi
nes aliquando à vero deuiare, & interdum contraria cōsi-
lia dare, vt dicit Ias. in l. si ex toto. §. fin. colum. fi. ff. de lega
tis primo. Qui verò legit, solet multa ingenij & gloriæ cau
sa proferre, quæ vera non sunt, vt de Barbatia dicit Fely. in
cap. cæterum. in 6. col. de rescrip. Præsertim, quia doctores
facientes cōmunes opiniones faciūt eas per adhæsionem
variorum doctorū variis & successiuis temporibus factā,
non cōmunicato consilio, nec adhibita cōmuni discussio-
ne: & ideo faciūt sicut aues, quæ quādo vna volat, aliæ om
nes sequuntur, vt ad literam dicit Decius in consi. 494. in-
cip. quod supra, &c. col. fi. Quæ ratio cessat in auditoribus B
Rotæ per ea quæ dicta sunt. Et quia auditores Rotæ à cō-
muniter accidentibus eliguntur viri vndecunque doctissi
mi, qui in Rota quotidie magis depurantur, veluti aurum
in fornace, vt dicunt Moder. repe. in rep. l. centurio. fol. 2.
ff. de vulga. & pupil. Adeò, quòd licet doctor semel exami
natus non debeat amplius examinari: tamen si assumatur
ad suprema officia, prout auditor Rotæ, debet iterū exa-
minari. Ita formaliter dicit Bald. in cap. scriptum. col. 2. de
electio. vbi dicit ita de facto seruari Romæ in auditoribus
sacri palatij. Quam quidē authoritatem, & legū peritiam
præcellentem, non aliunde prouenisse arbitramur, quàm
ex multiplici virorum prudentum, sæpe de causis disputan
tium, concursu, quorum mutuæ & frequentes disputatio- C
nes, & inter agendū actiones, eminentem in auditoribus
producunt scientiam, & rerum omniū experientiā pariūt.
propter quam Rota non immeritò vberrimus fons Cano-
nistarum appellatur. secundū Fely. in ca. quoniā. §. porrò.
col. 4. vt lit. non cōtest. Inde non ab re Egidius in deci. 37.
dicit, quòd inter loca ecclesiastica nullus est toto orbe Ro
ta præstātior, vbi melius ac celerius causæ decidūtur pro-
pter peritiam dominorum Rotæ. Et quia ibi est disertissi-
mus modus causas audiendi, consulendi, & decidendi, fa-
cit decisio. 320. in not. Et ob eam meritò constitutum fuit
in c. fi. de fo. cōpe. quòd curia Roma. diceretur mater alia-
rum curiarum ecclesiasticarū. Et dicit Card. in clem. quan-
uis. in princi. de appella. quòd stylum iudicandi Romanæ

D curiæ seruare tenentur inferiores ecclesiæ, cum secundum Mod. Asten. pręponatur nobis tanquam speculum ad imitandum. Sequitur Andr. Sicu. in c. ex literis. col. 9. versic. 4. probat. de consti. Plura ad hoc, quæ aliâs ex varia lectione collegi, in laudem & meritum honorem huius sacri auditorii Rotæ possem adducere: sed vt studeam breuitati, tum etiam ne suspectus videar, cum sim ex eodem ordine indignus auditor, & omnium indoctior, omittam. Quanuis ex hoc nemo succensere debeat, si tantum laudes ab aliis doctorib. hincinde scriptas retulerim. Nam qui scripta aliorum refert, culpandus non est, quasi ipse dicat, vt dicit glo. in l. Gallus. §. idem credendum. in verb. pronepos. ff. de li. & posthu. refert Dec. in c. ad hæc. in princ. de rescript. & in E c. iurauit. in 1. col. de proba. Redeundo igitur, vnde sum digressus, dico istam opinionem, videlicet, quòd regulæ cancellariæ ligent omnes etiam extra curiam, tenuisse Rotam in pluribus causis, quas inferius locis suis in cõmentariis cuiusque regulæ adnotabo. Et vltra Rotam locis inferius adnotandis, istam opinionem etiã tenuit Ioan. Franciscus Patauinus doct. magnæ scientiæ & experiẽtiæ, & quõdam auditor Rotæ in pręludiis extrauag. Et Fely. etiam auditor Rotæ in c. 2. de rescrip. Et ante ipsos Nicolaus Milis etiam auditor in suo repertorio in verbo, lex. §. 2. Et Lud. de Interamne ex eodem ordine in quodam suo cõsilio reddito in causa Messanen. parochialis. Dec. in l. 1. col. fin. ff. si cert. pet. Quem ibi Mod. Taurinen. in 11. col. & quidam alij sequuntur. F Et secundum istam opinionem fuit iudicatum in concilio, siue parlamento Tholosano, vt patet in eius decisio. 444. incip. Item fuit quæsitum, an regulæ cancellariæ, &c. Et hoc idem tenet glossator, infrà in regula 9. Et quid Modern. Nicolaus Boerius in tract. leg. q. 1. Et Nicolaus Euerardus in tracta. de locis legalibus. fol. 11. in 2. col. cum quibus etiam concordat ille insignis glossator concilij Basilien. in titulo de reseruationibus. in fin. in verbo, regulas. Et eandem opinionem sequitur And. Sicul. in consi. 57. in 2. colum. lib. 1. qui ad hoc allegat Petr. de Ancha. sibi contrarium. Et secundum istam opinionem consuluit Stephanus Bertrandi doctor modernus, & practicus in consi. 292. visis copiis. in 3. columna. libro 3. nouiter impresso. Et hoc idem latè probat Bar. Chassanęus doctor copiosus in consil.

consi.x.viso processu.in v.col. vbi dicit, quòd regulæ can- A
cellariæ ligant per totam Franciam, adducens pro ista opinione Pet.de Anchar.in consil.295.pro clariori euidentia. vbi idem Pet.arguit de regulis cancellariæ sicut de lege. Et ita etiã arguit Fel.in c.1. de re iudic.& in c.quod super his. in 3.col.ver.secunda conclusio. de fide instru. vbi æquiparat regulas cancellariæ legibus, vel canonibus pœnalibus, dum quærit, an sub illis comprehendantur cardinales. Et idem facit Dec.in c.ecclesia sanctæ Mariæ. in 8.colum.de cõst. Et ante ipsos Io.And.in regula, nemo potest.de reg. nouel. Et cum ista opinione etiam transit Io.Franc. de sancto Nazario, aliàs nuncupatus de Ripa in 2.lib.interpretationum.super ca.2.de rescrip. Et plures alij, quos breuitatis causa non refero. Ex quorum numero satis apertè colli B
gitur, istam esse magis communem opinionem. Non obstant, quæ in contrarium pro parte negatiua adducta fuerunt. Primum, quòd istæ regulæ cõcernunt ius speciale, ex quo denotant certum locũ, appellantur cancellariæ. Quia ad hoc responsum fuit in primo argumẽto partis affirmatiuæ. Quibus addo, ꝙ ista ratio non concludit in principe habente iurisdictionem, qui licet faciat actum concernentem certum locum, vel personam, nihilominus ille actus non propterea faciet legem particularem, sed vniuersalẽ: vt in l.fi.C.de legib. vbi apparet sententiã principis in certa causa latam vniuersale ius facere, & omnes ligare. Et idẽ facit epistola principis directa certæ personæ. Nã habebit vim legis vniuersalis, vt in l.1.ver.per epistolã. ff.de consti. C
princ.cum concord. vt scribit Ioã.de Platea in l.neq;.C.de decu.lib.10. Ex quibus apparet, illud argumentũ non procedere in actibus principis, sed inferiorum, vt declarat Ias. in l.1.in 2.col.num.24.ff.de fer. Non obstat, ꝙ regulæ non sunt perpetuæ, quia hoc non facit quominus tempore quo durant, dicantur vniuersaliter ligare. Nam non reperitur inter reqsitas legis, ꝙ lex debeat esse perpetua, sed potest esse temporalis, & nihilominus generaliter ligabit. Quia hoc positum est in voluntate principis, vt in terminis istarum regularum tenet expressè Gemi.in consi.93.incip.clemens 7. Aliàs videtur primo, &c. Nihil enim refert ad vniuersalitatem legis, ꝙ lex sit temporalis, quia in hoc voluntas condentis attenditur, vt not.in c.nobis. de sen.excom.

D & in cle.1.de vita & honesta.cleric. Sicut videmus in extrauag.ad regimen Benedicti, quæ licet fuerit temporalis, vt patet in ea, tamen attenta iurisdictione papæ vniuersaliter ligat. Nec dictum Archid.in dicto cap.donatum.facit, quia illud respicit frequentiam. Nam à communiter accidentibus, lex solet esse perpetua: tamen si contingat fieri ad tempus, nihilominus vinculum generale constituet, cum hoc pendeat, vt dixi, ex voluntate principis. Et ad hoc plura iura adducit Domi.in dicto cōsi.93.quæ omitto. Nec obstat, ꝙ regulæ nō publicantur, nisi Romæ. Ergo extra eam possunt probabiliter ignorari. Quia respōdetur, ꝙ sola publicatio facta Romæ in cancellaria apostolica sufficit, quo ad hoc, vt ligent extra curiam, vt tenet Io.Mona.in regula in
E generali.de reg.iur.lib.6.& Ioā.And.super data sexti. Nam Romæ etiam publicantur omnes aliæ constitutiones perpetuæ, & ligant per totum orbē, & sunt in vsu. Et ideo Paulus de Eleazar.in prooemio clem.dicit, sufficere quamlibet constitutionem papæ publicari Romæ, quæ est caput omnium ecclesiarum & orbis. Nec requiritur, quòd in singulis locis fiat publicatio. Et hoc idem in terminis nostris, videlicet, quòd sufficit regulas istas cancellariæ publicari in curia Romana, quo ad hoc, vt vniuersaliter ligent, conclusit in contingentia casus, concilium, siue parlamentum Tholosanum in decisione sua 444.in secundo dubio. Et rationem istius opinionis reddit Imol.in dicto prooemio, quia ideo sufficit publicatio in curia, cum papa habeat pedes
F plumbeos, & est quasi immobilis, dans cūcta moueri. Ideo eius statuta non sunt singulorum auribus inculcanda.ca.1.de postu.pręla. Sed Imperator nō habet pedes plumbeos, quia non stat firmus, sed discurrit huc atque illuc per prouincias. Ideò dicta authen.vt factæ no.constit.procedit in Imperatore, & nō in papa. Et ita tenet Henricus Bohic in c.2.de const. Præterea, quia dicta authē.procedit in noua constitutione, quæ non potest ilico per famam innotuisse, vt patet ex rubrica eiusdem authenticæ. Sed regulæ cancellariæ propter earum vetustatem à tempore Ioā. XXII. primi earum cōditoris adeò toto orbe notissimæ effectæ sunt, vt nihil notius. Nam penè innumerabiles causæ per totum orbem reperiuntur vigore istarum regularum iam decisæ. Et secundum eas arctatur, & regitur potestas legatorum

rorum existentium extra curiam. Per easdem etiam vires, A robur & limitationes capiũt expectatiuæ & reser ationes extra curiam. Limitatur etiam ordinariorum potestas, vt quotidie experimur. Igitur sine aliqua publicatione deberent ligare, vt dicebat Hugo, quem refert Paulus in dicto proœmio. Præsertim cum quasi omnes iudiciales regulæ habeãt decretum irritans, quia sunt de dandis, vt notatur infrà in reg. 26. Et constitutio, quæ habet decretũ irritans statim ligat ignorantes, vt tradũt doct. Ant. Imol. & mod. in c. 2. de cõsti. Et ideo multis de causis istæ regulæ deberent sine aliqua publicatione cunctos ligare. Verùm quia morte pontificis regulæ extinguuntur, visum fuit, vt per nouũ pontificẽ publicẽtur, per quem iterũ ad instar phœnicis reuiuiscunt, & veluti aquila renouantur: quæ idẽ pu- B blicatio, nõ ad illum effectum fit, vt innotescant, cum ferè eædem regulę sunt, quæ approbantur, sed vt per huiusmodi publicationem dignoscatur voluntas approbatoria ipsius noui pontificis. Qui si eas tẽpore assumptionis suæ ad apostolatus apicem nõ approbaret, mortuæ manerẽt. Fuit igitur isto casu necessaria publicatio. Et ꝙ publicationis tẽpus in regulis nõ tantum attendatur, sed volũtas Papę iam vsu cõprobata, apparet manifestè. Quia licet regulæ istæ hodie publicentur & legantur in cancellaria: tamen Papa decernit, & statuit, eas ex tũc in crastinũ assumptionis suæ ligare. Et sic ante tempus publicationis. Vnde si vacaret aliquod beneficiũ post assumptionem Papæ, & ante publicationem regularum, tale beneficiũ non cade- C ret sub expectatiuis prædecessoris, cũ iam per regulas illæ expectatiuę censerẽtur reuocatæ. Et ideo acceptari nõ posset tale beneficium, vt refert glossator hic in proœmio regularũ, dicens, istũ casum tẽpore suo cõtigisse in Rota. Adde ꝙ eundem casum decidit Gemi. in cõsi. 92. in 2. col. qui notabiliter loquitur. facit Pet. de Anchar. in clem. 1. de concess. præb. Et ita in eodem casu, secundum opinionem gl. & Gemi. conclusit Rota triplicatis votis in vna Romana canonicatus sanctæ Mariæ maioris corã me de mense Iunio, M. D. XXXVIII. Nam in dicta causa Valerianus obtinuerat à Clemẽte expectatiuam, per quã fuerat creatus in canonicũ sanctę Marię minoris anno M.D.XXX. Cuius vigore sequẽti anno fuit recept' in canonicũ. Deinde

D vacauit canonicatus in ecclesia sanctæ Mariæ maioris 14. Octob. M. D. XXXIIII. per duas horas post solis ortum. Et sic eodem die, quo D. noster Paulus Papa III. ad Apostolatus apicem assumptus fuerat, qui fecerat regulas suas inter alias reuocatorias expectatiuarum, & creationũ in canonicũ, etiam si per eas aliqui recepti fuerint in canonicos. Quas quidem regulas legi, & publicari fecit in cancellaria 15. die Octob. M. D. XXXIIII. Quas voluit extunc in crastinum assumptionis suæ (quæ fuit 13. eiusdẽ Mensis) seruari debere cum decreto irritanti. Per quam regulam Pauli constat fuisse reuocatam creationẽ & receptionem in canonicum dicti Valeriani ex eo, quia postquã incepit ligare regula initio ipsius diei 14. Octob. accidit in-
E de ad duas horas vacatio canonicatus, qui secundũ præmissa acceptari nõ potuit. Et per cõsequens valuit prouisio D. N. Pauli facta episcopo Cesenaten. Pro quo pronũtiauit, vt dixi, causa prius pluries proposita & votata.

Non obstat etiã dum dicebatur sententiã latam contra regulam valere, secus contra legem. Quia respõdetur per hoc non argui regulas generaliter non ligare. Quia videmus etiam sententiã latam cõtra extrauagantẽ constitutionem valere, vt tradit Fely. in cap. 1. de re iudic. & in d. c. pastoralis. Et tamen nemo dicet extrauagantes non esse cõstitutiones generales. Ratio igitur diuersitatis inter legem & regulas talis esse dignoscitur. Quia Papa præter ordinẽ aliarum legũ communiũ voluit & cõstituit, regu-
F las non ligare, nec fidẽ facere, nisi illæ prius darentur per Vicecancellariũ, & dominos Abbreuiatores, vt patet infrà in regula 26. Sed hoc non reperitur de lege communi sancitum. Vnde si non esset tex. dictæ regulæ 26. idem dicendum esset de regulis quod de lege, vt videlicet sententiæ latæ cõtra ipsas essent nullæ. Sed in regulis hoc factũ fuit bona ratione. Quia ex quo propter mortẽ pontificũ regulæ expirabant, & multoties successor aliquam ex regulis prius editis negligebat, vel cõsultò omittebat, nonnunquam editas innouabat, ac immutabat, vt experiẽtia docet. Ideo ne cõtingeret super ista diuersitate dubitari, introductũ fuit, regulas nullam fidem facere, nisi ex fonte cancellariæ, & ex mandato Vicecancellarii, & sic secundum formam traditam in d. regula 26. concedantur, quòd

in lege perpetua statuere nõ oportuit, quia semper fixa & A
stabilis manet, nec per successiones pontificum variatur, cum morte condentium non expiret. Et idem in extrauagan. nota, quæ idem operatur quod lex, vt dicunt Abb. & omnes in d. cap. pastoralis. & in d. l. cum prolatis. Si verò ignota fuerit extrauag. eadem seruabitur in ea solennitas quam in regulis diximus obseruari, sed diuersa alia ratione. Nam cum tales extrauagantes ignotæ, insertæ nõ reperiantur sub aliquo certo volumine, sed in incerto vagẽtur: & sicut Vespertiliones sub vmbris quodammodo delitescant, necessarium fuit ad effectum vt innotescant, & sine aliquo vitio appareant, recurrere ad cancellarium, vt lucẽ & certitudinẽ veritatis capiant, ne de eis in posterũ dubitetur. Et ita se stylus habet. Crederem tamen, quòd B
etiã si in eius exactione nõ seruaretur prædicta solẽnitas, si tamen cõtrarius vsus eius non probetur, & allegetur in causis, quòd sententia contra illam non valeret. Quia est lex vera, generalis, & perpetua, non recipiens mutationẽ morte conditoris. In regulis tamen militat alia ratio, vt dixi, quod contigit propter successiones pontificũ varia sentientiũ. Adeo ꝙ propter hãc rationẽ dixit Fely. in cap. Rodulphus. in 15. col. de rescrip. quòd stylus curię sit volubilis & mutatur ad mutationẽ pontificum, qui faciles sunt in mutandis statutis prædecessorum, vt patet ex varietate temporum circa stylum, vt refert Ioan. And. in c. 1. de elec. lib. 6. Et melius ac clarius hoc idem manifestum redditur ex inspectione antiquarũ & modernarũ regularum, inter C
quas multiplex est differentia, adeò vt quilibet pontificũ magis visus fuerit nouis regulis constituendis intendere, quàm à prædecessoribus editis approbãdis. Quæ omnia iustificantur per rationem c. non debet. de consan. & affi. Propter istam igitur varietatẽ fuit ordinatũ, regulas istas sub prædicta forma dari. Hinc est quòd quamprimum per exactionem regulæ à Cancellaria sumus clari, & certi de tenore regulæ, si semel apud acta producatur, illa productio sine alia noua extractione à cancellaria faciẽda prodest, quo ad omnes alias causas coram quibuscunq; iudicibus decidendas, & faciũt ius generale. Nam transportato registro causæ, vbi semel ꝑducta fuit regula, datur plena fides illi, & sẽtẽtia cõtra eam lata erit ipso iure nulla.

D Est tamen circa hoc vlterius aduertendum, quòd istæ regulæ dantur dupliciter, aut in curia, & sufficit quod dentur per vicecancellarium, vel regentem cancellariæ cum subscriptione duorum abbreuiatorum. Si verò extra curiam dentur, requiritur supplicatio Papę. Et tũc datur sub plumbo. Et tali casu extra curiã faciunt fidem, vt lex. Et qui vult eis vti in causis extra curiam mittat pro eis, alias secundũ ordinationẽ Papæ non ligant. Nec per hoc potest inferri non facere ius generale, quia ex prædictis apparet cõtrarium. Formam verò dationis regularum, & extractionis à cancellaria, & qualiter dentur ad perpetuã rei memoriã, & quid si petantur regulę prædecessorũ, vel viuentis pontificis dari, ponit Hiero. Paulus vicecorrector eruditus & E summus practicus in eo libro qui vulgò intitulatur, Prouinciale ecclesiarũ, siue Practica cancellarię. fol. 27. vbi videndum est. nam liber ille est approbatus à sede apostolica, vt dicit Card. in clem. 2. §. irritum. in 3. q. de elect. Et ipsum Hieronymum Paulum summè laudat Ioan. Baptista de sancto Seuerino in tract. pensio. quæst. 30. col. pen. Et per ista patet solutio ad alia argumenta. Nam, vt ad ea vno verbo respondeam, si huiusmodi regulę in aliqua sui ratione in curia non concludant: ratio tamen generalis earum & potestas condentis vniuersalis non restringẽtis se ad certum locum, concludit vt dicantur constitutiones generales. Vt tamen magis prædicta omnia sustineri valeant, possent fœdere distinctionis istæ opiniones cõcor-F dari, vt videlicet prima opinio procedat in regulis quę nõ sunt de dandis. Illę enim ex quo respiciunt expeditionem literarum curiæ in cancellaria faciendã, & per cõsequens restringatur ad certum & particularem effectũ & locum, tales dicuntur constitutiones speciales, & nõ ligant extra curiam. An verò loquimur in regulis quæ sunt de dandis, prout sunt ferè omnes iudiciales, quæ habent decretũ irritans, & in illis procedat secũda opinio. Et istam distinctionem videtur sentire & tenere Io. Francisc. Pauinus in præludiis extrauagan. Ioan. 22. & Fel. in cap. ex parte. el 1. de rescrip. Et alij plures ex prædictis doct. Nõ tamen inficior plures regulas iudiciales reperiri in hoc volumine quæ non procedũt coram ordinariis extra curiã propter aliquam particularem rationẽ, de quibus ibidem suo loco dicé

eo dicemus. Et hæc in vniuersum, & quodammodo in genere circa istam quæstionem dicta sufficiant. A

QVAESTIO TERTIA.

CIRCA tertiam principalem quęstionem, Nunquid regulæ istæ Cancellariæ ligent ipsum Papam, earum conditorem?

SOLVTIO. Ista quæstio cōsiderata, subiecta materia aliquarū regularum videtur impertinens, cum regulæ istæ pro maiori parte modū impetrandi beneficia, ac possessores eorū concernant, quæ in Papa verificari nō possunt: cùm neque ipse impetret illa, neq; habeat, à quo beneficia impetrare posit, cū ipse idem ut dominus, & beneficiorum effector, non habens superiorem supra se, vt tradunt latè Moder. in cap. 1. de consti. Neq; etiam beneficia, super quibus regulæ loquūtur, possidētur ab eo. Itaque attēto isto motiuo, quęstio ista redderetur frustratoria. Posset tamen ista quęstio quadrare in illis regulis quæ cōcernunt animæ periculum, de quibus ibidem suo loco particularius tractabo. Neque ex eo, quòd Doctores istā quæstionem formant in lege communi, de qua solet pluribus locis iuris dubitari, nunquid liget ipsum conditorē? Potest eodem modo hic adaptari, cùm lex communis varios tractus, recessus, ac sinus habeat, sub quibus Papa facilè includi posset. Nō sic in regulis quæ vniformem materiam tractant, videlicet, beneficiorum. Itaq; tanquam de re non pertinente, non curabo hic papyrum denigrare. Quia hāc quæstionem in specie latissimè attigi tanquam in regula, De infirmis resignantib. vbi est proprius locus. B C

QVAESTIO QVARTA.

VIDENDVM est, nunquid sub dispositione istarū regularum generaliter vel indefinitè loquentium comprehendantur Cardinales?

SOLVTIO. Quia quæstio ista specialiter super aliquibus regulis discutietur, & plura quę hic dicētur, cōmunia erunt iis, quæ ibi sigillatim scribam. Ideo particularibus argumentis ad illas regulas pertinentibus omissis, motiua aliqua ab illis diuersa in hoc genere ponam, quibus cognitis facilè dignosci poterit quando Cardinales sub dispositionibus generalibus, tam regularum quàm iuris communis comprehendi debeant, & quando non.

D In primis igitur dicendum videtur Cardinales ſub generali diſpoſitione legis vel conſtitutionum non cõprehendi hac ratione. Quia perſona quæ inter alias ſupereminentem qualitatem habet, niſi ſpecialiter nominetur, non videtur ſub generali conſtitutione comprehendi. Hoc dicit in ſpecie Io. And. in c. 1. de ſchiſma. lib. 6. vbi tenet, quòd licet ſub diſpoſitione generali comprehendantur epiſcopi, non tamen comprehenduntur cardinales. Quia maior ratio eſt in Cardinali, quàm in epiſcopo ꝓpter maiorẽ eius qualitatem. Vnde facilè credimus ortum ſtylum cancellariæ qui habet, quód quãdo cardinalis impetrat, nõ debet narratiua reſcripti formari per viam ſua nobis, vel ſignificauit, vel cõqueſtus eſt nobis, vt fit in aliis omnibus impe-
E trationibus. Sed debet reſcriptũ habere ſpecialẽ formam diſtinctam ab aliis, videlicet, expoſuit nobis dil. fil. noſter tit. ſanctæ Praxedis, &c. vt per hoc denotetur ſingularitas perſonæ. Et quod dictum eſt de cardinalibus, idem de regibus, & eadem ratione dicendum eſt, quia contra reges de ſtylo cãcellariæ literæ cõtentioſæ non dantur. Nec etiã in his quæ illis deſtinantur per papam, ponitur verbũ mandamus quatenus, &c. ſicut in aliis ponitur, vt dicit Spec. in tit. de reſcri. præſen. §. ratione formæ. verſi. item contra reges. facit text. in cle. 1. de teſti. ibi, reges & principes in domino exhortamur, &c. Et inde euenit, quód in derogatione iuriſpat. laicorum reges, nec duces eadem ratione non comprehenduntur, niſi ſpecialiter nominentur, vt eſt cau-
F tum regula cancellariæ ordine XL. Et hoc idem caueri de iure communi firmat Fel. in tract. quando lit. apoſto. noc. pat. in 6. col. verſi. ampliatur. 8. facit tex. in c. fi. de offi. dele. lib. 6. & ca. ne aliqui. de priui. eod. lib. Et in extrauag. execrabilis. §. 1. cum cõcord. vt dixi in regula de infir. reſig. q. 2. Et iſta omnia in ratione fundãtur, quia ex quo huiuſmodi perſonæ diſtinguuntur à plebe, ſeu vulgo tanquam anteſignani, honeſtum eſt ne iure ordinario regulentur, qui prærogatiua quadam ſingulari cæteris præferuntur.

Et in eadem ratione fundatur illud, quod dicitur mãdatum conceſſum ad beneficia, nõ capere dignitatem, vel beneficium ſimile qualificatum, vt eſt tex. in c. fi. de præb. Sic etiã tex. in cle. 1. de regu. qui loquitur de monachis, & aliis habẽtibus adminiſtrationẽ, non cõprehẽdit abbatẽ, quia ibi non

ibi non nominatur, vt tenet ibi Cardin. post Matthæ. in 6. A
opp. Ex quibus omnibus conflatum putamus commune illud dictum, legem generaliter loquẽtem, nunquam cõprehendere casus specialiter priuilegiatos, vt dicit glo. in auth. de hære. quæ ab intesta. in prin. & reassumit Ias. in l. postquam liti. col. fi. C. de pac. sequitur Dec. consi. 5. & ante ipsos Gemi. cõsi. 30. cum simi. vt per Fel. in c. 1. in 7. col. ver. secunda dispositio. de rescri. de quo latiùs dixi in Cõmentariis c. statutum. nu. 47. de rescri. lib. 6. Et ideo nõ abre de stylo & vsu curiæ, quãdo summi põtifices volũt cardinales tacitè sub dispositione generali comprehendere, solent eos saltẽ per clausulas illas generales, Cuiuscunq; status, præeminentiæ, gradus vel dignitatis exiſtãt, includere. Nam dicta clausula de sui naturâ includit personas, B
quę aliàs non comprehenderentur: quanuis etiam illi sint reges, serui, monachi, vel Iudæi, vt dicit Archi. in c. quanuis. de offi. ord. lib. 6. Et nouissimè quo ad reg. Scotiæ, ꝙ sub illa clausula, Cuiuscunq; status, &c. comprehendatur, tenuit Rota in vna Brechinen. vicariæ coram R. D. Ioan. Pau. Ptolemæo die 9. & 11. Decembris. M. D. XXXVIII.

Quantum verò ad cardinales, de quibus hîc agitur, ꝙ sub generali & vniuersali dispositione regularũ includantur, quãdo est apposita illa clausula, Cuiuscũq; status, &c. tenuit etiam Rota in vna alia Ferra. archipresbyteratus, vt dicã in fine seq. quæstionis. Vbi verò non apponeretur dicta clausula, vel illi nominatim in cõstitutione expressi non essent, non videtur papa eos velle cõprehendere tã- C
quam cæteris excellẽtiores, per ea, quę nouissimè cumulat Fran. de Ripa in l. 1. col. 8. nu. 59. ff. de vul. & pup. vbi illud, quod dictũ fuit de regibus, multipliciter limitat. Et in hoc multũ defertur personis huiusmodi, præsertim regibus, vt scribit Præpo. Car. Alex. in c. si episcopus. col. fi. 18. dist. & Corset. in tract. de pote. reg. Cùm igitur cardinales inter ecclesiasticos viros, post papã, locum primũ teneãt, vt tradit Fel. in rub. de ma. & obed. in 5. col. adeò ꝙ fratres principis appellẽtur, secundũ Io. And. in c. 1. de schis. lib. 6. & in c. quàm periculosum. de sen. excõ. eo. lib. Et sicut papa vnicus ecclesiæ spõsus dicitur, ita Card. filij primi gradus appellãtur, vt dicit Io. And. & Imo. in c. felicis. de pœ. lib. 6. Meritò igitur propter talem excellentẽ dignitatem

D sub generalibus cōstitutionibus, pręsertim odiosis (cuiusmodi sunt regulæ istę cancellariæ) comprehendi non debent. Quam opi. multis rationib. probat Ab. Pan. in cle. 1. de exc. præla. in prin. Nam si de ducibus, marchionibus, & aliis illustri nobilitate pollentibus in reg. 40. & aliis plerisq; magna habetur ratio, quid de cardinalibus dicendũ erit? qui non solùm illustres, sed vt illi magis sublimentur, in diademate principis scripti dicuntur, & adeò sunt papę chari & iuncti, vt vnũ corpus cũ papa facere existimentur: qua de causa pars corporis papę appellãtur, in d. c. felicis. & alibi eius collaterales inscribuntur, de quib. latiùs scribit And. Sic. in consi. 1. col. 14. lib. 1. in suo tract. Cardi. facit bonus tex. in c. Constantinus. 91. dist. Quamobrẽ illis pa-
E tritiatus dignitas cõcessa fuit, vt referũt præfati doc. Sunt enim patritij, principis patres, vt not. in auth. constit. quæ de dig. Nam nullus ad talem dignitatẽ ascendit, nisi priùs eius fides & industria in aliis dignitatibus fuerit approbata, vt inquit Io. de Plat. in l. nemini. C. de consuli. lib. 12. Et latiùs Moder. in l. 1. ff. de off. eius. Non immeritò igitur dicendũ erit, generalibus constitutionibus eos minimè cõprehendi. Imò fortiùs voluerũt Mod. in trac. de po. leg. in 4. & 5. conclu. ꝙ licet dispositio c. de multa. de præben. sit multùm necessaria ecclesiæ: nihilominus cardinales propter eorũ supremã dignitatẽ non cõprehenduntur sub illius dispositione: quãuis dispositio illa, vt dixi, sit aliôquin honesta & sanctissima, ac ecclesiis fauorabilis. Illa enim
F qualitas excellentis dignitatis, quã cęteris præstant, adeò subiectum alterare videtur, vt sub simplicibus & generalibus dispositionibus nõ cõprehendantur, vt videmus propter eandem rationem qualitatis factum fuisse in c. statutum. iũcto c. licet canõ. de elect. lib. 6. vbi sub dispositione loquẽte de parochiali, non cõprehẽditur parochialis collegiata, propter illã digniorem qualitatem: sic sub regulis de clericis loquẽtibus cardinales cõprehendi non debẽt. Et hac ratione Io. And. in c. 1. de schis. lib. 6. dicit, sub reuocatoria, de qua in c. fi. de conces. præb. lib. 6. Card. non includi. Nã inanis esset tãtæ dignitatis prærogatiua: nullus illis tributus honor videretur, si cum cęteris, veluti cũ turba sub reg. generalibus comprehenderẽtur. Conueniens igitur est dicere eos non comprehendi. Quam opi. tenuit
etiam

etiam Rom.in consi.498.in casu quo quęritur.vbi per plu A res rationes probat clausulā generalē,&omnes alios,&c. Cardinales non comprehendere. Sequitur Fely. in c.cùm in iure peritus.in 3.col.de of.deleg.& Bar. Belenzin.insignis auditor Rotæ in c.quod super his.de fi.instr.Et plura etiam argumenta & motiua pro ista parte cumulat Pet.de Anch.in consi.295.& 297. quæ breuitatis causa non refero. Cum quibus vidétur transire Mod.in c.ecclesia sanctę Mariæ.in 8.col.de constit.Et ante ipsos Fel.in c.in eos.in fi.de hęretic.His accedit,quia cardinales dicuntur patres spirituales & columnæ ecclesiæ,in cle.si quis suadente.de pœ.Vnde sicut Augusta,quæ reputatur pars corporis Augusti nō cōprehenditur in generali dispositione,vt patet in l.pe.C.de don.inter vir.& vxor.Ita neq; cardinales qui B sunt etiam pars corporis papæ , vt in d.c.felicis. comprehendi debent.Prætereà Augusta ex eo , quia assistit principi in consulendo & regendo orbē,gaudet illius speciali priuilegio,vt in l.bene à Zenone.C.de quadr. præscrip. Ita etiam cardinales,qui assistunt lateri papæ, & sunt eius consiliarij,vt in c.fundamentum.§.decet.de elect.lib.6.& in c.per venerabilem.§.rationibus.qui fil.sint leg.debent pari priuilegio gaudere.Et per ista duo motiua,&alia quę non refero ,istam opinionem in terminis regularum cancel.tenet And.Sicul.in c.in nostra.in 2.col.de rescript.

Istis tamen non obstantibus contraria opin.videtur firmior & verior.Pro qua primò facit,quia generalis dispositio legis nō solū causas,sed etiā personas priuilegiatas cō C prehēdit,vt no.Bal.per illū tex.in l.in fraudē.in fi. de test. mil.cū concor.vt scribit Dec.in consi.5.& in l.1.nu.9. ff.de reg.iur.& in c.qua fronte.in 2.col.de appel.Pręterea quia lex generaliter dicit,ꝙ canonū statuta ab omnibus obseruentur,vt in c.1.de const. Et ab ista generalitate non reperiuntur excepti cardinales, igitur dicā eos comprehendi.

Nec obstat prærogatiua dignitatis eorū.Quia licet illa multū attēdatur in honoribus deferēdis,nō tamē talis dignitatis pręeminētia liberat àvinculis legis,quęvsq; adeò oēs viuētes astringūt,ꝙ etiā ipsa Augusta quę aliôquin irradiatur radiis Augusti,& habet priuilegia quę habet ipse princeps,vt in l.fiscus.§.fi.ff.de iu.fis.Et vna,& eadē persona,& caro cū prīcipe reputatur,sub generali legū vinculo

D comprehenditur, vt est tex. notabilis in l.princeps. ff. de leg. Et per hoc respondetur ad motiua And. Sicu. in dicto c.in nostra. vt procedant quando Augusta specialiter excipitur in l.prout. in d.l.penul. & in l.bene à Zenone.

Suadetur hoc, quia Cardinales nihil aliud sunt, quàm cōsiliarij ipsius Papæ, vt in c.fundaméta. §.decet.de elect. lib.6.& in cap.parochia.16.q.1. cum concordan. vt scribit And. Sicul. in tracta. Card. in 1.q. Quia in arduis præsertim in legibus faciendis consilio iuuant Papam. Nā in huiusmodi grauibus negotiis solent cōsiliarij interuenire, vt in l.humanum. C. de legib. Et tamen nemo dicet cōsiliarios non subiici legibus, cum ab illis nō excipiantur nisi solus princeps, vt in dicta l.princeps. Omnes igitur alij legibus E subsunt. Quinimo ipse idem princeps, licet solutus sit legibus, non tamen à ratione naturali ipsius legis immunis videtur, vt latissimè scripsi in regula, de infirmis resignantibus.q.1.& 2.& tradit latè And. Sicul. in consi.1.in 1.volumine. Quare concludendum est, quòd cum regulæ istæ generaliter loquantur & nō excipiant Cardinales, sub eis videntur includi. Sed vt opiniones ad concordiam reducantur, iudicio meo distinguendi erunt plures casus.

Primus est, quādo cōstitutio prohibet aliquid quod de se est malum, & inducit peccatum. Et isto casu Cardinales & omnes cuiuscunq; alterius dignitatis proculdubio cōprehenduntur. Hinc est quòd sub dispositione c.si quis suadente. 17.q.4. Cardinales includuntur. & dicit Ioan. F Mona. loco inferius allegato, & Fely. in c.quod super his. in 4.col. versi.3. quia sequeretur. de fid. instru.

Et ita dicimus ꝙ c.omnis vtriusq; sexus. de pœni.& re. licet de cardinalibus nō loquatur, eos tamen cōprehēdit per ea quę dicit Abb. in c.omnes. de ma.& obe.& in c.nouit. in 3.col. de iudic. Et in summa vbicunque lex cōcernit vtilitaté animæ, non solū Cardinales, sed etiā omnes principes sub ea cōprehenduntur, vt Præpo. dicit in c.non licet. in prin.10.dist. Et in specie hoc tradit per viam regulæ Io. Mo. in extraua. Bonifacij 8. quę est prima in ordine, sub ti. de sen. exc. in extrauagantibus cōmunibus glossatis per eundé in ver. clericos. vbi hoc per bonas rationes probat, quæ videātur ibi. Nam in istis quæ sunt de genere malorū tanto grauius quis punitur, quāto maior est qui peccat, vt in

in c.cùm quidam.de iureiur. Pro quo facit illud dictũ Iuuenalis Saty.8.Omne animi vitium tanto conspectius in se Crimen habet, quantò maior qui peccat habetur. De quo dicto meminit gl.in ver.tãquam.in c.2.§.si.de transl. episc.& pro eo est tex.in l.presbyteri.C.de episco. & cler. A

Secundus est casus, quando constitutio non prohibet aliquid quod est per se malum, sed quia prohibitum: & si talis constitutio sit pœnalis & odiosa, continens odium rationale, tali casu cardinales includũtur, vt notat in simili Bal.in l.quicunq;.C.de ser.fug. Quod est verum, nisi per talem constitutionem pœnalẽ, si eos includeret, tolleren tur eorum priuilegia. Quia tali casu non comprehenduntur, nisi in specie fieret de illis mentio per rationes, quas scribit Ias.in l.postquam liti.col.fi.C.de pact.arg. l. decurionibus.in prin.C.de silen.lib.12. Et ante ipsum hoc dicit And.Sicul.in c.ecclesia sanctæ Mariæ.nu.7.de constitu. & in c.1.nu.77.de rescript. Et tenet expressè Gundisal.Rotæ auditor in tract.Card.q.12.in fin. Sed quando eorum priuilegia non læderentur, procedit quod dictum est. B

Ex quo infertur, ꝙ dispositio c.de multa.de præben.licet in cardinalibus non loquatur, eos tamen comprehen dit, vt tenet Abb.in c.ecclesia.el 2.in 2.not.de elect. Licet posteà Ioan.22.qui certis de causis fauit multum cardinalibus, vt in alia regula scripsimus, eos in extrauag.execrabilis, exceperit. Per quod datur intelligi, ꝙ alias illi comprehendebantur. Et ita etiam Rota in vna valentina archi diaconatus de Xatiua corã me pendente voluit, de mense Nouemb. M.D.XXXI. sub indulto conferendi beneficia omnibus mensibus concesso archiepiscopo Valentino, tunc cardinali Leodiẽ.nũcupato, comprehendi personas cardinaliũ habẽtium beneficia in dicta diœcesi. Nam tũc in facto accidit, ꝙ cardinalis de Vich, qui obtinebat archi diaconatum prædictũ de Xatiua diœcesis Valẽtinæ mortuus fuerat in quodam loco parum distanti ab vrbe, volue runt domini mei prouisionẽ dicti archiepiscopi cardinalis Leod. de dicto archidiaconatu valere, & nõ illã papæ, licet in indulto dicti archiepiscopi nulla de cardinalibus fuerat facta mẽtio. Et ita ego pronũtiaui, & sentẽtia mea posteà per duas alias sentẽtias fuit confirmata. Mouebatur Rot.inter cætera, illa ratione, quia in generalibus dis- C

Indulta Card.lium

D positionibus, non incontinentibus odium irrationale, cardinales comprehenduntur, nisi nominatim excipiātur. Sic videmus, ꝙ sub dispositione cle. auditor. de rescri. Cardinales cōprehenduntur, licet nulla ibi de illis fiat mētio, vt tenet ibi inter alios Bonifacius quondā Rotæ auditor, col. 2. vnde ea ratione, qua dicimus cardinales cōprehēdi sub prædictis dispositionibus, eadem ratione est dicendū sub regulis cancellariæ cōprehendi debere. Quod tenuit Fely. in c. ad aures. in 7. col. ver. octaua cōclusio. de rescrip. referens D. Francis. Paui. quondam auditorem Rotæ celeberrimum dicere in commento extrauag. ad onus. Rotam tempore suo bis iudicasse regulas cancellariæ Cardinales comprehendere. Et istam opin. pluribus locis firmat Ol-
E dra. in consi. 211. ad propositum. Et in consil. 321. & aliis, de quibus per Felyn. in dicto loco. Et hoc idem latè probat Barth. de Belenzi. quondam etiam auditor Rotæ, & Fely. præceptor triennalis (vt ipse dicit in ca. 2. in 14. col. de rescrip.) in tract. de chari. subsi. q. lxvj. Et eandem opinionem defendit idem Fely. in ca. quod super his. de fide instru. Et ita etiam hodie, qui est dies tertia Iunij. M. D. XXXVIII. idem conclusit Rota coram R. D. Ioan. Paulo in vna Caurien. canonicatus & præben. dum voluit, quòd priuilegiū concessum clero Hispaniæ per Leonem X. de reuocandis omnibus regressibus sine consensu concessis, comprehendit etiam cardinales habentes similes regressus sine consensu, etiam si habuerūt eos ex causa onerosa: licet hoc de
F causa onerosa super eodem priuilegio iam prius iudicauerat Rota in vna Calaguritan. Archidiaconatus in fauorem D. Io. de Anguiano per tres sentētias, quarū ego primam tuli: secundam D. Marcellus, tertiam D. Ioā. Paulus. rationes illius decisionis non referam, ne sim longior, & quia etiā non faciūt omnino ad materiā, de qua hìc loquimur.

Redeundo igitur ad propositum, cōcludo quo ad istum secundum casum, quòd attento, quòd Cardinales sunt de populo, sunt etiam subiecti papæ, vt principi, sub cuius territorio degunt: conueniens videtur, quòd eius legibus ligentur. Quia lex omnes subditos, & omnes de populo ligat, vulg. l. cunctos populos. & cap. j. de censib.

Tertius casus est, quando cōstitutio continet odiū irrationale, & exorbitās à reg. iuris cōmunis, & tunc est concludend

cludendum, sub tali constitutione Cardinales non cōpre- A
hendi. Et isto casu militat illud quod dictum est de prærogatiua dignitatis, & procedūt omnia motiua superiùs pro ista parte scripta. Et ita vbiq; doct. sentiūt. & firmat expressè Andr. Sic. in dicto ca. in nostra. in 3. colum. de rescrip. vbi dicit, quòd cardinales non comprehenduntur sub regulis cancellariæ odiosis. Et istam dicit esse firmam opinionem, sicut firma petra. Et eam tenet etiam D. Gondisaluus olim auditor Rotæ in suo tract. Card. & alibi sæpe docto. Et iste casus potiùs innititur authoritati scribentium, quàm φ sit lege, aut ineuitabili ratione suffultus: quia ratio illa, quòd lex generalis omnes pariter ligat, diuites & pauperes, paruos & magnos, militat etiam isto casu. Et quanuis dispositio contineat odium irrationabile & exorbitans, tamen ta- B
lis lex valet, & tenet, vt latè probat Decius in cap. cùm omnes. in 5. notab. de constitu. Et talis lex, licet sit dura, est tamen seruanda: cap. in memoriam. 19. dist. & vulga. l. prospexit. qui & à quib. Sed quia ex vsu & interpretatione prudentium iam receptum est, Cardinales sub tali dispositione odiosa non cōprehendi, transeundum est cum ista opi. ne plus æquo sapere videamur. Et sic per istam rationē dicimus, quòd dispositio extrauag. iniunctæ Bonifacij VIII. posita in tit. de electio. inter extrauag. cōmunes quę dispo nit neminē admitti debere ad administrationē ecclesiarū sine literis expeditis, non procedit in cardinalibus, vt Bartho. Belenzi. in d. tract. de charit. subsi. q. 66. refert ita iudicasse tēpore suo Rotam. Ratio esse potuit, quia illa consti- C
tutio est exorbitans à regulis iuris cōmunis: quia ius cōmune vltra supplicationē signatam non requirit alias literas, nec per consequens literarū expeditionem, vt est tex. & glo. in cle. dudum. §. nos enim. de sepul. Et latè dicemus super regula 25. vbi est proprius locus. Præsertim, quia ipsi cardinales sunt immunes à taxis officialium, vt quodā suo latissimo priuilegio, & capitulis antiquis in conclaui continetur, & dicetur super regula de valore. Esset igitur irrationabile, quòd talis cōstitutio eos cōprehenderet. Et per eandem rationē dicunt regulam de valore, neq; etiam extrauag. execrabilis. Cardinales comprehendere: quia esset valde odiosum illis, & quodāmodo iniuriosum, si attentis rationibus dictæ extrauag. sub ea cōprehenderētur, vt ibi

D probatur. Et sic etiã temporibus Abbatis Panor. seruatum fuerat, quòd episcopus promotus in cardinalem, nõ perdebat episcopatum, quia plerique consuluerunt c. de multa. non procedere in cardinalibus, nisi papa aliter disponeret. Et ita tũc factum fuerat cum cardinali sanctæ Crucis, quo ad episcopatũ Bononien. & cum cardinali sancti Marcelli, quo ad episcopatum Senen. vt refert Abbas in capit. bonæ. el 1. in 3. notabili. de postula. prælat.

Quartus casus & vltimus est, quando constitutio est fauorabilis & priuilegiata, & tali casu Cardinales comprehenduntur, licet de illis mentio nõ fiat. Quia ex quo plus cæteris in vinea domini laborãt, & quotidie inseruiunt, & assistunt ecclesiæ sanctæ Dei, & Christi vicarios agendo &
E consulendo, dignum est etiam vt maioribus attollantur fauoribus, vt in cap. 1. de offic. legati. lib. 6. & in l. ius senatorum. C. de dign. lib. 12. Sic etiam sub regulis de annuali & triennali possessore, quæ fauent possessoribus, licet in eis de cardinalibus mentio non fiat: Cardinales tamen comprehenduntur, & sub aliis regulis fauorem concernentibus, super quibus in discursu materiæ particulariùs hoc discutiam, & clariùs examinabo.

QVAESTIO QVINTA.

CIRCA quintum dubium, videlicet, an in generali & vulgari derogatione constitutionũ, & ordinationum apostolicarũ comprehendantur regulæ cancellariæ?

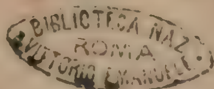
SOLVTIO. Si titulum seu rubricam regularum attendi
F mus (quæ regulas istas cõstitutiones vocat) certè dicendũ erit, eas sub tali derogatione includi, eadẽ ratione, qua dicimus sub dicta clausula ius cõmune comprehendi. Quod etiã constitutio appellatur, vt patet in c. constitu. 2. dist. & in rubr. de constit. Nec in hoc potest ratio diuersitatis assignari, iuxta tex. in c. 1. de consti. lib. 6. Tamẽ contrariã opi. seruat stylus cancellariæ, & Rom. Cur. qui hoc casu pro lege habetur, & illi standum est, iuxta tex. in ca. quàm graui. de cri. fal. cum vulg. De quibus latè Fely. in ca. 2. de rescrip. in verb. stylus. qui quidem stylus à Rota receptus, disponit sub clausula generali, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus apostolicis. huiusmodi regularum cõstitutiones non cõprehendi, nec illis censeri derogatũ, nisi de illis specialiter mẽtio fiat. Et ita in terminis cõclusit Rota

coram

coram reuerẽdis patribus dominis, Nicolao Aragonia in A
vna Zamorẽ. Thesaurariæ, de mense Nouemb. 1533. & in
alia Romana pecuniaria, coram D. Ioan. Paulo, decisi. 20.
Nouẽmb. 1536. In quibus domini concluserunt per illa ver
ba, non obstante regula de acceptandis, & quibuscunque
aliis dispositionibus, non censeri derogatũ regulæ de va-
lore exprimendo. Et in illa Romana voluerunt, per clausu
lam, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus
apostolicis, in commissione apposita, non censeri deroga
tum regulæ 35. de non appellando ante diffinitiuam. Et
secundũ istam decisionem iudicatum fuit in fauorem Frã-
cisci Flores contra Andr. de Nouaria.

Et istam opinionem, videlicet, per generalẽ derogatio-
nem nõ censeri derogatum regulis cancellariæ, nisi in in- B
diuiduo illis derogetur, tenent expresse Moder. in tracta.
de benefic. in 3. parte. q. 46. in 4. col. fol. paruo. Et licet ista
opinio in stylo consistat: nihilominus, vt ex prædictis &
infrà dicendis apparebit, aliquod fomẽtum iuris in se con
tinet. Nam satis notum est, regulas cancellariæ continere
clausulam derogatoriam voluntatis sequentis actus, vt di
cit Petr. de Anchar. in consil. 297. in princ. Quo casu non
sufficit generalis, sed requiritur specialis derogatio: vt no-
tat Barto. in l. si quis. in princ. ff. de leg. 3. & doct. in ca. cùm
instan. de censi. & tradit Domi. in consil. 39. col. 2. & Andr.
Sicu. in c. cum tibi. nume. 17. de testa. Ratio redditur secun
dum Bar. in d. l. si quis. in princ. in 3. col. Quia clausula de-
rogatoria habet vim cuiusdã protestationis præambulæ, C
& talis protestatio declarat in sequenti actu voluntatem
deesse, nisi expressa reuocatio fiat, vt in l. at si quis. §. ple-
rique. ff. de relig. & sump. fun. cum similibus.

Et ista ratione dicimus, ꝙ licet per simplicem clausulam
non obstan. tollatur cõstitutio apostolica: non tamẽ tolli
tur cõstitutio conciliaris, quia habet clausulam derogato-
riam. c. ex parte. de capel. monacho. & tradunt cõmuniter
doct. in cap. nõnulli. de rescrip. Sic etiam in generali dero
gatione cõstitutionũ, & ordinationũ apostolicarũ, etiam
priuilegiorũ, non censetur derogatũ priuilegiis iure com-
muni insertis: nisi specialiter dicatur, vt not. gl. in authent.
qua in prouincia. in verb. illi. in fin. & ibi Bart. & cæteri. C.
vbi de cri. agi opor. cum aliis concor. vt scribit Fely. in c. 1.

D de rescript.& in cap.nonnulli.in 11.colum.eodem titulo.

Quod etiam alia ratione suadetur, quia tales actus continentes clausulam derogatoriam, sunt qualificati. Sed clarum est, quòd in hoc istæ regulæ videntur habere similem qualitaté. Vnde sicut de dictis qualitatibus debet fieri expressa mentio, eadem ratione & de regulis. Et ideò dixit Io.Andr.in cap.ei, cui.de præben.lib.6.quòd per clausulas Non obstan.nunquã censetur derogatum statutis habentibus certam qualitatem, nisi specialiter fiat métio. Qualitas enim in actu consistens, facit eundem mutare in diuersam speciem, vt in l.quæsitum. §.illud. de lega.3. & l.si cui lana.de leg.2. Ex quo sequitur, quòd licet regulæ cancellariæ sint constitutiones vniuersaliter ligantes, sicut ius cõ-
E mune: nihilominus propter diuersas qualitates, per quas à iure cõmuni differũt, diuersam videntur habere naturã. Et ideo in derogatione generali constitutionũ, istæ cõstitutiones nõ veniẽt: sicut appellatione beneficij non cõprehenditur dignitas, nec beneficium curatum, vt in cap.fi.de præben.Et ibi declarat Abb.non quia dignitas, vel curatũ non dicantur beneficia ecclesiastica, sed quia sunt qualificata, ideo non comprehenduntur, vt patet in ca.statutum. de elect. lib.6. Et ita etiam videmus, quòd in legato lanæ non veniet lana tincta: nec in donatione marmoris veniet qualificatum, videlicet, figuræ ex marmore factæ, vt d.l.si cui.& d.§.illud. Quòd auté istæ regulæ habeant diuersam naturam à constitutionibus iuris cõmunis, vltra quod de
F se est manifestum, hoc vlterius probatur. Quia cõstitutiones iuris cõmunis statim facta publicatione ligant, vt traditur in ca.2.& fin.de consti. Item sunt perpetuæ. Sed istæ constitutiones cancellariæ sunt temporales. Et licet etiam à tempore publicationis ligent: vt lex communis, vt dicit Gemi.consil.92.nihilominus non statim ligant, nisi seruata prius solennitate posita inferius in regula 26.neque illa sola sufficit, nisi regulæ sic obtentæ, & cum illa solennitate datæ, in actis posteà producãtur, vel nisi papa hoc velit, vt dixi superiùs in 2.q. Ité quia istæ regulæ sunt speciales ratione derogationis. Quia licet per prædictam clausulam, Non obstan.&c. censeatur derogatum iuri communi: hoc est verum, nisi ius commune habeat clausulam derogatoriam, vt superiùs dixi. Et tradunt Moder.in ca.j.de consti-

tu.

tu.lib.6.Quam quidam clausulam continent regulæ istæ. A
Et licet alio respectu regulæ, cõstitutiones generales appellentur, isto tamen casu possunt dici speciales ratione derogationis. Et ita saluatur & iustificatur, quod dicit Bar. in §.& sic quodque. C. de nouo Cod. fa.dicens, quòd ius non clausum in corpore iuris, non est generale. Nam debet intelligi ratione reuocationis, videlicet, quia ita requirit specialem mentionẽ, sicut ius particulare, iuxta c.1. de constitu.lib.6. Secus autem respectu vinculi, quia ligat omnes quando innotescit. Ratio est, quia ex quo non est clausum, potest ignorari, & ideo requiritur derogatio, sicut de iure particulari. Hinc videmus, ꝙ licet sentẽtia principis faciat ius generale, vt est dictum superius in prima quæstione, tamen valet sententia cõtra illud ius, quia po- B
test probabiliter ignorari, & ideo cẽsetur quo ad hoc particulare, vt dicit Cardi. in c.pastoralis. de fide instru. Et in summa, quot sunt qualitates in constitutione seu actu differenti à iure communi, vt sunt istæ regulæ, tot inducũtur obstacula: & quot sunt obstacula, tot debent esse derogationes & expresiones. c.ex tuarum. de autho. & vsu pallij. & tradit Bal. in l.si non lex Ælia Sentia. ff. de hær. instit. Et hoc est quod voluit sentire Car. in cõsi.1.tit. de rescrip. dum voluit, quòd per clausulam, Non obstantibus consuetudinibus & statutis, &c. non tolluntur obstacula temporalia cuiusmodi sunt istæ regulæ, quæ temporale impedimentum afferunt: sed illa tantùm, quæ inducerẽt extinctionem gratiæ, hoc est impedimẽta quæ statim annullãt, C
vt sunt illa quæ resultant ex aliis statutis, vel à iure cõmuni, quæ statim absq; aliqua productione impediunt & annullant. Sed regulæ Cancellariæ non annullant, nec statim impediunt actum faciendum, sed ita demum, si instituta lite regulæ impetrentur & producantur, vt sæpius dictum est: interim tamen actus factus contra regulas valet & tenet. Clausula igitur, Non obstantibus, capit illa quæ obstant statim tẽpore factæ gratiæ absq; facto hominis, nõ ea quæ ex post, & ex interuallo possunt impedire: quia illa accidentaliter eueniũt, & ex facto posteà faciendo retrotractiuo: arg. text. notabilis in l.1.ff. de in lit.iur. Et notat Iason in §.quadrupli. in 3.notabili. Institu. de actio. Et hoc videmus in extrauag. quæ licet sint cõstitutiones ge-

D nerales,& vbique ligent, tamen ad effectum,vt illis derogetur per clausulas generales, nō obstantibus constitutionibus,&c.sortiuntur naturam constitutionū specialium,vt videlicet, non intelligatur derogatum eis, nisi de illis fiat mentio,saltem per hæc verba, Nō obstantibus cōstitutionibus & ordinationibus apostolicis etiā extrauagātibus, sicut de constitutione speciali requirit tex.in cap.1. de constitu.lib.6. vel secūdum modum quem ponit antiquus ille abbreuiator Hispanus in libro styli cancellariæ,in capite de clausulis generalibus non obstantibus.

Et hoc vlterius suadetur, quia per illam clausulam non obstan.constitutionibus,&c.non censetur in dubio derogatum,nisi constitutionibus ordinariis,non autem extra-E ordinariis cuiusmodi sunt extrauagantes, & regulæ cancellariæ.Nam clausula generalis ad extraordinaria non refertur,vt est text.ad literam in l.Seio.§.medico.ff.de ann.lega. Quem in notabili casu, ad propositum huius dicti, inducit Oldra.consil.129.& Andr.Sicu.in consi.18.in 1.col. & consil.21.col.6.& consil.26.in 9.col.lib.2.cum concord. vt scribit Decius in cap.inter cætera.de appella. Et aliquid dicam in regula de triennali.

Iustificatur ista opinio ex alio,quia papa difficilius præsumitur habere notitiam talis iuris extrauagantis, quàm iuris ordinarij, vt notatur in cap.pastoralis. de fide instru. Hinc dicimus,quòd licet non admittatur positio iuris cōmunis ex eo,quia ius cōmune ordinarium præsumitur cer-F tum,vt tradit Barto.in l.ornamentorum. ff.de auro & arg. lega. Tamen quādo tale est ius, in quo verisimiliter potest cadere ignorantia,vt est ius constitutionis extrauagantis, tali casu bene admittitur positio talis iuris, vt dicit Barto. in d.l.ornamentorum.cum aliis concor.vt scribunt Franc. Curtius senior in tracta.positionum. in 13.breuiloquio.& Ioannes Sadoletus in l.2.colum.13.ff.de confes.

Et pro ista opinione,videlicet,ꝙ requiratur mētio extrauagantis,tenuit Nicolaus Milis in verbo priuilegiū. cōtra ius commune.post Ant.de Butrio in c.1.de constit.lib.6.

Et prædicta omnia quæ dicta sunt de extrauag.militāt à fortiori in istis regulis attētis stylo & rationib⁹ prædictis. Et licet extrauagātes aliquæ sint notoriæ, sicut etiā & pleræq; regulæ istius voluminis, tamē respectu derogationis

illa

illa notorietas nihil facit, cum per hoc non desinat esse A ius extraordinarium,& à corpore iuris communis extrauagans. Quo casu, vt dictum est, derogatio clausulæ non obstantib. constitutionibus, capit tantùm ius commune ordinarium, non autem extraordinarium. Præsertim cum extrauag. & regulæ debeāt prius impetrari & dari iuxta formam traditam in dicta regula 26. Quod inductū fuit, vt sciamus extrauag.& regulæ, quæ dantur, an sint in vsu, vel non. Pro quibus faciunt ea, quæ longo discursu scribit Felv.in cap.3.in 5.col. de re iudic.

Et ista de plano procedent, quando derogatio fit per viam rescripti. Secus verò si facta sit per viam legis. Quia tali casu per illam generalem clausulam non obstantibus constitutionibus & ordinationibus apostolicis, censere- B tur derogatum istis regulis Cancellariæ non facta mentione de illis. Hoc probatur in simili per notabile dictum Domi.in c.cum non deceat.de elect.lib.6.vbi dicit, quod licet per clausulam non obstantibus tollatur actus,& non iuramentum in eo contentum, nisi fiat mentio specialis de illo, vt ibi est gl. Si tamen illa derogatio fieret per viam legis, tali casu per simplicem derogationem derogatur iuramento, nulla facta de illa mentione. Et ita limitat glo. ibi,& sequitur Fely.in c.constitutus. in 4.col. versi. limita secundo de rescript.

QVAESTIO SEXTA.

VLTIMA quęstio principalis est, verū per istā clausulam nō obstantibus regulis Cancellariæ, positā in literis apostol.censeatur derogatū regulis iudic.no- C toriis, vt est de annali, triēnali, de subrogādis, & similib⁹?

SOLVTIO. Quidā voluerunt per dictā clausulam esse derogatum illis duntaxat regulis, per quas possint impetrantes impediri ne literæ expediantur. Ita tenebat Card. Anconit. in disputatione istius puncti, facta coram Papa Clemente 7.super quadā bulla in qua D.Berengarius Saganta, vt procurator interuenerat, vt ipse mihi retulit. Tamen aduertendū est, quia illud dictū nō videtur ex omni parte verū, ex eo, quia nō video quare potius per illā clausulam, non obstantibus regulis tollantur regulæ concernentes expeditionē, quàm alię iudiciales obstare possunt literis expeditis. Nā cū sit derogatio generalis, omnes re-

D gulas debet cõprehendere.Imò magis videtur illa clausula comprehendere reg. iudiciales,quàm cõcernentes expeditionẽ ex eo,quia regulæ cõcernentes expeditionem nõ obstant literis iam expeditis,quæ iam euaserũt manus officialiũ,sed impediũt tantũ expediendas.Sed literis expeditis obstãt regulę iudiciales,quia sunt de dãdis:regulę verò expeditionẽ cõcernẽtes nõ dantur, quia neq; faciũt fidẽ extra Cancellariã, cũ dent normam solis officialibus Cancellariæ literarũ expeditoribus, vt dicit expressè Ioã. Frãcis.Pauinus Rotæ auditor in præludiis extrauag.Ioan. 22.& experientia quotidiana docemur. Et sic apparet, ꝙ illud dictũ domini Anconitani non est solidum, tamen eius opinio posset procedere quãdo literę reperiuntur in
E procinctu expeditionis , & essent adhuc in manibus officialium. Nam si hoc casu obstaret expeditioni faciendæ aliqua regula de concernentibus modũ expediendi, tali casu posset dici prædictã clausulã non obstantib. regulis in supplicatione positã,tollere impedimentũ illius regulę impeditiuæ expeditionis. Et isto casu posset ꝓcedere dictum Card.Sed literis iã expeditis nõ est verũ illud dictũ.

Et ideò,vt veritas habeatur istius articuli,potest dici,ꝙ de iure loquendo per illã clausulam non obstantibus cõstitutionibus & ordinationib.apostolicis ac regulis Cancellariæ , &c. censetur derogatum regulis omnibus perimentibus gratiã ipso iure à principio non interueniente facto personæ,& sic de impedientibus natiuitatẽ,vel ori-
F ginem gratię,siue illæ regulę iudiciales,siue extraiudiciales sint:sed vbi gratia per regulas à principio totaliter nõ perimeretur,sed differretur propter aliquod factũ requisitum,& sic per aliquẽ futurum actum suspenderetur,tales regulæ per dictam clausulam non censerentur sublatæ.Ita est notabilis doctrina Gemi. in c.si propter. in 6. col. de rescrip.lib.6.post gl.ibi,in verbo,impediri.quam sequitur Felv.in c.nonnulli. in 12.col.versicu.not.tertiò.& col.30. versi.11.conclusio.eod.tit.Et hoc etiã tenet Cald.in cõsi.1. tit.de rescript.& idem Domi. in c.1.in 5.notabili, de resti. spolia.lib.6.vt declarabo inferius per exempla , & dicam aliquid in regula , De non tollendo ius quæsitum.

Et ista procedũt , nisi in literis expressè dicatur de reg. dilatiuis per illam clausul.non obstantib.regulis per quas nostra

nostra gratia impediri vel differri posset, quę in multis re- A
seruationibus apponi solet, vt dicit ibi Fely. Ratio prædictorum est, quia per regulas dilatiuas, gratia, seu dispositio facta non tollitur, licet differatur: & dilatio modici tẽporis non affert præiudiciũ, vt dicit tex. in l. si debitori. ff. de iudi. & in l. quoties. C. de preci. Imp. offe. Et hoc modicum præiudicium à iure considerari non solet: iuxta gl. præiudiciũ. in c. cùm olim. de cõsue. & l. scio. ff. de in integ. resti. Nõ sic in regulis peremptiuis, quæ si nõ censerentur sublatæ per dictã clausulam, inducerent magnũ præiudicium ex peremptione gratiæ. Et ita hodie 9. Martij M. D. XXXVII. post plures informationes & positiones causæ concluserunt Domini in vna Hispalen. Canonicatus corã R.P.D. Marcello Crescentio episcopo Marsican. vbi plus B
voluerũt Domini, duobus exceptis, istã decisionẽ procedere, etiã si in gratia, vbi erat derogatum quibuscunq; regulis, esset apposita clausula suspensiua quarumcunq; gratiarum: quia illa clausula cõcernit tantùm gratias, nõ literas: & ideo per eã non censetur derogatũ regulis suspẽsiuis, maximè requirentibus factũ personæ. Et pro clariori intelligentia istius materię, est aduertẽdum, ꝙ regulę suspensatæ cõsiderantur dupliciter. Nam quędã sunt regulę, quæ gratiã suspendunt per aliquod tempus, vt sunt regulæ suspensiuæ gratiarũ expectatiuarũ vsq; ad fulminationem processuum, & aliæ similes dilatiuæ. Quædã sunt dilatiuæ propter aliquod factum personæ requisitum, & in effectu perimũt posteà gratiã facto illo non sequuto, prout est in C
regula de nõ acceptãdo nisi literis expeditis, de qua agebatur in dicta causa Hispalen. Et huiusmodi regulis secundum stylũ curiæ per generales clausulas etiã non obstantibus regulis nõ cẽsetur derogatũ, nisi de illis fiat expressa & indiuidua mẽtio per ea, quæ superiùs dicta fuerunt. In hoc tamen est discrimen, quia primæ regulæ dilatiuæ suspendũt ex mente Papæ gratiã in euentũ temporis, vel cõditionis: & interim gratia nil operatur, nisi adueniente tẽpore vel cõditione, vt dixi in tractatu expectatiuarũ, sed in aliis regulis suspẽsiuis requirentib. factũ personę gratia statim nõ suspẽditur, sed statim operatur suũ effectũ, licet regulę requirãt aliquod factũ personę ad illius perfectionem, & tales regulæ nõ ideo dicuntur suspẽsiuæ, quia sus-

D pendant gratiam prout primæ,sed quia suspendũt peremptionem & annullationem eius,in euentum alicuius facti præstandi per gratiam, ꝙ si omittit in pœnam negligẽtiæ siue malitiæ,regula annullat gratiam,ex eo,quia in potestate gratiati fuit,tollere impedimentum regulæ,vt in regulis de annali publicãdis resig.& similibus,quę requirũt factum personę,& de regulis dilatiuis patet exemplum in regula Clementis reseruatiua octo mensium:quę licet nõ sit dilatiua & perẽptiua,sicut regulę de annali,& alię superiùs dictę:tamen,quę est dilatiua respectu tẽporis, voluit Rota de illa debere fieri specialẽ mentionẽ. Et ita cõclusit Rota hodie 17.Iunij, M. D. XXXVIII. in vna Toletana parochialis S.Ioan.de Ocanya coram R.D.Marco Anto-
E nio,vbi voluerũt Domini indultũ concessum archiepiscopo Toletano de cõferẽdis beneficiis,nõ derogare regulę Clementis reseruatiuæ octo mẽsiũ,licet in indulto essent apposita illa verba,Non obstãtibus regulis editis & edẽdis.nisi dicamus decisionẽ istam procedere,quãdo in regulis sunt clausulæ adeò prægnantes,ꝙ per eas videretur quodãmodo derogari prędictæ clausulæ,Non obstantib. regulis,&c.Aliàs contrarium videtur dicendum in regula moderna,quę potiùs videtur peremptiua,quàm dilatiua, licet regula antiqua non perimat. Tamen quicquid sit de iure, contrariũ de stylo cancellariæ seruatur, videlicet, ꝙ per prædictam clausulam nũquam censeantur sublatæ regulę notabiles &notorię,maximè iudiciales,nõ facta ex-
F pressa mentione in indiuiduo de regulis : siue illæ regulæ concernant factũ personæ,siue non:siue sint dilatiuę,siue peremptiuę,vt patet in regulis de idiomate,& de nõ tollendo iure alteri quęsito,& aliis quę non pendẽt ex facto vel diligẽtia personæ:sicut in reg. de publicandis.Nam de similibus reg.etiam si in eis nõ caueatur, expresſè requiritur mentio.Et iste stylus fundatur in illa ratione, de qua latè dixi in proxima præced.q.videlicet,quia regulæ cancellariæ habẽt clausulam derogatoriã,quæ requirit specificam mẽtionem.Hinc videmus stylo hodierno,ꝙ quando papa intẽdit derogare prędictis reg.semper in principio literarum,videlicet post exordium eas inseri mandat, tenorem earum narrans per hæc verba , videlicet , Hinc est,ꝙ nos,qui dudum inter alia volumus,&c.Et posteà in

non

non obstan.ponit hæc verba non obstan. volũtate priori, A & ordinationibus præmissis ac constitutionib. &c. & ita practicatur, vt docuit egregius ille doc.practicus, ac literarum apostolicarum vicecorrector Hiero.Paul.in illo antiquo lib.nominato stylus cãcellariæ.fol.115. vbi exemplum ponit in reg.de idiomate.Et quamuis fortè de stricto iure sufficeret generalis clausula nõ obstã.regulis, per ea quæ dicta fuerunt,& per ea quæ dicit Bal.in l.humanũ.C.de legib.& Bar.in extrauagã.ad reprimẽ. in verbo, nõ obstan. tamen, vt dictũ est, ex stylo palatij & cãcellariæ repertum est, nunquã cẽseri derogatũ regulis cãcellariæ per huiusmodi clausulas, nisi specialiter tenor regulæ de verbo ad verbum in principio literarum narretur. Et ita in vna Gerũden.canonicatus & præbendæ corã.R.D. Raynaldo Pe B trutio dixerunt domini de mẽse Iulio.M. D. XXXIX.Nã voluerũt, ꝙ potestas cõcessa nũtio de derogãdo regulis editis & edẽdis, nõ cõprehẽderet reg.de infir.resig.ex quo illa est speciali nota digna, vt latius aduocati dixerũt, & ita specialiter stylus signaturæ Alex. papæ. VI. introduxit, vt patet in vulg. notulis quæ hincinde per pluriũ manus iam circunferũtur,& ita seruatur: qui quidẽ stylus posset vltra præmissa confirmari ex his quæ scribit Bal.in l.3.§. quæsitũ.in 3.col.ff.si quis cau.vbi voluit, ꝙ per huiusmodi clausulas nõ obstãt.quibuscũq; statutis, nõ derogetur statutis habẽtib.quãdã specialẽ obseruationẽ, prout vidẽtur habere prædictæ regulæ cancel.facit text. in l.ita pudor. C. de adulter.Et prædictis conferunt ea, quæ congerit Fely. in C d.c.nonnulli.in 29. & 30.colum.de rescrip. Et ista quæ dicta sunt, magis de stylo & vsu sustineri possent, q̃ de iure.

Tamẽ eo supposito pro vero limitarẽ, stylũ huiusmodi nõ procedere, vbi in supplicatione seu gratia poneretur clausula generalis quorũ tenores habeantur pro expressis. Nã tali casu regulæ prædictæ cõprehenderẽtur, & illis derogatũ cẽseretur.ita pridie.1.Iul.1538.tenuit in similibus verbis Rota in vna Caurien. canonicatus & præben. corã R.D.Io.Paulo Ptolomæo, dũ in ea domini voluerunt per clausulã nõ obstã .reg. editis & edẽdis, nõ cẽseri derogatũ regulis reuocatiuis regressuũ sine speciali expresione. Quod tamẽ dixerũt habere locũ, nisi in supplicatione regressus, post illam clausulam non obstan. regulis æditis &

D edēdis, fuissent illa verba apposita, videlicet, latissimè extendendis, prout ibi in quadam supplicatione vltimo reformatiua apposita fuerūt. Nam tali casu censeretur derogatum regulis, licet de illis mentio non fieret †. Et ita etiā consulti retulerunt abbreuiatores, qui dixerunt, per illa verba, latissimè extēdendis, posse regulas de verbo ad verbum in bulla inseri, sicut fieri potest de clausula, quorū tenores, iuxta vulgatum consilium 2. Anto. de But. Quem in multis causis semper tenuit & approbauit Rota, præsertim in vna Caurien. de qua meminit D. Guliel. in collect. decisio. super reg. de triennali. Et in alia Tullē. Scolastriæ, coram me 17. Iunij. M. D. XXXVI. Et illud consil. Anto. sequitur, & latè defendit Fely. in c. accedentes. de præscrip. & in d. c. nōnulli. in 7. col. & alibi sæpe docto. Et in specie,

† 22 plena ria ptāte de iure papa potest supra ius dispensare. vt c. propo suit. extrā de concess. præbend. 10, M 11.

E quòd sub dicta clausula, quorum tenores, &c. cēseatur derogatum regulis cancellariæ, ac si de verbo ad verbū fuissent expressæ, tenuerunt nouissimè domini mei auditores in vna causa Ferrarien. archipresbytera. 9. Iunij, M. D. XXXV. in qua ita iudicauit R. P. D. Pau. Capisuccus episcopus Neocast. Quā ego postea confirmaui. Nam in d. causa agebatur de dicto archipresbyteratu vacante per obitum cuisdā Dionei de Marano scriptoris apostolici extra Ro. curiā defuncti, quē archipresbyteratum Io. Cardi. de Saluiatis episcopus Ferrariē. tam vigore suæ ordinariæ collationis, quàm indulti, cōtulit fratri suo germano, videlicet, Bernardo de Saluiatis priori vrbis. Papa verò contulit Iu-

F lio de Grandis sub prætextu, quòd dictus Dioneus tanquam scriptor esset familiaris continuus commensalis, vigore regulæ nouiter editæ per ipsum papam Paulum 3. in qua reseruantur beneficia omnium auditorum, referendariorum, & aliorū officialiū capientiū panē ex palatio, vel facientium guardiā, & scriptorū apostolicorū, &c. in qua regula papa vult prędictos officiales esse veros familiares, & cōtinuos cōmensales, nō per fictionē. Et ꝙ omnes regulæ tā editæ, quàm edendæ, loquentes de veris familiaribus, habeant locum in istis, etiam quo ad istum effectū, vt papa liberè de beneficiis per obitum prædictorum, tam in curia, quàm extra curiam vacantib. pertinētibus ad collationem, vel aliam quamlibet dispositionem collatorum quorumcunque possit disponere, irritum faciens, &c. non

obstan

obstan. constitutionibus & regulis cācellariæ, priuilegiis, A
& in dultis, tam ordinariis collatoribus, quàm quibuscunque aliis personis cuiuscunq; dignitatis, gradus, ordinis, vel conditionis existant: concessis & concedendis, cum quibuscunq; clausulis derogatoriis, &c, quorum tenores haberi voluit pro expressis, &c. Nam sub ista generalitate verborum, quorū tenores, &c. posita in dicta regula Pauli, voluit Rota censeri derogatum regulæ cancellariæ editæ in fauorem cardinalium, quæ disponit cardinales non comphehendi sub regulis cancellariæ post primā editionem in posterum edendis, nisi illæ ipsorum fauorem concernāt, vel ipsæ constitutiones edendæ de eorundem cardinalium, vel maioris partis eorum consilio conditæ fuerint. Nam fuit conclusum coram me non solùm per illas B
clausulas generales, censeri derogatum regulæ prædictæ, cum clausulis derogatoriis contentis in ea, ac si de verbo ad verbum fuissent in d. reg. Pauli expressæ, sed etiam voluerūt domini censeri omnino derogatum indultis cardinalium, nulla de eis speciali mentione facta. Et ita ego de isto mense Nouembr. M. D. XXXVII. sententiam domini Pauli confirmaui. Et idem in simili clausula tenet And. Sicul. in cle. I. nume. 26. de re iudic. vt latius per eum.

Ista tamen limitatio recipit restrictionem, vt procedat, nisi regula quæ per dictam clausulam, quorū tenores, &c. censetur derogata, requirat specialem & indiuiduam mentionem. Nam tali casu non censeretur sublata per dictam clausulam, quorum tenores, nisi in specie de illa regula fie C
rat mentio, vt verba aliquid operentur. Ita in terminis dicit Fely. in c. nonnulli. in 9. colum. versic. tertia declaratio, &c. de rescrip. vbi exemplum ponit in tribus regulis cācel. quæ habent prædicta verba, vt ibi latius per eum.

DE IVRE QVÆSITO NON TOLLENDO, REGVLA.

ITEM *ne per varias, quæ pro commißionibus habendis in causis fiunt suggestiones, iustitia postponatur, idem dominus noster decreuit, & declarauit sua intentionis fore, quòd deinceps per quamcunque signaturam, seu concessionem, pro commißionibus huiusmodi, per sanctitatem suam, vel de eius mandato factam, nulli sibi ius quæsitum quomodolibet tollatur.*

D

PRAEFATIO.

ISTA regula varias habuit temporum mutationes. Nam Bened.13.eius primus author, eam primùm generaliter edidit, vt videlicet locum haberet in quibuscunque gratiis beneficiorum vacantium. Quam quidem Benedicti regul. nullus Rom. Pontificum vsque ad Nico. 5. qui fuerunt nu.8. approbarunt. Et quod est magis mirandum, nullam aliã regulam fecerant de iure quæsito non tollẽdo. Nico. verò 5. nulla etiam facta mentione de regu. Benedicti, illã restrinxit & immutauit, volẽs eam tantũ habere locum in concessionibus factis pro cõmissionibus habendis in causis. Et huius reg. Nico. tenorem imitati fuerũt successores pontifices vsq; ad tempora Alex. papæ. 6. qui primus omnium addidit ad regulã istam verba, videlicet, seu mandatis declarationis, & gratiis, etiam motu proprio, &c. post illa verba pro commissionibus habendis, quæ erãt in reg. Nic. Et sic illa reg. Nic. quæ fundabatur in suggestionibus, ampliata fuit per Alex. ad quamcũq; gratiã, seu mandatũ, etiam motu proprio lite pendente obtentũ. Quam quidẽ Alex. ampliationem, siue additionem posteriores pontifices vsque ad Hadri.6. sequuti sunt. Hadri. verò 6. hoc immutauit. Nam dum prædecessores voluerunt regulam in gratiis tantùm lite pendẽte impetratis, locũ habere, propter illa verba regulæ, pro commissionibus habẽdis in causis, Had. regulã extẽdit, & voluit habere locũ etiam in gratiis ante litem motã emanatis. Quam additionẽ ideo Hadri. fecisse quidã autumãt, quia intellexerat Rotã vsq; ad illud tẽpus firma interpretatione tenuisse regulã tantùm in cõcessionibus emanatis lite pẽdente locũ sibi vendicare, propter prædicta verba regulæ pro cõmissionibus habendis in causis, &c. vt de ista Hadri. intẽtione author est Melchior Baldazinus, tunc insignis sacri cõsistorij aduocatus, qui fuit vnus ex assistẽtibus cõpositioni regularũ, & hoc scriptum reliquit in quibusdã notulis regularũ Had. manu eius scriptis. Et sic per huiusmodi prouisionẽ Hadr., factũ est, ꝙ illud quod prius in interpretatione prudentum, & obseruatione Rotæ cõsistebat, hoc idẽ per regulã suã, quę legis vicẽ obtinet, manifestum fieret: sed Clemens. 7. Hadriani successor nihil magis abhorrens, quàm Hadriani vestigia sequi, hoc additamẽtum Hadriani non approbauit,

sed

ſed regulas ſuorũ prædeceſſorum Alex.Iulij, & Leonis eſt A imitatus. Paulus verò.3. nunc feliciter imperans, Hadri.in omnib.eſt ſequutus. Itaq; ex iſtis omnibus apparet quanta fuerit iſtius regulæ varietas, quãta voluntatis diſſenſio. Quamobrem ne ſub incerto vagemus,reg.Inno.quæ media inter vtrũq; tempus fuit,& quę reperitur in quinternis Rotæ ſcripta,& ſecundũ quam fuit pluries iudicatum, interpretandam aſſumã, addendo poſtea verba modernarũ reg.put res ipſa poſtulabit.Rẽ ipſam igitur aggrediamur.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur quæro pro intelligentia totius regulæ, & eorum quæ inferius in aliis quæſtionibus dicentur,quid operetur,vel comprehendat iſta clauſula communiter in literis apoſtolicis apponi ſolita,videlicet, Dummodo tẽpore B datæ præſentium non ſit alteri in beneficio ius quæſitum.

SOLVTIO. Quidam dixerũt iſtius clauſulæ expreſsionem, quæ ſecundùm ſtylum cancellariæ in beneficiis non reſeruatis maximè litigioſis ſemper ponitur,nihil operari ex eo, quia in literis ſemper talis clauſula ſubintelligitur de iure,licet non exprimatur,vt tradit Fely.in cap.capitulum.colum.17.verſicu.de duobus.de reſcrip. facit tex.in c. ex tuarum.de author.& vſu pallij.capit. ex parte.el tertio. Et ibi not.Abb.in 2.notabili.de decim.cum vulga.Et ideo expreſsio eorum quæ tacitè inſunt,nihil operatur.l.conditiones.ff.de cond.& demonſt.Et hoc procedit etiã ſi gratia motu proprio cõceſſa fuiſſet, quia etiã in ea ſubintelligitur prædicta clauſula quatenus nõ tollatur ius quæſitũ, C vt dicit dec. Rotæ in antiquis. 445. incip. nota licet proprius motus. Et ob eam cauſam ſi papa in ſuis literis tolleret collationem alteri factam , in dubio intelligitur de collatione inualida , non autem de valida , ne tollatur ius quæſitum, vt dicit Compoſtella.in cap.cauſam.de reſcrip. cum ſexcentis concor.vt ſcribit Iaſon.in l.fin.in 4. colum. ff de conſtitu.princip.Et Decius in conſi.191. vbi multipliciter hoc dictum declarat.

Et hoc,quòd princeps in dubio non præſumatur velle tollere ius quæſitũ , procedit etiã ſi ille de cuius iure agitur, eſſet infidelis vel Iudæus,vt dicit Ab.in c.quæ in eccleſiarũ.de cõſt.poſt Inn.in ca.quod ſuper his.de voto.Hinc euenit, ꝙ ſi aliquo caſu cõtingeret papã ius tollere, præſu

D mitur hoc per circũuentionẽ & importunitatem potiùs, quàm per voluntatem fecisse, vt latè probat Felyn. in cap. cũ olim. in 3. & 4. co. de re iudic. adeò quòd tali casu verba rescripti impropriãda sunt potiùs, quàm propriè intelligẽdo, alteri præiudicent: vt tradit Roma. consil. 334. circa primum. Decius consi. 11. col. 5. Iaso. in l. ex facto. in 4. notab. ff. de vulga. & pupil. Imò potius debent interpretari quòd nihil operentur, quàm quòd indebitè quis damnum patiatur, vt not Ias. post gloss. Bartolum, & alios. l. fin. §. in computatione. colum. fin. C. de iur. deliber.

Et hoc procedit etiam si rescriptũ emanaret in fauorem piæ causæ, vt probat Iason in l. fin. columm. 6. ff. de constit. princ. post Alex. in l. pactum quod dotali. col. 2. C. de pact.

E Nam licet viduis & pupillis, ac aliis piis causis multum debeamus, non tamen adeò, vt aliis pręiudicium inferamus, vt dicit tex. in c. ex tenore de for. compe. & in ca. nuper. de dona. inter virum & vxo. Cùm igitur ista clausula in literis papæ subintelligatur, ergo si exprimitur per eundem modum, quo inest, nihil operabitur, iuxta cõmunes conclusiones, quas ponit Abb. in cap. significasti. in gloss. 2. de electio. post legistas in l. hæc verba. de lega. primo.

Alij verò dixerũt totum oppositum, videlicet istam clausulam tacitè subintellectam, non esse penitus inutilem, sed minus operari, quàm si in literis exprimeretur, vt dixit Ro. consi. 176. colum. penul. vbi voluit quòd papa in dubio nõ censeatur velle tollere ius quæsitum principaliter consequens,

F secus autem si secundariò, vel in cõsequentiã competat. vbi verò talem clausulam exprimeret, videretur tollere omne ius quomodolibet competens, siue principaliter, siue in consequẽtiam. Vides ergo quòd expresio eorum quæ insunt, multum operatur. facit quod dicit Fely. in cap. super literis. in 8. col. versi. 5. reg. de rescrip. Ex prædictis igitur apparet quæstionẽ esse dubiã. Quicquid tamen sit, prima opinio cõtra Rom. videtur verior per ea quæ dicta fuerunt superius, imò fortius dico quòd talis clausula expressa non solùm plus non operatur, vt voluit Rom. sed expresio eius facit, quod minus operetur, quàm si expressa non fuisset. Quod in specie ita demõstrari potest. Nam vt dictum est, rescriptum papæ etiam motu proprio, & certa scientia concessum in dubio non censeretur alteri præiudi-

iudicium inferre non solùm magnum, sed neque modicũ, A
neque in re, nec ad rem, vt dicit gloss. in verbo præiudiciũ. in c. cum olim. de consue. Quã post Domi. ibi multũ commendat Fely. in d. c. causam. in 9. col. & in ca. super eo. in 2. col. de offi. deleg. & Ias. in l. quotiens. C. de preci. impe. offe. & in auth. quas actiones, in 4. col. C. de sac. san. eccles. tradit Claudius Aquen. in l. 1. col. 15. ff. de constitu. princ. cũ sexcentis concord. per Decium congestis in consil. 407. col. fi. & consil. DCVI. col. fin. & adeò hoc est verum quòd in omnibus prædictis casibus, quando præscriptum videretur præiudiciale, posset probari papam non fuisse bene informatum, vt ibi probat Decius. Quicquid dixerit Corneus in consil. 83. col. penul. lib. 4. Nam iura allegata per B
eum loquuntur, quando apparet de clara mente principis volentis ius quæsitum tollere, non autẽ quando sumus in dubio, vt in specie declarat Decius in d. c. quæ in ecclesiarum. in 10. col. versi. quartus casus, &c. Et omnia ista procedunt in dubio ex tacita & subintellecta clausula. Et tamen si talis clausula exprimatur in literis, illa solùm præseruat ius quæsitum in re, non autem ad rem. vt dicit expresse Calde. in consil. 8. in fin. titu. de rescrip. & Rom. in consil. 156. Et tenet etiam Domi. & alij in cap. fi. in prin. & §. fi. de conces. præb. lib. 6. Ecce ergo ꝙ plus nocet expressa istius clausula, quàm si tacita & subintellecta fuisset.

Habemus igitur ex prædictis vnum casum notabilem ad limitationẽ eorũ quæ dicit Abb. in d. cap. significasti. Et C
docto. in d. l. hæc verba. quòd nõ solùm expresio eorum quæ tacitè insunt, nihil operatur, vt ipsi dicunt: sed illa expresio facit quòd magis restringatur dispositio; & minus operetur, q̃ si facta non fuisset, vt patet ex superius dictis.

Illud tamen quod dictum est, clausulam prædictã, dummodo alteri non sit ius quæsitum, præseruare ius in re, & ad rem, debet intelligi, quando papa expresè scribit cum intentione præiudicandi. Tunc enim, quia nõ apparet de quantitate præiudicij, interpretãtur verba de minori præiudicio, & sic de iure ad rem. Secus autem in dubio, quià tũc intelligeretur nolle præiudicare, nec in vno iure, nec in alio, vt superius dictũ est. Vbi tamen constaret papã velle etiã in iure quæsito in re præiudicare, hoc posset facere, præsertim in beneficialib. in qb. habet absolutã potestatẽ.

D vulg. c. 2. de præb. lib. 6. vt notat expresſè Calde. in conſ. 12. tit. de reſcrip. Et Alex. in conſil. 101. in 5. col. libr. 1. Nam in beneficialibus tanta eſt papæ poteſtas, ꝙ poſſet epiſcopú pro libito voluntatis de ſuo epiſcopatu ad alium transferre. Quia omnia beneficia mundi ſunt manualia, & obediētialia reſpectu papalis poteſtat. vt dicit Bal. in l. reſcrip. col. 2. & ſequen. C. de precib. imper. offe. Et ideo poterit gratiam reuocare poſt ius alteri quæſitum, ſi non recepit aliquid pro illa, vt dicit idem Bal. in l. qui ſe patris. colūna penul. C. vnde libe. ſequitur Soci. in conſil. 156. pro fundamento in 2. col. & conſil. 164. viſa bulla. in 7. col.

Illud tamen quod dictū eſt de iure ad rem, videlicet, ꝙ mens papæ volentis ius tollere, debet in tali iure interpre-
E tari, vt minus præiudicet, limitatur ſecūdum dominos Rotę intelligi debere non de omni iure ad rem, prout prædicta intelliguntur per iura communia, ſed tantū de iure ad rem competenti ex acceptione expectantis. ſecus verò de iure ad rem competenti ex electione & præſentatione. Quia tale ius bene præſumitur præſeruatum. Ita dicit Deci. 16. in titulo de præbēd. in nouis. rationem ponit illa deciſio. Quia in primo caſu, licet præiudicetur expectanti, non per hoc ex toto gratia ſua perimitur, cū poſsit poſtea aliud vacās beneficium acceptare, cum hoc pendeat à voluntate ſua. Secus verò eſt in iure competenti ex electione, vel præſentatione: quod ſi amittatur, eius acquiſitio erit difficilis, cùm pendeat à voluntate alterius. Nam ſpe-
F rare aliam electionem vel præſentationem, nō dependet à voluntate electi, vel præſentati, ſed eligentium vel præſentantium, qui poſſunt de facili mutata voluntate alios eligere vel præſentare. faciles enim ſunt homines ad diſſentiendū, vt in l. itē ſi vnus. §. principaliter. ff. de arbitris.

Et hæc deciſio procedit magis ex quodam ſtylo palatij, ſciente papa, & tacitè approbante, quàm de iure, vt dicit Ægid. deciſi. 167.

Quæ omnia de plano procedūt loquendo de iſta clauſula quatenus tollatur ius quæſitū, appoſita in reſcriptis, ſecus tamen quo ad iſtā regulam, in qua tale ius ex acceptatione expectātis quæſitum cōprehenditur. & eſt conſiderabile: quia ſi illud lite pendēte tollitur, erit locus iſti regulæ, quia ſicut in alio iure quæſito nō pręſumitur papam velle

velle mutare statū rei litigiosę, nisi expresse hoc appareat; A ita neq; in isto iure ex acceptatione procedés, vt expresse dicit Egidius in consil. 24. in 7. dubio. Imò propter tale ius acquisitum vigore acceptationis impeditur subrogatio lite pédéte, quia in gratia subrogationis apponi solet clausula, quatenus nō tollatur ius quæsitū, quæ clausula verificabitur in iure acceptationis, quia tali casu hoc ius est considerabile, vt notanter cōcludit idē Egidius in consilio 35. col. fin. Nec obstat prædicta decisio. 16. cum aliis superius allegatis, quia non loquuntur quando tollitur ius lite pendente, prout loquitur ista regula, quod est menti tenendum. Regula igitur ista hoc casu manebit firma.

Et quod dictum est de acceptatione quæ in rescriptis non præseruatur vigore prædictæ clausulæ, idem dicendū B est de oppositione circa beneficia patrimonialia quæ fit à filiis patrimonialibus in Palentin. Collaguritan. & aliis locis Hispaniæ. Nā per illam solam oppositioné non tribuitur ius in re, neq; ius ad rem, nisi super hoc fuisset aliqua constitutio synodalis, vel consuetudo hoc disponens, vel si dicere volumus, vigore illius oppositionis quouismodo competere ius ad rem, illud esset simile cōpetenti ex acceptatione. Et sic ratio cōsiderata in dicta decisione 16. militat in d. iure opponendi, vt iudicauit Rota in vna corá D. Hugone de Spina de anno 1519. vt meminit D. Guliel. in re collectis decisionū. Et hoc ius opponédi habet locū etiā, quando nō solū ex cōstitutionibus synodalibus competeret filiis patrimonialibus, sed etiā quando ex ordinatione C testatoris tātū volentis proximioré de suo genere ad beneficiū præsentari. Nā tali casu per oppositioné proximioris acquiritur illi ius considerabile, adeò quod virtute dictæ clausulæ quatenus nō tollatur ius quæsitum, videtur præseruari. Vt nouissimè cōclusit Rota in vna Oxomen. capellaniæ de Serō corā R. D. Raynaldo Petrutio de mése Iunio 1539. Quæ de plano procedunt quādo ius opponendi cōpetit vigore alicuius cōstitutionis vel ordinationis: Secus verò vbi nulla esset constitutio, sed simplex vsus se opponédi: nā talis oppositio nō dat ius. Ratio assignari potest, quia si priuetur hoc casu opponens sua oppositione, nō videtur per hoc dānū sentire, ex quo nō est acquisitum ius in aliqua cōstitutione. Quia propriè dānū est diminu-

D tio patrimonij, vt in l.damnum.cum sequen.ff.de dam.infect. Quæ diminutio consideratur etiã respectu lucri, quãdo illud acquisitum esset radicatum, & tali etiam casu ius amittere, est damnũ sentire, vt est gloss. in l.nõ amplius. §. fi.de leg.1.cum concor.vt scribit Ias.in l.ex facto. in 3. col. ff.de vulg.& pupil. Sed quando lucrum adhuc radicatum non fuisset, illud amittere, non esset damnum sentire. Vnde ius adeundi facilè tollitur, quia non est ius radicatum, vt probat Lauren.Calcaneus in consil.7. col.penul. Quæ omnia militant in acceptatione, & iure opponendi filiis patrimonialibus cõpetenti, de quibus etiam aliquid dicã in illa quæstione de iure conditionali. Et quia illud dãnũ, quod ex priuatione acceptationis vel oppositionis resul-
E tat, ex quo dependet ex lucro nondum radicato, & habet respectum ad illud, reputatur lucrum, & nõ damnũ, iuxta gloss.notabilem in l. si duo. ff. de acquir. hæred. & tradit Socinus in l.cum quæritur.ff.de re.dub. Ista tamen, vt dixi, non procedunt in præsentatione, quæ propter rationem iam dictam tribuit ius ad rem considerabile. Hoc tamen limitatur aliquibus modis.

Primò non habere locum, quando præsentatio adhuc per præsentatum acceptata nõ fuisset. Quia tali casu non diceretur præsentatus habere ius ad rem, nec in re. ideo non præseruaretur vigore dictæ clausulæ, nec dicta clausula intelligeretur de tali iure, iuxta ea quæ dicit Abb. in ca. cũ Bertoldus.de re iudi.in 3.col.& ante ipsum Calde.con-
F sil.17.tit.de iure patro.cũ cõcor.vt scribit Roch.Curtius in tract.iur.patro.in verbo ius.in 4.q. Et reassumũt quidã alij mode.in nouo tract.iur.patro.fo.302.vbi super hoc latius scribunt. Requiritur ergo in primis acceptatio præsentati, per quã acceptationẽ cõtrahũtur spõsalia de futuro, vt dicit Calde.in cõsi.9.tit.de iure patro. Quẽ ita declarãt moder.de sancto Nazario (aliâs nuncupati de Ripa) in rubri. de iudic.in 15.col.num.71. Quod verũ putarẽ ego quando præsentatio est facta superiori. Tunc enim contrahuntur sponsalia, etiã si superior præsentationẽ nõ admittat, quia concurrit consensus patroni & præsentati. Aliâs si non facta sit superiori, licet præsentatus cõsentiat, nõ dicitur præsentatio, sed quædã nominatio, vt dicit Cal. in c.capitulũ. 34.q.de rescrip.& inferius dicetur, & tenẽt Moder. vbi supra

prá. Ergo in omnibus istis casibus requiritur præsentatio- A
nem factam fuisse ordinario, quo ad acquirendum ius ad rem, vt dicit etiã Bal. in Margarita sua in verbo, patronus. Admissio ergo superioris solùm requiritur, quo ad acquirendum ius in re, quod resultat ex institutione, per quam institutioné sponsalia de futuro, quę per solã pręsentationem factam ordinario fuerunt contracta, resoluuntur seu transeunt in matrimonium de pręsenti. Nam proditum est in iure, quòd ex solo contractu nondum executo, non acquiritur ius in re, vt tradit Ias. in l. si quis maior. C. de transact. in 3. col. versi. limito istam l. &c. Requiritur ergo, quòd præsentatio sit facta superiori, quo ad acquirendum ius ad rem, etiam si superior non admittat, sed quo ad quęrendum ius in re, requiritur admissio. Et ista sunt maximi mo B
menti, quo ad vnum effectum, quia licet patroni nominent, & eligãt præsentandum, & tradant instrumentũ nominato, valet tamé prouisio papę antequã sit facta pręsentatio superiori, etiã si habent prædictã clausulã, quatenus non tollatur ius quæsitum. Quia non tollitur isto casu per illam aliquod ius, neq; in re, neque ad rem. Quia, vt dixi, ius ad rem per acceptationé nominati, & pręsentationem factã superiori, quęritur: Ius verò in re, per institutionem. Et neutrum horum præcessit prouisionem papæ. Ideo valet eius prouisio, vt notabiliter declarant in terminis móder. de sylua in tract. beneficiorum, in 3. parte q. 11. col. antep. Et idem de acceptatione videtur hoc casu dicendum.

Secundò limitatur dicta conclusio procedere quando C
præsentatio fuerit facta à patrono clerico, secus si à laico. Ita reperio istã conclusioné in terminis limitare Io. Crottum de móte Ferrato. in c. quod auté. de iure patr. in 2. nó tabili. Rationem differétiæ ponens, quam dicit nouam, videlicet, quia præsentatus à clerico, quãdo est idoneus, habet ius fixum, & irreuocabile, ex quo clericus patronus variare non potest. Nam talis præsentatio habet vim electionis secundum Io. And. Imol. & Abb. in c. cum autem. de iure pat. Sed electo ante confirmationé ius est acquisitũ in beneficio, vt dicit Dom. per illum tex. in c. quàm sit. §. 1. de elect. li. 6. Ergo pari modo acquiritur ius pręsentato. Hinc est ꝙ talis pręsentatus quando est idoneus, potest cogere ordinariũ vt illũ instituat. Ista enim fieri nó possunt absq;

D iure fixo in personam præsentati. Propterea tale ius censetur pręseruatū per dictam clausulam. Secus verò est in eo, qui à laico est præsentatus: quia ex quo laicus variare potest, nihil acquiritur præsentato. Et istam opin. Io. Crotti sequuti sunt quidam moder. Auinionen. in rubr. de iud.

Sed aduerte, quòd licet istam differentiam Io. Crottus putet esse nouam, eam tamen prius posuit Gofre. in summa iur. patro. Nec tamen est vera, quia contra eam tenet Abb. Fely. & alij in d. cap. cum Bertoldus. Qui pariter loquuntur de præsentatione laici & clerici, & in vtraq; concludunt non tribuere ius in re, sed ad rem, vt latius ipsi declarant. Nec propterea, quòd laicus variare potest, immutat ius ad rem acquisitum præsentato, nisi cum effectu va-
E riaret præsentando secundum episcopo qui illum instituisset. Tali casu præsentatio primi nihil tribuit. Sed laico patrono non variāte ius in re acquiritur pręsentatio. Nec potentia variandi aliquid de iure diminuit, nec aliquo modo consideratur, per ea quæ dicit Inno. in cap. pastoralis. de cau. poss. Et ita in simili casu respondet Fely. in c. causam. in 16. col. versi. caue. de rescrip. Nec obstat, quòd præsentatio clerici habet vim electionis, quia dupliciter respondetur. Primò illud esse verum solùm circa illud, ne possit patronus variare, sicut eligentes post factam electionem. Non autem talis præsentatio habet vim electionis circa alia. Et ita in terminis ad primum dictum Innoc. & Abb. in d. c. cùm autem. respondent moder. in nouo tracta. iur. pa-
F tron. fo. 303. in 2. col. Vel secundò respondetur, quòd licet verum sit, præsentatum à clerico æquiparari electo, non tamen per hoc dicitur habere ius in re, quia electus ante confirmationem non dicitur nisi habere ius ad rem, vt latè probat Fely. in c. cum Bertoldus. & tenet Hostien. in c. pastoralis. de iurepat. Et licet ista putē esse iuridica, tamen opinio Crotti multis videtur colorata, de quo nullus mentionem facit. Et per prædicta fuit hoc mense Nouemb. 1537. coram R. D. Raynaldo Petrutio post plures informationes, decisa in Rota ista difficultas in causa sancti Andreæ, nunquid prouisio nuntij post præsentationē patroni laici nondū episcopo præsentatam valeret. Et certè prima facie videbatur dicendū q non. Quia nuntius non potest tollere alicui ius quæsitum, nec in re, neque ad rem,

vt in

vt in terminis consuluit Stephanus Bertrandi in consil.12. A num.10.in tertio volumine. Tamen quia repertum fuit in prędicto casu nuntium habuisse facultatem derogandi iuripat. etiam laicorum fuit conclusum prouisionem nuntij valere ante præsentationē,per ea quæ dicta sunt superius.

Et ista omnia procedunt de quodā stylo,secundū quem dicta clausula de non tollēdo iure quæsito,præseruat non solùm omne ius in re,sed etiā ad rem,excepto in re resultante ex acceptatione, vt dicit Rota in dicta decisione.16. Sed respectu istius regulæ,vt aliquid operetur,videtur tale ius ad rem per acceptationem esse considerabile, vt superius dictū est.Nam tale ius puto per istam regulam con seruari,nisi Papa expressè illi derogauerit: vnde si lite pen dente super acceptatione mea emanaret prouisio aduersarij tollens meam acceptationem,possem me tueri ista regula,nisi illi expressè derogaretur. Et pariformiter crede- B rem in casu in quo Papa motu proprio & ex certa scientia tolleret ius quæsitum alteri. Nam intelligeretur per hoc derogare dispositioni iuris cōmunis, non autem isti regulæ, vt aliquid operetur eius editio. pro qua opinione optimè facit dictum Bart.in l.3.§.si rem.ff.de legat.3.vbi dicit, quòd si per statutum disponitur, quòd victus victori condemnetur in expensis, licet illud idem fuerit dispositum à iure communi:tamen vt statutum non sit frustratorium,& aliquid operetur, intelligetur etiam in casu in quo victus haberet iustam causam litigandi, quæ iusta causa aliàs victum excusaret de iure communi. ita concludit ibi Bart. quem communiter doct. sequuntur, vt latius dixi in c.1. C num,218.de consti.li.6. Ita in proposito nostro dicendum videtur.Nam licet illa clausula, quatenus non tollatur ius quæsitum, de iure communi non comprehendat acceptationem.Regula tamen ista,vt aliquid plus operetur, comprehendet tale ius ex acceptatione acquisitum. Nam plus operātur quæ speciali disponuntur, quàm quæ generali constitutione sunt dicta, vt dicit text.in ca.quanquam.23. distinct.& in c.si aduersus.de hæretic. Et eodem modo, si Papa motu proprio aliquam gratiam alicui concederet, per quam videretur tolli ius quæsitum,nihilominus obstaret ista regula dictæ gratiæ,vt aliquid operetur, nisi nominatim & specialiter illi derogatū fuerit in gratia. Nam ista

D vel similes regulę nunquā censentur per clausulas generales sublatæ. Ex eo, quia reg. vidētur habere clausulā derogatoriā volūtatis, vt latius dixi superius in proœmio regularū quæst. 5. & 6. Et ita stylus curiæ introduxit. Ex quibus sequitur, quod non obstāte certa sciētia Papæ tollētis ius quęsitum possit excipi de ista regula, quod est notandum.

Item posset etiam illud ius ad rem procedēs ex acceptatione in alio esse proficuū, videlicet, eo casu quo Papa in gratia sua ex certa scientia tolleret mihi ius quæsitum, si quod competit ad tale beneficium. Nam tali casu, vt illa verba sic indistinctè & generaliter prolata, minus præiudicent, debent intelligi de iure minus efficaci, quod est illud acquisitum per acceptationem tantùm, & aliud quod- E cunque ius alio modo competens censeretur præseruatum, & maneret illæsum, per ea quæ dicit Cardin. in cap. mandatum. in 7. nota. de rescript. Vbi dixit, quòd si Papa concedit aliquam gratiam alicui, hoc expresso, quod vult illi pręiudicare, debet intelligi de minimo pręiudicio, non tamen de magno & considerabili. Ita etiam tenet gloss. fi. in l. sed cum ab hęrede. ff. ad Trebe. Sequitur Iaf. in l. quotiens. in 2. col. C. de preci. impe. offe. Et quo ad istum effectum ius illud ad rem est considerabile. Est bene verum, quòd quando illa clausula & cum pręiudicio iuris quęsiti, &c. non possit verificari nisi in magno præiudicio tali casu, ne gratia esset frustratoria, censebitur præiudicatum in magno. Ita notabiliter declarat Barthol. Veronē. in tract. F de seruitu. rustico. prædio. titu. de aquæ ductu. fol. 74. secundum paruam impressionem. versic. quarto dubitari etiam potest, &c. allegat Ioan. de Imol. in c. quintauallis. de iureiur. & in c. cum contingat. eo. tit. inducendo, vt ibi per eum, quod est notandum.

Putarem tamen isto casu requiri causam in concessione Papæ, quando agitur de magno & enormi præiudicio, vt dicit Abb. in c. fi. in 4. col. versi. ego sustentando. de constitu. Quia aliâs aliena largiri sine culpa possidētis esset quædam species tyrannidis, per quam contaminaretur principis liberalitas & magnanimitas, vt dicit Bald. in tit. de pa. constan. col. 21. argumento tex. in l. si pignore. ff. de furtis. Et ideo dicebat Inno. in c. nisi. de renun. quòd quando Papa confert vni beneficium, & deinde ei aufert, tenetur illi

prouide

prouidere de bono contracābio,& tradit Iaſ.in l.quotiēs. A
in 4.col.C.de rei vend. Nec obſtat Papam habere plenitu
dinē poteſtatis in beneficialibus.vulg.c.2.de prębend.lib.
6.Quia illud eſt verum ſecundū And.Sicul.in tracta.Card.
in 4.q.ſecundæ partis in 2.col. quo ad collationem beneficiorum,non autē quo ad priuationē faciendā ſine cauſa, licet ad hoc aliter etiā reſpondent Moder.in tract.beneficiorum.in prima q.ſecundæ partis.col.5. quos videas.

Et per prædicta redditur dubitabile vnum dictum Alex in conſi.215,incip.nec arguendi col.8.verſi.denuò conſidero. libro ſecundo. quem ſequitur Decius inc. cum dilecti. col.2.de confir.vti.vel inuti.qui voluit,quòd quando princeps excepit vnum caſum in quo nō vult alteri tollere ius quæſitum,ex tali exceptione declaratur mentem principis B eſſe velle in aliis præiudicari, quod eſt valde notabile.

Sed ego dubito,an illud dictum ſit verū,quia argumentum à contrario ſenſu non colligitur,quando ex hoc alteri auferţur ius,vel ſequitur aliud abſurdum,vt dicunt Moder.in l.1.ff.de offi.eius.Et inconueniens ſeu abſurdū hoc caſu ſatis adparet ex prædictis. Magna tamen eſt autoritas Alexandri,pro quo faciunt ea quæ dicam in fi.iſtius q. & quæ in ſimili ſcribit Fely.in c.ſuper literis,verſi.ſimiliter dicit,&c.in 6.& 7.col.de reſcript.poſt Rotam deci.l.de reſcript. in antiquis. dum loquitur de clauſula cancellata in ſupplicationibus quæ infert alia videri conceſſa,quæ multum faciunt ad propoſitum.

Sed quia ſæpe dictum eſt per prædictā clauſulam quatenus non tollatur ius quæſitum,toli ius ad rem, non in re: C operæpretiū erit quoſdam nunc caſus enarrare,in quibus facilè conſtare poſsit,quibus modis dicatur quis in beneficialibus acquirere ius ad rem, qui erūt valde neceſſarij ad totalem diſcuſsionē iſtius regulæ,& aliarum quarumcunque de iure ad rem loquētium. Ex qua quidē caſuum enumeratione facilè quis intelliget, quod ius præſeruabitur per dictam clauſulam de non tollēdo iure quæſito.Et incipiam ab illis de quibus eſt dictum ſuperius, vt ſic habeantur omnes caſus ad manus quaſi per modum ſummæ.

Primus igitur modus per quem acquiritur nobis ius ad rem eſt per electionē,vt eſt dictū ſuperius,per ea quæ notat Abb.in d.c.cum Bertoldus,& dicta deciſ.16.in no.titu.

D de præb.cum similibus.Et istud ius ad rem acquisitum per electionem est cōsiderabile quo ad istam regulam,& quo ad hoc,vt de illo in impetrationibus fiat mentio, vt tradit Fely.in c.in nostra.in 28.corr.de rescript.& per ea quæ superius dicta fuerunt. Sed quo ad effectum aliarum regularum non videtur considerabile. Nam quo ad regulam tertiam quæ reseruat omnia beneficia familiarium Papæ & Cardinalium, in quibus seu ad quæ ius eis cōpetit, &c. Et etiam ad regulam. xxx. de impetrantibus beneficia per obitum familiarium Cardinalium, quæ loquuntur de iure acquisito,ius istud non videtur in consideratione.Nā sub illis verbis positis in dictis regulis, videlicet, seu ad quę ius eis competit,&c.non comprehenditur ius ad rem
E competens familiaribus per electionem. Quia per solam electionem etiam si electus moriatur in curia, non dicitur reseruatum beneficium quoad effectum dictarum regularum, secundum Rotam in penul.decis. in no. & tenet Philippus Franc.in c.quam sit.§.1.in prin.de elect. in 6. rationem ibi vide,& per collectarium in c.ecclesia.col.2.versic. sed nunquid sit celebrata. de sortileg. & in c. cum in cunctis.versi.sed quid.de electio. Et hoc clarum est,quòd per mortem electi in curia non dicitur vacare ibi beneficium: quia durat illa prima vacatio , propter quam ille fuerat electus,vt dicit Ioan. Fran. Pauinus Rotæ auditor in tract. de offi.& pot.c.sede vac.in vlti. præludio.versi.quartò per priuationem.circa.fi.Est & alia ratio,quare ius ad rem ac-
F quisitum per electionem non cadat sub reseruatione dictarum regularum,quia dictæ regulæ inducentes reseruationem considerant dari vacationem per obitum familiarium,quæ non potest verificari in solo iure sine possesione.Ita ꝙ non solùm requiritur, ꝙ familiares habeāt ius in beneficio,sed etiam illius possesionem,ex qua resultat vacatio iuris & facti,aliâs non sufficeret, vt dicit expressè Egidius in consi.136.incip.vacauit prioratus.in tertio volumine Palatino non impresso, & referunt quidam Moder. in tract.reserua.Nam Egid.ponderat verbū obtinet,quod idem refert seu significat,quod perfectè & totaliter tenere, vt ibi per eum. Et etiam quia iura inducentia vacationem requirunt possesionem. ca. commissa. & ca.licet.de elect.lib.6. Super quo latius ibi se extendit. Tamen ad-
uertend

uertendum est, quòd licet ista sint colorata: nihilominus A confunduntur per prædictas regulas, que seruant ius cõpetens familiaribus, vt ibi expressè apparet. Nec est verum in vacatione requiri possessionem: quia illud procedit quo ad priuationem, de qua loquitur d.c.commissa.& c.licet.secus quo ad prouisionem, vt patet per decis.Rotæ 877.incip.Nota quòd vbi gratia.in antiquis.

Secundus modus iuris ad rem, inducitur per præsentationem, vt superiùs est dictum, & tenet decis.328.in antiquis.& in nouis 207.cum similibus.Et huiusmodi ius siue fuerit acquisitum per præsentationem clerici siue laici, est considerabile, quo ad effectum istius regulæ: quo ad effectum verò aliarum regularum de iure loquentium, putarem faciendam esse differentiam inter ius ad rem ex præ- B sentatione clerici vel laici.Nam ius competens ex præsentatione laici non est ita radicatum, nec firmum in persona præsentati propter variationem, quã laicus facere potest, sicut est illud ius proueniens per præsentationem clerici, per ea quæ tradit Fel.in tract. quando literæ apostolicæ noc.pat.in 6.ampliatione.Et Andr.Sicul.in cap.dilectus.in pen.colum.de offic.lega. Distinguendum tamen, vt ibi per eos.An verò quo ad acquisitionem huius iuris, requiratur acceptatio ipsius præsentati? Et quòd præsentatio facta fuerit cũ effectu, dixi superiùs in discursu istius quæstionis: ideo non repeto.

Tertius modus iuris ad rem, acquiritur per acceptationem vigoré gratię expectatiuę: vt est iam dictum, & tenet C Card.in cle.auditor.& in cle.seq.& vtrobique in 2.not.de rescrip.Et istud non est considerabile, quo ad dictam clausulam, quatenus non tollatur ius quæsitum.Comprehenditur tamen sub ista regula, & sub regulis reseruationum, propter rationem, quam ponit Rota in not. 245. licet de more.Et Egid.in d.deci.167. Nam ex quo acceptanti sublata prima acceptatione remanet saluum ius acceptandi ad alia beneficia vacatura, non censetur illi præiudicari, si tale ius sub reseruatione includitur, quæ ratio cessat in iure ad rem acquisito per electionem vel præsentationem, vt dicitur in dictis decisionibus, quæ licet loquantur in collatione papę, idem tamen dicendum est in reseruatione post acceptationem inducta, quę collationi ęquipara-

D ratur, secundum Domi.in cap.si à sede.in 2.col.versi. ego crederem.de præben.in 6.Et licet expectans in hoc multùm grauetur, quando perdit acceptationem, ex quo in secunda acceptatione de beneficio aliovacaturo, oportet eum probare plura, videlicet, impedimentum prouisionis apostolicæ, vel reseruationis contingentis in prima acceptatione, per quę sublata fuit eius acceptatio, & quòd per eum non steterit, quominus habuerit effectum sua prima acceptatio, vt considerat notabiliter Domi. in consil.103. incip.pro responsione, &c.in primo dubio.& traditur per eundem, & alios in c.cùm in multis.de rescript.lib.6. Tamen illud inconueniens, quod venit ex post, non est considerabile: sed solùm consideratur, an prçiudicium, quod

E infertur expectanti ex reuocatione suæ acceptationis, sit irreparabile de præsenti: arg.l.1.ff.de in litem iuran.vnde meritò nulla de illo habetur consideratio quo ad dictam clausulam solitam cõmuniter in literis apponi. Sed quantum ad istam regulam, puto tale ius acceptationis esse considerabile, quia lite pendente non debet illud ius tolli, sicut nec ius per præsentationem, quia tali casu cessant rationes illarum decisionum, quæ non loquũtur lite pendẽte: & quia extincta illa acceptatione, super qua iã est lis diutius fortè duratura, non poterit expectans aliam acceptationem facere: vel quia iam reuocatę fuerunt expectatiuæ, vel indulta cardinalibus concessa. Et ideo propter istas graues impensas, quæ in huiusmodi litibus in curia

F sustinendis emergunt, est concludendum, ius per acceptationem acquisitum, videri præseruatum, quantum ad exceptionem istius regulæ. Pro qua ratione faciũt ea quæ scribit Card.in cle.1.in 9.q.de sequest.pos.& fruc.Et quòd huiusmodi ius quo ad effectum istius regulæ debeat considerari, videtur tenere Egid.in consi.34.col.penult. versi. secunda consideratio.quod est bene notandum.

Quarto modo acquiritur ius ad rem per mandatum de prouidẽdo de prima prębenda factum recepto siue creato in canonicum autoritate apostolica. Nam per talem receptionem acquiritur ius ad prębendam primò vacaturam.c.si postquam.de pręb.lib.6.Et tale ius bene est considerabile quo ad reg.istam, & quo ad clausulam, Quatenus nó tollatur ius quæsitum, vt dicit Fel.in d.c.in nostra.

Et

Et idem poſt Imo.in c.fi.de conſtit.col.2.verſic.ſed Imol. A
hîc,&c.per dictum Inno.in c.ſtatuimus.de maio.& obed.
Et ea,quæ dicit Egid.in d.c.conſil.34.declarando tamen,
vt inferiùs dicam in q.10.Nam collatio papæ etiam motu
proprio non valet, non facta mentione de dicto iure, vt
dicunt omnes in d.cap.ſi poſtquam.Et huiuſmodi ius erit
etiam conſiderabile,quo ad alios effectus, de quibus per
extrauag.Pauli II.incip.ad Romanum Pontific.tit.de præ-
ben.Tamen quo ad effectum regularum reuocatoriarum
expectatiuarum,talis creatio &receptio non ſunt in con-
ſideratione,quia eadem facilitate tolluntur,qua expecta-
tiuæ reuocantur, licet in iſtis ſit facta receptio : vt tenuit
Rota in vna Romana canonicatus ſanctę Mariæ maioris,
coram me de menſe Iunio, M.D.XXXVII. vt dixi ſupe- B
riùs in proœmio regularum.q.2.nu.14.& in tracta. expe-
ctatiuarum in prima forma.numer.38. Et iſta procedunt,
quando vigore mandati de prouidendo proceſſum fuit
ad receptionem. Secus verò, ſi vigore illius nihil fuiſſet
actum.Nam tali caſu vigore illius mãdati nullum eſſet ius
quæſitum,nec in re,neque ad rem,per ea quæ Egid. dicit
in deciſ.667. incip. Auditor deputatus. Quia non ſolùm
mandatum de prouidendo, ſed neq; alius titulus habilis
de futuro non cauſat ius in re, vt tradit idem Egid. deciſ.
564.de quo videndum latiùs infrà,quæſtione quarta.

Quinto modo acquiritur ius ad rem, per collationem
nondũ acceptatam,vt habetur in c.ſi tibi abſenti. de præ-
ben.lib.6.Et iſtud ius eſt conſiderabile quo ad omnes re- C
gulas &impetrationes,vt Fel.tradit in c.in noſtra.Et Do-
mi.in d.c.ſi tibi abſenti.col.fi.vbi notabilem caſum ponit.

Sexto modo inducitur ius ad rem, per reſeruationem
factã pro familiari de certo beneficio. Et iſtud ius eſt con
ſiderabile,etiam quo ad regulam noſtram : adeò ꝙ ſi pa-
pa alteri conferat, non derogando expreſsè tali reſerua-
tioni,collatio eſſet nulla,neq; tali caſu ſufficeret deroga-
tio per generalem clauſulam,Quacunq; reſeruatione ge-
nerali non obſtãte,vt dicit Egi.in cõſi.33.ver.v.concluſio.
& in conſi.34.incip.ſuppoſito ſtatuto.ver. ad primum du-
bium.Et hoc clariùs tenet Gemi.in conſi.12.incip.vtrũ il-
le.in fi.Quod procedit,quando papa confert alteri: ſed ſi
cõferret illimet familiari,pro quo reſeruationẽ cõceſsit,

D non requireretur realis mentio reseruationis,vt dicit Feder.in trac.permu.in 4.q.Et ius huiusmodi etiam erit considerabile quo ad alias reg.de iure quæsito loquentes.

Septimus modus acquirendi ius ad rem, inducitur per consuetudinem optandi prębendam:iuxta c.fi.de consue. lib.6.Et istud etiam est considerabile quo ad istam regulam. Sed quo ad effectũ regulæ tricesimæ,& quo ad alios effectus, est magis dubitandum. Super quo tamen multùm insistit D.Gaspar.de Peru.in tract.reseruatio. in 2. q. & doctores,præsertim Moder.in d.c.fin.

Octauo modo potest acquiri ius ad rẽ,id est,ad beneficium ob non solutionem pẽsionis propter clausulas appositas in literis ex hodierno stylo de consensu pẽsionarij & papæ.Et istud ius licet non fuerit consideratũ à iure, E est tamen inductum ab homine.Et priuatio iuris & hominis isto casu æquiparantur,per ea quæ Fely. tradit in c.in nostra.in 2.corr.de rescrip.Tamen quo ad effectum istius regulę non potest tale ius adaptari, cùm competat cõtra viuentem.Et regula nõ habet locum in prouisione beneficiorum viuentium,de quo latiùs dixi in tract. signaturæ, posito in regula de non iudi.secundum formam sup. q.fi.

Nonus modus erit per priuationem iuris, per quã acquiritur ius ad beneficium,adeò ꝙ voluit Domi.in consi. 305.incip.ad supplicationem.in 2.col.versi. quo ad secundum. quòd beneficiatus lite pendente super priuatione non possit permutare cum alio.Istud etiam ius non habe F tur in consideratione,quo ad istam regulam, quia beneficium non vacat antè, quàm ille priuetur. Et propterea posset dici, ꝙ agenti non competit aliquod ius, per ea, quæ longo sermone scribit Do. Gundisal. de Villadiego quondam sacri palatij apostolici causarum auditor in tractatu leg.13.quæst.primæ partis.col.14. versic. sed quæro. cum seq.& facit decisio antepe.in nouis.incip.Titius,&c. de quibus omnibus dixi latiùs in regula de annali. quæstione 41.Et ideo hîc non repetam.

Decimus & vltimus casus, per quem nobis acquiritur ius ad rem, est per regressum & accessum, de quo dixi in reg.30.Et istud ius est considerabile quo ad omnes regulas & dispositiones de iure quæsito loquentes, nisi esset regressus vel accessus ob non solutionem pensionis, de

quo

quo dixi suprà in octauo casu. & etiam in regula de anna- A
li.& infrà in tracta.signaturæ.

Postremò,pro complemento omniũ prędictorũ,est aduertendũ,ꝙ magna est differentia inter prædictã clausulã quatenus non tollatur ius quæsitũ,&c.positã in gratia,vel rescripto,& inter illã,Sine præiudicio,&c. Nam prima facit gratiã euentualẽ,secunda verò non,vt not.in c.examinata.de cõfir.vti.vel inu.Nam si tollitur ius quæsitũ,prima clausula reddit gratiã nullam,vt dictũ est superiùs:secunda verò clausula cõprehendit omne extrinsecũ præiudicium, non autẽ contẽtum,siue expressum in gratia, in qua papa præiudicare videtur:& talis clausula, Sine prętudicio,reddit gratiã omnino purã de præsenti:Vt hodie 14.Ianuarij, M.D.XXXIII. cõcluserunt Domini in vna Parmen.Valliũ B coram R.P.D.Nicolao episcopo Bosanen. in fauorẽ D.de Corrigia,interpretando similia verba priuilegij Frederici Imper.cõcessi dictis Dominis,vbi erãt dicta verba, Absq; præiudicio aliorũ,&c. Nam fuerũt intellecta illa verba de alio pręiudicio , q̃ expresso.pro quo ego alleg.consil.Oldra.qui hoc dicit ad literã in consi.330.in finalibus verbis. allegari tamen solet Bart.in l.cùm propter.ff.de leg.præst. & in l.de minore.col.3. versic.sed iuxta. & col.v. versic.sed quid.ff.de mino.Imo.in l.si quando.ff.de leg.j.Alexand.in l.j.colum.4.ff.si certum pet. Dec.consi.11.nume.14.& consil.283.col.3.Quibus conferunt quæ refert Alex.post Abb. & gloss.in l.non erit.§.dato. ff.de iureiuran.vbi dicunt, ꝙ si testis dicat aliquid esse factum in pręsentia Titij & Caij:. C & posteà interrogatus dicat, quòd illud nõ fuit factum in præsentia alicuius, intelligitur præter expressos, videlicet Titium & Caium.Et ad hoc facit tex. in c.fi.de rapto.cum similib.& hoc procedit de plano in materia beneficiali vel profana,sed in materia succeßionis & legitimationis, ista clausula,Sine pręiudicio,quid operetur,variæ sunt opiniones.super quo latè scribit Præpo. in cap.per venerabilem. qui fil.sint legiti.Et Nicol.de Vbal.in tract.success.ab intest. colum.66.Et Soci.consi.212.colum.2.dixi latiùs in cõsilio meo in causa legitimationis cuiusdam sancti , incipiente, Visis,& pro tenui,&c. Super qua quidem clausula in legitimationibus apponi solita,habeo manuscripta quadraginta ferè consilia doctißimorum virorum Italiæ , quæ tan-

D quam aliena ab hoc instituto, non referam.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, an regula ista procedat indistinctè in quibuscunque commissionibus vel concessionibus, tam in iudicio quàm extra? Et nunquid dispositio iuris communis procedat etiam indistinctè, tam in impetrationibus lite pendente, quàm anteà factis?

SOLVTIO. Incipiendo ab vltimo dubio, dicendum est quòd iura communia indistinctè volunt gratias quaslibet intelligi debere sine præiudicio tertij, siue impetratę fuerint lite pendente, siue ante litem, vt patet in c. ex parte. & c. super eo. de offic. deleg. & c. quanuis. de rescript. libro sexto. Et hoc etiam in priuilegiis procedit, quæ extraiudicialiter conceduntur, iuxta rationem tex. in cap. cum nostris. de conces. præbendar. & cap. dudum. cum glo. de decimis. Sed quia inter actus iudiciales & extraiudiciales, quibus ius commune non plenè occurrerat, est lōga differentia, propterea edita fuit ista regula casus iudiciales ab extraiudicialibus distinguens: quæ qualiter procedat, statim dicemus.
E

Quantum verò ad primū dubium, circa dispositionem istius regulæ est distinguendum, ꝙ aut consideramus antiquas regulas, & illæ omnes solùm restringunt se ad gratias, quæ impetrantur pro commissionibus habendis in causis, &c. Et sic impetrationibus factis lite penden. Et ita Rota vsq; ad tempora Hadriani papæ VI. interpretata est reg. istam. Nam hoc verbum, Causis, hîc positum, pro litibus exponitur. Quia causa dicitur, quando lis pendet, vt not. in l. causas. C. de transact. Vnde si extra causam gratia, priuilegium, seu breue concederetur, & illud tolleret ius quæsitum cōtra illud, non militaret prouisio istius regulæ, nec de ea excipi posset: quia regula respicit tantùm gratias lite pendente cōcessas. Talis tamen gratia subiiceretur dispositioni iuris communis, quæ qualis sit, dicemus inferiùs in sua quæst. Et ita determinauit Rota in vna Vormacien. capellaniæ coram R.P.D. Simoneta, vt retulit D. Melchior Baldazinus aduocatus, & hoc adnotauit bo. me. D. Dominicus de Iacobatiis tūc primarius auditor in suis regulis. Et iterum bis, me præsente, idem casus contigit coram eodem D. Simoneta in vna Camarineen. ducatus,
F

tus contra Ioannem de Borgia,& in alia Bononiē. bonorum coram D. P. D. Paulo Capisucco.4.Martij 1532.Quæ diu fuit ventilata inter Bentiuolios ex vna,& Guizilerios, quia ad talem casum extraiudicialem non adaptantur verba regulæ.Et per consequens nec dispositio. Et istam opinionem non solùm modernis temporibus, sed etiam antiquis tenuit Rota. Nam reperio tēpore Sixti papæ IIII. hoc idem dubium sæpe ventilatum fuisse, videlicet in vna causa Cameracen.præben.& in alia Eduen.Abbatiæ.Nam tunc temporis ita seruabat Palatium, sicut modò seruat,videlicet,vt regula locum tantùm habeat in concessionibus lite pendente impetratis, vt refert Aloisius Tuscanus,vir illa ætate apprimè eruditus,& aduocatus consistorialis,in volumine primo suorum consiliorū.fo.167.& 98.qui ponderabant procemiū istius regulæ,quod loquitur in causis, & sic in actibus iudicialibus,non in extraiudicialibus. A B

Sed nō abs re quæri potest,Quare antiqui omnes pontifices noluerunt sub ista regula, comprehendere gratias extra iudicium impetratas? Ratio potest colligi ex dictis Roma.in cōsi.469.incip.circa primum.colum.fin.in quinto dubio. dum alleg.l.Lucius. ff.de euictio. & cap.ex multiplici.de decimis. quod consiliū Rom. sequitur Decius in consil.191.incip.in causa, quæ agitatur. in 2.colum. videas ibi per eos.Et ista sub dubio procedunt,considerando regulas antiquorum pontificum.

Sed si consideramus regulam Hadriani papæ VI. & nouissimam S.D.nostri Pauli papæ III. qui hanc regulam ad omnes gratias, & ad omnia tempora, tam ante iudicium,quàm in iudicio ampliarunt, tunc durantibus dictis regulis, nullam habebit difficultatem quæstio. Hoc ideo dico, quia illa additio Hadriani non placuit Clementi septimo eius successori,prout neque aliæ eiusdem Hadriani ad regulas additiones, sed ille secutus fuerat in regula sua antiquorum patrum semitam.Et ita etiam poterit hæc additio successoribus displicere. Tamen si rectè omnia considerentur, illa Hadriani additio approbata per S. D. nostrum, non videtur à recto iuris tramite deuiare. Nam in primis pro ea facit æquitas,quæ dictat nemini inferendum esse præiudicium.capit.super eo. cum sexcentis concordan. ibi adnotatis per Modernio. de officio delegati. C

D Quæ quidem æquitatis ratio certè ita militat in gratiis impetratis ante vel post litem, sicut in impetratis lite pendente. Ergo pariformis debet esse dispositio, etiam si maior ratio esset in vno casu, quàm in alio, vt dicit Bald. in l. in fraudem. ff. de test. milit. per text. notabilem in l. j. §. quòd autem. ff. de vsu aleæ, & ale. Et tenendo istam opinionem, ad verbum, Causis, hîc positū, responderi potest, quòd potest etiam extraiudicialiter capi. De quo latè disputant Moderni in rubri. de iudic. dum interpretantur text. in c. forus. de verb. sig. vel posset illud verbum generaliter de causis motis & mouendis intelligi. Itaque si aliquis impetraret declarationem vel mandatum, non solùm lite pendente, sed etiam spe futuræ litis, & sic ante litem, & illud tolleret ius
E quæsitū, tali casu regula adaptari poterat. Nam verba debent deseruire rationi, & æquitati etiam coniecturatæ, vt tradit Abb. in ca. fin. in 5. col. de iureiu. maximè quādo generalitas verborū hoc patitur. Alias si pro causis tantū motis verba, prout iacent in regula, ita strictè capiantur, possent plures fraudes cōponi. Nam aliquis procuraret ante litem de facili habere gratiam vel mādatum, ad effectum, nec regula obstaret, & posteà mouere litem securè: & per istum modū seu cautelam regulam euitare, & circūuenire eius mentem. quod est absurdum, & contra text. in c. fina. de reg. iur. lib. 6. Et isto modo intelligēdo, hæc interpretatio habebit cōcursum iuris communis, à quo regulæ & statuta interpretationem capere debent. ca. cùm dilectus. de
F consuetu. & c. causam. de rescript. & traditur in l. 2. C. de noxal. Nam de iure cōmuni expeditum est nemini debere ius quæsitum tolli: cap. quanuis. de rescrip. lib. 6. & vulg. l. 2. §. merito. cum sequenti. ff. ne quid in loco publico. ca. ex tuarum. de autori. & vsu pal. Quæ quidem ratio æquè militat non solùm ante & post litem, sed etiā lite pendente. Ergo debet ista regula generaliter intelligi. Pro qua opinio. faciunt ea, quæ scribit Fely. in ca. super literis. in 8. col. de rescrip. vbi voluit regulam istam ex rationibus iuris communis cōpositam fuisse. Et tamen nemini dubium est, dispositionem iuris communis ita prohibere prȩiudicium inferri lite pendente, sicut ante litem. Nam lex generaliter prohibet, & talis præsumitur intentio principis, qualis legis: vt dicunt Doctores in l. ex facto. de vulgari & pupillari substitut.

ftitut. Ad quæ bene cōferunt, quæ ſcribit Socinus in conſi A lio 7. poſito inter conſilia Alberti Bruni Aſtenſ. Et ſic per iſta iuſtificatur additio ſiue extenſio modernæ regulæ.

Sed aduertendum eſt, quòd licet hæc additio modernæ regulæ modo præmiſſo iuſtificata, æquitatē continere videatur: nō propterea antiquæ regulæ ſua ratione iuridica carebāt: quia licet illa regula tantum locū haberet in gratiis lite pendente impetratis: nō tamen per hoc ſublata videbatur via infringendi gratiam præiudicialem ante litem conceſſam, aut per viam noui mandati, vel commiſsionis, vel remedio iuris cōmunis, ſicut fiebat ante regulam conditam. Voluerunt ergo antiqui pontifices, & non abſq; ratione, per regulam ſuam magis prouidere actibus iudicialibus, quàm extraiudicialibus, quos ſub diſpoſitione iuris B communis reliquerunt. Nam præiudicium, quod lite pendente collitiganti infertur, eſt magis dānoſum, & quodam modo ſpeciē iniuſtæ tyrannidis & proditionis continens. Ratio eſt, quia poſtquam coram iudice cauſa pendet, iuſtum eſt, ꝙ lis æquo Marte procedat, & quilibet ſuo iure veluti propriis armis vincat, vel ſuccumbat: vbi enim partes æquum iudicem veluti rerum ſuarum mediatorem delegerunt, nihil magis inæquale & alienū à iuſtitia videtur, quàm ab illo inſtituto recedere procurādo quaſi quadam violentia per exorbitantes principis cōceſsiones ius tolli: quod ex eo iniquius videtur, quia litis impenſæ & labores ſunt ferè innumerabiles & graues. quod non militat extra iudiciū. Meritò igitur antiqui ſummi pōtifices his iudicia- C libus caſibus, vbi maius præiudicium vertitur, ſubuenerūt, regulam cōſtituendo & ſubueniendo illi, qui poſt exactos plures, & fortè diuturnę litis per ſaxa labores, patrimōniū litigando cōſumpſit: iniquum enim videretur, quādo quis poſt tot incōmoda ſperat ius ſibi reddi, ſi illud ſine cauſæ cognitione tollatur: imò eſt præſumptio contra illum, qui lite pendente gratiam impetrauit, vt aduerſario ius tollat, quòd non foueat bonū ius: quia ſi bonum ius haberet, iudicem officio ſuo fungi permitteret, & non per mendicata ſuffragia fauorē principis aucuparetur ad effectū, vt aduerſarium collitigantē fortè optimum ius fouētem, & coram iudice proſequentem, derepentè obtruncet. Iſtæ quidem rationes, quæ hic quadrant, non militant ante litem: quia

D non ita verisimiliter grauatur pars. Et ideo non abs re per istas & alias rationes olim Rota istam interpretationē tenuit, videlicet, vt regula in gratiis lite pēdente impetratis duntaxat procederet, vt refert domi. Gulielmus Casiodorus tempore suo in vna Baionen. decimarum coram domino Ioanne Antonio de Triuultiis, & in alia Placenti. nullitatis locationis corā domino Paulo Capisucco de anno 1520. ita fuisse per Dominos auditores cōclusum. ad quæ facit consil. Roma. 369. in 5. dubio, vt superiùs dixi.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, quid si per gratiam impetratā lite pendente, non tollitur parti ius quæsitum principaliter, sed secundariò, & in consequentiam, & quasi per occa
E sionem, nunquid habeat locum ista regula?

SOLVTIO. Colligitur ex dictis Abb. Panor. in consil. 85. incip. illud in summa. colū. fina. vbi vult, quòd iura prohibentia non auferri ius quæsitum, debent intelligi, quando principaliter & certitudinaliter tollitur. Secus verò, si occasionatiué. & ita Abb. sequitur, & eum latiùs declarat Francis. Curtius iunior in consil. j. in 7. colum. nume. 21. Et istam opinionem firmat Fely. in ca. quæ in Ecclesiarum. in 16. colum. ver. secūda declaratio. de consti. Allegat hoc ibi tenere Domin. qui exemplum ponit in Papa cogente aliquos ad compromittendum: quod facere potest, vt in ca. cùm inter R. de elect. Nam si ex hoc sequitur, quòd arbiter aliquā partem lædat, certè absurdū esset dicere regulā ha-
F bere locū: quia papa non mandauit principaliter fieri cōpromissum vt aliquem læderet. Et licet occasionaliter euenerit, quòd arbiter electus alterum læserit, illud nō debet attendi, ex quo papa certitudinaliter non fecit. Quia poterat esse, quòd arbiter nō læderet. Ita ibi Fely. & idem repetit in rubrica de treug. & pace. in 2. colum. versi. si diceres. Et pro ista parte facit tex. in l. verū. la 2. ff. de furt. ad idem glos. fina. in cap. quāuis. de pact. lib. 6. quæ considerat præiudicium principale attendi debere, non secundarium & occasionatum. Ad idem est bonus tex. in l. cōditionum. la secūda. in fin. ff. de condi. & demon. vbi dicitur, quòd non videtur quis dispositioni testatoris satisfecisse, quādo non adimplet suam voluntatem ex proposito, sed facto, vel casu: & sic per occasionem. quem text. in notabili quæstione

pond

ponderat Rochus Curtius in tract.iur.patron. in versic.& A dotauit. quæstione 5. Et solet ad hoc idem allegari text. notabilis in l.cùm ex oratione. §. fi.ff.de excusa. tuto.vbi probatur, quòd nō attenditur damnum seu præiudicium, quod quis sentit in consequentiam fauoris, quia illud reputatur secundarium, ex quo principaliter fauor fuerat in consideratione.de quo tex.plura dixi in c.1.nu.28. de iudi. lib.6.Et eodem modo dicit Io.de Imo.in rep.c.cùm contingat.in 23.col.de iureiur. De illo qui iurauit in præiudicium reipub. Nam dicit ibi, ꝙ si principaliter hoc iurauit, non valet iuramentum: si tamen iurauit principaliter in præiudicium alterius, sed occasionaliter & secundariò iuramentum tendit in præiudicium reipub. dicit ꝙ tale iuramentum valet, per ea quæ ibi deducit. Et facit l.1.ff.de B auto.tut.Et secundum istam opi.videtur introductus quidam stylus sacrę Pœnitentiarię ab antiquo vsq; in hodiernum diem, videlicet, ꝙ quando petitur absolutio à membri mutilatione, semper in literis apponitur illa clausula: Si nondum satisfecit parti læsæ, satisfaciat competenter, vel cum illa concordet.Ratio est, quia sacra Pœnitentiaria non intendit per suam absolutionem inferre pręiudicium illi mutilato viuenti, de cuius pręiudicio principaliter agitur. Secus verò, quando non principaliter, sed secundariò præiudicatur. Quia de tali præiudicio Pœnitentiaria non curat, vt patet in absolutione ab homicidio, vbi non ponitur prædicta clausula: quia ille, de cuius præiudicio principaliter agitur, est mortuus: alij verò, qui ex illius morte C possent præiudicium sentire, veniunt mediatè & secundariò, non autem principaliter:& ideo illorum præiudicium non consideratur, per superiùs dicta. Pro quibus faciunt ea quæ tradit Soci.in consi. 226.col.penult.versi.ad idem facit.in 2.vol.& in consi 37.in 3.col.lib.3.cum concord.de quibus per Mod.in l.si quis nec causam. ff.si cer.pe. Et illā. gl.fi.in d.c.quanuis. ad istud propositum allegat Fel. in c. cùm M.in 6.col. de constitu. & in c. humilis.in 2.col.de maio.& obe.& in c.exhibita.in princ.de iudic.& in c.cùm sit generale.in 6.col.& in c.si diligenti.in antepenult. col. de fo.compet.& in c.quanuis.col.penult.de re iudic.& in c.1.in princ.& in c.illa.in 2.col.de accusa.& alibi sæpe.

Est tamen aduertendum, quia contrariū videtur tenere

Lud.

D Lud.Roma.in consil.176.incip.istæ sunt.in penul.col. Vbi tenet, quòd ista regula procedit non solùm quando principaliter ius quęsitum tollitur, sed etiam quando occasionaliter. Et hoc idem tenet Decius in l.pecuniam.in 2.col. ver.secundò limitatur.ff.si cer.pet.vbi dicit, ꝙ quādo agitur de pręiudicio tertij, non solū consideratur quod principaliter fit, sed etiam quando in cōsequentiam & secundariò quis pręiudicatur, per ea quę ibi adducit. Ratio esse potest, quia si aliter diceremus, nunquam regula haberet locum, & illius editio esset frustratoria: cum semper Papa in gratiis suis principaliter moueatur ad faciendum fauorem gratiato. Et illa est principalis intentio sua, vnde pręiudicium inde resultans semper esset secundarium & non E principale, iuxta tex.in l.cùm ex oratione.§.fi.ff.de excus. tuto.& sic illud præiudicium non attenderetur, regula ista seruiret de vento. Pro qua opi.videtur etiā decis.Egid.74.

Quid dicendum? Certè mihi prima opinio videtur magis firma, & verior legitimè intellecta. Quia negari non potest, quòd quando Papa per gratiam suam nō intendit tertio tollere ius quæsitum, sed principaliter alicui fauere: si posteà occasionaliter tertio præiudicium eueniat, non debet illud considerari ad effectum istius regulæ, per iura superiùs allegata. Vltra quæ facit ad hoc text. notab. in l.fluminum.§.fi.cum l.seq.ff.de dam.infe. Et idem probat text.in l.1.§.denique. ff. de aqua plu.arcen. Quæ duo iura ad hoc propositum allegat Egid.in decis.753.in 2.col. incip.supposito,&c. Et de illis etiam meminit Ias.in repe. F in l.quo minus.in 4.col.ff.de flumi. Accedant ea, quæ Ias. scribit in l.decem.col.11.nu.40.& sequen. de verb.obliga. Et quæ Bald.tradit in l.1.§.huius studij.in 3.col.ff.de iusti. & iure.qui dicit, quòd statutum factum contra turbantes, intelligitur principaliter, non secundariò, vel occasionaliter. Sequitur Alexand. in consil.113. in fine. in 2. volu. & in consil.1.in 3.volu. & reassumit idem Iason in consil. 86. in 3.col.volu.3.

Et tenendo istam partem, non obstat consil.Rom.quia si diligenter consideretur, potiùs concludit contrarium. Et dictum Decij in d.l.pecuniam. ibi reprobatur per Ias. & Mod. Et contrarium tenet idem Decius in l.vnica.in 2. col.nu.21.C.de manda.prin.post Ang.in consi.182. incip. mand

mandatum. Nec decisio Egidij 74. facit, quia ibi interuenit præiudicium principaliter, quod meritò attẽdi debet. Sed hìc loquimur de præiudicio occasionaliter contingenti: in quo longa est differentia per superiùs dicta. Et per ista voluit Rota in vna Parmen. spolij & bonorum coram reuerẽ. patre domino Petro Vortio episcopo Aquen. die 12. Iunij 1538. ꝙ Papa & sacra Pœnitentiaria poterant tollere ius quæsitum alicui propter incursum periurij, vigore l. si quis maior. C. de transact. quia illud ius non est principalis negotij, sed est ius occasionatum, & secundariò obueniens, per superiùs dicta. Ad quod bene faciunt dicta Compostel. in c. cùm in cunctis. col. 4. de elect. dum respondet ad c. qui diuersitatem. de conces. præben. vt ibi per eum. Et hoc plurimum iuris fomentum habet. Quia de iure clarum est, quòd in quibuscunq; hominum actionibus causa immediata, non autem mediata, id est, secundaria, & per occasionem inducta, attenditur, vt ibi dicit Compostel. & tradit Fely. in c. solitæ. de maiorit. & obed. cum concord. vt scribit Decius in c. fin. in princ. de confir. vtil. vel inutil. & in Rubr. C. qui admit. col. 3. Et hinc dicitur, quòd causa naturalis non accidentalis debet considerari: vt in l. qui habet. ff. de tutel. A B

Vt tamen omnis scrupulus tollatur, & opiniones fœdere distinctionis concordentur, ita ego distinguendũ arbitror, videlicet ꝙ aut tempore gratiæ per Papam lite pendente concessæ imminebat illud præiudiciũ secundarium & occasionarium: & tali casu putarem locum esse regulæ, nisi appareret expresè Papã etiam illo loco voluisse præiudicare. Aut verò tempore datæ gratiæ nullum imminet præiudicium, sed posteà contigit occasionaliter, & tunc regula ista non procedit. Quia nec mens, nec verba principis emanarunt ad aliquem præiudicandũ, sed principaliter ad beneficiandum. Et ita procedunt prædicta iura, & ita expresè sentit Egid. in d. decis. 752. Et pro ista distin. est text. valde not. in c. de occidendis. & in c. cũ homo. 23. q. 5. faciunt ea, quæ dicit Abb. in c. nõ magno. col. 3. ne cle. vel mo. ꝙ licet monachi sint prohibiti legib. studere, illud procedit principaliter: secus autẽ, si prius addiscũt ius canonicum, & ad illius iuris intelligentiã posteà legib. studeant, quia ex quo hoc prouenit secundariò, & per occa- C

D sionem prohibitio non extenditur ad istum casum. Et pro ista parte plures decisiones cumulat Io. Rogerius de la Mota in repe.c.j.in primo notab. de caus.pos.& propriet.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, an per hoc quod dicit Papa non velle alicui per quamcunq; signaturam tollere ius quęsitum, intelligatur etiam de iure quæsito sub conditione, vel ad tempus?

SOLVTIO. Istud dubium habet duas partes. Prima, de iure quæsito cõditionali: secũda de iure quęsito ad tẽpus.

Circa primum, Roma. hanc quæst. in terminis decidit in consi.256.approbo sententias. vbi concludit, ꝙ quãdo Papa facit mentionem de iure quæsito, debet intelligi de E iure quæsito purè & simpliciter, nõ autem de cõditionali, quia illud ius per dictam clausulam præseruatum nõ censetur. Pro qua opi.alleg.tex.in l.si ita scripsisset. de lega.2. cum aliis, vt ibi per eum. Et ita etiam Fely.hic in quibusdã suis Apostillis intelligit istam regulam sequutus Roma.in d.consilio. Et cum Roma.transit etiam idem Fely. in c.super literis.in 9.col.de rescript. Et ratio istius opi. fundari potest in vno dicto, quod in notab.casu ponit Rota decis. 25.de rescri.in not. Et Egidius in decis.749.in fi.relata per Fely.in c.in nostra.in 7.corr.de rescri.vbi dicit, ꝙ quando aliqua dependent à futuro euentu, quæ possunt se habere ad esse, & non esse, non debent considerari, quia non habẽt spem in aliquo vero de præsenti, per plura iura quę F ibi allegantur. Cùm igitur ius conditionale non habeat aliquam subsistentiam de præsenti, sed dependeat à futuro euentu, qui potest se habere ad esse & non esse, vt in l. cedere diem.ff.de verb. sig. meritò sub dispositione istius regulę cõprehendi non debet. Nam ex quo regula loquitur de iure quæsito, præsupponit habitum iuris, iuxta not. in l.decem.ff.de verb.obli. & ideo nisi verificetur præsuppositum, non habet locum dispositio, vt tradit Fely.in c. nonnulli.in 31.col.de rescri.cũ concor. vt scribit Io.Fir.in tract.de episcopo.in 22.q.primę partis.2.li.& dixi aliquid superiùs in proœ.q.j.versic. quarto modo acquiritur, &c.

Addo vlterius pro ista parte bene facere, quæ dicit decisio Rotæ 20.in tit.de præb.in no.incip. Item supposito. in 3.col.versi.2.principaliter, &c. quæ aliàs secundum numerum

merum est decis.321.quæ vult, ꝙ illa clausula quotidie ap- A
poni solita in rescriptis principum,videlicet,Cum alterius
præiudicio. debet intelligi de præiudicio, quod imminet
de pręsenti,secus auté de præiudicio de futuro:quod non
est de præsenti:quia illud non dicitur propriè præiudiciũ.
Ita dicit ibi decisio.Ad idem facit pro ista opinione, quæ
dicunt Raph.& Alex.in l.si pater.col.5.C.de instit.& subst.
ꝙ iura loquentia de filio instituto, non habent locum in
cõditionaliter instituto.pari modo nec iura loquentia de
soluendo tributo, vel gabella ex contractibus, locum habebunt
in contractibus conditionatis, vt dicit Soci.in l.1.
in 3.col.ff.de vulg.& pup.faciunt etiam,quæ in simili dicit
Pet.de Anch.in consi.158.incip.ex narratis.col.fi. Vbi concludit
dispositionem c.1.de rescript. lib.6. quod disponit B
simpliciter rescriptum impetratum ab excõmunicato,esse
ipso iure nullum, non habere locum in excommunicato
sub conditione,per rationes ibi allegatas per eum.ad quę
bene conferunt,quę in alia simili quæstione cumulat Arc.
in l.substitutione.col.5.de vulga.& pupil.Et istam opinionem
sequitur etiam Albert.Brunus in consil.1.in 7.col.vbi
meminit etiam de illo consi.Rom.Ratio prędictorum est,
quia iura loquentia de non tollendo iure quæsito,intelliguntur
de iure claro & liquido, non autem de dubio, vt
est conditionale: iuxta text. in l.quemadmodum.§.idem
Labeo.ff.ad leg.Aquil.& tradit Paul. de Cast.in l.hæredes
palam.§.sed si notam. ff. de testa. Et ita in vna Nouarien.
coram R.P.D. Simoneta refert se obtinuisse Melchior de C
Baldazinis quondã sacri cõsistorij aduocatus, vt inuenio
adnotatum per eundem. Et ideo in l.pretia rerũ.ff.ad leg.
Fal.dicitur ius adeundi nõ esse in bonis nostris,quia pendet
à futuro euẽtu:quo fit, vt facilè huiusmodi ius à principe
tollatur:nec in eo esset locus isti regulæ,vt latiùs cõsuluit
Io.Campeg.in consi.2.posito inter cõsilia Alb.Bru.

Sed istis nõ obstan.contraria opi.potest ęx plurib.aliis
dictis & rationibus suaderi. In primis, quia illud est satis
notũ,ꝙ quãdo ius conditionale cõpetit ex spe probabili,
tale ius est cõsiderabile,& cõprehẽditur sub clausula,Quatenus
nõ tollatur ius quęsitũ,vt notab.probat Arc.in cõs.
166.inci.magnifici & excelsi domini,&c. col.fi.Hinc est,ꝙ
de stylo Cancellariæ in literis debet de iure conditionali
fieri

D fieri mentio, vt dicit quædam decisio Egidij 739. quę allegatur in illo libro vulgato practicę cancellarię. fo. 46. versf. requiritur in impetratione. Et pro isto stylo est dictum Io. And. in regula, Ignorantia. de reg. iur. in Mercu. qui voluit quòd in impetratione beneficij tenetur quis facere mentionem de gratia expectatiua, quæ ante vacationem est gratia conditionalis, vt dicit Egid. decis. 358. Hinc est, ꝙ tale ius perdere, est damnum sentire, vt in l. inde Neratius. §. idem Iulianus. ff. ad legem Aquil. Et qui habet illud ius in spe, dici potest habere ius quæsitum, vt probatur in l. spem. C. de dona. vnde sicut ius quæsitum tertio ex facto contrahentium, re ipsa non potest ipsi tertio per contrahentes auferri: ita neq; ius quæsitum tertio spe, vt est ca-
E sus quem ibi in fine notat Bal. in l. si cõstante. C. de dona. ante nupt. & sequitur Decius in consil. 107. Inde est, quòd sicut noua constitutio non trahitur ad ius quæsitum de præterito re ipsa, ita non trahitur ad ius conditionale, quod dicitur quæsitum spe, vt notabiliter dicit Petr. de Ancha. in c. 1. q. 14. de constit. post Iacob. Butr. quem ibi allegat. Et ista in notabili quæstione adducit Aretinus in consil. 7. procedendum est, &c. in penult. & in fi. col. & reassumit Fely. in tract. quando literæ Apostolicæ no. pa. in 8. col. versic. limitatur quintò. cum aliis concor. vt scribit Ias. in l. fin. ff. de pact.

Addo postremò pro ista opinione dictum Pau. de Cast. quem ibi sequitur Alexan. in l. si stipulatus fuerim. §. cùm
F stipulamur. ff. de verb. oblig. vbi post Ioan. And. dicit Paul. de Cast. quòd si testator grauat hæredem soluere debita Titij, tenetur etiã soluere debita cõditionalia, & in diem: argu. l. si seruitus. ff. de ser. vrba. præd. Rationem ponit ibi Alex. quia illa verba sunt probata in vltimis voluntatibus, quibus beneficia ecclesiastica ęquiparantur, prout de vno ad aliud arguit gl. in verbo, In vltimis voluntatibus. in c. 1. de conces. præb. lib. 6. & est text. qui ista duo æquiparat in c. autoritate. eod. titu. Sequitur Rom. consi. 348. in fi. præsertim, quia cum tollere ius quæsitum, sit odiosum, debet intelligi de omni iure etiam conditionali. Pro quo faciũt ea, quæ post Cuma. dicit Ias. in d. §. cùm stipulamur. Ista sunt, quæ pro ista parte affirmatiua dici possunt.

Quid igitur dicendũ? Certè licet materia videatur satis

sub

subtilis,quæ disputando posset in immẽsum trahi, tamen A
prim. opinio videtur magis communis & approbata, vt apparet ex his, quæ post alios scripsi in §. item si quis in fraudem.nu.33.institut. de actio. quæ hic causa breuitatis non refero, cùm ibi videri posint. Pro quibus etiam faciunt ea quæ Bart.Alex.& communiter doctores tradunt in l.1.ff.si cer.pet.volentes,statuta loquentia de debitore, non habere locum in debitoribus conditionalibus.

Non obstãt,quę superiùs dicta sunt,videlicet, ꝙ beneficialia æquiparantur vltimis voluntatibus. Quia dico hoc non esse omnino expeditum & clarum ex eo, quia super hoc gl.fuerunt varię.Nam gl.in ver.ignoranti.in c.gratia. de rescri.li.6.materiam beneficialem æquiparat cõtractibus.Et ita ibi de vno ad aliud arguit. Sicut etiam Rom.in consi.369.in 4.col.ver.cùm igitur pẽsiones super benefi- B
ciis æquiparat cõtractibus. Et ideo omnibus ambagibus omissis,nec curãdo de quadã distinctione posita per Nic. Eucrardum in tracta.de locis legalibus.fol.86. possunt sic istæ opi. contrariæ distinguendo duos casus,concordari.

Primus est,quando ius conditionale, quod in spe consistit, dependet in totum à futuro euentu, neq; habet dependentiam aliquam ab actu de pręterito vel præsenti.Et tali casu procedat opinio Roma.in d.consil.256.cum aliis pro eius opi.allegatis. Neq; tali casu regula ista habet locum,quæ loquitur de iure quæsito de præsenti, siue illud sit ad rem,vel in re considerabile, vt est illud, de quo posui exempla superiùs in 1.q. Et isto casu perdere ius quærendum,non est damnum sentire.c.pe.§.fi.de pręb.lib.6. C
Hinc videmus, ꝙ nec prelatus,nec seruus in quęsitis possunt pręiudicare ecclesię seu domino.Secus est in quærẽdis,vt tradũt gl.& doc.in l.iubemus nullum.C.de sac.san. eccl.Et reassumit Ias.in l.seruus.C.de pac. Et ita etiam est in iure merè conditionali, quod nihil ponit de præsenti, sed solam & nudam spem de futuro continet, vt in §. ex conditionali.insti.de ver.obl.Ideo tale ius perdere,nõ est damnum sentire, neq; in re, neq; ad rem. & ita in beneficialibus est tex.in c.si pro te.de rescri.lib.6.Nec obstat, ꝙ de tali iure debet fieri mentio in literis. Quia est verum, quando ex iure conditionali resultat aliquod ius in re vel ad rem,& non est penitus caducũ. Et ita procedit dictum

D Domi.in consi.107.inci.super primo dubio.in fi.&ad hoc bene faciunt iura, quæ allegat Roma. Cùm igitur ista reg. loquatur de iure quęsito, & ius merè conditionale nō dicatur aliquo modo quæsitum, sed quærendum, Regula in illo non procedet, cùm sint ista multùm diuersa, vt dicit Bar.in l.is potest.in 4.col.ff.de acquir.hær.& Moder.in l. mancipata.C.qui admit.quia hoc verbū, quæsitum, denotat perfectionem, vt videlicet ius sit incorporatum, & iam radicatum, vt dicit Egid.in consi.34.in 7. dubio.col.antepenul.Et secundum hoc possunt verificari, quę dicit idem Egid.in decis.729.col.fi.& Soc.in consil.87.col.10.nu.27. lib.3.cum vulga.alleg.per quosdam Moder. consulentes, videlicet Barth.Cassanen.in consi.57.col.fi.

E Secundus casus est, quando ius cōditionale habet aliquam spem, vel respectum de præterito vel pręsenti, vt est in d.l.inde Neratius.& in casibus, in quibus cōsuluit Are. in dictis cōsiliis. Et tali casu putarem reg.istam habere locum. Quia hoc ius cōditionale propter firmam & probabilem spem dę præsenti, inducit quoddā ius ad rem, quo priuari, videretur prędiudiciale, vt dicit Bar.in l.post emancipationem.§.1.ff.de libe.leg. Et probat tex.in l.inde Neratius.cum aliis superiùs alleg.Et de tali iure quærēdo potest intelligi gl.& Bal.in l.ad resoluendum.C.de pręd.mi. Et istis simile est ius, quod alicui quæritur in spe ex testamento alicuius ante mortem, iuxta gl.not.in l. omniū.C. de testa.quæ voluit, ꝙ per testamentum datur plenum ius

F quo ad acquisitionem dominij, plenius per mortem testatoris, plenissimum per aditionem. Vnde meritò, quia tale ius est cōsiderabile, solet de eo fieri mētio in impetrationibus & gratiis. Et in eo militabit reg.ista. Et ita procedūt quæ dicit Egid.in deci.722.incip.supposito,&c. Quia per plura fundamenta defendit istam partem. Et secundū ista dicta procedit, quod dicit Old.in consi.285.incip.alleg.in causa.col.pe.dum distinguendo duplicem speciem conditionis, limitat tex.in d.c.si pro te.vt ibi per eum. Et de illo latiùs mentionem feci in regula, De publicandis resignationibus. Et istam opin.firmat etiam Egid.consi.34. super septimo dubio.col.antepe.vbi dicit, ꝙ nūquam papa per suas literas censetur tollere ius ad rem lite pendente, nisi expressè hoc dicat. Vnde secūdum eum inductum est per

styl

stylum curiæ, quod illa clausula, Quatenus non tollatur ius A
quæsitum, solùm excludat ius per acceptationem quæsitum. Ergo in omni alio iure non excepto habebit locum. Et secundum hoc iustificatur vna nouissima decisio Rotæ facta heri 27. Nouẽbr. M. D. XXXVIII. in causa Hispalen. præstimonij coram R. D. Ioanne Paulo Ptolemæo, in qua Domini voluerunt regulam de extendendis consensibus, quæ simpliciter de resignationibus dicitur, habere locum in renuntiationibus conditionatis, videlicet factis cũ reseruatione omnium fructuum, & regressus, nec aliter nec alio modo. Nam licet dicta renuntiatio sub tali cõditione facta fuerit, nihilominus fuit iudicatum sub regula cõprehendi. Et ita D. Ioan. Paulus ex omnium votis pronuntiauit in fauorem Roderici Petri de Molina, contra Gundisaluũ Xuares. Et ratio fuit, quia tale ius conditionale non B
erat absolutè ius respiciens omnino tempus futurum, sed habebat subsistentiam & respectũ ad ius præsens: quo casu in tali iure reg. ista locum habet, vt probatum est superiùs. Est bene verum, quod in illa reg. de extendendis consensibus, ponderabantur verba prægnantia & vniuersalia, ibi, in quascunq; cessiones & resignationes, &c. quę de sui natura casum aliàs non cõprehendibilem includunt, vt probat Dy. in rub. de re. iur. lib. 6. & dixi in §. omnium. insti. de act. facit l. Iulianus. ff. de leg. 3. Tamẽ, iudicio meo, quãdo ius cõditionale omnino depẽderet à futuro euentu, & nõ respiceret actum præteritũ vel pręsentem, illa generalitas nihil faceret, obstantibus iuribus s. per Roma. in d. consi. C
allegatis. & tali casu verba generalia restringuntur secundum subiectam materiã, vt est tex. in c. cùm in illis. in prin. de præb. lib. 6. qui lóquitur de beneficiis quibuscũq;. & tamen illa verba non comprehendũt curata, vt latiùs tradit Deci. in cõsi. 541. incip. visa donatione. in 2. col. Ex quibus omnibus habes in hac materia notabilẽ, & non vulgarem resolutionẽ, quę deseruiet ad multa in aliis locis dicenda. Et præsertim ad causam Imo. castri Ducię modò pẽdentẽ coram D. Marsicano, in qua Domini tenebãt concessionem castri factã D. de Maluetiis per Clementẽ esse cõditionalem: & propterea dubitabatur, nũquid per secũdam concessionẽ per eund. Clementẽ factã R. cardinali Campegio censeretur præiudicari Maluetiis. super quo multa

D aduocati scripserunt, & longè plura Domini considerarunt, quæ hîc non scribam, ex quo causa adhuc pẽdet, super quo põderanda sunt verba Are. in d. l. is põt. in 4. col.

Circa secundum dubium istius q. videlicet nunquid ista regu. habeat locum in iure quæsito ad tempus? Rom. in d. consi. 256. concludit ꝙ non. Pro qua opi. allegat tex. in l. si pro parte. §. versum. ff. de in rem ver. & l. qui concubinã. §. cùm ita. el 2. ff. de leg. 3. vbi probatur, illud non dici in bonis nostris, quod non durat, quia non dicitur peruenisse quod non stetit, vt ibi not. gl. Et istam opi. Rom. in specie sequitur Fel. in d. c. super literis. in 3. col. de rescri. nihil addens. Et ad illas leges per Rom. alleg. plures concord. adducit Alb. in d. §. versum. Et istam opinionem videtur te-

E nere Domi. in c. si propter. in pen. not. de rescrip. lib. 6.

Tamen aduertendum est circa intellectum istius quæstionis, videlicet quomodo intelligat Rom. ius non duraturum. Nam si intelligit pro iure cõpetenti ex gratia expectatiua, quæ potest reuocari, & diu non durat, vt experiẽtia docet, & innuunt eius verba, tunc dictum eius non habeo pro cõstanti, quia ex quo gratia expectatiua non fuit concessa ad certum tempus, licet reuocari possit, cẽsetur perpetua: quia perpetuum dicitur illud, quod ad tempus non conceditur, licet reuocari possit. vt est casus in l. iuris peritos. ff. de excu. tut. Hinc est, ꝙ officialis qui ad nutum creatur, ex quo ad tempus non datur, perpetuus reputatur, vt est glo. ordinaria in cle. 2. in verbo, per electionem.

F de rescri. Sequitur Old. in consi. 4. & Ias. in §. sed istę. in 6. col. insti. de act. Abb. in c. quanto. col. pen. de iureiur. cum aliis concord. vt scribit Ias. in l. sufficit. per illum text. ff. de cond. indeb. & ante ipsum Alex. in consil. 216. incip. magister. col. fi. lib. 7. Et ideo dicit Domi. in c. fin. per glo. ibi, in verb. perpetuas. ꝙ statuta disponentia circa actus perpetuos, includunt etiam actus, qui possunt esse temporales & perpetui. Et ista omnia à fortiori procedunt, quando agitur de damno euitando. Nam ne aliquis damnum patiatur, illud quod est temporale, iudicatur perpetuum, & econtrà, vt declarat Dec. in c. ex literis. in fi. de cõsti. Facit ad hoc quod dicit Bart. in l. etiam. in fin. ff. de minor. Quæ omnia si conferãtur ad casum nostrum, non erit dubium reddi opin. Rom. dubitabilem. Nec etiam saluari potest, si

dictum

dictum eius intelligatur in acceptatione, prout videntur A
innuere verba eius. Quia etiam acceptatio non est actus temporalis, quando efficaciter fit, sed perpetuò durat, & per eam ius ad rem acquiritur, & licet sub clausula, Quatenus non tollatur ius quæsitum, tale ad rem de stricto iure non consideretur. Secus tamen est, quo ad istam reg. vt dictum fuit in 1.q. Quia intentio papæ non est valle alicui præiudicare etiam in minimo præiudicio, vt est glo. in ci cùm olim. de consue. cum aliis concor. de quibus in d.1.q. Et ita omnia iura dicunt: quibus in dubio papa adhærere præsumitur, vt latè probat Ias. in l. iustitia. ff. de iust. & iur. & in l. ex facto. ff. de vul. & pup. & licet Rota in deci. 16. de præb. in no. tenuerit contrariũ, quo ad acceptationẽ: tamen, vt inquit Egid. in dec. 167. illud fuit introductum po- B
tiùs ex quadam vsurpatione palatij, papa sciente, & tacitè approbante, quàm de iure. Et idem facit Fely. in c. in nostra. in 28. cor. de rescrip. vt latè dixi in d.1.q. Itaq; dictum Rom. de iure non videretur bene adaptari ad ius quæsitũ ex acceptatione, quod, vt dixi, non solùm non est temporale, sed perpetuum & considerabile quo ad istam regul.

Verùm quia tex. allegati per Rom. cõtinent rationẽ generalem, propterea cogitabam si dictũ Rom. quod cõmuniter tenetur, posset exemplificari in cõmẽda data ad sex menses dũtaxat. Nam ex quo tale ius est tẽporale, videtur non cõprehẽdi sub ista reg. Nam si papa alteri prouidet infra illos sex mẽses de tali beneficio cõmendato alteri, non dicetur tollere ius quæsitũ, neq; esset locus huic reg. C
Commenda enim tẽporalis A. non dat ius in beneficio B. secus si perpetua esset, vt dicit expressè Domi. in c. nemo. in 2. col. de elec. lib. 6. allegat decisionẽ Rotæ, licet corruptè, quæ est in antiq. 144. incip. nota, ꝙ vbi beneficiũ. quæ hoc idem expressè dicit. Et sic dictũ Rom. in isto exemplo quadrat optimè, ex eo, quia Rot. & Do. in d. loco expressè faciũt differentiã, quo ad acquisitionẽ iuris ex cõmenda perpetua vel tẽporali. Obstat tamẽ prędictis vnũ, quia negari nõ potest habẽti beneficiũ ad 6. mẽses cõmẽdatũ, præiudiciũ inferri, si illud sibi infra illud tẽpus auferatur, qa etiã priuari sola possessione, est multũ pręiudiciabile. Et tale ꝑiudiciũ est cõsiderabile, vt in c. licet eps. de pręb. li. 6. Et qua ratione dicimus inferri pręiudiciũ cõsiderabi-

D le cõmendatario perpetuo, quãdo priuatur cõmenda perpetua, eadẽ dicemus præiudiciũ inferri tẽporali cõmendatario, si sua tẽporalis cõmenda auferatur, quia argumentum de parte ad totũ, etiã respectu tẽporis valet, vt in l.si cui.in prin.in verb.proinde.& ibi no.Bal.de le.1.Et hoc locũ habet in materia fauorabili, vt videtur esse ista, ne tollatur ius quæsitũ, vt declarat Ias.in d.l.si cui.Præsertim, quia de iure canonico quodlibet minimũ præiudiciũ cõsideratur.c.de appellationibus.de app.& c.si proponẽte.de resc.

Tamen omnibus istis potest responderi, quòd cõmendatarius temporalis nõ habet ius in re, neque ad rem, nisi spoliaretur. Igitur regula ista quæ de tol.iur.loquitur, non potest verificari in commẽda temporali. Quia, vt dixi, per E eam non dicitur nobis ius quæsitum: quia illud dicitur nobis ius quæsitum, quod perpetuò & irreuocabiliter quæritur, vt tradit Odofr.in l.1.in 3.col.in 2.not.C. de vend.rer. fisca.libro 10. Nec obstat, quòd de iure canonico de minimis curatur, quia illud est verum, quando in illis competit nobis ius in re, vel ad rem, aliàs regulariter de minimis non curatur.vulg.l.scio.ff. de in integ.restit. Plura pro ista parte adduci possent, quæ ne incidamus in materiam brocardicam, omitto. Tenenda igitur erit opinio Rom. quæ contradictorẽ nõ habet. Aliter potest exemplificari quæstio in eo, cui ius differtur.nam tale præiudiciũ non debet attendi quo ad istam regulam, vt dicit Card.Iacobatius in tract.concilij.lib.10.fo.621.vbi meminit de Ro.in d.consi.

QVAESTIO QVINTA.

F QVAERO, an regulæ isti sit locus, quãdo in cõmissione, vel gratia pro commissione impetranda derogatur possessioni, tanto: vel quando apponitur in literis clausula, Dũmodo non tollatur ius quæsitum, an talis clausula verificari potest, quãdo tollitur sola possessio?

SOLVTIO. Fely.hic in quibusdã apostillis dicit regulæ nõ esse locũ. Quia derogare possessioni, nõ est derogare iuri quæsito. Et refert Rotã ita tenuisse, nihil tamẽ allegat. Sed pro ista opinione facit tex.in c.bonæ.el 2.quẽ ibi no. Abb.in 7.notab.de postu.præl.vbi põderat illũ tex. in verbis, ius habeo. quæ verba secundũ Abb.ibi propriè de iure proprietatis, nõ de iure possessionis intelligũtur. Faciunt etiam ad hoc quæ dicit Nicol.milis Rotæ auditor in verb.

bene

beneficialis causa dicitur. qui videtur ista vt diuersa pone- A
re. Et quædã exẽpla super hoc ponit Decius in c.1. in 3. col. super gl.1. de cõfir. vti. vel inut. Prçtereà, quia quãdo loqui mur de possessione, præsupponimus possessorẽ ius nõ ha bere, quo casu sine causæ cognitione talis possessio tolli potest, nec potest præiudiciũ prætẽdi, vt tradit Ro. in cõs. 499. col. 2. Prætereà, quia videmus quòd subrogatus in litem vel in ius quomodolibet defuncto cõpetẽs, si in subrogatione nulla fiat mẽtio possessionis, nõ cẽsetur subrogatus quo ad possessionẽ, vt dicit Egid. deci. 351. ergo possessio nõ est ius, quia si propriè appella. iuris cõtineretur, in subrogatione iuris comprehẽderetur. Cũ igitur regula ista loquatur de iure quæsito, non habebit locũ in posses-
sione, quia nihil cõmune habet ius cũ possessione. l. natu- B
raliter. §. nihil. ff. de acqui. pos. Et ideo expressio vnius arguit exclusionẽ alterius. arg. c. nõne. de præsumpt. Et pro ista opinione multum facit, quia causa possessorij videtur modici præiudicij, & ideo de illa parũ curatur, vt in l. vnica. C. de momẽta. posses. Quæ omnia in ratione cõsistũt, quia licet aliquis possessione priuetur: tamẽ quãdo postea cõstat illũ habere bonũ ius siue titulũ, de facili eam cũ fructibus perceptis recuperat, & ideo nihil amisisse videtur. Nõ sic est in tit. quia illo ex defectu iuris deperdito nõ potest recuperari, & titulo amisso pos. nihil tribuit. igitur si ea quis priuetur, nihil iuris dicitur perdere. & propterea reg. ista de pos. mentionẽ nõ fecit. Et ob eã causam voluit
Rota in vna Luc. decanatus corã me de mẽse Decẽb. 1537. C
quòd regulæ Innoc. VIII. & Hadriani VI. reuocantes ius patronatus laicorũ, qui ecclesias de bonis suis, saltem pro dimidio valoris earũ non dotarũt, procederẽt, & haberẽt locũ, etiã si laici in quasi possessione iuris præsentãdi fuissent, quia illa quasi possessio sublato iure faciliùs tollitur, nec est in cõsideratione. Et licet illa materia, quia exẽplatis, & multis nobilibus Hispaniæ & Frãciæ, qui ex præmissis causis obtinuerant ius patro. valde præiudicialis esset, Rota noluit quòd in ea pronũtiarẽ, sed quòd causa cõcordaretur, prout etiã posteà mãdauerat S.D.N. Papa Paulus III. & ita factum fuit. Nihilominus Domini auditores bis vel ter prædictã opi. firmarũt: causa prius pleniùs disputata. Pro quibus facere videntur quę dixi suprà in proœ. q. 5.

D dum dixi in causa Rom.canonicatus S.Mariæ maioris sub reuocatione expectatiuarũ & creationũ in canonicos, cõprehendi creationem, vigore cuius possessio capta fuerat.

Sed prędictis non obstãtibus, contraria opinio videtur esse verior, videlicet, quòd regula ista de iure quæsito loquens, habeat locũ, quãdo possessio tollitur. Pro qua opinione videtur esse tex.notab.in ca.dilecto.de verb.signifi. vbi apertè ꝓbatur, ꝙ ex possessione ius acquiritur: adeò, quòd sicut non est intentionis papæ, alicui ius tollere, ita neq; eidem possessionem auferre, vt vbi dicitur. Et hoc, ratione probatur, quia ista regula loquitur de iure tollẽdo: ergo videtur possessio cõprehendi, quia possessio acquisita nihil aliud est, quàm ius, vt in l.peregrè. ff.de acqui.poss.
E & in l.si quis à se fundum.ibi, possessionis iura reparãtur. C.ad l.Iuliam de vi.per quem text. voluit ibi Bald.post Innocen.in c.episcopi.de reb.eccles.non alien.per illa verba directa iudici, videlicet studeas ad ius, & proprietatẽ ecclesię reuocare, &c.includi possessoriũ, & sic apparet manifestè in rescriptis, quæ sunt strictè interpretãda, appellatione iuris possessionẽ includi. Pro qua opinione plura iura adducit Specu.in tit.de probat.§ videndum. versi.sed pone statutũ, &c. Et ista interpretatio quæ benigna videtur, capienda est in ista regula, vt alicui minus præiudicetur, quàm sit possibile. Nam sicut ius tolli non debet, ita neq; possessio alicui est auferenda sine causæ cognitione, vt notat Innocen.in c.inter.de maior.& obed. Bald.in l.si deser
F ta.C.si propter publ.pen. Bartol.in l.fin.col.6. versic.item extra glos.quæro. C.de edic.diui Hadria.tol. & est text.in c.licet episcopus.de præbẽ.lib.6. Nam si prædo antequam possessione priuetur, etiã in notoriis citari debet, vt dicit Bal.in l.nam ita diuus.col.2.versi.sed nũquid quilibet possessor.ff.de adop.per l.meminerint.C.vnde vi.quid in bonæ fidei possessore dicendũ erit? dubiũ enim non est, possessionem acquisitam perdentes, damnũ sentire. nimirum igitur dicere debemus per amissionẽ possessionis ius nobis quæsitum tolli: quod fieri non potest sine causæ cognitione, etiam vt dixi, si possessio iniusta fuisset, vt latissimè And.Sicul.in consil.12.incip.à Ioue principium, &c.in 2.& 5.colum.lib.3.vbi in notabili casu consuluit, de quo ibi per eum. Et secundum quam aliâs in vna Malacitana de Ante-

quera

quera iudicauit Rota die 4.Martij.1532. coram R.P.D. A
Ioan.Clerici.

Pręterea,pro ista parte facit,quia sicut in dubio papa nõ videtur derogare iuri alteri quæsito , ita neq; possessioni: vt dicit Abb.in ca.j.in 3.col.versi. ita contra hoc dictũ,&c. de rescrip. Et idem tenet Petr.de Ancha.in repet. c.si propter.de rescrip.lib.6. quem sequitur Fely. in c.in nostra.in 36.corr.in 3.colum.eod.titu.Et est tex.& ibi Abb. post Innoc.& alios in c.dudum.de decimis. Et bonus text.in c.2. eo.tit.lib.6.Quæ iura ad hoc põderat Cald.consil.29.titu. de præbend.& consil.vltimo.de rebus eccle.non alien.qui consuluit in casu,de quo per And.Sicul.in d.consil.13.licet ille de Cald.non faciat mẽtionem.Et hoc idem tenet Domin. per prædicta iura in c.cùm de beneficio. in 2.colum. B versic.quid si non potest.de prębend.lib.6.Et sentit Ludo. Rom.in singula.DXCVII. incipien.an priuilegium. Et ita de possessione quæsita ad ius quęsitũ arguit Abb.post Innoc.in c.dudum. in primo notabili. de priuil.versi.sed pro declaratione tex.&c. Et ita etiam vtrũque parificat Imol. in consil.121.in j.& ij.colũ.vbi generaliter concludit,quòd sicut princeps non censetur in dubio tollere ius quæsitum alicui,ita neque possessionem. Quod etiam tenet Soci.in consil.15.colum.penul.in fin.lib.3. Et latiùs in consil. 120. incip.memini me. in 5.& 6.colum. eod.volum. cum pluribus concord. vt scribit Oldra.in consil.268. incip.quæstio est,&c.vbi notabiliter loquitur.

Ex quibus omnibus resultat ista cõclusio, quòd sicut papa nõ præsumitur velle alicui auferre ius quæsitum,ita neque possessionem. Itaque regula ista loquens de vno,habebit locum in alio.Ad prędicta faciunt,quæ latè scribunt Ioan.Rogerius de la Mota in repet.c.j. in 2.notab.de cau. posses.& proprie. Et latiùs Anto.Corsetus quõdam Rotæ auditor in c.ad nostram.el primo. de iureiur.ponderando illum text. in verbo,possessiones. Et faciunt ea quæ Fely. post Imo.scribit in cap.causam. in fin.de rescript. Et quòd in simili casu possessionis decimarũ , tẽporibus suis fuisse decisum refert D.Guliel.in tit.de priuil.decisione j.respondens ad cõtraria,quæ tunc fiebant: quæ omnia in ratione consistunt,quia regula ista loquitur de iure quæsito,& tamen secundũ cõmuniter doct.in rub.& in l.j. ff.de acquir. C

D poss.possessio.nihil aliud est quàm ius. Hinc est, quòd idẽ iudicamus de bonæ fidei possessore, quod de domino. l. magis puto. §.1.ff.de reb.eccl. cum concor.vt scribunt moder.in l.bona fides.ff.de reg.iur. Magna enim sunt cômoda possessionis in pluribus locis iuris diuulgata, vt tradit Fel.in c.olim.in col.pe.& fi.de rescri. Inde videmus, quod in pari causa tituli possessio dat ius, vt c.si à sede. de præb. lib.6.Ex prædictis igitur apparet articulũ esse disputabilẽ.

Quid dicendum? Concludo quòd istud dubium, vt dixi, fuit propositum de mense Iunio proximè præterito per R. D. Syluestrũ in causa Toletana de la Stella pro parte D.Episcopi solis. Et tunc propter calores, & difficultatem materiæ nihil fuit côclusum. Sed hodie qui numeratur 28.

E Iunij 1538. in eadem causa Toletana, quam proposuit R. P.D.Io.Clerici episcopus Maceratẽ.omnes Domini concluserunt per priuationem possessionis tolli ius quæsitum. Et quòd verba regulæ possunt in possessione verificari, per ea quæ superiùs adducta fuêre.

Non obstant modò adducta in contrarium. Primò dictum Felyn. asserentis contrarium tenuisse Rotam, quia respondetur illud procedere in momentanea possessionẽ & instrumentali. Et ita contraria resolui possunt. Secus verò est in possessione plena, successiua, & effectuali. Quia talis possessio est maximi momenti, & illam perdere, est damnum sentire, per ea quæ dicta sunt.

Vel secundò potest dici, quòd contraria possunt habere locum in possessione incorporali. Sed ista.2.opinio Ro

I tæ procedit in corporali & virtuali possessione, secundum ea quæ scribit Lapus allegatione 16.

Vel tertiò dicamus, quòd aut possessio est colorata, & tunc non censetur papa in dubio illi præiudicare, etiam si scribat motu proprio.c.cum nostris.de concess.præb.& ibi notant doct.& ita procedat pars affirmatiua. Aut est possessio meri facti, & procedat decisio Rotæ antiqua, cum aliis dictis. Pro qua distinctione est notabile consil. Decij 209.incipi.in casu proposito. col.2. Et ad hoc videtur bene facere dictum Fely.in ca.ad aures.in 5.colum.vers.tertius casus.& in cap.in nostra.in 36.corr.in 3.colum.de rescript.& ea quæ tradit Cardinalis cons.92.incipien.nobiles, aliás incipiẽ.fauendo pupillis,&c.in 1.& 2. colum. vbi notabi

notabiliter loquitur. A

Vel quarto modo possunt opiniones distingui, videlicet ꝙ aut loquimur de priuilegio generali, vel etiam de reuocatione vniuersali. Et tali casu procedit pars negatiua, quòd nō requiritur mentio possessionis. Secus, quando loquimur de speciali impetratione, quia tunc requiritur specialis mentio possessionis, aliàs non censetur sublata, & erit locus regulæ. Ista distinctio colligitur ex dictis Lapi, in alleg. 84. in 12. col. versic. sed verum est dicere, &c. secundum paruam impressionem. Et istam dicit communem opi. Imo. in d.c. cum nostris. Nec obst. decisio Dominorum facta in causa Lucana Decanatus, de qua suprà proximè mentionem feci. Quia illa decisio si bene consideretur, facit pro hac parte, ex eo, quia illæ regulæ Innoc. B & Hadriani, de quibus ibi agebatur, reuocarunt ius patronatus laicorum. Ergo à fortiori, & in necessariam consequentiā censebatur possessio sublata. Quia sublato iure, quod est plus, videtur tolli quod est minus, imò quod est idem: quia vt superiùs dictū est, sub istis verbis iuris quæsiti comprehēditur possessio. Difficultas igitur nostra est, quando sumus in dubio. Vel secundò respondetur, quòd decisio illa Dominorum nō tam fuit in quasi possessione, quàm in verbis prægnantibus illarum regularū fundata, quæ possessionem includere videbātur propter rationes ibi positas. Ex hoc tamen inferri non potest, quando de possessione in specie, vel per verba ęquipollentia nō fuisset facta mentio: quia tali casu non censetur in dubio pos- C sessioni derogatum, sicut nō derogatur iuri quæsito: arg. l. 1. C. de appella. vbi dicitur quis præiudicari, si omittatur ordo in possessorio, & ideo appellari potest.

Ex prædictis igitur apparet, inter possessionem vel ius amittendū, quo ad effectum istius regulæ, nullum esse discrimen. Tamen quantum ad effectū durationis est secus, ex eo, quia faciliùs perditur possessio, quàm ius. quod apparet: quia possessio beneficij ex negligentia x. anno. perditur, & habetur pro derelicta, vt tradit Abb. in c. cùm venissent. de resti. spol. & in c. capitulū. de rescrip. & ita Rota intellexit dicta eiusdem Abb. in c. contingit. in 3. col. versi. 2. ex d. glos. de dolo & contuma. Ius verò competens super beneficio, vel alia re, nunquam negligentia perditur,

D nisi in casibus à iure expresſis, vt formaliter dicit Barto.in l.ſolent.§.fin.colũ.fin.ff.de offic.procon. quẽ ſequitur Iaſon in l.j.colum.penul.C.de fart. Et latius moder.in tract. præſcript.in j.parte.3.partis princip. in q.x.in fi. per quam Bart.doctrinam Rota die 3.Iulij 1531.in vna Gebenen.pro R.Card.Anchonitano coram D.Camillo de Baglionibus, tenuit ius cardinali competens ſuper dicto beneficio temporis negligentia non periiſſe.Et idem tenuit hodie Rota 24. Nouemb. 1539.in vna Vrbeuetana archipresbyteratus coram R.D.Io. Paulo. dum voluit, quòd R.Card.de Farneſio,nunc papa, quia ad dictum archipresbyteratum habuerat regreſſum per ceſſum , vel dimiſsionem, vel deceſſum,vel quãuis aliam amiſsionem, ſi fuit negligens in pe-
E tendo dictum archipresbyteratum per aſſecutionem alterius beneficij incompatibilis ipſius poſſeſſoris vacantem, & ille archipresbyteratus deuenit ad alios ratione noui tituli,nõ propterea R.Cardinalis viſus fuit perdere ius ſuũ, quia illud per negligentiã nõ perditur, niſi in caſib.expreſſis:quæ omnia ſunt not. quia quotidie accidere poſſunt.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, quid ſi alicui ſit ius quæſitum ex ſola commiſsione, nunquid ſecundæ commiſsioni derogatoriæ illius obſtet regula?

SOLVTIO. Fely. hic in ſuis apoſtillis dicit regulã non obſtare.Quia Rota tenuit tempore ſuo regulã iſtam de iure quæſito loquẽtem,intelligi de iure quæſito virtute iuris
F communis,non ſpecialis.nihil tamen ad hoc allegat. Tamen pro iſta opinione facit text.in l.eius. §.ſi militia.ff.de milit.teſtamẽ.qui ſolet ſæpe ad hoc allegari,quòd facilius tollitur ius cõpetens de iure ſpeciali,quàm de iure cõmuni.Sicut etiã videmus,quòd faciliùs tollitur reſciſsio contractus,quæ fit de iure ſpeciali, quàm ſi veniat de iure cõmuni.gloſſ.in l.j.C.ſi aduer.vend.Et eodem modo faciliùs tollitur hypotheca cõpetens ex priuilegio de iure ſpeciali,quàm ſi cõpetat de iure cõmuni.l.aſsiduis.cum glo.magna.C.qui potio.in pig.hab.Et quòd quando aufertur ius quæſitum,intelligatur de iure acquiſito iure cõmuni,non autẽ de extraordinario & ſpeciali,tenet Lãcelotus Decius frater alterius Decij,in l.ſi conſtante.col.9. ff.ſolu.matr.& modern.Brixienſ.in tracta.Nobilitat.in 4.parte.nume. 41.

& in

& in septima parte, nu. 2 Et Moder. Taurin. in magno tra- A
ctatu præscript. in princip. fo. 18.

Tamen in contrarium facit illud, quod tempore meo in casu simili voluit Rota 23. Maij M.D.XXXII. in causa Palentin. Abbatiæ de Husillos, pendente coram R.P.D. Petro Vortio, nunc Aquen. episcopo. Nam fuit dubitatum, vtrum ex quo Papa Hadrianus mandauit cassari in registro gratiam Ant. absq; eo, quòd fecisset mẽtionem istius regulæ, censeretur ei derogatum? Et fuit conclusum, quòd non, quia requirebatur specialis mentio, & tali mandato obstabat regula. Et pro ista opinio. facit quod dicit Egid. decis. 74. vbi voluit, quòd ius quæsitum nobis ex actu iudiciali, etiam si fuerit factus à partibus, non debet nobis auferri per stylum curiæ, quia dicitur nobis tolli ius quæsitum. Cùm igitur commissio sit actus iudicialis, vt probatur in c. quoniam. de probatio. ius nobis acquisitum per eam, tolli non debet per aliam commissionem. B

Sed pro concordia distinguendum est, quòd aut illud mandatum de cassando gratiam fuit factum lite pendente, & tũc rectè procedit decisio Dominorum Mod. prout tunc lis verè pendebat. Aut verò fuit factum ante litem, & tunc viuente Hadriano obstabat regula sua quæ habebat locum etiam in mandatis, & gratiis ante litem impetratis, vt ibi dicitur. Aut post eius obitum fuit mota lis. Et tunc ex quo vigebat alia regula, est contrarium dicendum. Nisi dicamus, & veriùs, quòd ex quo illud mandatum fuit factum viuente regula, licet lis post obitum Hadriani mota fuerit, quòd illa regula obstet illi mandato, & ita iudicarunt Domini. C Quantum verò attinet ad dictum Fely. ex quo nihil allegat, potest sperni, imò contrarium teneri. ex eo, quia non est absolutè verum, ꝙ regula non obstet iuri acquisito iure speciali, quasi illud non sit in consideratione. Quia imò ius acquisitũ ex particulari iure, dicitur fortius & firmius, & per consequens magis considerandum, quàm ius acquisitum de iure communi. Hoc probatur per l. fi. C. de inoffic. testa. vbi faciliùs subiacet querelæ testamentum factum à patrefamil. doctore, qui de iure communi testari potest, quàm factum à filiofamil. de quasi castrensi peculio ex priuilegio contra reg. quòd filiusfamil. non potest testari. de qua in l. qui in potestate. ff. de testa.

confir

D Confirmatur ista opinio, quia videmus in generali derogatione iurium censeri derogatum iuri communi, non autem priuilegio, & iuri speciali. gl. in verbo, consuetudine. in c. 1. de capel. mo. lib. 6. l. 3. & ibi gl. C. de silent. lib. 11. quam ad hoc pro sing. not. Bald. in c. 1. in fi. quo tempore mil. & in c. ecclesia. in 3. col. de cōsti. & in c. cùm ordinem. col. pe. de rescri. Alex. in l. si mihi & tibi. §. fi. in fi. de leg. 1. & in consil. 123. scripsit. col. 4. in 4. vol. Fely. in c. 1. col. 7. de rescri. Facit tex. in c. 1. de const. lib. 6. & ideo licet statutum dicat, ꝙ omnes teneantur soluere collectas, vel ꝙ nullus portet arma, nō comprehēduntur exempti ex priuilegio: Pau. de Ca. in consi. 187. incip. notandum est. col. pe. lib. 2.

Similiter, si statutū prohibet exceptionem, non tollitur E restitutio in integrū, quæ venit de iure speciali. Bal. in l. in causæ. in princ. ff. de mino. & in consi. 236. statuto. lib. 1. Faciunt ea quæ volunt Doctores, maximè Decius, frater Philippi in l. 3. §. si is pro quo. in fi. ff. quod quisq; iur. Ad contraria dicta fundata in d. §. militia. respondet Aret. secundum quod refert Deci. in l. postquā liti. in fi. C. de pac.

Istis tamen non obstan. omnibus rectè consideratis, & bene discussis, prima opinio videtur firmior, quam tenet hîc Fel. ex mente Rotę, per illam rationē, videlicet ꝙ verba istius regulæ, de iure quæsito à iure communi intelligantur, & sic iure ordinario, quod Papa non præsumitur tollere, ex quo est ius fortius, & magis firmū, secus in extraordinario: arg. l. Scio. §. medico. ff. de an. leg. Propterea F de tali iure ordinario intelligitur ista regula. Sed ius proueniens ex cōmissione, & sic iure speciali, est fragilius, & non radicatū, & ideo faciliùs tolli potest per aliam commissionem, vt dicitur in d. §. militia missus. Et ideo ista regula illud ius non cōprehendit. Et ita in specie est doctrina Flor. quam ibi post Cardi. refert Io. de Ana. in c. ad petitionem. in 3. col. de accus. vbi ponūt casum de illo ministro, qui vigore cōmissionis fuit prouisus de prouincialatu, qui fuit amotus ab eo per Papā vigore secundę cōmissionis, nec dicitur propter hoc tolli ius quæsitum. Et ratio istius differentiæ assignatur per Decium antiquum, Philippi fratrem in l. 2. §. 1. in fi. ff. de iudi. Quia ille, qui tractat de conseruando sibi iure quæsito, de iure cōmuni tractat de damno euitando, vt dicit ibi glos. Sed qui nititur con-

seruare ius acquisitum de iure speciali, tractat de lucro ca- A
ptando, quorum non est par ratio, cùm alteri istorum magis faueatur. l. 1. §. licentia. C. de iure del. cum simil. faciliùs igitur tolletur ius datum per commissionem, per alteram commissionem, quàm ius acquisitũ de iure communi. Pro quo videtur dictum Cald. notabile in consi. 12. ti. de rescr. vbi dicit, ꝙ impedimenta inducta per actũ iuris positiui, & omnes effectus ex illo producti, possunt per Papam sola contraria eius voluntate tolli. Et ad hoc facit gl. in c. fi. 16. q. 4. & in c. si super gratia. de offi. dele. li. 6. Et hoc in ratione consistit, quia si Papa tollit primum ius acquisitum per cõmissionem, per alteram commissionem, hoc facit ex sua prærogatiua, vt tradit Bal. in l. nuptias. ff. de sena. & in l. 1. ff. de constit. princ. Et pleniùs in l. qui fundos. C. de B
omni agro deser. li. 11. Nam naturale est, ꝙ res per easdem causas dissoluantur, per quas oriuntur, vt dicit tex. in c. 1. de reg. iur. Nam quando ius nobis quæritur, non ex actu iurîsgentium, sed positiuo, facilè princeps per alium actũ positiuũ illud tollit, vt tradit Abb. cõsi. 84. col. 2. li. 1. incip. illud, &c. Præsertim, quia commissio non conceditur per principem ad istum effectum, vt per eam ius quęratur, vel tollatur, sed vt iustitia administretur. Quia rescriptum per quod mandatur, ꝙ iustitia fiat, non est modus à iure probatus per quẽ ius quęratur, vel tollatur. Nam si per huiusmodi cõmissiones ius alicui quæreretur, amitterẽt nomẽ rescripti, & appellarentur priuilegiũ, vt dicit gl. in ver. noscatur. de cõst. li. 6. Hinc est, ꝙ in istis cõmissionibus iusti- C
tiæ propter prædictã rationẽ nõ derogatur statutis, secus in supplicationib. gratiosis: ar. l. 2. C. de di. res. & c. causam. de rescri. Et eadem ratione per cõmissionem nõ datur, ꝙ simul de spolio & proprietate cognoscatur & iudicetur. quia obstat dispositio iuris, de qua in c. literis. de resti. spo. ibi, priùs, &c. declarãdo vt per gl. 2. in c. cũ ecclesia. de cau. pos. licet aliquãdo hoc per commissionem cõcessum fuerit ex fauore, vt dicit Egi. dec. 406. Sic igitur in casu isto dicendũ est, ꝙ Papa in dubio per d. primã cõmissionẽ nõ videtur ita ius firmũ dare, quod sit cõsiderabile per regulam. Nã si aliquãdo accidẽtaliter accidit, ꝙ per cõmissionem ius quęratur, hoc vltra mentẽ cõcedentis, & vsum patrisfamilias cõtigit, quod attẽdi nõ debet, & ideo reuoca

D ri potest:arg.l.1.ff.de in lit.iur. Et pro ista opi.faciunt quæ scribit Fely.in c.nonnulli.in 8.col.de rescript. versi. addatur primo. Et ita per tex.in d.§.militia missus.in simili casu consuluit Alex. in consi. 84. in causa, &c. in 3.col.lib.3.& consi.101.opinio vlterius suadetur. Quia quãdo ex voluntate sola principis acquiritur ius, ipse idem princeps potest illud sola contraria voluntate auferre, vt dicit Ang.in l.Antiochensium.ff.de priuil.cre.& in l.Lucius.ff.de euict. facit etiam quod dicit Abb. in consi.84.incip.videtur primo.in vol.1.col.fi.vbi tenet,quòd princeps potest tollere ius quęsitum mediante iure ciuili,sicut signat supplicationem contra sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, & fecerat ius partibus. Nam contra eam restituit in integrum:cap. cùm ex literis. & c.auditis. de restit. in integ.vt ibi latè per eum. Sic in proposito est dicendum, ꝙ ex quo Papa litiganti concedit ius per viam commissionis,potest idẽ illud tollere,cùm sit fragile, & de iure speciali, & anomalo,cùm commissio non dicatur gratia, neque propriè supplicatio,sed iustitia mera,vt tradit Fely.in c. postulasti. de rescript. & dixi in rub.eod.tit. lib.6. Est bene verum,ꝙ aliter distinguit Rom.in cõsi.364.videlicet quòd in dubio Papa non censeatur per secundam commissionem iuri legitimè acquisito vigore primæ commissionis derogare, nisi illud ius fuisset iniustè acquisitum, quia de tali intelligitur,vt ibi. Tamen dictum Rom.non procedit in simplici commissione, nisi cum ea aliud concurrat,vt ibi. secus, si F simplex cõmissio præcedat, quia illa per secundam commissionem tolli potest : nec erit locus isti regulæ,vt tenet expressè Oldr.in consil.166.incip. Thema.vbi dicit, quòd sicut primum mandatum potest per secundum reuocari, nec quis ex hoc grauari potest, ita & prima cõmissio per secundam, quia commissio nihil aliud est quàm mandatum iurisdictionale, vnde valet argumentum de vno ad aliud,vt in l.& quia.de iurisd.om.iudi.vt ibi per eum.

Non obst.decis.Rotæ nouissima, quia non aduersatur prædictis,ex quo cassatio Hadriani fuit secundũ ius commune,meritò erat locus regulæ. Et sic concordat decisio nouissima Dominorum cum antiqua. Ad alia contraria responde,vt latè per Mod.repetentes in repe.l.Centurio. col.19.de vulg.& pupil. Nec decisio Egidij 84.loquitur in

commis

commissionibus, sed in aliis actibus iudicialiter productis, per quos ius ordinariè nobis quæritur. A

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an ista regula obstet mandatis extinguentib. litē, quādo sunt signata per placet motu ꝓprio? SOLVTIO. Videtur prima facie dicendū, ꝙ non: quia princeps, qui dedit iurisdictionē dando iudicem, cuius causa lis introducta fuit, potest iurisdictionem reuocare, vt dicit text. in l. iudiciū. ff. de iud. Cùm igitur princeps vtatur facultate sibi à lege concessa, nemini dicitur iniuriā inferre. l. inferre. ff. de iniu. præsertim, quia nihil tam naturale est, quàm vt eadē res per easdem causas, quibus oritur, dissoluatur: vt dicit tex. in ca. 1. de reg. iur. princeps igitur, qui fuit causa, vt lis introduceretur dando iudicē, potest eundem remouendo, iudiciū soluere, vt dicit tex. in d. l. iudicium. Maximè quia per istud mādatū litis extinctiuū reuertimur ad primæuū statum qui fuit ante litē: ergo dicitur tale mandatū fauorabile, iuxta no. per gl. in c. 3. in ver. numerandū. de præb. lib. 6. facit ad hoc consi. Card. Zaba. 52. in 2. col. ac etiam quia finē litibus imponere fauorabile iudicatur, vt latius dixi in regu. de annali. q. 1. & 2. Et ita in terminis reperio in mandato regis Franciæ extinctiuo litis pendentis, in parlamento tenuisse Ias. in cōsi. 144. in 2. volu. Et hoc in indiuiduo casu emergenti in Rota tenuerūt Fely. & Guliel. à Perreriis, quē ipse refert hic in quibusdā apostillis. & ita per dictā l. iudicium. similem casum decidit Paris de Puteo in trac. de duello. lib. 2. q. 1. & 2. & aliā decisionem ponit Io. Bap. de sancto Seuerino. in l. diē functo. in 4. q. ff. de asses. Et ꝙ per talem extinctionē litis nō dicatur alicui inferri præiudicium, tenet expressè gl. in d. l. iudicium & clarius in l. post litē. ff. de procu. Suadetur ista opinio, quia idem iudicamus de actu extinctiuo, quod de inductiuo. auth. contra si filij. C. de repud. in fi. & ibi Bart. cum concor. vt scribunt mod. in l. nihil. tam naturale. ff. de reg. iur. & in repe. tit. C. de proba. in 77. col. per totum. & repetunt mod. de Monte ferrato in c. 1. in 3. col. de const. lib. 6. sed sic est, quòd per commissionem inductiuā litis, nemo potest præiudicium prætendere: ergo nec pariformiter per commissionem vel mandatum litis extinctiuum potest prætendi præiudicium, vt locus sit huic regulæ. B C

D Tamen prædictis non obstantibus Rota conclusit contrarium in casu emergenti cõtra Fely.& Guliel. vt ipse idẽ hic refert in dictis apostillis,& rationem decisionis nõ assignat. Ratio tamen esse potest, quia princeps extinguendo litem, tollit facultatem agẽdi & experiẽdi de iure suo, & sic ius actoris redditur inefficax, & per extinctionem litis acta annullãtur, quæ quidem annullatio est pœna, quæ infert præiudicium propter impensas, quæ in instruenda lite fiũt, vt dicit expresse Fely. in c. cæterũm. in 11. col. versi, 3. restrictio. & ibi primò, quia licet simus certi, &c. Iunctis his quæ dixerat ibidẽ in 5. col. in 7. restrictione. de rescrip. faciunt ea quæ dixi superius in 1. q. ver. tertius modus.

Sed pro prima opinione facit vna ratio efficax, quia ille E cuius lis petitur extingui, nõ potest, ex hoc prætẽdere ius suũ esse læsum, quia fortè si lis suo marte curreret, ius aduersarij posset melius iudicari, propter ea quæ dicit Egid. deci. 661. Et ideo interim nihil certi iuris prætendi potest, cùm dubius sit euentus litis, vt dicitur in l. quod debetur. de pecul. præsertim quia ius deductum in iudicio per tale mandatum non tollitur, sed ipsa lis. Ergo ex hoc non potest dici sibi præiudicatum fuisse, sicut dictum fuit superius in 4. q: de illo cui tollitur ius conditionale, qui non iuuatur ista regula, cùm sit ius quærendum consistens in nuda spe. Ergo à fortiori in casu nostro, vbi minus ius ex litigio litiganti quæritur: quinimo si tolleretur ei sententia, quæ est canonizatoria iuris magis certa, non dicitur tolli ius F quæsitum, nec esset locus regulæ ex eo, quia, vt communiter dicitur in l. Iul. ff. de con. indeb. sentẽtia nõ tribuit ius.

Vt igitur tota ista materia clarior reddatur, & contraria resoluantur, distinguendũ est sic, ꝙ aut papa mãdat extingui litẽ, ad se causam aduocãdo ad effectũ, vt ipsemet, vel alius pro eo de illa cognoscat, & tũc quia per hoc nõ impeditur pars ius suum prosequi corã papa vel eius delegato, nec per hoc instãtia, neq; acta causæ pereunt, sed suffragantur corã principe vel eius delegato, secundum Paul. de Cas. in d. l. iudicium. & tunc non potest dici per huiusmodi litis extinctionẽ præiudiciũ inferri, cùm tantũ mutetur iudex, & ita procedat text. in d. l. iudiciũ. & quod ibi dicit gl. cum aliis superius allegatis in prima parte negatiua. Aut verò papa extinguit litẽ cũ inde secutis silentiũ imponẽdo

do. Et quia isto casu annullantur acta, & aufertur facultas A parti experiẽdi de iure suo, vt patet in regula de trienali. & ibi dixi. Ideo isto casu potest dici tolli ius quæsitũ, & habere locum istam regulam, & ita procedat decisio Rotæ, quam refert hîc Fely. cum aliis superius in secunda parte affirmatiua allegatis. Et isto modo limitatur text. in d. l. iudicium. & ita quæstio ista declaratur.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an regula ista procedat in commissionibus motu proprio concessis?

SOLVTIO. Rota tempore Fely. tenuit quòd nõ ponderando verbum suggestiones, hîc positum, & quædam alia verba regulæ. Fely. tamen & Guliel. tenebãt contrarium propter eandem, vel parem rationẽ. Et ita etiam B sentit Fely. in c. in nostra, in 27. cor. de rescrip.

Tamẽ hodie superflua est ista disputatio, cùm per regulas moder. Pontificũ hoc per amplissima verba declaratũ sit, videlicet regulã istũ casum cõprehẽdere. Nã primus omniũ hoc declarauit Alex papa 6. vt refert hîc Fel. ad effectũ, vt decideret prædictã dubitationẽ Rotæ. Et ita Alexãdrũ alij successores pontifices vsque ad ista tẽpora imitati sunt, vt apparet ex eorũ regulis. Ex quo infertur verum dictũ Æneæ de Falconib. doctoris Sabinen. hîc in certa sua apostilla asserentis hoc de motu proprio, prius ad regulã Iulium secundũ addidisse. Vtcunq; sit, cõstat hodie sublatã esse difficultatẽ, quæ iudicio meo, etiam sine illa additione facta per Alex. 6. de iure sublata videbatur. Na papa ex C interpretatione iuris communis, etiam in gratia facta motu proprio nunquã censetur tollere ius quæsitum: vt not. Host. Ant. de But. & Abb. in c. cũ causam. el. 2. de test. Et ita in specie istã regulã ad hoc ponderat Soc. & æquiparat cũ dispositione iuris cõmunis in cõsi. 7. in 2. col. posito inter cõsilia Alber. Bruni. Quamobrem huiusmodi gratiis motu proprio factis semper obstaret regula. Faciunt ad hoc ea quæ tradit Ias. in l. si mihi & tibi. §. in legatis in secunda lectura. ff. de leg. 1. Dec. in consi. 292. col. 1. & alibi sæpe. Et ita istã regulã intelligũt quidã moder. Dalmatæ in allegationib. nouissime impressis. alle. 10. in prin. plures cottas allegãtes. Sed cũ hæc difficultas hodie per omnes modernas regulas sit declarata, nõ curo amplius papyrũ denigrare.

D QVAESTIO NONA.

QVAERO, quid si papa lite pendente reseruat beneficia, quæ posſidet Sempronius in fauoré tertij collitigantis, nunquid ſit locus regulæ?

SOLVTIO. Iſtud dubium tempore Calixti quarti contigit in cauſa Toletana archidiaconatus, & nō habeo quid fuerit deciſum. Tamen tentādo dicam quid mihi videtur, animo mutandi, ſi meliores rationes inuenero. Dico igitur regulam non comprehendere iſtū caſum, ex eo, quia iſta regula procedit quando per gratiam aliquid aufertur alicui, & confertur alteri. Sed per huiuſmodi reſeruationé nihil Sempronio aufertur, qui poſt obitum, & ſic eo tempore, quo reſeruatio debet ſortiri effectū, nihil de huiuſ-
E modi beneficiis diſponere poteſt: neque etiam ordinario collatori aliquid diminuitur, cùm conferre non poteſt dicta beneficia iam effecta litigioſa, iuxta clement. primá. vt lite pendente. Cùm igitur per huiuſmodi reſeruationem nihil poſſeſſori, nihil etiam ordinario tollitur, nihil rurſus illi in cuius fauorem fit, reſeruatio de præſenti confertur, quod ius firmum ſapiat. Igitur concludendum erit locum nō eſſe regulæ, quæ loquitur de iure quæſito nō tollēdo.

Eſt bene verum, quòd regulæ antiquæ Benedicti, Eugenii, & Nicolai ſummorum pontificum iſtum caſum comprehendebant. Sed ex quo in modernis fuerunt illa verba reſeruationis ſublata, conſtat modernos Pontifices noluiſſe ſub regula caſum illum comprehendere, argument.
F eorum, quæ dicunt Domini in deciſione, 48. titul. de reſcript. in antiquis. refert Fely. in cap. ſuper literis. in 7. colum. de reſcriptis.

Niſi dicamus ſatis ſub interpretatione poſſe intelligi comprehenſum, ex quo regulæ antiquæ illum exprimebant. Nam lex moderna generaliter loquens, debet interpretari, & intelligi ſecundum antiquam, etiam abolitam, iuxta doctrinam Bar. in l. fi. ff. de falſ. & in l. 1. ff. de cōiung. cum eman. lib. & l. nam & poſteriores. ff. de legib.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, nunquid commiſſio quæ tollit ſubreptionem gratiæ, de qua excipiebat aduerſarius, nullum aliud ius habens quàm ius illius exceptionis, dicatur tollere ius quæſitum, vt ſit locus regulæ?

SOLV

SOLVTIO. Quæstio ista accidit in Rota tempore Pauli secundi in causa Aretien. parochialis de Camploro. Et tunc plura satis leuia fuerunt allegata, quæ, ne verbosos cōmentarios faciam, omitto. Solùm igitur reducitur punctus istius quæstionis ad hoc, vtrū exceptio subreptionis cōpetens aduersario fuerit peremptoria gratiæ, an dilatoria? Nā si peremptoria, erit locus regulæ. Quia per illam commissionem sublatiuam surreptionis tollitur ius quæsitem opponenti, quod papa videtur in dubio velle facere, vt notat Specula. in titu. de rescrip. præsenta. §. ratione autem formæ. versicul. illud. cum concordant. vt scribit Alexand. in consi. 137. in causa & lite in 2. columna. libr. 2. Aut erat exceptio dilatoria, quæ non perimebat gratiam. Et tali casu videretur dicendum non esse locum regulæ, cùm per hoc nullum videatur aduersario ius quæsitum tolli, per ea quæ notātur in c. super literis. de rescrip. & in ca. ex parte. de offic. deleg. & notat Ioan. And. in c. per venerabilem. in 2. gl. qui fil. sint legit. Hinc est, quòd ius resultās ex exceptione dilatoria est tam modici momenti, quòd Rota ad exceptiones perēptorias, non ad dilatorias probandas dat remissoriā, vt dicit Hostien. & omnes in c. 1. & ibi Felyn. colum. fi. de appel. Sic etiā minor ad peremptorias exceptiones restituitur, non autem ad dilatorias, quia in primis infertur dānum, in secundis verò non. ita dicit Bal. in l. peremptorias. col. 4. C. senten. rescind. non poss. & in l. scio. ff. de in integ rest. faciunt, quæ dixi in regula de publicandis, quæst. 17. Ex quibus infertur, quòd si aliquis exciperet de regula de valore, vel triennali, quæ non dant titulum, sed tantùm ius excipiendi peremptoriè, si papa lite pendente post prædictas exceptiones acquisitas derogaret illis, diceretur tollere ius quæsitū, quia auferret exceptiones peremptorias, ius aduersarij totaliter perimētes, & excipienti ius dantes. Et ita in vna Veronen. fuit in Rota conclusum tempore Leonis 10. (vt retulit D. Francis. de Firmo nunc procurator) Et eodem modo dicendum esset secundum aliquos, quando exceptio peremptoria alicui competens non in totū tolleretur, sed longius differretur, quia tali casu etiam locus esset regulæ, pro qua opinion. facit, quia ius acquisitum in longum tempus suspendere idem est, quòd tollere: vt est text. not. in cap. si super gra-

D tia. de offic. delega. libro 6. vbi ista æquiparantur tollere alicui perpetuò ius, vel longius differre, pro quo facit dictum Bald. in l. penultima. ff. de excus. tuto. Secus tamen videretur dicendum quando exceptio, quæ tollitur, esset dilatoria, quia ex quo censetur modici præiudicij, vt dixi, non deberet considerari, argument. l. scio. ff. de in integrum restitutione.

Sed circa ista quæ dicta sunt, considerandum est diligenter. Et resoluenda sunt duo capita. Primum, nunquid verum sit, quòd papa differendo ius mihi competens per exceptionem peremptoriam videatur inferre præiudiciū considerabile. Secundum caput est, nunquid papa æquè præiudicet alicui tollendo illi dilatoriam exceptionem
E competentem, sicut peremptoriam.

Circa primum plura dici possunt pro vtraque parte. Primò pro parte negatiua, videlicet quòd papa differendo ius excipiendi peremptoriè non videatur præiudicium considerabile inferre, est dictum Bald. in lege, Titius. in principio. ff. de excusa. tuto. vbi dicit, quòd tollere & suspendere multum differunt. per iura ibi allegata per eum. Et hoc idem videtur tenere Innocent. in capi. quæ in ecclesiarum de constitut. qui voluit, quòd licet papa non posit auferre alicui ius suum, potest tamen dilationem super eo concedere. Nam vt dicit tex. in l. si debitori. ff. de iudic. Magnum damnum non est in mora modici temporis. per quem text. vt ibi dicunt modern. papa quotidie morato-
F rias concedit.

In contrarium verò faciunt ea quæ superius dicta sunt ex dictus Bald. in dicta lege penul. ff. de excus. tuto. & text. in dicto c. si super gratia, vbi parificātur ista, tollere ius alicui, vel illud differre. pro qua opinione alia iura allegat Fel. in c. in nostra. in 27. corrol. de rescript. vbi dicit, quòd in dubio papa nō intendit per suas literas præiudicare iuri alteri quæsito, siue illud faciat ius extinguendo, siue differendo. Et idem sentit Felyn. in capi. ad petitionem. in secunda columna. de accusa. Et hoc expresè tenet Egid. decisio. 739. in fin. Et quòd papa ita censeatur præiudicium inferre differendo ius meum, sicut extinguendo, probat bene Geminia. in c. ei cui. in v. colum. de præbend. lib. 6. & in consi. 11. col. penul. & tenent moder. in tract. beneficiorum

tem.q.11.tertiæ partis.versicu.decimaquarta qualitas.&c. A fol.232.paruo volumine.

Quid dicendum? Considerabam si istæ opiniones contrariæ possent sub distinctione cōcordari, videlicet quòd aut papa differt ius opponēdi exceptionē meam peremptoriam ad modicum tempus, & tali casu non esset locus regulæ, quia in dilatione modici tēporis nō infertur præiudicium considerabile, & ita loquitur text.in dicta lege, si debitori.cum dicto Bald.in dicta lege penul. & aliis pro ista parte allegatis. Aut verò dilatio est longi temporis, & tali casu procedit contraria opinio: videlicet quòd idem sit differre, quod auferre ius, vt patet ex exēplo dato per Fely.in c. constitutus.in 5. colum.versicu. considerata. de rescript.videlicet quando papa differret obligationē alicu- B jus iuratam ad longius tempus: Nam talis dilatio dicetur inferre præiudiciū,licet nec obligationem,nec iuramentū tolleret. Et ad hoc plura iura allegat Felyn.in quodam suo consil.incipiente,faciem tuam illumina. in tertia col. quem habeo manu eius propria scriptum. Et pro vtroque membro distinctionis videtur text.in l.quotiés. C.de pre. imp.offer. Sed obstat adhuc istis vnū, quia respectu præiudicij idem iudicatur de magno sicut de paruo. Cùm igitur regula ista simpliciter de præiudicio loquatur, debet de omni præiudicio intelligi, prout etiam de iure communi intelligitur, vt patet per gloss.in verb.præiudicium.in c. olim.de consuetu.Et ideo ista declaranda erunt, vt dicam statim in secundo c. C

Circa secundum caput videtur dicendum idem esse alicui tollere exceptionem peremptoriam vel dilatoriam, per ea quæ dicit Bart.in l.fin.in prin.ff. de his quæ in frau. cre. sequitur Alex.in consil.115.col.fi.volu.5. vbi dicunt, q sicut perdens exceptionem peremptoriam dicitur quis diminui patrimonio,ita & perdens dilatoriam per l.omnes. §.fi.eod.tit.Et idem tenet Domi.in rep.c.postulasti.in 26. colum.de rescript. Quid dicendū? Aduerte q pro veritate prædictorum discutienda,distinguendæ sunt species dilatoriæ,vt declarat Bar.in d.l. fin. & Bald. in d.l.peremptorias.nam quædam sunt modici, quædā magni præiudicij. Nec obstat quod dictū est,omnes dilatorias exceptiones censeri modici præiudicij, & ideo à lege facilè tolluntur:

D quia illud procedit quando agitur de dilatoriis exceptionibus tollendis per viam legis. Nam lex etiam posset tollere peremptorias, & tunc non esset locus isti regulæ, quæ tantùm procedit quando per viam rescripti mandati vel priuilegij ius quæsitum tollitur, non autem quando per viam legis: vt inferius dicetur, & declarãt moder. & nouissimi Mediolanen. in c. ex parte, el 2. in 7. notab. de offi. de leg. Nam in rescripto vel priuilegio non solùm consideratur magnum, sed etiam minimum præiudicium. Et nisi papa expresse derogaret regulæ, obstaret in vtroque, vt dicũt moder. in c. quæ in ecclesiarum. col. 12. de constitu. Et hoc quod dixi de modico præiudicio, intelligerem quando perpetuum esset præiudicium, quod consistit in priua-
E tione iuris modici, puta exceptionis dilatoriæ, vel rei paruæ. Nã si papa illam auferret, & me perpetuò priuaret, lite pendente esset locus regulæ. Secus quando papa illud ius ad modicum tempus differret: nam propter hoc non diceretur ius auferri, & ita procedit text. in d. l. quotiens, & ea quæ in proximo membro dixi. Si verò dilatio esset longi temporis, procederet text. in d. c. si super gratia. & in ca. si propter tua debita. de rescript. lib. 6. cum aliis alleg. in proximo puncto. Et secundum ista debent declarari ea quæ Rota dicit in decis. 27. in no. quòd si per lapsum termini ad articulandum admittantur articuli obiectiui, dicitur tolli ius quæsitum, cùm aduersarius sit tutus exceptione temporis. Et idem habetur Decis. DCXLVIII. in antiquis. &
F Decis. DCVII. Vide tamen circa hoc omnino infra quæstionem 17. & quæ dicam quæst. 20. Et per ista etiam declarantur ea quæ dicit Fely. in d. c. constitutus. in 10. colum. versi. generaliter autem. dum refert Calixtum III. distulisse iuramentum cuiusdam obligati soluere ad certum tempus, vbi postea distinguit duos casus, vt ibi per eum.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVÆRO, nunquid commissio auferens alicui releuamẽ probationis dicatur auferre ius quæsitum, vt locus sit isti regulæ?

SOLVTIO. Pro intelligentia quæstionis exemplum poni potest in causa Salernitan. Abbatiæ, quæ fuit olim ventilata in Rota tempore Pij. Nam papa motu proprio, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis cuidã Gaspari gratiam

tiam concessit, in qua plura narrauit. Aduersarius videns A illa narrata se aliter haberi, & ei magnum preiudicium inferre, obtinuit à papa commissionem, per quam papa voluit illa narrata in gratia Gasparis perinde haberi, ac si gratia illa fuisset ad instantiam & impetrationem Gasparis, & non motu proprio facta. Ita quòd illa commissio onerabat Gasparem ad probandum illa narrata, quæ stante motu proprio & certa scientia non tenebatur probare, & sic commissio auferebat Gaspari releuamen probationis ex motu proprio resultans, fuit dubitatum nunquid per hoc diceretur ei tolli ius quæsitum, vt esset locus regulæ.

Multa fuerunt tunc inde dicta. Nam quidã dicebãt non tolli ius quæsitum, & per consequens non esse locum regulæ ex eo, quia regula loquitur quando tollitur ius, sed B probatio nõ est ius, iuxta tex. in l. duo sunt Titij. ff. de test. tut. vbi probatio & ius ponuntur vt diuersa, & sic ex vno ad aliud tanquam ex diuersis non sit bona illatio. vulg. ca. in præsentia. de probat. Prętereà præsumendũ est papã reuocando suum motum proprium nõ fuisse bene informatum, neque certã scientiã habuisse negotij narrati. Pręsertim quia agitur de modico pręiudicio, quia non tollitur Gaspari probatio, sed releuamen ab onere probãdi quod est quid diuersum, vt in l. eum qui. ff. de iureiur. & in l. 1. in fin. ff de inter. actio. & tradũt moder. in rub. de probat. Et papa nihil aliud hîc facit, nisi quia Gasparẽ reducit ad viã iuris quę disponit agentẽ probare debere, quod intendit, vulg. l. qui accusare. C. de eden. Ergo ex hoc nõ dicitur gra C uari, nec ius aliquod perdere, argu. l. si vnus. §. pactus. ff. de pact. & ita non videbatur regula hoc casu locum habere.

In contrarium allegabatur reuocatio gratię motu proprio concessę, quę reuocatio ius diminuit, & grauat onere probandi iam illo onere releuatum. Nam illud grauamen onus dicitur, ex quo depẽdet tota decisio causę, iuxta tradita per Bar. in l. ictus fustium. circa fi. ff de his quæ nota. infa. & ea quæ dicit Aret. in ca. dilecti. in 3. col. circa fin. de iudic. Et ita per ista dicta conclusit Rota in vna Romana talea M. C C C. Duc. pendente de anno M. D. XXXVIII. coram R. P. D. Petro Vortio episcopo Aquen. inter Gundisaluum de Salazar, & Ioã. de Macerata physicum. Nam Gundisaluus vigore instrumẽti in forma Camerę petebat

D dictam summam à dicto Ioan. quam pro redimendo se, & filios duos à manibus militum ei mutuauerat, & eam summam dictus Ioan. in dicto instrumento confitebatur se habuisse & recepisse, iurans omnia in eo contenta esse vera, & renuntians exceptioni non numeratæ pecuniæ, &c. Petente igitur Gundisaluo summam, dictus Ioannes iam absolutus à iuramento ad effectum agendi & excipiendi, &c. exceptionem non numeratæ pecuniæ opposuit. Verùm quia iurauerat omnia & singula esse vera, illa verba tantū operabantur quòd ipsum Gundisaluum releuabāt ab onere probandi numeratam pecuniam, & transferebāt onus probandi in ipsum Ioan. excipientem, iuxta tradita per Alex. & alios in l. nemo potest. de leg. 1. & in l. fin. C. de nō
E nume. pecun. Et ita Rota imposuit dicto Ioan. onus probandi. Ioan. verò videns fortè non posse ita facilè negatiuam probare, accessit ad reuerendissimum cardinalem Neapolitanum tunc vrbis legatum, & obtinuit cōmissionem, quòd præfigeretur terminus dicto Gundisaluo ad probandum se numerasse pecuniam: Gundisaluus excepit de ista reg. Domini tenuerūt tolli Gūdisaluo ius quæsitū. verùm quia Ioan. se iuuit alia comimissione, fuit vtrique terminus prefixus, & mādatū cōcordari, & ita causa māsit.

Itaque ex prædictis apparet præsentem quæstionē fuisse decisam per rationes superius alllegatas, & alia plura dicta tunc per aduocatos vtriusque partis congesta, quæ breuitatis causa omitto.

F Breuiter hîc cōcludo, quòd si in dicta gratia motu proprio talia erāt narrata, quæ aliàs probari debebāt de iure communi, hoc casu si papa per suam cōmissionem prædictam gratiā ad ius commune reduxit, nulli facit iniuriā, quia fauorabilis est via per quā reuertimur ad ius cōmune, vt in c. ab exordio. 35. distinct. vt notat gl. in cap. 3. de præbend. lib. 6. & dicam inferius in alia quæstione. Aut verò narrata in gratia motu proprio non erant contra ius commune, sed præter, in quibus ius commune exactas probationes non requirebat, & tali casu procedat contraria opinio.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, Nūquid cōmissio, quæ mādat dari fidē cedulis publicationū factis in audiētia cōtradictarū, & in cathedrali ecclesia, quæ nō plenè probabāt, quo

quo ad effectũ reg. de public. dicatur tollere ius quæsitũ? A

SOLVTIO. In causa Cameracen. præben. olim accidit iste casus in Rota, & non habeo quid fuerit resolutum. Tamen tentando potest dici, quòd non tollat ius quæsitũ, ex eo, quia commissio solùm adiuuat, seu supplet probationem. Et hoc non est tollere ius quęsitum: quia stant simul, quòd aliquis habeat ius, & deficiat probatio. l. duo sunt. ff. de testamen. tutel. & tradit Inno. in c. quia plerique. de immun. eccl. Cùm autem ista regula loquatur de iure quęsito tollendo, in suppletione probationis locum non habebit, tanquam res diuersa: quia per illam potiùs adiuuatur ius amissum per regulam de publicandis, quàm quòd alicui ius tollatur. Et ita pro ista parte cõsuluerũt plures excellẽtes viri illius temporis: quorũ nomina, quia sunt incognita modernis non habentibus eorum scripta, non refero. B

Quanuis possit tentari, quòd adiuuare probationem non sufficienté, sit ius tollere, cùm per probationũ defectum reus ius iudiciorũ acquirat, quod repręsentat victoriam, iuxta l. qui accusare. C. de edẽ. Nam si illa publicatio eo modo facta erat insufficiens, reus erat suffultus exceptione regulæ de non publicandis, quæ perimit gratiam, quod videtur per dictã commissionem suppletiuã publicationis tolli, quod fieri non cõuenit, iuxta ea, quæ diximus superiùs quæst. 11. Et licet probatio, & ius videantur differre, per ea quæ dicta sunt: tamẽ quo ad effectũ iudicij probatio idem est, quod ius, vt patet in eius diffinitione tradita per Moder. in rubr. de probat. Et ita dictã l. duo sunt. in specie declarat notabiliter Bal. in l. hac consultissima. in secunda columna. C. qui testamen. facere possunt. Et sequitur Pet. de Ancha. in c. penult. col. fin. de cleric. percusso. C

Tenendo tamen primam opinionem, ad ista posset responderi, quòd per exceptionem regulæ de publicandis, licet resignatarius repellatur: non tamen propterea opponenti adiudicatur beneficium virtute reg. sed titulus aliunde quæri debet: & ille titulus est, qui dat ius opponenti, non ipsa reg. oppositio: sicut dictum fuit per Dominos in vna Vrgelen. archidiaconatus coram R.P.D. Marcello episcopo Marsicano de hoc mense Nouembr. 1539. Nam voluerunt, quòd licet vna pars cõtra suum aduersarium excipiat de pœna, cle. 1. de sequest. poss. & fruct. nõ per hoc ius

D violantis sequestrum acquiritur excipienti, nisi aliunde illud impetrauerit. Itaque si papa suppleat diligentias publicationis factas per resignatarium, ad effectum, vt censeatur regulæ satisfecisse, non propterea tollit, nec lædit titulum opponentis, etsi occasionaliter vel secundariò ius illud per huiusmodi suppletionem debilitaret, illud præiudicium ad effectum istius regulę non est considerabile, prout latiùs conclusum fuit superiùs in tertia quæstione.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, an per commissionem, per quam papa declarat mentem sui prædecessoris fuisse, gratiam non fuisse subreptitiam, per expressionem falsam familiaritatis tollatur ius quæsitum?

E SOLVTIO. Paulus Pontanus olim inter aduocatos sui temporis excellens, consuluit regulã hoc casu non habere locum: quia per talem cõmissioné non tollitur ius quæsitum. Et ratio est, quia non omnis falsa expressio inducit subreptioné, sed illa duntaxat, quę potest papam mouere, vel non mouere ad faciliùs concedédum vel denegandũ, vt notat Io. And. in c. dudũ. per illum text. de pręb. lib. 6. Et Io. de Imol. & Dom. in c. si motu. eo tit. glo. in cle. si dignitatem. eo. tit. & D. Ant. in c. super literis. de rescrip. Pro quã opin. id facere videretur, quia qui declarat, nihil de nouo dat impetranti, nec aduersario aliquid tollitur: vulg. l. hæredes palàm. §. sed etsi notã. ff. de testa. & ideo in declaratoriis non potest prçiudiciũ prętendi, vt tradit Egid. cons.

F 19. Et ita in terminis tépore Sixti in simili casu bis cõsuluit Io Aloisius Tuscanus aduocatus, & posteà ob eius excellentem doctrinam factus auditor Camerę, in cons. suo incip. vtrum creatio acolyti. in vlt. dubio. lib. 1. consiliorũ suorum. fo. 215. & in alio consi. incip. vtrum declaratio. posito in secundo volumine suorum consi. fo. 134. vbi consuluit in notabili casu, videlicet, Quidam episcopus Faren. aliâs familiaris Sixti iuerat in Hispaniã cum Reuerendissimo Vicecancellario legato, & ibi mortuus fuit. per cuius obitum quidam Andreas primo loco, deinde quidã Hermanus impetrarũt beneficia dicti episcopi. Sed Hermanus tanquam de familiari papę, impetrauit. Cúmque propter absentiam dicti episcopi, propter quam videbatur recessisse à familiaritate, & continua commensalitate, in iudicio cõtendo-

retur

retur, papa declarauit episcopũ prædictũ semper in eiusdem papæ familiaritate mansisse, nec propter huiusmodi profectionem, seu recessum à curia, vnquã à sua familiaritate, ac continua commensalitate recessisse, &c. Itaque attenta ista papæ declaratione, Hermanus censebatur prouisus de beneficio familiaris. Quæ quidem declaratoria si non emanasset, Andreas tanquam primus impetrans obtinuisset, & vinceret Hermanum. Videns igitur Andreas se per huiusmodi declaratoriam succumbere, excepit de regula ista, super qua cùm Rota dubitaret, datum fuit dictũ dubium, in quo Pontanus vnius partis aduocatus, vt dixi, tenuit, regulæ non esse locũ, ex eo, quia per huiusmodi papæ declaratoriam non videbatur inferri præiudicium considerabile. Nam qui declarat, quod in mẽte inclusum erat, facit ac ille, qui granum, quod sub aristis latebat, excutit, & in apertum ducit: qui ob eam causam proculdubio nouam speciem non videtur inducere, vt dicit Bal. in l. edita. in 10. oppositio. C. de eden. cum concor. vt ibi scribit Decius in 11. col. num. 48. cum seq. & in consi. 114. col. penult. facit text. in l. adeò. § cùm quis. ff. de acquir. rerum domi. & text. in clemen. exiui. versi. horum autem. de verbo. sign. Hinc illud euenit, quod dicit Bald. in l. testamentum. C. de testa. nihil eum principaliter disponere, qui tantùm declarat, sed quid in præteritum sit, ostendere videtur. Pro quo dicto plura motiua tradit præfatus Ioan. Aloisius Tuscanus, quæ non curo referre, breuitati studens, cùm etiam non videatur magis, quàm prædicta vrgere. Et eũdem casum quem suprà diximus Pontano contigisse, contigit etiam tempore Nicolai Quinti, & Calixti, & Sixti, prout attestantur idem Paulus Pontanus, & Ioan. de Baroncellis aduocati illorum temporum consistoriales, in 4. volumine informationum tunc occurrentium in causa Toletanæ præstimoniorum pro Ioan. Monte, contra Ioan. Ferdinandi. Qui omnes in istam partem negatiuam, vt videlicet non haberet locum regula, inclinarunt.

Sed aduertendũ est diligenter, quia contra prædicta facit in terminis consi. Pet. de Anch. in consi. 398. incip. præmitto pro clariori. in vltimo dubio. vbi tenet, quòd papa declarando aliquem suum familiarem fuisse, si per hoc tollitur gratia aduersarij, declaratio non valet: quia tollit ius

D quæsitum. Et illud consilium sequitur Decius, in sermone concilij Pisani, in penult. col.

Et ideo pro resolutione prædictorum est distinguendum de modo declarationis. Quia aut Papa declarat illud quod in primo actu tacitè sub verbis dubiis continebatur. Et tali casu declaratio non tollit ius quæsitum: quia qui declarat, nihil de nouo inducit, sed granum ex spicis, vt dictum est, excutit. Nam proprium est declarationis illud, quod esset inefficax & obscurum, propter difficultatem probationis, aperire, vt in l. duo sunt Titij. ff. de testamen. tute. & l. si cui. §. si quæratur. ff. de ser. fug. Et ita tenet Old. consi. 167. ante omnia, &c. col. fin. Et idem Petr. de Ancha. consi. 64. videndum est. col. 1. Et in tali declaratione proce
E dunt ea, quæ latè tradit And. Sicul. in c. super quęstionum. in princip. col. 1. de offic. deleg. Et Ias. in l. non dubium. in 6. nota. de leg. Et talis declaratio vocatur expositiua, quia natura verborum hoc patitur. & hæc semper fieri potest, & in ista regula locum non habet.

Aut papa non declarat, interpretãdo verba, sed supplendo illud, quod non est, & quia ista nõ est propria, nec vera declaratio, sed potiùs quædã noua cõcessio. l. qui liberis. §. testamentum. vbi glo. & Bar ff. de secund. tabul. & in l. 1. vbi gl. & Bal. C. de codic. talis declaratio subiicitur isti regulæ, quia dicitur inferre præiudiciũ. Et ita expressè distinguit Paul. de Cast. in cons. 338. quia exceptiones. in fi. lib. 1. & in d. l. hæredes. §. sicut. col. 4. de testam. quod dicit bene
F notandum pro declarationib. quas sæpe summi Põtifices de beneficiis reseruatis faciunt. Nam dicit eas non valere in præiudiciũ tertij. Quibus quidem Pauli de Cast. verbis dixit Fely. sæpius se in Rota vsum fuisse, dominis non dissentientibus, vt ipse refert in c. cùm olim. in 4. col. de re iudic. Et cum Paulo concordat Pet. de Ancha. in d. cons. 398. Et ita in specie istam distinctionem sequitur Dec. in l. 1. in 2. col. C. de impub. & aliis substit. Et ante ipsum Socin. in consi. 260. incip. in causa Naneten. in 9. col. vbi notab. loquitur. Et hoc idem sequitur Decius in c. fina. in 6. col. de consti. Et latiùs Moder. Taurinen. videlicet Io. Franciscus Purpuratus vir profundæ doctrinæ, in l. 1. in 5. col. ff. si cer. pet. Et pro ista parte consuluit Gem. in cons. 128. in secundo dubio. & sequitur Fely. in c. si quando. in 1. col. de rescri.

Hinc

Hinc dicimus, quòd in tali declaratione inductiua de A
nouo requiritur partis citatio, quia per eã infertur præiudicium, vt probat latè Decius in consi.14. col.fin, in vltimo volumine impressorum. Pro quibus conferunt ea, quę Ro. tradit in consi:298. Et ideo tempore Sixti Papæ in vna causa parochialis de Tuschiis Naneten. in qua tunc consuluit And. de Cafarellis excellentissimus aduocatus consistorialis, fuit cõclusum tali declarationi obstare istam regulam. Et credo, quòd fuit illa causa, super qua consuluit Soci. in dicto consi.260. Et ille fuit pulcher casus, quem ob memoriam vetustatis referam. Fuerat enim concessa facultas Episcopo Naneten. de conferendo beneficia in certis mensibus, cum hac conditione, quòd dictam facultatem in ecclesia cathedrali die Dominica vel festiua, populo congregato ad diuina audienda infra missarum solennia publicaret, cum decreto irritandi, si secus &c. Accidit, quòd Episcopus non seruauit istam formam, sed dictam gratiam in Synodo suo publicauit. Et deinde vigore dictæ facultatis concessit dictam parochialem vacantem cuidam Petro, Postea quidam Iacobus vigore gratiæ expectatiuæ acceptauit dictam parochialem, & dictum Petrũ ad iudicium traxit, & lite pendente gratiam, Si neutri, impetrauit. Petrus obiiciebat de facultate Episcopi, quæ irritabat quascunque acceptationes. Iacobus replicabat illud Episcopi indultum, seu facultatem nullum ius tribuere, ex quo Episcopus secundùm formam datam non publicauerat illam. Petrus videns se percuti, obtinuit à papa motu proprio C vnam declaratoriam, per quam papa declarabat, dictam publicationẽ facultatis factam in Synodo, & collationes in vim dictæ facultatis factas fuisse validas. Iacobus contra istam bullam declaratoriã opposuit de ista regula. Petrus replicabat declarationem istam Pontificis non tollere ius quæsitum: quia qui declarat, nihil de nouo dat. Triplicabat Iacobus, imò illam declaratoriam multa de nouo inducere, ex quo Episcopus nullam habebat potestatem conferendi, non seruata forma data in facultate sibi concessa, iuxta c. cùm dilecta. cum vulg. de rescrip. Et ideo per suam collationem nullum ius tribuerat Petro, & declaratio papę non poterat retrotrahi in prȩiudiciũ medio tempore impetrantis, vt in c. quanuis. de rescrip. li. 6 cum ma-

D teria vulgatæ l.bonorum.rem ra.hab. Nec posset princeps facere, quòd publicatio, quæ non est facta, sit facta: arg.l. in bello §.factæ.ff. de capti. Sed bene potest extendere, quòd publicatio quæ debebat fieri in ecclesia cahedrali cum prædicta forma, quòd fiat in Synodo, arg. eorum, quæ dicit Bar.in l.sed sciendum.ff.de parrici. Et hoc est aliquid de nouo inducere. Talis ergo declaratio extensiua, quia de nouo inducit, subiicitur regulæ per ea quæ superiùs dicta sunt, quia intentionis papæ non fuit, velle tollere alteri ius quæsitum. Hæc sunt, quæ tunc in casus contingentia dicebantur, quæ iustificantur ex superiùs dictis.

Nec obstat, † ꝙ motu proprio sit facta declaratio, quia motus proprius tollit subreptionem, non ius tertij, vt no.

E in cle.si summus Pontifex. Et tradit Decius vbi suprà, post Alex.in cōs.11.ex his.col.pen.li.6.cum aliis cōcord.vt scribit Ias.in l.fi.col.pen.ff.de pac.& in l.1.col.2.C. de rei vēdi catio. Et ita illis tēporibus in cōtingētia istius casus fuerat dictū. quod est menti tenendū ad declarationē istius reg. Ex quibus plures aliæ similes quęstiones diffiniri possent.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, Nunquid regula ista obstet gratiæ tertij non collitigantis lite pendente inter alios impetratæ, sed per collitigantem in iudicio productæ?

SOLVTIO. Ista quæstio fuit heri 22.Maij & secunda Iunij M.D.XXXVI. proposita, & ventilata in Rota coram R. P.D.Marcello electo Marsicano, in causa Placentina paro

F chialis de Versocana. Et domini fuerūt varij. Et vt difficultas, & quæstio ista faciliùs intelligatur, series negotij ita se habet: Franciscus de Miranda, & quidam Christophorus Vrbina contendebant inuicem super prædicta parochiali. Deinde D.Franciscus Solis, Episcopus Balneoregen. fuit citatus, & tractus ad eandē causam per D.Franciscum Miranda. Itaq; dictus Mirāda, & episcopus ex vna parte erant collitigantes: ex alia verò idem Miranda, & dictus Christophorus. Pēdēte huiusmodi lite, Christophorus impetrauit vnū Breue à papa Clemente: in quo papa annullabat quascunq; alias prouisiones super dicta parochiali, aliis quàm Christophoro factas, decernens irritū, &c. Posteà Christophorus obiit, & totū ius Christophori per subrogationē deuenit in persona dicti Francisci Mirāda. Itaq; lis remanebat

nebat solùm inter dictum Miranda, & episcopum haben- A
tem titulum anterioris datę, & in possessione dictę parochialis existentem. Et quia dictus Franciscus Mirãda spoliauerat episcopũ suspenso petitorio, egit episcopus contra eũ possessorio recuperandæ. Franciscus produxit contra episcopum prædictum Breue, quod impetrauerat dictus quondam Christophorus, dum viueret, ad effectum, vt ostenderet episcopum nullum habere titulum, neque possessionem propter decretum irritans dicti Breuis, sine quo titulo saltem colorato episcopus possessorio restituendæ agere non poterat, iuxta vulgatas decisio. episcopus verò contra Breue excepit de ista regula, quia per illud tollebatur sibi ius quæsitum: dubitatum fuit, nũquid isto casu haberet locum regula? B

Pro parte affirmatiua dicebatur, ꝙ sic. Nam regula ista innititur æquitati, quæ isto casu militare videtur, maximè contra dictum Breue exorbitãs, rigorosum, & insolitum. Et licet regula loquatur in causis, verum est dicere episcopum fuisse cum præfatis in eadem causa, & super eodem beneficio. Nam licet inter episcopum & Christophorum non esset lis: erat tamen eadem causa, quæ sufficit, cùm aliud sit causa, aliud ius: vulg. c. forus. de verb. sig.

Præterea, quia ius obueniens ex dicto Breui, tempore quo Franciscus Miranda excipit de eo, iam erat consolidatũ in persona dicti Francisci, & effectum fuit totaliter suum, iuxta l. hæreditas. de acqui. hære. Vnde qua ratione obstaret regula, si Franciscus impetraret Breue prædictũ, C
eadem ratione, quando ius procedens ex Breui, est effectum ipsius opponẽtis: arg. c. abbate sanè. de re iud. lib. 6.

Præterea, quia si dicimus regulam episcopo isto casu non suffragari, sequeretur hoc absurdum, ꝙ multoties intrusi in sua se intrusione confouerent. Pone enim litem esse super vno beneficio inter A. titulum habentem, & B. possessorem intrusum: C. tertius impetrat gratiam annullatiuam tituli A. facta mentione de lite. Certè si dicimus non posse A. dare de regula ista, B. intrusus contra A. poterit absolutoriam petere, cùm reperiatur titulus ipsius A. extinctus per gratiam C. Quæ quàm sint absurda, quilibet discernere potest. Et ideo dicendum videtur, ꝙ vbi gratia tertij impetrata lite pendente inter duos tollit ti-

D tulum, vel aliàs prçiudicat alteri litigantium, si alter vtitur illo iure contra suum aduersarium collitigantem, proculdubio locus erit regulæ, per ea quæ dicit Old. consil. 299. & sequitur Fely. in c. in nostra. in 15. corr. de rescrip.

Istis tamen rationibus non obstantib. maior pars Dominorum concluserunt contrarium, videlicet, nõ esse hoc casu locum regulæ per istas rationes. Primò, quia ista regula fuit semper interpretata tantùm habere locum inter collitigantes, vt sic inquantum fieri posset, interpretetur secũdum ius commune, quod noluit in medio litis sacras iussiones impetrari posse, ne ius collitigantis turbetur. Et hoc denotat illud verbum, Causis, positum hic in regula, quæ largo modo litem comprehendit, vt traditur in l. E causas. C. de transac. Cùm igitur Christophorus prædictũ Breue impetrasset, tempore quo non erat lis inter ipsum & episcopũ, meritò regulæ non erit locus. Ista tamen non procederent tempore Hadriani VI. qui regulam generalem fecit, comprehendens omnia tempora. & idem fecit Sanctiss. D.N. Paulus Papa III. Itaq; decisio prçdicta locum habet tempore aliorum Pontificum, quorum regulæ tantùm ad concessiones lite pendente obtentas restringuntur, vt latiùs dixi in prçfatione istius regulæ. Et tenendo istum intellectum, prædicta facilè resoluũtur. Nec obstat, ꝙ illud Breue infert præiudicium, quia hoc non facit ꝙ sit locus regulæ: quia casus præiudiciales extra iudiciũ regulæ non subiiciuntur, sed sub dispositione iuris com- F munis relinquuntur: quç qualis sit, inferiùs dicetur in alia quæstione. Poterit igitur hic episcopus sibi consulere aduersus illud Breue per aliquam commissionem reductoriam Breuis ad ius cõmune, quæ denegari non solet, prçsertim quando commissio petitur cum illa clausula, Constito de bono iure. quod si non fecit, sibi imputet.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, an per derogationem istius regulæ, vigore cuius iam alicui competebat ante derogationẽ regulæ exceptio, tollatur sibi ius quæsitum?

SOLVTIO. Quidam antiqui tenebant, ꝙ sic, vt adnotauit summus ille vir Laurentius Puccius quondam cardinalis sanctorum quatuor, in quibusdam notabilibus expeditionum curiæ: rationem tamen aliquam non scripsit.

Et pro ista opinione facit, quia postquàm vigore alicuius A
legis acquisitum est ius alicui, princeps in preiudicium iuris vigore illius legis quæsiti non potest talem legem reuocare, quominus ad tuitionem dicti iuris quæsiti illa lex allegari posit. Ita tenent Imo. & D. Anto. in c. 1. de consti. per dictum Innoc. in c. nouit. de iud. Quem ibi latè sequitur Ab. in ver. quarta solutio, &c. Vbi infert, ꝙ leges prolatæ ab Imperatoribus in fauorem ecclesiarum & clericorum ex quo transierunt in priuilegium, non potuerũt per eosdem in præiudicium prædictorum reuocari. Et sequitur Fely. vtroq; loco. Ita videbatur in proposito dicendũ, ꝙ papa derogando huic regulæ, si per derogationem illius infertur præiudicium illi, cui iam priùs competit ius excipiendi vigore regulę, quòd nihilominus reuocatione B
non obstante, poterit excipere de regula. Et pro ista parte faciunt ea quæ Card. & Imo. tradunt in c. quia diligentia. de elect. sequitur Alex. in l. Gallus. §. & quid si tantùm. in 9. col. versi. secundò limitatur. ff. de lib. & posthu.

Sed istis non obstantib. contrarium videtur cõcludendum. Et in primis illud satis notissimũ est in iure, ꝙ princeps potest pro libito volũtatis tollere leges positiuas. c. 1. de consti. lib. 6. cùm illis non subiiciatur, sed illę subsunt ipsi: vulg. c. proposuit. de conces. præben. & tradit Alex. in consil. 2. col. 5. lib. 1. & alibi sæpe. Nam illius est destruere, cuius est condere: vulg. l. fi. C. de legib. Et ideo dicimus, ꝙ in principe est pro ratione voluntas, vt dicit Bal. in l. relegati. & ibi gl. ff. de pœ. Et hoc procedit etiam si per talem C
legem reuocatoriam tolleretur ius quæsitum alteri, non solùm virtute legis reuocatæ, sed ratione alicuius specialis tituli: quod fortius est, vt tradit not. Bart. in l. quoties. ff. de pollicit. & in l. Antiochensium. ff. de priuil. credi. & in procem. Digestorum. Vnde licet princeps per rescriptum suum auferens rem, vel beneficiũ alterius, teneatur ad recompensam, vt aliás dixi, quia talia rescripta seu concessiones intelliguntur sine alterius præiudicio: tamen vbi princeps non per viam rescripti, sed per viam legis generalis tolleret ius quæsitum, non tenetur ad aliquã recompensam, vt notabiliter concludit Alex. in consil. 109. visis iis. col. antepen. versic. ad tertium argumentum. lib. 3. & in consi. 189. incip. maturè. col. 5. libro 2. Sic igitur si papa per

D viam legis derogat isti regulę, non est dubiũ, per hoc non tollere ius quæsitum. Quia papa potest tollere ius quæsitum ex lege sua, vt dicit Pau. de Ca. cõsi. 216. inci. quomodo. sequitur Fely. in c. nouit. in 8. col. de iudic. Quinimò si per viam rescripti scienter derogat regulæ, non poterit ille, cui ius tollitur, vti exceptione illius. Quia satis constat papam in beneficialibus liberam habere potestatem, non solùm derogandi regulę, sed etiam sine causa prȩiudicandi alicui, & auferendi ius quæsitum, vt not. Abb. post Ant. in c. constitutus. col. 2. de reli. domi. cum sexentis concor. vt Mod. Mediolanen. scribunt in ca. qui in ecclesiarum. in 11. col. ver. secundus casus est. de constit.

Non obstant ea, quę in contrarium sunt adducta supe-
E riús. Quia procedunt illa, quando lex est pro aliquibus non subditis particulariter condita per viã priuilegij, non autem generaliter pro omnibus, vt loquuntur prædicti doc. in d. c. 1. & d. c. nouit. Tali enim casu princeps reuocare legem non potest, & reuocando non tollit ius quæsitũ ex illa lege. Secus tamen est, quando lex fuit generaliter edita pro omnibus, prout est regula ista, & non particulariter in priuilegium aliquarũ personarum. Quia tali casu reuocari potest, neq; curatur de præiudicio, vt notanter distinguit Paul. de Ca. in consi. 277. inci. primum dubium. lib. 1. & tradit Soci. consi. 156. col. 2. & Dec. consi. 229. circa fi. & Alex. consi. 101. col. 5. lib. 1. & Moder. prædicti, præsertim, quia quãdo derogatur regulæ, in fauorem certę per-
F sonæ, regula non tollitur, quominus alij eius exceptione vti possint. Nam sæpe in Rota illi in declaratoriis vidi per summos pontifices concessis derogari. & plures casus ponit B. M. Laurẽtius Cardinalis sanctorũ quatuor, in quodam suo libro adnotationum, fol. 168. In quibus derogatum fuit huic regulæ in fauorem certarum personarum; quas hìc breuitatis causa non referam, & tradit Deci. in l. edita. nu. 48. & seq. C. de eden. Nec prædictis obstat, si dicatur locum esse isti regulæ, etiam quando princeps scribit motu proprio, & ex certa scientia, vt superiùs in alia quæstione diximus: quia illud est verũ, nisi derogetur regulæ, vt hìc. Nam per motum proprium vel certam scientiam non censetur derogatum isti regulæ, nisi specialiter fiat derogatio, vt latè superiùs in proœ. regul. in 5. & 6. q.

dix

diximus. Et ideo semper locus erit exceptioni contra o- A
mnem gratiam tollẽtem ius quęsitum, etiam si fuerit motu proprio facta, nisi specialiter regulæ derogetur. Et tali casu sublata regula tollit ius excipiendi quęsitum ex ea. Et ita in simili in vna Parmen. spolij bonorum coram R.P.D. Petro Vortio fuit in Rota conclusum die 12. Iunij, M. D. XXXVIII. Nam in dicta causa dubitabatur, nunquid absolutio à iuramento & à periurij reatu ad effectum agẽdi & excipiendi, parte tamen citata, à sacra Pœnitentiaria obtẽta sub prætextu, ꝙ ille, qui iurauit, fuit enormissimè læsus, ius parti aduersæ sustulerit, vigore l. si quis maior. C. de transact. quæsitum aduersus cõtrauenientem? Et concluserunt Domini, ꝙ sic, probata enormissima læsione. Quia constat papam ex causa enormissimæ læsionis vo- B
luisse cõcedere absolutionem. Vnde si probatur quod illi asseritur, videtur tollere, & derogare l. si quis maior. Et hoc per quandam consequẽtiam videtur tollere ius quæsitum ex ea. Et per hoc causatum non fuit, tam ex absolutione, quæ tantùm concessit facultatem agendi, quàm ex probationibus enormissimæ læsionis, & cõtractus simulati posteà facti, quæ fieri non possent, nisi concessa absolutione, vt dicit Pau. de Cast. notabiliter in consi. 259. inci. circa primum. in 2. vol. Et ita etiam in hoc puncto conclusit concilium Neapolitanum in deci. 322. col. pe. & fin. Sed ista omnia nouissimè limitantur non habere locũ, quando papa per specialem gratiam vni factam, tolleret statuta, priuilegia, & consuetudines ecclesiæ confirmatas, per C
quæ fuerat iam ius quæsitum: quia tali casu locus esset isti regulæ, vt potest poni exemplum in causa Burgen. pẽsionis nuper in Rota coram R.P.D. Aquen. decisa. In qua est sciendũ, ꝙ ecclesia Burgen. habet statuta, consuetudines, & priuilegia, quibus disponitur, ꝙ omnes fructus cuiusdã abbatiæ, & illi annexorum, per vnum annũ cum dimidio pòst quamcunq; vacationem ipsius abbatiæ, sint eo ipso mensæ capitulari, siue fabricæ dictæ ecclesiæ applicati, cũ amplissimis clausulis. Accidit, ꝙ vacante dicta abbatia S. D.N.R. Cardinali de Grimaldis pensionem D. Ducat. super ea constituit, cum derogatione speciali statutorum, consuetudinum, & priuilegiorum dictæ ecclesiæ. Itaque vigore istarum literarum pẽsionis, Cardinalis contra ca-

D pitulum dictæ ecclesiæ ad pensionem egit. Capitulum verò prætendit ad pensionem non teneri ex eo, quia vacante abbatia, eo ipso ius in fructibus quæsitum fuit, itaque ecclesia grauari non poterat: Cardinalis replicabat dictis statutis & priuilegiis, in bullis pensionis in specie derogatum fuisse. Capitulum triplicabat papá non intellexisse: propterea velle tollere ius quæsitum ex dictis statutis & priuilegiis, & ita opposuerunt de ista regula. fuit dubitatum, nunquid esset hoc casu locus regulæ? Rota post varias aduocatorum informationes, hodie 7. Nouembris, M. D. XXXIX. coram eodem D. Petro episcopo Aquen. conclusit esse locum regulæ: quia papa, licet derogauerit dictis statutis cum amplissimis clausulis, non per hoc vi-
E sus fuit derogasse huic regulæ, quæ indiuiduam mentionem requirit, vt dicam in alia quæstione, quæ locũ habet, quando tollitur ius quæsitum ex priuilegio vel statuto.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, quid si per commissionem tollatur gratia alicuius, itáq; per illam commissionem reducimur ad ius commune, nunquid sit locus isti regulæ?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ non: quia fauorabilis & non præiudicialis reputatur illa via, per quam reuertimur ad ius commune, vt dicit glo. in verbo ad A. in c. ab exordio. 35. dist. & gl. magna in c. 3. de pręb. lib. 6. quam sequitur Alex. in l. si constante. in 2. col. ff. sol. ma. Rom. cõsi. 318. Mod. de Monteferrato in repe. l. nemo potest. col. 10.
F ff. de leg. 1. Et commissio ista nihil aliud facit, quàm tollere impedimentũ ad ius commune inductum per illam gratiam. Non igitur cõmissio est illa, quæ tollit effectualiter gratiam, sed ius cõmune ministerio cõmissionis, quę tollit obstaculum, vt dicit expressè Domi. in cõsi. 12. Vt in simili Io. Mod. Arch. & Io. And. in c. cũ aliquibus. de rescri. lib. 6. Exemplũ de homine ligato manibus ponũt. Nam si talis ab aliquo soluitur, & solutus scribat, nõ per hoc dicitur ministerio dissoluẽtis scribere, sed ille idem ex se hoc facit: licet si dissolutus nõ fuisset, minimè scriberet. Ita est hìc dicendum, ꝙ cõmissio, quę tollit obstaculum, non est illa quæ tollit, sed ius cõmune. Pro qua opin. facit dictum Abb. in c. veniens. in 7. col. nu. 22. ver. concludendo pręd icta. de rescri. Vbi dicit, ꝙ licet pręlatus per suum pactum

vel

vel renuntiationē ecclesiæ præiudicare non posset: hoc ta A
men nō procedit, quando per tale pactum ad ius cōmune reuerteretur. Quod dictū cum sexcentis aliis faciētibus ad propositū refert, & sequitur Ias. in l. si vnus. §. pactus. in 3. col. ff. de pact. Facit quod dicit Ant. de But. in c. cōstitutus. in j. col. de transact. cum concord. traditis per Fely. in cap. cùm accessissent. de constitu. & Deci. consil. 3. in 3. colū. Et ita reperio istam opinionē in terminis istius quęst. tenuisse Franciscum Curtiū iuniorem in consil. j. in 7. col. nu. 82. ver. 4. conclusio. quem sequitur quidam doctus moder. videlicet Barthol. Chassaneus in cōsil. 66. col. penul. nouiter impresso, vt ibi latiùs per eos. Et ita etiam tempore Sixti accidit casus bis in Rota in vna Eduen. Abbatiæ, & in alia Cameracen. præben. vt attestat r Io. Aloisius, Tusca. Me- B
diolanen. tunc aduocatus consistorialis celebris in j. volu. consil. fol. 167. & 198. Licet ibi non dicat, quid tunc fuerit resolutum, & ideo libenter viderem, quid super hoc Rota sentiret. Interim tamen tenenda esset illa decisio Curtij & Chassanei, quæ est in terminis, & in practica multùm proderit, quia vt dicit Fely. in cap. cum ordinem. col. 4. de rescrip. inuenire decisionem in terminis, multùm prodest in practica, & est doctissimi Doctoris: sed per regulas generales respondere, est doctoris positiui & pauperis: prout ipse idem dicit in cap. j. in 4. colum. de rescrip.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, an commissio, per quam reiicitur confessio minoris ætatis, & inhabilitatis in literis apostolicis in iudicio productis facta, tollat ius quæsitum ad effectum istius regulæ? C

SOLVTIO. Iste casus accidit tempore Sixti in Rota in causa Oscē. Abbatissatus de Cassinis inter quandā Cathatinā electā & Beatricem: & prout tunc dicebatur, ita nunc dicendū videtur, videlicet illi cōmissioni obstare regulam, istis rationibus. Primò, quia confessio facta in bullis, est facta principi in precibus corā eo porrectis. Secundò, quia est etiam approbata in iudicio per productionē literarū. Tertiò, quia geminata: quo casu talis cōfessio nō poterat ex prędictis causis sine prępiudicio illius, cui per eā ius quęritur, reuocari: iuxta not. in l. cùm precum. C. de liber. cau. & in cap. fin. vbi Ioan. And. de iureiuran. lib. 6. tradit Iason

D in l.cum transegisse.nu.10.C.de transact.& in l. conditioni.C.de inst.Et de geminata confessione habetur in l. scimus.C.de agri.& censi.cum concor.vt tradunt Moder.Papien.in.l.si certis.C. de pactis.& de omnibus prædictis in c.ex literis.de diuort. not.do. Anto. in c.attestationes.de despõ.impub. Et per eundẽ in c. cũ venerabilis. de excep. cũ similib.Ex quibus infertur,quòd electio Catharinę minoris & inhabilis, erat ipso iure nulla:& intrabat ius Beatricis, si modò per prædictã cõmissionẽ Catharinæ tollitur prędicta cõfessio.Ex quo prædicta minoritas & inhabilitas ꝓbatur,tollitur ius Beatrici, & sic erit locus isti regulę.Et ita in terminis videtur cõsi.Cald.12.tit. de rescrip.

Solùm obstat hìc vnũ,quia videtur per remotionẽ prę-
E dictæ confessionis nihil auferri à Beatrice,cùm minoritas Catharinæ,quæ inhabilitatem inducit,occultari nõ poterat:ita quòd potest Beatrix per testes probare illud idem, quod per confessionem inducebatur. Quo casu non videbatur principaliter præiudicari , cùm non auferatur ab ea probatio.Et licet ei tollatur releuamen probationis,non per hoc tollitur probatio. Quia aliud est probatio, aliud releuamẽ ab onere probandi.l.eũ qui.ff.de iureiur.vt dixi superiùs,quæst.10. Et cõfessio secundum cõmunem opinionẽ,nõ est probatio,sed releuamen probationis,vt latè probant Modern.post alios in rubr.de probat.nu.4.Et hoc maximè procedit in casu isto , quia cõfessio prædicta fuerat ꝑ mulierẽ minorẽ annisfacta,nec fuerat acceptata.
F Quo casu faciliùs ex triplici capite fragilitatis,& non acceptationis posset reuocari. Tamen tenẽdo primã opinionem,ad ista potest responderi, quòd magnum præiudiciũ fit Beatrici in hoc,quòd grauatur onere probãdi.Quia cũ dubius sit litis euentus,cogitur rem iam clarissimã, & expeditam per confessionem Catharinæ in dubiũ reuocare, maximè, quia iustè timere potest Beatrix subornationem testium.Quia qua ratione Catharina ausa est contra confessionem suam ita qualificatã venire : eadem ratione est præsumẽdum eam impedire posse, ne probari possit eius inhabilitas.Quia,vt dicit Bal.in c.quia verisimile. de præsumpt.propter dulcedinem rerum temporalium, studium corrumpendi testes adhibetur.Et hoc dicẽdum videtur in casu isto,quia hìc Catharina nõ venit per viam restitutio-

nis

nis aduersus suam confessionem. Quo casu licet per bene A
ficiũ restitutionis videretur releuari à grauamine illato sibi per suam cõfessioné, seruatis his, quæ dicit Egid decis. 693. cum sequenti. grauaretur tamen in alio. Quia vltra læsioné, sine qua nõ datur restitutio, teneretur plura alia copulatiuè probare ad eam cõstitutionem obtinendam: que enumerat Ias. post Alex. in l. si is qui temporaliter. §. si minor. ff. de iureiur. In quib. fortasse probãdis posset deficere: sed per huiusmodi cõmissionem obtentã releuatur ab omnibus prædictis, & solũ grauatur Beatrix. Ergo videtur in hoc præiudicari totaliter, & sic erit locus huic regulæ.

Est bene verum, quòd si Catharina obtineret commissionem prædictam per viam restitutionis, prout de iure, quòd tali casu non erit locus isti regulæ, cùm restitutio fieret secundum ius commune: de quo non potest aliquis B
præiudicium prætendere. Nam vtraque pars oneratur, & onus cum onere compensatur: arg. l. viro. ff. solut. matri. & dixi superiùs in alia quæst. de restitutione loquens. Sed in omnem euentum dici potest, hoc casu non esse locum regulæ, quia non tollitur ius principaliter, sed secundariò, & in consequentiam. Et tale ius non consideraretur ad effectum istius regulæ, vt diximus latè superiùs, quæstio. 3. sed adhuc dubito satis propter dictum consi. Cald.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, Ponamus Papam per suam commissionem reiecisse exceptionem mihi competentem contra aduersarium meum, puta de pœna contenta in ca. C
cum qui. de præbend. lib. 6. vel de iniectione manus in clericum. Ex quibus quis incurrit pœnam, & priuationé ipso iure. Nunquid per hoc dicatur mihi tolli ius quæsitum?

SOLVTIO. Patet ex his quæ dicta fuerũt superius in 11. q. Sed tamé pars affirmatiua, videlicet, locũ esse isti regulę suaderi potest per dicta Moder. in c. fi: de constit. Non tamen omitto quòd q. ista accidit tépore Sixti IIII. in causa parochialis de Tuschiis Naueré. in qua quidam aduocati, tunc téporis, tenebant contrarium ista ratione. Quia per hoc, quòd papa aduersario ius amissum restituit, & vnà cũ exceptione cõpetenti mihi, reiicit etiã manuũ iniectioné, per hoc videtur secũ dispensasse. Quia per narratiuam prædictorum Papa visus fuit habere scientiã eorum,

D quæ à iure super prędictis disponũtur.cap.j.de cõsti.lib.6. & l.omniũ.C.de testa. Et per consequens sciuit aduersariũ fuisse ipso iure priuatum,vt in d.c.eum qui.Et à iudicio repellendum.iuxta c.pia.de excep.lib.6. Ex hoc igitur,quòd exceptiones huiusmodi reiecit, & voluit aduersariũ audiri in iure,videtur tacitè cum eodẽ dispẽsasse. iuxta l.quidam consulebant.ff.de re iudica. & quæ notantur in l.idem Vlpianus.ff.de excus.tuto.cum similibus. Inde proptereà dixit glo.in c.si aliquãdo.de senten.excõmuni. ꝙ per actum cum excõmunicato celebratũ papa videtur eũ absoluere.

Tamen istis nõ obstãtibus prima opinio videtur verior, videlicet,quòd locus sit isti regulæ. Pro qua est aduertendum in primis, quòd cõmissio præfata ad petitionem aduersarij cõcessa principaliter fuit ad iurisdictionẽ tribuendam, cùm concedantur per viam iustitiæ. Non autem est actus per quem soleat tribui principaliter dispẽsatio, quæ innititur gratiæ.Per hoc igitur,quòd ad narrationẽ meam papa concedat rescriptum,siue commissionem,non censetur mecum dispensare, vt est textus notabilis in l.libertus. la secunda.quem ibi notat Ange.ff.de in ius vocand. Nam ad hoc,vt papa per actũ quem facit, videatur dispensationem inducere,sex necessaria requirũtur.Primò,quòd princeps sciat factum, & ex illo iuris dispositionem. Secundò, ꝙ pariter sciat esse opus in illo facto dispẽsatione. Tertiò, quòd papa ex certa scientia affirmatiuum actum faciat, & quòd illum exprimat.Quartò,quòd de causa dispensationis motiua cognoscat. Quintò, quòd ex eius actu tertius non lædatur.Ita concludunt Innocen.& Ioan.And.in cap. veniens.de filiis presbyter. & plures alij relati per Moder. in dicta l.quidam. Sextò,quòd ista in cõmissione facta lite pendente papa huic regulæ deroget,aliàs prędicta non sufficerent,vt est dictum superiùs in 6.qõ.procemij,& hìc, quæstione decimaquinta:quæ omnia in dicta commissione defecerunt,& per consequens dicendum,illam non sustulisse ius quæsitũ. Nam licet ille,qui in prædictas pœnas inciderat,in sua cõmissione de prædictis incidenter mentionem fecerit, tamen non plenè & principaliter narrat factum super eo dispensari petens,nec in ea dispensatur:itaque apparet ius impetrãtis saluũ remansisse.Et præsuppo- sito,quòd papa sciuerit factũ, illa scientia non inducit ab-

solu-

ſolutionem excommunicationis incurſæ propter iniectio A nem, quia requiritur, ꝙ expreſsè fiat, vt eſt text. in clemen. ſi ſummus. de ſenten. excõmunic. Nec obſtat gloſ. in dicto cap. ſi aliquãdo. quia illa gloſ. intelligitur quando apparebat papam ad effectũ illius actus abſoluere velle. Alias in dubio abſoluere non videtur, vt dicit domi. Anto. in d. ca. veniens. & in d. c. ſi aliquãdo. per tex. in dicta clem. ſi ſummus. Et hoc idem tenet Paul. in clem. eos. de conſanguini. & affinit. Quinimò præſuppoſito, ꝙ ſola ſciẽtia ſufficeret, requiritur etiã, quòd illa ſit expreſsè ſcripta, vt dicit Imol. in d. l. quidam. per gloſ. in cap. ſtatutum. in verb. literarum. de reſcrip. lib. 6. Quam ad hoc pro ſingulari notãt moder. Bononien. in repet. rubr. C. de proba. in ſeptima columna, cum multis cõcor. vt ſcribit Soci. in conſil. 59. circa finem. B Nam licet papa diſpenſet cum clerico digno priuatione, non per hoc intelligitur tollere ius alteri quæſitũ, vt dicit Ioan. And. in cap. dudum. primo. in fin. de elect. quem cum aliis cõcordan. ſequitur Fely. in c. cauſam. in 9. col. verſicu. interpretatio priuilegij. de reſcrip. Et ſola expreſsio etiam cum clauſula, Non obſtãtibus. & clauſula, Supplentes. non ſufficeret ad inducendã habilitatẽ perſonæ cũ præiudicio tertij, secũdum magis cõmunem opinionem, quam refert Alexan. in d. l. quidam. in 3. colũ. Imò quando omnia prædicta cõcurrerent, quæ in caſu noſtro interuenerũt, etiam cum expreſſa derogatione iuris quæſiti, eſſet dubitãdum, nũquid papa dando immunitatẽ delinquẽti, videatur expreſsè tollere mihi ius quæſitum, auferendo exceptionem C peremptoriã mihi cõpetentẽ? quod nõ examino hìc, cùm ſint præter propoſitã quęſtionem. Sed hoc pleniùs attigit Abb. in diſputatione ſua prima poſt doct. in c. quæ in eccleſiarũ. de cõſtit. & tangit expreſsè Alex. in cõſi. 136. in 2. col. lib. 2. & eſt text. & ibi notant omnes Moder. in c. ex parte. el 2. de offic. deleg. & dixi in alia quæſtione. Sufficit enim quo ad præſentẽ quæſtionem in prædicta cõmiſsione expreſsè non fuiſſe derogatum illi regulæ, neque in ea exprimi ea, quæ ſuperiùs dicta ſunt neceſſaria ad talẽ effectum fuiſſe. Concludendum eſt igitur, per eam ius quæſitum mihi, reſultans ex exceptione dicti cap. cum qui. & ca. ſi quis ſuadente. 17. quæſt. quarta. non ſublatum eſſe. Pro quibus faciunt ea, quæ diſtinguẽdo ſcribit Deci. in c. quoniam. de

D constitu.col.6.versicu.prima est, quòd si constitutio, &c. dixi latiùs in alia quæstione.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, ponamus Papam lite pendente, fauore reipublicæ cõcessisse scriptum, vel commissionem in prçiudicium collitigantis, cum clausula generali, Non obstante, nunquid erit locus isti regulæ?

SOLVTIO. Pro solutione istius quæstionis plura possunt dici: tamen resecando superflua, concludendum est locum non esse regulæ. Pro qua opinione est dictum Barto.in extrauag.ad reprimen.in versic. non obstan.in 1. col. Et ratio istius decisionis est, quia fauore reipublicæ recedimus à regulis iuris, vt dicit Roma.in consi.31. Adeò E quòd potest auferri ius alicui, vt tradit Angel.in consi.351. incip.generosus.in 1.col.cum multis concord. Quos præter ista, copiosè more suo cumulat Fely. in c. nonnulli. in 7.fallentia.colum.22.cum duabus sequen.de rescrip. Hinc est, quòd licet in pœnalibus non habeat locum extensio: illud tamen fallit, nisi ratione reipublicæ. Ita pulchrè consuluit Andr. Sicul.in consil. 48.incip. præclarè. in 1.col.2. vol. Et ad propositum faciunt ea quæ longo discursu scribit Ias.in l.Barbarius.in 6.col.ff.de offi. præto. Vbi tredecim dicta cumulat super hoc. Per quæ Rota de anno M.D. XXXII.die 7. Aprilis in vna Bononien.bonorum de Guizileriis, coram domino Paulo Capisucco tenuit istã opinionem & limitationem ad istam regulam. Tamen ego F super hoc dubitabam, quia licet Papa propter bonum publicum posset ius quæsitum tollere, & censeatur per hoc, derogasse iuri communi, cuius scientiam præsumitur habere: tamen secus est in istis regulis, quibus de stylo curiæ derogatum illis non censetur, etiam per clausulas generales, nisi de illis specialiter fiat mentio, vt sæpius dictũ fuit, vt latiùs scripsi in 6.q.procemij, ita quòd regula ista semper obstabit, nisi dicamus isto casu censeri in dubio derogatum illi, quod non audeo firmare, cum nullibi hoc probetur, præsertim quia illa causa Bononi. erat profana, in qua ius quæsitũ non fundatur sicut in beneficialibus. nam in profanis acquiritur verum ius, & dominiũ, quod est de iure naturali, vt tradit Alex.in l.cùm hæredes. ff.de acqui. pos. Non sic est in beneficialib. in quibus nemo est domi-

nus,

nus, neque etiam ipse Papa, vt in c.2.de pecul.cle.& in c. A
2.de dona.& in c.non liceat Papæ.12.q.1.Et ob eam causam in profanis Papa protestatur se non velle alicui præiudicare, vt patet in c.nouit.de iudic. & in c.per venerabilem.qui fil.sint legi.Et tradit Anto.Alex.in terminis istius regulæ loquens, in consil.147.in 3.col.& ante ipsum Soci. consi.32.col.penul.lib.1.Hinc est, quòd si laico Papa mandaret, quòd dimitteret ius suum, & alteri cederet, non teneretur obedire, vt dicit Innocent. in c.quia plerique. de immu.eccles.sequitur Gemi.in repe.c.postulasti.de rescri. Sed in beneficialibus aliud est dicendum, in quibus procedit ista regula propter plenissimam Papæ iurisdictionem, vt dicitur in c.2.de præben. lib.6.& in clem. 1.vt lite penden.tradit Socin.consil. 166.in 2. col.& consil. 164.in B
antepenultima columna.

QVAESTIO VIGESIMA.

QVAERO, Nunquid commissio quæ tollit narratiuam bullæ, dicatur tollere ius quæsitum?

SOLVTIO. Olim in Rota fuit datum hoc dubium in causa Redonen.capellæ coram Grassis, & fuit dictum quòd sic, ex eo, quia per bullam verificatam in sua narratiua acquiritur ius in re, iuxta not. in c.si tibi absenti.de præbend. lib.6.& in c.fi. de conces.præben. eodem libro. Sed ius acquisitum per bullam non debet tolli per commissionem, cùm sit ius multis vigiliis & impẽsis procuratum. Commissio autem non conceditur nisi ad effectum, vt ius & iustitia ministretur: non vt ius tollatur, & C
ideo si contrarium fit, erit locus regulæ.

Et secundum istam resolutionem possent plures similes quęstiones decidi, quæ fuerunt etiam olim tempore Sixti ventilatæ in Rota, quas propter penuriam temporis, non examino, cùm vnico verbo resolui possent, vt dicamus in istis omnibus casibus sequentibus tolli ius quæsitũ, & locum esse regulæ. Primò, quando commissio mandat non stari assertis per Papã in suis literis, nisi quatenus ostendatur supplicatio. Secundò, quando commissio mandat, quòd ad probandum ea, quæ post instrumentum probari deberent, detur fides solùm testibus. Tertiò, quando per gratiam perinde validatur dispẽsatio, & suppletur expressio, & ea quæ sunt tacita in prima. Quartò, per commis-

D sionem, per quam Papa mandat nouas prærogatiuas proficere ad beneficia acceptata, etiam tollitur ius quęsitum. Quintò, quando per commissionem reiectiuam alterius commissionis, mandatur dari fidem probationi aliàs inualidæ. Sextò, quando commissio absoluit à necessitate probandi illum, qui impetrauerat beneficium, vt reseruatum. Septimò, quando commissio supplet tempus elapsum, vel tollit impedimentũ. Octauò, quando commissio mandat dari fidem libris Secretariorũ. Nonò, quando mandat validare collationem ordinarij non ritè factam. Decimò, quando Papa declarat beneficiũ non esse comprehensum sub gratia. Huiusmodi similes sexcentæ sunt quæstiones ad regulam istam pertinentes. Quæ facilè ex

E deductis in præcedentibus & seq. quæst. decidi poterunt.

Non tamen omitto, quòd anno M.D.XXX. de mense Februario coram R.P.D. Petro Vortio Episcopo Aquen. in vna Palen. Abbatiæ, pro D. Patriarcha de Hierusalẽ, contigit similis quæstio superioribus. Fuit igitur dubitatum, nunquid si commissio mandat cassari supplicationem de registro antequam peruenerit ad manus impetrantis, dicatur locum esse huic regulæ, tanquam dicatur tolli ius quæsitum? Domini consuluerunt quòd non. Quia antequam supplicatio perueniat ad manus partis, potest cassari & reformari per Datarium, & alios officiales, vt experientia docemur: tantò fortius per Papam. Nam non dicitur adhuc parti ius quæsitum, donec supplicatio sit rela-

F xata, & producatur in mundum: arg. l. contractus. C. de fi. instru. Si tamen Papa antequam exeat manus officialium, mandet cassari, locus non erit regulæ, & ita iudicatũ fuit.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, Quia sæpe Papa in literis suis vtitur illa clausula, Non obstante collatione alteri facta, prout fecit in vna Hispalen. inter Dominũ Episcopum Solis, & Franciscum Miranda, nunquid dicta clausula tollat ius quæsitum ex collatione valida?

SOLVTIO. Compostel. Io. And. Abb. & Mod. in c. causam. de rescri. dicunt illa verba ius quæsitum non tollere, quia intelligi debent de collatione inualida. Et hoc idem Alex. pluribus locis sequitur, cumulatis per Mod. Papien. in l. fi. ff. de consti. prin. & reassumit Deci. in cons. 292. in 2.

col.

col.& vltra ipsos hoc idem Alex.tenet in consi.34. col.pe. A & consi.108.col.2.in 6.volu.nouiter impresso.

Sed in contrarium facit decis.Mod.Dominorum meorum facta in vna causa Poloniæ coram D. Camillo de Balionibus de mense Octob.M.D.XX. In qua voluerunt gratiam reseruationis beneficiorum cum suspensione quarumcunq; gratiarum, exceptis nominationibus regiis, intelligi debere de nominationibus validis, non de inualidis & reuocatis. Quam Dominorum decis.latissimè scribit D.Guli.Cassiodorus Episcopus Algar.in suis collectaneis decisionum.fol.154.Et pro ea facit tex.in c.dudum.2. de elec.& in c.si gratiosè.de rescri.lib.6. & in c.nō potest. de præben.eod.lib.Quibus iuribus probatur dispensationem cum retētione beneficiorum obtentorū concessam, B intelligi de retentione valida & canonica, non de inualida.Quia proditum est, verba generaliter prolata, intelligi debere de actu valido, non de inualido, vulg.l.4.§.condemnatum.de re iudi.l.1.§.docere.ff.ne quis eū qui in ius voc.vi exi.& in c.qualiter.de pact.& in c.veniens.de cleri. non resi.per quæ iura simul cum aliis rationibus & dictis, Deci.in c.1.in 5.& 6.col.impugnat Compostel.ac etiā Fel. de eius dicto videtur dubitare in d.c.causam. in 13. col. in versi.non obstante collatione,&c.in fi.illius vers.Pro quibus faciunt quæ Aret.tradit in l.in substitutione. col.pen. & fi.ff.de vulg.& pupil. Et magis in indiuiduo faciunt ea, quæ Abb.dicit in consi.98.in causa & quæstione. col.pen. versic.prætereà.vol.1.& quæ dicit Bart.in l.non putauit.§. C non quæuis.ff.de bo.pos.contra tab. Nam de actu inualido non est necessaria mentio, vt latè tradunt Mod.in c.ex tenore.post gl.ibi de rescri.Clausula igitur prædicta, Non obstante collatione alteri facta, debet potius intelligi de collatione valida, quæ obstat, non de inualida, quæ non obstat, nec per consequens derogatione eget.

Quid dicendum? Considerandum est diligenter, quòd magna est differentia inter clausulis præseruatiuas gratiarum, positas in gratia tertij, quæ non tendunt in præiudicium, neque in gratiam, vel vtilitatem tertij & clausulam, Non obstante. Quia clausula præseruatiua ab vsu patrisfamilias, præseruat gratiam quatenus sit valida: prout in exemplo dictæ decisionis contigit. Nam in

D illo casu Leo Papa x. reuocauerat per suã regulam omnes nominandi facultates ad beneficia concessas Regi Poloniæ, qui fortè iam ante reuocationem ad beneficium vacaturum quendam nominauerat. Posteà idem Leo concesit Oratori dicti Regis nunc episcopo Plocen. gratiam reseruationis cum suspensione omnium gratiarum expectatiuarum, exceptis nominationibus præfato Regi concessis. Vacauit posteà beneficium, fuit dubitatum nũquid deberetur, nominatio à Rege ante reuocationem, an verò Oratori? Dicebat Orator, quòd sibi debebatur, ex eo, ꝙ nominationes erant per regulam reuocatæ. Replicabat alter, nominationes fuisse posteà per clausulam positam in reseruatione Oratoris prę̨seruatas. Triplicabat Orator E per dictã clausulam, videri nominationes tantùm validas, non inualidas prę̨seruari, per iura superiùs alleg. Tandem Rota omnibus discusis pro Oratore pronuntiauit, propter prædictam rationem clausulæ præseruatiuæ, quæ venit ad augendum gratiam, & non ad diminuendum: vulg. l. legata inutiliter. de adim. lega. Non ita in clausula, Non obstante collatione alteri facta, quæ venit ad diminutionem, & sic est odiosa: cõuenit igitur eam mitiùs interpretari, quia, vt dicit gl. Bar. & Mod. in l. fi. §. in cõputatione. C. de iu. deli. & Domi. in c. si Papa. in fi. prin. de priuil. li. 6. potiùs debet tolerari, ꝙ verba rescripti odiosi nihil operentur, quàm ꝙ aliquis damnum patiatur: non quia Papa hoc non posit, sed quia in dubio non præsumitur velle F alteri tollere ius quę̨situm. Et sic apparet, ꝙ illa decis. Dominorum continet longè diuersum casum ab isto, prę̨sertim etiã propter rationes, quas posui superiùs in 1. q. quas latiùs Fely. & Mod. roborant in d. c. causam. in 9. & 10. col.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, Vtrum in casibus in quibus regula ista læsis non suffragatur, sit aliquod remedium proditum de iure communi ad annullandam gratiam, per quam alicui tollitur ius quæsitum?

SOLVTIO. Duplex est remedium de iure communi. Primum per viam actionis, ex l. 2. §. si quid à principe. ff. ne quid in lo. publ. & ex aliis legibus superiùs alleg. in princ. 2. q. Nam dabitur actio ex illis legibus ad retractandã & annullandam gratiã præiudicialem, petendo illam annul-

laxi

lari ex defectu intentionis papæ, per plures coniecturas, A quas Fely. tradit in c. super literis. de rescript, & Decius cõ si. 541. Et licet isto casu non sit prodita aliqua specialis, & nominata actio ad retractandum gratias præiudiciales, tamen illa actio ex lege sufficit. Nam, vt dicit Bart. in l. 1. ff. de cond. ex lege, quando lex non inducit aliquam actionẽ specialem, semper competit actio ex lege tanquam subsidiaria. Secundum remedium ordinarium de iure communi datur per viã exceptionis, quæ agẽti obstat, & semper defectus intẽtionis principis debet esse fundamentũ agentis vel excipientis: quia vbi aliàs intentio papæ esset clara ad præiudicãdum in istis beneficialibus, & derogaret huic regulæ cessarẽt omnia remedia, & sequẽda esset papæ volũtas; vt superius dictũ est in alia. q. vel cõpetit off. iudicis. B

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, an legatus de latere, vel alius inferior ordinarius possit tollere expresse ius quæsitum, derogando huic regulæ sicut papa?

SOLVTIO. Concludendum est quòd non, quia hoc solius principis est, vt tenet expresse Bal. in l. 2. col. 10. versic. nota ꝙ plenitudo. C. de seruitu. & aqua. & hoc etiam tenet Federic. in consi. 200. & Rom. in consi. 37. viso puncto. ver. quo ad secundum. cum pluribus aliis concordantiis traditis per Stephanum Bertrandum in consil. 12. circa fin. lib. 3. Et hoc quod dictum est de legato, generaliter procedit in quocunque alio inferiore, vt Decius post mod. latiùs probat in cap. ex parte. el secundo, in 4. col. de offi. deleg. vbi C hoc limitat non procedere, quando per viam legis statuendo ius quæsitum tolleretur, vt ibi latiùs per eum.

REGVLA DE INFIRMIS RESIGNANTIBVS INFRA VIGINTI DIES.

ITEM voluit, quòd si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium, siue simpliciter siue ex causa permutationis, & postea infra viginti dies, à die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos, de ipsa infirmitate decesserit, ac ipsum beneficium conferatur per resignationem sic factam: Collatio huiusmodi nulla sit, ipsúmque beneficium per obitum vacare censeatur.

D PRAEFATIO.

Regula iſta de infirmis reſignātibus, quia in foro & curia quotidiano vſu recepta eſt, vtilis iudicatur, iuxta tex. in l. certè. in fi. ff. de preca. Et ideo quia vtilis eſt, iucunda etiā videri debet. Nam, vt inquit Bal. in c. ex tenore. de reſcrip. tūc ſapiunt leges, cū practicātur: quia ſic fructus ex arbore colliguntur. Proinde legūlatores veteres ab vtilitate exordientes, cōſueuerūt pręmiis quibuſdā ſtudioſos ad legū ſtudium inuitare: vt patet in proœmio inſtitutionum. §. fi. & in auth. de hęred. & falci. §. fi. pro certo habentes id quod erat, neminem futurū ſine præmio, aut pręmiorū ſpe, qui vellet tam inexhauſtos innumerabilium legum per ſaxa labores ſubire, niſi mallet, vt Siſyphus ille

E in fabulis, ſudans ſaxum fruſtra voluerę, nec aliquid profi. cere. Præmium ergo fuit, vel vtilitatis ſpes, quæ homines ad huius ſcientiæ ſtudium inuitauit: ſine quo vix vnus inuęniretur, qui legū ſtudiū ſibi expedire putaret, iuxta ea quæ Ouid. lib. 2. de Pōto ad Maximū ſcribit. Hac igitur ratione regula iſta iucunda, & voluptatis plena iudicabitur. Quia ex eius vſu curiales omnes maximū decerpent fructum, ac in theorica nō mediocre vtilitatis incremētū. Diſtribuetur igitur totus illius regulæ tractatus in tres partes principales. Prima pars quæ duodecim quæſtiones continet, perſonas reſpiciet, in quib. locū iſta regula habere poſsit. Secūda pars, quę totidē etiā quęſtiones habet, circa beneficia verſabitur. Tertia pars, caſus diuerſos p 10. & 7. q. numera

F bit, in qbus regula habere locū poſsit: ſequutus in hoc ordinē imperatoris in §. fi. inſt. de iur. na. Qui de iure tractaturus, prius de pſonis, ſecūdo de reb. tertio de actioni. pręmiſit. Sed operępretiū erit, antequā ad propoſitā materiā veniamus pauca quędā de origine illius reg. pręmittere.

Regula igitur iſta prius originem habuit a Bonifacio. 8. qui eam edidit Calendis Maij, pontificatus ſui anno octauo, vt in eius regulis patet. Neque alij pontifices ante eum à Ioanne vigeſimoſecundo incipiendo (à quo regulæ cancellariæ initium habuerunt) vllam de illa regula in ſuis regulis mentionē fecerūt: vt apparet ex quinterno cācellarię apoſtolicæ. Vnum tamē nō omitto, quòd cum plures ſint in hoc volumine notabiles regulæ editæ: nulla tamen ſæpius innouata à ſummis pōtificibus reperietur quàm iſta.

Nam

Nam post Bonifacium, Martinus Quintus regulam istam A confirmauit. Ex qua postea Nicolaus Quintus extrauagantem fecit, quam habeo inter non impressas. In qua vnum plus voluit, quòd literæ resignationis viuẽte resignãte expedirentur. Aliàs decreuit omnia esse irrita, vt ibi latius disponitur. Deinde post multa tempora Inno. v i i i. per quãdam extrauagãtem suam, quæ incipit, sicut bonus pastor, regulam istã visus fuit extendere ad resignationes infirmi vigore facultatis concessæ, in manibus cuiusuis personę in dignitate cõstitutæ factas. Tamen ibi regulam modificauit in duobus, videlicet, respectu tẽporis, & respectu vacationis. Respectu tẽporis, quia cum regula ista assignet terminum 20. dierum, ibi statuit vnum mensem, infra quem si taliter resignãtes morerẽtur, beneficiũ per obitum vacare B censeretur. Respectu etiã vacationis istam regulam immutauit, quia hic resignatio mortui infra viginti dies valet, sed collatio vigore illius facta aunullatur. Sed in d. extraua. resignationes taliter factæ præsumuntur fictæ & simulatæ. Quod quãtũ inter se differat & importet, dicem' inferius in alia quæstione. Et declarat Ro in cõsi. 342. Est bene verum, ꝙ in regulis Martini. v. Eugenij i i i i. & Nic. v. nulla in hoc est differẽtia, ex eo, quia ibi resignatio annullatur. Et in hoc etiam differt ista regula ab illis quæ concordabunt cum. d. extrauag. Regula igitur ista procedit quando resignatio nõ fuit facta vigore facultatis, sed iure ordinario.

Prætereà, vlterius est notandum, quòd licet regula ista vsque ad nostra tempora intacta manserit, Moderni tamẽ C pontifices eam in aliquibus innouarũt seu ampliarũt. Nã Iulius i i. primus ad istã regulã addidit illud, quod hodie in regulis modernis cernimus, videlicet ꝙ dies viginti à tẽpore præstandi consensus cõputarentur, quod antea in regulis prædecessorũ scriptum nõ erat. Postea Hadrianus v i. istam regulã in duobus ampliauit & renouauit. Primò, dum addidit illa verba, videlicet, quamuis autoritate conferatur, &c. Quæ quidẽ verba fuerũt addita ad istum effectum, vt regula cõprehenderet collationes factas ex causa resignationis per legatos & ordinarios extra curiã. de quo sæpe dubitat Rota, vt inferius apparebit. Tamen hoc dubium postea tẽpore Clementis v i i. fuit in Rota decisum, vt dicam inferius in quadã quęstione. Secundo Hadrianus

D regulam ampliauit, vt haberet locum in resignationibus officiorum Romanę curiæ in infirmitate factis, de quo tamē Iulius.2.antea regulā ad partem cōposuerat. Clemēs verò.7.ad istā regulā nihil addidit, sed per quādā extrauagantem eam, & ad resignationes in sanitate factas, dūmodo in infirmitate præstaretur consensus, & infra 20. dies postea moreretur extēdit. Quod odio cardinalis de Vich, qui in conclaui plurimum ei obstiterat, Clemētem fecisse satis compertum est. nihilominus postremo Paulus papa 3.in suis extraordinariis regulis, quo ad hoc Clementē est imitatus. Ex quibus omnibus apparet multipliciter regulā istam fuisse variatam. Et ideo ego propter huiusmodi pontificum varietatem regulam istam, prout communiter ha-
E betur in quinterno Rotæ, & prout in ea practicatur, ita interpretandam assumam. Rem igitur ipsam aggrediamur.

PRIMA PARS QVÆ CIRCA personas vertitur.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur quæro nunquid ista regula liget papam infirmum renuntiantem papatui secundum formam.c.1.de renunt.lib.6.

SOLVTIO Quamuis quæstionē istam non speremus diebus nostris contingere, pro ornatu tamē materiæ, & ad bene esse discutiēdam duxi. Licet non ignoremus antiquis temporibus plures fuisse pontifices, qui papatui renuntiarunt, vt inferius subiiciam. Venio
F ad quęstionem in qua videtur dicendum pro parte negatiua papā non cōprehēdi sub ista regula, ex eo, quia in generali sermone non cōprehenditur persona constituentis siue loquentis.l.1.in fi.ff.de sena.& l.inquisitio.C. de solu. & l.mercedem.§.fi.de act.emp.Neq; etiam in generali sermone à quocunq; prolato intelligitur persona papę, vt est glo in c.de forma.22.q.5. quam sequitur Ias.in rep. secunda.l.frater à fratre.nu.16.ff.de cōdi.indeb. & latius mode. & Ripa in l.1.in 8.col.nu.56.ff.de vulg.& pupil,

Præterea, quia nemo seipsum ex sua sentētia cōstringit, cum esse debeat discrimē inter ligantem & soluentē.c.debitum.de bapt. Neque de iure soleat pari in parem iurisdictio tribui, vt in l.pe.ff.de arb. cum actio & passio non possint in eod.subiecto esse.l.Vranius.versic.sed cū duo.ff. de fideiuss.

fideiuss.Ergo neq; ligabitur sua cōstitutione papa,quę est A etiam iurisdictionis,vt arguit Bald.in authent.quæ res. C. de sacrosanct eccle.

Præterea,quia cum iste casus sit rarus,miraculi loco haberi debet, vt dicitur in §.quantumcunque.in authent. de consul.Et ideo ista regula non adaptatur ad illam,tanquā quòd papa de illo non cogitauerit.l.nam ad ea. ff. de leg.

Et in specie,quòd regulę cancellarię non ligent Papam tenuit Pet.de Anch.consi.290.Quē referūt mod. in tract. de benefi.in 1.parte.q.12.num.7.& ante ipsos Feli.in c. ad aures.in 7.col.versi.octaua conclusio.de rescrip.Idē Fely. & mod.in c.1. de const.& in c.quòd super his.in 4. colum. de fide instr.Quo in loco certatim doctores tenēt regulas cancellariæ,neq; dispositiones canonum ligare summum B pontificem earum conditorem.Ratio redditur per Bal. in c.1.circa fi.in tit.de alie.feud. Quia ex quo Deus papæ leges subiecit,eius celsitudini nulla lex imponi potest.Quia legibus est solutus.Et ita etiam tenet Firm.in tract.de episcop.lib.4.q.16.fol.18.Et hac ratione dicimus, quòd dispositio.c.auaritiæ.de elect.lib.6.papam non ligat,vt ibi dicit Ioan.And.& Ioan.Fran.Pauinus antiquus Rotæ auditor, in tract.de offi.& potest.cap.sede vac.fol.16.col.4.

Postremò pro ista parte accedūt ea omnia motiua quæ post longam disputationem tradit Ioan.An. in regula cui licet.de reg.iur.in Mercu.in illa.q.an episcopus suo statuto ligetur.Et tandem post plura concludit quòd nō. sequitur Alexand.Ias.& cæteri mod.in. l.1. ff.quod quisq; iuris. C faciunt etiam pro ista opinione omnia fundamenta , quæ scribit collecta.in c.fi.de concess. præb. in illa quæstione, an per promotionem ad papatum vacent ipso iure omnia beneficia papæ.Quorum argumenta breuitatis causa non refero,cum ibi videri possint.

Pro parte verò contraria affirmatiua,videlicet,quòd papa regula ista ligetur,facit ratio,mens,& verba istius regulæ quę fundatur in vtilitate animę,vt per huiusmodi renunciationes fraudulentas magis sanguini & personis consulatur,quàm bono vniuersalis ecclesiæ. Hæc igitur præuaricandi occasio auferenda est. Nam mens istius regulæ fuit, ne infirmi grauiter ægrotantes præsentientes finem vitæ adesse,de beneficiis suis,veluti de rebus profanis in cōsan

D guineos suos successionis vice disponant, & in modum vltimæ voluntatis illa illis relinquant in præiudicium ordinariorum vel expectantium, ad quos de iure illorum collatio vel acceptatio pertineret. Hoc enim est cõtra ius, vt c. 1. cum ibi not. de præb. & vergit in animę detrimẽtum, cui papa subiicitur tanquam Christianus, vt dicit Ioan. And. & alij. in c. significasti. de fo. compe. & notat Præpositus in c. non licet. in prin. 10. dist. qui dicit, quòd sub generali dispositione concernens ius diuinũ imperator & Reges cõprehenduntur. Ergo subiicietur etiam papa dispositioni istius regulæ idem animę detrimentum considerantis. Hinc est, quòd papa, imperatores, & reges subiiciũtur cõstitutioni: c. omnis vtriusq; sexus. de pœni. & remis. quę licet sit dispo-
E sitio iuris positiui, animã tamen respicit, vt Abb. dicit in c. omnes. de mai. & obed. & in c. nouit. de iudi. in 3. col. & in c. sanè. el secundo. de offi. deleg. Et generaliter verum est, quòd omni dispositioni per quam euitatur peccatum, & salus animæ conseruatur, papa stare tenetur, vt latè probat Pet. de Ancha. in repe. cap 1. in secunda oppo. de consti. & latius ibidem Felv. in 9. col. versi. 7. & vltima conclusio. Et eadem ratione dispositio c. 1. de reg. iur. lib. 6. simpliciter prohibẽtis, ne aliquis sine canonico titulo se in beneficiis intrudat, papam comprehendit, vt probant ibi Pet. de Ancha. & latius mod. in tract. de offi. de benefi. in 3. q. primæ partis. nu. 8. Sicut etiam videmus papã subiici canonibus de irregularitate ratione homicidij volũtarij loquentibus.
F Nam quis negat papam irregularem fieri, si aliquem propriis manibus interficeret? vt probat Fely. post Inn. in c. si quando. in 2. col. de rescrip. & latius mod. in tract. de elect. fol. 56. & vltra ipsos Bal. in c. si quis. in fi. de maio. & obed. Nam licet papa habeat autoritatem dispensandi, non tamen habet peccandi licentiam, vt dicit tex. in c. 1. 40. dist. Et ideò in omnibus illi obediendũ est, nisi vbi subest peccatum, vt dicit Hostien. in c. significauit. de offic. ordi. & in c. proposuit. & ibi Abb. in fi. de cõcess. præb. Et quia ista regula rationabilis est, & honesta, papa eam seruare tenetur quia licet solutus sit legibus, non tamen dictamine rationis, cũ sit animal rationale, politicum & mortale, vt tradit Curt. in consi. 63. col. 2. post Bal. in l. 2. col. 8. C. de seruit. & aqua. Et cum ista opin. cõsentiunt etiam verba regulæ ibi,

si quis

si quis, quæ sunt verba generalia omné personam compre A hendentia, vt in l.1.ff.de verb.sig.sicut etiam voluit Do. in c.si tibi absenti.in 3.col. de præb.lib. 6. φ sub dispositione illius text.loquẽtis de ordinario, & quocunq; alio, ligetur & cõprehendatur papa, ex quo text. generaliter loquitur.

Præterea, quia papa & Imperator inter cæteros astringũtur lege honestatis & naturalis iustitiæ ea omnia seruare quæ ipsi cõdiderũt, vt dicit Thom.1.2.q.96.artic.6. Nã lex diuina mandat eum seruare, quæ alios præcipit custodire, vt habetur Matthæi 23.c.& ad Rom.c.2.ibi, Qui doces, teipsum non doces. Prædicas nõ mœchandũ, & mœcharis. Sed clarũ est, papã debere seruare legem diuinã.c. sunt quidã.& c. contra statuta.25.quæst.1.Igitur & ea quæ ipse statuit. Præsertim, quia cõsistit hoc in ratione naturali, quod quisque iuris in alium statuit: eodem ipse vtatur. cap.cum omnes.de constit.& l.1.ff.quod quisque iur. B

Præterea, sicut lex humana debet cum diuina se conformare d.c.sunt quidam. & doct.in c. qui in ecclesiarum. de constit. Ita legislator humanus debet se conformare latori legis diuinæ, id est CHRISTO: quia omnis CHRISTI actio debet esse nostra instructio. Sed CHRISTVS leges quas dicebat, perfectissimè obseruabat, vt patet Actor. ca.1.Ibi, Cœpit CHRISTVS facere & docere. & Matthæi 18.& Luc.eod.& Mar.10.Ergo eodem modo & papa tenetur hoc facere. Et pro ista opinione vltra præmissa nouissimè Vincentini in rep.c.primi repente.de constitu.nu. 48. sex fundamenta componunt, & respondent per vnam col. C ad l.princeps.ff.de leg. Quæ breuitatis causa non refero, postquam habentur in formis. Ex prædictis igitur satis apparet quæstionem esse dubiam.

Quid tenendum? Dico quod quamuis casus istius quæstionis coruo sit rarior albo: cùm pauci admodũ hac ætate reperiantur, qui in infirmitate vel sanitate papatui cedant: tamen iste casus antiquis temporibus sæpius contigit. Nã scribit Ioan.Burgũdus antiquus doctor in tract.siue disputatione de renuntiatione papæ, plures pontifices papatui renuntiasse. Quorum primus fuit diuus Petrus, cui successit Clemens. Deinde Clemens, cui successit Linus, de quibus loquitur tex.in c.si Petrus.8. q. 1. Ciriacus tertio loco enũtiasse fertur, cui successit Antheros, vt frater Iacobus

D de Voragine attestatur in illa peruetusta historia sanctorũ quæ Longobardica appellatur, titulo de xi. millibus virginum. Vbi de renuntiatione Ciriaci, & martyrio eius habetur, & ideo nõ ponitur in catalogo pontificum, quia vt ibi dicitur, clerus eũ de catalogo abrasit, propterea quia eis inuitis & reclamantibus cessit, & xi. millia virginũ sequutus fuerat. De quo ibi latissimè habetur. Sic & Cornelius papa cedere papatui voluit, nisi persuasus à Cypriano destitisset. Marcellinus quoq; loco cessit, & Liberius etiam papatum resignauit, cui Felix successit, & iterum Liberio cedente, assumptus fuit Leo IX. Et omnes prædicti pontifices sancti fuerunt, excepto Liberio, vt patet in Chronicis. Postremo Cœlestinus cedens, causam dedit, vt dispositio E illa Bonifacii VIII de qua habetur in cap. 1. de renunt. lib. 6. constitueretur. Quod igitur in antiquis contigisse legimus, posset hodie modernis pontificibus euenire: & sic regula ista posset habere locum.

Pro resolutione igitur omnium prędictorum, distinguẽdi sunt aliqui casus. Primus est: quando papa infirmus resignat in manibus cardinalium, & illi cõsentiunt resignationi, non obstante regula. Et tunc talis regula locum non haberet, quia omnes viderētur ab ea recessisse. Nec cardinalibus hoc casu pœnitere liceret, nec contra factũ propriũ venire, iuxta clemen. 1. de renun. Solum obstat vnum: quia videretur papa isto modo in vita sibi eligere successorem, quod prohibitũ est secundum Abba. in cap. accepimus. de F pact. & tradit Fely. in cap. 1. in 6. col. versi. fallit nonò. de cõstit. cum concor. vt scribit latissimè cardinalis sancti Sixti de Turre cremata. in cap. in nomine domini. 23. distin. Sed ad hoc facilis est responsio. Nam illud dictũ Abb. & aliorũ procedit, quãdo papa post creationẽ successoris nõ exuit se dignitate papatus, sed remanet papa ponens alium certum pontificem post eius obitum, quod facere papæ nõ licet. Et ita procedit regula cõmunis tradita per glo. in cap. apostolica. 8. q. 1. sed quãdo per viam resignationis hoc facit & in vita ipsius se exonerat, & exuit papatu, & desinit esse quod fuit, adeò quòd re ipsa dignitas in resignatariũ transfertur tunc procedit tex. in cap. 1. de renun. lib. 6. qui sic debet intelligi, licet in casu Abb. & doct. videlicet quando papa vellet sibi eligere successorem, Marianus Soci. in

suo

suo indice generali inuenerit cautelam sub dubio fortè, A
qua papa posset vti in eligendo successorem, videlicet si
constitutionem faciat priùs generalem de successore eligendo, sicut Bonifacius fecit de renuntiando papatui. in dicto ca.1. sed hoc dictum, quod mihi videtur dubitabile, per ea quæ dicit Card. in clemen. 2. de elect. in 5. q. nō examinabo hic, cum extra propositam materiam videatur. Licet illam cōstitutionem, de qua Marianus loquitur, fortè papa posset facere de consensu cardinalium, per ea quæ dicta sunt in sequen. quæst. Satis est, quòd iste primus casus iudicio meo videtur sine dubio.

Secundus casus est, quando cardinales simpliciter admitterent resignationem non habita cōsideratione regulæ: & tunc intelligeretur iuxta eam, videlicet quatenus papa infirmus post viginti dies viueret: si verò infra viginti dies, ex quo per dispositionem istius regulæ papatus censeretur per obitū vacare, nō obstante resignatione huiusmodi admissa, possent eligere successorem, & vti facultate sibi cōcessa vt papa, quia intelligitur talis renūtiatio admissa sub tacita conditiōe quatenus moreretur infra 20. dies. B

Tertius casus est, quādo papa infirmus resignaret nō in manibus cardinalium, nec illis admittentibus quod facere potest, vt dicit Vincen. in c. quod in dubiis. de renunt. & sequitur latè Ioan. Franciscus Paui. Rotæ auditor, in tract. c. sede vacāt. fo. 16. in 2. col. volum. paruo. Et hoc casu crederem etiam regulam istam habere locum attenta mente & honestate, per ea quæ superius dicta fuerunt. C

Obstat tamen huic cōclusioni vnum, quia videtur quòd eo tempore quo disceptandū esset de viribus istius regulę illa iam extincta esset per obitū papæ, cum regulæ istę sint temporales ad vitam eius, vt patet superius in procemio. Cardinales igitur, vel alij non poterunt post obitum papæ petere papatum vacare per eius obitum, sed per renuntiationem: cum hoc ipsum, quòd vacet per obitum, sit dispositum, & inductum per istam regulā, quæ, vt dictum est, per mortem papæ expirauit, nisi dicamus illam regulam habuisse effectum viuente papa. Quo casu effectus semel causatus, etiam in actu temporali durat post obitū, vt tradunt Deius & Moderni in cap. 1. in princ. de iudiciis. & in cap. cum cessante. de appellat. arg. eorum quę dixit Bald. in l. in

D ipsius. per illum textum. C. famil. ercisc. facit ad hoc illud, quod de mandato, re non integra tradunt etiam Moder. post Alexand. in l. eius. ff. si certum petatur.

Et ista omnia de plano procederent quando ex manifestis coniecturis appareret papam resignasse magis amore carnali, quàm propter vtilitatem vniuersalis Ecclesiæ. vbi tamen nulla esset suspicio propter eminentem qualitatem & sufficientiam, resignatarij res esset magis dubia: mihi tamen videtur quòd ista regula habeat locum, non solum propter rationes de quibus superius dictum est, quia in dubiis tutior & securior pars est eligenda, maximè in re tam ardua & periculosa qualis est depositio papatus. Et pars securior hoc casu videtur, si cardinales eligant nutu

E diuino aliquem ad papatum tanquam vacantem per obitum, iuxta dispositionem istius regulæ. Quia præsumeretur longè melius, & vtilius subuentum vniuersali Ecclesiæ per iudicia plurimorum, quàm per voluntatem vnius resignantis infirmi. argumen. eorum quæ tradit Abb. in c. prudentiam. in princ. de offic. delegati.

Quartus casus est quando papa in infirmitate resignans superuiueret. Et iste casus satis aduersus resignanti, non facit ad propositum regulæ, sed relinquerem sub contentione resignantis, & resignatarij: quia tunc essemus sub dispositione cap. 1. de renuntiat. lib. 6. Sed hæc ioci causa sufficiant.

QVAESTIO SECVNDA.

F QVAERO, quid in imperatore in infirmitate constituto, an si de consensu papæ, & electorum renũtiet imperio, prout legimus plures hoc fecisse, comprehendatur ista regula?

SOLVTIO. Pro parte negatiua videtur dicẽdum quòd non. quia ista regula loquitur de beneficiis ecclesiasticis, quæ per collationem conceduntur. Sed imperium datur per electionem, vt in cap. venerabilẽ. de elect. Igitur dispositio loquens in vno, non habet locum in alio, iuxta tradita in cap. cum in illis. de præbend. lib. 6. Item quia ista regula loquitur de beneficiis ecclesiasticis, quæ clericis conferuntur: sed imperator non est clericus, nec aliquẽ ecclesiasticũ ordinẽ habet, sed est laicus, & laicorũ numero cõtinetur, vt dicit Abb. in cap. tua. el 1. in primo notabili de decim.

decim. Ergo in illa regula non procedit: quia ex diuersis A
non fit illatio, iuxta tex. in c. in præsentia. de prob. præsertim, quia beneficia, de quib. loquitur ista reg. sunt spiritualia. Imperium verò est temporale: quæ inter se multùm differunt, & sunt longè diuersa, vt in c. inter corporalia. de translat. prælat. & c. per venerabilem. qui filij sint legiti. Præterea, quia regula ista de Imperatore nullam facit mentionem, ergo non censetur sub ea comprehendi: quia constitutio generaliter loquens, non comprehendit Imperatorem, neque reges, nisi specialiter exprimantur, vt in ca. fin. de offi. deleg. lib. 6. tenet Specul. Ioan. Andr. & Bald. in tit. de rescript. præsenta. §. fin. versi. nunquid expresso Episcopo, &c. vbi etiam dicunt hoc procedere, etiam si
fiat expresio de Episcopo vel Archiepiscopo, tales non B
veniunt, neque text. in c. sedes. de rescript. hoc casu procedet, prout ibi etiam quidam adnotarũt, & etiam hoc tenet Card. Alex. in c. non liceat. 10. dist. & dixi suprà in proœm. Regul. quęst. 4. & hoc etiam probari videtur in c. totam. de pœn. distinctio. 3. ibi, Rex enim erat, alium non timebat, alium non habebat super se, &c. & hoc in Imperatore & Rege tenet Ias. in repet. 2. l. frater à fratre. num. 16. ff. de condic. indeb. cum concord. vt tradunt Moder. de Ripa in l. 1. in 8. col. nume. 59. ff. de vulg. & pup.

Sed pro parte affirmatiua vrget mens & ratio, ac ipsius Imperij comprobatio, quod à Papa stabilitatem & firmitatem recipit. c. venerabilem. cum ibi notatis de elect. Et ita
conueniens videtur, quòd causatum sapiat naturam suæ C
causæ l. eius. ff. de oper. lib. & l. adeò. §. cùm quis. ff. de acqui. rer. domin. & l. tabernæ. ff. de fun. instruct. Cùm igitur Papa ligetur regula, à fortiori Imperator. Et quia negari non potest, quin Imperator largo modo dicatur sacerdos, vt dicit Domi. in c. ei, cui. in 2. col. de præb. lib. 6. quinimò quandoque Pontifex vocatur, vt est text. & ibi gloss. not. in c. de capitulis. 10. distin. tenet Ioan. Francisc. de Pauinis Rotæ auditor in tract. de offi. & pot. cap. sed vac. fol. 14. in 3. col. in paruo volu. Hinc vulgò dicitur, quòd Imperator ordinem subdiaconatus habet, vt in cap. Valentinianus. 63. distinctio. Et alij dicunt Imperatorem esse presbyterum, vt refert Nicolaus episcopus Iadreu. in thesauro Pontificali, folio 8. col. 1. imò Bald. in l. 1. C. de iure aureo.

D anul. Imperatorem Dei vicarium appellat. Nec immeritò, quia, vt ipſe idem Bald. dicit in authen. habita. C. ne fil. pro patre. Deus in terris imperatorem omnium magiſtrum conſtituit. Et idcirco Curtius ſenior in conſi. 65. col. 6. Imperatorem Dei legatum & proconſulem dicit. Et ſic reſpondetur ſecundo argumento contrario. Nec obſtat, quòd Imperium per electionem tribuitur: quia idem in papatu: & tamen per hoc non prohibetur renuntiatio. c. 1. de renuntiatione. lib. 6. Nam videmus Imperatorem Carolum, cognomine Magnum, à Zacharia papa tonſum: Lotharium verò, Diocletianum, & Maximianum Cæſares Imperio ceſsiſſe, quoſdam etiam ex eis priuatam vitam elegiſſe, alios monachos factos. Vbi ergo conſideratur re-

E nuntiatio, regula locum habere poteſt, præſertim quando illi ad quos electio pertinet, renuntiationi conſentirent, quorum conſenſus collationi ęquipollet, iuxta tradita per Modernos in c. eam te. de reſcriptis.

Sed prædictis non obſtantibus teneò primam opinionem, videlicet huic reg. non eſſe locũ, ſi Imperator renuntiaret cum conſenſu electorum: quia ceſſant hoc caſu fraudes iſtius regulæ: arg. text. notabilis in l. fi. C. de pact. Et licet in Imperio prohibita ſit ſucceſsio, ſicut in beneficiis eccleſiaſticis, iuxta c. venerabilem. de electio. Tamen illud procedit, quando ſolus Imperator diſponendo. Secus, ſi per viam renuntiationis, de conſenſu electorum hoc faceret, quia tali caſu ſucceſsio licita videtur. Ideo voluit Imol.

F & Mod. in l. Imperator. ff. de leg. 1. per illum textum, quòd filius in vita poteſt deſtinari Imperator poſt patrem. Et ita olim Imperatorum filij viuentibus eis, Cæſares pronuntiabãtur, vt Ael. Spartianus memoriæ tradidit. Hinc fortaſsis conſuetudo illa obrepſit, qua hodie Imperatores filios ſuos, vel fratres Romanorũ reges, eis adhuc viuẽtibus, eligere procurant. ſic apud Gallos primus regis filius & patri ſucceſſurus à Delphinatu, cui præeſt, Delphinus appellatur, vt de his meminit Aymarus Riualius in hiſtoria iuris li. 4. dum Iuſtinianũ depingit Imperatorem. Pro quibus facit glo. in c. Hadrianus. el primo 63. diſtinct. Nam iſta dici non poteſt ſimplex ſucceſsio, quia Imperator liberè de re non diſponit, ſed de conſenſu alterius: arg. l. fi. C. de iur. emph. & d. l. fi. C. de pac. Ceſſante igitur tali cõſenſu, dice-

tem

Item renuntiationem, quantum ad renuntiantem, valere: A non tamen quo ad illum, in cuius fauorem fieret, si Imperator renuntians moreretur post 20. dies, quia esset locus isti reg. habito tamen vt dixi electorũ vel papæ consensu, omnis difficultas tollitur: sicut de papa diximus, qui eo ad huc viuente, de consensu Cardinalium potest sibi successorem eligere: arg. tex. in c. petisti. 7. quæst. 1. quia hoc prohibitum non reperitur. Et ita saluari posset, quod dicit Petr. de Monte, vulgo Episcopus Brixien. in suo Indice, in verb. papa. Sic etiã declarantur dicta Abbatis in capitulo accepimus. de pact. de quo in præcedenti quæstione mẽtionẽ feci. Nec huc pertinent, quæ in contrarium dicta sunt, quòd Imperator appelletur sacerdos, quia illud impropriè dicitur, sicut adparet in iuris professoribus, qui à lege sacerdotes appellantur, vt in l. 1. ff. de iusti. & iure. Nec releuat, quòd Imperator habeat ordinem sacrũ, quod nullibi B bene probatur, Sicut & illud, quòd Vicarius Dei appelletur, quod intelligitur in temporalibus tantùm vt declarat Abb. in c. nouit in 7. notab. de iud. & Mod. de Ripa in c. 2. in 2. col. eo. tit. Et ita declarari debent dicta Bald. in l. cùm multa. C. de bonis, quę libe. dum voluit Imperatorem esse summum superiorem: quia, vt dixi, debet intelligi in temporalibus, non in spiritualibus, vt ibi etiam sentit Bal. & finaliter omnes istas opiniones, quas plures de Imperatore habuerunt, dicentes eum, vel sacerdotem, vel subdiaconum, vel episcopum, Specula. in titulo de legato. §. nunc ostendendum. versi. 39. confutat.

QVAESTIO TERTIA. C

QVAERO, An ista regula habeat locum in cardinalibus infirmis resignantibus?

SOLVTIO. Videtur dicẽdum quòd non. Primò, per illud vulgatum dictum, quòd ea, quæ speciali mentione, seu prę̨fatione sunt digna, nisi specialiter exprimantur, omnia omissa esse intelliguntur. ca. quàm periculosum. de senten. exc. lib. 6. allegatum per glo. in c. 2. de præben. eodem libro. Sed in regula ista non fit mentio de cardinalibus, qui sunt speciali mentione digni. Igitur, &c.

Et pro ista parte facit, quia videmus regulã de exprimendo valore, Cardinales non comprehẽdere, vt probat Pet. de Ancha. consi. 288. pro clariori euidẽtia. Sicut etiam ex-

D trauagans, execrabilis. §. qui verò. cardinales nō comprehendit, vt patet in d. extrauag. §. nos itaque. & tenet Ioan. And. in add. ad Specul. tit. de lega. §. sequitur. Eodem modo dispositio extrauagātis Bonifacij. 8. incipien. iniunctæ, cardinales non ligat: vt dicit se tunc præsente iudicatū fuisse in Rota Bar. Belenzi. audi. Rotæ in tract. de chari. sub. q. 66. Prætereà, videmus, quòd propter excellentiam istius dignitatis cardinalatus inductū est, quòd licet omnes nuntij, à sede apostolica missi, legati à latere dici possint, propter reuerentiam summi Pontificis, cuius fimbriam vestimenti tetigerunt, vt Spec in tit. de off. leg. §. ratio. & Host. in summa post princi. tradiderunt: nihilominus de stylo curiæ inductum est, vt soli cardinales legati à latere dicātur,
E vt probatur in c. decætero. in verbo, legatos de latere non missos. 2. q. 6. & in c. si episcopus. ibidem. Ita hîc dicendum videtur, quòd propter eorum prærogatiuam sub regula non includantur, vt sic speciali hoc honore vltra alios decorentur. Et pro ista parte faciunt plura alia, quæ Roma. tradit in consilio 498. in casu, quo quæritur. Et quæ scripsi superius in procemio istius voluminis, q. quarta.

Sed istis non obstantibus, concludo contrarium per rationem istius regulæ, quæ emanauit ad obuiandum fraudibus, vt dictum est. Quæ quidem ratio magis quadrat in personis cardinalium, quàm aliorum. Nam cum maiori dignitate sint præditi, oportet eos plus aliis à fraudibus esse alienos, iuxta notata in c. cùm quidam. de iureiur. & in l.
F presbyteri. C. de episcop. & cleri. facit text. in clem. 1. de renuntia. Et ista ratio, quæ in propulsandis fraudibus consistit, salutem etiam animarum concernit. Quo casu, licet dispositio generalis sit, cardinales comprehendit, vt tradunt Ioan. Andr. Gemin. & omnes, in c. nemo. de electio. libro 6. & in c. pro humani. de homicid. eodem libro. cum multis concordan. vt scribit præfatus auditor in dicto tractatu. Vbi plus subdit, per istam rationem aliâs fuisse in Rota iudicatum, regulam Cancellariæ de oriundis, Cardinales comprehendere, sicut & aliæ habentes eandem rationem vtilitatis animarum. Et istam opinionem sequitur etiam Ioannes Franciscus Pauinus, olim Rotæ auditor, in fine sui tracta. de offic. & potesta. capituli se. vacant. quem refert, & sequitur Felyn. in c. ad aures. in 7. col. versi.

octaua

octaua conclusio.de rescript.Et hoc idem latè disputando A tenuit Vincentius de Herculanis, vulgò Frisius nuncupatus,in quadam sua,ad Petrum de Vincentia Cameræ auditorem , responsione facta Romæ in consistorio in causa priuationis Archiepiscopi Consentini, tempore Alexand. Papæ. 6. vt adparet in eorum consiliis tunc temporis impressis.

Et breuiter ista videtur communis resolutio,quòd in generali dispositione concernente bonũ publicum , vel animæ vtilitatem,aut periculum, Cardinales comprehenduntur, siue de commodo, siue de præiudicio eorum agatur. Secus verò in aliis in constitutionibus odiosis.Et ità contraria resoluuntur.Et quia in ista regula vtilitas animę consideratur,vt dictum fuit, ideo tenendum erit eos comprehendi,saluo iudicio saniori.Et ita hodie Pontifices obseruant. De qua tamen quæstione pleniùs dixi superius in procemio , & dicetur super aliis regulis istius voluminis. Vbi alia diuersa motiua ponam,ne sępius idem repetatur. B

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO , An ista regula procedat in familiari cardinalis cedenti in infirmitate , non facta mentione familiaritatis?

SOLVTIO. Punctus iste plures continet difficultates propter concursum regulę de impetratione beneficiorum vacantium per obitum familiarium cardinalium , ordine 30.quæ annullat gratiam, si non facta fuerit in ea mentio nominis & titu. cardinalis. Quarum quidem qualitatum C omissio præsupponitur in ista q. Pro cuius quidẽ resolutione,considerãda sunt duo capita. Primum,quando familiaris,qui renuntiauit in infirmitate,mortuus fuisset infra 20.dies. Secundũ caput,quando obiisset post 20.dies. Capiam igitur vnumquodque caput de per se, vt clariùs intelligatur materia.

Circa primũ, quando familiaris infra 20. dies obiit, disponit ista reg.beneficiũ vacare per obitum. Quã quidem vacationem fictã,siue inductam ab ista reg.non capit resignatarius per suam cessionẽ,sed relinquitur primo impetranti eam à papa. Sed nũc subintrat vna difficultas, nunquid in tali vacatione obitus;ficta regu.prędicta cardinalium habeat locum: de quo ibi dicetur , quia ille casus ad

D propositum pręsentis regulę seu quęstionis non facit. Secundum caput est, quãdo familiaris cardinalis in infirmitate renũtians, moritur post 20. dies (quo casu beneficium vacat per renuntiationem) nunquid isto casu, si non facta fuerit mẽtio in literis prouisionis de nomine & titulo cardinalis, iuxta dictam reg. 30. annulletur gratia? Olim non erat aliqua difficultas, ex quo in regulis Gregorij. 11. erant illa verba. Per cessum vel decessum, vt dicit Egi. decis. 632. supposita eorum. in prin. Sed ex quo hodię illa verba. Per cessum, in regulis modernis sunt sublata, restat dubiũ, super quo videtur concludendũ à fortiori regulã illam non obstare illi regu. quia cùm reg. illa loquatur de vacatione per obitum, non habet locũ in renuntiatione, de qua ista
E regula loquitur, vt est casus clarus in d. c. susceptum. & dicam latiùs in d. reg. 30. Nã dato, quòd extensio casus veri ad fictũ non sit contra ius, sed pręter ius: vt notant doc. in c. per venerabilem. qui fil. sint legit. tamen nunquam fit extensio, nisi inueniantur de iure parificati casus veri & ficti: vt dicit Domi. in c. fi. in prin. de consue. lib. 6. à fortiori ergo hìc vbi parificatio esset contra ius, non debet illa extensio fieri. Et quòd in renuntiatione, seu prouisione eius non habeat locum illa regula 30. familiariũ cardinalium, concluserunt Domini mei in Rota de anno M. D. XIIII. prout latè retulit Domi. Guliel. Cassiodorus olim Rotæ auditor in recollectis suis decisionum. Et licet pro illa decisione plures rationes ibi adducat, quas omitto, quia videri
F possunt: tamẽ pro illa decisiõe potest adduci vna cõcludens ratio iuris: quia habemus nullam qualitatis omissionem vitiare gratiã, nisi quatenus illa in iure sit expressa, vt in clem. 1. de præb. & notatur in clem. 2. de offi. ordin. & in c. fi. de offi. leg. lib. 6. cum concor. vt per Fely in c. in nostra. in 3. corr. de rescrip. Et reperio etiam vltra dicta per dominum Guliel. istum casum accidisse in Rota de anno M. CCCCLXXV. in mense Nouemb. & fuisse tentum, regulam non habere locum pro Stephano Rompilno, qui non fecerat in sua prouisione mentionem, ꝙ Io. in infirmitate resignãs, fuisset familiaris cardinalis, scilicet Angli. Et ita pro do. Stephano conclusit Io. Aloi. Tuscanus, tunc aduocatus consistorialis, vt patet in 1. volu. cons. suorum. fol. 4. qui pro ista parte alia fundamenta adducit, quę nõ refe-
ro;

ro: quia latiùs dicam ſuper dicta regula. Nunc verò ſuffi- A
ciet allegaſſe Doct.qui multa congerunt,vt docet Fely.in c.Rodulphus.in 8.col.de reſcrip. Stante igitur iſta concluſione pro firma,ꝙ dicta regula cardinalium nõ procedat iſto caſu, præſens quæſtio habet modicam difficultatem.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula iſta comprehendat exemptos? SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd non,ex eo, quia ſub generali diſpoſitione beneficia exempta non comprehenduntur,vt dicit Archi. in c. ſi propter.de reſcript.lib.6.dum vult, quòd ſub illo textu, qui ſimpliciter loquitur, non comprehenduntur beneficia exempta.Quem ſequitur Rota in antiq.deciſ.269.nota quòd ſi ex priuilegio,&c.in fin.Nam ea, quæ ſunt ſpe- B
ciali nota digna, cenſentur omiſſa, niſi ſpecialiter de illis caueatur,iuxta glo.& tex.in cap.2.de præben.lib.6. Cùm igitur exempti ſint nota digni, & ſpecialiter inter alios di lecti,ergo in generali ſermone iſtius regulæ, vel alterius diſpoſitionis non comprehendentur. Et hoc in puncto tradit Bald.in l.1.in 6.col.verſic.vnde quæritur.C. de furt. Idem per plura dicta probat Paul. de Caſt.in conſilio 313. incip.poſtremò res iſta, &c. circa fin.libro primo. Et per iſtam rationem dicit idem Paul. in conſilio CCCCLXII. in 2.volu.quòd exemptus non tenebitur ad collectas vel decimas impoſitas vniuerſitati, niſi expreſsè de illa dicatur.Hoc firmat etiam expreſsè Ang.in l.fi.C.ſine cenſ.vel reliq. Hinc etiam videmus exemptos eadem ratione non C
teneri ad charitatiuum ſubſidium, vt tradit Decius in conſilio 154. in cauſa exemptionis.in 2.col.Et hac ratione dicimus expectatiuas etiam non capere beneficia exempta niſi expreſsè dicatur,vt dicit Felyn.in cap.graue. in 1.col. de offic.ordinar.

Sed prædictis non obſtantibus,concludendum eſt cõtrarium.Et ante omnia præmittendum eſt, quòd ſolus papa eſt prælatus,& proximus ſuperior exemptorum, vt in c.nulla.93.diſt.not.in c.autoritate.de priuil.lib.6. Abb.in c.nihil.de elect.& not.in cle.1.de reb.eccle.non alie. & in c. fi.iuncto c.pe.de renunt.Tunc ſic,ſi papa aliquid generaliter conſtituit,ligabit ſubditos ſuos.c.1.de conſtitut. & c.1.de cẽſi.Et licet omnes ſint papæ ſubditi,vt dicit Inno.

D & alij ibidem:magis tamen illi subiiciũtur exempti,quàm alij:cùm alium iudicem non habeant,quàm papam. Aliâs si diceremus contrarium,essent acephali : & sicut locustæ sine rege,quod non est dicendum , vt in ca.quidam.circa fin.24.quæstione 3.Et ista ratione vtitur gl.& tex. in proposito nostro in cap,nulla.93.dist.

Non obstant ea , quæ in contrarium adducta fuerunt: quia communis opinio est in oppositum, vt tenet Abb.in cap.graue.de præbend.Domi.& Philip.in cap.autoritate. §.inhibemus.de priuileg.lib.6.faciunt ea quæ dixit Ioan. And.in regula,scienti.in Mercur.

Tamen vt perfecta & clara possit haberi doctrina, pro resolutione prædictorum , sic distinguendum est: ꝙ aut E quærimus,nunquid in dispositione iûris comprehendantur exempti ? & dicendum est ꝙ sic , per suprà dicta, quia lex,vel dispositio vniuersaliter loquens , prout est ista,omnia includit,vt in cap.si Romanorum. 19.dist. & sic talis dispositio personas priuilegiatas comprehendit, vt notat Bar.in l.in fraudem.ff.de testa.mil.cum concord.vt scribit Dec.in l.1.in 2.lect.col.4.versic.nota vltimò.C.de senten. quæ pro eo quod interest. Aut verò loquimur in priuilegio concesso in fauorem alicuius vniuersitatis , vel particularis personæ, Et isto casu procedunt contraria , quòd exempti in generali sermone non comprehenduntur. Et ista est veritas.Cùm igitur regula ista generaliter sit constituta pro bono publico ad euitandas fraudes , igitur & F exempti comprehendentur.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, vtrum ista regula comprehendat fœminas religiosas,habentes dignitates collatiuas?

SOLVTIO. Videtur quòd non : quia regula loquitur simpliciter de beneficiis : & appellatione beneficij non venit dignitas,de quo loquimur,vt in cap.2. & in ca. quanuis.& in ca.cùm illis.de præb.lib.6. Et quia hîc nulla fit mentio de fœminis , ergo nos illas includere non debemus.l.si seruum.§.non dixit.de acquir.her.& l.pen.ff.si quis à pat.fu.ma.Nam iste est casus rarus,videlicet ꝙ mulier renuntiet.Ergo lex ad illũ casum nõ adaptatur , vulg. l.nam ad ea.ff.de leg.Per quam legem dixit Ang.in consi. 344.incip. Martinus. in 2.col. ꝙ statutum simpliciter loquens,

quens, intelligitur de masculis, non de fœminis. Et ideo si A statutum dicit, q̄ nullus contra instrumentum publicum audiatur, non habet locum in muliere, vt tradit Anton. de Cana. in tract. de execu. instr. q. 18. Et priùs Bal. in l. in mul tis. ff. de sta. ho. Vbi etiam dicit, q̄ si statutum disponit, q̄ nullus de magnatibus intret palatium, in tali statuto non comprehendentur fœminæ. Et eodem modo si statutum requirit in contractu alicuius, autoritatem vel consensum consanguineorū vel coniunctorum, non comprehendun tur fœminæ, vt not. Bal. in l. 1. col. fi. versic. sed q̄ statutum. C. qui admit. cum concord. traditis per Alex. in consi. 24. animaduersis. col. 1. vol. 2. & Bal. in consi. 201. incip. in prouincia. col. fi. lib. 1. Et idem voluit Ang. in l. fi. C. de ver. sig. Corn. in consi. 151. videtur. lib. 4. Sic etiam statutum, quod loquitur de bannito, non habet locum in fœmina, vt dicit B Ang. in consi. 67. primum est. col. 1. Sicut videmus, quòd si filij bannitorum expellantur de ciuitate, nō habet locum in fœminis filiabus, vt notat Bal. in l. quicunque. de seruis fug. Et statutum de capiendis malefactoribus, non intelli gitur de fœminis, vt tradit Io. de Platea in l. patrimoniorum. C. de nume. patr. lib. 10. facit ad hoc, quia iura simpliciter loquentia de personis, intelliguntur de habilibus, vulg. l. vt gradatim. §. de lege. ff. de mu. & hon. Cùm igitur regula ista nullam mentionem faciat de fœminis, videtur concludendum non comprehendi sub ea.

Sed istis non obstantibus, contrarium de iure tenendum pluribus rationibus. Prima, quia ista regula est inducta ad tollendas fraudes. Et isto respectu, quia concernit C animæ vtilitatem, dicitur fauorabilis, vt sæpe dictum fuit in præcedentibus quęstionibus. Qua igitur ratione comprehenduntur masculi, eadem & fœminæ comprehendi debent. Et ita per istam rationem dicit D. Ioan. Francisc. Pauinus quondam Rotæ auditor, in commento extrauag. execrabilis. §. 1. in glo. in ver. filiis. quòd dispositio illius textus loquens de masculis habentibus duo incompatibilia, habet locū in fœminis, per rationes, de quibus ibi per eum. Quia respectu animæ, nulla est differentia sexus, vt tradit Anto. de Alex. in l. alienam. C. de procurato. Deci. in cap. cùm dilecta. de confir. vtili vel inutili. qui per istam rationem dicunt, quòd licet mulier procuratrix esse

D non posſit, hoc tamen non habet locum, vbi agitur de ſalute animæ: quia tali caſu de apicibus iuris non eſt diſputandum, vt not. Archi. in c. ſcriptum. 6. q. 3. Et ita etiam dicemus, ꝙ ſi mulier in teſtamento teſtis eſſe non poſsit, non habet locum in teſtamento ad pias cauſas, vt tradit Bal. in l. pe. in fi. C. de ſac. ſan. eccl. & Fel. in c. quoniam. de teſti. Et in ſumma, vbi eſt eadem ratio, licet caſus in fœminis ſit minùs frequentatus, cõprehenditur tamen ſub diſpoſitione ſimpliciter loquente, vt eſt gl. ſingul. in l. 1. C. de rap. vir. quam ibi Hippolytus multis ſimilibus ornat: quæ vult, ꝙ diſpoſitio & pœna illius legis punientis virum rapientem virginem, habeat locum in virgine rapiente virum, licet raro accidat. Ad quod eſt videnbum, quod ſingularius voluit Bal. in c. licet vniuerſis. de teſti. Hinc eſt, ꝙ
E ſtatutum imponens pœnam in aliquo caſu, habet locum in fœmina, vt not. Bart. in l iura. in fi. ff. de legib. Et iſta eſt firma & reſoluta concluſio, ꝙ regulariter in omnibus caſibus fœmina comprehenditur, vbi ſpecialiter non inuenitur excepta, vt tradunt doct. in l. quicunq;. C. de ſer. fug. vt tradit Bar. in l. 1. ff. de ver. ſig. Præſertim, quia text. iſtius regulæ loquitur per verbum, ſi quis, quod de ſui natura maſculum & fœminam cõprehẽdit, vt in l. ſi quis id quod. vbi Alex. & Moder. ff. de iuriſdi. om. iud. Accedit, quia abbatiſſa in adminiſtratione ęquiparatur abbati, vt not. Bal. in c. 1. in prin. col. 6. qui feu. da. poſ. Abb. in c. 2. de his quæ fiunt à pręla. Card. conſi. 17. circa primum. col. 2. Vnde ea-
F dem ratione qua Abbas ſub iſta regula comprehenditur, abbatiſſa comprehendi debet. Et ſic concludo, ꝙ quælibet fœmina habens dignitatem, quæ renuntiari poſsit, comprehenditur ſub iſta regula: nõ obſtante, ꝙ iura ſimpliciter loquentia, debent intelligi de habilibus: quia reſpondetur mulierem eſſe habilem, per ſupradicta: cũ nulla in hoc ſit differentia inter marem & fœminam, neq; lex faciat. Præterea, non habet locum illa theorica, vbi eſt dictio, ſi quis, iuxta tex. in l. 1. ff. de ver. ſig. Tertiò, vbi agitur de vtilitate publica, leges non recipiunt reſtrictionem de habilitate. l. ſi quis in graui, §. 1. ff. ad Sille. l. 1. C. de ſa. ſanc. eccl. Sed reg. iſta concernit bonum publicum. Igitur, &c. Nec obſtant deciſiones ſuperiùs allegatæ: quia illæ procedunt, vbi eſt diuerſa ratio. Nec minus obſt. ꝙ appellatio-

ne

ne beneficij, non venit dignitas,&c. Quia hoc est falsum, A vbi concurrit mens & ratio eadem dispositionis, maximè in materia fauorabili, vt ista, vt patet per glos. in cle.auditor.de rescrip.& in cap.j.de reg.iur.lib.6. Cuius dispositio etiam papam comprehendit appellatione beneficiorum, vt latè tradunt Modern. in tracta.de benefic.in 3.q.primæ partis.& dixi superiùs prima quæstione.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an ista regula habeat locum in sene decrepito?

SOLVTIO. Verba regulæ innuunt, quòd sic, ibi, in infirmitate constitutus, &c. Nam senes infirmi dicũtur, vt est casus in l.ciuitatibus.ff.de leg.1.& in cap. magnæ.de vot. Vbi per illum tex. Abb. infert, quòd statutum loquens B de infirmo, verificetur in sene. Et sequuntur Mod. Asten. in tertio volu.statutorũ.in verb.infirmus. Ergo eodẽ modo ista regula, quę pariter de infirmo loquitur, habebit locum in sene: cũ regula sit eiusdem naturæ: imò nihil aliud est, quã statutum. Et hoc idem repetit Abb. in c.quoniã.in 6.col.vt lite non contesta. Hinc Terẽtius in vltima comœdia, post Aristotelem lib.v.de generatione animalium, dicit: Senectutem per seipsam morbum esse naturalem. cui, vt inquit Horatius, multa circunstant incommoda, plurimæque imbecillitates. Querula enim est, difficilis, morosa, timida, vt quæ credat elementa sibi omnia defutura. Quam multis verbis describit Pog. Florẽtinus lib.1.de miseria humanæ cõditionis.fol.7. Vnde meritò medici dicũt senes debere regi regimine cõualescentium, prout etiam C Cicero de Orat.dicit, de Qu.Mutio loquens. Et ille senectutis morbus non equidem incidẽs est & transiẽs, sed, vt inquit Seneca, permanẽs & insanabilis. Et ob eam causam Indi, teste Herodoto lib.3.historiarum, consueuerũt senes interficere & edere: tãquam inter senes & mortuos nullũ esset discrimen. Nã senis vita, vt est in prouerbio, in labris primoribus habitat. Nam viuit mortuus inter viuos, &, vt inquit Beroaldus, senior ex Græcorum sentẽtia, senex est, & nõ est. Nam senile corpus est putridnm ædificiũ, in quo omnis iunctura diducitur: & dum alia fulcitur, alia discinditur. Et ideo senex non descendit, sed cadit plusquã infirmus, cũ sit non solũ infirmus, sed, vt Gręcorũ musę canũt,

D autore Apollodoro, pariter & delirus. Hinc illud Plauti processit, Senex cùm extemplò est, iam neq; sentit, neq; sapit. Nec immeritò Aristotel. lib. 2. Politicorum, senectutem non solùm corporis, sed etiam mentis esse voluit. Et vt proximè accedamus ad propositum quæstionis, senex non solùm infirmus est, sed infirmitatum omniũ quasi fermentum quoddã, ad quod, veluti agmine facto, concurrit morborum omne genus. vnde non abs re Poëta dicit:

-Subeunt morbi, tristísq; senectus. Nam inter cætera morborum genera, vt inquit Hippocr. & post eum Corn. Celsus, maximè infestãt senes dispnoia & stranguria, hoc est spiritus & vrinæ difficultas, coryca, & pituita, nephritis, & paralysis, id est, renum dolores, & neruorum resolu E tiones. Adde etiã cacexiam, id est, malũ corporis habitũ: lienteriam, id est, intestinorũ leuitatem, cæteráq; fusi ventris mala, quibus senes vexãtur. Adde incõmoda senectutis penè innumera: quæ quasi per indicẽ Satyricus numerat Iuuenal. Saty. 10. Ex quibus facilè deprehendemus, senes non solùm infirmorum numero contineri, sed etiam morborum. Quid enim in causa fuit, ꝙ Cornel. Senecio, cùm hilaris cœnasset, subitò extinctus fuit, autore Seneca, nisi senectus? Quid Rhodiorum legatum in calce orationis extinxit, nisi senectus? Quid A. Pompeiũ, L. Vallã, Ap. Senfeium, Iuliũ medicũ, Fabium senatorẽ, Anacreontam poëtam, nisi senectutis infirmitas interfecit? Longa texeretur historia, si senes oẽs repẽtina morte interẽptos F connumerare vellẽ, cùm satis fuerit, infirmitates ipsas lethales, quibus senectus ipsa implicita est, ostendisse. Quibus finẽ imponet Licinius Caluus, homo Romanus exactæ ętatis, & magno natu senex, qui tribunatũ militũ deprecatus, ita verba fecit ad Quirites: Me iam non eundẽ, sed vmbrã, noménq; P. Licinij relictũ videtis. Vires corporis affectę, sensus oculorum atq; auriũ hebetes, memoria labilis, vigor animi obtusus, ac deniq; ipsamet infirmitas. Et ad propositum redeundo, videlicet ꝙ reg. ista loquens de infirmo, habeat locũ in sene decrepito, tenet expressè, & in terminis excellens ille glossator concilij Basiliensis, siue pragmaticæ sanctionis, tit. de colla. fo. 97. Quam opi. pluribus fundamentis probat. inter quę adducit dictũ Archi. in c. nihil. 7. q. 1. dicẽtis: Faciliùs admittendam esse resignat

ſignationẽ ægri, quàm ſenis: quia ſenex pręſupponitur mi A
nus viuere, quàm æger. Et valde ſenex æquiparatur grauiter infirmo. ca. j. de cler. ægrot. lib. 6. Nam ſenex mortuus, præſumitur ex ſenectute deceſsiſſe. l. ſi vt certo. §. quid verò ſenectute. ff. cõmod. vt latiùs ibi Archi. & dictus gloſ. in dictis locis diuagãtur. Hinc Apoſt. ad Hebræos. c. 8. dicit, quòd qui antiquatur & ſeneſcit, prope interitum eſt: quia ſenectus, ſecũdum Senecam, nihil aliud eſt, quàm vitæ occaſus. Faciunt quæ in propoſito ſcribũt quidam moder. in tracta. de beneficio. in 3. parte. q. 18. vbi etiam in indiuiduo decidunt iſtam quæſtionem. Pro quibus facit etiam illud, quòd ſenex ſemper eſt in morte, vt notatur in l. is qui. ff. de fideicõmiſſ. lib. cum concor. vt ſcribit Cataldinus in tract. de tranſla. concilij Baſil. col. 3. Et Moder. in l. ſenium. C. qui B
teſtamen. facere poſſ. & ex etymologia nominis apparet. Nam, vt boni autores tradũt, ſenex dicitur, quaſi ſeminex, hoc eſt ſemimortuus, quòd acta maiore ætatis ſuæ parte, iam morti propinquior ſit: Nex enim mortẽ ſignificat. Et ideo meritò Bion philoſophus ſenectutẽ portum omniũ malorum appellabat De qua Plinius lib. 7. ca. 10. quædam incommoda ſcribit. Cum quibus concordat Ioan. Anton. Campanus in epiſtola cõſolatoria ad Card. Papien. de obitu fratris. fol. 6. & Archiepiſcopus Flor. in j. parte ſummæ. titu. 5. c. 1. §. 5. & 6. Et ſexcenta alia ſenectutis incommoda heroico carmine enumerat Eraſmus ad Gulielm. Copum poſt diuum Gregoriũ ſuper homilia, Erunt ſigna, &c. quæ omnia huc tendunt, vt dicamus regulam iſtam de infirmo C
loquentem, locum ſibi vendicare in ſene decrepito.

Sed prædictis nõ obſtãtibus contrariã opinionẽ veriorem puto: nam regula de infirmo ſimpliciter loquitur. Ergo in dubio debet intelligi propriè de illo infirmo, qui in lecto iacet, & febre corripitur. argumen. eorum, quæ dicit Bar. in l. vnica. §. hoc interdictũ. per illũ tex. ff. de fonte. Nã infirmitas vera, & propria, eſt illa quæ ex humorũ exceſſu cauſatur: ex quo ſuccedit febris, vt tradũt Moder. Auinionenſ. in tracta. legali de peſte. in princ. & febris nihil aliud, quàm motus corporis contra naturã: vt in l. quęſitũ. §. j. ff. de re iud. & in l. j. §. ſed ſciendũ. ff. de ędi. edic. Senect⁹ verò nõ eſt huiuſmodi. Ideo propriè infirmitas non dicitur, ſed debilitas, vt dicit Fely. in cap. quoniã frequenter. in penul.

D col.vt lite non contesta.facit text. in cap.j.& in cap.nisi. §. propter debilitatem.de renuntia.& notant Moder.in cap. si pro debilitate.de offic.deleg.& in c.si qui testium.de testib. Et ideò concludendum est, sub dispositione istius regulæ de infirmo loquentis,senes non comprehendi : quia senex,ex eo quia senex,infirmus propriè non dicitur,vt videtur esse text.in l.cui dens.ff.de ædil.edict. vbi dicit text. quòd carens dentibus non est infirmus,aliàs nullus senex esset sanus.Innuit ergo text.quòd senes licet dentibus careant,non propterea infirmi dici debent.Et licet senes dicantur proximi morti , non autem sunt ita proximi , quin non spem vitæ quinquennalis ex iuris præsumptione sibi polliceantur, vt dicit Alexand. in l.hæreditatum. per illum E text.ff.ad legem Falc. Vel saltem sperent per annum viuere,vt dicit Roma.in consil.363.petitur à me in colum.j. Et ante ipsum diuus Hierony. in 2.part.Epistol.titu.3.episto. 40. Et hoc idem prius dixit M. Tullius in lib.de Senectute. & dixi in §.item si quis in fraudem.nume.25. Institu.de actio. Est bene verum,quòd in capulari sene , & penè iam decrepito renuntiante, magis iustificari debet renũtiatio, quàm in iuuene : & superior diligentius eam renuntiationem intueri debet , ne simulatè vel fraudulenter fabricata sit. Quo casu putarem , proculdubio istam regulam in tali habere locum,aut saltem militare rationem.ca.2.de renũtia.lib.6.Et ita etiam videtur sentire Pet.de Ancha.in consil.279. quæstio proponitur. Vbi loquitur de permutatio-F ne cuiusdam senis iam confecti. Nec ob eam causam oportuit eum iustificare,cessisse in vtilitatem ecclesiæ,vt ibi per eum. Et vltra ista plura alia priuilegia seniorum , vide per moder. Hispanos in rubrica institu.de iust.& iur.colum.9. nume.75 cum sequen.& per Cardin.Iacobatium in tracta. de concilio.pagina 58.cum sequen.lib.j.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an ista regula habeat locum in eo , qui intrat mare tempore tempestatis , vel est constitutus in alio periculo mortis, & renuntiat in illo periculo,& moritur infra viginti dies ex illo?

SOLVTIO. Videtur prima facie , quòd sic, per ea quæ de periculo maris cumulat Io.de Mut.Prior,in quibusdam memorabilibus suis,vbi mare ęquiparat infirmitati & morti.De

ti.De quo Fely.in ca.olim.in 2.col.de excep. Et negari nõ A
potest,quòd nauigatio semper est periculosa & incerta,sicut infirmitas, vt not. Bald.in cap. pastoralis. colum.2.de offic.ordin. Et eam æquiparat Æneas Syluius, epistol.37. ægroto in carcere,vel lecto existenti.Hinc emanauit prouerbium: Qui nescit orare,ascendat mare. Et Ouid.in lib. 1.sine titu.dicit,quòd nauigans ad mortem accedit.

Nam propè tam lethum,quàm propè cernit aquam.
Idem etiã Seneca testatur lib.7.Tragœ.& Terent.comœdia.6. Nam plus dies 30.in naui fui semper mortem expectans. Nam fortunatus est qui nescit, quid mali præterierit, qui nunquam est ingressus mare. Et Propert. libro 3. de morte Pæti:

Ite rates curuæ,& lethi quoque texite causas. B
Ista per humanas mors venit acta manus.
Terra parum fuerat,fatis adiecimus vndas.
Fortunæ miseras auximus arte vias. Et hoc est absolutum apud omnes, quòd intrans mare, dicitur constitutus in articulo mortis. Et ita de illo qui vadit ad bellum, vt de vtroque dicit Abb. in dicto capitu.pastoralis. §.prætereà. Et idem de intrante domum pestiferam, vt de istis omnibus loquitur Bartol. in tracta.de testamen. in versic.mortuum.& in l.fin.ff.de infam.Cardin.in clemen.j.in princ.& §.fina.de pœnis.Et quod habetur toto titulo. ff.ad legem Rhod.de iactu. Adeo quòd lex æquiparauit mare homini crudeli & potenti,vt in l.tertia.ff.de dona.cau.mor.Et plura ponit Luc.de Pen.in l.quotiens.de naufrag.lib.xj. Quibus omnibus consideratis, videtur concludendum regulam istam de renuntiatione,in tali locum habere. C

Sed istis non obstantibus,teneo cõtrarium,per ea quæ notat Abb. in cap.quod de his. in fin.de senten.excommunica. Ex cuius dictis quæstio ita resoluitur. Nam ponit ibi pro constanti, ibi esse textum probantem inter infirmitatem & periculum mortis magnum esse discrimen.Quod si verũ est,prout inficiari non potest, regula ista loquens de infirmo, non habebit locum in sano constituto in aliquo periculo mortis, quia non dicitur infirmus ea infirmitate, de qua regula sentit. Si igitur talis credat, & moriatur infra viginti dies, beneficium non vacabit per obitum, sed per renuntiationem,quia cessat mens & intentio regulæ.

D QVAESTIO NONA.

QVAERO, ponamus aliquem infectum peste, iussum continere domi, vbi renuntiat, deinde in certo die solus moritur, dubitatur vtrum ante, vel post vigesimum diẽ fuisse mortuũ præsumamus, & cui potissimum onus probandi incumbat, an videlicet reo excipienti de regula, an verò actori resignatario?

SOLVTIO. Istud dubium habet duas partes. Prima est, an regula ista, quæ loquitur de infirmo, procedat in infecto? Secunda pars, supposito quòd sic, nunquid in dubio debeat præsumi mortuus infra, vel post viginti dies, quando nescitur tempus obitus?

Circa primum videtur dicendũ, regulam habere locum E in infecto, quod sic ostenditur. Infectus dicitur constitutus non solùm in infirmitate, sed etiam in periculo mortis, vt latè probat Corneus in consil. 130. in hac consultatione. in quarto volum. & in consil. 53. eodem lib. Et in pulchra quæstione reassumunt nouissimi Bononienses in tracta. legali de peste, in prima parte, quæstio. 10. Et ista opinio suaderi potest ex eo, quia pestilentia est morbus acutissimus & contagiosus, qui omnes alios magnitudine superat, vt dicit text. in cap. sicut. el j. de simonia. Cùm igitur tex. iste loquatur de infirmo, in dubio intelligendus est de omni infirmo, qui est in periculo mortis, ita quòd comprehendat infectum pestilentia.

Prædictis tamen non obstantibus, contrariam opinio- F nem puto veriorem, videlicet regulam non habere locum hoc casu: ex eo, quia licet infectus pestilentia, dicatur constitutus in periculo mortis: non tamen potest dici infirmus, nisi per quandam fictionem, & habito respectu ad periculum imminens ex illo morbo tam contagioso, ex quo infectus, adeò est aëris participatione contaminatus, vt facilè euitetur ab aliis. Et tali respectu potest homo se infirmum existimare, cùm possit ex infectione statim generari pestilẽtia, & eum necare. Et ideo prudentis erit, tali tempore, se, & sua ita componere, ac si infirmus esset, & se cerneret moriturum. Verè tamen & realiter considerando rem ipsam, infectus pestilentia sanus est, & non infirmus. Nã infirmus dicitur, qui iacet in lecto, & febre corripitur: lege prima. §. sed sciendum. ff. de ædil. edict. & notat gloss. in

in fum. 16.q.j.& not. in c. cùm infirmitas. de pœnitent.& remiss. Cùm igitur regula ista sit stricti iuris,& exorbitans à regulis iuris communis, debet de proprio & vero infirmo intelligi,non de præsumpto:alias sequeretur illud inconueniens, quòd senes, de quibus suprà proximè diximus,qui infirmorum numero continentur,furiosi,absentes,& alij omnes,qui infirmis æquiparantur,iuxta text.in l.2.§.furiosus.ff.de iure codicil. comprehenderentur sub ista regula. quod non est verum. Intelligenda igitur erit in casu proprio infirmitatis, cùm sit odiosa,& stricti iuris. Et hoc quo ad primum. A

Circa secundum quis tenetur in dubio probare infectum,mortuum fuisse infra viginti dies? Dicendum est, ꝙ opponens de regula, ex eo, quia resignatarius habet intentionem fundatam de iure, quòd taliter mortuus,præsumatur mortuus post vigesimum diem. Ratio est, quia quęlibet infirmitas in dubio pręsumitur durare longo tépore,saltem per annum:vt probat Card.in c.cùm inter.de elect.per tex.in c.communiter. 33.distin.Sequitur Alex.in l.furiosum. 2.col.C.qui testa. face.pos. Et ideo infirmitas longum impedimentum reputatur in dubio. l. si longius. in prin.de iudic.Sequitur Deci.in c.prudentiam. in 4.col. de offic.delega.Et illud dictum sequuntur Moderni Taurinen.in l.j.nume.539.ff.de offi.eius. Non obstat,quòd in morbis peracutis, veluti pestilentia, velocissimè homo moritur,vt dicit Barthol. de Pisis, in tracta.pestilentiæ,in princ.ex mente Hippocratis in tertio Prognosticorum,& in secundo Aphorismorum,cap.vigesimotertio.& Galen. in primo de morbo, c. 4.Quia respondetur hoc non esse simpliciter verum,sed secundum complexionem, & alia accidentia infirmi, hoc euenit. Et ideo dicit Gabriel Bergomen.in tractatu pestilentiæ,in 2.parte,fol.5.quòd licet peracutæ ægritudines non transeant 14.diem, secundum Hippocratem: tamen dicit quòd iste latro pestiferus pabulat,& diuagari potest in corpore humano per quadraginta dies,& tandem infirmum interimere. Quæ quidem opinio,cùm ex multis medicorum locis satis comprobetur, tum ex sæuissima illa, & multis seculis memoranda, anni 1537. pestilentia,quam ipsi vidimus,fit manifestior. Iacuerat enim per idem tempus in domo Reuerend.Car- B C

D dinalis Laurentij Sanctorum quatuor, cuius tunc eram auditor, peste languens, quidã nomine Turion, Nicolai sigillatoris sacræ Pœnitentiariæ famulus. Is cùm diu hoc morbo torqueretur, tandem quinquagesimũ diem transgressus, obiit. Idem eadem in domo duobus aliis accidit. Nam Secretarius principis Orangæ, tunc exercitus Imperialis in illa sæuissima vrbis direptione Ducis, pestilentia tactus, vltra quadragesimum diem languens, vitã protraxit, tandem ex eodẽ morbo decessit. Io. etiam Bononi. eiusdem Cardinalis famulus pestilentia correptus, sexagesimum diem cum gemitu transgressus, ex eodem morbo expirauit. Deficeret mihi tempus, pariter & papyrus, si infirmorum omnium casus, & temporis longi excessum
E discurrere vellem. Plures enim reperiuntur, quàm Sibyllæ folia. Sic itaq; dictum Hippocratis & aliorum intelligendum est, cõcurrẽte habitudine corporis cum mala dispositione, vt apparet quotidiano vsu. In dubio tamen ægritudo præsumitur longa, nisi probetur contrarium, & hoc erit arbitrarium, vt dicit Alexan. in l. furiosum. in 2. col. C. qui testa. face. pos. Et ista opinio communis est, vt patet ex his quæ dicit Abb. in d. c. cùm inter. Et eam sequitur latè quidam Moder. Hispanus Pet. de Biaxio in tract. de elect. in 2. parte. c. 6. in 2. col. Et ex istis habes vnum priuilegium singulare infirmitatis, quòd licet secundum medicos infirmitates peracutæ extinguãt hominem in decimoquarto die, per ea quæ dicta sunt superiùs: hoc tamen de iure non procedit, quia præsumitur omnis infirmitas longiùs
F durare. Et dicenti hominem fuisse mortuum ex tali morbo peracuto infra dictum terminum, incumbit onus probandi. Quia, vt dixi, semel infirmus semper præsumitur infirmari, nisi probetur contrarium.

Nec mirandũ est, si in hac materia cõiecturali, Iurisconsulti ad auferẽdum lites illud tempus extra ordinẽ medicorum commenti sunt, quia videmus in simili, ꝙ hodie communiter homines intra quinquagesimum & sexagesimum annum moriantur, vt ex sepulchris defunctorũ inspicere licet. Et vtinam nobiscum cum Psalmista tam bene ageretur, dicente, Et erit vita hominis 70. anno. in potentatibus 80. Nam satis nobis consultum fuisset. Et tamen lex nõ curans prefixum illud Prophetæ tẽpus, neq; rursus cursum

cursum ipsum quotidianum breuioris vitæ ante oculos A obuersautem, quasdam alias longioris æui coniecturas sanxit, diffiniens hominum vitam ad centum vsq; annos posse protendi, transferens onus probandi in asserentem oppositum, vt in l.fi.C.de sacrosan.eccles. Rationem verò illius præsumptionis vitæ centum annorum scribit notabiliter Crinitus, ex mente Arabum, lib.7.de honesta disciplina, c.9. capta coniectura ex pondere dragmarum cordis humani, vt ibi latiùs per eum. Sic igitur, licet medici infirmitatem peracutam certis veluti cancellis circumscripserint, nos tamen alio respectu longiùs protrahimus.

Ergo hoc primum infirmitatis singulare priuilegium erit, ꝙ etiam in peracutis morbis præsumitur quis eousq; viuere, donec probetur mortuus. Quæ quidem probatio B incumbit asserenti, iuxta vulg.l.qui dicit.de probatio. Sed quando huc deuenimus, vt de specialibus priuilegiis infirmitatis mentio fiat, opereprętium erit, quędam alia infirmitatis singularia priuilegia prędictis annectere: quando etiam materia istius regulæ affinis est, & expostulare videatur, quæ longa lectione retexui. Erũt enim numero ferè nonaginta. Quæ quoniam expersa reperiuntur in iure, neque obuiam cuiquam volenti occurrunt, & illa aliâs iunior multo labore collegi, prætermittenda nõ duxi. De primo priuilegio diximus,

Secundum priuilegium speciale infirmitatis erit, quòd licet propter infirmitatem quis non sit remouendus ab officio, vt in c.scripsit.cum duobus seq. 7.q.1. Nec coniu- C gati ob eam causam separari possunt, vt in c.2.de coniug. lepr.& in c.hi, qui.32.q.7. Neque etiam tutor propter infirmitatem ab administratione remoueri debeat, vt in l. solent.de tutel.sicut nec iudex, cui ex successione administratio defertur, vt in c.grandi.de suppl.negli. præla.lib.6. Bar.in l. cæcus.ff.de iudi. Tamen habes tex. singularem in l.3.C.de of.præfec.præt.Ori. ꝙ iudex propter infirmitatẽ remouetur ab officio. Et ita ibi Salic.summarium scribit.

Tertium speciale priuilegium infirmitatis, ponit text. in l.filium diffinimus.ff.de his qui sunt sui, vel alie.iur. Vbi propter infirmitatem longinquam patris, tollitur præsumptio, quòd filius natus in domo, & vicinis scientibus, præsumatur filius illius infirmi.

D Quartum, quia licet quis non excuſetur ea ignorare, quæ publicè proclamantur, vt in l.ſi tutor. C.de peri.tuto. tamen infirmus excuſatur. text.eſt notab. in c. fi.qui mat. accuſ.poſ.tradit Bart.in l.is poteſt.ff.de acqui.hęred.

Quintum ſingulare priuilegium infirmitatis eſt, quia ſicut impenſa funeris præfertur cuicunq; alij creditori, vt eſt tex.notab.in l.impenſa funeris.ff.de relig.& ſumpt.fu. Sic eodem modo & impenſa facta in infirmũ, præferetur cuicunq; alteri creditori. Ita ſingulariter Bal. in l.in reſtituenda.per illum tex.C.de peti.hæred. Et hoc bene nota.

Sextum ſpeciale priuilegium ponit text.in l.1.ff.de offi. conſul. vbi collega, inchoata per ſuum collegam poteſt complere & exequi, quando alter collega eſt infirmus.

E Septimum, quia commodatarius tenetur ad impenſas faciendas ſeruo commodato infirmo, ſecundum diſtinctionem text.notab.in l.in rebus.§.poſſum.ff.commoda.

Octauum, vſufructuarius tenetur etiam ad impẽſas faciendas in ſeruum infirmum, in quo habet vſumfructum. l.ſicut impendia.ff.de vſufru.

Nonũ priuilegiũ, quia ſeruus infirmus cenſetur interim ſeruire:& tẽpus infirmitatis cõputatur in tẽpore conuento.tex.eſt notab.in l.cùm hæres.in §.Stichus.ff.de ſta.ho.

Decimum, quia per ſeruum etiam infirmum vſumfructum retinemus.l.arboribus.§.de illo. ff.de vſufruct.

Vndecimum, quia contractus factus ab infirmo cum medico, poteſt reſcindi per officium iudicis. Caſus eſt ſingularis in l.medicus.ff.de var.& extraord. cog.

F Duodecimum, quia contumacia non cadit in infirmũ. l.contumacia.§.pœnam.ff.de re iudi. Bar.in l.1.in 1.col.ff. de in integ. reſtit.

Decimumtertiũ, quia propter infirmitatẽ detẽtus, à facto promiſſo ſub pœna, excuſatur. bonus tex.in l.fi.§.pe. ff.ad l.Rho.de iac. Et hoc nõ procedit ſolùm in infirmitate propria, ſed etiã ſuorum, vt Alex. tradit in d.l.quæſitũ.

Decimumquartum, quia cõtractus nominatus habetur pro impleto ex parte eius, qui propter infirmitatem fuit impeditus l.ſi pecuniam.in prin.ff.de condi. ob cauſam.

Decimumquintum, quia iudex delegatus ſuperueniẽte infirmitate mutatur. l.ſi longius. in princ.ff.de iudic.

Decimumſextum, quia impenſę factæ in infirmũ etiam inuitum

inuitum & contradicentem,repetuntur. glo. est singularis A in c.prouidendum.83.distinct.Quam gl.confirmo ex aliis duabus singular.glos.positis in l.Stichus.ff.de pecul.lega. quæ dicunt, quòd beneficiatus in statu suæ personæ nunquam potest opponere, quòd vtiliter in eum non sit gestum.Quas gl.not.ad limitationem l.vtiles.ff.de peti.hęr. Et illas glo.ibi Bar.approbat, & easdem sequitur Io.And. in c.cùm C.laicus.de foro compe.lib.6.in nouella.

Decimumseptimum,quia medicus tenetur gratis curare infirmum pauperem.gl.est notab.in d.c.prouidendum. 83.distin.in versi.infirmus.in princ.

Decimumoctauum, quia licet testamentum factum ab eo,qui postmodum mortem sibi consciuit, si metu criminis hoc fecit,nihil valet: tamen si fuisset infirmus,& propter impatientiam doloris suę infirmitatis hoc fecisset,nō irritatur testamentum.l.2.C.qui tęst.fa.pos. cū suis cōcor. B

Decimumnonum, quia sententia lata cōtra infirmum, judice sciente,est ipso iure nulla. l. quæsitum.cum gl.not. ff.de re iudi.

Vigesimum, quia licet in die Paschatis nulli ciui liceat ruri commorari: tamen si in infirmitate est detentus,excusatur.tex.est notab.in c.nulli. de consec.distin.3.

Vigesimūprimū,quia infirmus omni tēpore,& indifferenter debet baptizari,quāuis aliàs non posset nisi certo tēpore baptizari.tex.est in c.qui cum. c.seq.de cōse.dis.3.

Vigesimumsecundum, quia procurator qui regulariter post litem cōtestatam non potest mutari: tamen propter infirmitatem mutari potest.l.vel in iudicio. ff.dę procura. C

Vigesimumtertium, quia arbiter post susceptum arbitrium,licet regulariter teneatur & cogatur causam dicere: tamen propter infirmitatem excusatur.l.licet.ff.de arbit.

Vigesimumquartum, quia licet regulariter habenti tutorem curator nō soleat dari:tamen si tutor est infirmus, datur eius periculo.§.fi.Insti.de cura,l.solent.ff.de tutel.

Vigesimumquintum, quia infirmo aliquem inculpanti de maleficio non creditur. l.si quis in graui. in princ.ff.ad Sill. tollit tamen præsumptionem calumniæ. text.est notabilis in l.quî cùm maior. §. fi.ff.de bo.liber.

Vigesimumsextū,quia manumissus à domino, in seruitutem reuocatur, quādo domino suo infirmo suffragium non

D non præstitit.l.alimenta.ff.de libe.agnosc.

Vigesimumseptimum, quia monachi qui aliâs prohibentur comedere carnes, tamen si sunt infirmi, bene possunt comedere.text.est notabilis in c.cùm inter monasterium.de statu monacho.

Vigesimumoctauum, quia socius qui occasione societatis incidit in infirmitatem, computare potest expensas factas in infirmitate suo socio, ac si in societatem expendisset. Casus est notabilis in l.socius, qui in eo.cum l.seq.ff.pro socio. Quod limita singulariter non procedere in mandatario, qui exequendo mandatum factus est infirmus. Casus est singularis in l.inter causas. in §.nõ omnia. ff.mandati. Quod bene nota.

E Vigesimumnonum, quia dominus nõ curando seruum suum infirmum, priuatur dominio eius. Casus est notabilis in l.j.§.& seruus. C.de lati.liber.tollen.

Trigesimum, quia si filius, vel hæres non curauit testatorem infirmum, perdit hæreditatem. Casus est notabilis in §.si quis de prædictis.in authen. vt cùm de appel.cog.

Trigesimumprimum, quia maritus qui vxorem suam infirmam non curauit, perdit lucrum dotis.l.ab hostibus. §.si vir.ff.soluto matrimo. & ibi glos.

Trigesimumsecundũ, quia emptor qui seruũ infirmum nõ curauit, non potest agere redhibitoria cõtra debitorẽ. text.est in l.quid si nolit.§.si mancipium. ff.de ædil.edic.

Trigesimumtertium, quia licet regulariter testes ad iu-
F dicem debeant venire: tamen si sunt infirmi, mittitur ad domum eorum.tex.est in l.ad egregias. ff.de iureiur.

Trigesimumquartum, quia infitmus, vel valetudinarius excusatur à muneribus personalibus. text.est in l. prætor. in princ. ff.de vaca.mune.

Trigesimumquintum, quia si vnus ex compromittentibus seu litigantibus coram arbitro non adfuerit, aduersa valetudine impeditus, pœna in effectu non committitur. tex.est in l. si cùm dies.§.si quis ex litigantibus.ff.de arbi.

Trigesimumsextum, quia delegatus impeditus propter infirmitatem, potest alteri committere vices suas. text.est in c.si pro debilitate.de offic.deleg.

Trigesimũseptimũ, quia licet aliâs electores infra octo dies teneãtur electo suam electionẽ præsentare, aliâs incurrunt

currunt certam pœnam: tamen si infirmitate sint detenti, A
excusantur, vt in cap. cupientes. §. certum. cum gl. in versi. alia iusta. de elect. lib. 6.

Trigesimumoctauum, quia licet beneficiatus ad ordines promoueri cogatur, aliàs priuatur beneficio: si tamen infirmitatis impedimentum prætendit, non cogitur, secundum dictum notabile glo. magnæ in c. licet canon. est glo. antepe. de elect. in 6.

Trigesimumnonum, quia cõfessio facta in infirmitate, si infirmus conualescat, non inducit obligationẽ, vt plenè per Bar. in l. cùm quis decedens. §. codicilis. ff. de leg. 3.

Quadragesimum, quia si infirmus exculpat aliquẽ, tolluntur indicia contra eum orta. Ita singulariter tenet Bal. in l. 1. in vlt. col. C. commu. de leg. B

Quadragesimumprimum, quia si legati infirmentur in legatione sua, debet eis solui, quoad redire possint. Ita notabiliter Bart. in l. si cui. §. tandiu. ex qui. cau. ma. per illum tex. quem dicit menti tenendum, quia sæpe occurrit.

Quadragesimũsecundũ, quia si fiat substitutione legato, vel hæreditate cõtemplatione certæ infirmitatis, ꝙ eo liberato ex illa infirmitate, & mortuo ex alia, legatum vel hæreditas nõ debetur substituto. Casus est not. in l. alumnæ. §. fi. ff. de adim. leg. quem ibi Bar. multùm cõmendat.

Quadragesimumtertium, quia licet aliàs contra debitores absentes latitantes fiat venditio bonorum per creditores: tamen contra debitorem infirmum venditio fit, procuratore dato bonis, causa cognita. tex. est in l. si quis C
instituatur. in fi. ff. de hæred. instit.

Quadragesimumquartum, quia ęger, seu infirmus non tenetur mittere procuratorẽ: vt videtur velle gl. no. in d. l. si quis instituatur. in fi. De quo tamẽ omnino vide Bar. in l. 1. ff. de di. & temp. pręscri. & in l. 3. §. si quis. ff. si quis cau.

Quadragesimumquintum, quia ille, qui in iudicio sistere promisit, & infirmitate sit impeditus, exceptione adiuuatur. tex. est in l. 2. §. si quis. ff. si quis caut.

Quadragesimumsextum, quia rectores qui tenẽtur ad alimenta officialibus suis, illa etiam debent, si infirmentur, & tenentur ad pullos, & similia, licet non ad medicinas. Ita notabiliter Bar. in l. legatis. ff. de alim. & cib. leg.

Quadragesimumseptimum, quia clericus infirmus non

D resides in ecclesia, nihilominus percipit quotidianas distributiones. text. est not. in c. 2. de cler. non resid. lib. 6.

Quadragesimumoctauum, quia infirmus non præsumitur donare causa mortis, nisi de restituendo conueniat, vel fiat mentio mortis tex. est notabilis in l. Seia. §. fi. ff. de don. cau. mor. Sequitur Alex. & communis opin. in l. quæ dotis. col. 2. nu, 6. ff. solu. mat.

Quadragesimumnonum, quia benemeritus est qui curauit infirmum, & est sufficiens causa ad manumittendum ipsum, etiam à filio minore vigintiquinque annis, vt in l. etiam. §. ex præterito. ff. de manumiss.

Quinquagesimum, quia si medicus promisit curare infirmum certo morbo laborantem, si ipsum sanarit, & postE modum reincidat in eundem morbum, tenetur pro eodem salario illum iterum curare. gl. est notabilis in l. maritus. ff. locati, de quo vide ibi Bart.

Quinquagesimumprimum, licet aliâs gratia extinguatur negligentia eius, qui vacantem prebendam petere poterat, & non petiit, tamen si infirmitate fuit detentus, non expirat ipsius gratia, quin eius vigore aliam postmodum vacantem possit petere. gl. est notabilis in c. si clericus. in in ver. negligentem. de præbend. lib. 6.

Quinquagesimumsecundum, quia episcopus infirmitate detentus, suffraganeos suos consecrare non valens coepiscopo suo, vel alij vices suas mandare potest. text. est in c. quod sedem. de offic. ord.

F Quinquagesimumtertium, quia notarius infirmus potest facere, quòd de eius protocollis alius sumat instrumentum. Ita notabiliter Bar. in l. quædam. §. nihil interest. ff. de edendo. cum limit. de qua ibi per eum.

Quinquagesimumquartum, quia famulus infirmus debet habere salarium suum tempore infirmitatis. glo. est in l. arboribus. §. de illo. de vsufruc. Sed in hoc veritas est in contrarium, quam habes per glo. Barto. in l. si vno. §. item cùm quidam. in vlti. col. ff. loca. De qua re post Alexan. ibi in apostil. latiùs scribit quidam doctissimus Moder. Bononien. nomine Vlpianus de Zannis, in §. iuris prudentia. in 19. & seq. col. instit. de iusti. & iure.

Quinquagesimumquintum, quia famulus qui non potuit seruire certo tempore propter infirmitatem, potest

alio

alio tantundem tempore seruire, & habere integram mer A
cedem, secundum quod notabiliter distinguit Bart.in d.l. si vno.§.item cùm quidam.in fin. Vbi Moder.& latiùs Io. Baptista Caccialup. in repe.diem functo. q.47. ff.de offi. asses.& Ias.in l.si ita stipulatus essem abs te.colum. penul. ff.de verbor.oblig.

Quinquagesimumsextum, quia infirmitas probatur per sacramentum ipsius infirmi, vt in Specu.in tit. de appel.§. 7.versic.quid ergo. Quem refert Bal.vbi pulchrè per eum in l.quæsitum.ff.de re iudic.

Quinquagesimumseptimum, quia propter infirmitatem procuratoris vel auditoris quis excusatur à prosecutione causæ appellationis. Et licet Old.opponat aliqua in consilio suo 197.quem vide: tamen prima opi. est verior, B & approbata in Rota, vt refert D. Guliel. Cassiod.in collecta.deci.tit.de appel.decisio.incip. firma est propositio.

Quinquagesimumoctauum, quia presbyter, qui in infirmitate voluit intrare monasteriũ, & refutauit beneficiũ, non impeditur, si conualuit, repetere beneficiũ, si non est factus monachus, text.est in c.1.17.q.2. & facit c.2.de vot.

Quinquagesimumnonũ, quia infirmus sacerdos prohibetur, ac etiã excusatur celebrare.gl.est in c. illud. 27.q.1.

Sexagesimum, quia infirmitatis præsumptio tollitur per actum incompatibilem, puta per coitum.c. tenor. & ibi doct.extrà de re iudic.

Sexagesimumprimum, quia impensæ factæ in monachum infirmum qui est in studio, reddunt abbatem, vel C patrem obligatum.vide notata per Spec.in tit. de salario. §.4.versic.quid si monachum.

Sexagesimumsecundum, quia infirmus diuturnus adnumeratur inter personas miserabiles, vt in l.1. quando Imperat.inter pupil.& vid.

Sexagesimumtertium, quia infirmus non tenetur ieiunare.c.2.& ibi Abb.de obserua ieiunij.

Sexagesimumquartum, quia infirmo cõsentiente, alius substituitur in dignitate in totum, sed superior decernet ægrotanti alimenta, quandiu vixerit, & hoc fieri potest sine peccato, cùm non procedat ex pactione ægrotantis & substituti, sed ex iuris dispositione & superioris, vt per Abb.in c.tua nos.in fi. de cler.ægrot.

D Sexagesimumquintum, quia excusatores missi ab infirmo ad iudicem, ad allegandũ infirmitatem, possunt etiam testificari de infirmitate, & eis creditur. Ita notatur in cap. querelam. de procu. Vbi D. Alex. de Neuo post alios hoc notabilius prosequitur.

Sexagesimumsextum, quia qui propter corporis inualiditatem officium implere non potuit, & ob hoc ad aliud officium aspirauit, nihilominus fungitur priuilegiis, quæ competunt illis, qui perfecerunt. text. est notabilis, & ibi Bar. in l. ex agentibus. C. de princ. agent. in reb. lib. 12.

Sexagesimumseptimum, quia qui infirmos visitare negligit, peccat venialiter, vt in cap. vnum orarium, §. aliâs ea demum. 25. distinct.

E Sexagesimumoctauum, quia sicut nõ est obligatorium iuramentum, quod non potest seruari sine interitu salutis æternæ, ita non est obligatorium iuramentum, quod non potest seruari sine interitu salutis corporalis. Ita habes per glo. Ioan. And. & D. Abb. in c. si vero. de iureiur.

Sexagesimumnonum, quia monachus, qui non potest eligere solitariam cellulam, & à congregatione discedere: tamen de consensu abbatis causa infirmitatis potest: dummodo intra septa & clausuram monasterij habitet. Tex. est no. in c. monachũ. 20. q. 4. Quod qualiter procedat, dixi latissimè in trac. meo de offi. & pot. maio. Pœnit. & sacræ Pœnitentiariæ. & in tract. breuium. nu. 31. & 32.

Septuagesimum, quia licet aliàs mandatarius in præiu-
F dicium mandantis non possit renuntiare mandato: tamen si impeditus est aduersa valetudine, potest. l. si mandauero. §. fi. cum l. seq. ff. mand.

Septuagesimumprimum, quia si rector ecclesiæ in sua infirmitate multa expendit, & plura contraxerit debita, successor tenetur. c. 1. vbi D. Abb. de solu.

Septuagesimumsecundum, quia officiales digni, qui propter infirmitatem non possunt exercere officium, non tenentur seruire per substitutum. pulchra glo. & Bar. in l. 1. §. diuus. in vlt. col. ff. de var. & extraord. cog.

Septuagesimumtertium, quia denũtiatio facta per medicum, qui dicit aliquem infirmum, vel q̄ sit remansura cicatrix, nunquàm aliquid operatur, nisi præcedat iudicis inquisitio diligens. Circa hoc tex. est singularis, & ibi exclamat

clamat Bart.in l.femel.C.de re mil.lib.12. A

Septuagesimumquartum, quia medici vocati ad infirmos, debent ante omnia infirmum ad confessionem inducere, neque quicquam debent persuadere pro salute corporis, quod tendat in animæ periculum, cap. cùm infirmitas.de pœnit.& remiss.

Septuagesimumquintum, quia prior conuentualis non potest alibi residere, quàm in loco monasterij: tamē propter infirmitatem potest.tex.not.cum glo.in clem.1. in §. sanè.de statu monach.

Septuagesimumsextum, quia si abbatissa infra annum infirmitate detenta non fecit se benedici, non priuatur, vbi aliàs priuaretur.tex.est cum glo.in clemen. attendentes.§.statuimus.de statu monach.in ver.rationalis. B

Septuagesimumseptimum, quia licet clericus non possit exire extra chorum ante finem officij: tamen ex causa infirmitatis superuenientis potest. clemen.1.de celebrat. miss.in glo.in ver.rationabili.

Septuagesimumoctauum, quia infirmitas est iusta causa dispensandi super pœna delicti cum aliquo.gl.cum tex. in clementina prima, in ver.necessitate. in §.si qua verò. de priuileg.

Septuagesimumnonum, quia licet tempore interdicti sit data potestas celebrandi conuentui, & tunc non possint alios admittere ad audiendū diuina: tamen si ille conuentus nō haberet nisi tres ministros, quorum duo essent infirmi, ille tertius potest alios admittere, ne priuilegium esset inutile.glo.pen.in cap.licet.de priuileg.in 6. C

Octuagesimum, quia tribunus militum debet valetudinarios militum visitare & inspicere, an propter hoc sine licentian.di.l.officium.in fi.ff.de re milit.

Octuagesimumprimum, quia infirmitas procuratoris tollit præsumptionem reuocationis resultantis ex iudicio suscepto per dominum.cap.si quem. in fine, de procurat. libro sexto.

Octuagesimumsecundum, quia miles propter infirmitatem impeditus venire ad diem commeatus excusatur. tex.est notabilis in l.qui commeatus.ff.de re milit.

Octuagesimumtertium, quia perpetua infirmitate laborans, excusatur à tutela vel cura. l.1.C.qui morbo.

D Octuagesimumquartũ, quia licet sint paria, quòd testamentum ordinetur ore tenus ab ipso testatore corã testibus, vel quòd coram ipso testamẽtum ordinatum legatur à notario testibus, vt in l.hac consultissima. §.ad eum. C. qui testa.face.poss. tamen si coram testatore grauiter infirmo illa scriptura esset lecta coram testibus, per hoc non probaretur testamẽtum illud fuisse suũ, nisi expressè probetur, quòd illa scriptura lecta de volũtate testatoris ordinata fuit. Ita pulchrè & notabiliter dicit Ioan. And. in additione Spec. in tit. de testa. §.in primis. quem Doct. in d.§. & cum humana. referunt, quod bene nota.

Octuagesimũquintum, quia operæ infirmi, inutiles sunt l.penul.ff. de rei vendic.

E Octuagesimumsextum, quia legatum infirmæ ætati factum, ad ornamentum ciuitatis cedere dicitur. text. est de hoc in l.ciuitatibus. in princ.ff. de leg.j.

Octuagesimumseptimum, quia licet cõiunctus mortem cõiuncti scire præsumatur: fallit tamen nisi coniunctus sit infirmus. Ita Bar. in l.is potest.ff. de acqui.hær. per tex. in c. cum in tua. qui matr. accus. poss. sequitur Alexã. in l.Titius. §.Lucius. in 2.colum. nume.5.ff. de liber. & posthu.

Octuagesimumoctauum, quia infirmi propter infirmitatẽ nubere debent, quia, vt dicitur Ecclesiast.36. Vbi non est mulier, ingemiscit æger. Et vna ex causis quare matrimonia procurãtur, est, vt in tribulatione cõsolentur: aliàs pauci contraherent, cùm pauci reperiãtur sani: secundum F Barto. in tracta. de tyrannide, & Æneam Syluium, epistola 37. Debet tamẽ hoc prius infirmus spõsæ reuelare, ne inde scandala nascantur, vt notatur in cap. quemadmodum. de iureiurand. & in c.j. & ij. de coniug. leproso.

Octuagesimumnonum, quòd infirmus in extremis constitutus, præsumitur sanæ mentis, nisi contrariũ probetur, vt dicit Abb. in c.dilectus. nu.9. & 13. de success. ab intesta.

Nonagesimum & vltimum, quòd infirmitas non facit aliquem actum nullum, nisi sanam mentem excludat. Anton. in cap. ex transmissa. de renuntia.

Hæc de priuilegiis infirmitatum succinctè, & quasi per trãsennã dicta sufficiãt: quæ longè magis ampliari & discuti potuissent: tamẽ breuitati studẽs, ne in immẽsum cresceret opus, tantũ medullam veritatis adnotare volui. Si quis

tamen

tamen alios casus ad infirmitatem pertinentes videre vo- A
luerit, ad indices recurrat, quibus ista addere poterit. Nam
facilis est inuentis addere.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an regula ista habeat locum in infirmitate animi, & non corporis?

SOLVTIO. Potest teneri quòd non, cùm ista regula propriè intelligenda sit, & infirmitas mentis resignationem prohibet, sicut & cæteros actus. l. in negotiis. ff. de regu. iur. Et hoc de plano procedit capiendo infirmitatem mentis pro furore. de qua in cap. si quis insaniens. & in ca. j. 15. quæst. j. & in clem. si furiosus. de homic. Et isto casu debet constare resignationem in furore factam fuisse, vt prædicta procedant: secus autem, quãdo resignatio reperitur B
facta à furioso, qui modò est sanæ mẽtis. Quia ex quo clarè non constat factã fuisse in furore, in dubio præsumeretur facta in sana mente, vt Bald. dicit in sua Marg. in versi. furiosus. & in l. fi. per illum text. C. de hæred. instit. & tradit latè Alexand. & Moder. in l. furiosum. C. qui testamen. fac. pos. Si verò infirmitas animi capiatur pro ira, vel odio, vel alia passione, vt capit glo. in summa. 15. quæst. j. idem dicendum est, quo ad effectum istius regulæ. Sed maius dubium est, nunquid renuntiatio in talibus passionibus facta, valeat? & de facta per iram non est dubium, quòd nõ valeat, per ea quæ latè scribit Iason in l. si filiam. in 2. colum. C. de inoffic. test. & Fely. in cap. Matth. decimo. De facta in gaudio, habes gloss. in verbo balneum in §. serui verò. Institu. C
de liber. & text. in cap. vnusquisque. 22. q. 4. & de facta per metũ habes in ca. abbas. quod metus caus. & in decis. 202. de renunt. in antiq. cum cõcord. vt latè scribit Deci. in consil. 219. Et eodem modo de ebrio dicendum est, vt in clem. si furiosus. de homicid. & in dicta glo. summæ.

Tamen aduertendum est, quiá de resignatione facta colore iracundiæ, ex eo, quia per prius episcopus malè illum tractauerat. Dom. & Præpo. aliique in cap. quàm periculosum. 7. q. j. tenent talem renuntiationem valere, licet possit statim beneficium repeti. secus tamen ex interuallo. Ita dicũt ibi Doct. & sequitur Decius in c. 1. in 2. col. de rescri. Itaque ad istas passiones non adaptatur regula, quę requirit talem infirmitatẽ, quæ nõ impediat renunciationẽ. Sed

D passiones animi præfatæ, quia occupant intellectum & libertatem iudicij, non adaptãtur huic regulæ, cùm resignatio facta durãtibus huiusmodi animi infirmitatibus, sit nulla, neque potest in ea militare distinctio istius regulæ, videlicet, si renuntians moriatur infra viginti dies, vel post: quia ista distinctio presupponit resignationem validam ab infirmo sanæ mentis factam.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, quid si infirmus ex vulnere non lethali, ex quo non putabat se moriturũ, renuntiet, qui posteà ex superueniente infirmitate sua, aut medicorum culpa, non ratione vulneris decessit: vtrum isto casu procedat regula?

E SOLVTIO. Casus iste aliás accidit in Rota in Prisico, vt refert hîc Fely. in quibusdam remissionibus: nihil tamẽ determinat, sed se remittit ad quasdã allegationes, quę nõ reperiuntur in rerum natura. Et glossator etiam hìc de ista quæstione meminit, licet eam dubitatiuè resoluat. & videtur magis inclinare in partem negatiuã, videlicet, non habere locũ regulã, Motus, quia regula requirit infirmũ de ipsa infirmitate mortuũ: qui verò moritur ex casu superueniẽte, nõ dicitur ex eadẽ infirmitate mori. Et omissis cauillationibus, ista opinio mihi placet. Pro qua est decis. Bart. Veronen. in cõsil. 62. magnificè, &c. & Soci. consi. 168. primo aspectu. cũ pluribus aliis cõcor. quas congerit quidam Moder. Neapolitanus in quibusdam votis suis nuper im-F pressis. voto. 24. col. penult. Et istam opinionẽ in terminis istius regulæ tenent Moder. de Sylua in tracta. benef. in 3. parte. q. 46. per rationem quam ponit glos. hîc.

Et ista opinio ratione suaderi potest, quia illa verba, De ipsa infirmitate, &c. hîc posita, denotant causam finalem & propinquã respectu dictionis, De, quæ secundũ cõmunes doctrinas causam primam & immediatam, & sic finalem importat, vt notat Bart. & Moder. in l. non dubium. per illum tex. C. de legibus. cũ concord. vt congerunt Decius, & alij Moder. super tit. si cert. peta. in 2. & 3. lectu. & in l. certi condictio. in princ. ff. si cert. pet. Cessante igitur causa finali, videlicet, quòd renuntians nõ de ipsa infirmitate, sed de alia noua superueniente moriatur, cessat ratio regulæ, & per cõsequens dispositio. Vacabit igitur beneficiũ per resignation

ſignationem,& nõ per obitum, vt voluit iſta regula. Et ita A
ſecundum iſtam opinionem iudicauit Rota in vna Compoſtellana coram me de anno præterito pro Ioã. Gaiozo.

Eſt tamen aduertendum, quòd ad effectum, vt quis dicatur mori ex noua infirmitate,& nõ ex eadem antiqua, debet hoc plenè probari per iuramenta Medicorum,& probationes concludentes, vt fuit ſeruatum in illa Cõpoſtellana. Et quanuis gloſ. in l.j. C. de emenda. ſer. teneat, quòd probetur noua infirmitas, ſi infirmus poſt triduum viſus fuerit ire cũ baculo. Quam gloſ. ſequitur Ange. in tractatu Maleficiorũ. in verbo,& dictus Titius. in prin. & Ang. in l. quòd ſi nolit. §. qui mancipium. ff. de ædil. edict. & Petr. de Anchara. in conſil. 284. incip. iure ſtricto. & alibi ſæpe. Tamen Abb. & plerique alij in cap. 2. de cler. percuſſ. non te- B
nent illam gloſſ. Imò volunt, quòd ſi vulneratus moritur poſt 8. dies, etiam infra 8. menſes, præſumitur mortuus ex eodem vulnere. per text. ibi. ad idem tex. in ca. continebatur. de homic. Et propter hanc opin. diuerſitatem fortaſsis Barto. in l. ſi in rixa. ff. de ſicar. col. fina. tenuit, quòd hoc ſit arbitrium iudicis,& ſequitur Barth. Veronen. in conſil. 41. incip. licet inuitus. in 5. col. & in multis locis hoc docto. dicunt, quos breuitatis cauſa non refero.

Sed quia ex prædictis nõ habetur clara reſolutio huius dubij, ego pro deciſione iſtius materiæ diſtinguere tres caſus. Primus eſt, quãdo cõſtat apertè vulneratũ omnino ex vulnere cõualuiſſe,& agebat ea quæ ſani facere conſueuerunt, vel longo interuallo pòſt deceſsit. Nam iſto caſu re- C
gula iſta non habet locũ: quia quæ ex interuallo fiunt, non dicũtur ineſſe. Sed prçſumetur hoc caſu infirmus mortuus ex noua cauſa,& non ex infirmitate antiqua. Hoc expreſſè tenet Bald. vt plures alios omittam, in conſi. 328. an vulnus fuerit mortale,&c. in 2. volum. Secundus eſt caſus, quando adhuc infirmus ex vulnere nõ lethali non erat totaliter ſanus, ſed tamen erat iam extra periculum: quia viſus fuit fortè poſt triduum cum baculo incedere, iuxta gloſſ. in d. l. j. nec ſunt aliæ probationes. Et tali caſu, quia potuit vulnerato ſuperuenire ſpaſmus, vel aliquod aliud accidẽs,& tũc tales cõiecturæ arbitrio iudicis relinquuntur, qui ex variis argumentis motum animi ſui formare poteſt. Et ita procedat, quod dicit Bart. in d. l. ſi rixa. cũ ſimil. Et iſto caſu onus

D probandi incumbit dicenti esse mortuum ex noua causa. Quia in dubio præsumitur mortuus ex eadem infirmitate. Et ita Rota sæpe interpretatus est regulam istam in causa Compostellana coram me, & in alia coram R.P.D. Nicol. Tertius casus est, quando sumus in dubio, quòd non suat aliquæ cõiecturæ pręter hoc, quòd vulnus nõ erat lethale. Et tali casu præsumendum est infirmũ mortuum ex vulnere, & erit locus isti regulæ. Et hoc casu militant, quæ dicũt Bald. in cap. j. in princ. quib. mod. feud. amit. & Ange. & Salyc. in d. l. j. volentes, vulneratum præsumi in dubio mortuum ex vulnere. Limitatur tamen iste vltimus casus non procedere, quando ageretur de puniendo vulnerantem pœna mortis: quia tunc in dubio mitior interpretatio facienda esset, vt notabiliter declarat Hippolytus de Marsiliis in consil. suo 7. incip. summi cœli Deus. super istis tamen vide Fely. in cap. presbyterum. de homic. qui notabiliter ista declarat. Et ex prædictis ad aliam quæstionem infertur, quam proposuit R.P.D. Marcel. Episcopus die 5. Iulij. 1538. in vna Leodien. canonicatus, videlicet, nunquid infirmus ex mobo Gallico, quem manifestè constat, non esse morbum periculosum vitæ, præsumatur mortuus infra 20. dies ex eodem, an verò ex superueniente infirmitate? Et resolutio apparet ex prædictis, quòd præsumitur mortuus ex eadẽ infirmitate: & qui dicit contrarium, tenetur probare. Et ita Domini trãsierũt, licet materia alias disputata nõ fuerit, quæ in veritate disputatione nõ indiget.

E

F

QVAESTIO DVODECIMA.

QVID si aliquis sanus renunciet, sed in actu præstandi consensum, vulneratur, & ibi moritur, an dicatur beneficium vacare per obitum, aut per resignationem, quo ad affectum regulæ?

SOLVTIO. Considerato principio, dicitur vacare beneficiũ per renũtiationẽ, cùm tũc infirmus nõ fuerit, quod requirit iste tex. Sed attento fine, id est cõsensu, qui perficit renuntiationẽ, & cõsideratur hic in regula ad effectũ numerationis 20. dierũ, videtur cõcludendũ contrarium.

Quid tenendum? Putarem ista duo tempora cõsiderari quo ad hoc, vt iste text. procedat, videlicet, in principio & in fine resignantẽ fuisse infirmum. Nam ista regula requirit infirmitatem, & sic istam qualitatẽ. Et ideo debet omni

tempore

tempore concurrere, iuxta ea quæ dicit Bal. in c. constitutus. de rescri. Sicut dicimus in testamento, ꝙ tribus temporibus capacitas requiritur. §. in extraneis. Insti. de hęre. qualit. & dif. Si igitur renuntiatio per Papam fuit admissa tempore sanitatis, licet tempore consensus reperiatur infirmus, puto beneficium vacare per renuntiationem, quæ tunc dicitur verè facta, quando Papa admisit. Nam cōsensus, qui posteà præstatur, trahitur ad tempus admissę resignationis, cùm sit potius ad executionem inuētus, quàm ad validitatem gratiæ, vt traditur in c. quædam. de renunt. Ita refert Cassiodorus fuisse in Rota tentum. Et hinc est, ꝙ ille consensus post obitum resignantis præstari potest, vigore bullæ Alexandrinæ, vt sæpe in Rota me præsente practicatū fuit, præsertim in vna Placentina Archidiaconatus coram R.P.D. Marcello, & alibi dixi. Et ponit idem D. Guli. in alia decis. Et licet regula illa Moderna computet illos viginti dies, à tēpore præstiti cōsensus: requiritur tamen ꝙ tēpore cessionis resignans fuerit infirmus: & ꝙ ex illa infirmitate infra viginti dies cōputandos à die cōsensus, decesserit. Hodie tamen per extrauag. bonæ memoriæ Clementis VII. & per reg. S.D.N. Pauli III. sublata est ista difficultas, qui tantùm voluerunt infirmitatē tēpore præstandi cōsensus adesse, licet resignans sanus fuerit. A B

SECVNDA PARS CONcernens beneficia.

QVAESTIO DECIMATERTIA. C

VAERO, vtrum ista regula locum habeat in eo qui cedit commendæ?

SOLVTIO. Iste casus contigit in Rota de anno M.D.XIX. in causa de Funes, corā D. Bartholomæo de Petra sancta: cuius facti seriem D. Guli. Cassio. olim Rotæ auditor, in quibusdam collectaneis decisionū Rotæ refert, quæ modò præ manibus plurium versantur: vt ibi per eū. Et tūc causa sæpius posita, Rota variauit. Nam quinq; ex Dominis tenuerunt partem negatiuā, videlicet, regulam locum non habere. Alij aliā partem sunt sequuti. Sed vt clariùs veritas istius quæst. per cōtraria demonstretur, quædā motiua, & argumēta pro vtraq; parte referam: ex quib. posteà resolutio huius quæst. colligetur.

D Quòd igitur iſta regula non habet locum in ceſsione commendæ, adducitur primò, quia regula iſta non facit mentionem de ceſsione commendæ, ſed de reſignatione beneficij, ideo caſus omiſſus diſpoſitioni iuris communis relinquitur: iuxta vulg. cap. ſuſceptum. de reſcrip. lib. 6. & l. commodiſsimè. ff. de libe. & poſthu.

Præterea, quia verba iſtius regulæ nõ vidētur poſſe adaptari ad cõmendam, ſed potiùs repugnant, cùm de beneficio collatiuo loquantur, & quòd in titulum datur, vt patet ibi, conferatur, &c. & de beneficio in quo inducitur vacatio, vt patet ibi, vacare cenſeantur, &c. Sed beneficia commendata non conferuntur, neq; vacare dicuntur, vt tenet Fede. de Se. in tract. de perm. beneficiorũ. q. 15. & Roma. in
E conſi. 350. & Rota in antiq. deciſ. j. de conceſ. præb. Et hoc idem pro ſtylo Cancellaria Apoſtolica introduxit, quæ ex eo ꝙ mentẽ Pontificis interpretari videtur, Conſiſtorium papæ appellatur, vt inquit deciſ. 362. in nouis. Igitur ceſſantibus verbis regulæ, eius ratio & diſpoſitio ceſſat.

Accedit, quia intentio papæ nõ pręſumitur fuiſſe de eo, quod verba non important. l. quod conſtitutum. ff. de teſt. mili. & tradunt Moderni Papienſ. in l. j. in 3. colum. verſicu. tertiò facit. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. Item quia ratio iſtius regulæ ſumpta ex viſcerib. c. fi. de renuntia. lib. 6. quæ fuit, vt fraudes euitentur, quibus expectantes & ordinarij deludi poterant, ceſſat in commenda, cùm in ea prædicti non fraudētur. Ex eo, quia cõmenda inducit quodãmodo
F reſeruationem, vel ſaltem afficit beneficiũ, vt declarat Roma. in conſi. prædicto, poſt Archi. in c. is cui. de elect. lib. 6. & Cõpoſt. in ca. cùm à nobis. eo. tit. & ſequitur Ioã. Franc. Pauinus in tract. de offic. & pot. c. ſede vac. in 3. q. ſecundæ partis. & Lapus in addi. ad tract. Fede. de permut. be. q. 15. Et tamen ordinarij expectãtes cõferre, vel acceptare poſſunt beneficia reſeruata, vel affecta: vt concludit idem Ro. in conſi. 342. & in conſi. 160. in propoſito caſu. & cõſi. 441. poſt Calde. conſi. 9. titu. de præb. Et hodie habemus regulam Cancellariæ, ſecundum quam ita iudicauit Rota in vna Zamoren. Archidiaconatus coram R. P. D. Marcello de menſe Ianuario. M. D. XXXII. Et quòd expectantes beneficia commendata (eò quia affecta acceptare non poſſint) tenuit Rota in vna Valētina parochjalis de Pego, coram

ram R.D.Io.Paul.de mense Nouemb.M. D. XXXIX.quic- A
quid dixerit Soci.in consi.32. sequutus Roma.in quodam cōsi.qui hoc non dicit, & illud consiliū fuit à Rota reprobatum,vt refert R.P.D.Iac.de Simoneta, in tract.reserua.

Suadetur ista opin.ex eo,quia ista regula est correctoria,pœnalis,& exorbitans à iure communi,liberam facultatem à iure tributam, possessoribus auferens,resignandi sua beneficia, & pœnam annullationis prouisionis inducens,iuxta l.senatus.ff.de contrahen.emp.& c.decet.cum simil.de immu.eccle.lib.6.Sed in pœnalib.& exorbitantibus secūdum communes doctrinas, verba propriè & strictè capi debent.l.cùm quidam.de lib.& posthu. c.odia.de reg.iur.lib.6.Et adeò hoc verum est,quòd in tali materia, etiam à maioritate vel identitate extensio prohibetur, vt B
not.in authen.quas actiones. C.de sacrosan. eccles.Cùm igitur verba istius regulæ sonent de beneficiis, quæ in titulum dantur, ad commendam trahi non debent, quæ à titulo differt,vt in c.dudum.de elec.& c.qui plures.20.q.1.

Confirmatur ista opinio ex his quæ scribit Old. consil. 179.quæritur, Vbi concludit extrauagantem iniunctæ Bonifacij VIII. positam sub tit.de elec.quæ loquitur de literis expediendis super ecclesiarum prouisionibus,non habere locum in ecclesia cōmendata.Et sequitur Fran.Pauij. olim Rotæ auditor egregius in d.tract.de of.& pot.c,sede vac.fo.41.Cessantibus igitur verbis,& ratione regulę,eius dispositio cessare debet.c.suggestum.de deci.cum vulg.

Præterea,quia vt dictum est, ista reg.loquitur de bene- C
ficiis quæ dantur in titulum,sed cōmenda non est titu, & proptereà incompatibilitatem non inducit, vt in c.dudū. el 2.de elect. Sicut etiam videmus quòd habens beneficium regulare in commendam, cogi non potest, vt profiteatur religionem, ad quam titularis compelleretur. Ista sunt in effectu quæ pro ista parte negatiua facere vidētur.

Quibus non obstantibus contraria pars, suis etiam rationibus & argumētis defendi potest.In primis facit,quia commendæ nostri temporis ex vsu patrisfamiliâs, hodie loco titulorum habentur: & beneficiati de fructibus illarum disponunt, vt de beneficiis titularibus, quemadmodum tradit Præpositus,vulgò Card.Alex.in c.cùm autem. 44.distinct, in 6.col.& in c.si quis. in penult.col.58.distinct.

D Quam interpretationem sæpe accepit Rota, & sequitur Troilus de Malutiis in consil. suo in materia commendæ post tract. suum de sortib. impresso.

Secūdò, pro hac parte facit, quia regula 30. de familiaribus Cardinalium, habet locum in cōmenda, attenta eius mente, licet de ea mentionem non faciat, vt sæpe in Rota iudicatum fuerat. Et hoc idem dicebatur de regula de verisimili notitia, & de reg. de idiomate. In quibus licet de commenda nullum sit verbū, ex mente tamen ad cōmendas adaptantur. Quia virtus legis non in cortice verborū, sed in sensu & mente, quæ verbis est præferēda, consistit. l. scire. ff. de leg. & l. scire oportet. §. aliud. de excu. tu. cum simil. vt traditur in c. intelligentia. de verb. sig. & in c. Mel-

E chior. 1. q. 1. Sed ratio & mens huius regulæ, est fundata ad obuiandum fraudibus, quę possent ita fieri per cōmendatarios cedentes, sicut per titulares resignantes. Igitur &c. Et ad colligendū mētem regulæ, illud afferri potest: quia si Papa fuisset de ea interrogatus, verisimiliter ita statuisset. Igitur habendū est pro expresso. l. tale pactū. §. si. cum ibi not. ff. de pact. Quæ quidem lex procedit, nō solùm si per modū statuti, sed etiā rescripti, cōuentionis, & alterius dispositionis aliquid cautū existat, secundum Bal. Paul. de Cast. & Mod. ibi, & Card cōsi. 51. 2. col. Attēta igitur mente, & similitudine rationis fit extēsio de casu expresso ad aliū non expressum, iuxta gl. in c. si postquā. de elec. li. 6. & clem. 1. eo. ti. cum concor. vt scribit Deci. consi. 15. in 3. col.

F Accedit prædictis, quia quandoq; videmus causas à sede Apostolica cōmendatariis, sicut titularibus committi. Ergo non debet inter eos fieri aliqua differētia. Plura alia fundamēta, & rationes pro vtraq; parte adduci & excogitari possent, sed quia ab eo, quod decreui, breuitatis instituto, longius quàm par sit, diuagarer, omitto: præsertim cùm hanc eandem quæstiō. nouis aliis motiuis latissimè disputem in regula de triennali, q. 4. & in pluribus aliis regulis huius tractatus, vbi videndum erit.

Pro resolutione tamen potest breuiter dici, ꝙ aut loquimur in cōmendis tēporalib. & procedūt omnia argumenta quæ pro parte negatiua adducuntur: aut loquimur de cōmendis perpetuis. Et ex quo illę ęquiparātur titulis, vt dictū fuit, tali casu procedūt rationes in cōtrariū alleg.

Quibus

Quibus accedant, quæ Collectarius in c.fi.de fil.presby. A Gaspar de Perul.& Æneas Sabi.in tract.reser.in 2.& 7.fo. tradūt. Vbi in simili q.quęrut, an per dationē in cōmendā deuinat beneficiū esse reseruatū: distinguūt, aut cōmenda est tēporalis,& nō desinit, iuxta cōsi.Soci.32. Aut est perpetua:& quia tunc Papa de beneficio plenè disponit, sicut per collationē, expirat reseruatio. Ita dicūt præfati Doct. ibidē, plura ad hoc alleg. quæ breuitatis causa nō refero.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, An ista regula comprehendat ecclesias, siue beneficia consistorialia?

SOLVTIO. Noua est difficultas, hactenus nō decisa ex eo, quia talib.ecclesiis prælati, habita prius discussione in cōsistorio, præficiuntur:& sic absolutè actus resignationis non est liber. Et propterea Cancellaria cōsueuit transire expeditionē in simiib.ecclesiis cū derogatione istius regulæ ad maiorem cautelam, prout etiā attestatur Reuerend.dominus meus, multis seculis memorādus, Dominus Laurent. Puccius Card.Sanctorum quatuor, in quibusdā suis memorialib. Cuius quidē stylus, quādo iura non refragantur, sequēdus esset: arg.c.olim.de consue. B

In contrarium facit, quia ille stylus nō habet in se fundamētum iuris,& regula ista generaliter loquitur, & eius ratio militat in istis beneficiis. Ergo regula in eis habebit locum: quia si lex non excipit, nec nos excipere debemus. l.1.ff.de vsu alea, &c. Et quia ista beneficia consistorialia regulariter sunt magni momenti, & faciliùs in eis fraudes committi possunt, cùm à pluribus appetantur & desiderentur. Et propterea magis militat dispositio istius regulæ, quæ ad excludendas fraudes emanauit. C

Breuiter puto primā opi.de iure veriorem: pro qua est decis.Lapi.in alleg.84.col.pen. vbi quærit, an in generali cōcessione etiam ad reseruata & deuoluta, veniant Abb. de quib.cōsistorialiter prouidetur. Et dicit ꝙ nō, per plures rationes quæ militant in casu nostro, quas nō refero, cùm ibi videri posint. Et pro ista opin.vlteriùs facit, quia videmus reg.de publicandis resignationib.in cōsistorialibus locū non habere, vt aliàs Rota tenuit,& retulit mihi olim D.Pet.And.Gāmarus. Et ratio decisionis fuit, quia in huiusmodi beneficiis cessāt fraudes, ꝓpter quas reg. len-

D das regula ista condita fuit, videlicet, ne per huiusmodi resignationes infirmorum procuratas, ordinarij & expectantes ab eorum iuribus excluderentur. quæ ratio cessat in istis beneficiis consistorialibus, cùm de illis etiam per obitum vacantibus, ordinarij prouidere nõ possint, neq; illa expectantes acceptare valeant: & sic per huiusmodi resignationes non fraudantur, præsertim quia ista beneficia non consueuerunt priùs concedi, quàm persona resignatarij per Papam & Cardinales approbata fuerit: & ideo in conferendis huiusmodi beneficiis alius modus ab aliis diuersus obseruatur, vt patet in regulis, præsertim Clemẽtis 7. & aliorũ Pontificũ super hoc editis. Nam per cedulam, & non per supplicationem huiusmodi beneficia
E Papa in consistorio proponit, & de illis prouidet, & dato, ꝙ in renuntiatione infirmi consideraretur aliqua sinistra suspicio, præsentia & certa scientia Papę proponẽtis, purgant omnem suspicionem, & ideo in eo non debet seruari subtilitas istius regulæ, quia vt dicit Bal. in l. rescripta. in 3. col. C. de preci. Impe. offe. in consistorio principis non curatur de solennitatibus iuris: quia ibi magis attenditur veritas, quàm iudiciorum ritus seu solennitas: arg. l. 1. §. si quis. ff. de quęst. Hinc dicimus quòd in causis, quæ in cõsistorio principis agitantur, nullum fatale currit, vt dicit antiquus ille doctor Vbertus de Bonacurso, de quo Spec. & Io. And. tam sæpe faciunt mentionẽ in practica sua, tit. de impen. execu. Et rationẽ adducit, quia nemo est tantæ
F autoritatis, qui possit nolentem principem ad cõuocandum consiliarios coarctare, vt in auth. de app. & intra quę temp. §. ad hoc sancimus. colla. 4. quę habetur C. de temp. appel. auth. sed & lis. Aliã tamen rationem assignãt doct. quę facit ad propositũ: quia coram principe ordo iuris nõ seruatur, vt est tex. in c. ad petitionem. de accus. quem not. dicit Bal. in c. j. §. fi. col. fi. in fi. de no. for. fid. Et hoc tenet idẽ Bal. in l. fi. C. de legib. post Inn. in c. in causis. de re iud. Nam coram principe silet omnis lex: cùm ipse idem sit lex animata in terris. Vnde patiendo corã se contra iuris ordinem procedi, videtur dispensare, secũdum Inn. in c. 1. de li. cõtest. & tenet Io. And. & Abb. in d. c. in causis. & Ang. in l. princeps. ff. de leg. Hinc est, ꝙ quando causa examinatur in cõsistorio, dantur nouæ dilationes, nec attẽditur subtilitas

litas iuris, vt tradit Bar. in l. in offerendis. per illum text. C. de appel. Multa enim introducta sunt præter ordinem iuris in consistorio, in quo, vt dixi, silet omnis lex: & ille stylus procedendi multū differt ab aliis obseruationibus curię. Inde est, q̃ licet de iure cōmuni in generali dispositione periurus absolui videatur, tamen in negotiis tractādis in cōsistorio nūquā cēsetur sub generali dispēsatiōe periurus includi, nisi specialiter absoluatur propter serenitatē & maiestatē loci, vt tradit Fel. in c. testimoniū. in 8. col. de testib. Ista tamē quæ dicta sunt, limitātur nō procedere, quādo propositio eorundē beneficiorū fieret coram solis cardinalibus cōgregatis, Papa absente: quia tunc solennitas iuris & regulæ requireretur, vt dicit Bal. in authen. sed & si quis. col. pen. versi. quicquid. C. de testib. & idem dicendum est, quando hoc fieret coram solo Papa sine cardinalibus. Nam licet Papa possit quædam sine cardinalibus expedire, illa tamen sunt parui momenti, secundum Antonium de But. post Ioan. And. & Hostiē. in c. antiqua. de priuile. Sed vbi sunt negotia cōsistorialia, illa solus expedire non potest, vt dicit Bald. in l. fin. per illum text. C. de diuer. rescrip. vbi refert Vrbanum Papam, Oratoribus Florentinis supplicantibus, vt quędam negotia suæ patrię priuatim expediret, respondisse, Illud negotium consistoriale, & quòd summi pontifices non consueuerunt talia negotia consistorialia in camera expedire, sed in publico consistorio: quod etiam Carolum Imperatorem aliis idē supplicantibus respondisse refert. & sequuntur Moder. Papien. in rubri. de constitu. in 17. colū. Tamen hoc dictum Bald. in d. l. fin. dubitabile videtur. Nam clarum est quòd condere legem, per quam omnes subditi ligantur, dicitur de rebus arduis, & est maximi imperij, vt dicit Bar. in l. imperium. ff. de iur. omn. iud. per tex. in l. 1. ff de const. prin. & in l. non ambigitur. ff. de leg. & tamen Papa & Imperator possunt facere leges in camera sua sine alicuius consilio, vt dicit Cynus in l. humanum. C. de legib. Sequitur Bonifa. Rotæ auditor in procem. clemen. §. hæc sane. in 3. colū. nume. 36. & hoc sentit Bart. & Bal. in l. fin. C. de leg. Dictū igitur Bald. in d. l. fin. procedit de honestate, non de potestate. Reliqua ad consistorium Papæ pertinentia videnda sunt, per Card. Papien. cui pulcherrimā epistolam scri-

M

D bit ordine 278.cuius initium est, Magna est autoritas consiliorum,&c.quo in loco designat ordinem & stylum, qué habere solent & debent pontifices & cardinales proponendis causis & negotiis in consistorio ,longè differentem ab aliis curiæ consuetudinibus.

Ex prædictis igitur habes conclusionem , quòd ista regula non habet locum in beneficiis quæ cõceduntur per renuntiationem in consistorio papæ. Quia, vt dixi, ibi cessat omnis solennitas regularũ. Vbi etiam de regula de valore exprimendo, videmus quæ in consistorialibus locum non habet; vt ibi latius scribam.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

E QVAERO, an ista regula habeat locum in beneficio vnito?

SOLVTIO. Dicas quòd non: quia regula loquitur de beneficiis , & beneficium vnitũ non dicitur amplius beneficium, sicut ante vnionem, sed perdit nomẽ beneficij, vt concludit Rota deci.370. nota quòd vbi beneficium in antiquis, & deci.10. de rebus eccle. nõ alien. sequitur Marianus Soci. in cap. sicut vnire. de excess. præl. arti.8. quæst.12.& Dominicus in cap. sunt personæ. §. fi. columna fin. de priuilegio. lib. 6. Cedens igitur tali beneficio , nihil dicitur cedere, cum sub titulo illius beneficij , cui vnio facta fuit, sit confusum, & effectum vna massa, & corpus.

Hinc est quòd non valet de tali permutatio, vt cõcludit Egid. in tract. permut. in tertia parte: & vltra ipsum probat F hoc idẽ in alio trac. simili, quidã doctor innominatus qui habetur in formis, vt dicam in regul. de annali & triennali possessore. ad quæ cõferũt, quæ scribit Petr. de Perusio, & Ioannes Baptista Cacialup. in tract. de reuo. vnionũ. in 7. ca.& Moderni in trac. reseruationũ. in vltima parte quæst. 12.& alij Moder. in tract. benefic. quæst.12.3. partis.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, an ista regula procedat in translationibus pensionum?

SOLVTIO. Dubium prima facie faciunt ea, quæ adducit And. Sicul. in c. ad audientiã. el 2. de rescript. Dum multis rationibus contendit pensiones regulari debere secũdum naturam beneficiorum. facit etiam pro ista opinione, quia tex. in cap. mandatũ. de rescrip. loquens de

ben

beneficiis, habet locũ in pẽsionibus, prout tenet ibi Imol. in prin. & Andr. Sicul. ibi in 3. col. nu. 15. & etiam Ant. Corsetus ibidem. Quorum opinionẽ sæpe Rota, me pręsente, sequuta fuit. Ergo pariformiter regula ista quæ emanauit ad tollendas fraudes resignãtis infirmi in trãslatione pẽsionis procedet. Nã videmus ꝙ sicut de beneficio in impetrationibus, ita hodie debet fieri mẽtio de pẽsione, vt tradit gl. in regula 61. in fi. & Moder. in c. in nostra. de rescrip.

Prædictis tamen non obstãtibus veritas se habet in oppositum. Et ita tenet Rota, quòd ista regula in trãslationibus pẽsionis non procedat. Et iste casus contigit tempore Leonis 10. in personam Ioan. de Vrias Episcopi, & Ferdinãdi Hispaniarum regis oratoris. qui in articulo mortis nutu magis, quàm verbis in suum nepotem pẽsionẽ mille ducatorum transtulit, & tũc post plures disputationes fuit tentum translationem valuisse, non obstan. regula: & hoc in ratione fundatur, quia regula ista loquitur de renuntiatione, sed pensio renuntiari non potest, licet possit transferri de licentia papæ, quæ quidem licentia, nec regulariter hodie, neque tempore Clemen. VII. cõcedebatur, ista ratione, quia pensio est quædam seruitus super beneficiis non seruientibus ecclesiæ cõcessa. Nam pensionarij † non laborant in ecclesia, neque seminant, & tamen metunt, & fructus sine labore mãducant, contra naturæ ordinẽ. nam conueniens est, quòd qui commodum percipit, etiã incõmodũ sentiat: dicente Apostolo, Qui non laborat nõ mãducet, vt in c. clerici. 1. quæst. 2. & l. secundum naturam. ff. de reg. iur. frangit enim pẽsionis impositio æqualitatẽ iustitiæ, quæ dictat pręmia vnicuiq; dari secundũ qualitatem laborũ. c. ius militare. 1. distinct. nam qui altari non seruit, inde præmium habere non meretur. c. charitatem. & c. ecclesiasticis. 12. quæst. Cũ igitur pensionis impositio odiosa sit, meritò eius translatio prohibita fuit, ne incõuenientia multiplicentur. Regula ergo ista quæ in renuntiatione loquitur, non habebit locum in translatione, quæ nõ solet, vel saltẽ de raro concedi, & iura ad ea quæ raro fiunt, non adaptantur, vulg. l. nam ad ea. ff. de legib. Præsertim, quia ista regula de beneficiis loquitur, quæ de ratione tituli spiritualia sunt. Pensio verò in tẽporalitate consistit, ergo de vno ad aliud nõ bene infertur, qa ex diuersis nõ fit illatio:

A

† Vnde qui sub prætextu decanorũ, seu collegiatorũ, cùm id munus nõ implẽt, aliis se muneribus conantur subtrahere, eorũ fraudibus esse obuiãdum, certi iuris est: neq; sub specie muneris, qđ minus exequitur, alterius muneris onerib' releuetur. ideóq; si quis eorũ sub nudæ appellationis velamine collegiatum, seu decanum se appellat, sciat pro se alium subrogandũ, q̃ pdicto muneri sufficiens adp betur, vt l. qui sub p̃textu. C. de sacros. eccl. IOANN. MILL.

B

C

D cap.2.de transl.epis.l.Papinianus, exuli.ff.de mino.& l.fin. ff.de calum.Et hoc latè probat Ioã.Baptista de sancto Seuerino in suo tract.pẽsionũ.post Modernos in c.cum.m. post glos.ibi de constit.& in d.c.ad audientiam. Nam clarum est appellatione beneficii pensiones nõ contineri, vt dicit Dominus.in c.quãuis.de præb.lib.6.in prin.Hinc est quòd licet beneficiũ vacet propter crimen,non tamen vacat pensio:quia non est beneficium,& teneri non potest à laico,vt tenet Cardi.in cle.1.§.eadem.de supp.negligẽ. præla.sequuntur Moderni de Rippa in rep.c.2.nu.128. de iudic.Ex hoc enim infertur, quòd licet habens beneficiũ teneatur ad officiũ,id est,recitare horas canonicas, vt in c.fin.de rescript.lib.6.& referunt omnes in cap.1.de cele-

E bratione Missarum. Tamen habens pensionem ad illud non obligatur,vt tenet ille antiquus doctor practicus Hiero.Paulus Hispanus in illo libello,qui vulgò Practica Cancellariæ appellatur.fol.51.& sequitur Iacob.de Ferrariis in tract.de hor.cano.& sentit Ioan.Bap.de sancto Seuerino in tract. pension. quæstio. fin.& reassumit D.Petr. And. Gammatus Rotæ auditor in tract.de off.leg.vbi latius super hoc diuagatur.Et ratio prædictorum est, quia officiũ sequitur beneficiũ sicut venator leporẽ. Qui habet igitur beneficium,dicat officiũ: aliàs sequeretur,quòd si ex vno beneficio darẽtur tres pensionẽs,ꝙ vnum beneficiũ obligaret quatuor personas ad dicẽdũ officiũ,quod absurdũ. Ille igitur qui habet titulum spiritualitatis,ad officiũ tene-

F tur:non autem habentes pẽsiones,quæ cõmodum merè tẽporale continent,quod in laicum cadere potest. Nam pensiónes æquiparantur contractibus profanis, vt tradit Rom.in consi.429.col.4.beneficia verò vltimis volũtatibus æquiparantur,quæ sunt piæ,vt per glos.fi.c.1.de concess.præb.li.6.Hinc est,ꝙ sola volũtate potest cassari & remitti pẽsio absq; licẽtia Papæ,sicut quælibet res profana, vt tenet Præpo. post gl.in c.Agathosa.63.dist.quẽ sæpe tẽpore meo Rota approbat. Secus tamen est in beneficiis quæ sine volũtate superioris dimitti nõ possunt. Sic etiam videmus,ꝙ pẽsiones sicut beneficia nõ permutãtur:quia nõ veniũt appellatione beneficiorũ,vt dicit Card.in cle.1. in 17.quæst.de reb.eccl.nõ alie.Et pari modo per promotionẽ pensionarii nõ vacat pensio,sicut beneficiũ secundum

dum Card.in clemen.1.§.1.in 6.quæst.de sup.neg.prælat. A
Ex quibus omnibus apparet inter beneficium & pēsionem longum esse discrimē. Dispositio igitur istius regulæ in vno loquens, in alio locum non habet.argu.c.susceptū. de resc.lib.6. Præsertim quia cessat commoda ratio istius regulæ, quæ fuit, ne per huiusmodi resignationes ordinarij vel expectantes defraudentur: ad quos dispositio beneficij vel acceptatio pertinerent, si fraudulenta cessio non præcessisset. Sed ista ratio nō habet locum in translationibus pensionum, per quas nullus prædictorum defraudatur. Igitur, &c. Et tenendo istam opinionem ad rationes in contrarium factas per And. Sicul. latè respondent Moder. in tract. beneficiorum. in 3. quæst. primæ partis. col. 7. vbi videndum erit. Tamen licet istæ rationes de rigore iuris sint veræ, iustius tamen videretur huiusmodi translationes sub regula comprehendi, quia ex hoc maior ecclesiarum fauor resultaret: & diuini cultus argumentum: nā admittere translationes super beneficiis ecclesiasticis, nihil aliud est quàm seruitutem propagare. B

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, vtrum ista regula procedat in beneficiis iurispatronatus, ad quæ per præsentationem quis assumitur?

SOLVTIO. Decius in consi. 224. incipiēte, in casu proposito. contendit probare negatiuā, ex eo, quia ista regula est exorbitās & odiosa, & in beneficiis collatiuis loquitur: ergo nō debent extendi ad istum casum, vt ibi latè per eū. Adde pro ista opinione, quia videmus huiusmodi beneficia sub nominationibus regum nō cadere, vt tradunt Moderni in tract. benefi. quæst. 3. secundæ partis, neq; sub quacunque gratia etiā amplissima, vt latè probant iidem Moderni. in d. tract. in 11. quæst. 3. partis. & cōmuniter doct. in cap. 2. de præb. lib. 6. Lap. alleg. 96. sicut etiam extrauagan. execrabilis beneficia huiusmodi iurispatronatus non cōprehendit, vt iidem Moderni dicunt in d. quæst. 11. C

In contrariū facit, quia cōsiderata mente regulę idē dicēdū videtur in beneficiis iurispatronatus, prout olim fuit in Rota disputatū in causa Naneten. capellanię, p Ludonicū de Interamne aduocatū qui postea fuit auditor, p istā rationē. Quia ex quo dicta regula annullat collationem,

D per cōſequēs videtur prohibere omne neceſſarium antecedēs ad illam l.oratio.ff.de ſponſ.& c.ſolitæ.de maiorit. & obed.cum ſimilibus.Sed præſentatio eſt antecedens ad inſtitutionē quæ ſub nomine collationis comprehēditur. Igitur &c.Ita dicebat ille aduocatus.Et tenēdo iſtam opinionem ad dicta Decij poteſt facile reſponderi. Nam non obſtat,quòd iſta regula ſit exorbitās,quia hoc nō eſt verū ſimpliciter,cum potius conſiderata eius mente & ratione concordet cū iure cōmuni.de quo in c.2.de renuntiat.lib. 6.Vnde ſpiritum rationis accepit,vt dicūt Moder.in tract. benefi.in 3.parte.q.18.& ante ipſos hoc dicit Ioā.de Anania in c.fi.de collu.deteg.& hoc idē in terminis tenet Cardinalis Maurocenus in d.c.2.in vltima quæſtione,quē re-
E fert,& ſequitur Io. Aloiſius Tuſcanus olim aduocatus cōſiſtorialis doctiſsimus in quodā ſuo cōſilio,quo latè probat hanc regulam.& tex.in d.c.2. eundem ſpiritum & mētem habuiſſe, licet in tempore hic addito differāt. Sic itaque iſto reſpectu,quia iſta regula iuris cōmunis cōcurſum habet,fauorabilis dici poteſt.Et licet ſecundū quid regula poſſet dici exorbitans, ex quo collationē ordinarij tollit, vt dicit Rom.in conſil.342.incipiēte,quo ad primū.ſecundum quod poſſet procedere dictum Decij.Per hoc tamen abſolutè cōcludi nō poteſt,quòd ſit odioſa. Quia quādo actus ſe poteſt habere ad fauorem & odiū, iudicatur fauorabilis,prout de ſtatuto,quòd ſtantibus maſculis filię non ſuccedant,dicunt Moderni in l.venia.C. de in ius vocand.
F facit illud quod de Velleiano dicitur,in l. qui exceptionē. ff.de cōdic.indebit.Et quia emanauit ad repellendas fraudes,quòd vtilitatē animæ reſpicit, fauorabilis dicitur, per ea quæ Bart.& Moder.tradunt in l.ſi cōſtante. in ix.col.in princ.ff.ſolut.matr.cum aliis, quæ ſcribit Iaſ.in l.fi.ff.de in ius vocan.Et ſecundū hoc lata fieri debet interpretatio.Et quāuis regula de collatione loquatur, quo caſu videretur excludi præſentatio, iuxta caſum c.cū in illis.§.1. de præb. in 6.illud in ambitioſis procedit, vbi ſtricta ſit interpretatio,vt ibi dicunt Domi.& Philip.Secus vero in materia fauorabili,vel indifferente,vt iſta. Quia tali caſu verbū collatio,lato ſumpto vocabulo præſentationē cōprehēdit,vt concludit Rota in deci.448.incip.fuit dubitatum, vtrū habens.in tit.de prębend.in nouis.Hinc videmus,quòd tex.
in cap.

in cap.auaritiæ,& in c.quàm sit.& in c.vt quis duas.& ca. A
fin.de elect.lib.6.licet loquantur in elect.& cõfirmationibus,tamen habent locũ in præsentatione iurispatron.vt concludit Lapus alleg.8.& Calde.titu.de elect.consi.8.cũ cõcord.vt scribit Roch.Curtius in tract.iur.patro.in verb. honorificũ.quæst.39.& reassumunt Moder.in nouo tract. iur.patronat.fol.300.cũ quatuor sequent. Et ita quo ad text.in c.auaritiæ.conclusit Rota in vna Salamantina capellaniæ corã R.P.D. Marcello.13.Ianuarij M.D.XXXIII. Sic etiam & tex.in cap.1.vt lite penden.lib.6.licet de præsentatione,seu beneficiis iurispatron.nullam faciat mentionem,tamen propter pariformem ratione habet locum in dictis beneficiis,vt idem Curtius latè probat in d.trac. in verbo,honorificum.q.23.& repetunt Moder.in nouissimo tract.iur.patron.fol.208.& seq.Et ita Rota tenuit in vna Barchino.beneficij sancti Christophori coram eodẽ D.Marcello.die 26.Nouembris.M.D.XXXV. Et ita videtur etiam hic dicendum,quòd regula ista,licet de beneficiis iurispatron.mentionem non faciat,nihilominus propter eandem rationem habeat locum in eis. B

Pro resolutione tamẽ huius quæstionis distinguo plures casus.Primus est in præsentatione,& in ista,regula locum non habet.Ratio est,quia præsentatio pertinet ad patronum:respectu verò præsentati regula etiam adaptari non potest.Quia si præsentatus in infirmitate constitutus renuntiat præsentationi de se factæ,non dicitur beneficiũ renuntiasse,de quo loquitur ista regula. Ratio est,quia per præsentationẽ solum acquiritur ius ad rem,vt dicunt Domini in decisione CCCXXVIII.in antiq. & tradit Ab. & alij communiter in ca.quod autem.de iure patron.Imò plus voluit Abb.in c.cum Berthol.post glos.3.ibi in 2.col. de re iudi.quòd præsentatus ante institutionẽ nullum ius habet in beneficio,sed bene habet ius ad petendum illud perseuerante patrono in eadẽ volũtate.Et hoc dictũ Abb. sequitur ibi Felyn.& plures alij,quos cumulat Curtius in tractatu iurispatr.in verbo,ius.in 4.quæst.& dixi latius superius in reg.proxima.q.1.Et adeo hoc est verum,quòd si præsentatus tũc in curia moreretur,nõ diceretur per hoc in curia beneficiũ vacare.Quia vt dicatur beneficiũ in curia vacare,requiritur quòd beneficiũ suum dicatur,& non C

D debitum, vt not. Archi. in ca. si electio. de electione lib. 6. & alij quos allegant Moder. in tracta. de beneficio. in 1. quæst. 3. partis. Sic igitur isto casu cōcludendum est, regulam istam locum non habere.

Secūdus casus est in præsentato & instituto renūtiante tali beneficio in infirmitate: & putarem adhuc regulam istam nō comprehendere istum casum. Ratio est, quia regula ista loquitur in beneficiis, quæ liberè possunt renuntiari, & quæ per collationem superioris conceduntur. Sed beneficium iurispatronatus non est huiusmodi, quia præsentatus & institutus nō potest sine consensu patroni beneficium renuntiare, vt dicit Innoc. in cap. fin. in fin. de renun. & hoc clarius firmat Abb. in c. significatum. in 2. col. E de præbēd. cum de concor. quæ congerunt quidā Moder. in tract. nouo iurispatron. fol. 401. Et ante ipsum Rochus Curtius in eodē tractatu, in verbo honorificum. in 3. & 51. quæst. Adeo quòd si præsentatus sine cōsensu patroni renuntiasset, patronus posset ad tale beneficium sic per renuntiationem vacans iterum alium præsentare. Ita quòd cum præsentatus & institutus in infirmitate renūtians nō valeat, nisi cum consensu patroni liberè renuntiare, cessat in eo fraus quæ consideratur in ista regula. Nam, vt sæpe dictū est, ratio istius regulæ fuit, ne infirmi ex illa infirmitate morituri sub colore renūtiationis, de beneficiis, sicut de rebus profanis, post mortē eorū disponere videantur: & per hoc fraudarētur expectātes, & fieret præiudiciū or- F dinario. Cū igitur talis cōsideratio nō possit habere locū, hoc casu deficiet per consequens dispositio istius regulæ.

Tertius casus est quādo infirmus renuntiat in fauorem certæ personę beneficiū iurispatronatus de cōsensu patroni. Et iste casus est magis dubius, si renūtians infra viginti dies moriatur. Et certè adhuc putarem cessare regulam ex eo, quia vbi est cōsensus patroni, ad quem in omnē euentum pertineret præsentatio beneficij vacantis, siue per renūtiationem, siue per mortē cessare videtur fraus. arg. eorum quæ dicuntur in l. fin. C. de bonis quę liber. vbi minor alienās præsumitur circūuentus. Vbi verò interuenit consensus eorū, ad quos pertinet cessat fraus, facit etiam l. fin. C. de pact. Sic erit hic dicēdū. Et isto casu militarēt omnes rationes Decij in dicto cōsi. Est bene verum, quòd vbi apparet

paret, patronum per sordes cōsensisse, aut inhabilem ap- A probasse, quód tali casu videretur locus esse regulæ. Præsertim si patronus esset clericus, in quo maior puritas requiritur. Hoc tamen nō teneo pro cōstanti. Remota tamē fraude patroni, mihi placet opinio Decij propter dissimilitudinem collationis & institutionis. Inter quæ est magnū discrimen, vt latè probat ibi Decius. Et quia quando papa mouetur sola voluntate taxando numerum dierū, vt hic, non proceditur de similibus ad similia, sed prohibetur extensio, secundum Bald. in l. 3. col. 2. versi. ex quo. C. de iure dot. Solum obstat hic vnū, quia licet isto casu nō fiat præiudicium ordinario, nec fraudētur expectantes, tamē militat alia ratio, videlicet, ne de beneficiis per obitum vaca B turis per modum vltimę volūtatis disponatur. Et ista ratio procedit, siue cōsentiat patronus, siue non, quia cōsensus patroni nō potest facere licitum quod prohibetur, vt illicitum. arg. l. nemo potest. de lega. 1. Et ideo ex alio opinio Decij potest sustineri, ex eo, quasi si sub dispositione istius regulæ beneficia iur. patron. comprehenderētur, patroni priuarentur sine culpa facultate præsentādi, & sic videretur hæc constit. in præiudiciū patronorum inducta, & hac de causa patroni abstraherentur à fundationibus & dotatione ecclesiarū, propter quam rationem dicunt communiter doct. in c. 2. de præben. lib. 6. & Fely. in tract. quando literæ apostolicæ not. pat. in 1. & 2. col. ꝙ dispositio quan- C tumcunq; fauorabilis, non cōprehendit beneficia iurispatron. nisi specialiter fiat mentio. Et ista cōsideratio militat omni casu quo patroni priuarētur iure prȩsentandi. Secus verò vbi tale ius principaliter illis nō tollitur, licet secūdario, & ex post præsentati ab eis aliqua exceptione submouerentur, vt in regula de Annali. quæ tali casu nō cōprehēdit beneficia iurispatronat. laicorū nō tollendo principaliter præsentationē, sed submouendo præsentatū impetrātem prouisionē à papa de consensu patroni nō facta mētione regulæ, vnde exceptio illius repellitur propter eius negligentiā. Et licet secundario ex hoc videantur patroni frustrari præsentatione facta, nihilominus hoc fit principaliter in odium patroni, sed impetrantis, & ideo cōsiderari nō debet. ar. l. si quis nec causam, & quæ ibi latè notāt moder. ff. si cer. peta. vt dixi in d. regula de Annali. q. 27. &

D in regula proxima.q.3. Habes igitur ex prędictis intellectū ad dicta doct.volētiū sub generalib⁹ dispositionib.nō cōprehendi beneficia iur.patronat.qualiter intelligantur.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, an regula procedat in eo infirmo qui renuntiauit iuri suo quæsito in beneficio vigore alicuius gratiæ?

SOLVTIO. Iste casus cōtigit præteritis temporibus in Rota in vna Valentina canonicatus, & præbendæ coram D.Martino de Spinola in qua fuit dubitatum, vtrum ista regula haberet locū in eo qui resignauit ius, quod habebat solum per supplicationē signatam,nec habuerat possessionē, nec literas expeditas. Dubium faciebat,quia ex E quo resignatio fuerat facta literis non expeditis,causa illa reducta erat ad non causam,secundum Egid.decisio. DCXLIIII.incip.si papa prouidet mihi,& DCIX. impetrans beneficiū.Nā supplicatio sine literis est gratia informis,ideo nihil tribuit,quia forma est quę dat esse rei:ideo voluerunt doct.literas haberi loco tituli,vt Compostel.in cap.statuimus.ad fi.de rescrip.& Ioan.And.in c.1.de lit.cōtest.lib.6 Rota.CCCCLVII. in not.Milis in verbo,gratia apostolica.Accedit quia rectè considerādo cessat hoc casu ratio istius dispositionis:quæ fuit,ne per huiusmodi renuntiationes infirmorum defraudētur ordinarij in conferendis beneficiis vacantibus & expectantes etiā excludantur ab acceptando talia beneficia. Ideo inducta fuit F prouisio istius regulę,vt fraudes huiusmodi tollantur.Sed ista ratio nō videtur militare in resignatione iuris, quia in eo non fraudantur ordinarij,nec expectātes,quia ordinarius conferre non potest,nec expectantes acceptare, nisi beneficia vacantia de iure, & de facto, vt in cap.cum nostris.cum similibus.de conceß.præben. & in decis.196.habens gratiam.in no. & decis.52.tit.de conceß.prębend.in antiq.aliás numero.DCVIII.incip.si aliquis expectans.

Istis tamen non obstātibus contrariā opinionē tenuit Rota in prædicta causa Valentina, in qua die 13. Martij 1514.omnes Domini ita concluserūt,excepto Domi.Paulo Capisucco, à quo in scriptis istam decisionē habui, qui tenuerat partem negatiuam.Et ratio Dominorū fuit,quia statim quòd supplicatio est signata, incontinenti est ius quæsitum

quæsitum,& gratia est in se perfecta,per not.per Arch.Io. A
And.& alios in procæ.6.in nouella. vnde cùm ius sit quæsitum, succedit illud, quòd paria sunt, habere ius quæsitũ ad rem, vel habere rem.l. qui habet.ff. de reg.iur. Vnde sicut ista regula procedit in resignante beneficium plenum: ita locum habebit in resignãte ius.Pro qua decisione optimè facit Rota.DCCCLXXXII. incip.Nota quòd vbi gratia est facta in antiquis. Prætereà, pro ista opinione facit mens istius regulæ : quia clarum est regulã habere locum, quando ille in fauorem, cuius resignatio admittitur, consequitur commodum resignationis, propter quod arguitur fraus, vel quia renuntians cogitãs se moriturũ,inducitur ad renuntiandum. Quo casu, ne detur successio in beneficiis, & licentia libera, vt quis de illis valeat disponere B
sicut de rebus temporalibus, fuit hæc regula introducta. Sed istę rationes omnino militant in renuntiatione iuris: quia per illam acquiritur cõmodum resignatario, & resignans consequitur effectũ, quem intẽdit.Igitur regula in illis procedet.Nec obstat si diceretur renũtiationem iuris posse fieri in manibus simplicis notarij, vel etiam laici. Et tamẽ resignatio beneficij fieri non potest,nisi in manibus habentis autoritatem instituendi & destituendi,prout dicit decisio Rotę.290.in antiq.incip.non quęlibet. Quia illud procedit respectu iuris quęrendi.Et ita loquitur prędicta decisio. Secus verò ratione iuris quæsiti : quia tale ius debet in manibus superioris renuntiari, sicut beneficiũ:vt declarat decis. DLXXIII. quidam card.sub tit. de renun- C
tia.& decisio. DCCCXLV. patronus, &c. in antiq.

Nec obstat, quòd ius per supplicationem literis non expeditis sit informe, quia illud est verum, quo ad effectum canonizationis in iudicio fiendę,in quo datum esset de regula de non iudicãdo literis non expeditis. Secus verò de iure,quia sola supplicatio tribuit ius cõsiderabile in extraiudicialibus, vt dicit prædicta decis.482. in antiquis. Imò etiã consideraretur tale ius in iudicio ad effectũ canonizationis,nisi exciperetur de regula.Itaq; de iure opinio Cõpostel. non procedit, cùm sola supplicatio in beneficialibus signata tribuat ius, & operetur plures effectus, quos enumerabo latiùs in regula de non iudi. literis non expeditis.Nec etiã obstat,si diceretur, ꝙ beneficium vacans de

iure

D iure,licet non de facto conferri non possit,nec acceptari; quia illud non est verum.vt est glo.communiter approbata in c.licet Episcopus.de præb.lib.6.quia cùm collatio & acceptatio sint actus extraiudiciales, fieri possunt nulla facta citatione possessoris:quia quilibet potest conferre ius ad se pertinens, licet non vacet de facto, vt dicit ibi glos. quam sequitur Abb.in consi.34.col. fi.lib.2. & ante ipsum cardinalis cons.132.col.fi.& alij plures,quos omitto.Nam non est dubium,beneficium dici vacare per obitum illius, qui solam supplicationem habebat,licet neque literas expeditas nec possessionem haberet,vt dicit prędicta decis. DCCCLXXXII. Et ideo conferri potest. Et illa quæ in contrarium fuerunt adducta, respiciunt subreptionem, vt E videlicet non valeat collatio episcopi de beneficio vacante de iure,& non de facto,non facta mentione possessionis:illa enim respiciunt impetrantem,qui debet de possessione alterius facere mentionem,vt ibi.Quod etiam procedit, quãdo possessio alterius esset colorata:si verò esset notoriè iniusta,etiam nulla facta mentione,valeret collatio & acceptatio quo ad impetrantem : vt declarat Abb.in d.c.cùm nostris.& reassumit Fel.in c.in nostra.in 36. corr. de rescrip.Et ita,vt dixi, secundùm istam opinionem conclusit Rota.de qua quęstione dicam etiam in regula de publicandis resignat. quia etiam ibi contigit de facto.

QVAESTIO DECIMANONA.

F QVAERO, quid in renuntiante causa permutationis de imparibus beneficiis, an ista reg. habeat locum? SOLVTIO. D.Pet.And. Gamarus auditor Rotę, vir certè de hac iuris disciplina benemeritus,in repe.c.1.in 5.col.versi.sed quid dicimus.de rer.permu.lib.6.tenet simpliciter istam regulam habere locum in resignatione facta ex causa permutationis. Et hoc nõ videtur habere dubiũ, cùm in regulis antiquis & modernis expressè hoc dicatur.sed regulæ non declarãt modũ permutationis.Et ideo maius dubium est,an regula intelligatur in omni permutatione,tã de beneficiis paribus, quàm imparib. Et ad hoc videtur dicendũ,regulã tantùm restringi debere secũdùm terminos c.2.de renun.lib.6.vt videlicet debeat tãtùm intelligi de permutatione impari, quæ videtur fraudulenta, non de alia.Nã ista regula sumpta fuit ex visceribus d.c.2.

A quo

A quo quidem text. vt superiùs dixi, ista constitutio spiritum vitæ accepit, iuxta tradita per Io. de Ana.in c.audiuimus.in 2.notabi.de col.dereg.qui de ista regula meminit. text.ergo in dicto cap.secundo loquitur de permutatione beneficij pinguis, cũ tenui ab infirmo facta, ad effectum, vt beneficium tenue vacaret,& sic fraudarentur ordinarij, vel expectãtes. Ergo ista regula debet intelligi secundùm terminos illius text. Et ita de tali permutatione loquitur decisio Rotæ Thomæ Fastolli in causa sexta, dubio 20.& decisio.361.nota præsumitur,&c.in antiq.Et in eadem loquitur doctus ille glossator Pragmaticæ, fo.97. Et reassumunt Moder.in tract.de beneficio. in 47.quæst.3. partis. col.penul.& ratio istius decisionis est:quia eo ipso ꝙ permutatio de beneficio pingui cum tenui fit in infirmitate, præsumitur fraudulenta, vt dicit Imol.in l.filiæ meæ. & ibi Bal.ff.solu.matrim.Sequitur Soci.consi.83.miror, &c. lib. 5. Nam licet sola permutatio beneficij pinguis cum tenui non arguat fraudem,vt in decis.secunda·de rer.permut. in antiquiori.vbi tamen fit ab infirmo,præsertim cum amico vel consanguineo,nemini est dubium, talem permutationem fraudulentam præsumi,vt dicunt præfati Doctores. Facit ad hoc, quod in notabili casu infirmi consuluit Pet. de Ancha.in consi.430.incipien.fuisset expediens.Et in casu prędictę permutationis disparis ab infirmo facta,quòd fraudulenta præsumatur, consuluit Oldra.in consi.324.in 3.col.Et hoc in terminis tenuit Egid.decis.344.facit decis. eiusdem.435.faciunt ea, quæ scribit Soci.in consi.53.versi. præterea dicit.lib.3. Et ita in similib.terminis tenuit Rota in vna Taraco.parochialium coram do.Paulo Capisucco. 28. Ianuarij M. D. XXX. quæ voluit,extrauagant.sicut bonus pastor.non habere locum in beneficio fictè permutato cum vero, prout est beneficium de Pertica, quod secundùm consuetudinem illius diœces. ad effectum permutationis faciendæ fingi solet, & appellatur de Pertica, vt latiùs scribo in decis. super hoc facta. Concludo igitur breuiter, quòd ista regula intelligatur tantùm de illa permutatione infirmi, de qua text. in d. c. secundo & præfati doctores præsumunt fraudem: quam in terminis istius regulæ considerat Felyn. in c.quia verisimile.de præsumptio.post Abb.& alios ibi.& latius Petr.de Ancha. in con-

D sil.388.cũ aliis superiùs allegatis. Secus verò in permutatione, quam infirmus cum alio facit de beneficio ęquali & pari. Nam in tali permutatione non puto regulam procedere. Et ad hoc ita dicendũ suadet ratio naturalis & æquitas. In primis, quia negari non potest regulã istam exorbitare à iure, & esse pœnalem. Debet igitur restringi tantùm ad casum, vbi de fraude suspicatur: vbi verò beneficia permutata cum infirmo essent æqualia, cessat fraus, cessat denique præiudicium ordinariorum & expectantium. Nam licet infirmus hoc casu dimittat per resignationem beneficium, quod habet: nihilominus tamen aliud simile & ęquale beneficium adquirit, quod subintrat in locũ dimissi, & vacabit tandem per infirmi obitũ, quod ordinarij conferre & expectãtes acceptare poterũt. Quæ ratio cessat, quãdo infirmus pingue beneficium pro tenui permutat, quia in tali casu manifesta est fraus, & præiudicium prædictorum per prædictos Doct. coniecturatum: & ideo hoc tantùm casu regula locum habere debet. vt quantum fieri potest, concordet cum iure communi, iuxta not. in c. causam. de rescript. & c. cùm dilectus. de consuet.

Nec obstat, quòd regula ista generaliter & simpliciter loquitur de permutatione, & sic debet vtranque permutationẽ includere: licet minor ratio sit in vna, quàm in alia. arg. text. in l. 1. §. quòd autem. ff. de lusu aleæ, & aleat. Nam plus & minus non differunt specie, vt in l. fin. ff. de fun. instruct. quia respõdetur, ꝙ generalitas dispositionis ampliatur, & restringitur secundùm subiectam materiam, vt dixit glo. fi. per illum text. in c. si Papa. de priu. lib. 6. Nec est referenda ad ea, de quibus non est verisimile disponentem cogitasse, vt tradit Ias. in l. Lucius. de libe. & posth. & latiùs in l. si de certa. C. de transact. Et hoc casu plus & minus differunt, quando est diuersa ratio, vt dicit gl. & Bar. in l. penul. ff. de noua. Declarat Ias. in l. qui bis idem. in 3. col. ff. de verbor. obliga. dixit in tracta. expecta. nu. 99. cum seq. Et vltra prædicta circa huiusmodi permutationes beneficiorum tenuium cum pinguibus ab infirmis factas, videndum est per Pet. de Anch. in consi. 383. & in consi. 385. & Pet. de Perusio in tracta. de rer. permut. col. 7. & Andr. Sicul. in quodam suo consilio, cuius numerus nunc euanuit è memoria, interruptione facta alterius negotij.

QVAES

QVAESTIO VIGESIMA. A

QVAERO, An regula ista habeat locum, quãdo sit resignatio, reseruatis fructibus?

SOLVTIO. Olim R.P.D. Dominic. de Iacobatiis, insignis auditor Rotæ, & posteà Cardinalis, in quibusdam suis Apostillis ab eo scriptis, adnotauit istum casum, & refert Rotam fortè tenuisse tẽporibus suis regulam non habere locum, per ea quæ dixit Card. in c. cùm olim. el 2. de priui. col. fi. ver. quæro quomodo scietur, &c. Et nihil aliud dicit. tamen ego satis dubito de ista decisione, ex eo, quia illa talis reseruatio in infirmo iamiã morituro, ex quo est parum duratura, videtur quædã palliata fraus ad effectum circumueniendi regulam. Nam per huiusmodi reseruationem fructuum non cessat ratio regulæ superiùs allegata. B Nec tollitur præiudiciũ, quod infertur ordinariis & expectantibus, ad quod obuiandum processit ista regula. Et dictum Card. loquentis in eo, qui vendit rem, retento vsufructu, non videtur posse bene ad propositum adaptari. Et ideo cogitandum est meliùs super hoc.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, An ista regula habeat locum in beneficio patrimoniali?

SOLVTIO. Fely. hìc in quibusdam suis additionibus dicit, ꝙ non: ex eo, quia illius renũtiatio non nocet expectantib. nec ordinario, & propterea cessat fraus, & dolus in ista regula. Sed aduerte, quia ista opi. non videtur vera. In primis negari non potest beneficia patrimonialia, C quæ hodie dantur in titulũ perpetui beneficij, esse verè, & realiter beneficia ecclesiastica, & eorũ appellatione comprehendi, vt tradit Fely. in c. postulasti. in 8. col. de rescrip. sicut etiam de præstimoniis, & de hospitalibus dicit Fely. ibidem. in 1. col. & in c. in nostra. eo. tit. & in c. de quarta. de præscript. Cùm igitur regula ista simpliciter de beneficiis loquatur, non erit dubium talia comprehendere.

Non obstat ratio Felyni, videlicet, ꝙ per renuntiationẽ beneficiorum patrimonialiũ non pręiudicetur ordinario, nec expectãtibus, quia hoc non sufficit. Nam quãdo in lege considerãtur plures rationes, licet vna ratio cesset, aliæ militare vidẽtur. §. affinitatis. cum vulg. instit. de nup. Nam pręter illã rationem, reg. ista habet aliã, videlicet ne bene-

ficia

D ficia dentur per viam succeſsionis, poſtquàm eis renuntians vti non poteſt. Nam infirmus vidẽs ſe iam moriturũ ex illa infirmitate, fortè conſilio medicorũ, ne beneficium vacet per obitũ, in fauorẽ alicuius conſanguinei, vel amici renuntiat. Et ſic iſto modo diſponit de beneficio ſuo, non aliâs facturus, ſi infirmitatẽ euadere ſe putaret. Et hoc modo aperitur via diſponẽdi in articulo mortis de beneficiis eccleſiaſticis, quaſi per viam teſtamenti, & vltimæ voluntatis, & affectionis carnalis, quod fieri non debet. c. 1. & c. ratio. de pręb. Quamobrem Romanus pontifex ad euitandas huiuſmodi fraudes, diſponit hìc, quòd ſi infirmus renuntians moriatur infra viginti dies, beneficium cẽſeatur vacare per obitum. Et licet hoc caſu ratio Fely. ceſſet, quia
E huiuſmodi patrimoniale beneficium vacans per obitum non poteſt ordinarius conferre, nec expectans acceptare: tamen non ceſſat prædicta ratio in qua ſuſtinetur diſpoſitio, iuxta c. ſi eo tempore. de reſcript. lib. 6.

Nec obſtat, ꝙ pręſumi nõ debet iſta fraus in infirmo maximè morituro, cũ pręſumatur potiùs memor ſalutis ęternę, &c. quia hoc non ſufficit, per ea quę dicit Bal. in auth. ſi dicatur. C. de teſta. & in c. ſicut. de teſti. & in l. generaliter. C. de non nume. pecu. & Bar. in l. ſi quis in graui. §. 1. ff. ad Sille. dicẽtes, quòd quãuis aliquis ſit in extremis, nõ proptereà in factis ſuis pręſumitur eſſe: Io. Euãg. etiam ſi corpus Domini recepiſſet, vt dicit Bal. in §. cõſules. in fine. in ti. de pac. Cõſt. opinio tamẽ Felyni poſſet vno caſu ſuſtine-
F ri, videlicet, quãdo renũtiatio per infirmũ fieri non poſſet liberè ſine cõſenſu filiorũ patrimonialiũ, ad quos præſentatio, vel nominatio per obitũ vigore ſtatutorũ, priuilegiorũ, vel cõſuetudinis pertineret. Nã tali caſu ex quo perſona reſignatarij cẽſeretur adprobata per pluresnõ habẽtes intereſſe ſanguinis, pręſumeretur facta talis reſignatio potius intuitu iuſtitię & vtilitatis eccleſię, quàm amore carnali, ſicut diximus de beneficiis iuriſp. Nã per talẽ cõſenſum tollitur omnis ſuſpicio fraudis: arg. l. fi. C. de pact. cũ simil. lib. tenenda tamen eſt opi. Rotæ, propter eius autoritatẽ.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, An iſta reg. habeat locũ in officiis curiæ? SOLVTIO. Iſta quæſtio habet tria capita: quia aut loquimur de officiis ſecularib. vt ſunt ſcripto

riæ

riæ apostolicæ, portiones, & similia officia, quæ vendũtur A
& retinentur ab vxoratis. Et iste casus secundum regulam Julij, & Hadr. expeditus erat, qui expressè voluerunt talia officia comprehendi. Tamen secundum regulas antiquas & Moder. in quibus nihil de officiis dicitur, non comprehenduntur, non solùm, quia de illis non fit mentio, sed quia in eis cessat ratio finalis regulæ, quæ de beneficiis ecclesiasticis loquitur, quæ vendi non possunt, vt officia, sed per collationem conceduntur clericis non vxoratis.

Nec obst. ꝙ in aliquibus officia æquiparãtur beneficiis ecclesiasticis, vt not. Soc. in consi. 53. miror, ꝙ in præsenti. lib. 3. sequitur Dec. in l. fi. in fi. nu. 3. C. de pac. quia in casu, in quo loquitur Socin. militat alia ratio multum diuersa à casu nostro: in qua non solùm verba istius regulæ, sed B
etiam mens aduersatur. Nam in officiis secularibus curiæ non est prohibita successio, ex quo illa vendi possunt, & per consequẽs in articulo mortis transferri, tanquàm res profana. Nihil igitur est, ꝙ ibi de successione illicita, vel de fraude ordinariorum, vel expectantiũ suspicemur. Et ideo ista reg. in illis nõ procedit. Aut verò loquimur de officiis spiritualib. de quib. loquitur tex. in c. cũ accessissent. de const. & c. dudum. el 1. de elec. & c. quod Dei timorẽ. de sta. mo. & secũdum rationem, quam in simili q. ponit Fed. & communiter alij, regula non haberet locum. sed Collectarius contrarium tenet in cap. pen. in 3. col. versi. quid si mandetur. de ver. sig. Et pro ista opinione faciunt ea quæ tradunt Moder. in tract. benefic. q. 2. 1. partis. Quia in istis C
officiis ecclesiasticis mens & ratio regulæ concurrit. Aut loquimur de officiis mistis, vt officium Vicecancellarij, vel maioris Pœnitentiarij, & similibus, quæ non dantur, nisi habentibus aliquem ordinem sacrum. Et si talia officia possunt liberè resignari, subiacent isti regulæ propter prædictas rationes. Nam licet participent de temporalitate, & aliquando talia officia vendantur: tamen quia sunt annexa ordini, & etiam hodie adhærent pileo Cardinalatus, iudicantur, vt spiritualia: arg. c. quanto. de iudic. Et tenet Nicol. de Vbal. in tract. succes. ab intest. cleri. col. pen. Verùm hodiernis tamen temporibus prædicta officia nõ ita dantur, vt liberè cedi possint sine licentia papæ. Ideo in eis cessat ista regula, sicut in consistorialibus.

D QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, an ista regu. procedat in altaribus, vel in patrimonio, ad quæ quis in tit. beneficij ordinatur? SOLVTIO. De patrimonio non est dubiũ, sed maior difficultas est in altari: tamen si illud datur in titulũ, tollitur omnis difficultas, ex eo, quia tũc dicitur beneficium, vt vul. gl. 1. circa fi. in cle. 2. de deci. Quæ vult, ꝙ illa cle. quę loquitur de beneficiis, habeat locum in altari, vel capella, quæ dantur in titulum. Et eandem opin. tenet Domi. in c. 1. col. fi. de consuet. lib. 6. Et ꝙ altare sit beneficiũ simplex, tenet Abb. in c. recolentes. in ver. altaria. de sta. mona. Sequitur Dec. in consi. 210. viso puncto. in 1. col. Et hoc idem in oratorio videtur dicẽdum, quia ex quo dari possunt in E titulum beneficij, veniunt eorum appellatione, vt not. Ab. in c. fi. in fi. de censi. Distinguendo tamen, vt per Mod. in c. ex parte. 2. nu. 4. de rescrip. Regula ergo ista, quæ de beneficiis loquitur, habebit locum in altaribus, capellis, vel oratoriis, quæ in titulũ perpetui beneficij cõcedi solent, de quibus scribunt quidam Mod. in nouo tracta. iur. patr. fol. 45. & 98. quæ non refero. Sed in titulo patrimonij locum non habebit, ex quo illud datur, quousq; episcopus de reditibus ecclesiæ prouideat, vt not. in c. tuis. de præb. & nõ est propriè beneficiũ ecclesiasticum, licet loco tituli detur. de quibus tamẽ aliquid dicam in regula de annali.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an ista reg. procedat in hospitalibus? De F ista q. dicam latiùs in regulis de annali & triennali, & in quibusdam aliis regu. Ideo hìc nihil scribam, quia ex rationibus ibi positis quęstio ista potest decidi.

TERTIA PARS VARIOS continet casus.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

VAERO, quare magis papa per istam regulam terminum viginti dierum, quàm quindecim vel triginta, præfixit infirmo resignanti?

SOLVTIO. Decius in consil. 20. in 2. parte, aliàs consi. 224. dicit hoc fuisse arbitrarium, iuxta glo. ratus. in l. 1. ff. de postul. Cuius opinio ex eo suaderi potest, quia videmus antiquos renuntiationem fraudulentã existimasse,

ſtimaſſe, ſi infirmus reſignans moreretur infra octo dies, A vt patet in deciſ.361.in antiq.repetita per Egid.in deciſio. 344.Aliquando enim requirebatur tẽpus decem vel duodecim dierum,vt Faitolus in quadã deci.refert.Papa verò hîc conſtituit tempus viginti dierum: Extrauagans verò Innoc.quæ incipit, ſicut bonus paſtor,eodem caſu menſem ſtatuit.Ex quibus apparet hoc arbitrarium fuiſſe.

Quid igitur dicendum? Puto tempus viginti dierũ non fuiſſe arbitrarium,ſed certa & veriſimili ratione,& cũ myſterio à tam multis pontificibus cõſtitutum. Quod ex eo argumentum capimus: quia præſumere infirmos infra viginti dies ex eadem infirmitate obiiſſe, præambula coniectura & cogitatione mortis,nõ aliũde prouenit, niſi quia inſignes medicos ex longa rerũ experientia hoc ſcripſiſſe legimus,quos ſummos Pontifices in hac parte cõſuluiſſe B credendum eſt. Illi enim in morbis acutis terminum viginti dierum ſtatuiſſe, ꝙ deprehendi queat mortalis infirmitas certum eſt. Nam, vt teſtis ea in re Hippocrates in Aphoriſmis,particula ſecunda, Aphoriſmo 24. & Galen. ibidem in ſua Paraphraſi, infirmitatis acutæ tres habẽtur cognitiones indicatiuæ criſis, quæ infra viginti dies terminãtur.Abinde autem nulla eſt certior cognitio, ex eo, quia abinde declaratur infirmitatem non eſſe de acutis.

Prima igitur cognitio contingit quarto die infirmitatis,quę eſt indicatiua ſeptimi,id eſt,in illa quarta die intelligimus,nũquid in ſeptimo die debeat eſſe criſis,vel non. Et vndecima dies infirmitatis eſt indicatiua decimiſeptimi:& dies decimuſſeptimus eſt indicatiuus vigeſimi.Itaq: C in iſtis tribus hebdomad.finitur cognitio, & infirmus moritur.Quod expreſsiùs declarat idem Hippocrat. libro 3. Prognoſt.in hæc verba: Quibus febris permanet, nec labore grauantur, nec multùm moleſtantur vuluæ dolore, his apoſtema futurum eſt in iuncturis inferiorum partium poſt dies viginti.Quibus febris lõgæ,&c.Et ſubdit, Viginti diebus tranſactis, poſt febrem oportet vt expectetur exitura,cùm pertranſit ægritudo vigeſimũ diem. Hæc ibi. Ex quibus verbis apertè colligitur,infirmitatem omnem, quæ infra vigeſimum diem hominem interficit, eſſe de grauibus & acutis, quæ prædictis ſignis cognoſcitur. Vbi igitur medicus vidit talia ſigna infirmitatis acutę,quę ve-

D locissimè infra dictum tempus hominem necăt, verisimile est, medicum certiorem infirmum reddidisse, prout illum, & eius consanguineos de periculosa infirmitate admonere tenetur, vt animæ suæ & rebus suis cósulat, vt habetur in c. cùm infirmitas. de pœni. & re. Qui quidem infirmi mortis cogitatione tacti, facilè ab amicis vel consanguineis ad faciendas huiusmodi resignationes inducuntur, & isto modo infirmi de beneficiis suis, sicut de re tẽporali disponunt. Videntes igitur Romani Pontifices hæc contingere posse, veluti à viris peritis edocti, quorum copia apud ipsos esse solet, constituerunt in hac regula terminum huiusmodi viginti dierum, infra quem si infirmi resignantes morerentur, voluerunt beneficia resignata, E non per resignationem, sed per obitũ vacare censeri: hac, vt dixi, moti ratione, ne infirmi grauiter ægrotantes certificari per medicos in primo vel secundo crisi de genere infirmitatis mortalis, de beneficiis, sicut de prædiis, & bonis immobilibus in cõsanguineos suos, vel alios amicos, quasi testamentum condentes disponant. Qui quidẽ disponendi modus à sacris est Canonibus reprobatus, vt apparet in c. pleriq;. & in c. apostolica. 8. q. 1. Ideo bona fuit ista prouisio, quę fraudes huiusmodi sustulit: nec fortuitò vt Dec. putabat, sed optima & certa cõsideratione sancita.

Ex quibus omnibus fit breuis conclusio, ꝙ infra xx. diem potest cognosci infirmitas mortalis, infra quẽ si resignans infirmus moritur, non valet resignatio: quia præsumitur consultò illam fecisse ob prædictam causam: F præsertim, quia vt dicit Saly. in l. furiosum. C. qui test. fac. pos. infirmi graui infirmitate laborantes non pręsumũtur esse in sana mente: sed ista cessant, quando infirmus obiit post viginti dies. Quia signum regulariter est, ꝙ infirmitas nõ erat grauis. Et ideo tali casu fraus, & dolus, & defectus mentis cessant. Ista sunt, quę mihi super ista quęstione occurrunt, quæ licet ampliari possent: ne tamen in infinitum procedatur, acquiesco. Satis enim fuit occupato viro, cuiusmodi ego sum, viam nouitati præstitisse.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

QVAERO, an regula ista procedat in renuntiatione facta extra curiam coram ordinario vel legato?

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non, vt in termi

terminis consuluit Deci. in consi.224. in casu proposito. A in fi. Mouetur duabus rationibus.

Prima, quia regula ista de renuntiatione loquens, debet intelligi in dubio de ea quæ fit in manibus papæ. Et licet ad hoc nihil alleget: tamen facit quod dicit Anton. de But. in c. sua. de offic. vic. & facit l. quæritur. ff. de sta. homi.

Secunda ratio Decij est, quia summus pontifex faciliùs decipi ac fraudari potest, quàm ordinarius: vt no. in cle. 1. de offi. ordin. Igitur necessaria magis fuit prouisio regulæ istius in resignationibus factis in curia coram papa, quàm coram ordinario. Ita concludit Deci. in d. consilio.

Addo, pro ista opin. bene facere tex. istius regulæ, dum disponit illos viginti dies computari debere à die præstiti consensus, & non resignationis factæ, non alia de causa, nisi vt apertè ostenderet stylum curiæ, qui hãc formam præstandi consensum in Cancellaria, vel in Camera introduxit, cùm tamen extra curiam vnico contextu fiat resignatio coram ordinario, & præstetur consensus, imò actus ipse resignationis est vnus, & idem cum consensu. Ergo dicendum est, regulam tantùm renuntiationes factas in curia, non extra considerasse. Et quia etiam rectè intuenti renuntiationi factæ extra curiam non conueniũt verba regulæ, igitur nec eius dispositio locum habebit. l. hos accusare. §. in omnibus. de accusat. cum similibus. B

Hoc etiam suadetur, quia videmus consensum in curia præcedere aliquando, & interdum sequi signatam supplicationem, iuxta c. cura. de iure patro. & decis. 5. de rer. permuta. in no. quod extra curiam non seruatur. Vltimò, pro ista opin. facit, quia constat plures alias regulas in modo loquendi huic nostræ similes, non habere locum extra curiam, vt patet in regula de exprimẽdo valore: & regula, quod dispensationes nõ suffragentur, nisi literis expeditis, quæ nõ habet locum extra curiam, secundũ interpretationem Rotæ, vt ibi dicetur: ergo neque ista locum habere debet.

Sed prædictis non obstantibus verior videtur opinio contraria: pro qua faciunt rationes sequẽtes. Prima, quia clarum est regulam factam fuisse, vt fraudibus infirmi renuntiantis, & illorum, in quorum fauorem renuntiatum fuit, occurratur: quia eo ipso, quod renuntiatio facta reperitur in infirmitate, præsumitur fraudulenta, vt dicit Alex.

D in l.filiæ.ff.solu.mat.Et hoc ex eo suadetur, quia infirmus non præsumitur esse in sana mente,vt dicit Sal.in l. furiosum.C.qui testam. fac.pos. Sed ista ratio militat extra curiam.Igitur regula erit generalis. Et quia absurdum videtur,quòd infirmi cogitatione mortis inducantur quasi ad disponendum per viam vltimæ voluntatis de beneficiis in fraudem ordinariorum & expectantium,vt in specie considerant quidam doctissimi repetentes, videlicet quidem Guliel.Benedicti in repe.cap.Raynutius.fol. 161.nu.26.de testa.quod prohibitum est,& reprobatum à iure, vt in ca. apostolica. 8. q. 1. Ista enim ratio generalis est tam in curia,quàm extra curiam. Ergo & regula erit generalis , ex qua non solùm verba,sed & mens inspicienda est,vt dicit E text.in l.scire.§.aliud.ff.de excus.tuto. Per quem text. voluerunt Domini in vna Saguntina parochialis de Prados Redondos,coram me de anno M.D.XXXV. quòd regula prærogatiuorum scriptorum non militaret contra familiares papæ, attenta eius mente , licet verba aliud suaderent.Ita dicendum est, videlicet ꝙ mens istius regulæ attendi debet,quæ licet non sit expressa,sed sit coniecturata , limitat & restringit verba legis ad limites rationis, vt notat Abb.in cap.fi.col.5. de iureiur.& in cap. secundò requiris.in prin.de appel.Et breuiter non eundo per mendicata suffragia secundum istam opinionem post longas disputationes in pluribus causis iudicauit Rota : ex quibus sufficiet exẽpli gratia,quatuor adnotare Primò enim F hanc quęstionem proposuit R.P.D.Simoneta in vna Barchinonen.capellaniæ,in qua ita fuit conclusum : & ita iudicatum in vna alia Salamantina coram D. Hugone de Spina , & in aliis duabus coram D. Paulo de Capisuccis, vt eas refert,& de his attestatur D.Guliel.Cassiodorus in recol.suis decis.Rotæ , quæ nunc per manus plurium curialium versantur,vbi latiùs hoc scribit.

Nec obstãt modò,quæ in contrariũ dicta fuerunt,quia ratio Dec.in d.consilio, videlicet ꝙ ista regula debeat intelligi de renuntiatione facta in manib.Papæ,non est vera,ex eo, quia reg.ista generaliter & indistinctè loquitur. Debet igitur generaliter intelligi de resignatione facta in manibus cuiuscunq; ordinarij : sicut etiam generaliter & indistinctè intelligũtur tituli de renuntiatione, & de rerũ permu

permutatione. Et ista interpretatio videtur necessaria isto A
casu, quia ratio fraudis cósiderata in regula, militat in resignatione facta coram ordinariis extra curiam. Et licet omnimoda ratio, vel similitudo non concurrat, sufficit quòd ex aliqua parte ratio dispositionis militet: argu. tex. in l. 1. §. quod autem. ff. de lusu, & alea. & quæ not. Abb. in c. quemadmodum. in primo notabili. de iureiur. & per hoc patet responsio ad secundam rationem.

Nec obstat, quod est dictum de consensu ponderando verba regulæ, quia respondetur, quòd verba de consensu possunt etiã in renũtiationibus extra curiã verificari, vbi & antè, & pòst potest quis cõsentire, sicut in curia, vt ego vidi in pluribus resignationib. de paribus factũ fuisse, cum nihil sit quod huic facto refragetur. Et licet illa verba, de B
cõsensu fuerint addita per Iuliũ II ad euitandas curialium fraudes: quorũ aliqui solebãt interdũ tenere supplicatiões in Scarsella expectãtes exitũ infirmitatis defuncti, & post obitum cõsentiebãt. Nam hæc prouisio facta in curia per Iulium, militare potest etiam extra curiam. Cùm igitur ista regula cõtineat in se plures rationes, de quibus sæpe in superioribus facta est mentio, siue militẽt omnes in resignationibus extra curiam, siue aliqua earum, dispositio semper generaliter procedet, & habebit locum tam in curia, quàm extra, iuxta ea, quæ dicit Ias. in l. cũ filio. in 23. col. ff. de leg. 1. & in l. dedi. la prima. in primo notabili. ff. de con. cau. da. Et ista sufficiant pro præsenti quæstione. Reliqua verò, quę hic desiderari possunt, repetẽda sunt ab his, quę C
latissimè scripsi superiùs in proœmio regularum, quæst. 2.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an si infirmus leui infirmitate, nõ lethali, vt est podagra, quartana, vel similis, renũtiat beneficio, & papa admittit resignationem, cum derogatione istius regulæ per ista verba, Quatenus ex illa infirmitate moriatur, an si infirmus moriatur infra viginti dies ex superuenienti graui infirmitate, censeatur derogatum regulæ per dicta verba?

SOLVTIO. Videtur quòd non, ex eo, quia illa derogatio videtur tantum referri ad infirmitatem leuem existentem tempore renuntiationis, & de illa videtur cogitatum, nõ autẽ de superueniẽti. Pro quo videtur text. notabilis in

D clem.fin.de rescrip.& in cap.ad audientiam.de eccle.ædif. & in cap.quod verò. 32.quæst.2. Sic etiam videmus,quòd emptio vel pactum non trahūtur ad ea quæ nō apparent, seu quæ nesciuntur tempore cōtractus.l.Rutilia. ff.de con trahen.emp.& l.tres fratres.ff.de pact.cum aliis,de quibus per Gemin.in consi.69.colum.penulti. Et quia si tempore infirmitatis lethalis peteretur derogatio regulæ, fortassis Papa eam non concederet,propter præsumptionem fraudis,quæ non militat in leui infirmitate,de qua non est periculum, aut proximus timor mortis, vt in quartana,& aliis similibus,quæ iudicio medicorum infirmitates longę sunt,& non periculosæ,vt habetur in l.quæsitū. ff.de re iudic.& in l.qui tertiana.ff.de ædil.edic.& sum ego expertus E in illa misera & calamitosa vrbis direptione,quo tempore quartana febris per xij. menses me corripuit. Cùm igitur Papa hoc casū leuis infirmitatis concessit derogationem quatenus ex illa infirmitate decederet, non debet derogatio trahi ad nouam infirmitatem superuenientem,arg.eorum quæ scribit Ias.in l.qui seruū.ff.de ver.obli. & Rom.in consil.22.in 2.col.& consil.168. & 503.col.fin.dum allegat tex.in ca.cum inter.de renuntia.Nam quæ de nouo emergunt,nouo indigēt auxilio,vt dicit tex.in l.de ætate.§.causa.ff.de interrog.actio.cū concor.vt in notabili casu tradit Decius in consil.335. in 2.col. Imò si illa prima infirmitas, puta,quartana,quæ vt dixi,iudicio medicorū non est mortalis,alteraretur,& redigeretur in tertianā grauem & peri F culosam,non extēderetur derogatio ad istum casum: quia qualitas superueniens alterat ipsum subiectum, & reponit in diuersam speciē.l.quæsitum.§.illud.de leg.3.l.j.ff.de donat.& cap.statutū.de elect.lib.6. Et ista quæstio,vt audiui, fuit ita in terminis ventilata,& decisa tempore Innocen.vt retulit mihi bonæ memoriæ Cardinalis Sanctorum quatuor,senior:nescio tamen quibus rationibus.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an ista regula simpliciter loquens de infirmitate, debeat in dubio ītelligi de īfirmitate graui, an verò de leui,vt de sciatica,quartana vel simili?

SOLVTIO. Ista quæstio fuit proposita per me 29. Nouemb.1532. in Rota in causa Aurien. Canonicatus,verten. inter Ioannem de Gaiolio,& Alphōsum Gomes.Et ꝙ ista regula

regula habeat locũ in omni infirmitate, siue sit magna, si- A ue leuis, qualis prætẽditur esse paralysis. de qua in d. causa agebatur, facit illud vulgatũ: quia regula generaliter loquitur, & sic generaliter debet intelligi. l. j. de leg. præst. Secundò, qua ratio regulæ, vt euitẽtur fraudes, militat isto casu.

Pro contraria tamen parte allegatur dictum Philippi Franc. in cap. 2. de renuntia. lib. 6. Vbi dicit, quòd appellatione infirmitatis, debet intelligi de graui, per illum text. Imol. se obtinuisse refert, & idem tenet Fel. in ca. fi. de exceptio. & latius per Pet. de Anchar. in consil. 338. in 2. & fina. colum. & de hoc est text. notabilis in l. j. §. sed sciendum. ff. de ædil. edict.

Quid tenendũ? Breuiter Rota in prædicta causa tenuit, regulam de vtraque infirmitate intelligi debere. Nam ex B quo regula non distinguit, sed in genere loquitur, omnes species infirmitatis cõprehendit. l. si quis earũ. §. interemptum. de leg. 3. Nam infirmus leui infirmitate, infirmus dicitur. Et sufficit, ꝙ in infirmitate resignatio facta fuerit, & ꝙ in illa moriatur. Et licet dispar ratio sit in leui infirmitate & in graui, quo ad iuris effectus, vt in iuribus alleg. tamen text. generaliter loquens debet cõprehendere vtrũq; casum, licet maior ratio sit in vno casu quàm in alio, vt est text. notabilis in l. j. §. quod autem. ff. de vsu aleæ, & aleat. Quia plus & minus differunt specie. l. fin. de fundo instru. Et sufficit, quòd ex leui infirmitate posit sequi effectus regulæ sicut ex magna. argu. text. singula. in cap. tres autem. circa fin. de pœnit. distinct. j. C

Nec obstat, ꝙ quartana, nec similes sunt infirmitates periculosæ, quia verũ est. Regulariter tamẽ aliquãdo contrariũ cõtingit secundũ complexiones & ætates infirmorũ, vt inquit Cornel. Nã licet in iuuene robusto febris quartana sit purgamentũ humoris, vt dicit Francis. de Pisis in suo antidotario: vnde emanauit prouerb. Quòd pro quartana nõ pulsatur cãpana. Tamen in iuuene malè cõplexionato & debili, vel in sene, talis febris, quia lõga, est mortalis, vt oẽs medici in suis practicis cõcludunt in titulo Quartana.

QVAESTIO VIGESIMANONA.

QVAERO, quid si aliquis bis resignauit in infirmitate, & secunda resignatio fuit admissa, & nõ prima, & vtriusque consensus reperitur apud notarium, sed

D concessionibus loquentibus de vacatione per obitum, comprehendatur, an verò sit ficta?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd si vera vacatio, ex eo, quia fictio quæ inducitur à iure, habetur pro veritate quo ad iuris dispositionem, vt tradit Bar. in l. si is qui pro empto. ff. de vsucap. Sed ista vacatio inducitur per istam regulam, & sic per dispositionẽ iuris. Igitur, &c.

Sed contrariam opin. prædictis non obstantibus, arbitror veriorem, quam ratione & autoritate ostendo. Ratione, quia negari non potest per resignationem factam infra viginti dies, beneficium verè vacasse per resignationem: aliàs non tenuisset collatio de beneficio nõ vacanti, vt in c. 1. & 2. & c. cũ nostris. de conces. præb. Et hoc dispo-
E nitur in regula, de impetrante benefic. viuent. Neque si à principio non valuisset, collatio validari posset ex superexistentia vitę resignantis post viginti dies, iuxta not. in c. si eo tempore. de rescri. in 6. Cùm igitur per renuntiationem infirmi verè vacauit beneficiũ, nõ potest dici ꝙ verè vacet per obitũ eiusdem: cùm ista sint diuersa, & ad positionem vnius excludatur aliud, vt in c. susceptũ. de rescrip. li. 6. Talis igitur vacatio obitus erit ficta & interpretatiua, non vera. Papa enim non potest facere ꝙ resignatio quæ verè & realiter facta fuit, nõ sit facta. l. in libello. §. factæ. ff. de capti. & in c. si Paulus. 32. q. 5. Potest tamen facere ꝙ moriente illo qui resignauit infra viginti dies, censeatur vacare per mortẽ, & ꝙ resignatio habeatur pro nõ facta,
F iuxta gl. in clem. 1. de immu. eccl. Dictũ igitur Bar. in d. l. si is qui. procedit, vbi nõ concurrit veritas. Stante igitur veritate, fictio pro veritate haberi non potest. Ex quib. infero, ꝙ iste modus vacandi inductus per istã reg. cùm nõ sit verus, non cõprehenditur sub aliis reg. loquentib. simpliciter de vacatione per mortem. Et sic infero, ꝙ regula, de impetrantibus per obitum famil. Cardi. non habebit locum in vacatione per obitum isto modo inducta, vt ibi latiùs dicam. Et ita in terminis nostris fuit olim tentum in curia in causa Sagien. Archidiaconatus. Pro qua opin. fuit Ioan. Aloisius Tuscanus aduocatus consistorialis, vt patet lib. 1. allegationum suarum. fol. 6. & tenuit expressè Rom. in consi. 342. quem inferiùs inducam in alia quæstione, & credo de hoc domi. Guliel. aliquam decisionem scripsisse.

QVAESTIO

QVAESTIO TRIGESIMAPRIMA. A

QVAERO, quidam in ſanitate beneficium in manibus Papæ reſignauit, ſupplicatione ſignata, conſenſum præſtitit in infirmitate, ex qua infra viginti dies deceſsit, quæritur an ſit locus regulæ?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd non: quia tempore reſignationis factę, reſignans erat ſanus, & tamen regula loquitur de infirmo. Ergo verba eius non adaptantur ad caſum. In contrarium faciunt verba regulæ modernæ, quæ computant illos viginti dies à die præſtiti cōſenſus per ipſum reſignantem. Et ſic videtur quòd tota reſignatio referatur ad tempus conſenſus, tanquam ad cauſam formalem, quia finis dat eſſe rei. l. Iulianus. §. ſi quis rem. ff. ad exhiben. Quo quidem conſenſus tempore B iam infirmus erat reſignās: & ideo ſubintrat regula. Quid dicendum? Certè pars negatiua mihi magis placet, ex eo, quia poſtquàm renuntiatio admiſſa fuit per ſuperiorem, beneficium vacat de iure & de facto, ſecundum Rotam, deciſ. 23. in not. Et reſignans non poterat pœnitere, neq; repetere beneficium. clem. 1. eodem tit. & c. ex tranſmiſſa. de renun. etiam ſi ſanus ſuperuixiſſet. Tempus igitur pręſtandi conſenſum non erit in conſideratione ad validitatem renuntiationis, ſed tantùm ad effectum numerandi illos xx. dies. Cōcludo igitur regulam non habere locum iſto caſu, cùm reſignatio facta ſit in ſanitate: & regula loquatur de facta in infirmitate. Et præſtatio conſenſus non eſt reſignatio, ſed conſummatio, ſiue declaratio reſignationis, quæ nihil noui inducit, ſed factum confirmat: ſicut C videmus ꝙ concubitus non facit matrimonium, ſed factū confirmat. l. nuptias. ff. de reg. iur. c. licet. de tranſla. epiſc. Ita hic dicendum eſt, ꝙ per porrectionem ſupplicationis, & admiſsionem ſuperioris reſignatio inducatur: ſicut matrimonium ſpirituale inducitur mutuo conſenſu: vt in d. c. licet. & in d. c. quidā. de renunt. Cōſenſus verò, qui poſteà præſtatur, reſpicit executionē, non perfectionem actus: vt ſæpe tenuit Rota, & hoc in renuntiationib. ſimplicib. ſed in correſpectiuis & cōditionalib. vbi reſeruatur reſignanti aliquid, vt penſio vel regreſſus, tali caſu pro forma conſenſus requiritur, & ante cōſenſum præſtitū partes poterunt pœnitere, cùm talis conſenſus ſit formalis, vt tradūt

D iure, licet non de facto conferri non possit, nec acceptari, quia illud non est verum. vt est glo. communiter approbata in c. licet Episcopus. de præb. lib. 6. quia cùm collatio & acceptatio sint actus extraiudiciales, fieri possunt nulla facta citatione possessoris: quia quilibet potest conferre ius ad se pertinens, licet non vacet de facto, vt dicit ibi glos. quam sequitur Abb. in consi. 34. col. fi. lib. 2. & ante ipsum cardinalis cons. 132. col. fi. & alij plures, quos omitto. Nam non est dubium, beneficium dici vacare per obitum illius, qui solam supplicationem habebat, licet neque literas expeditas nec possessionem haberet, vt dicit prędicta decis. DCCCLXXXII. Et ideo conferri potest. Et illa quæ in contrarium fuerunt adducta, respiciunt subreptionem, vt
E videlicet non valeat collatio episcopi de beneficio vacante de iure, & non de facto, non facta mentione possessionis: illa enim respiciunt impetrantem, qui debet de possessione alterius facere mentionem, vt ibi. Quod etiam procedit, quādo possessio alterius esset colorata: si verò esset notoriè iniusta, etiam nulla facta mentione, valeret collatio & acceptatio quo ad impetrantem: vt declarat Abb. in d. c. cùm nostris. & reassumit Fel. in c. in nostra. in 36. corr. de rescrip. Et ita, vt dixi, secundùm istam opinionem conclusit Rota. de qua quęstione dicam etiam in regula de publicandis resignat. quia etiam ibi contigit de facto.

QVAESTIO DECIMANONA.

F QVAERO, quid in renuntiante causa permutationis de imparibus beneficiis, an ista reg. habeat locum?

SOLVTIO. D. Pet. And. Gamarus auditor Rotę, vir certè de hac iuris disciplina benemeritus, in repe. c. 1. in 5. col. versi. sed quid dicimus. de rer. permu. lib. 6. tenet simpliciter istam regulam habere locum in resignatione facta ex causa permutationis. Et hoc nō videtur habere dubiū, cùm in regulis antiquis & modernis expressè hoc dicatur. sed regulæ non declarāt modū permutationis. Et ideo maius dubium est, an regula intelligatur in omni permutatione, tā de beneficiis paribus, quàm imparib. Et ad hoc videtur dicendū, regulā tantùm restringi debere secūdùm terminos c. 2. de renun. lib. 6. vt videlicet debeat tātùm intelligi de permutatione impari, quæ videtur fraudulenta, non de alia. Nā ista regula sumpta fuit ex visceribus d. c. 2.

A quo

A quo quidem text. vt superiùs dixi, ista constitutio spiritum vitæ accepit, iuxta tradita per Io. de Ana.in c.audiuimus.in 2.notabi.de col.deteg.qui de ista regula meminit. text.ergo in dicto cap.secundo loquitur de permutatione beneficij pinguis, cũ tenui ab infirmo facta, ad effectum, vt beneficium tenue vacaret,& sic fraudarentur ordinarij, vel expectãtes. Ergo ista regula debet intelligi secundùm terminos illius text. Et ita de tali permutatione loquitur decisio Rotæ Thomæ Fastolli in causa sexta, dubio 20.& decisio.361.nota præsumitur,&c.in antiq.Et in eadem loquitur doctus ille glossator Pragmaticæ, fo.97. Et reassumunt Moder.in tract.de beneficio. in 47.quæst.3. partis. col.penul.& ratio istius decisionis est:quia eo ipso ꝙ permutatio de beneficio pingui cum tenui fit in infirmitate, præsumitur fraudulenta, vt dicit Imol.in l.filiæ meæ. & ibi Bal.ff.solu.matrim.Sequitur Soci.consi.83.miror, &c. lib. 3. Nam licet sola permutatio beneficij pinguis cum tenui non arguat fraudem,vt in decis.secunda.de rer.permut. in antiquiori.vbi tamen fit ab infirmo,præsertim cum amico vel consanguineo,nemini est dubium, talem permutationem fraudulentam præsumi,vt dicunt præfati Doctores. Facit ad hoc, quod in notabili casu infirmi consuluit Pet. de Ancha.in consi.430.incipien.fuisset expediens.Et in casu prędictę permutationis disparis ab infirmo facta,quòd fraudulenta præsumatur, consuluit Oldra.in consi.324.in 3.col.Et hoc in terminis tenuit Egid.decis.344.facit decis. eiusdem.435.faciunt ea, quæ scribit Soci.in consi.53.versi. præterea dicit.lib.3. Et ita in similib.terminis tenuit Rota in vna Taraco.parochialium coram do.Paulo Capisucco. 28.Ianuarij M.D.XXX. quæ voluit,extrauagant.sicut bonus pastor.non habere locum in beneficio fictè permutato cum vero, prout est beneficium de Pertica, quod secundùm consuetudinem illius diœces. ad effectum permutationis faciendæ fingi solet, & appellatur de Pertica, vt latiùs scribo in decis. super hoc facta. Concludo igitur breuiter, quòd ista regula intelligatur tantùm de illa permutatione infirmi, de qua text. in d. c. secundo & præfati doctores præsumunt fraudem: quam in terminis istius regulæ considerat Felyn. in c.quia verisimile.de præsumptio.post Abb.& alios ibi.& latius Petr.de Ancha. in con-

D sil.388.cũ aliis superiùs allegatis. Secus verò in permutatione, quam infirmus cum alio facit de beneficio ęquali & pari. Nam in tali permutatione non puto regulam procedere. Et ad hoc ita dicendũ suadet ratio naturalis & æquitas. In primis, quia negari non potest regulã istam exorbitare à iure, & esse pœnalem. Debet igitur restringi tantùm ad casum, vbi de fraude suspicatur: vbi verò beneficia permutata cum infirmo essent æqualia, cessat fraus, cessat denique præiudicium ordinariorum & expectantium. Nam licet infirmus hoc casu dimittat per resignationem beneficium, quod habet: nihilominus tamen aliud simile & ęquale beneficium adquirit, quod subintrat in locũ dimissi, & vacabit tandem per infirmi obitũ, quod ordinarij conferre
E & expectãtes acceptare poterũt. Quæ ratio cessat, quãdo infirmus pingue beneficium pro tenui permutat, quia in tali casu manifesta est fraus, & præiudicium prædictorum per prædictos Doct. coniecturatum: & ideo hoc tantùm casu regula locum habere debet. vt quantum fieri potest, concordet cum iure communi, iuxta not. in c. causam. de rescript. & c. cùm dilectus. de consuet.

Nec obstat, quòd regula ista generaliter & simpliciter loquitur de permutatione, & sic debet vtranque permutationẽ includere: licet minor ratio sit in vna, quàm in alia. arg. text. in l. 1. §. quòd autem. ff. de lusu aleæ, & aleat. Nam plus & minus non differunt specie, vt in l. fin. ff. de fun. instruct. quia respõdetur, ꝙ generalitas dispositionis amplia
F tur, & restringitur secundùm subiectam materiam, vt dixit glo. fi. per illum text. in c. si Papa. de priu. lib. 6. Nec est referenda ad ea, de quibus non est verisimile disponentem cogitasse, vt tradit Ias. in l. Lucius. de libe. & posth. & latiùs in l. si de certa. C. de transact. Et hoc casu plus & minus differunt, quando est diuersa ratio, vt dicit gl. & Bar. in l. penul. ff. de noua. Declarat Ias. in l. qui bis idem. in 3. col. ff. de verbor. obliga. dixit in tracta. expecta. nu. 99. cum seq. Et vltra prædicta circa huiusmodi permutationes beneficiorum tenuium cum pinguibus ab infirmis factas, videndum est per Pet. de Anch. in consi. 383. & in consi. 385. & Pet. de Perusio in tracta. de rer. permut. col. 7. & Andr. Sicul. in quodam suo consilio, cuius numerus nunc euanuit è memoria, interruptione facta alterius negotij.

QVAES

QVAESTIO VIGESIMA. A

QVAERO, An regula iſta habeat locum, quãdo ſit reſignatio, reſeruatis fructibus?

SOLVTIO. Olim R.P.D. Dominic. de Iacobatiis, inſignis auditor Rotæ, & poſteà Cardinalis, in quibuſdam ſuis Apoſtillis ab eo ſcriptis, adnotauit iſtum caſum, & refert Rotam fortè tenuiſſe tẽporibus ſuis regulam non habere locum, per ea quæ dixit Card. in c. cùm olim. el 2. de priui. col. fi. ver. quæro quomodo ſcietur, &c. Et nihil aliud dicit. tamen ego ſatis dubito de iſta deciſione, ex eo, quia illa talis reſeruatio in infirmo iamiã morituro, ex quo eſt parum duratura, videtur quædã palliata fraus ad effectum circumueniendi regulam. Nam per huiuſmodi reſeruationem fructuum non ceſſat ratio regulæ ſuperiùs allegata. B Nec tollitur præiudiciũ, quod infertur ordinariis & expectantibus, ad quod obuiandum proceſsit iſta regula. Et dictum Card. loquentis in eo, qui vendit rem, retento vſufructu, non videtur poſſe bene ad propoſitum adaptari. Et ideo cogitandum eſt meliùs ſuper hoc.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, An iſta regula habeat locum in beneficio patrimoniali?

SOLVTIO. Fely. hìc in quibuſdam ſuis additionibus dicit, ꝙ non: ex eo, quia illius renũtiatio non nocet expectantib. nec ordinario, & propterea ceſſat fraus, & dolus in iſta regula. Sed aduerte, quia iſta opi. non videtur vera. In primis negari non poteſt beneficia patrimonialia, C quæ hodie dantur in titulũ perpetui beneficij, eſſe verè, & realiter beneficia eccleſiaſtica, & eorũ appellatione comprehendi, vt tradit Fely. in c. poſtulaſti. in 8. col. de reſcrip. ſicut etiam de præſtimoniis, & de hoſpitalibus dicit Fely. ibidem. in 1. col. & in c. in noſtra. eo. tit. & in c. de quarta. de præſcript. Cùm igitur regula iſta ſimpliciter de beneficiis loquatur, non erit dubium talia comprehendere.

Non obſtat ratio Felyni, videlicet, ꝙ per renuntiationẽ beneficiorum patrimonialiũ non prẹiudicetur ordinario, nec expectãtibus, quia hoc non ſufficit. Nam quãdo in lege conſiderãtur plures rationes, licet vna ratio ceſſet, aliæ militare vidẽtur. §. affinitatis. cum vulg. inſtit. de nup. Nam prẹter illã rationem, reg. iſta habet aliã, videlicet ne bene-

ficia

D ficia dentur per viam succeſsionis, poſtquàm eis renunciãs vti non poteſt. Nam infirmus vidēs ſe iam moriturū ex illa infirmitate, fortè conſilio medicorū, ne beneficium vacet per obitū, in fauorē alicuius conſanguinei, vel amici renuntiat. Et ſic iſto modo diſponit de beneficio ſuo, non aliâs facturus, ſi infirmitatē euadere ſe putaret. Et hoc modo aperitur via diſponēdi in articulo mortis de beneficiis eccleſiaſticis, quaſi per viam teſtamenti, & vltimæ voluntatis, & affectionis carnalis, quod fieri non debet: c. 1. & c. ratio. de pręb. Quamobrem Romanus pontifex ad euitandas huiuſmodi fraudes, diſponit hîc, quòd ſi infirmus renuntians moriatur infra viginti dies, beneficium cēſeatur vacare per obitum. Et licet hoc caſu ratio Fely. ceſſet, quia

E huiuſmodi patrimoniale beneficium vacans per obitum non poteſt ordinarius conferre, nec expectans acceptare: tamen non ceſſat prædicta ratio in qua ſuſtinetur diſpoſitio, iuxta c. ſi eo tempore. de reſcript. lib. 6.

Nec obſtat, ꝙ pręſumi nō debet iſta fraus in infirmo maximè morituro, cū pręſumatur potiùs memor ſalutis ęternę, &c. quia hoc non ſufficit, per ea quę dicit Bal. in auth. ſi dicatur. C. de teſta. & in c. ſicut. de teſti. & in l. generaliter. C. de non nume. pecu. & Bar. in l. ſi quis in graui. §. 1. ff. ad Sille. dicētes, quòd quāuis aliquis ſit in extremis, nō proptereà in factis ſuis pręſumitur eſſe: Io. Euāg. etiam ſi corpus Domini recepiſſet, vt dicit Bal. in §. cōſules. in fine. in ti. de pac. Cōſt. opinio tamē Felyni poſſet vno caſu ſuſtine

F ri, videlicet, quādo renūtiatio per infirmū fieri non poſſet liberè ſine cōſenſu filiorū patrimonialiū, ad quos præſentatio, vel nominatio per obitū vigore ſtatutorū, priuilegiorū, vel cōſuetudinis pertineret. Nā tali caſu ex quo perſona reſignatarij cēſeretur adprobata per pluresnō habētes intereſſe ſanguinis, pręſumeretur facta talis reſignatio potius intuitu iuſtitię & vtilitatis eccleſię, quàm amore carnali, ſicut diximus de beneficiis iuriſp. Nā per talē cōſenſum tollitur omnis ſuſpicio fraudis: arg. l. fi. C. de pact. cū ſimi. lib. tenenda tamen eſt opi. Rotæ, propter eius autoritatē.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, An iſta reg. habeat locū in officiis curiæ? SOLVTIO. Iſta quæſtio habet tria capita: quia aut loquimur de officiis ſecularib. vt ſunt ſcripto

tiæ apostolicæ, portiones, & similia officia, quæ vendūtur A
& retinentur ab vxoratis. Et iste casus secundum regulam Iulij, & Hadr. expeditus erat, qui expressè voluerunt talia officia comprehendi. Tamen secundum regulas antiquas & Moder. in quibus nihil de officiis dicitur, non comprehenduntur, non solùm, quia de illis non fit mentio, sed quia in eis cessat ratio finalis regulæ, quæ de beneficiis ecclesiasticis loquitur, quæ vendi non possunt, vt officia, sed per collationem conceduntur clericis non vxoratis.

Nec obst. ꝙ in aliquibus officia æquiparātur beneficiis ecclesiasticis, vt not. Soc. in consi. 53. miror, ꝙ in præsenti. lib. 3. sequitur Dec. in l. fi. in fi. nu. 3. C. de pac. quia in casu, in quo loquitur Socin. militat alia ratio multum diuersa à casu nostro: in qua non solùm verba istius regulæ, sed B
etiam mens aduersatur. Nam in officiis secularibus curiæ non est prohibita successio, ex quo illa vendi possunt, & per consequēs in articulo mortis transferri, tanquàm res profana. Nihil igitur est, ꝙ ibi de successione illicita, vel de fraude ordinariorum, vel expectantiū suspicemur. Et ideo ista reg. in illis nō procedit. Aut verò loquimur de officiis spiritualib. de quib. loquitur tex. in c. cū accessissent. de const. & c. dudum. el 1. de elec. & c. quod Dei timorē. de sta. mo. & secūdum rationem, quam in simili q. ponit Fed. & communiter alij, regula non haberet locum. sed Collectarius contrarium tenet in cap. pen. in 3. col. versi. quid si mandetur. de ver. sig. Et pro ista opinione faciunt ea quæ tradunt Moder. in tract. benefic. q. 2. 1. partis. Quia in istis C
officiis ecclesiasticis mens & ratio regulæ concurrit. Aut loquimur de officiis mistis, vt officium Vicecancellarij, vel maioris Pœnitentiarij, & similibus, quæ non dantur, nisi habentibus aliquem ordinem sacrum. Et si talia officia possunt liberè resignari, subiacent isti regulæ propter prædictas rationes. Nam licet participent de temporalitate, & aliquando talia officia vendantur: tamen quia sunt annexa ordini, & etiam hodie adhærent pileo Cardinalatus, iudicantur, vt spiritualia: arg. c. quanto. de iudic. Et tenet Nicol. de Vbal. in tract. succes. ab intest. cleri. col. pen. Verùm hodiernis tamen temporibus prædicta officia nō ita dantur, vt liberè cedi possint sine licentia papæ. Ideo in eis cessat ista regula, sicut in consistorialibus.

D QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, an ista regu.procedat in altaribus, vel in patrimonio, ad quæ quis in tit.beneficij ordinatur? SOLVTIO. De patrimonio non est dubiũ, sed maior difficultas est in altari: tamen si illud datur in titulũ, tollitur omnis difficultas, ex eo, quia tũc dicitur beneficium, vt vul.gl.1.circa fi.in cle.2.de deci. Quæ vult, ꝙ illa cle. quę loquitur de beneficiis, habeat locum in altari, vel capella, quæ dantur in titulum. Et eandem opin.tenet Domi.in c. 1.col.fi.de consuet.lib.6. Et ꝙ altare sit beneficiũ simplex, tenet Abb.in c.recolentes.in ver.altaria.de sta.mona. Sequitur Dec.in consi.210.viso puncto.in 1.col. Et hoc idem in oratorio videtur dicẽdum, quia ex quo dari possunt in E titulum beneficij, veniunt eorum appellatione, vt not. Ab. in c.fi.in fi.de censi. Distinguendo tamen, vt per Mod. in c.ex parte.2.nu.4.de rescrip. Regula ergo ista, quæ de beneficiis loquitur, habebit locum in altaribus, capellis, vel oratoriis, quæ in titulũ perpetui beneficij cõcedi solent, de quibus scribunt quidam Mod.in nouo tracta. iur.patr. fol.45.& 98.quæ non refero. Sed in titulo patrimonij locum non habebit, ex quo illud datur, quousq; episcopus de reditibus ecclesiæ prouideat, vt not.in c.tuis. de præb. & nõ est propriè beneficiũ ecclesiasticum, licet loco tituli detur. de quibus tamẽ aliquid dicam in regula de annali.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

F QVAERO, an ista reg.procedat in hospitalibus? De ista q.dicam latiùs in regulis de annali & triennali, & in quibusdam aliis regu. Ideo hîc nihil scribam, quia ex rationibus ibi positis quęstio ista potest decidi.

TERTIA PARS VARIOS continet casus.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

VAERO, quare magis papa per istam regulam terminum viginti dierum, quàm quindecim vel triginta, præfixit infirmo resignanti?

SOLVTIO. Decius in consil.20. in 2. parte, aliâs consi.224.dicit hoc fuisse arbitrarium, iuxta glo.ratus.in l.1.ff.de postul. Cuius opinio ex eo suaderi potest, quia videmus antiquos renuntiationem fraudulentã existimasse,

ſtimaſſe, ſi infirmus reſignans moreretur infra octo dies, A vt patet in deciſ.361.in antiq.repetita per Egid.in deciſio. 344. Aliquando enim requirebatur tẽpus decem vel duodecim dierum, vt Faitolus in quadã deci.refert. Papa verò hîc conſtituit tempus viginti dierum: Extrauagans verò Innoc. quæ incipit, ſicut bonus paſtor, eodem caſu menſem ſtatuit. Ex quibus apparet hoc arbitrarium fuiſſe.

Quid igitur dicendum? Puto tempus viginti dierũ non fuiſſe arbitrarium, ſed certa & veriſimili ratione, & cũ myſterio à tam multis pontificibus cõſtitutum. Quod ex eo argumentum capimus: quia præſumere infirmos infra viginti dies ex eadem infirmitate obiiſſe, præambula coniectura & cogitatione mortis, nõ aliũde prouenit, niſi quia inſignes medicos ex longa rerũ experientia hoc ſcripſiſſe legimus, quos ſummos Pontifices in hac parte cõſuluiſſe B credendum eſt. Illi enim in morbis acutis terminum viginti dierum ſtatuiſſe, ꝗ deprehendi queat mortalis infirmitas certum eſt. Nam, vt teſtis ea in re Hippocrates in Aphoriſmis, particula ſecunda, Aphoriſmo 24. & Galen. ibidem in ſua Paraphraſi, infirmitatis acutæ tres habẽtur cognitiones indicatiuæ criſis, quæ infra viginti dies terminãtur. Abinde autem nulla eſt certior cognitio, ex eo, quia abinde declaratur infirmitatem non eſſe de acutis.

Prima igitur cognitio contingit quarto die infirmitatis, quę eſt indicatiua ſeptimi, id eſt, in illa quarta die intelligimus, nũquid in ſeptimo die debeat eſſe criſis, vel non. Et vndecima dies infirmitatis eſt indicatiua decimiſeptimi: & dies decimusſeptimus eſt indicatiuus vigeſimi. Itaq: C in illis tribus hebdomad. finitur cognitio, & infirmus moritur. Quod expreſsiùs declarat idem Hippocrat. libro 3. Prognoſt. in hæc verba: Quibus febris permanet, nec labore grauantur, nec multùm moleſtantur vuluæ dolore, his apoſtema futurum eſt in iuncturis inferiorum partium poſt dies viginti. Quibus febris lõgæ, &c. Et ſubdit, Viginti diebus tranſactis, poſt febrem oportet vt expectetur exitura, cùm pertranſit ægritudo vigeſimũ diem. Hæc ibi. Ex quibus verbis apertè colligitur, infirmitatem omnem, quæ infra vigeſimum diem hominem interficit, eſſe de grauibus & acutis, quæ prædictis ſignis cognoſcitur. Vbi igitur medicus vidit talia ſigna infirmitatis acutę, quę ve-

D locissimè infra dictum tempus hominem necăt, verisimile est, medicum certiorem infirmum reddidisse, prout illum, & eius consanguineos de periculosa infirmitate admonere tenetur, vt animæ suæ & rebus suis cōsulat, vt habetur in c. cùm infirmitas. de pœni. & re. Qui quidem infirmi mortis cogitatione tacti, facilè ab amicis vel consanguineis ad faciendas huiusmodi resignationes inducuntur, & isto modo infirmi de beneficiis suis, sicut de re tēporali disponunt. Videntes igitur Romani Pontifices hæc contingere posse, veluti à viris peritis edocti, quorum copia apud ipsos esse solet, constituerunt in hac regula terminum huiusmodi viginti dierum, infra quem si infirmi resignantes morerentur, voluerunt beneficia resignata, E non per resignationem, sed per obitū vacare censeri: hac, vt dixi, moti ratione, ne infirmi grauiter ægrotantes certificari per medicos in primo vel secundo crisi de genere infirmitatis mortalis, de beneficiis, sicut de prædiis, & bonis immobilibus in cōsanguineos suos, vel alios amicos, quasi testamentum condentes disponant. Qui quidē disponendi modus à sacris est Canonibus reprobatus, vt apparet in c. plerique. & in c. apostolica. 8. q. 1. Ideo bona fuit ista prouisio, quę fraudes huiusmodi sustulit: nec fortuitò vt Dec. putabat, sed optima & certa cōsideratione sancita.

Ex quibus omnibus fit breuis conclusio, ꝙ infra xx. diem potest cognosci infirmitas mortalis, infra quē si resignans infirmus moritur, non valet resignatio: quia præ- F sumitur consultò illam fecisse ob prædictam causam: præsertim, quia vt dicit Saly. in l. furiosum. C. qui test. fac. pos. infirmi graui infirmitate laborantes non pręsumūtur esse in sana mente: sed ista cessant, quando infirmus obiit post viginti dies. Quia signum regulariter est, ꝙ infirmitas nō erat grauis. Et ideo tali casu fraus, & dolus, & defectus mentis cessant. Ista sunt, quę mihi super ista quęstione occurrunt, quæ licet ampliari possent: ne tamen in infinitum procedatur, acquiesco. Satis enim fuit occupato viro, cuiusmodi ego sum, viam nouitati præstitisse.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

QVAERO, an regula ista procedat in renuntiatione facta extra curiam coram ordinario vel legato?

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non, vt in termi

terminis consuluit Deci. in consi..224. in casu proposito. A in fi. Mouetur duabus rationibus.

Prima, quia regula ista de renuntiatione loquens, debet intelligi in dubio de ea quæ fit in manibus papæ. Et licet ad hoc nihil alleget: tamen facit quod dicit Anton. de But. in c. sua. de offic. vic. & facit l. quæritur. ff. de sta. homi.

Secunda ratio Decij est, quia summus pontifex facilius decipi ac fraudari potest, quàm ordinarius: vt no. in cle. 1. de offi. ordin. Igitur necessaria magis fuit prouisio regulæ istius in resignationibus factis in curia coram papa, quàm coram ordinario. Ita concludit Deci. in d. consilio.

Addo, pro ista opin. bene facere tex. istius regulæ, dum disponit illos viginti dies computari debere à die præstiti consensus, & non resignationis factæ, non alia de causa, nisi vt apertè ostenderet stylum curiæ, qui hâc formam præstandi consensum in Cancellaria, vel in Camera introduxit, cùm tamen extra curiam vnico contextu fiat resignatio coram ordinario, & præstetur consensus, imò actus ipse resignationis est vnus, & idem cum consensu. Ergo dicendum est, regulam tantùm renuntiationes factas in curia, non extra considerasse. Et quia etiam rectè intuenti renuntiationi factæ extra curiam non conueniũt verba regulæ, igitur nec eius dispositio locum habebit. l. hos accusare. §. in omnibus. de accusat. cum similibus. B

Hoc etiam suadetur, quia videmus consensum in curia præcedere aliquando, & interdum sequi signatam supplicationem, iuxta c. cura. de iure patro. & decis. 5. de rer. permuta. in no. quod extra curiam non seruatur. Vltimò, pro ista opin. facit, quia constat plures alias regulas in modo loquendi huic nostræ similes, non habere locum extra curiam, vt patet in regula de exprimẽdo valore: & regula, ꝙ dispensationes nõ suffragentur, nisi literis expeditis, quæ nõ habet locum extra curiam, secundũ interpretationem Rotæ, vt ibi dicetur: ergo neque ista locum habere debet.

Sed prædictis non obstantibus verior videtur opinio contraria: pro qua faciunt rationes sequẽtes. Prima, quia clarum est regulam factam fuisse, vt fraudibus infirmi renuntiantis, & illorum, in quorum fauorem renuntiatum fuit, occurratur: quia eo ipso, ꝙ renuntiatio facta reperitur in infirmitate, præsumitur fraudulenta, vt dicit Alex.

D in l.filiæ.ff.solu.mat.Et hoc ex eo suadetur, quia infirmus non præsumitur esse in sana mente,vt dicit Sal.in l. furiosum.C.qui testam. fac.pos. Sed ista ratio militat extra curiam.Igitur regula erit generalis. Et quia absurdum videtur,quôd infirmi cogitatione mortis inducantur quasi ad disponendum per viam vltimæ voluntatis de beneficiis in fraudem ordinariorum & expectantium,vt in specie considerant quidam doctissimi repetentes, videlicet quidem Guliel.Benedicti in repe.cap.Raynutius.fol. 161.nu.26.de testa.quod prohibitum est,& reprobatum à iure, vt in ca. apostolica. 8. q. 1. Ista enim ratio generalis est tam in curia,quàm extra curiam. Ergo & regula erit generalis, ex qua non solùm verba,sed & mens inspicienda est,vt dicit E text.in l.scire.§.aliud.ff.de excus.tuto. Per quem text. voluerunt Domini in vna Saguntina parochialis de Prados Redondos,coram me de anno M. D. XXXV. quòd regula prærogatiuorum scriptorum non militaret contra familiares papæ, attenta eius mente , licet verba aliud suaderent.Ita dicendum est, videlicet q mens istius regulæ attendi debet,quæ licet non sit expressa,sed sit coniecturata , limitat & restringit verba legis ad limites rationis, vt notat Abb.in cap.fi.col.5. de iureiur.& in cap. secundò requiris.in prin.de appel.Et breuiter non eundo per mendicata suffragia secundum istam opinionem post longas disputationes in pluribus causis iudicauit Rota : ex quibus sufficiet exẽpli gratia,quatuor adnotare Primò enim F hanc quęstionem proposuit R.P.D.Simoneta in vna Barchinonen.capellaniæ,in qua ita fuit conclusum : & ita iudicatum in vna alia Salamantina coram D. Hugone dè Spina , & in aliis duabus coram D. Paulo de Capisuccis, vt eas refert,& de his attestatur D.Guliel.Cassiodorus in recol.suis decis.Rotæ , quæ nunc per manus plurium curialium versantur,vbi latiùs hoc scribit.

Nec obstãt modò,quæ in contrariũ dicta fuerunt,quia ratio Dec.in d.consilio, videlicet q ista regula debeat intelligi de renuntiatione facta in manib.Papæ,non est vera,ex eo, quia reg.ista generaliter & indistinctè loquitur. Debet igitur generaliter intelligi de resignatione facta in manibus cuiuscunq; ordinarij : sicut etiam generaliter & indistinctè intelligũtur tituli de renuntiatione, & de rerũ permu

permutatione. Et ista interpretatio videtur necessaria isto A casu, quia ratio fraudis cõsiderata in regula, militat in resignatione facta coram ordinariis extra curiam. Et licet omnimoda ratio, vel similitudo non concurrat, sufficit quòd ex aliqua parte ratio dispositionis militet: argu. tex. in l. 1. §. quod autem. ff. de lusu, & alea. & quæ not. Abb. in c. quemadmodum. in primo notabili. de iureiur. & per hoc patet responsio ad secundam rationem.

Nec obstat, quod est dictum de consensu ponderando verba regulæ, quia respondetur, quòd verba de consensu possunt etiã in renũtiationibus extra curiã verificari, vbi & antè, & pòst potest quis cõsentire, sicut in curia, vt ego vidi in pluribus resignationib. de paribus factũ fuisse, cum nihil sit quod huic facto refragetur. Et licet illa verba, de B cõsensu fuerint addita per Iuliũ II ad euitandas curialium fraudes: quorũ aliqui solebãt interdũ tenere supplicatiões in Scarsella expectãtes exitũ infirmitatis defuncti, & post obitum cõsentiebãt. Nam hæc prouisio facta in curia per Iulium, militare potest etiam extra curiam. Cùm igitur ista regula cõtineat in se plures rationes, de quibus sæpe in superioribus facta est mentio, siue militet omnes in resignationibus extra curiam, siue aliqua earum, dispositio semper generaliter procedet, & habebit locum tam in curia, quàm extra, iuxta ea, quæ dicit Ias. in l. cũ filio. in 23. col. ff. de leg. 1. & in l. dedi. la prima. in primo notabili. ff. de con. cau. da. Et ista sufficiant pro præsenti quæstione. Reliqua verò, quę hic desiderari possunt, repetẽda sunt ab his, quę C latissimè scripsi superiùs in proœmio regularum quæst. 2.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an si infirmus leui infirmitate, nõ lethali, vt est podagra, quartana, vel similis, renũtiat beneficio, & papa admittit resignationem, cum derogatione istius regulæ per ista verba, Quatenus ex illa infirmitate moriatur, an si infirmus moriatur infra viginti dies ex superuenienti graui infirmitate, censeatur derogatum regulæ per dicta verba?

SOLVTIO. Videtur quòd non, ex eo, quia illa derogatio videtur tantum referri ad infirmitatem leuem existentem tempore renuntiationis, & de illa videtur cogitatum, nõ autẽ de superueniẽti. Pro quo videtur text. notabilis in

D clem.fin.de rescrip.& in cap.ad audientiam.de eccle.ædif. & in cap.quod verò. 32.quæst.2. Sic etiam videmus,quòd emptio vel pactum non trahũtur ad ea quæ nõ apparent, seu quæ nesciuntur tempore cõtractus.l.Rutilia. ff.de con trahen.emp.& l.tres fratres.ff.de pact.cum aliis,de quibus per Gemin.in consi.69.colum.penúlti. Et quia si tempore infirmitatis lethalis peteretur derogatio regulæ, fortaßis Papa eam non concederet,propter præsumptionem fraudis,quæ non militat in leui infirmitate,de qua non est periculum, aut proximus timor mortis, vt in quartana,& aliis similibus,quæ iudicio medicorum infirmitates longę sunt,& non periculosæ,vt habetur in l.quæsitũ. ff.de re iudic.& in l.qui tertiana.ff.de ædil.edic.& sum ego expertus E in illa misera & calamitosa vrbis direptione,quo tempore quartana febris per xij. menses me corripuit. Cùm igitur Papa hoc casũ leuis infirmitatis conceßit derogationem quatenus ex illa infirmitate decederet, non debet derogatio trahi ad nouam infirmitatem superuenientem,arg.eorum quæ scribit Iaf.in l.qui seruũ.ff.de ver.obli. & Rom.in consil.22.in 2.col.& consil.168. & 503.col.fin.dum allegat tex.in ca.cum inter.de renuntia.Nam quæ de nouo emergunt,nouo indigẽt auxilio,vt dicit tex.in l.de ætate.§.causa.ff.de interrog.actio.cũ concor.vt in notabili casu tradit Decius in consil.335. in 2.col. Imò si illa prima infirmitas, puta,quartana,quæ vt dixi,iudicio medicorũ non est mortalis,alteraretur,& redigeretur in tertianã grauem & peri F culosam,non extẽderetur derogatio ad istum casum: quia qualitas superueniens alterat ipsum subiectum, & reponit in diuersam speciẽ.l.quæsitum.§.illud.de leg.3.l.j.ff.de donat.& cap.statutũ.de elect.lib.6. Et ista quæstio,vt audiui, fuit ita in terminis ventilata,& decisa tempore Innocen.vt retulit mihi bonæ memoriæ Cardinalis Sanctorum quatuor,senior:nescio tamen quibus rationibus.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an ista regula simpliciter loquens de infirmitate, debeat in dubio ĩtelligi de ĩfirmitate graui, an verò de leui,vt de sciatica,quartana vel simili?

SOLVTIO. Ista quæstio fuit proposita per me 29. Nouemb.1532. in Rota in causa Aurien. Canonicatus,verten. inter Ioannem de Gaiosio,& Alphõsum Gomes.Et ꝙ ista regula

regula habeat locũ in omni infirmitate, siue sit magna, si- A
ue leuis, qualis prætẽditur esse paralysis. de qua in d. causa agebatur, facit illud vulgatũ: quia regula generaliter loquitur, & sic generaliter debet intelligi. l. j. de leg. præst. Secundò, qua ratio regulæ, vt euitẽtur fraudes, militat isto casu.

Pro contraria tamen parte allegatur dictum Philippi Franc. in cap. 2. de renuntia. lib. 6. Vbi dicit, quòd appellatione infirmitatis, debet intelligi de graui, per illum text. Imol. se obtinuisse refert, & idem tenet Fel. in ca. fi. de exceptio. & latius per Pet. de Anchar. in consil. 338. in 2. & fina. colum. & de hoc est text. notabilis in l. j. §. sed sciendum. ff. de ædil. edict.

Quid tenendũ? Breuiter Rota in prædicta causa tenuit, regulam de vtraque infirmitate intelligi debere. Nam ex B
quo regula non distinguit, sed in genere loquitur, omnes species infirmitatis cõprehendit. l. si quis carũ. §. interemptum. de leg. 3. Nam infirmus leui infirmitate, infirmus dicitur. Et sufficit, ꝙ in infirmitate resignatio facta fuerit, & ꝙ in illa moriatur. Et licet dispar ratio sit in leui infirmitate & in graui, quo ad iuris effectus, vt in iuribus alleg. tamen text. generaliter loquens debet cõprehendere vtrũq; casum, licet maior ratio sit in vno casu quàm in alio, vt est text. notabilis in l. j. §. quod autem. ff. de vsu aleæ, & aleat. Quia plus & minus differunt specie. l. fin. de fundo instru. Et sufficit, quòd ex leui infirmitate posit sequi effectus regulæ sicut ex magna. argu. text. singula. in cap. tres autem. circa fin. de pœnit. distinct. j. C

Nec obstat, ꝙ quartana, nec similes sunt infirmitates periculosæ, quia verũ est. Regulariter tamẽ aliquãdo contrariũ cõtingit secundũ complexiones & ætates infirmorũ, vt inquit Cornel. Nã licet in iuuene robusto febris quartana sit purgamentũ humoris, vt dicit Francis. de Pisis in suo antidotario: vnde emanauit prouerb. Quòd pro quartana nõ pulsatur cãpana. Tamen in iuuene malè cõplexionato & debili, vel in sene, talis febris, quia lõga, est mortalis, vt oẽs medici in suis practicis cõcludunt in titulo Quartana.

QVAESTIO VIGESIMANONA.

QVAERO, quid si aliquis bis resignauit in infirmitate, & secunda resignatio fuit admissa, & nõ prima, & vtriusque consensus reperitur apud notarium, sed

D consensus primæ posterior. Quæritur à quo consensu debent computari isti viginti dies?

SOLVTIO. Videtur dicendum à consensu primæ resignationis, licet sit secundo loco præstitus: quia renuntiãs fecit quod in ipso erat, & cessat fraus, & etiam concurrit verus modus vacandi: sed in secunda renuntiatione non datur verus modus vacandi, sed fictus, ratione istius regulæ. Igitur concurrente vera vacatione cum ficta, attẽdi debet vera: iuxta leg. final. C. de his qui ven. æta. impe. & quæ not. in capitul. susceptum. de rescrip. lib. 6.

Pro contraria parte facit, quia regula ista loquitur de renuntiatione perfecta, quæ fuit admissa. Quod patet per illa verba regulæ, resignauerit: quæ sunt verba prçteriti tem-
E poris, quæ denotant actum perfectũ. Et hoc idem innuũt illa alia verba regulæ, dum dicunt, quòd collatio sit nulla. Ergo text. præsupponit renuntiationem fuisse admissam, non repudiatã, quia admissam sequitur collatio, non repudiatã. Nã quando nõ admittitur renuntiatio, beneficium non vacat. c. cùm in dubiis. & c. admonet. de renuntia. & c. si qui verò. & c. si quis presbyter. 7. q. 1. Et beneficium non vacans non confertur, vt in c. cùm nostris. de cõcess. præb. Cùm igitur prima renuntiatio in casu nostro non fuerit admissa, certè non habet locum regula, quæ in vtrunque casum vacationem inducit, videlicet vt si moriatur resignans infra viginti dies, per mortem vacare censeatur: & si post viginti dies, per resignationem.

F Prætereà, quia regula ista loquitur propriè, quãdo duo cõcurrũt, videlicet quãdo est facta resignatio, & vigore illius est alteri facta collatio: de cuius iuribus disceptatur, donec constet resignantẽ mortuũ fuisse ante, vel post viginti dies. Sed in prima resignatione nõ acceptata, ista nõ concurrunt. Igitur regula ad eam non adaptatur, sed ad secundam, iuxta verborum congruentiam, secundum doctrinam Bar. in d. l. ita autẽ. §. 1. ff. de administra. tuto. & Ang. in l. 4. §. totiens. ff. de damno infect. Et secundũ istam partem consuluit Ioan. Aloisius Tuscanus in causa Cenonanen. præbend. Et illud consiliũ incipit, Decisio istius casus.

Quid tenendum? Mihi videtur, primã opinionẽ esse veriorem, videlicet quòd tẽpus viginti dierũ à tempore consensus primæ resignationis debeat cõputari, etiã non admissæ

missæ, ad quã consensus quandocunq; præstitus refertur, A vt tenuerunt Domini in vna Fringen. canonicatus, & Præbẽdæ corã domino Staphileo, pro cardinali cibo, de mense Mẽse Maio. M. D. XXI. vt do. Guliel. in collect. decis. refert. Nam eo ipso, ꝙ quis in manibus superioris renũtiat, amittit ius & possessionẽ omnẽ quã habebat: licet superior renũtiationẽ nõ admittat. Nã ad perdendũ ius beneficij, admissio superioris nihil facit, ex quo per solã renuntiationẽ nõ admissam titulus beneficij vacet, vt concludit Rota in decis. 352. si opponatur. alias est decis. 4. titulo de renuntia. in nouis, sequitur Abb. in c. solicitè. col. 5. de rest. spolia. Nec potest talis renuntians variare, vt not. in c. ex transmissa. & c. in præsentia. de renunt. & in cle. 1. eod. titu. Nam quantũ ad se pertinet, renũtiatio valet, vt latè cõcludit Ioan. And. in regula, nõ firmatur. de reg. iur. in Mercu. & ibi respondet ad contraria. Et ista de plano procedunt, B quando renũtiatio non admissa in manibus superioris facta fuit: secus verò, si in manibus non habentibus potestatem, quia tali casu ante admissionẽ reuocari potest, vt Rota in antiquio. tit. de renuntia. decis. 3. incipien. quidã primus in data dicit. Ex quo igitur per primã renũtiationem amisit titulũ & possessionẽ resignãs, quando secundo cessit, nihil vacabat: & per cõsequens cõsensus pręstitus super tali renuntiatione, nõ valuit: quia annullato principali corruit accessorium. l. fi. de constit. pecu. Nec refert, quòd iste consensus ad renuntiationem secundam fuerit priùs præstitus, quàm consensus resignationis primæ. Nam non refert quãdo præstetur, vt suprà dictum est, dummodo præstetur super resignatione valida. Si igitur prima resignatio C valida fuit per solum actum resignandi coram superiori factum, à fortiori procedent ista, quando resignans non solùm per porrectionem supplicationis, per quam dicitur renuntians consentire, vt traditur in ca. quidam. de renuntiatio. Sed etiam per expressum consensum in manibus notarij præstitum firmauit intentionem suam.

QVAESTIO TRIGESIMA.

QVAERO, an vacatio ista per mortem, quæ inducitur per istam regulam, quando resignans infra viginti dies moritur, dicatur vera vacatio per obitũ quo ad effectũ, vt sub regulis & aliis dispositionibus, & co ncessi

D concesſionibus loquentibus de vacatione per obitum, comprehendatur, an verò ſit ficta?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd ſi vera vacatio, ex eo, quia fictio quæ inducitur à iure, habetur pro veritate quo ad iuris diſpoſitionem, vt tradit Bar. in l. ſi is qui pro empto. ff. de vſucap. Sed iſta vacatio inducitur per iſtam regulam, & ſic per diſpoſitionẽ iuris. Igitur, &c.

Sed contrariam opin. prædictis non obſtantibus, arbitror veriorem, quam ratione & autoritate oſtendo. Ratione, quia negari non poteſt per reſignationem factam infra viginti dies, beneficium verè vacaſſe per reſignationem: aliâs non tenuiſſet collatio de beneficio nõ vacanti, vt in c. 1. & 2. & c. cũ noſtris. de conceſ. præb. Et hoc diſpo-
E nitur in regula, de impetrante benefic. viuent. Neque ſi à principio non valuiſſet, collatio validari poſſet ex ſuperexiſtentia vitę reſignantis poſt viginti dies, iuxta not. in c. ſi eo tempore. de reſcri. in 6. Cùm igitur per renuntiationem infirmi verè vacauit beneficiũ, nõ poteſt dici ꝙ verè vacet per obitũ eiuſdem: cùm iſta ſint diuerſa, & ad poſitionem vnius excludatur aliud, vt in c. ſuſceptũ. de reſcrip. li. 6. Talis igitur vacatio obitus erit ficta & interpretatiua, non vera. Papa enim non poteſt facere ꝙ reſignatio quæ verè & realiter facta fuit, nõ ſit facta. l. in libello. §. factæ. ff. de capti. & in c. ſi Paulus. 32. q. 5. Poteſt tamen facere ꝙ moriente illo qui reſignauit infra viginti dies, cenſeatur vacare per mortẽ, & ꝙ reſignatio habeatur pro nõ facta,
F iuxta gl. in clem. 1. de immu. eccl. Dictũ igitur Bar. in d. l. ſi is qui. procedit, vbi nõ concurrit veritas. Stante igitur veritate, fictio pro veritate haberi non poteſt. Ex quib. infero, ꝙ iſte modus vacandi inductus per iſtã reg. cùm nõ ſit verus, non cõprehenditur ſub aliis reg. loquentib. ſimpliciter de vacatione per mortem. Et ſic infero, ꝙ regula, de impetrantibus per obitum famil. Cardi. non habebit locum in vacatione per obitum iſto modo inducta, vt ibi latiùs dicam. Et ita in terminis noſtris fuit olim tentum in curia in cauſa Sagien. Archidiaconatus. Pro qua opin. fuit Ioan. Aloiſius Tuſcanus aduocatus conſiſtorialis, vt patet lib. 1. allegationum ſuarum. fol. 6. & tenuit expreſsè Rom. in conſi. 342. quem inferiùs inducam in alia quæſtione, & credo de hoc domi. Guliel. aliquam deciſionem ſcripſiſſe.

QVAESTIO

QVAESTIO TRIEESIMAPRIMA. A

QVAERO, quidam in sanitate beneficium in manibus Papæ resignauit, supplicatione signata, consensum præstitit in infirmitate, ex qua infra viginti dies decessit, quæritur an sit locus regulæ?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd non: quia tempore resignationis factę, resignans erat sanus, & tamen regula loquitur de infirmo. Ergo verba eius non adaptantur ad casum. In contrarium faciunt verba regulæ modernæ, quæ computant illos viginti dies à die præstiti cõsensus per ipsum resignantem. Et sic videtur quòd tota resignatio referatur ad tempus consensus, tanquam ad causam formalem, quia finis dat esse rei. l. Iulianus. §. si quis rem. ff. ad exhiben. Quo quidem consensus tempore B iam infirmus erat resignãs: & ideo subintrat regula. Quid dicendum? Certè pars negatiua mihi magis placet, ex eo, quia postquàm renuntiatio admissa fuit per superiorem, beneficium vacat de iure & de facto, secundum Rotam, decis. 23. in not. Et resignans non poterat pœnitere, neq; repetere beneficium. clem. 1. eodem tit. & c. ex transmissa. de renun. etiam si sanus superuixisset. Tempus igitur pręstandi consensum non erit in consideratione ad validitatem renuntiationis, sed tantùm ad effectum numerandi illos xx. dies. Cõcludo igitur regulam non habere locum isto casu, cùm resignatio facta sit in sanitate: & regula loquatur de facta in infirmitate. Et præstatio consensus non est resignatio, sed consummatio, siue declaratio resignationis, quæ nihil nóui inducit, sed factum confirmat: sicut C videmus ꝙ concubitus non facit matrimonium, sed factũ confirmat. l. nuptias. ff. de reg. iur. c. licet. de transla. episc. Ita hic dicendum est, ꝙ per porrectionem supplicationis, & admisionem superioris resignatio inducatur: sicut matrimonium spirituale inducitur mutuo consensu: vt in d. c. licet. & in d. c. quidã. de renunt. Cõsensus verò, qui posteà præstatur, respicit executionẽ, non perfectionem actus: vt sæpe tenuit Rota, & hoc in renuntiationib. simplicib. sed in correspectiuis & cõditionalib. vbi reseruatur resignanti aliquid, vt pensio vel regressus, tali casu pro forma consensus requiritur, & ante cõsensum præstitũ partes poterunt pœnitere, cùm talis consensus sit formalis, vt tradũt

D omnes in c.cùm vniuersorũ.de rer.permu. Et tenuit Rota præteritis annis in vña Placent. Archidiacono.de Trugillo, corã R.P.D.Episcopo Marsicano: & in alia Toletana de Xerafe,coram R.P.D. Petro Episcopo Aquen. quæ adhuc pendet hoc anno M.D.XXXIX. Imò si quis iuraret se non contrauenire etiam per instrumentum in forma Cameræ ante præstitũ consensum resignationi,& confirmationem superioris,huiusmodi propositum reuocari posset. Ita tenuit Rota in vna Vrgelen.& Valentina beneficiorum,pro Io.Adroueo cõtra Ant.Vich.die 6.Octob.M.D.XXXV.per ea quæ not.Abb.in c.super eo.de cõdi.appos.& Matth.de Afflic.lib.3.Cõsti.regni.fol.7.nu.45. & ea quæ notab.scribit Hierony.Paulus antiquus Cancellariç corrector,in il-
E lo vulgato libro practicæ Cancellariæ, fol.50.versic.duo tractauerũt,&c.Requiritur igitur ad effectũ istius regulæ, cedentem vtroq; tempore fuisse infirmũ,tam tempore resignationis,quàm tẽpore consensus,& xx.dies numerantur à tẽpore consensus.Et ratio,quare requiritur infirmitas vtroq; tẽpore,est,quia posset sanus resignare, & consensus præstari per annum post obitum eius,iuxta bullam Alex.Papæ VI.quæ hodie est in vsu, & in tali reg.non haberet locũ.Sed quando infirmus resignat,extrauag.Alex. nõ procedit,quç loquitur in sano. Aliâs si contrarium diceremus,de facili ista reg.deludi posset.Quia infirmus resignans constitueret procuratorẽ ad consentiendũ:& ille nõ præstaret cõsensum,nisi post obitum renuntiantis, ad
F effectũ,vt xx.dies,qui à tẽpore præstanti cõsensus numerari debẽt,excludantur,cũ iam anteà resignans obierit.Et quia etiã vbi requiritur in aliquo actu qualitas, debet illa vtroq; tẽpore concurrere,vt dixi in c.statutum. circa fi.de rescri.li.6.Et propterea Clemẽs Papa VII. vt has difficultates tolleret,declarauit per quãdam extrauag. reg.istam habere locum,etiã si in sanitate aliquis resignaret. Quem in hoc imitatus est sanctissimus D.N.Paulus Papa III.

QVAESTIO TRIGESIMASECVNDA.

QVAERO,quid si facta renuntiatione per infirmum in manibus Papç,ante præstitum consensum Papa moritur, & infirmus ex eadem infirmitate posteà decedat infra viginti dies, post consensum præstitum,an habeat locum ista regula?

SOLVTIO.

SOLVTIO. Videtur quòd sic, ex quo resignatio fuit A
facta viuente regula. Nam tali casu etiam in odiosis initiũ
spectamus, vt dicit Bald. in l. 1. per illum tex. ff. de orig. iur.
Nam principium actus eodem modo iudicatur, sicut ipse
actus. l. non ideo. C. de hæred. instit. Decius in l. 2. §. mutui
datio. ff. si cer. peta. Et quæ tradit glos. in c. dudum. el 1.
de elec. Io. And. in regula, in obscuris. de reg. iu. in mercu.
Et hoc non videtur habere dubium, postquam Papa renuntiationem
admisit: argu. eorum, quę dicuntur in decis.
titu. de renunt. in antiquiorib. & decis. 3. eo. tit. Et pro ista
parte facit decis. Rotæ 181. & 207. in no. & in antiq. decisi.
490. 503. & 617. In quibus traditur ista doctrina, q; beneficia
semel reseruata, licet cesset causa reseruãs, nihilominus
durãt reseruata: quia initium attenditur. Et hoc idem B
concludit Pet. de Anch. in consi. 58. circũscriptis regulis. cũ
concord. vt scribit Belenzi. auditor, in tracta. de charitat
subsidio. q. pen. facit quod dicit Roma. cõsi. 260. Et ista ratione
tenet hodie Rota, reseruationẽ de qua in regula 1.
suprà eod. non expirasse morte Papæ, rationibus, de quibus
per D. Andr. Gammarum auditorem Rotæ, in tracta.
suo de offic. lib. 3. fo. 66. Ita hic à simili videtur dicendum,
quia ex quo semel resignatio facta fuit in manibus Papæ,
actus habuit suum esse. Et licet consensus de stylo requiratur,
& ille præstitus non fuerit, nisi Papa mortuo, nihil
refert: quia ille cõsensus secundum opinionem Rotæ non
est de substantia resignationis, sed requiritur ad declarationem
animi, & ad effectũ, vt literæ expediantur: gratia C
tamen de iure dicitur esse perfecta per solam supplicationem,
vt dicit decis. 882. in antiquis. Declaratio igitur illa,
quæ posteà per consensum fit, nihil noui inducit: iuxta l.
hæredes. §. sed si notam. ff. de testamen.

In contrariũ faciũt, quia tota vis istius reg. stat in dinumeratione
20. dierũ, à tẽpore consensus præstãdi connumerandorũ,
infra quos si moritur resignãs, beneficiũ vacat
per obitum. Aliàs si posteà decedat, vacat per resignationem,
vt patet in reg. Tunc sic si cõsensus resignãtis nõ
est præstitus viuẽte Papa, xx. dies regulæ nõ erunt in consideratione,
neq; arctabunt resignantem, ex eo, quia ante
præstitũ consensum morte Papæ expirauit eius regula, vt
patet in procem. regul. & latè prosequitur Dominic. in

D consil.83. Remoto igitur obstaculo regulæ, renuntiatio regulabitur secundum ius commune, & sic beneficiũ vacabit per resignationem, siue renuntians moriatur infra viginti dies, siue post, prout in simili notabili casu alterius regulæ consuluit Domi. in d.consilio. Faciunt quæ dicit Fely.in c.in nostra.in 21.corr.de rescrip. Nec obstat, quòd initium attendi debet: quia est verum quo ad resignationem, quia illa valet & tenet. Licet posset aliter responderi ad motum, videlicet quòd quando initium non habet relationem ad finem, initium non attenditur, sed finis: vt in l.stipulatio.§.opus.ff.de oper. no. nunt. c.maiores.§.sed adhuc.de baptis.c.fraternitatis. de frigidis & malefic.cum concord.vt scribit Fely.in c.cùm dilectus. de accusa.Nam
E finis demonstrat principium.l.reprehendenda.C.de insti. & substi.Et mouet agentem, & dicitur causa causarum, vt dicit Bal.in l.eam.C.de fideic Alex.consil.52.in 4.vol.col. 8.Concludendo igitur dico resignantem ita demũ subiici isti regulæ, si regula eo tempore viuit, quo xx.dies numerari debent à tempore præstiti consensus:arg.l.Titius.ff. de testam.milit. & quæ dicit Ias. in l.Gallus. in 2 col.ff.de lib.& posth. Cùm igitur in casu nostro, quando fuit mortuus resignans, reperiatur mortua regula, per consequens est dicendum, beneficiũ per resignationem vacare, & non per mortem, quia qualitas adiuncta verbo, debet adesse tempore verbi. l.ex facto. de vulg.& pupil. Nec obstat, ꝙ per resignationem admissam ante præstationem consen-
F sus, renuntians priuatur non solùm iure suo, sed etiã possessione naturali & ciuili, vt dicit deci.23.in no.Et ꝙ tempus datæ, in quo vigebat regula, attendi debet, non consensus, qui venit tantùm ad executionem renuntiationis iam factę: quia fateor admissionem renuntiationis attendendam, vt sit valida. Sed dico, ꝙ illa resignatio non subiicitur regulæ, ad effectum, vt beneficium resignatũ censeatur vacare per obitum, quando resignans moreretur infra viginti dies. Quia ex quo voluit hic Papa, ꝙ attenderetur consensus, ad effectum numerandi illos xx.dies, apparet hoc casu non ipsam renuntiationẽ, sed cõsensum esse de forma, licet in aliis casibus cõsensus nihil noui inducat: vnde consensus fuit præstitus post mortẽ Papæ, & illi xx. dies regulæ non sunt in consideratione, quia regula

gula iam tẽpore præstandi cõsensus, à quo dinumerari de A bebãt illi viginti dies, mortua & extincta fuit. Nec obstat, quòd regula semel habuit locum, licet moriatur papa: quo casu videtur durare effectus eius, per ea quæ dicit Petr. de Ancha. in consilio 60. incipien. motiua. & Areti. consi. 31. & quæ dicit Decius in c. cum cessante. de appellat. Et Ioan. And. in regula, decet. de regu. iur. lib. 6. Barto. in l. 2. §. non solum. de excus. tuto. Iason in l. 2. §. veteres. colũna penult. ff. de acquirend. poss. cum concord. vt scribunt nouissimi Corcirenses in repe. cap. quoniam contra. de proba. fol. 144. Quia ad hoc respondetur, non esse verum, regulam hoc casu vnquam habuisse effectum, ex quo consensus à quo 20. dies regulæ incipere debebant, non fuit viuente papa præstitus, sed post obitum, tempore quo iam regula B erat extincta. Assumptum igitur procederet, quãdo viuente papa præstitus fuisset consensus. Quibus omnibus resolutis, clara remanet veritas istius conclusionis.

QVAESTIO TRIGESIMATERTIA.

QVAERO, quid si resignãs extra curiam moriatur infra viginti dies, quo casu beneficium censetur vacare per obitum, & non per resignationem, vtrũ stãte tali vacatione per obitũ ex prouisione istius regulæ inducta, possint ordinarij, vel expectãtes liberè cõferre, vel acceptare dictum beneficium, tanquam vacans per obitũ: an verò collatio pertineat ad solum papam?

SOLVTIO. Istam quæstionem videtur resoluere Rom. consil. 342. vbi dicit tale beneficium esse reseruatum papæ C totaliter, quòd eius collatio pertineat ad solum papã. Pro quo facit vna ratio, quia sicut videmus, quòd per cõmendam factam per papam de beneficio extra curiam vacãte, dicitur beneficium affectum, adeò quòd alius, quàm papa de illo disponere non potest, vt dixi superiùs, quæstione 13. eodem modo videtur dicendum hoc casu, vt per prouisionem istius regulæ videatur inducta specialis affectio talis beneficij, adeò quòd inferiores non possint de eo prouidere, nec expectantes acceptare, vt dicunt Moder. in tract. reserua. in 3. præludio. & in 4. quæst. principali. & latiùs dixi in regula de triennali. in quæst. 5. Et hæc sit summa, quòd affecta & reseruata, sunt à manibus inferiorum à papa exempta, vt notat Calde. in consil. 9. titu. de præb.

D & Rom.consil.160.in proposito casu. & consil. 442. Et est regula Cancellariæ super hoc edita. Et tenuit Rota in vna Zamoren Archidiaconatus, coram R. P. D. Marcello, de mense Ianuario M. D. XXXII.

Prædictis tamen non obstantibus, contraria opinio videtur probabilior. Et tenendo istam partē ad consil. Rom. respondetur, quòd Rom. loquitur, quādo resignatio est facta in curia, licet ibi nō moriatur resignans. Et tali casu nō est dubium, beneficium esse reseruatum, vel saltem dicitur affectum, vt dicit Archid. in c.2. in 1. colum. de præben. lib. 6. Sed quando resignatio facta fuit extra curiam, vt in isto dubio proponitur, tunc contrarium dicendum est, videlicet beneficium tale non censeri reseruatū: quia nullibi ca-
E uetur, & regula ista non inducit reseruationem. Nam mēs istius regulæ, solùm fuit, resignātes à fraudibus coercere, imponens pœnam nullitatis resignationis, & inducens vacationem per obitum, ne ex tali fraude, seu dolo resignatarij fructum vel cōmodum ex dicta resignatione infirmi consequantur in præiudicium ordinariorum, & expectantium. quibus papa fauere per prouisionē istius regulæ intēdit. Quæ quidem ratio apertè innuit, & infert potiùs beneficia taliter resignata non esse reseruata: quia si essent reseruata, non fuisset vera illa ratio communiter hìc data, videlicet regulam istam fuisse conditam, ne per huiusmodi resignationes præiudicaretur ordinariis in cōferendis beneficiis, vel expectantibus in eisdem acceptandis. Et ista
F ratio, quæ colligitur ex mente regulæ censetur expressa, iuxta tradita in l. tale pactum. ff. de pact. & in l. quanuis. C. de fideicommiss. Alias cum reseruata conferre, ne acceptari possent: vt in c.1. de cōcess. præbend. lib. 6. vt est iam dictū, frustratoria esset ratio, considerans præiudiciū ordinarij, vel expectantium, cùm idem præiudicium maneret, si regula induceret reseruationē. Ex quo igitur regula concernit fauorem ordinariorum & expectātium: & voluit in fauorē eorundem annullare talem prouisionem, & vacationem per obitum inducere, ac si non resignassent, adparet quòd de beneficiis sic vacantibus poterunt in mensibus suis ordinarij prouidere, & expectantes acceptare.

Dubium tamen facit in hoc vnū, quia iste modus extraordinarius & fictus vacationis per obitum, ab ista regula introdu

introductus nō est de iure cōmuni, de quo ordinarij pro- A
uidere possunt, sed de iure particulari, p prouisionē istius regulæ, & sic ad papam pertinere videbatur, tāquam quod manum imposuerit: vt in simili diximus de commenda.

Nec obstat ratio regulæ superius allegata, quia infirmi resignantes nō dicuntur fraudare ordinarios, vel expectātes, nisi in vero modo vacandi. Nam si nō resignassent, ordinarij per veram obitus vacationē prouidissent, & expectātes acceptassent. Et huc ratio regulę pertinet. Sed quādo infirmi resignarunt, iam sunt exclusi ordinarij & expectantes, adeò, quòd si papa per dispositionē istius regulæ non occurrisset, resignatio haberet effectum. Sed ne resignantes & resignatarij prædicti ex malitia eorum commodum reportent, in pœnam eorū papa nouam & fictā vaca- B
tionē obitus induxit. Nā cùm beneficium verè vacauit per resignationē, tali casu censetur vacare per obitum. Ista tamē ratio non videtur inducta ad cōmodum ordinariorū, sed papæ: nisi dicamus papam edidisse istam regulā, ad tollendum obstaculum, quod per illā fraudulētam resignationem fiebat ordinariis & expectātibus. Ita sublato impedimento manet libera potestas prouidendi, vel acceptandi. argu. eorū, quæ not. Ioan. And. & Dom. in c. cùm aliquib. de rescrip. libr. 6. Et quod dicitur de alternatiua episcopi, non adparet ex discursu istius regulæ papam beneficium prædictū ex ista vacatione ficta voluisse reseruare, cùm reseruatio in dubio non præsumatur, cùm sit odiosa, vt tradit Belenzinus in tractat. de charit. subsi. fol. 3. & Moderni C
Perusini in tracta. reseruat. Nec obstat, quod dictum est de cōmenda: quia diuersa est ratio, ex quo papa cōmendādo adponit manū, & impedit alios inferiores disponere, donec per ipsum aliud de dicto beneficio disponatur. Hæc enim ratio nō militat in casu nostro, in quo papa nō adposuit manus. Ideo cōtrariū in eo dicendū erit. Et ista omnia procedunt, quādo resignatio, vt proponitur, fuit facta extra curiā: vbi verò in curia quis per seipsum, vel per procuratorē suum resignasset, licet in ea nō moreretur, tali casu collatio beneficij sic vacātis pertineret ad solū papam. Et isto casu procedit consilium Roma. 342. Ratio est, quia vt dixi, per resignationem factam in curia, beneficium dicitur vacare, vt tenet Archidia. in cap. si electio. & in cap.

D commissa.de elect.& electi potestate.libr. 6. cum concor. positis per Rotam in antiq.decisi. 33. incipien. nota quòd ibi &c.& 882. Sicut etiam inducitur vacatio, vbi quis priuatur beneficio, vt dicit decisi.86.incip.nota. Sequitur Ioan. Franc.Pauinus, Rotæ auditor, in tract. de sede vac.fol.16. in 4.column. Cùm igitur in casu nostro resignatio sit facta extra curiam, cessat omnis difficultas.

QVAESTIO TRIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an per clausulas generales, videlicet, Quouismodo vacet, &c. positas in supplicatione resignationis mortui infra viginti dies, comprehédatur modus iste vacationis per obitum fictè inductus per istã regulam, atteto quòd resignatio prædicta hìc annullatur?

E SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, istum fictũ vacationis modũ cõprehendi sub ista clausula, Quouismodo. Quia ista clausula de sui natura comprehendit omnes modos vacãdi, etiã in beneficiis reseruatis, vt dicit decisi. 711.incipien.not.ꝙ beneficia, &c.in antiq. & tradit Domi. & alij in c.susceptum.de rescript.libr. 6.& est hoc vulgatũ. Si igitur prouisio vigore resignationis factæ per infirmũ, non valuit, & beneficium per dispositionem istius regulæ vacat per obitum, dicendum est comprehédi sub prædicta clausula generali Quouismodo: ita in dicta supplicatione resignationis posita: quòd si resignatarius non habet inté tum suum per resignationem, per obitum consequetur.

Obstare tamen videntur isti opinioni duo, quæ videntur prima facie vrgere. Primum est, quia annullato actu F principali, annullantur omnes clausulæ contentæ in eo, iuxta gloss. Fauianam in l.si patronus.§.patronum.ff. si quid in fraudem patroni.& gloss.in fi.in capitul. significãtibus. de offic.deleg.tenet Rom. consil.246.cum concor.vt scribit Ias.in l.non dubium in 4.colum.de legib.& dixi in singul.l.fi.de const.pec. vbi est textus notabilis de hoc.Cùm igitur in l. præsenti annulletur prouisio per resignationé factam resignatario, fortassis in pœnam ipsius inducentis infirmum ad resignandum, vel propter suspicionem, quæ haberi potest de eo, clarũ est, quòd annullata prouisione eius, omnes clausulæ ibi positæ erunt nullæ.Et sic per illas clausulas generales non comprehendetur vacatio ista per obitum facta.Et quia non videretur conueniens ex actu,

quo

quo quis priuatur, commodum consequi, iuxta cap. cum, A qui. de præbend. lib. 6. & notatur in c. fi. de rescript. Sed tenendo cõtrariã opinionẽ, ad istud motiuũ posset respondere, ꝙ procedat in actu de sui natura connexo, & qui habet se tanquã principale & accessoriũ, prout in exemplis positis per glossas prædictas. Secus vero, quãdo in aliquo actu ponuntur clausulæ non dependentes & connexæ, sed significantes de per se aliud diuersum & separatum ab expresso. Nam tali casu illæ clausulæ non censentur accessoriæ, sed principales: & ideo annullato ipso actu, non annullantur aliæ clausulæ. Casus est de hoc ferè in terminis, in ca. si eo tẽpore. de rescrip. lib. 6. Vbi si in vno, & eodem rescripto minori facultas de primo vacaturo beneficio cũ cura, vel sine cura detur, certè si illud rescriptũ, respectu il- B lius clausulæ de curato loquentis, sit nullũ, attenta minori ætate impetrãtis: non tamẽ alia clausula de beneficio sine cura annullabitur. Ita est ibi tex. quẽ doct. omnes dicũt ad hoc singularẽ, in l. 1. §. sed si mihi. ff. de verb. oblig. Et hoc vlterius cõprobatur ex cõmuni stylo Rotæ, quæ habet, ꝙ quando in vna cõmissione cõmittitur causa appellationis cum clausula, Necnõ quã & quas, &c. si cõmissio respectu causæ appellationis est nulla, fortè quia de appellatione non constat, iuxta decis. Egid. c. commissio. & auditoris iurisdictio in prædicta clausula, Necnõ, quam, & quas, &c. vigore cuius totũ negotiũ principale cõmissum censetur, sustinetur. ita hìc videbatur dicendum in casu proposito.

Sed defendendo primum motiuum, ad istam solutionẽ C replicari posset. Nã dato quòd annullata prouisione clausula illa, Quouismodo, illæsa remaneret: tamẽ dico, quòd talis clausula non posset capere vacationem cõtingentem tempore resignationis factæ. Nã in supplicatione ista clausula apponi solet videlicet, Siue præmisso, siue aliàs quouismodo vacet, &c. Requiritur ergo, ꝙ tunc vacet. Vnde si beneficium vacat, posteà clausula illa nõ capit, quia vacatio tempore datę verificari debet. c. eam te. cum vulg. de rescrip. Et qualitas adiecta verbo, tẽpore verbi adesse debet: vulg. l. ex facto. de vulg. Capiet igitur clausula, Quouismodo, vacationem extunc, non autem exnunc. Quia permissum ad tẽpus, censetur posteà prohibitum. l. Imperator. ff. de postul. latè Ias. in l. sed & si quis, in princ. in 2. notabili.

D ff.de vulg.& pupil. Cùm igitur vacatio ista obitus, de qua hic agitur, inducta fuerit, non tempore resignationis, sed posteà per obitum resignantis, de qua à principio cogitatũ non fuerat: neq; vacatio certa erat, cùm ab obitu infra viginti dies contingenti dependeret: meritò talis clausula ad obitum istum adaptari non potest, cùm papa illud tũc concessisse non videatur, quod in rerum natura non erat, neq; cogitabat. Præsertim, quia ex quo resignatarius prouisione priuatur, fortè propter suspicionẽ fraudis nõvidetur, ꝙ idẽ actus punitiuus & priuilegiatiuus esse debeat, cũ cõtraria sint: arg. l. quod fauore. C. de legi. Ne eadẽ res diuerso iure cẽseatur, cõtra tex. in l. eum qui. ff. de vsucap.

Secundum principale contrarium motiuum est, quia il-E læ clausulæ generales in prouisione positæ, in dubio vacationem veram per mortem comprehendunt. Quia verba simpliciter prolata, casum verum, non fictum comprehendunt, vt est text. notabilis in l. 1. §. hoc interdictum. & ibi notat Bart. ff. de fonte. facit l. fi. C. de his, qui ve. ætat. impetr. Sed vacatio mortis, quæ per istam regulã inducitur, nõ vera, sed ficta est: quia vera vacatio per resignationem est, quæ quidem resignatio per regulam istam non annullatur, sed tantùm prouisio, vt patet in ea, & tenet Rom. in consil. 342. Cùm igitur in dubio clausulæ illæ generales, propriè & in casu vero intelligi debeant, vt dictum est, ad casum istum fictum adaptari non debent.

Sed ad hoc etiam responderi potest, quòd si clausulæ il-F læ generales per illa verba expressæ sunt, vel aliàs quouismodo, secundum stylum hodiernum, rectè cõprehendunt istũ casum mortis contingentis ex eadem persona. Quia generalitas illius clausulæ est apta omnẽ modum vocandi per eandẽ personã cõprehẽdere, vt est lata decis. in no. tit. de rescrip. decis. 1. secundũ ordinẽ titulorum, & secundum numerum est decis. 28. incip. si mandetur alicui. & in antiq. est decisio. 273. & 433. & 613. & 743. Et Egid. decisio. 610. cũ multis allegatis per Modernos in tract. benefic. 46. quæst. tertiæ partis. Et ponit latiùs Felv. in c. in nostra. in 37. corr. de rescrip. si igitur omnem modum vacandi comprehẽdit modus iste inductus per istam regulam, includetur, quia qui totum dicit, &c. l. Iulianus de leg. 3. Et ista opinio satis mihi placeret, nisi obstaret illud, quod dictũ est videlicet,

ne idem resignatarius in pœnã, & in odium, cuius dispensatio emanauit, ex eodem actu puniatur & præmietur. Nã verba illa generalia omnes alias comprehendere debent, qui ad incommodum priuati, nõ ad commodum tendũt: iuxta ea, quæ latè scribit And. Sicul. in cap. fi. col. 1. de pecu. cleri. Et quia, vt dictum est suprà in proxima q. ordinarij, nec expectantes beneficia vacatura, per hoc fictum obitũ capere non poterunt, quia non est verus modus vacandi. Ergo eodem modo hic dicendum est. Et ideo res propter præsumptam resignatarij fraudem sine difficultate nõ est: qua sublata, præcedens opinio mihi placeret. A

Nec obstaret motiuum superiùs factum, videlicet quod dicta clausula, Quouismodo vacet, non comprehendat nisi modum vacandi tunc existentem: quia hoc est falsum, quia secundum omnes in dictis decisionibus omnẽ modũ contingentẽ ex eadẽ persona capit. Et tamẽ non est possibile, quòd eodem tempore beneficiũ per resignationẽ eiusdẽ personæ, & per obitũ eiusdem vacet. Ergo necessariò debemus dicere, quòd obitus posteà obtingere debeat. B

QVAESTIO TRIGESIMA QVINTA.

QVAERO, quia dictũ est superiùs, quòd quando infirmus infra viginti dies moritur, beneficium per resignationẽ in manibus papæ vacat, vt dicit Rom. consil. 342. licet eius prouisio in fauorem resignatarij non valeat, & etiam per obitum vacat, vt disponit ista regula. Modò quæritur, vnus impetrat expresse beneficium illud per huiusmodi resignationẽ vacãs, & alius per vacationẽ fictã obitus inducti, per istã regulã impetrat, & cõcurrũt in data, & in omnib qualitatib. pares sunt, quis præferri debeat? C

SOLVTIO. Aliquid indecẽter superiùs in alia quæstione tactum fuit, sed quia hic principaliter tractandum occurrit, ideo pleniùs difficultatem attingam.

Videtur igitur, quòd illius impetratio valeat, qui impetrauit per resignationẽ: quod probo duplici ratiõe. Prima, quia ista vacatio per resignationẽ inducta fuit ex facto hominis: illa verò per obitũ, de qua loquitur ista regula, est inducta à lege. Quo casu prouisio hominis prouisionẽ legis cessare facit. l. fi. C. de pact. conuen. Secunda ratio est, quia ista vacatio per obitũ, ab ista regula ad illum effectũ inducta fuit, vt prouisio resignatario facta excludatur, quando

D resignans infra viginti dies mortuus fuit. Quo casu inducta ad vnum finem, ad alium trahi non debent. l. eum, qui, ff. de vsuca. cap. si cui. de præbend. libr. 6. Sed in proposita quæstione resignatarius nihil petit, sed alius. Igitur contrarium dicendum est.

Istis tamen non obstantibus, contrarium, iudicio meo, verius est. Pro quo considerandum est, quòd quando resignans infra viginti dies moritur, beneficium alio modo, quàm per obitum, & sic per modum ab ista regula introductum, non autem per resignationem vacat: quia isti duo vacandi modi eodem tempore simul concurrere non possunt, vt adparet in d. cap. susceptum. & Roma. consil. 342. qui contrarium innuere videtur. Intelligitur, quando per E regulam specialis modus vacandi inductus non fuisset, prout regula istius temporis, quã ipse allegat, hoc non habebat. Sed posito, quòd isti duo modi vacandi vno tempore concurrere possent, tamen ista vacatio obitus, hic specialiter inducta attendi debet. Et tenendo istam opinionem non obstat illud, quòd dicebatur, prouisionem hominis cessare facere prouisionem legis, quia illa doctrina intelligitur, nisi prouisio legis sit etiam specialiter inducta: quia tali casu prouisio legis attenditur. Ita declarat gloss. Bart. & alij in l. 2. C. de iure emphy. Sequuntur Moder. Papienses in l. item quia. in 2. col. ff. de pact. & in §. item Seruiana. numc. 67. instit. de actio.

Sed vlterius aduertendum est, quòd impetrans per obi F tum, ita demum obtinebit, si modum, seu speciem vacationis inductæ per istam regulam expresserit, & papæ narrauerit. Aliâs sola impetratio generalis obitus, non sufficeret, ex eo, quia vacatio obitus, de qua ista regula loquitur, est vacatio ficta & qualificata, & in materia ambitiosa & stricta, quales impetrationes sunt, appellatione vacationis per obitum, de vacatione vera non ficta & qualificata, qualis ista est, intelligimus: argu. text. in l. quæsitũ. §. illud fortasse. de leg. 3. & cap. statutum. de elect. lib. 6. vbi est bonus text. De hoc facit text. in l. si cui. de leg. 2. Hinc voluit decis. Thomæ Fastoli in dubio Rotæ. 46. incip. die Mercurij. ꝙ impetratio per cessum, vel decessum Titij, mortẽ ciuilem non comprehendit, videlicet quãdo beneficium Titij per eius priuationem vacaret. Et istud dictum sequitur Ioan.

Fran

Franciſcus Pauinus quõdam Rotæ auditor, in tract. de of- A
ficio,& poteſt.cap.ſede vacan.in vlt. euidentiali. col.3. vbi more ſuo plura notabilia ponit.

Iſtud tamen dictum limitatur procedere, quando alius coimpetrans eſt,prout in quæſtione noſtra. Secus verò ſi vnus ſolus impetrans eſſet: quia tali caſu modum vacandi non expreſſum caperet,vt notat Lapus in allegatio. 89. in 8.colum. ſequitur Fely.in cap. in noſtra.in 37. corr. col.1. Hinc eſt,quòd impetrãs beneficium per mortem Titij, venit violenta, licet mors illa qualificata ſit,prout Geminia. & alij in dicto cap.ſuſceptum dicunt. & latè Ioan.de Ana. in cap.fina.de homic.proſequitur.

QVAESTIO TRIGESIMASEXTA.

QVAERO, quomodo probetur aliquem in infirmitate reſignaſſe,ad effectum iſtius regulæ, & per quem debeat huiuſmodi infirmitas & mors infra viginti dies contingens probari? B

SOLVTIO.Debet plenè probari,quia agitur de priuando aduerſario beneficio ſuo per reſignationem obtento: & ſic de magno præiudicio. Quo caſu plenæ probationes requiruntur,maximè,quia ſumus in materia quodammodo obiectiua,in qua opponitur de iſta regula ad annullandam reſignationem veram,quæ eſt odioſa,& ſtrictè interpretanda.Et ideo in tali materia clariſsimæ probationes requiruntur,ſicut in ſpolio:in quo tenet Rota,& eſt notiſſimum, quòd ad probandum primum extremum, probationes de publica voce & fama nõ ſufficiunt, ſed de viſu re- C
quirũtur.Et ita etiã in hac materia fuit corã me concluſum de anno M. D. XXXV. in vna Compoſtellana. Et hodie 19. Februarij M. D. XXXVII. in vna Placentina canonicatus, & præbendæ de Huſsillos corã do. Marco Antonio Marcſcoto,fuit per omnes Dominos tentum, quòd ad probandam infirmitatem in terminis iſtius regulæ non ſufficeret, nec deberet admitti vnus teſtis idoneus cum iuramento in ſupplementum probationis. Per quem autem debeat, infirmitas & mors infra viginti dies cõtingens probari? Solutio eſt clara, quòd per illũ, qui per exceptionem iſtius regulæ quærit reſignationem infringere.Nam ex quo agit ad reſciſsionem,probare debet,quod intendit:vulga.l.qui accuſare.C.de eden.& ita communiter tenetur.

D QVAESTIO TRIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an dies quo fit resignatio, vel præstatur cõsensus infirmi, debeat cõputari in termino viginti dierum, de quo hîc, vt videlicet, currant de momento ad momentum: an verò eo nõ computato incipiat terminus viginti dierum, à sequenti die numerari?

SOLVTIO. Ista difficultas fuit per R. P. D. Marcellum episcopum Marsicanum proposita in Rota 5. Iulij. 1538. in vna Leodien. canonicatus: & non fuit tunc resoluta. Et dubitationem facit in hac materia. Vnum, quia videmus ꝙ in dubio tempus currit de momento ad momentum: nisi in casibus expressis, vt dicit Ioan. And. & alij in cap. super eo. de appel. Et dixi in regula de annali, allegando gloss. com-
E muniter approbatam in rubric. ff. de diuers. & temp. præs. Sic enim videmus, quòd dies termini statuti, vel compromissi in termino computatur, vt dicit Bal. in l. 2. §. 2. in fin. C. commu. de leg. Ita videtur hîc dicẽdum, quòd isti viginti dies hîc de momento ad momẽtum computari debeãt: & sic quòd dies primus consensus, à quo numerari debẽt illi viginti dies, computetur in termino 20. dierum.

Tamen istis non obstantibus, cõtraria opinio est de iure verior. Nam nõ eundo per mendicata suffragia, ista est communis cõclusio doctorum: de qua per Bart. Alexan. & Ias. in l. 1. ff. si quis cautio. Quòd regulariter dies termini nõ cõputatur in termino, per plura iura & rationes quæ ibi adducunt, & reassumũt longo sermone Moder. Hispa-
F ni in rub. insti. de iusti. & iur. col. 9. nu. 68. cum sequen. Et licet multipliciter ista conclusio soleat limitari, vt in prædictis locis scribunt moderni: tamen omnes in hoc cõmuniter cõcordãt, ꝙ quando terminus est præfixus per dictionẽ, à, dies termini nõ cõputatur in termino. Quia illa dictio, à, de sui natura denotat separationẽ diei, in quo datur terminus à termino præfixo: & sic excluditur ille dies termini à die quo fit actus, per plura iura, quę adducit Alexãd. in d. l. 1. Pro qua opinione est textus clarus, quẽ ibi notat gl. in verbo numerãdũ. in fi. in c. 3. de præb. li. 6. ibi, per mẽsem à die, quo beneficia ipsa vacauerint, &c. Quę quidẽ verba ponũtur etiã in ista regula ꝑ oẽs modernos põtifices à tẽpore Iulij, qui Iulius fuit primus, qui ad istam regulam addidit ista verba (infra viginti dies, à die per ipsum resignantem

ſignantem præſtandi conſenſus computandos,&c.)Et ſic A adparet ex textu illius regulę, ꝙ virtute iſtius dictionis, à, quę excluſionẽ & ſeparationẽ ſignificat, dies pręſtādi conſenſus non debet in termino cõputari, prout etiã eſt gloſ. concordãs cum illa.d.c.3.in cle.ſicut.de appell.Quas glo. poſt Cardin.ibi in prima quæſtione ſequitur Alex.in conſilio 114.in prima col.lib.5.cum pluribus concord.quæ ad hoc cumulat Felyn.in cap.1.in ſecunda colum.de pręſcrip. Itaque iſta videtur irrefragabilis concluſio, quòd dies pręſtiti conſenſus reſignationis non computetur in termino. Non obſtant modò in cõtrarium adducta, quòd tempus in dubio intelligitur continuũ: & quòd dies termini ſtatuti & compromiſsi computetur in termino: quia videntur iſta non eſſe omnino abſoluta, aut vera. Tamen præſuppo B ſito, quòd ita ſint, prædicta omnia limitãtur, niſi terminus ſtatuti vel cõpromiſsi ſit aſsignatus per dictionem, à, quia tali caſu nõ computatur dies in termino. Ita in indiuiduo tenet Alexan in conſi.42.in caſu & lite colum.3.lib.3.cum concor.vt ibi per eum. Præſertim quia hic ſumus in ſtatuto vel in conſtitutione Apoſtolica: quæ, vt abundè in proœmio diximus, habet vim legis vniuerſalis. Itaque manet concluſio firma, quòd in regula iſta dies præſtiti conſenſus in termino viginti dierum computari non debet.

QVAESTIO TRIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an dies de qua loquitur iſta regula, intelligatur de die artificiali 12. horarum, an verò de naturali 24.horarum? C

SOLVTIO. Vt adparet in quibuſdam notulis ſignaturæ gratiæ, quæ per manus pluriũ circunferuntur, quæ, vt refertur, ab Alexandrino originẽ deſumpſerunt: ſignatura tenet & obſeruat diem iſtius regulæ pro die 24. horarum interpretari debere. Ita quòd computabitur dies & nox, quæ pro vno die reputantur, vt in l.more Romano.ff. de fer. Et pro iſta opinione facit, quia in dubio naturalis cauſa debet attendi, non accidentalis, ſeu artificialis, vt eſt tex.in l.qui habet.& ibi notat Bar.ff.de tutel.ſequitur Bal. in authen.ſimiliter.C.ad l.Falcid.& illum text.in notab.q. allegat Bart.in l.fi.ff. de offic.proconſu. & Abb.in c. licet. de offic.leg.text.in l.1.§.hoc interdictum.& ibi notat Bar. ff. de fonte.& text.in l.fin.C.de his qui ven.æta.impe.

D Sed aduertendum est, quòd in regula ista videtur ita dicendum: nam negari non potest, quòd regulę istæ habent se ad instar statutorũ, & ita sicut statuta, strictè & propriè verba in illis intelliguntur: vulg. l. 3. ff. de nego. gest. Sed in statutis dies in dubio accipitur pro tempore 12. horarum, & sic ab ortu Solis vsque ad occasum, quia tunc propriè dies dicitur, quando Sol est super terram, vt in cap. consuluit. de offic. deleg. & tradit Fede. de Senis, in consi. 44. statuto cauetur, &c. Igitur idem dicendum erit hîc.

Breuiter, istis non obstan. prima opinio mihi videtur verior. Pro qua opinio. est deci. Moder. de sylua. in tract. beneficiorum q. 46. tertię partis. in fi. vbi tenent expressè regulam istam loquentem de 20. diebus, debere intelligi de E diebus naturalibus 24. horarum, vt ibi per eos. Et ista opi. fundari potest efficaci ratione: quia vt sæpe dictum est, in aliis quæst. regula ista, ex quo est odiosa, & cõtra ius commune, inquantum fieri potest, respectu odij restringi debet: & ampliari, quatenus in fauorem resignantis tendit: iuxta ca. odia. de regu. iur. lib. 6. Sed interpretando diem pro die naturali 24. horarũ, extẽditur magis libertas resignantis, quæ de iure communi sine præfinitione alicuius temporis libera erat, ergo illa interpretatio attẽdi debet. Et per hoc ad consi. Fed. respõdetur, quòd illa interpretatio procedit, vt pœna statuti euitetur, vt dicit Alex. in d. l. more. & Moder. in d. c. consuluit. Sicut etiam videmus, ꝙ vt pœna periurij euitetur, qui iurauit soluere die dominico, si media nocte sequẽti soluit, periurus non erit: vt not. F Archid. in c. quòd à patribus. 75. distin. Bal. in c. ego enim. col. 1. de iureiur. Et ista concordant in materia beneficiali, de qua hic tractatur. nam non repugnat, ꝙ actus factus de nocte, de die fieri dicatur, cùm nox sit pars diei. Sic enim collatio beneficij de nocte fieri potest, vt tradit Abb. in c. 1. de clandest. desp. & Domi. post Archid. in c. si tibi absenti. col. 1. de præb. lib. 6. & eo modo resignatio, & ideo nihil repugnat, vt dies hic interpretetur 24. horarũ, sicut computat ecclesia, vt in c. 1. & 2. de feriis. & ita hodie seruatur.

QVAESTIO TRIGESIMANONA.

QVAERO, nunquid de stylo curiæ soleat huic regulæ passim derogari?

SOLVTIO. Si loquimur extra Italiã, solet communiter

muniter pro absentibus derogari. In Italia verò aliquando solet concedi derogatio, quando locus resignationis distat à curia, & beneficia quæ resignantur, non sunt reseruata: si verò sit locus vicinus vrbi, cum maiori difficultate conceditur. Hodie tamé raró accidit iste casus, ex eo, quia pauci resignant extra curiam propter expectatiuas & multitudinem mandatorum, quæ capiunt omnia beneficia vacatura per cessum vel decessum, & ideo procurant resignare in curia & tunc non solet derogari huic regulæ, nisi cum maximis fauoribus. Tamen tempore Leonis papæ x. non cum tanto fauore obtinebatur derogatio. Nam tunc sæpius derogatum isti regulæ fuit pro pluribus personis, quas enumerat R. bo.me. Laurentius Puccius, Cardin. Sanct. quatuor, in quodam suo libro adnotationis derogationum regularum. fol.58.72.73.77. quæ trahi possent in exemplum occurrentis casus. A B

Et est considerádum, ꝙ quando infirmus mittebat procuratorem ad resignandum in curia, quia facilè contingebat infirmum interim mori, ideo fuit excogitata in supplicatione ista clausula, videlicet, Itaq; si dictus N. resignans extra Roma. curiam fuerit vita functus, literæ per eius obitum cum omnibus clausulis, & modis suprascriptis, omissa resignatione expediri possint. Tamen Modernis temporibus ista clausula solet cassari, vt euitentur fraudes, excepto in materiis Alemaniæ & Hyberniæ, quæ sunt nationes de facili scandalosę, in quibus solet etiam aliquando clausula limitari secundum casus contingentiam. C

QVAESTIO QVADRAGESIMA.

QVAERO, quid si infirmus per procuratoré primò, deinde secúdò renuntiat etiam per procuratorem, & in hac secunda resignatione derogat papa huic regulæ, nunquid si resignans moriatur infra viginti dies, sanetur prima resignatio propter derogationem regulæ in secunda resignatione factam?

SOLVTIO. Iste casus contigit tépore Felyni in curia, vt ipse hîc refert in quadam apostilla, super quo fuerunt variæ opin. Nam quidam dicebant secundam resignationem capere beneficiú, & non primam, ex eo, quia prima renuntiatio per mortem resignátis infra viginti dies, perdit vires suas, & sic valuit secunda: & licet secunda renun-

D tiatio non posit valere stante prima, quę fuit resoluta per obitum, tamen secunda capiet illum modum per obitum resultantem ex prima, vigore clausulæ generalis, Vel alio quouis modo in secunda resignatione adponi solita, & sic illa clausula secundo resignatario dabit ius.

Contrarium tamen per solennes viros conclusum fuit ista ratione, quia tempore quo secundus impetrauit, iam erat tunc à principio quæsitum ius primo resignatario in spe bona & considerabili, & quanuis postea illa spes propter obitũ resignantis, infra viginti dies euanuerit: tamen ex quo secundus in sua secunda impetratione de illa spe mentioné non fecit, quæ tunc boni initij erat, subreptitiè impetrasse dicitur. Nec obstabat, ꝙ collatio à primo resi
E gnatario facta, quodãmodo cõditionalis videbatur, & ab euẽtu vitæ resignantis pendere: ergo nullũ ius tribuebat, quominus secũda prouisio non valeret, arg. tex. in c. si pro te. de rescrip. lib. 6 quia respondebatur primã resignationé cõditionalé non fuisse, sed purã & simplicé, quę statim ante obitũ resignãtis integrũ ius tribuerat, & dũ in eo ita tu erat, de illo iure in secũda resignatione mẽtio fieri debebat, nec superueniẽtia mortis resignãtis ad secũdã impetrationé validandã excusat, ex eo, quia tẽpore quo secunda impetratio facta fuit, resignãs viuebat, & prima resignatio erat tunc valida, licet ex euentu mortis resolubilis esset. aliud enim est, ꝙ actus sit conditionalis, vel purus, & resolubilis, vt tradunt Moder. in cap. cæterùm. de rescrip.

F QVAESTIO QVADRAGESIMAPRIMA.

QVAERO, nunquid legatus cum facultate derogãdi regulis editis & edẽdis, isti regulę derogare posit? SOLVTIO. Potest capi ex his, quæ in proœmio regularum. q. 5. & 6. dicta sunt, videlicet, quòd isti regulæ & similibus notabilem qualitatem habentibus quæ propter stylum Cancellariæ in se clausulam derogatoriã continent, nunquam illis per clausulas generales derogatum censetur nec derogatio concedi, nisi specialiter & nominatim illis derogetur, vt etiam tenet glossator in reg. 17. co. 2 & ita ex stylo in literis derogatio regulę in principio narrari solet, & hoc priuilegium omnes regulæ Cancellariæ iudiciales habent, quæ omnes notabiles sunt, vt latiùs in dicto proœmio dixi. Et in casu, de quo hic quæritur. Ita inter

inter loquendũ dixerunt Domini hoc anno M.D.XXXIX. A
in vna Gerunden. canonicatus, & prębendæ corã D. Raynaldo Petrutio. In qua causa per Rotam ista duo dubia data fuerunt: Vtrum nuntius resignationem vigore mandati in fauorem certæ personæ facti admittere posșit. Secundum, vtrum vigore prædictæ clausulæ isti regulæ derogandi facultatem haberet. Super quibus dubiis D. Hieronymus de Castello aduocatus, latius præter cęteros scripsit. Et super primo Domini satis dubitarunt. Secundum verò dubium ab vsu patrisfamiliàs pro expedito habuerunt.

REGVLA DE IDIOMATE.

ITEM *voluit, quòd si contingat ipsum alicui personæ de parochiali ecclesia prouidere, seu mandare prouideri, vel* B
gratiam expectatiuam concedere nisi dicta persona intelligat, & intelligenter loquatur idioma loci, vbi ecclesia huiusmodi consistit, prouisio seu mandatum, & gratia desuper, quo ad parochialem ecclesiam nullius sit roboris vel momenti.

PRÆFATIO.

PLura sunt quæ mihi scribere cogitanti dicenda occurrunt super ista regula quæ vsu quotidiano sunt frequentata: & vtilia videri poterunt, vt vtar verbis text. in l. i. ff. ad exhiben. Verùm, quia quædam erunt omnia cum aliis regulis: alia verò proximè ad regulam istam pertinebunt: ideo illa quæ communia erunt, breuius tractabo. Reliqua verò plenius attinguam.

In primis igitur illud meminisse oportet, istius regulæ C
primum conditorem Gregorium vndecimũ fuisse, quòd ex eo adparet, quia inter regulas prædecessorum Pontificum ista regula non reperitur. Et hæc moderna nihil ad illã Gregorij addit, nisi verba de gratia expectatiua, quæ addidit prius ad regulam Gregorij Eugenius Papa Quartus, vt patet in eius regula. In cuius quidem discusșione solum eas quæstiones attingam, quas putabo necessarias ad materiam regulæ.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR quæro pro fundamento dicendorum, nunquid regula ista habeat symbolum, affinitatem, aut similitudinem aliquam cum diuino aut humano iure, an verò discrepet à iure communi?

Solutio

D SOLVTIO. Videtur regula iſta cum vtroque iure, tam etiam diuino, quàm naturali ſimilitudinem maximam habere, quin potius ab illis originem trahere. Quod ita demõſtrari poteſt: quia certum eſt de iure cõmuni eum nos debere rectorem curatum eligere, qui probè intelligat parochianorum voces, & mutua voce intelligatur. Nam rector eccleſiæ, officium prædicandi in eccleſia ſua habere dignoſcitur. ca. ecce. 95. diſtinctio. not. in ca. inter cætera. de offic. ordin. quia prædicatio officiũ eſt curati, vt notat glo. in clem. 2 de ſepul. & in c. cum ex iniuncto. de hære. & gloſ. in cap. addicimus. 16. q. 2. cum ſexcentis concor. quæ tradunt Moder. in apoſtillis ad Abb. in d. ca. inter cætera. Debet etiam audire confeſsiones, & reliqua ſacramenta E miniſtrare, vt in c. omnis. de pœni. & re. Item debet viſitare, & vultum regis ſui agnoſcere: vt legitur Prouerb. 27. cap. & Eccleſ. 32. Et eſt de hoc text. notabilis in extrauag. ſedes apoſtolica. Ioan. 22. poſita in titulo, de præbendis. Nam omnes rectores & prælati eccleſiarum dicuntur paſtores. c. quamuis. de re iud. c. quicquid. 1. q. 1. Sed iſta præſtare non poteſt rector, aut curatus alienigena, qui non intelligit, nec loquitur idioma, vt de ſe patet, vt notatur in c. quoniam. de offi. ordi. Igitur meritò ius commune ad regimen animarum non admittit tales: quia, vt inquit diuus Paulus Primæ ad Corinthios 14. c. Data eſt nobis lingua ad impetrandum & diſtinguendum ea quę loquimur. Nam ſi neſciero virtutem vocis, ero ei cui loquor, barba- F rus: & qui loquitur mihi, barbarus, vt ibi latiùs. Cùm igitur iſta regula idem requirere videatur, dicendum eſt eam habere ſimilitudinem cum iure communi.

Ex quibus infertur vnum, ꝙ ſicut ex iure cõmuni lata interpretatio fieri debet, quia fauorabile, vt notat gl. in ca. 1. de re. permut. li. 6. & ibi per Gemin. & in glo. 3. c. ſtatutum. de præb. lib. 6. Ita pari ratione interpretanda erit iſta regula. quod erit bene notandum ad ea, quæ inferiùs dicentur. Sic etiam videmus, priuilegium, quod continet idem, ꝙ ius cõmune, vel inſertũ in eo, latè, vt fauorabile interpretari, ſecundum glo. in c. cùm de diuerſis. de priuileg. li. 6. Et adeò hoc verum eſt, quòd propter hanc rationem in literis apoſtolicis expreſsio nationis requiritur, vt ſic papa vnicuique prouideat in patria ipſius: vbi meliùs originarius

narius, & cum maiore animi charitate inter notos eiusdē linguæ ministrabit sacramenta, quàm exterius, vt patet in capitulo quoniam. de offic. ordi. & tradunt docto. in cap. si proponente. de rescript. Et est etiam de hoc edita regula Cancellariæ ordine 15. Cū quibus etiam concor. tex. in ca. nullus inuitis. 61. distinct. & in l. in ecclesiis. C. de episc. & cleri. Et diuus Augustinus in sermone ad populū, hoc idē suadet vt patet in ca. hortamur. 71. distin. cum aliis de quibus Moder. in c. bonæ 2. de postul. præla. Hinc nō † abs re leges Romanæ grauissimè tulerunt originarios à ciuitate & patria propria decedere, cum ipsi melius negotia eius procurare scirent, quàm exteri, vt in l. 1. C. si curial. relict. ciui. lib. 10. Et hæc est ratio secundū diuū Bernard. in lib. de cōsideratione ad Eugenium. quare cardinales debēt eligi de omni natione, vt vnusquisque genti suę, cuius mores & aditus notiores habet, facilius & certius valeat iustitiā ministrare. Quis enim negabit originarios melius conditiones hominū suæ patrię cognoscere, quàm quiuis alius? Iudicat enim quis facile de his, quæ nouit, vt dicitur primo Ethico. Et diuū Bernard. sequitur Antonius in tertia parte summæ, tit. 21. cap. 2. § 2. quo loco idē Anton. vnū aliud notandum scribit, videlicet, quòd quāuis de omni natione debeant cardinales eligi, non tamen consueuit ecclesia de Alemania cardinales assumere, ne secreta ecclesiæ imperatoribus pandantur. quod dictum sequitur cardinalis Iacobatius in tract. concilij. lib. 1. pag. 40. in 2. colum. quod tamen hodie malè seruatur, quia attenta difficultate idiomatis, magis necessarij sunt ex illa natione, quàm alia. Et ideo dicebat Hugo antiquus doctor, vt refert Card. in capitulo significasti. de iurepatr. ꝙ patronus necesse habet præsentare Episcopo clericū eiusdem diœcesis, qui intelligat, & intelligatur. Et ob eam causam dicit Abbas in c. ad decorem. de instit. valde esse honestum & fructuosum, vt quisque in patria sua beneficietur: quia sic nō depauperātur beneficia, & homines inducuntur facilius ad residendū in eis, quàm extranei: qui cùm lingua differant, disparitate quoque morum distare videntur, ac propterea nō gerunt affectionē. Adeò quòd facilius propter huiusmodi linguæ disparitatem, homines sibi animalia muta, quàm alterius linguæ hominem sortiantur. Nam, vt inquit Augustinus,

† Patrię siquidem est dulcissim⁹ amor: vt l. qui habebat. ibi: dulcissimæ patriæ meæ volo ad partes suas dari &c. ff. de leg. iij.

IOAN. MIL.

D melius quis cũ cane suo, quàm cũ homine diuersi idiomatis conuersatur. ita dicit August. lib. 19. de Ciuitate Dei, ca. 7. Nam hoc vno pręstamus, vel maximè feris, vt inquit Cicero lib. 1. de Oratore, quòd colloquimur inter nos, & exprimere dicendo sensa possumus. Cum quibus concordat Andreas Sicul. in cõsil. 57. in princ. in primo volu. Nã inter homines eiusdem idiomatis est à natura insitus quidã charitatis ac amicitiæ intrinsecus amor, quo vbique se inuicẽ diligunt, & cõtra quoscunque alios tuentur & protegunt. Hinc est, quòd iudex eiusdẽ nationis quo est actor, à reo conuento recusari potest: vt in c. accedens. 2. ibi, de terra vxoris suæ oriundus, vt lit. non contest. Quia eadem natio inducit suspicionem, vt dicit Abbas in ca. postremo. col. fi.
E de appel. Hinc voluit Frãc. Patritius, lib. 3. de insti. reip. tit. 2. magistratus populis peregrinos, & non ciues dari debere, quia nõ solent peregrini in administrãda iustitia esse clemẽtes sicut ciues, qui si nõ facilè indulgent cõciuibus, odia & capitales inimicitiæ oriũtur, quę plerunque maxima scandala in republica pariunt. Quamobrem præclarè actũ arbitror apud Hispanos regni Castellę, qui ad regendas prouincias lege antiqua mittũt alienigenas, siue alterius ciuitatis ciues, quod idẽ apud Frãcos fieri debere Philippus Pulcher ac Carolus v. Francorum reges statuerunt, vt latius prosequitur egregius Moder. Guliel. Benedicti in repet. ca. Raynutius. in verbo, vxorem nomine Adelasiam. num. 1050. cum sequent. de test. Quod institutum plerique
F Italiæ populi etiã hodie seruant, aliunde magistratus perquirentes. pro quibus facit l. fin. C. de cri. sacri. & l. tertia. C. de diuer. offi. & appari. iudic. lib. 12. Quas quidem sanctissimas obseruationes si regna Valentiæ Hispaniarũ seruare curassent, nõ tantis intestinis ciuiũ discordiis, & grassandi licentia respublica abundaret. Nam cum inter conciues eiusdem linguę sit à natura data quędam morũ similitudo, facilè vnus alteri indulget, & in malefactis cõniuet, cum speret easdem sibi vices reddi, & ita Valentiæ iustitia ad cõplacentiam ministratur. Bona est igitur hoc casu exterorũ iudicum promotio, qui nõ dulci amore patriæ, nõ spe, vt sibi paria reddãtur, sed ex debita iuris seueritate iustitiã prosequuntur. Sed in rectoribus & curatis parochialium bene cõuenit ille patrius amor, & similitudo linguæ:
nam

nam facilius quis ſuadetur, & à malo auertitur, ab eo quē A
diligit, quàm ab extero. Nā ſatis cōpertū eſt ex diſparitate linguæ, & diſſonantia vocum naſci quaſdam inter homines differentias, ac animi ſimultates, quę licet in iudicibus temporalibus neceſſarię videantur, per ea quæ diximus: in rectoribus tamen animarum maximè ſunt euitandæ: vbi enim de moribus corrigēdis agitur, nō libenter Italus Vltramontanum audit, nec Vltramontanus Italum: & ſic de ſingulis, rarò in perſuaſione morum alterius idioma delectat, quanuis, nō deſunt viri egregij, qui etiam conſtanter affirment, nō ita rectè populos per externos magiſtratus, ſicut ꝑ proprios ciues gubernari, quorū rationes latè refert Bartholomæus Caſſanæus in Catalogo gloriæ mūdi, in 21. parte. in 12. conſideratione. Hæc tamen ſit ſumma va- B
rietatum rei, relictis cōtentionibus, in pœnā homini hanc linguarum confuſionē à Deo datam fuiſſe: quod ex eo apparet, qa poſt diluuiū vſque ad ædificationē turris Babel, omnes homines vna lingua loquebantur, vt dicitur Gene. cap. 11. quæ primos homines vno, & eodē loco ſtare cogebat. Diſparitas igitur & differentia linguæ fecit, quòd homines ſeinuicem non intelligerēt, tædio capti, varias ſibi orbis regiones perquirerēt. quo factum fuit, vt veteri lege proximos reputabāt eos, qui eiuſdem tribus erant, quorū eadem erat viuēdi cōſuetudo: extraneos verò, qui diuerſæ linguæ. Vnde ſicut diſparitas habitus inter ſimul viuentes quandam animorum differentiam inducit, vt in clemen. 1. de elect. & in ca. in noua. 16. quæſt. 7. ita & fortius diſſonā C
tia linguæ diſcrepantem voluntatē ſignat. Inde meritò Albinū deriſum à Catone legimus: qui cum eſſet Latinus, hiſtoriam inter Latinos Græcè ſcribere maluit, vt Plutarc. & plures alij meminerūt. In quo genere Albutius prætor reprehendi meruit, qui cum à Sceuola, proprio idiomate ſalutatus eſſet Athenis, Græcè reſpondit, vt eleganter refert Mar. Tul. lib. 1. de finibus bonorū & malorū. Eo enim ſermone vti debemus, vt inquit idē Cic. in offi. qui notus eſt nobis, ne, vt quidam Græca verba inculcātes, iure optimo rideamur. Hæc enim loquendi diuerſitas facit, vt externus alieno nō ſit hominis vice, vt inquit Pli. li. 6. ca. 1. Ex quibus infertur, ꝙ ſacramēta & prædicationes miniſtrata, & geſta per homines eiuſdem idiomatis, grata magis fore, & ac-

D cepta originariis eiusdem linguæ, quàm si per alium non natiuum habẽtem idioma, licet intelligibile, ministrarentur. Et hoc nõ solum iure positiuo, sed etiam à iure diuino introductũ videtur. Vt quid enim spiritus sanctus in Apostolos veniens, illis variis linguis loquendi facultatem daret, nisi putaret necessarium fuisse ad officium prędicandi, & ministeriis sacramẽtorũ idiomatis intelligentiam? Quilibet enim eos in lingua sua loquentes intelligebãt, & mirabantur, vt dicitur Actuum ca.2. Et si Erasmo credimus in eo volumine, quem de ratione Cõcionãdi composuit, lib. 3. ꝓpter imperitiã idiomatis innumerabilia sacræ scripturæ loca perperam interpretata leguntur, quę studiosos facilè à sacrarum literarum studiis auerterunt: cuius quidem
E idioma si interpretes assequuti rectè fuissent, multos facilè in suã sententiã traherẽt, vt latius Hispanus noster Valentinus Ludouicus Viues li.3. de tradẽdis disciplinis prosequitur. Nemini enim dubium est, ob hanc causam dictũ fuisse Ecclesiast. cap.8. coram extraneo consiliũ non iniendum, quia propior est colligatio, interiórque societas cũ ciuibus, cum quibus est eiusdem linguę cõmercium, quàm cum exteris. Et ideo videmus, quia eiusdẽ idiomatis prædicatio sensum mentis aperit, & animum ipsum exprimit: qui & diuinus est, & maxima atque optima pars hominis esse perhibetur, quibus adstipulatur illud Socratis, qui cũ tacenti adolescenti diceret. Loquere, vt te videam. non ex corporis facie, sed ex loquela ipsa, tanqnàm ex animi ha-
F bitu hominẽ intuẽdum esse censuit. Et hęc in causa sunt, vt oriundis magis quàm cæteris, etiam his præstantioribus faueamus, vt dicit Lucas de Pẽna in l. quisquis. C. de omni agro deser. lib.11. alleg. text. in l. fin. de cle. peregrin. & alia de quibus ibi per eum, & hoc dicit Philosophus 3. Politicorum. Quod Græcorum exemplo cõprobatum legimus. Nam cum Alcmenes Atheniensis, & Agoraticus in sculpẽdo marmore clarissimi, Phidięque discipuli inter se ambo de signo Veneris faciẽdo certarent: ex eo Alcmeni suffragiis Atheniensium victoriæ palma data est, quia contra peregrinum ciui suo suffragari, vrbanũ esse putarunt, concinentes illud prouerbium: Tunicam pallio propiorẽ, ac chariorẽ esse. Meminit de his Beroaldus senior in quadã oratione prouerbiali. Et istum amoris naturalis stimulum,

cum

cum ex multis sacræ scripturæ, & literarum humanarum A
locis, tũ maximè ex ædificio turris Babel, Episcopus Abulen. colligit super Genes. cap. 11. Apparet igitur manifeste ex diuersitate linguæ sicut ex dissimilitudine corporum, diuersitatem quoque animorũ induci, vt inquit Augustinus lib. 2. de doct. Christia. cap. 4. facit text. in cap. quia diuersitatem. de concess. præbend. Sicut econtrà ex identitate idiomatis, affectionem gigni manifestum est. Et non solum linguę identitas, sed quod magis est, identitas quoque & similitudo solius nominis affectionẽ inducit, vt patet in l. cum filius. §. pater. ff. de legat. 2. Nam propter affectionem linguæ seu idiomatis, affectio & charitas patriæ animo retinetur, quod Alexãdri regis exemplo manifestũ fit: illum enim ob id milites odisse patriam cõtendebant, B
authore Q. Curtio, quia peregrino sermone Persarum loqueretur. Nec aliam ob causam putãdum est, coniugia exterorũ apud veteres nõ probari: quia sciebant disparitate idiomatis facile simultates gigni. Et hoc est, quod dicitur in sacris literis, Esdram linguarum cõfusionẽ, quæ ex matrimoniis aduenarum nascebatur, ad linguam Hebraicam reduxisse, vt patet secundo Esdræ cap. 13. Naturale igitur est, vt vnicuique idioma suum sit præcipuum, & charum. Et ideo est, quòd asserẽti se esse talis linguæ, seu nationis, creditur: & dicenti contrarium, incumbit onus probandi: quia non præsumitur quem malle alieno, quàm proprio idiomate loqui, vt dicit Angel. in consil. 194. Hinc est, quòd in sacris literis ad punitionem populi referunt, Deum per C
Hieremiam cap. 5. dixisse, Adducam super vos gentem, cuius ignorabitis linguam, nec intelligetis quid loquatur. Et Deuteronom. cap. 28. Adducet Dominus super te gentem de longinquo, cuius linguam intelligere non possis. Patet igitur, quòd diuersitas linguæ inducit alienationem animorum. Vbi verò datur communio, & eiusdem linguę cõmercium, ibi est quidam domesticus & familiaris amor. Vnde necesse est, ibi spiritualia maiori animorum consolatione ministrari ac recipi, vbi maior animorum conformitas & similitudo esse comprobatur. Propterea multis verbis voluit ille Modernus Hispanus lib. 3. de tradendis disciplin. de quo proxime mẽtionem feci, plurimum conducere ad dilatandum CHRISTI nomen, vt nos & Aga-

D reni communem linguam haberemus: nam speraret futurum breui, vt multi sese illorũ ad nos reciperent, quod non putat aliam ob causam Deum Maximum Apostolis suis donum linguarum contulisse. Nam, vt inquit Paulus, Fides enim per auditum, cui lingua inseruit: ac proinde cuperet: vt in plerisque ciuitatibus gymnasia linguarum instituerẽtur, non solùm illarum trium, de quibus in clem.1. de magistr. sed earum etiã quæ essent Mahometicis populis vernaculæ, quas addiscerent non otiosi homines ad gloriam inde captandam, sed ardentissimi zelo pietatis parati, vitam pro CHRISTO impendere, vt eis linguis instructi, CHRISTVM illis gentibus annuntiarẽt, quæ paucissima, ac nihil penè de illo audierunt. Hæc ille. Et hoc linguarum
E documentum prædicatoribus, qui multũ populo Christiano prodesse possunt, necessarium esse. Nam prædicatio requirit hominem non solùm in rebus diuinis expertum, ac variis disciplinis refertum, sed etiam in lingua eorum quos auertere à malo, & meliores fieri prædicatione sua cupit non mediocriter eruditum, vt patet exemplo Hieremiæ, se excusantis à prædicatione, quia loqui nesciebat. vt in cap. in scripturis. §. quies igitur. 8. quæst. 1. Sciebat enim magnus ille Propheta oportere eos, qui animos rudes prædicando instruunt, se aptare debere pro ingenio discentium: & verborum ordinẽ pro audientium capacitate dirigere, vt dicit tex. notabilis in ca. oportet. 8. quæst. 1. Hæc enim fieri non possunt, nisi ab his qui intelligunt, & loquuntur idioma po-
F puli: aliàs si ab auditoribus sacrorum ministri non intelliguntur, non audientium vtilitatem, pro quibus missi sunt, sed suam ostentationem quærent, vt inquit tex. in c. dispẽsatio. 43. distin. Nam quando prædicatio boni rectoris sub natiuo sermone discẽtiũ aptè exprimitur, deuotio crescit, ac fides dictorũ magis animo insidet, & continuatione roboratur. Qui quidẽ sermo dum per aures recipitur, deuotio ac fides in mente generantur, vt dicit tex. in can. si quis rector. versiculo in mente. 43. distin. Sicut videmus in Physicis. Nam imperitus medicus, vt inquit Auicenna sexto naturalium propter fidem & deuotionem ægri facilius sanabit ægrum, quàm peritus & doctus. Hoc enim facilius fiet commercio linguæ. Ad quid etenim putamus, Mithridatem Ponti Regem tãtum laboris in perdiscẽdis duabus &

&vigiinti linguis desumpsisse, nisi vt tot populis, quibus im A peritabat, in sua propria lingua respõderet, vt sic acceptior videretur? Quam loquendi rationem Themistocles Atheniensis est imitatus, vt de vtroq; Plinius, Valerius, & Quintilianus meminerunt, & recenset Ias. in §. ex maleficiis instit. de actio. Quę omnia ad vsum & intellectũ huius regulæ pertinere videntur. In qua de parochiali ecclesia fit mentio, quæ rectorem requirit vocalem confessiones audientem, prędicationi accommodum, verbis intelligibilibus ecclesiastica sacramenta fidelibus ministrantem: qui si non intelligitur, quia diuersum habet idioma, frustra rectoris partes adsumpsit. Nam qui ædificari verbo Dei debent & cupiunt, talem eos magistrum habere oportet, cuius sermone, & monitis eruditiores fiãt: ne for, è cum his præpo- B nitur eis, qui nõ intelligitur, animus fastiditus ad deteriora prouocetur. argu. text. in capitul. in grauibus. 3. quæst. 7. Et ob eam causam veteres voluerunt, leges quæ dabantur populis, sub illo eiusdem populi idiomate publicare, vt magis placerent omnibus, & obseruarentur. vt est text. in §. alienationis. in authent. de non alienan. Quod ad hoc Roma. ponderat in l. 1. §. fi. col. 3. ff. de verbo. obligat. cum pluribus aliis concord. congestis per Fely. in rubr. de constit. in 4. colum. versic. vlterius. & facit text. in §. illud quoque. in authen. vt præpo. no. imp. Per quem text. dicunt Moderni Valentini in l. prima. §. finali de verbo. oblig. quòd ideo titulus Crucis fuit tribus illis linguis, tunc magis vsitatis scriptus, vt ab omnibus intelligeretur. Propterea dicit glo. C in lege decreta. ff. de re iudicata. quòd decreta inter Latinos debebant Latinè proferri, & inter Græcos, Græcè. Et eadem ratione dicunt Moderni de Monteferrato in lege prima. §. fin. ff. de verbo. obligat. quòd licet stipulatio inter homines diuersi idiomatis per interpretem cõtrahi possit: vt in d. §. finali. hoc ideo statutum fuit propter necessitatem. Sed vbi duo haberent idem idioma, & stipularentur vnus Græcè, alter Latinè, non valeret stipulatio, cum ibi nulla subest necessitas, nec voluntas, cum possunt eadem lingua stipulari. Nam quilibet debet facere actum lingua sua. Et ideo vbi ad aliquem scribimus, illi scribendum est lingua qua ille vtitur, & non alia qua ille ad quem scribimu, snon vtitur. capit. in nomine patris. ad fin. 73. distinct.

D Nam,vt inquit Cicero de Oratore libro tertio,verba neminem mouent,nisi eũ qui eiusdem linguæ societate coniunctus est.Quoniam vt ipse idem Cicero Tuscul.5.ait,in iis linguis quas non intelligimus,surdi profectò sumus, quod videtur innuere diuus Paulus.1.ad Corinthios 14.ca. Et hac de causa videmus,leges voluisse,proclamationes, quę inter vulgares fieri cõsueuerũt,verbis vulgaribus fieri debere,vt ab illis intelligerentur.l.sed & si pupillus.§.pręscribere.ff.de instit.Quo loco dicit Paul.de Cast.Parisiis curiam Regis consuetudinem ideo habuisse,quòd acta in vulgari scribantur:& idem in Burgundia consuetum fuisse Iacobus de Puteo in l.acta ff.de re iudi attestatur. Nam vt præclarè inquit Tullius offic.lib.2.Popularibus enim ver-
E bis est agendũ,& vsitatis,cum loquimur de opinione populari.Et idem lib.1.de legibus.Sed quoniã,inquit,in populari ratione omnis nostra versatur oratio, populariter interdum loqui necesse erit.Hic dicit gl.in c.odi.24 quęst. 1.quòd clericus quãdo agit cõtra laicum,vulgariter loqui debet,vt facta sua intelligat.Propterea Romani,vt facilius à subditis intelligerentur,tanti idioma suũ fecerunt quòd eorum magistratus,quanquam optimè linguã Græcã callerent,nunquam tamẽ Gręcis,nisi Latinè respõsa dabant: eósq; per interpretẽ loqui cogebant,non Romæ tantum, sed etiam in Græcia & Asia,vt author est Valer.Maxim.libro 2.de institu.antiquis.Quem Cuma.& Iacob.de Puteo in d.l.acta.sequuntur.Vnde postea vsus inoleuit,vt legati
F in Græciã missi,secum interpretem haberent,vt pro Cornelio Balbo meminit Cic.& lib.1.de fin.bono.& malo.Nõ enim Romanis tanta cura nominis fuit (quanquam & illud ædificiis multis pluribus locis perpetuum facere curarẽt)quàm propagãdæ linguæ.Merito igitur summus pontifex in textu nostro idioma cuiusq; proprium in consideratione habuit:quia neminẽ ex rectoribus parochialibus putauit ecclesiis,& earum subditis sufficere, aut placere posse,nisi bene ac intelligibiliter loquerentur,ac linguam eorum callerẽt.Quod prius visus fuit expostulare tex.in c. sit rector.colũ.penul.43.distin.Quæ omnia cum fundata sint in iure diuino,communi & naturali,concludendũ est, regulam istã cum dictis iuribus,nõ solum similitudinẽ,sed quandam affinitatẽ & identitatẽ habere,quin potius conflatam

flatam ac compositam ex eorum visceribus fuisse. A

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, iuxta ordinem tex. ibi, alicui personæ, nũquid dispositio istius regulę habeat locũ in prouisionibus curati beneficij, fœminis regularibus factis, vel capitulis, aut vniuersitatibus aliquarum ecclesiarum?

SOLVTIO. Si significationem & vim istius verbi, personæ, comprehensiuam attendimus, certũ erit, regulã prædictos omnes cõprehẽdere: quia appellatione personæ, tam masculi quàm fœminæ, vniuersitas, capitula, & collegium comprehenduntur, vt dicit Bal. in l. quicunq; in 3. colũ. de ser. fugi. & in l. metum. §. aduertendũ. ff. quod met. cau. & in c. 1. in prin. de no. for. fide. Præsertim quia ex quo regula ista cõcernit salutem animarũ, vt dixi superius in prima B quæstione, dicitur fauorabilis, vt dicit Pet. de Ancha. in c. quãuis. de præben. lib. 6. Quo casu in tali materia appellatione personæ veniunt, & comprehenduntur omnes indistinctè, tam masculi quàm fœminæ, & vniuersitates, & capitula, vt tradit Dom. post Ioan. Andr. & alios in c. cum in illis. §. 1. in fin. de præbend. lib. 6. cum cõcord. vt scribit Ias. in l. si quis maior. in secunda colum. C de transact. & vltra ipsum Rom. in consi. 436. incip. quod indultum.

Tamen prædictis non obstantibus contrariũ est cõcludendum. Nã licet verũ sit, quòd appellatione personæ, latè sumpto vocabulo, ac etiam in materia fauorabili comprehendi posſit capitulum, vniuersitas, vel quælibet alia persona, per ea quæ dicta sunt superius: tamẽ vbi materia C subiecta non est proportionata ad hoc, nunquam sub tali verbo, personæ, etiã cum dictione vniuersali prolato, fœminæ, nec capitula, vel vniuersitates includẽtur: quia actus actiuorum debent cadere in subiecto bene disposito, prout in proposito nostro dicit notabiliter Domi. in ca. sicut. in secunda colum. 7. quæstio. 1. Vbi ex hoc infert, quòd excommunicatio prolata contra quascunq; personas, non cõprehendit vniuersitatem. c. Romana. §. vniuersitatem. de senten. excom. lib. 6. quia excõmunicatio ligat animam, & vniuersitas non est materia subiecta ad hoc, cum animam non habeat. Et hoc idem dicit Deci. in l. si familia. in ij. colum. ff. de iurisd. om. iud. Et reassumit latiſsimè Fely. in c. eam te. in 12. & sequẽ. col. de rescript. Et ista om-

D nia multo fortius procedunt in casu nostro, ex eo, quia ratio istius regulæ nullo pacto potest adaptari ad fœminã, vel vniuersitatem, seu aliud simile corpus repræsentatum, quia in talibus personis fictis nõ cadit administratio sacramentorum quæ in parochiali, de qua loquitur ista regula, necessaria est. Nam rector parochialis debet confessiones parochianorum audire, & sacramenta omnia subditis suis fidelibus ministrare: & ideo necessarium est, quòd idioma eorum intelligat, ac vicissim à populo intelligatur. Aliàs non bene sacramenta ad profectũ animarum exercerẽtur, si se inuicem nõ intelligerent, vt latius dixi superius in prima quæst. Ista enim ratio nõ potest adaptari ad fœminam, neq; ad capitulum, vel collegium. Quia ex quo fœmina & E collegia actiuè sunt incapaces sacramentorum, neq; in eis cadunt claues fori pœnitẽtialis, cum etiã de facto fœmina accipiens ordines, characterẽ nõ recipiat. vt tradit Archi. & alij in can. presbyter. 32. distinct. Nec per hoc consequẽs possit fœmina, aut vniuersitas cõfessiones audire, vel alia sacramenta ministrare, vt est text. & ibi notat Abb. & omnes in cap. noua. de pœni. & remissio. & tenet diuus Thomas in 4. senten. distin. 25. quæst. 2. Sequitur, quòd hæc regula tales non comprehendit. Sunt enim huiusmodi personæ corpora inhabilia tum respectu sexus, tum etiam respectu corporis imaginati. Quia cum capitulum & collegium nõ sit persona animalis vera, sed repræsentata: & ista sacramentorum administratio verã personam animatam F & virilem requirant, meritò dispositio ista loquẽs de persona, nõ habebit locũ in istis: quia in eis cessat ratio istius regulæ. Imò non solũ in hac regula, in qua materia subiecta repugnat, sed neq; in quacunq; alia dispositione, in qua verba debent propriè capi appellatione personæ, capitulum, vel aliud collegiũ non cõprehenditur, vt est notabile dictum Roma. sæpe practicatum in consil. 436. Vbi per istam rationem tenet, quòd priuilegia derogãtia quibuscunq; personis, non derogat collegio: præsertim dominorũ Rotæ: quia nõ venit appellatione personæ. Et per istam rationẽ concluserunt domini mei in vna causa pendente corã R. D. Ioan. Mohedano. 23. Ianuarij. 1536. quòd procurator constitutus contra omnẽ personam, non poterat agere contra vniuersitatem, vel capitulum, per dictum Bal.

Bal.in rub.C.ad Trebellia.& in authen.item quicunq;.C. A
de episc.& cleri.Sequitur Fely.in c.eam te.in 2.col.de re-
scrip.& in c.dilectus.el 2.col.penul.de simo.Et Pau.de Ca.
in d.authen.item quicunq;.& Rom.in l.si quis mihi bona.
§.seruus.ff.de acquir.hæred.& Iacobi.de sancto Georgio
in l.collegium.C.de hæred.institu.cum quibus nouissimè
concordat Bart.Cassanæus in consil.1.in 5.dubio,vbi limi-
tat in procuratore rei.Et istam opinionem videtur tene-
re Deci. in d.l.si familia.Et licet idem Bald.videatur tene-
re contrarium in c.1.de noua for.fidel.quem sequi videtur
Barb.in ca.cùm non ab homine.in primo notabili.de iud.
& in consil.47.col.penul.in 4.volu.Tamen possent eorum
dicta concordari,vt procedant in procuratore rei ad de-
fendendum,quod est fauorabile,vt dicebat Cassaneus in B
d.consi.& sentit Alexã.in apostil.ad Bar.in l.mortuo.ff.de
fideiuss.Licet possit attentari,quòd etiam mandatũ actoris
ad agendum sit fauorabile,vt dicit decis.dominorum 32.
de procura.in no.circa fi.Sed amotis ambagibus,ista est
communis opi.quòd in procuratore actoris,dictum Bal.
in d.rubri.C.ad Trebel.est verior.Et ita iudicauit Rota.

Redeundo ad propositum istius regulæ,cõcludo,quòd
ex quo ratio istius tex.ac proprietas huius verbi,Persona,
non congruit fœminæ,neq; collegio,vel capitulo,sub di-
spositione istius regulæ tales non comprehendentur: sed
illæ tantũ,quæ sunt habiles,& capaces clauium fori pœni-
tentialis,quæ possint & valeant curam animarum exerce-
re,& omnia sacramenta ministrare. C

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, nunquid sub illo verbo personæ,vel etiam
ex mente istius regulę comprehendãtur cardinales?
SOLVTIO. Licet ista quæstio latissimè in procœ-
mio istarũ regularum discussa fuerit:tamẽ quia quæ hic di-
centur,specialiter istam regulã tangunt,quæ ibi scripta nõ
fuerunt,ideo inconueniẽs nõ erit, pluries eandẽ quæstio
nem repetere:quia vt dicit tex.in l.vnica.§.suprà dictis.C.
de emenda.Cod.Iusti.sæpius repetita placebunt.Et,vt in-
quit Plato,quem Plinius sapientiæ antistitẽ vocat,nõ no-
cet bis dicere,quod bene dicitur.quia , authore Seneca,
nunquam nimis,quod nunquam satis.Vnde illud prouer-
bium emanauit,Bis,térque pulchra. Quamobrem , cùm
quæst

D quæstio ista necessaria sit, frequens & vtilis, eam sæpius in pluribus regulis, diuersis tamen motiuis repetere duxi. Et propius ad rem ipsam veniendo, istam quæstioné, de qua loquimur, in terminis decisam esse reperio per dominum Bartholomæum Belenzinũ virum doctrinæ singularis, & quondam Rotæ auditorem, in suo tract. de charitati. subsi. quæst. 66. in 5. colum. vbi resolutè tenet hanc regulam in cardinalibus locum habere, ex eo, quia tempore suo, & eo præsente, ita Rota iudicauit. Quam opinionem ipse hac ratione fundat: quia clarum est, dispositionem istius regulæ fauorem animæ concernere. Quæ ratio facit, quòd ista regula fauorabilis iudicetur, iuxta doctrinam gloss. Bart. &
E doct. in authen. sacramenta puberum. C. si aduer. ven. Sed in constitutione sic fauorabili cardinales comprehenduntur, vt dicunt Moderni per illum tex. in c. omnis. de pœniten. & remiss. Igitur regula ligabit eos. Hæc Belenzinus. Pro ista opinione facit text. in c. nemo. & quod ibi notat Dom. & Philip in prin. de elect. lib. 6.

Sed prædictis non obstantibus, potest cõtrarium tentari. Nam in primis negari potest, quòd ista constitutio in fauorem animæ edita sit, vt dicebat Belenzinus. Iura enim hoc exprimere solent, quãdo id agere intẽdunt, vt patet in c. fi. de cõsue. & in c. fi. de præscrip. & in c. 2. de constit. li. 6. & alibi sæpe. Nam ꝙ sit rector eiusdẽ linguę, potiùs quàm
F peregrinæ, hoc non concernit immediatè animam: quia si hoc modo vtilitatem animæ metiremur, nulla esset constitutio, nulla regula istius voluminis, in qua eodem modo idem animæ fauor considerari non posset: præsertim in regulis mistis, quæ ad euitandum fraudes conditæ videntur. Et sic esset dicẽdum omnes tales regulas esse fauorabiles, ac latissimè interpretandas, & comprehẽdere cardinales. Quod inconueniens & absurdum videtur, vt inferiùs per exẽpla patebit. Nã sicut nõ omne, quod publicè interest, principaliter ad vtilitatem publicam pertinere dicitur, vt illud fauorabile dicamus, vt tradit Barto. & alij in l. 1. ff. solut. matri. Ita neq; omne illud quod ad fauorem animæ referri potest, ilicò dispositionem principaliter fauorabilẽ facit: cùm cõstitutio fortè alia ratione moueri possit, quæ dispositionem restringat, vt patet in c. auaritię. de electio. lib. 6. Cuius dispositio respicit vtilitatem animæ: & tamen illa

illa constitutio tanquàm fauorabilis extensionem non recipit, vt not. Oldra. consilio 246. & Gemin. consil. 106. in 6. colum. Et idem videmus in extrauagan. ambitiose. posita in titu. de reb. eccle. non alienan. Quæ etiam vtilitatem animæ considerat, & ita fauorabilis non est, vt omnes casus non expressos comprehendat, vt declarat domi. Gundisaluus Villadiego, quondam nostri ordinis insignis auditor, in tract. de leg. in 11. quæstio. primæ partis. colũ. fi. & Rochus Curtius in repe. cap. fi. in 82. col. de consuetu. Illud igitur, quod dicitur constitutiones obuiantes fraudibus, vtilitatem animæ respicere, verum est, quando illa constitutio principaliter animam, seu piam causam immediatè respicit. Secus autem quando constitutio non principaliter, sed secundariò incidenter, aut mediatè animácoucernit. Quod ex subiecta materia, vel modo loquendi facilè deprehendetur. Hoc probatur in ca. vt animarum. de constit. lib. 6. & in cap. quanquam. de vsur. cum similibus. & ita declarant Moderni in cap. cum contingat. post glo. in verbo debent. de iureiu. Et reassumunt Moder. Hispani in tracta. de vltimo fi. iuris. 89. & 117. colum. & latius dixi in d. ca. vt animarum. Cum igitur regula ista neque ex verbis, neque ex subiecta materia principaliter animæ vtilitatẽ concernat, concludendum erit, illam non esse principaliter fauorabilem & extendendam, & per consequens Cardinales non comprehendere. A B

Sed posito quòd regula ista principaliter fauorem animarũ concerneret: dico tamen, quòd ille fauor animæ qui propter imperitiã idiomatis hic considerari potest, per vicarium idoneum, linguæ peritum, positũ in ecclesia parochiali, per Cardinalẽ conseruari posset, iuxta notata in capitulo super eo. de præbend. lib. 6. & in cap. dudum. el. 2. de electio. Nã ipsi Cardinales habentes parochiales, licet intelligibiliter loquerentur, & intelligerent idioma, non tamen honeste possent, nec eorum dignitati conueniret, neque etiam cogũtur ecclesiis parochialibus per se ipsos deseruire, cũ sint regimini vniuersalis ecclesię prępositi, quod præferri debet priuato commodo vnius ecclesiæ parochialis. vt dicit tex. in proposito nostro notabilis in ca. bonę. 1. de postu. prælat. Et isto modo per vicariũ satisfactum erit regulæ. Licet iidem Cardin. non intelligant, nec loquantur C

D idioma. Et quia papa dispensando cum eis, vt tenere valeant parochialem in commendam, per hoc videtur cum illis tacitè dispensasse, vt non teneantur per seipsos deseruire, iuxta gloss in c. quia in tantum. de præbend. cum aliis concor. vt scribunt Moder. repe. rub. de rescrip. lib. 6. in 2. col. & tenet Abb. in cap. cum in cunctis. de electio. & latius per Fely. in c. postulasti. in 12. col. de rescrip. Præterea quia in ista regula nulla fit mentio de Cardinalibus, ideo non comprehēduntur. Nā Cardinales nunquā sub regulis Cācellariæ censentur includi, nisi illi specificè nominentur, vt tradit Fely. post Petr. de Ancha. in c. in eos. in fi. de hæreti. Ad hoc facit ratio gloss. in verbo, dignitatum. in capi. 2. de præben. lib. 6. Et hoc generaliter verum est, quòd cardina-
E les in dispositione quacūque pœnali non cōprehēduntur. etiam, quod fortius est, si in illa dispositiōe sint verba vniuersalia, vt est text. in cap. 1. de schisma. lib. 6. & ibi notant Io. An. & Domi. cū multis aliis concordan. quæ scribit idē Belenzi. in eodem tracta. colum. 6. Vbi ex hoc infert vnum aliud, videlicet, idem esse in regula de valore exprimendo, vt non habeat locum in cardinalibus per eandem rationē: quia de illis ibi non facta est mentio specialis. Et idem Belenzinus hoc generaliter dicit de quibuscunque regulis, in cap. quod super his. de fide instrumētorū. quē ibi Felynus refert in 3. col. versi. 2. q. Et quo ad regulam de valore, hoc latè dixit Petr. de Ancha. in consil. 288. pro clariori euidētia. Et Roma. in consil. 498. cum sexcentis concordan. de
F quibus per And. Sicul. in tracta. cardinalium. in 7. q. & dicitur latius ibi.

Preterea ratio domini Bartholomęi ex alio impugnatur: quia si illa esset vera, idem deberemus dicere in regula de valore exprimendo, quæ potest eodem modo concernere fauorem ecclesiarum & animæ. Nam ratio illius regulæ fuit, ne tacendo valorem vnus caperet stipendia plurimorum, quæ clericis pauperibus ministrare volentibus, possent subsidio esse, vt habetur in cap. quia in tantum. cum c. sequenti. & cap. cum secundum. de præbend. & in can. 1. 21. quæst. 1. & bonus tex. in cap. quia nonnulli. de cleri. nō resi. Et quia papa per expressionem valoris, cōsultius ecclesiis, & earum indemnitatibus, ac cultui diuino; & personis bene merentibus iuxta condignum prouidet. Et ita fit, quòd docti

docti viri qui ecclesiam Dei, veluti stellæ positæ in firmamento illustrant, vt dicitur in capitulo, super. de magistr. & per quos magis cultus diuinus decoratur, defenditur, & augetur. cap. super specula. ne cle. vel mon. & ea quæ dicuntur in cap. cum M. & c. cũ accessissent. iuncto capit. ex parte. de constitu. recipiunt mercedẽ & retributionẽ sanctorum laborũ suorum. Quæ omnia proculdubio per expressionem veri valoris iustificantur: tolluntur etiam multæ fraudes quæ fierent si valor taceretur. Nam posset fraudari papa in perceptione iuriũ ad se pertinentium, ac Cameræ & Cancellariæ officiales, qui bona fide sub prætextu distributionum taxæ & annatæ, quæ ex fructuũ expressione proueniunt, à papa sua officia emunt. Super quibus quidem taxis maior officiorum curię pars fundata existit. Vnde si verus valor taceretur, fieret magnum præiudicium illis qui officia pro sua sustentatione propriis pecuniis quęsierunt. Hoc enim fieri non posset sine conscientię periculo, & animæ offensione, & scandalo plurimorum, vt latè probat Hieron. Paulus Hispanus in pract. Cancella. apo. fo. 48. vt dicam in regula de valore. Igitur concludendum est, dictam regulam animarum etiam vtilitatem concernere. Et tamen illis rationibus non obstantibus, Rota tenuit regulam illam non habere locum in Cardinalibus, vt ipse idem Belenzinus meminit in dicto tracta. & dicit suo tempore ita Rotam iudicasse. Ergo pari ratione tenẽdum est, istam regulam eos etiam non ligare. Super his tamen bene cogitandum est, ex eo, quia multum me mouet attestatio D. Belenzini dicentis, Rotam contrarium eo præsente iudicasse. A qua opinione in dubio ego non recederem: quia iustum præsumitur iudicium fuisse, quod plurimorum oculis est comprobatum, vt dicitur in capit. prudentiam. de offi. deleg.

A (margin, line 1) · B (margin, at "existit. Vn-") · C (margin, at "attesta-")

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO ibi, prouidere, seu mandare prouideri, &c. quid significent, & importent ista verba?

SOLVTIO. Attenta proprietate verborum, ista verba prouidere, seu prouideri mandare, denotant liberã dispositionem factam à superiore sine facto alterius. Itaque sub tali verbo non comprehenderetur electio, neque

D præsentatio quæ requirunt factum aliorum, vt dicit Domi. in cap. cum illis. §.1. de præb. lib. 6.

Tamé ex quo dispositio istius regulę est fauorabilis, fundata in salute animarũ propter rationes asignatas in prima quæstione: ideo erit concludendum ista verba prouidere & mandare prouideri, largo modo capi debere, vt quácunque dispositionem & ordinationé, per quas prouideretur alicui de parochiali, comprehendant: quia illa verba largo modo sumpta ad omnes modos dispositionis & collationis adaptantur, vt refert Felyn. in cap. in nostra. in 32. corr. de rescrip. Et licet omnes modi disponendi de beneficiis, largo modo loquendo comprehendãtur sub verbo prouisionis, tam ex parte conferẽtium, quàm prouisi, quia E quocunque modo prouideant, personam quæ intelligat & loquatur idioma loci, eligere debẽt. Tamen quo ad alium effectum, multum interest, per quem modum quis prouideatur, an per electionem, pręsentationem, vel collationé: quia per vnum modum acquirit ius in re, & per alium ad rem. Et hoc est multum vtile scire propter derogationes. De quo tamen videnda sunt, quæ scripsi in regula, de non tollendo ius quæsitum. in 1. quæst. quæ hic non repetam.

Quid autem significent, & quid differant inter se ista verba posita in textu, prouidere, seu mandare prouideri, &c. Et dicendum, quòd secundum stylum curiæ Roma. multum differunt. Pro quo est aduertendum, quòd quatuor sunt termini, quibus vtitur papa in prouisiouibus suis, F videlicet, prouidemus, mandamus prouideri, prouisum fuit, & concessimus prouideri. Et ista omnia secũdum stylum Cancellariæ differunt. Nam prouisio dicitur, quando papa effectualiter & purè facit gratiam, de qua literæ sunt expeditæ. Illa enim dicitur prouisio: & per talem prouisionem expirat reseruatio papę, vt dicit Fely. in rub. de consti. colum. 4. vt late dixi in regula de triennali. Mandamus prouideri, dicitur, quando literæ sunt expeditæ, & alteri mandatur, vt prouideat. & de istis duobus terminis loquitur Egid. in quadam decis. relata per D. Guliel. in decisio. incip. & quia. in titul. vt lit. penden. Prouisum fuit, dicitur, quando authoritate papæ, vel alterius fuit facta prouisio literis expeditis & executis. Cõcessimus prouideri, dicitur, quãdo est signata supplicatio, & literæ non sunt expeditę.

Et ita expresſè tenuit bis Rota in vna Valētina parochia- A
lis de menſe Nouemb.& Decembr. M. D. XXXVI. coram Do.Ioan.Clerici. Et hanc etiam verborum differentiam, quam hodie in gratiis Apoſtolicis ſeruari videmus, duo antiqui doctores practici approbant, videlicet Hieron. Pau.Barch. Cancellariç Apoſtolicç vicecorrector,& Ant. de Corteſiis olim abbreuiator,in quibuſdam ſuis memorialibus concernētibus gratias expectatiuas, & alias literas gratiæ.fol.85.Ex quibus excerptus eſt iſte liber,quem vulgò Practicam ſeu ſtylum Cancellariæ appellant, ſæpius per Fely.allegatum,& à ſede Apoſtolica approbatū, vt in procemio dixi.Et quia iſta conſiſtunt magis in ſtylo & vſu curiæ,quàm in iure,ideo non inſiſto.De quibus tamen aliqua dicam in fine huiuſce commentarij,poſt Spe- B
cul.in titu.de actio.& petitionib.§. 4.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in parochiali eccleſia commendata?

SOLVTIO.D.Guliel.Caſsiod.noſtri ordinis vir diligens & curioſus ac Epiſcopus Algaren.in diſcurſu cuiuſdam q.quam ſcribit in collectaneis ſuis deci.Rotæ, fo. 203.ſimpliciter tenuit reg.iſtam in commenda locum habere:quia ita in Rota iudicatum fuit:& nihil aliud dicit.

Reperio tamen quendam doctorem Modernum (illi nomen eſt Æneas de Falconibus) virum certè, quantum colligi poteſt ex quibuſdam apoſtillis, quas fecit ad Abb. Panor.& ex quodam tractatu ſuo reſeruationum,& com- C
mendarum,apprimè eruditum & practicum, in quadam breuiſsima additione, quam hîc reliquit, ponere iſtam quæſtionem in terminis, & referre tempore ſuo, Rotam ſuper hoc puncto variaſſe, & diuerſis tēporibus pro vtraque parte iudicaſſe: nullam tamen rationem alicuius deciſionis ſcribit. Itaque ſatis apparet quæſtionem eſſe dubiam,& in vtranque partem diſputabilem.

Quid dicendum?Certè negari non poteſt,punctū eſſe difficilem,ex eo,quia tempore meo vidi hāc eandem difficultatem in Rota ſæpe à diuerſis auditoribus propoſitam,& minimè diffinitam.Nam R.P.D.Petrus Vortius de menſe Iulio, M. D. XXXIX. inter Dominos de ea verbum fecerat. Et tunc propter varietatem votorum nihil peni-

D tus conclusum fuit. Secundo loco coram R. P. D. Marcello de Crescentiis, de mense Aprilis, M. D. XXXI. in vna Grassen. fuerat etiam super hoc dubitatum: & vota diuersa fuerunt. Tertio loco idem D. Petr. iterum quæstionem proposuit, & post longam disputationē, Domini eam terminarunt, in qua plura argumenta & rationes facta fuerant: quorum pręcipua narrabo, ne fastidio sim curialibus occupatis: & quia istam quæst. latissimè in regula de triennali possessore attingo, ex quo loco plura, dum casus iste occurret, mutuari poterunt. In primis igitur pro parte negatiua, videlicet, ꝙ regula ista in commenda locum nō habeat, quidam ex Dominis ponderabant text. regulæ non facere mentionem de commenda. Ergo neq; nos supple-
E rę debemus, l. si seruum. §. prætor ait. ff. de acq. hær. Addebant fortiùs, quia commēdatarius per substitutum oriundum ex loco deseruire potest, ex quo habere potest aliam ecclesiam in titulum, cui personaliter tenetur deseruire, vt tradunt doct. in c. dudum. 2. per illum tex. de elect. Et talis substitutus potest regulę satisfacere, & supplere defectum commendatarij, quod non est in titulari, qui tenetur deseruire per seipsum. Vnde si non intelligit, nec loquitur idioma, non poterit sacramenta ministrare, quæ verborū intellectum & loquelam requirūt. Et ideo in titulari duntaxat regula locum habebit. Ista ratio quorūdam Dominorum satis dubiam materiam reddidit.

Sed in cōtrarium allegata fuit per alios Dominos pre-
F dicta decisio D. Gulielmi, attestantis Rotam contrarium iudicasse: quæ dubios reddidit Dominos, & negotium distulit ad Calend. Octobr. Tunc enim in primis audientiis causa iterum fuit posita. In qua pro opinione illorum Dominorum ponderabantur verba istius regulę, ibi, prouidere, & prouideri mādare, &c. Quæ adaptari posse non videntur ad commendam. Quia commenda non est prouisio, vt dicit expresse Collectarius in c. si constiterit. in 2. col. de accusat. Facit quod dicit Cardinalis in cle. causam. in quarta q, de electio.

Istis tamen non obstantibus maior pars Dominorum tenuit contrarium, videlicet, regulam habere locum in commenda. Quorum opinio istis motiuis defenditur. Primo, considerādo rationem finalem istius regulæ, quæ secun

cundum communem opi. in fauore & vtilitate animarum A fundatur: vt tenet expressè Barth. Belenz. auditor Rotę in dicto tract. de char. subsid. q. 66. col. 5. & dixi superiùs in 1. & 3. q. Sed salus animarum in hoc consistit, vt pastor vultum pecorum suorum inspiciat, visitet ecclesias, cōfessiones audiat, populo prædicet, & alia ad curam animarum pertinentia sacramenta ministret, vt superiùs in dictis q. 1. & 3. dictum est: quæ omnia in commendatario militant, postquam capit fructus ecclesiæ, qui sibi propter dictum onus dantur. Ergo in illo dispositio istius regulæ locum habebit. l. 1. ff. ad munic. & l. à Titio. ff. de fur. Frustra enim in commendatario contemporanea ætas, & ordo sacerdotalis requireretur: vt dicit Domi. in c. nemo. in 1. notab. de electio. lib. 6. per illum tex. nisi ad ea teneretur, ad quæ B rector ipse tenetur, videlicet, ad ministranda sacramenta fidelibus parochianis, qui sine commercio linguæ & intelligentia idiomatis ministrari non possunt. Et ob eam causam in commenda necessitas & vtilitas ecclesiæ consideratur, vt ibi dicit Domi. in 3. no. Et tamē reg. ista ad alium effectum edita non fuit, quàm propter vtilitatem ecclesiarum. Ergo videtur in ea includi commenda: cùm eadem ratio sit in commendatario, quę est in titulari. Ergo regula vtrunque comprehendere debet: maximè, quia ista regula generaliter loquitur. Ergo omnes casus comprehēdere debet: etiam si maior ratio sit in vno casu, quàm in alio: iuxta text. notabilem, qui de pœna loquitur, in l. 1. §. quod autem. ff. de aleat. Et qui se exceptum dicit à regula, C illud probare debet: quia lex indistinctè omnes quos nō excipit, ligat. c. 1. de constit. c. omnis anima. de censib. cap. solitæ. de maior. & obed. Cùm igitur commendatarius à regula non excipiatur, debet sub illa comprehendi. Confirmatur vlterius ista opinio, quia videmus regulam istam habere locum in gratia expectatiua, quæ est quædam concessio temporalis, iuxta cap. fin. de concessio. prębendar. Ergo eadem ratione habebit locum etiam in commenda, quæ etiam concessio temporalis est. Præterea, quia ista regula initium considerat, & sic tempus prouisionis beneficij. Quo tempore nisi peritia idiomatis in regula requisita concurrat, collatio siue prouisio beneficij est nulla ipso iure, vt patet in textu; quia qualitas ad-

D iuncta verbo, debet adesse tempore verbi. cap. statutum. de rescri. lib. 6. l. miles. ff. de test. mil. Et ista ratio ęquè militat in commendatario, sicut in titulari. Ergo, &c. Et per hoc illa ratio illius Domini resoluitur, videlicet, quòd commendatarius per substitutũ deseruire poterat: quia est verum, postquàm commenda validè præcessit, id est, quãdo concessa est habenti peritiã idiomatis, vel quando à principio in ipsa prouisione isti regulæ derogatum est, tunc enim validè substitutum ponet. Vbi vero à principio tempore prouisionis ista non concurrunt, prouisio est nulla: & ideo tali casu de constitutione substituti disputare non attinet, qui posteà sequitur: & sic tempore quo iam prouisio cõmendæ facta personæ ignorãti, idioma nó valuit.

E Non obstat etiam, quòd tex. iste commendam comprehendere non videtur, ex quo loquitur de prouisione. Et prouisio non est cõmenda: quia hoc est falsum. Quia imò sub tali verbo comprehenditur, vt in specie tenet Domi. de S. Gemi. in c. nemo. in 2. col. versic. item facit. de elect. lib. 6. Vbi ex hoc infert, quòd si papa reseruat prouisioni suę beneficium, si illud dat in commendam, reseruatio expirat. secus si collationi suæ reseruat. Rationem ibi ponit: quia commendari, est prouidere. Et ita ibi Domi. sequitur Philipp. Franc. in 3. col. & Nicolaus Milis summus practicus, & auditor Rotę in suo Indice, in verbo, beneficium vacãs reseruatum, &c. Et latiùs cæteris Ioan. Aloisius Tuscanus aduocatus consistorialis, antiquus & summus practicus,

F in quodam consilio suo incipien. Nunquid regula prohibens. Vbi non solùm tenet commendam sub ista regula comprehendi, sed etiam sub quibuscunq; regulis de prouisione loquẽtibus. Cum quibus concordat egregius Pater Do. Ioan. Francisc. Pauinus Rotæ auditor, in eleganti suo tractatu de sede vacan. in tertia quæstione principali. & Modern. in tractatu reseruationum. fol. 7. & in effectu 38. & fol. 32. Quicquid de hoc dubitet Roman. in consilio 350. colum. quarta. cum quo vnico verbo Fely. transire videtur, in cap. in nostra. in 32. corr. in secunda colum. versi. scias etiam. de rescript. Reliqua quæ circa istam quæstionem desiderari poterunt, repetenda erunt ab illa quæstione notatu digna, & multum per me discussa in regula de triennali. quæstione quinta.

QVAE-

QVAESTIO SEXTA. A

QVAERO, nunquid ista regula obseruari debeat, & liget extra curiam?

SOLVTIO. Glossator hic tenet, quòd non, rationibus de quibus hic per eum, quę vide. sed veritas est in oppositum. Nam ex quo ratio istius regulæ, quæ vtilitatē animarū respicit, ita generaliter militat extra curiam, sicut in curia generaliter interpretari debet, arg. eorum, quæ dicit Fely. in ca. 2. colum. penult. de rescript. Et ratio Glossatoris, quòd ordinari⁹ magis personas suæ diœcesis, quàm alias cognoscat, non facit ad propositum: quia illud cōcernit mores, & probitatem vitæ. non autem rationē idiomatis, quia cognitio ordinarij nō tollit defectū personæ non intelligentis, vel loquētis idioma. Nam quādo clarè illum B esse incapacem, & expertem linguæ constat, illa ratio nihil valet. Et ita regulā de infirmis resignantibus, quæ pariformiter generaliter loquitur, extra curiam locum habere videmus, vt Rota sæpius conclusit, & iudicauit, vt ibi latè diximus. Pariformiter igitur in ista regula idem dicendū est. Reliqua circa istam quæstionē dixi superiùs in proœmio, vbi pleniùs videndum erit, quæstio. 2.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, ponamus Britonem Gallū impetrasse gratiam expectatiuam in diœcesi Britonum Britonizātium, quorum idioma est diuersum, & inter eosdē minimè intelligibile, de quo in expectatiua mentionē nō fecit: Propter quod impetrat gratiam, quòd perinde valeret dicta expectatiua, ac si in ea facta fuisset mentio de tali defectu: quam gratiam expectans non expediuit ante vacationem. Posteà vacat beneficium, idem Brito Gallus acceptat: alius Brito de Britonizātibus etiam acceptat, & conatur excludere Britonem Gallum primum acceptantem, exceptione istius regulæ, quæ annullat expectatiuam non intelligentis idioma, &c. Brito Gallus replicat gratiā suam expectatiuam validari virtute gratiæ, perinde valere. Triplicat alter Brito Britonizans, gratiam perinde valere, nec ei suffragari, quia literæ nō fuerunt expeditæ. Et dat de regula, quòd commissiones non valeant, literis non expeditis. Dubitatur, an sola supplicatio sufficiat, quo ad derogationem istius regulæ, & supplendum eius defectum?

D SOLVTIO. In ista quæstione conclusum fuit, solam supplicationem gratiæ, Perinde valere, non sufficere ad supplendum defectum idiomatis, de quo loquitur ista regula, vt etiam dixi in regula 25. de non iudicando iuxta formam supplicationis, nisi literis expeditis. Tamen per Dominos in præsenti quæstione duo capita considerata fuerunt. Primum, quando expectatiua, &, Perinde valere, sunt eiusdem datæ. Et isto casu gratia Perinde valere, supplet defectum istius regulę, & acceptatio illius vigore valeret. Ita Rota tēpore Leonis papæ II. in causa Giennen. canonicatus, & præbēdæ coram D. Vanulio pro quodam Valentino expectante, contra Castellanum etiam expectantem sententiauit. Nam Castellanus expectans excipiebat de ista regula contra Valentinum etiam expectantem, qui tamen sub eadem data expectatiuæ suæ gratiam, Perinde valere, impetrauerat. Rota pro Valentino tenuit. Secundum caput est, quando gratia, Perinde valere, sub diuersa data cōcessa fuit. Et isto casu Rota de anno M. D. XIX. tenuit illam nō supplere defectum istius regulæ, nisi literis expeditis ante vacationem. Et ita pronuntiauit D. Camillus de Balionibus in fauorem Vulgalei de Vezeardo Britonis Galli, contra Martinum Collant, Britonem Britonizantem in causa Corosopiten. ad quam diœcesim vterq; gratiam suam expectatiuam habuerat, cuius sententia confirmata fuit per bonę memoriæ D. Guliel. Cassiodorum de anno M. D. XX. de mense Ianuario, vt ipse idem

F refert in suis collect. decis. Rotæ. fo. 204. & seq. Quibus autem rationibus moti fuerunt Domini, ponit ibi latiùs D. Guliel. referendo motiua Gemi. in consil. 128. & Bellame. decis. 746. quæ breuitatis causa non refero, cùm ibi videri possint. Nam illę decisiones iam ferè per manus omnium curialium circunferuntur, ideo omitto: quia de ista quæstione latiùs in regula 25. dicam?

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, quid si aliquis pro parte intelligit, & pro parte non, an videatur satisfactum regulæ?

SOLVTIO. Tenerem ꝙ non, per istam rationē: quia hîc ponitur clausula annullatiua, quæ formam inducit, secundum Bal. in l. 1. ff. de lib. & posth. tradunt Moder. in l. pacta quę cōtra. C. de pac. Sed in formalibus nihil dicitur

citur actum, quãdo aliquid deficit, vt in c.1.de bap.facit.c. A
defleat.de reg.iur.Nam forma ita transgredi dicitur in minimo defectu, sicut in magno, vt tradit Fely.in cap. cùm di lecta.de rescript.Et est text.notabilis in ca.quæritur.§. episcopus.22.quæst.1. Nam qui malè intelligit, non bene referre potest: vt dicit Specul. in titu.de aduocato.§.61. post medium.Et hoc vlterius suadetur, quia in text.duo copulatiuè requiruntur, videlicet, quòd intelligat, & intelligibiliter loquatur: quorum alterum non sufficit.l. si ita stipulatus.de verb.obligat. Et verba simpliciter prolata, intelliguntur in perfecto significatu.l.fi.C.de his, qui ve.æta.impe.Ille igitur qui pro parte loquitur & intelligit, non perfectè dicitur habere idioma, vt verba regulę adaptentur.

QVAESTIO NONA. B

QVAERO, ponamus quòd in aliquo regno sint duo idiomata siue linguæ: vna naturalis, altera accidentalis, vt in Lusitania, quæ habet propriam linguã Portugalensium, quæ est eorum naturalis: & linguam Castellanam, quæ est eis accidentalis: prout etiam Cantabri duplicem linguam habent, & Sardi etiam qui habent duplex idioma, videlicet Sardum, & Catallanum, quod est eis accidentale ex commercio, & vicinitate Catellanorum acquisitum. Quid ergo si Castellanus impetrat gratiam in regno Cantabrorum, vel Portugaliæ, vbi Castellanus non intelligit, neque loquitur eorum idioma, sed bene illorum accidentale, videlicet idioma Castellanum, per quod intelligibiliter loquitur & intelligitur, an huic obstet regula? C

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum quòd non, ex eo, quia in tali impetrante finis & mens regulæ seruatur, quæ attendi debent: arg.l.scire debes.ff. de legi. Nam habito fine constitutionis modus non curatur, vt notat Abb.& alij in cap. quoniam cõtra. per illũ text.de probat.

Contrarium fuit decisum tẽpore D.Ioan. Vanulij quondam auditoris. De ratione decisionis non constat, sed putarem istam esse, quia in regula, quæ interpretanda strictè est, maximè in beneficialibus, verba naturaliter non accidentaliter intelligi debent.l. 1.§.hoc interdictum.vbi Bar. ff.de fonte. Nam in tali casu natura præualet accidenti, vt notat Bart.in l.qui habet.per illũ text.ff. de tutel. & tradit not.Ange.in cõs.397.ludus pilæ.in 1.col.vnde ex quo mẽs

D istius regulæ fuit, vt commodiùs rector parochialis saluti animarum in confessionibus & sacramentis, & prædicationibus populo exhibēdis, consulere posset, per quæ simplicibus & ignaris hominibus, quales sunt mulieres, & populares artifices, magis subuenitur: ideo isto casu regula obstabit, quia verum est dicere, huiusmodi impetrantem Castellanum non callere idioma propriū & naturale Cantabrorum, sed accidentale. Nec obstat, quòd in illis partibus lingua Castellana, vt plurimùm à nobilibus, & ab aliis negotiatoribus intelligitur, & eam sufficiēter loquuntur: quia hoc non sufficit, nisi communiter mulieres, & aliæ simplices personę illud idioma peregrinum, sicut naturale & proprium intelligant: aliâs regula generaliter omnibus

E non prouideret, maximè in casibus istis necessariis sacramentorum per rectorem parochianis exhibendorum, in quibus rudes personæ magis instrui debent: quod sine cōmercio linguæ fieri nequibit. Concludendum igitur est, regulam hoc casu habere locum.

Limitant aliqui hoc non procedere in impetrante multùm qualificato moribus & scientia, qui illi patrię multum esset acceptus: quia tali casù putant sufficere, illum intelligere, etsi loqueretur peregrinū idioma, quod cōmuniter ibi intelligitur. Quia tūc ex sufficientia viri, vtilitas animarum cōpensari posset. In quo casu illa regula iuris, videlicet, ꝙ naturale pręualeat accidentali, de qua in dicta l. qui habet. non procederet, vt notabiliter dicit And. Siculus in

F cap. in præsentia. in 33. colum. de probationibus.

Sed ista limitatio tuta nō videtur: quia vbi agitur de pręiudicio animarū, qualitas personæ nihil operatur, vt dicit Bald. in ca. iurauit. de probat. & in cap. j. in fine. vt lite pendente. Sequitur Fely. in ca. quod super his. in 4. col. de fide instrumen. Nam hic non tam quærimus rectorem moribus sufficientem, quàm loquentem, & populo rudi necessaria sacramenta ministrare scientem.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, nunquid regula ista obstet Normandis habentibus parochiales in Gallia, Picardia, Burgūdia, & Britannia?

SOLVTIO. Videtur quòd non, per ea quæ dicit Egid. in ca. dudum. in prin. de præben. lib. 6. qui dicit, quòd Normandus

mandus impetrare potest iudicem contra aliquem de ali A
qua parte Franciæ,& extra terram Normandiæ,puta in Pi
cardia,Burgundia,& Britãnia: & non poterit,vt suspectus
recusari. Et ita per istud dictum, quidam Moderni tenue-
runt istam partem in quibusdam apostillis.

Tamen iudicio meo istud dictum Egidij ad propositum
istius regulæ nõ facit,quę in loquela fundatur.Itaque quo
ad hoc,vt prædictus sub regula non comprehendatur, re-
quiritur quòd Normãdus idioma loci, vbi parochialis est
sita,loquatur intelligibiliter,& intelligatur: aliâs non be-
ne sacramenta ministraret. Quia cæcus non bene cæcum
duceret,vt dicit text.in proposito notabilis,in cap.penult.
de æta.& qualita.

QVAESTIO VNDECIMA. B

QVAERO, an ista regula habeat locũ in vicaria per-
petua,& in omnibus aliis beneficiis curatis?

SOLVTIO. Omissis multis,dicendum est,regu-
lam in vicaria perpetua locum habere istis rationibus. Pri
ma, quia clarum est regulam esse in iure communi funda-
tam,vt laté in prima quæst.diximus. Sed de iure communi
inductum est,dispositionẽ de parochiali loquentem,habe
re locum in vicaria perpetua, vt dicit text.in cle.j.de offic.
vica. Ergo eodem modo ista regula in illa locum habebit.
Fortificatur hoc, quia vicarius perpetuus in ecclesia, vbi
non est rector, in omnibus rectoris vice fungitur,vt tenet
Rota in decis.341.in antiq.Et hoc vult alia decis.374.incip.
fuit dubitatum, & in cõsiliis positum. Quod igitur de vno C
dictum est,de alio dicendum erit. Accedit, quia videmus,
quòd sicut episcopus cum rectore super ætate non dispen
sat:vt in cap.j.de æta.& qualita.ita neque cum vicario per-
petuo,vt notatur in dicta clemen.j.Faciunt, quæ dicit La-
pus in add.ad Fed.in tract.permu.quęst.14.Hinc est,quòd
tales vicarij perpetui dispositionem ca.licet.de elect.lib.6.
seruare arctantur,licet in parochiali loquatur,vt est glo.&
ibi omnes in d.clem.j. Et eodẽ modo dispositionem cap.
ex eo.de elect.eo.lib.seruare tenẽtur. Et ista omnia magis
in casu nostro quadrare videntur: quia ista regula de paro
chiali indifferenter loquitur: neque distinguit,an illa pa-
rochialis regatur per rectorem, vel per vicarium perpe-
tuum.Ergo generaliter est intelligẽda. Nam cum tex.non

D distinguat,neq; nos distinguere debemus.cap.ad audientiam.cum similibus.de decimis. Præterea, quia est eadem ratio in vicario,quæ in rectore,cùm vterq; prædicandi officium habeat,& cõfitendi.Vnde propter eandem rationem dispositio etiã pœnalis in vno casu loquens,ad aliam extendi debet,vt dicit glos.in clem.j.de electio.& est text. cap.si postquam.§.j.in eod.tit.lib.6. Eò maximè, quia ista regula non est exorbitans à iure communi, sed cõformis. Et ita pro ista parte reperio consuluisse Ioachimũ de Narina, olim famosum aduocatum consistorialem in quadam causa Tercoren.vicariæ, seu parochialis ecclesiæ de Launien. cuius initiũ est,Posito quòd prohibetur, &c. Et hæc quantum ad vicariam dicta sufficiant.

E Sed maior est difficultas scire, nũquid ista regula indifferenter in omni beneficio curato locum habeat? & prima facie videretur dicendum,locum habere, cùm sit eadem ratio in aliis curatis beneficiis propter administrationem sacramentorũ.Tamen hoc non est verum,quia ista regula non sine mysterio tantùm de ecclesia parochiali loquitur.

Et ideo pro vero intellectu istius materiæ aduertendũ est,quòd cura potest dupliciter considerari, videlicet, largè & strictè,vt ponit Innocen.in cap.cùm satis.de offic. archi. Largo modo cura, dicitur potestas fori contentiosi, prout est suspendere,excommunicare,absoluere, visitare, & alia huiusmodi quæ ad correctionem morum tendunt. c.dudũ ecclesia.de electio.& ibi glos.bona. Hanc curã ar-
F chidiaconi,& alij inferiores prælati habere possunt. cap.1. de offic.archi.& notant docto. in cap.cùm cõtingat.de foro cõpet. Et in talibus non putarem regulam locum habere. Cura verò,strictè & propriè sumendo, dicitur potestas ligandi & soluendi in foro pœnitentiali: & hoc non cadit nisi in sacerdote.cap.in nouo.21.distin.& ca.omnis.de pœnitent.& remis.Dicitur ergo beneficium curatum, quo ad propositum istius regulæ,illud, quod habet potestatẽ fori pœnitentialis, ad quod exercendum requiritur mutua & reciproca intelligentia sermonum, siue idiomatis illius loci.Quod quidem in vicario perpetuo habere locum nemo inficiari poterit: si in aliis curatis eadẽ ratio cõcurrit, videlicet,quòd ratione beneficij curati tenẽtur sacramenta ministrare, & ea omnia exercere, quæ rectores solent,

siue

siue hoc illis de iure, siue de consuetudine, vel fundatione A
competat, nulli dubium erit in illis locum habere regulã propter identitatem rationis. Et hoc, quod de cura dictũ est, procedit etiam si rector, vel curatus actu non exerceret curam propter recessum parochianorum, dummodo habitu sit aptus exercere, vt tradit Card. consi. 48. quidam nobis, &c. Et licet in hoc contrarium teneat Feder. consi. 135. Casus talis est. Tamen illud, alium finem seu effectum respicit, nec facit ad propositum, de quo loquimur, vt distinguunt Abb. & alij in c. de multa. de præbend. & dixi latiùs ibi in repet. mea subrepta Patauij. Hoc tamen intelligas, quando aliàs ipsum beneficium de sui natura est curatum. Secus si per viam adhęrentię, vt quãdo beneficium de sui natura simplex, haberet annexam curam, vel ex cõ- B
stitutione ecclesiæ aliquis vices curati gereret. Quia per hoc talis habere beneficium curatum nõ dicitur, propriè loquendo, vt dicit Old. in consi. 203. factum tale. & sequitur Fely. in c. nostra. in 10. corr. de rescri. Quod est notandum pro intellectu istius regulæ, & pluriũ iurium: tamen si talis ex constitutione ecclesiæ populo sacramenta administrare teneretur, in eis locum haberet ista regula. Ex quibus etiã vnum aliud infertur, ꝙ sola potestas fori pœnitentialis beneficium curatum non facit, nisi cũ hoc beneficiatus habuerit, seu certã parochiam teneat, vt sentit gl. in clem. dudum. in verb. impediant. de sepul. dicens, ꝙ licet fratres Prædicatores, & Minores, ex priuilegio dictę cõstitutionis, & clem. exiui. exercere possint ea, quæ sunt C
fori pœnitentialis, non tamen per hoc censentur curati. Ratio est secundum gl. quia neq; ipsi curati ad exercendũ astricti sunt: neq; parochiani in foro pœnitentiali ad eos recurrere tenentur. Ad idem bona gl. in clem. 1. in verbo, presbyteri. de priuile. quam singularem dicit Abb. Panor. in c. significasti. de foro compet. & in c. omnis. de pœnit. & remis. Sic itaque quo ad regulam istam talis cura in consideratione non esset. Requiritur etiam aliud, vltra parochiam & parochianos, vt quis dicatur curatus ad effectum istius regulæ, & aliorum iurium de cura loquentium, videlicet ꝙ curam nomine suo, & non alieno exerceat, vt ponit Pe. de Anch. & Imol. in cle. vnica, de of. vica. & latiùs Doct. in c. extirpandæ. §. quia verò. de præb. Item

D etiam requiritur, quòd talis assumatur suo nomine, & singulariter suscipiat regimen parochialis ecclesiæ & populi, non pariter cum alio, vt notabiliter consuluit Oldra. in cōsi.67.quæstio talis &c. Ex quo infert, quòd si duo in ecclesia parochiali instituantur, ita quòd quilibet eorum confessiones audire cōsueuit, & alia facere quæ ad curam animarum spectant, neuter eorum curatus esset, neq; in eis dispositio locum habet: c.licet. de elect. neq; c.de multa. de præben. neq; consequens dispositio istius regulæ, vt ibi per multas rationes probat. Pro quo facit text. in c. sicut vna. 21. q. 2. ibi, sed vnum tantummodo habeat sacerdotem, &c. Prædicta igitur copulatiuè, quo ad curam animarum requiruntur, de qua hîc loquimur.

E Ex quo infertur, ꝙ actus solus sepeliendi non facit, vt ecclesia curata dici possit. Nam sine cura cœmeterium ex consuetudine, vel Episcopi concessione haberi potest, vt dicit Feder. in consil.135. Allegat Archid. in c.1. de sepul. & Hosti. in c.quia nonnulli. de cleric. non resid. Nec etiā solus actus baptizandi sufficit, si aliquis certam parochiam nō habet, vt tenet Pau. & Card. in clem.1. de baptis. in 4.q. Quia actus baptizandi licitè quandoq; per laicum exercetur: vt in §.verum.32.dist. Et tamen laicus curę capax nō est. Et talia iura, licet nō per laicum, tamen per alios præscribi possunt: etiam si cura fori pœnitentialis sit, vt tradit Card. in cle.2.§.fi. de relig. do. & in c.cùm satis. de Archi. Requiruntur igitur omnia ista simul concurrere, quo ad

F hoc, vt parochialis ecclesia dicatur: prout Rota in vna Virdunen. parochialis sancti Victoris conclusit, de mense Octob.1539. coram me. In qua causa vnum aliud voluerūt, ꝙ ad probandum ecclesiam de Vvici parochialem esse, ad effectū consumendi gratiā expectatiuam aduersarij, testes de publica voce & fama nō sufficerent, quæ in d. ecclesia sacramēta ministrarentur, nisi hoc de visu deponerēt, etiā si inter illos vnus esset, qui diceret se vidisse vnū ibi sepeliri. Ratio fuit, quia ex quo cōsumptionis exceptio, obiectiua materia est, vt decis. fi. de excep. in nouis, debet talis materia clare, cōcludenter, & indistinctè probari: iuxta 5. decis. eo d. titu. in antiquis. Quæ omnia ad istius regulæ, & aliarum declarationem de curatis beneficiis loquentium, notanda sunt. Nam in locis communibus non traduntur.

QVAESTIO

QVAESTIO DVODECIMA. A

QVAERO, An regula ista in gratia, Motu proprio, & ex certa scientia, procedat?

SOLVTIO. Glos. hic tenet quòd sic, cùm verba istius regulæ non aduersentur, imò potiùs cum tali gratia concurrant. Adde tamen, ꝙ imò tex. regulæ in illis verbis, vel gratiam expectatiuam concedere, &c. hoc innuere videtur. Nam clarum est, expectatiuas, secundum curiæ stylum motu proprio concedi solere, vt notat Ioan. And. in c. si motu proprio. de præben. lib. 6. & Io. Cald. in c. mandatum. de rescript. quos refert Abb. in c. 1. in 8. col. de iudi. vt dixi in tracta. expectatiuarum. Et tamen regula ista in expectatiua locum habet, quæ motu proprio conceditur: ergo eodem modo in quacũq; alia gratia, motu proprio: B quia vna pars alternatiuæ per aliam declaratur, vt dicit Bar. in l. 1. per illum text. ff. de reb. dub.

Prætereà, quia dicere regulam istam non procedere in gratia facta motu proprio, & ex certa scientia, ex alio esse non potest, nisi quia Papa notitiam istius regulæ habere præsumitur. Et vbi principis scientia datur, derogatio nõ requiritur, vt tradũt Doct. in l. quidã consulebant. ff. de re iud. Nã si Papa ex certa scientia infanti parochialem conferret, secum dispensare videtur, vt traditur in l. idẽ Vlpianus. ff. de excus. tut. Et reassumit Fely. in c. nonnulli. in 24. col. de rescri. & latiùs Mod. Bono. in repe. c. 1. de cõsti. col. 4. Et tamen nec motus proprius, nec sola certa sciẽtia sufficit ad derogandum isti reg. nisi ei specialiter derogetur, C vt superiùs in proœ. reg. q. 5. & 6. dictũ fuit: presertim quia nec motus proprius, nec certa sciẽtia Papæ, defectũ idiomatis purgare potest, & facere, ꝙ loqui nesciẽs loquatur.

Preterea, quia cùm regula ista ecclesiarũ fauorabilis sit, & iuris cõmunis concursum habeat, & expectatiuã comprehendat, quæ motu proprio cõceditur, nõ video quare quãlibet aliam gratiã similem nõ cõprehendat. Nec obst. ꝙ Papa in gratia motu proprio censeatur habere notitiã istius regulæ, per ea, quæ dicta sunt: quia hoc nõ sufficit: quia scientia Papæ derogationẽ non inducit. Et posito ꝙ illa certa scientia in his, quæ sunt de iure communi, derogationem quo ad ius commune posset importare, per not. per Doct. in c. 1. in verb. nascantur. de constit. lib. 6. vt

D ibi latè dixi:non tamen quo ad regulas,quę licet habeant vim & ligent omnes,sicut ius vniuersale,per ea,quæ dicta sunt in procemio,tamen quo ad derogationem,ius particulare, sicut alia statuta terrarum censentur. Tenendum igitur est, regulam istam in gratia motu proprio, & ex certa scientia procedere.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO,an prouisus de parochiali in ecclesia Valentina,natus in Italia ex patre Valentino,& matre Neapolitana,& nutritus pariter cum matre & auia sorore patris,pręsumatur tempore prouisionis intellexisse, & loqui idioma Valentinum loci, vbi erat parochialis, attento, quòd decem annis post prouisionem,&
E sic de præsenti loquitur illud idioma intelligibiliter?

SOLVTIO. Ista quæstio proposita fuit in vna Valenti. parochialis, per R.D.Io.Mohedano, de mense Ianuario M.D.XXXVII.pendente inter D. Ioan.Baptistam de Baldasinis aduocatum,& Martinum Calaphorta. In qua post plures rationes & propositiones causæ, die 14. Martij, M.D.XXXVII. per omnes Dominos,duobus exceptis,conclusum fuit regulam locum non habere,ex eo,quia qui de præsenti loquitur, in præteritum loqui sciuisse præsumitur:per ea quæ dicit Bal.in l.si qui adulteri. C. de adult.& Fely.in c. scribam. de præsumpt.

Alij duo Domini contrarium tenebant,ex eo,quia sermo appellatur maternus, quia vt plurimùm ex matre ca-
F pitur, propter frequentiorem filij conuersationem: vt de Corneliæ matris Gracchorum filiis M. Tullius libro de claris Orato. meminit, ibi, Non tam in gremio quàm in sermone matris educatos, &c. Vnde non abs re Britanni mulieribus exteris linguam præciderunt, ne filios suos peregrinum idioma docerent, quod citiùs & faciliùs à matribus,quàm à patribus discere existimabant, vt in eorum historia legimus. Et quia videmus, quòd qualitas de præsenti non præsumitur quòd anteà fuerit, nisi probetur,vt in l.4.ff.de proba. vbi dicitur, quòd qui nunc fugitiuus est, de præterito non præsumitur. Ad idem facit dictum Bal.in l.non ignorabit.nu.4.C.ad exhiben. vbi dicit quòd qualitas accidentalis,quæ de præsenti adest,in pręterito adfuisse non præsumitur. Ita Bald. ibi, & alibi sæpe vt

vt scribit Ang.& Ias.in §.sic itaque.col.5.Insti.de act. Cùm A
igitur dictus Ioan. Bapt. de parochiali prouisus à matre Neapolitana nutritus fuerat, præsumendum erat potius illius linguam, quàm paternam Valentinam didicisse.

Breuiter primam opinionem tenendo, ista non obstant, quia stant ista simul, quòd filij facilius in pueritia, durante tempore lactentis ætatis, propter frequentiorem eius conuersationem idioma matris capiant: tamen hoc non impedit, quominus idioma patris etiam addiscere possint, cum quo pariter conuersantur. Imò filius ephœbus factus, magis cum patre, quàm cum matre conuersationem habere censetur. Hoc ex eo apparet, quia de præsenti bene loqui idioma patris Valentini scit, ergo præsumitur per prius ab eo longua consuetudine didicisse, quia B
in instanti idioma non addiscitur, & per hoc tollitur illud, quod dicebatur de lingua materna. Nam iste est vnus casus in quo de præsenti præsumimus in præteritum, iuxta glos. ordinariam in l. ex persona. C. de proba.& text.in l. necesse.& in l.circa.ff.eod.tit.quæ ponunt regulam, quòd quando agitur de inducenda aliqua qualitate de præsenti, regulariter in præteritum præsumitur, præsertim quando subest iusta causa præsumendi, vt in casu nostro: nam tunc theorica prædicta sine dubio procedit, vt tradit Bal. in l.si qui adulteri. C. de adulte. & dicenti contrarium incumbit onus probandi, vt dicit Bart. in l.si priùs.col.11.ff. de oper.no.nunt. Et per illam doctrinã Bal. patet responsio ad allegata in contrarium, quia procedunt, vbi causa C
præsumendi non subest, vel quando agitur de præsumendo delicto de presenti in preteritum, vt in d.l.4.de proba. vel quando qualitas de presenti repugnat primæuo statui personæ, vt dicebat Bart.in d.l.si priùs. Sed hìc omnia ista impedimenta cessant, propter rationem dictam, quia ista qualitas loquelæ de præsenti non potest stare absque eo, quòd habeat tractum in præteritum, quia non potest in instanti addisci. Imò hoc non solùm procedit in vno idiomate, de quo hìc agitur, sed etiã in pluribus, quia non inconuenit quẽ de presenti plurib. linguis loqui posse. Nam Xerxem & Crœsum Persarũ Reges, tot linguarum genera perdidicisse legimus, quot populos sub ditione sua tenebant: vt M. Tul. & recentiores omnes historici attestan-

D tur. Et idem de Mithridate Ponti Rege meminit Iason in §. ex maleficiis. col. 10. Institu. de actio. Et plures hac ætate inueniuntur, qui idem præstant. Nam & ego omnium hominum postremus, non solùm linguam maternorum auorum Castellanam, sed etiam paternorum Valentinam æqua conditione percalleo, linguæ etiam Italæ & Latinæ non ignarus: quæ quidem linguarũ disciplina de præsenti apparens, de necessitate præsumi debet tractum à præterito habuisse, ex eo, quia, vt addiscantur, temporis cursum requirunt: & ista præsumptio, est probatio probata, quæ quodammodo quandam impossibilitatem probandi cõtrarium infert. Non valet igitur argumentum, qui faciliùs à matre linguam accipit, igitur linguam patris ignorat.
E Hæc consequẽtia fallax est, & non concludens. Tenenda igitur est Rotæ conclusio, quæ verisimilis, rationabilis, & iuridica existit.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, qua forma debeat & soleat huic regulæ derogari?

SOLVTIO apparet ex his, quæ in procemio istarum regularum q. 5. & 6. dixi, ideo non repeto. Forma autem derogationis istius regulæ ita in literis narrari solet, videlicet, ꝙ, vt asseris, idioma, quod gens illarum partium communiter loquitur, non bene intelligis, nec intelligibiliter loqui scis. Nos enim tecũ, vt ecclesiam prædictam, &c. dispensamus, præmissis, ac cõstitutionibus, &
F ordinationibus apostolicis, necnon prædictis statutis, & consuetudinib. & aliis contrariis naquaquã obstantib. autoritate apostolica, per præsentes cõcedimus, ꝓuiso, &c.

Tamen circa hoc aduertendũ est, ꝙ plures regulę Cancellariæ in hoc volu. reperiuntur, quæ ad eundem finem tendunt, & cum ista cõcordant, vt reg. de oriundis, & reg. expectatiuarũ, quę specialiter disponit, nullũ extra suã nationem, gratiam expectatiuarum obtinere posse. quæ regulæ omnes in istius ratione fundantur, videlicet, quia nõ intelliguntur, neq; idioma loquũtur. Et propterea nõ impertinẽter hic per glossatoré quęritur, nunquid si Papa in expectatiua alicuius derogaret specialiter huic reg. ętiam derogare censeatur prædictis aliis ad eundem finem tendentibus? & Glossator hic in fi. tenet ꝙ nõ, ex eo, quia vbi duo

duo vincula sunt, vno sublato, aliud non tollitur. c. ex tuarum. de autori. & vsu pal. §. affinitatis. instit. de nuptiis. A

Breuiter ergo contrarium tenerem, per ea, quæ not. gl. in verb. facti. in ca. 1. de consti. lib. 6. cum ibi per me dictis: vbi habetur, quòd sicut mentio de iure communi non requiritur, ita neque de statuto in effectu continente idem, quod ius cōmune. Cùm igitur prædictæ regulæ ad istum effectum non oriundum, expectatiuam in aliena diœcesi habere prohibeant, quia idioma, & exterorū mores ignorat, vt latiùs hoc superiùs in 1. quæst. exposui. Regula igitur ista idem disponens, eadem cum illis censetur. Papa ergò derogans isti, in effectu, & in necessariam consequentiam illis aliis derogare censetur, & dispositio d. cap. ex tuarum, cum simi. isto casu non procedit, vt latiùs dicam in regula de familiaribus cardinalium. quam etiam pluribus modis Moder. in c. cùm cessante. de appella. limitant: & latissimè Moder. Asten. in tracta. syluæ, fol. 25. Tamen super hoc cogitandum est, quia articulus sine dubio non est, & de facili vtraque pars sustineri potest. B

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, vtrum rector parochialis vltra naturale populi idioma, cuius curam gerit, etiam Latinam linguam scire teneatur?

SOLVTIO. Colligitur ex his quæ Abb. & alij docto. in c. cùm in cunctis. in prin. de elect. scribunt, videlicet, quòd ex quo animarum cura est ars artium, vt dicit tex. in c. cùm sit. de æta. & quali. requiritur quo ad effectum, vt rector vim & naturam sacramentorum intelligat, quòd Latinam linguam saltē pro necessitate officij sui sciat: rector enim sufficientem scientiam habere debet, vt ibi dicitur, quæ sine Latina lingua haberi nō potest. Hinc est, quòd penitus illiterati non solum à parochiali habenda prohibentur, vt in dicto cap. cùm in cunctis. §. inferiore. de elect. sed etiam à promotione ordinum, vt in cap. 2. 36. distin. & in cap. fin. de tempo. ord. lib. 6. Concludendum igitur est, in rectore duplicem linguam necessariam esse: vnam vernaculam, seu popularem, quam ista regula requirit: aliam Latinam, vt quid populo loqui debeat, intelligat. C

beneficia viuentium.

TEM, si quis supplicauerit sibi de beneficio quocunque, tanquam per obitum alicuius licet tunc viuentis, vacante, prouideri, & postea per obitum eius vacet, prouisio, dicto supplicandi per obitum huiusmodi, de nouo facienda, nullius sit roboris vel momenti.

PRAEFATIO.

REGVLA ista magnũ æquitatis, & iustitiæ fundamentum, & etiam concursum iuris communis habet, de quo in c.1.cum sequen. de concess. præben. Et ideo vt E fauorabilis erit amplianda, iuxta ea, quę dicit gloss. magna in cap. statutum. de præbẽd. lib. 6. Et tradit Fely. qui de ista regula in c. in nostra. in 37. corr. de rescrip. meminit. & Moder. in tracta. benefi. in 12. q. tertiæ partis. Primus eius autor fuit Benedictus XIII. vt patet in Quinterno regular. antiquorum Põtificum, quorum aliqua exemplaria penes me sunt. Verum est, quòd illa regula Benedicti copiosior ista est, & plures casus comprehendens. Sic etiam regula Calixti & Sixti ab ista Innocentij differunt, vt etiam Glossator hic aduertit. Nec est mirandum, quòd secundùm varietatem negotiorum, temporum, & personarum, etiam regulæ mutationem recipiant: vt dicit Felynus in ca. Rodulphus. colum. 15. versi. vbi autẽ didici, &c. de rescript. quæ F omnia iustificantur per rationem text. in c. non debet. cum vulg. de consangui. & affini. In cuius quidem interpretatione breuis ero: quia ista regula est de se clara, & parum antiqui, & Moderni super ea, propter dependentiam, quã habet à iure communi, dubitarunt: & quia eius materia ordinariè per Doctores in locis communibus discutitur & tractatur, ideo parum de ea curarunt.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR quæro, vtrum ista regula in gratia facta motu proprio, procedat?

SOLVTIO. Textus hic innuere videtur quòd non, ex quo loquitur per verba, Impetrauerit, quæ verba motui proprio non conueniunt, vt in capitulo, si motu proprio, & capitulo, si pluribus, de præbend. lib. 6. Et istam opinionem

nem sequi videtur Glossator hic. Pro qua opinione facit re A gula Benedicti primi huius regulæ conditoris, quę expresse dicit, dispositionem istius text. non habere locũ in gratia motus proprij. Et ratio esse potest secundum Felv. hic, quia papa ex certa sciẽtia potest dare ius ad vacatura, etiã certæ personæ, vt habetur in cap. ne captandæ. cum vulg. de concess. præbend. quam facultatem non est verisimile sibi per istam regulam ademisse.

Pro contraria tamẽ parte plura adduci possunt, pro quibus ante omnia præsupponendum est, quòd contra impetrantem beneficium viuentis omnes leges diuinæ & humanæ, & conciliares insurgunt, vt patet in cap. 2. & in cap. ne captandæ. cum vulg. de concess. præbend. l. stipulatio hoc modo. ff. de verb. oblig. l. fi. C. de pact. quia per talem impe B trationem occasio captandæ mortis, & insidiandi beneficiatis datur, vt dicit Bald. in l. 1. ff. vbi pupil. educ. debe. Vnde super eo quod continet peccatum, Papa dispẽsare non potest. c. & si Christus. in fin. de iureiuran. cap. super eo. de vsur. c. sunt quidam. 25. quæst. 1. Sed omnes istę rationes in gratia motu proprio militant. In qua potest dari defectus intentionis, vt latissimè tradunt Moder. in ca. cæterum. in 6. colum. & in c. causam. el secundo. de testib. & in dubio talis præsumitur intentio papæ, qualis de iure esse debet. vt in cap. causam. & in c. si quando. de rescrip. talis igitur collatio, maximè obstante regula, non valebit, vt etiam notat Ioan. Andr. in cap. 1. §. dicebat. in verbo contulisset. de concess. præbend. lib. 6. C

Nec obstat, quòd papa motu proprio, & ex certa scientia concessit: quia per hoc non derogatur concilio generali, quod requirit specificam mentionem, propter clausulã derogatoriam quam habet: vt dicit Archi. in c. 1. de constit. lib. 6. & Bald. in l. humanum. C. de legib. & videtur voluisse Hostien. in summa, de rescrip. §. quas vires. & Oldr. consil. 290. facit cap. ex parte, de capell. monac. cum vulg. & licet certa scientia papæ multum operetur. vt latè tradunt Moder. in tract. clausularũ. in verbo, clausula ex certa scientia. Tamen talis clausula derogationem illius regulæ nõ operatur, quæ expressam & specificam derogationẽ requirit, vt dixi in proœmio regularum quæst. fin. quia certa scientia, neque motus proprius supplent exprimenda, vt dicit

D Fely.in cap.cum ecclesiasticæ.de except.

Nec obstat, quòd ista regula loquitur per verbum impetrauerit,&c. Quia etiam motus proprij impetrantur maximè secundum stylum hodiernum, vt dicit Cardinalis in consil.142.in final.& Fely.in cap.si quando.& Deci.in cap. 2.in 2 colum.de rescript. Et secundum istam opinionem reperio olim consuluisse quendam excellentem aduocatum consistorialem (cui nomen fuit Octauianus de Cessa.) in quadam causa Placentina Archipresbyteratus. Et ista opinio videtur æquior. Prima tamen opinio de iure firmior videretur, quando in gratia motu proprio, mentio regulæ facta non fuisset. Cui quidem opinioni verba istius regulæ videntur conuenire, quæ solùm de impetra-
E tione loquuntur.

Nec obstat, quòd motus proprius impetretur: quia hoc contingere potest. Sed in dubio motus proprius per impetrationem concedi non præsumitur, vt dicit Deci. consil. 341.nume.4.

Nec obstat, quòd concilium generale, ex quo censetur habere clausulam derogatoriam, expressam mentionem requirat: quia hoc in gratia motu proprio, & ex certa scientia non procedit, quæ plenitudini potestatis æquipollent. vt notatur in cap.ad hæc.de rescript.quæ sufficit. Nam papa memoriam iuris habere præsumitur: cap. 1. de constitu. in 6. Et certa scientia, & motus propius derogationem inducunt, vt tradit Decius in l.certum.col.2.si cert.pet. Et li-
F cet attenta ista ratione, videretur etiam derogatum isti regulæ de stricto iure, tamẽ ex illo stylo receptum est, quòd regulis non censetur derogatum, nisi fiat mentio de eis. Et ita per istam rationem ponderando verbum, Impetrauerit, tenuerunt domini regulam de annali in motu proprio locum non habere: de quo ibi latiùs dicetur. Ex prædictis igitur patet vtranque opinionem posse in disputationis congressu sustineri.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, an regula ista procedat in impetratione facta à legato, vel ordinario extra curiam?

SOLVTIO. Quia ista quæstio posset decidi pleniùs ex his quæ dixi in procemio regularum, in secunda quæstione, & eam particulariùs examinaui in regula de

infirmis

nfirmis resignātibus,& in regula de annali, & in pluribus A
aliis locis:ideo breuiùs hic procedam.

Concludendo igitur dico, istam regulam locum habere in impetrationibus legatorum & ordinariorum : quia negari non potest eandem esse rationem , quo ad ipsos. Nam si in papa habet locum regula,multò fortiùs in legato & ordinario procedet:præsertim cùm regula ista fauorabilis sit,& extendenda, vt in terminis concludit Decius in consil.398.in fin.Reliqua vero videnda sunt latiùs in dictis locis.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, an obtinens prouideri de beneficio viuentis ignoranter,vltra hoc quod incidit in regulam, si postmodùm sequuta morte, illud de nouo impe- B
trauerit à papa,non facta mentione de præterita impetratione vel occupatione,impetratio valeat, vt sit stabilis?

SOLVTIO.Videtur dicendum,quòd impetratio valeat, & inhabilis non reddatur:quia ex quo erat ignorās , quælibet causa etiam iniusta à dolo excusat,vt in terminis videtur tenere glo.2. in cap. 1. de conces. præbend. & gloss.in verbo repellatur.in cap.in primis.2. quæstio.3. & facit pro hoc illa communis regula tradita in l. igitur.ff.de libe.cau. & in l.plagij.la 1.C.de plagiar.

Tamen istis non obstantibus , contrarium cōcludendū videtur. Nam licet impetrans ignorāter excusetur ab aliis pœnis, quæ imponuntur impetranti beneficium viuentis, videlicet priuationis communis ecclesiasticæ , ac incursus C
infamiæ,&c. quibus pœnis puniuntur scienter impetrantes,vt dicunt docto.in cap.1.Quo ad validitatem tamē impetrationis & nouæ prouisionis non excusatur ignorans. Nam si nō facit mentionē de tali defectu, vltra hoc,quòd possit ista regula repelli,efficitur inhabilis:& ita concludit Decius in l.fin.in 5.col.C.de pact.Quia allegat Abb. & docto.in cap.1.de conces.præbend. Ponderando verbum maximè,adpositum per eum,& Oldr.consil.304. & dicit Decius ita fuisse iudicatum se præsente , in cōcilio Delphinatus Franciæ. Et hoc idem in terminis istius regulæ latius reassumit idē Decius in consi.398.& text.istius regulæ hoc videtur innuere, qui de impetratione facta viuentis nihil disp onit,sed relinquit dispositioni iuris cōmunis,quæ an-

D nullat illas impetrationes tanquam illicitas, vt de beneficiis non vacantibus. Sed tantum ista regula emanauit ad annuliandum prouisionem de nouo faciendam post obitũ illius, cuius beneficium, dum ille viuebat, impetrauit, quo casu constat text. regulæ indistinctè talem nouam impetrationem annullare. Requiritur igitur, quòd per expresioné illius defectus restauretur: nam vbi exprimitur defectus, Papa concedendo videtur dispensare, & vitium purgare. l. idem Vlpianus. ff. de excusa tut

Sed circa hoc adhuc aduertédum est, quòd ista difficultas habet duo capita. Primum respectu impetrationis viuentis, & de ista non loquitur regula, sed illa subiicitur iuri cõmuni. Secundum caput est de prouisione facta post obi
E tum, per illum qui prius impetrauerat beneficium viuentis, & istum casum capit ista regula. Sed circa primum caput tota concertatio Decij vertitur, quæ ita simpliciter intellecta, non est vera, ex eo, quia in d. cap. 1. malitia & dolus impetrantis punitur: non ignorantia quæ dolo caret: nec Abb. in d. cap. 1. apertè de ignorante, sed dubitatiuè loquitur. Et ideò declarandum est, hoc procedere in ignorátia supina, quæ dolo æquiparatur, vt dicitur in c. 2. de constit. lib. 6. Nam taliter ignorans est inhabilis, quo ad illud beneficium viuentis, quod impetrauit. Et ita expresè declarat seipsum Abb. in cap. post electionem. in quarto notabili de conces. præbend. Aliás opinio contraria non procederet, propter regulam text. in d. ca. 2. qui disponit non
F ligari ignorantes aliqua dispositione, nisi fuerint culposi. Et pro hoc facit text. in l. si quis mihi. §. planè. de acquiren. hæred. Vbi valet mandatum factum de adeunda hæreditate viuentis, qui communi opinione reputabatur mortuus: vt tradit etiam Socinus in consil. 32. in 7. colum. versi. item tenet, &c. lib. 1. Hoc enim nõ est propter aliud, nisi propter ignorantiam istam. Est bene verum, quòd in istis spiritualibus culpa in dubio timeri debet, etiam si fortè non sit. Et tali casu ista ignorantia non excusat ex quo potest dilui dispensatione superioris, vt est text. notabilis in cap. 1. de ordina. ab episco. qui episcopatui renunt. Et secundum hoc posset saluari opinio Decij in d. lege finali.

Nec obstat, ꝙ quælibet causa excusat à pœna. dicta. l. si plagij. cum concordantiis traditis per And. Sicul. in consil. 67. col

67.col.penul.in fi.lib.2. Quia ad hoc respondetur, istud dictum non procedere, quando ea quæ quis facit, expressè sunt contra bonos mores, & vtroque iure prohibita: quæ quis inuestigare tenetur, prout in casu nostro fieri debuit. Nam tali casu, causa inuista aliquem non excusat, sed illum in dolo fuisse præsumitur, vt notabiliter Bar. Veron. in consil.24.col.penul. declarat. Et Curtius senior in consil. 55. in 5.& 6.col. Et ita illa communis theorica d. l. si plagij. limitatur. Et per ista hoc anno M.D.XXXIX. per aduocatos in vna Olcen. canonicatus, & præbend. coram R. D. Ioan. Paulo Ptolomęo dicebatur, quòd licet Antonius Calasans prouisionem suam de beneficio viuentis iustificare niteretur, & sub prætextu excusare, quòd habuerat literas de partibus, de grauissima ægritudine mortali, ex qua verisimiliter beneficij possessorem iam mortuū fuisse opinatus fuerat. Tamen quia hoc clariùs inuestigare tenebatur, & saltē per publicam famam mortis probare ista regula obstāte, excusatus non fuerat, nisi melius obitus famam quæ sufficeret, probaret: iuxta tex. in d. §. planè. Circa secundum caput, videlicet de prouisione post obitum facta impetranti beneficium viuentis, dubitādum nō est, isti regulæ subiici, quia eius verba clara sunt. Et quod de prouisione dictū est, idem de institutione dicēdū erit, vt videlicet huic reg. subijciatur, iuxta ea, quæ dicit Abb. in d. ca. post electionem. Et idem in acceptatione: quia de beneficio viuentis nō valet, vt Guido papa in consil. 107. dicit. Et idem de prouisione executoris vigore gratiæ expectatiuæ, dicendū est, vt concludit Rom. in consi. 335. qui ad hoc pro singulari ponderat text. in c. ne captandæ. in fi. de conces. præben. lib. 6. Et ista procedunt, nisi consuetudo in cōtrarium esset, per ea, quę dicit Egidius decisio. 587. & sequitur Antonius de Burgos, Hispanus, vir certè eminentis doctrinæ, in cap. detestanda. de concesio. præbēd. libr. 6. in quibusdam scholiis suis. De quo tamen valde dubito, qnia esset contra bonos mores, per dictum Imol. in c. 2. de conces. præbend.

A

B

C

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, nunquid expectatiuæ de certo beneficio viuentis obstet regula?

SOLVTIO. Dicendum est, quòd non, quia regula tantùm concernit prouisionem factam post obitum illi,

D qui prius beneficiũ viuentis impetrauit, & expectatiua nõ est prouisio, sed dispositio ad prouisionem. Hoc adparet, quia per prouisionem acquiritur ius in re, vt in cap. si tibi absenti. de præbend. lib. 6. sed per expectatiuam non conceditur neque ius in re, neque ad rem, vt tradit Egid. decis. DCLXVII. incip. auditor. Ratio est, quia est gratia conditionalis, per quam spes tantùm conceditur, vt tradit idem Egid. decisio. 358. Et idem est in mandato de prouidendo, quod non tribuit ius in re, quia est titulus ad acquirendũ de futuro, vt dicit idem Egid decisi. 564. Secus tamen esset in reseruatione, quæ habet vim nouæ prouisionis, propter clausulam, Exnunc prout extũc prouidemus, &c. Expectatiua igitur non subiicitur isti regulæ, licet subiaceat dispo-
E sitioni iuris communis, quæ annullat expectatiuam ad certum beneficium tanquam illicitam, propter votum captandæ mortis, vt in notabili casu in terminis probat Socinus in consi. 53. in 3. volum. Ex quo infertur, ꝙ prouisioni factæ per executorem vigore dictæ gratiæ expectatiuæ, quia illa tribuit ius de præsenti, bene obstaret regula, vt dictum est in proxima quæstione, non obstante ꝙ expectatiuæ cõcedi soleant motu proprio, vt dicit Ioan. Andr. in cap. si motu proprio. de præben. lib. 6. & Ioan Cald. in c. mandatum. de rescript. quos refert Abb. in cap. 1. in 8. col. de iudiciis. vt dixi in tractatu meo expectatiuarum.

QVAESTIO QVINTA.

F QVAERO, vtrum ad probandum aliquem impetrasse beneficium viuentis, ad effectum istius regulæ sufficiat supplicatio, quam fecit?

SOLVTIO. Glossator in regula 28. infrà eodem, tenet quòd non, quia per supplicationem non iudicatur, sed per literas, vt dicitur in regula 25. Et quia impetrans negare posset se talem gratiam impetrasse. Ita concludit Gloss. in d. regula 28. quam sequitur Felynus hîc.

Tamen aduertendum est, quòd in casu nostro super impetratione de beneficio viuentis facta non agitur, sed super prouisione eidem impetranti post obitum facta, quæ regulæ subiicitur, & ista est, quæ canonizari vel infringi debetur: quo casu ea, quæ in regula 20. dicuntur, non procedunt. Supplicatio igitur primæ impetrationis beneficij viuentis, est illa, quæ solùm ad probandum illum esse inhabilem

lem producitur, & talis supplicatio de iure fidē facit: quia A
in iudicio non producitur ad effectum, vt canonizetur, vel vigore eius, beneficium adiudicetur: & ideo regula 25. in ista supplicatione locū non habet, quia illa regula de principali gratia, quæ canonizari debet, nō de adminiculatiua loquitur, vt Domini in multis causis per D. Guliel. Cassiodorum relatis, in collect. decis. titu. de resti. spol. decis. 8. & in titu. de sentent. & re iudi. decis. 2. iudicarunt. Ad probationem igitur dicta supplicatio valebit. Nec obstat, quòd impetrans, se impetrasse negare potest, quia in hoc cura agenti incūbet: nam partes suæ erūt, verificare hoc, quod ille impetrauerit. Quanuis Oldr. in consil. 136. in 2. col. dicat, quòd supplicatio in dubio impetrata, præsumitur ad instantiam illius, cuius fauorem concernit. Et hoc idem te B
net Specul. in titu. de appellatione. §. nunc breuiter. versi. quid si adpareat. & Domini mei me pręsente, in multis causis sequuti sunt. Quicquid dixerit Card. in cōsi. 25. in 2. col. & Fulg. cōsil. 24. in 2. col. & Egid. decis. 584. & Gemi. cōsil. 23. & Areti. in c. 1. de iudi. præsertim, quādo actus reperitur factus cum impensa considerabili, vt tradit Bar. & ibi Alex. in l. cùm seruus. ff. de verb. oblig. vel ex aliquibus coniecturis oratorem supplicationem impetrasse adparet, vt quia illam scripsit, vel signari mādauit: tunc enim onus probandi contrarium, nominato in supplicatione incumbet. Ex prædictis igitur Glossatorem malè dixisse constat.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, nunquid regula ista cardinales impetrantes comprehendat? C

SOLVTIO. Omissis verbosis disputationibus, concludendū est quòd sic, ex eo quia ista regula iuris communis cōcursum habet, & sic fauorabilis est, & ideo extendenda, vt di cit gloss. in cap. 3. de præbend. in 6. Maximè, quia fauorem animæ cōcernit. Et vbi de anima agitur, magis cardinales, quàm alij cōprehēdi debent, cùm sanctiores esse debeant, vt notatur in cap. cùm quidam. de iureiu. Et latè Moderni in cap. ad aures. de rescript. tradunt: & latissimè Belenzinus in tract. de chari. subsi. q. 66. & latè superiùs in proœmio regularum, & in regula de infirmis resignantibus, & in regula de idiomate, & in multis aliis locis dictum fuit. Ideo iam dicta non repeto.

D QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, quid si eadem die, qua quis moritur, beneficium impetratur, an pręsumetur eo viuẽte, an mortuo impetrasse?

SOLVTIO. Vt breuiter hoc dubium restringam, iste casus videtur decidi ex his, quæ dicam in regula de verisimili notitia obitus. in 6. q. & per ea quæ scribit Fely. in c. pastoralis. in 4. col. de rescrip. videlicet ꝙ pro validitate actus, & vt delictum excludatur, ille actus præcedere præsumitur, qui ad validandum actum præcedere debuisset, ex qua eodem modo theorica hic inferri potest, quòd quis in dubio post obitum impetrasse præsumitur.

Tamen diligenter aduertendũ est, ꝙ Bonifacius VIII.
E super hoc quandam extrauagantem ad perpetuam rei memoriam edidit, quæ in lib. bullarũ Rotæ, cooperto serico viridi, c. 152. scripta est, quæ incipit, Romani pontificis prouidentia, &c. & illa istam quæstionem decidit. Nam ibi Bonifac. voluit, quòd omnes impetrationes factæ, & in posterum faciendæ, etiam motu proprio, de data eiusdem diei obitus, nullius momenti sint, omnes effectus inde sequutos annullans. Hoc tamen ibi Bonifa. limitat in beneficiis extra curiam vacantibus locum habere. Secus verò in beneficiis, quæ in Romana curia, vel locis vltra duas legales dietas à dicta curia, non obstãtibus, vacauerint. In quibus impetrationes valere voluit, vt ibi latiùs prosequitur. Itaque ex textu prædictæ extrauagantis casus noster (quod
F est perpetuò notandum) deciditur, & limitatur.

REGVLA DE NON IVDICANDO IVXTA FORMAM SVPPLIcationis, sed literarum expeditarum.

TEM, *Cum ante confectionem literarum gratia Apostolica sit informis: voluit, statuit, & ordinauit idem dominus noster, quòd iudices in Rom. curia, & extra eam pro tempore etiam si sint Sancta Rom. Ecclesia cardinales, causarum Palatij Apostolici auditores, vel quicunq; alij) non iuxta supplicationum signatarum, super quibusuis impetrationibus vel concessionibus, nisi in dicta curia duntaxat sint, commissiones iustitiam continentes per placet vel per sancta*

Romana ecclesiæ Vicecancellarium, iuxta facultatem super hoc sibi A
concessam sibi signatæ, sed iuxta literarum super eisdem impetrationibus & concessionibus confectarum tenores & formas iudicare debeant : decernens irritum, &c. etsi literæ ipsæ per praeoccupationem, vel aliàs minus bene expeditæ reperiantur, ad illorum quorum interest, instantiam, ad Apostolicam Cancellariam remitti poterunt per eius officiales, quibus huiusmodi tenores & formas restringere consueuit, ad formas debitas reducenda.

PRÆFATIO.

PRimus istius regulæ autor Nicolaus Quintus fuit, qui primus omnium regulas iudiciarias,& eas omnes,paucis exceptis, quas hodie habemus,digessit: cum ante ipsum nemo prædecessorum pontificum id egerit: sed vt plurimùm quibusdam formulis literarum expeditionem, B
ac expectatiuas concernentibus contenti fuerant, vt ex eisdem literis adparet: & hæc regula quæ in supplicationibus gratiosis expediendis loquitur,plures alias regulas suffraganeas habet. Nam primi omnium Vrbanus Quintus,& Martinus Quintus expeditionem literarum, etiam in expectatiuis necessariam esse statuerunt, volentes, acceptationes ante literarum expeditionem factas, nullius esse momenti, vt in eorum regulis patet, cùm antè acceptatio & prouisio cum sola supplicatione valebat, literis non expeditis.vt ex decis. Bilignetti.4.in tit.de concess.præ ben.adparet.Et hoc idem ad commissiones,quòd iurisdictionem non tribuerent, literis super gratiis non expedi- C
tis,Nicolaus Quintus extendit.Quem in hoc sequuti sunt omnes posteriores pontifices, vt in eorum regulis cauetur.Et quod hìc generaliter de literis beneficialibus expediendis statutum est, idem in dispensationibus inferiùs in regula 53.determinatum reperitur.Et eodem modo sequestra & executoriales literarum expeditionem requirunt, vt in regula sexagesimanona adparet.De quibus omnibus regulis simul hic tractabo,ex quo, eandem materiam continent. Et licet ista regula per omnes ferè pontifices fuerit, prout iacet, innouata : Hadrianus tamen vi. quædam in ea,prout etiam in aliis dubitationis tollendæ causa,addidit.In primis in procemio ista verba addidit (Cùm ante confectionem literarum gratia pAostolica sit informis,

D per hoc designans finalem rationem regulæ. Hoc enim in aliis regulis non erat: tamen à decisione Rotæ 19. titu. de concel. præben. in nouis, accepit. Secundò addidit ista verba (Nisi in curia duntaxat sint commissiones iustitiá continentes.) Quasi velit ꝙ in curia Romana iudicetur secundùm commissiones, etiam sine literarũ expeditione, dum contineant commissionem iustitiæ, & signentur per Placet, vel per Vicecancellarium. Tertiò addidit, (decretum irritans) quod in aliis regulis non erat. Tamen Rota semper tenuit sententiam latam contra regulam productam, esse nullam, etiam si in ea non fuerit clausula annullatiua decreti: quia satis est legẽ prohibere, ne aliquid fiat. Nam omnis lex pręceptiua decretũ irritãs habere dicitur, vt no

E tant Moder. in l. non dubium. C. de legib. & in l. nemo potest. de leg. 1. Sed de his satis. Ad quæstionem veniamus.

QVAESTIO PRIMA.

QVAERO, an regula ista concursum, similitudinem, vel consonantiam cum iure communi habeat, vel sit contra ius commune?

SOLVTIO. Ista quæstio multùm necessaria est, quia ex decisione ipsius, in decursu materiæ plures difficultates decidi poterunt. Nam si regula ista cum iure cõmuni concordat, fauorabilis, & extendenda erit. Si verò contra ius commune, strictam interpretationem recipiet. Et ideo vt veritas adpareat, omissis ambagibus, concludẽdum videtur regulam istam in aliquibus iuris communis concur-

F sum habere. De quo etiam aliquid inferiùs dicam in illa quæstione, an habeat locum in motu proprio.

Tamen nunc pro ista opinione in primis faciunt ea, quę tradit Bal. in l humanum. circa. fi. C. de legib. Quem sequitur Fely. in c. eam te. in 3. col. de rescrip. Vbi volunt, gratiá papæ literarum expeditionem requirere, vt de illa cõstare posit. Nam de iure cõmuni gratia sub quadã tacita cõditione, si literæ expediãtur, cõcedi videtur, vt dicit Egid. in cons. 24. in 3. col. vers. & puto. &c. Nam per expeditionem forma & perfectio gratiæ datur, vt dicit decisio Rotæ. 27 titu. de rescript. in nouis. repetita per Egid. decisione 745. Et licet quo ad esse ipsius gratię scriptura non requiratur, tamen quo ad probationem necessaria est, vt dicunt communiter doct. in rubr. de constit. Et vltra ipsos ratio illius opinio

opinionis redditur per Egid.decis.609. incipi.impetrans, A
&c.Quia sola supplicatio,ex eo concludenter non probat ius alicui competere:quia fortè quãdo literæ expediri debent, Cancellariæ officiales clausulas supplicationis aliter extendẽt,vel restringẽt, & fortè super tali supplicatione literas non dabunt.quia,vt experiẽtia docet,plures supplicationes expediri non possunt:quia fortè in eis aliquæ clausulæ,quæ contra stylum sunt,ponuntur.Et ideo antequam hoc expediamus,supplicatio non videtur certitudinem continere.& propterea gratia per solam supplicationem informis per Rotam appellari solet,vt patet decis.19. de concess.præben.in nouis. Sic etiam videmus,quòd intrans possessionẽ beneficij,literis non expeditis,licet habeat supplicationẽ, omne ius perdit,vt dicit Fely.in c.veniens.in 2.col.de accus.& est tex.in extrauag.iniunctæ.A B
lias frustrà papa in cancellaria tot officiales poneret,dans illis formam per suas regulas expediendi, si sola supplicatio sine expeditione valeret,vt dicit Egid.in cõs.34 Requiritur igitur expeditio literarũ,quia per illas omne dubium tollitur,& gratia digesta,& habere totaliter perfectionem suam dicitur,vt tradit Oldr.in consi.324.incip.factum tale est.Dominus noster,&c.in 2.col.versi.quartò,circa renunciationem,&c. Nam sola supplicatio adhuc in vtero existere dicitur,donec per expeditionem literarum in mundum producatur, vt dicebat Bal.per.l.contractus.C.de fide instrum.& reassumunt Moderni Bononien.rep.rubric.C.de proba.in 13.col.facit dictum Ange.in l.bene à Zenone.C. de quadri.præscrip.de quo mentionem feci in tracta.breuium.num.4.Inde euenit,quòd Rota sepissime,temporibus meis,in pluribus causis voluit, excipientem, seu dantem de iure tertij per solam supplicationem ius clarum, neque liquidum producere, donec literæ expeditæ sint: quia in expeditione veritas concessorum discutitur. Nam aliquãdo videmus,quòd supplicatio expediri non potest. Meritò igitur Rota iudicauit,illud ius informe & cõfusum esse,adeò quod ante literarũ expeditionem plerique Doctores voluerunt non dari canonicũ titulum, saltẽ in suo esse perfecto,vt dicit Egid.decis.110.in 4.col.& decis.664.& tenet etiã Nicol.Milis quondã auditor Rotæ, in verbo gratia Apostolica.cum quibus concordat decis.458.incipien. C

D circa secundum.in nouis. Hinc est, quòd sumptum de registro supplicationum signatarum, in iudicio fidem non facit, vt dicit Egid.decis.252. Secus autem si sumptum literarum bullatarum extrahatur, vt dicitur decisi.621. in antiq. repetita in decis.681.alias secundùm titulos est decis.28. titul. de proba. Quam decis. sequitur Barthol. Belenzinus Rotæ auditor in tract.de chari.subsid.q.113.

Et ista omnia, quæ de iure cōmuni procedunt, cum dispositione istius regulæ cōcordant, quæ literarum expeditionem etiam requirit. Quod vlterius suadetur: quia regula ista, & regula 29.quæ disponit commissiones non valere, literis non expeditis, & regula 53.quę vult dispensationes etiam non valere, literis non expeditis, omnes istæ
E tres regulæ concordant in vno fine, & eandem mentis intentionem habent, vt de se patet. Et tamen Old. probat in consi.326.incipien.quòd articuli.in 2.& 3.col. versic. præsertim.& versi.item quis dubitat,&c. dictas regulas expeditionem literarum in dispensationibus requirentes, cum iure communi concordare, imo idem quod ius commune continere idem dicit Egid.consi.34.in 5.col.in fina.versic. & puto quod non, &c. Igitur & in ista regula idem dicendum erit. Pro quo optime faciunt motiua eiusdem Old.in consi,324.incipien.factum tale est,&c.in 2.col.versi.quartò renuntiationem,&c.cons.seq.incipien.thema quæstionis. & latiùs in consi.328. incip.ad idem.col 2. Ex quibus manifestè colligitur dispositionem istius regulę quandam
C conformitatem & depēdentiam à iure communi habere.

Et tamen vlterius circa præmissa aduertendum, quòd literæ tunc expeditę dicuntur, quando in plumbo sunt, iuxta c.licet, de cri.falsi.facit quod dicit Domin.ex mente Lapi in c.sicut, de præben.lib.6. Et ita in practica seruatur, vt refert Felyn.in c. ex diligenti.in fi.de simo. Et tenuit Rota in vna Salamantina parochialis, de mense Nouemb. M. D. XXXIX. coram R. P. D. Marcello Crescentiò, pro magistro Hieronymo Arze. Et licet ista literarum expeditio, ad probationem propter prędictas causas requiratur, quę in casu istius regulæ militant: tamen Moderni Vincentini in repe. rubr.de const.in 13.col. hanc regulam factam fuisse dicunt propter alias causas, quæ secundū ipsos duæ esse possunt, propter quas papa ad faciendam istam regul.motus

tus fuerit. Prima, vt falsitates quæ in supplicationibus facilius committuntur, quam in bullis, propter adpositionem manuum plurimorum officialium, vt dicit text. in l. fina. C. de codicil. Secunda ratio, ne si sola supplicatio absque literarum expeditione sufficeret, officialibus Romanæ curiæ præiudicium inferatur, qui ob eam causam bona fide officia sua à sede apostolica emerunt, vt inde emolumentum aliquod ex adpositione manuum eorundem capiant. Et secundum istas rationes aliæ regulæ cancellariæ, expeditionem literarum requirentes, regulantur. Et iustificatur decisio Egid 644. incip. si papa, &c. qui voluit gratiam per solam supplicationem factam ante literarum expeditionem ius effectuale in personā prouisi non inducere, adeò quòd si prouisus ante literas cōfectas cū sola supplicatione moreretur, aut matrimoniū contraheret, vel religionem profiteretur, nihil per eius obitū, matrimoniū, vel professionē vacaret, vt ibi per eū. Et hoc sentit Egid. decis. 69.

Tamen considerandum est, ꝙ licet prædictæ rationes veræ sint, habito respectu ad istam reg. quæ probationem requirit, quæ certitudinaliter per solam supplicationem fieri non potest, donec videatur si illa expediri possit, vt superius dixi: non tamen militant, quo ad essentiam gratiæ, quæ in sola supplicatione consistit, quia eo ipso, quòd papa dicit, Fiat gratia absq; alio adminiculo literarum facta est, vt dicit Calde. in c. quisquis. de electio. cum multis concor. quæ more suo congerit And. sicul. in ca. in nostra. in 5. col. nu. 19. de rescript. iuxta illud Lucæ cap. 1. Fiat mihi secūdum verbum tuum & inferiùs dicam, dum declarabo signaturam gratiæ factam per verbum, Fiat. Et secundum hoc illa decisio Egidij. 644. vera non erit, nec hodie in practica tenetur: sed seruatur quædam decis. 882. in antiq. incip. Nota, quòd vbi gratia est facta, &c. quæ disponit beneficium per obitum illius vacare, qui mortuus fuit, cum sola supplicatione ante confectas literas. De quo latè loquitur Io. And. post Archidia. in proœmio lib. 6. & Barb. in d. c. in nostra. Redeundo igitur ad propositum, dico, quòd regu. ista in hoc cum iure cōmuni concordat: quia de iure communi sola supplicatio indubitatam probationē iuris non inducit, propter interpretationem clausularū, quę in expeditione literarū per abbreuiatores & alios officiales fieri

D solet.Et propterea hic papa iudicibus mandat non debere iudicare iuxta formam supplicationũ.Et secundùm hoc deci. Egidij,& aliorum rectè procedunt, & rationes militant superiùs factæ per Modernos Vincentinos.

Tamen quo ad essentiam gratiæ, ista regula secundùm interpretationem communē à iure cōmuni discordat, vt etiam dixit Glossator hic,& superiùs in regula 8. Et reassumit notabiliter Soci.in consi.41.in 2.& 3.col.lib.3.Et iuxta istam interpretationem saluatur prædicta decisio 882.quę considerat ius tantùm in supplicatione consistere:quia literę non dant ius in re,nec ad rem,sed sola gratia.Et licet talis gratia secundùm aliquos informis dicatur, cùm per literas forma detur illi gratiæ : tamen illa forma formalis,

E seu essentialis non est,sed probatoria,vt dicit Geminia.in consil.106.2.col.versi.in contrarium. Requiruntur igitur literæ quo ad probationem,& quo ad executionē gratiæ & prouisionem, respectu executorum , & fulminationum processuum, vt in expectatiuis, & similibus adparet, quæ cum sola supplicatione fieri non possent.Licet etiã, ꝙ his casibus sola supplicatio sufficiat,teneat decisio Rotæ quarta,titulo de conces.præben.in antiquiori.quam dicit mirabilem Felyn.in c.eam te.col.pen.de rescript.Et hoc modo procedit etiam, quod dicunt Moder.in tract.pensionum, quæst.11.videlicet, quòd pensio imposita de consensu per solam supplicationem debetur, & transit ad successorem, etiam literis non expeditis.Imò potest agi ad cēsuras po-

F sitas in supplicatione cum ea sola , licet quando ageretur ad priuationem, ob non solutionem, literæ ad probationem requirantur,vt dicit ista regula.Et ita iudicauit Rota, & signatura in casu contingēti, vt refert Dominus Guliel. in collecta.decisionum. Quanuis etiam circa illud dictum de exactione pensionis, literis non expeditis, quòd salua conscientia fieri non posit,aliqui ex antiquis doctoribus Cancellariæ dubitauerint, vt refert Hierony.Paulus antiquus Cancellariæ apostolicæ corrector, eo.lib.qui vulgò practica Cancellariæ appellatur,vt referam in alia q. Sufficit igitur ex prædictis ostendisse reg.istam,dependentiam & similitudinem , siue quandam consonantiam cum iure communi habere.Pro quo plura scribũt Moderni Papien. repetētes tit.de cōsti.in charta si.Et vlteriùs, quid expeditio

tio literarum operetur, dicam in vna quæst. super regula de subrogandis.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, nũquid ista regula extra curiã locũ habeat? SOLVTIO. Videtur dicendum, quòd non, quia text. iste de iudicibus in Roma. curia deputatis loquitur.† Ergo contrariũ in aliis dicendum est: quia positio vnius, alterius exclusio est. l. cum prætor. cum similibus. ff. de iudi. Et isto modo argumẽtãdi vtitur Angelus in repet. l. si vacantia. colum. 6. C. de bo. vacan. & Decius in l. 1. colum. 14. de offic. eius. & alibi sæpe. Et pro ista opinione facit, quia regula. 53. quæ est isti similis, & dispẽsationes non valere disponit, nisi literis expeditis, extra curiam nõ procedit, vt aliàs tenuit Rota. Secũdum quod refert dominus Gulielmus Cassiodorus in quadã sua decisione, super regula, de infirmis resignã. &c. quæ incipit, sæpius fuit disputatum. Et Soci. in consil. 41. volu. 3. Et idem tenuit Rota die prima Iulij M. D. XXXVIII. & iterum die 8. Ianuarij M. D. XXXIX. in vna Illerden. canonicatus coram R. D. Ioanne Paulo, vbi bis tenuerunt, & concluserunt omnes Domini dictam regulam. 52. locũ non habere in dispẽsatione facta à legato extra curiam. Contrarium tamen tenet Glossator hic in secunda colum. & ad istum tex. respondet, videlicet, quòd ista verba, in Romana curia, exempli causa ponũtur, quod regulam non restringit. arg. ca. 1. ne cle. vel mona. Et pro ista opinione Glossatoris facit procœmiũ regulæ antiquæ per Nicolaũ. v. cõditæ, vbi Nicolaus hoc modo exorditur: Quia plærique litiũ strepitus dispẽdiũ amplectẽtes, frequẽter illas per signaturã, super quibus apostolicæ literæ conficiendę forent, supplicationũ exhibitiones protrahere nõ expauescunt, vt dispendiis obuietur, & litibus huiusmodi finis quãto citius imponatur. Statuit, &c. Ista sunt verba formalia procœmij illius regulæ primò conditæ, quæ generalia sunt, & militant ita extra curiam, sicut in curia, & ita etiam in simili quæstione ponderatum fuit procœmium reg. de ann. vt ibi dixi. Cum igitur ratio procœmij sit generalis, conueniens est, quòd regula generalis esse debeat.

Quid dicẽdum? Puto primã opinionem veriorem esse: quia ista regula nõ loquitur nisi de iudicibus deputatis in Romana curia, etiã si cardinales vel auditores fuerint. Er-

† Quod enim in vno cõceditur, in aliis negatur, vt etiã procurator ad solũm exequi debeat, quod procuratio emissa præscripserit. l. maritus. C. de procu. Idẽ si cui petitioni specialiter destinata est cõpẽsatio in cæteris non obiicitur. l. quod Labeo. ff. de cõpensa. & l. cùm ita. ff. de cond. & demõst. Quæ igitur propter necessitatẽ recepta sunt, nõ debẽt in argumenta trahi: vt l. quæ propter. ff. de regul. iur. vt in captiuis redimendis, ex necessitate rei sacræ alienatio permittitur: vt C. de sacrosanc. eccles. l. pen. hæc non trahit, vt indistin-

go intentionis papæ fuit, nolle regulam ligare extra curiã, aliàs si voluisset, hoc dixisset. argu. cap. ad audientiam. Et quia si contrarium diceremus, magna seruitus & longum dispendium gentibus Vltramõtanis in longinquis regionibus habitantibus imponeretur, gratias sola supplicatione ab eorum ordinariis factas, ad curiam pro expeditione bullarum mittere deberent, cum tamẽ quotidie videamus in Rota dictas gratias sine cõfectione literarum, nisi cum solo instrumento notarij, & sigillo Episcopi approbari & canonizari. Et idẽ incõueniens resultat, si gratia facta per papam nõ probaret coram ordinariis, facta recognitione per testes, nisi literis expeditis. Esset enim valde absurdũ, quòd iudicia & tribunalia ordinariorũ, secũdum istam regulam regulentur, & quòd iudicia eorũ suspendantur, vsquequo literæ in curia expediantur, cũ tamẽ ordinarij secũdum ius cõmune procedere debeant, quod literarũ expeditionẽ nõ requirit, sed solam nudã & simplicem signaturam, vt notatur in cle. dudum. §. nos enim. de sepult. & in cap. institutionis. 25. q. 2. cum aliis concord. vt superius in prima quæstione dixi, & ita in practica seruari videmus. Et quod dictũ est de ista regula, idem dicendum est de regul. 53. infrà eod. vt dictũ fuit superius. Sic etiã & de alia regula dici potest, quæ in executorialibus literarum expeditionẽ requirit, vt videlicet in executorialibus legatorum & ordinariorum non procedat. Et nunc de mense Nouemb. M. D. XXXVIII. coram eodem R. D. Ioan. Paulo in vna Lucana attentatorum parochialis filiorum Corui, hoc idem dubiũ propositum fuit. Nam papa cõmiserat causam in partibus supplicatione introclusa. & iudex in partibus protulit sententiam literis nõ expeditis: fuit dubitatum, vtrum regula ista haberet locũ. & Glossator in regula 29. tenet q͏̃ non, quia regula ista loquitur de supplicatione. & breue non est simpliciter supplicatio, sed est quid mixtũ, & ideò sub simplicibus mixtum non comprehenditur, vt in c. statutum. de elect. lib. 6. nescio tamen quid Rota tunc concluserit, quia decisioni propter aduersam valetudinem non interfui, sed ista opinio mihi placet, in qua tunc fuerunt egregij plures doctores, & secundum eam Rota paulò antea vnam causam similem deciderat coram D. Paulo Capisucco, de qua in tract. breuium. in 8. & 9. num. mentionem facio.

&c alienatio pmittatur: vt gl. d. l. quæ propter. Nam quod contra rationẽ iuris receptũ est non est producẽdum ad consequentias. l. quod cõtra. ff. de reg. iur. nisi eadem aut maior ratio esset. tũc secũdum in aliquo casu sentẽtia manifesta est, is, qui iuris dictiõi præest, ad similia procedere, atque ita ius dicere debet. l. non possunt. ff. de legib. & senatusc.

IOANN. MILL.

QVAESTIO TERTIA. A

QVAERO, an regula ista procedat quãdo ordinarius prouidit in curia de beneficiis vacant. in sua diœcesi, videlicet, vt prouisus tunc teneatur literas expedire?

SOLVTIO. Dicendum est quòd non, quia prouisio ordinarij sufficit beneficiato quo ad hoc, vt dicatur habere titulũ vigore cuius posit cũ bona conscientia beneficium posidere vt superius in quæstione proxima dictum est.

Sed maius dubiũ est, nunquid Episcopus in curia posset prouidere? Videtur quòd non, quia præsente papa, nullus potest iurisdictionem ordinariã exercere, vt dicit Archid. in cap. experientiæ. 11. q. 1. & dicam inferius. q. vlti. pro quo facit text. in l. 2. ff. de offic. procon. Sed tenendo cõtrarium B respondetur ad hoc, quòd dictum Archid. in iurisdictione contentiosa propter rationes positas in d. vlti. q. procedit, sed secus in volũtaria, prout est cõferre beneficia, quia talis iurisdictio extra diœcesim exerceri potest, vt dicit Ioan. Andr. post Ioan. Mona. in c. si beneficia. de præbend. lib. 6. & hoc tenet Innoc. in cap. quia diuersitatem. in fin. de concess. præbend. sequitur Præposi. in cap. qui aliquo. col. fin. 51. distinct. & eodem modo legatus in curia beneficia suæ prouinciæ reseruare, vel cõferre poterit, vt tenent Moder. in tract. reseruatio. in 10. q. 4. ¶ princ. & propterea non requiritur, quòd prouisus ab eo literas expediat.

Sed hoc de stylo solet modificari, secundum quod dicit Hieronym. Paulus, antiquus Cãcellariæ vicecorrector, in C illo libro, qui Practica Cancellariæ appellatur. fol. 82. vbi dicit, quòd communiter Episcopi vadunt extra vrbem ad conferendum, ad hoc, vt dicantur esse in aliena diœcesi. Sed Moder. in d. tract. referunt D. Auinionen. hoc obseruasse, quando papa in curia præsens erat: vbi verò erat absens, tunc in curia conferebat, & adiunctis istis verbis, videlicet, absente S.D.N. ab vrbe. Itaque siue vno modo, siue alio, quæstioni satisfactum est.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, an ista regula habeat locum in accessu, vel regressu, ex causa onerosa, & per viam contractus?

SOLVTIO. Hodie, quæ numeratur. 14 Martij M.D.XXXVII. in vna Hispalen. canonicatus, corã R.P.D.

D Marcello Episcopo Marsicano, per omnes Dominos, exceptis duobus, conclusum fuit, regulam istam, & aliam, de qua tunc principaliter agebatur, videlicet, quòd acceptationes super gratiis, nisi literis expeditis, non valeant, habere locum etiam in regressu.

Tamẽ prędictis obstat, quia regressus ex causa onerosa propriè gratia non dicitur: ex quo potius in quandam cõpensationẽ exhibiti beneficij concedi videtur, quàm spõtè & liberè, iuxta ea quę scribit Ias. de donatione remuneratoria in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iur. & quæ latius scribam in regula de publicandis resig. in illa quæst. an regula habeat locum in permutatione. Ad idem facit, quia videmus regulam Cancellariæ de nõ vtẽdo duabus gratiis, nõ E habere locum, quando gratiæ concessæ fuerunt ex causa onerosa, vt refert D. Guliel. Algaren. Rotam ita iudicasse.

Et ideo, vt hęc omnia elucescant, pro resolutione istorũ contrariorum considerandum est, quòd aut in iudicio petitur canonizari gratia accessus vel regressus: vel vigore dictæ gratię beneficium adiudicari petitur. Et isto casu sola supplicatio non sufficit, sed literæ expeditæ requirũtur, aliàs tam regula ista quàm regula 29. locum habebũt. Aut vero ad canonizatoriam, vel ad iudicatoriam sententiam non agitur, sed ad absolutoriam. Et isto casu sola supplicatio accessus, vel regressus sufficit. Ita in vna Redonen. parochialis sancti Hilarij, coram D. Triuultio, & in duabus aliis causis tenuit, & iudicauit Rota, prout refert D. Guliel. F in collectaneis decisionũ. tit. de re iud. Et sic etiam tempore meo, vidi in pluribus causis iudicari. Et hoc procedit etiam si actor haberet sentẽtias pro se, quia possent reuocari, cõstito de iure possessoris per solam supplicationem, etiam si illa supplicatio ius tertij concernat: quia tali casu sola supplicatio quo ad absolutoriam sufficeret, vt in dicta causa Redonen. contigit. Quia absolutoria pro quodã Iacobo possessore data fuit, qui de iure tertij per supplicationem solam dederat. Et sic sententia Triuultij canonizatoria gratiæ, si neutri, ipsius actoris reuocata fuit. Et illam D. Anto. de Mõte, qui postea cardinalis fuit, reuocauit. Et ita etiam tẽpore meo Rota iudicauit in vna Burgen. beneficiorum, coram D. Camillo de Balionibus de mense Maio. M.D.XXXII. in fauorem Francisci Pesquera, qui de supplicatione

catione iuris tertij, quo ad absolutoriã dedit. Et ista omnia A in ratione iuris consistunt: quia si actore non probante, reus, etiam si nihil producat, absolui debet. l. fina. C. de rei vend. & c. fi. de iur. iur. & decis. 1. 3. & 4. de re iud. in nouis. Tanto fortius reus absolui debet, quãdo aliquid producit. Nec obstat, quòd iurisdictio auditori non datur, nisi literis expeditis, vt in d. regula 29. Quia procedit hoc in canonizatoria, secus in absolutoria in odium molestãtis, quod fieri potest. Nam quo ad hoc iurisdictio datur: sicut pro condemnatione expensarum & damnorum iudici ex rescripto nullo iurisdictio tribuitur, vt tradit Abb. in c. dilectus. el. 3. de præbend. & Moder. in cap. fin. de rescript. & in cap. dispendia. eod. titu. lib. 6. B

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula ista habeat locum quando agitur possessorio?

SOLVTIO. Generalitas verborum eius innuit quòd sic, tamẽ contrarium sæpe in Rota fuit tentum: quia agenti spoliato colorem tituli per solam supplicationem probare sufficit. Imò sola prouisio subexecutoris ꝓ colore sufficit, vt dicit Egid. decis. 573. incipien. spoliatus. Vel etiam sola prouisio, siue collatio vicarij Episcopi, vt dicit idem Egid. decis. 50. incipiẽ. si petens. A fortiori igitur gratia signata per papã sufficiat, de cuius potestate nemo dubitat. Imò confessio tituli aduersarij expoliato pro colore C sufficit, vt tenet Felyn. in cap. olim. colum. 6. versicu. limita secundo. de rescript. & Philip. Francisc. in cap. ad decimas. colum. 9. de restit. spol. & in cap. 1. colum. 4. de eo, qui mit. in pos. lib. 6. Præpos. in cap. 1. & col. 13. q. 1. & in cap. porrò. col. 4. de diuor. Et hãc opinionem tenet, & seruat Rota, vt paret in decis. 19. de rest. spol. in no. Ratio est, qa possessio canonicè per solam supplicationem signatam & dotatam capi potest. Nec reperitur, nisi in consistorialibus requiri literas, per extrauag. iniunctæ. tit. de elect. cum aliàs de iure communi, etiam sine illis sola supplicatio sufficiebat. Et ita intelligi debent, quæ scribit Fely. in cap. veniens. col. 2. de accusat. Nam vt superius in 1. q. dictum fuit, gratia principis per solam signaturam recipit esse. Et literæ solum in ista regula ad probationem, prout de iure cõmuni, requiruntur vt tradit Abb. col. fi. & alij in c. in nostra. de rescript.

D Hinc videmus, quòd dispensatio ad duo incõpatibilia per solam supplicationem sortitur effectum, non obstante regula 53. quæ disponit dispensationem non suffragari, nisi literis expeditis, vt dicit Glossator in regu. 13. colum. fina. Et tenuit Rota in vna Illerden. Archidiaconatus corã D. Staphileo, de mense Ianuario M. D X X V I. in qua fuit conclusum in fauorem Ioan. Beltrandi, dispensationẽ ad duo incompatibilia sustineri posse per solã supplicationẽ, cuius vigore d. Ioannes obtinuit, & dicta beneficia possedit. Et hoc quando nõ agitur super dictis beneficiis incompatibilibus iam obtentis, sed super alio beneficio postea acquirendo. Nam in casu prædicto dictus Ioãnes postquam vigore dispensationis obtinuerat, & possederat plura in-
E compatibilia, acquisiuit postea dictum Archidiaconatum Illerden. alius illum impetrauit sub prætextu, quòd dictus Ioannes possederat plura incompatibilia cũ sola supplicatione literis non expeditis. Et sic quòd erat effectus inhabilis, quo ab obtinendũ, Rota conclusit, vt dixi, hoc casu regulam nõ obstare, quia sola supplicatio sufficiebat ad excusandam inhabilitatẽ beneficiorum acquirendorum, secus si ageretur super acquisitis & possessis, cum sola supplicatione. Et eo etiam casu sufficeret secundũ Rotam, ante sententiã dispẽsationem expedire, non obstante, quòd tempore litis motæ literæ expeditæ non fuissent, quia sic illi regulæ 53. satisfactum esset. Ita latè refert tenuisse Rotã Domin. Guliel. in collectaneis decisio. Vbi longo verborũ
F ambitu hoc discutit, vt ibi videri potest. Si igitur quæ in proxima decisione dicta sunt, quãdo agitur petitorio procedunt, à fortiori hìc, vbi possessorio agitur. Et ista dubitatio quo ad istam regulam satis resoluta videtur.

Sed magis huic difficultati obstat regula 29. quę cõmissionẽ causæ nõ valere, nisi literis expeditis disponit. Vnde ex quo absolutè regula illa loquitur de commissione causæ intelligi potest, siue sit causa possessorij, siue petitorij. Quia verba indiffinitè prolata omnẽ casum cõprehẽdunt, nisi excipiatur. c. 2. de coniug. lepro. & c. 1. de cõstit. Tamẽ quia in causa possessorij de canonizatoria, neq; de adiudicatoria nõ agitur, sed de tollenda molestia illata. Per quod quidem remedium, nihil expoliato de nouo tribuitur, sed tantũ in eo statu, in quo prius erat, cõseruatur. Voluit Rota in

ta in odium spoliantiũ vtranq; regulam locũ non habere, A
quando ageretur spolio,& sic possessorio. Et ita D. Guliel.
super illa regula.29. Rotam in pluribus causis ita tenuisse
& iudicasse refert. Nam si rei sæpissime in Rota cum sola
supplicatione pro cõseruanda eorũ possessione absoluun
tur, à fortiori expoliati ad prius habita, cum sola supplica-
tione restitui debent. Quia sufficit illa supplicatio sola pro
colore tituli. Sicut etiam sufficit supplicatio nouæ proui-
sionis ad supplendũ defectum publicationis per regulam
requisitæ, vt iudicauit Rota coram Domino Casiodoro
in vna Caurien. canonicatus & præbendæ, vt ipse idem re-
fert in quadam decisione. Et sic semper Rota omnes regu-
las requirentes literarum expeditionem in petitorio, non
autem in possessorio procedere intellexit, vbi gratia ca- B
nonizari non petitur, seu supplicatio quæ tantũ pro colo-
re tituli producitur. Hinc est, quòd quando de titulo be-
neficij non agitur, sed de possessione, leuiores & summa-
riæ sufficiunt, vt dicit Egid. decis.50.& 99. Et defectus pro-
prietatis nõ attenditur. Hinc voluit Rota, quòd agẽti spo-
lio nõ obstaret notorius defectus iuris, cõtra dictũ Innoc.
in c. constitutus. de fil. presbyte. Et ita de mense Ianuario
M. D. XIX. refert se in prædictis pronuntiasse in vna Lausa
nen. D. Guliel. Casiodorus in quadam decisione, quam
sententiã confirmauit. R. P. D. Paulus, vt ibi latius refert.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, quæ differentia est inter istam regulam, &
illam positam, num.53. quæ disponit, dispensationes C
non suffragari, nisi literis expeditis?

SOLVTIO. Ista regula iudicem respicit, adeò, quòd si
tempore commissionis literæ expeditæ non sunt, gratia
non valet, nec sentẽtia, quia respicit initium iurisdictionis,
quæ per istam regulam tollitur, nisi forma in eo contenta
seruetur. Sed in regula 53. respectus ad possessionem, & ad
actum extraiudicialem habetur. Ideo sufficit, quòd ante
sententiam literæ dispensationis expediantur, quia regula
illa ad iudicem non dirigitur. Et ita iudicauit Rota in illa
Illerden. Archidiaconatus, de qua suprà in proxima quæ-
stione mentionem feci.

Pro quorum intelligẽtia est vlterius aduertẽdum, quòd
plures sunt regulæ cancellariæ requirentes literarum ex-

D peditionem. Prima est ista quæ iudicibus legem imponit, ne secundũ tenorem supplicationum iudicare debeãt, nisi literis expeditis. Et ista regula, vt dixi, concernit iudicem. Alia regula est inferius posita. nume. 29. quæ omnes commissiones factas super concessionibus beneficiorum, nisi super illis prius literæ sint confectæ annullat. Et illa regula etiam ad iudicẽ dirigitur, adeò, quòd in vtraq; iurisdictio sub modo datur. Et ad euitandum pœnam istarum regularum, aliquæ cautelæ per practicos curiales inuentæ sunt, quas latissimè inferius in 16. quæst. referam, dum exceptionem istius regulæ examinabo, vbi sumpta occasione aliquid de signatura gratiæ & iustitiæ ponam. & istæ duæ regulæ iudiciales sunt, & ideo sunt de dandis. Tertia regula

E est, quæ est ordine 37. etiam literarum expeditionẽ requirens, videlicet, quando religiosi aliquod beneficiũ ad nutum irreuocabile petunt, & ista regula potius literarũ expeditores q̃ iudicem cõcernit, ideo de dandis nõ est, quia circa modum expediẽdi versatur. Quarta regula est, nu. 69. quæ in sequestris & remissoriis literarum expeditionẽ requirit, & ista regula propter continuas derogationes non est alicuius momenti, quia nunquam vidi remissorias mitti per literas plumbatas, quãuis longo tempore fuerim in Rota. Sola igitur commissione illi regulę per Vicecancellarium derogatur, & certè deleri deberet, ne membranas occuparet, quia etiam pro tam modica re, prout est sequestrum, & similia, non est honestum requiri literarum expe-

F ditionem, cum iam supérq; satis litigantes in litibus prosequendis exponunt. Quinta regula est, quòd nullæ pensiones soluantur, nisi literis expeditis: de qua mentionem facit vulgatus liber Prouinciale ecclesiarũ. fol. 45. & Glossator hic col. fin. Sed istam regulam hodie non habemus, quia partes vt plurimum supplicationi consentiunt, & se obligant, etiam literis non expeditis, pensionem soluere. Sexta regula est quæ fuit antiqua, & per Modernos pontifices renouata, quòd acceptationes super gratiis expectatiuis nõ valeant, nisi literis cõfectis. Et isti regulæ aliquando derogatur, præsertim in reseruationibus & mandatis cõcessis qualificatis personis: sed in expectatiuis rarissimè conceditur, & tunc ad partẽ. Et ista regula ex quo concernit gratiam, licet principaliter ad iudicẽ non dirigatur, tamen

men in quandam consequentiam impeditur eius iurisdi- A
ctio, ne possit canonizare talem gratiam, nisi expeditis literis. Quanuis posset dici, hoc iam videri prouisum per istam regulam, & 29. Ex quarum verbis iste casus comprehendi videtur. Itaq; regula illa frustratoria est.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an regula ista procedat in gratia reualidatoria, seu, perinde valere, vt videlicet in eis expeditio requiratur, sicut in principali gratia?

SOLVTIO. Videtur quòd nõ, per ea quæ in illa quæstione de accessu & regressu dicta fuerunt. Et quia regula loquens de expeditione literarum, de literis primæ gratiæ: non reualidatoriæ & secundariæ intelligi debet. arg. l. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. signi. Et ita in simili Rota te- B
nuit, regulam de publicandis resignationibus habere locũ in prima tantum resignatione, non in secunda, vt ibi dixi. Præterea, quia ista gratia perinde valere, differt à prima gratia nomine & effectu. Nomine, quia ista dicitur perinde valere. Prima verò prouisio dicitur: Et sic ex diuersitate nominum diuersitas quoque effectuum arguitur. vulg. l. si idem. C. de codicil. Et hoc etiam apparet, quia ista gratia accessoria est, prima verò principalis. Et sic apparent in effectu diuersæ. Dispositio igitur loquens in vno casu, non debet habere locum in diuerso. cap. susceptum. de rescript. lib. 6. cum similibus.

Tamen istis non obstan. breuiter concludendum est cõtrarium, videlicet, regulã habere locum in similibus gratiis reualidatoriis, seu perinde valere, vt tenet expresse Fel. hic C
in apostillis, nullam rationẽ assignans. Sed ratio esse potest: Quia quãdo quis vti vult gratia reualidatoria, seu perinde valere, signũ est quòd sine illa principalis gratia sustineri non potest, nec virtute illius potest agi, nec beneficiũ acceptari. Tota igitur virtus infunditur in dictam gratiam reualidatoriam. Ergo debet iudicari ista gratia principalis, quia subintrat locum illius in virtute & effectu. Ideo subrogatus sortitur naturam illius, in cuius locum subrogatur cum omnibus qualitatibus suis, vt in cap. ecclesia. vt lit. penden. cum vulg. De quibus per Rom. in cõsil. 56. qua ergo ratione dicimus in primis literis expeditionẽ requiri, ita & in istis secundis reualidatoriis. Et ita tenebant quidã

D docto.tempore Sixti, vt inuenio adnotatum in memorialibus Octauiani de Cessa, aduocati curiosissimi. Et ita etiam pro ista parte consuluit Io. Aliosius Tuscanus doctor Mediolanensis aduocatus, & postea auditor cameræ in causa Nancten.parochialis S.Michaëlis, tunc pendente, vt apparet in 2.vol.suorum consi.fol.142. Vbi tenuit, quòd quãdo gratia expectatiua est nulla, non potest acceptare vigore gratiæ, perinde valere, nisi sit bulla dictæ gratiæ reualidatoriæ expedita. pro quo faciunt ea quę in simili quæst. dicã in reg. de annali.q.28. Præterea, quia istæ similes gratiæ reualidatoriæ, seu perinde valere videntur productæ ad similitudinem quarundam contignationũ, siue pessulorũ. quę in ædificiis infirmis iam ruinã minantib. apponuntur sustenta-
E tionis gratia. Quo casu idem iudicamus de tali additamento, quod de ipsa re cui additur. cap.fi.§.si autem.de cõcess. præb.lib.6.& c.quia circa. de priuilegiis. Nã per tales gratias ius amissum restauratur, & per eas aliquid de nouo inducitur. Et ob eam causam reualidatio vim nouæ prouisionis censetur habere, vt dicit Egid.decis.635. Ergo omnes qualitates quæ requiruntur in prima gratia, debent necessario obseruari in ista, vt tradit Roma.in consil.383.incip. in proposito, &c.colum.1.& ideo voluit Bart.in l.iurisgentium.§.adeò.ff de pact.quòd eadem solennitas requiritur in actu reformando, quæ in actu constituendo requiritur. Et breuiter pro ista opinione est decisio in terminis propriis Geminiani in consil.128. incipien.factum tale est.in
F 2.columm.& decis.Egidij. 746. Secundum quas in secunda instãtia iudicauit Rota in vna Corosopiten. coram Domi. Guliel.Casiodoro Episcopo Algaren. de mense Ianuario M.D.XX. confirmando sententiam Domini Camilli latam de mense Iulio. M.D.XIX. vt ipse idem in quadam decisione posita in reportatis regulæ de idiomate, latius refert. Et secundum illud consilium Gemi. ita etiam fuit iudicatum tempore meo in vna Lunen. Sarsanen. parochialium, coram D. Nicolao Piccolomineo de mense Aprili M.D. XXXIII. Et ista omnia procedunt, quando prima gratia quæ absque ista reualidatoria redderetur inefficax, vel nulla non petitur canonizari, sed gratia perinde valere. Secus verò quando prima gratia validata peteretur tantum canonizari. Itaque perinde valere productus fuit

fuit in causa solummodo ad adiuuandum aliquam qualita- A
tem primæ gratiæ, quæ qualitas non petitur canonizari:
quia tali casu sufficit supplicatio, vt fuit tentum in vna Le-
gionen. parochialis de Villapicinin. coram me in fauorem
D. Io. de Angiano contra Ferdinandũ. Et nouissiuimè die
27. Nouemb. M. D. XXXVIII. idem conclusit Rota in vna
Gienen. parochialis sancti Micha. coram R. P. D. Petro
Vortio Episcopo Aquē. Dum ibi petitum fuerat canoniza-
ri gratiam Papæ contra statutum quo cauebatur nulli pro-
uideri debere de beneficio curato, nisi sacerdoti qui per
annum celebrasset. Nam fuit pro parte prouisi allegatum
statutum, prædictum papam non ligare, & dum ex aduer-
so replicaretur, papam illud confirmasse, & producta fuit
supplicatio confirmationis, fuit datum de ista reg. & quia B
non petitum fuerat illam supplicationem canonizari, dixit
Rota regulæ non esse locum. Et secũdum istam distinctio-
nem reducẽdi sunt illi tres casus, quos in hac materia gra-
tiæ reualidatoriæ distinguit Fely. in capitu. in nostra. in 17.
corr. de rescript.

Secundò limitatur prędictam conclusionem procedere,
quando gratia perinde valere facit corpus de per se: & post
primam gratiã impetrata fuit. Secus si simul cũ gratia prin-
cipali nota fuit, quia tali casu regulæ expeditionem litera-
rum requirentes, non haberent locũ in tali gratia, sed suffi-
ceret expedire principalem gratiam, vt conclusit Rota in
vna Gienen. canonicatus, & præbẽ. coram. D. Io. Vanulio,
vt latissimè idem Do. Guliel. refert in d. decisione, vt ibi vi- C
deri potest, postquã illæ decisiones iam per manus omniũ
versantur. Et hoc idem iudicatũ fuisse refert idẽ D. Guliel.
in vna alia decisione posita sub regula. 53. incipiẽ. verũ pro-
uisio. vbi dicit Do. Hugonem de Spina ita pronuntiasse de
anno. M. D. XIIII. Nam omnes Domini, vno excepto, te-
nuerunt regulam non procedere quando simul cum proui
sione esset dispẽsatio: secus si separatè per rationes & mo-
tiua, de quibus ibi latè per eum. Et ita pro ista parte repe-
rio tempore Sixti Ioan. Alios. Tuscanum Mediolanen. ad-
uocatum consuluisse, qui postea propter eius doctrinam
factus est auditor camerę, in consi. incip. Cõstat, quod Do-
minicus, &c. reddito in causa Tullen. posito in primo vol.
suorum consi. fol. 17.

D QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an regula iſta de iudicibus loquẽs in arbitris locum habeat?

SOLVTIO. Verba regulæ innuunt quòd nõ, quia de iudicibus in Rom. cur. à papa deputatis loquitur. Sed arbitri vel arbitratores non ſunt huiuſmodi, quia à partibus deputantur. Igitur, &c.

Pro parte cõtraria facit, quia arbitri ad inſtar iudicum ſunt vt in l.1.ff. de arb. Hinc videmus, quod diſpoſitio. c. ſtatutum. de reſcrip. lib. 6. quæ loquitur de iudicibus, in arbitris procedit, vt not. Domi. in c. legitima. in 3. col. ver. in fi. glo. de appel. lib. 6. Præterea, quia huiuſmodi arbitri in poteſtate eorũ procuratorib. aſsimilari vidẽtur, vel executo-
E ribus meri facti. Sed cõſtat tales non poſſe actus, ad quos deputati ſunt, exequi ſine literis, dummodo in veritate ſint tales, vt probant plures deciſiones cumulatæ per Fel. in c. ſciſcitatus, in ver. oportet. de reſcri. igitur nec iſti poterũt.

Breuiter concludendo, diſtinguo ſic, quòd aut arbitri dantur à papa, vel ab eo qui poteſtatem habet, cum facultate cognoſcendi, decidendi & beneficium adiudicandi, & tali caſu, quia iſti de titulo beneficij cognoſcere, & titulum canonizare & adiudicare poſſunt, ideo in eis diſpoſitio iſtius regulæ procedet. Quia in effectu tales erũt ſicut arbitri iuris, qui iudices delegati appellantur, in l. iudices. C. de iudi. & in c. ab arbitro. de offic. deleg. Aut verò à partibus dantur, & quia priuati iuriſdictionẽ tribuere nõ poſ-
F ſunt, vulg. l. priuatorum. C. de iuriſdi. omn. iud. tum etiam quia cauſa beneficialis in arbitros reſpectu adiudicationis tituli compromitti non poteſt, vt tradit Collecta. in ca. forus. in 4. col. verſi. ſed quod antiquo. de verbo. ſignifi. Ideo in iſtis regula non procedet. Nec obſtat, quòd arbitri ſunt ad inſtar iudicum, quia ad illud dictum. d. l. 1. reſpondet latiſsimè Lanfranc. in tracta. arbitro. q. 35. & Socin. infinitas differentias cumulat in tracta. fallentia. regula. 27. & d. l. 1. potius videtur procedere in arbitris iuris, iuxta ea quæ dicit Soci. in regula 17. eo. tract. dixi. & in §. omnium. inſtitu. de actio.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, an iſta regula procedat quando agitur ſuper Epiſcopatibus?

SOLVTIO. Rom. in consi. 340. incipi. circa primum, &c. in secundo dubio, tenet, regulam istam, vel similes de expeditione literarum loquentes in episcopatibus locū non habere, quia sub verbis generalibus non comprehenduntur ecclesiæ cathedrales, vt in c. dilectus. de conces. præbē. quia propter excellentiam earum requiritur, quòd de illis in constitutione specialis mentio fiat, vt patet per gloss. in cap. 2. de præbend. lib. 6. cum similibus, vt ibi per eum. A

Sed prædictis non obstantibus contrariū firmius esse videtur. Nam verba regulæ generalia sunt, & omnes quos non excipit, comprehendit. capi. 1. de constitutio. & in capit. 1. de censi. Præsertim quando constitutio in commodo animæ fundatur, prout ista quæ ad tollendas fraudes processit, & concursum iuris communis habet, vt superius in prima quæstione dixi, quam in præiudicium animę seruare non intendit, adeò, quòd antiqui illi Cancellarię doctores in illo vulgato libro, qui inscribitur Practica Cancellariæ, fo. 48. voluerunt, ꝙ vtens effectu gratiæ, literis non expeditis, non tutus esset in foro cōscientiæ. arg. eorum, quæ notat Innocen. in cap. quia plærique. de immu. eccle. Ratio est, quia ex quo gratia à mente papæ dependet, & ille non vult, quòd gratiatus gratia vtatur, nisi in literis expeditis. Contrauenire voluntati superioris mortale peccatum est. c. si quis. de ma. & obe. Quia papa sub illa tacita conditione gratiam concedere videtur, quatenus literæ expediantur. Cum igitur hoc animam concernat: cōcludendum est, Episcopos & Cardinales comprehendi, & sic per cōsequēs ecclesias cathedrales: quia à constitutione concernēte animam nulla persona excluditur, vt latissimè dixi in reg. de infir. resig. q. 1. Et ista opinio manifestè probatur per extraua. iniūctæ. positam in tit. de elect. quę expresse de ecclesiis cathedralibus disponit, quarum promotiones non valere voluit, nisi literæ expedirentur. De qua Abb. & cæteri Moder. latius in c. in nostra. de rescrip. loquūtur, & idē Abb. in cap. qualiter. in prin. de elect. & Fely. in c. eā te. col. 3. de rescri. vt latius dixi in rub. eo. tit. lib. 6. Ex quibus oībus apparet opi. Rom. in d. cōs. 340. nō esse verā. Et ista magis ex cō suetudine & stylo hodierno corroborātur, quo videmꝰ Episcopatus nō cōcedi per supplicationem, nisi per literas expeditas, præcedēte ꝓmotione cōsistoriali, & hoc propter

(margin letters: B beside "cessit, & concursum..."; C beside "Episcopos & Cardinales...")

D annatam quæ ex literis ſoluitur. Et iſta opi. clarè probatur in d. extrauag. iniunctæ quæ prohibet Epiſ. vel ſuperiores, aut alios quoſcunq; Abbates, priores, &c. recipi ad poſſeſſionem eccleſiarum, vel monaſteriorum, abſq; literis expeditis, de qua extrauag. mentionem facit Abb. in c. qualiter. de elect. Et Clemens 7. etiam per regulam ſuam ſtatuit, fidem ſupplicationibus in beneficiis conſiſtorialibus nõ dari, nec per eas alicui prouiſum cenſeri, niſi cedula conſiſtorialis iuxta illius datam fieret, de qua regula ego mẽtionẽ facio in tract. breuiũ. nu. 9. Sic itaq; opin. Ro. nõ videtur vera. Nec obſtat, ꝙ in generali diſpoſitione nõ cõprehendũtur Epiſ. quia illud eſt verũ niſi prius in conſtitutione antiqua de illis mentio fieret, prout in d. extrauagan. iniunctæ.
E Nam regula iſta ſimpliciter loquens, ab illa impetrationem capere debet, iuxta l. nam & poſteriores. ff. de legib.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, nunquid ſatisfactum ſit iſti regulæ, ſi literæ expeditæ reperiantur, cum aliquibus defectibus ſubreptionis?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ expeditio literarũ valida requiritur, ex eo, quia regula de expeditione loquitur. Ergo in dubio de valida intelligi debet, per ea quæ tradit Abb. in ca. Cumana. per illum text. de elect. & Moder. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. quia verba cum affectu ſunt intelligenda. capit. relatum. de cle. non reſid.

Breuiter iſtis non obſtantibus, Rota cõtrariũ determina
F uit in vna Coroſpiten. parochialis, corã D. Guliel. Algarẽ. de menſe Iulio M. D. XIX. vt ipſe refert in quadam deciſione, quã poſuit ſuper regula de idiomate, vbi dicit, ꝙ etiam ſi literæ ſint expeditæ cum mille defectibus, ſatisfactum erit regulæ: quia cũ ſit pœnalis & burſalis, quomodocunq; ſatisfactũ fuerit, ſufficit. Tamen iſta ratio mihi non placet, quia ex quo regula, vt dixi, ſimpliciter expeditionẽ requirit, de valida intelligi debet: quia expeditio nulla & inefficax perinde eſt, ac ſi non ſit in rerũ natura. c. inter. de trãſla. epiſcop. & tradunt Moder. in authẽ. ſed nouo iure. C. de ſerui. fug. Nã vt dicit Alex. in cõſi. 215. inci. viſis probationibus in 1. col. 2. li. bulla imperfecta. & vitioſa non dicitur propriè bulla, alleg. inter cętera. l. Polla. C. de iis quib. vt indig. cum aliis, vt ibi per eum. Et quia videmus, ꝙ iudex nõ recipit in

pit iurisdictioné, nisi literis expeditis, vt est decis.17.tit.de A
conces.præb.in no. Et est de hoc regula clara infrà.nu.19.
Vnde sicut per rescrip.nullũ regulariter iurisdictio non datur, vt notatur in c.ex tenore. & in c.fi.de rescrip.ita neque per literas defectuosas & subreptitias regulæ satisfactũ videtur. Nõ obstat decisio facta in illa Corospité. quia decisio illa loquitur quãdo post bullam defectuose expeditam produceretur aliqua gratia, si neutri vel perinde valere, sanãs eã: secus si nihil horũ interuenisset. Et ita tentum fuit.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, an ista regula procedat in gratiis motu proprio?

SOLVTIO Verba regulę ibi, supplicationũ signatarũ. & ibi, quibusuis impetrationib', innuũt regulã nõ habere locũ in gratiis motu proprio, quæ propriè dici supplicationes, nec impetrationes nõ possunt. Quia supplicatio propriè dicitur illa, quæ ad instantiã partis fit, vt notat Inno.in c.ex literis. in verbo supplicauit. de resti.in integ. & est text.in l.j.C.de peti.bonorũ sub.lib,10.tradunt doct.in l.j.ff.quod quisq; iuris. & in §.Gregoriana supplicauit.in auth.de nõ elig.secũ.nub.& in c.fi.de rescri.cũ vulgaribus. B

Tamen concludẽdo breuiter veritatẽ, contrariũ est de iure verius, quia in primis illud meminisse oportet regulã istam dependentiã, cõcursum & similitudinem cũ iure cõmuni habere, vt latius superius in prima quæst.dixi.& per cõsequens fauorabilis cẽsenda est, & ideò latissimè extendi debet. Præterea commodũ animæ cõcernit, vt superius C
in illa quæstione, nunquid comprehendat Episcopatus & ecclesias cathedrales, dixi.& sic isto etiam respectu regula ista fauorabilis & extendenda est, iuxta tradita per Bart.& alios in authent.sacramenta puberum.C. si aduer.vend.& dixi in 1.q.regulæ de infirmis resignantibus.

Ex quibus infertur, ꝙ cũ in gratiis motu ꝓprio eadẽ ratio regulæ militet, dispositio ad illã extẽdi debet: quinimo si ponderẽtur verba regulæ, casum istũ cõprehendũt, vt ex illis verbis regulæ, cõcessionib', &c. apparet, quod verbũ ad motũ ꝓpriũ de necessitate referri debet, vt singula singulis referãtur. Nã superi' loquitur regula de supplicationibus & impetrationibus, & deinde de concessionibus, vt ex hoc manifestè deprehendamus, regulam omnia cõpre-

D hendere velle. Sed esto, quòd illud verbū cōcessionibus in regula positum non esset, ex aliis ista opinio sustineri potest, quia certum est, ꝙ quando mens & ratio regulę, casui de quo quæritur, conueniunt, & adaptantur dicendū est, cōstitutionem illum casum comprehendere. l. si ancilla. ff. de lega. 1. cū similibus. Et ratio quæ in regula consideratur, finalis censetur. l. milites. ff. de re milit. l. iis solis. C. de reuo. don. Sed vltra alias rationes superius in aliis quæstionibus dictas, quæ optimè quadrant in isto casu, alia ratio quæ in regula consideratur omnino istū casum includit. Ratio igitur quæ hîc in regula considerari potest, est, ne per varias disceptatiōes, quæ super extēsionib. & coarctationib⁹ verborū gratiæ in sola supplicatione consistentibus, lites lon-
E gius propagentur. Ista ratio quæ ex dictis Egidij. deci. 609. incipiē. impetrans, &c. colligitur, in gratiis motu proprio militat. Igitur dicendū est regulam illam comprehendere.

Non obstat, ꝙ supplicationes non dicūtur gratiæ motu proprio: quia respondetur, verum esse, propriè loquendo. Sed secundum communem vsum loquendi, omnes gratiæ tam ad instantiam partium impetratæ, quàm motu proprio concessæ, supplicationes appellantur. Et iste communis vsus loquendi attendi debet, qui præfertur proprió significatui. leg. Labeo. §. idem Tubero. ff. de supel. leg. l. librorum. §. quod tamen Cassius. ff. de leg. 3. l. cum de lanionis. §. asinam. ff. de fun. instru. cum concor. de quibus Alexand. & cæteri scribunt in rubrica. ff. de ope. no. nun. Præ-
F sertim quando cum communi vsu ratio & mens regulę cōcurrunt, quæ regulam vltra vim verborum extendere videntur. l. licet orationis. C. de excusa. tuto. l. credendum. §. 1. ff. qui pet. tut. l. scire. §. oportet. ff. de excusa. tut. Maximè etiam, ꝙ antequam ista regula condita esset. hæc opinio de iure communi approbata videtur, videlicet, ꝙ supplicationibus de registro sumptis fides non detur, nisi literæ expediantur, vt tenet Egi. decis. 252. incip. sumptum de registro. Et est decis. in antiq. 621. incip. nota sumptum. repetita decis. 681. quam sequitur Bart. de Belenzi. quondam celebris Rotæ auditor, in tract. de chari. subsid. q. 113. quæ quidem decisiones differentiā non faciunt inter gratias motu proprio, vel ad petitionem concessas. Nam ad probandū gratiam principis requiruntur literæ, & probatio cum bulla. l. sacri

ſacri affatus.C.de diuer.reſcrip.l.probatorias.C.de diuer. A offic.lib.12.tenet Archidia.& Ioan.Andr.in proœ.lib. 6.& idem Innoc.& Ioan.And.in c.1.de lit.conteſt.eo.lib.Ang. in l.bene à Zenone.C.de quad.præſcrip.cum concord.vt dixi ſuperiùs q.1. Et ita in indiuiduo reperio conſuluiſſe Paul.Pontanum,quondam egregium aduocatum,in cauſa Salamantina parochialis de Amatas,incip.primum dubium,&c.per alias rationes,quas non curo referre.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, an regula iſta locum habeat in nominato à patrono,qui nouā prouiſionem obtinuit, & committit cauſam literis non expeditis?

SOLVTIO. Iſte caſus propoſitus fuit per R.P.D.Ioan. Clerici epiſcopum Maceraten.de menſe Iunio, M.D.XXXVIII. in vna Aurien. parochialis de Archos, in qua nihil deciſum fuit:ſed mihi videtur dicendum, regulam ita demum locum habere,ſi talis nominatus eſt actor, & nouā prouiſionem canonizari petit, quæ expeditionem requirit,& in hoc dubium non eſt. Sed quando noua prouiſio ad maiorem cautelā,& non ex neceſsitate impetrata fuit, & nominatus non petit eam canonizari, ſed ſolam nominationem,tunc putarem regulæ iſti locum non eſſe: tum quia ratio regulæ ceſſat, tum etiam quia verba eiuſdem regulæ huic caſui non conueniunt: quæ de impetrationibus & conceſsionibus in ſignatura papæ factis loquuntur.Et hoc etiam clariùs oſtēdit reg.29.infrà eo.Plura hîc pro & contrà dici poſſent,ſed quia cauſa pendet,ſubſiſto. C

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, nunquid in caſu, in quo gratia papæ deperdita eſt, & eius tenor probatur, iuxta cap.cùm olim.de priuileg.ſit locus iſti regulæ?

SOLVTIO. Fely.& alij Mod.repetentes tit.de conſtit. dicunt,hoc caſu gratiam papę per teſtes probari poſſe,licet vbi poſſet probari per literas,communis opin.ſit,non teſtium probationem admitti.Itaque videtur, ꝙ iſto caſu neceſsitas & difficultas probationis literarum licitum faciat,quod aliâs nō eſſet,iuxta tex.in ca.quod non eſt licitum.de reg.iur.Et ideo non immeritò dubitatur:nunquid iſta probatio ſufficeret iudici ad effectum iſtius regulæ? Putarem,quòd non,niſi in commiſsione papę hoc narre-

D tur: quia auditor hoc casu non posset certam gratiam canonizare, ex quo illam in registro productam non vidit. Et ideo narratio casus, seu amissionis gratiæ facta papæ sufficeret, cum derogatione istius regulæ, cui per solam scientiam papæ non derogatur sine speciali clausula derogationis, vt tenet Rota, & latissimè in procem. regularum q.5. dixi. Et isto modo huic necessitati subuenietur.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, nunquid regula 53. quæ de dispensationibus loquitur, locum habeat, quando quis vult vti gratia absque literis expeditis in foro conscientiæ tantum?

SOLVTIO. Abb. in cle. dudũ. in fi. de sepul. dicit q̧ sic: E quia communis opinio, quę habet gratiam papę non suffragari, literis non expeditis, non habet locũ in foro conscientię. & ita Ab. sequuntur omnes Mod. in rub. de cõsti.

Sed aduertendum est, q̧ contra hoc est decisio in terminis cuiusdã antiqui doctoris & practici, videlicet, Hieronymi Pauli, literarum apostolicarum vicecorrectoris, in illo libro, qui Praxis Cancellariæ inscribitur. fo. 48. ver. vbi papa concedit, &c. Vbi expressè tenet, q̧ vtentes gratia papæ, literis non expeditis, tuti non sunt secundum Theologos in foro cõscientiæ. Et rationem satis concludentem assignat: quia papa quando concedit gratiam, illam, sub tacita conditione concedere videtur, quatenus literæ inde expediantur, & mens sua & intentio talis præ- F sumitur, ne gratia, nisi fuerit expedita, suffragetur. Ex qua conclusione infert, q̧ salua conscientia quis soluere non posset, aut pensioné recipere, literis non expeditis, etiam si partes hoc vellent, ex quo regula hoc disponit, quia cõsensus partium vltra mentem papæ operari non potest. Qui quidem papa in hoc casu vult, q̧ ad effectum pensionis, gratiæ literæ expediantur. Nam per signaturam papa gratiam facere censetur, iuxta stylum per Cancellariam limitandum seu declarandum, vt dicit quædam deci. Egid. 618. qui stylus habet gratiam papæ esse informem, & non claram, nisi literæ expediantur: quia aliàs gratia suum esse non habet. Et idem dicit prædictus doctor in omni casu, in quo esset de voluntate papæ tacita vel expressa, q̧ literę expedirentur: quia ante expeditionem gratia sine peccato

cato vti non posset, vt est in omnibus cõmissionibus gra A
tiosis habentibus clausulam vocatis, &c. & in dispensationibus super irregularitate, & aliis similibus. In quibus vtentes dictis gratiis, sine literis in conscientia tuti non sunt, & ad fructuum restitutionem cameræ tenentur. Et ibi plures Theologos, & rationes pro & contrà allegat, vt ibi latiùs per eum. Ex quibus omnibus colligitur conclusio, ꝙ ista regula etiam in foro conscientiæ locum habebit: quia factum contra mentem papæ, imò contra expressam prohibitionem, de qua hîc, ædificat ad gehennam, vt dicit tex. cap. si quis. de maior. & obed. cum vulga.

Breuiter prædictis non obstantibus, prima opinio mihi verior videtur. Pro qua aduertendum est, ꝙ forus conscientiæ non est alligatus apicibus iuris, nec strepitui iudiciorum, vt dicit Archi. in c. scriptum. 6. q. 3. commendat B
Decius in cap. cùm dilecta. ad fi. gl. in ver. procuratricem. de confir. vtil. ad idem facit tex. in l. 2 ibi, sed ex conscientia, quem ad hoc ibi not. Bal. C. de fideicom. In quo foro nihil adiudicari à iudice, nihil canonizari petitur, tantùm anima rectificatur: & ad hoc literæ non requiruntur, quæ forum fori concernunt, & ad probationem producuntur, quę in foro conscientiæ non requiritur, sed dicto asserentis statur, vt in c. significasti. de homic. & tradit Alex. in l. si sic legatum. in 2. col. ff. de leg. 1. Hinc est, quòd in sacra pœnitentiaria, quando gratia in foro conscientiæ petitur, absolutio confessori committitur, literis laniatis, & nullis testibus adhibitis, vt antiquus & inueteratus stylus à tempore Benedicti duodecimi introductus habet. Et de tali- C
bus gratiis, quæ petũtur in foro conscientiæ tantùm, quæ aliàs in foro aperto componerentur, datario compositio non soluitur, & ita hodie practicatur. Secus est, quando quis vellet vti gratia in foro fori: quia tunc gratia cum datario papæ componenda est. Iste enim conscientiæ forus à contentioso, sicut cœlum à terra differt. Nam videmus, ꝙ in foro contentioso pœna damnificanti ex negligẽtia, vel leui culpa non imponitur. Secus tamen est in foro cõscientiæ, vt tradit Fel. in c. sicut dignum. in 4. col. de homi. Nam conscientia nemini parcit: & ideo in eius foro locus misericordiæ non est, cùm sit idem conscientia, quod iustitia, vt dicit Bal. & Præpo. in cap. 1. col. 1. quæ sint regal.

D facit illud Satyr. Iuuenalis: Prima est hęc vltio, quòd se iudice nemo nocens absoluitur, vt tradunt latè Moderni Auenionen. in rubr. de iudic. col. 18. & aliquid Ias. in §. sed iste. colum. 19. instit. de actio. Quibus adde alia exempla, quę ponit Fely, in c. audiuimus. de simo. Ex quibus omnibus infertur, quòd cum regula ista loquitur in foro contentioso, non habebit locũ in foro conscientiæ, tanquam casus inter se diuersi sint.

Postremò istam opinionem probo vno alio modo satis efficaci: quia clarum est, hanc regulam in sui ratione mentali fundatam esse in quadã præsumptione: quia præsumitur, illum qui solam gratiam per supplicationem habet, nolle expedire bullas, ratione cupiditatis & lucri, videlicet, vt fraudet cameram in annatam, & officiales, quibus acquiritur certum emolumentum ex literarum expeditione. Sed quando lex in pręsumptione fundatur, in foro conscientiæ locum non habet: quia in tali foro nec fictiones, nec præsumptiones attenduntur, vt dicit Bald. in l. cùm quis. C. de iur. & fa. igno. qui refert ita fuisse Bononiæ disputando conclusum, & reassumit Ias. in rubri. ff. de acquir. hęred. & in l. & si inutiliter. col. 2. C. de fideicom. & hoc tenent plures alij doctores, quos accuratè Felyn. cumulat in cap. sicut dignum. in fi. de homicid.
E
Non obest dictum illius practici vicecorrectoris, de quo superiùs mentionem fecimus, quia licet ille fuerit vir multæ doctrinæ & experientiæ, vt ex eius operibus editis F licet inspicere, prout etiam eum laudat Ioan. Baptista de sancto Seuerino in tracta pensionum. q. 30. col. penul. nihilominus dictum eius per prædicta verum non videtur. Quia licet dicat, quòd vtens gratia, literis non expeditis, non sit tutus in foro conscientiæ, intelligitur, quando illa gratia quis in foro fori vtitur: quia ratio istius regulæ sic militat, quia hoc facere præsumitur, vt officiales fraudet: & sic, vt ipsę ex illa fraude commodum sentiat: secus, quãdo non vult vti in foro fori, sed conscientiæ vti. Quia tunc ista ratio propter dictum Innocen. in cap. quia plerique. de immu. eccles. non procedit. Vbi voluit, quòd vbicunq; est tradita aliqua solennitas per ius positiuum: si tamen actus aliàs legitimè factus sit, faciens est tutus in foro conscientiæ.

Mag

Magis tamen obstaret mihi regula 53.infrà eodem,quę A
dispensationes non suffragari,nisi literis expeditis,disponit:& tamen dispensationes concernunt etiam forũ conscientiæ.Sed respondetur, illam regulam de dispensationibus,in foro fori intelligi debere,quæ in iudicio debent produci, puta super incompatibilitate, vel similibus. Secus autem si dispensationibus in foro cõscientiæ tantùm vti vellet: quia tali casu posset hoc facere, ex quo à nullo inquinatur.Nam propterea papa in d. regula 53. cum ministerio dixit, dispensationes, literis non confectis,non suffragari,& non dixit,non valere. Quia verbum, Suffragari,ad verbum contentiosum trahitur,& propriè aliquid repulsiuum & controuersale significat, solennitatem scripturæ requirens:vt est text.& ibi not.gl.in c. perpetuo.de B
elec.lib.6.& in l.illud.ff.quod cuiusq; vniuer.no. Faciunt, quæ notantur per Spec.de adult.in fin.& per doct.in rub. C.de suffrag.Cum quibus concordat glo.iuncto tex. in l. de quibus.circa fi.ff.de legib.& in l. si quæ sunt. in verbo, suffragio.ff.famil.erc.Et etiam ista regula non dicit,quòd non valeát gratiæ.Quæ verba in ista regula Soci.in consi. 41.lib.2.ponderat.Et ita istam Moderni de Ripa lib.2. responsorum,sub tit.de rescrip.ca.11.interpretantur: vbi indistinctè solam signaturam in gratiis dispensationum sufficere probāt. Et pro ista opin. videtur esse consilium elegans Domi .de Sancto Geminia.in consilio 106.incip.super dicto dubio.in 3.col. versic. in contrarium. & videtur sentire Glossator in fi.dictæ regulæ 53.qui dicit se intelle- C
xisse,ita fuisse iudicatum in Rota. Res tamen non est sine difficultate propter motiua dicti doctoris in d.lib.practicæ,qui latiùs super hoc diuagatur.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, quia regula 29. infrà eodem, disponit, commissiones non valere, nisi literis expeditis, an literæ in dubio post commissionem productæ, de quarum expeditione dies nõ apparet,in tempore expeditæ præsumantur,& cui incumbat onus probandi?

SOLVTIO. Iste casus sæpe, tam temporibus antiquis quàm nostris contigit,vt in memorialibus tempore Sixti reperio adnotatum.Et istam eandem difficultatem scribit Do.Gulielm.in collectaneis decisionum.Et nouissimè in

D causa Lucana parochialis filiorum Corui, de hoc anno M. D. XXXIX. coram R.D. Ioan. Paulo ventilatur. Et in summa ista conclusio videtur, & resolutio antiqua sæpius per Rotam innouata, quòd literæ in dubio in tempore expeditæ præsumãtur: & quòd dicenti eas expeditas post commissionem causæ, onus probandi incumbat. Quia opponens in exceptione sua est actor: & sicut actor petitionem suam probare debet, ita & exceptionem: vulgata l.1.ff. de exceptio. Et hoc præsertim dicẽdum est, vt actus in dubio potius valeat quàm pereat, per ea quæ longo discursu cumulat Fely. in cap. pastoralis. de rescriptis. & Moder. in l. quotiés. ff. de verb. obli. Et quia sic interpretando nullitas tollitur, iuxta ea quæ Bart. not. in l. non solum. §. sed & reprobari. ff. de oper. no. nunt. cum simil. Et quia ista iam in E curia omnib. practicis tritissima sunt, amplius nõ insisto.

COMPENDIVM PERQVAM BREVE VTRIVSQVE SIGNATVRAE.

POSTREMO, quia regula ista de signatura iustitiæ loquitur, operæpretium erit (cum fuerim, non præcedentibus meritis à sanctissimo Domino nostro papa Paulo III. statim post eius promotionem vtriusque signaturæ gratiæ & iustitiæ, creatus referendarius) quædam hîc breuiter, quæ aliàs successiuo studio cumulaueràm, ad dictam signaturam iustitiæ pertinentia, pro intellectu regulæ ad- F notare. Quæ licet pro certo habeam ea viris consummatissimis leuia videri posse, non tamẽ omnino inutilia erũt. Quia licitũ videtur post multa seriò dicta, labore fessis, media itineris statiõe ridere, ac leuia loqui. quod in pictoribus experimur, qui postquàm operi arduo mẽtem & (vt ita dicam) cogitationem totam, & phantasiàm affixerunt: si quando tædio affecti, ab eo opere animi causa diuertãt, non ad ardua ilico, sed ad depingendas potiùs aues, vel alias res leues decurrunt, quibus animus tanta laboris intentione defatigatus paululum leuetur. Erunt igitur hæc (si viris consummatis non placebunt) pro tyronibus, Referendarij officium gerentibus, quibus aliquando prodesse volui scripta. Nam vt dicit Hostien. in cap. I. versicul. pro futura. per illum text. vt eccles. benefic. multa scribentes

excusa

excusabiles sunt. Qui licet prouectis non in omnibus sa- A
tisfaciant, nouitiis tamen prodesse possunt. Melius enim est teste Galeno, doctos onerare scitis, quàm iuniores fraudare docendis. Quanquam etiam spero summis viris docta, ac fortè meliori lectióe grauatis, hæc leuia aliquando iucundiora fore. Nam stomachus lautioribus cibis fastidicus, sæpe oluscula & pisciculos appetit. Fateor tamen ingenuè, vt ab istis temerariis iudiciis me liberarem, sæpe calamum continuisse, ne aliquid in hac materia signaturæ scriberem, cùm propter materiæ difficultatem, tum etiam propter styli eiusdem signaturæ frequentem mutationem & varietatem, quæ adeò magna est, vt quotidie nouas formas depromere videatur. Adeò quòd propter noua iura quæ in dies signatura depluit, dici potest, quòd licet pro- B
curator vel aduocatus ex debito conscientiæ iniustas repudiare teneantur: hoc tamen fallit in materia beneficiali, in qua, licet prima facie causa iniusta appareat nihilominus propter varia iura, quæ quotidie ex signatura emanant, propter quæ causa iniusta iustificatur & vincitur, & quæ à principio iusta videbatur, iniusta redditur, excusantur, vt quotidie experimur: ideo aduocati tales causas acceptare non peccarent, quas certitudinaliter iniustas esse, nisi ab euentu iudicare non possunt. Secus in profanis, in quibus ius semper certum est, nec per signaturam mutabile. Et ideo de signatura prouerbium illud dici potest, Semper noui aliquid affert Aphrica. Et quanuis in hoc proposito animus meus diu fixus extiterit: videlicet ne aliquid C
ederem, tamen mihi scribendi fiduciam dederunt scripta quædam nuda quæ in hac materia signaturæ (iam multis annis per manus plurium referendariorum, & curialium versantur) in multis non solùm mutila, sed etiam manca, & sine aliqua iuris ratione vel autoritate roborata, quæ me iam per varias occupationes publicas fessum, nec talia cogitantem, veluti Entellum illum Virgilianum, (si licet in paruis exemplis grandibus vti) ad animi robur impulerunt & reuocarunt. Quamobrem reprehendi non debeo, si quæ ab aliis sic inuenta sunt, cultu reddam blandiora, autoritate iuris firmiora, longa, ac noua accumulatione vberiora. Igitur ad rem ipsam accedamus.

D QVAESTIO DECIMASEXTA.

IGITVR quæro, quid præ se ferunt ista verba regulæ, videlicet, nisi sint commissiones iustitiam cõtinentes, per placet, vel per S.R.E. Vicecancellarium, &c.

SOLVTIO. Pro intellectu istorum verborũ totus vtriusque signaturæ stylus reuoluendus est, videlicet, gratiæ, & iustitiæ, de qua Glossator aliqua hîc scribit. Sed quia nimis onerosum & prolixum fortassis videretur hic omnia scribere, quæ dici aut excogitari possent, potiora tantũ deligam, quæ ab aliis tradita non fuerũt: reliqua in illo opusculo, quod aliâs super stylo sacræ pœnitentiariæ fabricaui, scribam. Nunc verò ea duntaxat tractabo, quæ ad declarationẽ istius regulæ, & aliarũ de signatura loquẽtium ex-
E pedire arbitrabor. Quæ, vt magis distincta, & suo ordine clariora appareant, istud opusculum in tres particulas diuidam. Nam vt Bal. in proœ. Digestorum dicit, Scire quid facias, & nescire quo ordine facias, perfectæ cognitionis nõ est. Prima pars aliqua de antiquo & moderno signaturæ gratiæ & iustitiæ stylo enarrabit, differentias istarum ponens, ac distinguẽs personas, quibus hoc signaturæ negotium commissum est. Secunda pars circa referendariorum originem & officium versabitur. Tertia pars casus & effectus plures ad huiusmodi signaturam iustitiæ, de qua ista regula loquitur, pertinẽtes, enarrabit, per quos etiã regula. 29. quæ ad istam, veluti quoddã necessarium antecedens & præambulum se habet, latissimè declarabitur.

F Circa primũ, illud ante omnia meminisse oportet, olim varias vtriusque signaturæ obseruationes fuisse, quæ ex regularum antiquarum & iurium diuersitate, super hac materia loquentium, colliguntur, de quibus antiqui & Moderni doctores pauca admodum scripserunt. Et hæc signandi varietas fecit, quòd signatura gratię & iustitię eisdem plerunque verbis olim conficerentur. Nam antiquis temporibus, supplicationes gratiæ, prout hodie, tunc etiã per fiat, signabantur. Et eodem modo commissiones iustitię papa per verbum fiat, signabat. Verùm, quia hæc omnia sine aliquo certo ordine procedebãt, nõ modicã cõfusionẽ generabãt. Quamobrem modernis temporibus signaturæ gradus distincti fuerunt: & incipiẽdo à signatura gratiæ, quæ vberior, & fortasse antiquior signatura iustitiæ videtur, licet

cet non dignior ratione iustitiæ, quæ secundum Philosophum inter cæteras virtutes principatum obtinet. A

Est inprimis notandum, quòd signatura gratiæ olim,& hodie, vt dixi, per papam, per verbum fiat, conficiebatur, & non sine optima ratione, quia papa solo verbo fiat, facit gratiam, vt dicit Bald.in l. humanum.in fina. C. de leg. Et certè nullum verbum est aptius, per quod hæc principis liberalitas statim repræsentetur, sicut per hoc verbum fiat, quod de sui natura gratiam de præsenti, ac in promptu inducit mentē papæ sine aliquo alio literarum adminiculo, aut inuolucro incontinenti ad esse perfectum deducit, vt expresse Bald.in l.cum apud.C.de com.ser.ma.dicit,& ante ipsum Cald.in Indice suo, in verbo, fiat.& idem Cald.in repe.c.quisquis. per illum text.de elect. vbi subdit se ita in B magna causa obtinuisse, sequitur Felyn.in rub. de constit. in 3.colum.& latius in ca.Rodulphus. in 18.col. versic.fiat. de rescript.Et quòd verbū fiat, actum in instāti factum esse denotet, videtur facere text. in cap. qui bona agunt. §. sicut.17.quęst.1.vbi dicitur, quòd per illa verba, fiam monachus, statim professio facta est.facit glos.penult.in ca. porrectum.de regulari.& tex.in cap.1.de filiis presbyte. & per hoc apparet glos.in cap. generali.25. quæst.1. quæ voluit, verbum fiat, actum de futuro respicere, in signaturis papæ non esse veram, qui statim, vt dixi, simplici verbo fiat, gratiā facit, vt dicit idē Bald.in l.falsus.in 8.col. versi.itē scias. C.de fur.nec hoc sine mysterio factum videtur. Nam cum papa Dei optimi maximi vices gerat, conueniens fuit, vt C quo ad fieri potest, eius vestigia imitetur. Et ideo sicut ille rerū omnium opifex, cū dixit, Fiat lux, statim sine aliquo interuallo facta est lux, vt patet Gen.ca.1. Sic papa ad eius similitudinē, cuius vicarius est, hoc verbo in signatura vtitur, fiat gratia, & statim facta est: pro quo optimè facit tex. in l.1.§.deinde ait prætor.ibi, hæc verba fiat, statim facto suo nocent,&c. ff. ne quid in loco pub. quib. accedunt ea quæ scribi Ant.de But.in consil. 2. quod errore repetitum est, cōsi.& Fely.eum referēs in c.nōnulli.in princ.in 8.col. de rescrip.& in c.super literis.in 6.col.e.tit.& Gem.in cōs. 65.col.fi.cū aliis de quibus per Moder.Pap.in rub.de cōst. col.27.Et per Frāc.de Ripa.lib.2.respōsorum.super tit. de rescript.ca.11.Et ad hoc notabilem decis.ponit Rota tit.de

D rescript. in antiq. l.incipi. Cancellaria.&c. quæ secundum numerum est decis. 561.quam latè Fely.in cap.nonne. in 1. colum.de præsumpt.declarat.

Est tamen vnum circa hoc valde notandum, quia licet, vt dictum est,hoc verbum fiat,in signatura papæ positum, de sui propria natura gratiam in instanti inducat:hoc verū est,quando subiecta materia solum gratiā continet:Secus verò quando in supplicatione plura petantur, quorum ali qua gratiam continent,aliqua verò iustitiam, quæ secundum ius regulatur. Nam tali casu si papa talē supplicationem per fiat,vt petitur,signaret, solum papa concedere vi detur ea quæ iustitiam concernunt, & secundum ius commune sunt,& hoc casu propter rerum misturam, illud ver-
E bum Fiat, à sui natura exorbitaret, & per consequens gratiam inducere non videretur. ita notabiliter cōcludit Pet. Philip.Corneus in consil. 119. circa primum. col.5.lib.2. & consil.48.quoniam.lib.3.quem sequitur Franc.de Ripa vir erudit[9] in rub.de resc.col.6.quod propter plures effectus, qui ex hoc in practica quotidie resultant,est menti tenendum,de quibus Moder.plures differentias faciunt in cap. postulasti.de rescript.Igitur ea quæ dicta sunt, locum habebunt,quando expressè à papa petuntur ea, quæ contra, vel præter ius sunt,in quibus gratiam concedere videtur. Faciūt ad hoc ea quæ in tit.de rescrip.lib.6.nume. 16. dixi.

Postremò circa istam signaturam aduertēdum est,quòd quādo papa,nouam gratiam facit, eam hoc modo signat,
F Fiat vt petitur:sed quādo est reformatio,signat per fiat A. & sic tantum primam literam sui proprij nominis ponit.

Sed hîc pulchrum dubium occurrit:quare papa in signa tura supplicationū primam literam nominis sui pontifica tus nō ponit, sed tantū primam literam proprij nominis?

SOLVTIO. Dici posset hoc ad denotandam vtranque personam,siue vtrunque nomen factum fuisse.nam in supplicatione nomen proprium generationis ponit:in bullis verò nomē sui pōtificatus,id est,regenerationis,&sic duplicem personam,videlicet priuatam & publicā repræsentat.Vel dici potest, quòd in supplicatione ideo proprium nomen ponit,quia illud verum,naturale, & originale nomen est nomen verò pōtificis,inductitiū & accidētale.Et quia in supplicatione verus scribēdi actus attēditur, quia,

vt talis,

vt talis, vt verus, & nō repræsentatiuus homo scribit, ideo A
vero nomine vtitur. In bullis verò, quia Papa non scribit,
nec manum suam, vt ipse apponit, sed per officiales expe-
diuntur, ideo in illis officij sui nomen, id est, Papatus po-
nitur. Et pro ista distinctione facit notabile dictum Boni-
facij de Vitalinis Rotę auditoris in clem. 1. 4. col. nu. 48. de
proba. vbi dicit, quòd quando Papa organo vocis suæ lo-
quitur, tanquàm priuata persona loqui videtur, quia per
se scribere & loqui, sunt actus personalitatem denotātes:
sed quando per literas seu bullas loquitur, ex quo nō lo-
quitur Papa per organum propriæ vocis, sed officialium,
tunc vt priuatus homo loqui non dicitur, sed vt Christi vi-
carius. Sic igitur dicendū est, quòd quando ipse manu sua
supplicationem signat, ideo nomen suum priuatum ap- B
ponit: quia manu sua scribendo actum priuati hominis,
personalem industriam denotans, facit: propterea bene
nomen impositū personæ suæ cōuenit. Sed in bullis, quia
ista de per se non facit, sed repræsentatiuè secundum prę-
sumptam formam fiunt, ideo in illis dignitatis nomen
apponitur. Et hoc quantum ad supplicationes gratiosas.

Commissiones verò iustitiæ, licet hodie per alia verba
signentur, olim tamen, vt dixi per verbum, Fiat, sicut sup-
plicationes gratiosæ signabantur hoc modo, videlicet,
Fiat iustitia, ita ꝙ in hoc videbatur differentia inter signa-
turam gratiæ & iustitiæ: vt expressè colligitur ex his quæ
latiùs tradit Ias. in l. iustitia. ff. de iusti. & iu. Et de istis ver-
bis Papæ, Fiat iustitia, quæ in commissionibus apponi so- C
lebant notab. quæst. decidit Bal. in c. studuisti. de of. deleg.
de qua latiùs disputat Ias. in l. causas. in 2. col. C. de trāsac.
Tamen considerandum est, ꝙ licet verbum, Fiat, de suo
proprio significatu ad supplicationes gratiosas, & nō iu-
stitiæ pertineat, interdum tamen Papa ad supplicationem
gratiosè petitam & signatā per, Fiat, reddit mistā, prout
in notab. casu consuluit Ioachimus de Narnia, aduocatus
sui tēporis doctissimus in quodā consi. incip. pro respon-
sione. posito in nouo volumine allegationum antiquatū,
fol. 277. vbi loquitur de quadam supplicatione pro crean-
do Doctore gratiosè, sine aliquo examine petita, & Papa
signauit supplicationē per verb. Fiat, vt petitur, & addidit
ista verba, & committatur. Ita ꝙ illa gratia pro parte gra-

D tiosa erat, pro parte sapiebat iustitiam, vt ibi latiùs scribit.

Ex quo infertur, quòd licet hodie commissiones iustitiæ per verbum, Placet signentur, vbi verò commissio gratiã aliquã contineret, vel papa ad partes committendo rescribit, hodie etiam signatura per verbũ, fiat, vt petitur, vtitur. Sed ista vsque ad tempora Sixti IIII. vario modo procedebant. Tempore verò Alexandri Sixti, qui quasdam ordinationes super hoc edidit, istæ signaturæ gratiæ, & iustitię diuisæ fuerũt, & quælibet de per se certas differentias & stabilem ordinem receperunt. Itaque nunc supplicationes gratiosæ aliter signantur, quàm commissiones iustitiæ. Et etiam in signatura gratiæ facti sunt gradus differentes in qualitate, propter quos gradus vna regula cãcellarię facta est, vt statim dicã. Et isti gradus ex eo apparent, quia quando supplicationes gratiosæ per papam concedũtur, signã-
E tur, aut per verbum fiat, vt petitur, vel fiat A. aut, fiat motu proprio, vt dixi in principio. Et iste est primus gradus signaturæ gratiæ. Secundus gradus est, quando papa eas non signat, sed propter multiplices occupationes earum signaturam alicui cardinali, vel prælato committit: tũc illi hodie in gratiosis verbo fiat, nõ vtũtur, sicut papa facit, sed istis verbis, videlicet, Cõcessum vt petitur, vel cõcessum in forma in præsentia D.N. Papæ. N. Cardinal. & iste est secũdus gradus. Et ista signatura vtitur cardinalis in principalibus gratiis, sed in reformationibus nõ cõcernẽtibus nouã gratiã, sed dũtaxat aliquã qualitatẽ & circunstantiã, nõ signat concessum in præsentia D.N. Papæ, sed concessum L. Card. &c. Et isto etiam modo Vice cãcellarius prouisio-
F nes gratiosas in casibus, qui sibi per regulas cancellariæ conceduntur, signat, vt sunt gratiæ si neutri, vsque ad certam summam, & cum quadam limitatione, vt scribit Lud. Roman. in consil. 379. column. fin. signat etiam subrogationes, reformationes. & alias de quibus ibi.

Et bene verũ, ꝙ licet Vicecancellarius in dictis casibus in dictis regulis enarratis signare possit supplicatiões gratiosas per concessum, tamẽ rarò facit, quia curiales supplicãtes magis volunt signaturã papæ, vel cardinalis signatura habẽtes, q̃ Vicecancelllarij, & hoc duplici rõne: tũ propter digniorẽ sigaturam, ad quem medio Referendariorum facilis accessus patet, tum etiam quia papa supplican-

tibus

tibus, facilè clausulas derogatorias obstantiarum conce- A
dit, quas Vicecācellarius, neq; aliquis alius inferior à Papa concedere potest, nisi sibi ex stylo daretur, vt dicit in terminis Ioan. de Imol. & Domini. in c. statutum. in glos. literarum. de rescrip. li. 6. tradunt latè Mod. in l. nemo potest. de leg. 1. Et ideo miratur Glossator in regula 69. quare Vicecancellarius communiter illi regulę deroget, videlicet quòd sequestra & remissoriæ literis non expeditis dentur: cùm tamen de iure clausula, Non obstantibus, vti non possit. Ex quibus apparet, quòd potestas, quæ hodie per regulas Vicecancellario signandi materias gratiosas datur, penitus frustratoria & sine vsu sit. Bonum igitur esset in his, in quibus illi potestas signandi supplicationes gratiosas vel contentiosas, per regulas conceditur, quòd B
etiam facultas derogandi contrariis constitutionibus daretur, per quas impediri posset illa concessio: quia de iure quādo aliquid à Papa alicui committitur, omnia illi concessa censentur, sine quibus iurisdictio exerceri non potest, vt in c. prætereà. cum vulg. de offi. deleg. Sit ergo ista prima differētia inter istas signaturas gratiæ & iustitiæ, vt dixi: in gratiosis solus Papa vtitur verbo, Fiat: sed Cardinalis vel prælatus, quibus signaturam committit, verbo, Concessum, vt petitur, vtuntur.

Sed aduertendū est, ꝙ licet Cardinalis altero de duob. modis dictis signare possit: nō tamen vtroq; modo simul eadem signatura signare posset: vt verbi gratia, cōcessum, vt petitur, & in forma: quia si petita aduersarentur, formæ in quinterno Cancellariæ scriptæ, contraria cōcedere vi- C
derentur quod ignorantiā saperet. Et propter has differētias signaturarū, vna reg. Cancellarię facta est, posita infra nu. 31. quæ voluit signaturam Papæ per, Fiat, illi per cōcessum factæ in concursu pręferri. quod procedit etiam si illa per concessum motu proprio, etiam qualificato concessa esset, & illa Papæ non esset motu proprio, nec pro qualificato, vt Rota in pluribus causis conclusit, vt latè refert D. Guli. Cassiod. in quadam decisione super illa regula.

Et ꝙ dictū est, neminē præter Papā supplicationes gratiosas per verb. Fiat, signare posse, fallit in maiori Pœnitētiario, qui eas triplici diuerso modo signat per verb. Fiat. Tamen illa signatura maioris Pœnitentiarij per Fiat, in

D duobus vel tribus à ſignatura Papæ etiã per, Fiat, differt.

Primò, quia maior Pœnitentiarius, nullo habito diſcrimine, ſupplicationes gratioſas & commiſſarias eodem modo ſignat per, Fiat, ſed Papa in ſua ſignatura ſupplicationes gratiæ à commiſſariis diſtinguit: quia gratioſas vniformiter hoc modo ſignat, Fiat, vt petitur, vel, Fiat motu proprio: commiſſarias verò ſignat per, Placet. Differunt etiã in alio, quia maior Pœnitentiarius verbo, Fiat, diuerſimodè vtitur, videlicet, Fiat in forma, vel, Fiat de ſpeciali, vel, Fiat de expreſſo. Quid autem illæ ſignaturæ importent, audeo hoc intrepidè dicere, paucos intelligere: ſed ego eas latiſsimè in tracta. de offic. & ſtylo ſacræ Pœnitentiariæ declaro, vbi eſt proprius locus.

E Differt & tertiò ſignatura Papę per, Fiat, ab illa maioris Pœnitẽtiarij, quia Papa aliquãdo ſponte ſuã ad cõcedendam gratiã mouetur, & ideo ſupplicationẽ per, Fiat, motu proprio ſignat: ſed maior Pœnitẽtiarius, licet ſicut Papa ſignatura motu proprio vti poſſet, prout etiã vti poteſt ordinarius, tamen materia ſubiecta, quæ in dicto officio tractatur, ſignaturã iſtã non patitur: ratio eſt, quia ex quo conceſsiones quę per maiorem Pœnitentiariũ fiunt circa abſolutiones peccatorum vertuntur, inconueniens & abſurdum videretur, ꝙ peccatori nõ petenti abſolutio motu proprio daretur, cùm peccati venia nõ detur, niſi petenti & correcto, vt dicit text. in c. peccati venia. de reg. iur. li. 6.

Et licet quo ad ſignaturam gratiæ ſit differẽtia in modo

F ſignandi inter Papam & Cardinalem, ſeu prælatum, quibus Papa ſignaturam committit. Tamen quo ad ſignaturam iuſtitiæ, nulla aut modica eſt differentia inter ſignaturam Papæ & Cardinalis, niſi in hoc, quia Papa ſignat ſupplicationes commiſſarias per verbum, Placet A. Sed Cardinalis, ſignat ſic, Placet S.D.N. Papæ, N. Cardinalis.

Itẽ quia Papa iſtas cõmiſsiones iuſtitiæ aliquãdo eas in cõſiſtorio publico ſignat, ea ratione vt dicit hìc gloſſator, videlicet, vt cuncti Papã iuſtitiam facientẽ videant. Secus eſt in Cardinali, qui non ſolùm in cõſiſtorio, ſed neq; etiã in cõgregationibus Cardinaliũ priuatis, præſente vel abſente Papa, poteſt illas cõmiſsiones nec cõſueuit ſignare.

Vicecancellarius verò bene poteſt ſignare ſupplicationes conſiſtoriales de iuſtitia, ſicut Papa in conſiſtorio, auditis

ditis tamen partibus facere solet, vt in concilio Constan. A sessione sexta conclusum fuit.

Sed quare Papa in consistorio publico signat prædictas commissiones, rationem ponit Glossator hic, videlicet ꝙ ideo hoc facit Papa, vt cuncti videant ꝙ facit iustitiã. Sed ista ratio iudicio meo fragilis est, quia Papa non indiget demonstratione benefacti, cùm ex seipso soleat, & palam & occultè, semper, & vbiq; iustitiã ministrare, & cũ sit notum omnibus, non oportuit illum illa demonstratione in cõsistorio publico vti: nam ex eo, quia ibi cõmissionibus petitis dicit alta voce Placet, nõ per hoc facta est iustitia, cum adhuc requiratur, ꝙ illa cõmissio signetur & posteà iudici cui cõmittitur præsentetur, qui cuncta rimando iustitiam ministrabit. Nõ igitur per verbũ, Placet, quo vtitur B Papa in cõsistorio, statim facta est iustitia, cùm ibi sententiam non proferat, quod est propriè iustitiam facere, sed ille actus prolationis sententiæ, postea ex interuallo per iudicem qui fieri debet, quidẽ actus nõ videtur ab omnibus, quia in consistorio sola commissio signari mandatur, quę multa requirit, antequàm ad effectũ perducatur.

Alia est igitur ratio quare Papa signat ibi illas commissiones. Nã ex quo duo Cardinales diaconi vadunt ad recipiendum & introducendũ nouum Cardinalem, vel legatum, ne Pontifex cũ reliquis Cardinalibus permanentibus in cõsistorio videantur medio illo tempore expectare, ac etiam ne ostendat Papa, ꝙ tantùm ibi adest propter hoc negotium & nihil aliud agere tẽpus illud vacuum in C istis actibus occupatur, ac in propositionibus dictarum commissionum teritur, quas ex arte & ingenio aduocati consistoriales sæpe confingunt casus atroces, & crudeles proponentes, & verbis duris & fictis exaggerantes, vt tẽpus illud vacuũ impleatur. Sunt tamen qui dicant, ꝙ illas propositiones commissionũ mandat fieri Papa, vt ostendat principaliter propter administrationem iustitiæ consistorium, non autem propter nouum Cardinalem, vel oratorẽ recipiendũ indixisse, quasi ꝙ illo die Papa pro tribunali sedere videatur, volens ius publicè dicere, qua de causa omnia tribunalia vrbis cessant ipso tũc ius dicente.

Tamen hoc nõ quadrat, quia Papa semper ius dicit, siue publicè, siue priuatè actũ faciat. l. fi. C. de legib. & in §. sed

D quod principi.Instit.de iure natur.Et quòd cessent eo die omnia tribunalia,non ex eo causatur, quòd Papa pro tribunali sedeat, quia hoc semper facit, sed quia per cessationem tribunalium maior hominum concursus ad consistorium Papæ accedat: quod non fieret, si iudices & alij curiales negotiis suis intenderent, & occuparentur,vt sic per illum concursum exteræ gentes, quæ illo die publici consistorij ad Papã accedunt, decus & maiestatem summi Pontificis,quæ per concursum plurium prælatorũ & personarum magis repręsentatur,admirẽtur, & ob eam causam Virgilius quãdo actum aliquem magnificũ vel Didonis vel Æneæ repręsentat, semper vtitur illis verbis,Concursu accedere magno,vel,Magna comitante caterua,&c.

E Decus enim principis,vel cuiuscũq; alterius personæ magis splendescit propter multitudinem subditorũ aut familiarum,vt latiùs dicam in regula,de impe.benefi.fa.Cardi. & est tex.expressus,de cõsistorio loquens in cle.1.in versi. præfatis itaq; nuntiis, &c.de iureiur.ibi in publico consistorio,in quo erat pręlatorum,& aliorum tam clericorum quàm laicorum nõ modica multitudo,&c. Et ideo de hac causa antiquitus, quãdo omnes prouinciæ Papæ obediebant,& ad eum veluti vnicũ Christianæ religionis patrem pro expediendis negotiis necessariis accedebant, tantus fuerat ad sedem Apostolicã concursus, tantus exterarum gentiũ conuentus,& exinde tam magno summo Pontifici reuerentia accessit, vt quidã eum admirabilem, alij mũdi

F stuporem appellarent,vt dixi in c.1.de cõst.li.6. Et ista deuotio sedis Apostolicę,& ad eam concursus vsq; ad tẽpora Nicolai v. frequentissimus fuit: adeò quòd dicunt Io. de Ana.& Io.Gozadinus,olim celeberrimus cõsistorialis aduocatus in tract.de Iubileo.propter maximũ cõcursum hominũ,Nicolaum v. coactũ fuisse illos quindecim dies, peregrinis, pro Iubileo concessis, ad quinque,posteà ad tres,deinde ad duos restringere.Et dicit Platina tempore Nicolai, in Põte S.Angeli tantã fuisse hominũ multitudinem coadunatã, ꝙ facta obuiã mula Cardinalis S.Marci Veneti,cum neq; veniẽtes,neq; redeuntes, ob insequentem multitudinẽ cedere possent:cadente vno, atq; altero super mulã illam iam à multitudine oppressam ad ducẽta hominũ corpora,& equos tres,obtrita & suffocata fuisse: multi

multi etiam à lateribus pontis in flumē cadentes in vndis A periere, vt ibi latius per eum, ob quam causam variæ quæstiones propter successiones bonorū cuiusdam matris & filię ibi suppressi, excitatæ fuerūt, super quibus plures Doctores egregij consuluerunt, vt refert Felynus in capitulo, ad capitulum Sanctæ Crucis. columna penulti. versicul. de duobus. de rescriptis.

Redeundo igitur ad propositum, concludo ideo papam in consistorio publico signaturam illarum commissionum illorum casuum introduxisse, vt tempus illud vacuum, quo vel noui cardinales, vel oratores introduci expectantur, agendo aliquid consumatur. Nam hoc faciēdo non etiam desinit, quando casus veri accidunt, & proponuntur, iustitiam ministrare. Nam hic mos & stylus hodiernus signādi B supplicationes in cōsistorio, & mādare fieri processus criminales aduersus malefactores & rebelles, ad instātiā procuratoris fisci antiquus fuit, vt dicit Bonifa. Vitel. in clem. 1. in prin. de iudic. Et pro quo facit tex. in cle. 1. versicu. præfatis itaque. ibi eramus cum nostra curia residentes in publico consistorio, &c. de iureiur. Igitur dum ista in cōsistorio aguntur, interim cardinales creandi vel noui oratores, aut legati à legatione redeuntes introducūtur, pro quibus omnibus recipiendis solet cōsistorium publicum cum obseruatione quarūdam ceremoniarum indici, quæ latius in lib. Ceremoniali describuntur. Papa igitur non solum priuatè, sed etiam publicè, & in consistorio, vt dictum est, cōmissiones huiusmodi signat. Sed cardinalis, aut prælatus C habens signaturam, hoc non facit, nisi domi.

Legatus verò de latere nō signat, sicut cardinalis habēs signaturam, sed sicut papa, & hoc honestū videtur: quia ex quo eius personā repræsentat, honorari debet sicut papa, vt dicit glo. in c. quæ de causa. 2. quæst. 5. & notat Abb. in c. mandata. in princ. de præsum. & ibi Moder. Et sic vidi plures supplicationes per Reuerēdissimum bon. memo. Cardinalem de Monte legatū vrbis isto modo signatas, videlicet placet. A. nā vocabatur Antonius, & papa modernus vocatur Alexander, & ideo etiam signat per placet. A.

Sacrum verò collegiū Reueré. Cardinaliū, Papa in longinquis partibus absente post acceptatum papatū, prout contigit in Hadriano, signat sic, placet sacro collegio suo,

D & D.N.Papę nomine.pro quo facit quod notat Specu.tit. de offic.ordi.§.quid de auditoribus.

Vicecãcellarius verò etiã signare potest commissiones iustitiæ super causis tantum pẽdentibus in curia, sicut cardinalis præfectus signaturæ hoc modo, placet S.D.N. Papæ. Et antiquis temporibus ipse Vicecancellarius ordinariè signabat, neque erat alius cardinalis qui haberet signaturam iustitiæ, nisi ipse. Sed eo absente, tunc cõmittebatur vni cardina'i, vt dicit Egid.decisi.636. & sequitur Fely.in rubr.de rescrip.circa fi. Et in illis quæ ad officiũ Vicecancellarij pertinebant, illius assertioni stabatur, aliàs non. vt Egid.dicit in decis.628.cum duab.seq.& alibi sæpe.

Sed hodie nescio quo pacto Vicecãcellarius nõ signat, E nec illa facultate vtitur, fortassis ea ratione, vt dixi, de signatura gratiæ. Quia ex quo hodiernis tẽporibus omnes commissiones habent clausulas, Non obstan.cõstitutionibus,&c. Vicecancellarius non potest illas clausulas apponere, cum sint contra ius, cui derogare non potest, nisi sibi specialiter cõcedatur, vt in clemen.ne Romani.de electio. Ideo supplicantes malunt ire ad papam, vel ad cardinalem præfectum signaturæ iustitiæ, qui hanc facultatem habet, cuius facilis patet aditus, quàm ad Vicecancellarium.

Et illa potestas Vicecãcellarij, vt dixi, vertitur circa causas quæ cõmittuntur simpliciter in curia: sed in causis quæ extra curiam committuntur, non potest commissiones signare, iuxta ea quæ dicit Egid.decisio.46.incipien.excep-F ptio.Cardinalis verò sic, vt dicit vna regula posita inter illas de potestate Vicecancellarij. Et siue commissiones signentur per papam, siue per Vicecancellarium, aut Cardinalem habentem signaturam iustitiæ, ipse idem, vt Vicecancellarius, vel eius Regens extendit signaturam, seũ potius distribuit tales cõmissiones auditoribus, vel aliis prelatis, quibus committuntur per ista verba quæ apponuntur post signaturam, videlicet de mandato D.N. Papæ audiat magister L.& iustitiam faciat.

Super quo est vlterius notandum, ꝙ si talis extẽsio Vicecãcellarij, vel Regẽtis discordaret à signatura papæ, attenditur potius signatura papæ, quàm extẽsio illa Vicecãcellarij, vel Regentis, vt in notabili casu exẽplum ponit D. Guliel.in quadã sua decisione incip.contigit in vna causa, &c.&

&c.& refert ita pluries iudicatum,vt ibi latius per eum. A

Et si quæratur,quare potius per huiusmodi verbum placet,signantur cōmissiones,quàm per verbum fiat,vt olim? posset responderi, quia verbum placet nō est inductiuum gratiæ,sicut verbum fiat,sed est verbum concernens ius & iustitiam:nam verbum placet,denotat arbitrium boni viri, vt in l. fideicommissa. §. quanquam.ff. de leg.3.tenet Bart. in l.Lucius.ff. de fideicommis.libert. & notat Abb.in cap. verum . de foro competen.& in c.cum venissent. de iustit. Hinc est quòd placita, iurisdictiones causarum appellantur.vt in cap.ad audientiam.& ibi notat glos.de rescript.& illud arbitrium intelligitur, prout de iure, vt Moder.latè scribunt in cap.1.de constit. Et commissiones nihil aliud continent,quàm ius, quia diriguntur, vt iustitia ministretur vt in l.falso.C.de diuer.rescript.Et ideo commissiones B iustitiæ solent communiter per papam ad differētiam supplicationis gratiosæ signari per placet A.vt hic dicit text. regulæ, licet hoc sit speciale in papa, quia potest signare supplicationem gratiosam per fiat, vel per placet. Secus autem in aliis commissariis.

Et adeò ista signatura iustitiæ cōtinet merum ius,quòd in ea non datur de stylo decretum irritās, neque in ea derogatur priuilegiis Romanorū, neque nouis reformationibus vrbis, quia per hoc infertur præiudicium,quod est contra ius. Neque etiam ista signatura iustitiæ dat repræsalias,quia licet illæ sint de iure,tamen videntur continere in se quandam speciem gratiæ. Et hæc quantum ad signa- C turam iustitiæ sufficiant.

Quantum verò ad extensionem Vicecancellarij vel Regentis, quæ fit post signatas commissiones per papam vel cardinalem,quid operetur?aliqua scribit Fely.in cap.super literis.in 6.colum.de rescript.propter quam factæ fuerunt olim plures decisiones Rotæ, quas latissimè discussit quidam Raymundus antiquus Rotę auditor in quodā suo indice,in verbo,signatura.quę tanquam prolixa & nimis vetusta nō curo referre. Nam sufficiet ad hoc legere decisiones quæ sunt 19.& 361.in nouis & in antiquis. decis.388.cū sequenti,& decis.513.& 733.

Superest modo,vt de secūda parte huius epilogi loquamur,quæ circa ministros signaturæ(qui referēdarij appel-

D lantur) versabitur. de quibus pauca quædam commemorabo. Nam in primis illud scire oportet, Referēdarios ob eā causam constitutos fuisse: quia princeps cū præsidētib. cardinalib. & prælatis signaturæ nō poterāt, cū impediētibus innumeris sedis Apostol. negotiis, tum etiā propter supplicationum multitudinem legendis, & examinandis supplicationibus superesse. Deputati igitur fuerūt isti, qui hūc laborem subirent, examinaréntque prius & discuterēt, nū quæ in supplicationibus petūtur ab ipso principe, sine alicuius iniuria cōcedi possunt, in quorum signum visas supplicationes suprascriptione nominis sui propria manu signaret, vt sic princeps cautior reddatur. Quorum quidem Referēdariorum duo sunt genera. Nam quidam sunt gra-
E tiæ, alij iustitiæ, sicut etiā ipsæ signaturæ duæ sunt, vt diximus, duobus etiam cardinalibus commissæ. Referendarij gratiæ fuerūt à principio numero octo creati, vt dicit tex. in authenti. de Referendariis .. & totidem papa facit, licet interdum propter importunitatem potentum plures facti sint. Sed Referendarij iustitiæ solebāt esse sex, & vnus alius pro Cancellaria. Quorum omnium Referendariorum receptio vsque ad tempora Alexandri. v i. fiebat solo verbo, & illud sufficiebat. Sed Alexander v i. postea super hoc, has ordinationes quæ sequuntur fecit. Ex quibus vnā magnū bullam, siue cōstitutionem fecit circa reformationem curiæ. In qua voluit Referēdarios gratiæ debere esse nume. 10. & totidem iustitiæ qui debeant in sua receptione ordi-
F nationes sequētes iurare, quas Alexand. in d. constitutione, voluit singulo trimestri in vtraque signatura legi. Ordinationes signaturæ hæ sunt.

Voluit enim in primis Referēdarios gratiæ ad officium receptos ante omnia iuramentū de proponendis, & fideliter exponendis, iustis, & rationalibus petitionibus præstare. Quódque vota sua non ad complacentiam, sed iuxta suam conscientiam proferrent.

Rursus ne secreta signaturæ quantumcunque leuia, vel minima, quæ ibi geruntur, sub periurij, ac suspensionis ab officio per mensem, pœnis nulli panderent: ne (prout aliquando compertum est) ex huiusmodi consiliorum de- † Si quis p̄ tereà iiuriē faciēdæ cā,
tectione inimicitiæ vel scandala nascantur. †

Euitarent insuper sub eadem pœna, ne in propositionibus suis,

bus suis, vel aliàs alios Referendarios sibi propitios facerent, vt vota ei, & ad sui complacentiam suffragia præstent sub eadem pœna.

Præterea, vt scopulum cauendum, pręcepit, ne aliquid à partibus, quarũ supplicationes examinant, vel proponũt, recipere procurét, etiam si illud fuerit esculentum, vel poculentum, sed gratis officium suum præstét, sub dicta pœna, & alia pro ipsius arbitrio imponenda.

Sed illud de esculento & poculento malè obseruatur in omnibus officialibus, qui licet prædicta capere non deberent vltra constitutos sibi à papa prouentus, nihilominus omnes libenter sequuntur dispositionem cap. statutum. §. insuper de rescript. lib. 6. quod voluit iudices capere posse esculentum, & poculentum à partibus mera liberalitate oblatum, quod paucis consumi possit diebus. Quod quidem esculentum & poculentum, licet toto anno valorem centum Ducatorum excedere non deberet, iuxta glos. in cap. non licet. 11. quæst. 3. & nota. Marti. Laud. in tract. de offi. domino. notabili. 89. nihilominus praua consuetudo modum transgreditur, conniuentibus superioribus, & forte causam dantibus, qui deberent huiusmodi Referendarios, & alios curiæ ministros, de aliquo honesto salario prouidere: abhorret enim lex sine præmio homines laboriosis officiis præfici, vt dicit text. in §. si quis autem. in authen. de iud. Quia alicui officium suũ non debet esse damnosum, vt dicit text. in cap. cum non deceat. de elect. lib. 6. Nam cum labor est in damno, mortalis crescit egestas, vt dicit Cato.

Etiã voluit eos promittere, ne aliis Referẽdariis iniusta forte, vel minus honesta proponentibus assentiãt, sed potius ex debito cõscientię suæ illis cõtradicant & aduersentur, nulla proponẽtis, vel alterius personæ ratione habita.

Postremo sub eadem pœna, & alia arbitrio ipsius papæ imponenda, obligare eos voluit, ne alterius Referendarij corruptelas, si forte sciuerit illorum aliquem commisisse, aut munera recepisse, tegere aut occultare deberent. Hæc sunt quæ Referendarij gratiæ promittere & iurare debẽt, quæ ferè similia sunt illis, quæ Rotę auditoribus per ordinationes Ioannis. 22. imponuntur. Quibus factis quando ad signaturã sunt omnes cõgregati, vna cum Datario, qui

secreta iudiciorũ publicauerit, in factũ, & iniuriarum actione tenebitur. l. si quis testamentum. §. sed si quis. ff. ad legem Aquil. atq; etiã crimine falsi. l. j. §. is qui deposita instrumẽta. ff. ad leg. Cornel. de fals. & humiliores hoc agentes, in metallum damnãtur: honestiores verò, in insulam deportãtur. l. si quis aliquid. §. qui vim. & §. instrumẽta. ff. de pœn. IOAN. MILL.

D semper signaturis papæ assistere debet & solet, antiquior Referendariorum, vel prout fit, inter auditores Rotæ, ille Referẽdarius qui secundũ turnum proponere debet, ante omnia orationẽ sequentẽ, quam Sanctũ Ysidorũ cõposuisse constat, alta & intelligibili voce legere debet, videlicet,

ADSVMVS Domine sancte Spiritus, adsumus peccati quidẽ immanitate detenti, sed in nomine tuo cõgregati, veni ad nos, & esto nobiscum, & dignare illabi cordibus nostris, doce nos quid agamus, quò gradiamur, & ostende quid efficere debeamus, vt te auxiliante, tibi in omnibus placere valeamus. Esto salus, suggestor, & effector iudiciorum nostrorum, qui solus cum Deo patre, & eius filio nomen possides gloriosum: nõ nos patia-
E ris perturbatores esse iustitiæ, qui summam diligis æquitatem, nõ in sinistrum nos ignorantia trahat, nõ fauor inflectat, non acceptio muneris vel personæ corrumpat. Sed iunge nos efficaciter solito tuæ gratiæ dono, vt simus in te vnum, & in nullo deuiemus à vero, vt sicut in nomine tuo collecti, sic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iustitiam, vt & hîc à te in nullo dissentiat sententia nostra, & in futuro pro bene gestis consequamur præmia sempiterna. Respondent omnes, Amen.

Hæc oratio dicitur in principio signaturæ, & in Rota singulis diebus audientiæ, quæ originem habuit à Conciliis generalib. initio quorum hæc oratio dicenda erat, vt docet Spec. in tract. de modo generalis concilij celebran-
F di. in 2. parte rubri. 11. Et Petrus de Monte, episcopus Brix. in sua Monarchia. quæstio. 4. & ibi hãc orationem, licet satis corruptè, scribunt, & ita etiam inter concilia Basilien. & Constan. impressa reperitur. Sed hæc oratio hodie in signatura papæ non legitur, nescio qua de causa, fortè, quia præsentia papæ omnem solennitatem supplet, vt dicitur in l. omnium. C. de testamen.

Et quæ dicta sunt de Referendariis gratiæ, eadẽ in Referendariis iustitię obseruãtur, qui solẽt esse sex, & vnus pro Cancellaria, licet aliquãdo sint plures secundũ voluntatẽ papę. Verũ quia in hac signatura iustitiæ periculosius peccatur, quàm in alia: ideo grauius puniuntur si huiusmodi Referendarij reperti fuerint pro officio suo præstãdo munera suscepisse. Nam vltra pœnas prędictas, pro prima vice suspen

ſuſpenduntur per méſem ab ingreſſu ſignaturæ: pro ſecun A
da, per quatuor menſes: pro tertia, ſuſpēduntur perpetuò, & ad illud officiū amplius exercendum inhabiles redduntur. Et ob eā cauſam ſummi pontifices ſapienter in hac ſignatura iuſtitiæ introduxerunt, quòd ſolus cardinalis habens ſignaturā iuſtitiæ, ſalariū cētum Ducatorum ſingulo menſe haberet: Cardinalis verò ſignaturæ gratiæ nihil reciperet. Quia prima ſignatura propter iuſtitiā miniſtrandā eſt altera periculoſior, & vt occaſio omnino in illa tolleretur capiendi munera etiā eſculenta, quæ ſolent ſæpe ſapientum oculos obcæcare, vt in can. pauper. 11. q. 3. illud inductum fuit: nā vbi maius periculum vertitur, cautius fuit agendum, vt in c. vbi periculum. de elect. lib. 6. Quod quidem periculum in ſignatura gratiæ militare nō videtur. Et B
ideo videmus, quòd Alexand. v i. grauiorem pœnam Referendariis iuſtitiæ munera capientibus, quàm Referendariis gratiæ impoſuit, vt ex prædictis capitulis apparet.

Item tenentur Referendarij iuſtitiæ, cum proponitur aliqua materia antiqua, ſuper qua iam plures commiſsiones propoſitæ & ſignatę fuerunt, partes vel earum procuratores, aut aduocatos audire, duos ex Referendariis, qui eas audiant, & referant in ſequenti ſignatura deputando, licet aliquando Referendarij omnes informentur.

Itē eſt ordinatum, ꝙ quādo in ſignatura cauſa alicuius Referendarij, aut fratris germani, aut alterius vſq; ad tertium gradū affinitatis, vel conſanguinitatis incluſiuè proponitur, Referendarius illi propoſitioni nō interſit, ſed ex C
loco ſignaturæ foras exeat, nec votū det, nec quod alij dederunt perſcrutetur. Quod etiam in auditoribus Rotæ Ioan. 22. ſtatuiſſe conſtat. Et ſi idem Referēdarius ſcienter propoſuerit in ſignatura commiſsiones ad ſe, vel ad ſupradictos cōſanguineos, vel affines pertinentes, ipſo facto eſt excommunicatus. Hæc Alexand. v i. conſtituit, qui poſtea in conſtitutione quadā reformatoria curiæ, alia ad iſtam ſignaturam pertinentia addidit. Voluit enim, quòd commiſsiones beneficiales extra Rotā non ſignentur, niſi de cōſenſu partium, & tunc non detur poteſtas decernendi executoriales, niſi contra ſuccumbentem.

Item voluit, quod commiſsio ſemel reiecta, nō ponatur iterum ſub pœna excōmunicationis ipſo facto incurrēda.

D Item quòd extra signaturam non porrigantur papæ cómissiones signandæ.

Item quòd commissiones aduersus literas, seu gratias tollétes ius quæsitum, semper signari possint, nulla habita ratione, qualis sit materia proposita. Et plura alia in dicta Bulla reformationes statuit Alexand. quæ longum esset recensere: quæ ideo non refero, quia Bulla fortè nó fuit publicata. Sed capitula superiora publicata, & seruata fuerũt aliquo tempore, & ideo ista exempli causa sufficiant.

Hæc de Referendariis statuit Alexand. cum ante omnia confusa viderentur, & hodie male etiã hæc statuta seruantur, quia Referendarij simpliciter absq; iuramento reci-
E piuntur, quod est mirandum, quia cum isti sint ministri sedis Apostolicæ, & omnium secretorum signaturæ participes, & iustitiæ consolatores: non deberent ilico, & nudo verbo recipi, sed maior circa tales personas promouendas deberet diligentia adhiberi. argu. l. 1. §. sed & si quis. ff. de carbo. edicto. Præsertim cum inter officiales curiæ Referendarij digniores reputentur. Nam in regulis prærogatiuarum expectãtium, primi omnium Referendarij scribuntur, deinde Protonotarij participantes, tertio loco Correctores, postea Subdiaconi numerarij, quarto loco auditores Rotæ, postea clerici Cameræ, deinde auditor Cameræ, & Abbreuiatores actu officia sua exercentes, &c. Itaq;
F Referendarij ab ordine literæ reputantur digniores cæteris aliis, quia primo nominantur, iuxta l. j. & 2. ff. de albo scrib. Et ideo dato expectatiuarum concursu inter præfatos officiales papa voluit Referendarios præcedere.

Rationem non inuenio, quia si ad antiquitatem officij respicimus, Protonotarij cæteris sunt antiquiores: nã Referendarios à Iustiniano imperatore cõstitutos fuisse, qui fuit anno ab ortu Christi D. X X V. satis compertũ est, vt in auth. de referendariis patet. Protonotarij veró multó antè creati sunt (vt Pontificum historiæ testantur.) Nam vt Damasus author est, Protonotarij. V I I. numerarij à Clemente primò constituti fuere, qui fuit I I I I. à Petro, anno salutis Christianæ X C I I. vt latius dixi suprà in procem. regularum. q. 1. qui vsque ad tempora Clementis. V I. in magno honore fuerunt. Adeo quòd Bonifacius de Vitalinis, quondam Rotę auditor, & Protonotarius in clem. 1. de regulari.

gulari.nume.51.conqueritur,& inuehitur cõtra Cardinalẽ A Zabarellam,qui procurauerat protonotariorum numerũ rumpere,creari faciendo nepotem suum vltra numerum, cum emolumentorum participatione.

Ex quibus apparet,Protonotarios Referendariis antiquiores fuisse.Et nihilominus summi pontifices voluerũt Referendarios cæteris curiæ officialib.præferẽdos esse,vt patet in dicta regula.Quid igitur causæ fuit tanti fauoris? hactenus non legi.Sed arbitror ob eam causam tributam illis tanti honoris prærogatiuam esse, quia Referendarij quotidie apud principem,& in eius præsentia,imò simul cũ eo officia eorum exercent cum opere & cõsilio iuuando,quod alij curiæ officiales seorsum faciunt,nec ita immediatè papam iuuant,& ideo illi cæteris præferuntur.ita B dicit Ange.Are.in terminis in §.fi.in princ.instit.de excep. sequitur Io.de terra rubea in tract.primogenituræ.fo.108. col.1.Qua sola ratione cardinales præsentes cæteris præferuntur:Imò simplex cardinalis in curia residens præfertur in honoribus cardinali legato, vt probat Nicolaus Boerius in tract.de præeminentia magni consilij.in prima ratione.Nõ enim æqualiter splendet,qui abest,ac qui præsens est:nam licet omnis dignitatum ordo splendorem à principe recipiat,magis tamẽ coruscat qui proximior est, quàm qui distat,vt dicit Bal.de cardinalibus loquẽs in rubri.de offi.proconsul.Cardinales enim præsentes quotidie vnà cũ papa in eodem dolio versantur,vt latè dicã in regula de impetrantibus per obitum familiarium cardina- C lium,q.17.& tradunt Moder.in tracta.de digni.& potesta. lega.in 6.conclusio.Sicut in ecclesia triumphãte,qui proximiores sunt Deo immortali, magis cæteris de gloria participant,vt Theologi vbiq; asserunt.Nimirum igitur si ob eam causam Referendarij digniores censentur.Nam,vt dicit Imperator,illi magis digni haberi debent,quos labor assiduus,& nostri lateris comitatus illustrat,vt dicitur in l.1.C.de præposi.laborum.lib.12.

Quamobrem magis olim fuerat Referendariorũ æstimatio:nam immunes & exempti à muneribus extraordinariis erant,vt dicit Bart.in l.eos.C.de excu.mune.lib.10. & dicit Ioã.And.in c.duobus.in 5.col.super gl.antepen.de rescrip.lib.6.quòd Referendarij sicut papa,tunc poterant

D ex duobus impetrātibus alteri gratificari in data, videlicet prçponendo alium, vel postponendo. Et dicit Bal.in cle.n de rescript.ꝙ quicquid facit Referendarius, censetur papa facere. Et dicit vna decisio Rotæ ordine 3 0 6.in nouis incip.si actor,ꝙ Referendarius poterat,sicut Viceċācellarius recipere resignationem beneficiorum,quod auditor Rotæ facere non potest.Et ista omnia intelligerem procedere in Referendariis vtriusque signaturæ,in quibus militant prædictæ rationes:sed in Referendariis iustitiæ tantum,qui papæ immediatè nō assistunt, nec illius præsentia illustrātur, fortè prædicta non procederent.Et est etiam aduertendū, quòd licet isti Referendarij actu officia sua non exerceant, nihilominus prærogatiua Referendariorū gaudent,& sunt

E verè Referendarij.Ita dicit Glossator regularum cancellariæ in regula prçrogatiuarū expectantium,in secunda parte.vbi ponit exemplum in quodā Guidone Antonio filio Ceculij de Mediolano viro nobili, qui Referendariatum non exercebat,& nihilominus prçrogatiua vtebatur,vt ibi per eum. Ratio istius dicti est, quia regula solum requirit exercitium actuale in Abbreuiatoribus,vt ibi apparet.

Tamen ego multum dubitarē de dicto Glossatoris, per ea quæ Andr. Sicul. dicit in consil.5 8.in 1.& 2.colum.lib.1. & Felyn in c.per tuas.in 4.col.de maio. & obe.qui præcise loquitur.Et illud,qđ dicit Glossator de illo Guidone, non satis apparet, vel si constaret, illud fuit ex indulgentia speciali. Tamen dictum Glossatoris hodie practicatur.Et licet

F Referendariorum officium olim in magno pretio fuerit, hodie tamen nescio quo pacto eorum authoritas vilescit, vt dicit Abb.Panor.in c.1 circa fi.de priuil.de quibus etiam Rota mentionem facit in decis.565.in 2. colum.in antiq.& Specul.in titu.de supplicatione.post princip.Innoc.& Hostien.in cap.ex literis.de in integ.resti. & Io.de Platea in l. fi.col.penul.C.de decurio.lib. 10. & latius de istis loquitur Cassaneus in tract.gloriæ Mundi.in 6.parte, in 11.consideratione.& plura priuilegia concessit Leo x.quæ non curo referre.Quæ omnia de Referendariis dicta notanda sunt, quia est materia peregrina nullibi coadunata.

Postquam igitur per referendarios corā papa vel cardinali præsidente,signaturæ ꝑpositæ, & examinatæ sunt cōmissiones iustitiæ, ac per papam, vel cardinalem signatæ,

mittuntur

mittuntur ad Vicecancellarium, vel cancellariæ regentem, A qui eas extendat seu verius distribuat per turnum inter Auditores, per illa verba apposita in calce commissionis post signaturam, videlicet de mandato D. N. Papæ audiat magister N. & iustitiam faciat. Et propter illam diuisionem, commissionum quas Regens facit, dictæ commissiones, distributiones appellantur, vt dicit decisio Rotæ. CCCLXII. in no. Et decis. CCCXXIX. in antiq. Facta igitur distributione commissionum per Regentem mittit eas ab banchum Cursorum, qui eas etiam inter se per turnum distribuunt, & præsentant Auditoribus vel aliis prælatis quibus diriguntur, quibus à die præsentationis earundem datur iurisdictio, vt in capit. vt nostrum. & ibi notant Moder. de appellat. Et licet auditores iurisdictionem ordina- B riam in cognoscendo censeantur habere, iuxta nota. in cle. auditor. de rescript. itaque videretur illos posse procedere in causa: tamen non possunt, vt opinor, ante præsentationem cognoscere duplici ratione.

Prima, quia propter præsentiam papæ illa iurisdictio ordinaria est quasi impedita, propter quā causam omnes existentes in curia censentur delegati: iuxta not. per Archi. in capitu. experientiæ: vndecima quæstione prima, vbi dicit, quòd nullus in curia habet iurisdictionem ordinariam, nisi papa, sed iudicāt, aut ex generali delegatione papę, aut ex speciali cōmissione, vt ibi dicit Archi. referēdo Specu. Ratio est, quia iurisdictio ordinaria regulariter prouenit ratione territorij, vt not. in cap. cum contingat. de foro com- C peten. quod Auditores non habent. Et licet quædā decisio Egidij 659. incipien. dicta compulsio, &c. dicit quòd Auditores habēt totam Romanam curiam pro territorio: illud est verum, ad effectum, vt statuere possint suas decisiones in curia, quæ habent vim styli & legis, quamuis Glossator regularum in regula de subrogandis, neget, auditores & quoscūque alios in præsentia papæ statuere posse, cum nō habeat plenam iurisdictionē ordinariā, sed dicat hoc fieri sciente & vidente papa. Et ideo censentur quo ad hoc habere territorium per quandam fictionem, non verè. Patet, quia si verè tota curia esset nobis data pro territorio, non haberemus strictiorem potestatem quàm habent alij delegati in curia, vt dicit decisio Rotæ. 306. incipiens, si actor.

D in nouis.quę probat hoc exemplo,quia videmus alios delegatos absoluere posse ad cautelam. sed nos auditores non possumus sine speciali mandato,vt ibi dicitur.Et propterea non sine causa Bonifacius 8.interloquutus fuit,neminem in curia Romana ordinariam iurisdictionem habere,nisi papa,vt refert Archidia.in d.c.experientiæ.

Secunda causa,quare auditores præsentata commissione hodie procedere nõ possint,est propter impedimentũ regularum Cancellariæ,inter quas est vna posita infrà ordine 29.quæ disponit commissiones causarum non valere literis nõ expeditis.Itaq; per illam regulam impeditur iurisdictio,quod est verum quãdo producitur per partẽ aduersam in actis,aliàs procedere possent auditores illa nõ E obstante,per ea quæ latius dixi superius in prooemio regularum,etiã papa mortuo,vt latius probat Glossator istarum regularum in rub.de potestate Vicecancellarij.in 2.& 3.col.Et etiam aliquando nõ obstante productione dictæ regulæ 29.Auditores ad vlteriora processerunt,quãdo illi regulæ fuit derogatum,prout aliquando fieri contigit pro qualificatis personis,vt reperi adnotatum in quodã libro adnotationum Reuerendis.bo.me.cardinalis Sanct.Quatuor.fo.66.& 82.quod est mirandum,quia hodie nõ solet pro aliquo illi reg.derogari,nisi modo infrà scripto:pro cardina.tamen passim derogari solet,cum in illis cessent rationes fraudis,propter quas literarum expeditio requiritur,videlicet solutio annatæ,& officialium satisfactio,à F quib.cardinales eximũtur.Et quia præter hoc Cardinales, pro luce dignitatis eorum ita,vt modesti esse debent,sic præsumuntur abesse à fraudibus,& esse cæteris iustiores.

Hinc est,quòd de hodierno stylo,quãdo causa cõmittitur cardinali in signatura papæ, non ponitur illa clausula(quę in extensione commissionum Vicecancellarij , vel regentis commuiter apponi solet)videlicet,iustitiam faciat,&c.sicut apponitur in commissionibus aliis prælatis directis.Sed solum ponuntur hæc verba de mãdato D.N. Papæ,audiat talis cardinalis,& decidat,&c.ratio redditur per text.in l.vnica.ff.de offic.præto. Quia princeps eos, quos ob singularem industriam explorata eorum fide & grauitate ad huius officij magnitudinem euexit,non præsumit aliter iudicaturos esse pro sapientia ac luce dignitatis eo

tis eo

zis eorum, quàm ipse foret iudicaturus. Non igitur illis mā- A
dat, quòd iustitiam faciant, cum quilibet cardinalium hoc proprium & peculiare habere debeat, vt absque aliquo signo, vel monitione iustitiam faciant, quæ eorum pectoribus ita inesse debet ac propria vita. Aliàs papa iniuriam illis videretur inferre, si per suam signaturam illis imponeret & quodammodo ad eorū memoriam reduceret, quòd iustitiam facerēt: nam hoc perinde haberetur, ac si eius essent immemores, quod videtur paululum subausterū. Nam sicut commemoratio impensi beneficij (vt inquit Comicus) immemorem, ac penè ingratum animum recipientis arguit: sic commemoratio iustitiæ facta illis qui ex officio suo illam facere tenentur, nescio quid dormientis ac obliuiosi animi indicat. Videtur enim papa de illorū probitate B
& fide dubitare, si, vt iustitiam faciant, admoneat, & scripto mandet. Bonus enim equus (vt est in prouerbio) calcaribus non indiget, sed sola virgæ vmbra regitur. Quæ quidem rationes, licet in quibusuis aliis bonis prælatis militare possent, non tamen papa ita de illis confidit sicut de cardinalibus, qui quotidie secum pro reipublicæ Christianæ commodis innumerabiles labores perferunt, de quibus ideo facilius confidit, quia eorum mores diuturna, & penè quotidiana experientia magis notos habet. arg. eorū quæ dicit Fely. in capitu. ad aures. in 14. conclusione de rescrip. In cardinalibus ergo cessant istæ solennitates iudiciorum, quæ in aliis obseruantur.

Et ideo non sine optima & efficaci ratione in ista mate- C
ria plura priuilegia in fauorem cordinalium contra iuris dispositionem specialiter inducta sunt, quæ aliis prælatis concessa non fuerunt. De quibus non ab re erit, pro dignitate eorum pauca quædam commemorare. quæ in locis vulgaribus non traduntur, scribam.

Primum priuilegium est istud de quo supra proximè dictum est.

Secundum est, quia cōmissiones quæ fiunt cardinalibus non solent signari, nisi per solum papā: sicut neque supplicationes quatuor votorū papæ reseruatorum, quorum cōmutationes cū Datario componūtur, & ideo eas nō signat nisi solus papa propter notabilē præeminentiam illorum votorū, in quibus antiquitus non solebat papa, nisi ex ma-

D gna causa,& cum compositione dispensare. Sed cardinalis qui habet signaturam in aliis votis inferioribus dispensat. Ita commissiones quæ fiunt cardinalibus propter illorum excellentiam solus papa signat,sed aliæ commissiones inferioribus directæ per alios prælatos habẽtes signaturam iustitiæ aut per cardinalem , vel per Vicecancellariũ signari possunt,vt dicit Bonifacius Vitalinus in clemẽ. auditor. in 2.colum.in 5.opposi.de rescrip. Et causæ quæ cardinalibus committuntur,non debẽt excedere 60.ducatos,aliàs commissio est nulla , vt dicit Pauinus in quadam extrauagan.ad onus,allega.per Felyn.in rubr.de rescrip.circa fin. & per cardinalem Iacobatium in tract. Consilij. fol. 27.in 1.colum. Et quando causa committitur contra Titium , &
E alios in citationis decreto nominandos , etiam si cardinalatus honore pręfulgeant, commissio non datur,nisi cardinalis nominetur,&c. Et quod dictum est commissiones cõtra cardinales non signari,nisi per manum papę, idem seruatur in regibus in quibus etiam stylus Cancellarię tenet, quòd literę contra reges & principes,& magnos duces nõ dantur sine signatura papę, iuxta not.per Specul.tit.de legato.§.nunc ostendendum.versic.item non obstat. Et hoc expresse notatur in illo vulgato libro practicę Cancellarię.fol.76.secus est in aliis.

Tertium priuilegium est, ꝙ in causis cardinalibus commissis assertioni illorum creditur. ita dicit Egid.decis.183.

Quartum speciale priuilegium est,ꝙ licet quando com-
F mittitur causa auditoribus , vel aliis pręlatis ,illi non possunt alteri committere obseruationes terminorũ sine speciali licentia papę. Secus tamen est quando committitur causa cardinali, quia sine speciali mandato papę cõmittere posset auditoribus suis terminorum obseruationes. ita dicit Egi.esse de stylo in decis.43.incip.articulus.

Quintum singulare priuilegium est , quòd si cõmittatur causa cardinali, quę prius fuerat commissa alij auditori , & ille faciat intimare commissionem dicto auditori , licet illi non inhibeatur , auditor non potest amplius procedere in causa propter reuerentiã cardinalis. Secus si vnus auditor alteri auditori commissionem sine inhibitione intimaret,quia talis auditor nihilominus poterit ꝓcedere.ita tenet Rota in decis. 24.incipiente , & est sciendum. de dolo

&

& contuma.in antiq. A

Sextum priuilegium speciale est, propter eandem reuerentiam inductum, quòd auditor quando intimare facit cardinali commissionem, non debet illi inhibere, vt dicitur in dicta proxima decisione.

Septimum priuilegium est in fauorē cardinalium introductum, ꝙ causa semel cōmissa cardinali, licet ille desinat quouis modo esse iudex, nō tamen cōmittitur vlterius inferiori à cardinale sine speciali mandato papæ, propter illorū honorem, vt dicit Egi. decisio. 37. incipiē. vbi appellatur. in fin. & tenet Nicolaus Milis in verbo, appellatio.

Octauum priuilegium propter eundem honorē cardinalibus seruandum, inductum est, vt cardinalis, cui causa committitur, alteri cardinali non inhibet: secus est in aliis, B vt dicit decis. vltima. de dolo & contuma. in antiq.

Nonum priuilegiū, quòd licet illa clausula, appellatione remota. in commissionibus prælatorum, & quorumcunq; intelligatur de appellatione friuola, posita tamen in commissione facta cardinali, intelligitur de quacunq; appellatione. Itaq; neq; iustè neq; iniustè à sententia illius poterit appellari: ita dicit Pauinus in tract. de offic. & pot. capi. se. vac. in penultim. fol. in tertia col. & ante ipsum hoc tenet Milis in verbo, appellari non potest à sententia lata per cardinalem. Et tenet Bal. in l. 1. in secunda col. ff. de offic. præfect. & Rom. in singul. incip. appellatione remota. quæ omnia sunt noua in hac materia. pro quibus vide quę dico supra in procœmio regularum q. 4. nume. 2. C

Decimum priuilegium speciale est, quia in pari causa quando cardinalis habet pares rationes cum alio, Rota solet in dubiis gratificari pro cardinali, prout vidi tempore meo seruari in causa Mediolanen. pro R. cardinali Triuultio. Et in alia etiam Mediolanen. pro R. cardinali Cęsarino, & ita semper fuisse antiquis temporibus obseruatum, dixit D. Simoneta.

Ad propositū redeūdo, istis igitur regulis non solet cōmuniter in totum derogari, sed ex vsu signaturę inductum fuit, ꝙ in fauorem cardinalium possit fieri derogatio propter rationem quam dixi. Reperta est tamen pro cōmoditate curialiū honesta & moderata derogatio ad dictā regulā. 29 quę voluit cōmissiones non valere, nisi prius literis

D expeditis ſuper gratia facta. Nam ad effectum, vt ante terminum ad articulandum iuriſdictio iudici detur, vt actor cauſam inſtruat cum ſua commoditate, & præparet neceſſaria ad iudicium, conceditur ei in commiſsione iſta moderata derogatio, ſeu potius ſuſpenſio regulæ, videlicet, Dũmodo ante terminum ad articulandum literas expedierit, &c. Et hoc fit, vt dixi, vt interim auditor habeat iuriſdictionem, qui aliàs nullam haberet obſtante prædicta regula. Per quam quidem derogationem, per ſolam cõmiſsionem conceſſam, non infertur moleſtia poſſeſſori, iuxta tex. in l. libertus. 2. ff. de in ius voc. cum concor. vt per Fely. in c. ex tenore. in col. 1. de reſcrip. & dixi latius in §. pœnales. inſtitu. de actio. Et quamuis ante prædictum terminum ad

E articulandum præcedant tres termini, videlicet ad dicendum contra commiſsionem, ad libellandum, libellaríque videndum, & ad iurandum de calumnia, ex quibus poſſet moleſtia prætendi ratione citationũ, quæ in prædictis terminis requiruntur: nihilominus illa moleſtia non eſt conſiderabilis, niſi reus propter hoc aliquas impenſas feciſſet, quia tali caſu haberet locum diſpoſitio. d. c. ex tenore. Nam quo ad moleſtiam, iura tantũ hoc conſiderant, vtrum reus fuerit fatigatus laboribus & expenſis, vt patet in cap. cæterum. & in c. fin. de reſcrip. & in cap. diſpendia. vbi poſt alios dixi eodem tit. libro ſexto. & in clementina prima. eodem titul. ceſſante tamen tali moleſtia, nõ poteſt aliàs dici reus vexari, cum nihil laboret, nihil expendat.

F Verũ, quia prædicta clauſula appoſita in commiſsione, videlicet, Dummodo ante terminum, &c. ſucceſſu tẽporis, vt experiẽtia docuit, cœpit eſſe dãnoſa, ex eo, quia eius occaſione excogitabãtur fraudes propter quas de facili beneficia efficiebantur litigioſa, inuenta fuit alia moderatio, & ſalutare remediũ per quod huiuſmodi fraudes coercerentur, vt ſtatim dicã. Fraudes verò quæ ꝓpter dictã clauſulã, Dũmodo ante terminum ad articulandũ, &c. cõmittebãtur, iſtæ erant. Nã cõtingebat ſæpe, quòd ego de facili impetrabam commiſsionem literis non expeditis cum prædicta clauſula, dũmodo eas ante terminum ad articulandum expedirem, vigore cuius citari faciebam aduerſariũ meum, ad iſtum tantũ effectum, vt ille moreretur, vel cederet, ego peterẽ ſubrogari. Nam ex quo beneficium, iam per cõmiſſionem

ſionem & citationem effectum fuerat litigioſum, facilè A ſubrogatio concedebatur. Itaque ex hac iniuſta vexatione reſultabant hæc mala. Primum, quòd ordinarij ſine eorum culpa priuabantur de huiuſmodi beneficiis litigioſis prouidere, patroni prohibebantur præſentare, expectantes etiam penitus excludebantur, vt in c.ij. vt lite penden. libro 6. Et ſequebatur aliud malum, quod deterius erat, quia multoties iſtis ſic litem mouẽtibus, nullum ius tempore commiſsionis ad beneficia ſic impetrata competebat: ſed per iſtam viam ſe in ius defuncti ſubrogando, ius de nouo acquirebant. Sicque dabatur occaſio certo modo piſcandi beneficia viuentium, fortè in ſenili & decrepita ætate conſtitutorũ, in graue præiudicium prædictorum, ac ipſorum poſſeſſorum non valentium de benefi- B ciis ſuis iam effectis litigioſis liberè diſponere. Quam ob rem, vt huic fraudi & malitiæ occurreretur, Cardinalis Alexandrinus primus omnium, vt dicit Felyn. hîc in quibuſdam apoſtillis imperfectis, ſalutare remedium inuenit, & quandam moderationem ad prædictam clauſulam, qua hodie ſignatura vtitur, videlicet quòd poſt prędictam clauſulam, Dummodo ante terminum ad particulandum literæ expediantur, &c. adderentur hęc verba, & quòd interim beneficium non cenſeatur litigioſum etiam ad effectum regulæ de ſubrogandis: per quam quidem additionem ſubuentum fuit ordinariis, patronis expectantibus, & poſſeſſoribus conuentis. An verò dicta clauſula inuenta per Alexandrinum præſeruet exceptionem regu- C læ de triennali competentem poſſeſſori, vt videlicet beneficium non obſtante huiuſmodi lite maneat pacificum, dicam inferiùs, & in regula de triennali. quæſt. ii. & etiam in regula de ſubrogandis.

Et eſt aduertendum, ꝙ ſicut ſignatura in fauorem reorum poſſeſſorum, ne beneficia eorum per iſtam viam fierent litigioſa, inuenit prędictam clauſulã: ita & Rota tempore Leonis papæ x. introduxit aliam vtilitatem in fauorem actoris. Nam cùm actor iuxta dictam clauſulam teneatur expedire literas ante terminum ad articulandum, & literæ tunc dicuntur expeditæ quando ſunt plumbatæ, vt tenet Gloſſator hîc: quia bulla dicitur plumbum pendens, ſiue ſigillum de auro vel argento, iuxta glo. in verb.

D aurea bulla. in clemen.1.de iureiurando.& tenet expressè Glossator in regula decimaquarta. in quarta columna. & in regula 69.in fine.& facit textus in cap.licet. de crimine fal.Et ante appositum plumbum, bulla dici non potest, vt dicit Alexan.in consilio 215.visis probationibus. in 2.vol. Tamen Rota in fauorem actoris voluit, quòd licet actor produxerit bullam suam post terminum ad articulandum, & non appareat de die expeditionis,quòd in dubio præsumatur expedita ante terminum, vt euitetur nullitas, vt latiùs de ista decisione superiùs memini. Imò in alia etiã causa voluit Rota,quòd sufficit in bullis mensem esse appositum per Rescribendarium,vt in vna Gebenen. beneficiorum de mense Martio,M. D. X X. conclusit Rota coram
E domino Guliel.vt ipse idem adnotauit.Nam in dicta causa terminus ad articulandum fuerat seruatus de mẽse Decembri, & actor produxit bullas suas post terminum ad articulandum:sed in bullę tergo erat apposita per Rescribendarium ista dictio , De.quæ significat mense Decembri.non tamen apparebat de die , voluerunt Domini per hoc actorem excusari. Nam licet illa appositio mensis de necessitate non cõcludat expeditionem fuisse factam ante terminum ad articulandum , nihilominus ad effugiendum contumaciam debet præsumi actus in dubio expeditus legitimo tempore,iuxta notata per Bartol. in l.non solùm.§.sed & reprobari.de oper.no.nunt.Nam quando duo actus reperiuntur facti eodem tempore,in dubio ille
F actus præsumitur factus priùs qui fieri debuit, vt actus valeat,& per quem excludatur delictum, vt notabiliter dicit Bal.in l.cùm in testamento.§.hęc verba.ad fi.ff.de hæred. instit.Quod dicit memoria dignum Alexan.in l diuortio. in 4.col.ff.solu.matri.& idem Alex. pro singulari illud dictum citat in l.3.C.de codi.& in consi.81.lecto & discusso. in 4.col.lib.3. & Ias.in l.hac consultissima. in 1.& seq. col. C,qui test.fac.pos.& in l.si.col.pen.C.de edic. di. Hadria. tollen.Deci.in consi.11.in 11.col.quę addenda sunt ad Fel. in c.pastoralis.col.4.de rescript. Cùm igitur in dicta causa Gebenen. terminus ad articulandum fuerat seruatus mense Decembri, in eodem mense reperitur etiam bulla expedita,licet nõ appareat de prioritate expeditionis, in dubio præsumi debet bulla ante seruationem termini expedita,

pedita,& non post,vt actusvaleat & excludatur delictum. A
Ita Rota dicto tempore conclusit, & tempore meo hoc idem tenuit in pluribus aliis causis prædicta motiua, quæ non posuit Do.Guliclm.Et ista quæ dicta sunt procedunt etiam, si officialis apposuerit in plica bullæ, expedita tali tempore,dummodo ex plumbo appareat de alio tempore. Vt concludit Rota hoc mense Octobri, M. D. XXXIX. in vna Salamantina præstimonij del Orbada,coram R. P. D.Marcello episcopo Marsicano. Nam in literis apostolicis Hieronymi de Arze actoris appositum fuerat plumbum Clementis, & tamen officialis in plica bullæ apposuit tempore Pauli III. hęcverba,hodie expedita,&c.quo tempore considerato, expeditio videbatur facta post terminum ad articulandum. Tamen Domini non conside- B
ratis verbis officialis, iudicarũt bullam fuisse expeditam, quando fuit plumbata, & sic tempore Clementis, & per consequens ante terminum ad articulandum.

Et quãuis signatura papę & Rota semper iuuerint possessores beneficiorum per appositionem prædictarũ clausularum,ac etiam ipsos impetrãtes per interpretationem proximè dictã subleuarũt: nihilominus excogitata posteà fuit noua malitia per ipsos actores impetrantes, per quam prædictæ clausulæ eludebantur. Nam extorquent commissiones cum derogationibus sub hac forma videlicet,constitutionibus & ordinationibus apostolicis, regulísq; Cancellarię apostolicæ S.V.illa præsertim qua inter cætera voluit, ꝙ causarum commissiones, & inde se- C
quuta literis apostolicis non confectis,nullius sint roboris vel momenti, cui specialiter & expresè placeat derogare,dummodo pręfatus orator literas apostolicas super huiusmodi concesionis gratia expediri fecerit ante terminum ad articulandũ in huiusmodi causa per ipsum oratorem obseruandum.Stante huiusmodi commissione, & ea signata prædicti solicitatores cauti hanc regulam confingunt.Nam citare faciũt reum ad dicendum cõtra commissionem,seruatóque illo termino nihil aliud curant facere,ad effectum, vt ipse actor nõ cogatur expedire literas in termino ad articulandum,sed expectant ꝙ reus citatus,qui fortè propter dilationes huiusmodi suspensiuas timet in longum protrahi,prosequatur litem,& terminos

D obseruet, quod facere potest invim commissionis obtentæ per actorem, cùm sit iam effecta communis per productionem eius factam, & citationem ad dicendum contrà, vt not. Inno. in c. ex conquestione. de restitu. spol. & Rota in decis. 17. de dolo & contum. in nouis. Itaque isto modo non arctatur actor, quin post terminum ad articulandum tantùm, & seruatum per reum possit ipse literas expedire. Et processus interim factus valet, quia commissio prędicto modo impetrata non arctat illum ad expediendas literas, nisi ante terminum ad articulandum seruandum per ipsummet actorem, non autem asseruatum per reum, & sic contra intentionem prædictæ regulæ acta interim facta valebunt. Et quia verba commissionis ita sonant, à E quibus non esset recedendum. l. non aliter. ff. de legat. 3. cum vulg. Ista tamen cautela malitiosa, iudicio meo, non videretur tuta in Rota, quæ considerat potiùs mentem, quàm verba regularum, iuxta textum in l. scire oportet. §. aliud. ff. de excu. tut. per quem text. voluit Rota in vna Sagun. parochiali de Prados Redundos, pendente de anno M. D. XXXV. coram mę, quòd regula Cancellariæ dans prærogatiuam prælationis scriptoribus Apostolicis, non intelligatur contra familiares papæ, attenta eius mente, licet verba aliud prę se ferrent. Et hoc propterea, quia scriptores Apostolici non sunt verè familiares, cõtinui commensales, nec verè descripti, sed per priuilegium: & ideo non præferuntur veris familiaribus papę, continuis com- F mensalibus, qui sunt veri familiares, & descripti. Prout anteà bis fuerat conclusum in vna Barchinonen. canonicatus & præbend. inter Ioan. Cordellas, & Michaëlem Puig vertente coram R. D. Iacobo Simoneta de mense Nouembri, M. D. XXXIIII. Sed in casu isto dici posset, quod ista cautela est contra mentem prædictæ regulæ, quæ facta est ad obuiandum fraudibus impetrantium, qui habẽtes solam signaturam, molestant possessores, vt laboribus & sumptibus fatigati, sic componere compellãtur vel cedere iuri suo, ita à senibus accessus & regressus expiscentur, vt in simili dicit text. in cap. fi. de rescript. Et ita manifestè fit per hoc fraus legi & præfatæ regulæ. Nam amplexantes illius verba contra illius mentem & voluntatem statuentis faciunt, vt dicit text. in cap. fi. de regul. iur. lib. 6.

&

& in l.non dubium.C.de legib. Malitiis igitur hominum A indulgendum non est,vt dicit text.in c. sedes. de rescript. quia aliàs regula verbis, & non rebus imposita videretur: contra text.in c.commissa.de elect.lib.6. Et ideo sunt aduertentes Referendarij,& præfecti signaturæ,vt illa verba deleant, videlicet per ipsum oratorem obseruandum,&c. posita post verba prædicta, Dummodo ante terminum ad articulandum,&c.

Et ꝙ dictum fuit,actorem literas expedire debere ante terminum ad articulandum,illud intelligitur de termino ad articulandum bene seruato,aliàs si ille terminus ad articulandum fuisset malè seruatus,& per consequens illa obseruatio termini esset ex nulla aliqua causa,aut ex defectu iurisdictionis, vel aliàs : tunc talis obseruatio termini B nulliter facta nõ obesset actori.Et ideo Rota isto casu inuenit remedium,videlicet quòd actor expediat bullas, & posteà reiteret terminos etiam ad articulandum in vim bullæ Innocentianæ,vel virtute nouæ cõmisionis, & talis reiteratio termini ad articulãdum facta post bullas expeditas sufficiet ad effectum prædictæ clausulæ,& ita sustinebuntur & valebunt acta,sententia,& omnia alia ante literarum expeditionem facta, quæ nulla esse vigore dictæ regulæ videbantur : & licet de stricto iure verba commissionis simpliciter de obseruatione termini ad articulandũ loquentis,deberent intelligi de prima obseruatione,siue bona,siue mala:arg.l.boues.§.hoc sermone.de ver.signi. iuncto §.semel.insti.quib.ma.non lic. Et per consequens C expeditio bullæ , & acta facta post terminũ ad articulandum etiam malè seruatum non deberent valere. Tamen Rota tempore meo in vna Maclouien. prioratus de Tretemebo,coram R.P.D.Io.Clerici, D.Petro Vortio , & D. Paulo.Et in vna alia Nolana parochiali , corã me die Lunæ 7 Octob. M.D.XXXII. inter Bartholomæum de sancta Cruce, & quẽdam Falconem,episcopum Spicaten.Et etiam in alia Dolen.pro Marco Marmillon,cõtra Palemzuela coram me 12. Iulij , M.D.XXXIIII. tenuit & conclusit contrariũ,quia licet verba illa,Dummodo ante terminum ad articulãdum,&c. posita in dicta commisione, intelligi possent de prima obseruatione termini ad articulandum quomodocunq; facta : nihilominus, vt actus va-

D leat, contrarium fuit conclusum. Multa enim contra strictam interpretationem iuris recepta sunt, vt actus valeat, quæ aliàs non admitterentur, vt tradit Ias. in l. 1. in 4. col. ff. de ver. obli. Fuit igitur cõclusum, ꝙ illa verba de obseruatione termini ad articulandũ, deberent intelligi de obseruatione valida, non de inualida, iuxta tex. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. & l. quoties. ff. de ver. obli. & vtrobique latè Moder. Sic itaq; hoc casu Rota tenuit sufficere actori, ꝙ ante istam secundam reiterationem termini ad articulandum, licet post primam nulliter seruatam, bullas expediuerit. Et ita iam hodie seruatur. Procedent igitur ea quæ dicta sunt, quando prima obseruatio termini ad articulandum esset bona: nam tunc si literæ non fuissent E anteà expeditæ, omnia acta sunt nulla, nec sanantur per reiterationem dicti termini, nisi per specialem cõmissionem, & tunc refectis expensis, vt dicam inferiùs suo loco.

Et est vlterius notãdum, ꝙ licet regula requirat actualem expeditionem literarum ante dictum terminum, tamen sufficiet producere apud acta ante reseruationem dicti termini sumptum de registro literarum apostolicarum bullarum, licet non producat dictã bullam: quia tale sumptum facit fidem in iudicio. Et ita tenet & seruat curia Romana, prout dicit Rota decisio. 621. incip. nota sumptum. in antiquis. Quam sequitur D. Barth. Belenzi. Rotæ auditor in tracta. de chari. subsi. q. 113. Quo in loco ponit practicam hodiernam extrahendi dictum sumptum à regi-F stro in causa pendente in curia, & extra.

Considerandum est vlterius in dicta materia, ꝙ in dicta commissione solet apponi, vt dixi, alia clausula per Alexandrinum inuenta, videlicet ꝙ interim beneficium ipsum etiam quo ad effectum regulę de subrogandis, minimè censeatur litigiosum, & sine tali clausula hodie non datur commissio. posui rationem superiús.

Sed vltra illa, quę dixi, est vnum aliud notandum, quòd cum mysterio apponitur in dicta clausula dictio implicatiua, Etiam, ante verbũ quo ad, &c. Nam hoc factũ fuisse arbitror propter multiplices alios effectus rei litigiosæ. De quibus per gl. in cap. 1. de alien. iud. mut. cau. fac. & per doctor. in cap. 2. vt lite pend. Nam appositio illius dictionis implicat beneficium non remanere litigiosum in aliis casib

casibus, etiam quo ad regulam de subrogandis, vt in rubr. A
C. etiã per procuratorẽ. & ibi Bar. in l. 1. cod. tit. cum concord. vt tradit Decius in l. cognitio. in 5. notab. ff. de offic. eius. Implicat igitur dicta oppositio clausulæ etiam plures alios casus, & operatur plures effectus notabiles in fauorem possessorum, quorum beneficia modo prædicto effecta fuere litigiosa. Primus effectus est quem implicat dicta clausula, etiam quo ad effectum, &c. Quia possessor conuentus, non obstante prædicta lite sibi mota vigore dictæ commissionis, interim possessionẽ beneficij liberè in aliũ trãsferre poterit, nec reuocabitur per viã attẽtati: quia cessat tunc vitium litigiosi, ratione dictæ clausulæ, quod aliás si non apponeretur clausula prædicta, inductum esset vitium litigiosi, quod prohiberet resignationem, iuxta ea B
quæ dicit decis. 3. sub titu. vt lit. pẽden. in nouis. & in antiq. decis. 5. cod. tit. cum aliis, quæ Ecly. tradit in c. cum l. & A. colum. 3. de re iud. meminit etiam Alexandrinus in c. 1. nu. 74. cum seq. 3. quæst. 1. Prædicta ergo clausula inducit illũ primum effectum in fauorem possessoris, & ex alia parte coercet, & tollit fraudes impetrantium beneficia viuentiũ possessorum fortè infirmorum, vel aliâs verisimiliter propter senium de proximo morientium. qui quidem impetrantes, videntes se nullum ius fouere, sæpæ inducunt litẽ super illorum beneficiis, non ad effectum, vt illam prosequantur cum nullum ius habeant, sed quo ad hoc, vt ex tristi possessorum, euẽtu, qui, vt dixi, vel propter longum senium, vel periculosam infirmitatem sperantur de proximo mori, beneficio regulæ de subrogãdis gaudere, & vti pos- C
sint: vt sic de nõ iure faciãt sibi ius, & priuẽt ordinarios patronos, & expectantes facultatibus illis à iure concessis, aut saltem ipsi possessores sic citati ad curiam propter longitudinẽ itineris, & grauium impensarum timorem, tædio litis affecti cogãtur vel cedere, aut pensiones super dictis beneficiis dictis molestatoribus consentire, vel quod facilius factũ vidimus regressus illis & accessus cõcedãt, prout tẽporibus Iulij & Leonis plures curiales hoc modo ditati sunt. Quib. fraudibus Martinus papa v. per suã cõstitutionẽ extrauagãtẽ, & nouissimè Hadr. papa vi. & deinde Paulus iii. per suas regulas obuiarũt, quas de nõ subrogãdis talibus ediderũt. Similem etiam malitiã Bonifacius viii.

D sustulit in cap. fina. de renunt. lib. 6. de qua Alexan. & Moder. meminerunt in l. filiæ. per lilum text. ff. solu. mat. & reassumit Decius in consil. 130. colum. fin. Et ideo ante prouisionem factam per præfatos summos pontifices opportuna fuit ista clausula quæ sustulit hunc morbum, & prouidit ne per huiusmodi commissiones induceretur litis pendentia, nec beneficia efficerentur litigiosa, quæ aliàs de iure per commissiones prædictas, & citationem exequutam inducebatur, vt no. in clem. fin. vt lite pend. quam ad hoc pro notabili allegat Abb. Panor. in c. gratū. de offic. dele. & alibi sæpe. Et licet, vt dixi, propter dictam clausulam factum sit, quòd lis non dicatur introducta quo ad reum, qui vigore dictæ clausulæ præseruatur ab hoc incōmodo
E ne beneficia sua effecta sint litigiosa: erit tamen inducta lis quo ad actorem impetrantem, respectu cuius dicentur beneficia prædicta in sui præiudicium litigiosa, quod quidem præiudicium potest considerari quo ad tres effectus.

Primus, quia si ipse actor ante terminum ad articulandum, dummodo post decretam citationem moreretur, tali casu censerentur dicta beneficia litigiosa in fauorē possessoris rei conuenti, & in odium actoris, adeò, quòd ipse reus possessor posset peti se subrogari, & esset locus regulæ de subrogandis in fauorē possessoris, & diceretur vera lis. arg. eorū, quæ dicit Egid. conclusione 380. quæ incipit, si faciens cōmitti. facit quod dicit idem Egid. cōclusione 545. quæ incipit, si pendente inquisitione, &c. Et ita etiam
F in vna Toletana portionis tenuit Rota corā R.P.D. Petro Vortio. 10. Nouemb. M. D. XXXIII. & hoc probat latè Felyn. in cap. super literis. col. 9. versi. limito. 1. de rescript.

Secundus effectus, dicta litis pēdentia erit, quòd de priuilegio impetrando pendente ista lite per ipsum actorem, ac quælibet aliæ gratiæ per eundem obtētæ in præiudiciū possessoris aduersarij super eo, super quo lis pendet, non valebunt, non facta mētione de dicta lite: adeò, quòd eadem lite durante nullum dicto actori commodū, nec reo incommodum inducēt, per ea quæ Old. dicit in cōsil. 299. col. 2. & idē reus nihilominus excipere poterit de regula de non tollendo iure quæsito, & vti aliis remediis iuris, vt probatur in c. causam quę. de testib. Et ibi bo. glo. & in c. 1. & c. dilectus. vt lite penden. ca. dudum, de priuil. cum sim.

Tertius

Tertius effectus, quare dictus actor impetrans non po A
test cedere ius suum alteri etiam ante dictum terminũ ad articulandum. Et cesio quo ad ipsum diceretur facta lite pendente, cõsequẽter posset talis cesio reuocari per reũ possessorem tanquã attenta.cle.1. §.si verò. vt lite pend.facit quod dicit decis.10.tit.vt lite pend.in nouis. & quod dicit Egid.decis.102.& ita declaratur decis.3.eo.tit.in nouis. quæ voluit reum possessorem attentare si lite pendente in alium cedat, quod intelligitur quando est lis quo ad eum, sed in casu isto non est lis introducta quo ad eum, nisi quatenus sit sibi proficuum, sed quo ad actorem est vera lis in eius odium, & hæc lis quo ad ipsum actorem impetrãtem inducta fuit per solam cõmisionẽ ab eo obtentã, & citationem decretam cõtra aduersariũ, licet illa in citati noti- B
tiã nõ peruenerint, vt dicit formaliter Ro.cons.330. incip. circa primũ.1.col.vbi dicit, quòd clem. 2. vt lite pendente. volens ad introducendum litis pendentiã requiri, citationem in citati notitiam peruenisse procedit, nisi quo ad litis pendentiam introducendam ex parte agentis, quia sufficit quo ad ipsum actorem solius citationis decretũ absq; eo, quòd facta fuerit citationis executio. Ratio istius dicti est, quia ex quo ipse actor certus est de cõmisione & citationis decreto, amplius certiorari nõ debet. vt in c. eũ qui certus.de reg.iur.lib.6.& ca.ab excõmunicato.de rescript. cum simil. Et ita in vna Valẽtina parochialis de Pego prę teritis annis coram R. D.Raynaldo Petrutio, & in eadem postea coram R.D.Io.Mohedano, & in alia Conchen.co- C
ràm, tenuit Rota, vt dicã in reg.triennali.q.51. & in reg.de annali.q.47. Vlterius sciendum est, quòd cõmisio literis non confectis non datur super duobus beneficiis, nisi contra vnum, & tunc ita demum si ambo beneficia sint eadem supplicatione impetrata ex persona eiusdem, quia tali casu vnica cẽsetur gratia, ex quo signatura dicit, fiat vt petitur, iuxta regulam cancellariæ 60. facit l.scire debemus. cum materia.ff.de verb. oblig.nec sufficit tantum, quòd commisio super pluribus beneficiis sit contra vnum, nisi apponatur ista clausula, vnica supplicatione impetratis, & quòd causa super vno iam est instructa corã auditore, qui est super materia bene informatus. Nam tali casu ne continentia causæ diuidatur, cõmittitur causa eidem, aliàs nõ datur

D commißio. Ratio prædictorũ est, quia ex quo notarij Rotæ hodie commißiones singulorum beneficiorũ sibi per turnum diuidunt, & emolumenta suorum officiorum ex regestris conficiendis super quolibet beneficio capiunt, si vna commißio plura beneficia contineret, & illa distribueretur vni notario redundaret disparitas distributionis in præiudicium aliorum, propter maius lucrũ, quod ille perciperet ex cõmißione continente plura beneficia. Et posset hæc fraus procurari de facili, nisi notarius talem commißionẽ cõtinentẽ plura beneficia loco plurium cõmißionum sibi distribuendarum computaret. Oportet igitur, quòd isto casu verificẽtur coram auditore narrata in commißione, videlicet, quòd illa beneficia sint vnica supplicatione impetrata, & quòd causa aliâs sit coram eodem auditore instructa super altero ex illis beneficiis, nã hoc mo
E do commißio procedet. Et ista omnia procedunt quando commißio continens plura beneficia est impetrata contra vnum. Secus si peteretur talis cõmißio super duobus, vel pluribus beneficiis, nõ vnica supplicatione impetratis contra diuersos, quia talis commißio concedi non solet. Nam ex quo sunt plures diuersæ gratiæ in diuersis supplicationibus, debet pro vnaquaque obtineri specialis commißio, & de per se separata: argumento eorum, quæ dicuntur de pluribus capitulis connexis, vel separatis per docto. Moder. in ca. translato de cõsti. & per glos. in l. etiã. §. 1. ff. de minor. per Bart. in l. Aurelio. §. idem quæsiuit. ff. de lib. leg. per Bald. in l. 2. C. de re iudi. & in l. ampliorem de appel. Nam clarum est, quod aliqua cõceduntur ratio-
F ne connexitatis, quæ aliâs non concederentur, vt not. Specul. in titu. de sent. excom. §. 2. versi. sed pone. Et facit text. in l. cum actum. & quod ibi not. Bart. ff. de nego. gest. & in cap. quanto. de iudic. dixi in singul. meis super. l. quædam. ff. de acquir. re. domi. subreptis Patauij.

Postremò, quo ad hãc signaturã super dicta materia addo vnum videlicet, quod quando processus est nullus, ex eo, quia literæ nõ sunt expeditæ ante terminum ad articulandũ, vel ex alio defectu non datur cõmißio super validatione processus, nisi cũ ista clausula, scilicet, parte legitimè citata. Nã licet sanẽtur defectus processus, tamẽ defectus citationis est insanabilis, etiam refectis expensis, & quãdo in

in totum fuit omissa citatio. Secus quando non fuit debito modo exequuta, quia nõ fuit seruata forma. Nam talis nullitas cum clausula, dummodo ad notitiam citati peruenerit, solet sanari. Et tunc sufficit, quòd probetur de tali citatione notitiam habuisse, vt probat tex. in clem. causam. ad fi. de elect. Et tradit Rom. consil. 410. & Rota deci. 271. in nouis. Et inter modos probantes ꝙ sic citatus habuit notitiam, est vnus, videlicet, si postea misit procuratorem ad illam causam, vt ponit Egid. decisio. 59. & alia 539. prout in mea Compostellana archidiaconatus contigit coram D. Paulo Capisucco per R.D. Io. Palum confirmata anno præterito M. D. XXXVIII. pro quibus videnda sunt, quæ late scribit Fely. in c. cum cõtingat. de rescrip. Istis ergo casibus sanatur defectus minus legitimæ citationis. Secus quando in totũ fuit omissa, quia tũc talis defectus, vt dixi, insanabilis est, vt probat tex. in clem. pastoralis. versic. cæterum. de re iudic. Etiã si papa in commissione apponeret clausulã, supplẽtes defectus si qui forsan interuenerũt. nã intelligitur illa clausula quo ad defectus iuris positiui, puta cõtra solẽnitates requisitas à iure, secus quo ad defectus iuris naturalis, prout est citatio, vt dicit Car. in d. cle. in 3. notabili. & Abb. in c. 1. de transactio. referẽdo Specul. in titu. de legato. §. nunc ostẽdendũ. versi. 18. Et hoc quod dictum est, defectus iuris positiui tolli per dictam clausulã, procedit de iure communi: tamẽ secundũ regulas Cancellariæ nõ sufficit simplex clausula, supplentes in genere, nisi defectus explicentur, vel supplicatio signata fuerit per fiat, vt petitur, vt expresse dicit vna regula Cãcellariæ posita infra nu. 39. & hoc dicit Alex. post alios per eum adductos in cons. 195. incip. assumo. in 3. col. vers. dicit tamẽ. & in 4. col. vers. cõprobatur. in 2. vol. Ex cuius dictis arbitror cõflatã fuisse illã regulã. Et talis expressio defectuũ adeò est necessaria, ꝙ etiã si dispẽsatio cõcessa fuerit motu proprio, expressio defectuũ requiritur, vt probat Andr. Sicul. in c. ab excõmunicato. in 2. col. de rescript. Tamẽ hoc dictũ An. Sicul. iudicio meo videtur dubitabile, nisi illud intelligam⁹ procedere in defectib. personatũ, qa in defectu solẽnitatis actuũ nõ videretur verũ, ex eo quia talis defectus etiã in genere per clausulã motu proprio, & ex certa scientia purgatur, vt probat Alexan. in consil. 79. colum. 5.

A

B

C

D versi.circa sextum, &c. lib.1.& in consi.3.in 2.col.vol.6.

Et ista omnia de plano procedunt,quo ad defectus descendentes de iure positiuo, vt dixi, excepto vno casu relato per Card.in d.versi.cæterùm.qui voluit, ꝙ per huiusmodi clausulam supplentes, non inducatur absolutio ab excõmunicatione,per cle.si summus. de sen.excom.quod dictum est notabile,ex eo,quia talis defectus videtur esse iuris positiui,iuxta not.in c.veritatis. de do.& cõtu.& per Mod.in c.post cesionem.de proba.Tamen hoc ideo est, quia per illã clausulam nõ inducitur aliquid extrinsecum, neq; dispensatio,neq; habilitatio personarum. arg. eorũ, quæ dicit Alex. in l.quidam consulebant. in 2.col. ff.de re iudic.Nec minus, vt dixi, Papa per dictam clausulam sup-
E plet defectũ naturalem, qualis est citatio:quæ dicitur esse de iure naturali & diuino, vt probat Abb. in c.1. de cau. pos.& prop.per bonas rationes, quas latiùs cõprobat ibi Io.Rogerius de la Mota Mod. repetens in 4. notab. hinc est, ꝙ per Papã nec alium Principem citatio tolli vel suppleri potest,vt tradũt ibi præfati Mod.post Maria.in tract. cita.& Fely.post Inn.& omnes in c.quæ in ecclesiarum.de consti.Imò etiam in casu in quo dispensare posset, nõ intelligitur velle supplere defectũ, nisi exprimatur, vt tradit Fely.in c.postulasti.in 17.col.versic. tertius casus.de rescr.

Et quod dictum est de citatione, idem est in consensu quem Papa non potest supplere:vt vult notab. Io.And. & Pan.in c.per venerabilem.qui fil.sint legi.vbi dicunt quòd
F Papa non potest inducere matrimonium supplendo consensum,cùm ille sit de iure naturali.Et eodem modo neq; signatura Papæ solet supplere defectum mãdati. Nam vbi processus est nullus,vel sententia nulla, ex defectu mandati non potest talis infirmitas secundum stylum Rotæ sanari,etiam refectis expensis,iuxta text.in c.in nostra.de procu.& in l.licet.C.eod.tit.nec iste defectus iustificatur, ex eo,quia reus malitiosè tacuit, nõ opponendo in tempore exceptiones mandati, & sic dedit causam, vt actor laboribus & expensis fatigarẽtur,propter quod videretur eidem teneri ad expẽsas,iuxta c.exceptionem.de except. Et quod notab.scribit Egid. conclusione 226.inci.in causa,&c.quia debet imputare sibi pars,quæ ante omnia non perquisiuit mandatũ, nec excusatur si processit sine mandato

dato propter culpam iudicis non requirentis in principio A litis de legitimatione personarum, prout facere tenebatur, iuxta tex. in c.1. de accus. & in l. si quęramus. ff. de testa. & l. quidam referunt. versi. esse enim debet. ff. de iu. codic. & in l. si in diem. in princ. ff. de condi. & demonst. Nam, vt dicit gl. in l. vt liberis. C. de colla. in primis quærendum est de personis, quæ ante omnia sunt legitimandæ per iudicem, qui potest & debet ex officio compellere procuratorem exhibere mandatum, ne ipse iudex laboret in vanum, vt dicit gl. not. in c.1. versic. absentia. de elect. lib. 6. & ponit Roma. in consi. 60. in fi. Nam ista culpa iudicis non excusat partem, quę hoc etiam inquirere debuit. nam quilibet tenetur esse diligens in perscrutando & bene videndo quæ sibi expediunt, prout faciunt Florentini, qui se- B cundum Pet. de Anch. in consi. 305. præsumuntur diligentes. Nam, vt dicit Ioan. Boccacius, Non ha dessere losco, chi hā da fa con tosco. Et ideo talis negligentia sibi imputari debet: dicta ergo nullitas est insanabilis propter defectum consensus qui exigitur in mandato procuratoris. Hinc est, quòd mandatum per mille annos non præsumitur, vt dicit Bal. in l.1. C. de re. ali. non alie. & in l.2. C. si ex fal. instru. & hoc propter defectum consensus.

Sed ista omnia limitantur non procedere, quando in actu antiquo mandatum enuntiatur: nam tali casu mandatum præsumitur interuenisse, vt tenuit idem Bald. sibi contrarius in quodam suo consil. quod refert, & sequitur Curtius in consi. 67. Et ita secundum ista consilia iudicauit C Rota per tres instantias in causa Tridentina confinium coram R.P.D. Iacobo Simoneta, de anno M. D. XVI. vt latissimè refert dominus Guli. Casiod. in quadam decisione sua incip. lata erat sententia. quo in loco innumerabiles rationes ponit, propter quas motus fuit tunc Rota ad tenendum istam limitationem ad dictū Bal. in d.l.2. quod etiam limitat Fely. in c. sicut. in 17. col. de re iudica. Et isto casu defectus mandati est sanabilis.

Et quod dictū est de defectibus citationis & mandati, quæ regulariter in hac signatura iustitię non sanantur, idē est in defectu iurisdictionis & competentiæ, quę nec etiā sanantur: quia vbi non est iurisdictio processus, & inde sequuta sunt nulla, non solùm ex defectu consensus, sed etiā

D propter defectum solennitatis, quæ non potuit corã alieno iudice interuenire, vt dicit Abb. & alij in c. significasti. in penult. col. de fo. compe. Et iste defectus iurisdictionis est tam infectus & scabiosus, q̃ rescriptũ sanans omnes, & quascunq; nullitates, non comprehendit sub illa generalitate verborum defectu iurisdictionis, vt tradũt Doct. post glos. fi. in cle. 1. de sequestr. pos. & fruct. Nam iurisdictio est lapis angularis iudicij, de qua in primis & ante omnia constare debet, vt in c. cùm in iure. de offi. delega. Hinc euenit, quòd licet contra tres sententias conformes non possit opponi aliqua exceptio, donec sententiæ fuerint executæ. cle. 1. de re iudi. non tamen excluditur exceptio nullitatis ex defectu iurisdictionis, secundum Doct.
E ibi. & hoc videtur sequi Cald. in consi. 8. titu. de re iudic. & tenet expressè Pet. de Anch. in consi. 68. excellens domini. in 3. col. & illam glos. d. cle. vnicæ sequitur Soci. consil. 274. col. pen. cum pluribus concord. vt scribit Decius in consi. 38. circa primum. col. 5. facit quod in simili dicit Bar. in l. 1. §. hoc interdictum. ff. quod vi aut clám.

Isti igitur tres effectus enumerati, videlicet, iurisdictionis, citationis vel mandati, sunt veluti tres illæ infirmitates insanabiles, veluti podagra, rabies, & lepra, iuxta illud Ouidij 2. de Ponto,

Soluere nodosam nescit medicina podagram,
Nec formidatis auxiliatur aquis.

Aliæ tamen nullitates per signaturã facilè sanantur, ad-
F iuncta illa clausula, Refectis expensis, vt exemplum ponit dominus Gulielmus in collectaneis decisionum, decisio. incipien. firma est propositio.

Et eodẽ modo reparantur per istam signaturã iura partium, quę fuerũt à principio litis inualida, si lite pendente superueniat bonũ ius. Nã tali casu facilè obtinetur cõmissio, q̃ auditor attento bono iure oratoris procedat super hoc nouo iure, vt exemplificat Gemi. in cõs. 79. & Ro. cõs. 299. & Egid. consil. 35. quia talis commissio erit iusta & honesta, ex eo, quia secundum iuris dispositionẽ possum lite pendẽte acquirere mihi ius bonũ, etiam post conclusionem causæ, vt dicũt prędicti Doct. & notabiliter firmat idem Egid. in decis. 662. & decis. 102. declarando, vt ibi per eum, qui ponit practicam citandi ad dicendũ contra ista

iura

iura nouiter producta.& idem dicit Abb.in c.fi.vt li.pend. A
cum concor. vt scribit Deci.in c.1.in 2.col.de confir.vtil.

Sed aduertendum est,ꝙ ista quæ dicit Egid.& prædicti Doct.de plano procedunt in beneficialibus, secus tamen in profanis,quia in illis ius de nouo emergens post conclusionem in causa censetur obuenire post sententiam.& ideo requiret nouũ iudiciũ, & nouam telam,vt dicit Bart. in l.si mater.§.eandem.in fi.ff.de excep.rei iudi.cũ cõcor. vt tradit Alex.in consi.36.inci.vertitur lis.in 2.col.& cons. 150.col.fi.lib.5.& ideo prima terminorum obseruatio hoc casu nõ sufficeret,vt dicebat Egid.quia in profanis requiritur, ꝙ ius illud obuenerit ante conclusionẽ in causa, vt tradit idẽ Alex.in consil.177.viso themate. col.fi.lib.5 Declarando tamen, vt notab. scribit Paul. de Cast.in l.si ne- B
cessarias.§.fi.ff.de pign.actio. & aliquid per eundem in l. cùm vir. ff.de vsucap. Et isto casu putarem in euentum in quem Papa per commissionem suam mandaret auditori, ꝙ ex eisdem actis procederet,attento bono iure post cõclusionem acquisito,quòd lęderet aduersarium,& vti posset exceptione regulæ de non tollendo ius quæsitum, vt Roma.dicit in consi.176.col.pe.sicut iudex qui admitteret articulos post terminũ, diceretur me grauare, vt in decis. 27.in nouis.de quo in dicta regula mẽtionem feci:saltem hoc negari non posset,qui nouum ius acquisiuit, deberetur alteri cõdemnari in expensis,qui frustratoriè vsque ad conclusionem fecit illum litigare super malo iure. nam si à principio bonum ius produceret,fortè pars nõ conten- C
deret, sed liti cederet, nec laboribus & impensis frustrà grauaretur.Ex quo igitur temerè fecit illum litigare, iustã litigandi causam habuit,& ideo videtur eidẽ condemnandum in expensis: argu.l.eum quem temerè.ff.de iudic.

Hoc tamen limitat notab.secundũ distinc.Bar.in l.non potest.ff.de iudi.vt ibi per eũ. Secundò limita hoc procedere,quãdo ille idẽ qui incepit,& mouit litem sine aliquo iure,& acquisiuit nouum ius post conclusionẽ causæ,esset qui sententiã in fauorẽ canonizatoriã noui iuris reportaret:secus verò si alius in locũ eius per eius obitũ subrogatus illã obtineret,quia tali casu cessat ratio d. l.eũ quẽ temerè.qa hoc casu cõdẽnatus nõ potest de isto subrogato cõqueri,ꝙ eum temerè & frustratoriè fecerit litigare vsq;

D ad causæ conclusionem, & ideo pœnam quam merebatur primus litigans, nõ debet iste subrogatus incurrere, quia non videtur subrogatus quo ad pœnam quæ accidentaliter prouenit, ad ius, vt probatur in l.item veniunt.§.cùm prædiximus. ff. de peti.hær.facit l.1.ff.de in lit.iur.præsertim, quia in beneficialibus creatur nouum ius per subrogationem Papæ, & non transfunditur illud idem quod habebat defunctus, vt tradit Io.And.in c.si tibi absenti.de præben.lib.6.& in c.1.& 2.vt lit.penden. eodem libro.

Et secundum hoc esset dicendum, quòd subrogatus per cõmissionem ad prosequutionem executorialium teneretur de nouo petere sibi decerni executoriales, licet iam fuissent decretæ pro defuncto, & etiã deberet eas de no-
E uo intimare cõdemnato, licet defunctus eas iam intimasset: quia si illud est accidentale, in subrogatum non transfunditur, præsertim quia si in eo creatur ius de nouo, debet intelligi cum qualitatibus suis vt nihil habeat ex antiquo. Tamen in istis duobus casibus cõtrarium tenuit Rota in vna Aurien. monasterij de Ossera coram R. D. Ioan. Paulo Ptolomæo, pro reuerendissimo Card. Farnesio Vicecancellario. Nam in dicta causa voluit Rota post plures informationes aduocatorum & propositiones causæ, ꝙ executoriales iam decretæ in personam defuncti, non deberent de nouo decerni propter subrogatum, etiã si illæ fuissent decretæ vigore sententiæ latæ per contradictas, à qua fuisset appellatum à die notitię, quę appellatio fuerat
F deserta, adeò quòd Domini voluerũt, quòd iudex primus exequi posset executoriales priùs decretas. Pro qua decisione vltra alia, fuerunt alleg. ea quæ Bar. & Ias. tradunt in l.tale pactum.§.qui prouocauit. ff.de pact. & Fely.in c.ex parte.el 2.in antepenult. col.de rescript. Et ita Rota conclusit, quo ad istud primum caput, die 17. Martij 1538.

Tamen circa hoc est aduertendũ, quòd ista procedũt, nisi post appellationẽ & restitutionẽ latæ fuissent vna vel duæ sententiæ cõfirmatoriæ primæ sentẽtiæ, quæ trãstulissent in rem iudicatam, quia isto casu decernendæ essent nouę executoriales, nec signatura cõcederet cõmissionẽ, ꝙ sit locus primis executorialibus decretis vigore primæ sententiæ. Ita dicit D. Guliel. Cassiod. conclusum fuisse in signatura iustitię ipso pręsente. Ratio fuit, quia per restitutionem

tionem euacuatæ fuerunt primæ executoriales,& impedita executio.c.ſuſcitata.cum gloſ.de reſt.in integ.cum vulg. ergo requiritur, quòd de nouo decernãtur vigore vltimarum ſententiarum, quia actio nõ naſcitur ex prima ſentẽtia,ſed ex ſecũdis,vt not.Bar.poſt glo.in l.eos,in ver.iniuſtam.C.de appella.cum aliis cõcor. vt ſcribit domi.Guliel. in quadam deciſione incip.habueram ſententiam &c. A

In ſecundo vero capite,videlicet,quando iam prius fuerat,per defunctum facta intimatio executorialiũ condemnato,nũquid ſubrogatus ad proſequutionem executorialium debeat iterum de nouo eas principali condemnato intimare,fuerunt variæ inter dominos opin.Nam quidam dicebant requiri intimationem de nouo,ex eo, quia plura B poterant per condemnatum contra ſubrogatum opponi, quæ fortè non militabant contra defunctum,iuxta ea quę dicit Card.in cle.1. de ſequeſtra.poſ.& fruct.adducebatur ad hoc etiã deciſio Rotæ.320. licet in cauſis.in nouis. quæ voluit nouam gratiam intimandam reo etiam contumaci propter prædictam rationem, quia fortè poterit eam de ſubreptione impugnare,præſertim, quia hic agitur de priuando à beneficio, & de incurrendis cenſuris, quo caſu quando de priuatione agitur, gratia noua intimari debet de nouo,vt dicit deciſio Rotę 750.in antiquis.Et ideo domini in vna Cremonen.penſionis Prioratus dixerunt neceſſariam fuiſſe intimationem, nõ obſtante notitia rei vaga quando agebatur de incurrẽdis cenſuris, & priuatione C beneficij vigore bullæ expeditæ,quo caſu certa & indubitata notitia,& citatio perſonalis requiritur, iuxta not.per Fely.in c.quoniã.§.porrò.col.antepen.vt lit.non conteſt. & in c. cum contingat. col.pen.de reſcript.& tenet Ro.in conſil.481.incip.in caſu præmiſſo,in 2. dubio.& ita iudicauit Rota in dicta cauſa Cremonen.coram domino Chriſtophoro Panigarola die.10.Decembris. M.D.XXIX.ſic videbatur hic dicendum.

Tamẽ iſtis nõ obſtan.Rota in dicto caſu determinauit, non requiri intentionem executorialium iterum fieri reo condemnato,ex quo iam fuerant prius intimatæ,ſed ſufficere eas intimari eius procuratori apprehẽſo in curia. Ita concluſit & iudicauit Rota in eadem cauſa Aurien.coram eodem domi.Io.Paulo.23. Ianuarij eo.anno. M.D.XXXVIII.

D Voluerunt tamen domini quòd procurator, cui secundo loco intimari debebant executoriales, posset petere dilationes ad partes ad consulendum dominum.

Non obstant modo decisiones superius in contrarium alleg. videlicet, decis. 750. in antiq. quia illa decisio procedit in principali gratia priuationis, secus in accessoria: vnde si reus fuisset citatus in negotio principali, & pendente lite obtenta esset gratia si neutri, continens priuationem, sufficeret illam intimare procuratori domino litis in curia apprehēso. Ita tenuit Rota in vna Cōuersana Archipresbyteratus coram me mense Februario. M. D. XXXIIII. & ita limitarunt dictam decisionē. 750. Nec obstat dictum Cardina. in d. clemen. I. & decisio. 320. quia illa procedunt in

E gratiis obtentis lite pendente ante sentētiam, secus in negotio executiuo, quia ne per friuolas exceptiones forte requirentes altiorem indaginem executio impediatur, facta prima intimatione, nō requiritur alia: & ratio est, quia illa exceptio subreptionis vel inhabilitatis quæ opponi poterat in causa illius decisionis 320. extinguitur per transitum in rem iudicatam, vt dicit Abb. post Innoc. in cap. constitutus. versic. extra glos. de rescrip. facit l. fi. in fin. C. de ordin. cog. Nec minus obst. decis. nouissima facta in d. causa Cremonen. quia ibi prius non fuerat facta aliqua intimatio, prout hic, quo casu intimatio principalis requiritur, sed hic sufficit, quòd secunda fiat procuratori.

Est tamen vlterius aduertendum circa prædictam regulam 29. quę requirit expeditionem bullarum præambulam

F iurisdictioni, quia illa regula procedit in literis super quibus ius actoris principaliter fundatur: secus verò esset in iure opitulatiuo ad ius principale, vt sunt gratiæ, perinde valere, nouæ prouisiones, & alia huiusmodi, quia si tales gratiæ non petuntur canonizari, nec illarum vigore aliquid adiudicari, non requirunt literarum expeditionem, & in talibus regula non procederet. Imò si bullæ super illo iure, quod petitur canonizari, essent expeditæ cum mille defectibus, satisfactum videtur regulæ, prout superius in quæstionibus dixi. Nec obstat, quòd in commissione inest tacita conditio, quæ aliquando etiam in signatura moderna exprimitur, videlicet, quòd ita demum iurisdictio detur, quatenus literæ prius fuerint expeditæ,

quæ

quæ conditio in forma ſpecifica impleri deberet. iuxta.l. Mæuius.& l.qui hæredi.ff. de conditio.& demonſtra.quia reſpondetur, leges illas procedere in conditionibus dandi, ſecus in conditionibus faciendi, vt hic, quia poſſunt tunc conditiones in forma æquipollenti impleri, vt patet in l.in conditionibus.§.ſi patronus.eod.titu. & limitat latius illas.ll.Moder.Galiaula in l.j. §.ſi ſtipulanti.ff.de verb. oblig.notabiliter Decius in rubrica de probat.in antepenultima colum. A

Cõfirmatur iſta opinio ex his quæ quotidie in ſignatura iuſtitiæ in ſimili caſu practicantur, videlicet, quãdo cauſa penſionis committitur cum clauſula abſque retardatione ſolutionis penſionis. Nam illa clauſula concedit etiam auditori iuriſdictionem ſub conditione, quia illa verba, ſine retardatione, ſunt ablatiui abſoluti, quæ reſoluuntur in conditioné.vulg.l.à teſtatore.ff. de conditio.& demonſtr. Adeo quòd iudex non poſſet procedere, niſi prius ſoluta penſione. Et tamen illa conditio recipit limitationem, & declarationem ex interpretatione ſignaturę, & Rotę ſimilem caſui præcedenti, videlicet, niſi ex productione bullæ reſeruationis ipſius penſionis reſultaret exceptio, per quã iuſtè denegari poſſet ſolutio, quia tali caſu non diceretur retardari, & iudex ſiue auditor procedere poterit, etiã nõ facta ſolutione, per ea quæ dicit Bart.in l.j.§. & parui.ff. quod vi aut clàm. Et eſt aduertẽdum, quòd iſto caſu ſignatura dat commiſſionem cõſtito de bono iure, vt iudicauit Rota annis prę teritis in vna Toletana præſtimoniorũ coram me pro domino Petro Pacheco coram Io.de la Raya. quæ ſententia poſtea confirmata fuit per R.P.D.Marcellum. Et ille caſus fuit magis difficilis, quàm iſte de quo agitur, ex eo, quia ibi D.Petrus fuerat iam prius condemnatus per auditorem cameræ ad ſoluẽdam penſionem, & nihilominus data fuit illi commiſſio, quòd conſtito ex eiſdem actis de bono iure, & non iure aduerſarij, ego procederem ſine illa clauſula abſque retardatione. B C

Et per prædictam doctrinam Barto. in d.§.& parui. fuit etiam in ſignatura deciſus alius notabilis caſus in propoſito, vt refert Domi.Ant.de Burgos Hiſpanus in quibuſdã notis ſignaturæ, videlicet, quidam Titius habebat facultatem transferẽdi penſionem, quam faciebat ſibi Gaius be-

D neficiatus ex forma bullæ, cum hac tamen conditione,
quòd quando Titius penſionem in alium transferre vel-
let, deberet prius infra tres menſes intimare ſibi transla-
tionem fiendam: aliàs translatio eſſet nulla. Accidit, quòd
Titius non facta aliter intimatione Gaio tranſtulit pēſio-
nem in Martinum, Martinus adueniente termino ſolutio-
nis petit pēſionem ſibi translatam à Gaio debitore, con-
tra quem recuſantem ſoluere commiſit cauſam cum dicta
clauſula ſine retardatione. Gaius negat ſe teneri ad pen-
ſionem, ex eo, quia ſibi infra tres menſes non fuerunt in-
timatæ bullæ translationis, vt cauebatur in bulla. Marti-
nus replicabat Gaium non eſſe audiendum ante ſolutio-
nem propter illam clauſulam commiſsionis, ſine retarda-
E tione ſolutionis penſionis. fuit concluſum in ſignatura
Gaium audiendum, & eſſe dandam illi commiſsionem di-
rectam eidem auditori, quòd conſtito de exceptione illa
Gaij reſultante ex inſpectione literarum, nō teneretur in-
terim ſoluere. verum, quia ſuper hoc multum cōtendeba-
tur, fuit de conſenſu partium ſic modificata commiſsio,
cum hac clauſula, videlicet, data tamen cautione in forma
depoſiti de penſione ſoluenda in euentum ſuccumbentię,
& ſine iſta clauſula commiſsio fuiſſet conceſſa, ſi pars vltro
cautionem non obtuliſſet.

Et eſt aduertendū, quòd licet inferiores à papa poſsint
ſuper beneficiis pēſiones imponere in caſibus notatis per
Paulum Romanum in tractatu Penſionis. quæſt. 1. num. 10.
F 11. & quæſt. 4. num. 10. & habetur in cap paſtoralis. de his
quæ fi. à prælat. & in c. niſi. vbi Abb. in fi. de præbend. Ta-
men in illis penſionibus de ſtylo ſignaturæ non ſolet in
commiſsionibus apponi dicta clauſula, ſine retardatione:
ſecus eſt in pēſionibus impoſitis per papam. Ratio diuer-
ſitatis eſt, quia inferiores à papa nō poſſunt, niſi certis ca-
ſibus, & cauſa expreſſa imponere penſiones, quę nō tranſ-
eunt ad ſucceſſores, vt not. Ioan. Baptiſta de S. Seuerino in
tract. penult. quæſt. 4. & doct. in c. extirpandæ. §. fi. de præ-
bend. Et quia dubitari poteſt, an penſio impoſita fuerit ex
iuſta cauſa, & in caſibus pmiſsis, propterea in talibus pen-
ſionibus impoſitis per inferiores à papa, nō ponitur dicta
clauſula, quia non eſt honeſtum, quòd ilico ſine aliqua di-
ſcuſsione habeant executionē paratam. Sed in papa non
attinet

attinet dubitare de potestate, cũ omnia posſit. ideò pensiones ab eo impoſitæ non poſſunt recipere dubium quin valeant, ideo debent ſtatim exequi, & propterea in eis apponitur dicta clauſula, & ita fit differentia inter ſuperiorem & inferiores. Et quia etiam eſt honeſtum, quòd pēſio aſsignata ex mandato papæ debeat magis efficaciter ſolui & impleri, quàm impoſita per inferiores. arg. c. ſi quando. de reſcrip. Præterea eſt aduertendum circa dictam clauſulam ſine retardatione, quòd quādo prædeceſſor meus diu non ſoluit penſionem, datur commiſsio ſuper inualiditate penſionis ſine dicta clauſula ſine retardatione. Ratio eſt, quia eſt præſumptio, quòd penſio fuerit extincta, cum nō ſit veriſimile, quòd tanto tempore neglexerit eam petere. arg. cap. ſuper hoc. de renun. Et ideo præſumitur eam habere pro derelicto, iuxt. not. per Abb. in ca. cōtigit. de dolo & contum. Et iſta præſumptio eſt fauorabilis eccleſiæ, quæ ſic liberatur à ſeruitute, & benignior reputatur in dubio illa interpretatio quę pro libertate facit. cap. pen. de re iud. Hinc eſt, quòd licet impoſitio penſionis requirat autoritatem papæ, & partium obligationem, quia grauatur beneficium ſeruitute, vt in cap. prohibemus. de cenſib. caſſatio tamen, ſiue liberatio penſionis fieri poteſt ſine autoritate papæ, ſola ſimplici cedula, vt dicit Alexand. in cap. Agatoſa. 63. diſtin. cuius dictum approbatur à Rota. A B

Eſt & alius caſus in quo non apponitur dicta clauſula, videlicet, quando ſucceſſor committit cauſam nullitatis penſionis impoſitæ ſuo prædeceſſori per arbitros à colligantibus electos. pro quo facit dictum Rom. conſil. 369. in 4. dubio. in 2. colum. C

Eſt & alius caſus in quo dicta clauſula ſine retardatione poni non debet, videlicet, quādo vnus impoſuit penſionē, puta centum ducatorum ſuper pluribus beneficiis ſuis. Nā ſi poſtea ille moriatur, & beneficia diuidantur in plures, & penſionarius velit quemlibet poſſeſſorem beneficij inſolidum ad ſoluēdum penſionē conuenire, ſub prætextu, quia penſio habet executionem paratam, & obligatos omnes, ſicut obligatio in forma camerę, nihilominus non dabitur ei commiſsio ſine retardatione. Ratio eſt, quia poſſeſſores beneficiorum non tenētur ad totam penſionē inſolidum, ſed pro rata. Vt concluſit Rota die. 16. Martij. M. D. XXXIIII.

D coram Dom. Io. Clerici in vna decis. per dictum Abb. in c. cõstitutus. per illum text. de relig. domi. Et quousq; iudex cognoscat, quæ sit rata pensionis, & discutiat valorem omnium beneficiorum, pensio non potest dici liquida, ideo nõ debet dari clausula sine retardatione. Et eodem modo quando Episcopus imponeret pensionem super beneficio iurispatr. laicorũ sine patronorum cõsensu, quod videtur posse facere, dummodo nõ transeat ad successores, vt not. glos. in cap. ad hæc. de offic. vica. & licet Præpositus in cap. quando. versic. quid si rector. sentiat contrarium, tamẽ iudicio meo non debet cõcedi dicta clausula, quia potest dubitari de potestate imponẽtis pensionem, per dicta Rochi in tract. iurispat. in verbo honorificũ. in 3. quæst. & interim E pensio non debet habere executionem paratam.

Et eodem modo est dicendum in casu in quo peteretur pensio à beneficiato, qui fecit plures impẽsas in recuperãdo beneficio, & eius possessionem, & vult quòd pensionarius contribuat. Nam licet contribuere nõ teneatur, nihilominus quia hoc recipit probabile dubium propter diuersitatem argumentorum, quæ possent fieri de. l. 2. §. si conseruatis. circa fi. & l. amissæ. in fi. & l. nauis. ff. ad l. Rhod. de iac. Et quia semper debet solui pensio donec declaretur nulla. cap. querelam. de elect. propter istas probabiles dubitationes nõ debet dari clausula sine retardatione. Et idẽ esset, quando ille in quem translata est pensio, in aliũ eam de facto transtulisset de consensu beneficiati, quia hoc ca-F su clausula sine retardatione non debet dari.

Est tamen vnum aliud notandum, quòd de stylo signaturæ in casibus, in quibus datur dicta clausula sine retardatione, debitori ob non solutionem pensionis, non conceditur beneficium. cap. Odoardus.

Tamen ad hoc est aduertendum, quòd putarem ego stylum istũ procedere, quando debitor pensionis cõcessisset eius impositioni personaliter. Nam tali casu ex quo in eius consensu inest iuramentum, & obligatur in forma cameræ, non esset honestum postquàm habet beneficium, ad cuius regressum se obligauit, ob nõ solutionẽ, quòd iuuetur exceptione dicti cap. Odoardus. vel alia simili, per ea quæ dicta sunt, quia potius debet dimittere & restituere beneficiũ quod accepit. Nã nõ est honestũ, quòd retineat beneficium,

ficium, & quòd non soluat: aliâs facile illi daretur occasio A & ansa peierandi. Nec isto casu si denegatur illi auxilium dicto cap. Odoardus. fit illi iniuria, quia scienti & volenti non fit fraus neq; iniuria. vulg. cap. scienti. de reg. iur. lib. 6. Et quia iuramentum est personale, debet per ipsum iurantem impleri in forma specifica. c. debitores. & cap. ad nostram de iureiur. Sicut etiam videmus, quòd beneficiũ illius cap. non datur, etiam condemnato per tres sentẽtias, vt conclusit Rota in vna Senen. coram D. Christophoro Panigarola. 10. Decembris 1529. per not. per Bald. in l. 1. C. qui bon. ced. poss. Aretin. & Ias. in. §. fi. instit. de action. sed prędicta non militant quando consensus per alium est præstitus. Hinc est, quòd de stylo Rotæ & curiæ quando quis cõsensit personaliter reseruationi pẽsionis sub solitis B cẽsuris & pœnis, illas cẽsuras & pœnas incurrit, si in tẽpore non soluit, etiam sine aliqua alia literarum intimatione. Secus est quando consensit per alium, quia tunc requiritur intimatio, prout in vna Ladisladien. canonicatus, & prębẽdæ iudicauit Domi. Guliel. Casiod. de mense April. 1521. super quo latissimam decisionem ipse scripsit, quæ incipit, dubitaui in vna, &c. quam non curro referre.

Est bene verum, quòd aduersus debitorem pẽsionis per prędecessorem impositæ, posset procedi per viã commissionis in vim monitorij per auditorem cameræ ad solutionem pensionis absque alia intimatione literarum: tamen non posset contra illum procedi ad pœnas, vel censuras, nisi, vt præfertur, personaliter consentiret, de quo quidem C stylo etiam meminit idem D. Guliel. in quadam alia decisione signaturæ posita inter decisiones Rotæ, quæ incipit, proposui etiam cõmissionem, &c. vbi quasdam super hoc rationes assignat, quæ possunt ibi videri.

REGVLA DE SVBROGANDIS COLLIGANTIBVS.

TEM, idem dominus noster litium succindere cupiens anfractus, & ne no:i collitigantibus aduersarij dentur, prouidere: voluit, statuit, & ordinauit, quòd quotiens deinceps aliquem super quouis ecclesiastico beneficio collitigantem in iure,

D *vel ad ius (si quod forsitan eius aduersario in dicto beneficio competierit) subrogari concesserit, dummodo præfatus collitigans in dicto beneficio intrusus non sit, nec super eo contra dictum aduersarium, postquam illud per triennium pacificè possederit, lis tunc mota fuerit aliorum quorumlibet de præmisso iure, siue tunc vacet, vel tunc vacauerit, impetrationes. (Hæc verba addidit Leo. X. vel concessionis etiam motu proprio) infra mensem ante concessionem huiusmodi factæ, nullius sint roboris vel momenti. Hadrianus* VI. *&* S. D. N. *Paulus* III. *hæc verba quæ sequuntur, addiderunt, videlicet: Et nihilominus ferè Pauli* II. *& Innocentij* VIII. *ac Hadriani* VI *Romanorum pontificum, prædecessorum suorum vestigijs inhærendo, cupiens eorum fraudibus obuiare, qui viuentium beneficia illorum præsertim, quibus aut propter senium, aut infirmitatem imminet vitæ pe-*
E *riculum, impetrant, vt illis decedentibus, tanquam collitigantes in illorum iuribus facilius subrogentur: voluit vt deinceps nullus in iure, vel ad ius in beneficio defuncti, quod illo viuente in casibus præmissis, vel similibus impetrauit, aliquo modo subrogetur, ac subrogatio, & gratia si neutri, si nulli, seu nouæ prouisionis, aut perinde valere, taliter impetranti nullatenus suffrāgetur, quod etiam strictißimè obseruari mandauit in impetrationibus beneficiorum per priuationem & amotionem ex quibusuis criminibus, & excessibus forsan perpetratis, etiam si vsque ad diffinitiuam sententiam, quæ tamen in rem non transiuerit iudicatam, processum foret.*

PRAEFATIO.

F

ORIGO istius regulæ antiqua est, à Io. XXIII. initiũ habens, qui duas in ista materia regulas cõdidit salutares, non tamẽ omnino concordantes cũ nostra moderna. Nam prima eius regula disponit, quòd nullus collitigans valeat subrogari in beneficio, vel ad ius collitigantis vacans per eius obitum, contractum matrimonij, ingressum religionis, vel alium casum, nisi prius auditori causæ de collatione sibi facta, vel alio colorato titulo docuerit, aut saltem iurauerit causam ipsam nõ malitiose, nec fraudulenter, sed purè, & bona conscientia inchoasse: ipsiq; etiam auditori hoc ipsum ex verisimilibus coniecturis ita visum fuerit, quo casu ad prædictam subrogationem procedat. Alioquin prædicta subrogatio, commis-

sio,

ſio,& quæcunq; inde ſequuta,nullius voluit eſſe momen- A ti,quæ habere locum voluit etiam in cauſis per appellatio nem indeciſis pendentibus. Hæc in ſumma prima regula continebat,ad quam adaptatur deciſio Egidij.116. incipiens,ſi petens.

Secunda eius regula habet aliquam ſimilitudinem cum noſtra moderna: nã voluit idem Ioan.Papa. XXIII.quòd ſubrogatus in ius collitigantis præferatur alteri non collitiganti habenti prouiſionem ſub eadem data.Et idem voluit ſeruari in gratia ſi neutri.

Primam regulam Ioannis,Martinus Quintus innouauit.de ſecunda verò nullam mentionẽ fecit,ſed aliam ipſe diuerſam regulam ab illis duabus regulis fabricauit,quæ fuit publicata nono Calendas Nouembris,anno eius ter- B tio.In qua voluit,ſubrogationes,vel gratiam ſi neutri,ad beneficia, vel ius collitigantis non valere, ſi apparuerit ipſos impetrantes cum ſola & nuda ſupplicatione poſſeſſorem ipſum in cauſam traxiſſe,quas tanquam fraudulenter & doloſe obtentas,irritas & inanes decernit,ac nullius eſſe voluit roboris vel momenti. Ex qua quidem regula poſtea idem Martinus extrauagantem quandam perpetuam fecit,quam habeo inter antiquas nõ impreſſas,quæ incipit,cum nonnulli.quæ plenior eſt quàm illa, de qua miror doctores nullam feciſſe mẽtionem,quod fortè accidit,quia extrauagantes ex quo extra certum corpus ſingulariter vagantur,ſolent de facili permutationes pontificum obliuioni tradi (vt experientia quotidiana experi- C mur)etiam in multis extrauagantibus impreſsis accidit, quæ facilè ignorantur.Itaq; iſta extrauagans ex quo non reperitur correcta,hodie in cauſarum deciſionibus allegari poſſet.Et quia eius deciſio rationabilis & vtilis videtur, & pauci eam habent,hîc ad verbem inſerere libuit.Tenor talis eſt:Cum nonnulli ſuper beneficiis eccleſiaſticis,eis, vt vacantibus,conferendis , gratias obtinuerint, quarum vigore literis apoſtolicis deſuper non confectis poſſeſſoribus illorum litem mouiſſe,& eos in cauſam traxiſſe dicuntur, & conſequenter poſſeſſoribus ipſis defunctis in ius eorum,& ad poſſeſsionem huiuſmodi beneficiorum, lite pendente ſubrogari,aut aliâs in forma ſi neutri,prouideri obtinuiſſe,non diſcuſſo ſeu viſo,an gratiæ validæ,ſeu

D lidæ, ſeu inutiles fuerint, ſeu an ſuper eis literæ apoſtolicæ potuerunt aut debuerunt expediri. Nos talibus fraudibus obuiare cupientes, & omnes, & ſingulas literas ſubrogationum, ſeu in forma ſi neutri, ſeu aliâs lite pendente, ſuper talibus beneficiis per nos decætero concedendas, in quibus non apparet impetrantem aliás quàm nuda ſupplicatione poſſeſſorem in cauſam traxiſſe, tãquam doloſas & fraudulẽtas, volumus & decernimus irritas & inanes. Hæc ſunt quæ ſuper iſta materia edidit Martinus.

Eugenius quartus nullam regulam ſuper hoc fecit, nec prædictarum aliquam innouauit, ſed ſub ſilentio tranſiuit. Sed Nicolaus v. regulã iſtam eo verborũ tenore, quo nunc in modernis regulis deſcribitur, primus omniũ introduxit.

E Moderni vero pontifices, vt Leo, & cęteri ad illam regulam Nicolai, vnam clauſulam addiderũt: nam poſt verbum impetrationes, poſuerunt hæc verba: vel etiam conceſsiones motu proprio, &c. & hoc fecerunt, vt tollerent dubitationem, de qua hîc diſputat Gloſſator propter verbum impetrationes, quod videbatur excludere gratias motu proprio conceſſas, iuxta l.1. & quæ ibi not. C. de peti. bon. ſub. lib. 10. cum inter illas ſit magna diuerſitas, vt in cap. ſi pluribus. de præbend. lib. 6. Hadrianus papa v 1. ſolus hanc regulã, ſicut & plures alias mutauit, ſed potius limitauit. Nã voluit hanc regulam locum non habere in impetrantibus beneficia viuentium ſeniorum aut infirmorum, vel per priuationem aliquorum, in quibus caſibus noluit ſubrogatio-

F nes, aut gratias nouæ prouiſionis, vel ſi neutri, valere. Et quidam dicunt hoc ideo factum fuiſſe, quia ante iſtam prouiſionem Hadriani expeditum erat, ſubrogationes factas de infirmo, vel ſene valere, ex eo, quia per citationẽ factam contra tales infirmos, vera litis pendentia inducebatur, in qua erat de iure ſubrogationi locus, vt dicit hic Felyn. Hadrianus tamen ſubrogationẽ valere noluit. Tamen hęc inuentio aut limitatio ad iſtam regulam, licet tempore Hadriani nouiter prodierit, nõ fuit Hadriani, ſed Marti. v. qui quandam aliam ſuper hoc extrauagantẽ fecerat. Cuius tenor talis eſt: Quorundam. &c. Sed nonnulli ambitionis ardore feruentes, in diuerſis regionibus, viros eccleſiaſtica beneficia obtinentes fortè ſenio, vel infirmitate cõfractos explorant, ipſóſque ſuper criminibus & delictis falſo deferunt,

runt, & obtinent reſcripta iudicibus directa de priuando A
prætextu talium criminum beneficiis huiuſmodi, & eiſdem delatoribus prouidendo, & cõſequenter eos ſenes & infirmos, vigore commiſsionis huiuſmodi, ſuper delatis criminibus citari faciant, nihil, aut parum amplius proſequẽtes, & deinde poſt eorum obitũ beneficia huiuſmodi prætextu citationis factæ, litigioſa prætendentes, & nullum præter Romanum pontificem poſſe conferre vacantia tãquam litigioſe impetrata, & procurant ſe in ius defuncti ſubrogari, aut eadem eis beneficia conferri, volentes talibus inſidiis & fraudibus obuiare, ex quibus etiam aperitur via machinationis in mortem. Perinde declaramus per citationem huiuſmodi, aut alium inde ſequutum proceſſum citra priuationem citati beneficia minimè litigioſa, neque litem B
ſuper his pendente cenſeri, ſi per annum ſteterint, quod litem per citationem continuè proſequuti. Quinimò de beneficiò huiuſmodi per obitũ poſſeſſoris per illos, ad quos aliâs diſpoſitio pertinet, liberè poſſe diſponi, &c.

Ex iſta quidẽ extrauaganti apparet limitationẽ Hadriani fuiſſe antiquam. quinimò ipſe idem Martinus per duas aliâs extrauagantes conſtitutiones conſtituit, quòd ſi quis moueret litem, antequam prius ſibi ius competeret ſiue haberet titulum ad beneficiũ ſuper quo litem mouit, eſſet inhabilis ad illud beneficium, ac poſſeſſori in ius vocato condemnaretur in expenſis, dãnis, & intereſſe. Statuit etiã, ꝙ per quãcũque litis pendentiã in Romana curia, in qua nõ fuerint ſeruati omnes termini, & doctum de iure actoris C
per ſuorum iurium productionẽ poſt annum à die præſentatæ cõmiſsionis, & omnis eius lis huiuſmodi fuerit introducta, non cenſeatur beneficium ſic liti affectum, quin per illum, ad quẽ aliâs collatio & diſpoſitio pertinet, poſsit liberè prouidereri. Et licet hoc Hadriani additamentũ prius Martini v. fuerit, vt ſuperius dictum eſt, & aliâs ſalutare videatur, nihilominus Clemens VII. de hoc Hadriani additamento non curauit, ſed ſequutus eſt Leonem fratrẽ eius patruelem, nihil aliud ad regulam addens. Sed Paulus papa III. nunc feliciter viuens, Hadrianũ in omnib. eſt imitatus Et licet iſti põtifices inter ſe varij videãtur, omnes tamen in effectu ad eũdẽ finem tendũt, & in regulis ſuis cõcordant, exceptis limitationibus Hadriani & Pauli. III.

D Et ideo ego eundem finem sequutus, regulam ipsam iuxta communem literam in libris Rotæ scriptam cõmentabo. In reliquis verò faciam, prout opportunum videbitur.

Illud tamẽ ante omnia non est omittendum, quia deseruire poterit ad multa inferius dicenda, quòd regula ista (vt ex eius procœmio innuitur) est fauorabiliter amplianda, ex quo emanauit ad tollẽdum & amputandum litium anfractus, iuxta vulg. l. properandum. C. de iudi. de quo latius in reg. de annali, dicam. Postremo pró intelligẽtia dicendorum præmittendũ est, quòd duo sunt genera subrogationum. Primũ est per obitum collitigantiũ. Et si sunt plures collitigantes, superstites omnes possunt se infra mensem hîc in regula designatum subrogari facere, & hoc genus subrogationis nõ deberet concedi, cũ derogatione istius E regulæ, alteri, quàm collitigantibus, nisi pro cardinalibus, vt dicam super hoc latius infrà in 15. quæst. quod procedit quando beneficiũ vacat in curia, quia tũc cum difficultate hodie conceditur derogatio, nisi transactũ fuerit interim notabile tempus, puta duorũ vel trium mensiũ, intra quod verisimile est collitigãtem fuisse in negligentia: sed si colligans moreretur extra curiã, datur subrogatio, etiam pro non collitigante sine derogatione regulæ. & ita se habet vsus & stylus signaturę. Secundũ genus subrogationis est, quando collitigans lite pendẽte, cedit in alium tertiũ non collitigantem, & isto casu hodie subrogatio concedi solet, cum derogatione istius regulæ, & additur in supplicatione F clausula, dummodo non cedat in potentiorẽ, & quatenus sit vera lis, vt de hac dicam infrà in prima quæst. & in 11. 12. & 14. q. Si verò cessio facta est per collitigantem lite pendente, non in tertium, sed in collitigantem, & isto casu nõ requiritur derogatio istius regulę, neq; apponuntur in ista subrogatione prædictæ clausulæ, quia in effectu non dicitur propriè subrogatio, sed noua prouisio, quæ cõceditur cum auocatione causæ & extinctione litis simpliciter.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR primo de intellectu illorum verborum regulę, videlicet, infra mensem ante concessionem huiusmodi, &c. quid importent?

SOLVTIO. Fely. hic dicit, quod communis intellectus istorum verborum dari solitus in curia, est iste, videlicet, quod

quòd collitigans debet se infra mensem subrogari facere, A quo ad hoc, vt fruatur beneficio regulæ, & tunc impetrationes quorumcunque aliorum non collitigantiam ante istam subrogationem collitigãtis factę non valent. Et ideo inoleuit stylus signaturæ secundum Felyn. ꝙ subrogatio collitigantis facta infra mensem, licet post impetrationem tertij semper illi deroget.

Ista tamen procedunt de plano, nisi ille tertius nõ collitigãs derogationẽ istius regulæ obtinuit. Derogatur enim illi sæpe, prçsertim pro personis qualificatis absolutè, prout olim fuit derogatum pro dilecto filio Ioanne Boerij, Archidiacono Conchen. vt notauit R. Bo. me. Lau. Cardinalis Sãctorum Quatuor in quodam libro suo derogationum. fol. 87. & pro alio ibidem annotato fol. 117. cum aliis, B vt ibi. Sed pro Cardinalibus passim derogatur, de quo dixi aliquid in regu. 25. de non iudicando secundum formam supplicationem. q. fina. vbi materiam signaturæ iustitiæ attingo, & de ista subrogatione cardinalium tractaui, & licet, vt dixi, pro cardinalibus derogatio passim concedatur, non tamen videtur honestum, quòd derogetur in prçiudicium collitigantis, quia de iure beneficia litigiosa conferri non debent nisi collitiganti, ne lites in longum procedãt, aliàs prouisio non valet, vt patet in c. 1. & 2. vt lite penden. libr. 6. & clemen. 1. eodem titul. tamen hoc aliquando fit cum mentione litis, & tunc valet prouisio, sed obstat ista regula nisi derogetur.

Hodie tamen quando vnus ex collitigantibus vult cedere in alium non collitigantem, lite pendente, datur derogatio regulæ, cum clausula, dummodo non fiat cessio in C potentiorẽ.† & ista clausula ponitur ad istũ effectũ, vt tollãtur fraudes & simulatæ cessiones, q̃ multotiẽs fiũt ad effectum, vt aduersarius collitigans cogatur vi, vel metu potẽtioris aduersarij cedere, vel dimittere litẽ. Quæ omnia per dictam clausulam purgantur. Et dicitur isto casu potentior cessionarius, quando ille habet potestatem, siue superioritatem iurisdictionalẽ in superstitem collitigantem, vt dicit Inno. & Host. in ca. 2. de alienan. iudi. mu. cau. fac. Et refert decis. 1. sub eodem titul. in no. aliàs est nume. 177. incip. cessio facta. & Rom. in consil. 518. incip. in casu proposito. Et ista est communis opinio, declarãdo tamen eam, vt per

†Quisquis igitur lite pulsatus, (cùm ipse & rei sit possessor, & iuris, & titulum siue actionẽ illatæ solẽniter pulsationis ex

ceperit cō traductorijs libellis, aut titulis alterius nomē crediderit ingerendū, & eius possessionis, aut causæ, quam sub hac fraude aut retinere, aut euitare tentauerit, amißio iune multetur. nec repetendę actiōis, etiā si ei probabilis negotij merita suffragantur, habeat facultatē. l. vna. C. de his, qui potēt. nomi.

IOANN. MILL.

Iasonem in l.1.C.ne lice.poten.

Dicitur etiam potentior aduersarius, quādo cessio fit in clericum per laicum: nam clericus hoc casu reputatur potentior secundum stylum Cancellariæ, vt dicit Collecta.in capit.1.in fin.de alie.iudi.mu.cau.fac. & ita seruari attestatur Hieronymus Paulus in illo vulg.libro practicę Cancellariæ.fo.44.versic.clericus in Cancellaria,&c. Tamen Cācellaria, teneat quicquid velit, illud de iure verum non est, ꝙ clericus sit laico potentior: nam contrariū tenet Hostiē. in summa de alien.iudic.§.fin.qui voluit quemlibet laicum potentiorem clerico, ex eo, quia laici sunt terribiliores.c. alicui. & cum multis 2. quæstione septima. Et quia clerici laicis sunt infesti. cap. clericis. de immunitat. eccle.lib. 7. Ideo concludendum est secūdū veras & communes cōclusiones, quòd si clericus in quem cessio fit, causa mutādi iudicium non habeat superioritatem iurisdictionalem super laicum, non dicetur potentior, prout tenet idem Collecta.& alij in ca.2.eodem tit. Et reassumit Rota in dicta decisio.1.in no.vel nisi dicamus, ꝙ clericus dicatur potētior, quādo esset potēs ex magna domo & bellicosa, prout Columniensium, vel Vrsinorum, vel Cancellariæ stylus potest defendi, ratione fori, vt clericus dicatur laico potentior.

Et ista quæ dicta sunt de cessione non facienda in potētiorem, limitantur non procedere, quando vna sententia fuisset lata procedente collitigante, quia tali casu posset collitigans pro suo libito in quemcunque renuntiare, & derogatur regulæ. Ita fertur dixisse Bo.me. Triuultium tenuisse Rotam. Et ita reperio fuisse decisum, quod est valde notandum: temporibus tamen meis non accidit iste casus, sed non videtur sine ratione illud dictum, quia quando collitigans sententiā pro se habet, omnis præsumptio malitiæ, cessat, ꝙ propterea in potētiorem cesserit, quia diffidebat de iure suo, quod melius facere sperabat, constituēdo collitiganti duriorem aduersarium. arg. l. qui stipendia. C.de procur. Et sentit Abb. post Specul.in c.2.in 2.colum. versi.aduerte tamen ad vnum dictum notabile, &c.de alie. iudic.mu.cau.fac. Et ad hoc facit bene text.in l.fi.instituta. §.fi.ff.de inoffi test. vbi propter primam sententiam debet quis ali ab hærede, etiam pendente appellatione, vbi aliàs non deberet ali, vt in l.qui de inofficioso.eo.tit.

Sed

Sed est aduertendum, quòd ista sentẽtia debet esse lata A contra omnes collitigantes : nõ autem sufficeret si contra vnum tantum proferretur, alio in lite remanente: vt in notabili casu proponebatur diebus præteritis in Rota, in vna Illerd. parochiali de Alcaras coram R.P.D. Marcello, quæ fuit postea concordata, quem propter eius singularitatem referam casum. Quidam Antonius Carreres prætendens habere ius super dicta parochiali, commisit causam contra quendam Ludouicum Castellar, & Dionysium Molner, & contra ambos seruauit terminos. Tamen quia Dionysius non comparuit, nec misit procuratorẽ, Antonius obtinuit sententiam per audientiam contradict. cõtra Dionysium, pręstita cautione, Ludouico in lite remanẽte, de restituendo beneficio cum fructibus in euentum succũbentiæ, pro- B ut quotidie de stylo fieri solet. Accidit, ꝙ dictus Antonius obiit, & dictus Ludouicus obtinuit se suborgari tertia Nouembris anno primo Pauli. Quidã Carolus de Marchionibus etiam sub eadem data sibi prouideri per obitũ Antonij de dicta parochiali obtinuit, in cuius supplicatione erant hæc verba: Et cum derogatione regulę de subrogandis, quo ad dictam parochialem tantum, attento ꝙ dictus Antonius defunctus super illam rẽ iudicatam reportauit, Fuit diutius disputatum, & dubitatum in Rota, vtrum dicta derogatio regulę pręiudicaret dicto Ludouico, cõtra quẽ Anto. non obtineat rem iudicatam, super quo casu consulti fuere Abbreuiatores de parco maiori, qui dixerunt Papam consulendum. Tamẽ ꝙ ipsi non expedirent super tali C derogatione bullam cum prædicta derogatione. Sed eam postea longo interuallo dictus Dionysius per camerã expediuit, cum derogatione regulę, & sine illis verbis, ꝙ Antonius rem iudicatam reportasset, &c. Et ideo Rota remisit bullam ad corrigendum. & ita postea concordarunt. Ita se habuit facti series, super qua plura dicta fuere.

Mihi tamen pro nũc videtur, ꝙ bulla legitimè expedita, cum omnibus clausulis cõtẽtis in supplicatione, nõ officit Ludouico, quia papa nõ voluit cõcedere Carolo, nisi tãtũ ius Antonij, qui cõtra Dionysiũ sentẽtiã obtinuerat: ius verò Ludouici papa nõ tetigit, quia saluũ manet, vt prius: nisi dicamus, ꝙ in hoc grauatur Ludo. quia sibi debetur subrogatio per obitum collitigantis ex priuilegio istius regulæ,

D quæ prohibet nouos collitigãtibus aduersarios dari, vt litium sit finis. Ita quòd Ludouico debebatur ius Antonij, non Carolo. Tamen hoc non sufficit quãdo papa expressè derogat huic regulæ, qui potest hoc facere. Nam nulli iniuriam facit si suo iure vtitur, præsertim, quia non tollit ius ipsius Ludouici per dictam derogationem. Nec obstat, ꝙ ius Antonij debebatur Ludouico collitigãti, per prouisionem istius regulæ, quia respondetur esse verum non nata derogatione, quia constat papam ius Antonij posse dare cui velit, dũmodo nõ præiudicetur iuri dicti Ludouici. Experietur igitur Ludouicus de iure suo, & si apparuerit esse melius, iure Antonij obtinebit: sin autem non erit melius, prout si Antonius viueret, & litem prosequeretur, vtique E succumberet. Ita & cum Carolo periculum faciet.

Inuenta est temen modernis temporibus vna cautela ad euitandam istam regulam casu quo non daretur illius derogatio. Nam procurabam clàm ꝙ vnus tertius non collitigans in quem cedere intẽdebam, hoc beneficium litigiosum impetraret, & causam contra me possessorem committeret: nam tali casu cessio facta in illum nouum collitigantem valebat, & sic satisfactum erat regulæ. Et idẽ est, quando ille in quem cedere volebam, impetrat gratiã si neutri, & postea faciat sibi cedi per possessorem, nam cessio valet. Et tamen isto modo deluditur verus collitigans. Quibus fraudibus & cautelis regulæ Hadriani, & S.D.N. Pauli III. hodie subueniunt & occurrunt, quæ fortè propter huiusF modi technas emanarũt, quanuis in dicta regula Hadriani dicatur hoc prius Paulum II. & Inno. 8. præuidisse. tamen ego in regulis illorum non inuenio, nisi fortè regulæ ad partem fecerint, quæ vt audio, solent imprimi in modernis decisionibus Rotæ. vtcunque sit, hodie illis fraudibus satisfactum est.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, vtrum ista regula habeat locum extra curiam coram ordinariis & legatis?

SOLVTIO Glossator hic col. fi. tenet regulã in illis habere locum, cum sit vniformis ratio quo ad omnes, iuxta clem. 1. de elect. cũ vulg. Nec obstat, ꝙ verba regulæ innuũt eam in papa tantũ loqui: vt patet in illis verbis subrogari cõcesserit, &c. Quia respondet Glossator, ꝙ exẽpla non

non restringunt regulam. Nam si papa per istam regulam imponit sibi legem, à fortiori imponere intendit aliis inferioribus, vt in cle.1.de reliq.& vener.sanc.cum similibus de quibus hìc per eum. A

Adde pro ista opinione, quia quando regula est fauorabilis, recipit latissimam interpretationem, etiam ad casus non expressos.c.1.vbi glo.in verb.Italię.de temporib. ordinand.lib.6.glo.in cap.statutum.de præbend. libro 6. cum vulg.vt scribit Ias.in l.fi.ff.de in ius vocan.Sed regula ista est huiusmodi:igitur erit latissimè extendenda.Quòd sit huiusmodi, apparet ex eius proœmio, ibi, litium cupiēs succindere anfractus,&c. Nam omnis constitutio abbreuians & auferens lites, iudicatur fauorabilis,& bonum publicum continens, vt dicam in regula, de annali.quæst.2. Et clarum est, quòd odia restringi debent, & fauor ampliari, vt dicitur in vulgata regula iuris, odia. Concludo igitur, quòd quicunque inferior à papa, qui potest subrogationem collitigantis cōcedere, sub regula ista comprehenditur tanquam fauorabilis. B

Est tamen aduertendum, ꝙ licet ista regula debeat seruari extra curiam: in Britannia tamen non habet locum, propter constitutionem Callixti, vt dicit hìc Felyn. Quid autem illa constitutio contineat, videre non potui. Reliqua, quę in genere super hac quæstione dici possunt, dixi in proœmio regularum, quæst.2.& in reg. de infirmis resig.& alibi sæpe, vbi hanc similem quæstionem repeto.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, nunquid regula ista procedat, quando ille, qui commisit causam literis non expeditis, petit se subrogari per obitum illius, contra quem causam commisit,& in iudicium vocauit? C

SOLVTIO. Iste casus decisus olim videbatur per regulam Martini v. de qua in euidentialibus feci mentionem. Sed licet regula expirauerit per eius mortem: ratio tamē remanet: ex qua idem dicendum videtur, videlicet, quòd regulæ non sit locus, quia vbi nulla est lis, dici non potest aliquis collitigans, sed committens causam literis nō expeditis, cùm non tribuit aliquam iurisdictionem per eius commissionem, vt dicit regula 29.infrà eo.non potest dici ibi esse litem, vbi non est iudicium. Nam priuatio præ-

D supponit habitum:& vbi non est habitus, neque priuatio. cap.ad dissoluendum.cum vulg.de despon.impub. & vulgò dicitur,non entis nullas esse partes.l.eius. cum similibus.ff.si cer.peta.Regula igitur ista de collitigantibus loquens,istum casum non comprehendet.

Tamen cõtrarium potest de facili sustineri ex eo, quia negari non potest per commissionem & citationem decretam & executam,litem induci,& beneficium effici litigiosum quo ad partes , licet quo ad perpetuandam iurisdictionem iudicis sufficeret solum decretum citationis, iuxta glo.in cle.2.vt lite pend.tradit Abb.in cap.fi. col. fi. de offic.leg. cum concor. traditis per Glossatorem in regula de annali.vbi dicam,& latiùs dixi suprà in regu.pro-
E xima.q.fi.Executio igitur & notitia citationis est illa,quæ constituit duos collitigantes. Vbicunque igitur ista concurrunt,regula locum habebit. Nec obstat, quòd iurisdictio est nulla literis non expeditis , quia illud procedit ex post ex parte iudicis,quando de dicta regula 29. opponeretur ad effectum,vt in causa ad vlteriora nõ procederet, sed à principio iurisdictio valida est , & citationis decretum,& executio:qua quidem executione facta reus comparans potest excipere de dicta regula 29. & iurisdictionem annullare : sed iam manet prius beneficium litigiosum:& hoc procedit,quando est datum de dicta regu.29. Cæterùm,si de illa non exciperetur , res de plano procederet. Et ideo non abs re signatura apponit in cõmissio-
F nibus, quibus petitur causa committi literis non expeditis,illam clausulam,Dummodo ante terminum ad articulandum literæ expediantur, & ꝙ interim beneficium non censeatur litigiosum quo ad effectum regulæ de subrogandis,vt dixi in præcedenti regula. Clarum igitur est, ꝙ si subrogatio tali casu non valeret,frustra illa clausula apponeretur,quod non est dicendum.

Pręterea,quia videmus per commissionem,literis non expeditis,& per citationem vigore illius decretam &executam , adeò beneficium effici litigiosum , ꝙ citatus non potest posteà regula de triennali iuuari, vt tenuit Rota in pluribus causis,quas in dicta regula enarrabo. Ergo si beneficium est litigiosum, debet habere locum subrogatio.

Prędictis tamen non obstantibus,prima opi,est verior, quam

quam tenuit Rota, vt attestatur quidam Moder. Sabinen. A
in quibusdam apostillis dictæ regulæ 29. asserens se habuisse ab Alexandro de Cesena, tunc antiquo & practico procuratore.

Et ista opin. ratione efficaci comprobatur, quia quando opponitur de regula illa 29. clarum est omnia acta retrò facta per iudicem cum tota sua iurisdictione esse nullius momenti, vt aliâs sæpe iudicauit Rota, & dicam in regul. de annali & de triennali. Et per consequens cùm citatio decreta nulla fuerit, non potuit inducere litis pendentiam, vt in vna Syracusana Rota conclusit in dicta regula de annali. vbi ponam: non enim præstãt impedimentum, quæ de iure non sortiuntur effectum, vt dicit regula iuris, & tradit latè Fely. in c. ex tenore. de rescript. vbi igi- B
tur lis non est, subrogatio locum non habet, sed simplex prouisio. Et regula ista, quæ in lite fundatur, hoc casu non procederet. Faciunt ea, quæ dicam inferiùs in octaua q. Nec obstat, ꝙ frustratoria fuisset clausula illa, quæ quotidie in commissionibus ponitur, etiam quòd beneficium non censeatur litigiosum, quo ad effectum istius regulæ, quia respondetur non esse per hoc superfluam, quia apponitur ad maiorem declarationem: & ea, quæ ad magis dilucidandam mentem impetrantium fiunt, licet tacitè insint, superflua non dicuntur, vt in l. qui mutuam. ff. man. & in l. quæ dubitationis. ff. de regul. iur. cum aliis de quibus per Moder. in l. testamentum. C. de testam. & quia magis teneri & obseruari solent, quæ specialiter repetuntur, C
quàm quæ in generali probatione sunt dicta, vt dicit tex. in cap. si aduersus. de hæretic.

Et ista interpretatio vtilis est reipublicæ, quia sic per eã lites rescinduntur, & finem capiunt, quę per nouos subrogatus suscitantur. Nec obstat quòd lis mota per illum qui tempore commissionis literas expeditas nõ habuit, sufficit quo ad impediendum cursum regulæ de triennali: quia respondetur, hoc non esse omnino sine dubio. Sed posito, ꝙ ita sit, prout D. Saganta antiquus procurator retulit, suo tempore iudicatum fuisse in Rota, vt dicam in dicta regula de triennali: tamen illud procedit, non ex eo, quia per talem cõmissionem dicatur introducta lis, cùm clarum sit, litem non fuisse introductam obstante dicta

D regula 29. sed ex eo, quia per talem molestiam desinit ille
qui conuenitur, esse pacificus, quæ quidem qualitas paci-
ficæ possesionis requiritur in dicta regula de triennali.
quam qualibet molestia facti interrũpit, vt dicunt doc. in
cle. gratiæ. de rescri. Et secundum hoc, aliud est esse bene-
ficium litigiosum, aliud non esse pacificum: quia stant ista
simul, ꝙ nõ sit pacificum, nec litigiosum. Verùm quia ista,
quæ mihi satis solida non videntur, in regula de annali, in
illa q. An citatio nulla interrumpat pacificam possesio-
nem, latiùs attingam, ideo ad ibi dicta me remitto.

Primò pro prædicta opi. facit, quod in fortioribus ter-
minis, præteritis annis deciderat Rota in vna Hippori-
gien. parochialis coram D. Nicolao de Aretio de mense
E Iunio M. D. XXI. in qua causa Rota voluit litem motam
per non habentem mãdatum, tamen ratificatam per do-
minum, post mortem collitigantis non proficere ad effe-
ctum istius regulæ, quæ requirit veram litem, imò fortiùs
non proficere, etiam si ratificata esset post sentẽtiam ante
obitum collitigãtis: per ea quę dicit decis. 1. ti. de procu. in
antiq. Et per dictum Cald. in c. cùm olim. de of. dele. rela-
tum per Fely. in c. causam. el 1. in pe. & vlti. col. de iudic. Et
reassumit D. Gul. in Collect. decis. fo. 213. Si igitur hoc ca-
su, vbi aliàs communis opin. tenuit valere ratificationem
quo ad introducendam veram litem, Rota tenuit non suf-
ficere ad concedendum subrogationem iuxta formam
istius regulæ, quantò fortiùs subrogatio locum habere
F non debet in casu nostro, quando nulla fuit iurisdictio,
citatio, nec processus inde secutus, obstante dispositione
dictæ regulæ 29. Cùm igitur non dicantur tales colliti-
gantes, in eis regula locum non habebit.

Et est aduertendum, ꝙ licet vbi nulla est lis, non sit da-
re verum collitigantem, possunt tamen sic nulliter in iudi
cio contendentes appellari aduersarij: & statuta loquen-
tia de aduersariis, habebunt locum in istis: vt tradit Dec.
in cap. 1. in 2. notabili. de iudic. & est text. & ibi not. Dec. in
secundo not. in cap. cæterùm. de rescript.

Postremò quantum attinet ad illam clausulam, Dum-
modo literæ ante terminum ad articulandum expedian-
tur, de qua superiùs aliquid dixi, videnda sunt, quæ latiùs
scripsi in regula proximè præcedenti.

QVAE-

QVAESTIO QVARTA. A

QVAERO, vtrum illa verba hic posita, videlicet, Dũmodo in dicto beneficio collitigans intrusus non sit, &c. comprehendant illum subrogatum colliti gantem, qui obtinuit possessionem, vigore executorialiũ sine intimatione vel citatione facta parti condemnatæ?

SOLVTIO. Plura possent hic disputatiuè pro vtraque parte dici, ex quo materia est fœcunda: tamen vt studeam breuitati quantum possum, sine aliqua disputatione concludendum est, illum non comprehendi sub dictis verbis regulæ. Et ita Rota in vna Brixien parochialis coram R. P. D. Iacobo Simonetta de mense Martio M. D. XXI. conclusit. Quia ille, qui executorialium possessionem capit, non dicitur verè intrusus. Ratio est, quia quando à senten B tia appellari non potest, quia transiuit in rem iudicatam, sententia potest executioni mandari sine aliqua citatione partis, vt not. Bar. in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. & in l. meminerint. C. vnde vi. qui alleg. Innoc. in cap. cùm super. de re iud. & ista opinio est communis, vt dicit Alex. in d. §. in venditione. & sequũtur Moder. post Abb. in c. cùm causa. eo. titu. præsertim, quia hodie in executorialibus secundum stylum Rotæ apponitur clausula, quòd propria autoritate capi possit possessio. qui stylus adiuuatur dicto Bart. in l. iustè. ff. de acqui. pos. ita ꝙ qui facit lege concedente, non dicitur peccare, nec per consequẽs intrusus dici potest: quia qui habet titulum coloratum ad aliquid faciendum, intrusus non dicitur, vt tradit Fely. in C c. in nostra. de rescrip. ergo non comprehenditur sub dispositione istius regulæ. Et pro ista parte plura argumenta & motiua scribit D. Guliel. in Collec. decis. fol. 206. decis. incip. gratia subrogationis. quę non curo referre, cùm ibi videri possint, ex quo eius Recollectæ iam in manibus omnium curialium versantur, & moris mei non est transplantare dicta aliorum de charta in papyrum. Et licet ista de iure ita procedant: tamen Rota nescio quopacto intro duxit illum ita possessioné, sine præambula intimatione executorialium capientem, quodammodo attẽtare. Nam possessio reuocatur in pristinum statum. rationem ponit Fely. in cap. ad probandum. col. 4. de re iudic. Tamen iudicio meo ille non attentat, vt est decis. 317. incip. item si

D pro spoliato.col.2.in not.tenet Philip. Perusi.in cap. eum qui.§.1.de præb.lib.6.Fel.in c.cum causa.de offi. del eg.& in c.de cætero.de re iud.& ita refert Ang.de Cesis se obtinuisse invna Toletana spolij,vt eum refert Iac.de Nigris in quibusdam apostillis ad illam decisionem. Tamen pro stylo Rotæ optimè facit decisio Rotæ 101. incip. nota ꝙ vbi aliquis.in antiq.& decis.23.in no.Et si hodie delerentur illa verba, Propria autoritate, posita in executorialibus,stylus Rotæ magis iustificaretur: sed etiam si non deleantur,potest sustineri, per tex.in c.si beneficia. de pręb. lib.6.Iunctis dictis prædictæ decisio.101.Sed etiam stante isto stylo Rotæ pro vero, licet capiens possessionem per executoriales dicatur quasi attentare:tamen intrusus non E dicetur,ex quo habet titulum coloratum, & sufficit, secundum Abb.in c.cùm nostris.de conces præbend.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, quid si aliquis litigat cum familiari alicuius Cardinalis, qui lite penden.moritur, vtrum subrogatus in iure, vel ad ius illius familiaris teneatur facere mentionem nominis & tituli Cardinalis,vel ab eo consensum petere, iuxta formam regulæ 30. infrà eodem editæ in fauorem Cardinalium?

SOLVTIO. Glossator in dicta regu.30.in 4.col. & hic col.pe.ponit quæst.in terminis,& post plura concludit,ꝙ talis subrogatus non astringitur seruare contenta in dicta regula de impetrãtibus beneficia per obitum familia-F rium cardinalium. Ratio est, quia de beneficiis litigiosis nullus inferior se intromittere potest, nisi solus papa, vt dicitur in c.1.& 2.vt lite pen.lib.6.Et tale priuilegium non reperitur cõcessum cardinalibus in dicta regula, neq; hìc excipitur iste casus:ergo dicemus sub regula comprehendi.Et pro ista parte faciunt alia motiua, quæ scribit Glossator in dicta reg.30.quæ non curo referre:satis est, ꝙ ita hodie seruat Rota.& Glossator in dicta regula dicit etiam Rotam ita iudicasse,vt in dicta regula 30.latiùs dicam.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, nunquid verba istius regulæ,ibi, iuris,vel ad ius,posint verificari,seu habeant locum in iure ad rem,quod competebat defuncto?

SOLVTIO. Istam q.reperio disputatam per Collectarium

tium in c.accedens.de concesf.præb.Et tandé concludit cū A opi.Pet.& Bo.videlicet locum nō habere subrogationé:& per cōsequens nō erit locus isti regulæ. Ratio prædictorū est,quia per obitū habentis ius ad rem,tale ius euanescit, ex quo nō fuit solidatū in persona sua.Et ꝓpterea tale ius deuoluitur ad alios expectātes, quia est ius in spe tantum cōsistens.Et secundū hoc de illo beneficio,ad quod defunctus habebat ius ad rē, nō erit prohibitus ordinarius disponere,nec patron⁹ præsentare,quia per obitū illius nihil dicitur vacare: secus auté de iure. Et ideo ex istis infertur, quòd nō habet locū subrogatio in tali iure ad rem : & per cōsequens regula non procederet.Nā illa verba posita hic in regula iuris, Vel ad ius,debent in dubio intelligi in potiori significatu, sicut intelligūtur in l.j.§.in perpetuū. ff.si B ager vectig.Ista est opi.Collectarij per me ita declarata.

Tamen contrariam opi. puto veriorem,ex eo,quia tex. in cap.j.vt lit.pend.lib.6. prohibet aliqué disponere super iure collitigantis,& tamen illud ius,de quo ibi tex. loquitur,verificatur in iure, quod præsentationé solam tribuit, vt dicit Cald.in consi.j.vt lit.pendēn.cum concord.vt scribit Rochus Curtius in tract.iur.patr.in verbo,honorificū. q.23.Et tamen negari non potest per præsentationem tribui tantùm ius ad rem,& non in re,vt tradit Abb.in ca.ꝙ autem.de iur.pat.Et idem Abb.& ibi latiùs Moder.in cap. cum Bertoldus.de re iudi.Ergo eodem modo habebit locum in tali iure ista regula.

Breuiter pro declaratione istius q. de iure ad rem distinguēdum est, prout latè dixi in regula de nō tollendo iure C quæsito.qō.j.vbi plures species distinxi,& secundum illos modos facilè colligi poterit, vtrum habeat locum regula. Nam in iure quæsito per præsentationem collitiganti defuncto,puto procedere istam regulam , ex quo factum est beneficium litigiosum,de quo patronus nō potest præsentare,per superius dicta.vt in d.ca.j. Et ideo papa libere de illo disponere poterit:& sic est dicendū de alijs iuribus ad rem considerabilibus , de quibus in dicta regula dixi. Primam tamen opi.sequitur Bonifac.Rotæ auditor in clem.j. in 4.col.versi.3.conclusio. vt lit.penden.vbi latiùs diuagatur , cuius rationes mihi satis applaudunt. Sed quia casus pendet,non me extendam vlterius.

D QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, nunquid regula ista habeat locum quādo agitur ad priuandū aliquem beneficio suo in forma iuris, vt videlicet, quia commisit homicidium, vel ob non solutionem pensionis, vel aliis similibus causis?

SOLVTIO. Iste casus accidit tēpore Sixti in vna Lugd. præceptoriæ, in qua plures egregij viri pro vtraque parte consuluerūt, inter quos fuit Ioachimus de Narnia, tūc primarius aduocatus. Et iterū etiam casus accidit in alia Hispalen. præbend. vt refert hìc Glossator col. 5. vbi dicit Rotam tenere regulam isto casu locum nō habere. Rationem adducit: quia talis causa non est beneficialis, secundum gloss. in versicu. finita. in cap. 2. vt lit. penden. lib. 6. quia pri-
E uandus potest quandocunque vult renuntiare antequam priuetur, & hoc procedit secundum eum, quando propter illud crimen beneficiatus, contra quem causa committitur, esset priuandus beneficio. Secus, si esset priuatus ipso iure, quia tali casu putat Glossator locum esse subrogationi. Subdit tamen Glossator colum. fina. intellexisse à quodam cliētulo suo, obtinuisse in primo casu subrogationē. Nam licet ille, qui priuari petitur, antequam priuetur, renūtiare vel permutare possit, tamen à papa subrogatio peti potest, antequam beneficium vacet isto modo: vt si contigerit prædictum priuandum, lite huiusmodi pendente, mori vel cedere, quòd tali casu dignetur impetrantem ad illud subrogari. Hæc sunt quæ Glossator dicit.

F Tamen aduertēdum est, quòd distinctio Glossatoris de priuato ipso iure, vel per sententiā, hodie in practica vera non est: quia licet magna sit differentia inter vnum casum & aliū, vt ego latiùs prosequar in regula de annali quæst. 42. tamen quo ad effectum istius regulæ nulla est differentia, vt patet ex regulis Hadriani VI. & Sāctissimi D. N. Pauli III. qui hoc in indiuiduo declararūt innitentes stylo curiæ. Et ratio est in prōptu, quia regula ista loquitur quādo causa est beneficialis, quia agitur super titulo beneficij, vt patet text. vnde non potest aptari ad casum priuationis, in qua de titulo beneficij nō agitur, sed de puniēda persona beneficiati propter delictum commissum. meritò gloss. in d. cap. 2. vt lit. penden. & communiter Doct. ibi voluerunt talem causam non esse beneficialē, sed prophanam. Et ista

ratio

ratio militat, siue aliquis debeat beneficio priuari, siue sit A
ipso iure priuatus: quia licet à lege priuatio ipso iure indu
cta sit, non propterea beneficiū vacat de facto, quia requi
ritur declaratoria sententia, & amotio à possessione, vt in
cap. cùm secundū. de hæret. lib. 6. & in cap. licet episcopus.
de præbend. eod. lib. & talis priuatus ipso iure posset ante
sentētiam declaratoriam possidere pacificè per triēnium,
& defendi regula de triennali, vbi latiùs dicam: & tamen
mortuus collitigans, de cuius subrogatione loquitur ista
regula, hoc facere non posset. Hinc est, quòd in huiusmo-
di lite priuationis de stylo gratiæ non dantur, si neutri, vel
si nulli. Regula igitur ista simpliciter loquens de vacatio-
ne, debet intelligi & interpretari secundum mentem iuris
cōmunis, videlicet de vera vacatione iuris & facti, vt in ca. B
cum nostris. & cap. literas. de conces. præben. & ibi notant
omnes: non autē de vacatione iuris tantùm, alias absurdū
esset dare subrogationem ad beneficiū viuentis, vt in ca. j.
de cōces. præben. non enim solet dari subrogatio ex stylo
curiæ ad beneficium vacaturum, sed postquā vacat de iure
& de facto. c. 2. de conces. præb. Cùm igitur in casu nostro
tēpore impetrationis in forma iuris nō vacet omnino ius
collitigātis, nec cōstet papæ certitudinaliter de vacatione
propter delicta, sed speratur vacatio ex euentu litis, præce
dentibus legitimis probationibus, nec verificentur verba
regulæ, quę de collitigante defuncto loquūtur, meritò re-
gula ista ad istum casum adaptari nō potest, quæ loquitur
quādo subrogatio sub isto prętextu petitur, quia impetrās C
est collitigans super beneficio, & sic cessant mens & verba
regulæ: præsertim, quia ab vsu patrisfamiliâs, & vt apparet
ex text. regulæ, subrogatio nō datur, nisi in casu successio-
nis vel obitus. Et tamē sub istis casib. casus priuationis nō
comprehēditur, vt tradit Fely. post alios, quos ibi alleg. in
ca. in nostra. in 37. corrol. de rescrip. Et dicam latiùs in re-
gula de impetr. benefi. per obitum famil. Cardinalium. Et
ita pro ista parte, tempore meo, ego ex cōsilio dominorū
iudicaui in vna Auinionen. canonicatus die vltima Ianua-
rij M. D. XXXII. in qua agebatur ad priuationem ob non
solutionē pensionis: & cōclusum fuit, illum qui ob prædi-
ctam causam non solutionis pensionis priuari petitur, pri
uilegio regulæ istius non iuuari, nec etiam quo ad seque-

D strum,quia tali casu non procedit clem.j.de sequestr.poss. & fruct.vt singulariter declarãt domini in decisione 4. de sequestra.pos.in nouis.quę est repetita in antiquis.nume. 394.Limitantur tamen ista,quæ dicta sunt, nõ procedere, quando iam esset lata vna sententia priuationis , quia tali casu locus esset subrogationi.Ratio est,quia per sententiã ꝓuidetur de beneficio,vt in cle.auditor. de rescri. Et ideo practici in supplicatione priuationis apponũt, vel apponi faciunt istam clausulam,& cum decreto, quòd si priuãdus metu priuationis post accusationem,& inscriptionem beneficiũ huiusmodi, in alterius quàm oratoris fauorem resignauerit,iudices nihilominus ad executionem literarum priuationis procedere possunt,perinde ac si resignatio hu E iusmodi minimè facta fuisset. Et Referendarij solent addere posteà hęc verba,post primam priuationis sententiã.Et istæ clausulæ habent iuris fundamentum, vt patet ex decisionib.quas allegabo in dicta regula de annali.q.42. Quibus pro pleniori cognitione istius materiæ priuationis, addenda sunt aliqua, quæ hodie practicantur in signatura iustitiæ,de quibus Hispanus noster in practica cãcellariæ, & antiqui Referendarij tractant in quibusdam notis signaturæ iustitiæ,quæ iam per manus plurium versantur.

In primis igitur sciendum est,priuationes prædictas nõ solere signaturam cõmittere in curia , nisi delictum fuerit ibi perpetratum,vel censuræ,ob quarum incursum petitur quis priuari,sint in curia fulminatæ,vel priuandus sit præ- F sens , seu residens in curia , quia in istis casibus priuandus sortitur ibi forum,vt in l.j. C.vbi de crimine agi opor.not. in cap.postulasti.& in ca.fin.de foro competen.

Item sciendum est,quòd quãdo impetrans narrat multa delicta per priuandũ perpetrata, & posteà in conclusione petit cõmitti probis viris,vt si eis de præmissis , vel altero præmissorũ constiterit,dictũ N.priuent,&c.semper cõsueuerũt illa verba cassari,vel altero præmissorũ. Quia dictus impetrãs, diffamans aliquẽ de pluribus criminibus,debet arctari ad ꝓbandũ omnia,de quibus illũ diffamat.Et propter istam rationẽ euitatur tex.qui videtur contrariũ probare in c.inter cæteras.de rescr.Et quod per illud dicit decis.Rotæ 68.inci.licet.in nouis.& decis. D.XV.in antiq.declarando,vt per Fely.in c.2.in xj.col.cum tribus sequẽ.de rescrip.

rescrip. Et tangũt Moder. in c. significãte. de appel. Si enim A
non probat omnia, tenetur ad pœnam talionis, vel saltem
ad pœnã diffamationis, iuxta c. super his. de accus. & in c. li
cet Heli. de simo. vt ibi latiùs dixi in lectura mihi subrepta
Patauij. Hinc est, quòd in priuationibus, & aliis causis cri-
minalibus, puta iniuriarũ, quando agitur criminaliter, nõ
datur, & ꝙ summariè, &c. qa, vt dixi, interest partis ꝓpter
pœnã talionis. Sed in causis ciuilib. datur summarius pro-
cessus, sed solent cassari hæc verba, sola facti veritate insp e
cta, nisi ex fauore. Qui verò sint casus, in qbus quis sit pri-
uãdus, vel sit ipso iure priuatus, latè tradũt Moder. in c. 2.
de rescr. & in c. querelã. de iureiur. & latius nouissim⁹ repe
tens Andreas Tiraquellus in rep. l. si vnquã. C. de reuo. do
na. Sedvltra ipsos exẽpli gratia enumerabo aliquos casus. B

Primus est, quãdo quis existens excõmunicatus celebra
uit, quo casu propter irregularitatẽ incursam, est priuãdus
beneficiis. ca. latores. & c. postulasti. de cle. excom. minist.
Sed hoc ita demũ est verũ, quãdo excõmunicatio esset im
posita ab homine, & ille clericus celebrans saltem habuis
set notitiam excõmunicationis per solam famã: nam tunc
priuari debet beneficiis, vt declarat Abb. in c. illud. in ter-
tio notabili. de cler. excom. minist. Sed quando esset excõ
municat⁹ à iure, non requiritur aliqua notitia vel monitio,
quia præsumitur scire, ex quo iura sint notoria. Et ideo in
tali impetratione priuatiõis excõmunicati ab homine, so-
let apponi ista clausula, Dũmodo excõmunicatus declara-
tus, & publicè denũtiatus celebrauerit, & hoc ꝓpter extra C
uag. Martini factã in cõcilio Basil. quã declarat Fel. in c. ad
probandũ. de re iudi. & in c. 2. in 3. col. de spõsa. & tũc istis
concurrentibus conceditur supplicatio priuationis: sed in
excommunicato à iure, illa clausula non requiritur.

Et est aduertendũ, quòd in prædictam pœnam priuatio
nis non incurreret clericus excõmunicatus celebrãs post
pœnitentiam incœptam, licet nõ finitam, vt tradit Fely. in
ca. at si clerici. §. de adulteriis. de iudic.

Secũdus casus, in quo cõceditur supplicatio priuationis,
est ob nõ solutionẽ pẽsionis, ꝓpter quod inciderat in cẽ-
suras: sed ista priuatio nõ cõceditur alteri, quàm ipsi pẽsio
nario, cuius interest: arg. c. cũ inter. de elect. & c. nõ solent.
2. q. 6. Rota tamen ex quadã ęquitate excusat debitorẽ pẽ

D sionis à priuatione, quando offert pensonario omnes solutiones tẽporis præteriti, & reficit expensas: prout accidit in vna corã domino Camillo de Ballionibus, pro Ioanne Melendes, Priori Burgen. contra quem dominus Martinus Romã agebat ad priuationẽ ob non solutionẽ pẽsionis. Quod est verũ, nisi magna fuerit debitoris proteruia, & dolosa contumacia: nam tunc Rota procedit ad priuationem, vt fecit Rota in vna Cremonen. prioratus coram domino Christophoro Panigarola.

Postremò, quo ad istã materiã datur vna regula generalis, ꝙ nunquam signatur impetratio per priuationem, nisi forma iuris, id est, nisi de iure ille veniat priuãdus. Nec debet apponi clausula cõditionaliter, si priuãdus est, pro-
E pter honorẽ signaturæ, quę propter assistentiã principis videtur habere iura in scrinio pectoris, & tamen si conditionaliter rescriberet, videretur argui de ignorãtia iuris, vt in simili signatura dicit Glossator in regula 25. in 4. col. suprà eod. Nam vt dicit text. in l. 2. §. Seruius. ff. de ori. iur. turpe est patritio, & causas agẽti, ignorare ius in quo versatur. & idẽ Cice. dicit in oratione pro Cluentio. Hinc illud ortum habuit, quod dicitur in Euãgelio Io. 3. c. Tu es magister in Israël, & hæc ignoras? Vnde meritò Alexand. Papa 3. Oxomẽs. episcopum reprehenderat, qui cùm esset præditus scientia, sanctorũ patrum constitutiones ignorare non debuerat, vt patet in c. cùm sis. de cõuer. coniug. Sic etiam à Cicerone Publius Consa reprehendi meruit,
F qui cùm tanquàm testis interrogaretur, & ille nihil se scire diceret, Cicero in eius imperitiã iocatus, Disce quæso, an forsan de iure te interrogatũ credis? Dolo enim ascribitur iurisperito, si iura ignoret, vt dicit Bal. in c. 1. §. iudices. de pace iura. fir. sequitur Moder. Aquen. in l. 1. col. 3. ff. de leg. Cùm igitur Referendarij, & omnes assistentes Papæ in signatura sunt iurisperiti, verecundũ videretur si interrogati de iure, ipsi aliis respondendum committerent: ista enim procedũt, nisi casus priuationis propositus esset valde dubius, quia tali casu non esset inconueniens signare cõmissionem in forma, & prout de iure, quia tales casus exorbitantes possunt aliquando à peritis ignorari, vt dicit Ioan. Fab. & Ang. in §. suspectus. el 2. circa fi. Institu. de suspec. tuto. & Salyc. in l. leges sacratissimæ. C. de legi.

refert

refert Iaſ.in l.quod te.col.fi.ff.ſi cert.pet. cum concord.vt A ſcribit Fely.in c.de quarta. in 8.col.de præſcri.vnde nõ ab re voluit Bal.in c.fi.de conſtit.quòd ſententia lata contra ius ambiguum,valet & excuſat.plura refert Fely.in proœ. decretal.in 2.col.plures alios caſus, in quibus clerici ſint beneficiis priuandi, cumulaui in tract. de offi.pot.& ſtylo ſacræ pœnitentiariæ,quæ hic non curo repetere. Et an tales priuandi, antequam priuentur faciant fructus ſuos, latè ſcribit Fely.in dicto c.de quarta. nu.32.& ſeq.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO,ponamus duobus litigantibus ſuper beneficio ſuo,ſuperueniſſe ad litem, quendam alium tertiũ pro ſuo intereſſe producentẽ fortè acceptationem virtute gratiæ expectatiuæ, & vnus ex primis liti- B gantibus moriatur. Alter verò ſe ſubrogari petit,cũ clauſula,Quatenus alicui non tollatur ius quæſitum. Dubitatur nunquid ſubrogatio valeat, attẽto ꝙ de iure tertij acceptantis conſtat in actis?

SOLVTIO. Quæſtio iſta non videtur habere dubitationem ſtante iure acceptantis in actis, de quo niſi expreſsè Papa mentionem faciat, ſubrogatio non valebit, quia illud ius per acceptationem acquiſitum, quo ad iſtũ effectum præſeruatur per dictam clauſul. Quuatenus nõ tollatur ius quæſitum, vt eſt deciſio in terminis Egidij de Bellamera in cõſi.ſuo 35.col.fi. vbi bonas & legitimas rationes ponit,quæ ibi videri poſſunt, & mihi ſatisfaciunt. Cæterùm quod ius competat acceptãti,& quanti ſit pon- C deris,dixi latius in regula,de nõ tollẽdo iure quæſito.q.1.

QVAESTIO NONA.

QVAERO,an ſubrogatus quo ad litẽ,& ius defuncti,cenſeatur etiã ſubrogatus quo ad poſſeſsionẽ? SOLVTIO.Iſta quæſtio reperitur terminata per Egid.deci.351.quæ quidem deciſio ita diſtinguit, ꝙ aut in aliqua parte ſubrogationis facta eſt mentio poſſeſsionis, & tunc impetrans cenſetur ſubrogatus ad illã, quia videtur Papa de illa cogitaſſe. Aut verò in nulla parte ſit poſſeſsionis mẽtio,& poſſeſsio nõ comprehenditur ſub illis verbis ſubrogationis.ita cõcludit ibi Egid.cũ quo cõcordat deci.in antiquis.385.incip.nota,ꝙ ſubrogatio.Et Boniſ.de Vital.in cle.1.6.col.verſi. nona cõcluſio. vt ſi.pend.

D Sed aduertendum est, ꝙ in prædictis inest quidam scrupulus, qui prædicta omnia turbare videtur. Nam decisiones prædictæ possessionem iam acquisitam esse iuris fatentur, dum allegant l.peregrè. ff. de acq.pos.& l.licet. C. eo.titu.& not.in c.cum nostris. de conces.præb. Et tamen nolunt eam subrogationem litis & iuris comprehendere, cuius contrarium dici debet. Quia videmus regulam 15. de iure quæsito non tollendo, possessionem acquisitā comprehendere, licet de ea mentionem non faciat, vt tenuit Rota in quadam causa, de qua ibi mentionem feci in 1.& 5.quæst.ergo eodem modo dicēdum videbatur isto casu.

Et ideo vt scrupulus iste tollatur, possent iudicio meo in hac materia distingui plures casus. Primus, quando ali-
E quis est simpliciter subrogatus in litem & ius defuncti, & tali casu si in nulla parte gratiæ est facta mētio possessionis, ad illam non censetur subrogatus, & ita procedūt dictæ decisiones. Secundus casus, quando subrogatio facta fuit non simpliciter ad ius, sed ad omne ius, quod defuncto quomodolibet cōpetebat, & tunc venit possessio ratione illius dictionis vniuersalis omnis, quæ de sui natura aliàs non comprehensa comprehendit, vt probat Dyn.in rub.de reg.iu.li.6. & ad hoc est expressa.decisio dominorum sub ti.vt lit.pen.in no.decis.5.quæ hoc tenet, & sequitur eā Fel.in rub.de rescr.in 3.col.versi.& ideo dicit Rota.

Tamen adhuc ista nō omnino satisfaciunt, ex eo, quia Egidius in decisione loquitur etiam per verba vniuersalia
F ad omne ius, & tamen vult possessionem comprehendi, nisi de illa sit facta mentio.

Quamobrem putarem, vt hæc omnia contraria cessent, faciendam differentiam inter subrogationem gratiosam & commissariam siue mandatum de subrogādo, vt primo casu talis subrogatio, quia fauorabilis, comprehendat possessionem: argu.c.si pluribus.de pręb.lib.6. Et ita procedant, quę dicta sunt de regula 15.de non tollen.ius quęsitum. quia ex quo regula est fauorabilis, cōcordans cum iure communi, latè interpretando, possessionem capit, ne aliquis etiam in minimo indebitè damnum patiatur. Sed in secundo casu quando subrogatio in forma iuris est, ex quo commissiones sunt stricti iuris, & in eis tantum comprehenditur, quantum exprimitur, vt not. in c.1.& in c.di-

spendia

ſpendia.de reſcr.lib.6.Ideo in tali mádato de ſubrogádo, A
poſſeſsio non comprehenditur, niſi exprimatur.& ad iſta
cōferunt,quæ dicá in reg.de annal.q.68. Vel dicas, ꝙ deciſ.Egid.in interdicto vnde vi,procedit,cōcernens poſſeſſionem,quia illud nunquam tráſfertur per quęcunq; verba generalia ſubrogationis, niſi ſpecialiter cōcedatur, vt dicitur in d.deciſ.Egid. quæ in hoc cōmuniter per Rotam approbatur,vt vidi in pluribus cauſis,& ita ſe habet ſtylus ſignaturæ.Deciſio verò 5.vt li.pen.in no. cum aliis procedunt in poſſeſsione ſimplici,& non quando defuncto,vel cedenti interdictū cōpetebat,quod not.& faciunt ad iſta, quæ dicá in reg.de triennali. q.11.Et per iſta videtur poſſe decidi difficultas,quæ modò per aduocatos diſputatur in cauſa Zamoren.beneficiorum coram R.D.Marſicano. B

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO,à quo tempore incipit computari menſis de quo hîc fit mentio, an à tempore datę ceſsionis per collitigantem in alium tertiū factæ,an verò à tempore conſenſus apud notarium Cancellariæ præſtiti?

SOLVTIO. Mihi videtur illum menſem computari debere à tépore præſtiti conſenſus , prout dicitur in reg. de infirmis reſignantib. de computatione illorum viginti dierum.Et hoc ratione fundatur,quia antequam cōſenſus præſtetur,nō poſſumus eſſe certi per ſolam ſupplicationē ſignatam,an collitigans verè ceſſerit, cùm poſſet alius eo inſcio ſupplicationem ceſsionis finxiſſe. Itaq; reſignatio non poteſt dici perfecta nondum conſenſu præſtito : & C
hinc eſt , ꝙ quis ante præſtitū conſenſum etiam ſupplicatione ſignata pœnitere poteſt. Et tenuit Rota annis præteritis in vna Placen.Archidiaconatus de Trugillo , & in aliis pluribus cauſis,quia nihil dicitur actum,cum aliquid ſupereſt ad agendum.c.cùm ſuper.de offi. deleg. l.fi.C.ad Silla. Et hoc manifeſtè probatur per regulam Cancellariæ,nu.43.inferiùs poſitam , quæ prohibet reſignationes expediri,niſi prius quis per ſe , ſi præſens eſt,vel per procuratorem ſuū ſpecialem in Cancellaria expreſsè cōſenſerit & iurauerit,vt moris eſt.Apparet igitur ante præſtitū cōſenſum reſignationes nihil proficere : à die igitur præſtiti cōſenſus, quo tempore reſignatio dicitur perfecta & conſequi effectū,ille méſis numerari debet. Et ita videtur

D sentire Fely. hic in quadam apostilla, licet propter vitium scriptoris constructio verborum eius intelligi vix possit. Sed maior est difficultas scire quādo incipit mēsis subrogationis fiendæ à collitigante per obitum collitigantis, an à tempore mortis collitigantis, an verò à tempore notitiæ subrogantis? Solutio. Putarem tempus computandum à die obitus collitigantis, vt tollatur omnis occasio fraudis, prout etiam computatur in c. statutum. de præb. lib. vj. quia in dubio tempus debet esse continuum, vt per gl. in rub. ff. de perpe. & temp. præscr. Est bene verum, q si collitigans est absens, vel habeat aliquam iustam causam ignorantiæ, tali casu mensis inciperet à die notitiæ, vt declarat Abb. in c. quia diuersitatem. in vltimo not. per illum E tex. de conces. præb. & quia principium notitiæ posset esse incertum, incipiet mensis à data subrogationis, dato legitimo impedimento, de quo dixi in regula de infirmis resignantibus.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, an regula ista habeat locū, si lis moueatur propter rescriptū, siue cōmissionem subreptitiam? SOLVTIO. Dicendum est q non: quia regula ista loquitur de lite & de collitigantibus: ergo debet intelligi in dubio de lite valida, quia lis inualida litis pendentiam non inducit, nec de illa opus est mentionem facere, nec tex. in c. 1. & 2. vt lit. pend. lib. 6. in tali lite locū habent, vt dicit decis. 75. incip. nota, q attentata. in tit. de appella. F in antiq. sequitur Fely. in c. ex tenore. in 3. col. de rescrip. Imò voluit Martinus in quadam sua constitutione, de qua mentionem feci suprà in prooemio istius regulæ, & de qua meminit hic Fely. quòd beneficium non dicitur litigiosum quo ad validitatem subrogationis, nisi processum fuerit ad omnes terminos substantiales. & dicit idem Felyn. illam constitutionem factam fuisse, propter vnum, qui citauerat quendā Odoardum Portugalen. dum moriebatur. Pro quibus facit decis. 310. in no. Sed omissa illa constitutione Martini quantum ad propositum quæstio. nostræ quando lis est introducta per rescriptum subreptitium, res non habet difficultatem: quia vbi nullum est subiectum, litis correlatiuum corruit, vt dicit Bald. in c. 1. de feu. guar. Et sic non possunt dici collitigantes, sine quibus regula

regula ista verificari non potest. faciunt pro ista parte quæ A
dixi superius, quæst. 2. quæ dicentur infrà quæst. proxima.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, qui dicantur collitigantes ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Illi collitigantes dicuntur, qui principaliter agunt causam, & ventilant. vnde si ego commisi causam contra Titium, & ille comparet, vel contumaciter se subtrahit, ille dicitur mihi, & ego illi collitigans. l. simul litigãtes. Sed si Titius, cui ego sum collitigans, committit causam contra Ioannem super molestationibus, & ille cõparet, non dicitur ille Ioannes mihi collitigans, secundum Rotam: vt dicit hic Fely. qui refert se proposuisse in signatura supplicationem subrogationis pro tali, & papa noluit talem subrogare, quia non diceretur collitigans. Requiritur ergo quod mutuò litigent super titu. eiusdem beneficij, ad effectũ, vt dicantur collitigantes, vt priuilegio istius regulæ fruantur. B

Et eodẽ modo si vnus ex duobus correis à me conuentus cedit iuri & liti. & alter correus, qui licet fuerit à me in commissione nominatus, non tamen fuit citatus, petat se subrogari illi cedenti, narrans se collitigantem, & litem motã, quòd tali casu subrogatio nõ valebit. sed ego actor qui illum cedentem citaui, potero me subrogari petere illi cedenti cui verè sum collitigãs, & subrogatio alterius correorum erit nulla. Et ita hic refert Fely. fuisse mentem papæ, dum irritat hic prouisiones ante mensem factas. C

Sic etiam si Titius super vno beneficio citat me coram vno auditore, & Gaius super eodem beneficio trahit me coram alio auditore, & Titius cedat lite pendente, in tertium, Gaius se subrogari petere non poterit, quia non est collitigans Titij, licet litiget mecum super eodem beneficio, sed vtrique sunt bene mei collitigãtes, & ego illis potero subrogari, & illi mihi, secundum istam regulam. Et quamuis videatur hoc casu cessare ratio posita hic in regula, videlicet: Ne noui collitigantibus aduersarij dentur, & per consequens cessare debet hoc casu regulæ dispositio, cum Gaius non sit mihi nouus collitigans, cum iam ante cessionem Titij mecum super eodem beneficio litigasset. Tamen licet illa ratio non militet, militat tamen alia, quia

D Gaius non dicitur collitigans Titij,& ista regula subrogationem non cócedit nisi collitigantibus. pro qua opin.est optima decis.Rotę in nouis.12.titu.de rescrip.quæ probat, quòd si ego committo causam contra A.& B. & succumbam,non poterit auditor cognoscere inter A.& B.quia illi collitigantes non sunt, nec habet inter eos iurisdictionem vigore meæ commissionis: quia debet inter eos noua instantia, siue iudicium incipere vigore alterius nouæ commissionis. Et idem decis.2.eodem titu.in antiquis.cú quibus concordat Egid.decisio.448. incip.commissa causa,&c.pro prima tamen opin.viget decis.eiusdem Egid.96. incip.licet actor,&c. quæ innuit, quòd vbicunque aliquis potest prætendere interesse in beneficio,de quo litigat,li-
E cet ille non sit collitigãs cum superstite, nihilominus subrogatio locum habere potest. Et auditor, mortuo actore, reum superstitem ab instantia iudicij absoluere nõ debet, propter subrogandos, & illos quorũ interest,ita ibi Egid. Tamen tenẽdo primam opinionem,quæ mihi videtur verior, ad illam decisionem Egidij patet multiplex solutio. Prima, quia illo tempore ista regula prohibẽs aliis collitigãtibus subrogari,adhuc edita nõ erat, vt patet in proœmio istius regulę.Secunda,quia Egid.intelligi debet, quãdo remanent illi,quorum interest,qui etiam fuerunt collitigantes,aliàs malè diceret Egidius: quia in alios auditor nullam haberet iurisdictionem per prædictas decisiones. Item quo ad effectum istius regulæ nõ dicitur collitigans
F qui appellat extraiudicialiter ad curiam.Nam licet illa appellatio deuoluat causam, nõ tamen inducit veram litem, quo ad istum effectum vt colligitur ex decis.310. incipien. si reus & possessor, in nouis.de qua plura dicam in regula de triennali,vbi accidit casus.

Postremo non dicuntur illi collitigantes qui vigore rescripti nulli,instruunt litem, quia per rescriptum nullum non datur iurisdictio.c.1. de rescript.lib.6. & ideo illi non dicuntur collitigantes, quia non entis nullæ sunt partes. Nam collitigans à lite nomen capit:& vbi non est lis, non collitigantis nomen non competit:quia si re priueris, nec nomen habere mereris, vt dicit text.in l.à nullo.C. de feriis.& in cap.dicat,32.quæst.4.cum concord.vt per glos.fi. in cap.quæ ipsis.38. distinct.& in cap.cor episcopi.69.dist.

Et licet

Et licet isti collitigantes nō dicantur, tamen aduersarij de- A
nominari possunt, vt tradūt Moder.in cap.1.de iudic.quia
aduersarius non tam ex lite quàm ex voluntate & animo
contendendi denominationem capit. Faciunt ea quæ su-
prà, q.proxima dixi.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, quid si vnus ex duobus præsentatis collitigantibus moriatur, an patroni posſint præsentare alium ad dictum beneficium, & sic dare nouum collitigantem?

SOLVTIO. Lapus alleg.22.tenet quòd non, quia text. in cap.1.vt lit.penden.lib.6.habet locum in præsentatione, & ista est communis opin.vt apparet ex his quæ Rochus Curtius congerit in tract.iurispatr.in verbo honorificum. B quæstio.23. Et istam opinionem sequuti sunt Reuerendi P. & domini mei auditores in vna Barchionen.beneficij sancti Christophori. coram R. P. D. Marcello pendente.26. Nouemb. M.D.XXXV.quicquid dixerit quidā Modernus in nouo tract.iurispat. fo.208.cuius dicta nō refero, quia videtur satis verbosa.& impleret sex bonas papyri paginas.

Solum huic cōclusioni obstat vnū, de quo solus aduertit Fely.hic in quibusdam mendosis & breuibus apostillis, vix tamen legibilibus, videlicet, quia si dicimus patronum non posse præsentare, sequeretur hoc inconueniēs, quod altero ex pręsentatis collitigantibus decedente, ille superstes, qui non haberet concurrentem compræsentatum, posset obtinere in illa lite iniustè, prout fuit dictū in qua- C dam causa Pisana, quod tamen cauendum est.

Tamen tenēdo primam opin.ad istam rationem facilis est respōsio, quòd nō debet præsumi illum iniustè obtinere posse.quia iste collitigās superstes propter subrogationem innititur iuri suo, & mortui collitigantis: & verum est dicere penes aliquem illorum remanere ius saltē resultans ex clausulis generalibus, aliàs supradicta ratione attenta, idem dicēdum esset quādo alter ex electis collitigantibus moreretur, vt videlicet, eligentes deberent alium eligere propter illam suspicionem, quod tamē fieri prohibet text. in dict.cap.1. Et ideo lex suspicari vetat tristem euentum, vulg.l.inter.§.sacram.ff. de verb.obliga. Præsertim in casu nostro, in quo per prohibitionem alterius præsentationis

D lites sopiūtur.vt hic dicitur in principio istius regulę.Quæ quidem ratio dum priuatam vtilitatem concernit, propter quam posset papa ius beneficij vni auferre, & adiudicare alteri: vulg.l.Lucius.ff. de euictio.Et isto casu ratio & timor Fely.euitatur, quia superstes obtineret virtute illius tex.in d.cap.1.& quod fit lege permittente, legitimè & iustè fieri dicitur,vt in vulg.l. Gracchus. C.de adulter.quanuis prædictus Modernus, nomine Cæsar Lambertinus,in dicto nouo tract.iurispat.conatur nouum intellectum dare,ad dictum cap.1. per quē contendit probare illum text. nō habere locum in præsentatione,quibusdam satis argutis rationibus,quæ magis disputationis congressu, quàm vbi agitur de bono,& æquo,prout in iudicādo procedere

E possent. Tenenda est igitur ista opinio, quam Rota non solùm, vt dixi meis temporibus, sed etiam antiquis, Sixti & Alexandri est imitata.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, quid si quidam tertius nō collitigans obtinuit se subrogari in locum, & ad beneficium illius qui iam obtinuit executoriales contra aduersarium, qui illis nondum executis decesserat, nunquid sit locus regulæ?

SOLVTIO. Decisio istius casus pendet ab illa difficultate,vtrum per sentētiam quæ transiuit in rem iudicatam, nondum tamen executam dicatur finita lis? quam.q.latè attingam, in regula de annali. quæstio.42.& in regula, de

F triennali. Nam si lis est finita, prout innuitur in c.1. de lit. contest.lib.6.& in l.causas.C. de transactio.non erit locus isti regulæ,quia vbi non est lis,non est aliquis collitigans, qui subrogari possit. Sin verò adhuc post rem iudicatam reliquiæ litis manent,prout innuitur in l.inter.ff. de arbit. regula locum habebit.

Quid igitur dicendum isto casu omissa ista cōtrouersia, de qua latius scribam in dictis regulis? Crederē in q.proposita,non esse locum huic regulæ, quia lata sentētia quæ transiuit in rem iudicatam, licet reus condemnatus possit adhuc dici & appellari aduersarius,per ea quæ Moder.scribunt in c.1.de iudic.tamen collitigans dici nō potest,cū lis sit finita quo ad istū effectū, & hoc viua ratione probatur, quia si lite pēdente vnus collitigantium cedit tertio, alter

collitigans

collitigans peti poterit se subrogari: ratio est, quia lite pē- A
dente dicitur innouare in præiudiciū collitigātis, qui fortè ex litis euentu posset victoriam & sententiam canonizatoriam sui iuris, & adiudicatoriā beneficij reportare: sed ista ratio cessat quando vnus ex collitigātibus obtinuit sententiam, quę iam transiuit in rem iudicatā, super qua executoriales decretæ fuerunt: quia si talis cedit, collitigans nihil prætendere poterit, nec ex illa cessione in aliquo sibi prę-iudicatur: ergo nō potest vti priuilegio istius regulę, quod datur vero collitigāti, vt se à iactura, & litium anfractibus propter nouos aduersarios liberet, quę omnia hic cessant.

Nec obstant ea quæ in dicta regula, de annali & triēnali dicam, litem non extingui post rem iudicatam non executam: quia illud procedit quo ad quęstionem de qua ibi tra- B
ctatur. Sed quantū ad istam. q. illa non conueniunt, & ideo diuersa ratio diuersum parit iuris effectum.

Limitarem tamen prædicta, nisi reus condemnatus per sententiam, quę transiuit in rem iudicatā aduersus sententiam restitutus fuisset, quia tali casu efficeretur verus collitigans, vt prius erat, quia restitutio reponit rem in primū statum. l. 1. C. de sen. passis. & l. quòd si minor. §. restitutio. ff. de mino. Et ideo credo in eo habere locum regulā, quia virtute restitutionis dicitur adhuc lis pendere: & cōsequē- C
ter sua subrogatio infra mensem post impetrationem alterius erit potior, & præualebit impetrationi alterius tertij, nisi regulæ derogatum esset in impetratione illius tertij, cui sæpe solet derogari, vt dicetur inferius.†

†Iure ciuili post sententiā diffinitiuā si impetrata fuerint rescripta restitutionis in integrū, placet ea non admitti: nec citra appellationē remedio est locus, si decisæ semel causæ fuerint iudiciali sentētia, quas prouocatio nulla

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, quādo isti regulæ soleat, & quomodo derogari?

SOLVTIO. Isti regulæ sæpe vidi derogari in beneficiis litigiosis vacantibus per cessum, vel decessum, & adnotauit Reuerend. bo. me. Laurentius Card. sanctorum Quatuor in lib. derogationū regularum. Et certè est malè factum iudicio meo, quia text. in c. 2. vt lit. pen. lib. 6. prohibet subrogationes, ne propter nouos aduersarios malitiose interdum litigia in ecclesiarum dispēdium prorogari contingat: aliquando tamen propter istam rationem fuit talis derogatio denegata, nisi pro magnis viris, & Cardinalibus. sed ratio dicti c. 2. magis militare videtur, quādo

suspendat, subrogatio datur cardinali, vel aliis potentioribus, quibus facilius denegari deberet, quia atrocem, terribilem, & minacem vultum ostendere possunt aduersariis suis. argu. l. 1. C. si qua præd. pot. & in l. 1. C. si rect. prouin. Et ideo non immeritò iactura causæ afficiuntur, qui potentiorum patrocinium inuocant, vt disponitur in l. 1. & 2. C. ne lic. pot. Quamobrem laudari meruit tépore Innocé. Octaui, Cardina. Alarien. tunc signaturam obtinés, qui duobus Reuerendissimis cardinalibus, videlicet cardinali sancti Petri ad Vincula, qui fuit postea papa Iulius II. & Reue. Card. de Fuxo, quærétibus túc respectiuè sibi cómendari omnia beneficia per obitum quorundá suorum familiarium tunc vacantia, etiam litigiosa cú derogatione istius regulæ: denegauit expresse derogationem regulæ, licet plurimú super hoc solicitatus & importunatus fuisset. Et ideo bona fuit illa prouisio, quæ in cessionibus collitigantiú in personam tertij apponitur, videlicet dummodo orator nó sit cedente potétior, de quo dixi superius in procemio istius regulæ, versi. fin. & in 1. quæst. Et licet, vt dixi, tempore Innocentij, etiam cardinalibus nó concederetur derogatio istius regulæ: tamen hodie indifferéter cardinalibus cóceditur, prout alia singularia in eorú fauoré introducta sunt contra regulas iuris, vt dixi latius suprà in regula proxima, tractando materiá signaturæ iustitiæ, propterea non sine causa prælati procurant per saxa, per ignes fieri cardinales. Est tamé aduertendú, quòd quádo cardinalibus datur subrogatio, & derogatio regulæ per obitú suorum familiarium, túc ponitur quòd dispositiuè familiaritas & cótinua cómensalitas dicti cardinalis exprimatur. In quorum fauorem etiá introductum est de stylo signaturæ, quòd in prouisionibus beneficiorú vacátium per obitum familiarium, eorundé cardinalium nó detur derogatio istius regulæ, vt dicam in regula de beneficiis vacát. per obitum familiarium &c. Nó datur etiam derogatio istius regulæ in beneficiis cósistorialibus, hoc est in monasteriis virorum valorem ducentorum Florenorum auri secundum com. æsti. exceden. quia talia beneficia sunt per quandam regulá reseruata, & solet de illis consistorialiter prouideri per viam cedulæ, de qua vnam regulam fecit ad partem Clemens VII. Et hoc procedit, nisi per viá cósistorij esset data prius,

subr

Sed eos, qui talia rescripta meruerût, etiam à limine iudiciorum expelli. l. fin. C. sen. resc. non posse. neque sententiis finita negotia rescriptis reuocare oportet, sed appellationibus tantùm. l. sentétiis. C. de erro. aduoca. nec ex restitutióe in integrú suspédit executio sententiæ. Nam diuus Seuerus, & Imperator Antoninus nó audierût in colorate restitui desiderantê aduersus fratrem post causam, in eorú auditorio finitá. l. minor magistratus. §. fin autem princeps. ff. de minor.
IOAN. N. MILL.

ſubrogatio, vel facta prouiſio. Et ita ſeruat ſtylus, qui habetur pro lege, vt in c. quàm graui. de crim. fal. A

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, quæ eſt ratio quare mouenti litem cõtra triennalem poſſeſſorem hîc non datur ſubrogatio? SOLVTIO eſt clara, quia ex quo lis quæ mouetur contra triennalẽ poſſeſſorem, eſt improbata per regulam de triennali, & cenſetur quo ad iſtũ effectũ calumnioſa. Nam nõ videtur bonum ius competere litiganti quod elidi exceptione regulæ poteſt, vt in l. ſi vnus. ff. de pact. tradit Decius conſi. 104. & dixi in §. 1. inſtitu. de actio. vnde qua ratione impetrantes cõtra ſenes & infirmos prohibẽtur hîc ſubrogari, quia præſumuntur improbi litigantes, & non fouere bonum ius, eadẽ ratione & illi qui mouent litem triennalibus poſſeſſoribus pacificis. noluit enim papa approbare hic talem litem ad effectũ ſubrogationis. Tamen, licet quo ad beneficium menſis, de quo loquitur iſta regula, huiuſmodi litigantes contra triennalem poſſeſſorem non iuuentur, iuuantur tamen beneficio iuris cõmunis, de quo in cap. 2. vt lit. penden. lib. 6. Nam collitigans aduerſario intra triennale mortuo, poterit proſequi ius ſuum, & ſententiam obtinere, vt tenet etiam Fely. hic. B

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, de notabili q. Duo litigant: mortuo vno ex illis, quidam tertius nõ collitigãs obtinuit primo ſubrogari ſine derogatione iſtius regulæ. Secundo loco quidam alius etiã non collitigans obtinet ſubrogationem cum derogatione regulæ. Tertio loco collitigans ſuperſtes infra menſem hic deſignatũ ſuam ſubrogationem impetrat. Quæritur modo quis iſtorũ præferatur? SOLVTIO. Videbatur dicendum ſecundo loco ſubrogatum debere præferri, ex quo habebat derogationem iſtius regulæ. Nam licet eſſet ſecundus in data, primus illi non præferebatur, quia non habuerat regulæ derogationem, neq; etiam collitigans videbatur illi præferendus, ex quo erat poſterior in data. C

Breuiter prædictis nõ obſtan. contrarium fuit deciſum, videlicet collitigantem, qui tertio loco ſubrogationẽ infra menſem impetrauerat, & erat vltimus in data, debere omnib. præferri per iſtã rationẽ: quia clarũ erat, quòd quãdo

D secundus impetrans obtinuit subrogationẽ cũ derogatione regulæ, iam beneficiũ erat plenũ in personam primi, & iam fuerat per prouisionem sibi factam acquisitũ sibi ius in re, absq; eo quòd consecutus fuerit possessionẽ, vt not. Ioan. And. in c. præsenti. de offic. ordi. lib. 6. de cuius prouisione secundus impetrans mentionem non fecit. igitur secunda subrogatio erat nulla prima non cassata, iuxta not. in cap. auditis. de elect. & tradita per Imo. in cap. cum nostris. de conces. præben. & Fely. in c. in nostra. de rescrip.

Nec obstat, quòd primus impetrans non habuerat derogationem regulæ, quia hoc nõ reddidit gratiã conditionalem, licet redderet resolubilẽ, data postea oppositione regulæ. Interim tamen gratia primi erat pura, simplex & E valida, cuius validitate extante, secunda subrogatio nõ valuit, vt est dictum. Modo iste primus impetrans sine derogatione regulæ, licet vincat secundũ impetrantem, vt est dictum, non tamen vincit collitigantem tertio loco subrogationem impetrantem, sed vincitur ab ipso collitigante, per dispositionem istius regulæ, quæ vult collitigantẽ infra mensem subrogatum vincere omnes alias impetrationes non habentes derogationem regulæ. Et licet iste collitigans à secundo impetrãte vincatur propter regulæ derogationem: tamẽ quia secundus impetrans vincitur à primo, & primus à collitigante, locus fuit dispositioni cap. autoritate Martini. de conces. præbend. vbi ponitur regula iuris, quòd si vinco vincentem te, à fortiori vinco te. Et F ita per istam rationem determinauit istam quæst. Rota ante direptionẽ vrbis in vna Tirasonen. canonicatus, & præla. de Tutela coram D. Guliel. Casiodoro, vt D. Martin. Roma. egregius & antiquus procurator, tunc adnotauerat, vt ipse mihi retulit.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, quia hîc dicitur, quòd intruso prius in beneficio nõ datur subrogatio: Quid si à principio litis fuit intrusus, sed lite pendẽte desinit esse, vtrũ poterit se subrogari in beneficio per obitum collitigãtis? SOLVTIO. Videtur dicendũ quòd nõ, quia sufficit, quòd semel fuerit intrusus. Nã qualitas semel posita implet dispositionem, licet postea cesset, vt est glo. notabilis in verbo, canonicis. in cap. statutum. de rescrip. lib. 6. & ibi. dixi.

facit

facit ad hoc notabile dictum Bald.& Saly.in l.generaliter. A
C.de episcop.& cler.vbi volunt, quod si detur dos mulieri sub prætextu paupertatis, sufficit quòd à principio fuerit pauper, vt dotem habeat, vnde si postea fiat ditissima, nihilominus habebit ipsam dotem.& hoc dictum sequitur Ioan.Rogerius de la Mota, in rubrica de cau.poss.& propric.fo.7.faciunt ea quæ in simili scribit Decius in cōs.24. incip.& pro virili, &c.Accedit, quod dicit etiam Ioā.And. in cap.decet.de reg.iur.lib.6.quòd si cōcessa fuerit immunitas propter numerum 12.filiorum nō debet illa cessare, si contingat aliquos ex illis mori.quod dictum sequitur Imol.in consil.78.visis,&c.circa finē.faciunt ea quæ dicit Bal.in consil.101.verba Domini.in 3.volu.& Alexand.post Bart.in l.2.§.non solum.ff.de excus.tuto.cum concord.vt B
scribunt moder.in l.etiam.ff.de quæst.

Tamen istis nō obstan.contrarium videtur verius, quia negari non potest, quòd qualitas adiecta verbo debet adesse tempore verbi.vulg.l.ex facto.ff.de vulg.& pupil.Sed ista regula disponit intruso non dandam subrogationem: ergo debet intelligi, quòd sit intrusus tempore subrogationis,& hoc verisimile videtur, quia papa noluit intruso subrogationem dare, ne quis in ea perpetuò se confoueret, nam intrusus non meretur præmiari, sed castigari, vt in cap.eum qui.de præbend.lib.6.Sed ista ratio non militat in eo, qui tempore subrogationis iam nō est intrusus, ergo cessare debet dispositio.Nec obstat, quòd qualitas semel posita,&c.quia illud procedit quando agitur de indu C
cendo fauore & commodo, vt prædicta iura loquuntur: secus verò vbi agitur de damno & odio, quia tali casu qualitas nocens requiritur tempore actus, vt in l.in delictis.ff. de noxali.argum.eorum quæ dicit Bar.in l.item si in potestate.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, vtrum beneficium vacans per obitū vnius ex collitigantibus possit ante mensem istius regulæ acceptari per expectantes?

SOLVTIO.Si attēdamus literam antiquam regulæ vsq; ad tēpus Alex.gratia expectatiua proculdubio excludebatur, quia illa solet cōcedi motu proprio, vt dixi in tract.expect.post Abb.in c.1.de iudic.Et tamē ista regula loquitur

D de impetrationibus, quæ sunt diuersæ à gratia motu proprio, vt in vulg. c. si pluribus. & c. si motu proprio. de præbē. lib. 6. Et tradunt omnes in l. 1. ff. quod quisque iuris. Si verò attēdamus literā modernā regularū, in quibus expresse de gratiis motu proprio fit mētio, & tunc aliter dicendū erit.

Sed aduertendū est, quòd ista procedunt, quando expectatiua conceditur lite iam pendente super aliquo beneficio: sed si concessa fuisset ante litem, Egid. tenet in consil. suo 25. acceptationem valere de beneficio litigioso vacante per obitum alterius collitigantis. Et idem repetit Egid. in c. 2. in 6. quæst. vt lit. penden. lib. 6. cōmunis tamen opinio est ista, quòd expectans non possit tale beneficium acceptare in præiudicium superstitis, & ita vidit iudicare Bo-
E nifac. Vitalinius Rotæ auditor per Card. Nemansen. in cle. auditor. in fina. verbis de rescrip. poterit tamen admitti talis expectans, vt interesse putans ex suo iure, non ex iure mortui, vt est decis. 588. incip. vtrum. ca. si hic contra quos. in antiquis. Et declarat idem Bonifac. Vitalinius in clem. 1. in 6. colum. vt lite penden. Et Oldra. in consil. 299. quidam Vgo. colum. fina. & illa decis. 588. reperitur sub titu. vt lit. penden. decis. 12. in no. & est repetita in antiquio. Bisegneti, eod. titu. decis. 2. Et ideo subrogatio valebit extra casum præiudicij lit. penden. de iure communi, per ea quæ Card. in pluribus consiliis dicit, quos refert Decius in cap. 1. de confir. vtil. vel inutil. sed attenta dispositione istius regulæ, putarem subrogationem nullam quo ad omnes effectus,
F ne valeat collitigans molestari, aliâs frustratorium esset procœmium istius regulæ: quod tamen limitatur tripliciter. Primo, nisi expectans habeat gratiam suam, etiam ad litigiosa. Secundo nisi expectatiua sua esset ad certum beneficium, super quo postea moueatur lis, vt colligitur ex dictis Bonifacij in d. clem. 1. in 5. colum. Tertio limitatur nisi lis mota fuerit in forma iuris, videlicet quando ageretur ad priuationem prætextu homicidij, vel alterius criminis. Nam si lite pendente moriatur, possessor beneficij poterit tale beneficium non obstante illa, ite acceptare. Ita dicit decis. 491. in nouis. incip. Titius erat.

Sed hîc suboritur notabilis difficultas, quæ pridie decisa fuit per dominos. Ponamus ꝙ expectās acceptet beneficiū per obitum alicuius collitigantis, quando non potest acce-

ptare

ptare, & obtineat se subrogari, & ita continuat vigore gra- A
tiæ expectatiuæ litem cõtra alium collitigantẽ superstitem
super dicto beneficio, & tandem obtinere canonizari subrogationem suam, postea vigore dictæ gratiæ expectatiuę acceptat aliud beneficium, alter dat & excipit de consumptione gratiæ, ex quo prius acceptauerat beneficiũ prædictũ, & obtinuerat vigore subrogationis, dubitabatur nunquid illa subrogatio, vigore cuius obtinuit beneficium, expectans dicatur gratiam consumpsisse? Hoc dubiũ fuit propositum per dominum Ioan. Paulum in vna Tollen. cano. & præbend. de Remaricamonte. Et fuerunt varia motiua hincinde allegata, & deducta per aduocatos & procuratores vtriusque partis. Nam quidam dicebant gratiam consumptam, ex eo, quia subrogatio fuit concessa ratione litis B
motæ vigore gratiæ expectatiuę, & sic expectatiua fuit causa, quòd subrogatio canonizaretur. Alij totum oppositũ dicebant. Tandẽ Rota, re discussa, conclusit 10. Octob. 1539. gratiam nõ esse consumptam. Ratio fuit, quia licet lis, quæ dedit causam subrogationi postea canonizatæ, fuerit mota vigore gratiæ expectatiuæ, non tamen expectatiua fuit causa immediata subrogationis, sed mediata & remota, quo casu causa remota ad nocendum nõ debet attendi sed causa proxima & immediata, vt not. omnes Moder. in l. certi condictio. post gloss. ibi ff. si cert. pet. & Felyn. in cap. solitæ. de ma. & obe. cum concor. vt scribit Decius in rubrica C. qui admit. colum. 4. nume. 40. in vltima lectione, & tradit Imol. in l. 1. §. fi. ff. de dona. & Corneus consil. 153. col. C
fin. lib. 2. & consil. 263. colum. 2. volu. 4. Nam clarum est, ꝙ subrogatio est noua, & simplex gratia de per se, non depen dens ab expectatiua: ergo si vigore illius fuit acquisitũ beneficium, non potest dici acquisitũ vigore gratię expectatiuæ, cum subrogatio sine gratia expectatiua, imò non existente aliqua lite cõcedi potest, vt superius est in aliis qq. dictum. Et per hoc apparet, ꝙ decis. 428. in nouis nõ obstat, quia ibi vigore acceptationis & prouisionis nullæ perceperat vtilitatem spectans, puta fructus: quod hic cessat. Nec obstat, quòd noua prouisio quæ habet effectum, etiam ex gratia nulla, consumit gratiam: quia hoc ideo est, quia noua prouisio præsupponit primam gratiam in necessarium antecedẽs, vt tenet Glossator infrà, regula 62. aliâs

D non valet, vt decis.14. de conces. præbē. in antiqui. & Bellamera decisio.116. & illa prima gratia est causa immediata nouæ prouisionis, quia noua prouisio fit ad istum effectū, quia orator dubitat gratiam suam expectatiuam, & acceptationem inde secutā viribus non subsistere, &c. ideo noua prouisio conceditur ratione primæ gratiæ, & ideo non est simplex prouisio: meritò si illa habet effectum, consumit. Sed subrogatio nō præsupponit aliquē titulū præambulum, sed est simplex gratia de per se subsistens: ideo si vigore illius acquiro beneficium, non dicitur illud habere ratione gratiæ expectatiuæ. quod est bene notandum.

E REGVLA DE VERISIMILI NOTITIA OBITVS.

Item voluit & ordinauit, quod omnes gratiæ quas de quibusuis beneficiis ecclesiasticis cum cura, vel sine cura, secularibus & regularibus per obitum quarumcunque personarum vacantibus in antea fecerit, nullius roboris vel momenti sint, nisi post obitum, & ante datam gratiā huiusmodi tantum tempus effluxerit, quòd interim vacationes ipsæ de locis, in quibus personæ prædictæ decesserint, ad notitiam eiusdem domini nostri verisimiliter potuerint peruenisse.

F PRAEFATIO.

Regvla ista sancta & salutaris videtur, quia per eam fraudes coercentur, & cupidæ ambitionis audacia refrenatur. Eius primus autor fuit Ioann.23. qui eam edidit.13. Calend. Maij, Pontificatus sui anno 4. vt in eius regulis apparet. deinde Martinus v. per eadem verba approbauit, nihil ad eam addens. Posteriores verò pontifices vsq; ad Nicolaum v. de ista nullam mentionem fecerunt. Nicolaus tamen sustulit procemium regulæ quo vsi fuerant Ioan.23. & Martinus, quod breuitatis causa factū opinor: cum aliàs indignum videretur tam salutare procemium, ex quo mens & intentio colligitur cōditoris sustulisse. Nicolaum tamē in hoc omnes Rom. Pontif. eius successores hucusq; sunt imitati, quia nullus eorū procemio illo vsus fuit. Imò, quod est magis mirandū, quòd cum regula ista varias habuerit in causis decidendis difficultates,

tes,vt ex discursu operis apparebit, nullus eorum verbum A
aliquod addidit,vel mutauit ad regulam Nicolai, sed integra mansit vsque in hodiernum diem, cum tamen aliæ regulæ aliquam receperint mutationem.Et illa regula Nicolai,dempto procemio in omnibus aliis concordat cum illa Ioan.23.Procemium verò Ioan.23.tale fuit: Item,vt in habendis beneficiis ecclesiasticis fraudes euitentur, seruetur conscientiæ puritas, & ambitionis via præcludatur ambitiosis,&c.hactenus habetur procemium Ioan. Ex quo colligitur manifestè ratio finalis istius regulæ,quæ concordare videtur cum æquitate iuris communis, & ideo fauorabiliter erit & latissimè interpretanda, per ea quæ glossa 3.dicit in capitulo tertio de præben .lib.6. quod facit ad multa inferius dicenda. B

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR primo, vtrum ista regula habeat locum extra curiam in impetrationibus ordinariorum & legatorum?

SOLVTIO.Prima facie dicendum videtur quòd non, quia regula loquitur in papa,vt ex eius verbis apparet: ergo non procedit ex ordinario,quia ex diuersis non fit illatio.Et quia ordinarius potest conferre beneficium sub cōditione si vacat etiam ignoranti vacationem, secundum gloss.& omnes in capitu.2.de elect.lib.6. & Lap.allega.6. & Rota decisio.161.in antiquis.sufficit enim quòd beneficium vacauerit,& veritas attendatur,per ea quæ nota.Gemin.in c.ne captandæ.in 4.colum.de concess.præben.lib. 6.facit. c.veritate.8.distin. Nec debet morari, nec frustrari C
prouisio propter talem conditionem si vacat, quæ est de præsenti.licet ignoretur existentia conditionis eiusdem.l. multum.ff.de conditio.& demonstra. Nec enim nocet angustia temporis.l.si mihi & tibi.ff.de legat.1.nota.in cap.in præsentia.de sponsa.vbi si mulier non certificata de morte viri contrahit matrimonium, tenet si in veritate maritus erat mortuus: vnde in collatione beneficij nō est necessarium modum vacationis exprimere, licet bonum sit illum exprimere, vt not.gloss. quanuis.in clemen.1.de præbend. Domin.in c.susceptum.de rescript.lib.6. & gloss. vacationibus.in c.cupientes.de elect.lib.6.Item iura dicunt,quòd beneficia non conferantur antequam vacent: vt in c.nulla.de concess.præbend.ergo si vacent,licet vacatio ignore

D tur, valet collatio, iuxta dicta Bald. in rubr. qui sint reb. vbi dicit valere collationem Episcopi de beneficio vacante, licet non vacaret, vt credebat Episcopus: quod dictum dicit esse mirabile Fely. in cap sciscitatus. in penul. colum. de rescript. facit decis. 36. de præbé. in antiq. præsertim quia collationes ordinariorum sunt fauorabiles & naturales, propterea ampliandæ. c. peruenit. 11. q. & not. in cle. fi. de offic. ord. Et pro ista parte dicit Glossator hic, ꝙ iudicauit Rota, & idem dicit in regula de subrogādis collitigantibus. in fi. vt dicebat etiam tunc D. Coronatus aduocatus. nam satis erat, quòd principium & finis sint habilia, licet mediū inutile sit, vt ibi per eum.

Istis tamen non obstantibus contraria opinio est verior

E & cōmunis. quam in primis tenet Glossator hîc, dicens, ꝙ ista regula habet locum extra curiam, quia concernit vtilitaté animæ, ex quo emanauit ad tollédas fraudes & ambitiones: vnde dato quòd aliàs esset exorbitans & pœnalis, propter fauorem animæ recipit extensionem, vt dicit Ioā. And. in cap. ex tenore. qui filij sint legi. nam, vt ipse inquit, negari non potest, ꝙ ista regula cōcordet cum iure cōmuni, vt nō detur occasio captādæ mortis alterius, iuxta capitulū secūdum & tertium. de conces. præb. Hæc dicit Gloss.

Addo, ꝙ istam etiam opinionem tenet Decius in consil. 398. incip. in causa domini. col. fi. vbi expresse concludit ꝙ regula ista habet locum in ordinario, quia licet loquatur in summo Pontifice, tamen ex quo emanauit ad obuian-

F dum fraudibus, latè debet interpretari & extendi à paritate rationis, quia etiam si materia odiosa sit, fit talis extensio, vt fraudes remoueantur: vt probatur in ca. si ciuitas. de sentent. excommu. lib. 6. & gloss. fin. in cap. quanquam. de vsur. lib. 6. Præsertim, quia per istam regulam ambitio coercetur, propter quod vitium quis repellitur à beneficio, vt not. Abb. per illum text. in capitu. cum iamdudum. in princip. de præb. Nam sicut ius commune reprobat ambitioné, vt in cap. quia in tantum. de præb. ita & ista regula idem facit. ex quo satis infertur, quod dixerat Glossator hic, quòd habeat conformitatem cum iure communi, & sic habebit locum in ordinario. & ita dicit Decius iudicatum fuisse in parlamento Delphinatus.

Et secundum istam opinionem reperio nouissimè cōsuluisse

luiſſe Ioannem Franciſcum de S.Nazario de Ripa in con- A
ſil.16.poſito in libr.1. de legi.& longa conſue.in operibus ſuis impreſsis,vbi poſt multa concludit, ꝙ iſta regula habeat locũ extra curiã corã ordinario ex eo, quia nõ exorbitat à iure communi,aliàs non eſſet regula, vt in l.1.ff. de reg.iur.Nã ſecũdũ eum iſta regula fuit condita ſecundum ius cõmune,& ſecundũ rationẽ & naturalem ſenſum. Nã aſſeuerans mortem ante veriſimilem notitiam,pręſumitur conſcius alicuius conſpirationis factę in mortem alterius, & acceleraſſe impetrationem ne præueniretur: & iſta fuit ratio dictæ regulæ,quæ locum habet in ordinario. & hoc latius confirmat idem Ripa in cap.2.col.penul.de reſcript. vbi concludit,ꝙ iſta regula habet locum in legato & ordinario,quia extracta fuit de corpore iuris cõmunis,videli- B
cet,ex ratione.c.deteſtanda.de conceſ.præbẽ.lib.6.vt tollatur occaſio captandæ mortis,vt ibi latius per eum.

Et iſtam eandẽ opinionem poſt longã diſputationem tenẽt Moderni in tract.beneficiorum.in 46.q.3.partis.Et ante ipſos doctus Gloſſator antiquus pragmaticæ Franciæ,in titul.de collationibus, in verbo , faciendas.à quo quicquid dicunt Moder.in dicto tracta.beneficij acceperunt.Et tamẽ cõcludunt prædicti doctores quod iſta regula procedit in ordinariis,quia fuit facta ad obuiandũ fraudibus,quæ fiebant in curia ad præueniendum ordinarios, & non eſt dicendum quòd papa qui aliorum iura vult ſeruare,ſua negligat, vt in cap.licet.de ſupp.negli.præla.cum aliis cõcor.vt ibi per eos.Nam niſi iſta regula haberet lo- C
cum in ordinariis,quotidie fraudaretur papa,& ad obuiãdum ſimilibus fraudibus factum fuit cap.ſtatutum.de præbend.lib.6.ibi,in diœceſi exiſtentes.& quod ibi nota.per doct.Et collationi videtur ineſſe tempus tacitum,quo collator potuerit veriſimiliter ſcire vacationẽ , vt in ſimili nota.in §.loca.inſtitu.de verbo.obliga. & not.in lege 2.ff.de eo quod cer.lo.& in l.interdum.ff.de verbo. obliga. Et dicunt ſuper hos vidiſſe quandam conſtitutionem Otthonis legati,de qua ibi per eos.

Non obſtant in contrarium adducta,quia vltra quod ex prædictis apparet ad ea ſolutio,ad ea etiam reſpondet Iaſo.in conſil.104.columna penultima libro primo, qui hanc opinionem tenet,vt ibi per eum.

D QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, nunquid ista regula procedat in gratia facta motu proprio?

SOLVTIO. Distinguẽdum est de motu proprio. Nam si loquimur de motu proprio impetrato ab eo in fauorem cuius fit prouisio, qui dolose impetrat, & sciens se non verisimilem notitiam habere, quæstio nõ haberet difficultatem, quia præsumitur ille motus proprius procuratus, & non iuuat: licet hodie per abusionem talis dicatur etiam motus proprius, vt aliàs latè dixi in aliis regulis: sed vbi quidam tertius hoc ignorans porrigit supplicationem pro alio, & papa eam signat motu proprio, tunc tres domini voluerunt in Rota locum non esse regulæ, quia iste est E verus motus proprius, & tali casu verum est dicere papam, qui ex seipso mouetur ad concedendum gratiam, non velle se huic regulæ subiicere: Tamen istis non obstant. alij domini vnà cum Fely. in vtroque casu iudicarunt regulam obstare impetranti, vt refert hic Fel. in quibusdam apostillis. Ratio decisionis fuit, quia papa prouidendo motu proprio, credit nuntium venisse debito tempore: nam ex quo nõ fuit certificatus de tempore, præsumitur ignorare qualitatem eius, cum sit facti, & consistat in facto: capit. primo. de constit. lib. 6. Et per consequens non visus fuit cogitare de generalitate istius regulæ. Et pro hoc facit, quia talis præsumitur mens papæ concedentis qualis est iuris, sed de iure, quòd quilibet non præsumitur ita esse ambitiosus, vt F præpropere, & in tempore non verisimili impetret. argu. l. interdum. ff. de verb. oblig. & in l. 2. ff. quod cer. loco. ergo talis præsumetur mens papæ, quia quilibet præsumitur in dubio impetrare infra ordinariũ tẽpus veniẽdi ad vrbem, & non tempore extraordinario. l. Seio. §. Medico. ff. de an. leg. Et pro ista opin. videtur text. hic vbi annullãtur omnes gratiæ, sic & comprehẽdit gratiam motu proprio, quia qui totum dicit nihil excludit, vulg. l. Iulianus. de leg. 3. c. si Romana. 19. distinct. & in capit. solitæ. de maioritate & obed. Et cum ista conclusione videtur corcordare Ias. in consil. 104. incip. circa quatuor. colum. penul. lib. j.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, an regula ista cõprehẽdat illã speciẽ vacationis obit⁹, quæ includi posset sub clausula, seu alio

quouis

quouis modo apposita in resignatione? A

SOLVTIO. Exemplum potest poni in casu, qui cōtingit tempore Sixti in Rota super abbatia Auicien. sancti Petri de Turio, in qua quidam Petrus de Rupe abbreuiator de anno, M. CCCCLXVII. die decima Iulij dedit mādatum ad resignandum suam Abbatiam in fauorem Ioan. de Claramonte, misso mādato ad curiam dictus Petrus resignās ante factam resignationem per suum procuratorem obiit extra curiam. 14. prædicti mensis Iulij, & sic per obitum eius mandatum fuit reuocatum. Sed procurator obitum ignorans resignauit Abbatiam in manibus papæ, qui prouidit dicto Ioan. cū clausula, siue præmisso, siue alio quouis modo, &c. Deinde quidam Ioan. Perini habens notitiam de obitu dicti Petri, impetrauit per obitum à papa, & B commisit causam contra dictum Ioannem de Claramonte iam intrusum, qui comparens allegabat sibi ius competere in dicta Abbatia, licet non vigore resignationis sibi factæ, quæ non valebat propter defectum mandati. competebat tamen virtute clausulæ, siue alio quouis modo, quæ capit vacationem per obitum. Replicabat Ioan. Perini, quòd obitus petri resignantis fuit in tam breui tempore, quòd verisimiliter tempore prouisionis factæ dicto Ioan. non poterat haberi notitia in curia. & sic obstabat ista regula, dicēs eam comprehendere quencunque obitum, siue expressum in gratia, siue comprehēsum sub dicta clausula, alter verò dicebat contrarium. Ex qua quidem disceptatione fuerat datum præfatum dubium per auditorem, C & quæsitum, quid iuris?

SOLVTIO. Iste casus etiam temporibus Modernis sæpius cōtigit in Rota, vt inferius apparebit, super quo variè senserunt domini: tempore verò Sixti in quo cōtigit casus superius enarratus, nihil fuit decisum quod viderim. Sed circa illa tempora reperio hoc dubium in terminis fuisse motum per quēdam egregium doctorem antiquum, in cōmento concilij Basilien. inserto in pragmatica Franciæ. tit. de collationibus beneficiorum. in verbo, faciēdas. in fi. vbi cōcludit, quòd prouisio per obitum resultans vigore illius clausulæ siue aliàs quouis modo, valeat: & quòd nō obstet regula, rationem adducit, quia procurator qui venit ad curiam, non venit ad impetrandum per obitum, sed ad resi-

D gnandum:& sic venit propter alium modum vacationis, si postea papa cōcessit clausulas, propter quas resultat alius verus modus vacandi, ille debet sibi prodesse, cum nō fuerit in dolo, quia origo prouisionis inspiciēda est.l.tutor.ff. de fideiuss.& l.3.C.ad Maced.ita concludit dictus doctor cui nomen, Cosmas Guimier in dicto loco.

Et istam opinionem Cosmæ sequuntur ad literam Modern.in tracta.beneficij. in tertia parte.quæst.46. nihil penitus addentes.Et cum istis videtur concordare Glossator hic in tertia col.versic.item quia ista regula loquitur, &c. qui licet ponat quæstionem per cōtrarium, & se inuoluat, tamen ratio, quam ponit, concludit ad istam quæstionem. Dicit enim, quòd cum regula ista sit exorbitās, & cessat in E casu captandæ mortis, non debet extēdi nisi ad casum expressum, non ad alium.

Sed prędictis nō obstantibus cōtraria opinio est verior pro qua tempore Sixti consuluit quidam aduocatus, hac sola ratione, quia ista regula solum habet respectū ad vacationem per obitum, non autem respicit formam impetrationis: vnde ex quo de obitu indiffinitè loquitur, comprehendit omnem modum per quem deuenitur ad illam vacationem siue directè, siue per clausulā alio quouis modo.Hæc ille.Et secundum istam opinionem reperio casum propositum in Rota tempore Iulij papæ secundi, vt refert Felyn.hic in quibusdam apostillis, dicens, quòd Guliel.& maior pars Rotæ fuit in ista opinione ipso contradicente, videlicet, quòd talis resignatarius virtute illius clausulæ, si- F ue alio quouis modo in supplicatione resignationis posita, non poterit habere per obitū, sed illa clausula tantum comprehendebat alium casum similem renuntiationi, puta vacationem, per capitulum, de multa, vel contractū matrimonij, vel per nō promotionem, iuxta cap.licet canon. vel ingressum religionis, & similes.Felynus tamen dicebat contrarium, ex eo, quia verba debēt in gratia aliquid operari. Et tenendo dictam opinionem, illa clausula, quouis modo, nihil operaretur contra ea, quæ dicunt Doct.in ca. susceptum.de rescript.lib.6. Et quia in tali interpretatione cōprehensiua mortis cessat mens & ratio regulæ, quæ cōsiderat ambitionem ex illa præpostera præuētione cursus, & votum captandæ mortis.Subdit tamē, quòd licet essent

plura

plura vota pro alia parte, nihil tunc fuit decisum, quia regula loquitur in vacante per obitum. Hęc ibi Felynus. Adde, quòd ego reperio modernis temporibus, pro opinio, illa maioris partis dominorum contra opinionem Felyn. fuisse in Rota iudicatum. A

Nam reperio quõdam Reuerend. P. Dominicum de Iacobatiis, tunc temporis primarium auditorem, qui meritis exigentibus, creatus fuit postea cardinalis in quibusdam istius regulæ apostillis, super ista quęstione scripsisse manu propria hæc verba formalia, videlicet, fuit obtentũ in causa Libicen. vicariæ, in qua ego pronuntiaui, licet cõtra votum meũ, quòd regula ista haberet locũ in eo, qui de partibus constitutus procurator resignasset in fauorem certæ personæ, cui fuit prouisum cum clausula, siue alio quouis B
modo. Quod mihi fuit visum contra voluntatem ædentis regulam, & in meo voto fuit Accoltis, & primo Fely. in secũda instantia coram me variante, sed superueniente Antonio de Zocchis in Rota sensit idem quod ego. Et dominus Christophorus de Porcariis dubitauit, quia in prima instãtia, in qua pronuntiauerat, Nicolaus de Vbaldis dicebat non interfuisse, & ideo fui coactus cõfirmare primam sententiam: mihi tamen ex pluribus videbatur cõtrarium, quia cessabat ratio regulæ, quæ est propter fraudes. Item, quia cessabat votũ mortis. Item, quia regula loquitur quãdo impetratio fit principaliter per obitum, hic non principaliter impetratur per obitũ. Itẽ, quia ex quo procurator bona fide venerat de partibus cũ mãdato, & illi fuerat ꝓ- C
uisum si dixisset & narrasset papæ, dubito, ꝙ interim resignans sit mortuus: omnino papa dedisset: maximè, quia in prouisione etiã apparebat, quòd derogauit regulæ. Item, quia videtur casus omissus, quando per resignationẽ, & in consequentia capit ex clausula generali per obitum. Etiam vnus adduxit regulam. l. 2. ff. de verb. oblig. quòd sub simplicibus, &c. licet modicum videretur facere, quia cõmuniter habetur illa clausula in supplicationibus, & alio quouis modo, & regula d. l. 2. procederet, vbi apposita nõ fuisset. Aliqui ponderabant verba regulæ ibi, gratiæ. Alij verò dicebant, quòd satis per obitum habet: & si dedisset, satis est, quod nõ apparet datum. Vnus ex dominis fuit qui dedit cursum stateræ ratione (vt tunc domino Iacobatio vi-

D debatur) puerili, & non vera, videlicet, quòd clausula, siue aliàs quouis modo non habet locum hoc casu, quia circũduxit papam, cui dixit, quòd resignabat in manibus suis. Et pro opinione sua Iacobatius dicebat benefacere, quia videtur regula considerasse quando ad impetrationem partis gratia obtinetur, sed clausulam, siue alias quouis modo papa ponit ex seipso ex quodam stylo. Illud tamẽ tollitur, quia regula dicit, omnes gratiæ. Item, quia stylus non apponit dictam clausulam, nisi sit in supplicatione. Ista sunt quæ de verbo ad verbum R. D. Dominicus de Iacobatiis reliquit scripta super ista regula. Ex cuius verbis manifestè colligitur Rotam iudicasse propter generalitatem verborum regulæ illi esse locum.

E Postremò secundũ istam opinionem, quòd regula procedat isto casu, iudicauit Rota in vna Gebenen. parochiali coram D. Gulielmo de mense Maio, vt ipse idem refert in quadam decisione, rationẽ decisionis ponẽs, quia ex quo per illam clausulã generalem nõ datur alia vacatio, quàm per obitum, obstabit regula, nec attẽdi debet, quòd impetratio in modo expresso sit ꝑ resignationẽ, ex quo re vera vacat per obitum: & in tali vacatione tantum verificatur prouisio, in qua regula loquitur, siue per modum expressum, siue per generalia verba colligatur modus verus vacandi, & ita dicit se audiuisse maiores tenuisse olim.

Et prędicta omnia procedunt in casu suo, non autem in casu contrario, videlicet, quando quis impetrat per obitũ, F & verè vacat per resignationem, prout in casu tunc cõtingenti, quia tunc regula non procedit, quia solum loquitur quando per obitum, & extendi non debet in alium casum. l.3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. Ita concludit idem dominus Guliel. in d. decis. pro qua faciunt, quæ adducit hic Glossator pro ista opin. in 3. col. versic. item, quia ista regula loquitur de obitu, &c.

Hactenus recitauimus opin. antiquorum & modernorum patrum super isto dubio. quid dicendum?

Certè licet ista opin. videatur suffulta iuribus & rationibus. Tamẽ adhuc pro prima opinione, videlicet, quòd ista regula non habeat locum, isto casu posset adduci vna cõcludẽs ratio, quia certũ est leges nouas interpretationem & declarationem recipere à lege veteri. l. non est nouum

cum

cum l.sequẽti.ff.de leg.sed in regula ista veteri ponitur, & A
assignatur in ipso procemio ista ratio, videlicet, vt fraudes
euitentur,& ambitionis via precludatur,& cæt.clarum est,
quòd ista ratio procemij inducit causam finalem: vt in l.fi.
ff.de hæred.instit. & tradit Bald in l. vt liberis.C. de colla.
cessante igitur ratione procemiali & finali, cessat ipsa dispositio l.generaliter.C. de episc.& cleri.cũ similibus. Sed
in casu nostro cessat dicta causa finalis,quia hic nõ est ambitio, non est aliqua fraus, igitur locus non erit regulæ,
pro qua opinione faciunt alia motiua adducta per Ias.in
consil.104.col.penult.lib.1.

Tamẽ pro cõtraria parte, & sic pro decisione dominorũ facit,quia ex quo illa clausula siue alio quouis modo,in B
casu nostro nõ potest verificari,nisi morte,perinde est, ac
si in specie fuisset facta impetratio per obitũ: quia genus,
quod nõ potest verificari,nisi in vno indiuiduo,habetur ꝑ
specie.cap.ex parte.de offic.deleg.l.1.& 2.ff.de lib.& posthu.sed si in specie fuisset facta impetratio per obitũ,regula
ista obstaret:ergo eodẽ modo obstabit vacationi cõprehẽsæ sub clausula generali,qa si verba regulæ adaptantur,
militat dispositio.l.ille,aut ille.§.cum in verbis.de leg.1.

Præterea,quia talis præsumitur mens istius impetrãtis,
qualis verba indicant, cum in ambiguis illius sententia &
declaratio capienda est,quæ ex verbis comprehẽditur.l.in
ambiguis.ff.de regu.iur.& l.si quis intentione.ff. de iudic. C
Sed verba illa alio quouis modo implicant casum mortis,
ergo impetrãs visus fuit de tali cogitasse, & sic attẽta mẽte sua ambitiosa obstabit regula. Sed pro concordia opin.
posset sic distingui,quòd aut impetrãs per resignationem
cum dicta clausula alio quouis modo,ita esset impetraturus per obitum, si sciret vacationem, etiam non verisimilem,sicut impetrauit per resignationem,& res est expedita
per superius dicta. Si verò esset impetraturus per obitum,
& tunc per dictam clausulam non veniet casus mortis, sed
alius casus vacationis similis expressæ, quia non præsumitur quis velle in genere impetrare, quod in specie non esset impetraturus,quia intentio impetrantis non extẽditur
ad illud.l.obligatione generali.ff. de pig.& quæ not.Ioan.
Andr.in reg.in generali.

Sed qualiter hoc probabitur, putarẽ relinquẽdum eius

D iuramento, iuxta cap. fina. qui mat. acc. poss. & cap. significasti. de homi. & hoc considerata qualitate personę iurantis. Nam in casu proposito nulla videtur suspicio si iuramẽtum procuratori defertur, qui pro alio impetrauit, nec agit de proprio commodo, secus esset in impetrante nomine proprio: quia si beneficium esset pingue, subdubitarem de iuramẽto præstando, propter rationem tex. in cap. clericos. de cohab. cleric. & mul. quia, vt dicit Bald. in cap. quia verisimile. de præsumpt. propter dulcedinem beneficiorum studium adhibetur corrumpendi testes. Iudex igitur arbitrabitur hoc casu.

QVAESTIO QVARTA.

E QVAERO, nunquid ista regula procedat in cõmẽda? SOLVTIO. Moderni Sabinen. hic in quadam apostilla dicunt prima facie videri quòd non, tamen contrarium asserunt esse verum, & nihil aliud dicunt.

Dominus Guliel. hic in decisione quadã dicit, quòd videtur prima facie dicendũ, quòd nõ habeat locum, ex quo commenda nõ dicitur vacare per obitum, sed cessante cõmenda vacat eo modo quo prius, vt dicit Fede. de Senis in tract. permutat. benefi. quæst. 16. & Lud. Rom. cõsil. 350. Et Rota in antiquis prima. de conces. præbend. Et ista opi. est in curia vulgaris apud omnes præsertim Abbreuiatores.

Accedit ad hoc, quia regula est aliquatenus exorbitans, & in exorbitãtibus fit restrictio ad casum expressum, quia odia restringi, fauores conuenit ampliari, vulg. c. odia.

F Istis tamen non obstantibus maior pars dominorum in vna causa cuiusdam beneficij per obitum Regini cessante commenda, cũ daretur de ista regula, contrarium conclusit, vt etiam R. D. Iacob. Simonetta Auditor retulit. Ratio fuit, quia licet verba regulæ non videantur amplecti istum casum, tamẽ mens & ratio regulæ includit commendam, quæ fuit, vt fraudes euitentur, & tollatur ambitio. Sed clarum est, quòd ista ratio militat in commenda: igitur vbi est eadem ratio, debet eadem esse in vtroq; dispositio. glo. in cap. si postquam. de elect. cum vulg. Non obstat, quòd per obitum non detur vacatio, quia est verum, propriè tamen in commendis nostri temporis negari nõ potest, quin detur aliqualis vacatio.

Adde pro ista opi. videri tex. hic in verbo, omnes gratię, &c.

&c.sub quo de natura verbi commenda videtur cõprehen A di,cum sit gratia.Et quia dictio,omnes,est vniuersalis omnia complectens.l.Iulianus.de lega.3.Et quia videmus, quòd quasi omnes regulæ iudiciales,licet generaliter loquantur,tamen commendas comprehendunt,vt latè dixi in regula de infir.& de idio.& dicetur latius in reg.de impet.benefi.famil.Card.in reg.de annali & triennali.Et alibi sæpe,quæ ideo non repetam,ne fastidium generent.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an ista verisimilis notitia obitus,de qua loquitur ista regula,debeat attendi computãdo dietas per terram,an verò per mare?

SOLVTIO. Ratio dubitationis est, quia iter terrestre est certum,& potest facilè per milliaria computari à com- B muniter accidentibus,vt in l.continuus.ff.de verb.obliga. sed iter maritimum est penitus incertum,quia aliquando ex Hispania per mare decurritur ad Vrbem in 10.diebus, aliquando in 6.vt experientia docet.

Breuiter iste casus sæpe accidit.Nã tempore Calixti fuit propositum in Rota per D.Ioan.Pintor Auditorem in causa Detrusen.beneficij,in qua consuluerunt aliqui periti,& tandem fuit conclusum,quòd à communiter accidentibus eligendũ est iter per mare & per terram,secundũ quod magis communiter accidit,nõ secundũ quod raro,quia iura non adaptãtur ad ea quæ raro & cum difficultate fiunt,& hoc indicat tex.regulæ nostræ,quæ non vult pręcise,quòd notitia obitus deueniat ad notitiam papæ,sed quòd veri- C similiter potuerit deuenire,vt in simili dicit etiam text.in clem.causam.in versi.verũ.de elect. Et in isto verisimili iudex arbitrabitur secundũ cõmunem cursum itinerantiũ,vt dicit hic Glossator accidisse tempore Sixti,in vna causa Valentina.Nã verbum potuit,positũ hìc,non denotat necessitatem,sed potentiã,cum sit prolatum affirmatiuè.ad hoc clem.auditor.in versi.potest. de rescrip.& in ca.cõsuluit.de offic.deleg.& c.gratia.eo.tit.in 6.Potuit enim peruenire vacatio ad papam.licet fortè non peruenerit,& sic attenditur.quòd posit peruenire,vnde ex Barchinona potest in 8.vel.9.diebus peruenire notitia ad papã de obitu, licet nõ peruenerit actu:& illud quod potuit.cõsiderat regula,non quòd existat,sed quòd existere posit:propterea

D dicit tex. verisimiliter, non quòd ita sit verum, sed quòd sit simile vero, vt dicit Bal. in l. ea quidem. in iij. colum. C. qui accus. non pos. facit l. miles. §. mulier. ff. de adult. †Et hoc, vt dixi, arbitrarium est, vt dicit Card. & alij in d. clem. causam. in ver. verum. sic igitur sufficit, quòd illud verisimile sit possibile, vt not: Bal. in l. scripturæ. C. de fi. instr. Et ista verisimilitudo aliter debet arbitrari per mare, & aliter p terram, quia, vt dixi, licet mare sit incertum, tamē à cōmuniter accidentibus citius fit iter per mare, quàm per terram- vt not. in c. vbi periculum. de elect. lib. 6. habetur tamen in hoc ratio temporis, quia tempore hyemis aliter cōsidera tur iter maritimum, aliter æstatis tēpore, vt tradunt Doct. post Ioan. And. in c. olim de rescrip. Nā quinquaginta milliaria per mare sunt minus, quàm vna dieta per terram, vt dicit Barto. in tract. de insula. in 3. col. Et de istis computationibus dietarum, & quæ sunt meliora itinera, an maris, vel terræ, latè tradunt Mod. Bonon. in §. his igitur. inst. de iust. & iur. & Fely. in cap. olim. in 2. colum. de excep.

† Quod autem longè à verisimili abest, est q̄dam falsitatis imago: vt Bald. in l. j. colla. iij. C. de ser. fu. nec id verisimile est, vbi præsūptio legis est in contrariū. ideo huiusmodi pręsūptioni debet apertissimas pbationes opponere. l. nō est verisimile. ff. de eo, qd met. cau. & iure canonico in nō verisimilibus non admittitur pbatio: nisi cōmunis loci fama id habeat, vel tales personę adpareant, de qbus verisimile nō sit, quòd debeant deierare: vt ca. quia verisimile. extra de præsum. IOAN. MILL.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, ponamus, quòd aliquis impetrauit beneficium eodem die obitus cum derogatione istius regulæ, an ei impetranti incumbat onus probandi obitum præcessisse, an verò aduersario?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicēdum, quòd impetranti incūbat onus probādi: quia ex quo agit ad canonizationē sui tituli, tenetur probare vacationē tēporis impetrationis. l. 2. ff. de prob. Nā quilibet tenetur pbare cōtenta in sua gratia, vt no. Moder. in d. c. ad aures. de rescri. nec sufficere videtur, q̄ probet diem obitus, nisi etiā quòd obitus verisimiliter præcesserit suam impetrationem, quia illa probatio non concluderet. vulg. l. matrē. C. de probat.

Istis tamen non obstantibus domini cōcluserunt cōtrarium in vna decanatus ecclesiæ Capuanæ, quam impetrauerat Card. Ferrarien. cum derogatione istius regulæ. Nā voluerunt isto casu præsumere obitū præcessisse prouisionem, vt refert dominus Guliel. in quadā decisione, sub titulo de præbend. in collectan. suis. Ratio fuit, quia quando sumus in dubio quis actus pręcessit, capitur interpretatio, quòd ille actus in dubio præsumatur præcedere, qui est necessarius ad validitatem actus, vt actus valeat potius

quàm

quàm pereat, vt per plura exempla probat Fely. in c. pasto A ralis. in 3. col. versi. ad identitatem. de rescrip. Et in notabili casu tradit Ias. in l. 4. §. condẽnatum. in 2. col. ff. de re iudi. præsertim, quia aliter interpretando, esset præsumere delictum in dubio, quod esse non debet, vulgatis iuribus. Nã capienda est semper interpretatio, per quam excludatur delictum. in cap. fi. de præsumptio. & not. per Bart. in l. non solum. §. sed & reprobari. ff. de oper. no. nun. Et esset delictum aliàs impetrare beneficium viuentis, vt patet in regula 20. vbi dixi. igitur, &c. Et per hoc respondetur ad l. hęres institutus. cum seq. ff. de acquirẽ. hæred. Et ista omnia de plano procedunt in casu nostro, data derogatione regulæ, aliàs verò si exciperetur de regula impetranti, incumbit onus probandi verisimilem notitiam obitus, & sic satisfecisse regulæ, vt fuit aliàs cõclusum tempore Calixti in vna B Dertusen. beneficij coram Io. Pintor. tunc Rotæ auditore, de quo tamen videndum est, quod dixi in dicta regula 20. de impet. benefic. viuent.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, ponamus quòd papa absit ab vrbe per plures menses, prout contigit tempore Clementis, & nunc S. D. N. Pauli. III. Niciam proficiscentis, & moriatur aliquis Romæ, & beneficium impetretur à papa longissimè distante ab vrbe, vtrum sit locus isti regulæ?

SOLVTIO. Iste casus modo pendet, & videtur dicendũ regulæ locum non esse, ex eo, quia curia videtur esse Romæ, & reputatur eadem cũ illa pontificis, quãdo remanet C ibi audientia causarum, vt not. omnes in clemen. ne Romani. per illum tex. de electio.

Ex diuerso suadet ratio regulæ, vt dicamus isto casu habere locum, si tanta sit distantia tẽporis, quòd verisimiliter in tam breui tempore non possit adiri papa: pro qua parte plura in informationibus deducuntur, sed quia causa pendet, subsisto donec Rota in alteram partem inclinet.

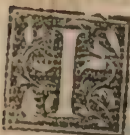
QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, nunquid isti regulæ solet derogari?

SOLVTIO. Stylus signaturæ habet, quod derogatio istius regulæ nõ detur, nisi solum in Francia. sed extra Frãciam semper cassari solet derogatio, sed pro qualificatis personis aliquãdo solita est derogatio dari. Et

D ita reperio in libro derogationum bo. memo. Laurentij Cardinalis Sanctorum Quatuor, pluries derogatum fuisse, vt patet ibi fol. 58. & 72. & 75. & fol. 99. Sed Alexan. VI. in bulla reformationis curiæ, quando tractat reformationem signaturæ, posuit vnam regulam, quam voluit appellari infallibilem, videlicet, Quòd regulis de verisimili notitia, neque de subrogandis collitigantibus nunquam derogetur, sed quòd stent immobiles, & certè honestum videretur: tamen, vt dixi, signatura ex gratia pro benemeritis personis aliquando derogat, & non seruat illam constitutionem Alexan. Modus autem seu forma qualiter derogari debeat, & quibus verbis, ponit Hispanus noster antiquus in illo vulgato libro Prouinciali ecclesiarum, siue
E practicæ cancellariæ (qui est liber approbatus à sede Apostolica) vt dicit Cardina. in clemen. secunda. §. irritum. in tertia quæstione, de election.

REGVLA DE IMPETRANTIBVS BENEFICIA VACANTIA PER OBITUM familiaris Cardinalium.

TEM, voluit, quòd impetrans beneficium vacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis, tenetur imprimere nomen & titulum ipsius Cardinalis. Et si ille in curia fuerit, eius ad id accedat assensus, aliàs desuper gratia sit nulla. Et idem seruari etiam voluit, si dicti familiares ipsorum Cardina. familiares esse desierint, seu ad aliorum
F *Cardinalium familiaritatem similem transierint, quo ad beneficia, quæ durante familiaritate priori obtinuerunt: & in quibus ipsa familiaritate durante, ius eis competierit: Ita, quòd ad illa Cardina. quorum familiares prius fuerunt, suum habebunt adhibere consensum.*

PRAEFATIO.

ISTA regula variè reperitur ab Antiquis & Modernis summis pontificibus ædita. Eius primus conditor fuit Gregorius XI. vt colligitur ex decisiõe Egidij 632. Quod ex eo apparet, quia predecessores summi pontifices in suis regulis nullam de ista fecerant mentionem. Imò, quòd magis mirandum est, neque etiam inter regulas Gregorij XI. reperitur. Quarum apud me tria reperiuntur exemplaria, & ea quidem diuersis temporibus scripta, nec in aliquo discrep

discrepantia. In quibus, vt dixi, non reperitur hæc regula, A de qua Egidius mentionem fecit: fortè fuit aliqua extrauagans, vel aliquod priuilegium, vt innuit idem Egidi. in consilio 19. colum. 1. Et est considerandum quòd præter istam regulam, de qua Egidi. meminit, quæ in corpore regularum Gregorij non inuenitur, Gregorius nihil aliud dignum in fauorem Cardi. in suis regulis ædidit. Sed ante Gregorium, primus omnium Benedictus XII. fuit, qui dignitatem tantorum patrum iusto fauore prosecutus fuit, plures alias diuersas regu. in eorum fauorem constituens. Nam quòd gratię beneficiales D. Cardinalium, motu proprio concessæ censerentur etiam si in supplicationibus nihil de motu proprio diceretur, & quod in gratiis illorum dispensatio opportuna etiam non petita apponeretur, ac B quòd qualitates beneficiorum certo modo vacantium, vel vacaturorum, ac etiam beneficia quę obtinerent in eisdem literis pro expresssis haberentur, primus omnium statuerat, plures alias regulas iudiciarias condens. Quas deinde nemo pontificum est imitatus. Gregorius tamen, licet nihil aliud præstiterit, quod fauorem Cardinalium concerneret, nihilominus istam regulam magis fauorabilem fecit, quàm fecerint moderni pontifices. Nam voluit in beneficiis vacantibus per cessum ipsorum familiarium Cardinalium, vel aliâs quouis modo, locum habere suam ipsius statuti rationem, qua motus fuerat, in eiusdem regulæ procemio exprimens, videlicet, vt honori Dominorum Cardinalium deferatur, vt refert Egidius in dicta de- C cisione. quod quidem fauorabile Gregorij procemium nescio qua de causa pontifices moderni sustulerunt, ad regulam istam ad beneficia per obitum tantum vacantia restrinxerunt. Quorum ordinem in hisce nostris commentariis imitabimur.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR primo, ibi, impetrans, &c. an ista regula habeat locum quando Papa concedit gratiam motu proprio?

SOLVTIO Videtur dicendum quòd sic. quia gratia motu proprio potest dici impetratio, vt tradit Bald. in cap. nisi specialis. in versicu. pone quòd in literis. de offic. lega. Facit quod dicit Cardina. consi. 90. incipi. videtur vnio. sequitur Decius in capi. 2, in 2. colum. de rescrip.

D Præterea videmus dispositionem. §.fi.clemé.1.de concess.præbend.quæ loquitur de impetrante, verificari in gratia motu proprio, vt ibi dicunt Card.& Imo. Sic etiam extrauagans, sedes Apostolica.Ioan.22.posita in tit.de concess.præb.quæ loquitur de impetrantibus habet locum in gratia motu proprio, prout ibi dicit Glossator in verbo, concessæ.Ergo pariformiter dicendum est de ista regula.

In contrarium facit, quia regula ista est odiosa & exorbitans, vt dicit Egid.decisi.632.Et loquitur de impetratione. Ergo non habet locum in gratia motu proprio: quia ista videntur contraria impetrare, & motu proprio obtinere, vt in cap.si motu proprio.& cap.si pluribus de præbend. lib.6.& hoc probat text.in l.j.C.de pet.bon.sub.lib.10.vbi
E notant omnes.& in l.3.ff.quod quisque iur. Quæ cum sint diuersa, ad positionem vnius sequitur exclusio alterius.ca. qualis.25.distinctione.In quam opinionem videtur inclinare Glossator hic in penult.colum.Qui etiam tradit cautelam ad istam regulam excludẽdam, vt videlicet procuretur haberi gratia motu proprio.Et est de mente Lappi in dicta clemen.1.Nam sufficiet, secundũ aliquos, papam dicere, talem esse familiarem Cardinalis licet alia requisita hic non exprimat.Quia papa ex certa scientia, hoc exprimendo, videtur habere certam notitiam regulæ, per quam videtur induci dispensatio, & derogatio regulæ, iuxta tradita in l.idem Vlpianus.ff.de excus tuto.Quæ ratio cessat in gratia impetrata.

F Accedit quia isto casu cessat fraus & dolus illius, qui gratiam habuit motu proprio, vt dicit Ioan.And.in cap.fi. super glo.fi.de offi.lega.lib.6.in nouis.Ergo cessat dispositio, non enim poterit illi subreptio, aut defectus intentionis papæ opponi, cum ista omnia per certam scientiam & motum proprium censeantur esse sublata.

Non obstat decisio communis Doctorum ad d.clemé. primá.§.fi.de conces.præben.videlicet, quòd ille tex.procedat in gratia motu proprio, licet loquatur de impetrante, quia illud procedit ex eo, quia tota clem.loquitur indistinctè: & ratio eius æquè militat in vtroq; casu.Secus verò in materia odiosa, in qua verba propriè debent capi, vt hic.Quia talis interpretatio locum non habet, quia gratia motu proprio non est propriè impetratio, vt dicit Card.in d.clem.

dicta clemen.prima,& dicam in regula de annali latius. A

Quid dicendum? Teneo primam opinionem quæ est verior & æquior, pro qua ter iudicauit Rota modernis temporibus: primo tempore, bonæ memoriæ D.Petri Andræ. Gammari, tunc Auditoris, vt ipse in terminis refert & adnotauit, in tract.de offic.leg lib.3.fol.58.Et iterum tempore meo hoc idem iudicauit Rota in causa Auinionen. canonicatus, coram D.Ioan.Maria, octaua Martij, M. D. XXXII.Et nouissimè in vna Maclouien.Prioratus coram R. D.Raynaldo Petrutio de mense Iulio M. D. XXXIX. hoc idem, quod prius firmauit Rota.Ratio decisionis fuit, quia hoc priuilegium regulæ datur Cardinalibus propter magnas impensas & onera, quæ in alendis familiaribus subeunt, vt dicit decisio Rotæ, licet corruptè, in titu.de præb. B decisi.16.in ci.Nota, q vbi Dominus.in antiquis,&c.Et ista ratio militat æquè in gratia motu proprio, sicut in gratia impetrata.Igitur,&c.Et considerata prædicta ratione, ista regula est latè interpretanda in eorum fauorum & præiudicium concedentis.iuxta cap.quia circa de priuile. & notata per Domi.in ca.2.de fil.presby.lib.6.& quæ latè tradit Pe. de Ancha.consi.295.& 297.Et si contrarium diceremus, facilè priuilegia Cardinalium deluderentur, cum vnicuique facillimum esset habere gratiam motu proprio.Et intentionis Papæ non est per talem gratiam motu proprio alicui præiudicare, vt dicit decisio Rotæ 112. in no.& decisio 445.in antiq.præsertim Cardinalibus, vt etiam tradit Felynus in cap.ad aures.in 5.colum.versicu.tertius casus.de rescrip.Et ideo hac ratione Domini voluerunt, quòd regula C 16.de non tollendo ius quæsitum, haberet locum in gratia motu proprio, vt dixi in sexta quæstione.Et quia gratia motus proprij non includit ea quę exprimenda sunt, vt dicit Felynus in cap.cum apostolicæ de excep.Ergo qua ratione dicimus in gratia impetrata requiri expresionem nominis & tituli Cardinalis, vt hîc dicitur, eodem modo in gratia motus proprij est dicendum.Et posito quòd motus proprius & certa scientia principis inducant dispensationem, de quo tamen dixi latius in dicta regula, quæstione 8.non tamen inducunt derogationem istius regulæ, nisi de ea indiuiduo fiat mentio, vt latè dixi in 5.& 6.quęstione procemij.& cum hoc iam pluries fuerit per Rotam decisum,

D sum,non curabo amplius insistere.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, ibi (beneficium, &c.) quid si familiaris cardinalis habuit aliquod officium durante familiaritate,nunquid habet locum regula?

SOLVTIO.Videtur dicendum quòd non,quia appellatione beneficij non venit officium,vt dixi latè in regula de infirmis resignantibus : & dicam in regula de annali & triennali,& in pluribus aliis locis,vbi me remitto.Et de istis officiis tradit Paulus Romanus antiquus in tractatu pensionis.in 7.quæstione fol.21.& 24.

QVAESTIO TERTIA.

E QVAERO. ibi (vacans,&c.) nunquid regula ista procedat in mandato de prouidendo,reseruatione vel expectatiua de beneficio vacaturo?

SOLVTIO. Tempore Sixti accidit iste casus in causa Sagien.Archidiaconatus,vt in quibusdam memorialibus cuiusdam Ioan.Alo.Tuscani,tunc Auditoris cameræ reperio adnotatum. Et iterum tẽpore meo iste casus fuit propositus in Rota,& decisus in causa Auinionen. canonicatus coram Domi.Io.Maria de mense Martio M. D. XXXII. Et cõclusum fuit per maiorem partem Dominorum,quòd non.Cum qua opinione reperio antiquos Abbreuiatores de Parco concordasse.Nam hoc tenuerunt Anto.de Sancto Seuerino,& Ioan.de Ferrera,illorum temporum primarij,prout eos refert Paulus de Castello in quodam suo F indice notabilium.fol.35.Nihil tamen allegant præter obseruantiam styli.Sed pro opinione Rotæ allegantur ista. Primo quia regula loquitur de beneficio vacanti : ergo nõ habet locum in vacaturo,vt legitur & notatur in cap. constitutus.& in cap.ex tenore.& capitu.fina.de conces.præb. Feciunt quæ dicit Felinus in capitu in nostra.in 37.correl. in secunda colum.in fi.de rescrip.Ista enim sunt inter se diuersa.Ergo de vno ad aliud non debet inferri:quia ex diuersis non fit illatio.capitu. in præsentia.de probatio.Sed potius ad positionem vnius,sequitur alterius exclusio.ca. nónne.cum vulg.de præsum.Cum igitur regula ista irritet gratiam concessam post obitum familiaris,non debet extendi ad gratiam concessam ante obitum : quia limitata causa limitatum effectum producere debet.capi.susceptũ. de rescri.

de rescrip.lib.sexto,& vulga.l.in agris.de acquiren. rerum A domi.Et ista omnia in ratione fundantur,quia non est eadem ratio quo ad istam regulam,in gratia de vacaturo,& gratia de vacanti.Quia in gratia de vacaturo,ideo non debet seruari ista regula,quia nõ possumus esse certi de persona,per cuius obitum beneficium vacauit,an erit familiaris vel non.Et ideò nomen,nec titulus certi cardinalis exprimi potest.Et propterea iudicari non debet gratia subreptitia. Quia de his quæ possunt se habere ad esse, & non esse,si de illis non fiat mentio,gratia non annullatur,vt latè probat decisio Rotæ 25.in nouis,titulo de rescri.colum. tertia.Neque si vellem ad cautellam derogare huic regulę, hoc concederetur Quia secundum stylum solet denegari talis derogatio.Imò cũ sæpe aliis regulis præteritis tẽpo- B ribus derogatũ sit,vt particulariter adnotatum reliquit laboriosissimus,& proinde excellentissimus vir Laurentius Puccius cardinalis Sanctorum Quatuor in quibusdã memorialibus derogationum regularũ:nõ tamen in dicto libro reperitur huic regulæ derogatum,nisi semel,vt patet ibi fo.91.Itaq; in dictis gratiis de vacaturo,non potest ista regula obseruari.Quæ omnia cessant in gratia de beneficio vacanti.Cũ igitur regula ista sit exorbitãs,iuxta gl.penult.in clem.2.de offic.ordin.& secundũ Egidiũ vbi supra. Item etiã sit pœnalis,cũ annullet actum,iuxta notata per doctores in cap.2.de cõstitutionibus.& quæ tradit Bald. in l.non dubium C.de legibus per text.in l.Senatus.ff.de contrahenda empt.Est concludendum regulam procede- C re in casu de quo loquitur, videlicet in beneficio vacanti. argument.text.in cap.statutum.de electi.lib.6.

Et hoc quod dictum fuit de gratia beneficij vacaturi procedit etiam si gratia fuisset facta respectu certæ personæ, quæ fuisset familiaris alicuius cardinalis, prout in regressu concesso per obitum Titij qui fuerat familiaris cardinalis : quia in eo regula ista non procedit per superius dicta. Ex quo prouisio fit de beneficio vacaturo, prout refert tenuisse Rotam dominus Iacobus Simoneta, tunc cardinalis dignissimus in suis memorialibus, vt ipse mihi retulit. Quæ decisio non alibi certè fundatur, vt dixi, nisi quia ista regula est odiosa, loquitur in certo casu:videlicet de beneficiis vacanti. Ergo debet in eo

D restringi,vt in c.susceptum de rescriptis.lib.6. Et faciunt ea quæ dicam in alia q.de gratia si neutri.& in quæst.sequen.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO,ibi(per obitum,&c.)quid si beneficium vacat per renuntiationem familiaris cardinalis in manibus Papæ,an habeat locum regula?

SOLVTIO.Glossator hic tenet quod non,quia isti sunt diuersi modi vacandi : & regula ista exprimit modum vacandi per obitum.Ergo per expresionem vnius modi excluditur alius diuersus,videlicet,per resignationem,vt dicitur in cap.susceptum.de rescrip lib.6.Et hoc idem reperio tenuisse curiam tempore Sixti.Et ita pro expedito fuisse dictum in causa Sagien.Archidiaconatus,meminit Ioã.

E Alo.Tuscanus Mediolanensis,tunc aduocatus,& Auditor cameræ,in quodam suo consilio incipien.vtrum bulla perinde valere,&c.posito inter sua consilia.lib.primo fol.6.Et certè in ratione consistit ista opinio:quia negari non potest istum casum fuisse omissum in regula.Ergo relinquitur sub dispositione iuris. Et ad hoc sufficit,dicto cap.susceptum.vbi est casus expressus pro ista opinione,pro qua faciunt ea quæ dicta fuerunt in præcedenti quæstio.

Sed aduerte,quòd regula Gregorij vndecimi,quæ fuit antiquior ista,comprehendebat istum casum:quia loquitur de beneficiis vacantibus per cessum vel decessum,vt refert Egidius decisione 632.Vnde ex quo regula ista est

F posterior , debet in dubio interpretari secundum antiquam.argumen.l.non est nouum.ff.de legibus.

Sed ad hoc replicari potest,quòd motiuum procedit quando regula ista dubitatiuè loqueretur:tunc enim in du bio reciperet interpretationem à regulis antiquis etiã cor rectis,vt tradit Bar.in l.fi.ff.de falsis.Sed hic non egemus declaratione,cum ista regula loquitur clarè de beneficio vacante per obitum,& de vacante per renuntiationem omittit,prout etiã omittebant antiquæ regulæ,quæ in hoc noluerũt Cardinales priuilegiare.Relinquẽdus igitur erit iste casus sub dispositione iuris d.c.susceptũ.Et ita in specie,in discursu cuiusdã.q.regulæ.de infir.resignãtibus dicit fuisse iudicatũ,de anno M.D.XIIII.in Rota D.Gul.in Collectaneis decis.pro qua opini.faciunt optimè motiua Andreæ Siculi,de quo mentionem faciam inferius in quæst.7.

Et ex

Et ex istis potest etiam inferri, ꝙ facultas concessa per A papam familiari cardinalis de permutãdis beneficiis suis, prout fuit concessa tempore Pauli II. cuidam Gulielmo familiari cardinalis Rothomagen. nõ subiiciatur huic regulæ. Quanuis contrarium fuerit tunc per aliquos doct. consultum. Et ista de plano procedunt de iure loquendo. Tamen hodie cardinales, tam ex priuilegio, quàm ex capitulis factis in conclaui, obtinnerunt istos modos vacãdi per cessum vel decessum, vt referunt Moder. in tracta. reseruatio. 17. effectu. Et ita ego reperio latissimè concessum fuisse cardinalibus in capitulis Sixti, Alexand. VI. & Iulij II. cap. 3. quorum exemplaria sunt penes me.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula ista habeat locum in vacatione B mortis fictæ, prout est illa inualida per regulam, de infirmis resignantibus? Nam regula, ibi, in casu illo, fingit beneficium vacare per obitum, cùm verè vacet per renuntiationem.

SOLVTIO. Casus iste bis fuit vẽtilatus in Rota, & tandem decisus pro parte negatiua. Nam tempore Sixti accidit in causa Sagien. Archidiacoa. anno M. CCCCLXXV. mense Nouembri. Et iterum, de anno M. D. XIIII. Quo tempore fuit decisa difficultas, vt meminit Do. Guliel. in Collectaneis decisionum. fol. 75. decisione incip. vnus familiaris. & licet decisio illa ponat mixturam casus, resolutio tamen eius hoc solo motiuo cõcluditur. Quia in quęstione proposita secundum terminos regulæ de infirmis C resig. principalis actus, qui fuit ibi factus coram papa, fuit resignatio. Et iste fuit verus & naturalis actus. Vacatio verò mortis quæ infra viginti dies resultat, est vacatio accidentalis, & contingens de futuro: & ideo illa considerari non debet, iuxta l. qui habet. ff. de tutel. vbi traditur regula, quòd actus naturalis, non accidentalis attendi debet. & idem dicit Bar. in l. 1. §. hoc interdictum. ff. de fonte. vbi per hoc infert, quòd statutum loquens de gemmis, debet intelligi de veris, nõ de fictis. Et ista in casu isto magis militant, quia regulæ sunt iuris stricti, & non egrediũtur terminos suos. l. 3. §. hęc verba. ff. de nego. gest. l. si seruum. §. non dixit. ff. de acquiren. hęred. præsertim, quia ista interpretatio est fauorabilis, quæ reducit nos ad libertatẽ iu-

D ris communis, iuxta l.si vnus. §.pactus ne peteret.ff. de pactis.cum aliis similibus allegatis hic per Do.Guliel. Prætereà, quia actus, de quo in præmissa quæst.& vacatio inde resultans, erant de præsenti: illa verò quæ ex post contigit per obitum, erat actus futurus, qui tempore resignationis poterat se habere ad esse & nõ esse. Ideo subreptio propter non expressionem nominis & tituli in talibus actibus, qui contingunt de futuro, non vitiatur, vt tradit Fely.notabiliter in cap.in nostra. in 7.correl. de rescript. Et ante ipsum decis.25.in nouis.tit.de rescrip.col.pen.repetita per Egid.decis.749.col.fin.

Addo pro ista opinione, vltra D.Guliel. quia tempore quo fuit facta resignatio, beneficium adhuc non vacabat E per obitum verum vel fictum, vnde impetrans tale beneficium, impetrauit vacaturum, videlicet, in euentum, quòd contingeret resignãtem mori infra viginti dies. Et tamen clarum est, regulam istam locum non habere in vacaturo, vt patet ex tex.& dixi superiùs in 3. q.& est decis. Rotæ in no. quòd impetrans per non promotionem, non potest consequi per ius posteà contingens. Et ideo tanquam casus omissus relinquitur sub dispositione iuris: vulg.c.susceptum.de rescript.lib.6.

Suadetur hoc, quia vera vacatio de præsenti erat per resignationem: quia aliàs non tenuisset collatio de beneficio viuentis nõ vacante, vt superiùs dicitur in regula 20. & tex.in c.1.& 2.& c.cùm nostris.de conces.præb. Neque F potuisset validari ex superexistentia vitæ resignantis post lapsum viginti dierum, tanquam à principio nulla: cap.si eo tempore.de rescri.lib.6. Et licet papa possit per regulam facere, quòd moriẽte illo, qui resignauit, infra viginti dies, censeatur beneficium vacare per eius obitum: tamen hæc vacatio sic inducta erit & ficta & interpretatiua, non autem vera: quia hoc facere non posset. Nam potest papa facere, quòd factum habeatur pro non facto, iuxta tex.in cle.1.de immunit.eccle. Tamen non potest facere, quòd fictum sit verum, & factum non sit factum. l.in bello.§.factæ.ff.de capt Remanet igitur vera vacatio per resignationem, & ficta per obitum. Vnde infertur, quòd ex quo regula ista loquitur de vacatione per obitum, debet in dubio intelligi de vera, propria & naturali vacatione obi-

obitus,& non de ficta:prout quælibet dispositio iuris cō- A
munis & statutaria intelligitur, vt est gl. in c.placuit.el 2. 16.q.1. Nam ista est communis opinio Canonistarum, ꝙ appellatione mortis,intelligimus de naturali,nisi in casibus à iure expresśis:vt dicit gl.in c.susceptum. de rescrip. lib.6.sequuntur Modern.in l.ex ea parte.§.insulam. ff.de verbo.oblig. Et hoc idem est dicendum in quolibet actu, qui in dubio debet intelligi de vero & naturali, non de ficto,vt superiùs est dictum.& tradit in notabili casu Alexand.in consi.65.visa quadā constitutione.in 3.col.vol.4. Et Franciscus Cremensis in singularibus suis,notabili 82. cum pluribus aliis concordantiis. quæ præter ista cumulat Fely.in rub.de sponsa.in 4.col. Cùm igitur regula ista nihil aliud sit, quàm statutum,quod loquitur de vacatio- B
ne per mortem, debet ergo intelligi de vera, non autem de ficta,nisi aliud exprimatur:faciunt,quæ not. Bar.in l.3. §.hæc verba.ff.de neg.gest.& tex.in c.nuper.de big. Præsertim,quia dato, ꝙ extensio casus veri ad fictum non sit contra ius,sed tantùm præter ius:tamen nunquam fit extensio,nisi reperiantur de iure parificati casus verus & fictus,vt not.Domi.in cap.fin.in prin. de consuetu. in 6. & glo.in dicto cap.placuit. Si igitur hoc disponitur in casibus,qui sunt præter ius,multò magis in casu istius regulæ militat, quæ est contra ius. Nam de iure nulla qualitatis taciturnitas vitiat gratiam, nisi illarum qualitatum, quæ sunt in iure expressæ,vt in cle. 2.de offic. ordi.& in cap.si. de offic.leg.lib.6.& in cle.1.de præbend.cum multis con- C
cord.de quibus per Moder.in tracta.benefic.in 11. q. tertiæ partis.versi.quarta qualitas. Pro quibus omnibus faciunt ea,quæ dicentur inferiùs,quæst.7.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO,nunquid regula ista procedat in beneficio commendato familiari cardinalis, per cuius obitum impetratur?

SOLVTIO. Varias reperio super isto dubio scribentiū opiniones.Nam Io.Bapt.Caccialupus & Ricius de Senis, aduocati illorum temporum celeberrimi, tenuerunt expresśè regulam non habere locum in commēda:& ita referunt se vidisse iudicari in facto, super quo longisśima consilia contexuerunt,quæ habeo in 12. vol. allegationū.

D fol.144. cum seq. vbi post plura verba superflua, tandem ad hoc tenendum mouentur isto motiuo magis efficaci, videlicet, quia regula ista loquitur de vacatione, quę licet ex verbis vltimis regulæ maximè in verbo obtinuerint, videretur intelligi posse de vacatione resultante ex cessatione commendæ. Tamen ille terminus, Vacatione, positus in tex. in dubio intelligi debet de vacatione iuris & facti, vt in c. cùm nostris. de concess. præben. cap. pręsenti. de præbend. lib. 6. cum multis aliis concor. per eos allegatis. Cùm igitur commendatarius non dicatur possessor iuris, cùm non habeat titulũ, vt in c. dudum. de elect. sed sit merus detentor, & depositarius. l. licet. §. rei. & l. Iulianus. ff. deposi. est concludendum, per obitum eius nihil vacasse,
E & per consequens regulam in tali cessatione commendæ non verificari. Nam per commendam nõ extinguitur prima vacatio, vt tradit Fede. in tract. de permut. benefi. q. 15. hoc in summa dicunt prædicti doctor. qui posteà magno verborum ambitu, super isto puncto referunt omnia fundamenta Ludo. Roma. in consi. 350. & Oldrad. consil. 179. quæritur, &c. quæ non curo referre. Quibus etiam conferunt ea, quæ dixi in regula 18. & 32. & latissimè in regula de triennali, vbi copiosiùs tractaui istam quæstionem.

Sed vlteriùs pro ista parte adde, ꝙ istam eandem opinionem tenuerunt tempore Sixti A. dę Capharellis, tunc aduocatus excellens, & quidam alij, qui allegabant pro ista opi. stylum inueteratum Cancellarię, quæ hoc tenuit,
F cuius stylus processit à iure, vt dicit Specu. in tit. de legat. §. superest. ver. vltimò consulo. imò facit ius, vt dicit decis. 710. in antiquis. & tollit dubietatem facti, vt dicit Oldrad. consil. 290. Nam ipsius obseruantia præsumitur suscepta cum plęna examinatione iustitię: arg. c. apostolicę. 25. q. 9. Et quædam alia fundamenta generalia super hoc allegant, quæ breuitatis causa, ac etiam, quia mihi non videntur stringere, non refero. Et ita etiam reperio illis temporibus pro ista parte fuisse iudicatum per quẽdam Io. Eug. tunc auditorem, in fauorem Lactantij, contra quendam Io. Giuelli, vt ibi reperi adnotatum. Et nouissimè eãdem opinionem tenuit Rota in casu occurrenti, vt refert bonę me. D. Dominicus Iacobatius, tunc Rotæ auditor primarius, & posteà cardinalis, in quibusdam suis apostillis ad istam

ĩſtam regulam, qui dicit tunc ſuper hoc dubitatũ fuiſſe, & A Rotam reſpondiſſe, regulam in commenda locum non habere, licet ipſe ſuper hoc dubitaret. Hæc ille.

Poſtremò, pro iſta opinione faciunt verba iſtius regulę, quæ loquuntur de beneficio vacante. ſed per obitum familiaris beneficium non vacat, ſed ceſſat depoſitum, vt dicũt doct. in cap. nemo de elect. & in ca. ſi conſtiterit. de accuſ. Igitur in tali ceſſatione regula non habet locum. Hinc eſt, quòd expectatiua, quæ conceditur ad beneficium vacans, vel cùm primùm vacauerit, non capit beneficium vacans per ceſſationem commendæ, quia vltra, quòd tale beneficium eſt affectum per appoſitionem manus papæ, per obitum familiaris, non dicitur vacare. Ita concluſit Rota die 29. Octobr. M. D. XXXIX. in vna Valẽtina parochialis de B Pego coram R.D. Ioan. Paulo, non obſtante conſil. Socini. 32. & aliis pluribus tunc deductis in informationibus iuris. Pro qua deciſione faciunt ea, quæ in caſu ſcribunt Modern. Sabinen. in tracta. reſerua. fol 13. verſicul. beneficia commendata.

Contrariam tamen opinionem inuenio obſeruatam tempore noſtro. Nam in primis D. Guliel. in diſcurſu illius quæſtionis, vtrum regula de infirmis reſignantibus, procedat in commenda, refert, Rotam tenuiſſe regulam iſtam habere locum in commenda, iſta ratione: quia priuilegiũ iſtius regulæ conceſſum fuit Cardinalibus propter innumeras expenſas, & onera quæ ſubeunt in gubernanda eorum familia, iuxta deciſionem 16. de præbend. in antiquis. C quæ ratio militat æquè in commendatariis, ſicut in titularibus. Ergo idem debet eſſe ius, & nihil aliud dicit, & idem tenuit D. Guliel. hìc.

Felynus tamen in quadam Apoſtilla ſuper regula 19. & ſuper iſta refert Rotam variare. Nam dicit, quòd cùm iſtud dubium in vna cauſa proponeretur, Domini quaſi concorditer concluſerunt, iſtam regulã non habere locũ in commenda: & poſteà dixerunt, & iudicarunt contrarium: quia reperiebant ita aliàs fuiſſe concluſum, per iſtam rationẽ, quia licet ſtante commenda, beneficium non dicatur vacare: mortuo tamẽ commendatario negari non poteſt, ꝙ vacat largo modo, quæcũq; ſit illa vacatio, ſiue cõtinuatiua, ſiue inductiua per vſum. Quę vacatio venit largo modo

D appellatione dicti verbi, vt tradit Pauinus in tract. de offi. & pote. capi. sede vacan. in vltimo prælud. Satis enim est, quòd de presenti quando impetratur, verè vacet per obitum, id est, quòd ratione illius obitus commendatarij reuiuiscit, & quodammodo inducitur ista vacatio nunc. Ergo regula in ea debet habere locum, præsertim cùm per omnia sit eadem ratio. Et pro ista opin. facit quod dicit Socin. in consi. 32. in 6. col. versi. & pro prædicta. vbi tenet ꝙ expectatiua ad beneficia vacatura cōprehendit beneficium per obitum commendatarij vacans. sequitur Æneas de Falco. in tract. reserua. in 4. q. prin. in 38. effectu. & licet contrarium deciderit Rota, vt superiùs dixi: illud fuit, quia considerauit affectionem, quæ maximè ibi cōsiderari de-E bebat propter personā cardinalis, cui illa parochialis fuerat commendata. Sed præsupposita decisione indistinctè vera, in casu nostro attēdi debet ratio dicti, quia per obitum commendatarij perpetui beneficiū quouis modo vacat. Nec ista regula in hoc est multùm exorbitans, sed potiùs continet æquitatem, quia tenendo istam opin. sic fauemus cardinalibus, & ex hoc etiam conseruatur spes seruientium eis. Faciūt ad hoc ea quæ tradit Rom. cōsil. 498.

Addo etiam pro ista opi. quæ mihi videtur verior, ꝙ in dubio talis interpretatio in quacunque constitutione capi debet, per quam magis inuitentur homines ad benefaciendum: vt probatur in §. fi. in proœ. insti. & in extrauag. execrabilis. §. nos itaq;. Sed isto modo interpretādo istā F regulam, inuitantur magis, ac animantur cardinales ad capiēdos plures seruitores doctos & venerabiles. quod tendit ad decus ecclesiæ Rom. vt in c. super specula. de magistris. Et etiam ad honorem eorundem cardinalium pertinet, ꝙ à pluribus associentur, vt dicit Iuuenalis Satyra 7. quod not. And. Sicu. in c. ex parte. in 2. col. de consti. Nam tantò maior quis reputatur, quātò pluribus famulis & dignioribus preest, vt probat D. Gundisaluus Hispanus, auditor Rotæ, in tract. de dignit. Vicecancel. q. 2. allegat tex. in authen. de defen. ciuit. §. nos igitur. Facit illud Prouer. 14. c. In multitudine populi dignitas regis. Facit etiam textus in c. ecce. 95. dist. Vnde meritò Virgil. in 1. Æneidos, laudans Didonem in isto apparatu famulorum, ait:

Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo

Cent

Centum aliæ,totidémque pares ætate ministri,&c. A
Nam huiusmodi impensæ, quæ fiunt seruitoribus & ministris, cēsentur factæ intuitu ecclesiæ propter honorē inde resultantem, vt tradit Philip.Franc. in c.pręsenti.§.porrò. in 2.not.de offi.ordi.lib. 6. Et ideo iuuādi sunt cardinales fauorabili interpretatione priuilegiorū huiusmodi, vt procliuiores exinde reddātur ad subeundas maiores impēsas: propter quas multi pauperes clerici, nobiles, & literati, in eorū domibus consolantur, & viuūt. Et ita multorum necessitatibus subuenitur. Et hoc modo decentiùs decus sedis Apostolicæ sustinetur. Et per huiusmodi viam familiaribus datur firmior spes seruiendi, quando patronorum maior est & vberior disponendi de beneficiis potestas. Et sic ista opinio tanquā æquior, & vltimò, & pluries per Rotam approbata, tenenda est: secūdum quam refert Aeneas de Falconibus, doctor certè curiosus & eruditus, in quadam sua apostilla ad istam regulam, Rotam in quadā causa sua, secundum istam opinionem per tres sententias iudicasse. Et respondet ad illa verba posita hîc in regula, videlicet, beneficium vacans per obitum: quia illa non obstāt, cùm in regula 28. suprà eodem, sint posita eadē verba. Et tamen Rota longæua obseruatione tenuit illam regulam habere locum in commenda. prout etiam ibi, & in regula de infirmis regnātibus, meminit dom. Guliel. Nec obstat, quòd verbum, Vacans, hîc positum, debet intelligi de vacatione iuris, quia hoc est falsum: quia etiam verificaretur in vacatione de facto, quam talis reseruatio comprehendit, secundum Rotam decis. 274. in antiquis. Quam sequitur Præpos. in cap. Clemētis. 16. distinct. Ad alia motiua patet responsio ex his, quæ dicam in regula de publicanis, & latissimè in regula de triennali.

B

C

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO iuxta prædicta, an impetrans beneficium vacans ipso iure per priuationem familiaris cardinalis teneatur seruare contenta in ista regula?

SOLVTIO. Glossator concludit, quòd non: quia regula loquitur de vacatione per obitum, & nihil aliud dicit. Et cum ista opinione simpliciter transit Fel. hîc, nihil allegās. Reperio tamen, quòd istam quæstionem in terminis latissimè discutit Andr. Sicul. in consil. 82. lib. 4. per totum. Vbi

D relatis argumentis partis affirmatiuæ, pro ratione dubitã di factis, quæ non curo referre, posteà concludit contrarium, videlicet, regulam istam non habere locum in impetrante per priuationem. Et inter plura fundamenta, quæ pro hac parte scribit, tria principaliter videntur considera tione digna, clariùs tamen per me declarata, & rationibus corroborata, quàm ipse fecerit. Primum igitur fundamentum quod facit, est de tex. in clementina, ne Romani. §. irritum. de electione. de quo multum gloriatur. vbi est text. quòd constitutio loquens de morte papæ, ita demum cõprehendit priuationẽ, quando lex vlterius procedit, extendendo dispositionẽ ad casum priuationis, vt patet ibi in il lis verbis, per mortẽ, vel aliás deficere quouis modo. Ista E enim verba (vel aliás) indifferenter prolatã, cõprehendũt omnem modum vacandi. Cùm igitur in ista regula solùm sit prouisum in casu mortis, debet intelligi de naturali, nõ ciuili. l. ex ea parte. §. in insulam. ff. de verb. oblig. cum con cor. ibi in glos. Et si voluisset papa casum mortis ciuilis cõprehendere, expressisset, vt fecit in dicta clementina, præsertim in materia odiosa & exorbitanti, qualis est ista.

Cõprobatur vlterius ista opinio, & hoc erit secundum motiuum. Nam in concilio Constantien. in quo Benedictus XI. & Ioã. XXIII. priuati fuerũt, fuit dubitatũ, an electio Roma. pontificis per priuationem alterius spectaret ad cardinales, an verò ad concilium generale. Et fuit conclusum, quòd quando põtificatus vacabat per obitum, tũc F spectaret electio ad cardinales. Quia iura tribuentia electionem cardinalibus, loquebantur de vacatione per obitum, non quando vacabat per priuationem. Vnde ex quo iste erat casus omissus à iure communi, pertinebat electio ad concilium. Refert Abb. in cap. licet. in vltimo notabili. de elect. & sequitur Fely. in cap. ad petitionem. in princip. de accusa. Sic videtur hic dicendum, quòd dispositio istius regulæ, quæ loquitur de vacatione per obitum, procedat in casu suo, non autem in vacatione per priuationem.

Tertium motiuum fit à deficiente intentione condentis regulam: quia nõ putauit papa, quòd in domibus cardinaliũ essent viri flagitiosi, ac priuatione digni: quia de iure, pro illustri eorum dignitate, præsumuntur habere familiares honestos, vt dicit Innocen. & alij in cap. literis. de rest.

&

& in ca.insinuante.de offi.deleg. Ex qua præsumptione re A sultat illa limitatio communis ad d.c.in literis.quod dispo nit,familiares non esse idoneos testes, vt illud dictũ non procedat in familiaribus cardinalium & episcoporũ : quia non præsumũtur habere personas suspectas domi,sed pro batæ vitæ,& exẽpli,vt dicit Bald.in l.etiam.C.de testi.& se quuntur Moderni in tract.testiũ.fol.8.in 2.col.Et latiùs re assumit Firmanus in tract.de Episcopo . in 5.parte.libr.4. fo.51.in 4.col. & Aret.& alij in d.c.in literis. & in l.2.C. de test.Cùm igitur defecerit mens condentis, iste casus omis sus relinquitur sub dispositione iuris:quia mens & intẽtio concedentis debet semper in rescriptis attendi,secundum Innoc.in c.cùm ecclesiasticæ. circa medium. de excep. se- quitur Bald.in l.rescrip.col.pen.C. de pre.imp.offe. Et re- B assumit Fely.in c.causam,quæ.in 8.col. versi. prædicta de- clara.&c.de rescrip.Et hac ratione dicũt Valerius,M.Tul- lius in lib.Offic. & alij plures bonarum literarum professo res,Solonem non tulisse legem de parricidis,quia non pu tauit filium ad illud facinus potuisse quacunq; iniuria mo ueri,vt patrẽ occideret.Ang.in l.propter insidias.C.qui ac cusa.Vbi igitur deficit mens condentis,dispositio cessat.

Vel etiã quartò dici potest. Nam posito, ꝙ papa istum casum cogitauerit, noluit tamen in hoc cardinales priuile giare,regulam extendendo,vt per hoc eos ca[illegible]ores red- deret in suscipiendis bonis ministris & famulis,& receptis castigandis. Nam videntes regulam nõ habere locũ,quã- do ob delictum petitur priuari aliquis familiaris, fortè vi- C gilabunt magis super familiam suam,vt sic in bono erudiã tur,quòd similia de ea sperari non debeant:vnde si cõtra- rium eueniat,in pœnam priuantur Card.cõmodo, seu pri uilegio istius regulę:sicut videmus in episcopis obseruari. Nã in pœnã episcoporum inductum est, ꝙ licet criminosi nõ admittãtur ad accusandũ regulariter,cap. 1.de accu. & c.sunt qui.2.q.6. tamẽ vbi familiaris episcopi reperitur cri minosus,in pœnam tolerantis talẽ in domo,ipsum episcò pũ accusare potest.Ita est tex.in c.nulli de accus. quia talis præsumitur quis esse,quales famulos habere dignoscitur. Sic econtrà apud Platonẽ loco prouerbij vsurpatur:Qua- les principes,tales solere esse ciues.Et ideo Lud.Roma.in l.cum mulier.ff.sol.ma.in 13.col.dixit, ad episcopos perti-

D nere, bonis & honestis vti famulis: ne, si contrarium appareat, præsumatur episcopum famulos discolos nutrire, ad effectum, vt dolos instruant, & suppleant defectum probationum, vt ibi latiùs per eum.

Vltimò, ne aliquid remaneat intactũ, pro ista opinione Andreæ Siculi & aliorum videtur in fortioribus terminis dictum Tho. Fastoli in dubio Rotæ 46. vbi dicit, quòd in materia stricta rescriptum cum clausula, Cedente vel decedente, non extenditur ad priuationem. Secus si materia nõ esset odiosa, vt in d. cle. ne Romani. Quia tali casu licet exprimatur vacatio per obitum, includitur tamẽ omnis vacatio, vt tradit Abb. in disput. episcopus. Ex cuius dictis potest etiam capi resolutio ad d. cle. alleg. in contrarium per

E Barba. & sequitur Fely. in cap. licet. col. fi. de offi. deleg. Et ante ipsum Ioan. Francisc. Paui. in tract. de offi. & pot. cap. sede vac. in secundo euidentiali. & illud dictum Fastoli sequuntur Moder. in tract. beneficiorum. in 3. parte. Et ante ipsos Felyn. in cap. in nostra. in 37. corr. col. 2. de rescript. Faciunt etiam pro ista opinione ea, quæ dixi superiùs in 4. & 5. q. & quæ dicentur inferiùs. q. 24. & in regula de annali super ista eadem quæstione.

Et prædicta omnia procedunt, quando priuatio fieret in curia: quia si extra curiam, nulla esset difficultas: ex quo ibi censeretur vacare beneficium, vbi quis priuatur, vt dicit deci. 86. in antiquis. Sequitur Pauinus in tract. de offic. & pot. ca. sede vac. in 2. præludio. Quod est verum, quãdo

F est ibi persona. vbi priuatur: quia si esset alibi, censeretur vacare ibi vbi est persona. Vnde dicimus, ꝙ priuat⁹ ob nõ solutionẽ pensionis, in partibus, si est Romæ, eius beneficiũ cẽsetur vacare in curia, & esse reseruatũ, vt dicit quædã decisio allegata per Paui. in d. loco: & ibi videri possũt plures modi vacãdi, in quibus exemplificari potest ista regu.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an regula ista debeat obseruari in subrogatione facta per obitum collitigantis familiaris cardinalis, vel in gratia, Si neutri, Perinde valere, vel similibus impetrationibus?

SOLVTIO. Glossator hîc in 3. fol. tenet quòd non. Rationẽ assignat, quia ista regula non tollit beneficiũ regulę de subrogandis collitigan. Nam licet ista regula sit vltima

secundum

ſecundum ordinem,& vltima tollant priora, iuxta c.1.de A
conſtit.lib.6. nihilominus quando conſtitutio prima non
eſt contraria vltimæ, ſed poſſunt ſe compati, tunc vltima
conſtitutio nõ tollit priorem,etiam ſi vltima habeat clauſulam derogatoriam, cum clauſula, Non obſtan. vt not. Bart.in extrauag.ad reprimendam.in verſic.non obſtantibus.Et ita dicit fuiſſe tentum in Rota, vt hic latiùs per eũ. & idem dicit gloſ.in regul.de ſubrogandis.fol.4.

Adde pro iſta opinione Fely.hic,qui aſſerit,ita concorditer hanc opinionem tenuiſſe Rotam. Et hoc idem adnotauit Bar.de Petra ſancta,auditor Rotæ, in calce cuiuſdam informationis factę tempore Iulij,ſuper vno beneficio Hiſpalen.Et idem adnotauit D. Pet.Andr. in quodam repertorio deciſionum. Et ita hodie tenetur, & quanuis B
omnes prædicti Doct. aſſerant ita iudicatum fuiſſe:nullus tamen prædictorum aſsignat rationem deciſionis prædictæ,niſi Gloſſator, quem ſuperiùs retuli.Et tamen illa ratio Gloſſatoris,iudicio meo non videtur multùm efficax. Ideò fortè quidam antiqui aduocati, Paulus Ponta.And. de ſancta Cruce, & Ioan. de Baranzellis, & nonnulli alij excell.Doct. illa ratione non obſtante, in quadam cauſa Magunt.prẹb.contrarium conſuluerunt:iſta ratione, quia regula iſta priuilegiatiua Cardinaliũ non cõtinet in ſe niſi vnicã rationem, videlicet, vt Cardinales per iſtum modũ præſtandi conſenſum habeant priuilegium diſponendi,& ſic valeant alium familiarem loco deperditi vel defuncti pro ſuis ſeruitiis ſubrogare. Et in hoc principaliter eſt fa- C
uorabilis regula, quæ præſtat hoc humanitatis ſolatium Cardinali, qui perdidit familiarem ſuum, vt in ſimili dicit tex.in l.iure ſuccurſum.in princ.ff.de iu. dot. Vbi defuncta filia iuſtum eſſe putat Iuriſcõſultus conſolari patrẽ, vt ſolatij loco reddatur ei dos. Et quodammodo in l. ſi filius. de bo. dam. conſolatur pater ex morte filij militis, ſi illi ſuccedat in Caſtrenſi peculio. Ad idem text.in l.4.§.cùm autem.ff.ad leg.Rho.de iact. Et idem dicendum eſt in caſu contrario,vt dicitur in l.3.§.ſed vtrum.verſi.quid ergo. ff.de mino.quem ad hoc allegat Bald. in l.fin.C.de vſu rei iudica. Nam honeſtum eſt, & iuxta dictum Apoſtoli, humanitate plenum, quòd Cardinalis qui ſocius fuit tribulationum & onerũ gubernando familiarem ſuum, ſit etiã

D participeps & socius consolationis. Quia de iure naturali est, vt qui habet onus, debeat etiam habere commodum, vt dicit text. in l. secundum naturam. ff. de regu. iur. Et ista ratio pariter militat in subrogatione, sicut in impetratione. Ergo eadem esse debet dispositio.

Et pro ista opin. facit, quia licet beneficium, super quo impetratur subrogatio, sit litigiosum, illa qualitas non facit differre beneficium à beneficio: quia quæ differunt qualitate, non differunt specie. l. fi. ff. de fun. instru. notant Mod. in rub. de proba. Cùm igitur ista regula indistinctè, & generaliter loquatur de impetrante beneficium, verificari debet in impetrante beneficium per viam subrogationis. Quia generalis dispositio, capit omnes suas species,

E etiam qualitate differentes, vt notat Bal. in l. in fraudem. ff. de testa. milit. per text. not. in l. 1. §. quod autem. ff. de aleato. not. Decius in c. 2. de præben. & alibi sæpe.

Nec obstat quòd regula ista sit exorbitans: quia licet negari possit, cùm videatur potiùs principaliter fauorabilis, licet secundariò odiosa, vt dicitur de Velleiano, in l. qui exceptionem. ff. de condi. indeb. nihilominus, tenendo quòd sit exorbitans, in exorbitantibus fit extensio à paritate rationis, etiam ad casum non proprium, sed qui sublata significatione vocabuli potest comprehédi, vt patet in gl. eligatur. in clem. 1. de elect. cum simil. Ad idem est gl. quæ iuncto tex. loquitur de beneficio litigioso: in cle. auditor. in versi. beneficium. de rescrip. Facit optimè text.

F iuncta gl. in l. 1. C. de his, qui ante aper. tab. Et ista amplificatio & extensio ad istum casum fieri debet, contemplata ratione personarum, de quibus loquitur regula. Quia dispositio solet restringi, vel ampliari secundum qualitates personarum. l. plenũ. §. equitij. ff. de vsu & hab. cum cócor. vt scribit Fely. in c. causam, quæ. in 12. col. de rescript.

Istis tamen non obst. teneo primam opi. Rotæ quæ iustior, ac magis iuridica videtur, istis rationibus. in primis, quia certum est, ꝙ beneficia litigiosa in curia sunt adeò affecta soli Papę, ꝙ si vnus ex collitigantibus moriatur in curia, nullus de illis prouidere potest, nisi Papa. Et si secus actum fuerit, est irritum & inane. c. 2. vt li. pend. lib. 6. & cle. 1. eod. titu. Et talis dispositio pertinens Papæ, intelligitur libera, vt dicitur in d. clem. 1. in fi. Et sic non requirens

consensum alicuius, ergo neq; Cardinalis. Quia illud dicitur liberum, quod potest fieri sine alterius consesu, vt not. Abb. in c. de multa. in 4. notab. per illum tex. de præb. & est tex. in l. 1. C. de sacrosan. eccle. & ibi Mod. cum concord. vt scribit Alexan. in consil. 96. in princ. in 5. volu. Sed subrogatio fit de beneficio litigioso. Igitur, &c. A

Accedat, quia ab vsu patrisfamilias, qui debet attendi iuxta l. vel vniuersorum. ff. de pig. act. & l. si seruus pluriũ. de leg. 1. aliud est impetratio, & aliud subrogatio. Et licet subrogatio veniat appellatione impetrationis, sicut arrogatio appellatione adoptionis, nihilominus simpliciter sumptæ inter se differunt re, sicut differunt nomine, aliàs adquid diuersis nominibus nuncuparétur? iuxta l. si idem. C. de codicil. Impetratio igitur ab stylo curiæ est illa, quæ purè & principaliter fit de beneficio: sed subrogatio, Gratia si neutri, Perinde valere, & similes, quę fiunt in aliquos euentus, & propter aliquam causam pręcedentem, appellantur gratiæ accessoriæ & secundariæ. Regula igitur ista, quæ loquitur de impetratione, intelligetur de illa primęua, & principali, non auté de subrogatione, quæ secundariò fit, quæ nõ solet appellari simpliciter impetratio: sed gratia adminiculatiua: & sic impetratio qualificata, & secundum quid. Verba igitur in dubio de impetratione loquentia, debét intelligi simpliciter, non secundũ quid. l. 1. ff. de don. l. hoc legatũ. ff. de leg. 3. Et ista opi. vlterius suadetur, quia subrogationes à iure sunt inuétæ, propter vtilitatem publicã ecclesiarũ, ne propter nouos aduersarios, qui interdũ malitiosè petitorib. subrogãtur, litigia in ecclesiarum dispendiũ prorogari cõtingat: vt dicitur in d. c. vt li. pend. li. 6. Et ideo subrogatio debetur collitiganti ex beneficio iuris, propter prædictã rationem, vt litigia iam incœpta citius terminétur. Sed si in ista subrogatione obtenta per obitum familiaris collitigantis fortè ab aliqua persona ignota ipsi Cardinali, vt sæpe contingit, requireretur cõsensus Cardinalis, clarum est, ꝙ à cõmuniter accidentibus Cardinalis, non facilè cõsensum præstabit, sed potiùs in longũ differet, vel certè negabit. Quia talis cõsensus Cardinalis quodammodo æquipollet cõcessioni, vt in c. pastoralis. de dona. quę facilè non fit ignotis: & sic ecclesiæ diutius vacabunt contra vtilitatem publicam, vt B C

D dicitur in d.c.2. Esset igitur alienum à mente iuris & equitatis, ꝙ in talibus subrogationibus requireretur consensus, per quem posset vel retardari, vel impediri actus: & ꝙ regula, de subrogandis: quæ est iuri consona & æquitati, per hoc reddatur frustratoria, quod non est dicendum.

Postremò facit, quia, vt dixi, subrogatio sit de beneficio litigioso, de quo nullus habet dispositioné, nisi Papa: & ideo non requiritur consensus: d.c.2. vt li. pend. li. 6. Ná sicut beneficiũ iurispatronatus laicorum potest per Papã liberè conferri sine derogatione, quãdo est litigiosum, vt est commmunis stylus signaturæ, vt est text. in d. clem. 1. & tradit Fel. in tract. quando lit. apostolicæ, &c. eodé modo & beneficia familiariũ Cardinalium quando sunt litigio-
E sa, poterunt etiam per Papam sine aliquo consensu alicui subrogari. Hoc tamen putaré procedere, quãdo subrogatio fieret collitiganti, quia videtur illi quodammodo debita: secus si alteri nõ collitigãti, quo ad hoc, vt Cardinalibus in iurib. suis minùs præiudicetur, quàm sit possibile.

Ex quibus etiam infertur, ꝙ ista regula non habet locũ in gratia, Si neutri, quę fit de beneficio litigioso, vt tenuerunt Domini in causa inferiùs alleganda. Imò fortiùs voluit Rota in vna Naneté. aliàs Meté. canonicatus, & præbendæ pro Petro Caireti, contra Gerardum hominis, coram domino Marcello, de mense Decembri M. D. XXXI. quòd hoc procederet, etiam si gratia, Si neutri, esset impetrata pro futura lite, ex eadé ratione: quia ex quo dicta
F gratia non habet effectũ, nisi quando cõstiterit per euentum litis, neutri litigantiũ ius competere, ille euentus debet considerari: & tunc quando de tali euentu tractatur, discuti debet de virtute regulæ, quod fit in ipsa lite. Et licet gratia, Si neutri, eo tépore, fuerit impetrata, quo non erat lis: nihilominus gratia erat valida ipso iure: quia reg. ista nõ annullat, nisi quãdo producitur: & produci nõ potest, nisi durante lite, quo tépore gratia, Si neutri, recipit robur, & esse suũ, nec attenditur initiũ impetrationis eius. Quia quãdo principium habet relationé ad finem, attenditur finis, & non principium. l. si pater. & l. cùm apud. C. de hæred. insti. & l. eam, quam. C. de fideicom. & reassumit exemplificando notab. Bal. in l. 1. ff. de orig. iu. Sic dicimus econtrà, ꝙ quando finis habet necessariam consequentiam

tiam ad principium, attenditur principium, & non finis, A vt dicit text. in l. damni infecti. la prima. §. Sabini. ff. de dam. infec. quod est notandum.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, nunquid in declaratoria facta incontinēti ad primam gratiam, in qua fit mentio de familiaritate Cardinalis, debeat seruari ista regula?

SOLVTIO. Ioan. Alois. Tuscanus aduocatus quondam celebris in quodam suo consilio reddito in causa Sagien. Archidiaconatus, incip. vtrum bulla. posito in primo volumine consiliorum suorum. fo. 6. tenuit ꝙ non, etiam si in dicta declaratoria augmentaretur ius primum. Quia licet talis declaratoria posit dici donatio, quia qui confirmat, donat. l. obuenit. ff. de verb. sig. & per consequens B in ea requiratur eadem expresio, quæ in gratia principali, per not. in not. in c. si apostolicæ. de præb. lib. 6. tamen illud procedit, quādo talis declaratoria fuisset facta ex interuallo, vt loquitur text. in d. c. si apostolicæ. & Archi. in c. si motu proprio. eod. tit. & Doct. in d. c. de rescrip. lib. 6. & in cle. si. de offi. ord. Secus autem, si declaratoria fuisset facta incontinenti, videlicet successiuè vnum post aliud, eod. die quia tali casu pro eodem reputantur, nec requiritur expresio istorum requisitorum in regula, Ex eo, quia quæ incontinenti fiunt, inesse dicuntur: vulg. l. lecta. versi. dicebam. ff. si cert. pet. cum vulg. Et propterea videmus, ꝙ protestatio declaratoria volūtatis, intelligitur repetita in actu, qui geritur incontinenti, non autem in eo, qui geritur ex interuallo, vt declarat D. Ant. in c. cùm M. de cōsti. C Bar. & alij in l. non solùm. §. morte. ff. de ope. no. nunt. per text. in l. per retentionem. C. de vsur. cum concord. vt ibi per eos. & Salv. in l. pacta nouisima. C. de pact. Facit etiā pro ista opinione notabile dictum Bal. in l. iurisiurando. C. de testib. & quæ dicit Arc. in c. de testibus. cum concor. vt scribit Fely. in c. qualiter. el 1. & 16. col. de excusa. & quod notabiliter dicit Alexand. in consil. 30. col. penult. lib. 4. Sicut videmus, quòd, Perinde valere, quæ fit in ipsa gratia, non requirit expeditionem literarum, licet de robur gratiæ: secus si fiat ex interuallo: & sic limitatur regula de non iudicando, nisi per literas expeditas, vt ibi dixi: præsertim, quia in his, quæ fiunt incontinenti, dicitur

D abesse præsumptio fraudis, vt tradit Ias. in l. 4. §. condemnatum. in 3. col. ff. de re iudic. post Abb. in c. suscitata. de restitu. in integr.

Sed aduertendum est diligenter, quia si prædicta essent vera, multum restringerentur & limitarentur dicta Archi. in d. c. si motu proprio. & not. in d. c. si apostolicæ. Ideo dubito certè, an sit vera illa restrictio, seu limitatio, ex eo, quia declaratoria augmentatiua iuris primæui, dicitur noua concessio, & principalis de per se, vt dicunt præfati Doctores. Vnde qua ratione in prima gratia debet seruari ista regula, eadem ratione & in tali declaratoria, vt tenet Rô. in consi. 383. in proposito casu. in princ. & sequitur Fely. in c. in nostra. in 16. corr. de rescrip. Et ista ratio pari-
E ter militat in declaratoria facta incontinenti sub eadem data sicut facta ex interuallo, vt dicit Domi. in consil. 128. in 2. dubio. Vbi loquitur de gratia, Perinde valere, eiusdẽ datæ cum prima. Et tamen ex quo erat augmẽtatiua noui iuris, tenet per plures rationes in ea requiri expressionem eorum omnium, quæ requirebantur in prima gratia. Et hoc idẽ tenet etiam Fel. in c. ad aures. in 2. col. de rescr.

Nec obstat, quôd ea quæ incontinenti fiunt, censentur inesse: quia illud est verum, quando illud quod fit incontinenti, non inducit aliquid de nouo, quod alteret, & ita procedit decis. in no. 274. cum superiùs alleg. Secus quãdo inducitur aliquid de nouo, quia reputatur corpus de per se, & non inest, quia est diuisa ratio, vt patet in exem-
F plo tradito per Mod. de Monteferrato in tract. testium. nu. 231. & Salic. post Cy. in l. iurisiurandi. in 2. q. C. de test. & Ias. in l. iurisgentium. §. quinimo. in 2. & 3. notabilibus. ff. de pact. Cogita tamen: quia res non est sine dubio, & potest de facili vtraque pars sustineri, maximè cùm regula ista sit exorbitans à iure communi. Et circa istam declaratoriam videnda sunt, quę dixi in regula, De non tollendo iure quæsito. in 13. quæstio.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, quid si tempore impetrationis beneficiũ non erat litigiosum, quo tempore Cardinalis debebat, præstare cõsensum: sed antequàm illum præstaret mouetur lis super beneficio, an post talem litem posit consensus præstari?

SOLVTIO.

SOLVTIO. Pro resolutione istius quæstionis distinguendi sunt quatuor casus. Primus, quando lis mouetur huic impetranti per secundū impetrantem, qui habet consensum cardinalis. Et tali casu tenet Glossator, ꝙ secūdus præferatur, per tex. in c. si pro te. de rescript. lib. 6. A

Tamen aduertendum est, quòd iste casus est satis dubius, ex eo, quia tex. in d. c. si pro te. procedit in gratia prima conditionali. Et in quæstione nostra nulla fuit gratia conditionalis, sed pura, quo casu d. cap. si pro te. non procedit. Quinimò d. cap. si pro te. non procedit absolutè in omni conditione, sed tantùm in suspensiua conditione, quę nihil præter spem ponit in esse, vt in l. cedere diem. ff. verb. signif. Et in tali conditione non impeditur ante eius euentum actus fieri & consummari, vt in exemplo d. cap. si pro te. Sed vbi conditio esset resolutiua, quæ præsupponit ius purum præexistere, licet resolubile, prout in casu nostro d. c. si pro te. non procedit, vt in terminis declarat Oldr. in consi. 285. in 2. col. qui allegat ad hoc tex. in l. proponebatur. ff. de cast. pecu. & in l. seruum filij. in princ. ff. de leg. 1. Et colligitur hæc distinctio ex l. 2. ff. de in diem adiectio. & l. 2. ff. pro empto. cum aliis concord. vt ibi per eum. Faciunt etiam pro hac parte ea, quæ de conditione resolutiua scribunt Moder. in c. cæterum. de rescript. Accedunt etiam, quæ dicuntur in l. fi. iuncta gl. C. qui admit. & in l. 1. §. quibus. ff. de succes. edic. & l. si filio. §. contra. ff. de inoffic. testa. In quibus iuribus cauetur, quòd durante deliberatione primi gradus, non admittitur secundus vel vlterior gradus. Quæ omnia in casu nostro militant. Nam siue teneamus, quòd prima impetratio fuerit pura, siue sub conditione resolutiua, tacita vel expressa, secundus nunquàm admittitur, donec primus potest habere consensum. Sed in casu nostro præsupponitur primum impetrantem ante litem sibi motam per secundum non periisse consensum cardinalis, sed post litem sibi motam, & sic lite pendente. Ergo secunda impetratio non faciens expressam mentionem de prima, nō debet valere, vt in puncto tradit Domi. in consi. 107. in vlt. col. B C

Nec obstat, ꝙ consensus cardinalis fuit præstitus primo impetranti post litem motam, & impetrationem alterius: quia nihil refert. Nam ex quo impetratio prima fuit

D pura, sub tacita conditione resolubili, talis consensus potest quandocunque præstari, dummodo præstetur anteà quàm opponatur de ista regula. Nec habet locum dispositio d.cap.si pro te. vt superiùs est dictum. Et quòd talis consensus possit quandocunque præstari, tenet Innoc.in cap.cùm consuetudinis.de consuetu.quam refert Soci. in consil.23.in 5.col.lib.4. cum pluribus concord. quæ congerit Roch.Curt.in tract.iur.patr.in verbo, pro eo quòd. in 4.q.Et secundum istam opinionem videbatur inter loquendum inclinare Rotam, dum ista difficultas proponeretur de mense Ianuario, M. D. XXXV. in causa Meten.canonicatus coram D. Martello, licet nihil tunc firmaret pro certo.

E Secundus casus est, quando secundus impetrans opponit de regula in iudicio, antequàm præstaretur primo impetranti consensus. Et iste casus est magis dubius, ex quo quando cardinalis præstat consensum primo impetranti, iam gratia erat nulla ipso iure per oppositionem regulæ. Et tali casu consensus debet à principio præstari, nō post actum nullum, vt dicit Inno.in d.cap. cùm consuetudinis. & sequitur Socin.vbi suprá.

Tertius casus est, quando secundus impetrās non habet derogationē regulę, & primus opponit de ea, & etiā ipse secundus opponit contra primum de regula. Et isto casu si secundus impetrans nō habet gratiam, si neutri, & non est possessor, est dubiū si possit excipere, cùm sua nō

F intersit, ex quo nullum habet ius. de quo videndum est in decis.419.in anti.inci.Nota an reus, & decis.160.in nouis.

Quartus casus est, quando secundus impetrans nō opponit de ista regula. Et iste casus est expeditus per no.per Fely.in c.1.de re iudic. quia tali casu regula non annullat, nisi opponatur: & sic valebit prima impetratio.

Finaliter concludendum est, ꝙ consensus potest ad primam gratiam præstari per cardinalem etiam lite penden. aliás per oppositionem regulæ, gratia redditur nulla.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, quid si ipsemet cardinalis impetrat pro alio beneficium vacans per obitum sui familiaris: aut intercessit pro impetrante, vt gratiam consequeretur, vel consensit verbo, ꝙ aliquis prædictum bene-

ficium

ficium impetraret:nunquid satisfactum sit isti regulę, non A facta aliter mentione in gratia de familiaritate, nomine, & titulo, vel consensu cardinalis?

SOLVTIO. Ista quæstio continet tres casus. Primus est, quando ipse cardinalis pro alio impetrat. Secundus, quando ipse nõ impetrat, sed intercedit pro impetrante. Tertius, quando verbo contentus fuit, quòd alius impetraret beneficium sui familiaris.

Circa primum, videtur dicendum hic esse duo consideranda Primum circa expresśionem familiaritatis, nominis, & tituli. Secundum circa expresśionem consensus: de primo non videtur mihi satisfactum esse regulæ. Quia si talis expresśio familiaritatis in impetratione requiritur propter reuerentiam & honorem cardinalis, talis ratio B cessat ipsomet cardinale impetrante, vt dicit summarium decis. Egid. 632. & hoc tenent sub dubio Moder. in tracta. reseruatio. in q. prin. in 17. effectu. versi. tertium est. Et pro ista opin. facit ratio tex. in c. dilecti. de appella. vbi dicitur, quòd consensus requisitus ad aliquem actum, magis exprimitur actu, quàm verbis. Et per hoc dicebatur diebus præteritis in vna Hispalen. beneficiorum coram R. D. Siluestro Dario, quòd ex quo cardinalis in impetratione cuiusdam Laurentij de Ortega reseruauerat pensionẽ quinquaginta ducatorũ, & addiderat ad supplicationem duas lineas manu sua propria, quòd ex hoc videbatur satisfactum regulæ requirentis expresśionem familiaritatis, & aliis, de quibus ibi, pro quibus faciunt ea quæ Moderni C Perusini tradunt in c. commissa. in 2. not. de elect. lib. 6. & Archi. in cap. si seruus. post medium. 54 distinct.

Circa secundum, nũquid per huiusmodi actus videatur cardinalis præstitisse consensum, vt requirit regula? putarem ꝙ non, quia regula ista, quæ de consensu præstando loquitur, debet intelligi de expresso, non autem de tacito consensu elicito per interpretationem, iuxta ea, quæ not. Cardi. in cle. sæpe. §. si tamen. in secunda oppo. de verbo. sig. quod ratione fundatur. Nam ex quo consensus nihil aliud est, quàm duorum simul sensus, vt dicit Bald. in l. fin. col. 1. C. ad Maced. ille sensus percipi non potest, nisi verbis vel scriptura exprimatur: vt in l. sed & si quis. §. penult. colum. versi. venio ad quæst. ff. si quis caut. cum concord.

D vt scribit Dec.in l.sicut certi.in 3. colum.C. de testamento milit.facit l.Labeo.ff.de supel.leg.& l.1.§. fi.ff. de verbor. oblig.& not.Bald.in l pacta nouissima.colum.fi.versic. & vltimò facit.C.de pact.

Et ideo ex quo ista regula pro forma requirit cardinalis assensum, debet intelligi de expresso : nec tacitus consensus sufficit, vt Rota tenet in decis.15.de of.deleg.in no. Nec ex eo, quia cardinalis impetrás videtur expressè consensum præstare:quia aliud est impetrare, aliud consentire: sicut aliud est contrahere, aliud contrahenti consentire, vt dicit Bald, in l.1.in fi.C.de pact.& facit tex. in l.aliud est vendere.ff.de re.iur.sicut etiam aliud est eligere, aliud electioni consensum præstare:vt notat Innoc.in cap.cùm E in iure.de elect.sequitur Bal.in margarita.in verbo , consensus.qui allegat text.in l.si pater.§.fin.de ma.vin.Et per ista tenuit præteritis annis Rota in vna Tullen.parochialis me præsente, ꝙ priuilegia militum S. Petri aliter suffragantur militi agenti pro seipso, quàm nominato ab ipso, quia in primo est verus actus, in secundo est solus consensus.Ista enim sunt diuersa, actum facere & consentire , vt tradit Bal.in l.2.col.antepen.C.de resein.vend,

Concludo ergo quo ad istud primum caput, quòd sola impetratio cardinalis non habetur pro consensu , sed requiritur , quòd cardinalis per suam schedulam consensus fidem faciat in Cancellaria, & ita se habet stylus, vt refert Hierony.Paulus antiquus Cancellariæ vicecorrector , in F illo libro practicæ Cancellariæ.fol.83.versicu.Item quando confertur beneficium vacans,&c. secundum Modern. Sabinen.in tractatu reseruat.in 4. quæst.principali. in 17. effectu.in fi.

Nec obstat tex.in l.cùm quis.ff.de regu.iur.quòd paria sint, actum facere, vel facienti consentire , quia illud procedit in actibus, in quibus quis tenetur consentire de necessitate:nam in tali casu faciens actum consentit, vt dicit tex.in l.in ædibus.§.pen.ff.de dona.tradit Iason in l. quæ dotis.nu.66.ff.solu.matri. Et ita limitatur per Federic. de Senis tex.in l.aliud est vendere.ff.eod.tit. qui procedit in consensu voluntario.ita declarat Feder, consi.primo.in 7. col.volu.paruo. vbi alias limitationes ponit. & ita declarantur dicta Bal.in l.filiusfamil. ff.de procurat. & Aretin.

in

in l. Gallus. §. forsitan. in 4. col. ff. de lib. & posthu. & circa hoc alias limitationes scribit Moder. Purpuratus in l. fin. nu. 97. cum seq. C. de pact. post Decium ibi. 6. col. & aliter Bal. in l. si vt proponis. C. de ser. pig. dato manu. & Decius in cap. super eo. in 3. colum. de offic. deleg. & in cap. 2. in 6. colum. de iudic. post Iason. in l. 1. in 19. col. nume. 121. ff. de leg. 1. & Corneum consi. 144. in princip. lib. 3. & ante ipsos Bart. in l. post dotem. in 4. col. nu. 13. ff. solu. matrimo. quæ omnia vltra doctor. in d. l. aliud. sunt notanda ad declarationem, & concord. d. l. cùm quis. & d. l. aliud. quæ duæ leges in proposito istius materiæ multùm faciunt. A

Secundus casus quæstionis est, quando ipse cardinalis non impetrat, sed intercessit pro impetrante, an per hoc videatur consensum præstare? B

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum satisfactum fuisse isti regulæ, prout de hoc videtur esse in terminis decisio Egidij 560. incip. conclusio, quòd si P. & C. vbi circa medium tenet, quòd quando cardinalis gratiam pro alio procurauit, nòn est necessaria mentio familiaritatis ipsius cardinalis, quia tunc non potest dici cardinalis deceptus: arg. l. quisquis. C. de rescind. vend.

Tamen circa hoc aduertendum est ad duo, quæ sunt hîc consideranda. Primum, ratione expressionis familiaritatis, nominis, & tituli: & de hoc loquitur Egid. Secundum est ratione consensus. Circa primum dicetur in sequẽti membro, vbi iste casus qui est illi similis, decidetur. Circa secundum de consensu dicendum, vt superiùs dixi in primo casu. Nam attento stylo concludendum est, nòn esse isti regulæ satisfactum: quia, vt dictum fuit in proximo capite, consensus expressus hîc pro forma requiritur, & quòd per schedulam cardinalis præstetur: sed licet per intercessionem cardinalis consensus videatur induci: ille tamen consensus est tacitus, in quo de facili fraus cõmitti potest. & ideo concludendum est, illum non sufficere, sed requiri consensum expressum, quia in formalibus tacitus non sufficit, vt in c. statutum. §. in nullo quoque. de rescri. libro 6. Et ad prædicta faciunt, quæ in notabili casu scribit Socin. in consi. 116. 3. volu. C

Tertius casus est, quãdo cardinalis verbo consensit, ꝙ aliquis impetraret beneficium sui familiaris defuncti, non

D facta aliqua mentione in supplicatione familiaritatis, vel consensus. Et licet iste casus sit dubius, secundũ Egid. deci. 632. incip. supposita, &c. in fi. verbis. in qua decisione istum casum latè disputat, & ponit rationes pro vtraq; parte, in quo Domini fuerũt varij, &, vt vtar verbis decis. 16. de rest. spol. in not. quasi diuisi per medium. Nam quatuor fuerũt pro parte affirmatiua, & quatuor pro negatiua, quorũ auditorum nomina Egid. ibi exprimit: nihilominus Egid. ibi tenet regulæ non esse satisfactum. Quod probat quinque rationib. quas non curo referre, cùm ibi videri possint. & ista opi. mihi placet, cum qua transeunt Moder. Sabinen. in d. tract. reseruat. in 17. effectu. versi. secundũ est. Pro qua opin. à fortiori militant omnes rationes superiùs positæ E in primo casu, & text. in d. l. aliud est vendere. cũ remissio. ibi positis, quæ non repetam breuitatis causa. Et pro ista quæst. faciunt ea quæ dicam inferius quæst. 19.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, quid si vnus cardinalis impetrat beneficiũ familiaris alterius cardinalis, nunquid teneatur seruare contenta in ista regula?

SOLVTIO. Ista quæstio incidit in illud dubium, an in generali dispositione comprehendãtur cardinales? Quod sæpius in pluribus regulis huius cõmentarij tractaui. Ideo hîc ero breuis, solùm considerando aliqua motiua, quæ in dictis locis non posui.

Dico igitur, quòd in ista quæst. sunt consideranda duo F capita. Primum est illud, de quo diximus. Secũdum est, an cardinalis priuilegiatus contra pariter priuilegiatum debeat vti priuilegio istius regulæ?

Circa primum, vltra ea, quæ dicta fuerunt in aliis regulis, adde quòd istam quæstionem disputat D. Gũdisaluus de Villadiego, quondam auditor Rotæ in suo tract. Cardinalium, quæst. 12. Et distinguit tres casus, ex quibus in summa nõ refero, nisi vnũ, faciẽs ad propositũ istius quæstionis, videlicet quãdo cõstitutio est generalis & rationabilis, qualis est ista, licet sit pœnalis, & tunc cardinales comprehenduntur, vt patet in ca. si quis suadente. 17. q. 4. Vbi hoc notat Archid. cum concord. alleg. ibi per eum. Et eodem modo per eandem rationem dicimus, quòd capitulum, de multa. de præbend. comprehendit cardinales, secundum

secundum Abb. in capitulo, ecclesia. el secundo. de elect. & A alibi sæpe, vt dixi late in repetitione mea d. cap. de multa. Et idem est dicendum in pluribus aliis similibus dispositionibus generalibus, quæ curiosus facilè inuenire potest. Et istius dicti ratio in hoc concluditur, quia lex generalis omnes subditos cōprehendit, eccepto solo principe cap. omnis anima. de censi. cap. 1. de constit. vbi hoc notat Fely. in 8. colum. & Moder. in l. cunctos. C. de sum. Trin.

Nec obstat, quòd cardinales sunt in illustri dignitate: quia videmus idem in Augusta, quæ licet vna caro sit cum Imperatore, & illustretur radiis dignitatis ipsius: nihilominus legib. imperialibus astringitur, vt dicit text. in l. princeps. ff. de legibus. Et senatores, & alij maiores plebis, qui concurrūt cum principe in condendis legibus. vt in c. lex. B 2. distinct. & in l. humanum. C. de legib. nihilominus legibus adstringuntur. Quinimò ipse idem princeps ligatur ratione ipsius legis, vt tradit sanctus Thomas 1. secundæ quæst. 96. art. 5. Plura alia ponit do. Gundisaluus, quæ, breuitati studens, non curo referre. Cōcludo ergo ex præmissis, quòd in generali dispositione, etiā pœnali cardinales comprehenduntur. Et ita domini mei concluserunt die 8. Nouembris. M. D. XXXI. in vna Valentina Archidiaconatus in Xatiua, pro Constantino de Castillo coram me, in qua voluerunt, quòd cardinalis de Vich, tanquam diœcesanus, comprehenderetur in indulto conferendi beneficia vacatura in sua diœcesi, concesso Card. Leodien. archiepiscopo Valentino, licet nulla esset facta mentio cardinalis. C

Sed omnia ista limitantur non habere locum, quando dispositio illa generalis non haberet locum in gratia facta motu proprio: quia tali casu, ex quo cardinales omnes hodie impetrāt motu proprio, & in dubio eius gratiæ ita impetrantur per antiquas regulas, vt dixi in prin. huius reg. non procederent ea, quæ superiùs sunt dicta. Sed quo ad istam regulam bene militant, propter ea, quæ diximus superiùs in secunda quæstione procemij istarum regularum.

Secundum caput istius quæstionis est, nunquid cardinalis patronus familiaris mortui, vel alius impetrans possit opponere cōtra cardinalē impetrantē, qui est pariter priuilegiatus, de ista regula? Certè prima facie videtur dicendū ꝙ non, quia priuilegiatus non vtitur priuilegio contra

D pariter priuilegiatum, vt est text. quem ibi not. Abb. in ex. cùm causam. de præben. Et ideo dicit Bald. in l. 2. C. de priuileg. fisc. per illum text. quòd priuilegia quæ scholaribus tribuuntur, per authen. habita. C. ne fil. pro pat. non habẽt locum, quando scholaris agit contra alium scholarem. Pari modo nec fiscus vtitur priuilegio suo cõtra alium fiscũ, vt dicit idem Bald. in cap. 1. colum. 2. de proba. alleg. tex. in l. sed si milites. ibi, paritas enim honoris, &c. ff. de excusat. tuto. Per quem text. voluit idem Bald. in cap. causam. el 2. de iudic. quòd dispositio l. non eo minus. C. de procu. nõ procedit, quando minor agit contra minorem. Facit quod scribit Oldr. consi. 119. Titius. in fina. & Ioan. And. in regula, in iudiciis. Et eodem modo si duo habent priuilegium immunitatis ab eorum creditoribus, vt per aliquod tẽpus non possint conueniri, non habebit locum inter seipsos,
E vt dicit Pet. de Ancha. in consil. 36. in 2. col. Et plura exẽpla tradũt Mod. in c. 1. & in c. in præsentia. de prob. quæ omnia applicata ad casum nostrũ, videretur idem concludendũ.

Tamen considerandum est diligenter, quia in casu nostro prædicta motiua applicari non possunt, non solùm illo respectu, quia cardinalis impetrans nullum habet priuilegium istius regulæ: quod solùm competit cardinalibus dominis familiarium defunctorũ, de cuius familiaris mortui beneficio agitur. Ille igitur cardinalis vtetur priuilegio istius regulæ, non cardinalis impetrans. Et sic illud motiuum, quòd priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum, non procedit, quando alter tantùm sit priuilegiatus in casu, de quo quæritur, vt est hîc. ita in spe-
F cie limitat illud dictum Abb. in c. auditis. in pen. notabili, per illũ tex. de in integ. rest. & in cap. ad aures. de præscrip. Bar. & Moder. in authen. quas actiones. C. de sacrosanctis eccle. Et hoc militat, vt dixi in casu nostro: quia solùm cardinalis, cuius familiaris defunctus est, priuilegiatus reperitur per istam regulam, non autem cardinalis impetrans, cui non competit hoc priuilegiũ regulæ, nisi propter obitum suorum familiarium, & post impetrationem beneficiorum eorundem.

Concludendum est igitur, regulam istam habere locũ isto casu, vt videlicet cardinalis impetrans teneatur facere mentionem nominis, & tituli illius cardinalis, de cuius fa-

miliaris

miliaris mortui beneficio agitur. Alio tamen respectu cardinalis impetrans tenetur seruare istam regulam, quia in ea tria requiruntur. Primum, quòd exprimat impetrans in impetratione sua familiaritatem. Secundum, nomen & titulum cardinalis. Tertium, debet habere consensum. Et licet duo vltima concernant prærogatiuam cardinalis propter defunctum familiarem: primum tamen requisitum respicit pontificem, cui beneficia familiarium cardinalium sunt reseruata per regulas, vt patet in regula tertia, suprà eodem. Et ideo requiritur mentio familiaritatis, aliâs gratia esset subreptitia, vt dicit Rota in decis. 15. de præben. in antiquis. Et in terminis hoc cōsiderat Egidius in deci. 632. & reassumunt Modern. in tracta. beneficiorum in 3. parte quæst. 11. in 3. fol. & de hoc dicetur in alia quæstione. A B

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, ibi familiaris, &c. Quos intelligemus familiares, quo ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Illos familiares appellabimus, qui actu deseruiunt, & continuam in domo commensalitatem habent, vt dicit text. in c. fin. de verb. sign. lib. 6. & ibi notāt omnes. Nam illa dicitur vera familiaritas, secundum Do. ibi in pen. notab. quæ corpore & dentibus fit. Et tales appellat ibi text. domesticos. Et licet text. hîc de domesticis non loquatur, illud tamen comprehenditur sub verbo familiaritatis: quia omnis familiaris est domesticus, vt latè declarat Fely. in c. in literis. in princip. & per totum. de testib. Et quanuis ista regula, vt dixi, non faciat mentionem de continua commensalitate, sicut facit text. in d. ca. fina. nihilominus verba simpliciter prolata, in materia stricta & exorbitāti, sicut ista, debēt intelligi verè & propriè, iuxta text. in c. penul. de sentent. excōmunic. & in l. fi. C. de iis, qui ven. æta. impet. & l. 1. §. hoc interdictum. el vltimo. ff. de fonte. Regula igitur ista de familiari continuo commensali intelligetur. Et ita Rota intellexit, & interpretata est verba cuiusdam facultatis concessæ per Leonem x. Legato Auinionensi: in qua excipiebantur familiares papæ & cardinalium. Nam intellexit illam exceptionem de veris familiaribus commensalibus, non de illis qui per priuilegium habentur pro talibus. Et ita conclusum fuit coram me in vna Senescen. Prioratus de mense Februario. C

D M.D.XXXVIII. Nec,vt dictum est,sola cõmensalitas sufficit,nisi etiam actus seruitutis concurrat.Itaque copulatiuè videntur ista requiri à iure, vt habetur in dicto c.fin. & notat in specie Abb. de istis familiaribus cardinalium loquens,in c.cùm dilectus.in fin.de cleri.non resid.cum concord.de quib. per Fely.in ca.nostra.in 21.cor.:de rescr. qui inter cætera allegat, licet corruptè,Pet. de Anch.in consilio 233.in primo inquirendũ. Sed licet ibi Petr. de Ancha. loquatur in capellanis papæ, de quibus etiam loquitur Card.idem tenens in consi.126.colum. fin.versi.4. confirmantur.& Fely.in cap.si quando.in 2. colum.de offi.dele. & Andr.Sicul.in consil.57.in .colum.in primo volumine. Nihilominus hoc expresiùs, & in terminis familiaribus E cardinalium tenet Petr. de Ancha. in consil. 398. De quo Fely.non meminit ibi, sed in c.insinuante. col. 2. de offic. deleg.cum aliis cõcord.vt scribit idem Fely.in c.per tuas. col.fi.de maior.& obed.

Prædicta tamen declarantur, nisi de stylo sola familiaritas sine obsequio sufficeret: sicut dicitur in collectore & subcollectore,in decis.14.de præbend.in antiq.vel in Referendariis, qui sine exercitio priuilegiis gaudent, vt dicit Glossator per illum textum infrà in regula prærogatiuarũ expectantium. Pro quibus faciunt ea, quæ dicit Fely. in c. clerici.in 2.colum. de iudic. quia talis stylus attenderetur, vt tradit idem Felyn. in c.nostra. & sequuntur Moderni in tract.beneficiorum.parte.3.quæst.11. Et in hoc attenditur F etiam consuetudo: Domin.l.3.§.si fundus.ff.de lege commiss.Specu.titu.de loca.§.postquam.versic.ponamus.Sed præsupposito stylo moderno in casu, de quo hic agitur, qui de vtraq; qualitate debet intelligi, ista quæ dicta sunt, procedunt à principio, quando familiaritas contrahitur, in qua requiruntur illa,quæ dicta fuerunt, videlicet commensalitas & obsequium. Tamen postquam familiaritas deducta fuit in esse,licet posteà cesset morte vel absentia, vel alia iusta causa: nihilominus regula procedit, vt in ea dicitur expresè, vt in d. cap.fin.& tenet Bernard.de Bisigneto.decisio. 20. de præbend. in antiquioribus. Et hoc idem statutum legimus in regula tertia,suprà eod. Quod factum est propter extrauag. Pauli II. positam inter communes,in nouis impresionib.in tit.de præb. quæ incipit,

ad

ad Romani Pontificis, quę hoc determinat ad perpetuam A rei memoriam. Et videtur istam regulam, quæ simpliciter de familiaribus loquitur, declarare & extendere ad continuos commensales. Et ita declarari debent, quæ dicit Fel. in c. de regularibus. in fi. de simo. & in Rub. de magist. in 2. & in fin. col. Et Calde. in consil. 8. in titu. de offic. leg. qui latiùs loquitur, & de quo Fely. non meminit.

Stat igitur conclusio, ꝙ ista regula debeat intelligi de familiaribus actu seruientibus, & continuis commensalibus. quam commensalitatem voluerunt Mod. Pontifices durare debuisse saltē per quatuor mēses, ad euitādas fraudes procurantiū se recipi ad effectū priuilegiorū, vt Leo x. Hadrianus VI. & S.D. Paulus III. in suis regu. statuerūt.

Est tamen aduertendum vlterius, quòd si Cardinalis B pateretur, quòd aliquis familiaris continuus cōmensalis non actu seruiret: nihilominus regula ista haberet locum, & diceretur verus familiaris, & gauderet prærogatiuis, de quibus Fely. in c. clerici. in 2. col. de iudic. Non tamen hoc econtrà procederet. Nam licet seruiret, si tamen non comederet expensis Cardinalis, nō comprehenderetur sub ista regula per dictam extrauag. Pauli, quæ requirit commensalitatem, & ea quæ superiùs dicta fuerūt. Et ista procedunt in familiaribus perseuerantibus. Si verò recederent, & posteà pœnitentia ducti, redirent, non dicuntur ampliùs familiares, nec numerantur inter permissos, nec inter prohibitos secundum Ioan. And. in c. sicut. de verb. signi. in nouella. sequitur Bald. in l. 1. col. 2. C. de episcop. C & cleri. Hoc tamen ego intelligerem, quando Cardinalis eum iterum non recipit inter familiares: quia ex quo familiaritas est quædam societas, vt dicit Petr. de Ancha. in dicto consi. quæ sola voluntate dissoluta fuit: ideo vt illa denuo restauretur, requiritur noua voluntas, per ea quæ Bald. dicit in l. mandatum. C. manda. & Barba. in consi. 31. col. penult. lib. 1. Et ita intelliguntur ea, quæ dicit Domi. in d. c. fi. pro quo videtur esse tex. in l. si pœnituit. ff. de diuor. Et hoc procedit in claris. In dubio tamen ille qui seruit & habitat in domo, præsumetur viuere expensis Cardinalis, nisi contrarium probaret, quia non præsumitur quòd de vento vixerit, vt in l. fi. C. de ali. pub. præst. & quod ibi notat Bar. in l. cùm seruus. ff. de verb. obli. Neque minus ser-

D uiendo cardinali, & habitando in eius domo præsumeretur viuere expensis propriis, quia præsumptio est, quòd viuat expensis cardinalis cui seruit, iuxta dictum Apostoli: Iustum est, vt de fructu quem quis seminat, & metat. & contrarium præsumere, non videretur verisimile, neque secundum iustitiam: quia inhonestum est, quòd quis alteri seruiendo, de suo se ipsum pascat, vt tradit Oldra. consi. 249. quæritur. & Maria. Socin. in tracta. visita. col. 34. Et ideo dicimus, ꝙ qui altari seruit, debet de altari viuere, vt in ca. cùm secundum. de præbend. cum concord. de quibus per Rom. in consilio 340. non est dubium. in principio. Talis ergo capietur præsumptio, qualis de iure communi ratio dictat: quod ius commune præsumit, ex eo loco quem ca-
E pere expensas debere, vbi laborat. Pro quibus faciunt ea quæ scribit Oldra. cõs. 211. ad propositũ. post princ. & Alexãd. in cõs. 116. viso. &c. col. penul. libr. 6. Rom. cõs. 85. circa fi. Et ita in specie reperio cõsuluisse Ludouicũ de Interãne quondã aduocatũ insignẽ, in quadã causa Hispalẽ. beneficij de Mero. in quodã suo consilio incip. An reuerendus pater. in tertio dubio. qui licet prædicta non adducat, allegat tamen not. in dicto capitulo fin. & quasdam rationes, quas non scribo, ex quo satis vrgere non videntur.

Tamen est aduertendum, quia licet prædicta colorata non videantur: nihilominus contrarium hodie seruat Rota, quæ nullum in dubio præsumit commẽsalem, nisi probet: quia ex quo ista consistunt in facto, facta non præsu-
F muntur, nisi probentur. l. quicunq;. ff. de publiciana. Est tamen verum, quòd commensalitate semel probata, semper præsumitur durare, nisi probetur contrarium. Et ita declarantur dicta Dom. in d. ca. fi. per Rotam, & talis probatio familiaritatis, & continuæ commensalitatis ad effectũ excludendi alium, requiritur quòd plenè probetur: nec sufficit quòd probetur per assertionem cardinalis, quia illi nõ creditur in præiudiciũ tertij. c. cùm à nobis. de testib. Secus verò in papa asserente aliquem esse familiarem suum continuum commensalem, quia illi creditur etiam in præiudicium tertij. clem. 1. de proba. Et ita in specie conclusit Rota in vna Senescen. prioratus, coram me de mense Februario M. D. XXXVIII. Dum ibi Leo 10. quendã Petrum protonotarium creauerat, & familiarem suum continuum commensa

commensalem fuisse asserit. Nam Domini voluerunt, illud A
sufficere ad excludendum prouisionem Legati Auinionē. qui licet poterat de reseruatis, non tamen de beneficiis familiarium Papæ prouidere. Et ista de plano procedunt, quando agitur de familiaritate ad effectum præcedentiæ, & prerogatiuæ clausulæ alterius. Vbi verò solùm de familiaritate ageretur, ad effectum expediendi gratias duntaxat, tunc nō ita exacta probatio requiritur, sed fides Cardinalis sufficeret, vt in vna Hispalen. tenuit Rota. Quod procedit quando non opponitur.

Est tamen vlterius considerandū, ꝙ licet quo ad veram familiaritatem requiratur commensalitas: non tamen requiritur ꝙ illa capiatur in domo Cardin. Nam potest capi certū quid pro victu quotidiano, & illud præparari extra B
domū Cardinalis, vt se habet stylus hodiernus. Nam plures Cardinales hodierni dant portiones familiaribus suis in pecunia numerata, ex qua emi faciunt necessaria, quæ præparari faciunt extra domum Cardinalis in domiciliis eorū. Alij autem seruitores Cardinaliū sunt, qui recipiunt partē suam ex domib. Cardinaliū, non in pecunia, sed in pane, vino, & carnibus, & ea comedunt etiam extra domū Cardinalis, seruiūt tamen illi in necessariis, licet comedāt & dormiāt extra domū, & nihilominus reputātur, habentur, & sunt veri familiares, cōtinui cōmensales. Nā quando familiaris habitat in aliquo loco de volūtate domini, dicitur dominus ibidem familiariter habitare: quia vnus potest in duob. locis esse familiaris. c. cùm quis. §. cùm ab C
eo. de sepul. li. 6. facit quod not. Io. And. in c. super. eo. tit. facit l. assumptio. & l. Labeo. ff. ad municip. & bonus tex. & ibi not. Bart. in l. prædia maritima. ff. de fun. instruc. & cle. ne Romani. §. sanè. de elect. obseruanda enim est in hoc cōsuetudo patrisfa. & domini, & attendenda est voluntas eius, vbi voluerit familiarem suum habitare. l. vrbana. ff. de verb. sig. Habitatio igitur & cōmensalitas capta extra domum, nō faciunt familiares obsequiis insistentes desinere esse tales. Est bene verū, ꝙ si tales habitātes, & comedentes extra domū, licet ex portione data in domo Cardinalis, nō seruirent Cardinali, non dicerētur familiares, continui cōmensales ad effectum istius reseruationis, quæ est odiosa, vt dicit gl. in regu. 3. suprà eo. dum alleg. Bald. in c.

D sciendum. de feu. cog. vt ibi per eum. Et pro isto facit quod dicit Abb. post Io. And. in c. cùm dilectus. in fi. de cler. non resid. vbi volunt ꝙ familiares Cardinalium, licet habeant literas familiaritatis: habitantes etiam extra domum, si tamen non seruiunt, non gaudent priuilegiis familiarium, quia non sunt verè familiares. Tamen totum hoc dependet, vt dixi, à voluntate Cardinalis, quia si Cardinalis habet talē pro familiari, & recipit vt talem, & dat ei portionē victus ex domo sua, licet non seruiat ei, nō desinit esse talis, quia sufficit ꝙ per familiaritatem non stet, quominus seruiat. Nam postquàm Cardinalis ita patitur, illa patientia habetur loco seruitij sibi impensi, quia voluntas Cardinalis tali casu cōsideratur, vt dicit tex. in l. ex facto. §. re-
E rum. ff. de hær. insti. quē ad hoc in terminis q. alleg. excell. doctor Modernus referendarius, & quondam discipulus meus D. Franc. Niconitius, in 1. parte alleg. suarum, nunc impressa, alleg. 20. in fi. Talis enim voluntas domini pro facto reputatur. l. fi. ff. de vsu & habi. not. Aret. & Ias. in l. à Titio. col. 2. de verb. obl. sicut dicit Ant. de But. de scholari in proœ. Decre. Quòd licet vagetur, gaudet tamen priuilegiis scholariū: quia scholaris est. Nam, vt inquit Domin. in proœ. 6. in vlt. col. eo ipso, ꝙ scholaris est matriculatus, & intrat, & defert habitū scholasticum, licet nihil studeat, gaudet tamen priuilegiis scholariū. Et ita dicit fuisse in facto obtentū. Sic erit hîc dicendū, ꝙ eo ipso, ꝙ Cardinalis recipit aliquē in familiarem, & describi facit in tinelli ro-
F tulo, & comedit, licet non seruiat, ex quo tamen hoc patitur cardinalis, nec propterea eū de domo expellit, erit familiaris, continuus cōmensalis: quia durat illa volūtas receptionis, per quā videtur contracta quædā societas: quæ non dissoluitur, nisi per contrarium dissensum, secundum Pet. de Anch. cōsi. 399. incip. præmitto. Secus verò, si Cardinalis non recepit talem, vt familiarē, sed vt beneuolū & amicū, iubēs illi dari portionē panis & vini ex domo sua, prout sunt aliqui honesti viri curiales domos habentes proprias, qui sub prætextu alicuius fauoris consequendi, associant, & comitantur Cardinalem, & dictā portionē in signum amoris & amicitiæ ex domo Cardinalis capiunt, non animo seruiendi Cardinali, sicut faciunt familiares: & hanc portionē multi in curia diuites & miseri capiunt. Nā tales

tales non ſunt veri familiares, ſed ficti: & ideò non debet A comprehendi ſub iſta regula. Et ita procedunt dicta per Pau. de Caſt. in conſi. 340. in fi. li. 1. & Nicolai Milis in verbo, familiaris. Ex habitu igitur & qualitate perſonę, receptione, & intentione ſeruiendi dicitur quis familiaris, vel non. Nec obſtat, ꝙ prædicti capiunt portionem ex domo Cardinalis, & illum aſſociant, quia per hoc non dicuntur familiares, continui commenſales, quia talis voluntas ex vtraq; parte nõ adeſt, quæ requiritur, vt dixi, ad cõtrahẽdam huiuſmodi familiaritatẽ. Quinimo multi ex dictis officialibus diuitibus tales portiones in ſignũ auaritię, potius quàm amoris capientes, dedignarentur, & ad honoris diminutionem referrẽt, nominari, & pro familiarib. Cardinalium teneri, ſeu reputari: ſunt enim plerunq; dicti offi- B ciales miſeri ipſis Cardinalibus ditiores. Et propterea tales portiones appellari poſſunt, portiones honoris, ſicut appellatur panis, quẽ Cardinales quotidie à Papa ex Palatio apoſtolico capiũt. Nam licet Cardinales illũ capiãt, ac etiã quotidie aſsiſtant, & obſequantur Papæ, nihilominus familiares Papæ nõ ſunt, nec reputantur. Vt poſt plures informationes & propoſitiones cõcluſit Rota octaua M. D. XXXI. in cauſa Valentina Archidiac. de Xatiua pendente corã me pro Conſtantino del Caſtillo cõtra nepotem cardinalis de Vich, & ita ego pronũtiaui: quę ſententia fuit poſteà per duas alias confirmata. Nam tenuerunt in dicta cauſa domini Cardinales nõ eſſe familiares, nec cõtinuos commenſales Papæ, quia ab eo recepti nõ ſunt, C neq; ipſi ſe, vt tales habent, neq; ab aliis ex communi vſu loquendi reputantur, non habitant de per ſe, vt domini, & à Papa potius collaterales, & fratres, non autem ſeruitores appellantur. Et iſtam opinionem tenuit Gloſſator regularũ, quem in multis locis ſæpe approbat Rota in regula tertia, circa finem. Nec obſtant conſilia Old. in conſ. 48. incipien. ius commune. Nec Roma. in conſil. 498. incipien. in caſu quo quæritur. Quia illa procedunt in his quæ pertinent ad eorum fauorem, non ad eorũ damnum, incommodum & odium, videlicet vt beneficia eorum ſint reſeruata, iuxta ea, quæ in ſimili dicit Bart. in l. item qui in poteſtate. in fi. ff. de his, qui ſunt ſui vel ali. iur. cũ concor. vt ibi latè Moder. ſcribunt. Et licet ille titulus honoris ſuf.

D ficere deberet ad effectum reseruationis inducendę, iuxta ea quæ dicit Rota decis.11. titu. de præben. in not. aliàs nu. 207. & ea quę dicit Glossator suprà in regula 6. Nihilominus hoc nō facit ad propositū: quia quanuis verum sit, ꝙ Cardinalium beneficia sint reseruata, quia attēta suprema summi Pont. dignitate Cardinales possint appellari seruitores honoris, per prædicta, non tamen sunt familiares, continui cōmensales. Nec obst. ꝙ Cardinales capiant panem ex Palatio: quia ille panis, qui eis datur, non recipitur, nisi causa honoris, non familiaritatis: quia ad cōmensalitatem aliud requiritur, quàm solus panis. Ideò lex voluit ꝙ appell. panis & vini, non veniant fercula, quæ etiam requiruntur ad commensalitatem. c. vbi periculū. §. in cō-
E claui. de elect. li. 6. quia nō ex solo pane viuit homo. Et tales panes vocantur hodie panes honoris, & possunt dici panes ciuiles, vt in §. simili quippe. in auth. de nō alie. sed quia illi panes aliter intelliguntur in l. fi. §. prætereà. C. de iure dot. & in l. bene à Zenone. §. qui omnia. C. de quad. præscript. vt latè dixi in l. fi. in quibusdam not. meis. ideò alia causà panis honoris dicitur, non vt illi panes Martij, qui etiam honoris appellantur, cùm solùm honoris causa in cōuiuiis apponi soleāt. Quos optimè depinxit Hermo. in quadam enarra. cœnæ, de qua habetur in quadā epist. sua inter illas Ang. Politia. nu. 43. lib. 12. & in alia eiusdem lib. 28. Nā illi panes ab istis, vsu quotidiano, & substantia distinguuntur. Isti igitur panes, qui dantur hodie Cardi-
F nalibus, ideò dicūtur honoris, quia cùm candore cæteris præstent, ac etiā substantia & qualitate farinæ differāt ab illis panibus, qui dantur familiaribus commensalibus, ideo honoris appellātur. Et ob eā causam panis iste, olim panis procerum appellabatur, vt dicit Pli. lib. 19. c. 4. panis enim siligineus, quia candore alios excedebat, primarius dicebatur, præcipuè ex tritico Cāpano confectus, autore Varrone. Nā sicut inter vina falernū, ita inter panes siligineus habebatur, qui solis Imperatoribus & illustrib. viris porrigebatur: quanuis inter Imperatores solus Augustus pane primario, siue siligineo abstinuit, & secūdario pane seu vulgari, qui hodie dicitur panis familiæ, vsus fuit, vt Trāquillus in Octauio meminit, qui quidē panis vulgaris vt quidā Physici voluerūt, magis ad robur & sanitatē cor-

corporis confert, qui humores phlegmaticos desiccare & A consumere videtur. Ille igitur panis siligineus datur à papa cardinalibus causa honoris & amoris, referens siue repręsentans panem illũ cœlestem, quem in primitiua ecclesia Apostoli in domibus suis comedebant. Propter quem assequendum quotidie dicimus, Panem nostrũ quotidianum da nobis hodie. In signũ igitur charitatis & amoris porrigitur & capitur, vt sic quotidie capientes, dantis memoriam habeant, iuxta tex. in c. liquido. & in c. hoc sacramentum. de consecr. dist. 2. quem panem sicut Apostoli à CHRISTO, ita cardinales ab eius vicario capiũt: sed hoc interest, quia illi panem terrestré, pariter & cœlestem capiebãt, hi verò terrestrem tantúm. Non omnes igitur qui capiunt panem de palatio, dicuntur familiares, continui B commensales. Vnde exceptio familiaritatis facta in priuilegiis vel regulis, de talibus nõ intelligeretur. Et licet prędicta de iure vera sint, nihilominus vidi in Rota aliquãdo hanc curialium cũ cardinalibus amicitiam propter susceptam portionem post obitum dictorum curialiũ optima beneficia possidentium ad familiaritatem detorqueri, ad effectum consequendi sub isto prætextu beneficia vacantia tanquàm per obitum familiariũ: & ita vidi in vna causa Corduben. seruari, vbi fuerat probata per quendam cardinalem familiaritas, & continua commensalitas cuiusdam, qui verè nunquàm fuerat familiaris, sed accedebat ad cardinalem causa docendi eum in literis Græcis, Hebraicis, & Latinis: ob quã causam cardinalis portionem panis & C vini non tanquam familiari, sed magistro ministrari iubebat, vt erat notum. Et ideo aduertẽdum: quia sub hac specie, sub bono & æquo plerunq; erratur, iuxta l. si seruum. §. sequitur. ff. de ver. obli. & incidimus in dictum Bal. in c. quia verisimile. de præsump. Circa alios verò officiales capientes panem ex palatio sæpe fuit dubitatum, nunquid per hoc censerentur familiares papæ, continui commensales ad effectum reseruationis beneficiorum: & illa difficultas nõ fuit vnquam decisa propter varias rationes pro vtraq; parte militantes: quas, vt tolleret S. D. N. Paulus papa III. per quandam regulam, siue extrauag. suam ad perpetuam rei memoriam nouissimè constituit & declarauit, Omnes officiales capientes panem in palatio, vel

D custodiam facientes, dici & censeri veros familiares, continuos commensales, & non per priuilegium, adeò ꝙ eorum beneficia censeantur excepta ab omnibus regulis & indultis, & tantùm papæ reseruata. Et quãuis de dicta extrauag. Cardinales sæpe cõquesti fuerint papę, supplicantes vt eã reuocare dignaretur, tanquàm illis multùm prę-iudicialem, ratione suorum seruitorum officialium, tamẽ papa nunquam fecit, imò secundum istam extrauag. iudicatum fuit in Rota per duas sententias in vna causa Ferrarien. Primò, coram D. Paulo Capisucco, secundò coram me de anno M.D.XXXVII. Est bene verum de mense Octobri, M.D.XXXIX. dubitatum fuit in vna Sagonien. parochialis de Chane coram R. D. Io. Paulo Ptolemæo,

E vtrum dicta extrauagans traheretur ad præterita, attento ꝙ in ea sunt aliqua verba, quæ innuunt papam velle declarare dubia antiqua: & Rota cõformiter tenuit ꝙ non, tum propter maximum præiudicium, & scandalum inde resultans, tum etiam, quia verba & mens cõstitutionis potiùs inclinare videntur ad futura, & in dubio talis interpretatio capi debet, quæ est conformis iuri communi, vt in c.2. & c.fi. de consti. Apparet igitur ex prædictis, ꝙ ista omnia de constituendo aliquem familiarem, vel non, principaliter consistunt, vt dixi, in voluntate & consuetudine Card. recipientis & tolerantis, & papæ constituentis, adeò ꝙ si cardinalis reciperet vnum in familiarem, vt ille sciente & tolerante cardinali, licet non mandãte, seruiret magistro

F domus, nihilominus esset familiaris continuus commensalis cardinalis, vt est text. in l. si verò dimiso. ff. de iis qui deiec. vel effu. & in l.1. §. magistrum. de exerc.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, an dispositio istius regulæ, quæ loquitur de familiaribus cardinalium, habeat locum in familiaribus familiarium eorundem?

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ non, ex eo, quia famulus filij mei, non dicitur famulus meus, vt dicit glos. in ver. præteritæ. in l.2. C. qui ętа. lib.10. Sic etiam homo hominis mei, nõ est homo meus, vt dicit Spec. in tit. de feud. §.1. col.15. versi.14. quęritur. & gl. in cle.1. in ver. existere. de iureiur. Nec socius socij mei dicitur socius meus. l. nam socij. ff. pro soc. Et idẽ dicimus, ꝙ colonus coloni mei, nec vasal

vasallus vasalli mei, dicũtur mei coloni vel vasalli, vt tradit A
Bal.in l.1.col.2.versi.quæro testator.C.com.deleg.& in c.
1.§.fi.si contr.fue.de inuest.& est gl.magna in l. de accessionibus.ff.de diuer.& temp.præscri.facit tex.cum gl.in c.
legitur.81.dist. Eodem modo libertus liberti mei non est
meus libertus.l.Modestinus.ff.de verb.sig.l.si quis à liberis.§.sicut liberti.ff.de libe.agno.& in l.alimenta.§.1.ff.de
alim.& cib.leg.cum concord. vt scribit Alex.in consil.99.
habito super narratis.in 2. col.versic.& si aliter. in 2.volu.
Similiter neque exemptus exempti, à me dicetur exemptus meus.c.1.de præben.lib.6. Neque donatarius donatarij mei, dicitur donatarius meus, vt in c.abbate. §.allegabatur.de re iudic.lib.6. Neque adhærentes adhærentis
mei, dicuntur mei adhærentes. Hinc est, ꝙ pax facta cum B
inimico, non extenditur ad eius adhęrentes, nisi expressè
dicatur, vt in cap.ad apostolicæ.& ibi doct.post Innoc.de
re iud.lib.6.& Bal.in l.1.C.de episco.& cleri. Pariter etiam
nec fautor fautoris mei, dicitur fautor meus, vt colligitur
ex c.1.in ver.principalis.de offic.deleg. Sicut etiam subditus episcopi, non dicitur subditus archiepiscopi: quanuis
episcopus sit archiepiscopi subditus, vt in ca. pastoralis.in
prin.de offic.ordi. Ex quibus infertur etiam, ꝙ familiares
familiarium cardinalis, non dicuntur eius familiares. Et
hanc opinionem tenet Guido Papa consi.30.nu.5.

Pro parte contraria, videlicet, ꝙ tales famuli familiarium, dicantur etiam familiares ipsius cardinalis vel papæ, est in terminis doctrina Saly.in l.2.in fi.C.de episc. & C
cler. Vbi expressè tenet tales esse familiares papę vel cardinalis. Rationem ponit, quia seruiendo familiari papæ
vel cardinalis, dicuntur illis seruire: argu.text.in d.l.2. & l.
debet.§.si seruus.ff.nau.cau.stab. Et ita seruus vicarij, appellatur seruus ordinarij, & seruus domini.l.dominus.§.1.
ff.de pecul.leg. Et pro hac parte dicit esse tex.concludentem in l.quæsitum.§.sed an instrumenti.ff.de fun.instru.

Istam etiam opinionem tenet Glossator hîc.& Moder.
Sabinen.in tract.reseruat.in 30. Et secundum eam consuluit Ludouicus de Interamne, quondam doctissimus aduocatus, & Rotæ auditor in consil. incip. An reuerendus
pater.in tertio dubio.vbi subdit, ꝙ sufficit papæ vel cardinali, quòd sciat familiarem suum habere famulum. Ma-

D ximè quando est persona, quæ honestè nō potest, nec solet sine famulo seruire, vt sunt secretarij, magistri domus, & similes personæ. Tali enim casu illa scientia cardinalis, etiam tacita, sufficit, & per eam videtur contrahi quędam societas cum famulis talium familiarium, quę familiaritati æquiparatur: alleg. tex. in l. si verò diuiso. ff. de iis qui deie. & effu. & in l. 1. §. magistrum. ff. de exerc. Allegat etiam rationem: quia quando nobiles in domo cardinalis habent famulum, per hoc dicuntur magis seruire cardinali, & releuantur in pluribus per seruitium famulorum, & illud leuamen facit dominos magis expeditos & vacuos, quo ad seruitium cardinalium. Igitur seruiendo eis, videntur tales famuli cardinali seruire. Adde ad hoc bene facere consiliū
E Old. consi. 11. Vbi per plures rationes, quæ conferunt prędictis, concludit legatum factum pauperibus comprehendere seruitores eorum, per quos releuantur. Et ita Oldra. sequuntur Ias. & Mod. Taurinen. in l. cui iuritdictio. in 1. col. ff. de iurisd. om. iudi. Facit etiam quod dicit Abb. in c. quanto. in 3. not. de censib. vbi etiam de Old. meminit. Et Deci. in l. lecta. in 5. col. ff. si cer. pet. & in l. scriniarios. in 1. col. C. de test. mil. Accedunt quæ Alex. dicit in l. si finita. §. si de vectigalibus. in 4. col. nu. 8. ff. de dam. infe. & Moder. repetunt in auth. habita. C. ne fil. pro pa. Vnde eadē ratione qua dicimus ꝙ subdelegatus delegantis, dicitur subdelegatus primi delegantis. c. super quæstionum. in fi. de of. deleg. & vasallus vasalli, vt in cap. ad apostolicæ. §. præter
F hoc. de re iud. lib. 6. Eodem modo & familiaris familiaris mei, dicitur meus familiaris. Habes igitur ex prædictis quæstionem pro vtraque parte dubitabilem.

Quid dicendum? Pro clara istius materiæ resolutione est considerandum, ꝙ familiaritas in iure diuersimodè capitur, vt notat Io. And. & Gemin. in c. licet. de priuil. lib. 6. & in c. fi. de ver. sig. & declarat Bal. in l. 1. C. de epis. & cler. Vbi dicit, ꝙ quædam familiaritas est potestatiua, quædā est socialis: potestatiua est multiplex, vt ibi per eum, & per eundem in l. qui testamento. §. quicunque. ff. de testa. Quantum ad familiaritatem potestatiuam familiaris familiaris mei, potest dici meus familiaris. Et ita procedunt allegata in secunda parte, & militant ea, quę dicuut Glossator, Iacob. de Belui. & Nicol. de Neapo. & And. de Iser.

in c.1.§.illud.de prohib.feudi alien.per Federic. Et sic fa- A
miliares familiarium papæ, dicentur eius familiares, familiaritate potestatiua. Quia ex quo habitant in domo cardinalium, habent potestatem super eos, cùm possint eos de domo expellere. Quod fieri potest etiam, si famulus familiaris mei nullas haberet impensas à me, sed solùm habitet in domo mea. Et in ista potestatiua non requiritur, ꝙ famulus sit receptus de volútate mea, vel non. Sed hoc concernit dominum suum familiarem meum, qui ei ministrat impensas. Sed quo ad istam familiaritatem, quæ dicitur socialis, quæ in plus se habet, & continet in se potestatiuam, illa non contrahitur sine voluntate & acceptatione domini. Et illa voluntas à communiter accidétibus non habet effectum, nisi quando talis familiaris admittitur in domo, & in Tinello. Itaq; sit commensalis: & de ta- B
li loquitur text. in d.c.fi. Et ita familiaritas dicitur vera familiaritas, in qua concurrunt mens & dens: & sic voluntas & impensa. Et talis familiaritas gaudet omnibus prærogatiuis iuris communis & regularum. Et in ea militant omnia motiua superiùs facta pro parte affirmatiua. Et ista familiaritas socialis, quæ cum commensalitate coniungitur, quo ad effectum priuilegiorum debet continuari per quatuor menses, secundum dispositionem istius regulæ, ita ab Alexandro, Leone, Hadriano, & Paulo ampliatæ. Alia verò familiaritas non habet tempus. Sic itaq; famuli familiarium meorum recepti de voluntate mea, & descripti in rotulo aliorum familiarium Tinelli, comprehendentur sub ista regula. C

Sed aduertendum vlteriùs, quia Glossator super illa regula Iulij II. de prærogatiuis expectantiú, in septima parte illius regu.q.vlt. tenet in quæstione præsenti familiares familiariú, quo ad hoc vt gaudeant prærogatiuis regularú debere habere tria. Primú, quòd cardinalis ministret impensas famulo, sicut domino suo. Secundum, ꝙ dominus propter seruitiú illius famuli reddatur diligentior, ac magis expeditus, & vacuus ad seruiendú cardinali. Tertium, ꝙ ille famulus sit certus, & non incertus. Quibus concurrentibus, talis famulus familiaris dicetur familiaris cardinalis. alleg. tex. quem Ioan. 22. dicit pro casu istius quæst. allegasse, de quo Salic. loco superiùs alleg. meminit, & di-

D cit concludentem in d.l.quæsitum. §.sed an instrumenti.

Sed considerandum est, quia text. in d.l. quæsitum, non probat ista requisita. Nec me mouet, ꝙ Ioan 22. eum allegauerit. quia licet ille fuerit in iure nostro doctissimus & multùm curiosus, vt latiùs in proœ. regulę dixi. Nihilominus nullibi constat, Ioan. ad hoc illum tex. allegasse: nec si constaret, standũ est ei, quando malè dicit. Non enim maiorem sibi in iure allegando potestatem vendicauit, quàm Innocentius IIII. qui cùm posset ex eius dictis leges condere, voluit tamen à quocunq; meliùs sentiente reprehẽdi, vt dicebat Hostien. se multoties ab eo audiuisse, quem refert Io. And. & Domi. in c. solet. de sent. excom. libro 6. Concludo igitur, ꝙ vltra quod tex. ille non probat assumptum Glossator dictum, etiam in se non est verum: quia

E iure cauetur, ꝙ cardinalis famulos familiarium suorum cognoscere debeat. Quibus licet ipse cardinalis impensas ministret, non tamen ab ipso eliguntur, sed à patrono suo. Mandant enim cardinales suis magistris domus, vt cuilibet ex familiaribus suis præcipuis habere titulum in Tinello, ac eos in rotulo describi permittant. Clarum est enim, ꝙ tales famuli per familiares electi cardinali non pręsententur, neq; ad voluntatẽ eius capiantur: sed quisq; familiarium famulum pro suo arbitrio penitus ignotũ cardinali sibi eligit, & sufficit cardinali, ꝙ det vnicuiq; impẽsas. Nec etiam inspicitur, an propter famulum dominus reddatur promptior, aut diligentior ad seruiẽdum cardi-

F nali. Quia vltrà quod hoc à cardinalibus non indagantur nec considerantur, qui mulctari iubent contumaciter seruiẽtes, nihil ad propositum cõmensalitatis facit, an quis diligentior vel segnior reddatur, sed solùm inspicimus, an cardinalis in domo sua famulis descriptis in rotulo impensas ministret. inde pendent leges & Prophetæ.

Putarem tamen vnum aliud requiri, quo ad effectum prædictæ familiaritatis socialis, videlicet, quòd famuli familiarium seruiant in domo cardinalis domino suo, & ꝙ ad istum finem recipiantur. Quia tali casu intelligũtur seruire cardinali: Secus verò vbi famulus seruiret domino suo non in domo cardinalis, sed extra domum, putà in vinea eius, vel apotheca, vel alio loco remoto. Quia tali casu non comprehenderetur familiarium appellatione, vt

decl

declarat Guido papa in decisionibus Parlamenti, decis. A 551. in 4. col. dum respōdet ad l. Modestinus. Et ante ipsum hoc dixit Bar. in l. de accessionibus. in princ. ff. de diuer. & temp. præscrip. & in l. Claudius. col. fi. ff. qui pot. in pig. ha. Et ita procedit text. in d. l. nam socij. cum aliis argumentis partis negatiuæ. Quæ omnia in ratione consistunt, quia quando famuli seruiunt dominis suis in domo cardinalis, ex hoc domus cardinalis ex multitudine seruientium illustrior ac honorabilior redditur: quia tanto magis honor cardinalis augetur, quāto pluribus præest. arg. c. ex parte. de consti. & dixi superius in alia quæstione. Non sic quando extra domum seruiunt in negotiis non concernentib. domum, nec personam cardinalis. & per hoc habemus vnam limitationem ad conclusionem superiùs factam. Secundò limitatur ista conclusio, vt habeat locum in famulo B familiaris certo, nō autem in incerto. Exempli gratia, Cardinalis dat expensas pro me, & duobus familiaribus meis, ego habeo quatuor in domo cardinalis, & nescimus qui sint illi duo qui viuunt expensis cardinalis. Tali casu ratione incertitudinis, nemo diceretur familiaris, ar. l. duo sunt Titij. ff. de testam. tutela. Ita limitat Glossator in dicta regula Iulij 11. & in regula 3. suprà eodem. Et opinio eius videtur, iudicio meo, rationabilis. Vt igitur huiusmodi incertitudo tollatur, faciat eos describi in rotulo.

Tertiò, limitatur prædicta conclusio non procedere in famulis familiarium ad tēpus, & ad placitum: secus in perpetuis. Ita limitat Iason post plures alios, quos ibi allegat in l. scriniarios. in princ. C. de testan. milit. Tamen aduertendum est, q̄ ista limitatio procedit in casu illius l. nec trahitur ad casum nostrum. Nam hic non quęritur principaliter, an omnia priuilegia quæ dātur personis dominorum, competant eorum famulis. Quia licet regulariter sit tenēdū q̄ sic, per ea quæ latè superius sunt deducta, tamen multi sunt casus, in quibus illa priuilegia non communicantur famulis, vt ibi est casus de priuilegio militis, propter rationē quā ibi ponit Decius, & alij, qui nō militat in famulo. Sic etiā procedit dictū Archid. in c. clericū. el 1. 11. q. 1. qui facit differētiā inter familiares habētes salariū, & seruientes sine salario. Quia illa etiā differentia nō valet in proposito, quia salarij perceptio nō facit quē famulū ad effectum C

D istius regulæ. vt in l. Herennius. ff. de decur. sed commensalitas & seruitium. Et clarum est, quòd ita nobis seruiunt famuli temporales, sicut perpetui: & ita mercenarij, sicut nō mercenarij. Nam famulorum commensalium seruientium in domo cardinalium duæ sunt species. Quidam sunt mercenarij, & isti sunt viliores cęteris, prout sunt stabularij, coci, & alij similes infima seruitia exercétes, inter quos possunt adnumerari famuli famulorum. Et prædicti mercenarij, licet sint cæteris viliores, sunt tamen in domo Card. magis necessarij, & propter vtilitatem eorum, quia nō ita cum cardinali versantur, minus fauoris sperant: & ideo capiunt illud quod certius est, videlicet salarium. Et quia etiā tales communiter sunt pauperes non habentes aliunde E vnde sibi necessaria comparent, nisi ex salario, quæ quidé paupertas fortè plures ex istis ad hæc infima & sordida ministeria deduxit, cum aliàs fuerint in bona domo nati: sicut de Dionys. Syracusano legimus, qui ex rege factus est pædagogus. Alij sunt famuli non mercenarij, vt sunt scutiferi, camerarij, capellani, & his similes, de quibus intelligitur dictum Nicol. de Neap. in l. habitatio. ff. de vēt. in possmit. qui voluit meliores impēsas tribui debere familiarib. Card. quàm aliis: nam intelligitur de istis, qui, vt plurimū in mensa, aut saltem in Tinello secreto ex residuo mense Card. comedūt. Et ex istis omnibus nō potest fieri illa distinctio inter perpetuos & tēporales, vt facit Iason in dicta. l. scriniarios. Esset enim ridiculū putare homines liberos, F ros, cuiusmodi sunt familiares prædicti, se perpetuæ seruituti dedisse, sicut serui. Sed omnes isti sunt tēporales famuli qui in curia militant, & seruiunt in loco suo cardinalib. vel aliis prælatis sub spe melioris fortunæ: quæ cum primū obuenit, receptui canūt, vt sibiipsis viuāt: interim tamé nō desinūt esse familiares, & frui omnibus priuilegiis familiaritatatis, etiā si nō manerēt, nisi per mésem in domo cardinalis. Ista enim est curiæ Ro. cōsuetudo, ꝙ familiares secundū arbitriū eorū & dominorū suorū, ac tēporū & personarū occasioné mutantur, & alij eorū loco recipiuntur, & nihilominus dicūtur, & sunt veri familiares, cōtinui cōmensales. Et ita etiā reiecta illa distinctione Archi. & Ias. tenet And. Sicul. in c. 2. de foro compet. Cū quo quotidiana experiétia cōcurrit. Est tamé verū, ꝙ hodie pontifices,

vt

vt tollantur omnes difficultates, faciunt vnam regulam, A quòd quo ad hoc, vt quis familiaris & continuus commensalis dicatur, & reputetur, requiritur ad minus, quòd in Tinello per quatuor menses comedat, aliàs non gaudet priuilegiis familiarium, vt Hadr. hic, & Paulus voluerunt: quod qualiter procedat, alibi dicetur.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, an si cum familiaritate concurrat alia reseruatio, habeat locum ista regula? Exemplum ponamus, quòd per obitum familiaris vacat prima dignitas in Cathedrali vel collegiata, quæ sunt reseruatæ superius per regulam tertiam, an attendatur ista regula?

SOLVTIO. Concludẽdum est quòd sic. Nam videmus, quòd si familiaris moritur in curia, beneficia ex tali vacatione in curia sunt reseruata, alia reseruatione, quàm familiaritatis, vt patet in cap. 2. de præbend. lib. 6. Et tamen habet locũ ista regula, vt hic voluit Glossator. Ergo à fortiori quando est minor reseruatio, prout est illa inducta per regulam 3. sup. eod. Quia inter reseruationes apud sedem, nulla est maior illa. d. cap. 2. vt dicit Rota decis. 4. de præb. in antiq. Quia nõ solùm est inducta de iure communi, sed etiam est confirmata per regulas. Et tamen voluerunt Domini, secundum opinionem Glossatoris hîc, quòd ista regula haberet locum in tali reseruatione, propter illam rationem, quia ex quo cardinales resident in curia, & vt plurimum familiares sui ibidem in eorum seruitio moriũtur, si non caperetur huiusmodi interpretatio, regula deseruiret eis de vento, & raro haberet locũ. Fuit igitur capta interpretatio, vt impetrantes talia beneficia sic reseruata, tenerentur istam regulam seruare. Et ista ratio à fortiori habet locum, quando beneficium seruatum minori reseruatione, vt est illa reseruatio dictæ regulæ 3. Igitur à fortiori idem in ea est concludendum. Et ita secundum istam opinionem concluserunt Domini in vna Palentina Abbat. de Trusillos, die 18. Februarij M. D. X X. corã R. D. Petro Vortio pro patriarcha de Hierusalẽ, contra Anto. de Astudilo. Et pro ista decisione facit, quia papa faciendo postea istã regulam posteriorem in fauorem cardinalium, videtur illam regulam tertiam anteriorem modificare. argu. l. non est nouum. & l. nam & posteriores. ff. de leg. videlicet, vt

D dispositio talium beneficiorum per obitum famil. cardinalium vacantium pertineat ad papam, tamen cum consensu cardinalis. Et ita per secũdam constitutioné eiusdem conditoris, receditur à prima, quo ad effectũ istius priuilegij, vt notat Bar. in cõstitutionibus particularibus, loquens in extrauag. ad reprimendũ. in versic. non obstante. circa finem. Quod pro notabili sequitur Curt. in repet. c. fi. in 91. col. de consuet. & dixi latius in repe. mea. c. 1. de consti. lib. 6. qui tex. ita declaratur. Et talis interpretatio capienda est in præiudicium concedentis, vt dicitur in ea. quia circa. de priui. cũ cõcor. vt scribit Ias. in l. beneficiũ. ff. de con. princ.

Sed aduertendum est, quòd cõtra istã opinionem quidam antiqui doctores consuluerunt, dum iste casus accide-
E ret coram Grassis in causa Redonen. Capellæ. Dicebant enim, quòd regula ista solùm loquitur in vna reseruatione inducta ratione familiaritatis. Ergo non debet habere locum in duplici, quia sub simplicibus non cõtinetur mistũ in materia restringibili, & exorbitanti à iure communi, sicut ista l. si ita scriptum. ff. de libe. & posthu. Quinimò licet in materia fauorabili sub expressione duorum simplicium veniat mistum, vt in l. Titiæ textores. de leg. 1. & l. legatis. §. si vnus. de leg. 3. Tamen quando vnum tantùm simplex exprimitur, tunc nunquam comprehenditur mistum, neq; de iure, neq; de benigna interpretatione. l. hoc legatum. de leg. 3. & est text. etiam in ratione sui. in ca. cum illis. §. si verò. de præben. lib. 6. Ita in casu nostro est dicendũ, quòd
F regula ista habeat locum in beneficio reseruato ratione familiaritatis tantùm. Non enim est verisimile, quòd papa voluerit in sui præiudicium cõcedere tale priuilegium cardinalibus, videlicet, quando beneficium ex alia causa reseruatũ fuisset, quod Hadria. & Paulus III. hìc constituerunt.

Sed istis non obstantibus teneo primam opinioné, quæ videtur verior & æquior. Pro qua sunt præmittéda duo ad euidentiam istius regulæ. Primum, quòd ista constitutio respectu cardinalium, cui conceditur hoc priuilegium, est fauorabilis: sed respectu impetrantiũ est exorbitans. Quatenus igitur cardinales concernit, lata interpretatione est adiuuanda, contra ipsum concedentem, iuxta tradita per Moder. in l. beneficium. ff. de consti. princip. & ca. quia circa. de priuileg. & talis extensio est, ideo benigna est interpreta

pretatione prosequenda. Quia conseruat spem bene ser- A
uientium. vt dicit hic Fely. in alia proposito de commenda
laquens. Sed quantum ad ipsos impetrantes, hæc constitutio, vt dixi, exorbitans iudicatur, & ideo contra eos stricto & proprio modo interpretari debet, ne videlicet in pœnam in ea contentam incidant.

Secundò, circa intellectum præsentis quæst. & istius regulæ est præmittendum, quòd reseruatio inducta per regulas potest considerari dupliciter, aut ratione personæ, aut respectu rei. Declaro, reseruatio quæ ex familiaritate resultat, ista est personalis, quia procedit intuitu personæ, sicut est etiam illa Protonotariorum, collectorum, & reliquorum officialium. Alia est reseruatio, quæ cõcernit prin
cipaliter ipsam rem, licet secundariò personam, vt est illa B
reseruatio primarum dignitatum in cathedralibus & collegiatis, de qua in regula 3. suprà eod. cum aliis similibus. Nam licet illæ dignitates adhæreant personis, in reseruatione tamen consideratur principaliter locus & ipsa res, licet secundariò persona. Et inter istas duas reseruationes, personalis reseruatio est dignior, licet aliquæ ex realibus reseruationibus sint fortiores, vt est illa. ca. 2. de præbend. libr. 6. & quædam aliæ. Et ista stant simul, quòd vna res dicatur fortior, altera etiam maioris comprehensionis, & quòd non sit dignior: vt patet in actionibus personalibus & realibus & in iudice ordinario & delegato. De quo per Ias. & Modern. in rubri. ff. de iurisd. omnium iudi. & in rub.
ff. de offic. eius. tradit latè Decius in rubr. de offic. deleg. C
In proposito igitur personalis reseruatio dicitur reali dignior, ratiõe dignitatis personæ quæ attrahit ad se aliam, iuxta. l. iustissimè. ff. de ædil. edict.

Modò ad propositum q. dico sic, quando familiaris cardinalis durãte familiaritate sua obtinet dignitaté primam post põtificalé in cathedrali, vel in collegiata, prout in illa Abbatia de Trusillos, de qua superius est dictum, tũc cõcurrũt duæ reseruationes in persona vnius, videlicet, personalis & realis. Tũc enim personalis tanquã principalis debet esse in cõsideratiõe, vt illa attrahat aliã tanquã accessoriã. Itaq; dispositio loqués de personali reseruatiõe, si vna cũ illa cõcurrit, realis sub illa dispositione cõprehédetur, maximè, quia hæc interpretatio tédit in fauoré Card. contra

conce

D concedentem, quòd admittitur, vt in decis. 97. in no. Hinc dicit Egid. in decis. 425. ꝙ si Papa concedit indultum Cardinali, ꝙ possit conferre beneficia reseruata, poterit conferre ea quæ sunt duplici reseruatione reseruata secundũ dominos, & sequitur Fel. in c. in nostra. in 6. corr. de rescr. & Mod. in tracta. reserua. in 3. q. ex quibus dictis prædicti Doct. voluerunt regulam 6. Cancellariæ, quæ officia cursorum & cubiculariorum reseruat, habere locum quando vnus & idem est cursor & cubicularius. Et ita procedunt ea quæ dixerunt Domini in illa causa. Sed quando concurrerent in vna persona, duæ reseruationes personales, vel duæ reales: tunc vtraq; est principalis de per se, & non veniunt sub dispositione loquente de vna reseruatione, &

E procedit secunda opi. Et tali casu præponderat potentior, quæ debet attẽdi in fauorem Pontificis cõferentis. Exemplum, si familiaris Cardinalis fieret familiaris Papæ, vel Protonotarius, collector, auditor, vel habet aliquod officium de contentis in regulis 4. & 6. quod datur principaliter propter personam. Tali casu reg. ista, quę loquitur de vna reseruatione personali, non comprehenderet aliam, vt tenuerunt sæpe Domini, & tenet expressè Fel. hîc. facit decis. 16. de præb. in antiquis. Et ita in vna Senescen. Prioratus, coram me, de mense Febru. M. D. XXXVIII. dictum fuit per Dominos. Et de hoc meminit hîc Glossator, licet dicat, ꝙ de anno 1485. fuit practicatum cõtrarium in vno Protonotario & scriptore, qui fuerat familiaris vnius Car-

F dinalis, & beneficia fuerunt reseruata Cardinali ratione consensus, iuxta dispositionem istius regulę. Sed dicit hoc fuisse causatum propter quandã constitutionẽ siue capitulum factũ in conclaui, tẽpore electionis domini Innoc. qua cessante tenendum esset contrarium. Sed hodie hanc dubitationem, quo ad beneficiũ reseruatũ, collatũ familiari ante familiaritatẽ, & quo ad reseruationẽ officiorum, regulæ Hadriani & Pauli, sustulerũt, quæ voluerunt Papã de talibus disponere posse. Sed quo ad capitulũ cõclauis, nescio an illud istis temporib. sicut tempore Alex. renouatum fuerit. Sed satis constat illud summos Põtifices nõ obseruare. Nã licet illa capitula facta in conclaui, per nouum Pontificem iurata fuerint: nihilominus sunt plures Doct. qui tenuerũt, ea summum Pontificem non ligare, vt

Anto.

Anto.de But.in c.1.de const.qui exemplum ponit in Gregorio XII. qui iurauerat quædam capitula in conclaui,& posteà contrarium fecit.Et idem de Paulo II. refert And. Sicul.in c.in præsentia. in 24. col.de proba. Et in c.1.in . col.nu.7.de iura.calū. Vbi dicit se consuluisse in fauorem eiusdem Papæ Pauli, ꝙ non teneretur talia capitula obseruare. Et illud consilium fuit tentum & obseruatum, & posteà missum Regi Franciæ,vt idem ibi refert.Licet de illis capitulis non obseruatis per Paulum conqueratur, & doleat Cardi.Papi.epistola 177.incip.Quid est hoc Paule? & contra illū inuehitur,& excandescit idem Card.epistola 419.incip. Egid. Et quanuis super hoc possint plura dici, quę tradunt Mod.in tract.iuramenti.& Deci.in consi.150. nihilominus, quia non faciunt ad propositum,omitto. A B

Circunscripta igitur tali constitutione conclauis, concludo reg.istā isto secundo casu non habere locum : quia concurrentibus in persona vnius duabus reseruationibus personalibus vel realibus potentior attenditur. Et in casu isto certum est,ꝙ ex istis duabus reseruationib.potentior est illa reseruatio, ratione officiorū, vel familiaritatis Papę,quàm familiaritatis Card.Quod ex eo patet,ꝙ omnes summi Pontifices incipiendo à Ioan.XXII.primo regularum conditore,semper de huiusmodi officialium reseruationibus in suis reg.mentionem fecerunt : de familiarium verò reseruatione,non omnes. Et adeò summis Pontific. officialiū reseruatio chara & peculiaris fuit,ꝙ nō cōtenti fuerunt solis reg.eorum beneficia & officia reseruare,nisi etiam super hoc plures extrauagantes publicarent, vt patet in extrauag.Pauli II.Ad Romani &c.& nouissimè hoc prouisum est per regul. Hadriani & Pauli. Super quibus multæ decisiones in contentione factæ reperiuntur. Et longè plures quæstiones illarum occasiones subrogatæ, quarum aliquas scribit Bartholomæus Belenzinus,quondam Rotæ auditor,in tract. de chari.subsid.in vltima parte.Et Gaspar de Perusio,& latiùs Mod.in trac.reseruationum.Itaque ex prædictis concluditur, ꝙ dicta officialium reseruatio tanquàm principalis & importās debet attendi quo ad hoc,vt Papa liberè absque consensu Cardinalis conferre possit.Regula igitur loquēs de vna reseruatione isto casu locum non habebit in alia.Sicut dicimus in dua- C

D bus seruitutibus, ꝙ vna remissa, alia in statu suo remanet, vt in c.ex tuarum.de auth.& vsu pal.& l.si domus.ff.de ser. vrb.pred.Et ita in specie,licet nō per prædicta motiua,tenuit Rota in familiaritate Papæ, & Cardinalis concurrentibus in personā vnius.Nam voluit illam Papæ debere attendi,adeò ꝙ non requiratur aliqua mētio familiaritatis Cardinalis,neq; illius consensus, tanquā ꝙ magis lumen obfuscet minus,iuxta c.volētes.de of.leg.& c. si omnia. 6. q.1.vt in terminis adnotauit D.Gul.Cassio.in suis Collec. decisio.Rotæ,decis.incip.Stante familiaritate,&c.vbi pro ista opi.aliquas rationes scribit, respondendo ad quędam contraria,quæ ibi videri poterunt postquā sunt impressæ. Est bene verum ꝙ adhuc illud motiuum, videlicet, ꝙ in E materia exorbitanti sub simplicibus mistum non cōprehendatur, validè obstat. Adeò ꝙ die 20. Nouemb. M. D. XXXVI.in vna Romana pecuniaria,coram R.D.Io.Paulo pendente,Domini mei concluserunt,illud dictum habere locum in regula,de nō appellando ante diffinitiuam sententiam. Nam illa regula ex quo loquitur in commissionibus,per quas causa appellationis cōmittitur, voluerunt nō habere locū in casu misto, videlicet in cōmissionibus, per quas non solùm causa appellationis, sed etiā negotij principalis cōmitteretur.Ratio fuit illa,quia ex quo regula est exorbitans à iure, & loquitur in vno casu simplici, non debet habere locum in misto, iuxta ca. statutum.de elect.li.6.iuncto c.licet canon.eo.tit.& aliis motiuis, quæ breuitatis causa non refero. Quæ quidem decis. potest in ratione sui adaptari ad præcedentia:tamen ex distinctionibus superiùs factis,facilè hoc obiectū tolli potest, sicut & aliæ plures quæstiones, quas signat hîc Glossator ex prædictis resolui poterunt,quas ne sim prolixior,omittā.

Illud tamen non est omittendum,ꝙ modernis temporibus ista difficultas pro maiori parte per modernos Pōtifices,maximè per Iulium & Hadrianum, & S.D N.Paulum III.in regulis suis sublata videtur,qui vltra alios plura ad regulas prædecessorum suorum addiderunt,

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, dicitur hîc, ꝙ in impetratione beneficij vacantis per obitum familiaris, nomen & titulus Cardin.eiusdē exprimendus est,aliàs gratia,&c. Quid

Quid si Cardinalis fuit absens tempore impetrationis de licentia Papæ, vel aliâs, an tali casu requiratur expresio nominis & tituli? A

SOLVTIO. Glossator hic tenet in duobus locis q sic, ex eo, quia dantur duo priuilegia Cardinali, scilicet, q exprimatur eius nomen & titulus. Item quòd habeatur eius consensus. vnde licet absentis Cardinalis cõsensus requirendus non videatur, debet tamen in literis de nomine & titulo eius mẽtio fieri, quia regula est iuris, q ex duobus, vno sublato, non censetur aliud remoueri: arg. l. si domus. de serui. vrb. pręd. c. ex tuarum. de auth. & vsu pal. Et ita dicit Glossator se in Palatio meminisse sententiatum. Et ista opinio mihi placet, quia eam sequitur Fely. in quibusdam apostillis ad regulam 7. suprà eo. qui dicit ita in Rota seruari. Et sic secundum istam opinionem hodie, quæ numeratur 4. Iulij M. D. XXXIX. iudicauit Rota in vna Macloui. Prioratus coram R. D. Raynaldo Petrutio. B

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, quid si Cardinalis fuerit absens à curia per duas dietas, venationis causa, vel aliâs: an sicut nominis expresio, ita requiratur tali casu eius consensus?

SOLVTIO. Glossator hîc in 2. fo. tenet q nõ: quod seruatur etiã in mediis annatis, de quib. non participant absentes, nisi eisdẽ concedat Papa, quod non libenter facit. Et ratio istius opi. est, quia iustum est, vt absentes nõ gaudeant isto priuilegio, ne sic Papa solus & sine consiliariis maneat: & adeò ista opi. videtur vera, q etiã si Cardinalis absens à Papa breue restitutoriũ obtineret, q collationes per obitum suorum familiariũ factæ absq; eius consensu non valeant, illud breue intelligeretur in casibus, in quibus requirebatur cõsensus Cardinalis, si præsens esset. Ita in vna calagurit. coram D. Iacobatio Ioan. Baptista de Senis quondam egregius aduocatus se obtinuisse retulit. C

Idẽ tamen Glossator hîc in fi. sui cõmenti se inuoluit, & propter literã mendosam videtur eius opi. turbari. Sed vt puto, videtur inclinare in contrariũ sententiã, videlicet, q habeat locum regula. Adde, q eandẽ opi. tenet Fely. licet etiam corruptè in apostillis 7. regulę, suprà eo. & assignat rationẽ: quia talis existens infra duas dietas censetur esse

D in curia,& habetur pro præsente, iuxta tex. in c.præsenti. de præbend. lib.6. quem etiam allegat Glossator hìc.

Sed aduertendum est, q̃ iste casus accidit tempore Pij, II.in persona Cardinalis Papiensis, cuius extant epistolæ illæ celebres, illorum temporũ historiam contexentes. Et post longas disputationes fuit tunc dictum, regulam non habere locum. Cuius conclusionis neq; ratio, neq; allegatio apud me extat, nisi quædam simplex memoria facti, quam reliquit mihi vir ille summus Lauren. Card. Sanctorum quatuor. Sed quia hæc simplex & nuda facti memoria fortaßis non omnium animos mouebit, altius igitur hæc materia repetenda erit, & in primis pro parte negatiua, videlicet, quòd non requiratur absentis Cardinalis E consensus, facit, quia regula ista loquitur in cõsensu præstando, quando Cardinalis in curia præsens fuerit: ergo debet intelligi de vera præsentia, non autem de illa quæ per interpretationem in certo casu speciali extensiuè fingitur, prout in d.c.præsenti. qui quidem tex. non procedit declaratiuè, sed extensiuè, cùm id non esset de iure antiquo, secundum Domi. ibi, in prin. in I.q. Nam in dicto casu ficto nõ possunt verificari verba regulæ, quæ de eo qui est in curia loquitur. l. quicquid astringendæ. ff. de verbo. obli. l.I.§. hæc verba. de neg. gest. quia verba in dubio debent intelligi de actu vero, nõ de ficto, vt notab. dicit Bar. in l.I.§. hoc interdictũ. per illum tex. ff. de fonte. Casus igitur dictę absentię qui ab ista regula excipitur, relinqui de-F bet, tanquam omissus sub dispositione iuris communis, iuxta vulg. l. commodißimè. de libe. & posthu. Secundum quam iuris dispositionem beneficia vacantia in curia per Papam liberè conferuntur. c.2. de pręb. li.6. Et hoc rationi & iuri cõsonat, vt ita restringatur regula ista, cùm sit contra regulas iuris, & sit odiosa, cùm per eam posset induci diuturnior vacatio, dum consensus Cardinalis procuratur, quia non ita de facili per quemcunq; potest haberi.

Prætereà videtur ex alio, q̃ dispositio d.c. pręsenti. non poßit ad istam materiam adaptari: quia est multũ illa ab ista diuersa. Nam ibi nõ fit reseruatio beneficiorũ vacantium per obitum personarũ ibi expressarum propter meritum vel fauoré earũ, quia sint præsentes in curia, sed solùm fit reseruatio propter fauoré principis reseruãtis. Ita dicit

dicit Ioan. Andr. in cap. 2. eodem tit. Vnde quantũ ad pon- A
tificem nihil interest, an personæ de quibus agitur in d.c. præsenti, sint verè præsentes, vel per fictionem, quia vtroque modo pontifex consequitur intentum suum. Sed bene interest pontificis, quo ad regulã istam, de qua præsentia debeat intelligi. Quia papa dat cardinalibus istud priuilegium regulæ, ex eo, quia secundum eorum officium assistunt papæ cõsulendo, & in arduis sedis Apostolicæ negotiis operosè agendo. cap. fundaméta. §. decet. de elect. lib. 6. Hinc est, quòd sine licentia recedere non possunt, cùm habeant alas ligatas, secundum Hostien. in cap. ecclesia vestra. el 2. de elect. Cùm ex eorum officio assumere debeãt pondus diei & æstus, sicut illi qui sunt vocati in partẽ solicitudinis, iuxta text. in ca. decreto. 2. quæst. 6. Et ob eã cau- B
sam meritò priuilegiis honorantur, secundùm Oldr. consi. 48. incip. ius commune. Apparet igitur esse contra naturã sui officij, si cardinalis de latere principis se vel paululum subtrahat. Cessat enim tunc causa priuilegij & fauoris, cùm nec tunc illustrantur comitatu lateris principis, cuius meritò cardinales assistentes eidem sunt cæteris chariores. l. 1. C. de præpo. labo. lib. 12. secundùm Bald. in rub. ff. de off. consu. & in ca. olim. de rescrip. Nam non ita æqualiter splẽdet, qui abest, sicut qui præsens est. secundum Bald. in l. cũ multa. C. de bonis quæ liber. quia inter absentes cardinales, etiam de licentia papæ, & præsentes longum est discrimen. Nam, vt dicit idem Bald. in cap. bonæ. el 1. de postul. præla. Cardinales residentes in curia æquiparantur stellis C
fixis, quę non mouẽtur nisi motu orbis, sicut & cardinales nõ mouẽtur nisi motu papæ. Sed cardinales legati, qui de licentia papę absentes sunt, æquiparãtur cõstellationibus, siue planetis, qui mouentur motu ꝓprio, nutu Dei, sicut & legati nutu papæ. Et ideo cardinalis præsens reputatur dignior absente, vt dicit Andr. Sicul. in consi. 57. in 5. col. nu. 11. lib. 1. Et latiùs hoc probat idem And. Sicu. in cõsi. 1. in 21. col. lib. 1. Hinc processit, quòd cardinales residentes in Romana curia excusantur à residentia suorum beneficiorum propter assistentiam papæ. Intelliguntur enim ex hoc singulis ecclesiis deseruire, vt dicitur in d. c. bonæ. & in cap. cùm dilectus. de clericis non resid?. Et ideo in cap. ex gestis. de cleri. nõ resid. ille cardinalis, de quo ibi text. loquitur,

D tur, priuatus fuit, quia non residebat in curia in titulo suo nec assistebat papæ, vt dicit Ioan. And. in addit. ad Specul. eod. titu. circa fin. & tenet Old. consil. 48. incip. ius commune. Itaque cùm dictũ ministerium non possunt impẽdere, vagantes amœnitatis gratià, cessat tunc fauoris prærogatiua: nec possunt dici esse in curia, vt regula exigit. Tenentur enim assistere, vt dicitur in dicto. §. decet. quod fieri nequit ab eo, qui à conspectu est remotus. Et licet per licentiã, quã fortassis cardinalis tũc discedens cõsequi potest, quo ad ordinarios fructus capellæ pro præsente haberi deberet: nihilominus ex quo dicta absentia est fauore proprio concessa, non autem vniuersalis ecclesiæ, cui famulari tenetur: iuxta cap. bonæ. de postul. prælat. non potest repu
E tari præsens, quo ad ea quæ speciali priuilegio dantur præsentibus, nisi specialiter concedatur, vt voluit Ioan. And. in cap. fin de consuetu. lib. 6. ita limitans dictum Archid. ibi. & sequitur Abb. in c. ex parte. de cler. non residentibus. in fi. Itaque fructum dictæ affectionis, siue beneuolentiæ, aut certè charitatis, absens nullo pacto prætendere poterit. Ista sunt quæ trutinanti calamo pro parte negatiua adduci possunt. Si quis tamen primam partem affirmatiuam tueri vellet, multa de facili dicere posset: quia materia est anceps, & patitur multas rimulas. In primis posset adducere illud, quod tradit Albe in tract. statu. parte 4. q. 8. vbi dicit, quòd ille qui corpore est in vno loco, animo tamẽ & mente est in alio, censetur ibi esse, vbi mentaliter, non vbi cor-
F poraliter existit. allegat inter alia. l. nihil. ff. de capti. Sed cardinalis absens, causa venationis, habuit animum redeũdi. Ergo existimandus est semper Romæ fuisse.

Accedit, quod dicitur in §. pauonum. instit. de rer. diuis. vbi dicitur, quòd animal quod nostrum est, etiam si natura ferum fuerit, nunquam tamen nostrum esse desinit, donec animum redeundi habuerit. Reuertendi autem animum nunquam quis amittere censetur, nisi postquàm reuertendi consuetudinem deseruerit. Ita dicitur ibi. Sed cardinalis, qui abfuit causa recreationis, non deseruit curiam, quia rediit. Igitur, &c. Et pro ista parte faciũt ea quę tradit Abb. in c. in nostra. in penult. & fi. col. de sepult.

Et in summa vltra prædicta, pro ista parte faciũt duodecim fundamenta, quæ quidem Moderni curiosi in simili quæstio

quæstione cumularũt in quibusdam allegationibus nouiter impressis, allega.20. quæ ibi videri possunt. Vbi dictus doct r consuluit pro quodam parafrenario cardinalis, qui absuerat animo redeundi. A

Postremò vltra prædicta, pro ista parte facit quia priuilegia istius regulæ concessa fuerunt cardinalibus propter tres rationes. Prima, vt honori eorum deferatur, vt refert Egidius decis.632. in princip. Secunda, propter onera, quæ subeunt in alendis familiaribus, iuxta decis. 16. de præben. in antiquis. Ac vt spes bene seruientium tali priuilegio sustineatur, vt Rom. dicit in consil.498. Tertia, vt assistant lateri papæ, vt superiùs dictum est. Vnde licet ista ratio assistentiæ ad tempus cesset, aliæ tamen rationes militant, in quibus potest istius regulæ dispositio sustineri, iuxta vulg. §. affinitatis. institu. de nupt. & tradit Ias. in l. cum filio. col. 23. ff. de leg. 1. in l. dedi. la prima. in primo notabili. ff. de condict. cau. dat. B

Tenendo tamen aliam partem, ad ista posset responderi. Primò ad adducta superiùs, quòd procedant secundum fictionem, quæ nõ habet locum in casu nostro, per ea quæ dicta fuerunt. Ad istud vltimum de. §. affinitatis. responderi potest ex traditis per Decium in cap. cum cessante. de appellat. quòd non procedant, quando causæ sunt connexæ: quia tali casu requiritur omnium concursus, vt tradunt Modern. in amplo tracta. præscript. fol. 17. in fin. & Iason in l. in testamento. col.12. C. qui testamen. fac. pos. & sic limitatur. d. §. affinitatis. Vel procedunt quando omnes rationes sunt à iure expressæ, vt dicit Lanzello. Decius in l. singularia. in 2. colum. ff. si cert. pet. Sed hîc nullæ prædictarum rationum sunt expressæ in regula. Igitur requiritur concursus omnium, cùm omnes sint finales tendentes ad idem. Vides ergo ex prædictis, quòd quælibet pars in disputationis congressu sustineri potest. Tamen illa opin. est communior, quòd quando cardinalis est longo tempore absens, vel pro negotiis multùm distat à curia, cõsensus eius requiri non debet. Ratio est, quia talis absens reputatur pro mortuo, vt not. docto. in c. præsentata. de testib. & Ioan. Andr. in cap. si cõtra de offic. deleg. lib.6. Imò etiã absentia modici temporis multũ de priuilegiis demit, per ea quæ dicit Ioan. de Platea in l. 2. C. vt dignit. ordo C

D ferue, vbi voluit, quòd maioris eſt honoris electio facta, præſente cancellario principis, quàm ſi mittatur ſibi ad domum. Ex qua lege vnum aliud inferunt ibi doct. quòd dignitas collata præſenti eſt honorabilior, & præfertur illi quæ cõfertur abſenti. Et propterea voluit gloſſa in rubric. ff. de offic. conſul & gloſſa in rubri. de officio proconſul. quòd conſul, qui eſt illuſtris, quando abeſt, non dicitur illuſtris, ſed ſpectabilis. Et ex iſtis poſſet etiam inferri ad curiales reſidentes in curia, qui ob eam cauſam plura conſequũtur priuilegia, vt latè ſcribit Bartholomæus Caſſaneus in catalogo Gloriæ mundi. in 6. parte. in 22. conſideratio-
E ne. cum ſequentibus. Secus, quando parum diſtat à curia, ilico reuerſurus, vt quãdo abeſt venationis cauſa. pro qua opi. faciunt ea quæ in præcedenti. q. dixi.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, ſi familiaris, mortuo ſuo cardinali ſe trãſfert ad alium cardinalem, & moritur, nũquid iſte ſecundus cardinalis debeat præſtare conſenſum, ex quo primus cardinalis eſt mortuus?

SOLVTIO. Gloſſator hîc in penult. colum. ponit quæſtionem, ſed inuolutè, Et ideo ſuper hoc diſtinguendi ſunt duo caſus.

F Primus eſt, circa beneficia acquiſita durante ſecunda familiaritate, & in iſtis non eſt dubium, quòd ſecũdus Card. debeat præſtare conſenſum, per text. hic. Et in hoc puto Gloſſatorem non dubitaſſe, licet obſcurè loquatur.

Secundus caſus eſt, circa beneficia acquiſita per familiarem, durante prima familiaritate cardinalis primi domini. Et in hoc eſt ſubdiſtinguendum, quòd aut cardinalis primus dominus viuit, & illius eſt requirendus conſenſus, vt hic dicit tex. Aut verò eſt mortuus, & iſta regula ſuper hoc nihil diſponit. Sed prima facie videtur dicendum diſpoſitionem talium beneficiorũ liberam ad papam pertinere, ex eo, quia per ceſſationem familiaritatis cardinalis papa in regula tertia, ſuprà eod. beneficia diſpoſitioni ſuæ reſeruat: ergo nihil debet in hoc facere ſecundus cardinalis, quia quod lex nõ dicit, nec nos dicere debemus, vulg. l. ait prætor. & iſta interpretatio tenenda eſt, in dubio tãquam fauorabilis, quia per eam reuertimur ad ius commune, de quo in cap. 2. de præbend. lib. 6. quod voluit beneficia vacantia

cantia in curia ad liberam papæ dispositionem pertinere. A
Et iste recursus ad ius commune reputatur fauorabilis, vt dicit gloss. magna in cap. 3. de præbend. lib. 6. cum vulg. de quibus per Moder. in l. si vnus. §. pactus. ff. de pact. & in cap. cum accessissent. de constit.

Et licet Gemi. in consil. 93. & Egidius relatus per Tho. Fastoli in decis. Rotæ in causa. 28. dubio 2. alias dubio 53. Et Nicol. Milis in verbo, reseruatio. §. vlt. voluerint huiusmodi reseruationẽ cessante familiaritate extingui. itaque dicta regula. 3. non videretur habere locum. Nihilominus cõtrarium est verum, videlicet quòd reseruatio semel causata propter familiaritatem, non extenguitur cessante familiaritate, vt dicit decis. 2. in titu. de præbend. in antiquioribus. Et est clara extrauag. Pauli secundi. titu. de præbend. B
incip. ad Rom. &c. de qua superius feci mentionem, quam miror præfatos doctores non vidisse, cùm iam edita fuisset. Illa igitur extrauagans, de qua etiam in regulis Cancellariæ sæpe fit innouatio, imponit finem huic quæstioni, quòd talis reseruatio non expiret, cessante familiaritate. Et ita in puncto conclusit tempore nostro Rota, vt refert Dominus Petr. And. Gammarus in tracta. legati. lib. 3. fol. 66. per plures rationes & dicta Doctorũ, quas breuitatis causa, & quia huc non pertinent, non refero. Sed redeundo ad quæstionem, nunquid quãdo familiaritas primi cardinalis cessat propter mortem primi cardinalis, si familiaris transit ad seruitium alterius cardinalis, est dubium, nunquid mortuo familiari iste secũdus cardinalis debeat con- C
sensum præstare, vt dixi. Videtur quòd non, per regulam 3. suprà eod. Sed si bene consideretur, illa regula non aperit quando primus cardinalis fuisset mortuus, sed loquitur indistinctè, & ideo debet declarari per istam regulam posteriorem, quæ clarè loquitur, quando familiaritas primi cardinalis non fuerat dissoluta per obitum cardinalis: argumen. l. sed & posteriores. ff. de legi. Et ideo non abs re Glossator hic se inuoluit, & allegat pro parte affirmatiua text. in c. 1. §. fin. ne se. vac. libr. 6. & text. regulæ hic in verbo, habebunt. Posteà in contrarium allegat. d. §. fi. Et subdit se credere in curia primam opinionem practicari propter Card. viuentes, qui per fas vel nefas volunt habere prærogatiuas. Hæc Glossator.

D Sed aduertendum est diligẽter. quòd Glossator hìc grauiter decipitur circa decisionẽ istius quęstionis. Nã omisso text. allegato per eum in d.c.1.ne se.vac.lib.6. qui non facit ad propositum, ex quo loquitur in requirẽdo consilio, de quo hìc non loquimur, sed de requirendo consensu. Inter quæ est magna differentia, prout dicit glossa ordinaria in verbo, consensus. in cap. si pro te. de rescript. lib.6. est considerandum, quòd etiam si prosupponimus illum text. in consensu habere locum, nihilominus illud procedit in materia in qua est expeditum, consensum requiri. Sed in casu istius quæst. illud est de quo dubitamus; si debeat secundi cardinalis consensus requiri. Et proculdubio si inspiciantur verba istius regulæ, debemus concludere quòd non: E quia regula requirit cõsensum cardinalis, quo ad beneficia, quæ durante familiaritate acquisiuit. Sed iste familiaris tempore familiaritatis secundi cardinalis nihil acquisiuit, sed tẽpore primi. Ergo regula non procedit hoc casu, quia cum limitatè loquatur circa beneficia acquisita tempore familiaritatis, limitata causa limitatũ effectũ producere debet. vulg. l. in agris. de acquir. re. do. Et illa qualitas acquisitionis durante familiaritate, debet adesse tempore quo præstatur consensus. Cùm igitur in casu isto non concurrant prædicta, concludendum est, collationẽ liberam prædictorum beneficiorum pertinere ad papã sine aliquo consensu istius secundi cardinalis. Imò quando verba regulæ non essent clara, ratio iuris hoc suadet: quia cùm regula F istà, vt sæpe dictum est, sit exorbitans à iure communi, impediens collationem liberam beneficiorum papæ sibi datam à iure, vt in cap.2. de præbend. lib.6 debet strictè interpretari. Cùm etiam grauet impetrantes hoc onere, & seruitute exigendi consensum, qui sæpe cum magna difficultate, vel nunquam haberi potest: quod etiam tendit in graue præiudicium ecclesiarum, quarum diuturna vacatio est periculosa, iuxta cap. ne pro defectu. de electione.

Confirmatur ista opinio, quia clarũ est huic regulæ locũ nõ esse, quãdo beneficia per familiarem post familiaritatem acquisita fuerũt, vt patet in text. & clariùs probatur in d. extrauag. Pauli, de qua in superioribus quæstionibus mentio facta fuit. Ergo eodẽ modo neq; habebit locũ regula in beneficiis acquisitis ante familiaritatẽ istius secũdi

card

cardinalis, cùm ſit eadem ratio: & tenet expreſsè Gaſpar A de Peruſio antiquus doctor, & Epiſcopus Frequentinus in Tract. reſeruationum. fol. 8. nuper à me typis dato.

Sed qui vellet primam opinionem defendere, de facili poſſet, quia pro illa opin. videtur facere in indiuiduo conſilium Pet. de Anch. 398. Vbi adparet, quòd Benedictus XIII. acceptauerat vnum abſentem in familiarem, qui ante familiaritatem beneficia acquiſiuerat, accidit, quòd eo mortuo, fuit dubitatũ nũquid eius beneficia fuerint reſeruata, & Petrus de Ancha. videtur ibi ſentire quòd ſic, ex eo, quia papa Benedictus ea tanquam reſeruata liberè contulit: & tamen illa beneficia non fuerant acquiſita durante familiaritate, ſed ante familiaritatem. Et licet Pet. de Anch. ibi teneat prouiſionem non valuiſſe, illo reſpectu quia receptio B familiaritatis non valuit: tamen à contrario ſenſu videtur ſentire, quòd ſi receptio tenuiſſet, prouiſio valeret. Pro qua opinione videtur eſſe text. in d. regu. 3. ſuprà eod. ſi rectè inſpiciatur. Vbi reſeruantur beneficia, quæ familiares continui cõmenſales obtinent, & in poſterum obtinebũt, &c. Pondera verb. Obtinent, quod denotat beneficia iam eſſe obtẽta tempore quo reſeruãtur. Nam eſt verbũ præſentis & præteriti. Itaque illa regula non dicit, quæ obtinuerint durante familiaritate, ſed quæ iam obtinẽt. Et ita reperio iſtam opinionem tenere per verba illius regulæ 3. quendã doctum & practicum modernũ Sabinen. in tract. reſerua. in 22. effectu. in verſi. ex eodem facto. cuius opuſculum ſub pulueribus & vmbris deliteſcens, præteritis diebus imprimendum tradidi. Tamẽ qui vellet aliam opinionem tueri, C ad conſilium Pet. de Anch. & ad dictum reg. poſſet reſpondere, videlicet negãdo Petrum de Anch. ex eo ibi tenuiſſe, collationem illam nõ valere, quia receptio nõ tenuit, quia hoc non aperit. Sed potuit ex alio capite moueri, ex eo, quia illa beneficia fuerũt ante familiaritatẽ obtenta: vnde cum clarè non adpareat de eius mẽte, non poteſt in eo fieri fundamentum, arg. L. duo ſunt Titij. ff. de teſta. tut. Et ad regulam tertiam poteſt dici, quòd illa verba dubia Obtinent, intelligenda ſunt, vt minus præiudicent iuri communi, videlicet, de obtentis durante familiaritate, præſertim cum iſta reg. vt dictũ eſt, à iure cõmuni exorbitet. Et quia per huiuſmodi reſeruationes & regulas totũ ferè ius cano.

D destrui videtur, vt dicit Decius in c.1.in 2. col. de elect. Et ideo in casu isto idem de beneficiis acquisitis ante familiaritatem, sicut de acquisitis pòst iudicare debemus, quia, vt dicit Bart.in l.singularia.in 4.col.versic.3. accidit.ff.si cert. pet.de his quæ fiunt ante vel post actum, idem est iudiciũ, vt in mirabili & notabili casu tradit Claudius Aquensis in rubr.ff.sol.matrimo.in 3.col. versi.addo, quòd etiam.cum concor.de quib.per Ias.in l.non solum.§. morte.in 4. col. num.13.ff. de ope.no. nunt. & in l.si mihi bona.§. iussu. in 4.colum.versicu.in 4.parte.ff.de acquir.hære.

Sed clarum est, beneficia acquisita post familiaritatem finitam, sub ista regula nõ includi, pari modo nec ea quæ fuerunt acquisita ante familiaritatem includi debere, cum E in vtrisque eadem sit ratio. Et ista omnia de plano procedunt, nisi in reseruatione de talibus beneficiis caueretur expressè, vel cardinales, prout solẽt, hæc per sua indulta à papa impetrarent. Quibus cessantibus, de iure videtur ista opinio æquior, quanuis vtraque se iustis rationibus tueatur, super quibus libenter viderem, quid Rota teneret.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, ponamus beneficia familiaris vnius cardinalis pertinere ad collationem alterius cardinalis, ratione ordinariæ iurisdictionis, an requiri debeat consensus?

SOLVTIO. Fely.hic in quibusdã breuissimis & mendosis apostillis tenet ꝙ nõ, quia iste casus est exceptus ab ista F regula: nullam tamen rationem allegat. Potest tamen iste casus terminari per dispositionẽ Hadriani VI. qui ex mẽte nonnullorum prædecessorũ suorũ istam regulã sic declarauit, quòd quando cardinalis ordinarius prouidet de beneficio vacante per obitum familiaris alicuius cardinalis, non habet locum ista regula. Si tamen beneficium vacaret in curia, & papa de illo prouideret, tũc bene in expeditiõe literarum requiritur consensus cardinalis ordinarij, si præsens sit in Rom.cu.aliàs nõ. Ita voluit Hadrianus, & sequuti sunt alij pontifices Moder. Et ita per istam regulam decisus fuit casus notab. in Rota de mense Iulio. 1539. coram R.P.D. Marcello Episcopo Marsicano in vna Cremonẽ. parochiali sancti Apollinaris, in qua Reuerendissimus cardinalis Simonetta habuerat consensum à Reuerẽdissimo

Cardina.Rauennaten.ordinario, quòd posset idem cardinalis Simonetta capere primum beneficiũ vacans in dicta diœcesi. Accidit, quòd vacauit dicta parochialis per obitum cuiusdam familiaris dicti cardinalis Rauennaten. Collatoris ordinarij.Cardinalis Simonetta acceptauit, & obtinuit sibi prouideri.Fuit illi oppositum, quòd prouisio non valebat, ex eo, quia in ea non erat consensus Cardinalis Reuennatensis. Replicabatur, quòd sufficiebat ille primus consensus præstitus de capiẽdo beneficia vacãtia. Triplicabatur, illũ cõsensum non extẽdere, nec sufficere quo ad istã regulã, sed ille cõsensus solùm respicere indultum ipsius Card.collatoris. Nã ex quo nulla expectatiua vel reseruatio poterat concedi in d.diœcesi Cremon. stante indulto cardinalis ordinarij, si quantũ ad indultum præstitit consensum, illi consensus nõ sufficit ad satisfaciendũ isti regulæ:arg.ca.ex tuarũ.de auto. & vsu pal.quia sunt diuersa impedimẽta.pro qua opin.faciunt quę dixi suprà.q.11.Breuiter fuit conclusum,per illam reg.non impedire cardinalem Simonettã beneficiũ acceptare posse, neque dari concursus cum indulto:quia clarũ,quòd si ipse idem Card. Rauennatẽ.ordinarius cõferret beneficium sui familiaris,sibi nõ obstaret regula ista : ergo nec pari modo, si ipse alteri consensit,obstabit,cùm regula indulto deseruiat, & famuletur.Sed quando collatio pertinet ad alium, ne inferatur præiudiciũ,debet ista reg. strictè intelligi: & tali casu possent intelligi verba adposita in gratia Card.Simonettæ, videlicet dũmodo nõ vacet beneficium per obitũ familiaris alicuius cardinalis viuentis: cuius consensus requirendus foret:nam talia verba intelligũtur de alio Cardi. quàm Rauenn.ordinarij collatoris, cuius consensum habebat. arg. eorum,quæ dixi in reg.de nõ tollẽd.iu. quæsi.in fi. primæ quæst. & hoc modo non infertur aliis præiudicium, iuxta text.in l.fi.§.licentiam.& quæ ibi notant Moder. C.de iure delib.In proposito igitur istius quæstionis dicendũ est, quòd ne alius ordinarius præiudicetur, tantùm fiet interpretatio hic de beneficiis pertinentibus ad dispositionem papæ,contra quem facienda est latior interpretatio:vt sæpe est dictum per rationem,quam ponit text.in c.quia circa.de priuileg.Non sic quando agitur de persona tertij.

In contrarium tamen facit, quia rationes finales istius

D regulæ, quæ fuerũt, vt honori cardinalium deferatur, & vt ſpes familiarium bene ſeruentium conſeruetur, & cardinalium onera libentius ſuſtineátur, ac, vt in locũ amici familiaris conſolationis vice alium ſubrogare poſsit, militant omnes iſto caſu. Ergo eadem debet eſſe iuris diſpoſitio.

Tamen tenenda eſt prima opinio. quam ita in curia ſeruari Moderni Sabinen. dicunt in tracta. reſeruationum, in 17. effectu. verſicu. ſextum eſt. Pro qua opinione mouentur iſta ratione, quia magis attendi debet facultas ordinaria illius cardinalis debentis conferre, quàm extraordinaria reſeruatio reſpectu familiaritatis: arg. l. eius militis. ff. de teſta. milit. Quia cauſa naturalis accidentali præfertur. l. 3. ff. de tutel. Faciunt pro iſta opin. quæ dicit Egid. deciſ. 13. circa fin. Et iſta pro hac opi. ſufficiant.
E

Eſt tamẽ aduertendum, quòd Iulius, Hadrianus, & Moderni pontifices, vt hoc dubium tollerent, in regulis ſuis iſtum caſum expreſſerunt, vt hodie videmus. Tenendum igitur eſt, quòd quando collatio pertinet ad cardinalem collatorem, non debet requiri conſenſus.

QVAESTIO VIGESIMA.

QVAERO, quid ſi ſede vacante, aliquis recipitur in familiarẽ alicuius Card. & antequam eligatur papa, moritur familiaris, nunquid habeat locũ regula?

SOLVTIO. Modern. Sabinen. in tract. reſerua. in 17. effectu, verſi. quartum eſt. iſtam quæſtionem in terminis ponunt, & dicunt, regulam iſtam nõ habere locum: ratio eſt, F quia ſede vacante omnes reg. Cancellariæ etiam reſeruantes beneficia familiarium, expirãt, & reuocatæ cenſentur. Remanent igitur illa beneficia ſub diſpoſitione iuris communis, vt videlicet nouus pontifex liberè de illis diſponere poſsit, tanquam de vacantibus in curia, ſine cardinalis conſenſu. Nec extrauag. Pauli hoc caſu obſtat, quia illa beneficia familiarium nõ reſeruat, ſed illa iam reſeruata ante obitum fuiſſe præſupponit. Itaque ſolæ regulæ cãcellariæ reſeruationem induxerunt, quæ vt dixi, per obitũ condentis ipſo facto extinctæ fuerunt. Et iſtam opin. tenet etiam Gloſſator (licet in alio caſu) ſuprà in regula ſecunda. Pro qua parte plures aduocati vrbis, tempore Leonis, in cauſa monaſterij Seducen. quæ tractabatur in conſiſtorio, conſuluerunt, vt Melchior de Baldaſsinis, aduocatus tunc celebris

bris refert in quodam suo latissimo consilio: & meminit A Reuerendissimus do. Lauren. Cardinalis Sanctorum Quatuor in libro quodam adnotationum suarum, fol. 4.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, ponamus quòd vnus familiaris cardinalis est canonicus in ecclesia non numerata, & moritur, nunquid sit locus regulæ?

SOLVTIO. Moderni Sabinen. in tract. reseruationum. in vltima charta, mouent quæstionem, & non resoluunt. Tamen ex verbis istius regulæ potest capi resolutio. Quia regula ista loquitur de beneficio vacante per obitum, & tamen talis canonicatus in ecclesia non numerata, non dicitur vacare, sed desinere, secundum Petr. de Anch. in c. si gratiosæ. in 2. col. versi. & per hoc. de rescrip. lib. 6. Nam in B ecclesia non numerata canonicatus, & præbenda moritur cum canonico, vt dicit Egid. in decis. 13. Et ideo dispositio loquens de vacanti, non habet locum in tali, vt tradit Lapus alleg. 14. in 7. conclus. & est glos. magna in c. fi. de concess. præbend. lib. 6. Quam sequitur Abb. in c. ex parte. in penult. col. versi. sed est quæstio. de concess. præbend. & in cap constitutus. 2. col versi. sed quæro. de rescrip. Bal. in c. Cumana. col. penult. versi. clausula. de elect. & alij plures, quos breuitatis causa non refero. Hinc infertur, quòd ex quo talis canonicatus per obitum possessoris non vacat, quòd capitulum non erit in mora eligēdi. Itaque non deuoluetur propter hoc electio canonicorū ad Episcopum, vt dicit Imol. in c. cum ecclesia Vulterana. in prin. de elect. C Et ita reperio, quòd est adnotatum in practica Cancel. fo. 84. in 2. col. & ibi alleg. Feder. in tract. permut. q. 33. & hoc idem expresse tenet Pauin. in tract. de offi. & potest. capituli, sede vacante. in 2. euidentiali. in antepenul. col. vers. & quòd ecclesia. Tamen licet ista ita de iure videantur: nihilominus in istis solet cardinalis consensus requiri.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, dictū est superiùs in alia quæstione, quòd absentis cardinalis consensus non est requirendus: quid si habet indultum, quòd absens omnibus priuilegiis præsentium, etiam istius regulæ gaudeat: nunquid tali casu poterit eius vicarius, quando cardinalis abest, in locis remotis præstare consensum?

D SOLVTIO. Ista quæstio potest resolui ex dictis per Archi.in c.Reatina.63.distinct. vbi dicit, ꝙ si de consuetudine sit, ꝙ debeat requiri consensus Regis, Comitis, vel Archiepiscopi ante electionem, & illi sint absentes, sufficit, ꝙ eorundem vicarius consensum præstet. Allegat Compostellanus in c.cùm terra. de electi. vbi refert sic obtinuisse in causa Cantuarien. Archiepiscopi, & canonicorum Roffensium. Et licet Roma.in singulari 693.incipiē. ex longæua, &c. teneat contrariū, cum quo simpliciter videtur trāsire Fely.in c. cùm omnes.in 4.col.de consti. Nihilominus opinio Archidiac. est communis, & eam sequitur Fely. sibi contrarius, in c.ex parte.in 4.col. de cōsti. Vbi latè respondet ad argumēta Rom. & idem Fely. transit etiam cum Ar
E chid.reprobato Rom.in c.auditis.in 9.col.de præscript.& Ias.in l.in prouinciali.§.si ego.in 4.col ff.de ope.no. nun. & Dec.in d.c.cùm omnes.in 2. lectura.col.3.nu.11. cum aliis concor. vt nouissimi apostillatores scribunt ad Rom. Et secundùm istam opinionem iterum iudicauit Rota in causa Valentina Archidiaco.de Xatiua, coram me, 4.Iulij. M.D.XXXIII. quæ omnia reducta ad casum nostrum, auferunt difficultatem, vt de se patet.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, quid si familiaris cardinalis defunctus non habeat aliqua beneficia, sed ius in re, vel ad beneficiū quod de facto alius possidebat, nunquid impetrās huiusmodi ius, debeat obseruare cōtenta in ista regu.

F SOLVTIO. Ista quæstio resoluitur ex verbis vltimis istius regulæ, ibi, Et in quibus, ipsa familiaritate durante, ius eis competierit. Et hoc non solùm habet locum in ista regula, sed in quibuscunque aliis reseruationibus, vt patet suprà in regula 3. quæ eundem modum loquendi seruat. Et ratio est, quia beneficium dicitur illius qui ius habet, licet alius de facto possideat, vt in c.si tibi absenti.de præb. lib.6. Et ob eam causam voluit quædam vltima decisio in antiquis, de rescript. quòd beneficium dicatur vacare per obitum illius, qui solam supplicationem habet, vt dixi in regula de non tollendo ius quæsitum.& faciunt ad prædicta, quæ notabiliter tradit Collecta.in c.constitutus.versi. sed quid de quæst. de concess. præbend.& Nicol. Milis in verbo, obtinere. qui notabiliter loquitur.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA. A

QVAERO, ponamus familiarem cardinalis eligi in Episcopum, & antequam confirmetur, mori in curia, dubitatur, an consensus pertineat ad cardinalem, iuxta formam illius regulæ?

SOLVTIO. Videtur dicendum, quòd sic, per ista verba posita in text. ibi (ius eis competierit) & per ea, quæ dicta sunt in proxima præcedenti q.

Tamen prædictis non obstantibus, contrarium videtur concludēdum ex eo, quia si electus moriatur, beneficium non dicitur vacare in curia, & per consequēs Episcopatus non erit reseruatus, & papa, vt de tali non poterit conferre, vt tenet decis. penul. in nouis. quę est nu. 492. & hoc idē tenet Philip. Fran. in c. quàm sit. §. 1. in prin. de elect libr. 6. Et ratio prædictorum est, quia per mortem electi, vacatio B de nouo non inducitur, sed illa vacatio durat, propter quā ille fuerat electus, vt tradit Collect. in c. ecclesia. in 2. col. vers. sed nūquid si celebrata. de sortileg. & in c. cùm in cunctis. versi. sed quid. de electio. Cùm igitur reg ista loquitur de vacāti, verba regulæ verificari non possunt in tali vacatione, & per cōsequens nec eius dispositio habebit locum.

Tenendo tamen primam opinionem, potest ad hoc responderi illud idem, quod dictum fuit de commenda supe riùs in 6. q. Et pro ista opi. vlterius facit, quia reg. tertia suprà eodem vtitur pinguioribus verbis, ex quib. iste casus posset comprehendi. Nam dicitur ibi, ꝙ reseruantur inter cætera quęcunq; beneficia quę familiares cardinaliū obtinent, & in posterū obtinebūt, & in quib. seu ad quę ius eis C competit, &c. Ista verba in quib. seu ad quę, cōprehendunt istum casum: quia negari non potest, ꝙ electus habeat ius ad rē, vel in re: & data ista reseruatione, subintrat prouisio papę, & per consequēs requiritur consensus cardinalis. Et pro ista expositione verborū reg. faciūt ea, quę scribit Bartho l. Belenz. quondā auditor Rotæ, in trac. de char. sub. q. 120. cū seq. Nisi defendēdo secundā opin. dicamus, ꝙ reg. ista quæ est posterior, noluit dare istā prærogatiuā cardinalibus de præstādo consensum, nisi in beneficiis, in quibus ius competierit familiari, & sic in quibus habent ius in re, non ad rem. Itaq; per istam reg. videtur restrictum istud priuilegium. Stant igitur ista simul, ꝙ papa cōferat bene-

D ficium vacans per obitum familiaris cardinalis, & q̄ cardinalis non præstet consensum, vt est in illis, in quibus familiaribus competit ius ad rem, quæ sunt reseruata per dictam regulam tertiam. tamen non per istam. quod nota.

Qui autē sunt modi per quos acquiri possit ius ad rē, vel in re, dixi latiùs sup. in reg. de nō tollendo ius quęsitū. q. 1.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

QVAERO, nunquid regula habeat locum in coadiutorio cum futura successione, quam habet ad beneficium quod possidet familiaris: nunquid in ea debet fieri mentio nominis & tituli cardin. &c.

SOLVTIO. Reuerēdissimus bonæ memorię d. Dominic. card. Iacobatius olim auditor Rotæ primarius, in qui-
E busdā apostillis per eū scriptis super reg. ista, dicit hoc dubium tēpore suo fuisse propositū in Rota, & tunc dictum fuisse per dominos, q̄ reg. non haberet locum, licet super hoc dubitasset, & nihil aliud super hoc dicit. Tamē si verba reg. ibi, vel ad quę ius cōpetit, &c. considerētur, iste casus includetur sub reg. quia tali casu obtinēs coadiutoriū, vel regressum, non tenetur mortuo familiari in suis literis seruare istā reg. ex eo, quia viuēte familiari fuit facta prouisio de vtriusque volūtate, & papæ prouisione. Vnde in tali casu reg. non habet locum. Et ita procedit decisio Rotæ.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

QVAERO, nunquid consensus, de quo hîc fit mentio, debeat in dubio de expresso intelligi, an verò
F sufficiat tacitus?

SOLVTIO. Iste casus potest decidi per decis. Rotæ. 15. tit. de offi. deleg. in no. & ex his quæ dixi superiùs q. 11. vbi videndum est. Ex quib. cōcludendum est, quòd debeat de consensu expresso intelligi. Ratio est, quia de illo debet per scripturam cardinalis fieri fides in Cancellaria, quando literæ expediuntur, vt dicam in q. 28. infrà eo. De tacito verò illa fides fieri non potest. Pro qua opinione faciunt quæ scribit Abb. in c. cura. de iure patr. & Cardi. in c. nobis. in 5. notabili, post Ioan. Andr. de iur. patro.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an cardinalis possit huic honori, quòd nomen eius in literis non exprimatur, nec eius consensus rę quiratur, renuntiare?

SOLVTIO. Egidius decisi.632. col. fin.videtur tenere A ꝙ non,cum hęc sit introducta in fauorem omnium cardinalium: arg.c.si diligenti.de foro compe.& hoc manifestè probatur ex procemio regulæ antiquę Gregorij.quam ibi in principio decisionis refert Egidius : cuius initium erat, Vt honori cardinaliũ deferatur,&c. quæ verba cõcernunt collegium omnium cardinaliũ: ergo illi honori per particulares renuntiari non potest,vt in dicto c.si diligenti.Facit,quod dicit notabiliter Inno.in c.accedentibus.de priuileg.quòd priuilegio honorabili ecclesię non possent omnes de ecclesia renuntiare,sequitur Abb.in ca. pro illorum.de præb.in cap.cum accesśissent.de constit.& ibi Moder.ita neque cardinales possent hoc inducere.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA. B

QVAERO,an consensus card.posśit interuenire pòst? SOLVTIO. Colligitur ex his, quæ Ias. ponit post alios in l.si quis mihi bona.§.iussum.de acquir.hęred.& latius Brunus in trac.formæ,in tit.de impleméto & obseruãtia formę,col.22.vbi distinguitur,an actus sit nullus,& tũc cõsensus ex interuallo non validat:an verò sit in suspenso,& tũc validat. Ex quorũ dictis super isto puncto magna posset disputatio cõponi. Nã plura etiã pro & contrà in simili quęstione scribit Rochus Curtius in tract.iur.pat.in vers.pro eo,ꝙ de diœcesani cõsensu,&c.in 4.quęst.

Sed omnibus dimisśis quo ad pręsentem q.cõcludo sic, quòd consensus cardinalis non requiritur de stylo curiæ tempore datę,& sic à principio:sed sufficit,quòd tempore C expeditionis literarum interueniat. Nam de cõsensu cardinalis non debet in literis,sicut in nomine & tit. ex quorum expresśione familiaritas colligitur, fieri mentio : sed sufficit,quòd de dicto consensu cardinalis per eius scripturam fiat in Cancellaria fides , & ita hodie practicatur. Et ista practica ordinaria ponitur in illo adprobato libro Prouinciali ecclesiarum (quem Moderni practicam Cancellariæ vocant) in rubrica de vacantibus reseruatis.versi. item quando confertur beneficium.fol.83.

QVAESTIO VIGESIMANONA.

QVAERO , quid si antequam cardinalis præstet consensum, secundus impetrat cum consensu cardinalis,deinde primus impetrans obtinet post secun-

D dam impetrationem consensum, nunquid prima, an secunda impetratio valeat?

SOLVTIO. Glossator hîc, col. fin. versi. sed vidi dubitari. ponit q. in terminis, sed in effectu nescit quid dicat. Et ideo dico sic, quia ex quo consensus cardinalis non requiritur tempore impetrationis, sed sufficit, quod de eo tempore expeditionis literarum fiat in cancellaria fides, vt dictum est in proxima superiori q. primus impetrãs nunquam est in mora, nisi quando bullas suas voluerit expedire, tunc enim sufficit, quòd fiat de consensu fides. Nec tex. in c. si pro te. hic allegatus per Glossatorẽ facit ad propositum: quia ille text. loquitur in gratia conditionali, & casus noster loquitur in gratia pura. Nam licet impetrans debeat

E habere cõsensum cardinalis, propter hoc à principio gratia non est nulla, neque est cõditionalis, sed est pura, licet resolubilis in euentum, quòd impetrans non habeat consensum, & tunc non in iudicio contendatur, & opponatur de ista regula. Magna igitur est differentia, an impetratio à principio sit conditionalis, vel pura: licet ex euentu resolubilis, vt notabiliter declarando text. in d. c. si pro te. distinguat Oldr. in consi. 285. incip. allegationes. col. fin. de quo text. latè disputat Ias. in repe. l. si is, qui pro emptore. numero 338. cum seq. ff. de vsucap.

QVAESTIO TRIGESIMA.

QVAERO, quid si cardinalis prouisioni factæ per papam nunquam voluit consentire, quid agendum impetranti?

F SOLVTIO. Colligitur ex his, quæ dicit Abb. in consi. 65. incip. quidam Raynetius. volum. 2. in 3. dubio. & in ca. nullus. de iure pat. vbi concludit, quod tali casu recurrendum sit ad superiorem, qui consensum præstabit, vel actum sine consensu expedire mandet. Pro quo plura ibi Moder. in apostillis, quæ tanquam nota omittam.

REGVLA DE ANNALI POSSESSORE

TEM, *idem dominus noster, vt improbi lites exquirentium motus reprimantur, voluit, statuit, & ordinauit, quòd quicunque beneficium ecclesiasticum, tunc per annum immediatè præcedentem, pacificè possessum, & quod certo modo vacare prætendit,*

tendit, deinceps impetrauerit: Nomen, gradum, & nobilitatem possessoris eiusdem, & quot annis illud ipse possedit, & specificam & determinatam, ex qua clarè constare poterit, quod nullum ipsi possessori in dicto beneficio ius competat, causam in huiusmodi impetratione exprimere, & infra sex menses ipsum possessorem ad iudicium euocari facere, causamque extunc desuper infra annum, vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiuè prosequi debeat & teneatur. Alioquin impetratio prædicta, & quæcunque inde secuta, nullius existat firmitatis. Et idem impetrans de damnis & interesse, possessorem prædictum, propterea contingentibus, ei satisfacere. Et si possessorem ipsum friuolè ac indebitè molestasse repertus extiterit, quinquaginta florenos auri persoluere Cameræ Apostolicæ sit astrictus. Nec alius quàm præmissæ vacationis modus, etiam per literas, si neutri, aut subrogationis, vel aliàs sibi quo ad hæc, vt huiusmodi beneficium ea vice consequi vel obtinere valeat, quomodolibet suffragetur illudque nullatenus in antea litigiosum propterea censeatur. A B

DIVISIO REGVLAE.

REGVLA ista de annali possessore, communi diuisione in duas partes principales diuidi solet. Nam prima pars regulæ reprimit motus non seruantis formã regulæ, quos tribus pœnis castigat: & sic ista prima pars requirit, ꝙ cuncta ritè procedant. Secunda verò pars, quæ C incipit ibi, Et si possessorem ipsum, &c. obseruationẽ formæ non concernit, sed rectitudinem impetrationis, & sic iustitiam: quam si possessor repertus fuerit nõ habere, tribus aliis & diuersis pœnis castigatur, quæ qualiter procedant & intelligantur, dicam inferius in vltimis quæstionibus. Sed propter ordinem procedendi secũdum verba regulæ, causa clarioris intellectus, ego regulam istam in quatuor partes principales distribuendã duxi. Prima pars, modum & formam impetrationis concernit. Secũda, tempus præfinit infra quod possessor ad iudicium trahi debet. Tertia, causam prosequi vsque ad sententiam præcipit. Quarta, pœnas non seruantibus regulam apponit. Secunda ibi, & infra sex menses, &c. Tertia ibi, causamque, &c. Quarta ibi, alioquin, &c. Rursus prima pars in quatuor alias particulas subdiuidi posset, prout quatuor diuersa re-

D quirit. In prima enim ibi, vt improbi causa finalis istius cōstitutionis ponitur. In secunda ibi, voluit, statuit, &c. qualitas possessionis, ac impetrationis genus ponitur. Tertia ibi, & quotannis, &c. circa expresionem annorum ipsius possessoris versatur. Quarta formam impetrationibus docet ibi, Et specificam, &c. Rursus quarta principalis pars in tot particulas, quot pœnas varias continet, vt ex se patet, subdiuiditur. Continet enim tres pœnas ab aliis tribus superius positis, diuersas.

Sequatur igitur modum diuisionis secundum ordinem literæ in discutiendis dubiis, vt cuilibet facile sit, perspecto textu, quæstionem, quam maluerit, inuenire. Sed non abs re erit, antequàm rem ipsam aggrediamur, pauca quę-
E dam prius de origine annalis præscriptionis istius regulæ præmittere.

PRAEFATIO ORIGINIS REGVLAE DE ANNALI.

ANNALIS igitur possessio, quæ virtute istius regulæ in beneficialibus maximū iuris effectum inducit, ortum habuit à pluribus iuribus de annali possessione loquētibus, allegatis per glossam in cap. plerunque. de rescript. & text. in §. si quis. versicu. fin. si de inuestit. int. do. & vasal. &c. quæ disponunt vasallum per annum posſidentem, sciente & non cōtradicente domino, inuestitum præsumi debere, adeò quòd ex tali possessione, sine titulo cō-
F tra dominum se defendere poterit, quē text. ad hoc alleg. Gemi. in consil. 14. in fin. colum. concord. text. in cap. 1. Titius. si de feud. defuncti conten. sit inter do. & agnat. in cap. 1. quo tempore miles. cum aliis iuribus ibi in gloss. allegatis. Quæ iura omnia cum in feudo loquantur, quod beneficium quoddam dicitur, gaudium capienti tribuens, vt dicit text. in cap. 1. §. in primis. in quib. caus. feu. amit. certè potuerunt dare causam, vt ad similitudinem illorum iurium de annali possessione, in materia feudali loquentium, ista regula constitueretur. Nam dispositio loquēs de feudis in beneficiis ecclesiasticis, trahitur & procedit, vt latè probat Decius in consilio. 76. Et latius dicam in regula de triennali quæstio. 4. & ex diffinitione beneficij ecclesiastici

ſiaſtici manifeſte apparet: quæ quidem diffinitio, eadem A
eſt cum illa feudali, vt ſcribit Abb.in c.1. in penult.not.de
commod.& in cap.ad audientiam. in vltimo notabili. de
pręſcript.& ſequuntur omnes poſt eundem Abb.in rub.de
reſcript.Et non ſolum in materia feudali,ſed etiam in pluribus locis iuris, annale tempus, plurimũ iuris fomentum habet,vt patet in cap.plerunque. de reſcript.& in §.ſi quis autem non implens.in authenti.de hæred.& falc.& in cap. ſi ſeruus.el 2.54.diſtin.& in cap.rurſus.cum ſeq.11.q.3.cum aliis concor.quæ pro annali præſcriptione Dynus & Moder.in ſuis tract.præſcriptionũ tradiderunt. Hinc eſt quòd mancipia dicuntur vetera,quæ poſt annum ſeruiunt: noua verò,quæ infra annum.l.fin.§.quotiens.ff.de public.Imol. in cap.fin.col.penul.de feud.Sicut etiam nuptiæ nouæ ap- B pellantur,quæ infra annum celebrantur, vt dicit Archid.in cap.1.35.quæſt.8. Et licet de iure communi paſsim, prout etiã in iſta regula,annalis poſſeſsio fauorabilis poſſeſſoribus ſit,Imperator tamẽ in l.1.C. de annal. except.vt odioſam,& difficultatibus plenam ſuſtulit,eam tantum quo ad res Italicas intactam dimittens.Sed ille caſus ad propoſitum noſtræ poſſeſsionis non pertinet, cum iſta nõ ſit proprie præſcriptio,ſed potius quædã exceptio: magis igitur conueniunt hic iura illa, quæ in materia feudorum ſuperius allegata ſunt. Ex quorũ ratione,vt creditur, Eugenius quartus,primus iſtius regulæ author, hanc regulam cõdidit. Illa tamen in multis diſcordat ab iſta moderna, & eſt magis copioſa in verbis: & propterea maiorem lucem, & C æquitatis argumentum præſtat iſti modernæ regulæ, vt in progreſſu operis apparebit.Cuius quidem Eugenianæ regulę,verba hic deſcribere volui,ne quid antiquitatis penitus ignoretur,quæ adnotabuntur,cum res ipſa poſtulabit. Vnum vero ſciendum eſt,quod licet prædeceſſores Eugenij in ſpecie regulam annalem non ediderint, Benedictus tamen decimuſtertius viſus fuit in quadam regula ſua, aliquid ad iſtam regulam pertinens,tetigiſſe. Nam in vna regula voluit, quòd ſi quis beneficiũ ſpecialiter reſeruatum impetrat, & illud per annum detentum fuerit † impetratio huiuſmodi, niſi in eadem detẽtione & tempore huiuſmodi mentio fiat,viribus nõ ſubſiſteret. Hoc autem cum verbis iſtius regulę in principio concordat.Et licet Eugenius

† Hæc eſt annalis exceptio, quę etiã proponitur in interdicto vti

terdicti vti possidetis, quod est ꝓhibitorium ad retinendam possessionem, nec pluris quã quãti ea res fuerit intra annũ, quo primùm ex periũdi potestas fuerit, agere ꝑmittit prætor. Causa autẽ huius interdicti ꝓponẽdi hęc est, quòd separata debet esse possessio à ꝓprietate. & hoc interdictũ de soli possessore scriptum est, vt quẽ potiorẽ ꝑtor in soli possessione habet, tueatur, si nec vi, nec clã, nec precariò possideat. l. ff. vti possid.

IOAN. MILL.

indistinctè regulã ediderit ea forma, qua inferius describitur, quæ parũ à nostra moderna, qua vtimur, differt. Tamen Nicolaus. v. primus omnium istam regulam, cum illis eisdem verbis, quibus nostra moderna scripta est, edidit. A qua successores omnes de verbo ad verbum trãscripserũt, excepto, quòd loco illorum verborum (causámque desuper infra annum prosequi debeat, &c. hic posita) ponuntur ibi hæc verba, causámque desuper infra cõuenientia (prout illius iudex habeat arbitrari) tempora, prosequi debeat & teneatur. Illa tamen Eugenij longè plura continet verba. De quibus Benedictus nullam mentionem fecit. Sed vt res ipsa oculis contempletur, verba regulæ Eugenij submitto: Item voluit, statuit, & ordinauit, quòd quicunque impetrauerit beneficium ab aliquo, per vnum annum pacificè possessum, in sua impetratione, possessorem, & illius gradum, nobilitatẽ, & quot annis possederit, causámque specificam & determinatam, ex qua clarè constiterit, possessori nullum ius competere, exprimere, & qui prius beneficia per alios sic possessa à sede apostolica impetrauerunt, etsi super hoc literæ apostolicæ nõdum emanarũt à die datæ præsentium, & qui deinceps similiter impetrabunt, à die impetrationis eiusdem computãdo, infra sex menses, cum possessore de iure experiri possessorem coram iudice competenti citari faciendo teneantur, causam extunc continuè prosequendo. Alioquin impetratio, & inde secuta, sint nulla. Ac impetrans de damnis & interesse satisfaciat possessori. Quanquam si per euentum litis compertum fuerit, impetrãtem friuolè, iniustè, & indebitè possessorem molestasse, idem impetrans cameræ Apostolicę in quinquaginta florenos auri, nullatenus remittẽdos, nihilominus cõdemnatus & obligatus, & ad beneficia huiusmodi obtinẽda inhabilis existat. Nec beneficium aliquod censeatur litigiosum, vel ex lite affectum, si actor infra annum à die datę commissionis desuper signatæ cõputandum, omnia iura sua nõ produxerit. Nec omnes termini in causa seruati fuerint, ipsóque beneficio per cessum vel decessum extra Romanam curiam vacante, ille, ad quẽ aliàs dispositio spectabit, de illo liberè disponere, seu apostolicus expectãs illud acceptarę posit, lite pendente huiusmodi non obstante. Hęc Eugenius. Reliquum ęst (quod ad reg

ad regulam istam pertinere videbatur) prærogatiuam de- A
scribere,& effectũ primi numeri,quem veteres monadem,
alij vnitatem appellauere. Verum cum de illius dignitate
& effectu diffuse satis disserant Iodocus Clitoueus in eo
libro,quem de mystica numerorũ ratione scripsit,& Gregorius Venetus in Harmonia mũdi.c.8.quinti toni & magister Bernardus de Bustis in secũda parte Rosarij, sermo. 34.in re friuola tempus conterere non curaui.

QVAESTIO PRIMA.

QVAERO, circa primam partem istius regulę,an verba ista regulæ, vt improbi, &c. inducant causam finalem illius dispositionis?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ sic, quia quæ dicuntur in procemio,causam finalem inducunt, iuxta vulg.tex. B
l.fi.ff.de hæred.instit.vt tradit Rom.in consilio 180. in antepenult.colum.& Alexand.consil.42.colum.5.lib.1.& cõsilio 55.in princip.eod. lib.cum concord.vt scribit Ias.in l. si pacto,quo pœnã.circa fin.C.de pact.Et ante ipsum Alexand consil.7.in 2.colum.lib.2. Et reassumit And.Sicul.in consil.10.colum.penult.in 1.volumi. Nam adeò potens est ratio procemij,quòd sicut corpus ab anima, ita dispositio ab ipsa ratione procemiali regulatur, vt dicit Ias.in l. qui quadringenta. colum.2.ff. ad Trebel. Iustificatur ista opinio ex natura,& vi dictę dictionis,vt,hic in principio procemij positæ. Nam illa dictio,vt,proprie causam finalẽ inducit, vt dicit gl'osſ.prima, per illum textum in clemen.2. de ætа & quali.Facit tex.in cap.vt animarum,& ibi dixi de C
constit.lib.6.Et ideo dixit Bald.in l.cum aliis.C.de secund. nup.quòd ista dictio,vt,denotat veritatem.Et ita istam regulam, in istis verbis procemij, videlicet, quòd causam finalem denotarẽt,quidam antiqui aduocati, tempore Calixti,in causa magni momenti tunc pendente ponderarũt. Et idem etiam domini mei moderni Auditores in causa Teruisina feudi, pendente coram R. D. Raynaldo Petrutio,de mense Nouembri. M.D.XXXV. considerarunt eandem dictionẽ positam in procemio priuilegij,de quo tunc disputabatur,& tenuerunt, quòd ex quo in principio dicti priuilegij Alexandri papæ sexti, in dicta causa producti, scripta erant ista verba, videlicet vt nuptui filias tradere posſis, &c. voluerunt domini illa priuilegij verba causam

D finalem inducere,ponderãdo dictionem,vt,quæ hoc importat,vt notat Card.Alexand.in cap.cum cessante.in primo notab.per illum textum de appel.Et propterea cessan te causa illius priuilegij,priuilegium extingui iudicatũ fuit. Quorum opinio suaderi potest,ex eo,quia in regula ista alia ratio reddi non potest,quàm illa proœmij,videlicet, vt improbi exquirentium lites motus reprimãtur,&c.Ergo habetur pro finali,iuxta tradita per Moder.Papin.in l. quanuis.C.de fideicom.post Bal.in l.quod vero.ff.de leg. cum sexcentis concord.cumulatis per Moder.in tracta.de statu.exclud.fœm.art.3.Itaq; per istam rationem dicemus, quòd licet in regula Eugenij,dicta verba proœmij nõ essent,nihilominus illa ratio pro expressa habetur,ex quo E alia reddi non potest.Et per hoc respõdetur ad dicta Bal. in consil.449.incip.ius naturale.in 2.colum.lib.3.& in l.1. in princip.C.de Iustin.cod.confir.quia dicta sua non procedunt,vbi à principio in cõstitutione considerati nõ potuit,nisi vnica tantum ratio,vt hìc.

Ex quibus verbis proœmij,vnum aliũ effectum singularem infero,deseruientem ad quæstiones inferius discutiendas.Quòd vbicunq; aliqua constitutio,siue lex,istis, vel similibus verbis proœmij vtitur,videlicet,vt improbi exquirentium lites motus reprimantur,&c.Et super hoc princeps terminũ,infra quem ille lites finiri debeant,constituat,prout in ista regula præfigitur,ex hoc apertè colligetur,legem illam vtilitatem publicam concernere,quam F eius verba priuatum commodum præ se ferant.Ita colligitur ex dictis Bal.in l.1.in 5.notab.C.de nouo cod.compo. & in l.1.de fur.& tenet Alexand.in consil.190.mature.ff.in penult.colum.lib.2.& consil.171.visis.colum 3.versicu.fortificantur prædicta.lib.7. Nam clari iuris est, extinctionem litium ad conseruationẽ cõgregationis humanę pertinere:sicut econtrario,litium introductio,criminum occasionem,& reipublicæ detrimenta præbere:notum est,vt exorditur notab.text.in clemẽ.dudum.de sepul.& habetur in l.si quis ingenuũ.§.in ciuilib.ff de capti.& sequitur Per. de Anch.in rep.regulæ possessor.colum.3.de reg.iur.lib.6. & pulchram super hoc constitutionẽ Martinus 5.in cõcil. Basilien.tit.de causis, edidit.Nihil enim magis reipublicæ conuenit quàm lites dirimere,contentiones sopire ac diminuere,

minuere,vt tradit Bart.in l.hæc igitur.C.de nouo cod.fac. A quod ex pœna,quæ in ista regula cameræ apost.applicanda imponitur,manifestum redditur.

Sed considerandum videtur super hoc,quia licet verum sit,litium extinctionem ad reip.commodũ pertinere:ista tamen regula principaliter in omnibus publicam vtilitatẽ non continet,sed aliquando priuatum interesse cõcernit. Nam præter pœnas L.florenorum,extinctionis litis,& priuationis gratiæ,quæ reipublicæ vtilitatem respiciunt,aliæ pœnæ,quæ hîc disponuntur,priuatum commodum cõcernunt,vt ex text.apparet.Itaque ex hoc notari potest,quòd vna,& eadem constitutio principaliter commodum publicum,& principaliter priuatum continere potest,quod etiã in vlt.quæst.istius regu.declarabo. B

Et ex eisdem verbis prooemij,vnum aliud à cõtrario sensu notandum erit,quòd argumenti genus de iure validum est,vt in vulg.l.1.ff.de offic.eius.quod vbi motus primus impetrantis in effectu improbus nõ est,sed bono iure suffultus,regula ista nõ ligetur,quæ vt apparet facta videtur, vt temerarij & iniusti litigantium motus castigentur,qua cessante ratione,dispositio locum habere non videtur.l. adigere. §. quanuis.ff.de iure patr.& l.generaliter. C. de episcopis & cle.Quod si verum esset,dispositio istius regulę multum restringeretur.Tamen dubito,an hoc subsistat, ex eo,quia licet impetrans beneficium possessoris annalis,non improbo motu,sed iusta intentione & probabili credulitate hoc faciat:regula tamen ista contrariũ arguit, C & malitiæ præsumptionem inducit,quæ ante dilui nõ potest,quàm per euentum litis cõstiterit impetrantẽ,ipsum, bonam causam,& legitimum ius fouere.Interim tamen, quòd ius illius exceptione elidi potest,in dubio litigator improbus æstimabitur.Nam ius bonum dici non potest, cui exceptio obstat,vt probat Decius in consi.102.in 1.col. & consi.104.colũ.2.& ante ipsum Andr.Sicul.in cap.Ioan. in 13.colum.de testa.Et hoc in beneficialibus sine dubio procedit,propter signaturã papæ,quæ,pendẽte lite,semper aliquid noui affert,propter quod dicimus,dubiũ esse euentum litis,vt in l.quod debetur.ff.de pecul.Ex effectu igitur metietur impetrantem bonam , vel iniquam causam,vel ius bonum fouisse,iuxta l.sed an vltro.§.fin.ff.de

D nego.gest.Interim verò, dum hæc discutiuntur, impetrans quantumcunq; iustus, istius regulæ formam seruare debet, vt singulariter notat Bal.in cap.1.in vlt.no.vt lite pendente.aliàs ex eius omissione male de illo præsumetur, quod inductū est propter odium, quod ex huiusmodi impetrationibus de beneficiis possessorum viuentium factis, resultat:contra quas impetrationes vna alia regula specialis facta fuit, suprà ordine 20.contra impetrantes beneficia viuentium possessorum.

Et causa odij & sinistræ præsumptionis cōtra tales impetrantes in hoc consistit: quia impetrans beneficium annalis possessoris viuentis, ad hoc tendit, vt ipsum possessorem annalem iniustum reddat, & vt intrusum & impro-
E bum occupatorem arguat, & loco deiiciat, ac beneficio priuet: quod impetrans, vacare, & de facto sine titu. occupari, à possessore annali in sua imprecatione prætendit. Hoc enim à iure odiosum reputatur, & tāquam in se continens quādam speciem illaudabilis & inhumanæ accusationis à sacris canonibus reprobatur. Et ideo nō immeritò huiusmodi genus impetrationis, ac motæ litis inuidiæ causa fieri præsumitur, vt dicit text.in cap.si omnia.6.q.1. Vnde non ab re tales impetrantes à lege damnantur, quia materiam ac fomentum criminibus dare videntur, vt dicitur in l.properandum.in princip.C.de iudiciis.quod multum reprehenditur in cap.si quis episcopus.2.quæst.7.Nō mirum igitur, si talis impetrans in dubio iniustus præsumi
F debeat, licet contingere possit, illum sanam habere mentem, & bonum ius prosequi, ac iustam litigādi causam fouere. Et ob eam causam non sine matura consideratione inualuit stylus hodiernus in Rota, quòd quando huiusmodi impetrantes condemnantur, ponuntur communiter in sententia hæc verba, iniustè, temerè, & de facto molestantes, &c. Et dicta verba ad istum etiam effectum ponuntur, ne taliter impetrantes ab expensis excusentur, cum aliàs prædictis verbis deficientibus possent iustam causam litigandi prætendere, & sic ab expensis excusari, iuxta ea, quæ dicuntur in l.properandum.§.sinautem alterutra.C.de iudi.quam iustam causam prætendere non possunt data illorum verborum expressione.quod quidem sanctissimum Rotæ institutum non solùm ob prædictam rationem odij,

sed

ſed etiam ne lites ex litibus oriãtur introductum videtur: A facile enim ſi verba illa in ſententia expreſſa non eſſent,cõ tingere poſſet,quòd iuſta cauſa litigandi diſcuteretur in iudicio ad effectum excuſationis expenſarum,quæ poſſet omiſſo negotio principali,diſputando trahi per tres ſententias,& ſic lis fieri immortalis,in graue partium præiudicium & diſpendium. Vt igitur occaſio litis procreandæ tollatur,Rota apponit prædicta verba,temerè, & de facto,&c.in ſuis ſententiis,ſuper quibus fundetur condemnatio expenſarum,ad quas ſemper ſolet Rota ſuccumbentes condemnare,niſi condemnatus fortè primam ſententiam pro ſe obtineret,quia tali caſu non fit condẽnatio in expenſis,ſed compẽſantur:quia per illam ſententiam videtur quodammodo tolli ſuſpicio calumniæ,quæ ex impetratione reſultabat,vt dicit quædam deciſio.2 5 1.in not.& B Peruſ.in cap.quoniam cõtra.in verb.expenſis.colum.3.de probat.quod eſt verum,niſi illa prima ſententia ex eiſdem actis reuocaretur:tunc enim compenſatio non fit:ſecus ſi ex nouiter productis reuocetur:quia talis præſumptio calumniæ ceſſat,& tũc apponi nõ debent in ſentẽtia illa verba,temerè,& de facto,quia conſtat per primã ſententiam non temerè litigaſſe quando ex eiſdẽ actis nõ reuocatur.

Et iſta omnia magis de ſtylo,quàm de iure,ne occaſione modicarum expenſarũ ingentes ſuſcitẽtur lites,vt aliâs factum fuiſſe tempore ſuo,ſuper contentione gallinacei pulli refert Signorell.de Homod.in conſi.167.incip.In curia Barani,&c.Quod etiam tempore meo in vna Calaguritana vſus feretri,nullius momenti,magnis tamẽ impenſis ſepius diſputata accidit.Et in alia Cęſar Auguſt.profeſſionis coram D.Io.Clerici,ſeruari videmus. C

Redeundo igitur vnde digreſsi ſumus,dum quæritur, nunquid regula propter verba procemij cõprehendat illum,qui in veritate fouet iuſtã cauſam litigandi,ſi nõ ſeruat regulam,dicendũ eſt,quòd ſic.Nam ſi non deſiſtit,vel præſumptio contra eum militans,non tollatur per ſententiam in eius fauorem latã,præſumptio ſemper contra eum capietur,quòd calumnioſè egerit,& hoc propter ſtylum, qui ita interpretatur regulam:de iure tamen ſtricto,attentis verbis procemij,quæ,vt dixi,cauſam finalem inducunt, poſſe teneri contrarium.Sed tenẽdo ſtylum Rotæ ad mo-

D tiuum superius factum de ratione procemiali responderi
potest, videlicet, quòd illud dictum procedit, quando ratio
procemij cuilibet casui posito in regula conueniret: tunc
enim bene denotat causam finalẽ, secus si ratio procemia-
lis non est generalis omni casui: ita dicit Bald. in l. vnica. in
princ. ff. de orig. iur. quod dicit esse notandum, Andr. Sicul.
in proœ. clem. in princ. & sequitur Ias. qui etiam ita limitat
d. l. fin. in consil. 1. col. antepen. lib. 1. Vel tenendo vtranque
opin. potest distingui, secundum quod distinguit Socin. in
l. demonstratio falsa. §. quod autem. 3. colum. ff. de condi. &
demon. vt ibi per eum.

Non obstat dictio, vt, posita in isto procemio, superius
ponderata: quia illa vario modo exponitur, vt tradit Albe-
E ricus in Dictionario suo: & quod vario modo exponitur,
eius veritas ignoratur, vt dicit Bartol. in l. in ambiguo. ff. de
reb. dub. Sufficit enim, quòd aliquando dictio, vt, non de-
notat causam finalem, sed impulsiuam, vt colligitur ex al-
legatis per Fely. in ca. cum Ioan. in 2. colum. de fi. instru. Et
expresse tenet hoc Egid. decis. 632. Vbi dicit, quòd verba
procemij posita in regula Gregorij XI. videlicet, vt honori
cardinalium deferatur, non inducunt causam finalem, sed
impulsiuam. Et ista omnia de plano procedunt, loquendo
in terminis iuris communis. Sed si loquimur habito respe-
ctu ad istam regulam, res non transit sine dubio propter
contrarietatem, quæ resultat ex verbis regulæ. Nam si re
ipsa in impetrante cessat improbitas, dispositio regulæ per
F iam dicta cessare debet. Et tamen licet hoc innuatur ex re-
gula, ex eadem tamen apparet contrarium, cum appellet
impetrãtem beneficium annalis possessoris, improbum li-
tes exquirentem. Vt igitur omnia ista ex integro resoluan-
tur, subiicio sequentem quæstionem.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, nunquid eo ipso, quòd quis impetrat bene
ficium annalis possessoris, & eum ad iudiciũ trahit,
dicatur improbus, vel iniustus litigator?

SOLVTIO. Tex. hic videtur innuere, quòd sic, dũ lites
exquirẽtem appellat improbũ. Et tamen lis dicitur per im-
petrationem & citationem inde factam. §. fi. instit. de pœn.
teme. liti. Et in hoc ista regula videtur habere cõcursum iu-
ris diuini, vt patet Prouerb. 16. & 17. cap. vbi huiusmodi ho-
mines

mines lites exquirentes, peruersi etiam appellantur. Nam, A
vt inquit diuus Paulus ad Timoth.c.2.seruos Dei nõ oporter litigare.pro quo est tex.in c.sicut.2.q.7. Et lex ciuilis etiam hoc improbat, dum dicit: Interest nostra litibus nõ vexari, vt in l.minoribus. 25.annis. ff. de minoribus. refert Corn.consil.283.incip.pars dicti.in penul.& fi.colũ. lib.4. & ante ipsum Specul.titu.de homic.§.illud autem. Et propter istam causam, prohibitũ est, ab interlocutoria sententia appellari, vt videlicet litibus finis imponatur, secundum Bald.in l.apertissimi.in 5.notabili per illum tex. C.de iudi. & de hoc est expressa regula cancellariæ edita inferius nume.35.quæ hoc disponit. quæ propter prædictam causam, vt finis litibus imponatur, illud statuit vt apparet in eius procemio: quæ ratio adeo est potens, ꝙ per eam Rota vo- B
luit in vna Roma.pecuniaria coram R. D. Ioan. Paulo die 15.Nouemb.1536.pro Francisco Flores contra And.de Nouaria, ꝙ illi regulæ de non appellãdo à mera interlocutoria non posset per partes renuntiari ponderando dictã rationem procemij, quæ concernit vtilitatem publicam principaliter, iuxta dictum Bart.in l.properandum in princ. C. de iudic. Faciunt ea quæ ex hoc infert Bal.in l.qui se patris. col.fin.C.vnde lib.c.quem ibi commẽdant Alex.& Moder. & in notabili.q.consuluit Socin. consil.4.visis actis ad fin. lib.1. Et adeo litium execratio honestam causam continet, quod dicit Ang.in quodam suo sermone, nil ita simile esse actibus dæmonum, quàm litigare, in qua re multa cumulat Bernard.de Bustis in 1.parte Rosarij, sermone 9.Inde eue- C
nit, ꝙ litigantes mali appellãtur, ex quo boni viri lites execrantur, vt dicit Ias.in l.filio pater.in 1.notabili. ff.de leg.1. & tradit Corn.in consil.283.col.penul.lib. 4. Vnde meritò in l.item si res.in fin.ff.de alie.iud.mu. cau.fa.laudatur verecunda cogitatio eius qui lites execratur. Nec nõ ab re dictum fuit, Matthęi 5.c.Si quis voluerit tuam tunicã tollere, & iudicio tecum cõtẽdere, dimitte ei & palliũ. Et trãssumptiuè habetur in c.1.14.q.1.& in c.suscepimus.de homicid. & tradit Floria. in l.fina.in fi.ff.famil.ercis.satis enim quis lucratur, si discedat à lite vt dicit Abb.in ca.quintauallis.de iureiur. Nam melius est pati modicũ, quàm intrare litiũ certamina, vt dicit idem Abb.in ca.1.de appel. Nam huiusmodi litigiosos fugiendos esse tãquam pestem, admonet text.

D in cap.negotiatorem.87.dist.Et adeò sacri canones huiusmodi homines execrãtur,quòd eorũ ordinatio ad sacros prohibetur,vt in §.eccc.46.distinct.Nec litigiosi in testes, vel accusatores admittuntur,vt dicit Andr.Sic.in consi.32. lib.4.Quinimò timore litis, & in eius execrationem,vt ita loquar,inductum est,quòd Imperator hæres esse in testamento prohibetur,vt dicit text.in l.penult.ff.de hære.insti.Hinc est,quòd propter euitandas lites,sæpe non concedenda conceduntur,vt tradit Fely.in ca.in nostra.in 36. corro.in 4.col.de rescrip.Interest enim reipublicæ,vt lites expediantur,& de medio auferantur,vt not.Bald.in l.fratris.C.de transact.Nã ob eam causam inductum est,quòd transactio,per quam à lite receditur,non rescindetur prętextu enormis læsionis,vt tradit Alexan.in consi 42.col.4.
E lib.1.quia magnum commodum consequitur,qui à lite recedit,vt in l.Lucius.§.fin.ff.ad Trebel.cum concor.vt scribit Dec.in consil.216.in 2.colum.Et ideo indebitum solutum per transactionem nõ repetitur.l.in summa ff.de cõdict.indeb.& l.2.C.de transact.Et prætextu instrumentorum nouiter repertorum transactio nõ rescinditur,quantacunq; fuerit læsio.l.sub prætextu.C.de transact.Et quanuis in beneficialibus pacta fieri non debeant,& tanquam illicita reprobentur,vt in ca.fina.de pact.& traditur toto titulo de simon.vbi tamen facta sunt vt à lite recedatur, pacta illa tolerantur,& Rota mandat seruari. Prout hoc anno in vna Toletana de Iunquera coram me præcepit.d.
F Hieronymo de Biuero,qui contrauenerat concordiæ factæ inter ipsum & Ioan.de Tauera.Et sic videmus quòd si aliquid detur ratione impensarum,vt fiat concordia,& recedatur à lite,non dicitur simoniacum, vt innuit Collect. in ca.forus de verbo.significa.sequitur Hieron.Paulus antiquus literarum apostolicarum vicecorrector,in *lib.*practicæ cancellariæ fo.71.in 2.colum.& eodem modo videmus,quòd licet pensiones impositæ per inferiores à papa,non sint perpetuæ nec transeant ad successores,vt dixi in regula de non iudicando secũdum for.supplic.quæst. fina.in notabilibus signaturæ.vbi tamen ordinarius pensionem imponeret causa concordiæ,vt à lite recedatur, transiret pensio ad successores,vt tradit Hostien.in capit. nisi.de præben.Et ad istam materiam extinguendarum litium,

tium,faciunt ea quæ dicam in quadam.q.in regula de trie- A
nali.& quæ tradit Petr.de Anch.in regula, possessor,de regu.iur.lib.6.col.3.facit l.singulis.ff.de except.rei iudi.quam ad hoc notat Andr.Sicul.in c.cum dilecta.num 143.de rescrip.cum concor.vt per Alexand.in l.Seius. colum.4.ff.ad leg. Falcid. Et pro ista parte etiam accedunt, quæ scribunt Abb.post Hostien.in c. sicut.el.3. de iureiur. Vbi per plura iura eadem ratione probant,bellum in dubio semper præsumi iniustum,prout idem de lite concludit Andr. Sicul. & Barba.in consi.7.lib.2. Nam vtrobiq; eadem ratio videtur.

In contrarium tamen , & contra prædicta facit text.in l. illud.in prin.ff.de pet.hęred.vbi dicitur,quòd nemo debet ius suum indiscussum relinquere.Et sic text.videtur litigantibus fauere,imò eos sub pœna ad litem prosequendā im- B
pellere,cum ius suū,propter timorem litis deserētes, vt segnes,desidiosi,& negligentes homines accusentur:contra quos,vt videmus,vsucapio introducta est. vt in l.1.ff.de vsu cap.& in §.1.instit.eo.titu.Itaque leges castigāt,& puniunt ius suum in iudicio non prosequentes. Et ideò dicitur in l. iniuriarum.ff.de iniuriis. suo iure vtentes, nemini iniuriam facere.Nec immeritò in ca.prælatis.de homicid.lib. 6.clericis facultas conceditur repetendi res suas à latronibus. Nam legimus Sanctū Thom.Cantuariēsem Archiepiscopum pro defensione causæ ecclesiæ suæ occubuisse, vt traditur in capitul. sicut dignum.de homi. Non enim prohibitum est,bono & iusto viro,ex causa litigare vt not.Bald. in cap 1.in fin.per illum text.vt lite penden. Et non præsu- C
mitur improbus litigator , qui ex causa etiam post sententiam in lite perdurat,vt not. Old in consil.183.quia spes victoriæ iusta videtur,vt Bald.tradit in l.fin.in tertia colum. C.de edic. di. Hadr.tol.Improbus ergo litigator in regul. ista intelligetur, vel is , qui per totam ætatem lites agit, vt dictum est , vel qui aliquam iniustitiæ suspicionem ex lite contrahit , vel qui ex euentu litis , vt iniustus & improbus fuerit declaratus,vt dicit hic text. regulæ circa fi. Et secundum hoc verba istius prooemij causam finalem inducerēt, iuxta vulga l.fina.superius allegatam.cum concor.quæ tradit Rom.consil.18.in antepenul.colum.& Alexand.consil. 42.colum.5.volu.1.Sed intelligendum est,iuxta ea,quæ diximus in præcedentibus.

D Vt tamen iſta tota materia, & eius contraria reſoluãtur, diſtinguo duos caſus principales. Primus caſus eſt de iure communi. Secũdus eſt, quo ad effectum iſtius regulæ. Primo caſu litigans non ilico præſumitur calumnioſus, niſi fuerit continuus & inueteratus litigator. Ita diſtingui debent, quæ dicta ſunt ſuperius, & quæ tradit Andr. Sicul. in conſil. 7. col. 11. lib. 2. & conſi. 31. incip. omnia quęcunque. in 2. col. lib. 4. & in clem. 1. de re iud. Vbi tamen quia ſemel, aut bis cauſa repetendi, aut defendẽdi res ſuas ius ſuũ in iudicio proſequitur, iudicio meo non dicetur litigioſus. Sicut neque mercator dicitur, qui ſemel vel bis mercatur, niſi continuè hoc faciat, vt tradit Domin. in c. 1. de cle. non reſi. lib. 6. Secundo principali caſu, videlicet loquendo in termi-
E nis iſtius regulæ, non omnis, qui impetrat in terminis regulæ, poteſt dici improbus aut calũnioſus litigator: ſed ita demũ, ſi per euentũ litis per iudicem repertus fuerit iniuſtam impetrationem, vel cauſam feciſſe, vel fouiſſe, vt dicitur hic in text. regulæ, ibi, Et ſi poſſeſſorem ipſum, &c. Sed antequam hoc per ſententiam ſit repertum, impetrans nõ dicetur improbus, dicitur tamẽ iniuſtus ſi regulam nõ obſeruat. Quod patet, quia punitur: & tamen ſi iuſtus fuiſſet non puniretur. Quia iuſtus & bonus nõ incidit in legẽ, neque eius pœna debet teneri, vt dicitur in ca. licet. de reg. & gl. in l. ex his. ff. de legibus. Qua autẽ pœna punietur vnus & alter, id eſt, tam primus, quàm ſecundus litigator, dicemus inferius in vltima parte regulæ. In dubio tamen impe-
F trãs beneficiũ poſſeſſum per annũ, præſumetur iniuſtus, licet illa pręſumptio non ſufficiat, quo ad hoc, vt puniri poſſit pœna cõtẽta in ſecũda parte regulæ, niſi, vt dixi, per euẽtũ litis iudici cõſtiterit eſſe talẽ. Et hoc eſt, quod dicunt illa verba poſita hic in ſecunda parte regulæ, videlicet, Et ſi poſſeſſorẽ ipſum, &c. Vbi ponuntur tres pœnę improbi & calumnioſi litigatoris, diuerſæ ab illis aliis tribus poſitis in prima parte regulæ, quibus puniuntur nõ ſeruantes formã regulæ, antequam conſtiterit eos improbos litigãtes eſſe. De quibus adhuc aliquid inferius in fine reg. ſcribam.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, ibi, quicunq;, &c. An quilibet inhabilis, etiã hæreticus, ſeruans contenta in iſta regula, poſsit impetrare beneficium annalis poſſeſſoris?

SOLV

SOLVTIO. Videtur prima facie, ꝙ sic, quia text. regulæ A dicit, quicunq;, quod verbum est vniuersale, comprehendens omnes. Et sic nō recipit restrictionē habilitatis personarum, vt dicit gloss. in extrauag. execrabilis. & in cle. si summus. de præbend. & tenet Rota in decis. 2. titul. de fil. presby. Innocen. & Moder. in tract. benefi. q. 3. primæ partis. col. 5. cum concor. vt scribunt Moder. Papien. in l. quidam. §. nihil. ff. de edendo.

Prętcrea lex generaliter loquens non recipit restrictionem de habilitate, sed quemlibet admittit ad impetrandū, quia non refert per quem preces porrigantur, vt dicit text. in l. vniuersis. C. de prec. imp. offe.

In cōtrarium faciunt ista, quæ sequūtur. Primo, quia inhabiles ipso iure non sunt capaces beneficiorum. l. qui- B cunq; & c. filij. cum multis. de hæretic. lib. 6. tradit gloss. & Docto. in c. quo iure. 8. distinct. & alibi sæpe. Igitur impetrare non possunt, vt patet in cap. 1. & ibi dixi, de rescript. lib. 6. Intelligetur ergo regula ista de habilibus.

Nō obstat dictio quicūq;, quia licet illa de sui natura sit vniuersalis, & sic videatur posse cōprehēdere omnes, tam habiles, quā inhabiles, per ea quę dicta sunt superius: tamē illa generalitas dictionis recipit restrictionē de habilitate, & regulatur secundū dispositionē iuris: vt in terminis probat Ias. per decem decisio. notabiles in l. 2. §. prætor. ff. qui satisd. cog. Et reassumit Curtius iunior in consil. 1. in 1. & 2. colum. & dicam latius in regula, de triennali. in prima, vel secunda quæst. Vbi enim lex prius inhabilitat personas, C dispositio postea simpliciter & generaliter loquēs de personis, recipit restrictionem de habilibus, etiam si loquatur per dictionem quicunque vel per alia verba vniuersalia, vt dicit Gemi. in consi. 31. col. fin. Cum igitur in casu isto reperiātur hæretici, & simplices personæ, alibi à iure dānatæ & prohibitæ, vt notatur in ca. quo iure. 8. distinct. & tradunt Moderni in capit. 2. de rescrip. regula ista permittens impetrationē, debet intelligi, hoc permittere personis habilibus, ne sequatur absurdum. Nec obstat tex. in l. vniuersis. C. de precib. imper. offer. quia licet ad illum respondeat And. Sicul. in rubr. de rescript. in clemen. & Felyn. in capi. nonnulli. §. 1. col. 13. eo. tit. & ego dixi latius in capitul. 1. eodem titu. lib. 6. Tamen respondetur quòd ille tex. procedit

D data ſcientia Principis, quæ facit, vt inhabiles habilitentur. vt dicitur in l.idem Vlpianus. §.1.ff.de excu.tut. Vel intelligitur de illis inhabilibus, qui non ſunt à lege effecti incapaces, & damnati ipſo iure ſicut hæretici, ſimoniaci, & rei maieſtatis, & ſimiles. Secus verò de aliis incapacibus à lege, non ipſo iure reprobatis, vt ſunt homicidæ, periuri, excommunicati, & ſimiles, de quibus loquitur Inno. in c.cum noſtris. de conceſſ.præbend. Nam tales impetrare poſſunt donec inhabilitentur, vt dicit ibi Innoc. Stat igitur concluſio, quòd omnes inhabiles admittuntur ad impetrandum, qui non reperiuntur expreſsè prohibiti. Et iſta omnia procedunt de iure loquendo, quia de facto poſſent etiam inhabiles ipſo iure impetrare: & niſi exciperetur, poſſent conniuentibus oculis ius impetratum proſequi. Et hoc, quo ad impetrantes agere volentes contra annalem poſſeſſorem. An verò reus poſſeſſor annalis hæreticus, vel illi ſimiles defendantur regula, dicemus inferius in aliis quæſtionibus.

E

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, vtrum regula iſta per ſolam eius allegationem annullet ipſo iure gratiam impetrantis, ſicut lex communis abſque aliqua productione in actis facienda?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quòd ſola allegatio iſtius regulæ, facta per aduerſarium in iudicio, annullet impetrationem, & inde ſecuta quæcunque, quod ita perſuaderi poteſt. Primo, quia iſta regula habet decretum irritans, quod de ſui natura annullat ipſo iure gratiá, & inde ſecuta, etiam ſi non producatur. hoc patet, quia ligat ignorantes. vt in cap.ſi eo tempore. cum ibi notatis. de elect.lib.6. Nam ſufficit legiſlatorem aliquid prohibuiſſe, ad hoc, vt actus in contrarium factus, ſit nullus, vt latè tradunt Moderni in l.non dubium. C.de legib. Imò quod fortius eſt, ipſe iudex, parte non opponente, poteſt repellere ſic nulliter agentem, vt tradit Bartol. in l.vbi pactum. C.de tranſact. & in l.ſi vnus. §.pactus ne peteret. poſt gloſ. ibi. ff.de pact. & Paulus de Caſt. in l.etiam. §.item à debitore. ff.de pet.hære. Quia decretum iſtius regulæ prius ortum fuit, quàm impetratio partis: vnde quando poſtea impetrãs agit, exceptio iſtius regulæ, quæ iam eſt in rerũ natura producta, vnà cum ipſa actione concurrit, in quo caſu poteſt,

F

potest iudex ipsam exceptionem supplere: vt dixit Alex. A per prædicta iura in apostil.ad Bar.in l.Iulianus.§.offerri. in addit.1.ff.de actio.emp.Quia ista exceptio dicetur euidentis calumniæ, quæ æquipollet exceptioni ineptitudinis,quę à iudice suppleri potest,vt latè tradit Aret.in l.ita stipulatus.in 31.col.de ver.obli.Nam iudex non solùm tenetur supplere circa ea,quæ sunt iuris, quando omittuntur à partibus,sed etiam circa cõsuetudinem,vt tradit Ias. post Bal.& Salyc.in auth.iubemus.per illum tex.in 2.not. C.de iudic.& Ang.Aret.in §.1.in 2.col.instit. de excep. Et hoc adeò verum est, ꝙ iudex posset ad iudicandum moueri etiam ex aliqua confessione, viua voce coram eo facta,licet non esset scripta in actis,vt singulariter dicit Bal. in l.1.circa fi.C.de ma.vin. quod dicit singulariter notandum Fely.in cap.cùm venerabilis.col.15.de excep.& Alex. B in l.si is,ad quem.col.pen.ff.de acquir.hæred.Si igitur iudex absque allegatione partis, vel productione regulæ, posset partem repellere,cui obstat exceptio: à fortiori poterit ipsa pars,cuius interest simpliciter regulam allegando, per viam exceptionis ipsum aduersarium impetrantem & actorem repellere.Et isto casu iudex poterit ex his quæ vidit,licet in actis sibi non constet,iudicare: vt tradit Ang.in consi.343.in causa.col.fi.& seq.incip.primus punctus.& tenet Firmia.in tract.de episcop.lib.4.par. q. 2. vt referunt quidam Moderni in tract.nupt.fol.142.Nam decretum irritans positum in aliqua lege, est tantæ potentiæ,quòd sufficit illud à parte,vel iudice allegari, vt actus C sit ipso iure nullus,vt dicunt Anton.Imol.& Abb.in c. cæterùm.de rescri.Per quorum dicta Rota in vna Mediolan. castrorum contra Sabinen.de anno M.D.XVI. iudicauit pro cardinali Senogalien.contra Hieronymum de Cusano, quòd decretum irritans cuiusdam bullæ Sixti allegatum in causa appellationis,adeò afficeret aduersarium,ꝙ gratiam suam redderet ipso iure nullam.

Prædictis tamen non obst. contraria opinio est de iure & stylo verior.Pro qua opinione primò facit, quia regula & eius decretum fauorem possessorum concernunt: ergo non ligant contrauenientes, nisi possessor dicto decreto irritanti vtatur,vt latè probat Deci.in l.pacta,quę contra. in 3.col.C.de pact.& in cap. cùm accessissent. in 3. col.de

D constit.& ante ipsum Arct.& Claud.Aquen.in l.nemo potest.in 4.col.ff.de leg.1.Et hoc prius dixit Philip. Franc.in c.vt nostrum.in 3.col.de appel.& in c.dispendia. in princ. de rescrip.lib.6.& solet ad hoc allegari gl.in verbo, referri.in cap.1.de conces.præbend.lib.6.Et iste vsus certitudinaliter non habetur, nisi possessor regulam in actis producat, quia tunc manifestè apparet possessorem decreto regulæ vti velle,cõtra actorem eius aduersarium.Nec isto casu autoritas iudicis volentis supplere exceptionẽ istius regulæ omissam, aliquid facit:quia vbicunque aliqua sunt inducta principaliter in fauorem alicuius, si pars omittit, iudex non debet supplere, neque potest ad priuatam vtilitatem officium suum impartiri:iuxta vulgatã l.4.§. con-
E demnatum.ff.de re iudic.Si ergo huiusmodi exceptiones regularum pro omissis habentur,licet iudex sciat ea parti competere. Quinimò etiam si ea,quæ competunt parti, producuntur ipsi iudici, particulariter adhuc non sufficit, nec iudex secundum ea iudicare debet, nisi in actis producta & registrata sint.Et tunc dicũtur esse in actis,quando pars est citata ad dicendum contra producta, oblata copia,vt dicit Bar.(cuius opinionem pro stylo seruat hodie Rota) in extrauag.ad reprimendum. in glo.in versic. de plano.Et sequitur latè Roma.in consi.519. incip.In casu propositæ consultationis.Nam aliter non potest iudici de iure partis constare.Et cui nihil cõstat,nihil agit.Quia vt dicit Bald.in cap.fin.de iureiurand. iudex est quoddam
F prædicamentum, quod prædicatur de probationibus & actis: & ideo debet iudicare secundum acta, & probata: vulg.l.illicitas.§.veritas.de offic.præs.& Ang.instit. quib. mod.tut.fin.in prin.& in §.si minus.col.5.instit. de actio. vt latissimè & eleganter prosequitur Luc. de Penna in l. quicunque.C.de tab.& script.lib.10.& Fely.in cap.pastoralis.§.quoniam.col.fi.de offic.deleg.

Ex quibus omnibus infertur,ꝙ si annalis possessor cõuentus, non det & excipiat de regula in actis, licet iudex ex seipso,vel per allegationẽ partis sciat talem exceptionem sibi competere,non condẽnabit actorem impetrantem,sed poterit canonizare gratiam suam cõtra regulam: nec propterea sententia erit nulla, vt in terminis concludit Fely.in c.1.in 7.col.de re iud.& in c.pastoralis. de fide instru.

instru. Cuius opinionem hodie de stylo tenet, & sequitur Rota. Et ita me præsente, in pluribus causis fuit cōclusum & iudicatum, præsertim in vna Tuden. parochialis coram R.P.D. Marcello Crescentio episcopo Marsicano de mēse Maio, M. D. XXXVIII. cui constabat absentem, contra quem procedebatur, per contradictas fuisse triennalem possessorem, & in partibus coram quibusdam iudicibus allegasse regulam: & tamen, quia illa nō erat producta in actis, præfatus episcopus tulit sententiam contra illum. A

Et ista in ratione consistunt. Quia, quo ad effectum, ꝙ regulæ Cancellariæ ligent, & in iudicio faciant ius, debēt priùs impetrari à Papa, vel Vicecācellario, & deinde produci in actis, seruata solennitate, de qua in regula 26. incip. Item attendens. suprà eo. Quam quidem impetrandi B solennitatem declarat Pauin. Rotæ auditor, in proœmio extrauag. Ioan. 22. & dicam in alia quęstione. Non obseruata igitur illa solennitate, regulę non faciunt fidē, etiam si habeant decretum irritans, & millies iudici allegentur: & ita se habet stylus Rotæ, vt dicit etiam in d. cap. 1. Felyn. alias rationes ponens, de quibus ibi per eum.

Non obstant modò, quæ in contrarium adducta fuerunt, quia ad illa dupliciter potest responderi. Primò, illa procedere, quando ea, quæ allegari poterant, sunt notoria, actis non repugnantia, vt dicit Bald. in d. §. illicitas. & Firmian. in d. tracta. de episcopo. in 4. parte. 4. lib. q. 2. Vbi plures casus exceptos contra regulam ponit, in quibus iudex secundum conscientiam suam potest iudicare. & se- C ptem alios ponit Fely. in d. c. pastoralis.

Vel secundò respōde, & ista est verior & firma solutio, ꝙ in casibus prædictis iudex potest exceptionē omissam per partem opponere, quando illa resultat ex actis: quia tali casu actor dicitur calūniosè agere. ita cōcludit Rom. in consi. 42. visis, quæ egregiè. col. fin. Nam quæ resultant ex actis, dicuntur notoria, vt dicit Imol. & latissimè Mod. in cap. ex insinuatione. de appel. Et in notoriis iudex supplet, vt dictum est superiùs, quando constat de nullo iure partis, vt tradunt Moder. in d. §. condemnatum. cum concor. vt per Rom. in consi. 227. Et etiā quando cōstat de iure partis, sed inefficaci: quia potest iudex sine parte repellere, vt dicit Fely. in c. ad aures. in 1. col. de rescrip. Et istud

D notorium ex actis resultans, non solùm per partem non debet probari, sed nec allegari, vt tradit Ange. in l. si. ff. de pet. hær. cum concor. vt scribunt Alex. in l. 1. C. vt quæ desunt aduoc. & Fely. in c. cùm ordinem. col. 9. de rescript. & Deci. in l. cùm quid. ff. si cert. peta. Et tali casu limitatur, & declaratur dictum commune glo. in cle. appellanti. de appel. & Bart. in l. si adulterium cum incestu. §. idem Pollioni. ff. de adult. videlicet, quòd licet notorium non debeat probari, debet tamen allegari. Nam non procedit, quando notorium resultat ex actis, vt prędicti doctores dicũt. Et ita etiam in puncto limitat Deci. in l. lecta. in 9. col. ff. si cer. pet. Licet in hoc contrarium teneat Rota, in nouis. tit. de appel. decis. 2. in addition. Sed ex dictis ibidem potest solui eius decisio. Ad propositum ergo redeundo, si
E ex actis apparet, possessorem annalem conuentum allegasse pro defensione sua, priuilegium istius regulæ, eam producendo, licet formaliter contra partẽ non opponat: iudex tamen repellere poterit agentem, obstante regula in actis producta. Et ita tota ista materia intelligi debet.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, quid si in prima instantia non fuit oppositum de ista regula, sed opponitur in secunda, vtrũ annullabitur impetratio, & acta facta in prima instantia, in qua tunc non fuit oppositum?

SOLVTIO. Iste casus punctualiter contigit, & fuit decisus in Rota de anno M. D. XVI. coram D. Guliel. Cas-
F siodoro in vna causa Vilnen. canonicatus, & præbend. vt ipse idem in memorialibus suis decisionum meminit. Et tunc Rota conclusit posse in secunda & tertia instantia de ista regula opponi: quia per huiusmodi exceptionem regulæ, non solùm impetratio facta, sed omnia acta primæ vel secundę instantiæ, virtute decreti regulę, nulla ipso iure esse decernũtur. Talis enim regulæ exceptio operatur effectum retro annullatiuum, & in futurum impeditiuum. Ratio istius decisionis fuit, quia exceptio istius regulæ est peremptoria, quæ potest quandocunq; opponi. l. peremptoria. C. sent. rescin. non pos. Et ideo opposita in secunda instantia operatur eundem effectum, quo ad acta pręcedentia, quæ operaretur, si in eadem instantia opponeretur. Et hoc ideo, quia per appellationem, quæ rescindit

dit iudicatum, causa reponitur, & reducitur in eo statu, in A quo erat ante sententiam, vt videlicet, omnia in ea fieri possint, quæ poterant post litem cõtestatam in prima instantia, vt declarat Bart. in l. ita demum. C. de procurat. & Abb. in c. 1. de except. in 2. colum. & in c. pastoralis. eo. titu. Poterunt igitur exceptio istius regulæ peremptoria, & omnia alia incumbentia ad causam, deduci in causa appellationis, quæ non fuerunt deducta in principali: vt in l. per hanc. C. de tempo. appel. & l. scio. ff. de app. & c. cùm Ioan. de fide instru. & c. fraternitatis. de test. cum aliis concord. adductis per gl. in c. constitutis. & in cap. cùm causam. de appella. Nam exceptio, quæ actionem propositam respicit, si deducatur in secunda instantia, non dicitur noua, sed dependens ex veteribus causis. Tamen huic decisioni sem B per contradixit Dominus Mercurius de Vipera, tunc decanus Rotæ, motus dicto Alexand. in authen. iubemus. C. de iudi. quem sequitur Fely. in ca. 1. in septima col. de re iudi. Vbi dicunt, quòd quanuis post terminum ad probandum possint allegari iura: vt per Bar. & Bald. in d. authen. iubemus. non tamen potest allegari extrauagans, sed est alleganda, producenda, & probanda in termino, quemadmodum consuetudo non notoria, quã non potest iudex supplere, nec allegare, cùm eam probabiliter ignoret, vt in c. pastoralis. de fi. instru. Ex quib. inferebat Dominus Mercurius, quòd non poterat in secunda instantia excipi de ista regula: vel si exciperetur de ea, quòd nõ reuocarétur acta primæ instãtiæ, nisi ex nouiter deductis. Pro quo facit de- C cis. Egidij 490. maximè, quia regulæ istæ Cancellariæ, quo ad istum effectum, vt non ligent ante productionem, dicuntur cõstitutiones speciales, vt dicit Pet. de Anch. consi. 292. Et ideo nõ ligãt manũ iudicis, nisi producãtur: & per consequens acta, & sententia primæ instantiæ contra regulam non productam debuissent valere.

Tamen istis non obstantibus, Rota tenuit, quod superius dictum est. Quæ decisio non solùm procedit, quando opponitur de regula in secunda instantia causæ principalis, sed etiam si opponatur de regula in causa restitutionis in integrum, aduersus sententiam latam contra possessorẽ annalem: vt iudicauit Rota in vna Tuden. coram me de mense Februario M. D. XXXIIII. Et hoc idem dixerunt

D Domini in eadem causa de regula 29. de commissionibus causarum factis, literis non expeditis, vt videlicet possit opponi de illa regula, & excipi in causa restitutionis, per prędictas rationes. Et idem dixerunt Domini in vna Massiliensis canonicatus & præben. coram me de mense Decembri, M. D. XXXV. in qua oppositum fuit de ista regula annali per condemnatum in termino sententiæ declaratoriæ ferendæ contra ipsum, cui fuerant intimatæ executoriales, & voluerunt sententiam retrò esse nullam.

Et ad dictum Alex. allegatum per Mercur. in d. auth. iubemus. responderũt Domini, ꝙ loquitur in termino probatorio vnius instantiæ, non autem loquitur in diuersa instantia, vt est causa appellationis: quia dictum illius non
E esset verum propter doctrinas prædictas. Vel dictũ Alex. procedit, vbi constaret de malitia possessoris, nolentis in prima instantia opponere, ad effectum magis grauandi partem in expensis, & annullatione actorum. Quo casu doctrina Bart. in d. l. ita demum. & Abb. in d. c. 1. de excep. cum aliis allegatis, non procederent: vt notabiliter probat And. Sicul. in consi. 35. incip. in minimis. in 2. col. lib. 3. & Fely. in cap. ad audientiam. el 2. de rescript.

Et ista omnia procedunt, etsi annalis possessor, qui de regula excipit, fuisset condẽnatus per primam sentẽtiam, quæ transiuit in rem iudicatam, & decretum contra illum fuisset brachium seculare, & violasset sequestrum. Nam non obstante tali violatione, posset exceptione istius reg.
F iuuari, etsi per violationem prædicti sequestri perdiderit ius in beneficio. Ita conclusit hodie Rota, quæ est prima Iulij, M. D. XXXVIII. in vna Nullius Abbatiæ coram R. D. Io. Paulo Ptolomæo. Ratio decisionis fuit, quia ista regula annullat impetrationem factam, & inde secuta quæcunque, & sic annullat ipsam sententiam, & secuta ex ipsa sententia, id est, sequestrum, quod est sequela sententiæ: ita ꝙ violatio sequestri non impedit exceptionem regulæ. Est bene verum, ꝙ licet nullum esset sequestrum propter decretum istius regulæ: tamen violans illud punitur: quia iure suo est priuatus, vt dicit deci. 2. de seq. pos. & fru. in antiquiori. & ideo pars victrix, contra quam datur de regula, poterit nouiter impetrare dictum beneficium vacãs prętextu huius violationis. Et ita in cadẽ causa tenuit Rota

Rota die 16. Nouembris M. D. XXXIX. coram eodem Dõ. A Ioan. Paulo.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, nunquid ista regula super dispositis in ea, inducat, seu contineat formam?

SOLVTIO. Ista quæstio deseruit ad multa, quæ in sequentibus quæstionibus dicenda occurrunt. Et ideo sine disputatione dicas, ꝙ sic. quod multis modis ꝓbatur.

Primò, quia ista regula inducit nullitatẽ actus. Vbicunque igitur aliqua cõstitutio procedit, irritando actum, illa constitutio dicitur continere formam, vt est bonus text. in cap. si capitulo. de conces. præbẽ. lib. 6. iuncto c. dilectus. 2. de præben. & tradit Bald. & Moderni omnes in l. j. ff. de libe. & posthu. & est glo. in l. fin. C. de ven. re. ciuil. lib. 11. Facit text. in c. quia propter. de elect. & in ca. Pisanis. de resti. B spoliat. cum concord. vt scribit Alexand. in d. l. j. & in l. hac consultissima. C. qui testa. face. pos. & Ias. in l. nõ dubium. in 5. colum. C. de legib. & ante ipsos Roma. consil. 66.

Secundò, quia ista regula imponit pœnã pecuniariam. Et vbi talis pœna apponitur, dato, quòd de annullatione actus nihil dicatur, forma inducitur: vt dicit Bald. in auth. qui semel. in antepen. colum. C. quomo. & quando iud. & tradit Bart. & omnes Moder. in l. prætor. §. j. ff. de ope. no. nunt. & est gl. in verbo, tertiam. & ibi notat Bald. in ca. j. de mili. vasal. qui contu. est. & glos. in verb. tertio. in clemen. j. de vi. & hone. cler. notat Ioan. And. in cap. ex tuæ. de cleri. non resi. & Anto. de But. in cap. prætereà. de dilatio.

Tertiò, quia ista regula tradit tres solẽnitates, quæ non C sunt inductæ à iure communi. Ergo ex hoc datur intelligi, quòd contineat formam, iuxta tradita per Pet. de Anch. in consil. 35. Visa quadam. & idem in consil. 6. incipien. Viso themate. in secunda colum. & concord. Signorel. in consi. 156. in processu. in secunda columna.

Quartò, quia ista regula dat impetrãti modũ procedendi. Ergo inducit formam, vt in cap. qualiter. el 2. & ibi Felyn. de accusa. & Ias. in l. 2. §. prius. ff. de vulg. & pupil. & solet allegari text. in cap. quia propter. de electione.

Quintò, quia regula ista apponit tẽpus faciendi actum, quo casu per hoc inducitur forma: vt dicunt Bal. & Saly. in auth. quæ supplicatio. per illum textum. C. de preci. Imper.

D offer. Licet huic dicto videatur aduersari Alexand.in l.1. in princ.C.de iudic. tamen concordari possunt dicta eorum, ex iis,quæ tradit Abb.in consil.92.statuto.in fi.lib.1.

Vltimò hic videtur inducta forma, ex eo,quia dispositio istius regulæ non solum concernit interesse priuatum, sed commodum & bonum publicum,vt patet ex proœmio, & ex pœna applicanda fisco . quo casu forma dicitur induci, adeò quòd consensus partium nihil operatur, vt in l.priuatorum.C. de pact. & probatur assumptum in l.tertia. ff. de re militari. Ex quibus omnibus apparet resolutio istius quæstionis,quæ potest esse vtilis ad multa.

QVAESTIO SEPTIMA.

E QVAERO,præsupposito quòd ista regula inducat formam,vtrum possessores annales, in quorum fauoré inducta est regula,posśint eius fauori renuntiare?

SOLVTIO. Quidam antiqui tenuerunt quòd sic, vt refert Ioan.Aloisius Tuscanus Mediolanensis, olim aduocatus eximius,in primo volumine consiliorum.fol. 17.

Tamen pro vera intelligentia istius quæsiti, ego considero duos casus. Primus est,in tacita renuntiatione , quæ resultat ex omiśsione exceptionis istius regulæ, possessori competentis contra impetrantem:& ista renuntiatio tacita potest fieri dupliciter. Aut non producendo regulam, vel eam producendo, & probationes annalis possesśionis omittendo.Nam non sufficit , quòd possessor excipiat de regula in actis, nisi probet se fuisse possessorem annalem, F vt ei cōpetat exceptio. Neq; etiam sufficit per testes probare,se esse annalem possessorem, nisi etiā regula in actis producatur & allegetur.Itaq; paria sunt,vel non producere regulam , & non probare possesśionem annalem. Istis igitur casibus tacitè potest possessor fauori suo renūtiare, sicut de iuramento calumniæ dicitur in cap. 1. de iura. cal. libr.6. Et ideo sententia lata contra possessorem annalem non opponentem de regula , vel non probantem se esse annalem possessorem , valeret, iuxta ea quæ dicit Fely. in cap.1.de re iudic.& dixi superiùs in alia quæst.

Secundus casus est in expressa renuntiatione:& ista expressa renuntiatio potest etiam fieri dupliciter , videlicet ante productionem istius regulæ, vel post:& vtroque casu esset dubiū,si valeret renuntiatio expressa.Et posito quòd

sic,

sic, nunquid possit posteà iudex possessorem probare volentem repellere à probatione facienda super annali possessione, sub prætextu, quia renuntiauit? & quid si post factã renũtiationẽ de nõ vtendo regula producta, possessor renuntiãs probet se annalẽ, qua probatione vti nõ potest stãte renuntiatione: an tali casu iudex ex officio possit repellere ipsum impetrantẽ? videamus igitur de omnib. istis. A

Circa primum est aduertendum, quòd duæ sunt partes regulæ principales. Prima, quę durat vsque ibi, Et si possessorem ipsum, &c Et ista pars concernit interesse priuatũ partis. Et ita in illa prima parte ponuntur tres pœnæ introductæ in fauorem ipsorum possessorũ. Et puto, quòd quo ad illas pœnas, antequàm impetrans inciderit in secundã partem, quòd possessores possint renuntiare, argument. cap. statutum. §. in nullo. de rescrip. lib. 6. & l. filio. ff. de iniusto rup. & l. penul. C. de pact. Et hoc casu puto, quòd si de tali renuntiatione regulæ constaret in actis, quòd iudex posset repellere possessorem à probando annalem possessionem, obstante renuntiatione, quia iudex potest repellere actum frustratorium, vt l. vbi pactum. C. de trãsact. & dixi superiùs in quarta quæst. B

Sed quo ad secundam partem regulæ, videlicet quando impetrans per euentũ litis inuentus fuit calumniosus molestator, qui ob eam causam in alias tres diuersas pœnas hic impositas incidit: tali casu, quia dictæ pœnæ concernunt cõmodum & interesse publicum, possessor non posset isti regulæ renũtiare: vt in d. §. in nullo. De quo tamen latè dixerunt Moderni in tract. de forma. c. quis possit dare & tollere formam. fol. 18. colum. 3. & in cap. de potentia formæ. fol. 61. in 3. colum. Et isto secundo casu, si iudici ex probationibus & actis constaret, nullum ipsi impetranti ius competere, sed iniustè & friuolè possessorem ipsum annalẽ molestasse, licet possessor renuntiauerit vti exceptione regulæ iam in actis productæ, ex quo tamen publicè interest calumniosos & iniustos litigantes repellere, vt in clem. 1. de re iud. posset iudex impetrantem ipsum punire, iuxta notata per Innoc. in c. 1. de offic. vic. & Bald. in l. 1. C. quo. & quando iud. in fi. & in l. 2. §. sed quia. C. de iur. cal. & not. Bart. in l. athletas §. calumniator. ff. de his, qui not. infa. & dixi aliquid suprà q. 4. Et quòd possit iudex of- C

D ficio suo, eo casu, quo sibi constat de annali possessione, improbos impetrantes repellere, videtur sentire Bar. in simili in l, properandum. in princip. versic. sed vidi. C. de iud. Sequuntur Modern. Attens. in repet. clem. sæpe. in 17. col. de verb. sig. facit bene text. in c. nonnulli. in princ. & cap. fi. de rescript. Stat ergo cõclusio, quòd post probatam annalem possessionem & regulam productam, non possunt partes tacitè vel expresse huic regulę renuntiare. Ratio generalis est, quia ex quo ista reg. est edita ad tollẽdas & puniendas calumniosas lites, per hoc dicitur cõcernere principaliter vtilitatẽ publicam, & ideo renuntiari non potest, vt in terminis dicit Bar. in d. l. properandum. & Barba. consil. 56. in 8. & 9. col. lib. 2. considerato textu illius l. & sequi-
E tur Decius in c. de causis. col. 2. de offic. deleg. Et ita hodie vigesima Nouembris M. D. XXXVI. in simili casu concluserunt Domini in vna Rom. pecuniaria, coram R. D. Ioan. Paulo Ptolomæo, pro Francisco Flores, contra Andream de Nouaria: volentes Franciscum Flores non potuisse renuntiare regulæ, de non appellando ante diffinitiuam sententiam. Ex quo in prooemio illius regulæ papa exorditur se illam cõstitutionẽ fecisse, vt litibus finẽ imponeret: quæ verba secundum Rotam videntur iuridica, & principaliter interesse publicum cõcernere, cui per dictum Franciscum, contra quem erat producta, renuntiari non potuit.

QVAESTIO OCTAVA.

F QVAERO, quę est ratio, quare regula ista annalis defendit possessorem, etiam absq; titulo, & triennalis regula non defendit, nisi habentem saltem coloratum titulũ? Cuius tamen contrariũ videbatur dicẽdum. Nam ex quo est annalis possessio, & modici temporis, magis in ea videbatur requiri titulus bonus, saltẽ coloratus, quàm in triennali, vt sic modicitas temporis per adiumentum tituli suppleretur. Non ita in triẽnali possessione, quę ratione longioris temporis, sine aliquo titulo magis sustineri posset. quæ igitur est ratio tantæ diuersitatis?

SOLVTIO. Regula ista annalis fauet possessorib. & est inducta in odium impetrantium, vt ex eius principio apparet. Et ita Rota interpretatione lõgæua tenuit. Triennalis verò regula non fauet principaliter possessorib. propterea requirit titulũ. Sed adhuc reincidimus in idem, quare magis

gis annalis regula faueat possessoribus quàm triennalis, A cùm deberet esse contrariũ, vt plus possidens plus haberet fauoris: pręsertim cũ annalis exceptio sit odiosa respectu capientis possessoris, vt patet in l.1.C.de anna.except.

Respõdeo, data paritate possessionis sine titulo, magis fauendum fuit annali, quàm triennali: quia ille minus delinquit percipiẽdo fructus sine titulo. At triennalis ex hoc grauiorem causam sibi constituit ex perseuerãtia longioris temporis. Quia tantò grauiora sunt peccata, quantò diutius infelicem animam detinent alligatã. c.fi.de cõsue. & ideo necessarius fuit titulus. Sed hoc non releuat, quia etiam annalis possessor sine titulo non deberet per annũ, nec per mensem in peccato tolerari. Et ideo qua ratione titulum in triennali exigimus, in annali saltem coloratum B exigere debemus. Et odium impetrantium non debet esse tanti, vt detentorem annalem cum peccato defenderet.

Quid igitur causæ fuit tam diuersi instituti & contrariæ dispositionis? Respondeo, quòd diuersitas est in hoc, quia annali possessori nõ fauet regula propter se principaliter, sed propter negligentiam impetrãtis. Nam aliàs non data negligentia impetrantis, annalis possessio nullũ fauorem tribuit possessori, cùm in potestate cuiuslibet sit, impetrare quando vult, & seruare contenta in ista regula: & seruando ea, tunc annalis possessio non iuuat possidentem sine titulo, quominus cõdemnetur impetranti in fructibus & expensis, cum adiudicatione beneficij. Vbi verò impetrãs negligit ea seruare, quæ hîc cõtinentur, ipse sibi C nocet, & causam damni dat, vt dicitur in l.Imperatores.ff. de iure fisc. & tali casu punitur, vt molestator. Non igitur ex hoc acquiritur annali possessori aliquod ius seu priuilegium, nisi ꝙ regula punit impetrantem negligentem. Per hoc tamen non excluditur alius, & alius impetrans, quin seruata regula possit annalem possessorẽ cõuenire, & rationem suæ iniustæ possessionis quærere. Nam vnius non seruantis regulam ignauia, & negligentia nõ nocet alteri impetranti seruanti regulam. Itaq; ad vltimũ annalis possessor, si non habet titulum, luet pœnas, succumbet, & excludetur. Sed in reg. de triennali alia ratio concurrit: quia illa regula suspendit gratiã factam, & etiam nouiter impetrantes post trienniũ includit, & triennalẽ possessorẽ tãto

D tempore vitę suę defendit, ac tuetur, adeò ꝙ vno excluso alius impetrans non admittitur, sed omnes pariter triennali possessore excludũtur. Itaq; triennalis possessor, hoc medio securus viuit, & sine molestia fruitur. Sed in ista regula de annali, omnia ista cessant, quia tantùm annullat gratiam non seruantis regulam, non alterius: triennalis verò omnium etiam non negligentium gratias suspendit.

Posset tamen & alia facilior ratio differẽtiæ inter vtrasque regulas assignari. Nam in ista regula de annali ideo nõ requiritur titulus, sed sola possessio, ex eo, quia regula annullat ipso iure gratiam impetrantis, non seruantis regulam, & reducit titulum ad non titulum, propter odium quod habet contra impetrantem certo modo beneficium
E viuentis annalis possessoris. Itaq; cùm impetrans reperiatur medio exceptionis istius regulæ exclusus, & nudus, propter annullationem tituli, quæ inducitur propter decretum irritans regulę, æquũ erat possessorem, etiam nullum titulum habentem & nihil adhuc probantem in pari causa absolui debere, iuxta c. fi. de iureiuran. & l. fin. C. de rei vend. quia in pari causa deficientis tituli possessori debemus magis quàm actori fauere, vt dicit tex. in c. in pari. de reg. iur. li. 6. Sed in regula, de triennali, Papa nõ annullat ipso iure, sed tantùm impetrationẽ suspendit: licet possessori triennali exceptionẽ regulæ contra omnes impetrantes perpetuò tribuat: nõ tamen, vt dixi, annullat titulum impetrantiũ. Et quia iniquum videbatur, ꝙ triennalis
F possessor sine titulo saltẽ colorato acquireret exceptionẽ tantę virtutis contra habentem bonum, ideo Papa voluit, ꝙ in dicta regula de triennali, requireretur titulus saltem coloratus, vel pręsumptus. Qui quidem titulus coloratus, vnà cum triennali possessione in pœnã negligentię, ipsius impetrantis titulum, licet bonum, obumbraret ac suspenderet. In regula igitur de triennali post exceptionem titulus impetrantis bonus remanet, quanuis ope exceptionis ad vitam tantùm triennalis possessoris suspendatur.

Sed vlterius quæritur, quare magis Papa in ista regula de annali impetrãtis gratiam annullare voluit, quã in regula de triennali? Ratio est, quia in regula de annali est imposita forma impetranti: quam si nõ seruat, pręsumitur improbus molestator, & ob eã causam gratia annullatur.

Sed

Sed in regula de triennali nõ datur aliqua forma, sed ap- A ponitur tẽpus actioni. Vnde si aliquis est negligens in nõ agendo infra triennium, sibi debet imputari, si eius gratia obfuscatur, & suspẽditur in pœnã suæ negligentiæ. Damnum igitur quod quis sua culpa sentit, sibi debet imputare: iuxta c. damnũ. de re iudi. li. 6. Nec lex imposuit sibi hãc pœnã, sed ipsemet sibi ex negligentia sua eam incurrit. Et quia illa negligẽtia nõ est dolosa, sicut illa, quã hic incurrit, impetrans reg. istam de annali non seruãdo: ideo istius gratia tanquam de doloso ipso iure annullatur. Illa verò eliditur tantùm, non quia lex voluit ibi punire actorẽ, sed quia actor ita voluit, cùm esset in facultate sua nolle excludi. Et ista sint dicta disputationis gratia: si quis tamen meliorẽ rationẽ differẽtię inueniat, eã in mediũ proferat. B

QVAESTIO NONA.

QVAERITVR, nunquid regula ista debeat seruari extra Curiam coram legato vel ordinario?

SOLVTIO. Considerãdo rationem istius regulę prohibentis molestari possessores annales, certè videtur tenendum, regulam ligare omnes etiam extra Curiam, quia licet dictum sit speciale: vbi tanen ratio est generalis, attenditur ratio, & non dictum: vulg. l. regula. ff. de iur. & fac. igno. Et hac ratione Rota sæpe tenuit, regulam de infirmis resignãtibus, habere locum extra Curiam, vt ibi dictum fuit. Suadetur hoc etiã ex verbis proœmij huius regulæ, ibi, vt improbi motus perquirẽtium lites reprimantur, &c. Nam ista ratio proœmij, quæ finalis est, militat C tam in curia, quàm extra: quia vtrobiq; improbi litigantiũ motus deprehenduntur. Et istud odiũ improbitatis, quod non aliunde prouenit, quàm ex huiusmodi impetrationibus factis contra viuentem possessorem annalem, militat tam in impetrationibus, quæ fiunt à Papa, quàm à legato, vel ordinario extra curiam. Ergo debet fieri pariformis & æqualis interpretatio. Nam vt fraudes euitentur, & lites iniustę tollantur, regulæ vel leges, quę aliàs essent restringendæ, latè interpretari debent, vt vtiq; locum habeant, vt dicit Deci. de alia regula Cancellarię loquens, in consi. 398. in fin. Et ibi refert sic fuisse iudicatum in Parlamento Franciæ. Postremò facit, quia in prouisione ordinaria, & legatis etiam proprio motu factis, requiritur mentio co-

D loratæ possessionis alterius, vt tenet Abb.& communiter Doct.in c.cùm nostris. de conces. præb. Sequitur Fely.in c.in nostra.in 29.corrol.de rescrip.Lapus alleg.10.Et non solùm in talibus impetrationibus requiritur mentio coloratæ, sed etiam possessionis de facto, vt tenet Io.And. & Ant.in c.penult.per illum tex.de præb.& in c.literas.de conces.præb.Sed possessio annalis,aut est in dubio colorata, vt voluit Fely. in d.c.in nostra. in 36.corrol.& habemus intentum:aut est nuda possessio facti, & idem est dicendum, videlicet, ꝙ debet de ea fieri mentio:& quia ex detentione possessio arguitur : vt in c.2.vt lit.pend.tradit Ias.in §.sic itaq;.nu.30.Insti.de actio. Et quo ad istum casum ista regula habere videtur concursum iuris cõmunis.

E Prędictis tamen non obstantibus,contraria opinio videtur verior & communior.pro qua adducitur argumentum efficax:quia ratio quare prætendi potest istam regulam magis curiales,quàm exteros ligare,videtur esse,quia impetranti à Papa est imputandum,& ad malitiam,& dolum referendũ,si non obseruat regulas ibi vigentes. Nam ex quo ibi publicantur à curialibus , sciri & perquiri debent:arg.c.1.de postu.præl. Sicut de extrauagãti ibi nota. cuius ignorantia neminem excusat , tradunt Fely.& Abb. in c.1.de re iud.& in c.pastoralis.de fi.instru. Sed ista ratio cessat extra curiam. Nam cùm in curiis ordinariorum & legatorum rarò huiusmodi regulæ ventilentur , neq; publicentur,possunt probabiliter ignorari, iuxta text. in c.1.

F de consti.li.6.Et ideo impetrantes ab ordinario, non seruata ista regula,debent excusari.Aliàs videretur nimis durum,& iniuria plenum,quòd iustè ignorantes,& in partibus remotissimis habitantes , quia non didicerunt regulas Cancellariæ , punirentur tam grauibus & acerbis pœnis hìc designatis , contra tex.in c.2.de consti.lib.6. Quæ quàm sint à sensu aliena , nemo non facilè intelligit.

Adiuuatur hoc etiam alia ratione, secundum Modern. Quia impetratio ab ordinario contra annalem possessorem non videtur ita damnanda,vt calũniosa,sicut illa quæ obtinetur à Papa , ideo minus punienda. Ratio est , quia ordinarius quãdo confert impetranti beneficium annalis possessoris,iam habet,vel habere pręsumitur certã notitiã illius possessoris , cùm visitare soleat singulis annis oues suas,

ſuas,& teneatur titulos poſſeſſorũ perſcrutari,vt dicit tex. in c.ordinarij.de offic.ord.lib.6.Et tradit Fely.in c.ad aures.in 14.concluſione.de reſcrip.Et ideo conferendo ſimpliciter alteri beneficiũ,præſumitur annalem poſſeſſorem tanquàm titulum nõ habentem negligere, ex quo melius cognoſcit perſonas ſuę diœceſis,quàm Papa,vt dicit gl.in clem.2.de offi.ord.Et propter hanc cauſam nulla præſcriptio etiam triennalis currit contra ordinarium, quominus poſsit remouere poſſeſsioné carentem titulo, vt tradunt omnes,& ibi latiùs Fely.in c.licet Heli.de ſimo.& in ca.ſicut.in 16.col.de re iudica.Et eſt expreſſum in concilio Baſilienſi,titu.de pacif.poſ. Et ideo impetrans ab ordinario,propter iſtam rationem non præſumetur moleſtator, nec improbus litigator. Secus tamen erit dicendũ in impetrante à Papa,qui pręſumetur iniuſtus impetrãs & moleſtator, ſi non ſeruat iſtam regulam, ex eo, quia Papa in dubio non intendit concedere gratiam contra annalem poſſeſſorem,non facta mentione iſtius regulæ: quia non habet,nec præſumitur habere, ſicut ordinarij notitiã poſſeſſorum orbis terrarum, ob varias occupationes rerum, propter quas multoties non concedenda concedit, vt dicitur in c.ſi aliquando. de ſen.excom.& in l.1.C.de pe.bo. ſubla.lib.10.& not.in c.1.de conſti.lib.6. Non enim viſitat diœceſes,ſicut epiſcopi,nec perſcrutatur titulos poſsidentium,ſicut ordinarius,vt dicit gl.in c. ſtatutum. de reſcrip. li.6.Et ideo in dubio intendit poſſeſſoribus fauere, etiam ſi in effectu eſſent detentores intruſi, quia Papa in dubio iudicat potiorem eſſe cauſam poſſeſſoris. Cùm igitur iuſtior & certior ſit iuſtitia impetrantis ab ordinario, quàm à Papa,& diuerſa ratio inter eos militet:meritò in hac regula pœnali dicendum eſt, diuerſum debere cenſeri ius. Et fortè iſta ratione voluit gl.in regula 19. de idiomate,illam regulam non habere locum in ordinario.

A B C

Sed aduertendũ eſt,quia ratio iſta morderi poteſt.Nam licet ordinarius titulos poſſeſſoris beneficiorũ in diœceſi ſua exiſtentiũ quãdo vacãt,ſcire poſsit:nõ tamé ſcire pręſumitur vacationes aliorũ beneficiorũ ſui ſubditi poſſeſſoris annalis alibi cõtingentes, licet illæ reſultét ex facto poſſeſſoris annalis viuentis,de quib.loquitur iſta reg. Nã hic agitur de impetrãtę beneficiũ viuétis poſſeſſoris. Vn-

D de si aliquis impetrat beneficiũ, ex eo, quia possessor annalis est execrabilis, hoc genus vacationis potest ignorari ita ab ordinario, sicut à Papa, quia cùm sint facti, cẽsentur ignota etiam à prudentissimis. l.2.ff.de iu.& fac.igno.c.1. de cõsti.li.6. Nec visitatio ordinarij hoc detegere potest, cũ possit possessor habere beneficia in variis diœcesibus, & ostẽdendo titulum beneficij diœcesis ipsius visitantis, satisfacit ordinario. Alia verò beneficia alibi existẽtia potest dissimulare, & sic ea ordinarius ignorare potest, sicut Papa. Ex quorum possessione ignota ordinario potest resultare incomparabilitas, quæ præstaret iustã impetrationis causam. Sic etiam impetratur beneficium annalis possessoris per contractum matrimonij fortè occulti & incogniti ordinario, vel per simoniam. Nam in istis modis vacandi verificantur verba istius regulæ, ibi, certo modo. & tamen in istis ita potest decipi ordinarius, sicut Papa. Nisi dicamus, ꝙ ordinarius visitator potest subditũ suũ compellere etiam ad ostendẽdum omnes titulos beneficiorũ suorum, etiam alibi consistentiũ. Ex quibus resultare posset impedimentum aliquod ad retinendum beneficium existentis in diœcesi visitãtis. Et hoc facere posset sub pœna excommunicationis, quam in dubio non præsumitur quis incurrere velle: arg. l. fi. C. ad l. Iul. repe. Et ita per diligentem inuestigationem haberi potest notitia omniũ beneficiorum ipsius subditi, quę omnia cessant in Papa non visitãte. Nec obst. quod dictũ est de impetratione per cõtractum matrimonij occulti, vel per simoniã: quia fortè in illis vacationib. per quas agitur ad priuationem, ista reg. non procedit, vt latiùs dicetur inferiùs in alia quæstione.

E (margin letter at "gniti ordinario") · F (margin letter at "tractum matrimonij")

Prætereà, ꝙ ista reg. non habeat locum extra Curiam, tenuit in specie quidam celebris doctor antiquus Viuianus de Viuianis, aduocatus consistorialis, in quodam suo consilio reddito in causa Missinensis parochialis.

Postremò, pro ista opi. adduci potest alia ratio satis cõcludens: quia reg. antiqua Eugenij IIII. primi conditoris huius reg. expressè loquitur de impetrãte à sede Apostolica. Et omnia verba illius reg. nullo pacto possunt adaptari ad impetrationẽ ab ordinario extra curiã faciendã. Vnde ex quo ista reg. moder. nihil addit ad illam Eugenij, sed simpliciter loquitur, debet intelligi & declarari secundum illam

illam antiquam, vt videlicet restringatur ad terminos tantùm, in quibus antiqua regula loquitur: quia vulgatū est, leges posteriores secundum antiquas restringi & declarari debere, vt habetur in l. non est nouum. cum l. seq. ff. de legib. & tradit latè Rom. in consi. 345. incip. circa primum consultationis articulum. in pe. col. vbi multa iura ad hoc adducit, cum aliis concord. vt latissimè scripsi in c. 1. in gl. reuocare. de constitu. lib. 6. Et licet aliquando lex antiqua recipiat declarationem à moderna, hoc procedit, quando lex antiqua obscurè vel inuolutè loquitur, vt tradit And. Sicul. in c. super quæstionum. in 3. not. de offi. deleg. Et ante ipsum Alex. in consil. 108. col. fi. vel 3. Sic econtrà, quando lex moderna generaliter loquitur, potest declarari secundum antiquam, ne illam in dubio videatur corrigere. Quod fieri non debet, nisi expressè dicatur, iuxta l. iubemus. C. de testa. & quæ latissimè dixi in c. 1. de constitut. lib. 6. Nec obstat, quòd papa in ista moderna regula omiserit illa verba (à sede Apostolica impetrauerunt) posita in regula antiqua. Ex quo videtur innui voluisse regulam istam modernam indistinctè & generaliter in quacunque impetratione procedere, siue illa fiat ab ordinario, siue à papa: arg. eorum, quæ dicit Rota in decis. 50. tit. de rescrip. in antiq. & decis. 5. eo. ti. in antiquioribus. & reassumit Fely. in c. super literas. in 8. col. de rescrip. dum ibi volunt, ꝙ quando papa in supplicatione porrecta delet aliqua, videtur in omnibus aliis gratiam velle concedere. Sed ad hoc respondetur, ꝙ papa in moderna regula deleuit illa verba, quia non erant necessaria: ex quo per sequentia verba regulæ satis colligebatur, eam loqui in impetrationibus Apostolicis. quod manifestè colligitur ex genere pœnæ hic appositæ. Nam papa iubet mulctari improbum impetrantem in quinquaginta florenis auri Cameræ apostolicę applicandis. Nam ista verba inferunt, loqui regulam de impetrante in curia Roma. ab ipso papa, non autē ab ordinario extra curiam. Et sic apparet, ꝙ illa verba (à sede Apostolica) posita in regula antiqua, non erant necessaria, sed potiùs superflua: cùm hoc idem poterat ex aliis verbis regulæ comprehendi. Et breuitas in legibus commendatur, vt tradit Gemin. in c. fi. in 5. no. de ver. sig. lib. 6. Et hoc etiam in ratione consistit, quia si pa-

D pa voluisset regulam in ordinariis extra curiam habere locum, dixisset, iuxta vulg.c.ad audientiam. de deci. Et isto modo arguendi vtitur gl.in c.vt circa.in verbo, adhærentes.& in c.cupientes.§.si verò.in verbo, priuetur. & in §. vel si personas.in verbo, priuetur.& in c.si fortè.in verbo, restitueret.de elec.lib.6.Præterea, quia videmus regulam non habere locũ in gratia motu proprio, vt dicã in seq.q. Et tamen gratiæ omnes ordinariorum censentur in dubio factæ motu proprio, vt tradit Fel.post alios, quos ibi allegat in c.in nostra.in 29.correlario.de rescri. & in c. ad aures.in 14.concl.eo.tit.allegat Card.in cle.2.de offi.vic. qui hoc tenet.Ex quibus omnibus apparet istam opin.satis esse æquã & probabilẽ. Secundum quam ita iudicauit E Rota coram R. D. Raynaldo Petrutio, in vna Romana sancti Pauli & Cæsarei, in qua bis proposita, ita conclusit die 14.& 18.Ianuarij, M. D. XXXVIII.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an ista regula habeat locum in impetrante gratiam motu proprio?

SOLVTIO. Breuiter videtur prima facie dicendum, quòd sic. Pro qua opinione inducitur tex. in cle.1.§. fi.quam ibi notat Card.in fi.de concel.præben.vbi tex.ille qui loquitur in impetrante, habet locum in gratia, motu proprio, ea ratione, vt litibus occurratur. Ad idem est tex. in extrauag.sedes apostolica.Ioan.22.posita in ti.de præbend.qui videtur loqui de impetrantibus, & tamen habet F locum in gratiis, motu proprio, cùm in eisdem militet eadem ratio, vt latè dicit ibi glo.in verbo, concessæ.Postremò, pro ista opinione videtur text.in cap. cùm nostris. de conces.præben.secundum quod ibi declarant Anto.Imol. & Abb.& communiter Moder.vbi est tex. quòd impetratio non valet, non facta mentione de colorata possessione alterius, & tenet decis.78.de rescript.in antiq.& tamen ille tex. procedit etiam si impetratio fuerit obtenta motu proprio, vt ibi dicunt prædicti docto. Sic est dicendum in ista regula: nam dato, ꝙ in illa nulla fiat mẽtio de gratia, Motu proprio, tamen debet suppleri, & subintelligi per alia iura de materia loquentia.

Sed prædictis non obstantibus, contraria opinio videtur verior, pro qua in primis ponderanda sunt illa verba posi-

posita hic in regula (Quicunq; impetrauerit) quod quidem verbum, Impetrauerit, verè loquendo, ad gratiã motu proprio adaptari non potest, cùm sint inter se longè diuersa, impetrare, aut motu proprio obtinere: vt est tex. quem ibi not. Bar. & alij in l. 1. circa fi. C. de pet. bo. sublat. lib. 10. Hinc est, ꝙ prohibitus impetrare, non prohibetur consequi gratiam motu proprio, vt ibi dicitur. & tradunt Moder. in c. si motu proprio. de præb. lib. 6. Quod alia ratione suaderi potest: quia ille, qui impetrat in materia odiosa, præsumitur ambitiosus & importunus, vt dicit Io. And. in c. duobus. de rescri. lib. 6. in nouel. per text. in cap. quanuis. de præb. lib. 6. Adeò ꝙ papa videtur potiùs per suggestionem ad impetrantis importunas preces, quam sponte sua gratiam concedere: quamobrem de tali impetrante male præsumitur, vt colligitur hic in verbis proœmij. Sed hæ omnes præsumptiones malitiæ cessant in obtinente gratiã motu proprio, cui papa præsumitur potiùs ob eius meritum, quàm ad eius importunam petitionem prouidere, vt dicit Bal. in l. qđ fauore. C. de legi. & sequitur Io. de Plat. & Moder. in d. l. 1. Ideo talis impetrans non compreheditur sub dispositione istius reg. quia talis non dicitur improbus, nec exquirit lites, vt dicit hæc regu. Habebit ergo locum in casu suo, & non in obtinẽte gratiam motu proprio. Suadetur vlteriùs ista opi. quia ratio regulæ non videtur posse adaptari ad gratiam motu proprio, ex eo, quia non est præsumendum papam sponte sua, seu motu proprio velle concedere illud, quod per istam reg. grauissimè, vt illicitũ castigauit. Regula enim ista improbat factũ & animum illius, qui impetrat sciẽter, & ex proposito beneficiũ viuentis annalis possessoris, & tales pluribus pœnis hìc cõtentis punit. Sed clarum est, ꝙ ista improbitas cõsiderari non potest in eo, cui fortè pręter eius mentem & scientiam papa motu proprio beneficiũ contulit: ergo in eo regula locum non habebit. Pro qua opin. conferunt ea, quæ Ioan. de Ana. dicit in c. cùm sit. de Iudę. in 3. not. Vbi concludit text. illum de impetrante loquentem nõ habere locum in gratia, Motu proprio, quia non est similis eadémq; ratio vtriusq; casus: pariter etiam tex. in l. 3. cum ibi not. ff. quod quisque iuris. quæ loquitur de impetrantibus, secundum communem opinionem non

A, B, C (margin letters)

D procedit in gratia, Motu proprio, vt ibi notant omnes. Et tenendo istam partem, non obstant quæ in contrariū adducta fuerunt. Primò text. in d. cle. 1. §. fi. cum aliis. quia ad illa iura vnica patet responsio, videlicet quòd promiscuè & indefinitè loquuntur: neq; aperiūt de qua impetratione papa intelligere velit. Itaque ratio ibi posita potest ad vtrunque casum adaptari: quod cessat in casu nostro, vbi verba istius regulæ sunt clara de impetrante loquentia.

Et quòd ista regula in gratia, Motu proprio, locum sibi non vendicet, probatur euidēti ratione: quia, vt in proxima quęst. conclusum fuit, ista reg. non habet locum in ordinariis extra curiā: & tamen omnes ordinarij concedunt gratias motu proprio, vt ibi dixi ex dictis Card. in cle. fin.
E de offi. ord. & Fely. in c. in nostra. in 29. correl. de rescript.

Et ista quæ dicta sunt, de plano procedunt in vera gratia motu proprio ex mera & spōtanea liberalitate principis emanante. Secus tamen videretur dicendum in gratia motus proprij procurata, & per fauores obtenta, prout sæpe fit. Nam in tali casu posset teneri, regulam talem motum proprium comprehendere, cùm in eo militet eadem ratio, quæ militat in gratia impetrata. pro qua distinctione est notabile dictum Card. in cōsi. 142. in fi. quem Mod. Mediolanen. sequuntur in c 2. in 2. col. de rescript. facit gl. in versi. liberalitates, in l. fi. C. de fruc. & lit. expen. quę vult iuncto illo tex. ꝙ gratia motu proprio, si fiat ad impetrationem, non dicatur propriè gratia motu proprio. ideo l.
F 3. ff. quod quisque iur. quæ alias locum non habet in gratia motu proprio: procedet tamē in ista gratia motu proprio procurata. Nam talis procurans huiusmodi gratiam, debet reputari magis improbus & ambitiosus, quàm simpliciter & ordinario iure impetrās, per ea, quæ tradit Ias. in §. sed & iste, instit. de act. cū concor. vt latè ibi scribo in 8. col. Quibus accedunt ea, quę And. Sicu. dixit in cōsi. 57. incip. pręclarè. in 3. col. in 1. vol. & consi. 56. incip. & quidē. in 1. col. eod. lib. Faciunt ad hoc dicta Iason. in l. si quis id, quod. in 6. col. ff. de iurisd. om. iud. & Petri Andr. Gamma. in tracta. lega. q. 18. lib. 10. Et quod in notabili quæstione tradit Bar. in l. si seruus communis. §. quod verò. ff. de fur. & Abb. post Inno. in alio casu in cap. sicut. el 3. in 6. col. de furtiu. Ex quibus omnibus resultat ista conclusio, ꝙ procurans

curans

curans habere titulum, seu gratiam motu proprio, vt ex- A
cludat alium, prout in casu nostro, in grauiori causa se cō-
stituit, quàm impetrans debito & regulari modo.

Sed aduertendum est, quòd ista distinctio non videtur tuta, ex eo, quia Rota non tenet illud consilium Cardin. prout vidi iudicatum bis tempore meo: quia sufficit, ꝙ gratia sit motu proprio, licet fuerit procurata: quia non attenditur quomodo quis gratiam obtinuit, sed qualiter verba gratiæ sonant. Nam, vt inquit Satyr.

Vnde habeas quærit nemo, sed oportet habere. Aliâs rarissimè gratiæ inuenirētur, quæ possent dici motu proprio concessæ, cùm Pontifices hodierni iam sponte sua non moueantur ad concedendas gratias motu proprio, nisi requisiti & rogati, vt experientia docet. pulsantibus B
enim & petentibus cōceditur ille fauor, iuxta illud Euangelij Marci 7.c. Petite, & accipietis, &c. Aliâs sequeretur absurdum, ꝙ omnia iura loquentia de motu proprio, essent hodie frustratoria. Quod non est dicendum, vt notat Fely. in c. si quando. col. fi. de rescrip. Et pro isto Rotę stylo est notabilis decis. Bal. in c. nisi specialis. in 1. col. versic. pone in literis, &c. de of. leg. quem ibi multùm commendat And. Sicul. in 2. col. nu. 38. & Fely. in d. c. si quando. vbi Bal. in fortioribus terminis dicit, ꝙ etiã si in supplicatione concessa motu proprio dicatur: Supplicauit nobis talis, &c. Si tamen papa motu proprio concessit, nihilominus gratia erit motu proprio concessa, & nō ad impetrationem, & operabitur virtutem suam, ac si nihil de suppli- C
catione dixisset. Ratio assignatur per And. Sicul. ibi, quia concessiones apostolicæ sub duplici genere concedūtur, videlicet vel ad instantiam, seu postulationem impetrantis, aut motu proprio. c. si motu proprio. de prædiis. lib. 6. Quando igitur vnus supplicat, & instat, ꝙ papa ei concedat gratiam eo modo, quo petit, & papa in signatura sua non respōdet, Fiat, vt petitur, sed fiat motu proprio, & sic vult concedere gratiam magis priuilegiatam & pinguiorem, quàm ab eo petitur, videlicet motu proprio, est signum, quòd noluit concedere ad supplicationem impetrantis, sed ex suo motu proprio: quia concessio vnius est exclusio alterius, vt dicit Rota in antiquis, titu. de rescrip. decis. 50. & in antiquiorib. decisione 5. Nam ex quo plures

D sunt motus in principe, dignosci non potest quis sit ille motus, nisi per eius verba in signatura expressa. Nã si intendit ad preces supplicantis gratiam concedere, & non spõte sua, ille motus detegitur per illa verba signaturæ, fiat, vt petitur. Sin autem intendit facere gratiam, propter meritum impetrantis ex motu meræ liberalitatis, & non propter petitionem impetrantis, tali casu respondit, fiat, motu proprio. Nam per huiusmodi signaturam datur nobis signum, quòd papa propter preces motus nõ fuit, sed propter meritum petentis. Secundum quæ merita præsumitur, vt dixi, papam gratiam motu proprio concedere velle, & non ad petitionem suam, vt dicit Bal. in d.l. quod fauore. quod est notandum. Et ideo si impetrans in suppli

E catione petat à papa sibi gratiam motu proprio concedi, & papa in signatura non responderet, fiat motu proprio: sed, fiat, vt petitur, gratia non censeretur facta motu proprio: licet in supplicatione hoc petatur, sed erit gratia facta ad postulationem. Nunquam igitur gratia dicetur motu proprio concessa, nisi papa hoc in sua signatura exprimat & concedat. Et ita debent intelligi omnia iura de motu proprio loquentia. Et sic hodie practicatur in curia. Iste tamen stylus, & dictum Bald. in d.c. nisi. limitatur notabiliter procedere, quãdo princeps absq; petitione partis esset gratiam motu proprio concessurus. Secus, si aliàs non concessisset: quia tali casu gratia censeretur facta ad postulationẽ, licet papa in signatura dicat motu proprio.

F Ita notabiliter declarat illud dictum Baldi Decius in c. cũ M. in 13. col. versi. sed adde. & in 14. col. versi. non obstat dictum Salyc. &c. de consti. Pro quo facit gl. in d.l. fi. C. de fruct. & lit. expens. Quod dictum est nouum, & non tactũ ab aliquo, quem legerim, secundum quod possunt plura dicta in ista materia concordari: sed vereor, ne subsistat: quia illa mens papæ an esset, vel non cõcessurus, videri nõ potest, quia de his quæ in mente hominis cõsistunt, solus Deus est perscrutator. c. 1. vt eccle. bene. Et ideo illa mens principis deprehendi non potest, nisi ex verbis: quia talis præsumitur mens illius, qualẽ verba indicant. vt dicit tex. in l. Labeo. ff. de supellect. leg. quia non præsumitur papa verbis exprimere, quod mente non conceperit, vt dicitur in d.l. Labeo. in fi. & tradit Ias. in l. 1. §. fi. in 2. co. ff. de verb. oblig.

Et ideo concludo, quòd quando papa in signatura sua dicit, Fiat motu proprio, dato quòd millies nunquã animum habuerit concedendi gratiam motu proprio: nihilo minus erit vera gratia motu proprio, & in ea habebit locum text. in cap. si motu proprio. & in c. si pluribus. de præben. lib. 6. cũ omnibus aliis de motu proprio loquẽtibus. A

Et prædicta omnia procedunt, quando sumus in claro, quòd gratia motu proprio conceditur. In dubio tamen, quando nescimus, nec apparet, an gratia motu proprio, vel ad postulationem sit concessa, tenendum est, gratiam motu proprio censeri concessam, & sic ex spontanea & libera principis voluntate, vt tradit Decius in consil. 341. viso puncto. in 2. colum. Tamen ego etiam multùm dubitarem de isto dicto Decij, ex eo, quia in dubio rescriptum debet interpretari potius iustitiæ quàm gratiosum, & sic magis ad postulationem, quàm motu proprio cõcessum, vt dicit Gemi. post Ioan. And. & alios in c. si cui nulla. colum. 1. de præb. lib. 6. vt dixi in titu. de rescrip. eod. lib. numero 16. & in tract. signaturæ num. 8. vbi latiùs scripsi. B

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, an ista regula de annali, obstet impetranti habenti fortè mandatum de prouidendo ad monasterium monialium, ad quod solent per electionem & confirmationem assumi?

SOLVTIO. Pro resolutione distinguendi sunt duo casus. Primus, in monasteriis consistorialibus, & in illis ex quo non fit prouisio per viam impetrationis, regula non procedit, vt dicetur in alia quæst. & dixi in regula de infir. resignant. Aut verò loquimur in monasteriis non consistorialibus: & puto idem dicendum, ex eo, quia regula loquitur de beneficiis, quæ de sui natura certo modo impetrari solẽt, vt innuũt verba istius reg. ibi (si quis impetrauerit.) Secus verò de beneficiis, quæ sunt electiua, vt monasteria monialiũ, iuxta c. indẽnitatib. de elect. lib. 6. quæ cõmuniter impetrãtib. nõ cõcedũtur. Et licet aliquãdo impetrẽtur, illud accidẽtaliter euenit: regulariter tamẽ per electionẽ dãtur: & iste naturalis mod9 pūidẽdi attẽdi debet, nõ accidẽtalis: arg. l. q habet. ff. de tutel. c. reqsisti. de testa. cum concor. vt scribit Ias. in l. 3. in fina. ff. de offic. asses. C

Præterea, quia quęlibet dispositio in dubio interpretari

D debet iure ordinario, non extraordinario : vulg.l.Seio.§. medico.ff.de annu.leg.cum concord.vt tradunt Moderni Mediolanen.in c.inter cætera.in 3.col.de appel.Cùm igitur ista regula loquatur de beneficiis certo modo impetrãdis,debet intelligi de beneficiis quæ regulariter,& via ordinaria impetrantur,non autẽ de illis,quæ extraordinariè conceduntur.Nam propterea,quòd beneficium electiuũ semel impetretur,non desinit esse electiuũ,nec perdit naturam suã.Sicut non mendicans, propterea ꝙ semel mẽdicet,non dicitur mendicans,quia nõ perdit naturã suam: vt dicit Feder.de Senis in cõsi.140.Nec doct.dicetur mercator,licet aliquando mercetur,vt probat Alexan.in l.cætera.§.si quis.ff.de leg.1.Bar.in l.1.§.1.ff.de exerci.cũ aliis,
E de quibus per Fely.in procemio Decretal.in versic.Gregorius.colum.fi.Regula igitur ista loquens de beneficio impetrabili, intelligetur de illo, quod regulariter,& de natura sui est tale: sed monasteria nõ sunt huiusmodi,sed ad ea personę per electionem assumuntur.Ergo regula loquens in vno,non habebit locum in alio:iuxta c.cùm in illis.§.illis.de præbend.lib.6.& in ca.fin.eod.tit.in antiq.Et quanuis verbum,Beneficij,aptum sit cõprehendere maiora beneficia,hoc tamen nõ habet locum in materia odiosa, nisi exprimatur:vt tradit Abb.in cap.pen.de verb.sign.Et ideo Ioan.Mon.in cap.inquisitores.de hæret.lib.6.attestatur se vidisse papam declarasse dispositionẽ loquentem de dignitatibus,non comprehẽdere monasteria.Et hoc idem dicit
F Archi.in cap.2.de præbend.lib.Præsertim,quia ista regula respectu impetrantiũ(dato ꝙ indefinitè loquatur) est pœnalis,vt apparet in ea. Quo casu in materia pœnali indefinita loquutio nõ æquipollet vniuersali: iuxta doctr.Dy.in rubr.de regũ.iur.lib.6.l.si seruitus.ff.de seruit.vrb.prædio. Nam si papa voluisset istum text.ad ista monasteria extendere,hoc dixisset, saltem per verba vniuersalia, prout fecit in regula de triennali,propter verbum, Quæcũq;.& in regula,de verisimili notitia obitus.& in regula,de subrogandis,& multis aliis.Sequẽda est igitur cõsuetudo principis, iuxta l.cum vniuersorum.ff.de rer.permut. Et quia ista beneficia electiua habent suã determinationẽ,vt in d.§.illis. Et sunt speciali mentione digna,& si nõ exprimantur,non comprehendũtur,vt habetur in cle.j.de præb. tradit notabiliter,

biliter,& latisſimè Fely.in cap.in noſtra. in 31.& 32.col.de A rescrip.Maximè quando beneficium electiuum,eſt monaſterium, & ſic dignitas Abbatialis , quæ requirit maiorem expreſsionem: adeò quòd non ſolùm appellatione beneficiorum , ſed etiam inferiorum dignitatum non comprehenduntur,iuxta not. per Archi in ca.2.de præbend.lib.6. & tenet Old.conſi.14.maximè colũ.fin.Et facit,quod dicit Dom.in conſil.131.& pro iſta opi. conferunt omnes rationes,quas ponit Lap.alleg.84.col.penul.Ex quib.omnibus concludo , regulam in talibus dignitatibus nõ habere locum, & per conſequens nõ obſtare habenti prouiſionem, nec etiam impetrationem.Et ita reperio in terminis iſtam opinionem adnotaſſe Reuerendiſsimum cardinalem Sanctorum quatuor, ſeniorem, in ſuis memorialibus. B

Ego tamẽ de iſta opinione multum dubito, ex eo, quia iſta regula fuit edita in fauorem poſſeſſorum , & in odium impetrantiũ,proptereà,quia vexant poſſeſſores viuentes. Et ideo regula in ſui proœmio tales impetrãtes improbos appellat,qui viuẽtes poſſeſſores inſequũtur.Vnde ob eam cauſam huiuſmodi ambitioni , & illaudatæ cupiditati modus eſt hic poſitus,quem impetrantes,ſi voti cõpotes fieri cupiunt,ſeruare tenẽtur: alias malè de tali impetrãte ſuſpicatur. Quòd ſi pœna iſtius regulæ regulariter in quocũq; beneficio locũ habet,& talis impetrans improbus iudicatur: multò magis improbior & ambitioſior iudicabitur is, qui monaſteriũ monialium, natura ſui electiuum,impetrare conatur.Quia tunc peccat in duobus,videlicet, non ſeruando regulam,& quia impetrauit monaſteriũ, natura ſui non impetrabile,nec ſolitum per impetrationẽ concedi. C

Et iſta omnia de plano procedũt,niſi monaſterium iam eſſet ſolitum impetrari:quia per hoc videretur amitti natura ſua primæua:argu.c.cùm de beneficio.de præben.lib.6. Sicut videmus,ꝙ regula procedit in Archidiaconatib.quę ſunt maiora & præſtantiora monaſteriis,vt dicit Abb in c. per tuas.in verſic.excellentiores.de ſimo.Et iſta opi.facit, vt dicamus regulam contra taliter impetrantes locum habere , ne religioſi & monachi in monaſterio reſidentes,& diuinis inſeruientes , per lites certo modo procuratas diſtrahantur,quod toto titulo,ne cler.vel mon.prohibetur.

Finaliter,vt tota hæc materia concludatur , diſtinguẽdi

D sunt duo casus. Primus, quãdo aliquis de monasterio prouidetur, & tali casu regula non habebit locum, per ea, quæ dicta sunt. Secundus casus est, quando monasteriũ impetratur, tũc obstat regula rationibus supradictis. Et ita per prædictas rationes iste casus modernis temporibus in Rota decisus fuit, corã D. Nicolao de Aretio in quadam Consentina monasterij, vt tunc D. Ioan. Bap. de Senis, & Iacobus de Nigris Sacri consistorij aduocati adnotarunt.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, an impetranti beneficiũ cõtra capitulum alicuius ecclesiæ possessorẽ annalẽ obstet ista reg. SOLVTIO. Fuit dubium hoc positum tempore Pauli II. in Rota. Et tunc quidam A. de Benzis ex prima-
E riis illorum temporum aduocatus, tenuit regulam isto casu non habere locum. Quod ex eo persuadebat, quia verba regulæ non poterant in cap. possidente verificari, quæ requirit expressionem nominis, gradus, & nobilitatis possessoris in impetratione facienda: hæc enim potiùs singulares possessores, quàm capitulum, vel collegium respiciunt. Ergo tali casu regula non habebit locum: nam quibus verba legis non conueniunt, neq; ipsa dispositio conuenire videtur. l. si seruum. §. non dixit prætor. ff. de aqua quot & æsti. Quòd verò nomen, gradus, & nobilitas capituli exprimi non possint, manifestè apparet: quia capitulum est persona repræsentata. l. mortuo. ff. de fideiuss. c. Romana. §. in vniuersitate. cum ibi notatis. de senten. excom.
F li. 6. In quo nec gradus, aut nobilitas subsistere potest, nisi fortè velimus singulos de capitulo considerare: quod fieri minimè potest, iuxta ca. liberti. 12. q. 2. & §. qui manumittitur. & l. sed si hac l. §. qui manumittitur. cũ vulg. ff. de in ius voc. Esset enim absurdum, quòd in impetratione beneficij tot canonicorum nomina, tot gradus, & singulorũ nobilitatẽ impetrãs exprimere teneretur. Quòd etiã si commodè talis expressio fieri posset: alia tamen ratio repugnat, cùm alia sit capituli, alia singulorũ possessio. Et dato, quòd aliqua particularis persona nomine capituli possideret: illius tamẽ nomẽ, gradũ, aut nobilitatẽ exprimere nõ licet: quia ille nõ dicitur possidere, qui alieno nomine possidet. c. cùm venissent. de re. spo. Procedit ergo regula in terminis suis, quãdo cõtra singularẽ possessorẽ fit interpretatio

pretatio. Nec etiam secunda pars regulæ hoc casu potest A habere locum, cùm dependeat à prima, quasi eam in necessarium antecedens præsupponens.

Addo vnũ aliud, quia satis notum est, ꝙ dispositio simpliciter loquens de personis, nunquã cõprehendit collegium, vel capitulũ, nisi expresse dicatur, vt latè per plura iura & rationes probat Rom. de collegio auditorũ Rotæ loquens, in consi. 436. incip. ꝙ indultũ, &c. Sed in reg. nulla fit mentio de cap. igitur in eo regula non habebit locũ.

Sed istis rationibus non obstantibus contraria opi. defendi potest istis fundamentis. Primò, quia reg. ista, quæ indistinctè loquitur, non astringit impetrantem præcisè contra graduatũ possessorem impetrare: sed impetrandi licentiam generaliter contra graduatum & non graduatũ B cõcedit. Si igitur possessor graduatus est, exprimet impetrans gradũ, & ea quæ hîc dicuntur. Si verò graduatus nõ est, aut in eo possessore cadere gradus, nec nobilitas potest, tali casu regula impetrantem ad ea exprimenda non astringit, sed seruabit alia cõtenta in reg. quę seruari possunt, in quibus regula procedet, & locum habere poterit. Concludo igitur, ꝙ si in re inanimata & incorporea, seu in corpore repræsentato, quale est capitulum, fieri prædictarum qualitatum expresio non possit, in eo regula nõ procedet, quo ad illam particulam: seruabit tamen impetrans regulã in aliis eius partibus substantialibus, propter quas principaliter fuit edita. Nam & quot annis capitulũ possedit, & causam, quare illi ius nõ competat, exprimere C debebit, & omnia quæ in secunda & tertia parte regulæ cõtinentur. ꝙ si non fecerit, obstabit ei regula, quæ magis in istis aliis requisitis seruari debet, quàm in parte illa expresionis gradus & nobilitatis, quæ nihil importat, & quibus cõmuniter derogari solet. Nam ratio regulæ in sui proœmio (vt lites reprimantur) magis respicit res alias, quàm expresionem gradus & nobilitatis, vt de se patet. Et ideo istius secũdæ partis, quæ iustificationem & prosecutionem causæ respicit, nunquam aut rarò fit derogatio.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, nũquid reg. ista procedat cõtra impetrantem, qui ad effectum, vt cõtra eum de ista regula recipi nõ posset ante suã impetrationẽ, posseſſo-

D rem ipsum ante cōpletū annū à possessione deiici curauit?

SOLVTIO. Videtur dicendū ꝙ nō, quia exceptio istius regulæ datur possessori duntaxat, & non omni possessori, sed tantùm possessori immediato. Ista omnia probātur in text. ibi (per annum immediatè præcedētem pacificè possessum, &c.) & ibi infrà (sex menses possessorem ipsum, &c.) Itaq; tota ista regula est fundata in possessione illius, cōtra quē impetratur. Sed in casu proposito expoliatus ab alio, amittit possessionē. Ergo illi nō cōpetit exceptio istius regulæ: quia cui nō adaptātur verba dispositionis, neque competit ipsa dispositio. l. si seruum. ff. de acq. hæred.

In contrarium facit, quia fraus & dolus nemini patrocinari debēt, vt in c. sedes. & c. ex tenore. de rescri. Sed si iste possessor dolo & fraude impetrantis spoliatus de regula excipere nō posset, impetrās ex dolo & malitia sua cōmo-
E dum reportaret, contra tex. in c. eum, qui. de præbēd. li. 6. ergo, vt in eo puniatur, in quo deliquit, est dicendū hoc casu, possessorē expoliatū in odiū impetrantis, reputari pro possessore annali, ad effectum excipiendi de ista regula, cùm per eum non steterit, quominus integrū annū cōpleret, ac per impetrātis malitiam factū sit, quominus possideat, iuxta text. in l. 1. §. sed & Aristo. cum concor. ibi positis in gl. ff. quod vi aut clàm. Et ista omnia à fortiori procedent, quando idē impetrās post impetrationē factam contra possessorem eundem spoliaret sua possessione, prout cōtigit in causa Hispalen. Scholastriæ, in qua Sebastianus Ponze post impetrationē spoliauit d. Francis. Solis, episcopum Balneoregien. ad effectum, quòd episcopus excipe-
F ret de regula, prout excepit: Sebastianus spoliator replicaret, episcopo exceptioni regulæ non esse locū, quia episcopus nō erat possessor tempore exceptionis regulę: & ideo isto casu per Rotam conclusum fuit locū esse regulæ: quia per episcopum factū nō fuerat, quominus possideret, & ideo pro possessore habitus fuit ad effectū exceptionis regulæ. Et ita post plures informatiōes in dicta causa Hispalē. decisum fuit hoc dubiū die 17. Octobris M. D. XXXIII. corā D. Nicolao Aragona. Et ille punctus decisus fuerat per Rotā, præsupposito vero spolio d. Sebastiani, de quo fuit posteà latissimè disputatū, vt dicetur inferius in proxima, & aliis q. Et sic patet respōsio ad cōtraria. Nā sicut pro

possess

possessore habetur, qui dolo desiit possidere. l. qui dolo. A
ff. de reg. iur. Ita & ille qui dolo aduersarij desinit possidere, reputabitur possessor, in damnum & præiudicium dolosi: vt est tex. & ibi gl. in c. contingit. de dolo & contu. & in l. quanuis. ff. de bo. auto. iud. pos. Itaq; poterunt & verba & mens istius regulæ in tali possessore verificari.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, an impetrans impeditus per possessorem annalem, quominus causam impediret infra annum excusetur à pœnis regulæ?

SOLVTIO. Iste etiam casus ventilatus fuit in Rota in prædicta causa Hispalen. Scholastriæ.

Pro cuius intelligentia in facto pręmittendum est, ꝙ d. Franciscus de Solis episcopus Balneoregien. cõmisit causam super d. Scholastria in possessorio, & petitorio cõtra Sebastianum Ponze aduersariũ, à quo se spoliatum prætendebat vigore cuiusdã Breuis apostolici de dicta Scholastria. Sebastianus verò contrariũ asserebat, ex eo, quia in dicto Breui erat illa clausula apposita, videlicet, ꝙ capere possęssionẽ posset sine vitio spolij, &c. vigore dictæ commissionis, episcopus Sebastianũ infra sex menses ad iudicium euocauit, & sic impleuit vnã partẽ istius reg. Deinde Sebastianus cùm procederet contra episcopũ & seruaret aliquos terminos in petitorio, episcopus petitoriũ suspendit, & contra d. Sebastianũ commissionẽ reductoriã Breuis ad ius cõmune impetrauit, vigore cuius obtinuit primam sententiã contra Sebastianum in spolio, cui purgato C
spolio Sebastianus paruit, & causam petitorij contra episcopum cõtinuauit. Verùm, quia propter suspensionẽ petitorij per episcopũ obtentam factũ fuit, quominus Sebastianus super petitorio causam vsq; ad sententiã inclusiuè, iuxta formã istius reg. prosequeretur, episcopus contra illum de regula ista excepit. Sebastianus respondebat per ipsum factũ non fuissę, quominus impleret requisita istius regulæ, sed suspensio petitorij per episcopũ facta in causa fuit, ne ipsę causam vsq; ad sententiam prosequeretur.

Dubitatũ fuit, quid iuris? Solutio. Super isto pũcto Rota conclusit Sębastianũ excusari, & illi regulam non obstare. Non quo ad primam partẽ, quia ex quo episcopus traxit Sebastianum infra sex mẽses in iudiciũ, & sic seruauit pri-

D mam partem istius regulæ, diligentia episcopi Sebastiano prodesse debuit: arg. l. petendæ. C. de temp. in integ. rest. & in notabili casu tradit Bart. in l. in sacris. la 3. in fi. C. de prox. sacr. scrin. lib. 12. Nam talis diligentia est communis, & prodest vtriq; parti, prout de appellatione dicitur in l. ampliorem. C. de appella. & de dilatione in d. l. petendæ. sicut etiam dicitur de cõmissione vel rescripto per vnam partem impetrato, quia efficitur commune inter ipsos litigantes, vt in decis. 2. de dolo & contu. in antiquioribus. tradunt Fel. & Mod. in Rub. de rescri. facit tex. in l. fi. C. de fruct. & lit. expen. & est decis. 7. & 47. & 61. in no. quæ bene in proposito faciũt. Per quæ modò de hoc mense Decẽb. M. D. XXXIX. ventilatur in Rota pulchra difficultas corã
E R. D. Petro Vortio in causa Bonon. fideicõmissi, nunquid appellatio cum illa clausula, Quatenus sententia veniat contra se, iuuet aduersarium non appellantem? Pro quo videndum est per Decium, & alios in c. si duobus. & in c. oblatæ. de appel. per Philip. Fran. in c. sæpe. col. 7. eo. ti. Et quia causa pendet, nihil amplius dicã. De quo tamen adhuc aliquid dicam inferius in alia quæst. Et ista procedunt quantum ad primã partem reg. Sed vt dicam in alia quęst. quo ad secundam partem regulæ, idem concluserunt Domini, ista ratione, quia si Sebastianus vsq; ad sententiam, causam super petitorio prosequutus non fuit, hoc impedimentum causatum fuerat per dominũ Episcopum eius aduersarium, qui petitorium suspenderat: & stante suspen-
F sione nihil poterat Sebastianus agere. Et quanuis posset dici Sebastiani culpa impedimentũ obuenisse, qui episcopum expoliare non debuerat: nihilominus spoliũ processit principis autoritate, qui voluit in suo Breui Sebastianũ possessionẽ capere posse, sine vitio spolij, &c. Nec obst. ꝙ Sebastianus cogitare poterat Breue apostolicũ ad terminos iuris communis potuisse reduci, prout reductum fuerat, quo casu facta reductione cedere debebat: quia ad hoc respõsum fuit, ꝙ Sebastianus etiã sperare poterat de liberalitate eiusdẽ principis, qui Breue suum confirmare & manutenere posset. Nam litigans nõ debet diffidere de iure suo, nec de victoria vsq; ad finem litis, vt dicit Bal. in l. fi. in 4. col. C. de edic. di. Adria. tol. Quia in re dubia non tenetur quis cedere, sed potest expectare sententiam, per quam

quam res fiat clara, vt in notabili casu tradit Gemi.in c.2. A
in gl.fi.de rescri.li.6.& ante ipsum Rom. in cõsi.329.col.3. versic.cæterùm.Quorum dicta approbauit Rota in causa Leonen. parochialis de Iared, coram domino Nicolao Piccolomineo die 17. Febru. M.D.XXXIII. Vnde sicut episcopus sperauit reductionẽ Breuis, & obtinuit:ita Sebastianus poterat sperare reualidationem Breuis, attento bono titulo suo. Nã in istis beneficialibus futuri euentus sunt considerandi, propter varia iura, quæ quotidie ex liberalitate Papæ in signatura nascuntur.Et ob eam causam dicitur in l.quod debetur.ff. de pecul. ꝙ dubij sunt euentus litis. Potuit igitur Sebastianus sperare ius suum reddi melius,prout posteà apparuit ex detectione nõ iuris,episcopi in petitorio,qui non poterat possidere Scholastriã, B
quæ priùs ipso iure per promotionem ad episcopatũ, ob non expeditionem literarum retentionis, infra sex mẽses vacabat,vt cautũ erat in Breui promotionis episcopi. Itaque cùm in istis beneficialibus non possimus nobis crastinum polliceri, cùm quotidie, vt dixi,nascantur iura ex vbertate sedis apostolicæ,nõ tenebatur Sebastianus ilicò cedere, sed euentũ sententiæ expectare, prout fecit: nam quamprimùm in possessorio condemnatus fuit Sebastianus,statim possessione cessit.Suspensio igitur petitorij in causa fuit, quominus Sebastianus ius suũ vsq; ad sententiam prosequeretur:illud igitur impedimentum debuit eũ excusare quo ad requisita istius regulæ. Nam satis est Sebastianum hoc casu fraude & dolo caruisse,à quibus quęlibet causa etiam iniusta & supina excusat:vulg. l.si plagij. C
ff.de plag.Per quæ iura voluerunt Doct. maximè Io.And. & Ant.in c.dudum. de elect.& in c.non potest. 1.de præb. lib.6.Vbi notat Domi.& in c.fi.de elect.eo.lib.& Io.And. & Ant.in c.constitutus.de appel.& in c.de multa.de pręb. quòd dispensatio quamuis subreptitia excusat assequentem secundum curatum, à pœna extrauagan. execrabilis. Quod dictum sępe approbauit Rota, tempore meo,& de temporibus suis idem attestatur dominus Guliel. auditor in collectaneis decisionum, tit.de reg.iur.præsertim, cùm procliuiores simus ad absoluendum, quam ad condemnandum, iuxta l.Arrianus.cum vulg. de act.& oblig.

Prętereà,pro ista opi.Rotę facit,quia dũ in medio causę

D aliqua incidentia discutiuntur, tempus istius regulę currere non debet, vt voluit Glossator hîc, & Bal. in simili in l. cōtra maiores. C. de inof. test. qui notabiliter per illū text. dicit, ꝙ quādo duo sunt in iudicio, quæ nō possunt simul intentari, tunc diligentia circa vnum, prodest alteri remedio, & facit ꝙ nō currat tēpus in eo. Et idē dicit Bal. in l. 1. C. de iur. cal. col. 2. versi. vlterius nota. & quod not. Domi. in c. cupiētes. §. ꝙ si per viginti. in ver. videbitur. de elect. lib. 6. cum concor. vt notabiliter scribit Decius in c. pastoralis. in 6. col. nu. 10. de excep. Sed in casu nostro ista duo, videlicet, petitorium & possessorium, simul intentari non poterant, propter suspensionem petitorij, sed diligentia tantùm facta reperitur ab vtraq; parte in possessorio. Er-
E go diligentia illa faciet, & operabitur, ꝙ tempus istius regulæ interim ad decidendum petitorium non currat, & per consequens non debet hoc Sebastiano præiudicare, quia per eum non stetit, vt dicit Dominic. in c. 1. §. solet. in 5. notabili. de resti. spol. lib. 6.

Accedat prædictis, quia per istam regulam quædā præscriptio annalis induci videtur. quo casu vbi pręscriptio ex lapsu temporis consideratur, quodlibet impedimentum etiam iniustum excusat à lapsu termini, ex eo, quia in tali præscriptione solùm attenditur agendi potentia, vel impotentia, & sic negligentia, non autem delictum. Ita not. dicit Hosti. in c. 1 versi. item si. de pręscrip. Vbi per hoc cōclusit, ꝙ episcopo hæretico, ex quo est impeditus agere
F propter hæresim, non currat præscriptio, per iura quæ allegat in principio illius capituli: & tamen constat hæreticum fuisse impeditum culpa sui, in cuius facultate erat remouere impedimentum. Ita hîc est dicendum, & à fortiori in Sebastiano, qui de facili remouere impedimentum non poterat propter fauorem & priuilegium possessorij.

Postremò, prędicta omnia iustificata fuerūt, ex eo, quia possessio episcopi fuerat infecta propter decretū irritans in Breui promotionis suæ positū. Nā eo ipso, ꝙ nō expediuit bullas retētionis infra sex menses, inducta fuit vacatio Scholastriæ ipso iure, & intrabat regressus Card. Sanctorū quatuor. Ex cuius cessione habuit Sebastianus. talis igitur infecta possessio nō erat consideratione digna, prout in simiib. terminis quo ad istā reg. cōsuluit Ioachinus

nus de Narnia, olim aduocatus excellens in quodam suo A consil.incip.dominus Herneus, posito in lib.1.allegatio. num.fol.392.in causa Naneten.ecclesiæ sancti Nazarij.

Pro contraria verò parte, & sic pro episcopo fuerũt per Dominos adducta motiua sequentia. Primò, quia ista regula inducta est in odium impetrãtis: quo casu impetrantis negligentia non attenditur, ex quo propter non factũ imponit pœnas. Vnde resultat illud, ꝙ vbi impeditus potuit tollere impedimentum, & non fecit, sibi imputatur, vt in cap.vnico.de custod.eucharist.& tradit Roman. consilio 9.cum concor.vt scribit Fely.in cap.cùm inter. col.10. versi.vtrum excommunicatus.de except.& in ca.ex transmissa.col.1.de præscript. Sed Sebastianus potuit tollere, cedendo spolio. Igitur, &c. Nam paria sunt, quem non B fuisse impeditum, vel potuisse impedimentum tollere.c.fi. cum ibi notatis.de elect.qui enim potest facere, vt possit, iam videtur posse.l.qui potest.ff.de reg.iur.cum concord. de quibus ibi per Modernos.

Secundò, quia præsupposito ꝙ Sebastiano tempus nõ curreret, debuit tamen Sebastianus protestari auditor coram ordinario, per ipsum non stetisse, quominus causam super petitorio expediret, iuxta glo.in verbo, proposita. in cap.cupientes.§.quòd si per viginti.de electio.lib.6. & sequitur Glossator hîc in 4.col. & Ias.in l. properandum. §.si autem vterque.C. de iudic.& alibi sæpe Fely. Et ita in terminis istius regulę fuit olim dictũ in Rota, in causa Salzeburgen.beneficij S.Nicolai, vt patet in consil.Ioachini, C tunc aduocati, incip.Vacante, &c. posito inter suas allegationes.vol.14.fo.264.aliâs 60.col.fi.Et pro ista opinione optimè facit, quod dicit Rota in no.decis.102.quę vult ꝙ si appellans, qui habet annum ad prosequendum appellationem, infra annum committat causam super attentatis, sit appellans, habet victoriam in attentatis, nec currit sibi tempus, sed excusatur: secus autem, si succubuit. Et illam decisionem sequitur Philippus Francus in cap. ex ratione.in 8.colum.de appel.Pro qua est expressa autoritas Bal.in authen.ei, qui.circa princ.C.de tempo.appel.Cùm igitur in casu isto Sebastianus in possessorio succubuerit, meritò dicendum est, illi cucurrisse tempus regulæ.

Ex istis igitur apparet articulum esse disputabilem, qui-

D bus omnibus bene ac diligenter discussis Rota die 17. Octobris M. D. XXXIII. coram eodẽ domino Nicolao tenuit, cõclusit, & firmauit primam opinionẽ, videlicet Sebastianũ excusandũ fore, & in pœnas regulę nõ incidisse. Pro qua opinione vltra prædicta faciũt ista quæ sequũtur.

Primò, quia clarum est in iure, impedimentum superueniens non attendi, vt inquit Bald. in l. sicut. C. de præscrip. 30. anno. in prima col. Sed isto casu impedimentum Sebastiano superuenit. igitur non debet attendi.

Secundò, quia quando impedimentum non euenit facto impetrantis, sed extrinsecus contigit, non debet sibi imputari, vt tradunt Doct. in cap. quia diuersitatẽ. de concess. præbend. & ibi Abb. col. fin. Sed in casu isto Sebastia-
E nus à principio non præstitit impedimentum, quominus posset super petitorio procedere. Nec breue Sebastiani à principio dedit causam immediatam huic impedimento. Ergo non obstat Sebastiano. Suadetur hoc, ratione, quia causa immediata impedimẽti, quominus Sebastianus posset petitorio agere, fuit commissio episcopi reductoria ad ius commune, & suspensio petitorij facta per eundem episcopum. Quibus licet breuę Sebastiani de capiendo possessionem, causam dederit, non tamen immediatam, sed mediatam, quia breue non fuit ordinatum ad hoc, vt prohiberetur prosecutio in petitorio. Quo casu quãdo culpa non est ordinata ad casum, casus non debet imputari, vt tradunt communiter Doct. in l. 2. ff. si quis caut. & Roma.
F consil. 9. incip. quòd pars. Nam sola negligentia in istis punitur. Vbi igitur non fuit aliquis negligens, nõ impeditur agere, sublato impedimento, vt tradit Bald. in authen. nisi triennale. circa princip. C. de bon. mat. cum vulg. traditis per Felyn. in cap. ex transmissa. de præscript.

Tertiò, quia licet de iure ciuili impedito culpa sua currat tempus: tamen hoc nõ ita procedit de iure canonico, vt dicit Alexand. in consilio 58. viso & perlecto. circa fi. lib. 5. sequitur Ias. in § . rursus. instit. de actioni. allegant text. in ca. quia diuersitatem. de concess. præbend. quem ad hoc dicunt singularem. Et hoc sequitur ibi Imol. & Præposi. in c. 1. in 4. col. quo tempore mil. in vsib. feud.

Non obstant, quæ in contrarium adducta fuere. Primò, quòd regula ista inducta fuit in odium impetrantis. Nam respon

respondetur hoc esse verum, quando deprehenderetur in A
negligentia notabili, nec aliquam haberet excusationis causam, vt hic. Nam tunc pœna regulæ procedit: secus verò vbi est causa excusationis, vt superiùs deductum est.

Nec obstat, Sebastianum potuisse tollere impedimentum, quia respondetur non esse verum, quia pendebat ex voluntate episcopi aduersarij, qui suspēderat petitorium. Et sic non pendebat ex volũtate vel potestate Sebastiani. Nec obstat, quòd Sebastianus dedit causam, quia responderetur, quòd illa causa impetrationis breuis non fuit ordinata ad hoc, quia per illud breue nō fuit prosecutio causæ impedita. Nec obstat etiã, quòd Sebastianus debebat cedere: quia vt dictum fuit, non reperitur hoc iure expressum. Nam nemo tenetur ius suum indiscussum relinquere, vt dicit tex. in l. illud. in prin. ff. de pet. hær. Vltimò non ob B
stat illud de protestatione, quia respondetur illud procedere, quando impedimentum prouenit à iudice. secus, si prouenit à parte. Quia tali casu licet protestatio ad cautelam sit vtilis, tamen quando impedimentum non obuenit culpa iudicis, protestatio non est necessaria, vt dicitur in l. cùm ipse. de excus. tut. & traditur in cap. ex insinuatione. de appel. & per Bart. in l. Senatus. ff. de offi. præsid. Innoc. in c. ex ratione. de appel. Et ibi hoc latè probat Philip. Frãcus in 4. colum. Et ita debet intelligi, quod dicit Anto. de Butrio in consi. 28. Abb. in cap. plerunque. de rescript. Et cum prædictis concurrit Petr. de Ancha. in d. c. cupientes. & Imol. & Moder. in cap. fin. de appel. Et ita in terminis istius regulæ & impedimenti declarat ille doctus Glossa- C
tor Pragmat. sanctio. titulo de pacific. posses. in ver. protestari. col. fi. De qua tamen protestatione in specie dicetur inferiùs, in sua propria quæstione.

Non obstat etiam decisio Rotæ. 102. superiùs allegata: quia loquitur quando idem appellans causam commisit super attentatis. Sed in casu nostro Sebastianus impetrãs non cōmisit causam super spolio, sed episcopus. Igitur sumus extra casum. Nã primo casu ipse idē præstat sibi impedimētũ, secus in secundo casu. Vel dicas, quòd illa decisio nō est ita simpliciter vera: sed debet intelligi, secundum ea quæ notat Ias. in l. cōtra maiores. in fi. C. de inoffi. testa. Et ad eam respondet etiã Decius in cap. ex ratione. de appel.

D Stat igitur conclusio firmata per Rotam, quòd prędictum impedimentum excusat à pœnis istius regulæ. Et ita in vna Conuersana Archipresbyteratus coram me conclu-dit Rota 27. Februarij, M. D. XXXIIII.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, an derogatio regulæ facta in commissione directa primo auditori iuuet ipsum impetrantẽ, quo ad gratiã subrogationis, Vel si neutri, impetratam coram secundo auditore in secunda instantia?

SOLVTIO. Aliàs tempore felicis recordationis Sixti papę IIII. in Rota iste casus discussus fuit, videlicet Ioan. Carlin. & Adam impetrarunt beneficium possessum per Ioan. Erphreum conuentum. Sed Adam, qui erat poste-
E rior in data, commisit causam contra dictum Ioannem possessorem annalem cum derogatione istius regulæ, in totum. Ioan. Erph. possessor dat de iure dicti Ioan. Carlini primi impetrantis. Et quia dictum ius Ioan. Carlini oppugnabatur ab Adam, ex illo capite, quia nõ fecerat mentionem de ista regulą, nec vnus, nec alter obtinuit tanquam seinuicem confundentes. Sed Ioan. Erph. obtinuit in ista prima instantia absolutoriam tantùm, à qua appellauit Adam. Et lite pendente coram secũdo auditore moritur Ioannes Carlin. Adam obtinet mandatum de subrogando, directum isti secundo auditori, continens, Si neutri, absq; derogatione istius regulæ, ꝙ illi auditori secundæ instantiæ citato Ioan. Erph. ad dicendum contrà, pręsentauit Ioan. Erph. reus excipit de ista regula contra di-
F ctam gratiam, Si neutri. In qua huic regulæ, vt dixi, non fuerat derogatum. Adam replicat sufficere ei in prima cõmissione primo auditori directa fuisse derogatum. Quæ derogatio sufficere sibi videbatur. Ioan. Erph. replicabat nihil habere commune illud iudicium cum isto: quia derogatio illa non iuuat, quo ad gratiam subrogationis, Et si neutri, impetratam in ista secunda instantia, coram secundo auditore. Dubitatur modò, quis istorum meliùs, ac veriùs dicat. Licet iste casus contigerit, vt dixi, tempore Sixti IIII. tamen ignoro quid tunc concluserit Rota. Et ideo ego ex facti serie colligam aliqua motiua, quę videbuntur magis iuridica, decisionem posteà eius sapientioribus relinquens.

Quòd

Quòd autem isti subrogationi & gratiæ, Si neutri, obstet regula, ex eo probatur: quia tempore primæ commissionis impetratæ per Adam, non cogitauit Adam, neque papa concedens de gratia, Si neutri, posteà concedenda. Quod apparet, quia tempore primę commissionis Adam impugnabat ius dicti Ioannis Carlini, ex eo capite, quia nō fecerat mentionē istius regulæ. Ergo tūc non cogitabat, ꝙ deberet se subrogari in eo, maximè, quia tūc viuebat Ioā. Carlin. & nō poterat de futuris diuinare, vt dixit textus in c. vt nostrū. vt eccle. benefi. Nam solius, & proprij est scire futura Dei. l. quòd quidam. §. quod dicitur. ff. de acquirend. hęred. l. cùm ad præsens. ff. si cer. pet. gl. in l. relegatorum. ff. de pœnis. Ergo ad incogitata animus cōcedentis nō extenditur. l. tres fratres. ff. de pact. l. qui cum tutoribus. in fi. ff. de transact. Et consequenter, nec extenditur concessio, quia actus agentis non operatur vltra intentionem eius, vulgata l. non omnis. ff. si cer. peta. & c. si sacerdos. vbi notat Abb. de offic. ordi. Præsertim, cum signatura cōcessionis poterat habere effectū in eo, quòd tunc erat, videlicet vt admitteretur ad prosecutionē causæ, ac si annus duraret, absq; eo, quòd extēderetur ad istā nouam gratiam, iuxta notata per Guliel. de Cu. in l. itē. §. ad litem. ff. de procurat. Pro quo optimè facit decis. 19. incip. fuit dubitatum. in nouis. A B

Infertur igitur ex hoc cōclusio firma quòd commissio illa prima non suffragatur, quo ad istam nouam gratiam & multò minus, quo ad diuersam materiā, qualis erat ista. Nam diuersum est, quòd in fauorē Adæ sit derogatū isti regulæ in commissione primæ instantiæ, vt regula nō obstante admittatur ad prosecutionem causæ, ac si annus duraret. Et quòd sit derogatum regulæ in fauorē iuris Ioā. Carlini, qui viuens regulæ non derogauerat. Cùm igitur ista sint diuersa, ex diuersis non fit illatio, vulg. l. fi. ff. de calumnia. & l. Papinianus exuli. ff. de minoribus. C

Et hoc à fortiori locum habet, quia Adam in dicta cōmissione primæ instātiæ hoc nō solùm cogitauit, sed nec petiit, cùm ius Ioan. Carlini potiùs impugnasset ex isto capite, videlicet, quia regulæ nō derogauerat. Ergo nec papa videtur vltra, quàm petierat cōcessisse: argu. c. inter dilectos. §. cæterùm. de fide instrumentorum. Maximè

D contra regulam, quæ est ius scriptum, vt notat Fede. in tra cta. permut. quæst. prima. iuncto cap. si Papa. de priuileg.

Prætereà, quia impetratio Ioan. Carlini, qui nõ seruauit requisita, non solùm fuit nulla propter dicentem hîc posi tum: sed adeò Ioan. Carlin. inhabilitatus fuerat, quòd nõ poterat, si viueret venire ad istud ius commissum, etiã per viã subrogationis, vel gratiæ, Si neutri, vt patet hîc in tex. Et ista inhabilitas non repetitur in gratia subrogationis, Vel si neutri purgata. Cùm igitur hæc de nouo emergant, & nouo auxilio indigeãt, concludendum est, gratiã istam non suffragari: quia commissio non extẽditur ad nouam gratiam posteà superuenientẽ, & longo interuallo in alia instãtia cõcessam, quia signatura nihil plus dat, quàm ver-

E ba importent: argument. cap. ex tenore. & cap. porrò. de priuilegiis. Et commissio solùm continebat, quòd Adam tantùm admitteretur ad prosecutionẽ causæ, non obstante regula, cui non derogabat in sua prima impetratione: quæ quidem derogatio illi non sufficiebat ad vincendum propter obstaculum iuris dicti Ioãnis Carlini. Quod quidem ius licet esset inefficax ad obtinendũ contra dictum Ioannẽ Erph. possessorẽ annalem, propter exceptionem regulæ, quam dictus Ioan. Carlini non obseruauerat: erat tamẽ efficax ad repellendum d. Adam posteriorẽ in data. Itaque dictus Ioan. Carlini erat sicut canis hortorum, qui brassicas comedere nõ potest, nec alios permittit eas comedere, ad instar l. Fusiæ Caniniæ. Adam igitur in ista se-

F cunda instantia non poterat obtinere contra possessorem ex suo iure antiquo, nisi ex nouiter impetrato, cui obstat regula, cuius derogatio facta in dicta cõmissione primæ instantiæ, non videtur extendenda, vt prosit isti nouæ gratiæ subiectæ exceptioni regulæ. c. statutum. de elec. lib. 6. Cùm vnius inclusio sit alterius exclusio: vulg. c. nónne. de pręsumpt. Nam commissiones sunt stricti & limitati iuris, vt notatur in ca. 1. & in c. dispendia. & in c. statutum. de rescript. lib. 6. Ergo limitatum effectum debent producere. c. si quem. de procur. lib. 6. Nam quantum petitum, tantum concessum, vt notat Felyn. in cap. postulasti.

Ex quibus omnibus concludo, derogationem factam in illa commissione primæ instantiæ, non suffragari, quo ad istam gratiam, Si neutri.

Vnum

Vnum tantum prædictis obstat, quia qua ratione dicimus, quòd Adam vigore primæ commissionis semel admissus ad prosecutioné causę, vigore iuris sui posset admitti etiam in secunda & tertia instãtia, donec esset finita, eadem ratione & quando fuit subrogatus: quia illud ius acquisitum, est effectũ vnum & idem cum suo: argumento l. hæreditas. ff. de acquirenda hæreditate. Quia quãdo iura duorũ perueniunt ad vnum, iudicãtur pro vno, vt habetur in. l. singularia. ff. si certum petatur. pro quo facit notabile dictũ Bal. in. l. 3. §. sed vtrum. in prima quæstione. ff. de minoribus. vbi dicit, quòd consensus patris præstitus filio agenti in causa principali, videtur durare etiã in causa executionis: quia sufficit, quòd autorizauit in prima causa, siue sit actor, siue reus. quod dictũ refert, & sequitur Felyn. in cap. edoceri. in 4. colum. versic. & adde. de rescript. Sed ego in meo libro non inuenio: magna tamen est autoritas Fely. Et licet sit diuersa instantia, est tamen eadem causa. Et quicquid iuuare poterat eundem Adam in prima instantia, potest iuuare in secũda & tertia, per ea, quæ dicta fuerant superiùs in quinta quæst. quia sufficit, quòd semel quis sit admissus ad prosecutionem causæ, non obstante ista regula. Quia illa admissio debet intelligi vsque ad finem causæ, quæ per tres instantias terminatur. Cogitandum tamen est super istis, quia materia est valde dubia. A B

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, nunquid impetrans impugnãs possessionem annalem, posit posteà eam approbare, opponendo de regula contra ius tertij? C

SOLVTIO. Videtur dicendũ, ꝙ non: quia ex eo, quòd quis impugnat, non debet cõmodũ reportare, vulg. regula, ex eo. de reg. iur. lib. 6. Tamen, vt perfecta resolutio habeatur, distinguo duos casus. Primus est, quãdo impugno possessionem annalẽ aduersarij mei, excipiẽtis de regula ista. Et tali casu cõtra eundẽ non possum me ex possessione sic impugnata tueri ad effectũ, vt sub prætextu dictæ possessionis annalis à me impugnatę debeã vti exceptione istius regul. & ita procedit tex. cũ materia sua in d. c. ex eo. Aut verò impugnaui possessionẽ aduersarij mei annalem in vno casu, & ille posteà possessionẽ suã ex alio iure tertij defendit, & tũc cõtra ius tertij ad illius exclusionem

D potero me ex possessione aduersarij, quam aliàs impugnauerā, iuuare, quia directè nō iuuo me ex possessione aduarsarij contra ipsum, sed cōtra ius tertij ab eo productū. Ita limitat illum text. in d.c. ex eo. dominus Anton. in cap. cùm olim. in 8. col. versic. quandoque reprobus. de censi.

Sed aduertendū est, quia ista limitatio non ad plenum mihi satisfacit: quia ius tertij hoc casu taputatur istius aduersarij possessoris opponētis de eo. Et exceptio cōtra illud ius effectualiter tendit contra possessorem, non cōtra tertium, quia nō est in lite. Itaque illa iuris regula, de qua in d. cap. ex eo. adhuc militare videtur. Et ideo consideranda est alia limitatio, quam tradit Abb. in cap. capitulum. in fin. de rescript. quam ibi Felyn. latiùs & clariùs exponit, &
E sequitur, videlicet, quòd ex eo, quòd quis impugnat, pōt se fundare, pedēte impugnatione, pro qua adhuc pronunciatum non fuerat: quia cùm euētus litis sit dubius, si non posset se ex materia impugnata iuuare cōtra aliud ius. posset sequi: quòd si in impugnatione succumberet, etiam in isto secūdo iudicio, in quo quis se ex actu impugnato tuetur, grauaretur, quod esset inconueniēs, vt latiùs hoc declarat Rom. in cōsi. 347. incip. quo ad articulum, &c. in c. dubio. Et ad propositum d.c. ex eo. plures alias limitationes prosequitur Fely. loco superiùs allegato, quę ibi videri possunt. Sed quicquid sit, prima resolutio D. Anto. mihi magis placet. Pro qua faciūt ea, quæ dixi in regula de non toll. iu. quæsi. q. 14. & optimè declarat Ro. in d. cōs. & illud
F consi. & dictum Abb. tentū fuit in Rota in vna Vrbeuetan. archipresbyteratus de mense Decemb. M. D. XXXIX. coram R. D. Ioā. Paulo, dum contra fundantem se in alleg. Lap. 89. allegabatur illa regula iuris, quòd non poterat se in ea fundare, ex qua priùs impugnauerat titulū prædecessoris: fuit pro responsione allegatum dictum Abb. & Rom. in locis superiùs allegatis, cū quibus transiuit Rota.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, dicitur hîc (quicunque beneficium, &c.) quid si aliquis impetraret officium alicuius annalis possessoris, puta scriptoris apostolici, vel aliud simile, nunquid obstet regula?

SOLVTIO. Videtur quòd non: quia regula loquitur de beneficio ecclesiastico, quod solet per collationē, vt aliā prouis

prouisionem dari. Sed officia huiusmodi dantur per venditionem. Ergo in illis nec mens, nec verba regulæ verificantur. Nam dispositio simpliciter loquens de beneficiis, non comprehendit officia secularia, cuiusmodi sunt ista, vt tradit Decius in l.fi.not.3.C.de pact. Super hoc tamen videnda sunt, quæ latiùs superiùs dixi in regula de infir. resignantib. & in regula de impetran.ben.per obitum famil.Card.& dicam in regula, de triennali. & alibi sæpe. A

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, an regula ista procedat in omnibus beneficiis etiam curatis, an verò simplicibus?

SOLVTIO. Si proprietatem verbi beneficij consideremus, intelligenda erit de simplicibus tãtùm: vt in c. fin.de præbend. Si verò capiamus beneficiũ largo modo, & tunc venient curata, vt dicit gl.1.in c.1. de reg.iur.lib.6. Difficultas igitur est, quomodo hic capietur. Dicet fortassis aliquis, ꝙ ex quo sumus hìc in pœnalibus, verba stricto modo capi debẽt & simpliciter, nõ aũt largo modo.d.c.fi. B

Breuiter omissis disputationibus, mihi videtur, regulam intelligi debere generaliter de quibuscunque beneficiis, tam simplicibus, quàm curatis. Nam ex quo ratio regulæ vniformis est, vtroque casu, nec potest assignari rationis diuersitas, militabit dispositio ista pariformiter in omnibus. Et hoc procedit etiã in odiosis, in quibus fit extẽsio, vt dicit gl.in ca.1.de temp.ord.lib.6. in ver. Italiæ.& gl. in verb.eligatur.in clem.1.de elect.& tradit Ias. in.l.fin.ff. de in ius vocan. Præsertim, quia ista dispositio, quæ lites execratur, concernit vtilitatem publicam, vt est probatum superiùs in 1.& 2. quæst.& fauet possessoribus. Igitur capienda est interpretatio ampla in fauorem eorum, quorũ commodũ regula ista respicit.ca.odia.de reg.iur.lib.6.& vulg. l.quod fauore. Est bene verum, quòd quidam antiqui fuerunt in ista opinione, quòd regula ista tantùm haberet locum in simplicibus beneficiis: moti præcipuè isto fundamento, quia quãdo verbo beneficij additur aliqua qualitas, nunquã cõprehenditur sub dispositione de beneficiis simpliciter loquente: vt est text.in c.licet canon.& ca.statutum.de elect.lib.6. Sed beneficium curatum habet qualitatem. Ergo noncomprehenditur appellatione beneficij. facit cap. cùm in illis.de præbend. lib.6. Sed tenendo C

D primam opinionem ad istud argu. responsum fuit superius in prima, tertia, & quarta q. procem. istarum regularum, & etiam respondebo in quæstione sequenti.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, an habeat locū ista regula in episcopatib⁹? SOLVTIO. Ista difficultas videtur decidi ex his, quæ Ludo.Rom.scribit in cons.340. circa primū, in secundo dubio. vbi tenet, regulam disponentem literas quaslibet gratiarum de beneficiis concessas, infra sex menses expediri debere, aliâs esse nullas, locū nō habere in gratiis factis de episcopatu propter excellentiā dignitatis, vt in c.dilectus.de cōces. præbēd.& aliis rationibus, vt ibi per eum. Et hoc, quod de episcopatibus dictū est, Io. E Aloisius Tuscanus Mediolanen. quondam aduocatus insignis, & postea à Sixto IIII. eius exigētibus meritis cameræ apostolicæ factus Auditor, in quodam suo consi.incip. constat ex actis, reddito in causa Numburgen. præposituræ in I.volu. extendit habere locū in aliis dignitatibus, in quibus expressè voluit istā regulā nō habere locū. Rationem assignat quia regula est odiosa, exorbitans, & pœnalis, & in tali materia restringibili, & non fauorabili, appellatione beneficiorū non veniunt dignitates, nisi expressè dicatur, vt patet in cle.I. de sequest.poss.& fruct. vbi papa non fuit cōtentus loqui de beneficio: sed subiunxit, etiā si dignitas, &c. Ad idem cle.I.de caus.poss.& prop. Addo pro ista parte duas rationes. Prima est, quia ex verbis colligi- F tur mēs disponētis: vulg.l.Labeo.de supel.lega. Sed verba istius regulæ, iuncta regula de triēnali, arguūt, Papā nolle regulā istam habere locū, nisi in simplicibus, ex eo, quia hic dicit (quicunque beneficiū ecclesiasticum, &c. impetrauerit) In regula verò de triennali dicit (quicūque ecclesiastica beneficia qualiacunque sint, &c.) Et sic ex isto modo loquēdi apparet, ꝙ in reg. de triēnali voluit cōprehēdere dignitates. In regula verò ista, sola simplicia beneficia: nam aliâs papa apposuisset hîc, sicut ibi vniuersalia verba, per quæ comprehendi possent. Apparet ergo, quòd istū casum tanquàm omissum relinquere voluit sub dispositione iuris cōmunis: arg.l.commodissimè.ff.de lib. & posth.

Secūda ratio est, quia dignitates vt plurimū per regulas & extraua. sunt reseruatę, vt patet superiùs in regulis suis.

Et

Et tamen constat, regulam istam in reseruatis locum non A habere, vt alia quæstione dicetur. Quia in reseruatis, non est dare possessionem neque detentionem, obstante decreto, iuxta text. in ca. si hi, contra quos. vt lit. pend. lib. 6. Et tenet decis. 5. vt lit. pend. in antiq. & decis. 1. de rest. spol. & decis. 1. vt lit. pẽd. in antiquio. vbi dicitur ita seruasse Rotam: & Collector ibi dicit, se ita pronuntiasse. & absq; possessione vel detentione exceptio istius regulæ non procedit: argu. c. sine possessione. de reg. iur. lib. 6.

Posset tamen prædictis non obstant. contraria opin. aliquibus rationibus suaderi. Primò, quia ista regula est edita in fauorẽ possessorũ: ergo debet intelligi, prout loquitur generaliter de possessoribus quorumcunq; beneficiorum, nemine excepto: ita quòd verbum, beneficium, hic B appositum, fauore possessorum, & odio molestantium intelligetur largo modo, vt cõprehendantur dignitates. Et ista opi. posset hoc medio suaderi: quia clarum est, argumentum valere de personis ad res, vt patet in l. qui furere. vbi Alb. & Bal. notãt. ff. de sta. ho. & in l. si quis inquilinos. §. si ita. ff. de leg. 1. Sed ista reg. non capit restrictionẽ personarum possidentium, vt in alia q. est dictum, & patet ex verbis regulæ ibi, quicunq;, &c. Ergo nec capere debet restrictionẽ respectu rerũ, id est beneficiorũ: cùm fauor, qui datur personis, est respectu beneficiorum. Præterea, quia licet aliâs in materia stricta & odiosa appellatione beneficij non veniant curata, nec dignitates. fallit tamẽ hoc, nisi verbũ beneficij sit prolatũ à lege: quia tũc etiã in materia C odiosa cõprehẽdũtur curata & dignitates. Ita dicit Fel. in c. postulasti. in 16. col. ver. facit etiã decisio. &c. de rescript. vbi plura ad hoc allegat. Sed in casu nostro verbũ beneficij, profertur à lege. igitur, &c. Et per ista potest etiã respõderi ad arg. quorũdã antiquorũ, positũ in pręcedẽti quęst. qui volebãt istã regulã nõ procedere in curatis, ex eo, q̃a qualitas curæ adiecta verbo, videbatur mutasse dispositionẽ simpliciter de beneficio loquẽtẽ. d. c. statutũ. Quia ad hoc respõdet Aret. & Moder. repe. in l. 2. in princ. de verb. obli. & Pet. de Anch. in d. c. statutũ. q videãtur. Et licet episcopatus propter excellẽtiã dignitatis sub dispositionib. simpliciter loquẽtibus non cõprehendatur, iuxta not. per gl. in c. 2. de præb. lib. 6. Et ibi Io. And. refert, ita Nicolaum

D Nicolaum IIII.declarasse.Et tenet expresse Domi.in c.si propter.in 3.col.de rescript.lib.6. & Mod.in tract.benefi. in 3.q.primæ partis. Illud procedit, quando dispositio est odiosa ecclesiis, quæ aufert electionem Capitulo, quæ illi competit de iure cõmuni: & est ecclesiis multùm fauorabilis, propter iudicium plurimorũ de meritis, & sufficiẽtia electi perquirentiũ: quod cessat in Papa, de quo loquitur tex.in d.c.2.& in c.quia periculosum. de sen.excom.lib.6. Secus est in constitutione fauorabili: nam quatenus episcoporum fauorem concernit, dispositio sub illa comprehenditur: arg.eorũ quæ dicit Bar.in l.itẽ si potestate. ff.de his, qui sunt sui. vt dicit Pet.de Anch.in c.1.de re iud.lib.6.

QVAESTIO VIGESIMA.

E QVAERO, an habeat locum ista regula in administratione perpetua data per testatorem, aut in altaribus, seu oratoriis?

SOLVTIO. Crederem ꝙ non, quia ista non sunt beneficia ecclesiastica, de quibus loquitur ista regula: quia illa dicuntur ecclesiastica beneficia, quæ habent signa beneficij ecclesiastici: ista nõ sunt huiusmodi, qa pro illis dantur certa stipendia annua, vt officientur, & plura teneri possunt, nec incompatibilitatem inducunt, nec sub dispositionibus de beneficiis ecclesiasticis loquẽtibus, comprehenduntur, vt probat And.Sicul.post alios in clem.gratię. col.penul.& fi.de rescrip. ergo nõ possunt beneficia propriè appellari.pro quibus faciunt ea, quę tradit Fely.in c.

F in nostra.in primo correl.& in c.ex parte.el 2. de rescript. Si verò altaria de consensu episcopi erigerentur, vel darentur in titulum, tunc, quia in illis concurrit eadem ratio, quæ in beneficiis, per ea quæ scribit Rochus Curtius in tract.iur.pat.in versic. construxit. in 79.q.in talibus administrationibus, altaribus, vel capellis haberet locum regula. Et ita concludit Decius in consi. 210.col.1.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, an regula ista habeat locũ in impositione pẽsionis impositæ super beneficio per annũ possesso? Exẽpli gratia. Duo litigant super beneficio à tertio nullum ius habente per annum detẽto, & vnus ex istis duobus litigantibus ad ius dicti beneficij pertinebat, resignauit in alterum, imposita pensione certi valoris, Pa-

pa

pa pensionem concessit: dubitabatur, nunquid dictæ con A
cessioni pensionis obstet ista regula?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ non: cùm regula loquatur de beneficiis impetratis, & pēsio propriè loquendo, non est beneficium ecclesiasticum, vt patet in c. quanuis. de præb. lib. 6. & latè Fely. post Abb. in c. ad audientiā. de rescrip. Et dixi in regul. de infir. resig. Vbi igitur beneficium non impetratur, cessat dispositio regulæ. Nam vt dicit Bal. in tit. de pace Const. vbi non est subiectum, corruit correlatiuum. Et hoc adeò verum est, ꝙ licet per contractum matrimonij, vel cōsecrationem in episcopum, vacet primum beneficium ipso iure, nō tamen vacat pēsio, quia non est beneficiū, vt dicit Card. in cle. 1. in 6. q. de sup. neg. pręla. Hinc est, ꝙ habens pensionē, non obligatur ad resi- B
dentiam, nec assumere aliquem ordinē sacrum, nec ad tria onera, ad quæ beneficia obligantur, videlicet, ad hospitalitatem, onera episcopalia, & procurationē debitam visitantibus, vt in c. extirpandæ. de præben. c. prohibemus. de censi. vnde iura prædicta, quæ de beneficiis loquūtur, meritò in pensionibus locū non habent. Sicut etiā titulus de permutatione beneficiorū, non habet locum in permutatione pensionis cū beneficio, inter quę non habet locum permutatio, sicut inter beneficia, vt not. Card. de Imol. in d. cle. 1. & tradit latè Paul. Rom. in tract. pēsio. q. 7. pariformiter dicēdum erit hîc, ꝙ regula ista de impetratione beneficiorum loquens, non habebit locum in pensionibus.

In contrariū tamen facit tex. in c. ad audientiam. de re- C
scrip. vbi pensio & beneficiū æquiparanrur. Et illi etiā cōpetit beneficij diffinitio: nam dicitur beneficiū, quasi bene faciens: sed illa etymologia militat in pensione: ergo dicitur beneficium. Suadetur hoc, quia pensio est pars quædā beneficij substantialis: ergo reputatur beneficium, quia idē iuris est de parte, quod de toto. c. majoribus. de præb.

Sed vt omnia ista resoluantur, pensiones dupliciter cōsiderari possunt, videlicet, quādo dantur in titulum, vel in stipendiū. Primo casu posset habere locum regula, prout dicit Fely. in c. de quarta. in 3. col. de rescr. fuisse iudicatum in Rota super reg. Cancellariæ 24. quæ simpliciter sicut ista de beneficiis loquitur. Et tamen illa reg. procedit in pensione, quæ datur in titulū, quæ impetrari posset. Et ita

D etiam nouissimis temporibus tenuit Rota 12. Maij. M. D. XXXVI. in vna Placētina pensionis, coram R. P. Domin. Marcello episcopo Marsican. Quæ voluit sententiam priuatiuam quorūcunq; beneficiorū, cōprehendere tantùm pēsiones, quæ dātur in titulū, per superiùs dicta, & per ea quæ tradit Ioan. Baptist. Caccialup. in tract. pensio. quæst. 50. Si verò non dantur in titulū, sed simpliciter cōstituuntur super beneficiis ecclesiasticis, tali casu iudicātur vt res temporales, adeò, q illegitimi, & bastardi illas sine dispēsatione obtinere poterunt: Vt 20. die huius mensis Maij M. D. XXXVIII. tenuit Rota in vna alia Cæsaraugustan. portionis, aliâs pensionis coram R. P. D. Petro Vortio episcopo Aquen. pro qua decis. cōferunt ea, quæ Curt. tradit in tract. iurispatron. in verb. competens. in 2. q. principali. & quia non reperitur hoc à iure prohibitum. Et pro ista distinct. faciunt ea quæ scribit Old. consil. 81. & Geminia. in c. fi. de præb. li. 6. & Doct. omnes. d. cle. 1. de suppl. negli. prælat. Cum aliis de quibus per Fely. in c. postulasti. in 11. col. de rescrip. quæ addi possunt ad ea, quæ dixi in regul. de infirmis resignantibus.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, an ista regula habeat locum in hospitali? SOLVTIO. De ista quæstione dixi in regula de infirmis resignantibus, & in aliis regulis. Et dicetur etiam infrà in regula de triēnali possessore. Et quia ex ibi dictis poterit haberi resolutio, quo ad præsentē regulam, non repetam.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, nunquid exceptione istius regulæ possit vti detinens beneficium reseruatum?

SOLVTIO. Hæc quæstio pēdet modo in Rota, coram me in vna Lucen. capellaniæ Sancti Michaëlis, & nihil adhuc est decisum. Quamobrem quæstionem istam breuiter pro vtraque parte disputabo.

Pro parte negatiua, quòd locum non habeat regula, facit vnū. Quia verba istius regulæ loquuntur simpliciter de beneficiis. Ergo debet intelligi de beneficiis non habētibus qualitatē reseruationis: arg. l. quęsitū. §. illud. de leg. 3. & c. statutū. de elect. lib. 6. quia verba simpliciter prolata, debēt intelligi simpliciter, nō secundū quid. l. 1. ff. de don.

l. fi.

l.fi.C.de his,qui ve.æta.impet.l.hoc legatum.ff.leg.3. Accedat prædictis:quia videmus, ꝙ posfidẽs ex prouisione ordinarij beneficium reseruatum, non facit fructus suos, vt videtur tenere Specul.& Ioan.And.in ti.de dispen.§.videndum restat.in vltimo fol.versi. sed pone quòd aliquis. & facit decisio Rotæ 4.de rest.spoliat.Inno. & Abb.in ca.cum dilectus.penult.notabili.de iur.patron.in ca.dilecto.col.2.de præbend. Adeò, ꝙ posset condemnari in fructibus,qui percipi potuerunt,vt sentit Rota in antiquis. decision.130.nota,quòd vbi agitur.&c.Ergo non debet iuuari regula,quia aliàs iniiceret laqueũ animę eius,quod esse non debet.c.de viduis.27.q.1.præsertim,quia ista cõstitutio est iuris canonici,cuius principalis intentio est respicere animarũ vtilitatẽ, vt dixi latè in c.2.de consti.lib.6.Sed præsupposito,ꝙ talis detentor faceret fructus suos,vt pleriq; Moder. voluerunt, vt est Hispanus noster Anto. Burgos in c.ad nostram.in 10.col.de empt.& vẽd.& Fely.in c.de quarta.de præscrip. Ex alio iste detentor iuuari regula non debet.quia detẽtio reseruati beneficij nõ est cõsiderabilis, nec approbata à iure, sed est dãnata & punibilis. Hoc probatur,quia vbi aliàs detinẽs de facto beneficiũ,si spolietur,venit restituẽdus,vt tenet decisio.1.tit.de renũt.in nouis.Iste tamen detentor beneficij reseruati,si spolietur,nõ agit spolio,prout tenet Rota in decisio.16.in no.incipi.si contra agentem.Et hodie hoc etiam seruat Rota, vt sæpe vidi per decis.7.in antiq.incip.nota, ꝙ vbi agitur. & 475.& Egid.decis.536.in possessorio.& tenet Ant. Corset.in tract.de potestate regia.in 41.limitat.Ergo neq; debet adiuuari exceptiõe istius regulæ.Ratio istarũ decisionum esse potest: quia possessio beneficij reseruati non solum est nulla:sed etiã detentio caret omni adminiculo iuris,vt decisio.17.in not,& decisi.5.in antiquis.tit.vt lit.pendent.& eodẽ tit.in antiq.decisi.1.sequitur Roma. in consi.499.in pręmissa consultatione.col.fi.Et ratio rationis est, quia reseruatio generalis habet vim constitutionis & legis,vt dicit Gemin.& Moder, in cap.si à sede. colum.pen.de præbend lib.6.& idem Gemin.consi.30. & omnis constitutio continet decretum irritans. vt notant Moder. in in l.non dubium. C. de legibus Et decretum irritans (vt dicere solebat Guliel.de monte Laud. in cle. si Romanus.

D super verbo, cum cura. de præb.) est penetrabilius omni gladio ancipiti omnia interiora, & occultissima afficiens, & astringens. Nam est tam malignantis naturæ, quòd quicquid inuenit. destruit, & in oppositum ducit.

Postremò, pro ista parte faciunt omnes rationes generales, quę cõmuniter in materia ista pœnali cõsiderari solent, videlicet, quòd cùm regula ista sit odiosa, est restringenda. l. qui exceptionẽ. ff. de condi. indeb. Secundò, quia exorbitans à iure communi, cùm beneficia ab alio malè possessa, passim de iure possint impetrari & conferri. c. in nostris. de conces. prę b. & c. licet episcopus. de præben. lib. 6. Tertiò, quia est pœnalis multipliciter, & ideo omni respectu restringenda, iuxta regulas vulgares. c. odia. &

E c. in pœnis. de regu. iur. lib. 6. Cùm igitur regula nullam mentionem faciat de beneficio reseruato, non habebit locum in eo. Ista sunt in effectu, quę pro ista opinione adduci possunt, quibus adde consilia duo Ioan. Aloisij Tuscani olim aduocati doctrinæ singularis, & posteà Cameræ apostolicæ auditoris, reddita in causa Colonien. incip. vtrum constet. in 7. dubio. in fi. fol. 27. & in alio consil. in causa Nuremburgen. Præposituræ. fol. 52. in prima parte consiliorum. Qui per ista vltima motiua tenet etiam regulam non habere locum in dignitatibus, ponderando verbum beneficium, positum hic in tex. vt ibi latè per eum: & dixi superiùs quæstio. 19.

Contrariam partem, videlicet, ꝙ reg. ista habeat locum

F in beneficiis reseruatis, videntur tenere Mod. in tracta. de beneficio. in tertia parte. q. 11. Quorum opin. suadetur, ex eo, quia licet possidens beneficiũ reseruatum per annum, dicatur detinere: tamen de tali detentione annali in impetratione facienda est mentio: aliàs gratia est nulla, vt tenet expressè Rota in decis. 783. incip. dic, ꝙ ordinatio papalis. Quid tenendũ? Quia casus pendet, non curabo modò hîc decisionẽ ponere, donec videro quid Rota iudicauerit: quãuis ex his quæ dicit Fel. in c. in nostra. in 36. corr. in 2. col. de rescript. qui in specie ponit istam quæst. posset resolutio sumi. Nam tenet ibi huiusmodi detentorem beneficij generaliter reseruati, vti nõ posse exceptione istius regulæ, propter notorietatem decreti, quod scit, vel scire tenetur detentor. & istam opin. tenet dominus Guli. Cassiodorus

siodorus in suis decisionibus, titu. de regul. Cācel. decisio. A
14. dum examinat illum articulum, an regula ista hæreticum defendat? Nam ibidem in discursu d. quæstio. num. 9. tenet istam opin. sequutus Fely. in dicto cap. in nostra.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an procedat regula in beneficiis consistorialibus?

SOLVTIO. Audiui Angelum de Cesis quondā famosum aduocatū dicere sic, & etiam in regula de triennali sic obtinuisse. Tamē pro veritate huius puncti, videnda sunt, quæ superiùs late dixi in regula de infirmis resignant. Et vt breuiter me expediam, certè non video rationem, quare regula ista in illis habeat locum, cùm loquatur de impetratione: & beneficia consistorialia non impe B
trantur, sed per promotionem papę, & prouisionem concedūtur: & talis promotio fit per schedulam. Itaq; forma illius prouisionis est lōgè diuersa ab impetrationibus, de quibus ista regula loquitur. Reliqua dicas, vt in d. regula.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

QVAERO, vtrum Titius possidens per annum pacificè vnum beneficium, vt vnitum, possit vti exceptione istius regulæ contra impetrantem dictum beneficium vnitum in titulum, & tanquàm de per se?

SOLVTIO. Dominus Gulielmus hic in quadam decisione incip. vtrum obtinens, dicit, quòd sic, quia Rota ita tenuit in vna causa Bono. de sola, coram D. Iacobo Simonetta. Nam fratres sancti Saluatoris possidentes benefi- C
ciū, vt vnitū, excluserūt, per istā regulā impetrātes beneficiū tanquā perpetuū. Et ratio istius decisionis fuit, quia impetrans in sua impetratione asserebat, beneficium esse de per se, non autem tanquam alteri annexum. Quo casu, ex persona agentis ius metimur. l. 1. §. 1. ff. si pars hæred. pet. l. edita. cum ibi notatis. C. de edend. Ergo obstabat ei regula. pro qua decis. facit, quod not. Card. in clemē. vnica. in 8. q. de seq. poss. & fruct. Et ita transit domin. Guliel.

Sed aduertendum est, quia videtur dominū Guliel. hāc quæstionem non pertinenter adaptare ad istā regulā, ex eo, quia si præsupponitur, actorem impetrasse beneficium tanquàm membrum de per se alteri non vnitum, tali casu impetrans non tam videtur repelli vigore regulæ, quàm

D exceptione vnionis. Quia impetrãs petit beneficiũ, quod non est, & ita excluditur. Nec, iudicio meo, exceptio illius regulæ adaptari potest, quia regula loquitur de possessore. Et beneficiũ alteri vnitũ, quia iã per vnionem omnino est extinctũ, nõ possidetur: sed illud principale beneficiũ, cui est facta vnio, possidetur, & primum vnitum confusum fuit & effectũ vnũ corpus cum illo, cui vnitur, adeò, quòd nomen beneficij perdit, vt dicit Rota decis. 10. de reb. eccle. nõ alie. in antiq. Et ideo videtur frustratoria ista quæstio. Nisi distinguendo species vnionis, vt facit Fely. in ca. in nostra. in 53. correl. de rescript. velimus pertinentiam. q. sustinere: aliter autem non video quid faciat ad propositum. Vel ista decisio locum habere potest, quando aliter E non constaret de vnione: & hoc puto magis consentaneum, quia sufficit possessori annali, quo ad exceptionem producendam, & absolutoriam obtinendam probare, quòd possedit per annum pacificè illud beneficium, vt vnitum, licet aliter de vnione non doceat.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

QVAERO, an regula procedat in beneficio cõmẽdato? SOLVTIO. Istã quæstionẽ examinaui in regula de infir. resignantibus. & in regula de idiomate, & in aliis regulis, & plenissimè examinabo in regula de triennali. vbi accidit tempore meo de hac q. in specie dubitari in Rota, quæ plenissimè discussa fuit: ideo ad ibi dicta pro complemento dicendorum recurrendum erit, ne toF tiens idem repetatur. Interim tamen ne hîc illotis, vt dicitur, manibus transeamus, videtur prima facie dicendum regulam in commenda non habere locum ex eo, quia, vt dicunt Docto. in ca. nemo deinceps. de elect. lib. 6. commenda non est titulus, sed quoddam depositũ, donec papa aliter disponat. Inde est, quòd commẽdatarius interim tenetur procurare, ne bona beneficij cõmendati dissipẽtur, sed eo modo, vt procurator res domini distribuere solet, dispensentur. Quamobrem commendatarius procurator dicitur, vt in cap. qui plures 21. quæstio 1. Et tradit Alexand in consi. 96. in 2. col. lib. 4. cum concord. vt per Paulinum in tracta. de offi. & pot. c. sede vac. fol. 21. Sed ista regula loquitur de beneficio, quod datur in titulum, & certo modo vacare prætenditur, in quo prædicta non concurrunt.

currunt. Igitur regula in commenda locum non habebit. A

Breuiter istis non obstan. posset concludi contrarium, ex eo, quia regulariter videmus, commendas nostri temporis ad vitam concedi: & sic iuxta l.1.ff.pro socio. perpetuæ reputãtur: & ob id titulis æquiparantur, vt sæpe in Rota tentum est, prout dixi in dictis regulis, præsertim, quia negati nõ potest, per mortẽ cõmendatarij, dari aliquã vacationẽ, adeò, quòd gratia ad beneficiũ vacaturũ capit beneficium vacãs per mortem commendatarij, vt concludit Marianus Socinus in consil.32.in 6.col.lib.1.post Rom.in quodã suo cõsilio, quod ibi allegat. Et ita in terminis Rota in quadã causa iudicasse refert bonæ memo. Card. Iacobatius, ex ordine nostro, tunc primarius auditor, in quibusdam suis apostillis ad istã regulam manu propria eius B scriptis: vbi asserit omnes dominos ita tenuisse. Reliqua, quæ hìc desiderantur, in dicta regula de triennali videas.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an in beneficiis iurispatronatus laicorum vendicet sibi locum hæc regula?

SOLVTIO. Recordor hoc dubium motum fuisse in Rota tempore meo in causa Agrigentina prioratus, seu decanatus, coram Reuerend. P.D. Marcello, & nihil tunc fuit decisum. Tamen illa causa erat vnũ plus, quàm præsupponatur in q. ista, videlicet, quia iuspatronatus illius prioratus erat Imperatoris. Itaq; fuit positũ dubium, nunquid ista regula procederet in iurepatr. Imperatoris? Sed, vt dixi, nihil fuit tũc decisum, vel quia causa ex alio capite C exitum habuit, vel quia partes concordarunt.

Pro resolutione igitur istius dubij, cõsiderãdi sunt tres casus. Primus est in præsentatione, videlicet, quãdo ad beneficium post annum ab alio possessum quis præsentatur. Et in isto casu ex parte præsentati non requiritur obseruatio istius regulæ. Quia iste textus requirit expresſionem hìc requisitam in impetratione, quæ in præsentatione patroni non debent, nec solent seruari. Item quia ista regula loquitur de impetratione, quæ tribuit ius impetranti statim, & ideo in tali debet fieri diligentia, & seruari forma hìc requisita, sed præsentatio ante institutionem non tribuit ius de præsenti efficax, vt tradunt omnes in cap. cùm Bertoldus. de re iud. & dixi in reg. de non tollen. iu. quæsi.

D quæst.1.ideo in præsentatione regula ista non procedet. Adiuuatur ista opinio ex vulg. dictis, videlicet, quòd ista regula est pœnalis & odiosa, ideo restringenda.c.odia.de reg.iur.libr.6. Quibus accedunt ea omnia fundamenta, quæ latè quidam Moderniores congerunt, in tract. nouo iur.pat.in 22.articu.6.q.prin.primæ partis, est fol.213. Vbi tenent regulas Cancellariæ loquentes generaliter de beneficiis, non habere locum in beneficiis iurispatronatus, considerato respectu istius quæstio.

Secundus est casus, in quo exemplificari potest ista regula, videlicet, in institutione beneficij iur. patr. Exempli gratia: Hodie vacat beneficium iur. patr. & Titius se intrudit, & possidet per annum pacificè. Posteà peruenit ad no-
E titiam patroni, quòd beneficium vacat, & infra quadrimestre, quod currit patrono à die notitiæ, vt dicũt Ioã. And. & Abb.in cap.fi.de iur.patr.& Rochus in tract. iur. patro. in versi.honorificum.in 27.q.patronus præsentat Ioannẽ. Ioan.petit institui ab ordinario. Nunquid institutioni obstet regula? Et certè isto casu etiam videtur, quòd non habeat locũ regula in institutione, quia ista regula loquitur de impetratione & collatiõe, quæ est libera, respectu conferẽtis, vt Abb.dicit in cap.autoritate col.1.de institu. Sed institutio non est huiusmodi: quia non potest instituens instituere, quem velit, sed cogitur præsentatum, si idoneus est, instituere, vt dicit Abb.in d.c.autoritate.& in c. ex frequentibus.de insti. Cùm igitur ista sint diuersa, dispositio
F loquens in vno, nõ habebit locum in alio, iuxta tradita in cap.cùm in illis.de præben.lib.6. Et ita per ista, & alia motiua tenet Decius in consi.224.regulam de infir.resig.non habere locum in beneficiis iur.patr. Quæ opinio satis mihi placet, loquendo in institutione facta per ordinarium, cum qua concordant omnia motiua adducta per Modernos, loco superiùs allegato.

Tertius casus est in noua prouisione, vel in prouisione simpliciter impetrata à papa. Et hìc est maior difficultas propter diuersitatem rationum. Et iste casus modò decisus fuit in Rota in causa Hispalẽ.capellaniæ S.Catharinæ, coram R. D. Ioan. Mohedano: in quo duo aduocati pro vtraque parte latiùs scripserunt. Et vt res ipsa faciliùs percipi & intelligi possit, facti series ita se habuit. Quidam impe

mpetrauerat simpliciter à papa dictam capellaniā, dicens A
esse forsan de iurepat. laicorum: Papa gratiam concessit
cū clausula, Dūmodo accedat cōsensus patroni. Cuius quidem consensus posteà accessit. cūq; impetrans intrusum
ad iudicium euocari faceret, intrusus de ista regula opposuit. Fuit igitur dubitatum, nunquid isto casu esset locus regulæ? Pro parte negatiua dicebatur, regulæ non esse locū,
quia noua prouisio præsupponit alium titulum præcessisse, nec facit ius purum & simplex de per se subsistēs, vt tradit Glossator in regula Cācellariæ 62. in 3.col. infrà eod.
tenet Rota decis.24. de conces. præbend. in antiq. & Egid.
decis.116. Regula igitur ista quę loquitur de impetratione,
debet intelligi in dubio de simplici, pura, & libera collatione. arg. l.1. ff. de dona. Nā verba in dubio, præsertim in materia odiosa & pœnali, cuiusmodi est ista, debent intelligi B
simpliciter, & purè, non secundū quid: ca. statutū. de elect.
li.6. Bar. in l.1. §. hoc interdictū. ff. de fonte. & c. pen. de sen
ten. excō. & l. hoc legatū. ff. de leg.3. Præsertim, quia regula ista simpliciter loquitur de beneficiis, & nō facit mētionē de iurepatr. igitur nō habebit locū in illis, quia dispositio quantūcunq; fauorabilis, de beneficiis loquēs, nō cōprehēdit beneficia iur. patr. laicorū, nisi expressè dicatur:
vt tradit Ioan. And. Gemin. & communiter Doct. in ca.2.
per illū text. de prębē. lib.6. Et hoc ideo statutū fuit, ne laici retrahātur à fundationibus ecclesiarū. idē tenet Lap. alleg.84. & 96. Igitur iste tex. simpliciter loquēs de impetrationibus, debet intelligi de puris & simplicibus, non autē
de qualificatis, prout sunt beneficia iurispatronatus. C

Secūdò principaliter pro ista opi. facit, quia noua prouisio, est quid accessorium, & depēdens à præsentatione:
siue igitur præsentatio, vel cōsensus patroni præcedat, vel
sequatur, vt tradunt Moder. de Curte in tracta. iur. patr. in
verb. pro eo, quòd de diœcesani cōsensu. in 4. quæst. & accessorium sequitur naturam sui principalis. Vnde, qua ratione dicimus, præsentationem non comprehendi sub dispositione istius regulæ, per superiùs dicta: pariter nec noua prouisio ei accessoria, vt in similib. terminis intellexit
Rota regulā disponentem commissiones causarum non
valere literis nō expeditis, procedere tātùm in principali,
non accessoria, & opitulatiua, qualis est noua prouisio, ga

D illa expeditionem non requirit, vt ibi diximus. Præterea, quia regula ista loquitur de prouisionibus & impetrationibus quæ innituntur gratiæ: sed impetratio & prouisio, quæ fit cum cõsensu patroni, prout est ista, de qua agitur, innititur iustitiæ, iuxta not. in cap. ex frequentibus. de institu. & regula non habet locum in illa: quia qua ratione si patronatus præsentasset, & papa instituisset, regula locũ non haberet, eadẽ ratione locũ habere non debet, quando papa confert cum dicta clausula, Dummodo accedat consensus patroni. quia ex hoc apparet papã nolle liberè conferre cùm posset, sed voluit cõsensum patroni requiri. Itaque talis prouisio æquipollet institutioni, & sapit iustitiam, & nõ gratiã. Nec obstat, ꝙ prius papa prouiderit, &
E posteà consensus accesserit patroni: quia idem est, quòd anteà, vel pòst consensus patroni accedat, vt dictum est: nam vtroque casu prouisio facta, censetur institutio.

Istis tamen nõ obstan. hodie, quæ numeratur 10. Ianuarij. M. D. XXXIX. Rota in dicta causa coram eod. Reuerend. D. Mohedano tenuit contrarium, videlicet, regulam habere locum in impetratione facta à papa de beneficiis iurispatronatus. Et ratio istius decisionis fuit, quia in dictis beneficiis, ratio proœmij, & verba istius regulæ militant. Nam regula ista punit desidem impetrantem. quæ verba in impetrante beneficium iur. patr. verificantur: & imputet sibi, qui elegit viam impetrationis à papa, & regulam non seruauit. Nam licet posteà accedat consensus pa-
F troni ad confirmandam impetrationem, illud, quod principaliter pars egit, debet considerari, videlicet, ipsa impetratio, de qua regula loquitur. Nam ea ratione, qua hospitalia, & beneficia patrimonialia, si impetrantur, subiiciuntur regulę, eodẽ modo & beneficia iur. patro. Nec obstat, quòd laici patroni per hoc distrahantur à fundationibus ecclesiarum. Quod nõ est verũ, quia per hoc patroni non impediũtur præsentare, licet præsentatus in sua prouisione impetrata à papa teneatur obseruare contenta in ista regula: ita quòd patroni non excludantur perpetuò, cùm prohibitio istius regulæ sit temporalis, & annalis possessor carens titulo poterit ab alio excludi, cõtra quem præsentatus obtinere poterit. Et licet interim præsentatus, propter suam negligentiam excludatur, illud non est inductum

ductum in odium patroni: nam licet præsentatio videatur A
per exclusioné præsentati non habere effectum, hoc tamé
nõ est principale præiudiciũ patroni: propterea nõ debet
esse in consideratione, iuxta gl. in c.2. de pact. lib.6. & quæ
not. Fel. in c. super eo. de offic. deleg. Et per hoc respondetur ad doctrinã Doct. in d.c.2. de præb. lib.6. cum aliis, ꝙ
ideo ibi nõ cõprehédũtur beneficia iur. patr. laicorũ, quia
principaliter prohiberétur præsentare: & sic inferretur illis præiudiciũ principaliter, & nõ secundariò: quo casu illud fieri nõ debet, propter prædictam rationem, ne abstrahantur à fundationib. Sed in casu nostro patroni principaliter non prohibentur præsentare, & si in aliquo præiudicatur illis, præiudicium illud, vt dixi, est secũdarium, quod
attendi non debet, iuxta laté tradita superius in regula de B
nõ tol. iur. quæsi. q.3. per Modet. [illegible] quis nec causam. I
ff. si cer. pet. Et hac ratione videmus, quod extrauagans,
Execrabilis, locũ habet in beneficiis iurispatr. laicorum, vt
ibi tenet Io. Fran. Pauinus quõdã Rotæ Auditor. Et ratio
est, qa per hoc patroni nõ prohibétur præsentare, qa pœna illius extrau. sicut istius regulę, habet locũ, postquã patronus pręsentauit, & sic functus est officio suo. Vnde si ex
post præsentatus, propter suã negligétiã vel dolũ excludatur, illud non debet considerari, quia non est inductum in
odium patronorum: arg. l.1. ff. de in lit. iur. Nec obstat, ꝙ
regula non videtur habere locũ in impetrationibus, quæ
conceduntur per viam iustitiæ, quia illud est verum, quando impetrationes sunt meræ iustitiæ; secus si sunt mistæ. C
Nam tali casu regula illas comprehendit, vt lites exquirentes per huiusmodi impetrationes reprimãtur. hinc est, ꝙ si
fiat renũtiatio in fauoré Titij, clarũ est, ꝙ prouisio quæ Titio à papa fieri debet, est per viam iustitiæ, ex eo, quia renũtiãs aliter nõ esset renũtiaturus, nisi in fauoré Titij: &
est iustũ ꝙ papa Titio cõferat beneficium. Et tamé in tali
prouisiõe habet locũ ista regula, vt inferius dicetur in alia
q. Adeò, ꝙ si resignatarius in sua prouisiõe nõ faceret mé
tioné regulæ, excluderetur eius exceptione. Et per hoc respondetur ad cõsiliũ Decij 224. quòd nõ faciat ad propositũ, ex eo, quia termini sunt diuersi. Nã si illa regula de infirm. resignãtibus, haberet locũ in beneficio iurispatronatus, generaliter excluderentur à præsentatione, cùm vacatio

D per renuntiationem, propter quã patroni præsentare possent, vel consentire, in illa regula annullatur, & inducitur noua, & ficta vacatio per obitum, propter quam patroni præsentare non possunt, sed prouisio pertinet ad papã, vt ibi dixi. quæst. 5. & in summa longa est differentia inter casum nostrũ, & illam regulã, prout ex motiuis Decij in d. cons. satis colligi potest. Et in hoc stylus Cancellariæ plurimum valet, qui declarat mentẽ principis. Nã solet cãcellaria etiã in prouisionib. beneficiorũ iurispat. in literis narrare istã regulã: quod non faceret, si teneret regulam talia beneficia non cõprehendere. Et ista opin. certè ex hoc iustior videtur, quia per eam lites calumniosæ, quæ per huiusmodi impetrationes beneficiorũ viuentium fomentantur, tolluntur: & hoc respectu regula ista fauorabilis dici
E potest, per ea quæ [illegible] in princ. istius regulæ. Et finaliter ad hoc videtur no[illegible]bile cons. Ro. in consil. 465. incip. in re præsenti, &c. vbi voluit, collationẽ factam de beneficiis iurispatr. esse subreptitiam, si nõ fecerit mentionem de colorata alterius possessione. Et pariter voluit præsentationẽ patronorum esse nullã, non facta mentione de detentione tertij, qui veniebat priuandus, vt ibi per Rom. quem sequitur Felyn. in c. in nostra. in 36. correla. de rescript.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an regula habeat locum in impetratione gratiæ, Si neutri?

SOLVTIO. Ista quæstio in Rota ventilata fuit tẽpore Nicolai. v. per episcopum Spoletanũ locumtenen-
F tem, & tempore Sixti papæ IIII. vt inuenio in memorialibus illorum temporum. Non tamen ibi dicitur quid fuerit decisum. Et ideo, vt veritas clariùs elucescat, motiua pro vtraq; parte ponam. Pro quorum comprobatione cõferre poterunt omnia argumenta, quæ in similibus quæst. scripsi in regula, De non iudicando literis non expeditis. & ea, quæ dixi in quæst. prox. præcedẽti, in vltimo mẽbro. & dicam in regula de valore exprimendo. Et quòd regula locum habeat. adduci possunt rationes sequentes. Prima, quia regula generaliter loquitur de qualibet impetratiõe beneficij, nec distinguit, siue per viam, Si neutri, siue aliás fiat impetratio. Ergo nec nos distinguere debemus ca. solitæ. de maio. & obedi. præsertim, quia verba regulæ, ibi,

(quod

(quod vacare prætendit)adaptantur gratiæ Si neutri.vulgata l.4.§.quotiens.de dam.infect. A

Præterea,quia gratia,Si neutri, cùm sit noua gratia, debet continere omnes illas expreßiones, quæ debent de iure fieri in aliis gratiis beneficialibus, ac si de nouo impetraretur,alias vitiatur,vt tenet Rota in dec.239. idē quod impetrans gratiā,Si neutri.in nouis.Et Rom.in cōsil.322. Sequitur Fely.in cap.in nostra.in 15.corre.de rescript.Sed certum est, in aliis impetrationibus requiri obseruationē istius regulæ.Ergo idem dicendum erit in gratia, Si neutri. Præterea, ratio in prooemio istius regulæ expressa, cùm sit finalis,iuxta l.finalem.ff.de hære.insti.vendicat sibi locum in gratia, Si neutri. Ista sunt, quæ sine fuco, sed succinctè,& breuiter adduci possunt pro ista parte. B

In contrarium,ꝙ regula nō habeat locum in gratia, Si neutri,faciūt verba posita in fine istius regulæ, dum dicit: Nec vllus alius vocationis modus etiā per literas, Si neutri,&c.suffragetur impetranti,&c.Nam ista verba innuūt, quòd regula in principio loquitur de primæuis impetrationib.simplicibus, nō de istis accessoriis & cōditionatis. Quia verba simpliciter ꝓlata debēt intelligi de actu puro & simplici,nō cōditionali,vt dicit tex.in l.1.ff.de dona. cū similib.Ergo vbi aliquis,q nō impetrasset primæuā gratiā, haberet gratiā,Si neutri, non cogeretur seruare regulam.

Præterea,quia gratia,Si neutri, nō impetratur, nisi lite pendente, vt patet in decisione 320. in nouis, & meliùs 270.Ergo si est lis,beneficium non est pacificè possessum, C & per consequens regula ista non suffragabitur.

Sed tenendo primam partem, ad istas rationes posset responderi. Primò ad illa verba hìc in regula posita (neq; vllus vacationis modus,&c.)quòd illa verba sint apposita in odium impetrantium, & ad maiorem eorum exclusionem. Ergo non debemus illa detorquere, & interpretari ad sensum contrarium, videlicet, vt fauorem inducant, & restrictionem regulæ,argu.l.quod fauore.C.de legib.& l. legata inutiliter.de leg.1.Nam aliter interpretādo regulā, implicaret contradictionem, & seruiret nobis de vento. Mens igitur illorum verborum finalium istius regulæ est, secundū quod à multis intelligitur:vt præsupponat, principiū regulæ loqui in quacunq; impetratione, siue illa sit

D gratia simplex, siue gratia, Si neutri: vel, Perindevalere, dũmodo illa sit prima gratia. Itaq; facta vna impetratione ex supradictis, impetrans certo modo tenetur in illa satisfacere regulæ: alias illa prima impetratiõe nulla existẽte ob non obseruationem regulæ, non posset se ex alia iuuare. Et hoc sonant illa verba (nec alius quàm præmissæ vacationis modus) illa enim dictio, Præmissæ, non est demonstratiuæ impetrationis ad oculũ, cùm in regula nullus vacationis modus sit expressus, sed demonstratiuus ad sensum gratiarum, quas contingeret de huiusmodi beneficiis impetrari. Et ista videtur mens regulæ, quam sequi debemus. cap. intelligentia. de verborum significa. & vulg. l. scire. ff. de leg. Præsertim, cùm etiam seruiamus verbis: arg. l.
E ille aut ille. §. cùm in verbis. de leg. 3. vt fugiamus absurda, iuxta notata in cap. dudum. de præbend. libro sexto.

Sed vlterius circa expositionem istorum verborum videnda sunt ea, quæ scribam inferiùs in 79. quæst. cum duabus sequentib. Et quòd ista regula in dicta gratia, Si neutri, locũ habeat, suadet generalitas prooemij istius regul. (vt improbi lites, &c.) Quæ ita habet locum in gratia, Si neutri, sicut in principalib. prouisionib. & illa ratio prooemij est hìc expressa, iuxta notata per Bal. in §. quib. in prima cõstitutione C. & in secũda cõstitutione, in principio. Et ideo quicquid sub ea cõprehendetur, dicitur etiam sub regula comprehensum, virtute comprehensiua, non extensiua, iuxta notata in cap. postquam. de electio. lib. 6. & in l.
F prætoris. in princip. ff. de operis no. nun. & in l. non possunt. de legibus. cum similibus. Et quia illa indefinita locutio illorum verborum (siquis impetrauerit, &c.) posita in principio istius regulæ, perinde stat, ac si omnem modum impetrandi inclusisset, iuxta notata in c. vt circa. de elect. lib. 6. & in l. si plures. de leg. 3. & in l. vxori meæ. de vsufru. lega. cum similibus. Nec obstat, quòd gratia, Si neutri, impetratur eo tempore, quo annalis possessor non est pacificus, & sic lite pendente: quia respondetur hìc præsupponi possessorem iam fuisse annalem, quando lis illi mouetur, vt patet hìc in text. ibi, tunc per annũ immediatè præcedentem, &c. aliàs regula non procederet. Et alia annalis possessio præcedẽs obstat etiã gratiæ, Si neutri impetratæ, lite pendente. Itaq; contrarium in nihilum resoluitur.

Teneri

Teneri igitur potest ista conclusio pro firma, videlicet, A
regulam procedere in gratia, Si neutri. Quam opinionem
tenuit, & approbauit Rota tempore Sixti in vna Brixien.
præbendæ, coram D. Ioan. Cæsarino, tunc auditore, pendente. Nam tunc fuerat dubitatũ, nunquid gratiæ, Si neutri, de qua impetrans magnum faciebat fundamentum in iudicio, obstaret regula. Et fuit dictum, quòd sic, propter identitatem rationis, & ea, quæ dicta sunt. Pro quo vide quæ dixi quæst. 15. & dicam q. 42. 53. & 79.

Vt tamen ista cõclusio resoluatur, est aduertendũ, quòd nouissimè q. ista fuit in Rota proposita, in qua ita distinguebatur: quòd aut prima gratia est nulla, propter non obseruatam regulam. Et isto casu, ne delinquens sit melioris conditionis, quàm prudens, in eius pœnam erit dicendum, gratiam, Si neutri, sibi non suffragari, nisi in ea requisita regulæ seruẽtur. & ita procedũt omnia quinque fundamenta, quæ ad regulam de non acceptãdo literis non expeditis, facit Gemin. in consi. 128. quæ hîc applicari poterunt. Et ita in simili cõclusit Rota in vna sanctæ Andriæ vicariæ, de mense Iunio 1539. coram R.P.D. Marcello episcopo Marsicano: dum voluit, quòd regula Clementis, disponens, quòd in supplicationibus, seu cõcessionibus gratiarum de beneficiis tunc vacantibus, de mense, in quo vacarent, dispositiuè mẽtio fiat, aliòquin gratiæ sint nullius momẽti, &c. Nam voluit habere d. regula locum in nouis prouisionibus, quę sunt cõcessiones: & hoc, quia verba regulæ adaptãtur nouis prouisionibus. ergo mens papę talis esse præsumitur, qualẽ verba denotãt: vulg. l. Labeo. de supellect. leg. plura tamẽ pro & cõtrà, super hoc aduocati scripserunt, quæ nõ refero, vt vidẽdum est in informationibus eorũ. Aut verò gratia fuit nulla ex alio capite, quàm propter regulã non seruatam, fortè quia errauit in expressioue vacationis: & tunc erit concludendũ, gratiã, Si neutri, valere, regula non obseruata. Ratio fuit, quia hoc casu regula ista, quę de impetratione loquitur, debet de prima & principali intelligi, non de secũdaria & accessoria: arg. l. si quis nec causam. ff. si cert. pet. Et quia verba simpliciter prolata, intelligũtur de primo actu, non de secũdo, vulg. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sig. prout Domini regulam de publicandis resig. intellexerunt, vt ibi dixi. Et ita in

D terminis istius quæstionis conclusit, & iudicauit Rota die 18. Ianuarij. M. D. XXXVIII. in vna Rom. parochialis S. Pauli & Cæsarei, coram d. Raynaldo Petrutio, pro d. Eurialo de Syluestris contra Felicem de Caualleriis.

QVAESTIO VIGESIMANONA.

QVAERO, an ista regula obstet pariter reformationi factæ ad primam gratiam, quæ erat nulla, ex eo, quia non fecerat mentionem de ista regula?

SOLVTIO. Super isto puncto, qui ante direptionem vrbis ventilabatur in Rota, ego consului pro episcopo Iustinopolitano in causa beneficiorum Bergomen. & Brixien. Et tunc fiebant aliqua motiua pro inualiditate reformationis, ex eo capite: quia si principale nō valuit, nec re-
E formatio tanquam accessorium, quod sequitur naturam sui principalis, iuxta notata in lege, non dubium. C. de leg. cum vulg. de quibus per Rom. in consi. 246. & Iason. in l. sub prætextu. la prima. in fin. C. de transact.

Quibus, & istis similibus motiuis non obstantibus, ego consului contrarium. In qua opinione nūc eò libérius persisto, quia tunc fuit illa opinio à Rota recepta & approbata. Et inter plura, quæ in dicto consilio scripsi, quę breuitatis causa omittētur, fuit hoc principale motiuū: quia licet principalis gratia fuerit nulla, reformatio tamē tendit ad hoc, vt det illi spiritū vitæ: & quod in illa omissum fuerat, per istā suppleatur. iuxta decis. in antiquis. 180. Nā relatū est in referente cum suis qualitatibus, vt tradūt Moder. in
F l. certum. ff. si certum petatur. maximè cùm cōstet de mente concedentis. Nam ex noua causa potest quis redire ad ius amissum, vt dicit tex. in c. cùm inter. de renuntiat. cum concord. vt per Rom. in consil. 168. & Ang. in cons. 52. dominus Gilius. colum. 2. & Cornel. consil. 305. lib. 4. & Capra consil. 12. Et in summa pro decisione est glo. per quam moti fuerunt Domini in c. si Apostolicæ. in glos. penulti. de prebend. libro 6. Quam post Roma. in consilio. 283. in princip. eam sequitur, & tenet Fely. in cap. in nostra. in 16. correl. de rescript. Faciunt ea, quæ scribit Bald. in consilio 369. in primis sciendū. libro 1. Quæ omnia cùm verificentur in dicta reformatione, nō est dubium, eam valere, non obstante regula, cui in ea fuerat derogatum. Et ad illud, quod dicebatur, quód accessorium debet sequi naturam sui

sui principalis, est verum, quando est eadem ratio: secus, si A diuersa, vt hîc, & tradit Perusi. in dict. regula, accessorium. de regul. iur. libro 6. & reassumit Alex. in consil. 4. colum. 3. primo volum. Plura alia fuerunt deducta, quæ breuitati studens omitto.

QVAESTIO TRIGESIMA.

QVAERO ibi, nomen, gradum, ac nobilitatem, &c. an expresſio nominis possessoris in impetratione sit de forma substantiali: an verò sufficiat, nominis expresſionem fieri per æquipollens?

SOLVTIO. Tenendo, ꝙ regula ista inducat formam in casibus hîc expresſis, videtur dicendũ hîc, vt conclusum fuit superiùs in 6. quæstione, formalẽ nominis expresſionem requiri, non æquipollẽs, vt est tex. in l. hac cõsultisſima. ibi, nomina hæredũ, & dignitates singulorum, &c. C. qui testa. fac. pos. Tenet Alberic. in rubr. de testamen. Ex quo quidem textu dictæ l. hac consultisſima. putabat Reuerẽdisſimus Pater dominus Iacobus Simonetta, olim auditor Rotæ, & posteà cardinalis summę scientiæ & eruditionis, sumpta fuisse verba regulæ nostræ. Est igitur ibi tex. quòd quãdo expresſio nominis requiritur pro forma, non potest per æquipollẽs impleri. Et hoc tenet Alex. in consi. 96. columna fin. lib. quarto. Pro qua opinione adducit Iason decem decisiones, seu rationes notabiles in l. 1. in 3. colum. versi. tene regulam affirmatiuam. ff. de libe. & posthu. quas breuitatis causa non refero. Facit etiam, quia iste tex. adeò voluit esse certam & indubitatam personam possessoris, quòd non fuit contentus sola nominis expresſione, nisi gradum & nobilitatem eiusdem exprimeret impetrans. Quod putat esse multum necessarium Barto. in l. demonstratio falsa. in 7. q. ff. de condi. & demonst. & in l. libellorum. in princ. colum. fina. ff. de accusat. Præsertim, quia verba istius regulæ sunt præcisa, & geminata. Dicit enim quòd impetrans nomen ipsius possessoris exprimere debeat, & teneatur, &c. Sed vbi ponuntur verba geminata præcepti, non dicitur satisfactum præcepto, quando fit expresſio per æquipollens, vt statim dicetur. Igitur, &c.

Contrariã opinionẽ tenuit Glossator in regula, de impetrantibus beneficia per obitũ familiarium cardinalium. vbi voluit, ꝙ licet tex. ibi, sicut hîc, requirat pro forma im-

D impetratione expreſsionem nominis & tituli Cardinalis: tamẽ ſi hoc fiat per æquipollẽs eo modo, vt certa reddatur perſona de qua loquitur, ſatisfactũ erit formæ datæ in illa regula: Quia nihil intereſt, quid ex ęquipollẽtibus fiat. Pro qua opinione faciunt plura motiua, quæ cumulãt Alexand. & Iaſon in d.l. hac conſultiſsima & in l.1.ff. de libe. & poſthu. Vbi Aretinus more ſuo notabiliter loquitur. Quorum rationes ibidẽ videantur, quia moris mei nõ eſt tranſcribere dicta aliorum de charta in papyrum. Sed ſufficiet eos tantùm allegare, qui plura ſcripſerunt, vt docet Fely. in c. Rodulphus. in 14. col verſi. hortus autem. de reſcript.

Quid dicẽdũ? Certè inter tot diſputationes doctorum, mihi proculdubio prima opinio quo ad propoſitũ tex. noE ſtri videtur verior. Nam licet verũ ſit, quòd expreſsio nominis requiſita à lege, vel ſtatuto, in reſcriptis, poſsit fieri per ęquipollẽs eo modo, vt intelligatur, vt tradit Domin. & cæteri in capit. 2. ſuper gloſſ. quorum de reſcript. libr. 6. cum pluribus aliis concord. vt ſcribit Alex. & poſteriores in d.l.1. & in l. hac conſultiſsima. Tamen iſtam concluſionem limitant ibi Doct. omnes, niſi in lege, vel ſtatuto ſit decretum irritans. Nam tali caſu expreſsio requiritur in forma ſpecifica, præſertim quando præceptum eſt geminatum. Sed in iſta regula ponitur decretũ irritans, & præceptum geminatum: in qua non ſolùm papa annullat reſcriptum, ſiue gratiã, ſi talis expreſsio nõ fiat, ſed & addit alias pœnas hic expreſſas. Igitur concludendum eſt, requiF ri ſpecificam & indiuiduã nominis expreſsionem. De quo tamen in ſequenti q. aliquid vlterius dicemus. Et pro iſta opinione ſtringit vnũ, quod eſt bene conſiderandũ. Quia ſi dicimus nominis expreſsionẽ per ęquipollens exprimẽdi hic ſufficere, ſequeretur magnũ abſurdũ, quòd reg. iſta ſaltem in ea parte, quæ talem nominis expreſsionẽ requirit, fruſtratoria & vacua penitus eſſet. Quod ita probatur: quia quando illud, quod de iure communi ſtatutum fuit, quod fortè poſſet per æquipollens adimpleri, poſteà per conſtitutionẽ particularẽ vel generalem ſpecialiter eſt repetitum, tunc nunquã talis ſolennitas vel expreſsio, vel æquipollens fieri, vel impleri poteſt, vt cõſtitutio, quæ poſtea additur, non ſit fruſtratoria, ſed aliquid vltra ius commune operetur. Iſta fuit nor. doct. Bart. qui in hoc com-

mun

muniter approbatur in l 3.§.si rem.ff.de leg.3. Vbi voluit, A ꝙ licet de iure cũmuni caueatur, quód victus victori condemnetur in expensis, nisi habuerit iustam causam litigandi. Si tamen illud idem postea per aliquod statutum dispo natur, videlicet, ꝙ victus victori condemnetur in expensis, vt statutum aliquid vltra ius commune operetur, intel ligetur includi casus, in quo quis habuerat iustam litigandi causam, vt videlicet non excusetur talis iustam litigandi causam habens, sed condemnetur in expensis, vt illud statutũ non sit penitus frustratorium, sed aliquid operetur. Ita tenet ibi Bar. quem plures vbique sequũtur, quos latissimè enarraui in Cõmentariis meis c.1.de constit.lib.6. super glo.in verbo, facti. Per quæ dicta aliâs Rota in vna Gebenen. be benigno pulcherrimam decisioné fecit, quá re- B fero in d.c.1.num.145. circa fin. multa enim contra ius strictũ (vt actus aliquid operetur) inducta sunt, quæ aliâs nõ concederentur, vt tradunt Moder.in c.1. de rescript. Cum igitur in casu nostro regula istadisponat nomé possessoris in rescripto exprimi debere, quod prius de iure cõmuni statutum fuerat. in c.fin. de rescript. & in iuribus superiùs allegatis, posito ꝙ de iure communi talis expressio per æquipollens fieri possit. Nihilominus ne ista regula, quæ hoc idem quod ius commune disponit, frustratoria cēseatur, est dicendum, expressionem nominis in casu nostro: in forma specifica fieri debere, non per æquipollens.

Est bene verũ, ꝙ circa regulã de impetrãtibus beneficia per obitũ familiaris Cardinaliũ, quę requirit similé expres C sionem nominis, Domini mei auditores (vt audio) tenuerunt expressioné illã nominis & tituli per æquipollés fieri posse, vt dicit ibi Glossator: sed hoc non refert, cùm ille casus ab isto sit longè diuersus. Rationé diuersitatis fortè ibi ponã, licet pro nunc istę contrarię decisiones cõcordari possent ex dictis Abb.in c.quãto. in vltimo notabili. de his quę fi.à prælat. Posset etiã dici in dicta regula familiariũ cardinalis illud de expressiõe nominis, statutũ fuisse in cõsequétiã fauoris, & non principaliter, prout in l.cùm ex oratione.ff.de excus.tut. Quo casu in formalibus inductis in cõsequétiã, alterius finis expressio & cõplementũ per æquipollés fieri potest, vt est tex.notabilis in l.1.§.fi. ff.de ver.obli. quem ibi ad hoc notat doctissimus Moder.

D Lancellotus Galiaula in secundo notabili, & Modernio: sequuntur. Nam in istis sufficit seruare finem, ad quē ipsa dispositio tendit, licet forma non seruetur, vt est tex. in ca. quoniam contra. vbi Abb. & Moder. notant, de prob. Sed in casu istius regulę alia & diuersa ratio concurrit, vt dicere debeamus nominis expreſsionem formaliter requiri, videlicet, in odium ipsius impetrātis, in cuius detestationem, & possessoris fauorē inducta fuit hæc solennitas expreſsionis nominis, cui impetrans renuntiare non potest, cùm sit (vt dixi) hæc forma in fauorē possessoris inducta, & ideo iuri alterius ex causa mea acquisito renūtiare non possim, vt in l. cùm à socero. & ibi not. Bal. C. de iure dot. Et hoc est, quod in proposito dixit Ioan. And. à quo sumi

E potest decisio istius q. in c. 2. de rescr. in nouella. super gl. in vers. cognomina. Vbi post alios per eū ibi allegatos dicit hanc formā, videlicet, ꝙ in rescripto reorū nomina exprimerētur, nec sufficere per circūlocutionē & æquipollē tiam expreſsionē fieri, inductū fuisse in odiū impetrantiū. Pro quo faciunt ea, quæ tradit Iason in l. 1. in 14. col. ff. de vulg. & pupil. post dominū Ant. & Imo. in clem. constitutionem. per illum text. de elect. Et quod dictum est, nomē possessoris in rescripto exprimi debere, intelligēdum est, de nomine proprio. Et licet nominis appellatione non solùm nomen proprium, sed etiam appellatiuum & singulare comprehendatur, vt tradit Andreas Siculus in capitu. quoniam Abbas. in 4. notabili. de offic. delegat. nihilomi-

F nus in dubio in dispositionibus pœnalibus, qualis est ista, nominis appellatio, de proprio, nō de appellatiuo nomine intelligi debet, vt est tex. in l. seruus hæreditarius. iūcta gl. ff. de stipulatione seruorum. & glo. in cle. 1. in verbo, nominatim. de vita & honest. cleri. Ratio prędictorū esse potest, quia nomen proprium significat vnū corpus, vel ens, seu aliquod indiuiduū, vt Petrus, & similes: sed nomen appellatiuum significat plura, vt species, vel genus: vt homo, vel animal. Quod declarat Andreas Sicul. in dicto capitu. quoniam. Et quia in rescriptis, quod certius est, debet exprimi, vt in ca. ad hæc, & in cap. fin. de rescript. Meritò expreſsio nominis in ista regula tātùm de proprio fieri debet, tanquam de certiori, non de appellatiuo: & ita hodie de stylo practicatur, vt dicit Ioan. Andr. vbi suprá. Quid

autem

autem sit nomen singulare, & quando eius expreßio suffi A ciat, latè scribit And. Sicul. in d.c. quoniam. in 4. & 5. notabilibus. Vbi sumpta occasione nominis singularis, plura de nomine & proprietate Phœnicis extra propositū congerit, vt ibi per eum.

Et ista omnia de plano procedunt in rescriptis, & gratiis beneficialibus, de quibus loquitur ista regula. Sed in aliis materiis & contractibus, an debeāt exprimi nomina propria contrahentium, videndum est per Specul. in titul. de empt. & vend. §. sciendum. versi. primo autem eodem modo. & circa nomina actionum in libello exprimenda, not. in l. edita. C. de edend. tradit Alber. in l. qua quisq;. ff. eod. tit. Et idē dicit in procemio Digestorū. Et quòd sicut nomina dignitatum in literis vel instrumentis, sic etiā no B mina iudicū in syndicatu exprimi debeāt, tradit idē Alberic. in l. nulli. ff. quod cuiusq; vniuer. nom. plurimum enim confert in negotiis agendis, proprij nominis expreßio. Hinc est, quòd in sacra scriptura ad signū magnæ familiaritatis refertur, aliquem proprio nomine appellari, vt de Anan. refert gloss. ordina. in Actib. Apostolorū. c. 9. Et propterea dicitur de Moyse Exod. 23. c. Inuenisti gratiā corā me, & teipsum noui ex nomine. Magna enim est beneuolētia magni principis, quādo subditum agnoscit, & nominat proprio nomine: vt dicunt sacri Doctores eod. lib. ca. 33. Adeò ꝙ apud veteres eius omißio, seu immutatio ad derisum & cōtemptū referebatur, vt probat per exempla diuus Hieronymus in quæstione super Paralipomenon. C Sic etiam Ozias ædificando non meruit, vt suo nomine Porta vocaretur, sed vallis nomine. Et Ephron, eò quòd vendiderat sepulturā, diminutionē nominis meruit, vt idē Hieronym. paulò inferiùs loco superiori testatur. Eodem modo Iechoniæ nominis immutatio in Choniam, amara vocatur, vt idem Hieronym. tradit super Hieremiā, ca. 22. Et propter indignitatem, vel peccatum alicuius, priuatur quis nomine proprio, vt dicit Archi. & Præpos. in cap. qui nec. per illum tex. 2. quæst. 7. Licet aliquando in sacra Scriptura crebræ nominū immutationes, vel repetitiones ad magnum mysteriū, & singulare personæ meritum, & gratiam specialem pertineāt, vt sacri Docto. referunt super illud Lucæ, Et vocabis nomen eius Ioannem. Et alibi sæpe:

MM

D Quanti igitur momenti sit nomen exprimere, quid etiam nomina præ se ferant, déque eorum origine, vt alios omittam, plura scribunt Cælius lib.13. Antiquarum lectionum, cap.5.& 6.& Patritius Senensis, lib.6. de institut. reip. titu. 7.& longè plura accumulant Moder. in magna repet. cap. Raynutius. fol.8. cum duobus sequenti. de testamen.

QVAESTIO TRIGESIMAPRIMA.

QVAERO, dicitur hic, quòd impetrans exprimat nomé: Quid si possessor habet plura nomina, prout sunt Vascones, qui quadrinomi sunt, vt inquit Ioan. Fab. in §. item si quis in fraudem. in 5. colum. de actio. & Romani veteres, qui cōmuniter tribus nominibus nuncupabantur: vt dicit Cynus in l. fi. quam vnà cum l.1.& 2. le E git. C. si quid in fraud. patr. col.3.& meminit latiùs Franc. Syluius in Grypho Ausonij. fol.46. & Apinianus Alexandrinus in procemio libri, qui Libycus inscribitur: & Crinitus lib.3. de honesta disciplina. c.4. & idem fuisse apud veteres, sacri Doctores testantur in lib. Paralip. cap.1. & Hieron. contra Heluidium. Dubium igitur est, an omnia eiusmodi nomina exprimere teneatur impetrans?

SOLVTIO. Licet nominum pluralitas nō præsumatur in dubio, & eam allegans teneatur probare, vt tradit Alex. in consi.172. nu.7. in 6. volumi. & Socin. in consil.78. in 3. col. lib.3. Tamen vbi apparet aliquem habere plura nomina, si per expresionem vnius nominis, non habetur certitudo personæ, exprimēda sunt omnia, alias secus. & ita de F bet intelligi, quod dicit Innoc. in cap, cùm accesissent. de constit. & Bal. in sua Margarita, dum voluerunt in rescriptis nomen proprium & appellatiuum exprimi debere. Sufficit enim, quòd habeatur certitudo possessoris, ne laboretur in ambiguo, vt tradit Oldradus consi. 100. incip. in executione. & Alex. consi.7.& 110. lib.1.& consil.68. col. 3.& 108. col.5. lib.2.& consil.112. in 3. colum. lib.3.& consil. 114. in 4. colum. lib.4. cum similibus.

QVAESTIO TRIGESIMASECVNDA.

QVAERO, quia dictum est superiùs, quòd expresio nominis nō potest fieri per æquipollens, quid si nomen possessoris, contra quem impetratur, scribatur abbreuiate, & non extensè, an sufficiat?

SOLVTIO. Archid. in c.1.25.q.2. tenet sufficere nomen possesso

possessoris, quòd abbreuiatè scribatur. Secus tamen dicit A in nomine impetrantis, quod scribi debet extésè, vt ibi latiùs per eum, qui posteà sumpta occasione, ponit formam eorum omnium, quæ in literis apostolicis abbreuiatè, vel extensè scribi debent. Et hoc idem ante ipsum latiùs tradidit, & in terminis quęstionis nostræ Spec. in tit. de rescrip. pręsent. §. primo igitur. versi. circa dictiones. & in tit. de citatione. §. 1. versi. quid si impetro literas contra P. & alibi sæpe. Ratio prædictorum est secundum ipsos, quia ad imtrantem pertinet, rescriptum suũ, & personã de qua sensit, declarare. Itaq; rescriptũ valebit à principio, quod posteà poterit declarari. l. si quis intentione. ff. de iud. Ita ibi Specul. Pro cuius opinione facit text. in c. P. & G. de offic. deleg. & c. cum M. de constit. Sed in contrarium facit B ista regula, dũ papa vult nomen possessoris exprimi debere per impetrantem. Et illud dicitur expressum, quod legi pòtest, & nominatim scribitur. §. si vero. in authen. de hæred. & fal. & not. in l. nominatũ. ff. de lib. & posth. facit tex. in l. 2. C. de vet. iur. enucl. ante fi. Vbi præcipitur, quòd nomina prudentum, qui leges composuerunt, debeant scribi per consequentiam literarum, & non abbreuiatè.

Quid dicendum? Certè de iure & de consuetudine videtur verior secunda opinio. Nam nemini dubium est, quòd si nomen illius, contra quem impetratur, scribitur abbreuiatè, potest de facili breuiatio variè interpretari: vt si pro Bernardo, pono B. illud B. pòtest & pro Benedicto, vel Bartholomæo capi. Quo casu orietur incertitudo aduersarij, C ex qua facilè error nasci potest. quod à iure reprobatur, vt est text. in cap. ad hæc. & in c. fi. de rescript. Nam euitanda est periculosa abbreuiatio, vt dicit Fel. in c. 1. col. 5. de fide instru. & Alexãd. consi. 152. lib. 1. Et pro ista opinione videtur decisio Egid. 185. incip. licet cùm agitur, &c. Ista tamen nõ ita militant in abbreuiatione nominis ipsius impetrantis, quæ magis tolerabilis videtur, & minus periculosa: vt probare videtur text. in cap. fi. de prębend. lib. 6. Ratio est, quia licet in rescripto nomen actoris impetrantis abbreuiatè scribatur: nihilominus posteà ex prosecutione caussæ, & libelli oblatione, nomen eius de necessitate declarabitur, vt in l. 1. ff. si pars hære. peta. Non sic rei, qui fortè negabunt se illos esse, qui sub abbreuiatura includuntur.

D Et ideo non ab re dicunt Imol.& Felyn.in c.cùm accessissent.in princ. de consti. quòd de stylo hodierno nomen illius, contra quem rescriptũ impetratur, ita debet esse certum, & extensè scriptum, sicut nomen impetrantis, per d. l.2. Et ad text.in d.cap.fi.respondet ibi Geminia.in primo notabili, vt ibi per eum. Et hoc idem seruari de stylo dicit And. Sicul.in c.dilectus.in 2.colum.de rescript.num.11. Et latiùs reassumit, & probat idem And.Sicul.in d.c.cùm accessissent.num.7.col.3.Et habemus hodie tex.hîc.

Opin.igitur Archid.& Specul.quæ nullo iure probatur, posset saluari, quando fortassis ex cognomine, vel agnomine haberetur certitudo illius, cõtra quem impetratur, prout plures reperiuntur, qui frequentiùs à cognomine, E quàm à nomine denominari patiuntur. Nam tali casu fortè nomen posset abbreuiatè scribi, quando agnomen vel prænomen extensè describitur, vt si dicatur, Petrus committit causam contra B. Saganta. Nam ex illo prænomine Saganta, denotatur persona certa, licet nomen abbreuiatè scribatur, vt in l. Aemilius.ff.de adminiſt.tuto. Vbi prænomen Aemilij, tantùm reperitur, omisso nomine, quia per illud intelligebatur persona certa. Et ibi hoc notat Nicolaus de Neapoli. Aliàs si non ita intellexit Specu. non puto opinionem eius, nec de iure, nec stylo esse verã. Nõ obstat text.in dicto ca.cùm M.& in d.c. P. & G. Quia illæ abbreuiaturæ non fuerunt factæ, prout ibi scribunt in rescripto impetrato, neq; ibi prędictæ literæ ad istud propo F sitũ pinguntur, vt formã rescriptis impetrãdis imponant: sed illa abbreuiatio fuit ibi facta per compilatorem Decretalium, qui propter euitãdam prolixitatem plures dictiones & nomina breuiatè scripserunt, pleraq; etiam (vt breuitati studerent) resecarunt: adeò quòd de pluribus locis Ioan. And. conqueritur, partem Decretalium mutilatam, siue decisam, allegando. Et nisi ita fecissent compilatores, in immensum volumen illud cresceret, & magis fortassis, quàm illud decisionum Rotæ volumẽ, de quo dicit Alex. in l.si cùm dotem.§.eo.autem tẽpore.ff. solut. mat. quod erat adeò magnũ & numerosum, quòd non veheretur vno curru. Et ego cùm essem Panormi, vidi antiquarum Decretalium volumen adeò immensum, quòd ab homine ferri nõ poterat. Compilatores itaq; Decretalium ex pluribus dictionibus,

dictionibus,& nominibus aliâs in Pandectis originalibus A extensè scriptis, plerunq; primam apposuerunt literam, vt ad breuitatis compendium antiquarum Decretaliũ volumen reducerent: quod ex illa dictione, & infrà, sæpe in Decretalibus apposita, manifestũ redditur, de quo loquitur Ioan. And. in proœmio Decretalium. & in cap. nobis. de iure pat. & Bart. in l. Gallus. §. idem credendum. in fi. ff. de libe. & posthu. Et ista de plano procedunt in abbreuiatione nominis rei propter prædictam rationem. Secus tamen in abbreuiatura nominis ipsius impetrantis: quia, vt dicit Spec. loco superiùs allegato, in eo non est licita abbreuiatio. Tamen hoc etiam dictum in persona impetrantis, & actoris videtur dubitabile, vt dixi. Pręsertim, quia est contra tex. in ca. fi. de rescript. Vbi æquiuocatio nominis B impetrantis non vitiat rescriptum. Ratio redditur, quia ille qui reperitur rescriptum habere penes se, & eo vti, præsumitur illud impetrasse: arg. eorum, quę notat Alex. in l. 1. C. de procur. & Fely. in c. coram. col. 3. de off. deleg. & in c. 2. col. 8. de testib. Licet circa istam rationẽ videantur variare Doctores. Et vidi secundum varietatem casuum, istam rationem variè obseruatam in Rota. Nam Oldr. cõsil. 136. in 2. col. tenuit ꝙ supplicatio pręsumatur impetrata ab eo, in cuius fauorem loquitur, etiam si ille sit absens. Et idem de commissione dicit Spec. titu. de appel. §. nũc breuiter. versi. ꝙ si apparet. Contrarium tamen tenuit Car. in cons. 25. col. 2. & Ful. consil. 23. in 2. col. & facit Egid. decis. 584. & Gemi. consi. 33. Rota tamen sæpius istam contrarietatẽ C cum distinctione resoluit, videlicet, quòd quando in supplicatione, vel aliquo alio actu facta est aliqua considerabilis impensa, tunc procedit opinio Old. & sequacium, vel quãdo posteà absens ratã habuit, vt loquitur Spec. & Are. consi. 68. Cõtraria verò opinio procedit, quando est modica impẽsa, per ea, quæ Moderni tradunt in c. 1. de iud. & in l. cùm seruus. ff. de verb. oblig. Ratio igitur superiùs assignata, licet non impleat intellectũ: dictũ tamẽ in se est verũ, sicut videm⁹ in ꝓcuratore sub nomine B. & in reo sub nomine A. vt tradit Egid. decis. 184. Licet illa decisio mendosè habeatur. hoc tamẽ de procuratore rectè procedit, quando non reperitur alius, qui sit eiusdẽ nominis, & constituẽs in iudicio, ambiguitatẽ declarauit, & requirit Egid.

D in dicta decis.vbi tamen essent duo eiusdem nominis,licet esset processum cõtra vnũ:nihilominus,nisi per alias coniecturas de certo corpore constaret,mandatum esset nullum.Ita declarauit Rota in vna Toletana thesaurariæ,præterito anno coram me, quod quidem Rotæ decretum nouissimè fuit confirmatũ hoc mẽse Nouẽbri M. D. XXXIX. coram R.P.D.Marcello episcopo Marsicano . & quod dictum est de errore procuratoris , idem dicendum videtur in errore diœcesis,in rescripto expressa. Nam nisi de corpore constet per testes,vel aliter,illa impedit, ne prouisio canonizari possit : vt Rota conclusit in vna Dolen. parochiali de Pleguen.28. Martij M. D.XXX. coram me.In nomine verò iudicis, Vincen.& Cõpostel. voluerũt in d.c.si.
E quòd idem esset,quod in nomine impetrãtis,illa ratione, quia impetrans in prosecutione rescripti declarabit , de quibus iudicibus loquatur.& sequitur And.Sicul.in c.cùm M.de cõst.Pro quibus facit gl.in c.quoniã. de offi. deleg. Tamen contra illos facit tex.in c.ad hæc.de rescrip.vbi dicitur,quòd non valet rescriptum,per quod incerti iudices dantur,vel futura negotia committuntur.Nec obstat, quòd de incertitudine impetrantis dictum fuit: quia talis incertitudo ex abbreuiatione resultans præsumptione iuris certificatur,& eodem modo in incertitudine rei , quia consistit in facto impetrantis, meritò ad ipsum spectat declaratio.d.l.si quis intẽtione ambigua.Sed incertitudo de legatorũ procedit ex facto papæ,meritò ad ipsum spectat
F declaratio : vt tenet Abb.in d. c. quoniam.de offic.deleg. Card.in clem.2. in 4. quæsti.de rescrip. Itaque rescriptum tali modo incertum,nullum effectum habebit.ca.inter.de senten.excom.l.ex facto.ff.de vulg.&pupil.& quia sub tali inuocatione posset in iudicio fraus machinari,non ita per incertitudinem actoris,vel rei.

QVAESTIO TRIGESIMATERTIA.

QVAERO, nunquid ista regula defendat minorem possessorem beneficij curati sine dispensatione?

SOLVTIO.Dicendum est quòd sic,quia si triennalis regula , in qua titulus coloratus & alia requiruntur, minorẽ defendit, vt ibi dicetur, à fortiori regula ista,quæ non requirit titulum,neque veram possessionem,sed sola detentione nuda facti est contenta.

QVAE

QVAESTIO TRIGESIMAQVARTA. A

QVAERO, nunquid ista regula habeat locum, si impetretur beneficium vacãs ex persona alterius, quam possessoris annalis?

SOLVTIO. Dictũ fuit olim, quòd sic, & sic reperio adnotatum in quibusdam notis antiquis reuerendissimi Domini mei Laurentii Cardinalis Sanctorum Quatuor, nihil tamen ibi allegatur. Sed hoc pleniùs examinabo in illa quæst. de resignatorio. Tamen interim tenendũ est, regulam obstare, quia etiam quòd tertius possideat, & alter litigantium, qui nunquam possedit, potest dare de possessióne tertij annali: vt tentũ fuit in vna Hispalen. Capellaniæ, corã. R. D. Ioan. Paulo, anno præterito. Et ista est conclusio generalis, ꝙ ista regula prócedit in quibuscunq; impetrationibus & cessionibus, vt tenet Rota. Nam sicut cedẽs si manet in possessione per annum pacificè, potest de regula excipere: ita & cessionarius in gratia successionis tenetur regulam obseruare, vt tenet Rota, & refert dom. Guliel. hìc in decis. impere ssis, rationib. de quibus per eũ. B

QVAESTIO TRIGESIMAQVINTA.

QVAERO, an illa verba regulæ (quod certo modo vacare prætendit, &c.) intelligãtur de illis modis vacationis inductis per cancellariã, videlicet ingressum religionis, cõtractũ matrimonij, vel assecutionẽ, &c.

SOLVTIO. Ista disceptatio accidit corã Do. Nicolao Aragona in causa Zamoren. thesaurariæ, de mense Octobri M. D. XXXIII. super regula de valore. In qua eadem sunt verba. Et tunc aduocati vnius partis dicebant illa verba (Certo modo) interpretari debere de modis superiùs expressis: quia illi sunt certi modi vacandi à cancellaria diffiniti, vt exemplum ponit Gloss. in princip. Commenti sui super regula 15. C

Breuiter Rota post plures procuratorum & aduocatorũ disceptationes tenuit dicta verba in dicta regula de valore posita, intelligi debere generaliter de quocũq; modo vacandi. Pro qua interpretatione allegata fuit ista regula in eisdẽ verbis, & regula 60. quòd omnes vtũtur eodẽ modo loquendi, & generaliter dictam interpretationẽ circa modos vacandi receperunt, vt exemplum ponam in alia quæst. & facit decis. 407. in nouis. & dicam in regulá 61.

D QVAESTIO TRIGESIMASEXTA.

QVAERO, quia regula iſta loquitur de expreſsione gradus, quid intelligemus per gradum? Et quid ſi poſſeſſor plures gradus habet, an teneatur impetrās omnes exprimere? Et qualiter probetur gradus? & quid ſi eſſet graduatus clandeſtinè?

SOLVTIO. Iſta quæſt.quatuor continet capita, quorũ quodlibet de per ſe diſcutietur. Circa primum aduertendum, quòd gradus hìc non capitur eo modo, quo deſcribitur in arbore affinitatis & cõſanguinitatis, ſed pro quadam dignitatis vel doctrinæ prærogatiua.

Primo modo capiendo, erit ſenſus iſtius regulæ, videlicet quòd impetrans tenetur in ſua impetratione exprimere non ſolùm nomen impetrantis, ſed & gradum ipſius, id eſt, dignitatem. Nam hoc verbum, gradus, de iure adaptatur ad dignitatis honorẽ, vt patet in l. edicimus. C. de murilegulis. lib. 11. & in l. 1. & l. fin. C. de off. præfec. vrb. & l. potioris. C. de offic. recto. prouin. Et tali modo capitur ab iis, qui bonas literas profitentur. ſic enim apud Ciceronẽ in Catilinã, & in oratione pro Plãcio hoc vocabulũ capitur ibi (per omnes honorũ gradus.) & idem pro Milone, (qui nõ honoris gradũ ſpectat.) Et in Verrem (Quæſtura primus gradus honoris.) Et ita ſæpe hoc vocabulũ in iſto ſignificatu ab aliis autoribus vbiq; expẽditur. Itaq; ex his facilè intelligi poteſt, quis eſſe poſsit ſenſus huius textus.

Secũdo modo hoc verbũ, gradus, in iſto text. interpretari poteſt pro quodã doctrinæ loco, ſiue qualitate meritis differẽte, quo vnus ab altero diſtinguitur, & hoc modo capitur ſuperiùs in regula 15. & inferiùs in regula prærogatiuarum Iulij in 4. parte, cum duabus ſequẽtibus. & in iſta ſignificatione accepit M. Tullius Cicero libro ſexto epiſtolarum, epiſtola incip. Magnã. Et iſto modo poteſt capi hìc. in quo etiam ſenſu Hiſpani, & ferè omnes Vltramontani capiunt. Nã gradus apud ipſos etiam nihil aliud eſt, quàm honos quidam dignioris laureæ, ſiue eminentioris doctrinæ, doctoratus, magiſterium, Bacchalaureatus, vel licentiatura: quæ quidem honoris ſpecies in prædictis regulis, gradus nuncupantur, iuxta quas regulas non erit abſonũ iſtam etiam intelligere, vt videlicet ſi annalis poſſeſſor ſit doctor, magiſter, licentiatus, vel Bachalarius, te-

neatur

neatur impetrans de tali gradu mētionem facere, ſicut & A de nomine. Et iſte gradus ponitur ad differentiam nobilitatis hic expreſſæ, quæ ad generis & domus ſplendorem refertur: & horum verborum interpretationi reſpondere videtur tex. not. in cap. de multa. de præbend. Vbi pari modo gradus ſcientiæ, nobilitati cōiungitur, & æquiparatur. Et ſicut ibi papa rationem habet nobilitatis & doctrinæ, ita hic intendit illis fauere. Nam ob eam cauſam requirit expreſsionē gradus: quia fortè propter inſignē & eminentem annalis poſſeſſoris ſcientiam, non cōcedet papa gratiam huiuſmodi impetranti, iam multis de cauſis odioſo, vt in primo q. huius apparatu diximus. Et licet hic intellectus (communi vſu loquendi conſiderato) huic regulæ applaudat, & cōuenire videatur: nihilominus de ſtricto iure B aliter dici poſſet. Nam de iure communi, excepto doctoratu, alius gradus non reperitur. Licet cōſuetudo aliquarum prouinciarum quoſdam alios, præter iſtum, doctrinæ gradus, ſicut virtutum inuenerit, videlicet Bacchalaureatū & licentiatum, inter quos gradus voluit prælationem dari, vt patet in dictis regulis. Et quāuis de iure doctoratus gradū non faciat, ſicut neq; papa vel Imperator inter gradus dignitatum, vel magiſtratus nō dicūtur facere gradū: quia non habent alios ſupra ſe, ſed ſunt fontes dignitatū, vt per plura probat Iaſ. & omnes Moder. in l. 1. colum. 1. de offic. eius. ſic nec doctoratus, inter gradus doctrinæ, facit gradum, cùm ſit ſupra omnes gradus: argu. l. vbi autem. ff. de verb. oblig. Nam gradus dicitur, vbi eſt aſcenſus de mi- C nori ad maius, vt d. l. 1. & fi. qui quidem aſcenſus doctoratui non poteſt adaptari. & ideo text. in cle. 2. de magiſt. doctoratum non appellat gradum, ſed honorem.

Circa ſecundum caput, videlicet, quando poſſeſſor haberet plures gradus, dicendum eſt, quia iſta reg. nō requirit expreſsionem omnium graduum, ex quo loquitur in ſingulari, & ideo iudicio meo ſufficit gradum digniorem exprimere: arg. l. 1. §. qui in perpetuum. ff. ſi ſi ager vectig. & c. 1. de except. lib. 6. Nā papa ſi voluiſſet omnes exprimi debere, dixiſſet gradus, & non gradum: præſertim, quia quo ad hoc, facilè derogatur regulæ.

Quo ad tertium caput, videlicet, quomodo iſte gradus probetur? dico ſufficere, per cōmunem reputationē pro-

D bari, & quādo incidenter de gradu quæritur, nō data oppositione aduersarij, fortè ad probandū gradum vnus testis cum iuramento sufficeret, iuxta ea, quæ dicit Iaf. in l. huiusmodi. §. legatū. col. fi. ff. de leg. 1. Vbi in probanda prima tonsura, idem tenet, & reassumunt Moderni in l. 1. §. idem Cornelio. in fi. ff. de quæst. Fely. post Bald. in ca. licet vniuersis. & in c. nuper. de test. Et hoc putarem verū, quo ad effectum istius regulæ, sed quo ad prærogatiuas regularū de expectatiuis loquentiū, quibus cauetur graduatū alteri nō graduato cæteris paribus præferri, fortè prædicta probatio nō sufficeret, ex quo agitur de magno præiudicio alterius. Tunc enim deberet quis probare doctoratum, seu alium doctrinæ gradum per literas: vel si casu eas E amisisset, per testes: quod est verum, nisi per decennium quis pro doctore se gereret: quia tali casu non teneretur ostēdere priuilegiū suū, sed sufficeret ꝓbare, ꝙ se gessit ꝓ doctore per decennium. Ita notab. dicit Paul. de Ca. Bal. & alij in l. si solēnib. C. de fid. instr. & in l. etiā. C. de appel.

Circa quartum caput, quando aliquis accepisset gradū occultè, & non per publicum examen, putarem huic regulę locū non esse, vt tenet gl. hic. ratio est, quia nō erat imputandum impetranti, si nō expressit quod iustè ignorauit, cap. 2. de constitu. libr. 6. Nam nō tenebatur diuinare, vt in cap. 1. vt eccl. bene. Nam de non entibus, & non apparentibus idem est iudiciū. l. cum lege. ff. de peri. & com. rei ven. & ob eam causam dicit Bald. in d. l. solennibus. quòd J ad probandum se doctorem, non sufficit priuatū examen probare, nisi probet publicum examen. & idem tenent Moder. in tract. de Doct. in prima parte.

QVAESTIO TRIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, quare voluit hic papa exprimi debere in impetratione nobilitatem possessoris, & quomodo probetur ista nobilitas?

SOLVTIO. Quia in collationib. faciēdis habetur cōsideratio magna nobilitatis, vt dicit gl. & Doct. in c. cū adeò. de rescrip. & in cap. de multa. de præb. ideo papa voluit, ꝙ exprimatur nobilitas. Nā cognita nobilitate annalis possessoris, contra quē impetratur, fortassis papa derogationē regulę vel gratiā impetrāti nō cōcederet. Nā ꝑ expressionem nōis, & nobilitatis possessoris papa certior redditur

tur de qualitate nobilis. Nam fortè posset esse adeò gra- A uis persona,& potens ad defendendum ecclesiam,temporibus persecutionum, quòd papa eum potiùs fauorib. & gratiis afficeret,quàm ꝙ permitteret per huiusmodi impetrationes ab aliquo molestari,iuxta tradita per Philip.Perusi.& alios in c.constitutus.de appel. Vel fortè talis nobilis esset boni exempli,& laudabilis opinionis,& famę,qui posset plures exemplo sui ad frugem melioris vitæ traducere. Quo casu non temerè contra tales nobiles concedenda esset impetratio.Quorum intuitu solet à regulis iuris recedi,vt per decem principales decisiones probat latè Ias.in l.iubemus.in penult. & fin.col.C. de iudic. Videmus etenim à communiter accidentibus,per manus nobilium ecclesias sępe sustentari & augeri,vt in c.constitutus. B de appel. per manus verò clericorum pauperum expoliari,vt dicit Lud. Ro.in sing.38. incip. vtrum nobilis. Et sequuntur Moder.in tractat.beneficiorum in 12.q.3. partis. Requiritur igitur ob eam causam expresio talium qualitatum, vt sciat papa, quæ iure concedi, vel quæ honestè denegari debeant: quorum taciturnitas magnum detrimentum,& scandalum eccle.producere posset. Bona igitur fuit hæc constitutio talium qualitatum expresionem requirens, vt sic personis ex merito deferatur.

Et ista quæ de expresione nobilitatis dicta sunt, procedunt quo ad dispositionem istius regulæ:secus de iure, de quo non requiritur expresio nobilitatis possessoris,sicut non requiritur mentio nobilitatis impetrantis, vt tradit C Abb.& communiter Docto.in c.ad aures. de rescrip.Licet ibi Hostien.& Barb.tenuerint cõtrariũ. Et sic patet, quòd in hoc ista regula est contra ius,aut saltem pręter ius commune.Quomodo auté probetur ista nobilitas, quia non attinet ad præsentem quæstionem, ideo omitto. Sed videndum est latè per Moder.Brixien.in trac.nobilitatis. in 6.parte.per totum.post Bart.in l.1.C.de dignitatib. lib.12.

QVAESTIO TRIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, quid est hoc, quod dicitur hìc exprimi debere in impetratione,quot annis possedit beneficium possessor?

SOLVTIO. Hæc expresio verborũ si ad dispositioné iuris,& stylũ curiæ respicimus,videtur inutilis, & non ne-

D cessaria, imò ipso impetranti plurimũ dãnosa, vt colligitur ex dictis Bald. in consi. 209. incip. Casus est, Titius impetrauit. lib. 1. vbi Bal. concludit ꝙ si impetro archipresbyteratum, & in mea impetratione non facio mentionẽ, quòd Caius diu, & de facto illũ per plures annos detinuit, quòd talis impetratio non est subreptitia, sed sufficit in ea exprimere; ꝙ Caius archipresbyt. de pręsenti de facto detinet, absque eo, quòd annos exprimat, vt ibi per eũ. Ratio esse potest, quia si impetrãs in sua impetratione annos possessionis aduersarij sui exprimere debet, proculdubio intentionem rei aduersarij cõtra seipsum probaret, ex eo, quia secundum stylum curiæ reus possessor ad effectum, vt exceptione istius regulæ contra impetrantem vti posit, re-
E quiritur, ꝙ ipse probet se annalem possessorẽ. Cuius contrariũ de huiusmodi expresione annorũ, in impetratione requisita, resultat: quia vbi reus in hoc de iure & stylo grauari debet, releuaretur ab onere probandi, & grauaretur impetrans. quod esset absurdum & contra ius, & practicam Curiæ: quia videmus quòd si reus opponens de reg. non probat se fuisse annalem possessorem, repellitur.

Quid igitur dicendum? Respondeo, ꝙ prædicta verba regulæ, & quot annis ille posideat, &c. possunt pluribus modis intelligi. Primo, quãdo interpretatio fit de beneficio specialiter reseruato, & tali casu dicta verba intelligi possunt. Nam isto casu, ante istam regulam facienda etiam erat mentio in impetratione de annis possesionis rei con
F uenti, vt dicit Rota decis. 78. incipien. dic, quòd si ordinatio papalis. in tit de rescript. in antiq. sed quia de isto casu in ista regula nulla fit mentio, puto sub ea non includi.

Secundo modo ista verba intelligi possunt, quando impetratur beneficium, quod scimus aliquem colorato titulo possedisse post annum. Et iste casus videtur bene adaptari ad istam regulã, secundum Fely. in c. in nostra. in 39. corrol. de rescrip. & isto modo intelligendo regula in hoc concordat cum iure communi, de quo in c. cum nostris. de conces. præbend. Vbi Abb. in 3. col. vers. Et quia per talem, &c. asignat rationem istius articuli, videlicet, quia quando possesio est colorata, id est, prætẽsa ex legitimo titulo, posito, quòd titulus non fuerit verus: tamen papa non de facili isto casu daret literas sine expresione temporis

poris, ne videatur conferre beneficium viuentis, quod est A odiosum. Ita formaliter dicit ibi Abb. Requiritur igitur isto casu, quòd impetrãs exprimat quot annis possidetur, vt hîc dicitur. Tamen neque etiam hic intellectus satisfacit, ex eo, quia verba regulæ indistinctè loquũtur, & ita solent hodie intelligi per Rotam, vt videlicet, regula defendat non solùm coloratum, sed merum & illicitum detentorem sine aliquo titulo colorato. Quod est contra ius commune, & aduersatur prædictis: & in hoc regula aliquid inducit de nouo, & non est frustratoria, prout videretur, si totaliter in terminis iuris intelligeretur. Nam de iure communi de possessione non colorata mẽtio fieri nõ debet, vt tenet Cald. Compost. Imo. & Abb. in d.c. cum nostris. versic. sed debemus distinguere. Et ideo procedit dictum B Bald. in d. consi. Cum quibus concordat Felyn. vbi suprá.

Et ideo ego aliter intelligerem ista verba regulæ, vt dicamus, quòd si impetrans petit in sua impetratione derogari huic reg. tali casu procedit quod hîc dicitur, videlicet, vt impetrans narrare debeat, quot annis possessor tenuit beneficium. Si verò non petat derogari, tũc nulla requiritur mentio annorum possessionis, sed tantùm in impetratione diceret, quòd Titius illud beneficium detinet occupatum, vt dicit Bald. d. consil. 209. & ita practicatur propter absurdum superiùs dictũ. Et sic videmus ꝙ hodie practicatur. Vel posset & vltimò dici, quòd indistinctè requiratur mentio annorum: tamen propter clausulas quæ hodie in supplicationibus apponuntur, impetrantes ex- C cusantur: vt dicit Ioan. And. in d.c. cùm nostris. Cessantibus tamen clausulis mentio tẽporis saltem indefiniti necessaria est in impetrationibus certo modo factis, & ita se habet forma communis dictæ impetrationis. Nam in ea dicitur, quòd tale beneficium per Titiũ possessum ad præsens vacat, & tanto tẽpore vacauit, quòd eius collatio Lateranen. statuta concilij ad sedem apostolicam deuoluta censetur. Ecce qualiter de tempore possessionis intrusi fit mentio, saltem per verba indefinita temporis, quæ omne tempus comprehendunt. Quod factum est, vt euitaremus absurdum, de quo superiùs dixi, si impetrans certum numerum annorum exprimeret, ex cuius confessione posset reus aduersarius annalem possessionem probare.

D QVAESTIO TRIGESIMANONA.

QVAERO, quare requiritur expreſsio cauſæ in impetratione?

SOLVTIO. Poteſt dici, hoc fieri ad iuſtificãdum conceſsionem. Nam dicitur hic, quòd debet eſſe talis expreſsio cauſæ, ex qua clarè cõſtare poſsit, poſſeſſori nullũ ius cõpetere. Hæc enim expreſsio requiritur ad effectũ, vt papa ad concedendum, vel denegandum impetrationem moueatur, licet verba tex. aliud innuãt: ex quo requirit expreſsionem cauſæ ad effectũ, vt iudici cõſtet, an impetranti ius competat, vel non. Quod nõ eſt veriſimile, quia per ſolam cauſæ expreſsionem in impetratione factam iudici conſtare non poteſt, an ius impetrãti competat, cùm po-E tius hoc depẽdeat ex meritis & euẽtu litis, quę diſcuſsionem, & actorum apparatum requirit, iuxta c. quoniam. de prob. nam ex allegatis & probatis iudex hoc perpendere debet, modo ſimplici ratione, vt in c. I. de re iudi. lib. 6. Et tamen text. hic expreſsionem talem cauſæ requirit, ex qua manifeſtè apparet nullum poſſeſſori in beneficio ius competere: vides ergo quantum iſta inter ſe pugnent.

Et ideo vt iſte caſus clarior reddatur, eſt aduertẽdum, ꝙ cauſa hic ponitur pro modo vacãdi. itaq; ſit ſenſus, ꝙ impetrans in ſua impetratione modum vacandi exprimat, ex quo clarè cõſtare poſsit poſſeſſorem nullum in beneficio ius habere. Et ita hodie in practica ſeruatur, quia fit impetratio iſto modo: Supplicat S. V. deuotus illius orator Ti-F tius, vt ſibi ſpecialem gratiam faciatis de tali beneficio, quod vacat ad præſens: & tanto tempore vacauit, ꝙ eius collatio, ſecundum Lateranẽſis concilij ſtatuta eſt ad ſedem apoſtolicam legitimè deuoluta: licet quidam Caius illud indebitè detineat occupatũ, &c. Ex huiuſmodi, vel ſimili narratiua colligitur expreſsio cauſæ, ex qua papa mouetur ad concedendum gratiam. ex ea prima facie conſtat ſi eſt vera, quòd nullum poſſeſſori ius cõpetit, quam cauſam in impetratione expreſſam poſtea in iudicio iuſtificabit impetrans ſeruãdo alias partes regulæ, videlicet, citari faciendo poſſeſſorem infra ſex menſes, & litẽ proſequendo vſq; ad ſententiã, vt hìc dicitur. ꝙ ſi cauſam expreſſam vacationis impetrãs in proſecutione litis nõ probauerit, tunc tanquàm indebite moleſtans cõdemnabitur ad pœnas

nas hîc contẽtas. Hic est verus sensus istorum verborum. A

QVAESTIO QVADRAGESIMA.

QVAERO, dicitur hîc, quòd si impetrans non seruat hîc cõtenta in prima parte regulæ, ꝙ tenetur possessori ad interesse: de quo interesse intelligemus?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendũ, ꝙ ad nullum interesse teneatur, quia ex quo agitur de beneficio ecclesiastico, non videtur considerandum interesse, quia in spiritualib. interesse peti nõ potest, sicut in profanis, vt dicit Inno. in c. querelã. de elect. Et latiùs Rota decis. 104. incip. nota quòd vbi aliquis. in antiquis. posita sub tit. de procu. num. 8. quæ notabiliter disponit, quòd licet iurans non reuocare procuratorem, non obstante iuramento illum reuocare posit, iuxta glo. ordinariam in ver. reuocãs. quam B ibi notat Dom. in ca. fin. de procur. lib. 6. Tamen vbi quis procuratorem constituisset ad renuntiandũ cum iuramento, tali casu nõ posset reuocare, ex eo, quia ille in cuius fauorem debuit fieri renũtiatio, non posset aliàs agere contra reuocantem ad interesse, sicut in materia profana: quia in beneficialibus non agitur ad interesse. Ista est notabilis decisio, quam sequitur Fely. in ca. si diligenti. in 8. col. vers. amplia etiam, de foro comp. quod etiam latè prosequitur idem Fely. in c. ex parte decani. col. 6. de rescrip. Eò maximè, quia iam impetrans vltra interesse condemnatur in expensis possessori: annullatur eius impetratio, & inde secuta quæcunque, &c. Sic igitur satis, & vltra condignum fortasis puniretur absque eo, quòd tenetur ad interesse. C Hoc enim videbatur absurdum repugnante subiecta materia, & etiã alia regula iuris, quæ habet, neminem ex vno delicto debere multiplici pœna puniri: vulg. c. at si clerici. de iud. Et hic non solũ duplici, sed quadruplici puniretur.

Sed istis non obstan. text. hic determinat contrarium, videlicet, quòd temerarius impetrans debeat ad interesse condemnari. Quid dicẽdum? Pro vera resolutione aduertendũ est, quòd interesse, de quo loquitur ista regula, non consideratur respectu beneficij: in quo casu procedunt ea, quæ superiùs in contrarium allegata sunt, sed cõsideratur interesse respectu incõmoditatis & impensarũ, quas reus & possessor cõuentus indebitè occasione istius litis motæ passus fuit, vt est tex. notabilis in clem. 1. §. fi. de rescript. &

D quod ibi,& hic interesse appellatur,text. in cap.fin.de rescript.& in l.sancimus.C.de iudiciis. illud interesse in eodem casu damnũ nominat. itaque interesse,& damnũ isto casu conuertuntur, & illud damnũ consideratur respectu viatici,solutionis aduocatorũ, & incómoditatis, vt sigillatim enumerãtur in d.l.sancimus.& tradit Bart.per illũ tex. in l.eum qué temerè.ff.de iudi.Ex quib.iurib.ista reg.quo ad hoc conflata videtur.Nec obstat, ꝙ hic impetrans pluribus pœnis punitur,contra text.in c.at si clerici.de iudic. quia illud procedit ratione vindictæ publicæ:sed respectu cómodi priuati quis potest plurib.pœnis puniri, vt declarat Abb.in c.de causis.de off.deleg.Pręsertim quia annullatio impetrationis, de qua hic tex. loquitur, non videtur E propria pœna,vt tradũt omnes Moder.in c.2. de constit.

Et istud interesse,de quo ista regula loquitur,hodie nó est in vsu,illa(vt opinor)ratione:quia in illo exigédo reus lõgè maiora incómoda pateretur,quã in beneficio defendendo,propter difficultaté probationis.super qua re posset fortasis protédi lis vsq; sentétias:ideo rei possessores hodie sola condẽnatione expensarũ,& nullitate impetrationis aduersarij cótétantur, cũ absolutoria ab impetitis.

QVAESTIO QVADRAGESIMAPRIMA.

QVAERO,quare non dicit iste text. de expensis?

SOLVTIO.Quia illa condẽnatio fit in Rota,quãdo quis succumbit, & sic eo tépore,quo possessorem cóstat damnũ,vel interesse fuisse passum,ideo non fit F hìc métio.Vel dicas,rationé esse illam,quam pono hìc in fine istius q.Et aduertendũ est, quód ad istas expésas semper Rota impetrantem succumbentem cõdemnat,siue ille iustam causam litigandi habuerit, siue non: quia nunquam in Rota causa litigandi cõdemnatũ ab expensis excusat. Nã eo ipso, ꝙ quis condẽnatur,præsumitur habere iniustam causam litigandi, licet in veritate iustã habuerit, vt notat Abb.in c.calumniam.de pœn.Et propterea in sententiis Rotæ semper dicimus, quód iniustè,perperã,& de facto molestauit,vt condẽnatio expésarũ quadret.Et verba istius regulæ inferiùs posita, ibi, ꝙ si possessoré ipsum iniustè,friuolè,ac indebitè molestasse repertus fuerit,&c. sonant hoc. Quæ verba in omni sententia poni possunt propter præsumptã temeritatem impetrãtis & succũbentis,

tis, quæ in dubio præsumitur, vt dixi suprà in 1.& 2.q. Præ A
sertim vbi essent aliquæ coniecturæ doli, vt in casu vltimæ
partis regulæ: tunc impetrans temerarius, & calumniator
posset appellari, vt declarat Abb. in d.ca. calumniam. in 1.
notabili. Patet igitur ex prædictis, quis sit stylus Rotæ cir
ca condemnationē expensarum. Et hoc facit Rota ad eui-
tandas lites super expēsis, quæ possent super re parua for
tè maiores fieri, quàm super sorte principali. Et ita nego-
tij principalis cognitio in longum differretur, & sic lites
ex litibus orirētur, contra l.quidā.ff.si cert. pet. & ca.finē
litibus.de do.& cōtu. Et licet de iure cōmuni quælibet iu-
sta causa excuset ab expēsis, vt tradit Abb.in d.c.calūniā.
in fin. tamē vt dixi, Rota nunquā istam iustæ causæ allega-
tionē admittit, ne aduersarius appellet, & dicat non esse B
iustam causam, & fiant lites immortales. Et licet quædam
decisio in no.182.incip.probabilis causa.dicat, quòd causa
probabilis excuset ab expēsis, quā exēplificat Egid.decis.
190. nihilominus illæ decisiones debent intelligi de iusta
causa, ratione sententiæ latæ. Nam habens sentētiam pro
se, licet ex nouiter deductis reuocetur in secunda instātia,
nihilominus tali casu excusatur ab expensis iure compen-
sationis. Nam habuit iustā causam litigādi, vt tradit Egid.
decis.319. Hoc tamen, vt dixi, procedit, quando reuocatur
ex nouiter deductis: quia si ex eisdē annúllatur sententia,
non excusat ab expensis, propter rationē quā ponūt Do-
mini in decis.251. licet sententia. in no. aliâs est decis.10. po
sita in titu. de dolo & contu. quam sequitur Milis in verb. C
impensarū.& Abb.in cap.fi.col.12.de dol.& con. & latiùs
Guido papa decis.436.q.48.& decis.137.eiusdē. Et omnia
ista dicta approbat parlamētū Tholosanū in decis. capel-
læ.222. Philip. Francus in cap.1.§. fin.in fi.de appel.libr.6.
Corneus consi.181.col.fi.in.3.volu. Frācus in cap. quoniā.
in 3.col.de prob. Et hoc quod dictū est, ꝓcedit in causis,
quę originaliter cōmittūtur in Rota. Si verò cōmitteretur
auditori vna causa, nō vt auditori, sed vt prælato, & quòd
solus in domo de illa cognoscat, prout sæpe cōmitti solēt
causæ Romanorū Capitolinæ, tali casu si auditor pro sua
satisfactione faceret de illa causa verbū in Rota, prout est
de more, & iuxta resolutionē datā pronuntiaret, tūc si cō
dēnatus iustam haberet causam litigādi, nō cōdemnare-

NN

D tur in expensis, prout fit in Rota, cuius stylus isto casu nō seruatur. Ita fuit conclusum apud Dominos isto mense Octobri M. D. XXXVI. coram domino Paulo Capisucco, in vna causa Romana dotis, seu domus. Attenditur enim tali casu persona iudicis repræsentati, non quòd sit auditor, quia illi causa cōmissa, vt auditori non fuit: sed vt prælato, & vt soli, qui debet sequi stylum aliorum iudicum curiæ, qui habentem iustā causam litigandi in expensis condēnare non solent, nisi in casu quem tradit Bart. in l. 3. §. si rem. ff. de leg. 3. De quo dicto latiùs scripsi in cap. 1. in glo. facti. de constit. lib. 6. Nam putant satis victorem lucrari, si obtinet rem: & victum satis puniri, si expensas & labores plures simul cum ipsa re amittat.

E Et est aduertendum, quòd non sine mysterio in ista regula nō dicitur de expensis, quia fortè sub illo verbo, Damnis, comprehenduntur. Nam licet appellatione damni in conuentionalibus impensæ non includantur, vt in cap. in nostra. de iniur. secus tamen est in iudicialibus, vt notabiliter declarat Archi. in ca. in primis. in 2. col. in verb. Damnum. 2. q. 1. Vel secundò potest dici hac de causa non de impensis, sed de damnis mentionem fieri: quia damna, siue interesse venit iure actionis, quæ nascitur ex prædictis legibus, & ex ista regula, sed impensæ veniunt accessoriè, & officio iudicis, vt dicit Bart. in l. 1. ff de alien. iud. mu. causa facta. & ideo de illis non requiritur mentio.

QVAESTIO QVADRAGESIMASECVNDA.

F QVAERO, an impetranti in forma iuris, qui petit aliquem priuari propter crimen, obstet regula?

SOLVTIO. Glossator hic tenet quòd non, duplici ratione. Prima, quia ista regula loquitur de impetratione beneficij vacantis de iure & de facto. Sed ille, qui impetrat in forma iuris, non petit sibi conferri beneficium iam vacans, sed illud intendit, vt beneficium, quod per priuationem vacabit, sibi conferatur. Secunda ratio est, quia talis causa priuationis non est beneficialis, sed profana, iuxta gl. in cap. 2. in verbo. finita. vt lit. pend. lib. 6. Et priuandus ante priuationem poterit renuntiare, vel cum altero permutare: & sic priuatio nō habebit exitum. Quæ omnia cum sint diuersa à mente regulæ, est concludendum, regulam isto casu locum non habere. Ita dicit Glossator.

Adde

Adde pro ista opin.Moder.quondam Sabinensem pra A ćticum & eruditum,qui in quadam apostilla super ista regula asserit Rotam tempore suo ita iudicasse,& se ita in facto obtinuisse, illi enim est nomé Aeneas de Falconibus, qui quandam ad Panor.paraphrasim edidit, & notabilem illum Tractatum reseruationum & commendarum nobis reliquit.Et ita secundum quod ipse dicit Rotam sic iudicasse,reperio adnotatum per bon.me.Dominicũ de Iacobatiis tunc Rotæ auditorem primarium, & posteà Cardinalem, in quibusdam suis causarum notis, manu sua propria scriptis.Et reperio hoc idẽ tẽpore Sixti,in causa pręceptoriæ Lugdunensis,pro Matthæo,contra Claudium, Ioachinum de Narnia, tunc aduocatum celebrem in quodã suo cõsi.reddito in causa Naneten.S.Nazarij pro quodã Henrico adnotasse.Et ne longiùs exẽpla petamus,sic etiã tempore meo iudicauit Rota de mense Febr. M.D.XXXIIII. B in causa Cõuersana Archipręsbyt.pẽdẽte corã me.In qua Domini ad hoc tenendũ moti fuerunt, hac ratione: quia vbi non verificantur verba dispositionis,neq; ipsa dispositio habet locum.Sed verba istius regulæ,ibi(quod vacare prætendit)non verificantur in casu præmisso:quia beneficium per priuationẽ non vacat,sed vacare speratur.Igitur regula tali casu locum non habebit. Nam aliud est, quòd beneficiũ certo modo vacet,vel quòd speretur vacare, vt not.omnes in ca.cùm nostris. de concess.præbendarum. & reassumunt Modernior.in ca.2.de rescript. Cùm igitur regula ista loquatur de beneficio certo modo vacanti,nõ C habebit locum in beneficio, quod per priuationem vacare speratur.Hinc est,quòd Imol.in c.dilectus.el 2.post gl. ibi de præben.& Rom.in l.si quis mihi bona. §. iussum.ff. de acq.hęr.voluerũt,ꝙ mãdatũ de beneficio vacãti,nõ cõprehẽdit vacaturũ:quia se habẽt vt diuersa,vt ibi ꝑ eos, & latiùs scribit Fely.in c.cõstitutus.in pe.col.de rescript.Itẽ, quia ista regula loquitur, quando impetratur beneficium possessum per annum ex antiqua vacatione ante collationẽ factã possessori:secus, si dicatur vacare ex persona, vel facto ipsius possessoris:vt in quęst.ista:&dicemus inferiùs in alia simili.Et quia videmus,quòd huiusmodi priuationes sæpe committuntur in partibus, vt est factum in causa Plebaniæ Verchiani,& quotidie vsu experimur.

D Præterea, pro ista decisione efficax est ratio Glossatoris: quia quando agitur ad priuationem, potest possessor antequam priuetur, renuntiare, vt concludunt Moder. in c.2. de rescrip. & latiùs repetit idē Fely. in c. inquisitionis, in 3. col. de accusa. Et hoc prius dixit Rota in titulo, de re iudic. decis. 5. in antiquiori. Et reassumunt Moderni Ferratini, videlicet Thom. Ferratius, in tract. cautel. caute. 44. Hoc autem verificari non posset in beneficio iam vacanti: vt notat Felyn. in c. in nostra. in 37. cortel. in 2. colum. de rescript. Nam priuatio præsupponit habitū præcessisse: & sic renuntiatio præsupponit possessionem. Et pro ista opi. faciunt ea quæ dixi in simili quæst. in regula de subrogādis.

Et tamen circa hoc aduertendum, vt casus distinguantur, E quòd non omnis priuandus indifferenter & indistinctè potest beneficio renuntiare: sed ita demum, si ignorat impetrationem ab alio factam fuisse: secus, si sciat, vt notabiliter concludit Anto. de But. in consil. 44. incip. casus, quidam presbyter. &c. cum quo concordat dicta decisio Rotæ 5. in antiquioribus. titulo de re iudic. Sed illa Rotæ decisio in alio est magis mirabilis, quia ibi fuit facta renūtiatio beneficij per priuandū post inquisitionem, ac post sententiam perpetui carceris, latam cōtra homicidam, ac etiam post acceptationem expectantis: & nihilominus cōcludit ibi, quòd valet renuntiatio, eo solo motiuo: quia licet fuerit lata sententia perpetui carceris: non tamen per hoc fuit lata sententia priuationis beneficij, & istam opin. F decisionis prædictæ sequitur Fely. in c. inquisitionis. in 3. col. de accusa. Differt ergo illa decisio à dicto Anton. de But. in duobus. Primò, quia ibi renuntiatio fuit facta post sententiam: in consilio d. Ant. ante sentētiam priuationis. Item in dicta decisione nulli fuerat prouisum ante renuntiationem, licet quidam expectans acceptarit: sed in cōsil. d. Ant. fuerat facta prouisio à papa ante renuntiationem cum decreto irritanti, & tamē. d. Ant. tenet, quòd valet renuntiatio, si ignorauit prouisionem papæ.

Sed modò circa ista aduertendum est, quia contra istud consilium d. Ant. est vnum consilium Gemin. 105. incip. ad supplicationem. Vbi loquitur in periuro, qui etiam est priuandus, contra quem papa cuidam commisit, quòd si constaret illum fuisse periurum, conferret beneficium supplicanti:

tanti: concludit ibi Geminia. quòd valet interim renuntia A tio, etiam si sciuerit prouisionem factam alteri. Tamen potest nihilominus iudex, cui fuit hoc commissum, procedere ad veritatem delicti post renuntiationem, & etiam post mortem: & constito de delicto, conferre beneficium supplicanti, & renuntiatio retrò non valebit. Ita ibi cōcludit. Et ad istam cōtrarietatem non aduertunt Moderni in ca. in nostra. inferiùs allegandi. Sed cùm ista allegarētur Reuerēdissimo D. Cardinali Simonetta, viro vndecunq; doctissimo, ac multæ obseruationis, & tunc Rotæ auditori, dixit, quòd consilium Geminia. non erat verum, & quòd viderat sæpe in Rota obseruari prædictā decisionē quintam, & consilium Anto. & sic ipse adnotauerat. Pro qua opin. adduco rationē, quæ ponit gladium ad radicē: quia B negari non potest, per prouisionem papæ in euentum priuationis, non esse illi impetranti ius quæsitum irresolubiliter, sed conditionaliter in incertum euentum, quem lis producet, iuxta l. quod debetur. de peculio. Et ideo prouisio per resignationē interim facta, etiam clausula, Dummodo alteri non sit ius quæsitum, valet: quia illa clausula intelligitur de iure puro & irresolubili, non de cōditionali & incerto, vt tradit notabiliter Rom. in consil. 256. quem refert, & sequitur Felyn. in cap. super literis. in 9. colum. de rescript. & dixi in regula de non tollendo ius quęsitum. q. 3. Cùm itaq; ius quæsitū ex illa prouisione papæ in euentum priuationis sit cōditionale, meritò prouisio pura medio tempore facta, valet, per tradita in cap. si pro te. de re- C script. lib. 6. Quia beneficia non debent esse in pendenti: vulg. capitulo, si tibi absenti. & cap. 2. de elect. lib. 6. Et pro ista opinione contra dictum consilium Gemin. est notabilis decis. Egidij 739. incip. si quis obtinens præbēdam, &c. col. fi. qui notabiliter loquitur, & istis adde Socin. & quosdam alios consulentes, de quibus in regula de non tollendo ius quæsitum. q. 3. mentionem feci. Et quantū ad illud, quod dicit Gemin. in d. consil. iudicem vigorē illius impetrationis posse post obitum priuare periurum, & de veritate delicti ad effectum adiudicandi illud impetranti cognoscere, hoc non est verum, & contra illum est decisio in terminis Rotæ, in nouis, titu. vt lite pend. decis. vltima. aliàs nu. 491. incip. item quòd Titius. quā sequitur Dom. Gun-

D disaldus Hispanus, quōdā Rotæ auditor insignis, in tract. lega.in 14.quæst.1.partis.col.15.Limitarem tamen ista, quę dicta sunt de renuntiatione priuandi, nisi papa in literis narrasset vacare beneficium propter tale crimen, licet in veritate illud crimen non inducat priuationem ipso iure. Nam talis assertio papæ, adeò beneficium afficit, quòd renuntiari non posset, vt dicit Pet.de Anch.in consil.293. incip.vltra alia sequitur Fely.in c.2.in 3.col.& in c. nonnulli. in 17.col.de rescript.& in d.c. inquisitionis.in 3.col. Et licet Pet.de Anch.& Felyn.non dicant, quòd renuntiari nō posit, tamen reuera opi.Petri, est hoc à fortiori dicēdum. Quia si vbi papa solùm cōmitrit priuationem faciendam, renuntiatio impeditur, à fortiori vbi disponit asserēdo va-
E care, fundans in hoc intentionem suam, quod est multum notandū. Tamen illud dictum Petri de Anch. ita simpliciter intellectum, non puto verum. Nam vltra hoc, quòd contra illum latissimè consuluit Ias.in consi.86. incip. Redemptoris Crucifixi,&c.in 5.colum.lib.3.illa opi. dura videtur, per quam alicui per assertionem papæ cōtrariam veritati ius quæsitum tollitur. Et aliâs legendo cle.1.de prob. multis modis reprobaui. Nam clarum est, quòd vbi agitur de tertij præiudicio, Papæ non creditur, vt not. Fely.in c. cùm à nobis.de testi.post Paulum de Castro in consil. 46. lib.2.quem sequitur Decius in consil.151.4. col. & Gemin. consil.53.maximè vbi assertio papæ est cōtra ius: per l.nec damnosa.C.de prec.Imp.offe.& ita Felyn.fortassis de illa
F opin.dubitans impugnat, & declarat dicta Petri de Anch. in d.c.cùm à nobis.in 2.colum.& latius in ca.causam, quæ. in verbo, impetratio.in 1.& 2.col.aliâs est secundū seriē foliorū, col.6.de rescript. Vbi videndū erit, ne sim prolixior. Redeundo igitur ad propositam quæst. habes cōclusionē hîc, quòd ista regula non procedit in impetrāte per priuationem. Circa quam conclusionē considerandū est adhuc diligēter, quòd Rota in quadam causa Capellaniæ Placē. coram D.Staphileo.xxix.Octob.M.D.XXIX.tenuit contrarium. Nā voluit istā regulā procedere, siue quis possederit per annū ante priuationē, siue post. Et ita etiā adnotauit Do.Petr.And.Gāma.in quibusdā recollectis decisionū, à quo ego etiam viua voce audiui. Et sic vides, ꝙ Rota moderna bis variauit. Nā in causa Conuersana prioratus,
quæ

quæ coram me diu fuit discussa, conclusit regulam non ha A bere locum,& coram Staphileo tenuit contrarium.

Quid igitur tenendum? Dicas pro cōcordia opinionū, distinguendos esse duos casus. Primus est, in priuato ipsō iure, vt in execrabili, vel similibus, & procedat decisio coram Staphileo. Vel illa decisio procedit in priuato ob non solutionem pensionis, quia ex quo ab initio ipse se huic pœnæ subiecit per proprium eius consensum, non debet iuuari regula, vt dicetur in alia quæst. Aut verò est priuandus,& procedat opinio tenta in causa Conuersana. Ratio est, quia prima innititur gratiæ, ista secūda iustitię. Et quod dictum fuit in homicida, idem dicendum est in rebelli, vt videlicet antequam priuetur beneficio, possit illi renunciare, vt est text. in c. cùm inter. de re iud. quem ad hoc pondera B rauit Præposi. in cap. ius Quiritium. 1. distinct. pro qua opi. facit optimè consil. Ias. 86. lib. 3. Et ita in vna Perusina plebis conclusit Rota die secunda Iunij. M. D. XXIX. coram R. P. D. Pet. Vortio episco. Aquen.

QVAESTIO QVADRAGESIMA TERTIA.

QVAERO, ex quo regula ista loquitur de pacifico possessore, quis dicatur possessor pacificus, quo ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Resolutionē istius quæstionis scribā latissimè in regula de triennali. & aliquid dicam in q. sequentib. Vnum tamen interim omittendū non est, quòd licet impetrans agens super solo possessorio non satisfaciat regulæ, quę de petitorio loquitur, vt inferius in alia quęst. dicetur: C nihilominus talis lis super possessorio tantùm, bene est sufficiēs ad interrūpendā pacificā possessionē: vt hodie Rota conclusit in vna Gienen. prioratus de Villanoua coram R. D. Ioan. Mohedano. 19. Decemb. 1539. per quæ do. Guliel. Cassiodorus scribit in decis. 9. de caus. pos. & prop.

QVAESTIO QVADRAGESIMA QVARTA.

QVAERO, an ille, qui post sententiam contra ipsum latam, quæ transiuit in rem iudicatā, possederit per annum, dicatur possessor pacificus, ad effectum, vt victorem aduersarium, vel alium, exceptione istius regulæ repellere possit?

ISTA QVAESTIO dependet ab hoc, vtrū per sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, sit totaliter finita, vel

D extincta lis? Nam si finita est lis, possidens posteà per annum sine perturbatione, erit pacificus, & exceptione regulæ vti poterit. Sin autem lis totaliter extincta per sententiam non fuit, sequitur contrarius effectus.

Quid igitur dicendum? Solutio. Ista difficultas antiquis tẽporibus, pluries in Rota vẽtilata, raro tamẽ decisa fuit, modò etiam in vna Cõchen. præstimoniorũ de Yuesca, & Priego corã R.D.Io. Clerici iterũ ventilatur, & posteà in alia causa de qua statim dicam, similiter ista eadẽ quæst. proposita fuit. & multùm disputata. Operæpretium igitur erit præscrutari, quænam istarum opinionum sit verior.

Vt dixi, iste articulus non solùm antiquis temporibus, sed etiam tempore meo sæpe propositus fuit in Rota, nõ
E tamen fuit ita passim propter eius difficultatẽ decisus. Et idem temporibus suis accidisse referebant domini Seniores. Tandem post varios disputantiũ conflictus meis temporibus casus iste certã recepit decisionem. Nam cùm dicta causa Conchen. propter insanam partium cõtentionẽ sine aliqua cõcordiæ spe, per annum cõtinuũ, & amplius, aduocatorũ & procuratorũ informationibus tunderetur, & adhuc partes iniquis odiis certarent, oportuit nos per huiusmodi quæst. decisionem, in qua victoria tota causa consistere videbatur, finẽ aliquem iratis partibus ponere. Et ita factum est, quòd post infinitas propemodum causæ positiones, Rota in hanc sententiam cõcessit, vt videlicet possidens per annum post rem iudicatam, nondum execu
F tioni mandatam, tueri se non possit ista regula. Quã opinionem Rota pluribus rationibus cõprobauit. Prima fuit, quia certum erat post rem iudicatã, nondũ executioni mãdatam, quasdã adhuc litis primæ reliquias durare. Quod ex eo adparet, quia iudex sententiam, quæ transiuerat in rem iudicatam, potest infra annum executioni mandare. c. quærenti. de offic. deleg. Sed nemo inficiari poterit in illa executione facienda, aliquam iudicij telam requiri, videlicet obseruationẽ quatuor terminorum, & sentẽtiam declaratoriã, brachiũ seculare, & similia. Ex quibus apparet in illa tela, aliquas adhuc inesse litis reliquias. Nã licet sit lata sententia, illa non dat ius, sed est medium ad illud acquirendum, vt traditur in l. Iulianus. ff. de condi. indeb. & ca. cùm inter. de re iud. & ob eam causam oritur ex illa sen

tentia

tentia duplex actio ad illius executionem prosequẽdam, A
videlicet iudicati actio,& in factũ. Quæ quidem actiones dum ad dictum effectum in iudicio prosequũtur, litẽ profectò faciunt: sola ergo sententia litem omnino non sustulit, ergo illa durante certum est possessorem dici non posse pacificum. Nam donec superest sententiæ executio, nihil potest dici actum, iuxta l.fi.C.ad Silla. sicut videmus in appellatione extraiudiciali, quæ licet deserta fuerit: dimittit tamen aliquas prioris litis reliquias, donec per executionẽ sẽtẽtię omnino sopita sit: vigore cuius appellationis, etiã deserta, potest appellatus, seruatis terminis, appellantẽ cõdẽnare, adeo ꝙ interim donec hæc agitãtur possessor pacificus dici nõ potest, vt patet in decis.36. de re iudi.in anti q. & dicam in reg. de triennali possessore. q.25. B
quo in hoco illã q.latiùs disputo, quia ibi in facto cõtigit.

Secũdò, pro ista opi. facit: quia nõ videtur conueniẽs, nec iuridicũ, quòd cõdemnatus, & conuictus post sententiã per annum possidẽs, pacificus dici debeat, ad effectũ, vt exceptione istius regulæ victorẽ repellat, quia ex hoc sequeretur illud maximũ absurdum, ꝙ sententia multis laboribus & impensis quæsita, & eius executio frustrarentur, & condemnatus possessor ex malitia sua commodum reportaret, & per consequens delinquens, & victus plus iuris haberet, & melioris conditionis esset, quàm victor bonum ius fouens, contra æquitatem & rationem.l.quòd Seruius.ff.quod vi aut clàm & c.eum, qui de prębẽd.lib.6.

Tertiò ista opinio cõprobatur d.Ioan.Fabri, qui secun C
dũ Ias.in tit.de act.in princ.in 7.col.in fi.est vir in hac nostra iuris discipli.magnæ autoritatis. Nam eum insignem, & fundamentalem doctorẽ appellat idem Ias.in l.naturaliter. §.nihil commune.in 2.col.de acquirend.posses. Nec mirum: fuerat enim per 13.annos aduocatus, vt idem Ioã. Fab.dicit in §.fin.inst.quib.ma.licet.& ob.eam fortè causam Alex.de Imol. illum doctorẽ subtilẽ vocat in rubrica ff.de ope.no.nunt. col.2.Sic igitur Io.Faber hãc opin.Rotæ videtur tenere in l.2.C.de litigio.dum vult, post sententiã, quæ trãsiuit in rẽ iudicatã, ante eius executionẽ durare effectus litis pẽdẽtiæ.Nã.vt dixi superiùs, ad executionem consequendam, ex eadem sententia nascitur duplex actio,& sic eadem causa in vno instanti est finitiua & pro-

D ductiua litis. Quinimo præter actiones prędictas iudicati, vel in factum, in quibus ineſt noua iudicij tela, in qua ſolet produci nouus libellus, vt traditur in l. intra. & in l. à diuo Pio. ff. de re iud. & in l. 1. maximè per Bald. C. de iur. & fac. ign. ad executionem ſententiæ iudicis, etiam officium mercenariũ cõpetit, in quo licet libellus non producatur, neq; lis quouis modo conteſtetur: tamen in illo iudicis officio exercendo, ineſt adhuc quidã modus litigandi, vt expreſsè dicit Bal. in l. 2. in 2. col. verſi. modò quæro. C. de excep. rei iudi. qui quidẽ litigandi modus certè aliunde fomẽtari nõ poteſt, quàm ex primæ litis remanentibus reliquiis. Nam ex quo, vt dictũ eſt, in tali officio exequẽdo libellus nõ datur, nec lis cõteſtatur, iſte modus litigandi de nouo ex fa-
E cto partium oriri non poteſt, cùm non habeat materiam præexiſtentem. Et eſſet minus inconueniens, dicere per ſententiam omnino litem nõ eſſe finitã, quouſq; iudex illã exequatur, vt illud iudicis officiũ ex lite priori fomentũ recipiat, quàm ꝙ dicamus, per ſententiã litẽ eſſe finitã, & ex ea litẽ nouã oriri, vt dicit idẽ Bal. in d. l. 2. in princ. verſi. quæro nunquid. Nam vna & eadem res non debet eſſe productiua contrariorum. l. 1. cum vulg. C. de furt.

Concludendũ igitur eſt, per ſententiã litẽ totaliter non extinctam fuiſſe, ſed adhuc reliquias quaſdam eiuſdẽ litis remanere: in quibus executionis iudicium fundari videatur, qua executione peracta, dicemus litem finiri, cùm anteà nihil potuerit dici actũ, cùm aliquid ſupererat ad agen-
F dũ. vulg. l. Titia. ff. de verb. oblig. Cum qua opinione videtur cõcordare idẽ Bal. in l. 1. C. de iur. calum. & Bar. in l. litibus. C. de agri. & cenſi. lib. 10. & iſtã etiã opin. tẽpore Sixti reperio Ioachinũ de Narnia, & L. de Interãne, tunc famoſiſsimos aduocatos, in terminis regulæ de triennali, defendendo cauſam Monaſterien. decanatus tenuiſſe. Et ita etiã ſecundũ iſtam opinionẽ tẽpore meo Rota pluries iudicauit, videlicet, in vna Oueten. corã R. D. Io Clerici de menſe Decemb. M. D. XXXIII. Et in alia Mediolanẽſis prioratus, pro Reuerẽdiſsimo Cardinali Cęſarino: Et in alia Leodien. præpoſituræ. corã R. D. Io. Mohedano. De qua mentionẽ faciam in regula de triennali. Et poſtremò in dicta cauſa Cõchen. præſtimoniorũ die 16. Ian. M. D. XXXIII Pro qua deciſiõe vltra prædicta facit vna alia ratio iuridi-
ca.

ca. Quia certũ est post latã sententiã, quæ trãsiuit in rem A
iudicatam, executionẽ vsq; ad triginta annos fieri posse:
quia, vt dictum est, ex sententia oritur actio in factum &
officium iudicis.l. actori.C. de iureiur. & tradit Bald. in l.
tale pactum.§.qui prouocauit.ff. de pact.cum similib. Et
istæ actiones quę dant ius prosequendi, durant per triginta annos, nec minori spatio præscribũtur: vulg.l.sicut. & l.
cùm notissimi.C.de pręscrip.30.ann.si igitur dictæ actiones per triginta annos durant, non poterit eas cõdemnatus sub prætextu annalis possessionis post sententiam inchoatam, & pacificè completam beneficio istius regu.excludere. Patet igitur, durante illo iure prosequendi, possessorem dici non posse pacificum. Et per istam rationem
in illa causa Monasteriẽ.excludebatur regula de triennali. B

Accedit ad hoc tex.qui videtur facere ad propositũ in c.
1.de except.lib.6.in prin.iuncto.§.fi.Nã dicitur in prin.illius tex. ꝙ exceptio excõmunicationis potest proponi in
quacunq; parte litis.Quęrit postea in §.fi.nunquid posset
dicta exceptio proponi in executione sentẽtiæ? videbatur
dicendum ꝙ non, cùm lis videatur extincta per sententiã.
Tamen hoc nõ obstante, textus dicit contrariũ, videlicet,
quòd potest, cùm exequitur sententia, opponi. Per quod
manifestè datur intelligi adhuc durare litis reliquias, qđ
etiã ex stylo hodierno, quo vtitur Rota, clariùs ostẽditur,
dum capiẽs possessionẽ rei iudicatę, etiã cum executorialibus videtur attentare, nisi prius post dictarũ executorialium intimationẽ, quatuor terminos cõtra intrusum non C
seruauerit, & deinde ad aggrauationem, & reaggrauationem vsque ad brachiũ seculare procedatur, vt refert Fely.
in c.ad probandũ.in 4.col.de re iud.Facit decis.101.in antiq.& meminit d.Guliel.in decis.6.tit.de cau.pos. & prop.
Si igitur post sententiã aliquę litis reliquię durãt, dici non
poterit possessor aliquo modo pacificus, vt requirit ista regula.Quę quidẽ opinio adhuc suaderi potest ex l.inter.ff.
de arbitris.vbi probatur post sententiã quendã adhuc calorem iudicij durare, donec executioni fuerit demandata.
Nã illud notissimũ est in rebus tractũ successiuũ habentibus, finitum negotiũ nõ dici, donec totaliter perficiatur,
vt dicit Are.in l.substitutione. in 4.col.ff.de vulg.& pupil.

Et quanuis prædicto stylo Rotæ relato per Felyn. &

D domin. Guliel. obstare videatur decisio finalis, in titu. de caus. poss. in no. quam sequitur Milis Auditor, in verbo, at tentatū dici non potest. Cum quibus videtur concordare, licet in casu dissimili, Egid. decis. 466. & Rotæ decis. 102. & 344. in no. incip. licet in causa. quę disponunt tunc non dici attentatū, quando possessio cum legitimo titulo, etiam propria autoritate capitur: vt etiam Ange. de Celsis, antiquus & excellēs aduocatus sic in vna Toletana spolij tentum fuisse dicebat. Nihilominus contrarium, vt dixi, practicatur: quæ quidem practica & stylus, nec autoritate aut ratiōe caret. Nam fundari videtur in decisionib. 23. & 101. & 411. in no. & in dictis Nicolai Milis, in verbo, possessorio recuperandæ. & in verbo, executio sentētiæ. quas bre-
E uitatis causa non refero. Satis est, quòd ista diuersitas concordari potest, ex his quæ scribit Felyn. in cap. de cætero. col. fi. de re iud. & Moder. Auinionē. in rep. cap. sæpe. col. 12. de rest. spo. & Philip. Fran. in c. eum, qui. §. 1. de præben. lib. 6. Quæ omnia non examino, cùm hìc incidēter occurrant. Nam sufficit, quòd ex prędicto stylo Rotę manifestè colligitur post sententiam, quæ trāsiuit in rem iudicatam, etiam executorialibus intimatis, non finiri litem, donec sententia executioni demandata fuerit. Et hoc idem dicendum videtur in causa Salamantina canonicatus, quæ modò de hoc mense Iunio corā R.P.D. Petro Vortio pēdet, in qua dubitatum fuit, nūquid possidens per annum pacificè post sententiam latam contra interesse petentes pos-
F sit tanquam pacificus exceptione istius regulæ tueri cōtra tertium in locum defuncti collitigantis possessoris subrogatum de ista regula mentionē non faciente? & certè hoc dubium potest ex prædictis facilè resolui, licet tunc super hoc in dicta causa Salamantina nihil fuerit diffinitum.

Et tenendo istam opinionem, ad motiua & argumenta pro cōtraria parte adducta facilè respōdetur. Nam primò non obstat dictū Bal. in d. addi. ad Specu. in rub. de cessio. actio. in princi. vbi dicit, ꝙ actio iudicati cedi potest, quia non dicitur litigiosa res, lata sentētia. Quia ad istud dictū respondetur, ꝙ stant ista simul, quòd res non sit litigiosa, & quòd duret lis ad effectum impediēdi pacificū possessorem, vt tradit Ant. de But. in c. primo. de confir. vtil. vel inuti. Et sic videmus in alio simili casu beneficium non desinete

pere litigiosum, licet quis absoluatur ab obseruatione iu- A
dicij, vt dicunt Innoc. in ca. causam, quæ. de testi. & Bart. in l. litigator. C. de fruct. & lit. expen. Nam licet per illam sententiam circunducatur citatio, secundum Innoc. in c. consuluit. de offi. dele. effectus tamen litis causatus remanet, vt probat Bart. in l. fi. C. de litig. ibi, hodie verò, &c. & sequitur Nico. Milis in vers. litigiosum beneficium. & contra Bal. in d. addi. si eius est illa apostilla, facit dictum Bart. in l. 1. C. de præscript. longi tempor. Præterea, potest dictum Bald. aliter resolui, videlicet, quòd res non dicatur litigiosa, lata sententia, vt intelligatur, quando sententia est executioni demandata, vt concordet cum practicis. Et ita etiam eodem modo posset respõderi ad decis. 10. in titulo, vt lit. pen. in nouis. aliàs sub nu. 411. quę communiter solet B
ad hoc quotidie in curia allegari, quòd lis finitur per sententiam: nam intelligitur de sententia executioni mandata. Quamuis etiam ex eo reiici illa decisio posset, quia nihil pro assertione sua allegat, prout etiam illam impugnat Nicol. Milis in verbo, litis pendentia. & in verbo, lite pen. & Hispanus noster Glossator in reg. Cancellariæ. 27. Tamen tenendo eam potest dici procedere in suo casu, declarando vt per Nicol. Milis, loco suprà allegato.

Sed vt prædictorũ omnium clarior habeatur resolutio, est vlterius aduertendum, quòd litẽ finiri per sententiam, potest cõsiderari dupliciter. Vno modo circa ea, quę recipiunt instãtiam, & tunc lis non finitur secundum Rotam, nisi per sententiam. Et ita procedit illa decisio. Aut verò C
consideramus causam & effectũ litis, vt quòd quis efficiatur malæ fidei, & sic teneatur de fructibus: & quòd sit res litigiosa, & quòd interrumpatur pręscriptio: tunc isti effectus causati ex prima lite, data sentẽtia, non extinguntur, sed durãt per triginta annos, donec sentẽtia sit executioni mandata. Et isti effectus militãt in casu nostro, & interrumpunt annalem possessionem. Pro quo videtur notabilis doctrina Bart. in l. secunda. versi. quæro igitur. C. de fruct. & lit. expens. & istam doctrinam Bar. sequuntur Moderni in l. secunda. C. de eden. & reassumunt alij Moderni Tauriné. in tract. præscr. in quarta parte. 6. q. principalis. quæst. 2. Ex quorum dictis potest etiam declarari & limitari dictum Bald. in d. addi. ad Specu. superiùs allegatum.

D Et ista omnia procedunt de plano in regula de annali, de qua loquimur. Sed quo ad regulam de triennali, fortè non procederent, propter verba posita in dicta regula, videlicet, Antiquas lites penitus extinguentes, &c. De qua dicemus fortasse ibi in vltimis quæstionibus.

Postremò, ista omnia quæ dicta fuerunt, procedunt, quando sententia fuit lata contra possessorem beneficij, quia tunc durant adhuc litis reliquiæ, quousque sententia sit executioni mandata. Secus verò, quãdo sententia fuisset lata pro possessore, quia tali casu lis omnino finitur per sententiam, & poterit victor post eam possidẽdo per annum dici pacificus, ad effectũ istius regulæ, & illius de triennali, ac aliarum de pacifica possessione loquentium:
E & sic potest intelligi prædicta decis.10.vt lite pendente. in no. quæ voluit litem finiri per sententiam. Et ita in terminis omnia prædicta declarauit Rota in vna Taruisina Decanatus coram R. P. D. Marcello episcopo Marsicano de anno M.D.XXXVI. vt ipse idem adnotauit.

QVAESTIO QVADRAGESIMAQVINTA.

QVAERO, nunquid possessio pacifica annalis, de qua loquitur ista regula, interrumpatur per citationem nulliter factam, quæ peruenit ad notitiam citati?

SOLVTIO. Ista quęstio fuit proposita per D. Camillum de Balionibus, anno M.D.XXXI. mense Octobr. in Rota, in causa Cęsaraugustan. Cãtorię, inter Ioan. Munyos reũ, & Petrum Villauerde actorem aduersarium. Et etiam ea-
F dem quæstio accidit super regula de triennali, in vna Segouien. parochiali de Paladinas coram R. D. Raynaldo Petrutio. Et in alia Virdunen. canonicatus. & præben. coram R. P. D. Petro Vortio, vt ibi dicam. Super qua multa hinc inde dici possent. Tamen, omissis superfluis, quædam motiua pro vtraq; parte scribam, quæ totam materiam istius quæstionis clarissimam reddent, & ad rem ipsam proximè accedent: deinde subnectam opinionem Rotæ.

Quòd igitur talis citatio in proposito non interrumpat possessionem pacificam, adducitur. Primò, quia actus iudicialis nullus concernens ius ipsius beneficij, non interrumpit pacificam possessionem, si facti molestia non interueniat, vt probatur in decis.3. de caus. possess. & prop. in antiq. Sed in casu isto illa citatio concernebat titulum & ius

& ius beneficij. Igitur non inducit interruptionem pa- A
cificæ possessionis annalis.

Sed ad hoc responderi potest, quòd istud argumentum non concludit ad citationem nullam, cùm etiam si valida fuisset, militaret argumentum. Nisi dicamus, quòd citatio nulla, non potest dici actus iudicialis. Quia ea, quæ seruato ordine iuris non expediuntur, de facto fieri dicuntur. cap. fin. de despon. duo. notat Bart. in l. creditores. in 5. q. C. de pign. Et quæ de facto fiunt, molestiam extraiudicialem inducunt, vt in l. verum. de minor. tradunt Doctores in l. stipulatio ista. de verb. oblig. cum concordan. vt scribit Moder. in tracta. clausularum compromiss. fo. 49.

Punctus igitur est, nunquid ista possit dici molestia facti: & posito, quòd sic, vtrum sufficiat ad interrumpendam pacificam possessionem annalem? Quidam dicebat, quòd B
non. quia molestia facti est illa, quæ fit extraiudicialiter, & de facto: non autem in forma iudicij, vt colligitur ex notatis per Imol. & Cardin. in clem. gratiæ. de rescript. Vbi ponunt, molestiam iudicialem differre ab ea, quæ de facto, & extraiudicialiter fit, vt sunt text. in l. Lucius. §. tres. ff. ad Trebel. & in l. prohibere. §. fin. ff. quod vi, aut clàm. & in l. clàm possidere. ff. de acquirend. possessio. Bal. in l. causas. C. de transact. Et pro istorum dicto facit, quod dicit Marian. Socin. in repet. §. quod super. capit. quoniam. vt lite non contest. colum. penul. Vbi notabiliter voluit, quòd licet per expulsionem coloni propria autoritate dominus perdat ciuilem possessionem, vt traditur in l. peregrè. §. quibus. & in l. iustè. ff. de acquiren. possess. tamen hoc non C
procedit in iudice qui licet de facto & propria autoritate expellat: nihilominus quia illa expulsio fit in forma iudicij, & non egit, neq; intendebat possessorem extraiudicialiter expellere, tali casu non perdit ciuilem. Quod dictum sequuti sunt Domini mei in quadam causa Bononien. Cruciferorum, pendente coram R. D. Raynaldo, mense Nouemb. M. D. XXXVI. Sed ista citatio, de qua hìc, licet nulla, tamen fuit in forma iudicij decreta. Igitur non inducit molestiã facti, de qua in proposito loquimur. Cõfirmabãt hoc, quia talis citatio in casu nostro fuit nulla ex defectu iurisdictionis, per regulã Cancellariæ annullantem commissionem, quæ emanauit, literis non expeditis. Clausula

D igitur annullatiua posita in dicta regula, adeò annullauit citationem emanatam vigore dictæ commissionis vt nullus ex ea effectus iuris vel facti sequi potuerit: iuxta l. si quis Semproniū.ff.de hære.insti.& in authen. sacramenta puberum. Vbi Bar.& Ang. C.si aduersus vend. iunctis notatis per gl.in cle.1.de immunit.eccle. per quam glo.ita in simili tenuerunt Domini in vna Salamātina beneficiorum de anno M. D. XXXIX. mense Martio, coram me. vbi voluerunt, ꝙ ex quo regula Clementis VII. reuocatoria facultatum conclauistarū, dicebat, ꝙ resignationes factę vigore illarum facultatū essent nullius roboris vel momēti, illa verba importabant tantū, acsi nūquam fuisset de iure, nec de facto facta aliqua resignatio. Sed si dicamus, talem E citationē interrūpere possessionē annalē, producere effectū iuris. Hoc autē esse nō potest per prædicta. Igitur, &c.

Adde, pro ista opinione, videlicet, quòd talis citatio nō interrumpat, Bart.in l. accusaturus.ff. de adulte. Card. in clem.1. in 1.& 3. not.& in clemen. fina.in 4.q.vt lite pend. qui dicit, quòd rescriptum nullum non inducit litis pendentiam: proptereà, quia actus agentium non operantur vltra intentionem agentis.l.non omnis.ff.si cer.peta. Sed qui obtinuit citationem, non intendebat molestiam iuris inferre. Hoc tamen ei non obuenit, quia fuit nulla. Igitur non debet inducere molestiam facti, cùm hoc non intellexerit facere. Et actus agentium non debent operari vltra eorum intentionem, vt dicit Abb.in notabili casu, in cap. F si sacerdos. de offic.ordin. facit l. obligationum substātia. ff.de act.& oblig. Et ita in similibus terminis tradit Rom. in consil.368. circa princip. in primo dubio.& facit capit. cùm super.de officio delegat.

Sed etiā ad ista motiua potest responderi. Quia sine ista citatione resultat molestia facti extraiudicialis, siue in forma iudicij, siue mista molestia facti erit, quæ sola sufficit, per notata in d.cle. gratię. Nā molestia iuris dici nō pōt, cùm citatio sit nulla. Ergo sequitur ꝙ sit molestia facti vel mista: & extra hos casus molestię nō potest alius cōsiderari. Nec obstat, ꝙ clausula annullatiua, annullat citationē, & eius effectū. Quia illud est verum, ad effectum iuris, ad quem ordinatur ista citatio, videlicet, vt iudicium super ea fundetur. Quia omnia acta, quæ ex tali citatione fiēt, erūt nulla

nulla:non tamen annullatur effectus extraneus & acciden A talis facti, resultans ex ea, quia ille non comprehenditur sub decreto:argu.l.si quis nec causam.& ibi not. ff. si cert. pet.& optimus text.in l.1.ff.de in litem iur. Et hoc probatur in l.fi.de reb.eo.& in l.eum, qui duas. C. de adul. & in cap.1.de spons.lib.6.cum concor.vt latè scripsi in cap.1. de constit.lib.6.& in fallentia mea 17. quæ hodie impressa est ad Socin.in tract.fallen.vbi hoc multis modis limito. Nec est mirum, quòd actus iste facti producat effectum vltra intentionem agentis: quia hoc prouenit accidentaliter ex dispositione iuris,prout limitando illam theoricam d.l.nõ omnis.ponit exemplum Ias.in l.si vnus. §. pactus ne peteret.in 3.col.ff. de pact. & aliud exemplum ponit Bald. in l. quod sine.C.de testi.Iũctis his,quæ dicit in l. cùm allegas. B colum.3.C.de vsur.cum concor.quæ scribo ad fallen. Socini,num. 20.nouiter impressas. Et ideo ex alio capite mihi videtur, dictam citationem nihil obstare. Quia præsupposito,quòd induceret aliquam molestiam facti, non tamen illa est sufficiens ad interrumpendam annalem possessionem pacificam. Quia talis interruptio requirit, quòd perceptionem fructuum,vel perturbationẽ possessionis concernat,iuxta ea quæ not. Bald.in l. ordinarij. in 4. colum. versic.deinde quæro,ego ago contra te.C.de rei vend. Faciunt ea, quæ Innocen. tradit in cap. 2. de in integ.restit. & Aret.in l.prætor ait.colum.penult.ff.de acquir.hæred.& Pau.de Castr.in consil.221.2.volum.Pro qua opinione,videlicet,quòd citatio nulla non interrumpat, plura allegat C Felyn.in cap.illud.colum.3.de præscript.& in c.ex tenore. de rescript.colum.4.Ias.in l.fin.col.2.versi.6.limit.ff.de eo per quem factum erit.Et Moder.Bononien. in repet. rub. C.de probat.num.211.

Sed ad ista etiam respõdetur. Primò, quòd dictum Bal. in d.l. ordinarij. cum similibus, procedit in interdicto vti possidetis.In quo requiritur vis turbatiua respectu possessionis,quam quis prætendit se habere.l.1. & l.si duo.§.hoc interdictum.ff.vti possid.adeò,quòd si interueniat lis, vel molestia iudicialis,si tamen non inducit cõtrouersiam,respectu possessionis,non sufficit: vt notat Bald.in l.incerti. & Bart.in l.1.§.huius autẽ.ff. vti possid.Sed in casu nostro sufficit quælibet molestia,quanuis quis non contendat se

D possidere, vt dicit Lapus alleg. 66. post Bart. in l. si prius. in 5. opposit. ff. de operis no. nunt. Imol. Alex. & Ias. ibi plus voluerunt, quòd in confessoria, in qua sufficit molestia vel inquietatio. satis est quem pati controuersiam verbalem, nõ autem illa sufficit in interdicto vti possidetis. Et quòd talis molestia sufficiat in proposito, tenet Domi. in consil. 140. aliàs 78. & quę notant Bart. Rom. & Ias. in l. iustè. in fi. de acquiren. pos. Et ita bonæ memoriæ Martinũ Spinosa iudicasse in vna Beneuentana Archipresbyteratus, adnotauit Dominus Berengarius Saganta, antiquus procurator, vt ipse mihi retulit. Et pro ista opinione potest etiam adduci vnum, quod bis, me præsente, tenuit Rota, vt scribam in reg. de publicandis, videlicet, quòd noua prouisio, etiam E nulla, supplet diligentias regulæ, ista ratione: quia licet noua prouisio nulla non producat effectum iuris, videlicet prouisionem: inducit tamen publicationem propter illam propositionem supplicationis coram Principe factã, quæ in facto consistit: argu. l omnium. C. de testam. Vnde illud factum, licet nullum, publicationẽ inducit, quæ etiam consistit in facto, vt latiùs dicam in dicta regula. Ita videtur dicendum, in proposito de citatione nulla. Et pro ista parte faciunt, quæ scribit Felyn. in cap. cùm inter. in 9. colum. de exception. vbi tenet, quòd processus factus per excommunicatum, licet sit nullus, tamen interrumpit præscriptionem, per ea, quæ ibi allegat.

Ista sunt motiua, quæ in hac materia fieri possunt pro F vtraque parte. Quæ etiã ampliari possent ex his, quæ congerunt Moderni in locis superiùs allegatis: & ex his, quæ dicentur inferiùs in sequenti quæstione.

Breuiter in hac materia, omissis ambagibus, tenẽda est ista opin. quę est verior & æquior, videlicet, per huiusmodi molestiam ex citatione nulla resultantem, non interrumpi pacificam possessionem, de qua loquitur ista regula, sed requiri molestiam turbatiuam fructuũ, aut possessionis. Et ita heri 13. Octobr. M. D. XXXI. iudicauit Rota in prædicta causa Cæsaraugustana. Pro qua decisione ego adducebam doctrinam Bald. in authen. offeratur. in 4. col. C. de lit. contestat. Vbi tenet in vno ex tribus casibus ibi per eũ positis, quòd quando citatio est nulla ex defectu iurisdictionis, nihil omnino operatur: sed in casu nostro citatio fuit nulla

ex

ex defectu iurisdictionis, igitur nullam molestiã inducet. A
Et pro ista parte faciunt plura alia similia, quæ tradit Ias. in rubr.ff.de in ius voc. & ea, quæ congerunt Moderni Bononien.in §.emãcipati.insti.de exhær.lib. Cùm igitur reg. de literis non expeditis annullauerit iurisdictionem cum inde secutis, illud decretum est tantæ potẽtiæ, quòd tollit omnem effectum iuris vel facti illius citationis, & iudicij: iuxta glo.in versi.pro infectis. de immun.eccle. vt dixi superiùs. Hinc videmus, citationem nullam non perpetuare iurisdictionem, vt cõcludit Archi.in cap.non ita.2. q.6.dicens, ꝙ citatio nulla nihil operatur. facit gloss.in ca. placita.15.q. 4. quæ dixit citationem nullam non astringere citatum. & idem dicit glo. fin.in c.veniens.de accus. Quia nõ entis nullæ sunt partes, nec præstat impedimentum, quod B
de iure non sortitur effectum, vt dicit reg.iuris, & tenet gl. in c.cùm plures.de offic.delegati.lib.6.& reassumunt Moderni Taurin.post Ias.& alios Moder.in l.more.in 17. col. num.114.ff.de iur.omn.iudi. Et hoc in ratione consistit. Nã si citatio nulla non interrumpit præscriptionem, quæ sola notitia malæ fidei interrumpitur, vt tradit Bald. in l. cùm notissimi.§.imò.in secunda col.C.de præscript. 30.annor. & in l.& posteà edictum.§.1.ff. de iudi. quantò fortiùs non interrumpet possessionem pacificam, cuius interruptio requirit plus facti? Cõcludo igitur cũ opinione Rotæ, quòd citatio nulla non interrumpat possessionem ex illa molestia, quæ considerari potest ex citatione nulla. Et ita etiam in terminis reperio tenuisse glo.in Concilio Basiliensi, tit. C
de pacifi.pos.in pragma.in verbo, iudicio. Et istam opinionem tenuerunt antiqui aduocati, videlicet, Ioachinus de Narnia, in quodam suo consilio pro Angelo de Scapampis, in causa Alben.Præpositurae, coram A. Crassis Auditore, vt in volumine primo, alleg.fol.31. in fi. Et Ioã. Aloisius Tuscanus aduocatus, & posteà Auditor Cameræ, in quodam suo consil.incip.posito sine præiudicio, &c. reddito in causa Maioricen. parochialis ecclesiæ de Ginen. Nam ad hoc, vt interrũpatur pacifica possessio, requiritur perturbatio in ipsa possessione, vel fructibus, iuxta d. Bald.in d.l. ordinarij. & est text.in l.cùm nemo.C. de acquirenda possessio. cum concord. vt scribit Guido papæ, qui hoc etiam tenet in consil.171.col.fi. Et pro hoc est glo. magistra

D in l.extat.ff.quod met.cauſ.& not.in c.quoniam.vt lit.non conteſt.& in l.ſi finita.§.ſi fortè. vbi Bart.ff.de dam. infec. & per Dom.in c.eum, qui.de præbēd.lib.6. Et quo ad hoc ſolus conatus nō ſufficit:quia requiritur factū, à quo differt conatus:vt in l.ſi quis non dicam rapere.C.de epiſc.& cleri. & ita loquuntur Doct.in c.commiſſa.& in c.licet epiſcopus. de elect. & de præbend.lib. 6. Et ſecundum iſtam opinionem iudicauit Rota etiam tēpore Sixti, coram domino Ioanne de Cęſarinis,tunc auditore in cauſa Brixien. præbend.de menſe Februario M. CCCCLXXV. vt atteſtatur Ioan.Aloiſius Tuſcanus in quodam ſuo conſilio incip. an gratia,Si neutri,poſito in primo volum. ſuorum conſiliorum.fol. 47. De qua deciſione facit mentionem latiùs E ad aliud propoſitum ſuperiùs,quæſt.28. Et tunc Rota iudicauit in fortioribus terminis, quòd citatio malè executa, vigore cuius proceſſus factus fuerat, non interrumperet pacificam poſſeſsionem.Et quanuis ibi citatio eſſet bona, reſpectu iuriſdictionis,tamen executio fuit malè facta, ex eo,quia in aliis locis, quàm vbi habitabat canonicus. Et ideo facta fuit alia citatio,& executa in loco habitationis, & ab illo tempore incepit fieri non pacificus.

Non obſtant, quæ in contrarium adducuntur, quia ad illa reſponderi poteſt,ſecundùm diſtinctionē Bal. in d.authen.offeratur.Vel dicas, quòd vbi agitur de pœna incurrenda,actus nullus poteſt operari aliquem effectum, cùm nemini interſit.& ita procedit l.eum,qui.C.de adulte.cum F ſimilibus.Sed in caſu noſtro agitur duntaxat de interrumpenda pacifica poſſeſsione,quæ interruptio debet fieri ex actu valido.Nam cùm regula iſta loquitur ſimpliciter de citatione facienda;debet intelligi in dubio de valida & efficaci,iuxta text.in c. Cumana.de elect.&l.4.§. condemnatum.ff.de re iudi.cum ſimilibus. Et ita ex prædictis firma manet deciſio Rotæ.

Limitatur tamen prædicta deciſio,niſi citatio nulla fuiſſet geminata, quia tunc bene interrūperet pacificam poſſeſsionem.Ita notabiliter dicit Alexand. in apoſt.ad Bald. in d.l.cùm notiſsimi.allegat glo.quam ibi ad hoc pro notabili commendat Fulgoſius in l.qui bis idem.ff.de verbo. obliga.ſuper quo cogitabis. Tamen ſi conſideretur hæc limitatio,confunditur ex ſuperiùs dictis, maximè quando

citat

citatio est nulla ex defectu iurisdictionis, quam geminatio A
non restaurat. Nam etiam si fierent mille citationes nullæ, si citatus eas sperneret, & nollet comparere, certè in nihilum resoluerentur. Non igitur per eas inquietatur in aliquo, neque in titulo beneficij, neque in possessione. Licet secus sit ex noui operis nuntiatione nulla, quæ in dubio afficit, & turbat nouum opus, vt in l.1.ff. de operis noui nuntia. Rationem vide ibi per Bart. & alios. Vbi tamen citatus compareret per citationem nullam, tunc non tam vigore citationis, quàm comparitionis sibi noceret: vt tradit Rom. in consil. 410. incip. vt clarior, &c. quem sequuntur Moder. repe. rub. C. de probatio. num. 371.

Et ista omnia procedunt, etiam si citatio esset valida, & executio nulla. Quia adhuc esset idem dicēdum, videlicet, B
quòd non desinat citatus esse pacificus, nisi ita demum, si probata notitia citationis per testes procederetur contra eum, secundùm decisiones nouas.

Et hoc idem dicendum videtur in citatione bona, & bene executa, quando adparet litem fuisse calumniosam: quia illa non obstante, fortè possessor non desinet esse pacificus, vt exempla ponit D. Gulielmus Cassiodorus, in collectaneis decisionū, sub titul. de dolo & contu. decis. 7. & titu. vt lit. pend. decis. 5. vbi latiùs hoc disputat, quæ non curo referre, postquā eius decisiones per omnium manus versantur, & ibi videri potest. Et dixi in reg. de subrogādis. in quo loco extrauag. quandam non anteà impressam inserere volui, quę in duobus vel tribus casibus ibi expressis C
litem calūniosam esse declarat, prout idem fecit Hadrianus & Sanctiss. D. noster in dicta regula de subrogandis.

QVAESTIO QVADRAGESIMASEXTA.

QVAERO, an sequestrum adpositum beneficio per iudices seculares, impediat pacificam possessionem, quo ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Iste casus contigit tempore meo, & fuit decisus per Dominos in causa Agrigētina decanatus coram R.P.D. Marcello de Crescen. pendente anno M.D.XXXIIII. In qua concluserunt Domini, sequestrum Proregis Sicilię, factum colonis Antonij Castellani per nuntium regium, non interrumpere pacificam possessionem, quominus dictus Ant. posset vti exceptione istius regulæ aduersus Io.

D Guerrerium, ad cuius instantiam fuerit sequestrum impositum. Pro qua opi. aduocati quidam rationem istam adducebant, quia Prorex Siciliæ, ex quo est laicus, ad cognoscendum etiam de possessorio in causis habentibus connexitatem spiritualem, iudex incompetens videbatur, vt notat Abb. in cap. 2. de iur. calum. Et tenuit Rota in vna Tirasonen. coram R. D. Ioan. Clerici, de anno M. D. XXXVI. Et iterum corã R. D. Ioan. Paulo 17. Decẽb. M. D. XXXVI. Per consequens non potuit sequestrũ in beneficio ponere, vnde ex quo est actus nullus ex defectu iurisdictionis, nõ potuit ex tali actu pacifica annalis possessio interrumpi, per ea quæ latissimè dicta fuerunt superiùs, quæstione præcedenti, & tradit latè Abb. & Moder. in c. illud. de præscrip.
E Sed ista ratio non placuit Dominis propter consi. Gemin. 88. in 5. col. qui in terminis concludit contrarium. Et quia negari non potest, quòd quando clericus priuatur possessione per sequestrum factum autoritate iudicis secularis, dicitur spoliari, vt dicit Petrus de Ancha. in consil. 249. ad prædicta dubia. in primo dubio, quem sequitur Decius in consil. 125. colum. 1. Et ideo Domini alia ratione opinionẽ prædictam tenuerũt, videlicet, quia per sequestrum huiusmodi coloni d. Antonii in perceptiõe fructuum, & re possessa minimè perturbati fuerunt: quia sequestrum illud fuit verbale. Nã Prorex mandauerat per nuntium colonis, vt tenerent beneficium in sequestro, & saluaguardia. Quo casu non dicitur sublata pacifica possessio, vt concludit Bald.
F in l. ordinarij. in 4. colum. C. de rei vẽd. & Bart. in l. 1. §. huius autẽ interdicti. ff. vti possid. Et hoc dicit communiter tenere Aret. in l. prætor ait. colum. penult. ff. de acquir. hæred. Vbi volunt, quo ad interrumpẽdam pacificam possessionem requiri perturbationem in perceptione fructuum: prout etiam in causa Auinionen. Prioratus Sancti Crucifixi, pendente coram Reuerendis. D. Ioan. Mohedano die 11. Maij M. D. XXXV. idem Domini cõcluserunt in fauorem cuiusdam Petri, contra quendam Ioannem de Balanza.

Præterea, quia eo tẽpore d. Antonius erat absens à loco beneficij, vbi fuit factum illud mandatum de sequestrãdo colonis, pro parte Viceregis, & per consequens nõ præsumitur habuisse notitiã talis mãdati, cùm ignorãtia præsumatur, nisi sciẽtia probetur, ad vulg. l. verius. de prob. Et sic

si

i ignorãs fuit, dato, ꝙ sequestrũ fuisset validũ, non habuit A
pro se molestato. Et ita in dicta causa Domini iudicarunt.

Adde, pro ista opinione bene facere dictum Card. in clementi. prima. in 18. q. de sequest. possess. & fruct. Vbi vult, quòd sequestrum adpositum absque consensu partium, nõ priuat possessorem sua possessione, quin ea vtatur ad vsucapionem & præscriptionem, contra se, & contra alium, per. l. interesse. ff. de acqui. pos. & quod ibi tradunt Doct. hoc idem dicit Henricus Boich. in cap. examinata. de iudi. Vbi dicit, quòd manus regia adposita rei cõtentiosæ, non priuat aliquem possessione. Et sequuntur Moder. in tract. benefi. in secunda parte quæst. 10. & alij Moderni Taurinen. in copioso tract. præscript. in 6. & vltima parte. versicu. venio nunc ad secundam speciem. Et ante ipsos hoc idem B
tenet Fely. in cap. illud. colum. 12. de præscript. quorum dicta intelligenda sunt modo prædicto. Et in summa, ista est communis opinio, quòd sequestrum absque voluntate vtriusque partis positum, non priuat quem possessione: & maximè, si per iudicem incompetentem adpositum fuit, vt hîc: & hoc idem expresse tenet, & probat quidam doctus Modernus Bart. Cassaneus in consi. 48. per totum. Ex quibus potest de facili teneri consilium illud Geminiani non esse verum, nisi aliquid ad illud suppleatur, prout plura alia illius consilia solent per Rotam non teneri.

QVAESTIO QVADRAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an regula ista habeat locum in possessore, qui non percipit fructus, fortè ex eo, quia nõ soluit C
iura ecclesiæ, vel quia iuxta consuetudinem, vel statutum ecclesię nõ residet priùs per aliquod tẽpus, vel quia fortasis debẽtur pro primo anno capitulo, vel episcopo, iuxta cap. si propter tua debita. de rescript. lib. 6. vel quia beneficium nullos habet fructus?

SOLVTIO. Videtur prima fronte, regulam nõ tueri huiusmodi possessorem. quod multipliciter probo. Primò, quia verba istius regulæ, quæ de possessore simpliciter loquũtur, debent intelligi de possessorib. effectualib. qui fructus percipiunt, & alia faciunt, quæ veri possessores facere solẽt. arg. c. si tibi concesso. de prębend. lib. 6. Hoc enim est propriũ & verũ signũ possessionis veræ, videlicet, fructus percipere, vt in l. Titia. ff. de solu. & in ca. inter dilectos. §,

D prætereà.de fide instrum.& l.qui vniuersas.§.quod per colonum.cum similibus.ff.de acqui.poss.Nã verba in dubio, in proprio & pleniori significatu intelligi debent.c.penul. de sentent.excommuni.l.1. ff. si ager vecti. Et licet duplex sit possessio, vna, quæ animo, & alia, quę corpore tenetur, iuxta notata in l.clàm possidere.§. qui ad nundinas. ff. de acquiren.posses. & l. naturaliter.eod.titu. Et sic qui semel possessionem accepit, posset eam animo retinere. d. l. qui vniuersas.§.quod per colonum.Illa tamen est verior, plenior, & potẽtior possessio, in qua vtrunq;, scilicet, corpus & animus cõcurrunt, vt in l.3.in princ.& §.Neratius. & ibi notant Doct.ff.de acquirend.poss.& tenet Bal. in l.mater. C.ad Tertullia.l.raptores.§.sin autẽ.C.de episcop.& cler.
E Sequitur Ias.in l.huiusmodi.§.ædes. in 2.col. num.7.ff. de leg.1.Hinc est, ꝙ quando duo possessores concurrunt, & quilibet dicit alterum spoliasse, & producunt instrumenta suæ possessionis facta eadem die, illa possessio in Rota iudicatur prior, quæ fuit effectualis cum perceptione fructuum, & ita semper Rota temporibus meis iudicauit.

Cùm igitur ista de iure vera sint, reg.in tali possessione intelligenda est.argu.l.quæritur.ff.de sta.ho. Eò maximè, quia ista regula considerat solùm factum possidentis, magis, quàm titulum.Adeo, ꝙ etiam si cõsideremus communẽ vsum loquendi peritorum, & imperitorum, & vulgariũ, regula de possessione effectuali erit intelligenda, vt in l.stipulatio ista.§.hæc quoq;.ff.de verbo.oblig. & dicta l.3. in
F princip.& §. in amittenda. Hinc est, quòd dispositio cap. de multa.de præben.& cap.licet canon.cum similibus, quę de possessione loquuntur, non habẽt locum, nisi illa possessio effectualis fuerit cum fructuum perceptione, vt patet in dicto cap.si tibi concesso.de præbend.lib.6.

Prætereà, quia beneficium sine reditibus, nõ dicitur beneficium, vt not.Collecta.in c.2.in 2. col. de conces.præb. & in d.c.de multa.& ibi no.Abb.& tenet Rota in decis. 25. aliàs sub num.443.tit.de præb.colum.fi .in no.Sed regula ista loquitur de possidente beneficium.Igitur,&c.

Et pro ista opinione facit, quod in simili cõcluserũt Domini tempore meo in vna Tarraconen. parochialiũ corã domino Paulo Capisucco 28.Ianuarij M.D.XXX. dum voluerunt, permutationẽ factã cum beneficio, quod ibi vulgariter

gariter appellatur de Pertica, non valere, ex eo, quia illud A beneficium de Pertica nullos habet fructus: & sic est vento sum & fictum: de quo aliquid dixi in regul. de infirmis resign. q. 19. Nam sicut corpus sine anima nõ dicitur homo, sed cadauer: ita beneficium sine reditibus, beneficium dici non potest, vt in c. siquis obiecerit. prima quæst. secunda. Nam in tali beneficio etymologia nominis non quadrat: quia beneficiũ dicitur, quia bona facit, vt inquit antiquus ille doctor Paulus Rom. in tract. de pẽsione ecclesiast. fol. 27. colum. 2. nume. 3.

Præterea, quia cùm beneficium caret fructibus, inutile, & nullius esse momenti iudicatur: hinc est, ꝙ nullũ & inutile à iure æquiparantur, vt in c. 2. de transla. præla. cũ concor. de quibus ibi in glo. & tradit Abb. in ca. de multa. in 5. B col. de præben. vbi post alios Doctores tenet dispositionẽ illius text. non comprehendere posidentem parochialem habitu tantùm, & non actu. Et dicit glo. in cap. licet canon. de electio. lib. 6. quòd dispositio illius text. non cõprehendit parochialem non habẽtem fructus, quia caret effectu. Et hoc idem dicit Card. in cle. in plerisque. in 1. quæst. de elect. & in clem. quia contingit. §. cæterùm. q. 2. de relig. domib. & in clem. 1. in 6. notabili. de senten. excom.

Et ista omnia in ratione consistunt. Quia dispositio loquens de beneficio, debet intelligi de effectuali, quod in perceptione redituum consistit. Quia verba cum effectu sunt capienda. c. relatum. de cle. non resi. Hinc voluit Bal. post Cy. & sequuntur ibi Moderni in authen. sed nouo iu- C re. C. de ser. fug. ꝙ stante statuto, ꝙ pro tali delicto debeat amputari manus: illud debet intelligi de manu vtili: cùm aliàs amputando manum inutilem & aridam non satisfieret statuto, cùm membrum inefficax, dicatur mortuum: & dicitur deesse, quod inutile est, vt dicit glo. in c. fraternitatis. de frigi. & male. Et ad ista faciunt plura, quę de actu inutili dicit Fely. in c. ex tenore. in 3. col. de rescript. & Ias. in l. vbi pactũ. col. penult. & fi. C. de trãsa. & in l. 1. de offic. eius.

Accedit etiam ad hoc, quod dicimus de episcopis nulla tenen. & comitibus Palatinis, qui non dicuntur propriè tales, sed abusiuè, vt latè tradit Ias. in l. id quod. nume. 25. de leg. 1. Adeo, quòd voluerũt And. Sicul. in tract. de præstan. cardi. in 3. q. primæ partis. colum. 3. post Bald. in aut. licen-

D tiam.C.de episcop.& cler.dispositionem illius authen. nõ habere locum in episcopis, qui habent episcopatus apud Sarracenos, quorũ nullos capiũt fructus. quod reassumũt latè Moder.Mediolanen.in memorialibus iuris in vers.comes.Nam ex quo non habent reditus, dicuntur habere nomina ventosa, vt dicit Ias.in l.1. in 2.col.ff.de offic.eius. Nã si re priueris, nec nomen habere mereris, vt dicit gl.in cap. cor episcopi.68.dist.Et tradit Præpos.Alexan.in ca.multis. 17.distinct.Et Paulus de Cast.in consil.307.lib.2.Patet etiã de cardinalibus Rauennaten. qui non merentur dici cardinales, cùm effectu careant: vt dicit glo.in cap. pudor.32. quæst.2.& Abb.in cap.bonæ.el 1. in 2. col. de postul. præl. Et idem de canonicis Mediolanen.dicendum, qui cardina
E les appellantur, vt dicit Rochus in tract. consue.fol. 22. in 2. colum.Nam sicut rex Scacorum, nõ dicitur propriè rex, sed abusiuè, vt dicitur in d.cap. pudor. ita & isti beneficiati sine reditibus non dicuntur veri, sed abusiui: quia vt dictũ est, verba cum effectu debent intelligi, vt latissimè tradũt Moder.Bononien. in l.1. in 6.& 7.col. C. de sicariis. Cùm igitur dicta beneficia in reditibus effectum non habeant, non debent sub istius regulæ dispositione de beneficio loquenti comprehendi, quia verba regulæ debent in potentiori significatu intelligi, iuxta ea, quę tradit Iacobus Butr. in tract.term.in princip.& Abb.in c.ex publico.de conuer. coniug.& Alexandrinus in c.rursus.in primo notabili. qui cle.vel vouen.Plura alia pro ista parte adduci possent, quæ
F in calce istius q.remissiuè complectar.

Pro parte affirmatiua, ꝙ ista regula intelligatur de beneficiis possessis absq; perceptione fructuũ, facit primò, quia ea, quæ in potentia sunt, reputantur esse in actu.l.penul.de testamen.mili.tradit Ias.in l. 2.C. de inoffic. testam.& in l. quædã puella. in 2.col.ff.de iur.omn.iud. & dixi in §. pœnales.in fi.inst. de actio. Sed beneficiũ quodlibet ecclesiasticum est in potentia habendi reditus, vt tradunt omnes in c.de multa.de præb. vt ibi notat Petrus de Ancha.in secundo notabili, & Salyce.in l.cùm in te.in fina.C. de don. ante nuptias. igitur tale beneficiũ reputabitur effectuale, quo ad effectũ, vt dispositio istius regulæ in eo verificetur.

Præterea, pro ista opin.facit optimè cõsil.Decij 210.viso puncto.vbi probat beneficiũ, quod nullos habet reditus, posse

posse cum altero permutari: quia dispositio loquens de A
permutatione beneficiorum, locum habet in dictis beneficiis, vt ibi per eum. Breuiter, omissis multis, quæ hîc dici possent, pro resolutione istius q. arbitror duos casus esse distinguendos. Primus est in beneficiis, quæ nunquam habuerunt aliquos reditus, nec sperantur habere. Secundus casus est in beneficiis, quæ tempore suæ fundationis habuerunt reditus, sed calamitate temporum perierunt, vel ad tempus auferuntur, ratione alicuius priuilegij.

Primo casu pro firmo teneo, in talibus beneficiis regulã non procedere, ne sit imposita verbis: nã non existimo aliquem ita insanũ reperiri, qui super beneficio nullius valoris litem mouere, & se pro nullo commodo obseruationi istius regulæ subiicere velit, vt nihil aliud inde, quàm im- B
probi impetrãtis cognomẽ consequatur: nã proculdubio hoc factũ non prudẽtis, sed parum rebus suis prospiciẽtis videtur. quid enim aliud est de beneficio nullius valoris litem & tragœdiam mouere, quàm de vmbra Asini, vt est in prouerb. disputare? Sic igitur ex quo talia beneficia sunt ventosa & abusiua, teneo in talibus regul. non verificari, per ea, quæ in parte negatiua dicta fuerunt. Ex quo infertur, bene iudicasse Rotam in illo Tarraconen. quicquid dixerit Decius in d. consi. 210.

Secundo casu puto reg. in tali beneficio procedere, quia licet de præsenti beneficium reditus non habeat: tamẽ ab initio habuit: & sufficit, ꝙ à principio tẽpore erectionis beneficiũ omnia requisita beneficij ecclesiastici habuerit, C
arg. gl. notabilis, in verbo, canonicis. in c. statutum. de rescri. lib. 6. vbi dicitur, ꝙ sufficit tempore cõmissionis fuisse canonicum, licet posteà desinat esse. Ita dicit ibi gl. quam commẽdat Dec. in c. post cessionem. in 10. col. de probat. cum concord. vt scribit Soci. consi. 81. in 3. col. lib. 3. Et ista opin. ex hoc solo tenenda est, vt possessoribus faueamus, pro quibus ista reg. principaliter edita fuit in odium molestantium. Et quia ista beneficia, vt dixi, sunt in potẽtia recuperandi reditus, & isto casu inspicimus, quod euenire potest. l. sed an vltrò. ff. de neg. gest. Nam sæpe de facultatibus suis ampliùs, quàm in iis sint, sperant homines, vt dicit text. in §. in fraudem. inst. quib. ex caus. man. non licet.

Hinc videmus, quòd habẽs ecclesiam parochialẽ, cuius

D alius maiorem partem fructuum possidet, tenetur promoueri infra annum ad sacerdotium, aliàs priuabitur, iuxta c. licet canon. de elect. lib. 6. Et tenet Rota decis. 61. in quadam addi. in no. licet secus, quo ad c. de multa. quia illud respicit nudam assecutionem fructuum: sed c. licet. administrationem curæ, & sic exercitium: sicut regula ista respicit etiam possessionem, non autem perceptionem fructuum, & hoc priuilegium annalibus possessoribus ratione possessionis, non ratione fructuum cōceditur, quia hoc non videtur necessarium, etiam in re in qua fructus percipiūtur, per l. Titia. cum ibi not. ff. de solu. l. litibus. C. de agric. & censi. lib. 11. Sufficit ergo quòd quis faciat actus pertinentes ad possessionem, licet fructus non percipiat, vt puta E agrum colere, & similia, quæ notat Pau. de Cast. in l. 3. C. fi. reg. & Bal. in l. indicia. C. de rei vend. Sic igitur concludo, quòd possidens beneficium, licet fructus non percipiat, vtitur priuilegio istius regulæ: quia licet fructus corroborent, & magis possessionem firment: non tamen sequitur, quòd sine ipsis possessio capi, & retineri non possit, vt etiam latiùs probat Claudius Aquen. in repet. l. Celsus. 9. col. versi. qualiter autem. ff. de vsucap.

Et ex istis ad plures alias consimiles, & affines quæstiones inferri posset, videlicet, an statuta, vel pacta de soluendis gabellis de animalibus, intelligatur de mortuis, an de viuis? & nūquid statutū imponēs pœnā manus, cōprehendat manū aridā & inutilē? De quibus quæstionibus videndum F est per Fel. in c. inter cæteras. 4. col. de rescrip. per Philippum Franc. in c. fi. in 2. notabili. de homicid. libr. 6. per Paulū de Cast. in l. institor. §. de eo. in fi. de instit. per Moder. post Bar. in l. quòd te. in fin. ff. si cer. pet. cum sexcentis concor. congestis per nouissimos Asten. in tract. formæ, fol. 7. in prima & 3. col. quia omnia addi possunt ad text. in c. 2. de transla. episcopi. & ad l. 3. §. quòd si quis. ff. arbor. fur. cæs. quæ solent ad hoc propositum allegari, quòd nullum & inutile æquiparantur. Quibus conuenit illud quod dici solet, vanos, & insulsos homines non nisi nomine tantùm homines esse, vt inquit Cicero in Offic. & est text. in c. multi. 40. dist. Tales enim non veniunt appellatione hominum, sed iumentorum, quorum similitudinem gerunt, iuxta ea, quæ dicit Abb. in c. prudentiam de offic. deleg.

QVAESTIO QVADRAGESIMAOCTAVA. A

QVAERO, an possessori annali excipienti de regula, obstet confessio procuratoris sui resultans ex commissione causæ super molestationibus infra annum dictæ possessionis facta, quam commissionem ipse possessor post annum ratam habuit?

SOLVTIO. Hodie, quæ numeratur 20. Octob. M. D. XXXIII. ista difficultas per R.P.D. Marcellum de Crescentiis in Rota proposita fuit in vna causa Agrigentina decanatus, in qua quidã Ioan. Guerrerius decanatũ possessum per Antoniũ impetrauerat: & cùm in partibus corã iudicibus secularibus regiis contenderetur, procurator possessoris in curia super iactationibus & molestationibus commissioné contra dictũ Ioan. impetranté post 16. dies impetrationis ipsius obtinuit. quo quidem tempore satis dubitari poterat, an procurator prędictus verisimiliter in curia Rom. & in tam breui tempore notitiam de molestatione suo principali facta Agrigenti, habere poterat? Euenit, quod post aliquos dies idem possessor constituens alios procuratores, ratificauit gesta per primos. cúmq; in curia litem suam impetrãs prosequeretur, possessor excipit de ista regula: impetrãs replicat regulam, pacificũ possessorem requiri. ipse verò non erat pacificus, igitur, &c. quòd non esset pacificus ostendebat ex commissione prædicta per dictum procuratorem impetrata, in qua fatebatur principalem suum molestari: quæ quidem cõmissio per ipsum possessorem ratificata fuerat. Dubitatũ fuit, nunquid illa confessio ad probandum illum pacificum possessoré non fuisse, sufficiat? Cõclusum fuit per omnes Dominos, excepto vno, quòd non. Ratio istius decisionis fuit, quia ista regula principaliter in odium impetrantium, & in fauoré possessorum condita fuit. Ergo vt fauor possessoris cõseruetur, probatio non pacificæ possessionis, ex qua est obiectus, dari debet, & per concludentes probationes probari, ad effectũ, vt præsuppositio pro possessore, & contra impetranté inducta, tollatur. l. scire. §. scire. ff. de excus. tuto. cũ concord. vt per Felyn. in ca. pastoralis. in 4. col. versi. signa. de excep. Cùm igitur illa probatio ex confessione procuratoris resultans, non erat clara, nec concludens, quia poterat intelligi de molestia post vel ante impetrationem

D facta, quarum altera pacificam possesionem interrumpere poterat, altera verò non, talis probatio ambigua & dubia non debet admitti, per ea, quę dicuntur in c. in præsentia. de probat. eo maximè, quia illa commissio fuerat impetrata post impetrationem aduersarij: & sic eo tempore, quo verisimiliter procurator nō poterat habere notitiam molestię. Fuit igitur illa molestia potiùs imaginaria & præsumptiua, & ad cautelā inducta, quàm vera: potuit procurator confitēdo molestiam, quam ignorabat ad excludendum beneficium istius regulæ domino præiudicare, iuxta not. in l. 1. C. de pact. Debuit ergo in istis dubiis probationibus contra impetrantem, & pro possessione impetratio fieri, quia clara est regula iuris, in dubiis reo magis, quàm
E actori fauendum esse. Hinc euenit, quòd ius tertij per solam supplicationem productum, non reuelat, quia non reputatur clarum, quousque super supplicatione literæ expeditæ sint: & ob eam causam res efficitur dubia, quæ probantē non releuat. Et in illa etiam ratione fundatur illud, quod Rota in vna Cremonen. pensionis coram Domino Christophoro Panigarola. 10. Decembr. M. D. XXIX. conclusit, videlicet, quòd ad effectum incurrēdi priuationem ob non solutionem pensionis, non sufficeret notitia vaga & incerta, vel etiam, quòd procurator sciuerit, & dominus ratum habuerit: sed requirebatur clara & indubitata notitia principalis, quo ad incurrendum censuras & pœnam, per ea, quæ scripsit Fely. in c. quoniam. §. porrò. col. antepe. vt lit non cont. & in c. cùm cōtingat. col. pe. de rescrip.

QVAESTIO QVADRAGESIMANONA.

QVAERO, nunquid possessor pacificus dici poterit ad effectum istius regulæ, si causa contra eum infra annum nomine meo committatur per assertum procuratorem meum, quam commissionem ego post annum ratam habui?

SOLVTIO. Hodie, quę est 4. Februarij M. D. XXXIIII. ista dubitatio per Dominos in causa Tudē. decanatus coram R. D. Ioan. Clerici pro parte negatiua decisa fuit. Et inter alia pro ista decisione adductum fuit dictum Bald. quod communiter approbatur in l. fin. C. ad Macedonianum. vbi ratificatio, quæ fit tempore quo actus nihil operatur, propter lapsum temporis, non valet, quia inuenit

obstaç

obstaculum in medio, quod impedit, ne tempora. siue extrema coniungantur. Sed in quæstione pręsenti, licet commißio facta fuerit infra annum possesßionis, ex quo tamẽ illa non valebat ex defectu mandati, & ratificatio venit post annum, est dicendũ, possessori nullum detrimentum adferre, quia res deuenit ad casum, à quo incipere non poterat. arg. c. si eo tempore. de rescript. li. 6. Et quia ratificatio per dominũ de actu nullo potest fieri in præiudicium sui, non autem in damnum alterius, vt dicit decis. 1. de procu. in anti. ratificatio enim debet fieri infra tempus, infra quod actus geri potest: vulg. l. bonorum. ff, rem rat. hab. & gl. iuncto tex. & ibi not. Gemin. & Alex. in c. non solent. 2. q. 6. & hoc videtur in terminis exponere gl. in c. ratihabitionem. de reg. iur. lib. 6. cum concor. vt scribit Alexand. in cons. 101. viso processu. col. 1. lib. 2. & in consi. 135. ponderatis his. eod. libro. præsertim, quia hoc casu per possesßionem annalem ante ratificationem fuit ius quæsitum possessori, & sic ratihabitio impeditur, vt dicit glo. in d. c. ratihabitionem. cum concor. de quibus per Dec. in consi. 147. in causa. col. pe. & consil. 226. in 2. col. & alibi sæpe, vt dixi in d. c. ratihabitionem. Et in summa, ista est apud omnes vera & recepta conclusio, quòd vbi de pręiudicio alicuius agitur, ratificatio locum non habet, vt habetur in dictis locis. Et tradit Alexan. in cons. 78. viso & diligenter. in 4. col. lib. 5. sed in casu isto est idem. igitur, &c. A B

Vltimò, pro ista opin. videtur esse glo. in c. nonnulli. de rescrip. quæ vult, quòd cõmisßio impetrata nomine meo, non potest per me ratificari, ex quo ad illam impetrãdam requirebatur speciale mandatum. Et ista est vna de fallentiis, quę dantur ad regu. ratum. de reg. iuris. lib. 6. quam ad hoc ponderat Felv. in cap. causam. el 1. in penult. & fin. col. versi. fallit tamen. de iudic. quod est multùm notandum in proposito quæstionis nostræ. C

Accedunt prædictis, quæ in vna Hiporigen. parochialis coram D. Nicolao de Aretio de mense Iunio M. D. XXI. Rota tenuit, videlicet, quòd lis mota per assertum procuratorem post obitum collitigantis ad effectum regu. de subrogandis, ratificari non posßit. Pro qua decisione faciunt ea, quæ scribit d. Anto. in c. cùm venissent. in fi. de restit. spoliato. vbi dicit, quòd si aliquis tanquam procurator

D meus possessionem huius beneficij pro me capit: & deinde ille assertus procurator ab alio spolietur, non petero ego ad effectum, vt mihi actio spolij competat, possessionem illam ratam habere. Ita dicit ibi dominus Antonius, & asserit Rotam ita tenere. Cuius dictum latè sequitur, & comprobat Alex. in l. quòd meo. in 2. col. ff. de acquirẽda possessione. Reliqua circa præsentem quæstionem videnda erunt in regula de triennali, vbi eandem quæstionem, quæ ibi in facto contingit, scribam.

QVAESTIO QVINQVAGESIMA.

QVAERO, an possessio annalis ad producendam exceptionem istius regulæ, sufficiat, quòd adsit tempore impetrationis, citationis, aut sententiæ, licet E posteà desinat esse?

SOLVTIO. Ista quæstio per Dominos meos in Rota, in causa Hispalen. Scholastriç coram D. Nicolao Aragona de mense Octob. M. D. XXXIII. discussa fuit. Et quia causa ex alio cap. tunc fuerat resoluta, inter loquendum dictum fuit, possessionem annalem, pacificam saltem tẽpore impetrationis requiri debere, quo tempore aliarũ qualitatũ hîc requisitarum expressio fieri debet, prout regula hîc in prima sui parte disponit. Vnde sicut sufficit dictas qualitates impetrationis tempore adesse, licet posteà cessent, per not. per glo. in versi. canonicis. in cap. statutum. de rescrip. libro sexto eodem modo, & qualitas possessionis annalis ad producendum istam exceptionem sufficere debet F tempore impetrationis interuenire, licet posteà possessio perdatur. Quia exceptio ex annali possessione præcedente impetrationem nascitur, non ex sequenti, vnde sufficit impetrationis tempore iam esse annalem, ad effectum, vt impetrans seruare hîc contenta teneatur, & possessori exceptio regulæ competat. & hoc clarè innuunt verba istius regulæ ibi, per annum immediatè præcedentem, &c. Nec obstat, si dicatur, quòd si possessor post impetrationem actoris desinat possidere, impetrans non poterit vsque ad sententiã causam prosequi, vt hic dicitur. Quia illud esset verũ, quãdo ageretur possessorio, sed regula ista secundũ Dominos, vt etiam inferiùs in alia q. dicetur, petitorium concernit, super quo possessor ad iudiciũ trahitur, & super quo debet dari sentẽtia, vt innuũt verba tex. ibi, & causam

quare

quare sibi ius non competat,&c.non igitur refert, nec re- A
quiritur reum cōuentum tempore prosecutionis causę,vel
sententiæ,sed tempore impetrationis annalem fuisse,quo
ad hoc, vt impetrans implere debeat, quod ei incumbit:
quia forma illi per istam regulam imposita est, quæ cùm
ipsum impetrantem concernat,& in sui odium introducta
sit, debet ad vnguem obseruari,& ideo causam contra reũ
conuentum vsque ad sententiam prosequi tenetur, vt hîc
dicitur.facit clemen.1.vt lit.penden.& cap.1.& 2.eod. titu.
lib.6.Nec ista regula requirit sententiam contra possessorem ferri,quia non respicit factum possessoris, sed impetrantis:& ideo regula impersonaliter loquitur, quòd eam
prosequi teneatur:& sic, licet reus conuentus desinat esse
possessor,hoc facere tenetur, iuxta l. properandum. §. sin B
autem reus.C.de iudic.quia defectus rei actorem nō prosequentem excusare non debet. Quod ex eo etiam suadetur,quia licet regula faueat possessoribus:est tamen principaliter in fauorem publicum introducta, vt lites terminentur, vt dixi superiùs in quadam quæstione, ponderando
verba regulæ, ibi:vt improbi exquirentium lites motus reprimātur, &c. & genus pœnæ Cameræ apostolicæ applicando.Et ideo impetrās causam terminari facere, intra annũ adstringitur,ad effectum,vt litis euētu videatur,an impetrans improbus litigator fuerit,& puniatur, vt sic molestatores iniusti ex grauitate pœnæ deterreantur, aliíque
impetrantes cautiores in posterum reddantur, cùm se per
regulam ita interpretatam ad causam vsque ad sententiam C
prosequendam adstrictos esse cognouerint. Discántque
pariter,non nisi ex claro & bono iure, impetrationes suas
obtinere, & possessores ex eodem ad iudicium euocare:
& hoc est,quod verba istius regulæ præ se ferũt,ibi,specificam,& determinatam causam,ex qua clarè constare poterit,quòd nullum ipsi possessori in dicto beneficio ius competit,&c. Non igitur curandum est, an reus dimiserit possessionem,vel ne.Quia sufficit eum per annum immediatè
præcedentem impetrationé posidere,vt dicitur hîc: vnde
si post citationem desinit esse possessor,nihilominus exceptioni regulæ locus erit.

Ex quibus omnibus adparet in prosecutione causæ priuati factum non tam considerari,quàm publicum:arg.eo-

D rum, quæ not. Bart. in l. agraria. ff. de ter. amot. cum similibus. Ex quo infertur, priuatam personam facto suo à lite se abdicando interesse publico præiudicare non posse, vt nota. in l. 1. ff. ad Tertul. Imò si possessor post motam litem possessioni cessisset: nihilominus à dicto impetrante damna & interesse, quæ possessionem suam contigissent, repetere posset, per istum text. arg. glo. in cap. præsenti. de offic. ordina. lib. 6. & cap. cæterum. de dona. Possessio igitur ad effectũ prosecutionis causæ, de qua loquitur ista regula, nihil facit: nam sufficit qualitatem possessionis adesse tempore verbi, id est, tempore impetrationis, iuxta vulgat. l. in delictis. §. si extraneus. de noxal. Et hoc dicẽdum suadet dictio, Exnunc, quæ extremitatem principij refert, se-
E cundum glo. in clemen. 2. de hæred. & in clemen. 1. de iure patronat. cum similibus.

Nec obstat, si dicatur regulam ita demũ impetranti obstare, quando per possessorem annalem opponitur, & sic videtur requiri qualitas possessionis tẽpore exceptionis, cùm hæc exceptio fauore possessoris inducta sit: & isto modo bene quadrat, quod dicitur in d. l. in delictis. §. si extraneus. videlicet, ꝙ qualitas adiecta verbo, debet adesse tẽpore verbi, id est, exceptionis proponendæ, cùm exceptio non detur non possessori. Sed ad hoc respondetur, quòd possessio sequens impetrationem, non est illa, quæ impetrantem afficit, sed præcedens: vnde impetrans tẽpore suę impetrationis ad faciendam mentionẽ possessionis
F præcedentis, non sequentis, adstringitur, & tunc requisita regulæ circa expressionem nominis & gradus tunc possessoris adstringitur. Vnde ex quo impetratio semel adfecta fuit, dato, quod possessor post impetrationem desinat possidere: impetratio, quæ à principio fuit nulla, non validatur, quominus reus conuentus tunc possessor excipere de regula possit, dato, quòd tempore exceptionis nõ possideat. Et ad illud dictũ, ꝙ qualitas adiecta verbo, & ca. respondetur, quòd illud dictum procedit, quando qualitas non habet tractum successiuum, sicut possessio, quia tali casu potest qualitas verificari, secundùm aliud tempus. Ita notabiliter illud dictum limitat & declarat Cardina. Zabarel. in repet. c. perpendimus. in 8. colum. de senten. excommuni. Vbi etiam aliam limitationem ponit, quam videas,

pro

pro quibus allegat bona iura. Et ita reperio tépore Sixti, A secundùm istam opinionem excellentissimos Doctores in quadam causa Burgen. Abbatiæ de Villalbuca, consuluisse, vt patet in primo volumine consiliorum Ioan. Aloisij Tuscani Mediolanensis aduocati tunc consistorialis, fol. 43. Quibus accedent ea, quæ in illa quæstione, De possessore cedente dicam.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAPRIMA.

QVAERO, nũquid regula ista inhabiles ipso iure etiã per extrauag. Bonifacij, Pij, Alexand. & Iulij, contra non soluentes annatas editas, vel quemcunque alium inhabilem defendat?

SOLVTIO. Respondetur, quòd sic, quia ista regula non recipit restrictionem de habilitate. Nam licet iura loquentia de personis, intelligi debeant regulariter de habilibus: B l.1.C.de sacrosan.eccle. & vulg.l. vt gradatim. ff. de mu. & ho. hoc tamen fallit nisi constitutio respiciat animæ vel rei publicæ commodum: quia tali casu lex generaliter loquẽs, intelligitur etiã de inhabili, vt est tex. singularis in l. si quis in graui. §. verum. versic. is quoque. ff. ad Sillan. quem ad hoc pro singulari notat Ias. in l. qui seruum. in tertia col. ff. de verb. oblig. Et priùs Alexan. in l. cùm mulier. in pen. col. ff. sol. mat. & And. Sicul. in c.1. col. 24. de constitu. & in cap. nouit. num. 233. de iud. & in rub. de rescript. in clem. col. 11. & in rub. de reb. eccl. non alien. in 4. colum. num. 19. & col. 73. nu. 225. & alibi sæpe, vt latiùs scripsi in §. in personam. institu. de actio. Sed ista regula respicit fauorem reipublicæ, cuius interest lites reprimi, vt dicitur in l. properandũ. C de iudic. vt dixi superiùs in primis quæstionibus istius regulæ. Ergo debet generaliter de quocunque possessore intelligi. Et ità semper ista regula interpretata fuit. Inhabiles igitur quomodocunque inhabilitati, ista regula defenduntur, quæ sola detentione satisfieri videtur, secundùm interpretationem longæuam Rotæ.

Limitatur tamen ista nõ procedere in duobus casibus. Primus casus est in inhabili, ea inhabilitate, vt nec etiam rem detinere possit, prout est hæreticus, cuius non solùm possessio, sed etiam nuda detentio rei prohibita & dãnata est à lege, vt probat Card. Alex. post gl. ibi in cap. quo iure. 8. distinct. de quo statim dicam in sequenti quæst.

D Secundò fallit in eo, de cuius non titulo notoriè constat, quia talem non defendit regula, ne malitiis & fraudib. detur locus, contra cap. sedes. de rescriptis. facit, quod tradit Iason in l. 1. in prima colum. ff. de operis noui nuntiatione. vbi dicit, quòd licet in dubio nuntiatio noui operis, de qua in veritate nuntianti nullum ius competit, debeat attendi, & liget: vt ibi est text. vbi tamen notoriè constat de non iure nuntiantis, talis nuntiatio debet sperni. Nam regula ista loquitur in eo possessore, de cuius titulo ignoramus, vel sumus in dubio, an habeat titulum, vel nõ: quia licet in rei veritate titulum non habeat, dummodo illud notorium non sit, defenditur à regula: secus, vt dixi, in notorio: arg. eorum, quæ dicit Abb. post Innocen. in c. ecclesia.
E de causa pos. & proprie. & in cap. ex parte. circa fi. de resti. spol. cum concord. & scribit Alexand. in l. naturaliter. §. nihil cõmune. ff. de acquir. poss. qui volunt, quòd licet regulariter expoliatus restitui debeat: fallit tamen, nisi notoriè de non iure expoliati constaret. Regula igitur ista debet intellgi de detinente, quem credimus habere aliquem titulum. Nam possidens per annum beneficium sciente & patiente impetrante, qui prætendit ius habere, præsumitur ex possessione illa annali titulum habere, vt dicunt Doct. in c. 2. in fi. si de inuesti. feu. inter domi. & vasal. & in ca. Titius. in fin. si de feu. contro. fue. cum concord. vt per Mod. consulentes, videlicet, Stephanum Bertrandum. in consi l. 1. in 10. col. nu. 56. in 1. vol. & ante ipsum hoc sequitur Domi. in consi 14. circa fi. sed quicquid sit de iure in spoliato.
F In hac regula tamen cõtrarium seruatur, quia siue notoriè de nõ titulo annalis possessoris cõstet, siue non cõstet, impetrans seruare tenetur hìc contenta: & sic si possessor nullum ius habet in prosecutione litis, condemnabitur, & à sua intrusione cum fructuum restitutione amouebitur.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASECVNDA.

QVAERO, an regula ista defendat hæreticum? SOLVTIO. Dominus Guliel. Casiodorus auditor egregius & diligens in quibusdam suis collectaneis decisionum nouissimarum Rotæ, discutit istum articulum pro vtraque parte, & certè, iudicio meo, impertinenter. Nam ex quo super isto puncto, vt ipse refert in vna causa Illerdend. præpositura, de annis M. D. XIX. & M. D. XX.

coram

coram D.Paulo Capisucco iudicauit Rota, quæ mota fuit A
vna tantùm ratione iuridica:superuacuũ videtur argumen ta contraria contexere,& illa quidem minùs efficacia,quę occupatis viris legendis melioribus impediti, negotium dare possunt. Visum igitur est mihi solùm circa illam ratio nem decisionis,qua tunc Rota mota fuit, insistere: quæ si vera est,nõ attinet ampliùs scholasticorum more rem per disputationes in dubium refricare: sin autem ratio non subsistit,alia fortior quærenda erit.

Ratio igitur decisionis in illa causa Illerden fuit, quia in hæretico reprobatur à iure nõ solùm possessio, sed etiam detentio ipso iure:vt tradunt gl.Dom.& Alexand.in c.quo iure.8.distin.vbi igitur nõ datur possessio,nec detentio,re gula non procedit.Ista est summa decisionis Dominorum B
comprobata multis rationibus. sed ista cæteris est effica- cior,& magis proxima:aliæ verò ab extra tendunt.

Videndum est igitur,num ratio ista subsistat:& certè nõ video vbi probetur in iure, quòd hæreticus priuetur ipso iure detentione,& quòd talis detentio adeò in eo sit dam nata,quòd illi defensio istius regulæ prohibeatur: cùm igi tur nõ reperiatur hoc iure cautũ, erubescimus sine lege lo qui.c.ego solis.9.distin.facit tex.in c.illa.ne sede vac. Nam vt inquit Bald.in c.nihil.de elect.quod lege nõ cauetur, in practica nõ habetur,quia paria sunt,aliqua sine lege face- re,vel contra legẽ,vt ipse idem Bal.dicit in ca.in Genes. in fi.col. de electio. sequitur Ias. in l. singularia.in 7. col.ff.si cer.pet. Hinc illud emanauit,quod Ant.de But.dixit,quòd C
possumus iudicare contra communem opi. nõ habentem casum legis pro se,vt refert Ias.in l.illam.C.de colla.

Pro qua opin.adduco duas rationes iudicio meo effica ces.Prima est, quia,vt dictum fuit suprà q.proxima,regula ista restrictionẽ de habilitate personarum non recipit: sed quicunque inhabilis,& nudus detentor tueri se regula ista potest,quia non tam possessoribus ipsis fauet, quàm impe trantes insequitur: & sic principaliter regula inducta est in odium exquirẽtium lites,sed istud odium calumniosè im- petrantiũ nõ purgatur,nec cessat propter hoc, quòd pos- sidẽs sit hæreticus:ergo debet habere locum regula, quia propter hoc hæreticus non manet impunitus, cùm possit ab alio impetrante seruante requisita in regula priuari be-

D neficio,& amoueri à possessione. Nec obstat, quòd hæreticus expoliatus non restituitur: quia hoc non facit quominus vti non debeat regula: quia videmus execrabilem expoliatum non restitui. Vt cõclusit Rota in vna Ginen. prioratus coram R. P. D. Petro Vortio, de anno M. D. XXX. per rationes,& autoritates, de quibus inferiùs in quæstio. de execrabili,& etiam in regula de triennali, in 10. quæst. dicam, & tamen ille vtitur beneficio istius regulæ, & etiam de triennali, vt meminit Cassiod. hîc. Et dicam latiùs vtroque loco. Igitur argumentum non est concludens.

Secunda ratio est, quia videmus, quòd licet hæreticus sit priuatus ipso iure beneficiis: tamen non potest amoueri, nisi prius citetur, & sententia declaratoria contra eum

E promulgetur, vt dicit text. in c. cùm secundum. de hæreti. lib. 6. Et hoc idem est in execrabili, vt patet in ca. licet episcopus. de præbend. lib. 6. Sed antequam declarentur, certum est eos beneficia detinere, quia hæresis vel execrabilitas facultatem facti non auferunt, quia talis facultas non potest nisi à iudice tolli. Nam fieri nullo pacto potest, vt dicit lex, quominus quis aliquid detineat, vel de facto faciat, vel etiam in seipsum sæuiat, nisi prohibeatur à iudice, vt toto titu. ff. de his, qui sibi mor. consci. Nam licet lex prohibere possit detentionem iuris: non tamen potest prouidere, quin aliquis si vult beneficium de facto non occupet, & illa detentio facti sufficit, quo ad istam regulam secundùm interpretationem Dominorum.

F Non obstant notata in d. c. quo iure. quia licet illa negari possent, cùm nõ sit lex aliqua hoc prohibens: nihilominus dici potest, quòd illa detenta, quæ prohibetur hæretico, debet intelligi in dubio de detentione iuris, non auté de detẽtiõe nudi facti, qua sola cõtenta est regula ista: quia secundùm communes regulas, appellatione detentionis intelligitur de detentione iuris, non facti, vt latè tradit Alexan. in l. 1. in prin. in 16. col. versi. quærit Bart. ff. de acquir. poss. Et licet dicta decisio istis rationibus expugnari potest, tamen in iudicando magna est autoritas illius gloss. Gemin. & Præpositi, licet nihil allegent. De hoc tamen in regula de triennali adhuc aliquid dicam. Et ista omnia, quæ dicta sunt, procedant in possessore hæretico: in impetrante verò hæretico, dixi superiùs in tertia quæstione.

QVAESTIO QVINQVAGESIMATERTIA. A

QVAERO, an ista regula defendat possessorem priuatum beneficio, ob non solutionem pensionis?

SOLVTIO. Rota istũ casum de anno M D. XXIX. mense Octob. corã Staphileo deciderat, vt adnotauit D. Pet. And. Gãmarus auditor insignis in memorialibus suis. Et cõcluserunt Domini, q talis possessor regula nõ defendatur. Ratio fuit, quia licet ista regula sit inducta in odium impetrãtis, tamen ex quo consentiens pensioni, videtur à principio cõsensisse priuationi ob nõ solutionẽ, nõ debet adiuuari regula, nec potest in hoc cõqueri, quia cõsentienti & volenti non fit iniuria: vulg. l. scienti. de regu. iur. lib. 6. Et sic isto casu initium attenditur: argu. eorum, quæ dicit Lap. alleg. lib. 24. Hinc est, quòd licet paupertate oppressis soleat cõcedi beneficiũ c. Oduardus. de solut. secus tamẽ est in debitore pẽsionis, vt dixi latè in tract. signaturæ. B

QVAESTIO QVINQVAGESIMAQVARTA.

QVAERO, an regula ista defendat execrabilem possessorem annalem?

SOLVTIO. Potest dici quòd sic, quia defendit quemlibet detentorem, dummodo detentio nõ sit improbata à iure, vt in hæretico, de quo proximè quæst. 52. dixi, & in execrabili expeditum videtur: quia pluries fuit dictum in Rota, execrabilem saltem detinere: quia à detentione nõ reperitur prohibitus, quinimo neque possessionem amittit, sed vt ea priuetur, debet priùs citari, vt patet in c. licet episcopus. de præbend. lib. 6. & faciunt ea, quæ dicit Petr. de Anch. consil. 117. C

Sed prò vera resolutione istius q. distinguendi sunt duo casus. Primus est, quãdo beneficia incompatibilia non detinentur vltra tempus contentum in d. extrauag. execrabilis. Et tali casu, quia datur possessio, aut saltem detentio, iuuatur ista regula, & ita procedit tex. in d. ca. licet episcopus. Secundus casus est, quãdo execrabilis detinet beneficia vltra tempus præfixũ in d. extrauag. & tunc, quia extrauag. prædicta seruationẽ inducit, cum decreto posset teneri, execrabilem nõ defendi ista reg. Ratio est, quia per decretũ reseruationis annihilata & improbata fuit quælibet possessio, & facti detẽtio, vt dicit notabilis decis. 1. in titu. de rest. spol. decis. 1. in antiquiori. Et vbi nõ datur possessio

D vel detentio, ista regu. non habet locum. Hinc voluit Rota in vna Gienen. de qua in proxima q. faciam mētionem, quòd talis expoliatus non restituatur. Quod etiam tenuerūt Moder. in tract. reseruatio. in 41. effectu. Sed quicquid sit, Rota tempore meo tenuit vtroque casu contrarium, quia ex quo ista regula nullum requirit titulum, neque bonam fidē, quælibet occupatio sufficit in odium impetrantium beneficia possessorum viuentium certo modo.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAQVINTA.

QVAERO, an regula ista obstet impetranti beneficiū per alterius assecutionē, vel per nō promotionem?

E SOLVTIO. Quidam antiqui Doct. vt Ioachi. de Narnia. Ioan. Aloisius Tuscanus Mediolanen. & alij plerique tenuerunt, regulam hoc casu nō habere locum, vt adparet lib. 1. & 14. allegat. illorum temporum: moti hac tantùm ratione, quia regula loquitur de beneficio vacanti ex persona alterius, quàm possessoris, & sic ex antiqua vacatione ante possessionem annalem, vel post, & tali casu impetrāti post possessionem annalem obstat regula: sed hæc non verificantur in vacatione cōtingente ex persona possessoris, eo maximè, quia ista est quædam priuatio iuris.

Tamen quicquid ipsi dicant, Rota contrarium tenuit, F vt refert hic Glossator in fin. & sequitur d. Guliel. in collecta. decisionum Rotæ. Et ita etiam in vna causa capellaniæ Placen. coram d. Staphileo 29. Octob. M. D. XXIX. conclusum fuit, vt attestatur d. Pet. And. Gammar. in quibusdam suis memorialibus decisionū Rotæ. Ratio decisionis fuit, quia ista regula indistinctè loquitur: ergo non est facienda differentia, an aliquis ex persona possessoris, vel alterius impetrauerit: quia dummodo aliquis sit intrusus per annum anteà, & pacificè per dictum tēpus possideat, erit locus regulæ, & hoc idem in execrabili, & non promoto locū habebit: quia illi antequā possessione priuētur, possunt per annum beneficia detinere: & talis possessio, siue detentio ante sententiam consideratur à iure, vt patet in cap. licet episcopus. de præb. lib. 6. vbi tex. disponit execrabilem antequā citetur, à possessione amoueri nō debere, ex quo adparet possessionem illam ante amotionis tempus coloratā dici posse. Hinc est, q̄ est locus restitutioni, si illa expolietur, vt dicit Compilator decisionum Rotæ in titu. de

rest.

test.spolia.decis.3.in vltima additione. A
Sed vlterius cogitanti videtur adhuc primam opin. sustineri posse, in qua Glossator hic, & antiqui aduocati fuerũt. Ratio istius opin.est, quia illa impetratio, de qua hic queritur, est quædã priuatio iuris: Et quemadmodum superiùs diximus in alia quæst. regula ista locum non habet in impetrante per priuationem, rationibus & argumentis, de quibus ibi latiùs dixi. Tum etiam, quia si constat possessorem esse execrabilem, adparet de notorio non iure eius, & per consequens eius possessio & detentio improbatur à iure, adeò q; si spolietur, restitui non debet, sicut de hæretico superiùs diximus. & licet Compil. in d.decis.3. tenuerit execrabilem expoliatum, esse restituendum, eius opi. vltra hoc q; est vnius tantùm doct. nihil tamen pro sua opi. allegat. Imò contra eius opin. conclusit tempore meo Rota in vna Gienen. beneficiorũ coram R.P.D. Petro Vortio, nũc episcopo Aquen. M.D.XXXIII. die 8. Octob. cõtra Rodericum Lopez pro quodam capellano, & familiari Reuerẽ. Card. Gienen. aliâs Baren. vt ego tũc adnotaui, quæ voluit execrabilem expoliatum non esse restituendum. Pro qua decis. inter plura, quæ breuitatis causa omittuntur, allegatum fuit consi. Old. 227. vbi expresse tenet execrabilẽ non esse restituendum. & idem probat Rom. in cons. 499. & est decis. Dominorũ in antiquis. nu. 371. cum qua transit Abb. in disput. Titius. in 3. dubio. & in ca. in literis. colum. penul. de rest. spol. Corset. in tract. de rest. spol. fallen. 17. & 33. Nõ enim videtur iuri nec rationi cõsonum, vnde quis pœnam meretur, præmium & fauorem reportare. l. cõgruit. de offic. pręt. & quia reseruatio d. extrauag. inficit etiam detentionem, vt probo superiùs in alia q. sublata igitur detentione, regula ista locum non habebit, nisi dicamus, prout in illa q. de hæretico dixi, execrebili prohiberi detentionẽ iuris, prout in dubio præsumitur, nõ autem detentionem nudi facti. quæ quo ad istam regulam sufficit: & quia regula de triennali execrabilem defendit, vt tenuit Rota, & ibi latissimè dixi: ergo idem dicendum esset in ista regula: aut eodem modo tenendũ esset in vtraque, nec titulus coloratus in regula de triennali deberet illum iuuare: quia si execrabilis prohibitus est possidere & detinere, sine possessi. præscriptio nõ procedet, vt dicit reg. iuris: nec titulus quo C

D ad possessionem aliquid facit, quãdo illa prohibetur, præsertim, quia Gemi. in d. cap. licet. negat execrabilẽ habere possessionem, neque titulum coloratum. Pro resolutione igitur istorum videnda sunt, quæ in dicta regula scribam.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASEXTA.

QVAERO, an primus resignans possessor annalis defendi posit ista regula contra tertium resignatariũ habentem causam à secundo resignante?

SOLVTIO. Ista quæst. fuit proposita per d. Iacobum Simonettam mense Iulio M. D. XXXI. in causa Hispalen. beneficiorum, & tunc prima facie fuit dictum per Dominos animo meliùs deliberandi, quòd non, quia talis resignans videtur habere improbam detentionẽ, adeò quòd spolia-

E tus non restitueretur. sed nihil super hoc fuerat informatũ: sed ea omnia per Dominos fuerũt ex tempore dicta. Nam certè contraria opi. videtur firmior, quia clarum est, quòd licet primus resignans ex resignatione, quam fecit, transferat titulum, & possessionem, vt dicit decis. in not. 23. tamẽ potest manere in detentione, quam non transfert, vt ibi dicitur, quæ sola sufficit ad se tuendum beneficio istius regulæ: quia, vt sæpe dictũ est, omnes intrusi, excepto hæretico, in quo reperitur reprobata detentio, iuuãtur ista regula, vt cõcluserunt sæpe Domini, & maximè in casu isto, in quo detentio primi resignantis est tanti momẽti, quòd si in ea perseuerasset per triennium, præsumeretur retrocessio, vt tenuerũt Domini propter æquitatem alleg. Lapi.

F 89. In casu verò proposito si primus resignans non fuerat triennalis detentor, sufficit ergo sola asinina occupatio, vt iuuet eum, quo ad exceptionem regulæ, sicut iuuat excommunicatũ, homicidã, & alios criminosos & intrusos, imò expoliatorem non violentũ, vt dicam in alia q. nec reperio quòd in isto primo resignante detentio fuerit improbata à iure, prout tũc de improuiso dicebatur: quia hoc iure nõ cauetur, imò in hæretico, qui est cæteris peccatoribus deterior, quem Domini noluerunt iuuari regula, non reperitur reprobata detentio, nisi per dictum Geminia. & Alexãdrini tenẽtis hoc absq; aliqua autoritate iuris. sed in hæretico potest decisio tolerari, ex quo habet saltẽ aliquos doctores egregios pro se: licet super hoc fuerit multùm disceptatũ. Sed in casu nostro nullus vnquã hic dixit, ꝙ sit reprobatã

bata detentio. sed pro opin. Dominorum vide quæ dicam A
in q. seq. Et interim tenenda est prima opin.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, nunquid annalis possessor renuntians alteri beneficium suum, qui post renuntiationem in eius possessione per annum pacificè remansit, de ista regula contra impetrantem dictum beneficium per obitum resignatarij, excipere posit?

SOLVTIO. Iste casus in indiuiduo in Rota propositus fuit per R.D. Siluestrũ Datiũ 18. Decemb. M. D. XXXVI. in causa Burgen. canonicatus de Veruiesca, & tunc inter loquendum in partem afirmatiuam inclinabant Domini: quia renuntians continuauit suã possessionẽ priorẽ, quã habuerat ante resignationẽ post renũtiationem, ita quòd B
tempore impetrationis reperitur annalis. Prætereà, facit, quia licet istius renuntiantis possessio per renũtiationem amissa fuerit, vt superiùs in proxima quæsti. dixi, est verum respectu possessionis ciuilis, quæ animo retinetur: secus verò respectu naturalis, quã per resignationẽ non dimisit, sed illam detinendo continuauit, vt dicit Cald. consi. 4. de renuntia. & decis. prima. de renuntia. in no. & propterea illa detentio, ex quo est annalis, debet esse in consideratione. Suadetur hoc, quia qui detinet, vtique possidere videtur, saltem largo modo, vt dicit Alex. in l. 1. in prin. in 5. col. num. 8. & §. adipiscimur. num. 9. ff. de acquir. possess. & videtur gl. in ca. causam. de præscript. Et ideo detentori interdictum recuperandæ detentionis conceditur, vt dicit C
prædicta decisio, & tradunt Inno & alij in c. literis. de rest. spolia. & Alexan. in dicta l. 1. in prin. num. 66. & Inno. in c. super hoc. de renunt. Et secundum dictas decisio. ita Rota de anno M. D. XVI. coram d. Ioan. Staphileo in vna Segobien. Archidiac. pro N. de Roias. Et iterum coram R.P.D. Petro Vortio in alia Calagurtana abbatiæ de Logrogno pro Francis. de Sylua contra Aluarum de Gabredo 3. Nouemb. M. D. XXXI. iudicauit. Si igitur Rota restituit ad talem detentionem, vtique erit talis detentio considerabilis, quo ad istam regulam, quæ nullum titulum requirit. Et quòd in tali detentione habeat locum ista reg. tenuit nuper Rota 20. Maij M. D. XXXVIII. coram R. D. Io. Paulo Ptolomæo in vna Hispalen. capellaniæ sanctę Catharinæ,

D in qua Domini in hanc partem inclinabant, videlicet, regulæ esse locum: verùm, quia postea constitit per testes, Antonium del Corro, de cuius possesione annali dubitatur, non percepisse fructus post renuntiationem quam fecerat, & per consequens non detinuisse: & possesio eius ante renuntiationem non sufficiebat ad annum, nisi iungeretur cum detentione facta post renuntiationem, ideo ex isto capite non iuuit illum regula.

Et licet prædicta ita se habeant: nihilominus cõtrarium de iure sustineri posset, videlicet, ꝙ prædictus detẽtor, qui renũtiauit beneficio suo, non posit ratione prædictæ anterioris possessionis annalis se tueri ex ista regula, sub prætextu quòd ante renuntiationem fuerat annalis possessor.

E Pro quo est diligenter considerandum, quòd triplex est detentio. Quædam est iuris, quam tenent posidentes & vsufructuarij. Alia est facti, vt colonorum & seruorum, de quibus per Bart. & Alexan. in l. 1. ff. de acquir. posses. Tertia est meri facti, & bestialis, quæ dicitur asinina, de qua loquuntur Doct. in l. 3. de acquir. posses. & est illa, quæ tenetur ex nullo iure, sed de facto, & propria autoritate, qualis est ista de qua loquimur, retẽta per illum, qui renuntiauit iuri siue beneficio suo: quia, vt dictum fuit, per renũtiationẽ huiusmodi, renuntiãs perdidit ius, & possesionem ciuilem & naturalem, vt latè probant decis. Rotę in antiq. 67. titu. de renuntia. quæ incipit, nota quòd resignans, &c. Et Io. And. Inno. & Abb. in cap. solicite. de restit. spol. & est F text. in l. 3. §. in amittenda. & in l. si quis vi. §. differentia. ff. de acquir. posses. & ibi not. expressè Alex. Solo enim animo vtraq; perditur, vt ibi dicitur. Ergo si adhuc ille, qui renũtiauit, insistit beneficio, dicitur de facto tenere: & ideò fructus non acquirit, sed probata renuntiatione condemnabitur in eis à tempore resignationis, vt tenet Rota decisione 158. incip. licet reus. titulo de renuntia. in no. Et ratio esse potest, quia iste talis, ex quo non habet titulũ, neque possesionem, non habet colorẽ posidendi, & ideo fit talis condemnatio: secus verò, vbi haberet posidẽdi colorem: quia tunc à tempore motæ litis fieret condẽnatio, vt declarat Rota decisi. vigesimaquarta. titu. de restit. spol. in no. Igitur ista detentio, quæ incepit à die resignationis, tali detentori regulæ auxilium non præstat. Nec dicatur,

quòd

quòd illa detentio fomentari videatur ex possessione A
preambula, quia hoc esse non potest, pluribus rationibus. Prima, quia iste renuntians ante renuntiationem non detinebat, sed verè & instè po ssidebat: & illa possessio per renũtiationem fuit extincta & mortua, & sequens detentio de facto de qua loquimur post renuntiationem incœpit, & ideo non potest dici possessio conglutinata, nec cum detentione continuata, sed magis de nouo acquisita, ex eo, quia animus continuandi operatur nouam acquisitionem, secundùm Bart. Ange. Imol. & Alex. in l. 3. in prin. ff. de acquir. possess. quæ cùm non sit annalis, nec habeat aliquod alimentum ex possessione anteriori, sed sit multùm diuersa ab ea, cùm aliud sit possessio, aliud detentio, vt dicitur in l. stipulatio ista. §. hæc quoque. ff. de verb. obl. & l. quòd seruus. ff. de acquir. possess. cum simil. vt ibi tra- B
dunt Moder. ex diuersis non fiet cõiunctio. l. Papinianus. ff. de minor. cap. in præsentia. de probat.

Est igitur cõcludendum, istũ detentorẽ regula non iuuari. Nec obstat, quòd detentor habet remedium recuperandæ detentionis, si ab ea eiiciatur, vt decisi. 1. de renunt. in no. quia illud est verum in detentore iuris & facti, qui habet colorem possidendi, vt declarat Alex. & Moder. in d. l. 1. in 16. col. num. 66. de acquir. possess. Secus verò est in detentore asinino, & de facto, qui nullum colorem possidendi retinet, vt colligitur ex l. 1. §. deiicitur. ff. de vi & vi arm. Nam talis etiam de stylo hodierno Rotæ non restituitur, quia restitutio non datur sine colore, iuxta doctrinam Inno. in c. in literis. de restit. spol. Nam ex quo hic deficit pri C
mum extremum, non potest agere spolio, iuxta no. in c. consultationibus. de offic. deleg. Nec obstat dictũ Inno. in d. c. super hoc. quia loquitur in prophanis: vt patet ex iuribus allegatis per eum: licet Abb. in d. c. solicitè. aliter respondeat, distinguendo, quòd aut ille qui renuntiat, stetit longo tẽpore post cessionẽ in beneficio, & tunc presumitur iustè possedisse, quia potuit ius de nouo acquirere. & ita procedit d. 1. decis. quod verisimile est, ad c. illud. cum materia, de præsumptio. quia aliâs ordinarius eum sine titulo tanto tẽpore non tolerasset, vt dicit Lap. alleg. 89. & Milis in ver. beneficium impetrans. & Ancha. consi. 117. Et tunc si talis detentor expoliaretur, esset restituendus, &

D eodem modo iuuaretur ista regula: ad quam sufficeret stetisse per annum, quo ad iustificandã detentionẽ, licet Lapus requirat longius tempus, saltem triennium secundum interpretationem Rotæ, cuius opi. etiam quo ad regulam de triennali, est canonizata in curia. Sed vbi detentor non esset annalis, nec triennalis, sed quadrimestris, vt in casu nostro, ex quo nullum habet colorem iustæ detentionis, non debet iuuari beneficio istius regulę, nec restitutionis, licet quo ad hoc de restitutione videatur magis dubium, propter alleg. Lapi. 52. lætatus sum in fin. & dictum Abb. in d. c. in literis. decisio. 1. de renunt. in no. quæ contrarium tenent. Tamen contraria opin. hodie practicatur, videlicet, quòd in beneficialibus requiratur colorata possesio,
E quo ad restitutionem petendam. Et ita hodie seruat Rota, & olim per decisionem 7, in titu. de probat. in no. aliàs secundùm numerum 257. & Egid. decisio. 49. cum sequ. & 99. & hoc fuit introductum, ne daretur vitiosus ingressus, c. vnico. de eo, qui mit. in possess. caus. rei seruan. in 6. & ne ex vitio suo quis cõmodum sentiat: iuxta l. quod seruus, ff. quod vi aut clàm. & ideo restitutio adminiculum iuris desiderat, vt tradit Bal. in l. vnica. C. si de mo. poss. in 2. col, & ideo dictum Innoc. & decisio Rotæ superiùs in contrarium allegata, isto casu non procedẽt, cùm loquar in prophanis, vel in detentore cum aliquo alio titulo, pręsertim, quia dicta decis. 1. de renuntia. non se firmat, sed incidenter illud tenet. Nec minùs obstat decisio nouissima facta
F de anno M. D. XVI. coram Staphileo, quia illa non loquitur in casu nostro, sed cùm spoliatur quis à tertio iniustè, & de facto: & ideo ex colore longæ detẽtionis potest restitui. & sic facit illa decisio pro ista parte, & pro ista etiam resoluitur consi. Calderini non esse verum, cùm per renuntiationem vtraque possesio amittatur, vt superiùs dictum est. & posito quòd retineret naturalem, vt ipse dicit, illa sine colorato titulo non sufficit, per ea, quæ dicta sunt, & tradit Socin. in l. rem, quæ nobis. ff. de acquiren. possess. & sunt casus in d. c. solicitè. & c. accepta. de restit. spol. qui indistinctè loquuntur, quo ad effectũ restitutionis. Nam possessio à iure damnata non iuuat possessorem, nisi sit tanti temporis, de quo nõ est memoria, vt dicit Bal. in l. ius eius. C. de probat. & in l. 2. versi. quarto nunquid. C. de sentent.

Nec

Nec obstat, quòd detentor largo modo dicitur possessor:quia est verum in detentore iusto, vt in colono, vsufructuario,& similibus.secus verò in iniusto,temerario,& de facto , vt in isto de quo loquimur, quia talis non dicitur possessor largo modo, nec stricto.Et præsupposito,quòd huiusmodi detentio sub possessione comprehenderetur, non posset tamen isto casu iuuare detinentem,ex eo,quia licet ante renuntiationem possidens diceretur detinere, illa detentio iuncta cum possessione , fuit iusta : ista verò quæ post renuntiationem tenetur, siue fuit possessio, siue detétio,est iniusta,diuersa à prima,& alterius speciei,quo casu non potest continuari,nec cõiungi cum possessione, vel detentione anteriori, quæ iusta fuit, iuxta gl.in l.2.§.si sub conditione.ff.pro empto.& ideo non data cõiunctione præcedentis possessionis, ista sola detentio non est sufficiens ad istam regulam. Et pro ista parte faciunt ea quæ dicta fuerunt in præced.q.& quæ dicentur infrà q.58. in ei. quid si quis possidet,&c. Tamen licet ista quæ dicta sunt, de rigore iuris sustineri possunt,nihilominus quo ad istam regu.non militant,in qua ex longæua interpretatione Rotæ sufficit sola detentio, etiam asinina & iniusta. Ratio est, quia lex impetrantes certo modo beneficia viuentium multùm abhorret: vt in c.2.de conces. præb. & dixi latiùs in reg.de impetr.benefi.viuent. & regula ista non tam iniustam possessionem , quàm improbum impetrantis animum improbat:& ideo dictis impetrantibus imponit formam hîc contentam obseruandam. qua obseruata , si bonum ius prosequentur , iniustus detentor cõdemnabitur, aliàs in dubio papa possessori fauere intendit : & ita sæpe Rota tales ad exceptionem regulæ admittit , vt refert D. Guliel.hîc,& quòd ista regula locum etiam habeat, quando quis subrogatur in ius alterius tertij,quàm possessoris, tenuit tota Rota in vna Hispalen. cantoriæ coram R. D. Raynaldo, die 7. Februarij M.D.XXXIX. & dicetur infrà alia q.Nec obst. quòd nudus detentor expoliatus no restituitur : quia est verum,quando se sine aliquo titulo intrudit: secus verò vbi titulum habet ab eo qui dare potuit, etiam si fuerit reuocatus,quia tali casu detentio est restituibilis. & ita procedit decisio 1. de renuntiat. in no. & possunt prædicta omnia concordari.

D QVAESTIO QVINQVAGESIMAOCTAVA.

QVAERO, nunquid iſta regula defendat illegitimum poſſeſſorem annalē, de cuius clericatu, ordinatione, vel diſpenſatione non conſtat?

SOLVTIO. Iſta q. in Rota coram R. P. D. Marcello de menſe Martio M. D. XXXIIII. in vna Placentina decanatus diſcuſſa fuit inter Ioan. Vergazactorem, & Lazarum Alphonſum reum poſſeſſorem, & opponentem de iſta regula pro parte negatiua, videlicet, quòd illegitimus non defendatur regula. Adducebatur primò, quia regula de poſſeſſore loquens, debet intelligi de habili, vulg. l. vt gradatim. ff. de mu. & hon. ſed illegitimus non eſt huiuſmodi. igitur, &c. Secundò, pro iſta parte facit, quòd diſpoſitio

E generaliter loquens de clericis, non habet locum in illegitimo. Hoc probatur: quia canones volunt, quòd quilibet poſsit clericatum ſuum ſola reputatione probare, vt deciſ. 4. & 14. in tit. de probat. in antiquis. Et tamen illæ deciſiones non procedunt in illegitimo, vt tenet Rota: & eſt ratio, quia in illegitimo eſt præſumptio contra eum, juxta ea, quæ not. Rota deciſ. 13. de proba. in antiq. Et ſecunda eo. tit. in antiquior. Et ſic adparet, ꝙ diſpoſitio generalis de clericis, non habet locum in illegitimis. ergo idem dicendum videtur in iſta regula, ex quo eſt odioſa & pœnalis. Pro quibus facit gl. in clem. 1. in verbo, liberi. de baptiſ. quæ vult illegitimos non includi in diſpoſitione legali, quantum ad commodum.

F Præterea, quia illegitimus expoliatus non reſtituitur, vt tradit Abb. in c. cōſtitutus. de fil. presb. hoc autē non procedit, niſi quia in eo improbatur poſſeſsio & detētio, ſicut de hæretico, dicit cardin. Alex. in c. quo iure. in 3. col. 8. diſtin. igitur, &c. Iſta ſunt, quæ pro iſta opi. facere videntur.

Quib. non obſtan. contrarium videtur verius. In primis non eſt verum, iſtam reg. reſtringi ſe ad habiles, vt in propriis terminis, & in eodem caſu Rota iudicauit in reg. de triennali, vt ibi latiùs dicam, & hoc manifeſtiùs in diſcurſu plurium qq. iſtius regulæ adparebit. Nec obſtat, quem in dubio laicum reputari, vt tradit Dec. conſi. 125. col 1. & Ripa in c. 2. in 2. col. de iud. quia hoc eſt verum in dubio, ſed hîc videmur eſſe in claro: quia iſte Lazarus per plures annos celebrauit in eccleſia præſentibus & patiētibus ſuperiorib

xioribus: qui si talis non esset, nō eum permisissent, vt not. A
in cap. ordinarij. de offic. ord. lib. 6. & tradit Pet. de Ancha.
consil. 117. & Lap. alleg. 89. Modern. in c. illud. de præsump.
facit decis. Rotæ 84. incip. nota, quòd vbi contra aliquem,
&c. in antiquis. & decis. 404. & Bellam. decisio. 645. Igitur
talis præsumitur clericus. & Doctores loquuntur, quando
nullæ præsumptiones militant in contrarium, sicut hîc: tali
casu recedimus à præsumptione iuris. Prout in simili casu
voluerunt Domini in præterita audientia huius mensis
Iunij M. D. XXXVIII. in vna causa Placentina legati corá
me, videlicet quòd præsumptio §. defuncto. l. miles. ff. de
adult. quòd quis præsumatur filius mariti in dubio, quando
vxor eodem tempore moratur cum marito & amasio,
tollitur, quando in cōtrarium sunt plures præsumptiones, B
vt ibi. de quo tamen latiùs in meis notulis scripsi.

Nec obstat bastardum spoliatum non restitui: quia hoc
est falsum. Nam Abb. in d. cap. constitutus. non dicit hoc,
& casus positus ibi per Abb. secundùm regulam procedit,
qui non adaptatur casui nostro: quia ibi agebatur de beneficio
possesso per illegitimum, quod pater eius immediatè
possederat: & iste defectus tituli erat notorius, vt ibi dicitur.
quo casu regulariter procedit, quòd spoliatus etiam si
sit legitimus, debeat repelli, exceptione notoria de non titulo,
vt tradit latè Corset. in tracta. de restitu. spol. in 1. col.
post Abb. in c. cùm ecclesia. de caus. posses.

QVAESTIO QVINQVAGESIMANONA.

QVAERO, quid si quis tempore vnius papæ per sex C
mēses, & illo mortuo tempore successoris per alios
sex menses pacificè beneficium possideat, an poterit
iuuari regula ista contra impetrantem?

SOLVTIO. Videtur concludendum, quòd non, quia tēpore
primi Pontificis non possederat, nisi per sex menses,
& sic non poterat vti regula: quia mortuo illo primo Pontifice,
expirauit regula. Successit alius Pōtifex: & tempore
istius Pontificis militabat regula pro suo tempore, sed illa
non potest trahi retro: quia sicut lex in dubio respicit futura,
nō autē præterita, nisi de præteritis caueatur, vt in cap.
2. & fin. de constitu. Præsertim, quia regula tempore eius
conditoris tantùm viuit, & nō trahitur retro. Et verum est
dicere tempore istius secundi Pontificis, nisi per sex men-

D ses possedisse:& regula non afficit,nec ligat impetrantem, nisi tempore quo viuit regula:& quo ad hoc, vt illa locum habeat,requiritur,quòd possesio annalis impetrationem non præcedat,quæ in q.proposita non concurrunt. igitur hoc casu regula locum non habebit. Nam & ita in facti contingentia Ioan.Baptista de sancto Seuerino,vulgò Cacialupus,quibusdam respondit.

Tamen saluo meliori iudicio, ego putarem contrariam opinionem esse veriorem,videlicet regulam obstare impetranti non seruanti requisita in ea.Ratio est,quia tempore secundi Pontificis iste possessor reperitur annalis, & regula istius Pontificis capit ipsum annalem:ergo illum defendere debet,quia regula non requirit aliud, nisi quòd tem-
E pore impetrationis possessor per annum immediatè præcedentem posideat, vt hîc: & illa consideratio Cacialupi est quædam fallacia æquiuocationis,vt de se patet. Videnda sunt tamen quæ ad istam q.latisimè scribam in regula, De publican.resig.quæstio.6.

QVAESTIO SEXAGESIMA.

QVAERO, nunquid ista regula procedat in eo, qui resignauit,& reseruauit sibi omnes fructus, in quorum percipiendi possesione existit?

SOLVTIO. Ista q.modò de mense Martio M.D.XXXIIII. fuit proposita per R. D. D. Marcellum in vna Placentina Decanatus,in qua conclusum fuit per Dominos, quòd si resignans,fructus cum denominatione, ac stallum in cho-
F ro,& vocem in capitulo sibi reseruauerat, tali casu regula iuuaretur, quia talis æquiparatur titulari. Aut verò resignans non nisi solùm fructus reseruauerat,& quia habentur loco pensionis,& regula ista loquitur de titulo, quod impetratur:ideo nô habet locum iste text. Et istam quæst. etiam latiùs attingam in regula de public.resig.

QVAESTIO SEXAGESIMAPRIMA.

QVAERO, an licet mihi impetranti allegare annalem possesionem mei aduersarij ad excludendum ius tertij, de quo excipit cõtra me dictus aduersarius meus possessor annalis, attento quòd priùs impugnaueram eius possesionem annalem sub prætextu simoniæ?

SOLVTIO. Quia q.ista varios habet sinus,ac propterea ancipitem materiam continet, propterea eam ad vtran
que

que partem diſputabo,vt ſi poſteà caſus cõtingat, habeat A
quiſque argumenta,quibus partem ſuam tueatur, quouſque Rota vltimum calculum ſua ſententia ponat.In primis igitur dicendum videtur, impetrantem hoc caſu minimè ſe regula iſta tueri poſſe,ex eo,quia iſta regula in fauorem poſſeſſoris, & non impetrantis edita fuit:ergo poſſeſſori annali competit exceptio eius, non impetranti, non poſſeſſori:aliàs ſequeretur,quòd odium impetrantis hîc conſideratum,in eius fauorem conuerteretur, contra l. quod fauore.C.de legi.

Sed ad hoc poteſt reſponderi,regulã eſſe realem, & ſic quilibet etiam non poſſeſſor de ea excipere poteſt,nec ſatis conſtat regulã in odium cuiuſlibet impetrantis editam fuiſſe:ſed calũnioſi & improbi duntaxat,vt in tex.adparet. B

Secundò,quòd impetrans regula ſe tueri non poſsit,facit:quia in caſu propoſito impetrans priùs contra poſſeſſorem,tanquam intruſum & ſimoniacum,& ppterea tanquam contra nulliter poſsidentem ratione ſimoniæ commiſſæ litem mouerat,& ſic eius poſſeſsionem impugnauerat:& ideo ex illa poſſeſsione contra eundẽ poſſeſſorem, & contra ius tertij ab eodem poſſeſſore contra ipſum impetrantem productum iuuare ſe non poterit, vt in cap.ex eo.de regu.iur.lib. 6. & tradit in notabili caſu Abb. in cap. diuerſis.col.penult num.4.verſi.ſed tunc remanet.de cler. coniug. Nam in iudicio in præiudicium tertij variare non licet,vt dicit regula iuris in cap.mutare.de reg.iur.lib.6. & in l.nemo mutare.ff.eo.titu.& declarat Bart.in l. Papinianus.§ ſed nec impuberi.ff.de inoffic.teſtamẽ.& præſertim C
hoc in perſonis eccleſiaſticis deteſtatur, vt in clemen.1.de renuntia.cum ſimilibus.Et ſic licet quilibet de poſſeſsione annali alterius contra impetrationem tertij excipere poſſit, cùm regula ſit realis:non tamen ille qui poſſeſsionem illam reprobauit & impugnauit.Nam viam quam elegit,& adprobauit,illa ſibi patêre debet, argu.l.ſi mulier. ad Velleianum.Sed ad hoc etiam reſponderi poteſt,neminẽ prohiberi variis exceptionib.vti.cap.nemo.de reg.iur.lib.6.& quod quis impugnat vna via,poteſt ex alia adprobare, vt not.Abb.& Moderni in ca.cùm venerabilis. de except. & in c.cùm inter.de renuntiat.

Quartò,pro dicta opi.facit,quia impetrans, nec quiuis

D alius non possessor, non potest de iure tertij excipere ad infringendum gratiam tertij, iuxta not. per Barto. in l. 2. ff. de except. rei iud. & hoc sequitur Rota. Sed ad hoc etiā respondetur, quòd impetrans excipiendo de regula non dat de iure tertij: quia regula est ius publicum vnicuique competens. Ex prædictis igitur adparet quæstionem istam esse dubitabilem, & ita eam sub dubio relinquo, quia eadem q. pendet modò in Rota super regula de triennali, & ideo illius decisionem ibi scribam.

QVAESTIO SEXAGESIMA SECVNDA.

QVAERO, nunquid exceptio istius regulæ competēs cedenti beneficium, competat cessionario?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendū, quòd

E non, prout in quadam causa Isclana coram D. Iacobo Simonetta tentum fuit tempore Leonis, vt ipse idem adnotauit, & meminit D. Guliel. Algaren. in memorialibus decisionum Rotæ, sub titu. de regu. Canc. decis. 16, vbi concludit, impetrantem nō teneri causam prosequi infra annum hîc designatum cum cessionario, quando possessor infra illum annum renūtiat. Quod ista ratione probat, quoniam sicut contra mortuum possessorem annalem non teneretur impetrans causam infra annū terminare, etiam si alius in locum defuncti subrogaretur: ita neque quando possessor annalis renuntiat, quia renuntiatio est mors ciuilis, vt in cap. susceptum. de rescript. lib. 6. & habet eundem effectum, quem naturalis. & ideo vtrobique militare debet ea

F dem ratio, iuxta tradita in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & posthu. & istam opin. pluribus aliis rationibus comprobat, quas ibi sub num. 7 eiusdem decis. vsque ad fi. prosequitur, quæ ibi videri possunt. Hinc videmus, quòd text. in clem. fi. de procur. qui loquitur in morte naturali, locum haberet etiam in morte ciuili, videlicet renuntiatione, secundùm Rotam, decisio. 388. fuit dubitatum, in no. Sequitur Rom. in consi. 374. præsens, &c. Et licet contrarium tenuerit Guido in decisionib. Parlamenti, quæstio. 547. cum quo concord. Stephanus Bertrandi in consil. 250. in 2. volumi. tamē prædicta decis. Rotæ est verior, secundùm quā nouissimè iudicauit Rota in vna Oxonē. Archidiaconatus coram me 13. Decemb. M. D. XXXVIII. pro Roderico Lopez, cōtra Alphonsum Enriques, & in pluribus aliis causis,

quas

quas breuitatis causa non refero. Et ad prædicta facit, A quod dicit Felyn.in cap.licet.col. 2. de offic.deleg.& text. cum glo.in clem.1.in versic.mori.vt lit.penden.

Suadetur hoc,quia quantum ad commodum,seu ius beneficij,nihil plus cōmodi remanet cedenti, quàm morienti.Ergo qua ratione impetrās non teneretur prosequi causam contra mortuum vel subrogatum,nec illi contra impetrantem de regula excipere possent, pariter ac eadem ratione,neque ipse cesſionario de regula excipere poterit, neque impetrans ad illam seruandam teneri debet.

Præthereà,quia regula videtur habere respectum ad posſesſorem annalem, non ad beneficium, vt videlicet impetrans contra eum teneatur causam prosequi infra annum, quod adparet ex genere pœnæ in fautorem posſesſoris in- B ductę.Cesſante igitur posſesſione,morte,vel renuntiatione, cesſat dispositio & fauor regulæ. l. adigere. ff. de iure par.cum concord.vt in vulg.cap.cùm cesſante.

Postremò,quia secundum stylum Cancellariæ ista regula est personalis,ergo extinguitur cum persona:& ita olim Paulus de Castello,& N. de Herrera,& N.de Parma abbreuiatores illorum temporum excellentes, in quibusdā suis formulariis adnotarunt,fol.78. Et pro ista opin.facit, quia quando exceptio oritur propter actionem intentatam, si actio excluditur anno,ita & exceptio:quia tali casū nōn habet locum illud,quod dicitur in l.licet.C.de except. videlicet quòd annalia ad agendum,sunt perpetua ad excipiendum, vt declarat notabiliter Abb. & ibi omnes Moder. in C cap.si autem.de rescript. & Socin. in l. qui agnitis. col.fin. ff.de except.

Prædictis tamen non obstantibus contraria opin. de facili defendi potest,quam in primis sequuti fuerunt plures excell.viri temporib.Sixti & Alexand. vt Ioannes Aloisius Tuscanus tunc aduocatus consistorialis,& posteà auditor Cameræ,in primo libro consiliorum suorum, fol.43. vbi plura dicit,quæ ibi videri posſunt. Et ista etiam opin. quibusdam Dominis senioribus Rotæ placuit, ista ratione motis:quia verba istius regulæ in rem prolata videntur, & sic magis beneficium,quàm personam concernunt. Ergo adparet ex hoc,quia exceptio regulę erit realis,& quilibet de ea excipere poterit.

D Præterea, quia vt sæpe dictum est, ista regula odium impetrantis respicit, & istud odium ita militat post cessioné, sicut post mortem possessoris, dúmodo detur certus contradictor, quo deficiente secundùm stylum citari debent interesse putantes, iuxta c.fi.de electio.lib. 6. cum ibi not. & tradit Bal.in authen.si omnes.C.si mi.ab hæ.se ab. Nam hoc iure vtimur, quòd mortuo altero ex collitigantibus, processus contra interesse putantes per contradictas decernitur, quibus citatis, tunc validè pronuntiatur. vt tradit Egid.decisio.156.Nam per cessionem, vel mortem lis non extinguitur in Rota, vt dicit decisio.10.vt lite pendente. in

E nouis.Et sic actor impetrans potest sine aliquo impedimẽto eam prosequi, iuxta clementinam primam, vt lite pendente. Tenetur igitur & cogitur prædictus impetrans in omnem euentum sententiam infra annum præfixum à regula obtinere: quia cùm regula ista sit realis, quilibet etiã centesimus possessor excipere contra impetrantem, & illum sub prætextu non seruatæ regulę excludere poterit, & absolutoriam ab impetratione ipsius petere, iuxta decisio. 1.de re iud.in nouis.& tradita in l.qui accusare.C. de edendo.& c.fin.de iureiur. Sic ergo prouisus per obitum vel cessioné poterit opponere, sicut poterat eorum antecessor,

F quanuis iste successor possessionem non habeat, sed tertius: quia satis illi erit, prædecessorem suum per annum præcedentem pacificè possedisse, quo ad hoc, vt reus conuentus in eodem iure & lite fortè succedens, ab impetrante conuentus, excipere de non iure agentis possit, vt actori saltem perpetuum silentium imponatur, iuxta prædictã decis.1.de re iud.in nouis.& tradita per Alex.in consi. 100. in fi.& Philip.Fran.in c.1.de eo, qui mit.in pos.cau.rei ser. lib.6.Rursus accedit, quia verba illa, vt improbi exquirentium lites reprimantur, &c. posita in prooemio istius regulæ, denotant causam finalem, vt superiùs in 1. quæstio. dictum fuit: quæ quidem causa finalis, & improbitatis præsumptio, quæ contra impetrantem militat, non tollitur per cessionem, vel mortem possessoris. Ergo non est per illam satisfactum regulæ, nisi impetrans effectualiter infra annum causam vsque ad sententiam prosequatur, per quam præsumptio regulæ contra ipsum militans discutiatur: quæ quidem sententia haberi non potest sine contradictore

ctore verò, vel ficto, vt dictum fuit. Vbi autem verus cōtra A dictor datur, vt potest esse cessionarius, de quo loquimur, non video quare ille de regula excipere nō possit, quia tertius se opponens consequitur idem, quod prædecessor, cùm per cessionem subrogatus ad litem & locum sedentis videatur, & subrogatus sapit naturā illius, in cuius locum subrogatur: argu. eorum, quæ dicit Abb. in cap. ne pro defectu. in pen. notab. de elect. & quod dicit Ias. in l. possideri. col. 1. nu. 11. de acquir. pos. cum cōcord. vt scripsi in §. fuerat. in 4. colum. insti. de actio. Hinc dicimus, ꝙ exceptio quæ repellit accusatorem, repellit etiam iudicem inquirentem, qui in eius locū subrogatur, vt tradūt Moder. Mediola. in c. 1. in 2. lectur. de iudic. Accedit ad hoc, quia huiusmodi exceptio regulæ non solùm cōtinet interesse cessionarij, sed etiam cedentis beneficiū propter pensionem, vel regressum, quā sibi fortasse cedendo retinuit: vel quia cedentis interest, ꝙ cessionarius habeat beneficiū fortè propter B seruitia sibi impensa, iuxta c. relatum. de testa. vel quia anticipauit sibi solutiones pensionū pro subuentione consanguineorū pauperū, vel in expeditionibus bullarū, vel alia necessaria impensa præcedente exposuit, aut etiam quia sperat illum propter hoc magis sibi ad antidôra obligare, vel quia alteri tertio cōcedi fecit accessum, aut etiā fortè, quia cessio ex causa permutationis facta fuit, quæ omnia non sustinerētur, si per renūtiationē possessoris reg. exceptio extingueretur, & non transiret ad cessionariū: & quia pēsionis vel regressus reseruatio nō subsisterēt, nisi valida C fuisset cessio. Interest igitur possessoris cedētis, ac etiam cessionarij, qui agit de damno euitando, si fortè beneficiū ex causa permutationis habuit, vel si ex simplici cessione, qui tractat de lucro iā acquisito perdēdo, quod in effectu dānū reputatur, iuxta l. liberto octuaginta. ff. de bon. liber. vti beneficio, & exceptione reg. qua si vti nō posset, de facili beneficiū amittere seu perdere posset, quod sæpe magnis laboribus & impensis acquisiuit. Quæ quidē considerationes, quādo corā papa renūtiatio fit, licitæ sunt, vt tradit Fely. c. ad audientiā. ver. 3. cōclusio. de rescript. & tenet clarè Ang. in summa in ver. simonia. el 3. in ver. fin.

Et per hoc respondetur ad motiuū contrariæ partis, dū dicebatur, quòd nihil plus commodi manet cedēti, quàm

D morienti:quia est falsum, per suprà dicta, imò ista ratio re torquetur, quia per morté possessoris nõ expirat beneficium regulæ, quod est reale, & transit ad quoscũque, vt diximus in q. proxima. Ergo eodem modo, neque per renuntiationé possess. cessabit, cùm reg. sit inducta in odiũ impetrantis. Nec etiam obstat, ꝙ reg. ista videtur habere respectum ad possessorem, quo ad hoc, vt contra illum impetrans habere sententiam teneatur: quia non est verũ, cùm ista reg. non obliget impetranté sententiam cõtra possessorem obtinere, sed iste textus tantũ dicit, quòd impetrãs causam vsque ad sententiam diffinitiuam prosequi teneatur, & sic respicit solùm beneficiũ, quod fuit possessum per annum, vt patet ibi: Quicunque beneficium per annũ pos-

E sessum impetrauerit, &c. Et sic regul. impersonaliter loquitur: vnde licet reus deficiat morte, vel renuntiatione, iuxta l. properandum. §. sin autem reus. C. de iudic. certè defectus rei nõ debet actorem non prosequentem excusare: præsertim cùm reg. vtilitatem publicam cõcernat, & secundariò commodum priuatum, id est, ipsius possessoris, videlicet ratione pœnæ sibi acquirendæ. Nã si possessor mortuus naturaliter nõ fuisset, beneficio renuntiaret: nihilominus impetrans ad pœnam contentam in reg. illi teneretur, hoc est ad damna, interesse, & impensas, quæ possessioné suam contigissent. arg. glo. in c. præsenti. de offi. ord. lib. 6. & c. cæterùm. de dona. Et ad istum effectum persona possessoris bene hîc consideratur. Cõcludo igitur, ꝙ mortuo

F possessore, impetrans alias partes reg. quę rem ipsam possessam concernunt, id est, ipsum beneficium, seruare tenetur, hoc est causam contra superstitem vsque ad sententiã prosequi: quæ si impetrans non seruauerit, punietur. Defectus igitur rei non prosequentis litem, actorem non excusat, vt in l. properandum. §. sin autem. C. de iudic. vt patet de pœna 40. florenor. cameræ apostolicæ applicãdorum, & de aliis hîc contentis, videlicet de nullitate gratiæ, &c. quæ pœnæ cùm sint publicæ, à quolibet peti poterunt, iuxta l. 1. & 2. ff. de pop. act. Nã dictæ pœnæ, quæ cõmodum publicum respiciunt, per mortem possessoris non cessant: quæ ne decætero quis beneficia viuentium possessor certo modo impetret, inductæ videntur, quæ quidem impetrantis improbitas, vel iusta impetratio per sententiã discu

tietur,

tietur, & ideo necessaria videtur: & hoc innuunt illa verba A
hîc posita, videlicet, Specificam & determinatam causam, ex qua clarè constare poterit, &c. Aliâs si non cogeretur prosequi causam, de facili posset dispositio istius reg. deludi, & impetrans commodum ex improbitate sua consequi, subrogando se per mortem possessoris collitigantis, vel eum spoliari procurando. quod dicendum non est.

Vltimò, pro ista parte facit, quia in ista reg. inducitur geminata forma, quæ impetranti implenda proponitur, cui minimè satisfactum videtur, ex eo, quia possessor cedat, vel decedat. l. 2. & l. multum. & l. in cuius. & l. quibus. §. Termilius. ff. de condi. & dem. Præsertim, quia hæc obseruare, commodũ publicum respiciat: ideo factum priuati cedentis causæ publicæ (quæ debet magis attendi) officere non B
debet, vt not. in l. 1. ff. ad Tertul. iuxta tradita per Bart. in l. Agraria. de termi. amot. & l. 3. de sep. viol. & l. iubemus. §. his iudicibus. C. de sacros. eccle. & l. mulctarum. C. de modo mulct. aliâs sequeretur, quòd possessor posset huic reg. renuntiare, quod est falsum, propter formam introductã: iuxta gl. in c. 1. & in c. dispẽdia. & in c. statutum. de rescript. lib. 6. & est etiã gl. in ver. clausula. in c. dilecto. de præbend. Non obstant ea, quæ ibi dicebantur ex dictis Abb. in d. ca. si autem. Concludendum est igitur per cessionem reg. exceptionem, quæ cedenti competebat, non extingui: & in ista opinione multi antiqui Doct. fuerunt in quadam causa Burgen. Abb. de Villalbura, & in alia Leodien. parochialis, licet Moderni variauerint, vt superiùs dixi. C

Et ista omnia procedere videntur etiam in casu contrario, videlicet, quando impetrans ante lapsum sex mẽsium, infra quos possessorem ad iudicium euocare debebat, cedat: quia tali casu cessionarius tenetur seruare regulam, ex quo ius primi impetrantis transit cum lepra sua. Tamen, vt dixi, in vtroque casu contrarium tenuit Rota, vt refert d. Guliel. in d. decis. Sed vt istæ opi. concordentur, est considerandum, ꝙ aut possessor annalis infra annum datũ impetranti ad prosequendũ causam vsque ad sententiam cedat: & isto casu, quia adhuc impetrans detectus nõ fuit, improbus tali casu liberatur à tali prosecutione faciẽda cõtra cessionariũ, & procedat decisio Rotæ. Et eodẽ modo dicẽdum erit in cessionario ipsius impetrãtis: quia si impetrãs

D inrta sex menses sibi ad citandum possessorem annalé con cessos cedat, cessionarius nō tenetur reg. obseruare: quia tunc nō potest aliquid impetranti imputari, cùm intra tem pora experiendi adhuc fuerit, arg. c. commissa. de elect. lib. 6. Secus verò, quando iam impetrans incidit in regulam. Nam tali casu, ne ex sua malitia reporter commodum, & via fraudibus præcludatur, erit dicendum exceptionem regulæ hoc casu cessionario possessoris competere cōtrà impetrantem, vel cessionarium eius, qui quidem cessionarius hoc casu subiicietur regulæ per prædicta motiua cō traria: & ita opin. concordari poterunt. Reliqua, quæ circa istam q. desiderari poterunt, ex his quæ in simili q. in regu la de triennali dicam, mutuari possunt.

E QVAESTIO SEXAGESIMATERTIA.

QVAERO, an exceptio regulæ de annali, competens prędecessori meo mortuo contra impetranté transeat ad me successorem in dicto beneficio?

SOLVTIO. Rota semper tenuit, quòd huiusmodi exceptio ad successorem possidentis transeat. Vnde si aliquis impetrauerit beneficium à me per annum pacificè possessum, & post meum obitum beneficium alteri confertur, tenetur impetrans causam contra istum successoré infra annum terminare, & ea omnia, quæ in ista reg. seruare conti nétur: quòd si nō seruauerit, successor beneficio exceptionis regulæ aduersus impetrantem vti possit.

Aduertendū tamen est, quòd circa hoc Cācellaria olim F tenuit cōtrarium, cum qua aliqui antiqui Doctores tenuerunt & cum hac opin. videtur transire Rota, vt refert d. Guliel. in hoc titu. decis. 16. Pro quibus hoc fundamentum satis concludés adduci potest, quia ex quo in beneficialibus nō datur successio, ille cui per mortem meam prouidetur, dici non potest beneficium ex titulo prædecessoris consequi, cùm titulus per obitum extinctus fuit. sed venit ex nouo titulo à papa nunc creator vt dicit glo. in versi. vacātiū. in extrauag. suscepti. ne sede vacan. tenet Ioan. And. in c. ex parte. de arbi. & in c. 2. vt lit. penden. lib. 6. & alibi sæpe, vt tradit Milis in repertorio suo, in verb. successor. Iste igitur successor ratione iuris sui, nec possessionis suæ, quæ anna lis non est, non poterit impetrantem repellere, nec etiam virtute dictæ possessionis annalis prædecessoris sui impe-

trantem repellere: quia illa morte extincta fuit, & est alia A ab ista,& possessio non transit,nisi ad eam subrogetur: vt dicit Rota decis.68.in no.Cùm alia sit possessio vnius,alia alterius:&duo eadé possessione vti non possunt,vt tradũt omnes in l.1.& l.3.§.genera.ff.de acqu.pos.Patet igitur,q iste successor nullo iure regula de annali adiuuari poterit.

Tamen istis non obstan.Rotæ opi.præualuit, quæ semper tenuit,successorem iuuari exceptione regulæ de annali orta ex possessione annali prædecessoris. Et hoc ideo, quia regula ista est realis, concernens beneficium ipsum, & non personam,vt patet in illis verbis ibi,Quicunque beneficium ecclesiasticum tunc per annum immediatè pacificum possessum impetrauerit,&c. Ad illum igitur,ad quem beneficium transit,cum qualitate & exceptione sua transfertur,iuxta ea quæ Petr.de Ancha.dicit in consi.404.col. B fin.quia tali casu successor & antecessor eadem persona reputantur, vt in ca.dilecti. de foro compcten.cum concor. vt scribit Pauinus in tract.de offic.& pote.cap.sede vacan. in 5.& 6.q.1.partis.Exceptio igitur,quæ competebat prædecessori, transit in successorem.l.exceptio. de except.rei iud.cum concor.vt per Anto.de But.in c.quia gu.in 4.col. versic.venio ad secundum.de iudi.& tenet Bart.in l. si tertius.§.si prius.ff. de aqua plu.arcen. quia successor reassumit causam prædecessoris in eodem statu, in quo erat, vt dicit Rota decisio.1.vt lite penden.in antiq.& Felyn. in d. cap. quia gu.in fine.

Prætereà,quia prædicta impetratio facta contra prædecessorem annalem ab initio odio impetrantis infecta fuit, C decreto istius regulæ, iuxta l.non dubium. C.de legib. Et ista infectio,seu odium non tollitur,propterea quòd mortuus fuerit prædecessor: quia odium semel causatum adhuc durat,iuxta ea,quæ dibit Bal.in l. in ipsius.C.fami.ercis. & Inno.in cap. cùm oporteat.de accusa. & quæ tradit Ancha consi.247. in causa agitata.& Bart.in l.non solùm. §.si mandato. versic.quid si mandaui.ff. de iniuriis.& Bal. in authen.si dicatur.C.de testi.Nam semel affectum, semper manet affectum: vt dicit alibi Rota: quia lex semper loquitur, vulg.l.Arriani.C. de hæret.

Et tenendo istam opinionem,non obstant quæ in contrarium allegata fuerũt; quia illa non procedunt, quando

D exceptio concernit rem, siue beneficium ipsum: quia tal casu non consideratur exceptio regulæ, ratione personæ prædecessoris, sed ex re, ex qua exceptio orta fuit. Et ita sæpe Rota tenuit, vt in regula de triẽnali dicam. & faciunt ea quæ dicta sunt quæstione proxima. Tamen omnes istæ contrariæ opin. concordari possunt, secundum ea, quæ in fin. præceden. quæst. dixi.

QVAESTIO SEXAGESIMA QVARTA.

QVAERO, an ista regula defendat expoliatorem, posteà possessorem annalem effectum?

SOLVTIO. Distinguendũ est de spoliatore. Nam aut fuit violentus, & de isto latiùs in regula de triẽnali dicetur, vbi proprius casus contingit. Aut verò spoliator vio
E lentus nõ est, & puto eũ regula tueri: imò putarẽ etiã violentum regula ista defendi, cùm posset ab alio, & alio impetrantibus regulam seruantibus molestari, & in iudicium trahi, adeò ꝙ non reportaret ex malitia sua commodum.

In contrarium tamen facit, quia violentus possessor à lege improbus iudicatur, cuius possesio à iure damnatur. l. improba. C. de acquir. possess. Et illa non debet huiusmodi possessorem tueri, vt dicit And. de Isernia in titulo, quæ sint regalia. ver. extraordinaria. cum concor. vt tradũt quidam Moder. Neapolitani in quibusdam votis, siue consiliis nouiter editis, consi. 12. col. fina. Nec est verisimile papam de tali possessore hîc intellexisse, & quòd velit homines pœna dignos, fauoribus prosequi, contra l. congruit.
F ff. de offic. præsi. & c. irrefragabili. §. excessus. de offic. ordin. Intelligẽda est igitur regula de possesione non damnata, qualis est illa, de qua in d. c. eum, qui. Et ita concludendum videtur.

Sed circa spoliatorem non violentum alia ratio concurrit: quia ex quo regula defendit merũ detẽtorem, & intrusum defendet & istum, in quo videtur eadem ferè ratio. Et ita secundùm istam opin. hodie quæ numeratur 11. Maij M. D. XXXV. Rota in vna Pãphilonen. Prioratus Sancti Crucifixi, coram reuerend. d. Io. Mohedano in fauorem cuiusdam Petri de Bexam. contra Io. de Balanza iudicauit. Ratio fuit, quia non violentus spoliator potest posidere, & eius possesio, aut detentio non improbatur à iure, sicut est in violento, contra quem omnia iura clamant.

QVAEST

QVAESTIO SEXAGESIMAQVINTA. A

QVAERO, nunquid illi regulæ quo ad primã partem per impetrantem satisfactum sit, propterea quod impetrans citatus fuit à possessore infra sex menses?

SOLVTIO. Ista q. modò ventilatur in Rota coram d. Nicolao Aragona inter Sebastianum Ponze, & Franc. Solis episcopum Balneoregien. super Scholastria Hispalen. & adhuc nihil est decisum, & ideo pro vtraq; parte motiua scribam, & interim expectabimus decisionis euentum.

Pro parte igitur negatiua, quòd non sit satisfactum regulæ, facit, quia ista regula in odium impetrantium molestantium possessores edita fuit. Ergo illis implemẽtum regulæ incumbit. l. 2. cum vulg. ff. de condit. & demonstra. Et quia, vt superiùs dictum est in alia q. quando in constitutione tempus ad aliquid faciendum adponitur, tunc inducta videtur forma, & in formalibus non potest quis factũ per alium adimplere, sed ipsemet, cui posita est lex, & data forma, hoc facere tenetur, vt tradunt Moderni in ca. quorundam. 23. distinct. & patet in l. 2. C. de sentent. ex peric. recitan. vbi sententia, quæ debet legi per iudicem, non potest legi per notarium. Simile videmus in decreto super alienatione rei minoris, quod non potest per procuratorem impetrari, quia est data forma in l. in minorum. vbi not. glo. & Bal. C. de præd. min. cum concor. de quibus per Iaf. in l. 1. §. item acquirimus. in 3. col. versic. 3. ff. de acquir. possessio. Sic igitur in proposito est dicendum, quod ex quo iste modus satisfaciendi regulæ, est impositus impetranti propter odium impetrationis, quòd ipse tenetur satisfacere regulæ, nec sufficit, quòd possessor priùs illum traxerit in iudicium. B C

Secundò pro ista parte facit ratio, quia per istam regul. plura imponũtur impetranti, quæ non possunt impleri per possessorem. Nam reg. ista vult, quòd impetrans in sua impetratione exprimat nomen, gradũ, & qualitatẽ possessoris, & quot annis ille possederit, &c. Ista enim concernunt impetrationem, & gratiam molestantis, quæ non implentur, nec seruantur, ex eo, quod possessor impetrantem ad iudicium vocaret: quia in tali vocatione ista non exprimũtur, tanquam ibi impertinentia. Dato igitur quod forma hìc inducta, per alium impleri posset; respectu citationis infra se-

D mestrem faciendæ, non tamen alia requisita impleri possent, cùm ad reum possessorē non pertineant, sed concernant gratiā impetrantis: vnde nisi seruetur contextus verborum istius regulæ ad vnguem, non dicitur satisfactum formæ, vt dicit Bal. in l. 1. ff. de libe. & posthu. per l. cùm hi. §. si prætor. ff. de transact. facit bonus text. in c. 1. de baptis.

Sed pro parte contraria facit, quia nihil interest quid ex æquipollentibus fiat. l. si mater. C. de instit. & subst. Et ista reg. habet locū etiā in formalib. vt patet in l. in conditionib. §. si patronus. ff. de condi. & demon. & in cle. causam. de elec. tradit Soci. in l. 4. in prin. ff. de cond. & demon.

Cùm igitur per citationē possessoris habeatur effectus, ad quem inducta fuit ista regula, non curatur de modo. d.
E cle. causam. & tradunt Doct. in c. fin. de elect. lib. 6. & in l. de vnoquoque. ff. de re iudica. & in l. 1. §. si stipulanti. ff. de verb. oblig. vbi Lācellotus Galiaula notabiliter loquitur.

Pręterea, quia in correlatiuis etiam si alteri eorū sit data forma, alter tamen illud idem faciendo satisfacit formæ, decisi. est Dominorum 6. & 7. de appel. in nouis. vbi licet pro forma sit datum appellanti, quòd causam appellationis infra 10. dies committat: tamen si appellatus illā committit, est satisfactum dispositioni. Nam, vt ibi dicitur, diligentia appellati prodest appellanti. Et ita hodie, quæ numeratur 12. Octob. M. D. XXXIII. fuit pro ista parte affirmatiua conclusum in Rota per omnes Dominos vnanimiter in prædicta causa Hispalē. quod nota. & ad motiua su-
F periùs facta patet responsio ex his, quæ Doct. tradunt in locis superiùs allegatis, quæ breuitatis causa non refero.

Adde, quòd istam partem tenuit iterum Rota, dię 20. Iunij M. D. XXXIX. in vna Conchē. beneficij sancti Michaëlis coram D. Io. Paulo. In qua quidem Franciscus de Mendoza impetrauit beneficiū possessum per annū, per quendam Io. de Morillas non facta mentione istius regulæ. Tamen ipse Ioan. Morillas commisit causam contra d. Franciscum, qua pendente, fuit lata sententia canonizatoria in fauorem dicti Francisci, quæ fuit in secunda instantia confirmata, in tertia verò instantia Io. de Morillas excepit de ista regula, & nitebatur annullare illas duas sententias retrò latas, propter verba regulæ, ibi: Alioquin impetratio prædicta, & quæcunq; inde secuta, nullius existant firmitatis

tatis, &c. quæ verba videntur annullare ſententias ex defectu iuriſdictionis, ex quo Franciſcus non commiſerat cauſam infra ſex menſes, vt dicta regula. A

Breuiter, Rota concluſit ſententias non eſſe nullas ex defectu iuriſdictionis, quia licet Franciſcus non fecerit diligentiam committendi cauſam infra ſex mẽſes, tamen Io. Morillas aduerſarius illud fecit, & ſic diligentia aduerſarij prodeſt collitiganti. Itaque bona fuit iuriſdictio, licet ſententia ſit iniqua ex defectu iuris, quod ius annullatur per reg. argu. l. 1. §. item cum contra. ff. quando appell. ſit. Nam nota eſt doctrina Abb. & Doct. in cap. quoniam contra. de probat. quòd ſententia ex defectu iuris partium, non dicitur nulla, ſed iniqua, & ideo tranſire poteſt in rem iudicatam. Bona igitur hîc fuit iuriſdictio: quia vna pars poteſt B ſupplere, quo ad iuriſdictionalia, quod alia facere tenebatur, vt not. in l. fin. ff. de offic. præfect. vrbis. & in l. ſi mandauero. §. ſi hi. ff. mandati. cum concor. quę tradit gl. magna ante fi. in l. 2. ff. de admi. rer. ad ciui. pert. faciunt quæ not. Barto. in l. Ariſto. in fin. ff. quæ res pign. obliga. poſſ. Nec inconuenit, quòd vna perſona inhabilitata conſequatur per alium, quod per ſe non poteſt: vt patet in cap. per tuas. de arbit. cum concor. vt ſcribit Felyn. in cap. 1. in 4. col. de præſcript.

QVAESTIO SEXAGESIMASEXTA.

QVAERO, nunquid ſit ſatisfactum iſti regulæ in ſecunda & tertia parte eius, ſi impetrãs infra ſex menſes cauſam commiſerit ſuper poſſeſſorio, & poſſeſſorem citari fecit, & infra annum ſententiam obtinuit, an verò requiratur ſententia ſuper petitorio? C

SOLVTIO. Iſta q. fuit poſita in Rota de menſe Octobris M. D. XXXIII. & deciſa anno ſequenti per dominum Nicolaum Aragona in eadem cauſa Hiſpalen. Scholaſtrię, & fuit concluſum, quòd reg. iſta concernat petitorium, & ſic quòd non ſufficiat ſententiã infra annum habere ſuper poſſeſſorio. Pro qua parte vltra plura alia adducta per me, & alios Dominos, ponderabãtur verba iſtius regulæ. Primò ibi, dum dicit: Beneficiũ impetrauerit, &c. Nam clarũ eſt, quòd iſta verba, quæ impetrationem concernunt, petitoriũ & proprietatẽ denotant: quia poſſeſsio certo modo non impetratur. Secundò ibi, dum dicit, quòd impetrans

D in impetratione sua debet exprimere specificam & determinatam causam, ex qua clarè cõstare poterit nullum ipsi possessori in dicto beneficio ius competere,&c.Ista etiam verba (quæ fundamentũ intẽtionis agentis concernũt, & super quibus lis exordiri debet)petitoriũ denotant.Nam quãdo tractatur de sola possesione, non quęritur,an ius competat,vel non,vt not.in c.in literis.cum seq. de restit. spol.Tertiò ponderantur illa verba,ibi,Causámq; extunc desuper.quę verba connectũtur prioribus.ratione dictionis extunc,quæ extremũ coniungit,& respicit tẽpus impetrationis,vt in ca.si eo tempore.de rescrip.lib.6.& petitorium respicit.quod clariùs indicat illa dictio,Desuper,quę de sui natura petitorium magis, quàm possessoriũ concer
E nit,vt patet in l.codicillis.§.institutio. cũ vulg.ff.de leg.2.

Cùm igitur ista tria sunt in text.connexa,& ab impetratione dependentia, quæ circa ipsum beneficium vertitur, est dicendum,regulam non habere locum,quando possessorio agitur:& ideo diligentia impetrantis circa possessorium, videlicet in trahendo possessorem infra sex menses ad iudicium,& causam vsque ad sentẽtiam prosequendo, non eum ab exceptione regulæ liberat, quæ prædictas omnes diligentias & solẽnitates in petitorio obseruare requirit.Et ad istum effectũ fuit aliàs in Rota ponderata ista regula in illa dictione,Desuper,in vna Cæsaraugustan. Archipresbyteratus coram Domino Camillo contra N.Villauerde. Et ita secundùm dictam decisionem in dicta cau-
C sa Hispalen.facta nouissimè in vna Giennen.Prioratus de Villanoua tenuit Rota de hoc mense Decembris M.D. XXXIX. coram R. D. Io. Mohedano.

Et ista omnia putarẽ esse vera in mero & simplici possessorio,in quo prędictę decisiones loquũtur.Secus tamẽ in possessorio, quod petitorij causam habet annexam, vt est possessorium adipiscendæ: quia in tali casu putarẽ satisfactum esse reg.si impetrans in tali iudicio requisita reg.seruaret,non intentãdo aliter merum petitorium. Ratio est, quia de tali possessorio iudicamus ferè idem quod de petitorio,vt in exemplo,de quo per do.Anto.in c.fi.de iudi. & in c.literas.de iur.cal. Hinc est,ꝙ libellus super tali possessorio trahit ad se proprietatem,vt tradit Ias. in l.vinum in 8.col.ff. si cer. pet.& pro tali possessorio aliquando rei

vendicatio cõpetit.l.officium.ff.de rei ven.& not.glo.in c. A
examinata.de iud.quia talis possesio reputatur res ipsa,iu
xta glo.fi.in l. fi.ff.vsusfru. quemad.caue. Et in tali posses-
sione possunt verificari ea,quæ dicit Decius in ca.causam.
in 2.& 3.col. de iud. videlicet, ꝙ causa possesionis est ar-
dua,& ea quæ tradit Rota decis.9.tit.de cau.possess.in no.

QVAESTIO SEXAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an sex menses ad citandum,de quibus loquitur ista regula,computentur à die datæ impetrationis, an verò à die expeditionis bullarum, vel commisionis causæ,vel citationis decretæ,vel executæ?

SOLVTIO. Glossator hîc dicit,quòd isti sex mẽses currant à data impetrationis,non expeditionis bullarum, vel commisionis,ponderando dictionem,Tunc, quæ denotat extremitatem, iuxta gloss. in clementina secunda. de hæret.cum concord.vt hîc per eum. B

Aduerte,quia dictio,Extunc,nõ adponitur termino sex mensium:sed termino anni, infra quem causa debet terminari,vt patet ex litera.Et dictio Alia,tũc apponitur possessioni immediatè præcedenti, & non termino sex mẽsium.

Sed pro opin.Glossatoris, videlicet quòd sex mẽses incipiant à tempore impetrationis,vltra gl.in clem.fi. de rescrip.quæ videtur facere ad propositum,pondero istam regulam,quæ requirit plures qualitates copulatiuè concurrere tempore impetrationis faciẽdæ.Primò, quòd nomẽ, gradum,&c.exprimat.Secũdò, quot annos possedit.Tertiò, specificam causam, ex qua constare posit nullum ius possessori competere. Quartò, quòd infra sex menses ad iudicium vocent. Istæ qualitates ponuntur copulatiuè, & immediatè post impetrationem. Ergo per hoc datur intelligi, quòd ab illo tempore incipiant. Nam qualitas adiuncta verbo,debet adesse tempore verbi.cap.licet canon. de elect.lib.6.cum vulg.Si adesse debet tempore impetrationis,ergo ab illo initium capient illi sex menses. C

Tamen istis non obstan. contrarium potest attentari, præsupponendo priùs, quòd in q. præsenti considerantur quatuor extrema:licet Glossator tantùm duo consideraue rit,à quibus sex menses præfati possent initium capere,videlicet extremum impetrationis, expeditionis bullarum, & ista duo tẽpora,siue extrema tantùm cõsiderauit Glos-

D sator. Tertium est tempus commissionis. Quartũ est tempus citationis decretæ vel executæ. Itē aduertendum vnũ aliud, quòd ista regula est odiosa, & contra ius commune multis rationib. vt dicã in q. sequen. Et inter alias rationes est vna, quia per istam regulam quis compellitur inuitus agere contra rubricam & nigrum. C. vt nemo inuitus. Et quia gratia, quæ de sui natura debet esse perpetua, fit temporalis, tunc sic quando aliqua constitutio est, contra ius cõmune interpretãda est, vt quoad fieri possit, minus aduersetur iuri communi. cap. causam, quæ. de rescrip. cap. super eo. de offi. deleg. Sed certum est, quòd si isti menses numerantur à tempore commissionis, vel citationis, minùs aduersatur iuri communi, ex eo, quia minus arctatur impetrans agere, cùm interim habeat tempus longius ad deliberandũ, an velit experiri in iudicio, vel non: & sic illo tẽpore nõ cogetur, & distantia temporis induceret fortassis sanius litigandi consilium. Nam opiniones hominum ex tempore faciliùs mutantur, vulg. c. nõ debet. de cõsang. & affin. & multa impetrantur, quæ non prosequuntur, arg. l. Titia. de verb. oblig. Quod non esset, si sex menses currerẽt à die impetrationis. Nam metu pœnæ cogeretur agere cõtra ius commune, & non agẽdo perderet gratiam, quę secũdùm ius deberet esse mansura & perpetua, iuxta c. decet concessum. de reg. iur. lib. 6. & c. 1. de capel. mo. eo. lib.

E Præterea, capienda est illa interpretatio, per quã minùs quis lędatur, quia in pœnis, quod minimum est, sequimur, F vt dicit regula iuris, maximè quando actus nemini nocet, & mihi prodest, iuxta l. 2. cum ibi not. ff. solut. matri. Sed in casu isto ista impetratio nemini nocet: quia per eam non efficitur beneficiũ litigiosum. Item, quando magis impetrãs differt causam committere, est sibi magis damnosum, quia possessor interim gaudet fructibus, & de annali possessore posset fieri triennalis, quæ excludit totaliter impetrantẽ. Itaque cùm magis ex dilatione citãdi possessorem recipiat damnum impetrans, quàm commodum, non debet arctari, vt infra sex menses à data impetrationis citet possessorem: nam isto modo interpretando minùs lęditur ius commune, & magis adhæremus ei, vt fieri debet, iuxta c. cùm dilectus. de consuetudi. & d. c. causam, quæ. Sed incipiendo numerare illos sex mẽses à die cõmissionis, vel citatio

tationis, non sequuntur tot absurditates, ex eo, quia tunc A constat de deliberata mente impetrantis volentis experiri potiùs ex volũtate & arbitrio suo, cũ nõ cogebatur, quàm coactus: ergo viam, quam elegit, ipsa pateat sibi, iuxta l. si mulier. ad Velleia. Et quòd tali casu incipiant illi sex menses à die cõmissionis, est fauor possessoris, ne diu habeat beneficiũ litigiosum, quod multa incommoda affert, vt toto titulo de litigiosis. Item, quia per talem prescriptionem temporis lites incœptæ abbreuiantur, & habent exitum. Sic igitur, omnibus consideratis, dicendum est, illos sex menses numerandos esse à tempore commissionis.

Prætereà, pro ista opin. faciunt ea, quæ tradit Bar. & cõmuniter Doct. in l. si cui legetur. de leg. 1. vbi quærunt, ponamus, quòd vendo tibi rem cum termino vnius anni ad B soluendum pretium, dubitant ibi Bart. & alij, à quo tempore curret ille annus, an à tempore contractus, an verò traditionis? & concludunt, quòd à tempore traditionis, per tex. singularem in l. tali. ff. de iure dot. licet ibi Ias. in 3. colum. alleg. cõcordantem in l. si ita quis permiserit. in prin. ff. de verb. oblig. Et inter plures rationes, pro illa decis. adducitur ibi vna per Ias. quæ quadrat in proposito, videlicet, quòd quando terminus assignatus est respectiuus certæ causæ, requiritur quòd illa causa priùs existat, à qua debeat currere. d. l. tali. Sed in casu nostro iste terminus sex mensium, infra quem tenetur impetrans possessorem ad iudicium euocari facere, est relatiuus ad commissionem iudicis, tanquã ad causam agentem, sine qua citatio emanare non posset: igitur ab illa debet ille terminus initium capere. Non obstant allegata in contrariũ: quia si rectè considerentur, nihil faciunt: quia, vt dixi, dictio Tunc, non percurrit ad sex menses, vt voluit glo. nec glos. cle. si. potest ad hoc adaptari. Nec minus illud facit, quòd qualitas adiecta verbo, &c. quia qualitas sex mensiũ nõ est adiecta impetrationi, sed potiùs cõmissioni à qua depẽdet. Sed quicquid sit, prima opin. Glossatoris, seruatur hodie in Rota, & in curia: & ideo tenenda est, per rationes superiùs factas. C

Omissis tamẽ ambagibus tota ista difficultas per regulã Eugenij decidi videtur, cuius tenorem superiùs in proœm. istius regulæ posui, per quam ista moderna regula intelligi & declarari debet, argu. l. non est nouum. ff. de legi.

D QVAESTIO SEXAGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an annus ad terminandam causam per impetrantem cõtra possessorem annalem, de quo loquitur iste tex. currat impetrãti à die impetrationis, an commissionis, vel citationis executæ?

SOLVTIO. Glossator hîc tangit quæstionem, & concludit, quòd currat à die citationis executæ. Mouetur ista ratione, quia vbicunque à lege datur duplex terminus simul actori & reo ad aliquid agendũ, debet intelligi lapso primo termino, iuxta not. per Bal. in l. contra maiores. C. de inoff. testa. Sed in quæst. proposita datur duplex terminus, per istam regulã. Primus, sex mensiũ ad citandũ possessorem. Secundus, est annus ad prosequendũ, ergo iste annus non E curret, nisi à lapso primo, iuxta doctrinam præallegatam.

Addo vltra Glossatorem pro isto dicto suo text. in l. 1. §. sed sciendum. & §. largius. ff. de succes. edict. & in l. fin. §. sin autem dubius. C. de iure delib. & ca. cupientes. §. cæterùm. de elect. lib. 6. Et subdit Glossator se credere Rotam sic intelligere istam regulam.

Quid dicẽdum? Mihi videtur, omissis ambagibus, quòd ista opin. Glossatoris sit sanior, & vera. quam vltra ipsum pluribus rationibus comprobo.

Primò, quia clarum est, quòd nõ priùs de iure currit alicui præscriptio super aliquo iure, quàm priùs constet illud ius fuisse in esse productũ. l. cùm notissimi. C. de prescript. 30. vel 40. anno. Sed istud ius impetrantis, à quo excludi-F tur per lapsum anni in esse produci non potest ante iudiciũ, quod incipit à citatione, vt in §. fin. institu. de pœna te. litig. & not. Hostien. & Ioan. And. in cap. quoniam. in versi. citationem. de proba. & glo. 2. in clemen. 1. de iudic. Ergo quo ad hoc, vt excludatur per lapsum anni, requiritur citatio præambula, vt ab illo tempore currat annus.

Præterea, instantia, seu facultas prosequendi ius meum, non est præfinita de iure canonico aliqua temporis meta, vt est text. in cap. fi. de iud. Regula verò ista præfinit facultatem agendi per annum. Ergo ille annus nõ priùs cœpisse videtur, quàm sit cœptum iudicium, de cuius prosequendi facultate tollenda agitur. l. si seruus hæreditarius. ff. de stipu. ser. & l. tali stipulatione facta. ff. de iure dot. & l. si in diem. in principio. ff. de condi. & dem.

Præter

Prætereà, quia clarum eſt, quòd iſte annus ad finiẽdam A
cauſam hîc præfixus, per iſtam diſpoſitionem nouam videtur loco inſtantiæ ſubrogari. Et licet hîc de tẽpore quãdo incipere debeat, nihil dicatur: tamen hoc facilè intelligere poſſumus ex theorica omnium Doctorum, vbique tradita, qui volunt, quòd quando in lege noua de aliquo dubitatur, illud declarationem recipit à lege antiqua, vt not. Bar. in l. ſciẽdum. ff. qui ſat. cog. & in l. ſed & poſterioris. ff. de leg. Sed in lege antiqua communi non repetitur, quòd inſtantia incipiat ante citationem, ſed incipit poſt citationẽ, vt in l. properandũ. in prin. C. de iudic. ca. cùm ſit Rom. de appel. & in c. ei qui appellat. 2. q. 6. & in authẽ. ei qui. C. de tempo. appel. Ergo iſta reg. in dubio debet interpretationem à iure cõmuni recipere, quia inquantum fieri poteſt, ſtatuta debent interpretari & declarari etiam per impropriationem, vt conformentur ſecũdùm ius commune, vt in c. cùm dilectus. de conſue. & in l. ſi ſerui. C. de noxal. B

Prætereà, quia tempus ſex menſium hîc præfixum, non datur ad aliud, niſi ad euocandum aduerſarium poſſeſſorẽ ad iudicium. Si ergo vltima die ſex menſiũ vocaretur, ſatisfactum eſſet regulæ. l. quicquid. §. fina. & l. hoc iure. & l. ſi ſtipulatus eſſem. ff. de verb. oblig. & l. ſi neceſſarias. §. ſi annuas. ff. de pigno. act. & c. commiſſa. de elect. lib. 6. Secundus verò terminus hîc aſsignatus, qui eſt annus, datur impetranti ad proſequendũ & terminãdum cauſam. Si igitur ſecundum tempus dilationis non inceperimus à fine primæ dilationis ſex menſium, oportebit alterum de duobus C
fateri, aut, quòd ſex menſes dentur promiſcuè ad citãdum & proſequendũ, cuius contrariũ adparet. Cùm non poteſt quis videri adſtrictus dilationi, niſi in eo quod eſt in ipſa expreſſum, vel quod eſt abſurdius, ſex menſes ad finiendũ tantũ cauſam viderẽtur cõcedi, cùm primæ dilationi aliorum ſex menſiũ in vltimo ipſius momento ſatisfieri potuerit. Cuius contrarium cauetur hîc in regula. igitur, &c.

Prætereà, quando à iure cõmuni diſceditur, debet quãtũ fieri poſsit, ne lõgiùs fiat diſceſſus. c. cauſam, de reſcript. Quod præſertim locum habet in hac regula, quæ maximè deuiat à iure communi, vt patet: quia de iure communi nemo compellitur inuitus agere: vt in rubrica, vt nemo inuitus. per totum. Item, quia ex leui omiſsione gratiam, quæ

D de iure debet esse mensurata, vt in c. decet.de regulis iur. libr.6.deducit ad non esse. Item, quia instantia, quæ de iure cõmuni est perpetua.c.fi. de iudic. reducit ad annũ. Itẽ, quia imponit necessitatẽ exprimendi ea, quæ de iure com muni exprimere non oportet, iuxta not. in clem.si dignita tem.per glo.de præben.& in c.si motu proprio. eodẽ titu. lib.6.Item, quia à iure canonico secundùm quod instantia est perpetua, tantò magis discedimus, quantò instantiam breuiorem & angustiorẽ reddimus. Nam breuitas est opposita longitudini, & perpetuitas temporalitati. In hac igitur dubietate interpretabimur istam regulam de anno potiùs, quàm de sex mẽsibus, vbi angustior esset meta, & per consequens maior à iure recessus.& sic, vt hoc absurdum E euitemus, annus incipere debet à fine sex mensium.

Prætereà, ius canonicum primæ instantiæ nullum præfigit terminum, lex verò ciuilis præfixit triennium in prima instantia, intra quem existimat commodè causam diffiniri posse: in secunda verò instantia vtrunque ius concordat, quia dant annum, nec infra minus tempus cõmodè posset diffiniri.c.ex oratione.de appel. Tunc arguo sic, & à maiori. Vbi lex canonica de instantia certa meta præscribenda cogitauit in causa, scilicet appellationis, vbi causa venit iã instructa, cognita, & ventilata, & partium assertione planè discussa, non existimauit infra minus tempus, quàm anni, causam posse cognosci & terminari, vt traditur in d.cap.fi. & in d.l.properandum. Non est igitur credendum princi-F pem, qui cum tanta discussione & maturitate istam regulam edidit, voluisse minorẽ metã adponere primæ instantiæ, vbi res nouiter rudi, & vt ita dixerim, indigesta materia, & nõ cognita. nec discussa, ad iudicium deducitur, adstringendo impetrantem quodammodo ad impossibile, quod est legi contrariũ.in c.erit autem.4.distinct.l.1.§. his autem.vbi Bal.ff.de orig.iur.Lap.alleg.101. Præsertim cùm principẽ non latebat, ius ciuile existimasse opus esse triennio. Comprobatur hoc, quia non dicitur intra dilationem fieri posse, quod commodè fieri nequit. Et ideo præsumendum est, principem eius intentionis fuisse, nolle dilationem taliter dare, vt cõmodè causa explicari nequeat: quia talis præsumitur intentio & mens principis in dubio, qualis legis, vt not.in l.vniuersa.C.de preci.imp.offer.& in c.1.

de constitu.lib. 6.& in cap.si quando.& cap.ad hæc. de re- A
script.facit pro hoc text.in dicto cap. cupientes. in principio.& §.cæterùm.in versi.postquam commodè.& ibi not. Domi.nam dilatio commensurari debet secundùm onus agendorũ ad iudicium finiendum, secundùm commodum impetrantis.l.si ita relictum.§.penult.ff.de leg.2.l.in fideicommissi.§.sed cùm Polidius.ff.de vsur.

Postremò, quia ista regula loquitur de causa finienda, sed causa non dicitur ante citationẽ.l. causas.C.de trãsact. & in clem.causam. de electio.& in cap. ex parte.de verborum signific.Ergo instantia anni post citationem incipiet. Suadetur hoc per text. in l.fin.§. si autem. C. de iure deliberand.Vbi cùm lex præscripsisset terminũ hæredi,à morte testatoris,suppleuit,& aditæ hæreditatis,& sic longius, B
cùm non posset antea præscribi hæredi. Et hoc expresse etiam notat Domi.in dicto ca. cupientes.in princip.in versicul.petituri. & in versicul. prosecuturi. Quæ omnia cùm in casu nostro concurrant, concludẽdum est,annum præfatum non à tempore impetrationis,sed citationis numerari debere. Quod videtur tenere Bal.in l.prima.in secunda colum.ff.si quis cautio.Et vt tollatur omnis dubitatio, pro ista opin. videtur hic text. clarus, si ponderetur, nam dicitur hic,& infra sex menses ipsum possessorem ad iudicium euocari facere,causámque ex tunc desuper infra annum, &c.pondera dictionem Extunc, quæ ponit extremum,à quo incipere debet annus,iuxta l.4.ff.de condi. & demonst.Putarem tamen,quòd si possessor ante sex men- C
ses citetur,non debet impetrans expectare totum tempus sex mensium,sed statim facta citatione incipiet annus ad finiendam causam,iuxta not.per glo.in ver. commodè. in c.cupientes.de elect.lib.6.quam ibi not.Doct.

QVAESTIO SEXAGESIMANONA.

QVAERO, nunquid impetrans mortuo possessore iã prius citato teneatur finire causam vsque ad sententiam infra eundem annum contra successorem in beneficio:an verò debeat habere alium annum ad prosequendum causam cum successore?

SOLVTIO. Dicendum videtur impetrantem ad prosecutionem causę contra successorem vsque ad sententiã teneri,aliàs cessionarius poterit de regula excipere,quia ista

D regula est realis, & ad quem transit beneficium, transit exceptio regulæ. Nam isto casu persona prædecessoris & successoris reputatur eadem. Sicut ergo cum prædecessore teneretur impetrans terminari facere causam infra annum: ita cum isto successore, ad quem transit beneficium affectum & litigiosum.

Suadetur ista opinio, quia ista regula nõ dicit, quòd impetrans habeat sententiam cõtra illum, qui possidet: sed dicit indistinctè & absolutè, quòd causam vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiuè prosequi teneatur, & sic regula loquitur impersonaliter. Itaque mors rei, vel renuntiatio nihil impedit, quominus impetrans hoc facere possit, iuxta l. properandum. §. sin autem reus. C. de iudic. Maximè, E quia regula ista cõcernit publicam vtilitatem, vt patet ibi, vt improbi lites exquirentium motus reprimãtur. Et ideo adstringit impetranté, vt causam terminari faciat infra annum, & hoc factum est ad effectum, ne impetrãtes faciles sint ad impetrandum, nisi causam iustam, & claram, & expedibilem viderint, quæ sine magna discussione terminari valeat, iuxta l. continuus. §. cùm ita. de verb. oblig. Et quia regula dat formam, vt dictum est in alia quęstione, debet adimpleri in forma specifica: cap. cùm dilecta. de rescript. & cap. cui de non sacerdotali. de præbend. lib. 6.

Breuiter istis non obstan. Rota conclusit contrarium in vna Isclana coram d. Iacobo Simonetta, vt refert d. Guliel. hìc. Ratio decisionis fuit, quia regula ista non loquitur, ni-F si de possessore conuento, & contra illum, quem citauit, regula vult, quòd impetrãs prosequi causam teneatur vsque ad sententiam. de subrogato verò, seu cessionario nihil regula dicit: ergo in eo regula non habebit locũ. l. si seruũ. §. non dicit prætor. ff. de acquirend. hæred. Sed licet ista opin. sit Rotæ, mihi tamé magis placet præcedens opin. nõ solùm ex motiuis d. Guliel. sed ex vna alia ratione, quia ex quo beneficium cessum trãsit litigiosum, interest subrogati, quòd impetrans causam incœptã contra prædecessorem, cum eo prosequatur, ne ex sua malitia commodũ consequatur, contra ca. eum, qui. de præbend. lib. 6. Sed quando impetrans ante finé anni cessit in alium, quòd ille cessionarius nõ teneatur regulam seruare, tenuit Rota, vt hìc refert d. Guliel. qui videatur, quia isto casu cessat fraus.

QVAE

QVAESTIO SEPTVAGESIMA. A

QVAERO, an regula ista obstet subrogationi gratiosè impetratæ per tertium propter mortem vnius ex duobus litigantibus, post cuius obitum alter collitigans, qui subrogationem tertij ignorabat decreto processu super audientiam contradictarum cōtra omne interesse putantes obtinuit sententiam, vigore cuius posteà possedit per annum, & nunc dat de regula contra subrogatum venientem ad causam?

SOLVTIO. Hodie, quæ est 26. Nouemb. M D. X X X V. coram do. Siluestro in vna Abulen. parochialis contigit iste casus, & diuisa fuerunt vota. Nam vna pars dicebat, quòd licet collitigans superstes ignoraret subrogationem, tamē illa erat in causa, quòd lis durabat, quia subrogatus subintrabat in locum collitigātis mortui, & vigore dictæ subrogationis eadem lis videbatur continuari, & in ea sustineri: ergo quo ad hoc nihil intererat, quòd collitigās superstes subrogationem ignorauerit. Et ideo durante dicta lite nō poterat alter collitigās pacificè possidere, quia lis viuebat adhuc in personam subrogati, iuxta decis. Egid. 545. & Guliel. in decis. 1. vt lit. pend. nec sententia contra interesse putantes poterat pacificam possessionem producere: quia illa non præiudicabat subrogato, nec etiam illa citatio contra interesse putantes arctabat ipsum subrogatū, iuxta decisio. 18. de dolo & contu. in no. sic dicebant aliqui ex Dominis. Prętereà, quia ista regula requirit annum possessionis præcedere impetrationem, vt patet in text. ergo possessio posterior annalis nō nocebit impetratiōi anteriori. B C

Alia pars Dominorum tenebat cōtrarium, ista ratione, quia quo ad ipsum litigantē superstitem lis per sententiam latam contra interesse putātes executioni mandatā finita fuerat: nam mortuo collitigāte alter collitigans superstes sequutus fuit viā iuris, videlicet decerni faciendo processum cōtra interesse putan. docto priùs de morte collitigātis, vt est cōmunis stylus: & illa via iuris sibi nō nocere, sed prodesse debet. & licet in locū præmortui fuerit alius subrogatus, illa subrogatio ignorata non nocet, donec ipsi litigāti præcedēte citatione ad dicēdū contrà, intimata fuerit. Si verò interim habet sententiā, quæ executioni mādata fuit, cuius vigore per annū posteà pacificè possedit, non

D potest dici non esse pacificus, propter illam subrogationē, cùm lis (vt dictum est) finita fuerit per sentētiam, iuxta decis. nostrā vulgarem. 10. in titu. vt lit. pen. in no. Et ita sub dubio remansit Rota. Mihi tamen magis placet prima opi. qua stante non obstant secunda motiua. Primum non est verum stante subrogato in iure, & lite: quia nō potest dici lis finita. Et licet possessori annali non noceat subrogatio sibi non intimata, minùs debet nocere ipsi subrogato, cui non est præfixum à lege, vel ab homine aliquod tēpus ad intimandū, & ius suum semper durat, & potest deduci hodie, quia lis non est finita, quo ad ipsum. Et certè casus iste

E est disputabilis. Et hodie, quæ est 5. Iulij. M. D. XXXIX. iterum in vna Salamātina canonicatus, & præben. fuit in Rota propositus per R.P.D. Pet. Vortium, casus omnino similis illi, de causa Abulen. & tandē Domini cōcluserunt dicta die 5. & 20. eiusdem mensis Iunij, post plures informationes & propositiones, ꝙ subrogato in forma gratiosa non obstaret ista regula, ex eo, quia statim talis subrogatio subintrabat in locum mortui litigantis, per quā videbatur lis in eo statu manuteneri: & sic possessio annalis nō poterat esse pacifica stāte subrogatiōe gratiosa. Secus verò, si subrogatio gratiosa non fuisset, sed mandasū de subrogādo:

F nā tali casu si illud mandatū Auditori non præsentetur, & in effectu subroget, non dicetur impedire istā reg. & idem est in eo, cui cōcessum fuit, quòd literas expedire posset in vim gratiosæ subrogationis. Nā si antequā expediat, cedat in aliū ius suum post annum, ille resignatarius potest literas expedire sub eadem data, & sufficit, & stabit illi resignatario ista regula. Quod est verum, quando resignatarius expedierit literas ante sententiā executioni mādatam. Secus, si pòst, quia tunc obstabit regula, prout in dicto casu contigit, vbi Ludouicus de Torres, se in locum cuiusdam Ioan. Lopez se subrogauit cum clausula. Et ꝙ literæ in forma gratiosa expediri possent: & antequā Garzias Roderici superstes collitigās sententiā contra interesse putantes obtineret d. Ludouicus solam supplicationē subroganti in actis produxit per assertū procuratorem, deinde Garzias obtinuit sententiā contra interesse putan. & possessionem cōtinuauit per annū pacificè d. Ludouicus, posteà ius suū literis nō expeditis, in fauorem Francisci cessit, & ille etiā

literis

literis non confectis, etiam in fauorem Andreæ Lopez, & A
Andreas in fauorem Alphonsi Diaz, qui postea literas nomine dicti Ludouici primi cedentis sub eadem data expediuit in forma gratiosæ subrogationis, & venit ad causam contra dictum Garziam, qui habuerat sententiam contra interesse putan. & eius executionem. Tãdem Rota in isto discursu quæst. voluit dicto tẽpore, & iterum de hoc mense Decẽbri M. D. XXXIX. quòd dicto subrogato obstaret regula, non obstan. bulla subrogationis, in forma gratiosa subrogationis sub data primæ supplicationis Ludoui. expedita, & nouiter producta: ex quo Ludouicus primus subrogatus, qui sciebat, vel scire præsumebatur litem inter d. Garzian, & d. Io. Lopez defunctum, debuit mentẽ suam declarare, nũquid subrogatione gratiosa vti vellet, ex quo B
supplicatio illi facultatem dabat expediendi literas, si vellet: vnde ex quo hoc non declarauit, sed literis non confectis renũtiauit, in fauorem dicti Frãcisci de Gumiel, & ille in alium, & alius in alium, ille vltimus tardè venerat post sententiam executioni mandatã, & ideo declarare per expeditionẽ bullæ mentẽ d. Ludouici non poterat, qui iam per cessationẽ reputabatur mortuus. Et eodem modo de hoc mense Decemb. M. D. XXXIX. tenuit Rota in vna Gerunden. beneficij de Pineda, vbi voluit, quòd Archangelus in quem antiquus Piquer cesserat, lite pendente, inter dictum Antiquum, & ipsum Archangelum, & quendã alium Baldiriũ Auigno excipere de ista regula posset, si post cessionem per annũ pacificè possedit, non obstante, quòd lis C
non fuerit extincta in cessione, quam fecit d. Antiquus actor, quo ad Baldirium: quia sufficit, quòd inter Archangelum, & Baldirium non esset iurisdictio, neq; lis licet inter Antiquum actorem, Archangelum, & Baldirium lis esset, ex quo Antiquus ambos citari fecerat. iuxta vulg. decis. de rescrip. in no. Et hoc procedit, etiam si Archangelus fuisset gratiosè subrogatus, dũmodo literas non expediret: quia tunc secus propter decis. d. Guliel. primam, vt lite penden. Nam per expeditionem literarũ videtur mẽtem suam declarare, & vti velle subrogatione gratiosa, quæ statim habet effectũ: sed ante expeditionẽ non potest cõstare de eius mẽte, cùm posset nõ vti subrogatiõe, sed fortè gratia, Si neutri: quia omnes istę viæ in supplicatione cõcedũtur.

D QVAESTIO SEPTVAGESIMAPRIMA.

QVAERO, an impetranti impedito currant tempora istius regulæ?

SOLVTIO. Si impedimentum iustum est, tempora non currere nemo dubitat.l.1.in fin.C.de anna.quia illud tẽpus impedimẽti de medio subducitur, & reliquum tempus computabitur, vt in c.auditis.c.cum nobis.& c.de quarta. de præscri. & ista est communis opin. vt attestatur Ias.in §.rursus. col.15.& 16.instit.de actio.Et hoc putarem verum,nisi hoc impedimentum actor per prorogationem temporis tollere poterat: quia (vt quotidie experimur) papa nunquam solet prorogationẽ istius regulæ denegare: vbi verò impetrans prorogationẽ habere non potuit,præ
E dicta procedent.super quo videndũ est latè per Moder.in tract.præscrip.in prima parte.6.partis princi.versi. vigesimussecundus casus. vbi longo verborum apparatu omnia impedimentorum genera prosequuntur. quæ non attinet hìc recensere,breuitati studens.Sed nunquid saltem impetrans protestari debuit,quòd per ipsum non stetit causam suam prosequi infra annum hìc designatum, dicetur inferiùs in alia quæstione, & dicam etiam latiùs de hoc in regula de triẽnali,in 57.quæst. nam vtrobique casus accidit.

QVAESTIO SEPTVAGESIMASECVNDA.

QVAERO, an quando subducuntur tempora impetranti, computentur dies feriati, quibus impetrans agere non potuit?

F SOLVTIO. Rota in causa Hispalen.Scholastriæ coram d.Aragona de mense Octob.M.D.XXXIII.conclusit,tempora feriarum non subduci,sed in tempore dato computari debere.Pro cuius decisio.inter cætera est text.in l.sed & si per prętorem.§.si feriæ.ff.ex quibus caus.maior.vbi tex. assignat rationẽ huius decis.quia prospicere debuit actor, ne in huiusmodi ferias incideret.Et hoc de plano procedit in feriis solennibus & ordinariis. Secus verò esset in feriis repentinis,quia illas actor præuidere non potuit. Et proptereà in illis cessat ratio.d.§.si ferię.Hinc est,ꝙ terminus datus per legem ad accusandum, vel agendum, dicitur in dubio peremptorius,etiamsi non dicatur.Ratio post colligi ex prædictis,quia est quid imputandum actori, quare priusquam ageret, non prospexit omnia,argum.l.qui cum

alio

alio,ff.de regu.iur.Sed si terminus ad prosequendam causam,vel audiendam sententiam,vel similia, præfigeretur à iudice,quia hoc pars prospicere nō poterat, cùm non dependeret ex facto proprio,sed præter spem accidit,vt dicitur in l.si quando.de dilat.& tunc terminus non præsumitur peréptorius.Ita dicit Salyc.in l.si ea.col.pen.C.qui accus.sequitur Felyn.in c.causam quæ.in 2.col.de rescript. A

QVAESTIO SEPTVAGESIMATERTIA.

QVAERO, nunquid in anno istius regulæ ad prosequendum causam computentur dies feriati,an verò tantùm vtiles?

SOLVTIO.In isto articulo pugnat æquitas non scripta cum iure scripto.Quia licet videatur æquum & rationabile, quòd tempus istius anni vtiliter computari deberet, id est, ex illis diebus, quibus qui vtiles sunt ad agendum & B prosequendum causam,ea ratione, quia dies feriati inutiles & prohibiti sunt ad iudicia pertractāda:nihilominus iura contrarium voluerunt. Nam lex voluit,ꝙ quādo aliqua dispositio simpliciter de tempore mentionem facit,debet intelligi de continuo.Ista glos.ordi.quæ ad hoc solet communiter allegari in rubrica ff.de diuer. & temp. præscript. quam sequitur Abb. in c.fi.de elec.& in c.ad apostolicam. in penul.col.de reg.vbi per hoc dicit, quòd annus professionis,de quo ille tex.loquitur,de continuo,& non interpollato intelligi debet.Pro quo alleg.Bartolum in l.interdum.§.quoties.de publican.cum multis concor.vt in proposito scribit Lap.alleg.47.qui plura iura adducit,& idem quod Abb.in d.c.ad apostolicam.concludit etiam Ias.in l. C contra maiores.in 2.col.C. de inoffic. testam.

Et hoc maximè procedit,vbi odium consideratur,prout hîc:quia tali casu, vt dicit Bal.in l.non solùm.in prin.ff. de excus.tut.in odiosi præiudicium tempus debet esse continuum. & hoc conueniens videtur in casu istius regulæ, vt impetrantes ab huiusmodi litibus citius se expediant. Pro qua opinione quamplura Doctorum dicta congerit And. Sicul.in consi.incip.clementissimi Dei. positum inter consilia Alexan.in 4.volum.eius consi.vltimo.col.1.

Sed vt multa, quæ hincinde dici possent, sub breuitatis compendio concordentur, in ista materia possunt notab. casus omnes distingui,ex his,quæ dicit Bal.in consi.71.in-

D cip.quando tempus.in 3 volum.videlicet,quòd tempus dicatur continuum,quo ad ea,quæ ſine iudice pro tribunali ſedente fieri poſſunt: ſed quo ad ea, quæ ſine iudice fieri non poſſunt,tempus dicitur vtile.Quam quidẽ diſtinctionem Bal.ibidem per bona iura probat. Pro quibus videnda ſunt etiam quæ ſcribit idem Bald.in l.Aemilius.col.1.ff. de minor.& in l.veteranis.C. quando prouoc.non eſt neceſſ.Sic itaque circa primam & ſecundã partem iſtius regulæ tempus erit continuum: quia ad iudicem pro tribunali ſedentem tẽpora illa non pertinent,& ideo in dictis temporib.ſex menſium ad citandũ poſſeſſorem,& in anno hîc ad proſequendum cauſam præfixo, dies feriati & non feriati computabuntur. Sed circa tertiam partem regulæ
E tempus dicitur vtile,quia per partem conſtat Pro quibus faciunt ea, quæ dixi in §.rurſus. num.32. de action.

QVAESTIO SEPTVAGESIMAQVARTA.

QVAERO, nunquid impetrans excuſetur à pœna, de qua in vltima parte iſtius regulæ, ſi terminos omnes in petitorio non ſeruauit, vſque ad commiſſionem poſſeſſorij per partem aduerſam factam, ſed ſufficiat poſt dictam commiſsionem, ante tamen ſuſpenſionem petitorij reliquos terminos ſeruare?

SOLVTIO. Hæc quæſtio in Rota per plures dies procuratorum & aduocatorum informationibus coram do. Nicolao Aragona in cauſa Hiſpalen.Scholaſtrię ventilata fuit, tandẽ hodie 20.Octob. M.D.XXXIII. deciſa fuit, in
F qua omnes Domini,duobus exceptis,in dicta cauſa concluſerunt,quòd ſufficit tẽpore ſuſpenſionis petitorij impetrantis omnes terminos ſuper petitorio (cuius proſecutionem requirit iſta reg.vt dictum fuit ſuperiùs in alia q.) ſeruare:quia tunc clarè adparebit per eum non ſtetiſſe, quominus cauſam vſque ad ſententiã infra annum proſequutus fuerit. Ratio iſtius deciſ. fuit:quia licet ante cõmiſsionem cauſæ poſſeſſorij termini omnes ſeruati non fuerint, ſed aliqui,ille defectus poſt dictam commiſsionem,dummodo ante petitorij ſuſpenſionẽ ſuppleri poteſt: quia illa poſſeſſorij commiſsio ante petitorij ſuſpenſionẽ auditori iuriſdictionem ſuper petitorio non auferebat,& ideo impedire non poterat impetrantem, quominus reliquos terminos poſteà ſeruare poſſet, cùm auditores in proſequendo

quendo ordinarij dicantur, iuxta not.in clem.auditor.de A
rescript.vt dixi latè in cap.1.eodem titu.libr.6. Donec igitur aut per commissionem expressè, aut per partem petitorium suspendatur, acta facta super petitorio, valent: quia tunc videtur pars vti commissione possessorij, quando petitorium suspendit: argument.not.in ca.vt debitus. de appellatio.

QVAESTIO SEPTVAGESIMAQVINTA.

QVAERO, nunquid si per iudicem stat quominus impetrans causam terminare possit per sententiam infra annum, teneatur impetrans de necessitate protestari iudici per ipsum non stare, quominus causam prosequatur, quo ad hoc vt excusetur?

SOLVTIO. Ista quæstio sæpe per aduocatos disputata B
fuit in præallegata causa Hispalen.Scholastriæ. Et certè si ostentationem doctrinæ quærimus, hic articulus varias habet pro vtraque parte considerationes, totidem fortassis, quot opin.reperiuntur: sed quia moris mei non est, vt Scholastici obseruant, argumentorum philateriis tempus terere, maximè in tanta temporis penuria, qua per ista publica officia premor, ideo breuiter medullam & decisionis veritatem complectar, multa labore meo addens. Rota igitur coram domino Nicolao Aragona, post varios conflictus vnanimiter conclusit de mense Octobris M. D. XXXIII. protestationem hoc casu necessariam esse, ad effectum, vt impetrans à prosecutione causæ infra annum facienda excusetur. Quæ quidem Dominorum decisio C
principaliter in gloss.c.plerunque.de rescript. in gloss. ca. fin. de appellatio. Fundatur, quæ glossa de impedimento proueniente ex parte iudicis loquuntur, & necessariam esse protestationem concludunt: & ista est communis opin.vt attestatur Philipp.Franc.in c.ex ratione.maximè in 8.colum. & in cap. fin.de appellatio.& Ang.in l.2.§. dies. in fin.3.colum.ff.eod.titu. Et cum ista opin.transeunt communiter Doctores in cap.cupientes.§.quòd si per viginti. post glo.ibi versi.proposita.de elect.libr.6.quam Felyn.in cap.ex transmissa.in 2.colum. de præscript. & in sexcentis aliis locis sequitur, & cum ea transeunt Alexan. & Moder. in l.properandum.§.fin.autem vtraque.C.de iudi.& idem tenet Alexand.in consi.114.lib.5.

D Et licet aliqui Doct.tenuerint contrarium, prout Abb.in d.c.plerunque,& in c.ex transinissa.de præscript. Et Areti. in consil.162. incipi. verum est.& alij plures, quos Iason & Moder.in d.l.properandum.cumulant:volentes, protestationem potiùs requiri de consilio quàm de necessitate: nihilominus illa opin.non est vera, sed communis est in contrarium,pro qua Moderni Auinionen.in tracta.pestis. fol.28.q.6.Et Moderni Bononien.in eodem legali tracta. pestis.fol.15.c.3. & latiùs quidam Iacobus Florius de Vtino in repet.l.si quos.C.de offic.præfect.præt.orien. plura cumulant,quæ ibi videri possunt.Et, vt ibi vnico verbo omnibus contrariis dictis respondeatur,dico, quòd motiua opinionis contrariæ procedunt, quando per iudicem E non stetit quominus impetrans causam prosequeretur.Secus, si per illum stetit,vt hîc. Vel secundò argumenta contraria procedunt in protestationibus extraiudicialibus, vel quando cum protestatione aderat probatio impedimenti, vt declarat Decius in d.cap.fin.de appel.Secus verò, vbi de impedimento aliter non constabat: nam tunc protestatio requiritur,vt est tex.quem ibi ad hoc in 2.col. ponderat Ioan. de Platea in l.iudices.C.de anno.& tribu. lib.10.& ista opin.tenenda est.

QVAESTIO SEPTVAGESIMASEXTA.

QVAERO, nunquid si impetrans impeditus fuit causam prosequi infra annum,loco protestationis,sufficiat illi impedimentum probare?

F SOLVTIO. Quibusdam aduocatis in causa Hispalen. Scholastriæ pro parte Francisci episcopi Balneoregien. videbatur quòd non, ex eo, quia iura requirentia protestationem,censentur formam tradere.vbi verò est forma, debet illa ad vnguem obseruari, nec illi per æquipollens satisfit,vt dicit Baldus in l.si institor.ff. si cert. petat. cum vulga. & super hoc multùm aduocati exaltabant vocem suam.

In contrarium allegabāt alij aduocati: quia vbi habetur finis ad quē inducta est protestatio fine seruato nō curatur de ea,arg.cle.causam.de elec. vbi licet pro forma in casu illius tex.intimatio requiratur,vbi tamē pars habet notitiā,quia ad illū finē intimatio introducta fuit, sufficit, vt ibi dicitur.Faciat l.si mater.de insti.& substi.vbi in formalibus

libus non refert quid ex æquipollentibus fiat. Adde text. & A
quod ibi not. Fely. & Deci. in cap. quoniam. de probat. vbi
per illum tex. volunt, post S. Thom. quòd licet ieiunium sit
de pręcepto, vbi tamen finis ieiunij seruatur, non peccaret
nō ieiunans. Et in casu isto prædicta à fortiori procedunt:
quia protestatio in casu præmisso non est inducta pro forma, vt aduersarij dicebant, quia hoc iure non cauetur.

Tandem discusso negotio, Rota, quæ (omissis argumētis, & apicibus iuris) solet semper veritatem & effectum
rei attendere, de mēse Octob. M. D. XXXIII. secuta est vltimam opinionem, tanquam æquitati magis proximam:
nam Rota non vult habere nisi veritatem rei. Nam sufficit
Rotę de impedimento legitimo constare absque alia protestatione, quæ ad illum tantum effectum inducta fuit, vt B
constaret per iudicem extitisse, quominus impetrans causam prosequeretur: qui quidem effectus æquè, ac per protestationem haberi potest: ideo protestatio non est necessaria, sed debet esse per probationes. pro qua opin. faciunt
ea, quæ latè tradit Decius in l. in omnibus causis. la secunda. nume. 10. ff. de reg. iur. vbi hoc notabiliter probat.

QVAESTIO SEPTVAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, nūquid annus possesionis, de quo loquitur ista regula, debeat esse cōtinuus, an sufficiat esse interpollatū. Exempli gratia: possedi per sex menses pacificè, deinde spoliatus fui, vel alio modo possesionem per quatuor, vel quinque, vel plures menses perdidi,
quam mox, vel per mēsem postea recuperaui, & continuaui per alios sex menses: An ista possesio annalis isto modo per interpollationem temporis cōtinuata, sufficiat ad C
producendam exceptionem regulæ?

SOLVTIO. Ioan. Aloisius Tuscanus Mediolanen. quōdam insignis Doctor, consuluit huiusmodi possesionem
interpollatam nō sufficere, vt patet lib. 1. consiliorum suorum, fol. 27. cuius opin. potest suaderi ex dictis glos. in rubri. ff. de perpet. & temp. præscript. quæ voluit tempus in
dubio de continuo nō interpollato intelligi debere, vt superius in alia quæstione dixi, & probat latè Andr. Sicul. in
consil. vltimo posito in fin. consil. Alexand. in 4. volum. &
dixi in §. rursus. nume. 32. institu. de act. Sed tempus istius
possesionis non est continuum. igitur, &c. Facit etiam

D pro hoc, quia ista possessio annalis videtur interrupta per possessionem mediam: ergo non debet prodesse.l. naturaliter. & l.si quis pro emptore.§. si quis.& l.eum qui.§. si autem.ff.de vsucap.

Pro contraria parte adduci potest, ꝙ ista regula est inducta in fauorem possessoris, quo casu quando cõstitutio est fauorabilis alicui, tempus nõ interpretatur cõtinuum, sed sufficit interpollatum.ita dicit Bald.in l.non solum. in princ.per illum text.ff. de excus.tut.facit glos.in l.3 §. minorẽ.ff.de minor.pro quo allego tex.in l.Paulus.§.Gaius. ff. de libe.caus.quem ad hoc pro singulari Angel.inducit in repet.l.si insulam.ff.de verb.oblig.& ad hoc est notabilis decis.Arch.in cap.si frater.16.quæst 1.col.3. & istam de-
E cis.sequitur Ias.in l. si ita stipulatus essem.col.fin.ff. de verbo.oblig.cum aliis concord.quæ scribit Decius in l.si idẽ. in 2.& 3.col.ff.de iur.omn.iudic.Et ita limitatur glo.in dicta rubrica.ff.de temp.& perpet.præscript.

Præterea quia tempus primum possessionis accedit alteri possessioni, & istæ possessiones interpollatæ coniungunt, vt faciant vnum corpus, vt dicit Bald.in consi.159.incip.super eo quod quæritur.col.fin.lib.3.

Breuiter pro prima opi.pro qua videtur militare æquitas, faciunt ea, quæ dicit Domin.post Archi.& Ioan.Andr. in cap.1.de vit.& honest.cler.in 1.col.vbi dicunt per illum text.quòd integer annus nõ interpollatus requiritur quo ad hoc vt aliquis in pœnam incidat. Sed in casu nostro si
F possessor excipiens de ista regula non est possessor continuus, sed interpollatus, impetrans non incideret in pœnas istius regulæ: ergo requiritur, quòd sit talis possessio per annum continuata. Et pro ista parte pondero istam regulam, quæ requirit annum immediatè præcedentem. Ergo interpollatus annus non sufficiet: quia annus interpollatus non est immediatus, sed mediatus. Et dicam in regula de triennali, & vide quæ dixi suprà quæst.59.

QVAESTIO SEPTVAGESIMAOCTAVA.

QVAERO, quomodo intelligantur ista verba regulæ, videlicet, & quæcunque inde secuta, nullius existant firmitatis, &c.

SOLVTIO. Ista verba diuersis tẽporibus, ac etiam sub diuersis regulis bis in Rota discussa fuerunt, videlicet, super reg

per regula de publicãdis resignationibus, infra eod.& super regula Clemẽtis reuocatoria facultatum conclauistarum. in quibus eadem verba, prout hic scripta reperiuntur. Et dum hoc dubium propositum fuerat, variæ dominorum sententiæ exortæ fuerunt. Nam quidam dicebant sub illis verbis,& inde secuta,&c. nouas prouisiones, gratias si neutri,accessus,& regressus, possessionem etiam vigore dictæ impetrationis captam,comprehẽdi: quod hac ratione probabant, In primis,quia,vt ex text.apparet,impetratio principalis hic annullatur: ergo in necessariam consequẽtiam accessoria omnia ad impetrationem etiam debent esse nulla. quia vulgata est iuris regula,quòd principali annullato,omnia,quę sequuntur ex illo,corruunt,vt in l.cum principalis.ff.de regu.iur.& l.fin.ff.de consti.pec. Et ideo non sine mysterio papa hic vniuersalibus verbis vsus fuit,videlicet,quæcunque inde secuta, quæ de sui natura prædicta omnia includunt,quæ specialiter non reperiuntur excepta.cap.solitæ. de ma.& obe.l. Iulianus.ff. de leg.3 cum similibus. A B

Alij domini totum oppositũ tenebãt,videlicet,sub prædictis verbis nouas prouisiones, nec regressus, aut huiusmodi similia cõprehendi,quod ita suadebant:Quia regula ista secundum communem curialium intellectum diuiditur in duas principales partes, & quælibet pars secundum qualitatem delicti continet etiam suas & diuersas pœnas. Prima enim pars regulæ imponit impetranti tria requisita per illum obseruanda. Primum,ꝙ nomen,gradum, & nobilitatẽ possessoris, & causam quare possessori in beneficio sic possesso nullũ ius non cõpetat, in impetratione exprimat. Secũdum requisitũ,ꝙ impetrans possessorẽ ipsum infra sex menses ad iudicium euocari faciat. Tertiũ requisitum, ꝙ causam desuper infra annum vsq; ad sententiam diffinitiuã inclusiuè prosequi debeat & teneatur. Ista sunt tria requisita,quę si in sua impetratione impetrans nõ seruauerit,sed negligenter omiserit,tres pœnæ illi infligũtur. Prima pœna, quòd impetratio erit nulla, & ista pœna imponitur etiam de iure communi non obseruanti formam, vt patet in c.cum dilecta.de rescript. Secunda pœna, quòd quæcunque inde secuta, sunt etiam nulla. Tertia pœna,ꝙ ipse impetrãs in damnis, & interesse possessori tenebitur. C

D Ista est prima pars regulæ, quæ nullam mẽtionem facit de noua prouisione, neq; de gratia si neutri, nec de regressu, aut aliis superius enarratis, sed de istis tanquàm de rebus diuersis in secunda parte regulæ fit mẽtio, quę quidem secũda pars regulæ tres alias pœnas grauiores cõtinet, quæ imponuntur impetranti nõ ex eo, quia nõ seruauit requisita regulæ, sed quia per litis euentũ constitit illum nullum ius habuisse, sed perperam, iniustè, & de facto possessorem molestasse, & sic improbum litigatorem esse, & propterea tanquam hominem lites iniustas exquirẽtem dictis tribus pœnis punitur, quæ commodum reipublicæ concernunt. Nam illæ tres primæ pœnæ in prima parte regulæ positæ priuatum ipsius possessoris commodum respiciũt. Et ideo E impetrans in secunda parte regulæ grauius punitur, quia magis offendit possessorem, & rempub. quàm in prima parte regulæ. Nã magis possessoré molestasse dicitur, qui iudicium indebitè vsq; ad finẽ prosequitur, malitiosè seruando regulam, ad effectum, vt illum maioribus molestiis & impẽsis afficiat, quàm ille, qui nõ seruata forma regulæ, statim desistit, prout in prima parte regulæ, quod suaderi videtur ex l. si quis legatum. & l. qui falsum. ff. de fals. & l. damus. C. eo. titu. ex quibus Bar. in d. l. si quis. post Dy. notabiliter dicit, quòd si notarius falsans scripturam deduxit eam in veram existẽtiam testamenti, cum debitis solennitatibus, tunc notarius tenetur pœna falsi; quod nõ esset si nõ ad vltimum prosequeretur, vt ibi per eos. In prima igi- F tur parte regulæ impetrãs peccans in forma regulæ in minori discrimine cõstituit possessorem, quam quando eam seruat, & iudiciũ prosequitur vsque ad sententiam, per quã impetrans, vt iniustus & improbus litigator conuincitur. Meritò regula ista in secũda parte, quæ ĩcipit ibi. Et si possessorem ipsum, &c. disponit, quòd si impetrans per iudicẽ repertus fuerit annalem possessoré iniustè ac indebitè molestasse tribus aliis pœnis castigetur. Prima pœna est, quòd quinquaginta florenos auri cameræ apostolicæ persoluere tenetur. Secunda pœna est, quòd impetranti nullus alius quam pręmissę vacationis modus, etiã per literas si neutri aut subrogationis, vel alias, sibi quo ad hoc, vt huiusmodi beneficium ea vice consequi, vel obtinere valeat, quomodolibet suffragetur. Tertia pœna est, quòd beneficium in antea

antea nullatenus litigiosum censetur. Dicebant igitur Domini, ecce, quòd in hac secunda parte regulę fit mentio de literis si neutri, & subrogationis, quæ nouæ prouisiones sunt, vt dicit quædam decis.11. vt lit. penden. in no. & disponit, quòd nullatenus suffragētur. certè si istæ gratiæ accessoriæ, superius sub verbis illis, & quæcunque inde secuta, &c comprehensa cum principali impetratione, annullatæ fuissent, frustra in hac secunda parte regulæ diuersa à prima annullarentur. Nā si essent iam nullæ, verba in secunda parte regulæ posita, quo ad hoc vana & penitus frustratoria essent: quia illud quod iam nullū est, nō potest amplius annullari, neq; mortuus iterum occidi, quia priuatio præsupponit habitum. cap. ad dissoluēdum. de despon. impub. & l. decem. ff. de verb. oblig. vt igitur ista concordentur est necessarium dicere, quòd sub prædictis verbis, quęcunque inde secuta, & cap. nouæ prouisiones, neque alia superius enarrata cōprehendantur. Et ista opin. post varias iuris informationes, & dominorū ꝓpositiones, & disputationes præualuit. Nam in vna Salamantina parochiali de Teiada de anno M. D. XXXVII. coram R. D. Ioan. Mohedano cum discuterentur hæc eadem verba, & inde secu. &c. posita in regula de publicādis resignationib. Rota cōclusit sub verbis dictæ regulæ nouam prouisionem nō comprehēdi. Et idem Rota tenuit in vna Abulen. beneficiorum coram me. 9. Decemb. M. D. XXXVIII. pro Antonio Palenzuela contra Alphonsum Garillo. Nam voluerunt domini regulam Clementis VII. reuocatoriam facultatis conclauistarum, quæ continet etiam prędicta verba inde secuta, &c. nō cōprehendere nouam prouisionē. Moti inter alia per consil. Rom. 433. qui voluit, quòd noua prouisio suppleat diligētias ad regulam de publicādis: quæ quidem noua prouisio si per dicta verba, & inde secuta, &c. posita in dicta regula de publicandis, annullata fuisset, non induceret illum effectum. Hæc etiā opinio alia ratione adiuuabatur, quia noua prouisio nihil aliud est, quā quædam antiqui iuris confirmatio: & clarum est, quòd in generali reuocatione non venit actus cōfirmatus, vt no. glos. in verbo, pacta. in clem. dudum. §. nos etenim. de sepult. cum cōcor. de quibus per Fely. in c. constitutus. in 3. col. de rescrip. Et quia etiam noua prouisio est quædam mixta prouisio & tamē in odiosis

A B C

D sub simplicibus,casus mixtus non comprehenditur,vt traditur cõmuniter per Do.in l.2.ff.de verb.obli.Et ita etiam prædicta verba,& inde secuta,& cætera accessus,nec regressus comprehendere,tenuit Rota in vna Bergomen.canonicatus,& presb.coram Domi.Petra sancta,vt annotauit D.Ioan.Baptista de Senis,quondam cõsistorianus aduocatus in quibusdam suis notis causarum,asserens se ita obtinuisse.De quibus meminit D.Iacob.de Nigris,vir certè illa ætate curiosissimus.Et etiã consistorij aduocatus in quadam apostilla sua ad istam regulam,& ita inuenio hæc Reuerend.bon.me. Laurentium Cardinalem Sanctorum quatuor in memorialibus suis adnotasse,de quibus etiam idẽ Iacob.meminit.Et ratio prædictæ decisionis fuit,quia E accessus & regressus nullo pacto sub dictis verbis,& inde sequuta,&c.poterant cõprehendi:quia non sunt principaliter gratiæ accessoriæ.nec,in consequentiam necessariam ab alia dependentes,sed faciunt caput de per se,vt principales:& ideo sub inde secutis comprehendi non debent.

Non obstant modo ea,quæ superius pro cõtraria parte dicebãtur,videlicet,quod nouæ prouisiones gratię si neutri,subrogationes,& similia,sint gratiæ depẽdẽtes ab impetratione principali,quam præsupponunt,vt necessariũ antecedẽs,vt dicit Glossator super regula 62.col.3.& ideo annullata impetratione principali accessoriæ gratiæ corruere debẽt:quia respondebatur,quòd licet verũ sit,quòd noua prouisio,& prædictæ gratiæ præsupponant aliquẽ ti F tulum,tãquam principale antecedens præcedere:nõ propterea sequitur ꝙ annullato principali corruat accessoriũ. & in primis hoc ostenditur in noua prouisione,quæ cõmuniter secundũ stylum impetratur,quãdo gratia principalis est nulla. Nã verba nouæ prouisionis hæc sunt:Beatissime Pater,quia Orator dubitat gratiam sibi factam viribus nõ subsistere,supplicat igitur,&c.Ecce ergo,quod nõ est verũ isto casu,quòd annullata principali gratia,noua prouisio tãquam accessoria corruat,imò illa subsistit,& in illa principalis gratia,quæ nulla erat, sustẽtatur,præsertim,quia illa iuris regula,quòd annullato principali corruit accessoriũ,vltra plures limitationes,quæ à doctoribus in cap.accessorium.de reg.iur.lib.6.& in locis vulg.traduntur,habes vnam limitationẽ,quam ponit Bart.in l.ita stipulatus.

in 12.oppo.de verb.obli.quæ facit multũ ad propositum, A
videlicet,quòd illud procedit quando est eadem ratio,secus verò vbi diuersa ratio concurrit: quia tunc annullato principali accessorium non rescinditur.quod dictum Bar. latè comprobat,& sequitur Decius in d.l.cum principalis. ff.de reg.iur.sed in casu nostro est longè diuersa ratio inter nouam prouisionẽ,gratiam si neutri,subrogationis accessum,& regressus,respectu ipsius gratiæ,siue impetrationis principalis,vt superius ostensum fuit: igitur annullata impetratione,gratiæ accessoriæ prædictæ non rescindentur.maximè,quia illa iuris consideratio, videlicet, quòd actu principali annullato corruit accessoriũ,&c.procedit quando principale tollitur à iure cõmuni, secus si ab alia constitutione populi,vt est tex.in l.fi.§.Lucius.ff.de cond. B
indeb. Et isto modo,licet causa expiret respectu impetrationis principalis poterit in accessorio sustineri, vt in l. vtiq;.ff.de rei vend.& secundũ hoc verba hic posita,videlicet,& inde secuta,quæcunque, &c. intelligentur de aliis accessoriis,exceptis præmissis, vt de citatione, processu causę,de possessione vigore dictę impetrationis capta.itẽ de sententia & sequestro inde emanato,vel de aliis similibus actis iudicialibus,quæ numerantur in c.quoniã contra.de prob.Et specialiter,quòd sequestrũ virtute sententiæ emanatum,etiã annullatum censeatur,tenuit Rota in quadam causa,de qua mentionẽ facio superius in quinta quæstione istius regulæ,circa fin.Et vlterius prædicta verba,& inde sequuta,quid comprehendant,vel significent, C
notabilem q.ponit Card.in c.quia diligentia.in 3.quæst.& seq de elect.& aliam in c.ad petitionem.de accusatio.quæ omnia sunt notanda ad intellectum istius regulæ.

QVAESTIO SEPTVAGESIMANONA.

QVAERO,ex quo papa in finalibus verbis istius regulæ disponit beneficiũ in antea litigiosum nõ fuisse,quid oportuit superius dicere gratiã si neutri, vel subrogationis impetrãti nõ prodesse,cũ eo ipso,quòd beneficium in antea litigiosum non fuit,& cessat lis dictæ gratiæ si neutri,vel subrogationis exitum nõ habeãt,cum ad eorum essentiam litem requirãt,sicut piscis aquam expostulat,iuxta decis.8.de rescript.& 17.de præbend.in no.

SOLVTIO.Si rectè omnia verba cõsiderentur,nõ sunt

D superflua. Nam stant ista simul, quòd hodie beneficium in antea litigiosum non fuisse decernatur, & quòd gratiæ si neutri & similes legitimo tempore, & durante lite, impetranti etiã lite postea cessante subsistant. Et ideo pro vera solutione est aduertendum, quia vt in proxima superiori quæst. diximus, regulam istam duas partes cõtinere, quas impetrans in sua impetratione seruare tenetur, & quęlibet pars regulæ suas pœnas, & inter se diuersas habet. Nam in prima parte regulæ impetrãs illam nõ seruans nõ ita acerbè punitur, sicut in secũda. Ratio est, non obseruando primam partem regulæ, licet puniatur: non tamen adhuc detecta est in iudicio eius improbitas, quam quia lex multũ abhorret, iuxta ea quæ scribit Andr. Sicul. in consil. 31. in 3.
E colum. volu. 4. propterea in secunda parte acerbius punitur. Et ideo ita in secunda parte impetrans punitur, quia iam iudici per litis euentum constat impetrantem improbum, ac molestatorem fuisse, & tali casu gratia si neutri, vel subrogationis in pœnam eius impediuntur, & tũc cum beneficium decernitur litigiosum nõ fuisse, & tali casu necessarium fuit decernere gratias si neutri, vel subrogationis impetranti non prodesse, quia illa verba, videlicet, beneficium litigiosum nõ censeri de necessitate, non inferebant nullitatem dictarum gratiarum, quia illæ impetrari potuerunt ante improbitatem impetrantis detectam, & sic legitimo tempore. Ponamus enim impetrantem re ipsa, & in veritate optimum ius fouere, sed quadam negligentia (vt
F sæpe fit) nõ obseruasse primam partem regulæ, & facta citatione moritur possessor, quis dubitat hoc casu subrogationi locum esse, quæ isto casu per regulam istam non impeditur, nisi ita demum quando impetrãs in secundã partẽ regulæ incideret, videlicet, quãdo eius improbitas per euentum litis per probationes, vel aliter à iudice detecta est: tunc enim iustum, & necessarium est gratias si neutri, vel subrogationis calumnioso, ac improbo impetranti nõ suffragantur, quod procedit etiam si dictæ gratiæ, tẽpore improbitatis detectæ, impetratæ nõ fuissent, sed eo tẽpore quo adhuc eius malitia in propatulo non fuit. Dico igitur quòd verba prædicta regulæ, ita demũ superflua essent, si summus pontifex hic gratias tantũ annullaret, quæ impetratæ fuissent tempore detectæ improbitatis. Nam ex quo

quo illo tempore beneficiũ decernitur litigiosum nõ fuis- A
se, dictæ gratiæ eo ipso nullius momenti forent, non solũ eo respectu, quia non videretur honestum improbos litigantes per indirectum ad beneficiũ à quo ceciderunt admitti, nec ex eorum malitia per viam istarum gratiarum commodum consequantur, & quod in lite improba amiserunt, hoc modo recuperẽt: sed quia hic tempore improbitatis lis annullatur quo casu dictæ gratiæ impetrari non possunt, quæ, vt dixi, ita litem pro sui esse requirunt, sicut piscis aquam. Et ideo dictas gratias tali tempore impetratas annullare superfluum videretur, quod nõ esset quando gratiæ ante improbitatẽ probatam impetratæ, effectu priuantur, vt hic, quia tali casu verba illa sunt necessaria, nec vltima verba ad cõprehendendũ istum casum sufficiebant, B
nisi hoc papa per prędicta verba exprimeret. Intelligentur igitur prædicta verba de gratia si neutri, vel subrogationis ante tempus improbitatis ipsius impetrantis, nam de impetratis pòst, vt dixi, non fuit necessarium hoc statuere.

Et est vlterius aduertẽdum, quòd hoc dictum est, beneficium in casu prædicto non censeri litigiosum, inductum fuit in odium impetrãtis. Nam si hoc illi proficuum foret, litigiosum non censeretur, nec ex eo, quod quis pœnam meretur, præmium, seu commodum consequatur, contra not. in l. quod fauore. C. de legi. & ea quæ latè scribit And. Sicul. in c. fin. colum. 1. de pecul. cle. Et talis interpretatio semper in odium & dãnum puniti fieri debet, vt idẽ And. Sicul. probat in c. eam te. colum. 5. de rescrip. C

QVAESTIO OCTVAGESIMA.

QVAERO, quia dictum est suprà, quòd regula in sua prima parte annullat impetrationem, & omnia inde sequuta, quæcunq; sub quibus citatio processus, sententia, & reliqua omnia, quæ continentur in c. quoniã. de probat. quibus annullatis, beneficium litigiosum dici non poterit, cum lis cum sua causa hic annulletur & extinguatur. si ita est, quare regula hic in secunda sui parte decernit beneficium non esse litigiosum, si iste idem effectus resultat ex pœna, & verbis in prima parte positis.

SOLVTIO. Verum est, quòd impetrans in prima parte regulæ peccans punitur in prædictis, videlicet, quia omnia acta iudicij extinguntur, iuxta ea quæ scribit Oldra. cõsi. 1.

D inter quæ adnumeratur citatio, quæ initiũ iudicio præstat, vt in cap. quoniam contra. de proba. & in § .fi. instit. de pœna tem. lit. & sic deficiente citatione nulla erit lis, & per cõsequens beneficiũ litigiosum non erit. Sed in secũda parte hoc idem fuit necessarium declarare, videlicet, quòd beneficium non esset litigiosum, ex eo, quia ibi omnia acta iudicij valebant, ex eo, quia impetrans seruauerat regulam, & illæ pœnæ in secunda parte regulę impetranti nõ imponũtur, propter regulam non seruatam, sed quia cõstitit iudici per euentum litis impetrãtem, nullum ius habuisse, sed temerarium & improbum litigatorem fuisse: vnde licet obseruaret regulam, nihilominus illas pœnas propter suam improbitatem ex defectu sui iuris incurrit: vnde si Summus E Pontifex hic in secundo casu regulę nõ decerneret beneficium non fuisse litigiosum, vera lis maneret ex quo acta in secunda parte regulæ nõ annullãtur, sed tantũ in prima, & in hac secũda parte præsupponũtur esse valida propter obseruatam regulam. Necessarium igitur fuit in pœnam temerarij, & calumniosi litigatoris hoc decernere, quod in prima parte regulæ necessarium non fuit, ex quo per annullationem impetrationis, & inde secutorũ hoc tacitè colligebatur: & sic habes rationes diuersitatis primæ & secundæ partis regulæ, quo ad istum articulum, quod est notãdum.

QVAESTIO OCTVAGESIMAPRIMA.

QVAERO, ponamus impetrantem non seruasse primã partem regulę, propter quam negligentiam, etiam si F milies foueret bonum ius, eius impetratio, & omnia acta iudicij annullantur, nunquid interim possessor annalis conuentus post citationem à tali impetrante factam poterit dici pacificus, ad effectum vt fieri posit triennalis?

SOLVTIO. Si hoc tenetur pro constanti, prout superius dictum est, omnia iudicij acta cum impetratione ob non seruatam formam corruere, quod in notabili casu tradit Card. in c. ad petitionem. de accus. & Bald. in l. fi. C. de lat. lib. tol. nemini dubium erit per citationẽ impetrantis emanatam, & modo prædicto annullatã, nec pacificam possessionem, nec tẽpora interrumpi, vt latissimè dixi superius q. 45. Nam quo ad hoc, vt litis pendentia inducatur, oportet citationem esse legitimam, vt not. per gloss. & Card. in clem. 2. vt lit. pend. & per cõsequẽs per citationem nullam, nulla

nulla poteſt introduci præſcriptionis interruptio, vt proba A
tur in l.ſi pater.C.ne de ſta.defunct. & per Archid.in c.non ita. 2.quæſt.1.quibus ſtantibus,cõcludendũ erit poſſeſſorẽ fieri poſſe interim triennalem : & hoc, quod dictũ eſt,non ſolùm ex verbis regulæ,ſed etiam ex mente præſumpta diſponentis, ex qua regula interpretationem capere debet, colligitur,vt in ca.venerabilis. de præbend. l.pater Seuerinam.§.conditionum.ff.de condit.& demon. Nam licet regula facta fuerit in odium litigantium, & ſecundario in fauorem poſſeſſoris,argum.not.in l.finali. C.de edic.di.Hadri.tol.fauet tamen intentioni condentis, quæ fuit, ne per dictas temerarias impetrationes, poſſeſſores detrimento interruptionis poſſeſsionis plectantur, & dicti impetrantes ſua damnata temeritate ea iactura illos afficiant : ergo B
quòd nulla cenſeatur facta interruptio, prouenit ex præſumpta mente condentis, quæ interpretatione adiuuanda eſt.d.capitulo,venerabilis. Nam ſi de hoc expreſsè interrogatus fuiſſet,vtique idem reſpondiſſet,& illud debet habere pro expreſſo, iuxta notata in l.tale pactum.ff.de pactis. & in Clementina finali.de reſcriptis.

QVAESTIO OCTVAGESIMASECVNDA.

QVAERO,nunquid illæ pœnę L.florenorum,& ꝙ beneficium non cenſeatur litigioſum,&c.poſitæ in fine iſtius regulæ referantur ad omnes caſus præcedẽtes etiam contentos in prima parte regulæ, an verò referri debent ad ea quæ in ſecunda parte regulæ continentur? C

SOLVTIO. Videtur, quòd dicta pœna in fine appoſita reſpiciat omnia præcedentia,iuxta doctrinã Bald.in l.quiſquis.in primo notabili. C.ſi cer.pet.quia pœna appoſita in vna parte eiuſdem conſtitutionis,refertur ad aliam,vt not. Ludouic.Roma.in l.fina.ff.de in ius voc.& eſt de hoc gloſ. in verſic.omnino.in capitulo,ſi poſtquam.de electio.lib.6. & glo.in clem.fina.§.fi.de pœnis. & not.Card.in clem.ſtatutum.in 3.colum.3.oppo.de elect.Gemin.in cap.vbi periculũ.§.nulli.de elect. & in c.1.in fin.de poſtul. prælat.lib.6. & eſt gloſſ.notab.in verſic.eccleſia. quam ibi notat Abb.in cap.de multa.de præbend.cum ſimil. Itaque ex iſtis infertur quòd impetrans, qui non citauit infra ſex menſes poſſeſſorem annalem, vel ſi citauit, & non proſecutus fuerit

D infra annũ causam, quòd puniatur pœnis contentis in ista vltima parte regulæ.

Suadetur hoc, quia impetrãs non seruans primam partem regulæ punitur in nullitate impetrationis, & inde secutorum, & sic citatio facta vigore illius processus, sententia, & inde sequuta erunt nulla, si nulla est citatio: ergo beneficium non remanebit litigiosum, quia citatio nulla non inducit litem, vt latius probabo in regula de triennali, vbi accidit casus. Itaq; ex ista annullatione sequitur in consequentiam ista alia pœna, quòd beneficium litigiosum non censetur, quia sublato dispositio omnis sequela, vmbra, & effectus causatus tollitur ad hoc glo. singu. in clemen. 1. de
E immun. ecclesi.

Tamen istis non obstan. contraria opin. videtur verior, videlicet, quòd pœnæ positæ in ista vltima parte regulę nõ referãtur ad omnes partes superiores. Ratio est, quia quãdo clausulæ superiores habent suã propriam & specialem determinationem, clausulæ, seu qualitas in fine apposita ad superiora non referuntur, vt est text. in capi. cum dilectus, de dona. & tenet Abb. in ca. causam. colum. 3. de rescript. & sequuntur ibidem communiter Doctores. sed in casu nostro partes præcedentes istius regulæ habent suam specialem determinationẽ, quia si impetrans non citauerit infra sex menses, & prosecutus fuerit causam infra an-
F num, & alia, quę in principio regulæ enumerantur, nõ seruauerit, triplici pœna punitur, videlicet, quia impetratio, & inde secuta, quæcunq; annullantur, ac parti læsę in damnis & interesse condẽnatur: & sic secundũ qualitatem delicti impetrans habet suas pœnas. Non igitur iustum videtur aliis tribus pœnis in fine regulæ positis puniri, ex quo illæ tres pœnæ respiciunt casum diuersum, & habent suam determinationem de per se. Præsertim, quia absurdum videretur, quòd quis vltra condignum puniatur: vt in capitulo, non afferamus. 24. q. 1. & not. Docto. in cap. at si clerici. de iudic. & in l. sancimus. C. de pœnis. quo casu vbi ex aliquo facto absurdum sequitur, vel considerari potest clausula in fine apposita, ad præcedentia non refertur, vt dicit Abb. in c. ecclesia. el. vltimo. per illum text. de elect. Præsertim, quia quando in vna dispositione diuersi sunt. §. siue partes. pœna apposita, in vltima parte non extenditur, nec

refertur

referrur ad alias partes habentes diuersam rationem, vt A
nota.Imol.& Cardina.in clemen.fina.§.fina.in fi.per glos.
ibi.Et ita ex istis poterunt ea quæ superius pro parte contraria
dicta fuerunt,limitari & resolui,vltra quæ videnda
sunt ea quæ dixi latius in §.pœnales.institut.de action.

Non obstat etiam quòd per annullationem actorum,&
sic citationis factam contra non obseruantem primam partem
in necessariam consequentiam desinat beneficium litigiosum,
quia respondetur, acta hic annullantur, prout
ex nunc,id est tempore quo datur de regula:& tunc verum
est dicere cessare litis pendentiam.secus verò in præteritum,id
est ab initio,quia à principio antequam exciperetur
de regula,per citationem inducta fuit semel lis,& licet
postea alimentum eius tollatur per annullationem acto- B
rum, effectus tamen per prius consumatus vigore illius
non tollitur:quia effectus consumati semper durant,licet
tollatur causa quæ illos causauit,vt in l.fina.ff.vnde lib.l.si
cognatis.ff.de reb.dub.l.quicunque.§.fina.ff.de publicia.
& l.antepenul.C.de institut.& substitu.& l.1.§.1.C.de vsu-
cap.transfor.tradit Decius in capi.1.de iudi.& in capi.cum
cessante.de appellatio. Nam mortuo pictore remanet pictura,&
mortuo genitore remanet genitus,vt dicit Bald.
in l.generaliter. C.de episco.& cleri.Remanebit ergo beneficium
litigiosum, dato quòd annulletur prouisio &
processus:nec poterit talis possessor semel conuentus iuuari
possessione triennali,tanquàm quòd eius possessio
maneat pacifica,& non fuerit interrupta,secus tamen est C
in vltima parte regulæ,in qua iam per sententiam iudicis,
impetrantem iniustum & improbum fuisse constat: quia
tali casu vltra alias duas pœnas illa etiam imponitur,quòd
beneficium in antea non censeatur litigiosum: & sic pondera
verbum antea,quòd concernit initium litis,ad differentiam,quòd
in primo casu regulæ non desinit esse litigiosum:&
ratio est,quia in primo casu regulæ non constat
adhuc impetrantem calumniosum fuisse.Nam propterea
quòd non seruauit formam hîc traditam,improbus non
iudicatur,quia improbitas & molestia concernit vexationem
de facto:& possunt ista esse simul quòd aliquis non
seruauit primam partem regulæ,& tamen quòd verè competat
illi ius,quia donec non fuerit declaratum per iudi-

D ecem dici non poteſt illi ius non competere,iuxta ea quæ dicit Egid.deciſio.103.incipien.non dicitur conſtare.tenet Archidia.& Ioan.And.in capitu.ſi beneficia.de præbend. libro 6.Sed in vltima parte regulæ peccatur non ſolùm in tranſgreſsione formæ traditæ,ſed etiam in defectu iuris, ex quo improbitas arguitur,vt dicit Abb.in c.calumniam. in 2.colum.de pœnis.Nam quando de meliori iure poſſeſſoris conſtat, tunc impetrans in mala fide conſtituitur, ex qua temeritas litigandi cauſatur,vt dicit Bar.in l.ſi quis inficiatus.ff.depoſiti. & in l.eum quem temere.ff.de iud.nimirum igitur ſi tot pœnis punitur,poſtquam perperam, de facto,& iniuſtè poſſeſſorem vexauit.

QVAESTIO OCTVAGESIMATERTIA.

E QVAERO,quare exceptio iſtius regulæ annullat titulum impetrantis,& exceptio regulę de triennali nõ?

SOLVTIO. Quia in regula iſta ponuntur plura requiſita,& qualitates, quas tenetur impetrans exprimere in ſua impetratione,videlicet,nomen,gradus,nobilitatem poſſeſſoris, & quot annis ille poſſedit, & huiuſmodi reliqua,quorum taciturnitas in aliquibus eorum reddit gratiã nullam,etiam de iure communi ſi opponatur.Nam de iure communi in impetratione requiritur, quòd mẽtio de poſſeſsione viuentis fiat, aliàs impetratio eſt nulla, vt tradunt Doct.in capit.cum noſtris.de conceſſ.præbend.& Fely.latè in ca.in noſtra.in 36.correll.de reſcrip. Sed iſta non militant in regula de triennali, quia impetrans ad nullum re-
F quiſitum obligatur, ſed pœna illa ſuſpenſionis gratiæ ibi propter negligentiam impetrantis inducitur, quæ quidem negligentiæ pœna non erit perpetua, ſed durabit viuente poſſeſſore,ſed in regula iſta pœna eſt perpetua:quia annullatur ipſo iure impetratio, & titulus reducitur ad non titulum,non autem ſuſpenditur,vt in regula de triennali.

QVAESTIO OCTVAGESIMAQVARTA.

QVAERO, an annus de quo iſta regula loquitur, currat impetranti, qui ignorabat aliquem eſſe annalem poſſeſſorem?

SOLVTIO.Dicendum videtur quòd non,quia licet regulariter aliæ præſcriptiones contra ignorantem currant. vt eſt tex.in l.fin. C.de long.tẽp.præſcrip. Tamen præſcriptio annalis non currit probabiliter ignorãti, vt patet in l.

cum

tum sex.ff.de ædil.edict.quia vbi lex nõ notat culpam,annus non incurrit nisi à die scientiæ.cap.cum seruorum . de ser.ord.tradit Bald.in c.fin.de prohib.feud.alien.

Tamen istis non obstantibus crederem cõtrarium esse verius, vt aliquid plus operetur regula ista quàm dispositio iuris communis. arg.eorum quæ dicit Barto.in l.3.§.si rem.ff.de leg.3. Præsertim, quia si contrarium diceremus, possent infinitæ fraudes contra possessores committ. Inuestigare igitur debet impetrans possessorem, vel procurare prorogationem regulæ, aut saltem eius prorogationem, quæ denegari non solet, quousque inueniat possessorem. Et ad contraria responderi potest, ex his quæ Barto.scribit in lege prima.§. si quis autem propter.ff. de itin.actúque priuat.& ea quæ latius tradunt Moder.in tracta.præscrip.fol.37.in 4.colum.aliàs non faciens diligentias prædictas excludetur exceptione regulæ,quia vt dicit Ludo.Rom.in consil.431.non terminans causam infra annum sibi datum,censetur gratiæ suæ renuntiare,vt ibi per eum.Sed pro prima opinione faciunt ea, quæ dicit Glossator in fin.commenti regulæ de publicand.resig.& ibi dicetur.

REGVLA DE TRIENNALI POSSESSORE.

TEM statuit & ordinauit Dominus noster, quòd si quis quæcunque ecclesiastica beneficia qualiacunque sint absque simoniaco ingressu ex Apostolica vel ordinaria collatione,aut electione, & electioni huiusmodi confirmatione seu præsentatione & institutione illorum, ad quos beneficiorum huiusmodi collatio,prouisio, electio & præsentatio, seu quæuis alia dispositio per triennium pacificè possederint. Dummodo in beneficiis,si dispositioni Apostolicæ ex aliqua reseruatione generali in corpore iuris clausa reseruata fuerint,se non intruserint † super eiusdem beneficiis taliter possessis molestari nequeant. Necnon impetrationes de beneficiis ipsis sic possessis factas,irritas, & inanes censeri debere decreuit,antiquas lites super illis motas penitus extinguentes.

† Intruditur,qui habet beneficium à superiore interdicto, vel priuato. c. tanta.extrà de excess. prælat.Dicitur etiã intrusus,qui obtinuit beneficium à non habẽte potestatem illud conferẽdi. c.cùm venissent.extrà, de in integ.resti. vel qui beneficiũ sine autoritate illius,ad quẽ spectat collatio,tenet adeò vt si quis,etiam si collator suspensus fuerit tempore vacationis beneficij, &

PRAEFATIO.

NOTABILIS & quotidiana est materia istius regulæ & per plures altercationes in curia & foro sæpe discussa. Ideo eam pro tenui facultate mea plenius attingam. Habuit originem ista regula à decreto quodam Basil. consi. ordi. 8. vt dicunt Mod. quidam in trac. elec. fol. 87. & Glos. hic, & ante ipsos Fel. in c. sicut. in 16. col. de re iudi. à quo quidem concilij Basil. decreto fuit ferè ad verbum transcripta, paucis omissis, additis, vel immutatis. Et licet prædictum decretum consilij sit antiquum, æditio tamen istius regulæ moderna est, & fortè magis recens, quàm regula de annali: quia illa incipit ab Eugenio, ista verò à tempore Calixti, qui primus eam in vsum tradidit, addita vna clausula post illa verba, se non intruserint, &c. quæ in Modernis regulis omissa fuit, quæ est ista, videlicet & causę super istis beneficiis, ab anno proximè transacto prosecutæ non fuerint, &c. Hadrianus verò 6. plura ad istam regulam addidit. Primum ibi dum dicebatur, ex Apostolica vel ordinaria collatione, &c. addidit ista verba, ex quouis tit. apostolico, &c. & hoc fecit ad effectū, vt ista regula comprehēderet cōmendas: super quo antea in Rota dubitabatur. Secundo in fi. regulæ, ibi. antiquas lites, &c. fuit additū, super illis cōtra quoscunq; huiusmodi possessores in eisdē beneficiis prædecessoris penitus extinguendo. Et hoc fecit ad tollendū dubium, quod fiebat ex decis. 10. vt lit. pen. in no. videlicet ꝙ lis semel per prædecessores introducta afficiebat beneficiū, donec per sententiam esset finita, ita ꝙ interim possessor pacificus dici nō poterat, quod est per d. clausulam sublatū: quia licet prædecessori fuerit mota lis, si successor postea per trieniū possideat, defenditur ista regula, quæ hodie est in vsu, & non prædictum conciliū Basil. & licet decretum illud concilij pręd icti, cum sit perpetuum, videbatur magis efficax, & maioris autoritatis in decisionibus causarum, ad causandum effectū istius regulæ, propter rationem quam ponit Abb. in c. prudentiam. in princ. ff. de offi. dele. Tamen quia illud consiliū receptum non fuit, nisi in certis casibus expresis ibi per Eugenium: summi pontifices autoritate illius vti noluerunt, nec sic tacitè illud approbare viderentur. quod ex eo apparet: quia in ista regula nullā de eo mētionē fecerūt. Et illud cōsilij decretū. & regula

praeter autoritatem illius, ad quem spectat collatio, adeptus fuerit beneficiū ab alio, poterit compelli, appellatione remota, à papa, vel legato monitione præmissa, ad illud beneficium resignandum per excōmunicationis sententiā, & substractionē aliorū beneficiorum non obstāte cōfirmatione à sede apostolica obtenta sub forma communi, quæ confirmat beneficia, & præbendas sicut iustè & pacificè possidentur. c. quia diuersitatem. extra de concess. præbē. IOANN. MILL.

la ista cum illo concordans, fortè fundamentum accepe- A
runt ab æquitate.l.properandũ.C. de iud. quæ lites trien-
nio terminare voluit:vel à ratione.l.j.ff. de vsucap. quæ in
vsucapione rerum mobilium triennium induxit, in pœnã
negligétium eas:vel fortasse regula ista fomentum habuit
à Chalcedonensi concilio,quod ecclesiarũ parochias, vel
possessiones per triennium quietè, & absq; vi possessas,
inconcussas manere voluit, de quo quidem concilio Chal
cedonensi factum fuit posteà decretum antiquũ,quod scri
bitur in libro membrano vetustissimo decretorum, & con
ciliorum sedis Apostolicæ lib.5.cap.26. vtcunq; sit, negli-
gentia non petentis ius suũ in causa fuit,vt prædictæ con-
stitutiones ederentur. Quam quidem negligentiam cum
mysterio papa hîc cõsiderauit,beneficia in hoc rebus mo- B
bilibus cõparans,quæ etiã fragilia sunt, & sicut res mobi-
les ad tempus durant,vt inferius dicetur. Nec mirandũ, si
triennalis possessio tantum roboris tribuat iuri inualido,
cùm etiã homo ipse,cuius gratia beneficia inuenta fuêre,
si ab initio malus sit, triennio de malo bonus fieri præsu-
matur,vt dicit text.notabilis in §. sancimus. in authen. de
monac.& not.And.Sicul.in repet.cap.testimonium.de te-
stib.& Fely.in c.cùm deputati.in prin. de iud.& ante ipsos
Rom.in cõsi.236.in 3.col.multa enim singularia priuilegia
præter communes regulas,etiã apud Philosophos hic nu-
merus ternarius vsurpauit sibi, quæ recẽsere,extra propo-
sitã quidẽ materiam videretur,cùm de hoc satis supérque
Clichthoueus in libello qnodã,quem de mystica numero C
rum ratione edidit,scribat: & Syluius in Grypho Ausonij
omnia tenarij numeri loca cõmemoret, quæ fortè curio-
sum inter legendum detinere aliquando possent. Et Ludo
uicus Viualdus in opere regali,de laudibus trium liliorũ.
74.laudes istius numeri ternarij scribit quæ ibi videri po-
terunt. Sed iam rem ipsam aggrediamur.

QVAESTIO PRIMA.

PRIMO igitur quæro,quare magis in tuendis possesso-
rib.triẽniũ q̃ decenniũ, vel aliud tẽpus præfixit papa?

SOLVTIO.Posset capi ex dictis And. Sicu.in clemẽ.
1.in 3.col.nu.17. de elect. q dicebat triẽniũ præfixũ à lege
vsucapioni,fuisse arbitrariũ,cũ sit iuris positiui,prout alias
in simili dicebat gl.in verbo,ratus.in l.1. §.pueritiam.ff. de

D postul.ita quòd idem videtur dicendũ in casu istius regulę.

Tamen aduertendum est, quia licet ista ratio arbitraria aliquando ad aliquas leges tẽporis præfinitiuas dari posset: nõ tamen in omni casu, & ad quamlibet legem quadrabit, præsertim quando in lege aliqua ratio saltem in genere reddi potest, vt dicit Archid. in c. Nabuchodonosor. col. 2. 23. quęst. 4. declarat Fely. in cap. si quãdo. in 8. & seq. col. de rescript. & Bald. in l. non dubium. in 2. col. C. de leg. Nã conari priùs debemus, quoad fieri possit, ne legem ratione mancam, velut euentualẽ, pro arbitrio, & fortuitò conditam dimittamus: quin potiùs in ea oportet nos aliquam rationem, fortè etiam non omnino concludentem inuenire, vt dicit domi. Anto. in ca. non debet. de consang. & affi-
E ni. Melius enim est legẽ aliqua ratione, etiam fatua defendere, quàm nudã, & sine aliqua ratione dimittere, vt Moder. dicunt in l. cum filio. de leg. 1. quod obseruauit glos. in l. Eunuchis. C. qui testa. facere pos. quæ fatuam rationẽ ad illam legẽ, cùm aliam nõ haberet scripsit. Quod iure factũ fuisse Doct. existimarunt, ne legem sine ratione dimitteret. quia, vt vulgò dici solet, lex sine ratiõe, corpus est sine anima. Nam rationem animam legis esse, omnes affirmãt. in c. secũdò requiris. de appel. & in c. fi. de reg. iur. lib. 6. Et ideo quando lex non continet rationẽ expressam, debemus in ea, quando aliam non inuenimus, rationem etiam remotã fingere: & illa sufficit, vt dicit Abb. in proœ. Greg. in 8. col. vers. primò not. & Dom. in c. quamuis. el. 2. §. fin.
F circa fin. de præbend. lib. 6. Et ob eam causam glo. 3. in l. filium. C. famil. ercisc. reprehendit illos, qui non aliter inuestigata ratione legis, ad quamlibet oppositionem legis respondent ibi esse speciale, quod etiam deridet Ias. in auth. quas actiones. in 2. col. C. de episc. & cler. & in l. si ex toto. col. 2. de leg. 1. debemus enim speculari rationem, etiã contra verba legis, ne lex sine ratione videatur, vt dicit Cynus in l. non dubium. C. de legi. Quod imperatorẽ fecisse constat in §. igitur. in proœ. Institutionum. nam ad partiendũ Institutionum opus in quatuor libros, ratione magis colorata, quàm concludenti est vsus: ne fortè librorum diuisionem pro arbitrio factã fuisse diceremus. Quod etiã papa nos facere docuit in c. non debet. de consang. & affinita. quo loco ad reducẽdos cõsanguinitatis gradus ad qua

tuor, non rationibus arbitrariis & fortuitis, sed persuasiuis mouetur, vt ibi patet. A

Adparet ergo quòd nō ilico, quòd lex statuit aliquid fieri sub certo temporis spatio, seu terminum dierum præfinit, dicere debemus hoc sine ratione: sed ex libito voluntatis, & pro arbitrio principis factum fuisse. Inuestiganda est igitur ratio, qua legem fuisse ratione conflatam facilè dignoscamus, ne aliâs sine ratione respondentes, meritò rideamur, iuxta text. in c. si ex bono. de pœni. distin. 4. & probant quidā Moder. in tract. extēsio. col. 4. facit Oldr. cōsi. 93. col. 4. quæ omnia in casu præsentis q. militant. Nam cū regula ista rationē non assignet, quare papa potius triennium, quàm aliud tempus in beneficiis præscribendis induxit: debemus nos eam ex mente, vel coniecturis potiùs B elicere, quàm arbitrari papam triennium huiusmodi, arbitraria & casuali quadam ratione introduxisse. Ratio igitur, quæ mouere potuit ipsum papā ad trienniū magis statuendum, quàm aliud tempus, iudicio meo potuit esse multiplex. Prima, fuit frequentia & celebritas istius numeri ternarij, quo tam sæpe legislatores & philosophi vsi fuerunt, quos papa in lege ista condēda imitari voluit. Nā modestiæ plenū iudicatur, si principes in legibus condendis cōsuetudines, & mores maiorū sequantur, propter rationes, quas adducit Rom. in consil. 327. col. 2. Constat igitur veteres legumlatores in actibus iudicialibus & extraiudicialib. multum huic numero ternario tribuisse, quod ex multiplici legum numero de ternario numero loquentium, facilè C deprehendi potest. Nam in primis papa ad hoc triennium constituendum potuit moueri, ex forma iudicij tradita in c. forus. de verb. sig. quæ ex ternario numero, tanquàm ex re perfectissima, iudicium diffiniuit, ex principio, medio, & fine: id est, iudice, actore, & reo. Est enim hîc numerus, vt inquit Dionys. Halycarnassæus lib. 3. historiarum, omni disceptationi conuenientissimus. Regula igitur ista, quæ iudicialis est, debuit tali numero conformari. In quo genere aliud exemplum ad imitandū habuit summus Pontifex, positum in l. properandū. C. de iud. vbi tota cōcertationis species, & iudicialis controuersia, tribus instantiis terminatur. Et ita etiam in l. 1. C. de fideicom. per triennij præstationē Imperator fideicommissum induxit. & in l. quæ-

D cunq;.C.de apoch.publi.lib.10.tantũ operari voluit triennij cõtinuu solutionem, quòd per eam voluit liberationem præcedentiũ annorũ arguere. Ex quorum iurium exẽplo & ratione, putabat Decius, vir aliòquin omnium temporũ & horarum curiosissimus, in l.si certis annis. col. 2. C. de pact. triennum istius regulæ inductũ fuisse, non autem pro arbitrio & libito voluntatis papæ. Aliud etiam magis proximum imitationis exemplũ habuit papa ad triennium statuendum ex.l.1.ff.de vsucap. quæ propter negligẽtiã, ac nõ petentis ius suum desidiam, vsucapionẽ triennalẽ in rebus mobilib. induxit. Quarũ similitudine papa ductus, voluit etiam negligentẽ petere beneficium suum lapso triennio, eadem pœna multare, silentiũ illi imponẽs, in hoc bene-
E ficia (vt opinor) rebus mobilibus comparãs. Nec immeritò: nam & annui reditus, qui cum persona extinguuntur, & cum ecclesiasticis beneficiis symbolum habẽt, appellatione mobilium cõtinentur, vt notabiliter dicit Abb. in cõsi. 13. in 4. col. lib. 2. limitãs per hoc iura contrariũ disponentia, vt procedant, quando cõceduntur loco ad longissimũ tẽpus. Et hoc etiã vltra Abb. videtur sentire Ioã. de Anania in c. in ciuitate. in 15. col. de vsur. Sicut ergo in vsucapionibus pro rebus mobilibus datur trienniũ, ita papa pro possessione tuenda idem tempus iniũxit. Et sicut etiam in c. 1. de præscrip. per trienniũ possidẽs rem ecclesię, etiam cum mala fide præscribit eã: ita & possidens beneficium triennio tutus esse debet. Plura enim ad trienniũ magis, quàm
F ad aliud tempus statuendũ summum Pontificẽ induxerũt, vt superiùs diximus, & etiã adparet in cap. sua nobis. cũ sequen. de appel. vbi papa omnẽm grauaminis querelã sub tribus tantum appellationũ gradibus cõclusit: & in c. contigit. el. 2. de senten. excom. iudicialem monitionẽ tribus quoq; terminis voluit esse cõtentã: quod etiam in denũtiatione Canonica, seu Euangelica seruatũ legimus. illa enim trina etiam monitione perficitur, qua seruata reus homo iudicatur: vt in ca. nouit. de iud. Sic etiã veteres hominẽ tribus denũtiationibus conuictũ, tribus literis indicabãt, autore Suida. Nã cùm volebãt hominẽ malũ significare, scribebãt vnum Cappa: cũ verò peiorẽ, duo: cùm pessimum, tria habere Cappa dixerũt. Ex quo prouerbio peruetusto, vt id obiter dicamus, compositum puto hoc nomen fur,

cum ministerio triũ literarum. Vnde meritò ille titulus A
trium etiam dictionũ.ff.nautæ ; caupo.stabularij, originẽ
accepit: quando & hoc personarum genus multis in locis
taxatur, & furibus omnino æquiparatur, vt patet in l.1. in
princ.eo.ti.ibi, ne materia detur cum furibus coëundi, &c.
& in l.ita.§.sed si totam.eod.tit.ibi, prætor curã agere re-
primẽdæ improbitatis horũ hominũ,&c.& alibi sæpe. In-
de euenit, quòd pro pessimo homine, trib. Cappis digno,
antiqui intelligebãt Cretẽsem, Cilica, Cappadoca, qui sin-
gularis fuisse improbitatis memorantur. Quod quidẽ ge-
nus hominum prout de malo teste dicimus, tribus perso-
nis est obnoxium, Deo, iudici, & parti, vt in c.1.de crimine
falsi. Sic etiã aduocato malo ad se corrigendum de errore
suo, tres illi dies præfiniuntur, in l.fi. C. de errore aduoca. B
sicut recusanti iudicẽ, tres etiã dies assignantur, in l.fin.C.
de iudi. Et in summa, totũ ius ciuile, qđ in tres distributũ
est partes, vt dicit tex.in §.fi.inst.de iure nat.totũ etiã Pon
tificiũ ius, numeris ternariis est refertũ. Iuxta quẽ numerũ,
non absq; summa ratione, tẽpora in præteritũ, præsens, &
futurũ distinxit Deus. Neq; aliquis ex numeris tã frequen
ter in diuinis & humanis actibus cõmendatus fuit, aut spe
ciali prærogatiua munitus, sicut ternarius. Cùm igitur re-
gula ista iudicialis sit, Papa frequentiã secutus, voluit eam
triennij possessione magis quàm alterius tẽporis esse con
tẽtam. Plura alia exempla numeri ternarij, quibus papa ad
hũc potius ternariũ, quàm aliũ numerũ deligendũ potuit
moueri, contexere possem: quæ, ne in re tã leui tẽpus con C
teram, recensere desinam: vt obiter omittam, quæ in sacris
literis de isto numero Augustinus, Hieronymus, & Am-
brosius variis in locis tradiderunt. quos latè Paulus Foro
semproniẽ.episcopus, & Io. Faber in illis tract. quos de tri
duo Christi scripserunt, & Iodocus Clichthoueus in libel-
lo, qui de mystica numerorũ ratione inscribitur, referunt,
cum sexcentis aliis locis, quos accuratè in hac materia Gu
liel. Benedictus in cõpiosa repet.c. Raynutius. de test. fol.
25.cõgessit, quæ omnia huc pertinent, vt dicamus papam
non tam arbitrio suo & casu fortuito (vt quidã voluerunt)
ad trienniũ constituendũ: sed potius ratione certa & exẽ-
plo clarissimo, sacrarũmq; legum imitatione digna motũ
fuisse, quæ in similibus casibus hoc numero, magis quàm

D alio tanquam omniũ perfectiſsimo vſæ fuerunt. Et ſecundum iſtius rationes emanarunt iſta iura in c. ſi ſeruus.el 2. 54.diſtinct.& in c.ſi quis.16.q. fi. quæ hunc numerum ternarium in diuerſis aliis caſibus amplexa fuerũt. Et certè ſi triennium hîc conſtitutum vſucapioni comparemus, proculdubio iudicabimus ſummum Põtificem, non fortuitò, ſed rationabiliter ad hoc trienninm ſtatuendum motum fuiſſe.Nam in vſucapione rerum mobilium , quarum vſum quotidianũ habemus, ideo triennium magis quàm decennium cõſtitutũ fuit,vt homines ad repetẽdum tales res ad vſum vitæ neceſſarias,celerius arctarẽtur,quæ ex vſu quotidiano occupatoris diſsipari , atq; omnino poſſent deteriores fieri,vſuq; cõſumi. Nam mobilia pro maiore parte E per triennium conſumi præſumuntur, iuxta glo. notabilẽ in l.1.C.ſi aduer.vſuc.& glo.pen.in l.fin.C. in quib.cauſ.in integ.reſt.non eſt neceſ.Quæ ad hoc Alex.adducit in l.interdum. ff.de cõdi.ind.in ſecunda addi.ad Bar.neque iuris conditor breuius tẽpus triennio hoc caſu ſtatuere potuit, propter totidẽ gradus appellationũ,quæ reis condẽnatis ad ſe defendendum à lege conceduntur,ob quam cauſam tres inſtantiæ iudicij in d.l.properandum.C.de iudic.ſtatutæ fuerunt.Et infra idẽ tẽpus ſummus Põtifex conueniens putauit,etiã beneficiatos beneficia eorũ occupata repetere debere:quorũ etiã beneficiorũ, ſicut & rerũ mobilium, vſum tantùm habemus,qui quotidie conſumitur. Adparet igitur ex omnibus prędictis,ſummũ Põtificẽ optima ratione,& digna tot legũ imitatione motũ fuiſſe. Nã , vt inquit Cicero,qđ exẽplo fit, ratiõe fieri putatur.Sed de iis ſatis.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, iuxta illud verbum ibi, Quòd ſi quicunq;, &c.nunquid iſta regula baſtardum,ſiue illegitimum poſſeſſorem cum colorato titulo defendat?

SOLVTIO. Iſta quæſtio heri tertia menſis Iunij M.D. XXX.in Rota ꝓpoſita fuit,in cauſa Legionẽ.corã R.P.D. Petro Vortio,in qua quidã ex Dominis dicebãt,regulã illegitimũ nõ tueri,ex eo, quia verba generalia iſtius regulæ,de habilibus intelligi debebãt,iuxta vulg.l.vt gradatim. ff.de mune.& ho.& gl.in verbo,quibuſcũq;.§.ſed hæc ſolẽnia.inſti.de verb. oblig. Quod procedit etiã ſi conſtitutionis verba vniuerſalia ſint, prout hîc:quia etiã dicta verba

ba ad habilia restringuntur, vt tradit Domi. in ca. cùm in illis. §. 1. col. fi. de præbend. lib. 6. cum concor. vt scribit Decius in consil. 171. colum. fi. Et ita videmus, quòd verbum, quodcunq; vniuersale in l. in traditionib. ff. de pactis. & in l. emancipari. ff. de adop. etiam ad habilia restringitur. Et regulariter in materia maximè exorbitanti, talis restrictio verborum generalium fieri debet, vt tradit Anton. de But. consil. 19. in 3. colum. Nam dictio, Quæcunque, simpliciter de persona loquens, de legitima & habili intelligi debet, nisi termino communi vtrunq; comprehendenti addatur, vt dicit Alexand. consil. 80. colum. fi. libr. 1. Et hoc idem in regulis cancellariæ etiam generaliter loquentibus habere locum voluit quidam doctus Mod. repetens cap. Raynutius. fol. 7. num. 32. de testam. A B

Et quòd reg. ista bastardos cõprehendere non debeat, rationi consonum videtur: quia illegitimi omnium iurium spiritualium sunt incapaces, vt in ca. si gens Anglorum. 56. distin. Et huiusmodi personæ, quo ad cõmodum & honores, à iure indigni censentur: vt not. gl in cle. 1. de baptis. & Abb. in c. cùm Vintoniensis. in 4. col & in cap. innotuit. de elect. & in terminis reassumũt latiùs dicti Moder. in d. repe. c. Raynutius. fol. 6. & Curtius Iunior in rep. l. admonẽdi. ff. de iureiur. qui æmulatione, vt creditur, Iasonis concurrentis materiam bastardorum ampliauit. Inde non abs re veteres Summi Pontifices diligenter curarunt, ne sacrũ Card. collegiũ hac labe pollueretur. Nam, vt refert Nicolaus de Vbaldis, nostri ordinis olim insignis auditor, in tract. succesio. ab intest. col. 49. à Paulo II. proprio eius ore audiuisse, quendã spuriũ per Eugenium IIII. ad Cardinalatum assumptum, ante receptionem pilei, quasi miraculosè rebus humanis exemptũ. Quod idem sanctissimũ institutũ in nostro sacro auditorio Rotæ inuiolabiliter seruatũ fuisse satis cõpertũ est. Nã cùm idẽ Nicolaus apud eundẽ Paulũ Rotæ nomine supplicaret, liceret eis inquiri contra quendã, qui ab eodẽ Paulo mãdatũ ad auditoratũ habuerat, nũquid bastardus esset, Paulus libenter annuit, subiungẽs, honestũ esse per huiusmodi labẽ locũ nostrũ non cõtaminari, referẽs exẽplũ dicti Card. per Eugeniũ assumpti. Ita dicit Do. Nicolaus, vbi suprá. Et ob eã causam Philipum Decium, aliás ad auditoratum mãdatum habentem C

D exclusum loco, legimus. Cùm igitur regula ista sit priuilegiatiua, & fauorabilis possessorih. nō videtur verisimile vel se bastardos tanto fauore munire, vt dicit Glossator hîc.

Tamen istis non obstan. maior pars dominorum conclusit cōtrarium, videlicet illegitimos regula ista defendi. Pro qua opin. in primis verbū Quicunq;, hìc positū ponderabant, quod est generale, vt in c. solitæ. circa fi. de maio. & obedien. & in c. sciant cuncti. de electio. libr. 6. & in l. quicunq;. C. de ser. fug. quod verbū de sui natura includit ea, quæ aliâs sub simplici dispositione non comprehenderentur, vt no^r. glos. in clem. 2. de vita & honest. cler. & glo. in verb. quicunq;. in cle. 1. de iudi. no. Abb. in c. super quęst. in glo. de offic. deleg. & reassumit Curtius Iunior consil. 1.
E & Fely. in c. postulasti in 11. colum. de rescript. & ante ipsos Rom. consil. 31. visis iis, &c. Et idem Felyn. in c. nonnulli. in princ. in 9. col. de rescript. & in materia dispensationis, quę solet esse stricti iuris, vt in ca. per venerabilem. qui filij sint legitimi. verbum, Quicunq;, omnia comprehendit, vt est glos. in extrauag. execrabilis. quæ allegat cle. si Romanus. de præbend. facit textus & glossa in clementina. 1. in fin. de re iudic. quam ad hoc notat Oldrad. consil. 322. attento, &c. cum similibus.

Hinc est, quòd licet dispensatus ad beneficia nō possit habere dignitatem, vbi tamen fuisset dispēsatus ad quæcūque beneficia, talis dispensatio dignitates cōprehēderet, ratione illius dictionis, Quæcūq;, vt dicit Rota de fil. pres-
F by. 2. in no. & 4. de offic. ord. in antiquis. sequūtur Moder. in tract. de benefi. in 3, q. 1 partis. col. 5. Et ista decisio procedit, etiam si cum dictione Quæcunq;, coniungeretur dictio Alia, quæ solet esse restrictiua similium. Prout in simili casu in vna Præceptoria Barchinoné. corā d. Paulo Capisucco fuit in Rota iudicatum per Dominos. 9. Ianua. 1531. Nam in dicta causa dubitabatur, nunquid in facultate concessa nuntio Vasionen. ad beneficia, & præstimonia, & alia quæcunq;, &c. includerentur dignitates, vt vna pars Dominorum dicebat quòd sic, ponderando dictionem quæcunque, esse vniuersalem per iura superiùs allegata, & ea quæ dicit Fely. in c. de quarta. de præscript. in 4. colum. vbi dicit, quòd licet appellatione beneficij non veniant hospitalia: cle. per literas. de præbend. fallit tamen, nisi sit dictio quæcunque.

Quæcunq;.& idem de præſtimoniis dicitur in gloſ.quod- A
cunq;.in clem.2.de vita & honeſt.cleric. Alia verò pars Dominorum tenebat contrarium,ex quo poteſtas nuntij erat odioſa in præiudicium ordinariæ poteſtatis, vt dicit Abb. in c.ſi quis contra clericum.de foro competenti.Et ideo illa verba,Quæcunq;,debebāt reſtringi ad habilia & expreſſa,non ad ea quæ ſunt ſpeciali nota digna, vt dicit Domi. poſt Pet.de Anch.in c.2.de præb.lib.6.& Philip. Peruſinus in c.ad hoc.circa fi.de appell.cum cōcor.vt latè ſcribit Socin.in conſil.240.in cauſa Nanceten.in 9.col.Item, quia dictio Alia,in dicta facultate nuntij poſita, reſtringebat terminum generis ad expreſſa,iuxta ea quæ dicit Old.conſil. 8.& 287.& Rom.conſil.13.& 42.circa fi.& 92.& Cald.conſil.2.circa fi.titu.de arbit.cum cōcord. vt per Iaſ.in l.quæcunque.in primo notabili.C.qui admit. B

Tandem iſtis non obſtantibus Rota poſt longam diſputationem,vno excepto,tenuit contrarium,videlicet,in dicta facultate nuntij cōprehendi dignitates propter generalitatem dictionis, Quæcunq;,pondera,vt ſuperiùs. Nec obſtabat dictio Alia,adiuncta termino vniuerſali: quia illa non reſtringebat generalitatem verbi quæcunq;, vt eſt de hoc gl.notabilis in verbo , quanuis.in cle.1. de re iud.quæ probat,iuncto text.verba iſta,Vel alia quauis cauſa,includere maiora expreſsis:pro qua plura adducit And.Sicul.in l.1.§.fi.in 3.col.ff.de verb.oblig.& in repet.l. cùm acutiſsimi.in 13.col.C.de fideic.cum aliis adductis per Moder. Luſitanos in l.fundum.col.20.ff.de reb.dub. qui reſpondent C ad contraria,cum quibus concordat Alexand. in conſi.11. viſo.in 3.colum.& in conſi.155.viſis,& accuratè.in 2.col.volu.2.Et ita in dicta cauſa Barchinonen. concluſum fuit per omnes dominos,& iudicatum dicta die 9. Ianuarij in fauorem Iacobi Partage,magiſtri domus Cardi. de Cæſarinis, contra Anton.Carreas.Quæ omnia conferendo ad caſum noſtrum,reddunt deciſionem claram & expeditam, videlicet, quòd generalitas iſtius verbi, Quicunque, poſiti in text. comprehendit illegitimum, præſertim cùm regula iſta tantùm excipiat duo genera perſonarum inhabilium, videlicet ſimoniacum, & intruſum in beneficio reſeruato, ergo in aliis manet regula firma.

Nō obſtat,quòd verba generalia debēt intelligi de per-

D sonis habilibus:quia vltra responsiones quæ possunt colligi ex limitationibus traditis per Ias.in l.fideiussor.§. prætor.ff.qui sat.cog.de quibus latè scripsi in §. in personam. instit.de actio.limitatur illa regula non habere locũ,quando lex loquitur taxatiuè, excipiẽs duo genera personarũ, vt hìc:quia tunc casus non excepti comprehenduntur sub regula:vt in c.2.vbi Abb.de coniug.lepro. Vel secundò negari potest illegitimum triennio posidentem inhabilem esse, vt exceptione istius reg.priuari debeat, cùm sit quædam defensio,sicut videmus in excõmunicato,qui licet ad judicia inhabilis iudicetur,non tamen illi excipiendi facultas denegatur,vt in c.cùm inter.de exceptione. Cùm igitur ista regula nõ det nisi meram exceptionem possessori,
E poterit ea illegitimus vti:qui non videtur tã odiosus,quantum excommunicatus, qui cõtrahere & posidere potest: cap.veritatis. de dolo & cont.præsertim,quia hoc casu, ex quo per triennium à superiore est toleratus, præsumitur dispensatus,iuxta ea quæ tradit Pet.de Anch.in consil. 117. cũ materia ordinarij.de offi. ord.lib.6.Vel tertiò respõdetur,quòd dispositio istius regulæ,quia emanauit ad extinguendas lites,vt patet in fin.concernit bonum publicũ, vt in l.1.ff.de vsucap.& in l.properandum.C. de iudic. sed vbi agitur de vtilitate publica, lex nõ recipit restrictionem de habilitate personarum, vt dicit Bartol.in l. siquis in graui. §.vtrum.per illum text.ff.ad Sillan. Et ita in indiuiduo super hoc puncto iudicauit Rota in vna Regien. parochia-
F lium coram me,ponderando casus exceptos in regula. Et hanc eandem opin.hodie,quæ numeratur 23.Ianuar.M.D. XXXVIII. in vna Romana parochialis S. Pauli & Cęsarei coram d.Raynaldo Petrutio omnes Domini tenuerunt.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, an regula ista defendat fœminam posidentem dignitatem,vel administrationem?

SOLVTIO. Videtur quòd sic, quia verbum, Quicunque, positum in text. comprehendit fœminã. l. 1.ff. de verb.sig.Contrarium videtur tenere Gloss.hìc.in 2.col.dũ vult,quòd ista verba intelligantur de habilibus: & ideo laicus & mulier posidentes non iuuantur ista regula.faciunt ea quę idẽ Glossator dicit in reg. secunda.in fi. suprà eod. Quid dicendum?Pro resolutione istius articuli distingui potest

potest hoc modo, videlicet, quòd aut dignitas conceditur per papam fœminæ in titulum, vel administrationem, vt in abbatissa, vel priorissa perpetua, quod potest facere papa: & tunc putarē regulam habere locum, cùm in istis eadem ratio defensionis militet, aliâs secus. & hoc in specie tenet Glossator concilij Basilien. tit. de pacific. possessorib. faciūt ea, quæ in simili dixi in regula de infirmis resig. in 6. q.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO ibi, Beneficia qualiacunque sint, &c. an sub istis verbis regulę comprehendatur feudum ecclesiasticum?

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd sic, quia feudum dicitur beneficium. c. 1. §. in primis. qui ex caus. feud. amit. & not. Petr. de Ancha. in regula, beneficium. in 1. quæst. de reg. iur. lib. 6. & Ias. in repet. l. re coniuncti. nume. 227. ff. de legatis 3. vbi etiam probat, quòd feudum est mera gratia. Et in materia fauorabili possessoribus, de qua ista regula loquitur, appellatione beneficij feudum comprehēditur, vt dicunt Moder. in præludiis feudorum. Hinc est, quòd in generali facultate dispensandi ad beneficia curata & non curata feudum includitur, vt per plures rationes probat Decius in consilio 76. licet in casu proposito, &c. B

Breuiter prędictis non obstantibus contrarium est concludendū, ex eo, quia licet in materia proportionabili defendi posset, appellatione beneficij feudum comprehēdi: vbi verò verba, vel subiecta materia repugnāt, contrarium est dicendum, vt Præp. dixit in c. per venerabilem. col. 90. C qui filij sint legit. Sed clarum est, quòd verba istius regulæ quæ de collatione, institutione, vel præsentatione loquuntur, non adaptātur ad inuestiturā feudi, quæ per istos modos non cōfertur. Igitur dispositio ista in eo non habet locum, præsertim quia casus hic excepti in regula, videlicet, de reseruatione in corpore iuris clausa, & de beneficio simoniacè possesso, nullatenus feudo conueniūt, sed solùm beneficiis ecclesiasticis, quæ à feudo differunt, adaptātur.

Concludendum est igitur regulam in feudis locum non habere, præsertim, quia in veris beneficiis ecclesiasticis est aliquid specialitatis annexū, quod non est in feudo: & in beneficiis quatuor requirūtur, quo ad hoc, vt beneficia ecclesiastica dicātur, quę à feudis sunt multū aliena, vt tradit

D Petr.de Ancha.in cap.1.quæst.1.de regu.iur.lib.6.Sequitur Decius in rubrica de rescript. Quæ omnia à natura feudi extranea videntur,prout etiam Moderni declarant in tractat.beneficij.in prima parte.Dictio igitur, Qualiacũque, hìc posita, recipiet distinctionem secumdum subiectam materiam, prout in l.quæsitum.§.1.ff.de leg.3.cum vulg.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula ista de triennali, habeat locum in beneficiis commendatis perpetuò secundum stylum nostri temporis?

SOLVTIO. Licet in pluribus regulis istius tractatus disputatus sit iste articulus, adeò quod videbãtur sufficere iam dicta: nihilominus quia misera iuris conditio semper in E infinitũ decurrit, & nouas quotidie deproperat edere formas,vt dicit Imperator in lege 2.C.de ver.iur.enuc.oportet nouis & emergentibus casibus,nouas etiã accommodare decisiones,præsertim in hac q.in qua maior in Rota suborta est difficultas, quàm fuerit super quauis alia.q. illius Tractatus:& ideo eam latiùs attingã,nõ repetitis hìc motiuis super ista eadem q. in aliis regulis iam dictis, ne fastidio sim studiosis,præsertim occupatis.Dico igitur circa istum articulum varias fuisse antiquorum & modernorum dominorum sententias.Nam quidam ex antiquis tenuerunt regulã istã habere locum in cõmendis perpetuis. Et hoc tenuit in specie Glossator concilij Basiliẽ.quod habetur in pragmatica Franciæ,sub titulo de pacific. possess. F in verbo,titulũ.motus ex eo, quia in perpetuis commendis militat eadem ratio,quæ in aliis titulis.Et quia cõmenda secundum Doct.in c.nemo. de elect.lib.6. dicitur titulus canonicus qui sufficit ad istam regulam,vt tradit Henric.in c.penul.col.penul. de verb. signifi. Hæc ille.Et cum ista opi.transeunt quidam Moder.Sabinien.in tract.commendarũ. & in quibusdam apostillis hìc, qui dicunt ita se vidisse obseruari in perpetuis commendis, cùm ibi detur vera possessio, quã considerat regula. Et secundum istam opi.retulit ita fuisse iudicatum tẽporibus suis in Rota Reuerendissimus Card.Simonetta,tunc Rotæ auditor,& sic propria eius manu ad istam regulam,& in quodam suo repertorio adnotatum vidi, quo in loco reprehendit Dominum Melchiorem dè Baldasinis quondam aduocatum in

apostil

apostillis regularum Hadriani asserentem oppositum. A

Contrariam verò opinioné, videlicet, q; ista regula non habeat locum in cômendis perpetuis, tenuerũt etiam plures excellentes viri, tam extra Rotam, quàm etiã in Rota.

In primis in istam opinioné inclinat Glossator hic, qui dicit audiuisse ita Rotam iudicasse. Et hoc idem Bartholomęus de Dosśis quondam aduocatus cõsistorialis in quibusdam Apostillis manu sua scriptis, refert se audiuisse à D. Vanullio auditore Rotæ, pro ista parte pluries pronuntiasse, & ita Vanullius scriptũ reliquit. Et Reuerend. Card. bo. memo. Dominicus de Iacobatiis, olim auditor Rotæ in quibusdã suis adnotationibus, propria eius manu scriptis expressè affirmat suo tépore omnes Dominos tenuisse, & contrariũ in regula de annali. Rationem ponit, qua tunc mouebatur Rota: quia regula ista habet verba demõstratiua tituli, vt patet ibi, ex Apostolica, vel ordinaria collatione, seu præsentatione & institutione, &c. quæ verba non adaptantur commendæ. Regula verò de annali titũlum non requirit. Et ideo in commédis habet locum. Hęc Card. Idem etiam attestatur D. Melchior de Baldasinis illorum temporum celebris aduocatus, in quibusdam suis adnotationibus ad regulas Hadriani, etiam propria eius manu scriptis dicens, Hadrianum Papã ideo in ista regula illa verba, Ex quouis titulo Apostolico, &c. addidisse, vt commendas comprehenderet, & per hoc dubitationem Rotę tolleret, quam sciebat tenuisse, regulã istam in commendis locum non habere. Et istã etiam opi. sequuti sunt in Cancellaria quidã Abbreuiatores de Parco, inter quos C fuit D. Paulus de Castello, vt refert Moder. ille Sabinen. Æneas de Falconibus, in quadam apostilla. Et hoc etiam adnotatum reliquit summus ille vir Laurentius de Puciis Cardi. Sanctorum quatuor, affirmans se audiuisse viua voce ab Alexandrino istam opin. tenuisse Rotam.

Itaq; ex supradictis adparet varias fuisse super hoc puncto patrum Rotæ opi. Nec mirandum, cùm quælibet opi. adeò se iusto iudice tueatur, vt perspicuum sit, Rotã diuersis téporibus cõtraria sentiété rectè iudicasse. Sed in hoc est discrimen, quia licet Rota olim partẽ negatiuã tenẽs, iustum iudicium protulerit, iustius tamẽ modernis téporibus iudicium pronũtiauit, dum tenuit, regulã istã in com-

D mendis locum habere: non enim inconuenit vnum iudicium esse vno tẽpore iustũ, & posteà eius contrarium iustius, vt in l.exigẽdi.C.de procu.cum concor.ibi in gl.positis. Et hoc malũ datũ videtur mortalibus in pœnã, vt eorum opiniones secundũ varietatem temporũ senescant & intermoriãtur, aliæque diuersæ, vel prioribus cõtrarię earum loco renascãtur, & deinde pubescãt: talis enim est humani iuris disciplina, ꝙ nulla in ea opinio eodẽ statu diu stare potest, vt dicit Imperator in l.2.§.sed quia diuinę.C. de vet.iur.enuc.vnde meritò Psal. dixit, Dies diei eructat verbũ, & nox nocti indicat sciẽtiã. quod adparet in l. diui. ff.de iurepatron.& in sexcentis aliis iuris locis, quæ breuitatis causa omitto. Opiniones enim hominũ eorũ corpo-

E ra sequũtur, quę cum tẽpore veterascũt & pereunt: & sicut rerũ omniũ, ita quoq; & opinionũ est quædã vicissitudo, cuius rationem ponit Bal.in pluribus locis, quos enumerabo infrà quæst.53. quo in loco ostendam aliquando modernã Rotam ab antiqua deuiasse, quæ omnia iustificãtur per ea, quæ dicit text.in c.non debet.de consang.& affin.

Nunc autem ad propositum reuertamur: vidimus igitur expressè Rotam aliquando iudicasse regulam istã non habere locum in commẽdis, vt attestati fuerunt prædicti patres superiùs in parte negatiua nominati. Et hoc quidẽ, vt diximus, iustè factum fuisse arbitror, cùm non desint rationes & autoritates summorum virorum, qui illam opinio, defendant Nam inter cætera ad tenẽdum istam opinionẽ

F illi Domini mouebãtur, quia regula ista requirit titulum, vt patet ibi ex Apostolica vel ordinaria collatione, &c. & tamen commenda non est titulus: aut si quouis modo aliquam haberet similitudinem tituli, non satis illa species prouidendi in antiqua ecclesia laudabatur, vt mereretur priuilegiis istius vel alterius regulę, de vero titulo loquentis muniri. Nam videmus Innocent.VI. per extrauagan. suam incipien. pastoris. hoc prouidendi genus per viam commendæ reprobasse. Nam, vt verbis eius vtar, experientia docuit, occasione commendarum plurimùm diuinum cultum minui, animarum curam eis, quibus imminet, negligi, hospitalitatem consuetam & debitam non seruari, ruinis ædificia supponi, ipsorúmque iura in spiritualibus, & temporalibus labefactari, &c. Et eadem etiam, & deterior

riora commendarum incommoda refert Clemens.v. in A extrauag. incip.ex superne.posita in tit.de præb. Ex quorum verbis adparet cõmendarum vsum improbatum fuisse, vt meritò illi antiqui patres Rotæ noluerint cõmendã sub hac regula cõprehendi. Non igitur est putandum Roma. Pontific. rem à tam pluribus damnatã sub regula ista includi velle, præsertim, quia vt dictũ est, regula ista requirit titulũ: & commenda, de iure non est propriè titulus, vt probatur in ca. qui plures. 21. q. 1. vbi est tex. ꝙ nemo duas ecclesias in titulum tenere potest, tamẽ bene potest vnam habere in titulum, & alteram in commendam. Ergo adparet manifestè commendam non esse titulum: & ita not. ibi gl. Vgo & Laurẽtius, & idem tenuerũt Tancred. Goffred. & Bernar. in cap. si constiterit. de accusat. vt refert Ioan. de B Fantuciis, & Archid. in d.c. qui plures. vbi plus subdit Io. & Vincen. tenuisse in c. dudum. el. 2. de elec. commendatarium non solùm nullũ habere titulum, sed neque eius ius in beneficio commẽdato, & dicit Domin. in c. presbyteri. in 3. col. 23. distinc. ꝙ commendatarius non est prælatus, sed quidam custos iurium ecclesiæ: vnde licet capitulũ non possit conferre, & per consequens titulum dare, tamẽ œconomum in ecclesia, & commẽdatarium ponere potest: quia hoc non est cõferre. Et idem tenet Oldr. in cons. 179. hinc est ꝙ episcopus potest illud beneficium commendatum conferre, inuito & non vocato commendatario, vt dicit Lapus in cap. nemo. de elect. lib. 6. refert Fely. in c. cum olim. in 5. col. de maior. & obed. Et vltra prædictam, aliam C rationem assignat glo. 2. in c. si constiterit. de accusat. quia commendatarius non dicitur possidere, nec habere ius in re, sicut depositarius, per iura allegata in ea: quæ latè reassumit Roma. consi. 350. vbi latissimè probat commendatarium non habere titulum, nec ius in re sicut depositarius. & de vno ad aliud arguit idem Roman. declarans istos terminos in consi. 500. incip. summarius. colum. 1. & seq. Et ꝙ commendatarius non dicatur habere titulum, nec ius aliquod in re, tenet And. Sicul. post Inn. quem ibi allegat in rubrica de cõmodato. in fi. verbis. Ratio enim assignatur per Gemin. in cons. 8. incip. quidam card. in. 3. col. quia inter commendatariũ, & ecclesiam commendatã non cõtrahitur aliquod matrimonium, sicut cõtrahitur inter ilium,

D qui habet ex collatione, qua ratione dicitur habere titulum:& ideo commendatarius potest ad libitū per Papam remoueri, quia non est maritus ecclesiæ. Et istam eandem opinionem firmat Ang. in consi.35. incip. quidam nobilis. vbi post Inno. in c. dudum. dicit, ꝙ commendatarius nullum ius, nec titulum habet in ecclesia. Sed est nudus minister, custos, & nudus detentor, per ea quæ ibi adducit. & istam opin. etiam tenet Aret. in c. si constiterit. col. fin. de accusat. vbi tenet, ꝙ commendatarius non solùm non habet titulum canonicū, sed neque facit fructus suos, nisi expressè illi à papa concedantur, per rationes allegatas ibi per eum, & dicit Florianus in c. quæsitum. de rer. permut. ꝙ commenda non potest cum titulo permutari, quia com E mendatarius non dicitur habere canonicum titulum. Et quòd commenda non det titulum, tenet etiam expressè Bal. in l. ex verbo per illum tex. C. de fideicom. li. sequitur Socin. in consi.32. incip. ex iis. in 6. col. cum aliis concor. vt ibi per eum. idem tenet Alex. consi.96. visis narratis. in 1. col. lib. 4. & Deci. consi.149. col. 4. Et pro ista parte facit, quod dicit Abb. in cap. illa. ne sede vac. videlicet ꝙ capitulum sede vacante, non potest conferre beneficia, potest tamen commēdare. Adparet igitur ꝙ non habet titulum. quod etiam tenet Alex. post glos. in cap. sanctorum. col. 3. 70. dist. Et quòd commendatarius non dicatur habere titulum, neque possessionem, necius in re, prout alias dicebat glos. in d. c. si constiterit. firmat doctus quidam Mo- F der. nomine Bart. Cassaneus in consil. 20. in 3. col. Et hoc procedit non solùm in commēda spirituali, sed etiam temporali, vt not. Imol. in l. hæreditas. per illum tex. ff. de hær. instit. & idem tenet Bald. in consil. 246. secundum antiq. impressio. Et ita not. Anto. de Gratianis, antiquus aduocatus consistorialis in quodam suo Indice.

Et ista opi. in ratione consistit, quia commendatarius nihil aliud est, quàm quidā administrator bonorū ecclesiæ, vt patet in c. cum nobis. de elect. & notat Abb. in c. querelam. eo. tit. in primo notabili: & tamē cōstat administrationem nō habere titulū, vt dicit D. Ant. in cle. 2. de rescri. in verbo, electio. sequitur Nicolaus Milis in ver. administrator, Gloss. in regula nona. in fin. ex quibus omnibus potuit olim Rota iustè moueri ad tenendū regulā istam non

habet

habere locum in commendis. Postremò pro ista opinione A
adducebatur vna ratio : quia si considerantur verba istius regulæ, tam illa quæ referuntur ad papam, quàm ad alios inferiores, inueniemus, quòd nulla possunt cōmendæ perpetuæ adaptari. Nam verba indicatiua tituli quæ referutur ad papā, sunt illa, Ex Apostolica collatione, vel electionis confirmatione, &c. & nulla sunt hîc alia verba indicatiua tituli, quæ papam cōcernant, nisi prædicta: sub quibus non est dubium, quòd commenda non cōprehenditur siue propriè, siue impropriè interpretemur, quia commenda non est collatio, neq; cōfirmatio. Nec minus potest comméda perpetua cōprehendi sub verbis directis ordinariis duplici respectu, tū, quia nullus ordinarius inferior à papa potest perpetuò cōmendare, vt in d. ca. nemo. tum etiā, quia B
si possent, verba hîc posita nō cōueniūt cōmēdæ ꝑpetuæ.

Sed prædictis nō obstā. pars affirmatiua, videlicet quòd regula ista habeat locū in commendis perpetuis, præualuit: quam tenuit modernis tēporibus Rota, vt attestatur Reuerendissimus Do. Iaco. Simonetta Card. olim auditor inter alios curiosissimus, in quadam additione ad istā regulam, & in quibusdā suis recollectis decisionum, quas vidi propria ejus manu scriptas, quo in loco reprehendit dominum Melchiorem de Baldassinis, aduocatum, contrarium asserentem. Et ista opinio, videlicet quòd regula habeat locū in cōmēdis perpetuis, videtur iustior & æquior, quàm Glossatoris concilij Basiliensis, sub titulo de pacific. pos. in verbo, titulum. qui expressè hoc tenet, & Moder. C
Sabin. in tract. commédarum. & hic in quadam Apostilla, qui dicunt se vidisse ita obseruari. Nouissimè hoc anno M. D. XXXVII. de mense Nouembri post plures informationes, & causæ propositiones idem dubiū pro ista parte determinauit Rota, licet de mense Octobri M D. XXXII. in vna Romana, coram D. Paulo Capisucco super hoc Rota dubitauerit. Nam tunc causa proposita quibusdam, videbatur, partem negatiuam posse defendi. Nihil tamen illo tempore resolutiuè conclusum fuerat. Nunc autem iterum de mense Nouembri M. D. XXXVII. idem Do. Paulus in vna alia Vrgellen. monasterij proposuit istud idē dubium in plena Rota, in qua post plures disputationes & relationes, tādem 16. & 26. die eiusdem mēsis Nouēbris, duplica

D tis, omnes Domini voluerunt regulam istam in commendis perpetuis habere locum, quam opi. pluribus rationib & autoritatibus comprobarunt.

In primis adducebatur ratio, quia videmus quòd commendæ perpetuæ nostri temporis propter exuberantiam verborum, quibus hodie conceduntur, ac licentiam & facultatem percipiendi, & conuertendi fructus in vsus proprios, sicut veri prælati faciunt, magis participant de collatione & vero titulo, quàm de simplici deposito. Iura verò antiqua loquentia de commendis, ideo locum in istis perpetuis non habebant, quia tempore illorum iuriũ commendæ sub ista moderna forma, qua hodie conceduntur, adhuc inuentæ, nec cognitæ fuerant, vt latè probat quidã E Moder. Bartholomæus Cassaneus in quodam suo cõsilio, incip. antequam, &c. posito in commentariis suis cõsuetudinum Burgundiæ. fol. 327. vbi latè formã perpetuæ commendæ hodiernæ discutit, quæ reuera non possunt dici propriè cõmendæ, sed tituli: quia cõmenda propria & vera est temporalis, quæ idem est, quod depositũ, quod etiã est tẽporale, vt dicit text. in l. cõmendare. ff. de verb. signifi. cum concord. ibi positis. Et probatur clarè in ca. nemo. de elect. lib. 6. Et hoc manifestè apparet, quia commendatarius tẽporalis nõ facit fructus suos, vt tradit Aret. & alij in c. si constiterit. de accusat. Sic neq; depositarius verus facit fructus suos: vnde sicut depositarius si rei depositæ ex pacto suos proprios fructus faceret, proprium nec verũ de-F positum dici posset: quia hoc naturæ depositi aduersaretur, & participaret magis de mutuo, vt probãt latè moderni Mediola. in l. certi condictio. §. depositi. in 4. notab. per illum text. ff. si cert. pet. & est text. in l. 1. §. si pecunia. & ibi notat gl. ff. depos. Sic eodẽ modo si commendatarius habet licentiam conuertendi fructus in suos proprios vsus, prout faciunt hodie perpetui commendatarij, talis cõmenda non est propria, nec vera comméda, sed adhæret magis ad naturam collationis & veri tituli, vt in ca. si tibi absenti. ibi, vt tuum dici valeas. de præben. lib. 6. Hinc est, quòd hodie commendæ perpetuæ inducũt incompatibilitatem, vt notabiliter probant Moder. repetentes in clem. gratiæ. de rescript. allegantes conciliũ Lateranen. modernum. Et hodie includuntur sub expectatiuis cõcessis ad beneficia va-

catura,

catura, vt tenet Socin. in consil. 32. in 6. col. vers. & per præ A
dicta, &c. Ratio assignatur, quia licet per mortem cōmendatarij temporalis non dicatur beneficium vacare de nouo, sed vacet eo modo, quo priùs: hoc tamen nō omnino procedit in perpetua commēda, quia hodie per eam papa plenè disponit de beneficio, sicut quando dat in titulum. Et ideo sicut per collationem expirat reseruatio, ita & per dationem in commendam perpetuam, quæ in omnibus effectum habet tituli, vt concludunt Moderni in tracta. reseruationis. in 3. quæstio. principali. Et est decisio Rotæ 7. de elect. in antiq. & decis. 1. de præbend. in antiquioribus. Et licet domi. Gaspar de Perusio episcopus Frequētinus, & doctor antiquus in tract. reseruationum. fol. 5. tenuerit, expectatiuas, seu reseruationes non capere beneficia commen B
data, per ea quæ not. Ioan. And. in c. pen. de verb. sig. illud procedit in beneficiis commēdatis ad tempus, iuxta dispositionem c. nemo. de elect. lib. 6. quia in talibus beneficiis non datur propria, neq; impropria vacatio, & militant in eis omnes rationes superiùs scriptæ. Secus est in commendis perpetuis nostri temporis, quæ illis temporibus adhuc non fuerunt sub ista forma inuentæ, in quibus propter amplissimam dispositionem, quæ datur commendatario, & verborum vbertatem in eius forma positam, in nihilo differunt à titulo, nisi respectu nominis. Nil mirum igitur, si in illis habēt locum expectatiuæ, & regula ista, & iura omnia de titulis loquentia.

Dicta igitur omnia Doct. dicentium commendam non C
esse titulum, neq; tribuere possessionem, neq; ius etiā disponendi de fructibus, vt dicebat glossa, & alij sequentes eam in d. c. si cōstiterit. & aliis superiùs allegatis, procedūt in cōmenda temporali, in qua non datur plena dispositio, nec conuersio fructuū in proprios vsus: secus in perpetua, vt dicebat ille Mod. de Cassaneis in d. cons. quia, vt dixi, talis commenda exorbitat à veris terminis depositi, & licet commēda perpetua retineat nomen commendæ, vt dixi, effectus tamen perpetuitatis alterat naturam eius, & reponit in diuersam speciem: arg. c. statutum. de elect. lib. 6. & l. quæsitū. §. illud. de leg. iij. Vnde sicut in cōtractu emptionis si venderem tibi domūhoc pacto, ne transferretur dominium, licet iste contractus habeat nomen emptionis,

D effectu tamen erit locatio, vt patet in l. cum manu sata. §. nemo.ff.de cõtrahen. emptio. Hoc enim nõ aliunde procedit, nisi, quia propter qualitatem illam dominij nõ trãsferendi, venditioni adiunctam, propria natura contractus emptionis alteratur, & in alteram speciem reponitur: verborũ enim adiectio rei naturã immutat: vt in l. pediculis. §.Labeo.ff.de auro & argen.leg. Et eodem modo si dona rem tibi vestem causa mortis, clarum est, quòd talis donatio est de sui natura reuocabilis: quia verè ista donatio est causa mortis. Vbi verò huic donationi hæc verba adponerentur, videlicet, quòd mihi non liceret eam reuocare, tali casu, licet nomine videatur donatio causa mortis, effectu tamen erit donatio inter viuos, vt est text.in l. si alienam.
E in fi.& in l.vbi ita donatur.ff.de don.cau.mortis. cum con cor.vt cumulat Ferra.cautel. 30. Hoc enim regulare est in hac iuris disciplina, quòd qualitas cõtractus non ex similitudine nominis, sed ab ipso effectu metienda est, vt tradũt Docto. in l.Lucius.la prima. per illum textũ.ff.depos.facit in l.vnica.§.simili modo.C.de latina lib.tollen. vbi dominus nominãs seruum suum filiũ, non propterea facit eum filium: quia nõ attenditur denominatio, sed effectus: sic in commendis perpetuis nostri temporis est dicẽdum, quòd ratione perpetuitatis, & plenæ dispositionis fructuũ participẽt magis de veris titulis, quàm commẽdæ tẽporales: & hoc papa facere potest, qui potest naturã rei immutare, vt not.in cap.cùm pridem.de pact.in glo.in vers.illicitè.circa
F fi. Et ideo potest probabiliter teneri, quòd cõmenda perpetua sit proprius & verus titulus. Si igitur verus titulus est, nõ erit dubiũ, ꝙ sub ista regula cõprehendatur. Et pro ista opinio. videlicet quòd commenda sit verus & legitimus titulus, adduci potest ratio vrgens. Nam ille dicitur verus, legitimus, & canonicus titulus, qui à lege, vel ab homine potestatẽ habenti est inuentus, & habet speciale nomen perpetui tituli: cap.1.cum ibi not.de capel. mo. lib. 6. facit text.in l.legitima. & in l.iuris gentium. in prin. ff.de pact. Sed commendæ nostri temporis sunt inuẽtæ à canone, & à papa potestatem habenti, vt patet in ca. dudum.el 2.de elect.& in cap. qui plures.21.quæst.3.cum vulg. Ergo dicitur verus titulus canonicus: & hoc tenet Abbas in d.c. si constiterit.colum.fi.de accusationibus.& Moder.in clemen

men.1.in colum. de sequestr. possess.& fruct. Et tenet Milis A in verbo, Cōmenda.& Ioan. Baptista de Sancto Seuerino in tract.pensio.quæstio 26. Et idem tenet Collectarius in cap.fi.de filiis presby.& probant Moder.in quadam paraphrasi ad eundem Collectarium in d.c. dudum. & Archid. post Hostien.& Guliel.in d.c.nemo.& idem tenet Abb. in cap.cùm olim.in penult.col.de rerũ permuta.& latiùs Petrus de Vbaldis de Perusio,post Imol.in 5.col. in ca.fi. eodem titu.& Archid.in cap.si propter.in fine.de rescrip.lib. 6.Pro quibus videtur text.in cap. cùm nobis olim.in fi. de electio. vt declarat Abbas in ca. querelam.in primo notabili.eod.tit.& hoc in ratione consistit, quia inter signa veri & legitimi tituli est perpetuitas, & fructuum dispositio, vt habetur in cap.1.de capel. mona. libr.6.Et not. Cald. in B consil.30.titu.de præbend.& not.in cap.fi.de pec.cle.& in c.præsenti.de offi.ordi.lib.6.& tradit latiùs Petr. de Anch. 8 in cap.1.eo.lib.Et tamen illa duo interueniunt in commenda perpetua. De perpetuitate clarum est. de dispositione fructuũ etiam nō est difficultas, cùm hoc verbis latissimè in forma hodierna cōmendæ perpetuæ cōtineatur, vt tradit And.Sicul.in cōs.2.volum 2.Et latiùs Troilus de Maluitiis in quodã suo notabili consi.posito post repet.l. quo minus. de flumi. Ias. aliàs post tract. de sortibus eiusdem Troili,quem latè refert Moder. Lambertinus in tract.iur. patron.fol.211.cum concord.traditis per Moder.Bar. Cassaneum in prædicto consi.Et ista dispositio plena fructuũ, adeò competit commendatario perpetuo,quòd dicit notabiliter Præpos.in c.in 6.col. 44. distin. ꝙ sicut veri prælati habentes verum & proprium titulum faciunt fructus suos,adeò ꝙ si eos consumant in malos vsus, nō teneantur ad restitutionẽ,per ea quæ notat Hostiẽ.Car. & Imol. in cap.fi.de pecul. cleri.ita & commendatarij perpetui faciunt fructus suos, neq; ad restitutionem tenentur, quia commendæ nostri temporis pro titulis habentur. C

Hinc est,quòd sicut verus Prælatus potest fructus beneficij sui locare ad plures annos, ita etiam & cōmendatarij perpetui,vt dicit Calder.in consil.8 titu.de locato.Et sicut impetrans tenetur facere mẽtionem de titulo suo, ita etiã de commenda,qui est verus titulus,vt tradit idem Calder. consil.6.titul.de præbend.cum concord.quæ cōgerit qui-

D dam Moder. Stephanus Beltrandus in 3. volum. consil. nouiter impressorum, consil. 235. incip. etiam si commenda. & est regula Cancellariæ 41. quæ hoc statuit.

Ex quibus omnibus infertur, quòd dispositio loquens de titulo, habet locum in cõmenda perpetua, vt tenet Do. in consil. 17. colum. fin. Abbas in ca. cùm olim. colum. pen. de rerum permut. & videtur sentire Philippus Perusinus in d. cap. nemo. colum. fin. Et hoc latiùs probat And. Sicul. in consil. 2. lib. 2. vbi latè cõsuluit, quòd dispositio cap. quoniã Abbas. de offi. deleg. quæ loquitur simpliciter de prælato titulari & vero, habeat locum in commendatario. & idem tenet Decius in dicto cap. quoniã. in 4. colum. versi. & ista tertia conclusio. Et sequuntur Moder. Taurinen. in
E rubrica. ff. de offi. eius. Si igitur hoc in dispositione d. cap. quoniam. receptum est, à fortiori procedit talis interpretatio in ista regula, quæ habet aliqua verba prægnantia apta comprehendere commendam, etiam si non esset proprius titulus, vt patet in illis verbis regulæ, prouisio, &c. Et ibi, seu quæuis alia dispositio, quæ verba cõprehendũt omnẽ speciem titulorum, vt tradũt in ca. cùm in illis. de præben. lib. 6. & per gl. in clemen. fin. in versi. prouisioni. de elect. cum vulg. Nam si in d. c. quoniam. quod loquitur in commissionibus quæ sunt stricti iuris, secundum gl. in cap. 1. & in c. dispendia. & in cap. statutũ. cum aliis vulg. de rescript. lib. 6. cõprehenditur commendatarius, à fortiori sub regula nostra, quæ est possessorib. fauorabilis, & per cõsequẽs
F extendenda comprehendi debet. Et tota ista disputatio, quæ facta est circa istud dubium, fuit, propter regulam Innoc. quæ loquitur indistinctè. Sed quo ad regulam Hadriani, & Pauli. I I I. nunc feliciter regnãtis, quæ simul concordant, nulla esset difficultas, quòd sub talibus regulis commenda comprehendatur, ex eo, quia habẽt quædã verba, quæ non sunt in aliis regulis prædecessorũ, quæ priùs fuerunt posita per Hadrianum ad tollendum istud dubium, vt in parte negatiua dixi. Verba enim sunt ista, videlicet, ex quouis titulo Apostolico, &c. quę verba cõprehendunt cõmendam, siue illa sit proprie titulus, siue improprie. Sed quia in aliis regulis illa verba scripta non erant: ideo super hoc sæpius fuit laboratum, vt ex superiùs dictis adparet.

Non tamen iudicio meo erat laborandũ, si diligẽter natura

tuta & vis commendæ perpetuæ considerata fuisset, quæ A
multiplici ratione sub illa regula comprehendi debuit, nō solùm quia est propriè titulus canonicus, vt Moder. tradūt in repe.cap.1.fol.11.col.1.de rerum permu. libr.6. cum aliis superiùs allegatis, sed etiam quia, vt dixi, verba regulę hoc includunt. Hinc est, quòd raræ admodum dispositiones iuris inaeniuntur, quæ loquantur indifferéter de titulis beneficiorum, in quibus commenda perpetua non includatur, siue ex mente, siue ex verbis. Nam vltra prædicta videmus tex.in clem.fin.de procur. qui simpliciter loquitur de prælato, per cuius obitum mādatum expirat, habere locū in commendatario perpetuo, secundum Zenzeli. & Imolam, cum quibus Io.Franc.Pauinus quondā Rotæ auditor transire videtur in tract.de offic.& pot. cap.sede vac. in 3. B
quæst.colum.4.& tamen verba dictæ clem.hoc non prę se ferunt, ex mente tamen hæc interpretatio sumitur.

Pari modo text.in c.1.de fil.presbyter.lib.6. qui dicit episcopum non posse cum illegitimo in curato beneficio dispensare, procedit etiam in cōmenda, licet verba text. hoc non dicant, vt firmat Collectarius in cap.fi.colum. 1. in fi. eod.titu.in antiq. Sic etiam text.in cap.quæsitum. cum similibus.de rerum permut.disponens permutationē tituli fieri posse cum alio titulo, habet locum de commenda ad commendam, & de commenda perpetua ad titulum, licet text.nihil de commenda dicat, secundum Petr. de Perusio ibi, & in c.fin.eod.titu.post.Imol. ibi in 5.colum. & firmat latiùs d.Pet.Andreas quondam Rotæ auditor in repe. c.1. C
fol.11.1.colum.de rerum permut.lib.6.

Et eodem modo text.in cap.edoceri.de rescript.de prælato loquens, procedit etiam in commendatario, vt ibi Decius dicit in finalib.verbis.

Similiter est dicendum in dispositione tex.c.statutū. de rescript.lib.6. quæ disponit causā à sede Apostolica cōmittendas existentibus in dignitate, procedit etiam in commendatariis perpetuis, vt modernus stylus habet, & ibi latiùs dixi post Pet. Vercellen.& alios antiquos, pro quibus conferūt motiua Barbatiæ in d.consil.2.Et hoc tenēt Moderni Purpurati.in l.1. in 33. col.ff. de offic. eius. vbi vnum aliud inferunt, q; sicut Abbates titulares, terras & iurisdictionē habētes, dicūtur clarissimi, secundū Bal.in l.1.§.his

D unalibus.circa med.ff.de offic.præfect. præt. Ita & commẽdatarij perpetui,propter omnimodam dispositionem, quæ hodie illis in literis tribuitur, clarissimi dici possunt. Hinc est, quòd talis commendatarius potest locare bona monasterij sicut titularis, vt dicit Calder.in consil.8. titulo de locato.non obstan.quòd in illo vulgato libro stvli, siue practicæ cancellariæ dicatur contrarium: quia illud procedit in commendatario temporali, vt latiùs ibi dixi.

Simili modo text.in cap.2.de præbend.& alia iura, quæ volunt episcopum nõ debere aliquẽ ordinare, nisi habeat titulum vnde viuat, procedunt, & habent locum in commendis perpetuis, quæ appellatione tituli cõprehenduntur. Ita Dominic. post Lapum in cap.penul.in 2.col.versi.
E quid de habente.de tempo.ord.lib.6.

Et etiam adparet, quòd dispositio cap.cùm illorum. de sentent.excommunic.loquentis de Abbate & Priore, licet sit odiosa, procedit etiam in cõmendatario & administratore; vt ibi sentit glossa in verbo, Abbatẽ.sequitur Decius in dicto cap.edoceri.in fine.

Facit etiam: quia videmus, qnòd capitulum sede vacãte non potest cõferre beneficia, & licet pòssit ad tẽpus commẽdare: quia tunc nõ dicitur conferre, vt tradunt omnes in cap.2.ne sede vacan.non poterit tamen perpetuò commẽdare: quia talis cõmenda se habet ad instar collationis. Ita dicit Præpos.in c.presbyteri.in 2.col.24.distinct.

Et idem dicimus de tex.in cle.1.de supp.neg.prælat.quę
F simpliciter loquitur de collatione facienda per ordinarios infra sex menses. & tamen procedit etiam in commenda, quod est fortius, vt tradit Card.in clem.quia contingit.§. vt autem.de religio. domib.sequitur Cardi. Alexandrinus in cap.si quis.colum.penul.58.distinct.

Plus etiam voluerũt aliqui, quòd si cõmendatarius perpetuus moreretur in curia, comprehenderetur sub dispositione cap.2.de præbend.lib.6.super quo nihil allegabo, ex eo, quia modo dubium pendet coram eodem domino Paulo in dicta causa Vrgelen.Monasterij, super quo aduocati hincinde ardentissimè disputant.

Et eodem modo videmus, quòd sicut per collationem papæ expirat reseruatio, vt est decisio x.& 11. de præbend. in no.& 24.eod.tit.in antiq.& tenet Lapus in allegat. 126.

incip

incip.Anastasius.col.penult. sic etiã reseruatio expirat per A
cõmendã perpetuam, per quam sicut per collationẽ videtur extingui vacatio: secus per commendam temporalem. ista est notabilis decis.in antiq 7. titu. de elect. & prima in antiquio.tit.de præb.quæ sunt corruptæ vitio impressorũ, vt adparet per rationem,quam reddũt, de qua ibi videas.

Sic eodem modo videmus,quòd dispositio c. cùm apostolus. cum simil.de censibus.volens Prælatos posse à subditis eorum exigere charitatiuum subsidium, procedunt etiam & habent locum in commendatariis perpetuis, vt probat Bart.Belenzinus in tract.de chari.subs.quæst.6.per Card.in cle.fina.in 12.quæst.de procu.Tempus pariter, & papyrus deficerent, si singulos iuris casus de Prælatis, & dignitatibus loquentes, qui habẽt locum in commendis, B
enumerare vellem,de quibus aliàs quendam epilogum feci ad dictum ca.nemo.Ideo ista exempli loco suff.cient.

Ex quibus facilè quis intelligere potest, quòd commendatarij perpetui secundum modum hodiernũ, habẽt eandem effigiem, quo ad iuris dispositionẽ cõprehensiuam, quam habent veri prælati titulares, licet in quibusdam differant, quæ non officiunt præsenti decisioni. Et ideo non immeritò videmus Rotam sępissime tenuisse eandẽ interpretationẽ,quo ad alias regulas. Nam regula de infirmis resig.de idiomate.de annali de præstan consensu cardinalium.de publicandis resignationibus. de verisimili notitia obitus.de non tollendo iure quæsito.& similes, procedũt in commendis perpetuis, vt sæpius Rota iudicauit, vt ibi C
dixi:non video igitur rationem, quare ista etiam regula, quæ est fauorabilis,non pariter habeat locum in eis.

Postremò,ne aliquid remaneat intactum,ponamus etiã pro constanti,quòd titulus commendæ perpetuę nõ esset ita proprius, sicut alius, cur ex similitudine rationis non debeat dispositio istius regulæ loquentis simpliciter de titulo,etiam extendi ad titulum improprium, cùm sit fauorabilis?non video, præsertim quia in similibus casibus talis interpretatio secundum communes regulas recipitur, vt patet in cap.statutum.de rescript.lib.6.quæ loquitur simpliciter de dignitate,& tamen Docto.voluerũt, quòd extendatur ad dignitatem largo modo sumptã, vt dicit Aretin.in consil.24.in præsenti cõsultatione.colum. prima. &

D Andr.Sicul.in consil.40.lib.1.Et eodem modo text. in c.2. de elect.lib.6. qui loquitur de electionibus conditionalibus,habet locum in præsentationibus clericorũ , licet sint inter se differentes,vt dicit Felynus in cap. inter cætera.in 3.colum.de appel.& in cap.cùm Bertoldus etiam in 3.col. de re iudic.Et text.in cap.auaritiæ.licet si pœnalis , extenditur ad præsentatum ministrantem,vt tenet Lapus in allega.8.& latè Curtius in tract.iur.patron. in versi. honorificum.in 39.quæstio. Et iudicauit Rota in vna Salamantin. capellaniæ corã R.P.D.Marcello.13.Ianua. M.D.XXXIII. vt ibi latiùs dixi.Plura sunt iura,quę breuitatis gratia omitto,in quibus fit extensio de casu proprio ad improprium, sublata significatione vocabuli: iuxta vulg.l. filium habeo.
E ff.ad Maced. quæ si considerentur in casu nostræ regulæ, non erit dubium quin idem dicendum sit in commenda de qua loquimur.

Sed nolo tantum inniti extensioni, quæ etiam in pœnalibus & odiosis solet habere locum, vt exemplificat Iason in l.fina.§.colum.fina.ff.de in ius vocan.ne quærere mendicata suffragia videamur. Sed dico hoc ex ratione , & ex mente istius regulæ apertissimè colligi, duplici alia ratione vltra prædictas superiùs adductas.

Prima est,quia negari nõ potest, quòd regula ista secundum communem interpretationem Rotæ & curiæ,non solùm habet locum in titulo totaliter vero,sed etiam in titulo colorato,quæ extensio fuit in causa , quòd priuilegium
F istius regulæ ad innumerabiles pœnæ casus sit dilatatũ & extensum,vt ex discursu quæstionum istius Comméti potest intelligi.Et tamen nemo negabit titulum commendæ esse titulum saltem coloratum,quando commenda est perpetua,& conceditur ab eo,qui aliàs habet potestatẽ commendandi, iuxta communes regulas , de quibus in cap. cùm nostris.de concess.præbend.Si ita est , nulla erit difficultas,quòd talis commenda comprehendatur sub regula.Nam etiam illi Doct. qui tenuerunt cõmendatariũ non esse verum prælatum , nec facere fructus suos , non negarunt eundem habere titulum canonicum : quia hoc negare non poterant,cùm sit vnus de modis prouidendi ecclesiis inuentus à canone.Ergo erit titulus coloratus & legitimus,vt aliàs est dictum.Et quòd ista opinio sit verissima,

vlterius

vlterius suadetur: quia secundum interpretationem Rotæ A
ista regula procedit in titulo pręsumpto, qui est titulus nō visibilis, nec palpabilis, nec proueniens ex prouisione alicuius ordinarij viuētis, sed ex solo cursu tēporis. 10. annorum, vt in c. illud. cum vulg. de præsumpt. Et de quo titulo regula ista nullam facit mētionē directè, nec indirectè. Et tamen voluerūt Domini, quòd ille titulus sufficiat ad producendū exceptionē istius regulæ, vt dicā latiùs in alia q. Quantò igitur à fortiori habebit locū in isto titulo visibili & adparenti, de quo regula videtur mentaliter & verbaliter cogitasse, per ea quę superiùs dicta fuerūt? Concludendum est igitur regulā habere locum in isto casu. Et ita Domini istā opi. tenuerunt & firmarunt in prædicta causa Vrgelen. Monasterij post geminatas propositiones die 16. & B
26. Nouem. M.D.XXXVII. coram eodem domino Paulo.

Et ex istis sequitur vnum aliud valde notabile, de quo fuit etiam factum dubium in Rota in dicta causa Vrgelen. per eundem d. Paulū, videlicet, quòd attento, quòd commenda perpetua est titulus canonicus, morte commēdatarij inducetur noua vacatio, adeò, quòd si commēda fuit facta in curia de beneficio alibi vacanti: ibi moriatur commendatarius, dicetur ibi beneficium vacare quo ad effectum reseruationis, c. 2. de præben. lib. 6. in quam opi. quatuor ex Dominis inclinabant, tres verò alij tenebant contrarium, & pōderabatur dictum Lapi hoc tenentis. in d. c. nemo. & in quibusdam additio. ad Federicum in trac. permut. q. 15. & etiam illud, quod dicit Rota in antiquis decis. C
7. de elect. quæ præsupponit per commendam perpetuam desinere vacare beneficium, vt priùs, quia videbatur iam plenum sicut per collationem, non sic per cōmendā temporalem, vt iidem Domini latiùs hoc notant in antiquio. decis. 1. de præben. Et quòd tali casu commenda perpetua operetur eūdem effectum quem collatio, patet: quia sicut per collationē extinguitur reseruatio, vt dixi superiùs: ita etiam per commendam perpetuam, vt Modern. tradūt in tract. reser. in tertia parte, effectu. 31. post Socin. consil. 32. in 6. colum. & quia, vt dixi, gratia ad beneficia vacatura comprehendit beneficium vacans per obitum commēdatarij perpetui, vt Socinus tradit in dicto cōs. 32. post Rom. consil. 150. & tenet Collect. in c. penult. in 1. col. de ver. sig.

D Et tamen tex. in d.c.2. loquitur de beneficiis vacantibus. Et ista omnia de plano procedũt, quo ad superius dicta: quo ad alia verò quæ cõcernunt statum ecclesiæ, cõmendatarius non æquiparatur titulari, cum debeat subire onera, & conseruare ecclesiam in eodem statu, neq; illum mutare potest, vt dicit Abb. in c. querelã. in 1. notab. de elect. & in c. de monachis. de præb. vbi reprehendit cardinales habentes ecclesias commendatas, qui hoc negligunt.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, quia dicitur hîc, Quæcunque beneficia, an regula procedat in officiis?

SOLVTIO. Si sunt officia ecclesiastica, de quibus loquitur tex. in c. cum accessissent. de constit. & in ca-
E pitu. consulere. de simo. non est dubium regulã habere locum, quia hoc verbum beneficium, in materia fauorabili possessoribus, latissimè debet impetrari, prout in cap. 1. de reg. iur. libro sexto. Et ita expressè cautum de officiis huiusmodi reperitur in decreto concilij Basilien. vnde originem traxit ista regula, vt sæpe dictum est. Si tamen officia essent temporalia, licet solita dari clericis, sub regula non comprehenderentur, vt dixi in regula de annali, & in regula de infirmis resignantibus. licet posset dici, ꝙ ratione illius dictionis Quęcunq;, hîc posita, possent includi. arg. eorum, quæ dicit Fely. in tract. quando lit. apostol. col. 4. versi. ampliatur quarto. & quæ dixi suprà in 4. q.

QVAESTIO SEPTIMA.

F QVAERO, an ista regula comprehendat hospitalia?

SOLVTIO. Ista quæst. sæpe tempore Sixti, Alexandri, & etiam tempore Iulij coram Alexandrino ventilata fuit, in causa hospitalis S. Laurentij Castri noui: & fuit datum dubium nunquid ista regula in hospitali locum haberet. Super quo dubio scripsit quondam bo. memo. Laurent. Puccius Pisis dum cathedram regeret, ac postea Romæ, ad quam causa dicti hospitalis venit, quẽ per obitum cuiusdam Simonis impetrauerat. Et hic agendo, ac postea per plures annos practicæ operam dando post plures labores perpessos Card. Sanctorum quatuor creatus fuit. Sic itaque contra eum opponebatur de regu. ista, & inter plura motiua, quæ breuitatis causa non refero, tunc fuit dictum regu. non habere locum in hospitali, ista

rati

ratione: quia omnis dispositio in dubio debet interpretari vt potius concordet cum iure communi, quàm quòd sit contra ius commune. c. cum dilectus. de consue. c. causam. de rescri. l. 1. C. de noxal. Sed de iure communi appellatione beneficij non venit hospitale, vt in cle. per literas. de præb. ergo nec ista regula loquens simpliciter de beneficio, debet interpretari de hospitali. A

Præterea istam opin. tenent domini Abbreuiatores de Parco, qui indifferenter literas super impetrationibus hospitalium per triennium, & vltra pacificè possessorum expediunt. Quod non facerent, si regula in illis locum non haberet. Nam Cancellaria expediendo literas decerint, nec solet literas litigiosas expedire. Ex quo mentem papę interpretari dicitur, & certum decernere, non sub dubio. B
Et ideo dicimus, quòd ea, quæ in Cancellaria fiunt, in consistorio papæ fieri dicuntur, vt dicit decisio. 362. in nouis. Ex quo igitur ibi literæ de hospitalibus etiam triennio possessis conceduntur, adparet manifestè, regulam locum non habere, & huiusmodi Cancellariæ interpretatio facit stylum pro iure habendum, iuxta vulg. c. quàm graui. de crim. fal. Et ita residet præfatus reuerendiss. D. Cardi. in dictis suis allegationibus.

Quid dicendum? Puto in hac materia distinguēdos esse duos casus. Primus quādo hospitalia dantur in titulum beneficij, & tunc non erit dubium regulā istam comprehēdere hospitalia, per ea quæ not. in cle. quia contingit. §. vt autem. de relig. domib. & tenet Feder. in trac. permut. quæst. C
14. sequitur Dec. in rubri. de rescrip. col. fi. Secundus casus, quando non dātur in titulū beneficij, sed dātur ad hoc, vt eius reditus distribuantur in vsus pauperum, de quibus rector tenetur reddere rationem, tunc procedūt allegata superiùs, etiam si regula loquatur per verba generalia Quibuscunque, vt dicit gl. fin. in cle. per literas. de præbend. Et ita pro ista declaratione istius regulæ in specie distinguit Glossator cōcilij Basilien. ti. de pacif. poss. in verbo. beneficium. & ante ipsum Nicolaus Milis in suo Indice. in verb. Hospitalia. versi. antepen. & in verbo, Beneficiū. Sed Fely. in c. de quarta. in quinta col. de præscri. circa hoc videtur sentire contrariū, dum vult, quòd quando dispositio iuris communis, siue regularum continet materiā fauorabilem

D & extẽdibilem, & loquitur per verba generalia, videlicet, de quibusuis beneficiis, comprehẽdit etiã hospitalia subiecta episcopo, licet solita gubernari per laicos: quia largo modo sunt beneficia, vt dicit Card. in clem. 1. in 6. q. de sequestr. poss. Et ita dicit se pridie obtinuisse in Rota, in causa propria. Nam Rota voluit regulam Cancellariæ, nu. 24. habere locum in hospitalibus simili modo concessis. Ita cõcludit ibi Fely. licet latiùs super hoc diuagetur, quæ omnia quadrare videntur ad istam regulam, cùm sit fauorabilis possessoribus, & loquatur per verba vniuersalia.

Tamẽ ego de isto dicto multùm dubito. in primis, quia ista regula licet loquatur vniuersaliter de quibuscũq; beneficiis: tamen illa vniuersalitas restringi debet ad beneficia, quæ est apostolica vel ordinaria collatione, electione, & confirmatione, aut præsentatione, & institutione obtinentur, & sic ex titulo præambulo. Sed quando hospitalia concedũtur laicis gubernanda, non dantur in titulum beneficij, sed cuiusdam administrationis temporalis. ideo regula in illis non procedit. Et licet regula 24. in huiusmodi hospitalibus locum habeat, secundum quod refert Felyn. pronuntiatum fuisse, hoc ideo factum fuit, quia illa regula non restringit se ad certam speciem titulorum, sicut ista, & ideo in ea diuersa ratio concurrit. per hoc tamen generaliter inferri non debet ad alias regulas. Et per ista declarantur ea, quæ dicunt Moder. in tract. Benefi. in 3. parte. q. 57. & in 6. q. primæ partis, & seq. Et redditur dubia consultatio Andr. Sicul. consil. 64. libr. 3. qui voluit clem. literas. non habere locum in gratiis fauorabiliter concessis, non distinguendo titulum à non titulo.

E

F

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an reg. ista habeat locũ in beneficio vnito? SOLVTIO. Iste casus accidit tẽpore Sixti in vna Burgen. Scholastriæ, vt meminit Ioã. Aloisius Tuscanus aduocatus primarius illorum temporum, in primo volu. consi. suorum, consi. incipien. An constito quòd dominus, &c. in secundo dubio. folio 29. Et breuiter concludit quòd regula ista locum non habeat. Nam tunc fuerant vnita quædam beneficia Scholastriæ ad perpetuã rei memoriam pro pueris erudiendis post obitum cuiusdam Ioannis de Velasco, qui illa possidebat. Itaque mortuo Ioanne

anne statim vnio sortiebatur effectum. Accidit, quòd post mortem Ioannis quidam Alphonsus dicta beneficia tanquam vacantia impetrauit, & ea per triennium possedit, qui conuentus per Scholasticum excepit de ista regula: fuit dubitatum, nunquid esset exceptioni locus? A

Tota difficultas huius dubij consistit in hoc, an per obitum Ioannis dicantur beneficia vacare? Nam tenendo, prout verum est, quòd non vacant, cùm iam ipso iure reperiantur vnita dignitati, impetratio non valebit, nec possideri poterunt beneficia, quæ non vacant, nec sunt: quia per vnionem extinguitur & supprimitur nomen, & effectus beneficij, vt tradunt Doctor. in cap. cùm accessissent. de const. & glo. in clem. per literas. de præbend. cum concor. traditis per Ioan. Baptist. de sancto Seuerino, in tract. vnio. articul. 8. q. 11. & sequen. & quia non agitur amplius, vt de beneficiis, sed vt de prædio, seu proprietate, iuxta not. in clem. dispendiosam. de iud. & in cle. 1. de seq. poss. & fruct. vt declarat notabiliter Oldr. consil. 257. in 5. & 6. colum. Et verba istius regulæ quæ loquuntur in beneficiis possessis non possent in talibus vnionibus verificari: quia nec sunt beneficia, nec possideri possunt. Cùm ergo in illis non concurrat qualitas requisita in regula, cessat eius dispositio, argu. capitu. 1. de homicid. lib. 6. B

Quòd autem talia beneficia non dicantur vacare, vltra prædicta, tenet etiã Io. And. in clem. 1. de rescript. & in cle. 1. de sup. neg. prælat. & in clem. frequens. de exces. prælat. Federicus in trac. permu. quæst. 33. & decisio. in nouis 237. Si igitur prædicta beneficia non vacant, nec sunt in rerum natura, cùm sint extincta & totaliter suppressa, possideri non possunt: quia non entis nullæ sunt partes, vulg. l. eius ff. si cert. pet. Regula igitur ista, quæ loquitur de beneficiis possessis, non habebit locum in talibus. & ita seruat Cancellaria. Et istam opi. pro indubitata tenet hîc Domi. Melchior aduocatus suorum temporũ, cui non secundus, in quibusdam adnotationib. ad reg. Hadriani, licet ibi videatur, in vnione ad vitã dubitare, quæ non ita extinguit titulũ, sed supprimit ad tẽpus: sed ego idem dicerem, quia respectu illius tẽporis inducitur idem effectus, & argumẽtum de toto ad partẽ, valet etiã respectu temporis, vt in l. si cui. in prin. vers. perinde. & ibi notat Bald. ff. de leg. 1. & C

D sequitur Iaſ.in l.diuortio.§.quod in anno.in ſecundo notabili.ff.ſolu.matr.cum concor.vt ſcribit Decius in l.cuius effectus.ff de reg.iur.& dixi in ſimili in §.pœnales. nume. 15.inſtitut.de act.Quicquid tamen ſit, in vnione perpetua hoc receptum eſt, ꝙ regula iſta locum non habet & ita in ſpecie tenuit & iudicauit Rota, prout manu propria adnotauit hic D. Dominicus de Iacobatiis auditor Rotæ primarius, & poſtea Card. in quibuſdam ſuis apoſtillis, quæ adhuc hodie ſeruantur apud reuerendiſsimum dominum Chriſtophorum Iacobatium cardinalem, eius nepotem.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, an habeat locum iſta regula in beneficio iuriſpatronatus?

E SOLVTIO.Patet ex verbis iſtius regulę,ibi,pręſentatione,aut præſentationis inſtitutione. Tamen maius dubium eſt, ſi ille qui poſsidet triennio beneficium ex collatione ordinarij,quod prætenditur eſſe de iurepa. conueniatur à præſentato per patronum, à die notitiæ, quod fieri poteſt,& poſſeſſor excipiat de iſta regula:tunc eſt dubium, nunquid defendat poſſeſſorem cum collatione ordinarij in beneficio, quod verè eſt de iurepatronatus? Et ad hoc reſolutio capi poteſt ex iis, quæ dixi in regula de annali q.27. ibi videndum eſt, ne bis idem repetatur.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an poſsidens duo beneficia curata per triennium, & ſic incompatibilis, ſeu execrabilis, aut

F non promotus infra annum ad ſacros ordines, iuxta c.licet.& c.commiſſa.de elect. libro ſexto. defendatur iſta regula?

SOLVTIO. Iſta duo dubia propoſita ſæpe per me in Rota fuerũt,in cauſa Regien.Plebaniæ,vertente inter Ludouicũ de Milaneſiis ex vna, & Andreã de Canoſia ex alia.Et quia ſunt dubia magni mométi, ſuper quibus vtriuſque partis aduocati longo tépore informarunt, & illa de mãdato Rotę in pũctis data fuerũt nouiter auditorandis, videlicet,dominis Hieronymo Nouato,& Petro Andreæ de Ripantis priori Eſino,qui ſuper prędictis dubiis, iuxta ſtylũ & morẽ antiquũ Rotę,omnes dominos informarũt, ad effectũ,vt doctrinæ periculũ faciẽdo,habiles ſe oſtẽderẽt.Et ob eam cauſam quilibet eorũ dubij dati partẽ con-

trariam

trariam accepit: quorum disputatio illis inutilis fuit, ex eo, quia propter nouam concessionem, & concursum aliorũ plurium mandatorum, alij loco eorum, de mãdato papæ, ad auditoratus locum recepti fuerunt, videlicet, Do. Raynaldus Petrutius, & D. Hieronymus Aueroldus. Itaque super isto dubio facto calculo, vltra procuratores plures, sex aduocati pro vtraque parte ista dubia disputarunt, prædictis computatis: inter quos fuit Reuerend. D. Ioannes Paulus tunc aduocatus, & nunc dignissimus auditor, & Dom. Antonius Gabrielis. A

Opponebat igitur in primis Ludouicus actor, Andreã duo curata beneficia possedisse: item quòd promotus infra annum ad sacros ordines non fuerat. Andreas verò de ista regula excipiebat: Ludouicus replicabat, regulam non tueri execrabilem, & non promotum, ex eo, quia non habebat titulum coloratum. B

Dubitatũ fuit, quid iuris? Pro parte negatiua, videlicet, regulam istam, execrabilem, & nõ promotum minimè tueri, adducitur in primis decisio in puncto docti cuiusdam Glossatoris in commento concilij Basilien. inserto in pragmatica Franciæ, sub titu. de pacific. possess. concludentis, execrabilem regula ista non defendi, illa ratione, quia ex quo ipso iure priuatus est titulo, per cap. de multa. & extrauag. execrabilis. titulum coloratum non habet, qui necessarius est, quo ad istam regulam, quæ expresè titulum coloratum requirit, vt adparet ex decreto dicti concilij Basilien. à quo ferè ad literam est sumpta ista regula. C

Addo, quòd istam etiã opinionẽ defendebat Melchior de Baldassinis, aduocatus in vna Monasterien. præpositurae, corã D. Guliel. vt adparet in quodam suo consilio. Nec obstabat ei, regulam istam excipere duos casus: quia respõdebat regulam loqui de colorato titulo collationis, institutionis, seu confirmationis, &c. Et exceptio etiam loquitur de eodem titulo colorato, secũdum modos enarratos hìc: qui quidem titulus in illis duobus casibus exceptis in regula non suffragatur, vt hìc dicitur. Sed vbi daremus aliquem carere omnino titulo, vt execrabilis, tunc non haberet locum ista regula, quæ præsupponit tam in dicto suo, quàm exceptione, titulum aliquem coloratum adesse.

Prætereà, pro ista opin. facit, quia per acquisitionem se

D cundi incompatibilis videtur quis renuntiare primo, vt dicit text. in clem. gratiæ. de rescript. Et per renuntiationem perditur ciuilis & naturalis possessio, vt in decis. 1. titul. de renunt. in nouis. Et dato, quòd insistat de facto in detentione rei, à qua nõ possit amoueri nisi citatus, vt in c. licet. de præbend. lib. 6. tamen ista detentio sine adminiculo nõ operatur aliquem effectum regulæ. Vnde sicut si expressè execrabilis renuntiaret primum beneficium, & post renũtiationẽ detineret triennio idem beneficium renuntiatum sine alio titulo, non haberet locum regula: ita & in tacita renuntiatione causata ex adeptione secundi incompatibilis. Nam inter tacitam & expressam renuntiationem in beneficialibus non est differentia, vt notat Abb. & alij in cap.
E ex ore. de iis, quæ fi. à ma. par. cap. Hæc Melchior.

Accedit, quia omnis qui est priuatus à iure, vel ab homine, ipso facto dicitur habere discoloratum titulum, vt latè post alios probat Felyn. in c. in nostra. in 36. corr. in princ. de rescrip. Sed habẽs duo curata, est huiusmodi. Igitur nõ debet ab ista regula defendi, quæ requirit titulum coloratum. Et quòd execrabilis non habeat coloratum titulum, nec coloratam possessionem, tenet expressè Domi. post Ioan. de Ligna. & alios in c. licet episcopus. de præb, lib. 6. & in consil. 86. in vltim. colum.

Prætereà, pro ista opinione facit: quia licet regula ista excluderet cõtra istum possessorem omnem allegationẽ: nunquam tamẽ intelligitur exclusa allegatio inhabilitatis
F personæ. glos. & Bart. in l. 1. §. vnusquisq;. C. de sacrosanct. eccle. & in l. 1. §. nuntiatio. ff. de oper. noui nũt. Sed possidens duo incompatibilia, effectus est inhabilis ad obtẽta, per extrauag. execrabilis. ergo talia beneficia cẽsentur exclusa à priuilegio istius regulæ: quia ex quo non est legitima institutio, non potest dari possessio. c. 1. de reg. iur. lib. 6. & ista regula neminem sine possessione tuetur.

Prætereà, quia contendens se priuilegiatum ratione alicuius qualitatis, tenetur illam qualitatem probare. l. tribunus. & l. diuus. ff. de testamen. mil. Cùm igitur ad effectum istius regulæ requiratur possessio triennalis, ratione alicuius canonicæ institutionis, eo ipso, quòd adparet abesse titulum canonicũ, & sic deficiẽte illa qualitate, deficit possessio: & per consequens cessat regula. Quòd autem quali

tas

tas illa deficiat, adparet manifestè: quia cùm ius resistat ta A
li possessioni, talis dicitur potiùs occupator & intrusus, quàm possessor. cap. ad decimas. & ibi not. Lap. de rest. spolia. lib. 6. & Bald. in l. 1. C. de appellat. & in l. si de proprietate. C. si à non compet. iudic. Non enim iniustum, sed iustũ possessorem defendunt leges, vt in cap. 1. ibi, non de omni possessore, sed tantùm iusto, per quos fiat inuestitura. Nã possessio nihil aliud est, quàm ius resistendi rei non prohibitæ possideri, vt diffinitur per Bart. & cõmuniter Docto. in l. 1. ff. de acquir. posses. Nec obstat, istũ execrabilem habuisse titulum ab illis, qui dare poterant: quo casu dicitur titulus coloratus, qui sufficit ad istam regulam, iuxta vulg. dictum Hostien. in c. dudum. de elec. & omnium in c. cùm nostris. de conces. præb. quia ad hoc respondetur, quòd li B
cet ille titulus esset bonus, & coloratus antequam esset lapsus mensis post adeptioné secundi: vbi tamen lapsus est mensis, infra qué non renuntiauit primùm in manibus ordinarij, illi tituli reducti sunt per extrauag. execrabilis. ad non titulũ, & sic cessat qualitas tituli colorati requisiti in regula. Dicetur igitur iste intrusus, ex quo scit ius ad alium pertinere, iuxta not. per Oldr. in consil. 136. incip. ex productis. col. fi. & tamen si rectè ponderetur ista regula, excludit intrusum. Nã in illis verbis de beneficiis sic possessis, regula innuit requiri vnà cum possessione, canonicum titulum, de quo regula in principio posuit exempla: quia dictio Sic, est declaratiua, & significatiua modorum expressorum. l. Gallus. in princip. & ibi glo. in verb. sic. ff. de liber. C
& posth. Et per consequens dicta possessio requiritur continuata cum titulo, vt etiam indicat dictio Per, quæ perfectionem & continuationé significat, vulg. l. vrbana. §. pernoctare. ff. de verb. sign. Cùm igitur per incompatibilitatem tituli reducti sunt ad non titulum, ex illo, nec color, nec præsumptio iustitiæ aut bonæ fidei potuit resultare: argumen. authen. cui relictum. C. de indict. vidu. tol.

Prætereà, quia iura non defendunt expoliatũ, sed expoliantẽ, quãdo de defectu ipsius spoliãdi cõstat, vt decis. 15. de resti. spol. in antiq. multò minus debent defendere volẽtem retinere beneficia, in exclusionem boni iuris alterius non expoliantis. Et istam opinio. quæ fuit etiam Glossatoris hîc col. fi. sequutus fuit Antonius de Capharellis, anti-

D quus doctor,& inter aduocatos sui tẽporis primarius, in quodam suo consilio reddito in causa Monasterien. decanatus, motus inter alia vulgari hoc motiuo: quia execrabilis est multũ odiosus à iure. Et ideo vnde pœnam meretur, non debet priuilegiari indulto istius regulæ, cùm sit indignus. Et lex indignis non dat priuilegia.l. auxilium. ff. de mino.& ca.quia frustra.de vsur.Rom.consil.275.Nec releuat, ꝙ execrabilis possederit per triennium, vel decẽnium: nam propter hoc magis est dãnabilis: quia tantò grauiora sunt peccata, quantò diutius hominem detinẽt alligatum: vt dicit text.in cap.fin.de præscript.& cap.fin.de consuetu.

Addo pro ista opin.vnum aliud: quia execrabilis non restituitur si spolietur, vt dixi latè in regula de annali, & est E decis.371.in antiq.& tenet Roma.cõsil.999. Et tamen si haberet coloratum titulum, restitueretur, vt in decis.2.de restit.spol.in no.cum vulg. Ad idem facit: quia beneficia vacãtia per incompatibilitatem, sunt reseruata per extrauag. execrabilis.& tamẽ ista regula excludit beneficia reseruata. Nec obstat, regulam nolle istum triennalem molestari, & sic videtur omnem molestiam includere, etiam illã, quæ prętextu incompatibilitatis infertur: quia ad hoc respõdetur, quòd in generali exclusione molestiæ nunquam intelligitur exclusa illa de qua probatio adfertur incontinenti, & in promptu, vt not.Bart.in l.4.§. condemnatũ. ff. de re iud. vbi ponit exemplum in executione trium sententiarũ, cõtra quam licet iura in clem.1.de re iud.cum aliis similib. F excludant exceptiones impeditiuas executionis, vbi tamẽ probatio exceptionis offertur incontinẽti, illa prohibitio non procedit, nec includit istum casum. Et propterea cùm in casu isto incontinenti valere potest de iniusta occupatione, & improba possessione istius execrabilis, debet iudex talem exceptionem admittere, per quã adpareat execrabilem dudum ante perfectam triennalem possessionẽ caruisse titulo & possessione beneficiorum, quæ sine canonico titulo non obtinetur: quinimò illum potius fuisse furẽ, occupatorẽ, & latronẽ, qui fructus incompatibilium sine dispensatione percepit, vt dicit text. in ca.dudũ.el 2. de elect. Præterea, non debet plus operari dispositio istius regulæ, quàm voluntas papæ: arg.c.proposuit.de cõcess.præbendæ. Sed papa etiã sciẽter cõferẽdo alicui incõpatibili,

non

non cõsetur cum illo dispẽsare in dubio, nisi expressè dicat:vt tradunt omnes in cap.de multa.de præben.& in extrauag.execrabilis eodẽ tit.per rationes, de quibus ibi.Ergo nec ista regula censetur inducere dispensationem, cùm hoc in ea non caueatur,& in dubio dispensatio non præsumitur.Interpretanda est igitur ista regula in dubio secundũ mentem disponentis,arg.c.causam.de rescrip. cũ vulg. Videtur enim hoc casu cõditorẽ istius regulę se cõformare voluisse iuri communi quantum fieri potest.c.cùm dilectus.de cõsuetu.& propterea exegisse hic titulũ:quia aliàs iure cõmuni in triennali præscriptione titulus requiritur. l.2.ff.de vsucap.& 16.quæst.4.in summa.Præterea, quia ista reg.loquitur de impetrantibus beneficia per vacationẽ alterius personæ, quàm possidentis:sed casus noster procedit, quando impetratio fit propter delictum personæ possessoris,& agitur ad priuationem: quo casu videtur regula non habere locum,vt latiùs dixi in regula de annali.42.Et ideò cùm isti casus sint diuersi,regula loquens in vno,non habet locũ in alio:vulg.c.susceptum.de rescript.lib.II. Pro quo bene facit consil.Petri de Ancha.293.in princ.dum loquitur de impetratione beneficij ob non promotionem, etiam post pacificam possessionem. A B

Nec obstat, quòd regula ista excipiat duos casus: quia casus excepti non excludunt extensionem aliorum similiũ casuum,vulg.l.ob æs.C.de præd.mino.

Istis tamen non obstantibus, contrariam opin. quæ est verior,per plura dicta Doct.& rationes tenuit Rota. Nam in primis istam opin.tenet Glossator hic, fol. 3. quæ dicit, regulam habere locum in priuato ipso iure, vel per sententiam:argu l.in rebus.§.fi.cum.l. sed si manẽte.ff. de preca. Et hoc idem videtur sentire in col.fi.nihil aliud allegans. C

Et principalis ratio istius decisionis cõsistit in hoc:quia text.istius regulæ tantùm excipit duos casus:in quibus papa discolorat titulum,& disponit regulam non habere locum:ergo in aliis casibus nõ exceptis regula manet firma: quia exceptio firmat regulam in non exceptuatis, vulg.l. nam quòd liquidè.ff.de penu lig.

Secundò principaliter pro ista opin.facit, quod dicit Fely.in c.sicut.in 16.col.versic.quintò aduerte.de re iud. dum considerat,quòd ratio,quæ in vno beneficio militat ad di

D cendum per triennalem possessionem præsumi titulum habilem, procedit etiam in duobus beneficiis: argum. l. singularia. ff. si cer. pet. Nã tali casu sufficit execrabili possessori tantùm allegare aliquam causam ad colorandum titulum, puta dispensationem, licet eam non probet, vt notabiliter dicit Card. in cap. cùm nostris. de conces. præbend. Præsertim, quando diu quis possedit: quia tali casu incompatibilis præsumitur dispensatus, per ea quæ Pet. de Anch. tradit in consil. 117. Per quod ita tenuit Rota in ista eadem causa tunc pendente coram R.P.D. Marcello Crescentio de anno M. D. X X X I I I. attenta possessione dicti Andreæ diuturna, quæ hodie propter breuem hominum vitam posset ad triennium reduci virtute istius regulæ, sicut de allega-
E tiõe Lapi. 89. sæpe tenuit Rota, vt meminit D. Guliel. Cassiodorus in collectaneis decisionũ. Et isto casu bene quadrat dictũ Card. in d. c. cùm nostris. videlicet, quòd sufficit allegare dispensationem ad colorandum titulum. Et vltra prædicta, quòd execrabilis defendatur exceptione istius regulæ, tenet idem D. Guliel. Cassiodorus in discursu cuiusdam decisionis istius regulæ, & in alia super regula de annali. Pro qua opin. vlterius facit: quia regula ista iudicatur fauorabilis, aut ex eo, quòd per eam lites dirimuntur, vt patet in fine regulæ, ibi, antiquas lites penitus extinguẽtes, &c. quæ quidẽ ratio à iure cõmuni ampliatur, & fauetur, vt in c. finẽ litibus. & in l. properandũ. cũ aliis vulgatis. vel quia lites dirimere, respicit rẽpublicã. quo casu sub hu
F iusmodi regula etiam generaliter loquente inhabiles comprehenduntur, iuxta doctr. Bar. in l. si quis in graui. §. vtrũ. ver. hi quoque. ff. ad Sillan. cum concor. vt scripsi in §. in personam. in 11. & 12. col. institu. de act. Aut quia regula ista sequitur mentem & intẽtionem legis primæ. ff. de vsucap. ne domini rerũ sint in incerto: & sic certi dentur rectores & beneficiati, qui cultum vineæ Domini magis propriè & accuratè respiciant, vtçunque sit, largè erit interpretanda, iuxta. l. cùm quidam. de libe. & posthu. & cap. odia. de reg. iur. lib. 6. Cùm igitur in ista regula duo tantùm casus excipiantur, qui sint grauiores cæteris, quibus nec execrabilis, nec qui non est promotus, asimilantur nec æquiparantur: ergo in aliis non exceptis latè est interpretanda.

Hoc enim sic demõstratur. Nam casus simoniæ hîc exceptus

ptus superat omnes alios, prout dicitur in cap. tanta. de si- A
monia. Ergo execrabilis & non promotus, quæ sunt crimi
na inferiora, remanent sub regula.

Secundus casus exceptus de intruso in beneficio reseruato, est etiam in iure multùm odiosus, adeò, quòd si talis intrusus spolietur, non restituitur, vt patet in decisione 16. Inno. Et tamen execrabilis, licet sit criminosus, restitui debet, si expolietur, non obstan. prædictis, vt statim probabitur. Ex istis igitur adparet exceptionem duorum casuum expressorum hîc in regula, implicare regulam habere locũ in omnibus aliis criminosis nõ exceptis, & à iure priuatis, inter quos faciliùs execrabilis, & non promotus comprehendi debent: qui licet à iure sint priuati titulo, quandoq; tamen plenum titulum habuerunt: argu. l. fi. ff. de decur. & B
qui nisi sint notorij, vel lata sit sententia priuationis cõtra eos, dicuntur habere titulum putatiuum, vel coloratum, vt dicunt Abbas, & alij in c. nisi cùm pridem. in secunda col. versic. conclude mentem glo. de renũtia. Nec obstat, quòd exceptio non excludit casus similes, vt dicebatur: quia isti non sunt casus similes exceptis, & in odiosis exceptio non recipit extẽsionẽ, vt in c. 2. de coniug. lep. & c. quemadmodum. de iureiur. Et not. Bar. in l. 1. col. 1. ff. si quis ius dic. nõ ob. & in l. si eum. §. quia iniuriarũ. ff. si quis cau. Felyn. in c. cùm inter. col. 6. de re iud. Vel si sunt similes, alia tamen ratione sub exceptione comprehendi non possunt, vt dicam statim pòst, in versic. nec obstat quòd casus, &c.

Prætereà, quia in decreto concilij Basilien. à quo ista re C
gula ortum habuit, excipitur ius nouiter impetratum. Et hoc quod contra execrabilem, & non promotum deducitur, non est ius antiquum, sed nouum, igitur, &c.

Prætereà, quia actor per viam exceptionis excludens à priuilegio istius regulæ execrabilem, dicitur quodammodo agere, & id intendere, vt tanquam indignus priuetur, hoc autem petitorium concernit, cùm tamen regula ad possessoriũ respiciat: & ista sunt diuersa, vulg. §. nihil commune. de acquir. possessione.

Præterea, quia ista regula inducit præsumptionẽ iuris, & de iure: quod ex eo patet, quia annullat prouisiones, & extinguit lites super hoc hoc figendo pedes, iuxta tradita per Abbatem in c. is qui fidem. de sponsal.

D Præterea, non ex eo regula defendit inhabiles ab impetrantibus: quia ordinarij habent facultatem, non obstan. triennali possessione, requirere titulum à possidétibus, vt tradit Fely. post alios in cap. illud. de præsump. in ca. sicut. in. 16. colum. de re iudic. & latiùs in cap. licet. de simo. & est text. in d. cócilio Basilien. Donec igitur ab ordinariis non inquirantur, debent esse tuti ab impetrantibus.

Et tenendo istam opinionem, non obstant ea, quæ pro contraria parte adducta fuerunt. Primò, quòd priuati ipso iure nō habeant coloratum titulum: quia respondetur illud procedere quo ad casus, in quibus de iure communi requiritur color tituli: secus verò, quo ad effectum istius regulæ, quæ disponit omnem titulum esse coloratū habitum E ab eo, qui alias conferendi habet facultatem, secundū modos hîc scriptos, exceptis duobus casibus hîc exceptuatis, & hoc esse rationabile in terminis istius regulæ manifestè ostenditur: quia si iura cōmunia non assistunt execrabili, vel alteri præsentato à iure, vel ab homine, nec eos coloratū titulū habere volunt, hoc ideo inductū fuit: quia illi inhabiles in casibus prædictis iuris cōmunis repelluntur, vt actores, qui in iudicio super canonizatione tituli à iure reprobati contendunt, & ad hoc, vt beneficium illis adiudicetur, & sic de lucro captando agunt. Nil mirum igitur si sine titulo canonico saltem colorato tales inhabiles ipso iure priuati non audiuntur, vt in c. 1. de eo, qui mit. in poss. causa rei seruan. lib. 6. cū sim. Et tradit Imol. in c. in literis. F de restit. spol. Regula verò ista procedit in reo excipiente, & se in sola possessiōe defendéte, cui regula ista exceptionē dūtaxat, & non titulum cócedit, secundū interpretationē Rotæ, de qua meminit Felyn. in cap. sicut. col. 15. de re iudic. & Glossator hîc fol. 3. & sic inter ius cōmune & regulā istā, quo ad hoc est longa differentia, & propterea fauorabiliora sunt iura reis, quàm actorib. vulg. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. & l. Arrianus. ff. de act. & oblig. & ca. cùm sint. de reg. iur. lib. 6. Vnde quælibet etiā iniusta causa excusabit execrabilem reū & possessoré, vt notat Do. in c. non potest. de præben. lib. 6. quæ fortè actorem nō excusaret. Inde euenit, ꝙ dispésatio inualida sufficit ad excusandum execrabilé possessoré, vt tradit Specul. tit. de dispésa. §. videndū. versi. porrò. Et iste fauor reis nō solum à iure communi

muni præstatur in prædictis casibus,sed etiam ab stylo Ro A
tæ in aliis quampluribus. Nam secundùm stylum , contra reum citatum & contumacem in causis vltra montes Rota non solet pronuntiare in prima instantia,nisi elapsis quinque, vel sex mensibus:in Citramõtanis verò post sexaginta dies:sed vbi actor, qui commisit causam , contumaciter abest,prædictus fauor non attenditur , sed infrà prædictũ tempus vix lapsis duobus mensibus in fauoré rei pronuntiat. Vt cõclusit Rota in vna Toletana canonicatus,& præbend.coram R.D.Ioan.Paulo 5.Iulij M. D. XXXVIII. quo die ipse idem in d.causa contra actorem cõtumacem in fauorem rei pronuntiauit,cùm tamen causa prædicta fuisset commissa 7.die Maij eiusdem anni.Solet enim sæpe Rota in pluribus iuris articulis magis reis,q̃ actoribus fauere. B

Nec obstat, quòd casus hic excepti extendi debent ad casus similes,iuxta vulg.l.ob æs.alleg. quia illud est verũ, quando statutum,vel regula cõtinet materiam iuris: secus quando statutũ,vel regula disponunt cõtra vel præter ius: quia tunc casus excepti nõ extenduntur ad similes.Ita notabiliter limitat Abb.in c.ad audientiam.in primo notabili.de cle.non residen.Cùm igitur regula ista sit contra ius, inquantum inducit præscriptionem triennalem in beneficiis,vel saltẽ sit præter ius,vt de se patet,meritò est dicendum casus exceptos in ea non recipere extẽsioné ad alios casus similes.Itaque casus noster execrabilitatis manebit sub regula.Et propterea nõ ab re dicebat Card.in d.c.cùm nostris.sufficere execrabili dispensationem allegare : præ- C
sertim quãdo triennio possedit,ex qua quidem possessione triẽnij videtur hodie induci præsumptio dispẽsationis, sicut olim ex decennali inducebatur , iuxta dictum Pet.de Anch.in d.cõsi.117.Itaq; hodie possessio triennalis potest dici diuturna,vt declarat Fely.in c.licet Heli.col.8.de simo. in qua præsumendũ erit omnia legitimè interuenisse:quia ex lõgo tẽpore præsumitur quis institutus,secundũ Dom. in c.si iudex.de sent.excom.lib.6.&sic omnia requisita cõcurrere,iuxta consil. Decij. 118. per quod in ista causa Regien.vt dixi,fuit conclusum in prima instãtia,corã d.Marcello,Andreã qui per decẽ annos possederat,habere præsumptionem dispensationis , quo ad effectũ istius regulæ. Et hoc est quod dicebat Fely.in d.c.sicut. quòd ratio quæ

D consideratur in possessione 10.annorum, militat in triennali possessione. Nam ideo in decennali præsumitur titulus, quia episcopus qui tenetur visitare singulis annis, non tolerasset istum possidere sine titulo. quæ ratio militat in possessione triennali propter istã regulã. Et ideo in causa prædicta Domini magis inclinarũt in istã partẽ, videlicet, regulam istam execrabilem tueri propter prædicta, & per rationem text. in cap. licet episcopus. de præben. lib. 6. qui videtur habere cõsideratione possessionis habitæ per execrabilẽ. Verùm quia res adhuc magna difficultate nõ carebat, non fuit tunc istud dubiũ omnino resolutum, concurrẽte magna cõtentione & disputatione Dominorum. Hodie tamen, quæ numeratur 15. Februarij M. D. X X X V. proposita iterũ causa, etiam Dominorũ vota se in duas æquales partes diuiserunt, & vt vtar verbis decisionis 16. de resti tu. spol. in no. fuerunt adeò varij, quòd fuerunt diuisi quasi per medium, adeò q voluerunt scire opin. mei proponentis, vt inæqualitatem induceret. Et quãuis de more nõ sit, quòd proponens causam, votum proferat, quia numerum non facit: tamen vidi hoc à Rota aliquando concedi, propter difficultatẽ materiæ, & vt causa habeat exitũ. Est verũ, quòd in minimis arbitrariis, prout in dãdis dilationibus, vel cõcedendis remissoriis, auditores gratificationem habere solent, quãuis raró ea vtantur. Aliter tamen tẽporib. antiquis fiebat. Nã quando varia erant vota Dominorũ, & æqualia, auditor proponẽs solebat consulere Cardinales F sui temporis doctos, qui propter disparitatẽ dubium tollebãt, prout fuit factum in decisi 3.10. in fin. in no. aliâs sub titulo de rescript. decis. 25. Imò solebãt antiqui patres Rotæ, quando causa erat difficilis & dubia, non solùm extra Rotam consulere cardinales doctos, sed etiam abbreuiatores, & alios Doct. curiæ: prout fuit factũ in casu decisionis 443. in no. vbi circa fin. refert Compilator, quòd in d. casu abbreuiatores, & Doct. extra Rotã tenuerũt opi. cum tribus auditoribus cõtra maiorem partem Dominorum. Et Auditor cameræ cõsultus, aliquãdo tenuit opi. contra Auditores Rotæ, prout ibi dicitur. Ad propositum igitur q. redeũdo, postquã causa pluries per innumeras informationes fuit trutinata, & sæpius in Rota pposita, ac vt superiùs dictum est votata, nõ videbatur adhuc esse digesta, vt pronuntiari

nuntiari super ea deberet, ex eo, quia cōputato voto mei A
proponentis pro ista opin. non erant nisi quinq; auditores, & pro cōtraria quatuor. Et videbatur nouū in tam magna difficultate, ex vno voto, quod aliâs cōputari non solet, disparitatem inducere. Ideo decreuimus super eadem re meliùs informari. Causa igitur iterū atque iterum proposita, tandem post plures disputationes, maior pars Dominorum tenuit & firmauit, execrabilē iuuari regula, prę sertim in casu nostro, in quo And. possederat dictas parochiales plus quàm per quindecim annos. Itaque visus fuit non solùm triennio, cum titulo vero, sed etiam præsumpto præambulo decem annorū posside re. Conclusum igitur fuit, Andream possessorem pacificum plus quàm triennalem, non obstante incōpatibilitate duarum parochia- B
lium ista regula tueri. Ratio fuit illa: de qua superiùs memini: quia regula ista loquitur in reo, & se defendēte: iura verò cōmunia, quæ detestantur execrabilē, loquuntur quando ipse execrabilis agit. Nimirū igitur cùm sit diuersissima ratio, debent isti casus diuerso iure cēseri, vt fauorabiliores simus reis possessoribus triēnalibus, quàm actoribus. Hinc videmus, quòd excōmunicati, vt actores in iudicio esse nō possunt: tamē si cōueniantur, vt rei, in iudicio esse poterunt. In quo neque diabolo erit deneganda defensio: vt dicit Innoc. in c. cùm inter. per illum tex. de except. Et ita respondebatur ad omnia iura, quę detestantur execrabilē: vt volunt eum coloratum titulum non habere: vt procedant ad effectum agendi: Secus autē, ad effectū exci C
piendi, cùm facilius permutetur exceptio, quàm actio, vt in cap. I. de rescrip. lib. 6. vel procedant in casibus dispositis per ius commune: quo ad istam regulā posteà introductam. Et ita etiam nouissimè execrabilem tueri exceptione istius regulæ cōclusit Rota, in vna Zamoren. beneficiorum. coram R. P. D. Marcello Crescentio geminatis votis, de mensibus Aprilis & Maij, M. D. XXXIX. Et sic etiā in vna Lucen. de mense Iunio idem tenuit Rota, coram R. D. Ioan. Paulo. Et per hoc etiam respondebatur ad dictum Geminiani in dicto c. licet & in consi. 86. dum voluit execrabilem non habere titulum coloratum. Nam illud dictum procedit, nisi execrabilis per triennium possideat. quod inductum fuit per prouisionē istius regulæ. Nam ex

D huiusmodi triennali possessione exceptio acquiritur, quæ licet nihil iuris possessori tribuat, ipsum tamen defendit contra negligentem actorem post trienniũ molestantem.

Vel secundò potest responderi, quòd licet execrabilis non habeat bonũ omnino titulũ, habet tamẽ primũ coloratum per possessionem triennij, qui sufficit quo ad istam regulam, licet quo ad effectus iuris communis non habeatur pro titulo, nec sufficit. Et hoc maximè procedit quãdo per triennalem allegatur causa, puta dispensatio, iuxta dictum Card. in dicto c. cum in nostris. & Glossator. in pragmatica loco superius allegato. Et ita per hoc posset respõderi ad aliud argumentum superius factũ, videlicet, ꝙ execrabilis spoliatus non restituitur: quia non habet colo- E ratum titulum: quia est verum non habere titulum quo ad illum effectum introductum à iure communi. Præsertim, quia illo casu execrabilis est actor, & actori execrabili nõ ita ius commune fauet sicut reo, vt dixi, & patet in capit. I. de rescrip. lib. 6. & in d. ca. cùm inter. de excep. Sed hîc agitur de defendẽdo reo in sua possessione, meritò dicta Doctorum isto casu non faciunt ad propositum, quinimo execrabilem agere posse spolio, multi Doct. tenuerunt, vt patet in decis. 3. in vltima addit. de restit. spol. in not. & tenet Old. consi. 227. Specul. tit. de petit. & poss. §. fi. Card. consi. 132. T. archipresbyt. col. vlt. Et Bal. nouel. in §. nihil cõmune. colum. 25. in 18. fal. sentit Milis in verb. beneficium quo quis. Et Anto. in ca. solicitè. in pen. q. de restit. spolia. Præ- F pos. in c. quo iure. colũ. 3. 8. distin. & in decis. Parlam. Tholosani decis. 46. Et Abb. in c. in literis. col. penul. de restit. spol. & in disputatione incip. Titius. col. vlti. allegat optimum text. in c. ex insinuatione. de procur. & sic isti volentes restitutionem fieri, prę supponunt execrabilem habere titulum saltem coloratum. Et licet super hoc in regula de annali aliter dixerim, tamen posset procedere, nisi execrabilis spoliatus triennalis sit possessor: quia tali casu posset restitutionem petere, vt opiniones concordentur. & ita etiam possunt limitari dicta per Decium in consi. 191. col. penult. & fin. Et vt vnico verbo opin. contrariæ ad concordiam reducantur, distinguendi sunt duo casus.

Primus est, quando execrabilis nullum habet titulum, sed se intrusit de facto sine alicuius prouisione in benefi-

ciis,

ciis, vel eſt declaratus per ſententiam eſſe priuatus titu- A
lo: & tali caſu procedit prima opin. Et ea, quæ dicebat Melchior, videlicet regulam nullo pacto execrabilem defendere, quæ requirit ſaltem coloratum titulum.

Secundus caſus eſt, quãdo execrabilis habet titulum, licet inualidum, vigore cuius poſſedit per triennium: & tali caſu procedit ſecunda opin. quia ſufficit illi habuiſſe titulum, ab eo qui poteſtaté habuit conferendi. Vnde licet aliqua de cauſa inualidus fuerit, dat tamé in dubio colorem poſsidendi. iuxta tradita in ca. cum noſtris. de conceſ. præben. Et ille titulus ſufficit quo ad iſtam regulam, & quo ad effectum ne ſpoliari poſsit, iuxta not. per Moder. in l. ſi pacto. in §. notabili. C. de pac. Poteſt etiam dici, ꝙ non valet argumentũ, ſeu conſequentia, Execrabilis non reſtituitur: B
ergo non habet titulũ coloratũ, quia videmus, quòd periurij exceptio impedit reſtitutioné, ex quo elidit intentionem agentis, & ſic impedit proceſſum, vt in cap. dilecti. de for. comp. vbi hoc tenet dominus Ant. ſuper gloſ. etiam in c. intelleximus. de iud. Et tamen periurus antequàm priuetur, dicitur habere titulum coloratum, vt not. Innoc. in c. cum noſtris. de conceſſ. præbé. & Moder. in c. 2. de reſcrip. hoc tamen de periuro declarãdum eſt ſingulariter, vt per Domin. in c. 1. in 3. colũ. verſi. Nota incidenter. de lit. conteſt. lib. 6. & dixi latiſsimè in regula de annali, in illa q. an regula defendat homicidam, & priuandum ſentétia hominis. Concluſerunt igitur Domini in præſenti q. iam ſine dubitatione locum eſſe regulæ: & quod voluerunt de execra C
bili, idem dixerunt de poſſeſſore triennali non promoto infra annum ad ſacros ordines, iuxta c. licet. de elec. lib. 6. Quod longè anteà tenuerat Rota in vna Lugdunen. ſiue Burgen. parochial. ſancti Andreæ, coram reuerendiſ. Domin. Io. clerici. 15. Maij. M. D. XXXVI. in fauorem Georgij Gineti, contra Nicolaum Polliaci: quod procedit, quando nulla militat præſumptio iuris contra eum. Secus, ſi aliqua præſumptio non promotionis vrgeret, vt quia cõſtaret de ordinibus malè ſuſceptis: quia tali caſu plures ex Dominis tenuerunt non iuuari regula, ſed trãsferri onus probandi in ipſum poſſeſſorem, per not. per Imol. in l. in illa. ff. de verb. oblig. facit deciſio Egidij. 154. Et ita heri 28. Ianuarij. M. D. XXXVIII. tenuerunt Domini in vna Ro-

D mana sancti Pauli, coram R. D. Raynaldo Petrutio.

Sed aduertẽdum, quòd prędicta consideratio procedit ante triennium completum, vt in d. causa Romana contigit. Secus tamen putarem post cõpletum trienniũ pacificè, quia tali casu putarem omni casu onus probandi non promotionem, vel incompatibilitatem pertinere ad actorem: quia triennalis possessio inducit præsumptionem iuris pro possessore, vt transferat in alium onus probandi, & hoc, quia præsumitur ordinarios visitasse subditos, & non permittere aliquem tandiu manere, sine promotione in peccato, iuxta tradita per Doct. in ca. illud de præsump. & Petr. de Anch. consi. 117. Nullus igitur, excepto ordinario superiore, potest talẽ possessorem compellere post tri-
E ennalem possessionem, ad ostendendum titulum beneficij, vel promotionis suæ, vt not. omnes Moder. in ca. licet hely. de simo. Sed tamen prima opin. est verior, quam tenuit Rota etiam in prædicta causa Regiẽ. Nam ibi ex quo per possessorem productum fuerat instrumentum ordinis subdiaconatus suscepti post lapsum anni, fuimus in claro, quòd ante annũ ordinem non susceperat: quia nemo bis ordinatur, & in claris cessauit præsumptio habilis tituli, quæ per istam regulam præsumitur. Secus tamen est in allegat. Lapi. 89. quæ præsumit titulum, etiam si inutilis titulus producatur: quia præsumitur dispensatus. Et non potest titulus aliquis produci, quin semper alius & alius, & sic in infinitum habilitas in fauorem possessoris mortui
F præsumitur. Prout de mense Decembri M. D. XXXIX. bis conclusit Rota in vna Vrbeuetan. archipresbyteratus, coram. R. D. Ioan. Paulo. Postremò, considerãdum est vnum aliud, quòd prædicta omnia de execrabili dicta, procedunt, quando post execrabilitatem sequitur possessio triennalis. Secus, si antè possedit vnũ beneficiũ, & post acquisitionem alterius, non sequitur triẽnium: quia regula non iuuat: vt tenuit Rota in vna Lucana archipresbyteratus coram me, de mense Decembr. M. D. XXXVIII.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, an ista regula defendat expoliatorem possessorem, vel successorem eius habentes titulum coloratum contra spoliatum, vel successorem spoliati agentem spolio? Et an regula ista procedat, quando contra

tra possessorem committitur causa possessorij tantùm? A

SOLVTIO. Istud dubium continet in se plures articulos. Primus est, quando spoliatus agit contra spoliatorem possessorem triennalem. Secundus, quando agit successor spoliati contra spoliatorem. Tertius, quando spoliatus agit contra successoré spoliantis triennalé. Quartus, quando successor spoliati agit contra successorem spoliantis.

Circa primum articulum, videlicet, quando spoliatus agit contra spoliatorem, & ille excipit de regula, audiui ab aliquibus procuratoribus peritis Dominos auditores antiquos tenuisse regulam non defendere spoliatoré, etiam si per mille annos possederit. Et ita in vna Isclana beneficiorum iudicasse Rotam, coram D. Mercurio de Vipera retulerunt R. D. Paulus Capisuccus, & D. Besengarius Saganta, antiquus & peritus procurator, & plures alij. B

Tamen, vt ista difficultas clarior reddatur, faciam in ea duo capita. Primum caput erit de violento spoliatore. Secundum de non violento spoliatore.

Circa primum mihi placet opi. illa veterum, vt hoc modo intelligatur, videlicet, expoliatorem violentum regula ista non defendi. Ratio est: quia licet violentus expoliator aliâs non habens titulum, ex hoc solo, quòd est violétus, non posit dici intrusus, vt dicit Domin. & Moder. in cap. eum, qui. in secundo notabili. de præben. lib. 6. Tamen talis violétus nunquam præscribit. sequitur. §. quòd autem. ff. de vsucap. & §. furtiué. institut. eod. tit. donec fuerit purgatum vitium. vt §. aliquando. eodem titu. Et ista potestas C præscribendi, quæ exceptionem parit, requiritur ad effectũ regulę nostræ. Et hoc ideo est, quia illa possesio à iure reprobatur, & improba possesio perdit omne beneficium iuris. l. improba. C. de acquir. poss. Nec mirum: quia in ista possesione violenta alia plura specialia in odium violenti possessoris iure inducta sunt. Nam videmus, quòd licet regulariter malæ fidei possessor per præscriptionem 30. annorũ non acquirat sibi, nisi ius excipiendi duntaxat, non autem ius agendi ad rem vendicandã, si de possesione caderet: hoc tamen locum non habet, quando malę fidei possessor agit cõtra violentũ. Nã si de facto, & per vim possesione spolietur, cõpetit proculdubio præfato malæ fidei possessori aduersus violétum remediũ possessorium,

D videlicet interdictum vnde vi, ad effectum, vt statim restituatur, nec potest ab expoliatore violento illi obiici defectus dominij.l. si quis ad se fundum.C.ad l. Iul.de vi. Imò etiam dicto malæ fidei poss.in odium violenti conceditur rei vẽdicatio. Nec potest violẽtus, vt dixi, referre quæstionem dominij, etiã si agatur petitorio, vt est tex. notabilis in l. si quis emptionis.§.sed hæc super.C.de præscript.30. annorum. quem tex.Bart.ibi dicit ad hoc singularẽ, & hoc specialiter introductum fuisse in odium violenti, dicunt Saly.in d.§.sed hęc.& Ias.in lege 4.§.Cato.in 10.col.vers. quarta conclusio.ff. de verb.obli. & Bal. nouel.in repet.§. nihil commune.col.12.ff.de acquir.pos.& Moder.Perusini in authẽ.nisi.in 2.col.C.de bonis mater. Iura enim omnia
E contra violentum exclamant, & auferunt illi omne iuris auxilium, vt ibi dicitur: præsertim in beneficialibus, in quibus odiosior est violentia, quàm in profanis, vt probant Moder.Auinionen.in repet.cap.sæpe.col.penult.de restit. spoliat.& iura generaliter loquentia, non comprehẽdunt casum violenti spolij: quia non præsumitur in dubio princeps iniuriantibus velle fauere, nec autoritatem præstare, vt dicit tex.in l.autoritatem.& ibi not.glo.C.vnde vi.cum sexcentis concor.cumulatis per Fely.in cap. postulasti. in 19.col.versi.circa quartum. de rescript. Et ante ipsum per And Sicul.in repe.rubricæ, de testam.in 21.col.nu.7.Cùm igitur regula ista diffinitè, & generaliter loquatur, & faueat possessoribus, non debet intelligi de violentis, per
F prædicta, sed de legitimis possessoribus, vt est tex.notab. in c.placuit.16.q.Sicut videmus etiam, quòd iura loquentia de consuetudine, non intelliguntur de consuetudine exorbitanti & iniqua, sed de præscripta, vt in ca. Cumana. cum vulg. de elect.sicut etiam iura loquentia de remissione facienda homicidis, non habent locum in homidicis proditoribus: quia illud homicidium est exorbitans, vt in ca.primo.de homicid. lib.6.tradunt Moder.Mediolanen. in cap.quæ in ecclesiarum.de constit.Et istud in ca nostro optima ratione statutã videtur, ne inde nascãtur iniuriæ, vnde iura nascuntur, contra cap. qualiter. de accusat. & l. meminerint. C. vnde vi. Et ideo in hoc dubio talem præsumere debemus fuisse mentem papæ istius regulæ conditoris, qualem iuris: arg.cap.causam.de rescript.

Postre

Postremò, pro ista opinione est text. expressus, & in ter A
minis in concilio Basilien. decreto octauo, in titulo de pacific. posses. à quo, vt est sæpe dictum, ista regula originem habuit. In quo quidem decreto expresse dicitur, quòd quicunq; non violentus, qui cum colorato titulo beneficium per triennium possederit, non potest molestari ab aliquo, &c. Et sic ex quo ibi habemus text. hoc decidentem, non sunt aliunde quærenda suffragia ad opin. istam confirmandam. Et licet regula ista de violento mentionem non faciat: recipit tamen interpretationem ab illo decreto antiquiori. Nā posteriores leges per priores declarātur, vulg. l. nam posteriores. de legib. etiā si priores fuerint reuocatæ, vt not. Bar. in l. 1. ff. de coniug. cum emancip. libe. & hoc casu licitum est recurrere ad matricem, arg. eorū, quæ di- B
cit Bart. in l. si librarius. ff. de reg. iur. & in l. fin. ff. de fals.

Circa secundū caput istius quæst. videlicet, an regula ista defendat expoliatorem non violentum, videtur maius dubium: quia talis expoliator non est tam odiosus, sicuti violentus. Tamen, vt superiùs dixi, quidam asserūt, Rotam tenuisse hoc casu regulam spoliatorem huiusmodi non iuuare. Sed nō accidit iste casus temporibus meis in Rota, nec dominus Guliel. Cassiodorus, qui in colligendis decisionibus præteritorum temporū fuit diligens & curiosus, de isto casu meminit: & ideo ego satis dubitarem. Nam si expoliator cū titulo colorato possedit pacificè per trienniū, defendi debet regula: quia est quid imputandum expoliato, cur tandiu tacuit: argu. l. pupillus. ff. quæ in fraud. cred. C
Et ideo videmus, quòd clemē. 1. de sequest. posses. & fruct. quæ indistinctè loquitur de possessore triennali, non molestando etiam vigore sequestri, procedit etiam in expoliatore possessore triennali, vt ibi notat Bonifacius Vitallin. quondam Rotæ auditor. in 4. col. nume. 42.

Tamen istis non obstant. opinio antiquorum auditorū videtur verior: quā mihi cōfirmauit D. Paulus Capisuccus antiquus auditor. Et ratio istius decisionis videtur clara: quia si rectè inspiciantur verba istius regulæ, dicendum est eā hoc casu non procedere, quia ista regula loquitur, quādo contra possessorem triēnalē agitur petitorio, vt patet ibi, super beneficiis taliter possessis nequeat molestari, &c. Et iterū ibi, impetrationes quaslibet de beneficiis sic pos-

D sessis, &c. Nam clarum est, quòd ista verba, Super beneficiis, inducunt petitorium, & nō possessorium. l. codicibus. §. instituto. & ibi Bart. de leg. 2. Rom. in consil. 388. Et sic regula requirit quòd agatur super titulo beneficij, vt probatur in cap. 2. vt lite pend. lib. 6. & in clemen. dispendiosam. & ibi glo. in verb. beneficiis. & Card. q. 10. de iud. & est etiam glo. in c. literas. de iur. calum. Regula igitur ista, quæ odiosa & exorbitās est, locū habebit in possessorio, quod est diuersum, vulg. §. nihil commune. ff. de acquir. poss. Et cui verba non conueniunt: debet igitur ad casum, in quo loquitur, restringi. l. 4. §. totiens. ff. de dam. infect. l. 1. §. hoc interdictum. ff. de fonte. c. indemnitatibus, §. sed cùm eas. de elect. lib. 6. & l. 1. §. non autem omne. ff. ne quid in flu.
E pub. Regula igitur defendet tantùm possessorem super titulo beneficij conuentum, non illum qui spolio conuenitur: quia tunc non agitur super titulo beneficij, cùm inter ista sit lōga differētia, vt in cap. cùm dilecti. de caus. possessio. & proprie. Et ista opinio videtur ex eo magis æquior & iustior: quia sic excluditur contraria interpretatio extensiua, fauens expoliatoribus contra bonum ius prætendentes, inducendo præscriptionem peremptoriam verum beneficiatum à iure suo excludentem. Debet igitur regula in casu suo tantùm intelligi. l. 3. §. hæc verba. de neg. gest. Nā regula simpliciter disponens possessores triennales excludere agentes etiam habentes bonum titulum, non debet ampliari & interpretari, vt illa exclusio veri tituli fiat per
F occupationem & vsurpationem: arg. l. famosi. ff. ad leg. Iul. maiest. tali enim casu regula, & quælibet alia dispositio potiùs est per interpretationem angustanda & restringenda, quàm amplianda, vt singulariter not. Compost. in cap. causam. de rescript.

Quod vlterius suadetur, quia dispositio istius regulæ, inquantum fieri potest, debet cōformari iuri cōmuni: arg. c. causam. de rescrip. & c. cùm dilectus. de consue. Sed de iure cōmuni non acquiritur præscribenti aliquod ius excipiendi, quādo in ipso ingressu est vitiū realevel personale, quod inpedit inchoari, & finiri præscriptionem, vt in d. l. sequitur. & in d. §. furtiuè. institu. de vsucap. Ergo nec eodem modo debet acquiri per istam regulam triennali possessori, qui à principio expoliando alium incipit cum illo vitio

possi

posſidere, quia videtur hoc eſſe contra mentem conditoris. Nulla enim lex, aut ſtatutum eum ſenſum recipere poteſt, vt per illud credatur cōditor ſpoliatores in ſua occupatione tueri, & eiectos, & ſpoliatos à reſtitutione excludere, vt dicit text. & gl. notabilis in l. ſi qua loca. C. de fundis & ſalti. rei dom. lib. 11. & in l autoritatē. C. vnde vi. ſequitur Alex. in conſi. 59. in 4. col. lib. 1. Nulla enim papæ fit iniuria, ſi ita interpretatur eius diſpoſitio, vt per hoc eum bonū & iuſtū principē æſtimemus & opinemur, vt dicit Alex. in conſi. 123. col. pen. lib. 4. Vbi per hoc infert, ꝙ diſpoſitio generalis facta per principē, nō intelligitur in dubio fauere vſurpatorib. per iura ſuperiùs allegata: quia hoc eſſet arguere tyrānidē in principe, imò idē papa in odiū ſpoliantium excipit eos à generali diſpoſitione priuilegiatiua, vt patet in clem. 1. de cau. poſ. & proprie. Sic & pari modo in caſu noſtro eſt dicendū, ꝙ reg. iſta indefinitè loquens, debeat reſtringi & intelligi, vt tantùm de poſſeſſorib. loquatur, qui ſine alterius iniuria vel vſurpatione poſſeſsionem ſunt conſecuti, nō autē ſpoliando, vt ſic talē præſumamus mentē papæ fuiſſe, qualis legis & boni principis debet eſſe: aliâs ſi contrariū diceremus, lex talia diſponēs eſſet iniuſta, iniqua, & nutritiua peccati, contra naturam l. de qua in c. erit autem lex. 4. di. & in l. conuenire. ff. de pact. dot. & in l. pacta, quę cōtra. C. de pact. Talis enim lex nō valeret, vt tradit Bald. in ca. quæ in eccleſiarum. & Hoſtien. in cap. cognoſcentes. de conſti. facit text. in cap. forus. de verbor. ſignifi. ſequitur latè And. Sicul. in c. filius. in 3. col. de teſta. Nam ſi omnia iſta in lege ſecularium principum cōcurrere debent, vt videlicet ſit iuſta, & nemini iniuriam inferēs, vt tradūt omnes in l. humanum. per illum text. C. de leg. quid in lege eccleſiaſtica ſpectādum eſt? Omnium enim legum inanis eſt cenſura, niſi diuinæ legis imaginem gerat, vt inquit Auguſt. lib. 8. de Ciuita. Dei, & text. in c. ſana. 9. diſtin. Nam lex tantum habet rationis & virtutis, quantum magis aſsimilatur legi naturali, & participat de lege æterna, ſecundum S. Thom. prima ſecundæ quæſt. 90. art. 1. & 2. cū concord. vt ſcribunt Moder. Hiſpani in l. legitima. colum. 28. ff. de pact. & in repet. c. 1. col. 10. eod. tit. debet enim eſſe conforme iudicium papæ, iudicio diuino, vt in ca. Deus omnipotens. 2. quæſtio. 1. Exclamat Eſaias 10. cap. contra

D principes leges iniquas ferentes. Nam lex inuitans homines ad delinquendū, imò vsurpatores præmians & defendens, cuiusmodi videretur regula ista, si sic intelligeretur, non diceretur lex, sed legis corruptio, quæ contrauenientes non ligat, vt tradit Innocen. ca. quia pleriq;. de immu. eccl. & reassumunt Moder. Neapolitani in tertia parte constit. Regni. cōstitutione incip. Honorē. in notabilib. Imò licitum erit legem ita latam fraudibus & dolis circumuenire, vt not. Bald. Paul. de Cast. & Moder. in l. 1. in principio, per illum text. C. de cadu. tol. facit text. in cap. duæ sunt leges. 19. q. 2. Quæ omnia cùm in casu nostro militent, cōcludēdum est regulam istam spoliatores non tueri, sed legitimè intrantes. Et ideo non immeritò lex possessionē hoc mo-
E do per iniuriam seu spolium acquisitam, improbam appellauit in l. improba possessio. C. de acquiren. posses. Nam adeò lex exosos spoliatores habuit, quòd noluerit eos tueri in possessione sua, etiam per exceptionem veri & proprij dominij: vt in c. 1. de resti. spolia. & est communis opin vt scribit Decius in consil. 57. col. pen. Si igitur ista fiunt in sicco, id est, in rebus profanis, quid in beneficiis ecclesiasticis agendum erit, in quibus requiritur maior puritas & iustior ingressus? vt dicunt doct. in c. 1. de reg. iur. lib. 6.

Tenēda igitur erit hæc opin. exclusiua similium possessorum à priuilegio istius regulæ. Nec enim hominum congregatio diu stare, aut regi posset, si quod alius per iniuriā abstulit, vt restituat, compelli nō posset. Et licet Rota quo
F ad regulam de annali, iudicauerit contrarium, vt ibi dixi in 64. q. illud tamen nō tollit motiua hic facta propter diuersitatem maximam inter illā & istam regulam. Nam, vt iam est notum tonsoribus, illa regula de annali, fauet merè intrusis, & interdum etiam delinquentibus in sua detentione, in odium impetrantium certo modo beneficia viuentium. Et quamuis hoc iustum videatur: nihilominus illa regula non excludit perpetuò omnes impetrātes, sed solùm ignauos, negligentes, & improbos regulam non seruātes. Qui verò seruant regulam, si bonum ius tuētur, ab iniusto possessore pœnas suæ detētionis exigūt, eum in fructibus & expensis condemnari faciendo. Meritò igitur regula illa non est ita præiudicialis impetrātibus, sicut ista de triennali, quæ excludit omnes impetrantes viuente possessore,

& sic

& sic perpetuum silētium imponit, & peremptoriam exceptionē porrigit: propterea in ea titulus saltem coloratus, & alia plura requiruntur, quæ in discursu istius materiæ videbimus. quę omnia in regula de annali non requiruntur. Ideo magna est inter vtrasque regulas differentia, & diuersa iuris decisio. Non obstat dictum D. Bonifacij in d. clemen. 1. de sequestr. possess. & fruct. quia ille loquitur quo ad effectum sequestri tantùm, cuius denegatio non aufert actori ius, nec tollit etiam reo possessionem: vt in l. interesse. ff. de acquiren. possess. & sic non facit illud ad propositum. Nec etiam obest, quòd decretū concilij Basilien. violentum expoliatorem tantùm excipit, quia per hoc non excluditur casus, in quo est minor ratio: vt est textus notabilis in l. 1. §. quòd autem. ff. de vsu aleæ & aleat. A B

Circa verò secundum articulum resultantem ex ista eadē quæst. videlicet, quādo subrogatus in ius spoliati, agit contra spoliatorē, an excludatur exceptione regulæ, sunt distinguendi plures casus. Primus, quādo est quis simpliciter subrogatus post mortem spoliati, ad ius tantùm spoliati. Et hoc casu regula defendit spoliatorē, vt tenuit Rota in vna Pamphilonien. prioratus sancti Crucifixi, coram R. D. Ioā. Mohedano. 11. Maij M. D. XXXV. Ratio fuit, quia actio cōpetens spoliato, est personalis, & non trāsit in subrogatū, qui nec læsus, nec spoliatus fuit, per fundamenta & rationes, quas scribo inferiùs, quæst. 13. Et licet sit subrogatus in beneficium, seu ius spoliati, per hoc tamen non censetur subrogatus in ius spolij, quod cōcernit possessionē, nisi specialiter dicatur: etiam si subrogatio facta fuerit verbis vniuersalibus, videlicet, ad omne ius, quod cedenti, vel decedenti quomodolibet competebat: vt est decis. Egidij 351. incip. eadem die. quæ hodie ita in signatura papæ & in Rota seruatur. Et licet illa decis. Egidij, quo ad subrogationem simplicis possessionis, malè dicat, vt patet in decis. 5. vt lite pēd. in nouis. & decis. 385. in antiq. incip. nota q̄ subrogatus, &c. vt dixi in regula de subrogandis. q. 8. tamen quo ad interdictum vnde vi, illa decis. Egid. tenetur, ex qua stylus hodiernus inductus fuit: per quem nunquam datur subrogatio quo ad spoliū, nisi expressè cōcedatur, & subrogatus specialiter petat subrogari, etiam quo ad ius spolij. Et ita in prædicta causa omnes Domini concluserūt, C

D exceptovno. Et decisio ista de plano procedit. quãdo quis est subrogatus, quo ad ius tantùm, quod erat deductum in litem. Vbi verò in lite non fuisset deductum, nisi solũ possessorium, & aliquis subrogaretur in litem, & ius defuncti, puto tali casu subrogatum agere posse spolio, & nõ repelli exceptione istius regulę, vt verba aliquid operẽtur. Vbi igitur propter subrogationẽ actio spolij redditur efficax, spoliator nõ poteſt se tueri aliqua exceptione temporis competẽtis, tam vigore istius regulę, quàm cuiuscunq; alterius præscriptionis, etiam mille annorũ, vt tradunt omnes in c. sæpe. de restit. spolia & Moder. in c. reintegrãda. 3. q. 1. Et E isto modo declarantur decisiones tenentes subrogatum quo ad ius, censeri subrogatum quo ad possessionem.

Secundus casus est, quando quis esset subrogatus alicui viuenti per viam cesſionis quo ad prosecutionem spolij. & hoc casu licet in beneficialibus successor in beneficio non censeatur succedere in iure competenti defuncto, sed illud extinguitur, & creatur nouum ius, quod incipit in persona successoris: vt not. Ioan. And. in cap. 2. vt lit. pend. libr. 6. in nouel. & in c. si tibi absenti. super verbo, non acquiras. de præben. lib. 6. in no. & in c. ex parte. in ver. interim. de arb. & Spec. in tit. de sent. §. nunc de effectu. in fi. & tenet decis. F 13. de procu. in fi. & decis. 1. circa fi. de loca. in not. Tamen hoc procederet, quãdo simpliciter fuisset facta cesſio absque subrogatiõe in ius spolij. Vbi verò de spolio specialiter cautum fuisset, tale beneficium transiret in cesſionarium: quia cedi poteſt, vt tradunt Moder. Senen. in l. rem, quæ nobis. ff. de acquir. pos. Facit tex. in l. quòd si in diẽ. §. Iulianus. ff. de pet. hære. Et hoc videtur tenere Bald. in consil. 309. super quo puncto. in tertio volum. quem. sequũtur Moder. repetentes in ca. sæpe. in 2. fol. versiculo, tertiò dubitatur. de restitu. spol. Præsertim quando papa hoc concedit. qui etiam respectu iuris in beneficialibus successorem dare posset, cùm habeat in eis plenisſimam potestatem, iuxta cap. 2. cum vulg. de præbend. lib. 6.

Circa tertiũ principalẽ articulum, videlicet, quando spoliatus agit cõtra successorẽ spoliantis, est videndũ, nũquid talis successor, qui possedit beneficiũ per triẽniũ pacificè, posſit iuuari regula ista contra spoliatũ? Et prima facie videtur dicendũ, ꝙ sic, quia subrogatus in locum spoliantis non

non spoliauit. Et ex quo istud est vitiū personale, non trāsgreditur personam. Ergo tanquā possessor triennalis non culposus debet tueri priuilegio possessionis suæ, & per cōsequens poterit vti exceptione istius regulæ triennali possessori competēti. Prætereà, quia in beneficialibus ius nō trāsfunditur in subrogatū, vel successorē per cessionē, vel subrogationem, sed per prouisionē papæ creatur nouum ius in personam subrogati, vt dictum & probatum est superiùs in secundo articulo, & tenet Rom. in cōsil. 374. col. 2. Et nascitur etiā in personā subrogati noua possessio, quia eadē nō transfunditur. l. cùm hæredes. ff. de acquir. posses. Cùm itaq; in subrogato omnia de nouo creentur tam ius, quàm possessio, vitium sui prædecessoris ei nocere nō debet, quominus possit vti exceptione regulæ, sicut alij possessores triēnales vtūtur. Nā cùm in subrogato omnia sint noua, conueniens est, vt quæ de nouo inducuntur, nouo etiā auxilio fulciantur, vt dicitur in l. de ætate. §. ex causa. ff. de inter. act. & cap. cęterùm. de iura. calum. cum cōcord. de quibus per Decium in consil. 335. in 2. colum. Et quia vidimus interdictum vnde vi, non competere contra singularem successorem. l. cùm à te. ff. de vi & vi arm. A B

Sed istis non obstantibus contrarium videtur verius. Et in primis est sciendum, ꝙ quādo aliquis subrogatur in ius alterius, etiam quo ad possessionem, tenetur ipse purgarē spolium, sicut ille, in cuius locum subrogatur, vt tradunt communiter Doct. in l. rem, quæ nobis. ff. de acquir. poss. & in d. c. sæpe. Et Soci. in consil. 266. in 6. colum. quia res transit cum vitio suo, & licet in subrogato creetur nouum ius, & noua possessio: est verum, quādo simpliciter fit subrogatio. secus, si fiat etiam quo ad possessionem, quia tali casu actio spolij adprehendit eū, vt dicunt præfati Doct. & tale vitium nunquam præscribitur, donec purgetur: sicut dicitur de remedio c. reintegranda. 3. q. 1. quòd perpetuò competit, etiam per mille annos, vt dicunt ibi Doct. & in d. c. sæpe. quia improba possessio non meretur priuilegiari aliqua exceptione vel præscriptione, vt dictum est superiùs, vulg. l. improba. C. de acquir. possessione. C

Prætereà, quia regula ista non procedit, quando agitur possessorio, sed petitorio, vt dictum est in principio istius quæst. ex mēte Rotæ: & ideo talis successor spoliātis con-

D uēti possessorio, se iuuare nō poterit exceptione regulę. Et tenēdo istā opi. patet respōsio ad deducta in cōtrariū, qa procedūt in simplici subrogatione. Nec obstat dicta l. cùm à te. quia ad eā adparet solutio ex his, quę ibi adducit Bar. Are. & Moder. in l. 4. §. Cato. in 3. opp. ff. de verb. oblig. Et ex istis faciliter potest etiā resolui quartus articulus, videlicet, quando subrogatus in ius spolij, agit contra successorem spoliantis: quia distinguendo modum subrogationis secundum superiora, patet clara solutio, ideo non insisto.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, quia regula ista excipit simoniacum ingressum, quæritur de qua simonia intelligitur, an de actuali & conuentionali, an de mentali, vel con-
E uentionali tantùm?

SOLVTIO. Videtur, quòd inspecta generalitate verborū istius regulæ, de omni simonia debet intelligi: quia verba simpliciter prolata cōprehendunt omnes species, licet maior ratio sit in vna, quàm in alia. l. fi. ff. de fun. inst. Et bonus tex. in l. 1. §. ꝙ autē. ff. de aleato. qa generale verbū, generaliter debet intelligi, vulg. l. 1. de leg. præst. Et quia talis prohibitio fit, ex eo, qa simoniacus habet vitiosum ingressum. c. ordinatiōes. 1. q. 1. & not. oēs in c. cū pridē, de pact.

Sed hoc ita militat in simonia conuentionali sicut reali. Igitur in vtroq; regula habebit locum. Nā ita est simoniacus, qui promittit, sicut ille qui dat, vt dicit Bal. iudicatum fuisse Florentiæ, in c. 1. de testib. lib. 6. & ibi hoc tenēt Pet.
F de Anch. & Philip. Francus in 1. col. per tex. in l. 1. & in l. generaliter. §. 1. ff. de calum. Et sequitur Deci. in c. veniens. in glo. 1. de test. Et Roma. in singulari suo. 327. Nā promissio & datio parificantur, nō solùm in materia spirituali prohibitiua, sed etiam in alia profana: vt est tex. in l. fi. C. ad leg. Aquil. sequitur Soci. consil. 93. in 9. col. ver. circa quartum. & in proposito nostro est notabilis text. in c. nonnulli. 1. q. 1. qui dicit ita simoniacū esse reum qui dat, & recipit, sicut ille qui nihil dat, vel recipit, sed gratiam vel humanam laudem promereri cupit: quæ omnia cùm militent isto casu, dicendum est regulam vtrunq; casum comprehendere.

Sed ꝙ regula ista tantùm de simonia reali, siue actuali debeat intelligi, facit: quia verba in dubio capi debēt cum effectu. ca. relatum. de cler. non resid. Et in potiori significatu,

catu, ſicut dicimus in excommunicatione, quæ in dubio A
intelligitur de maiori.c.penult.de ſentent.excom.ſic Rota
extrauagantem Pauli II.incipien.cùm deteſtabile.poſitam
in titu.de ſimo.quæ generaliter loquitur, tantùm in ſimo-
niaco reali locum habere voluit, qui in dando, vel recipien
do conſiſtit: vt me præſente, in multis cauſis ſæpe deciſum
fuit: & de ſuis temporibus ita etiam iudicatum fuiſſe atte-
ſtatur d.Guliel.in collectaneis deciſionum. Sic etiam Ro-
ta in vna Lunen.Sarzanen.coram d.Martino Spinoſa iudi
cauit.clem.I. de ſequeſt. poſ.non habere locum in reali ſi-
moniaco, qui triennio defendi nõ poteſt. Ita etiam in alia
Tauriné.Abbatiſſatus, coram d.Guliel.Caſsiodoro, de an
no M.D.XIIII. Rota tenuit ſimoniacum realem non poſ-
ſe agere ſpolio: vt de vtroq; meminit idem d.Guliel. B

Sed quòd iſta regula de cõuentionali tantùm loquatur,
facit: quia lex debet intelligi de iis, quę frequẽter accidũt,
vulg.l.iura.cum duabus ſequent.ff.de leg.cum concord.vt
ſcribit Fely.in c.coram.in princ.de offi.deleg.Sed promiſ-
ſiones & pacta frequentiùs fiunt, quàm dationes, vt expe-
rientia docet. quia plura dicuntur, quàm perficiantur, vt
adparet in l.Titia.de verb.oblig.& in l.ſciendũ.ff. de ædil.
edict.Ideo regula in conuentionali tantùm debet habere
locum.Neq; obſtat ſi dicatur, quòd ſequeretur vnum in-
conueniens, ꝙ grauius hoc caſu punirẽtur promittentes,
quàm dantes, cùm tamen dantes magis peccent: quia de-
ducunt conuentionem ad actum, & per cõſequens magis
deberent puniri, iuxta l.j. & l.is qui cum telo. C. de ſicar. C
Quia reſpõdetur, hoc factum eſſe, propter frequentiã de-
licti: quia cùm homines procliuiores, ac faciliores ſint ad
promittendum, quàm ad dandũ, oportuit frequentiã pec-
cati acerbitate pœnę coërceri. Nã licet iſti minùs peccent,
quàm dantes, & recipientes: frequentia tamen delicti mi-
noris, ſæpe maiori delicto præponderat, vt in cap.tres au-
tẽ.circa fin.verſ.quid autẽ.de pœniten.diſtinct.I. Et ꝙ deli
cta frequentata magis debeant puniri, probatur in ca. ad-
monere.13.quæſt. 2. vbi plus punitur interficiens vxorem,
quàm matrẽ: licet magis peccet, qui matrẽ interficit. Hoc
autẽ factum eſt, propter frequentiam: quia cùm homines
procliuiores, & frequẽtiores reddãtur ad occidendas vxo
res ſuas, quàm matres, meritò oportuit illi frequentiæ gra

D uioribus pœnis succurrere, vt ibi declarat glo.in verb.existentes.& facit text.in l.3.C.de episc.aud.Ita hîc videtur dicendum, quòd licet dantes, vel recipientes sub regula non includantur, includuntur tamẽ promittẽtes, quia frequentiores sunt. Et pro ista opin. videlicet, quòd regula debeat intelligi de simonia cõuentionali, & sic de minori, & non de maiori, videlicet reali, seu effectuali, facit in simili: quia appellatione voti, non intelligimus de solenni, sed de simplici, vt in c.rursus.qui cler.vel vo. A fortiori igitur in pœnalibus iustior pars eligenda erit, iuxta cap.in pœnis.de reg ul.iur.libro sexto. Nam in obscuris quod minimum est, sequimur.l.semper in obscuris.ff.de reg.iur.

Quid dicendũ? Certè considerata mente legis, dicerem E regulã intelligi debere de vtraq; simonia, videlicet, tam de reali, quàm conuentionali: quia, vt dictũ fuit in principio, vera simonia nũquam committitur, nisi cõcurrat exactio, vel promissio, vt dicũt cõmuniter Doct. quos sequitur Felv. in c.tua nos.in glo.fi.de simo. vbi subdit Abb.& Felv. ꝙ sicut ille, qui per simoniam realem acquisiuit beneficium, tenetur illud dimittere: ita ille, qui per solam promissionẽ de dando, illud cõsequutus fuit.& hoc idem tenet Abb. in cap.cùm ad nostram.de electio.in 3.notabili.& sequuntur alij vbiq;. Et ita hodie XI. Martij. M. D. XXXVIII. in simili casu tenuerunt Domini in vna Conchen.fructuũ, inter hæredes Petri de Porta, & Ludouicum de Mata, coram R. D. Ioan.Paulo, ꝙ permutatio simpliciter per solã promissio- F nẽ corã ordinario facta, fuerit simoniaca. Nã in illo casu, partes per paucos dies ante resignationẽ, promiserũt inter se adinuicẽ permutare, sub quibusdã cõditionibus, de quibus in capitulis. Et licet illa capitula remanerent in nudis terminis promissionis, ex eo, quia non fuerant adhuc mãdata ad effectũ, & etiã cõtinerent illã clausulam, Saluo beneplacito sedis Apostolicæ, & continerent aliqua honesta, mista cũ illicitis: nihilominus quia ante permutationẽ non impetrarunt beneplacitũ, sequens permutatio coram ordinario, licet fuisset simplex & pura, & posset referri ad pacta licita, presumebatur facta ad executionẽ promissionis pactorũ præcedentium, per ea, quæ not. Pet. de Ancha, & Imol.in c.quæsitũ. & in c.cùm vniuersorũ.de rer.permu.

Cùm igitur regula ista loquatur simpliciter de simonia, debet

debet intelligi de vera, videlicet conuentionali, vel reali, non autẽ de mentali, quæ sola pœnitẽtia deletur, vt dicũt omnes in c.fi.de simo. Et licet appellatione simoniæ, largo sumpto vocabulo, omnis simonia cõprehẽdatur, videlicet realis, cõuentionalis, & mentalis.d.c.sunt nõnulli.tamen in materia pœnali & odiosa, cuiusmodi est ista, sola realis & conuẽtionalis cõprehendũtur, quæ sunt propriè simoniæ, iuxta c.cùm super.de cõfes.& c. Matthæus.de simo.not.Cald.& Abb.in c.cùm clerici.de pac.Fely.in c.insinuatum.de simo.Illa verò, quæ precibus vel gratia fit, nõ est propriè simonia.nisi preces fiãt illa mẽte & intẽtione, vt notoriè indignus admetatur, & excludatur dignus : vt tradũt cõmuniter omnes in c.cũ M.de cõst.Solę enim preces in dubio emissæ nõ inducũt simoniã punibilem: vt est tex.in c.tua.& ibi not.Fel.in c.cũ essent.de simo.Et ita bis me pręsente cõclusit Rota in vna Rossen.Subdiaconatus, corã R.D.Io.Mohedano, de mẽse Decẽb.M.D.XXXVII. B

Et ista quæ dicta fuerunt procedunt in sciente simoniaco: secus in ignorante: vt quia pater, vel frater aliquid dedit, pro dando beneficio filio, vel fratri, eo penitus inscio: quia talis ignorans bene defenderetur regula. Nam licet ille, qui obtinet beneficium per simoniã per alium cõmissam ipso ignorãte, sit priuatus ipso iure titulo, & teneatur illud cedere, cum licẽtia superioris, vt dicit Abb.in c.pen. in 1.& 2.notab.per illum tex.de elec.& in c.nobis.in 1.notab.de iurepat.cum sim.vt per Moder. in tract.de iurepat. in vers.& vtile.q.3.Quorum dicta in hoc adprobauit, & sequuta est Rota in vna Messanẽ.capellaniæ de mẽse Maio, M.D.XXXVI. coram R. P. D. Petro Vortio.Nihilominus hoc non procedit, quo ad effectũ istius regulæ, quæ requirit titulum coloratũ.Et constat tales possessores ignorantes simoniã per alios cõmissam in suo beneficio, interim habere titu.coloratã, vt expressè dicit Ant.de But.& Card. post Innoc.& alios in c.nisi cùm pridem. in prin.col. pen. versi.infertur tertiò.de renũtiat.Hinc est, ꝙ talis ignorans simoniam cõmissam in beneficio suo, potest agere spolio: vt conclusit Rota in vna Firmana parochialiũ, die 20.mensis Nouemb.M.D.XXXVIII.coram P.R.D.Petro episco. Aquen. Ratio est: quia habet titulũ coloratum, & non est suspensus ipso iure, sed suspendendus, vt tenet Abb. in c. C

D tanta.in 2.col.vers.tertio membro.de simo.Hoc tamen de spolio intellexit Rota, quãdo talis simoniacus ignorans, spoliatus, haberet dictum titulũ per obitum alicuius: pro quo obtinendo pater, vel frater, vel aliquis alius cõsangui neus pecunias dedit, ignorante isto prouiso. Secus verò, si haberet titulum ex resignatione illius, qui pecuniam recepit ad hoc vt resignaret. Nam tali casu, licet iste prouisus ignoret simoniam, si spoliaretur, non esset restituendus. Ita Do.cõcluserũt in d.causa Firmana. Ratio fuit: quia hoc casu resignans nihil transtulit propter decisionem 7.de renuntiat.in antiq.post Inno.in c.cum vniuersorũ.de rerum perm. qui tenent talem renuntiationẽ non valere, neque abdicare titulũ à resignãte: & sequitur Ioã.Franc.Pauinus in trac.de offi.& pot.c.sed.vac.fo.16.in 3.col. Adparet igi-
E tur, ꝙ reg.ista intelligitur de simonia scienter & manifestè commissa: quia cùm talis sciens non habeat titulum coloratum, vt prędicti Doc.dicũt in d.c.nisi.& æquiparetur hæretico, vt tradunt Moder.in rub.de simo.per text.in c.eos 1.q.1.tradit Abb.in c.accusatum.in fi.de simon. non poterit ista regula iuuari: secus in simoniaco ignorante. Et cum mysterio dixi, scienter & manifestè: quia si esset occultus simoniacus, licet ipse simoniã scienter commiserit, posset fortassis defendi regula: quia licet quo ad se ipso facto suspensus sit: nihilominus quo ad alios tenet titulum coloratum, qui, vt prædicti Doc. dicunt in d.c.nisi.& Abb.in d. c.accusatum. & c.per tuas. de simon. sufficit quo ad istam regulam. Nam paria sunt non esse, & non adparere l.in le-
F ge.ff.de contrahen.emp. Et ecclesia non iudicat de occultis, vt in ca.à nobis.de sent.excom. licet in foro conscientiæ teneatur illi, quem exceptione istius regulæ repulit à prosecutione sui boni iuris, ad restitutionem: iuxta ea quę dicit Inno.& domin.Ant.in dicto c.nisi. & faciunt ea, quæ scribit Angelus in summa, in verbo, simonia.la 6.& 7.in c. tanta.& c.per tuas.de simon.

Secundò principaliter limitantur prædicta procedere, quãdo aliquid fuisset promissum, vel datum ante collationem: secus verò, si post collationẽ, vel prouisionẽ beneficij: quia tali casu non cõmittitur simonia, & possessor hoc casu bene teneretur exceptione istius regulæ, vt tenet Gl. hic, in 2.col. quia sufficit, ꝙ à principio habuit titulũ, licet ex post

ex post committatur simonia: & vltra Glossatorem hoc te- A
net Ioan. And. & Abb. in c. veniẽs. el 1. de testib. & sequitur Decius in cõs. 118. viso instrumẽto. col. 2. & alibi sępe. Et ita tenuit Rota in vna Legionẽ. Archidiaconat. de Saldagna, corã D. Nicolao. Aragona, dẽ mẽse Nouẽ. M. D. XXXVIII. licet posteà ex productione cuiusdã cedulæ, in progressu causæ pręsentatæ relatiuè ad renuntiationẽ priorem, quæ dicebatur facta sub confidẽtia, adparuerit renũtiationem simoniacã fuisse, vt tenuerunt omnes Domini 18. Martij, M. D. XXXVIII. coram eodẽ D. Aragona. Sola igitur conuentio facta post renuntiationem liberam, simoniam non induceret, nisi fuisset facta promissio incótinẽti post prouisionem: Secus ex interuallo, vt dicit Egid. decis. 12. vbi de hoc rationem ponit: licet Decius in l. 2. colum. penu. C. de instit. & substi. indistinctè loquatur. nisi, vt dixi, adpareret B
promissionem reciprocam, & relatiuam fuisse. Quia tali casu argueretur simonia. Nam in beneficialibus actus reciproci, videlicet, facio vt facias, vel do vt facias, inducunt simoniam, iuxta tradita per Moder. in c. pastoralis. de rescript. & per Corne. cons. fi. lib. 1. Ias. in l. Titia. col. 11. num. 26. ff. de verb. oblig. cum concor. quæ more suo congerit Decius in l. certi condictio. §. si nummos. in 5. col. nu. 14. ff. si cer. pet. Per quæ dicta ita iudicauit Rota meo tẽpore in multis causis, pręcipuè in vna Gerunden. in fauorẽ Baldirij Auinio. coram D. Camillo de Ballionibus. Et in vna Illerden. prioratus coram R. D. Io. Clerici. Et in alia Cæsaraugustan. canonicatus, & præbend. coram R. P. D. Marcello. Et quod dictum est, prouisionem, vel dationem factas C
ante prouisionem beneficij, inducere veram simoniã, quæ repellit possessorem à priuilegio istius regulæ, hoc procedit, nisi per simoniã commissam superueniat aliquis coloratus titulus, cum quo triẽnio, posteà simoniacus pacificè possideat: quia dato, ꝙ ille titulus poterat reduci ad non titulum, ex eo, quia non fuerat facta mentio inhabilitatis contractæ ex simonia, & sic sit inhabilis: nihilominus excusat à perceptione fructuũ: & concluserunt Domini hodie 18. Martij M. D. XXXIII. in prædicta causa Conchen. fructuũ, coram eodem D. Ioan. Paulo. Etiã si posteà talis ex pręambula simonia declaretur inhabilis, vt latiùs in information. dictum fuit, quas breuitatis causa non refero.

D Et ista quæ dicta fuerunt, procedunt, etiam si illud quod datur vel promittitur, pro consequẽdo beneficio, promittatur, vel detur ad effectum, vt conuertatur in aliquẽ pium vsum, puta in fabricam ecclesiæ, vel, vt de illo dato fiant in ecclesia organa. Quia nihilominus ille erit verus simoniacus: & illa simonia considerabilis est, non solùm quo ad istam regulam, sed etiam secundum Rotam, quo ad priuationem beneficij & tituli: prout Domini concluserunt per tres sententias, in vna Messanen. vicariæ, primò, coram R. P.D. Petro Vortio secundò, coram R. D. Ioanne Clerici: tertiò, coram R.D. Siluestro de anno M. D. XXXVII. & inter cætera per tex. notabilem in c. ex multis. in verbo, constituimus eodem modo. & in c.1.q.3. Quod tamen limita-
E tur, nisi illud quod pro fabrica porrigitur, daretur propter aliquod statutum vel consuetudinem præambulam, iuxta doctrin. Abb. in cap. Iacobus. de simon. in oppos. declarat text. in d. cap. ex multis. & ante ipsum hoc tenuit d. Anto. in cap. cùm M. versi. venio ad 6. notabile. de consti. refert d. Nicolaus Milis Rotæ auditor, in versic. simoniam non committit. super quo tamen latè disserit Decius in consi. 118. col. fi. & ita Rota tenuit in dicta causa Rossen. exceptis duobus auditoribus. Nec obstat, ꝙ indistinctè dicit Petr. de Ancha. in cõsi. 293. in fi. simoniacum non esse priuatum ipso iure, & per consequens videri habere titulum coloratum: quia qui sunt ipso iure priuati, illi tantùm dicuntur discoloratum titulum habere: vt tradunt omnes in cap. cum
F nostris. de concess. præben. & Fely. in cap. in nostra. in 36. corrol. de rescript. quia intelligitur dictum Petri, de simoniaco occulto, vt ex verbis eius adparet: aliàs illud dictum non esset verum: cùm simoniacus manifestus sit non solùm ipso iure priuatus, sed est detestabilior omni peccatore, vt patet in cap. tanta. & c. per tuas. de simon. Nam, vt dixi, æquiparatur hæretico, vt dixit Hostien. in summa, de hæretic. §.1. facit text. in cap. si quis pecuniam. 79. distin. & sic est infamis de iure & de facto: adeò, quòd etiam Pagani & Gentiles huiusmodi homines detestabantur, vt curiosè refert Alexãder Neapolitanus lib. 3. dierum genialium, cap. 17. Sic enim apud veteres Qu. Coponius, quòd vini amphoram ei, cuius suffragio magistratum petebat, dono dederat, ambitu condemnatus fuit. Sed illa tam salutaris

amb

ambientium pœna, teste Modestino in l.1.ff. ad l. Iul. de A
amb. post aduentum principum in vrbe cessauit: quia ad curam principum, non populi fauorem, tunc magistratuũ creatio pertinuit: & ita quoque hodie titulus de simonia silet. Et propterea in sexto Decretalium libro, nec in Clementinis titulus ille repetitus fuit. Inde factum est, vt plerique nostrorum temporum principes Heliogabalum (vt Lampridius refert) secuti, indignorum precibus, aut nummo, magistratus & sacerdotia indoctissimo cuique, & virtute carenti conferant: Theodosij præceptum postergantes, qui viros non ambitione vel pretio, sed probatæ vitæ, & disciplinarum testimonio, ad honoris insignia promoueri debere voluit: Alexandri Imperatoris exemplum secutus, qui ideo se nolle dignitates & magistratus B
vendere prædicabat: quia qui emuut, vt vendant, necesse est, vt pecunias in emptione honoris expositas recuperent, &c. Ex quibus omnibus resultat conclusio, quòd regula ista non solùm in reali, sed etiam in conuentionali simoniaco procedit.

Sed aduertendum est, quia huic conclusioni vnum obstat: quia clari iuris est, quòd illi, qui sola conuentione simoniam committunt, de iure communi non sunt ipso iure priuati: sed priuandi sunt per sententiam, nisi simonia realiter dando, vel accipiẽdo committatur, vt latè probat D. Guliel. in suis decis. titu. de constit. decis. 5. Si igitur ita est, interim habebunt titulum coloratum, sicut periurus, homicidæ, & alij, de quibus per Inno. in cap. cum nostris. C
de concess. præben. & ideo hac regula iuuari debebunt.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, an successor in beneficio titulo permutationis, vel aliâs, posit contra tertium impetrantem vti exceptione istius regulę competenti prædecessori suo, ex sua triennali possessione?

SOLVTIO. Videtur dicẽdum, successorem vti non posse exceptione istius regulæ, pluribus rationibus. Primò, quia hoc satis notum est omnibus curialibus, regulam istam ex longęua interpretatione Rotę, exceptionem, siue priuilegium personale possessoribus ipsis tantùm tribuere, vt refert etiam D. Guli. Casiodorus hîc, & ante ipsum R.P.D. Iacocus Simonetta antiquus, & curiosissimus au-

D ditor in suis memorialibus Rotæ. Et ita in vna causa Caurien.portionis coram D. Guliel.pendente inter Gundisaluum de Salazar,& quendam alium, de anno M. D. XIX.tenuit & conclusit Rota. Si igitur regula personalem tātùm exceptionem tribuit ipsi possessori triennali, successor illa vti non poterit:quia ille non est triennalis possessor. Suadetur hoc,quia verba istius regulæ possessoré, & non rem possessam respiciunt,& ad illum diriguntur:vt patet in illis verbis,impetrationes de beneficiis sic possessis,& rursus, super beneficiis possessis nequeāt molestari,&c.Cùm igitur verba prædicta possessoré respiciant,in cuius fauorem regula ista edita fuit,meritò iudicata fuit personalis.quam opinionem etiam tenuit Glossator cōcilij Basilien.in pra-
E gmatica Franciæ, sub titu. de pacific. possess. & Glossator hìc,& in reg.de annali,aliquid dixi.Ex quo infertur,ꝙ exceptio eius personam possessoris non egreditur, & per consequens non transit in successorem. iuxta l. quia personale.ff.solu.matr.& l.1.§.permittitur.ff. de aqua quotid. & æstiual. cap.2. de autoritate & vsu pal.

Prætereà,quòd successor aliquo casu possit iuuari exceptione tēporis sui prædecessoris, hoc aliūde non venit,nisi virtute pręscriptionis.Sed in casu nostro hoc procedere non potest ex eo,quia titulus beneficij est imprǽscriptibilis,vt tenent Hostien.& Henric. in cap.dilecto.de præb.& in cap.relatum.de iure patron.facit tẹxt.in cap. postulasti. eod.tit.& quæ not.Bald.in l.3.C.de eman.lib.& not.in ca.
F cura.de iure patr.& in cap.1.de reg.iur.lib.6.& in c.ex frequentibus. de instit. cum aliis similibus. Igitur possessio prædecessoris prodesse non poterit successori : præsertim ista triennalis præscriptio, quæ sine possessione non procedit , nec per consequens in alium transfertur, iuxta l. si quis emptionis.§. ita tamen.C. de præscript.30.ann.

Prætereà, quia in beneficialibus nulla datur successio respectu titu.vt in c.1.de præscrip.& in c.Moyses.8.q.1.Nam titulus prędecessorū extinguitur totaliter per eius morté, aut renuntiationē, nec aliquid de iure mortui ad successorem trāsmittitur,cùm nihil ex iure primi habeat,sed ex noua electione, vel collatione sibi tribuitur, vt not.Io.Mon. in cap.2.vt lit.pend.lib.6. & in cap.si tibi absenti. de præb. eod.lib.Ioan.And.in ca.ex parte. de arbit. & reassumit latius

tius Guliel.de monte Lauduno in commento extrauag.su A
scepti regiminis.in verbo,vacãtiũ.posita in titulo, ne sede vacan.inter cõmunes impressas.Nam adeò ius beneficiale personale est,quòd personã non transgreditur, sed in successore per omnia nouum ius creatur : & nil in eum trãsit, nisi sola lis incœpta.Quod fit potiùs ex quadam ęquitate, quàm de rigore iuris,vt ibi latiùs per eũ.Et per consequẽs cùm tituli beneficiorum sint singulares, & personis tãtùm posidentium adhæreant,ius vel possessio vnius non iuuabit successorem,cùm in hac materia beneficiali non cadat succesio iuris,vel facti, vt idem Guliel. de monte Lauduno probat in extrauag.execrabilis.in verbo,quę aliâs,in 3. col.inter communes impressas,titulo de præbend.

Istis tamen non obstantibus, reperio contrariam opi- B
nionem plures excellen.viros tenuisse. In primis illam tenet quidam Ioan. Franciscus de sancto Nazario , de Ripa nuncupatus,vir doctus in lib.1.responsorum.cons.17.& ante ipsum hanc opin. tenuit etiam ab antiquo Cancellaria Curiæ Romanæ,vt adnotarunt Nicolaus de Castello, Ferrera,& Parma, illorum temporum Abbreuiatores primarij,& rerum omnium ad Cancellariam pertinẽtium curiosi,in quibusdam eorum formulariis , siue adnotationibus. Et postremò eam etiã sequitur Ioã. Staphil.olim Rotæ auditor in quodã suo tract. hincinde cõpacto de literis gratiæ & iustitiæ,nouissimè per alios impresso.fol.91.Mouentur prædicti Modern. 2. de Nazario istis motiuis . Primò,quia prædecessor posidens beneficium cum colora- C
to titulo per triennium, vel per decem annos, secundũ dispositionem iuris pręscribit ius cuicunq; cõpetens,vt not. Abb.in cap.contingit.in 3. colum. de dolo & contu. Ergo tali iure poterit vti successor:quia sufficit in beneficialibus excludere petitorem per exceptionem iuris non sui , & in tali materia licitum est vti iure prædecessoris , secundùm Compostell.Ioan.Andr.& Card.in cap.mandatum. de rescript.sequitur Fely.post Imol.in c.capitulum sanctæ Crucis.in 9.colum.eod.titu.

Item,quia regula ista loquitur indistinctè, quòd possessor triennalis nõ molestetur. Ergo debet intelligi,vt molestia excludatur omni via,videlicet directè, vel indirectè, iuxta tex.in c.cùm quid.de reg.iur.lib.6.Nam sic successor

D possit molestari per indirectũ, etiam prædecessor molestari videretur, quia euicto successore cogetur prædecessor reddere beneficiũ, quod habuit ex permutatione. Pro quo facit l. si controuersia. cũ ibi no. & l. si permutationis. C. de euictio. Hoc autẽ est incõueniẽs: igitur intelligenda est regula generaliter de molestia, tam illata autori possessori triennali, quàm inferẽda successori in ius illius: præsertim, quia iure cauetur, quòd successor potest vti defensionibus actoris sui, contra quem habet regressum de euictione. l. emptori. C. de euict.

Adde pro ista opinione bene facere, quæ habẽtur in l. id tẽpus. ff. de vsucap. & in l. dolia ff. de cõtrahẽ. emptio. & in l. Põponius. §. cùm quis. ff. de acquir. pos. vbi traditur regu-E la, ꝙ in vsucapionib. & præscript. successor tã vtilis, quàm singularis potest vti accessione prædecessoris. Nam defensiones cõpetẽtes actori, prosunt successori singulari. l. 1. C. de vsucap. transfor. & l. 1. in princip. ff. de act. vel hære. vẽd. & dicit regula iuris in cap. is, qui in ius. de reg. iur. libr. 6. quòd qui in ius succedit alterius, eo iure, quo ille vti debebit. Nam successor etiam singularis repræsentat personam prædecessoris, vt not. Bar. in l. si is, qui. ff. de vsuca. l. patet. §. quindecim. de leg. 3. Et hoc in beneficialibus procedit. Nam successor in beneficio est successor sui prędecessoris, vt not. in cap. aduersus. de immun. eccle. Innoc. in ca. eam te. de rescript. & in cap. 2. de ord. cog. & in c. in primis. §. si verò ille. 2. quæst. 1. & in ca. si sacerdotes. 16. quæst. 3. Nam F fingitur successor eadẽ persona cum prædecessore, vt not. Innocẽ. in c. ꝙ sicut. de elect. cũ pluribus iuribus cõcordãtib. quæ alleg. Spe. in tit. de sent. §. nũc de effectu. in 2. col.

Præterea, quo ista opin. Io. Staphileus, loco superiùs allegato, adducebat: Quia successor qui nunc dat de regula, nõ venit ex iure prædecessoris simpliciter, nec ex illi⁹ persona dicit se ius habere, dicẽdo, Prædecessor meus nõ potuit molestari: ergo neque ego, qui eidem successi, quia sic allegaret ius tertij. quod est prohibitum, vt latè tradit in l. qui cum hæred. ff. de excep. rei iud. cum aliis, de quibus ibi per eum. Sed iste successor nititur ex decreto papæ hìc posito, quod annullat gratiam, prout in simili factum videmus in ca. cùm dilectus. de iure patr. ita concludit Staphileus in dicto loco, respondens ad quædam cõtraria, vt ibi

per

per eum. Et tenendo istam opinionem ad allegata in contrarium Moder. de Ripa in d. consi. respondét generaliter, & vnico verbo, videlicet illa procedere, quando successor ex titulo & possessiõe sui prædecessoris vellet fundare ius suũ sine nouo titulo, & nouo iure, quod facere nõ potest, per prædicta, vt etiam dicebat Staphileus, & est vltra ipsos dictum Socini in consi. 24. colum. 12. versic. 5. vbi dicit, quòd nemo de iure alterius excipere potest ad excludendum alterum. facit l. loci corpus. §. competit. ff. si seruit. véd. & habetur per Bart. in l. si tertius. ff. de aqua plu. arcen. Secus, quãdo successor se fundat proprio titulo, ad elidendum titulum tertij impetrantis, excipit de iure sui prædecessoris, quia tali casu potest hoc facere: quæ quidé respõsio concordat cum motiuis Staphilei proximè dictis. Ista sunt, quæ pro vtraque parte dici possunt. A B

Quid tenendum? Certè prima opin. videtur verior & firmior, videlicet quòd successor in beneficio non possit vti exceptione istius regulæ, quæ cõpetebat suo prædecessori possessori triennali. Et vis tota istius opin. consistit in hoc, quia regula ista tribuit tantùm possessoribus priuilegium suum, quod quidẽ est personale, vt sæpe tenuit Rota, vt superiùs dictum fuit, & tenet domin. Gulil. super regula de annali. Et tamen clarum est, priuilegium personale ad possessorem non transire, vt dicitur in c, priuilegium. de regu. iur. lib. 6. Nam possessori triennali datur istud priuilegium propter suam possessionem triennalem, sed successor non est possessor triennalis. Ergo cessat regula: & isti motiuo C non potest realiter responderi, quia adponit gladium ad radicé. Ex quo infertur, quòd si possessor moriatur, vel renuntiet, & beneficium alteri conferatur, non potest ille allegare pro sua defensione triennalem possessionem prædecessoris. Et ita dicunt quidam Modern. Sabinenses tempore suo seruasse Rotam. Et hoc idem tenuit olim Ioan. Aloisius Tuscanus auditor Cameræ, vir insignis doctrinæ, qui anteà aduocati consistorialis officio fungebatur, in quodam cõsi. reddito in causa Burg. Scholastriç, in vltimo dubio. volu. primo suorũ cõsil. fo. 29. Pro qua opi. faciũt ea quæ tradit Card. in consi. 145. qui voluit, quòd priuilegium clemen. 1. de sequest. poss. concessum habenti diffinitiuam sententiam pro se, non habet locum in eius successore,

D ex quo est priuilegium personale cōpetens illi, qui senten tiā pro se obtinuit: quæ quidē qualitas in subrogato non cōcurrit, vt not. glos. in regula, is qui in ius. in fi. de reg. iur. lib. 6. Hinc videmus, quòd ius personale, vel actio persona lis nō sequitur successorē, vt in l. 1. §. si hæres. ff. ad Trebel. & ibi not. Bart. Ad idem facit l. fi. §. fi. ff. de cōtrahen. emp. & l. fi. C. de hæred. actio. & l. æris alieni. C. de donat.

Postremò, pro ista opin. facit, quia priuilegium cōpetés ratione personæ, cessante persona, cessat priuilegiū. l. Paulus. aliâs incipit, per procuratorem. & ibi Moder. ff. de acquir. hæred. cum concord. vt scribit Socin. consil. 153. lib. 2. Nam cessante causa priuilegij, cessat priuilegiū. l. Titia. §. vsuras. ff. de leg. 2. Cùm igitur causa priuilegij sit triennalis E possessio, illa cessante, cessat priuilegium regulæ.

Non obstāt ea, quæ pro cōtraria parte superiùs sunt adducta, quia illa procedūt respectu iuris, in quo quis subrogatur: secus autē respectu possessionis. Vel illa omnia motiua procedunt in materia prophana, in qua datur successio & translatio iuris: secus in beneficiali, per ea quæ superiùs dicta fuerunt. Et ista omnia procedunt, loquendo de exceptione regulæ, quæ non competit successori: tamē poterit adiuuari, allegatiōe Lap. 89. de qua in alia quæstione dicemus, licet quidam antiqui aduocati, vt Ioachinus de Narnia, vir doctus, super hoc distinxerit inter successorem dignitatis, vel alterius beneficij: quia primo casu posset iuuari exceptione prædecessori competēti, ex quo dignitas F dicitur habere successorē, iuxta notata per glo. in ca. quòd sicut. de elect. & in cap. relatum. el 2. de testam. quod non est in aliis beneficiis. Sed potest responderi, quòd illa successio consideratur ad alium effectum, de quo in cap. quoniam Abbas. de offic. deleg. Secus verò est ad effectum, de quo agitur, in quo non datur in beneficiis successio. c. ad abolendam. de fil. presbyt. & cap. ad decorem. de instit. Et quia exceptio istius regulæ est personalis, competens possessori triennali, & non aliis, prout dixi in quæstione vigesimaprima, vel vigesimasecunda. Et ita secundum istā opinionem iudicauit Rota, vt refert Staphileus loco superiùs allegato, per rationes, quas ibi refert, licet posteà ipse contrarium tenuerit, & malè: quia rationes suæ concludunt, quādo decretum adpositum fuisset in lege cōmuni,

prout

rout in dicto ca.cùm dilectus.allegato per eum:quod iu- A
s communis decretum quilibet deducere & allegare po-
eſt.Secus eſt in decreto regulæ,quæ non annullat, niſi in
ctis producatur:& produci non poteſt,niſi ab ipſo trien-
ali poſſeſſore,cuius fauorem cōcernit, nec alius nō poſ-
eſſor eā deducere poteſt.Patet, ꝙ triēnalis poſſeſſor con-
entus ſi nō exciperet de regula,poſſet cōdēnari, & cano
izari impetratio aduerſarij,quæ nulla nō eſſet, niſi oppo
ēte triēnali.Nā illa qualitas triēnij tēpore exceptionis re
uiritur,iuxta l. in delictis.§.ſi extraneus.ff.de noxa. & ea
uæ dixi in c.ſtatutum.col.pen.& præced.de reſcrip.lib.6.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, vtrū exceptio iſtius regulæ iam propoſitæ in actis,per defunctum triennalem poſſeſſoré,con B
tra actorem moleſtanté,transferatur in ſubroga-
um,in iure,& ad omne ius,quod illi quomodolibet cōpe
ebat,etiā quo ad poſſeſsionem,proſecutioné,& defenſio
em litis,& cauſæ in eo ſtatu, in quo defunctus exiſtebat,
tiam ſi non reſignaſſet,admitti potuiſſet & debuiſſet?

SOLVTIO. Iſta quæſtio eſt exēplaris & noua, nec me-
noria patrum noſtrorum, vſq; ad hæc tempora, in Rota
ecisa.Ideo latiùs eam attingam,exemplo Iuriſconſulti in
legaui,ibi, plenius rogo, quæ ad hæc ſpectant, attingas:
uotidiana enim ſunt,&c.ff.de liber. leg. Et quia hoc du-
ium hodie 21.menſis Octobris M.D.XXXVIII. propoſi-
um in Rota fuit,per Reuerend. dominum Marcellū Cre-
centium,epiſcopum Marſicanum,in vna Zamoren.bene- C
ciorum,vertente inter Alphōſum de Azero, ceſsionariū,
 ſubrogatum in ius Antonij Lopez,& Aluarum de Herre
a actorem aduerſarium Antonij Lopez defuncti cedēdi,
 dicti Alphōſi ſubrogati.Referam motiua,quæ pro vtra-
ue parte per Dominos facta fuēre, plura addendo, quæ
d rem facere videbuntur. In primis igitur, cùm cauſa iſta
æpius per eundem dominum pōnētem propoſita fuiſſet,
 informationes variæ hincinde darētur,poſt diſputatio-
es plurimas, Dominorum auditorum vota pro vtraque
arte contraria,& paria fuerunt. Nam quatuor ex Domi-
is partem negatiuam defendebant,videlicet ſubrogatum
xceptione iſtius regulæ, iam per defunctum propoſitæ,
ti non poſſe,moti his fundamentis. Primò, quia negare

D non poterat, istius regulæ exceptionem personalem esse, & cum persona extingui. Nam non conceditur nisi tãtùm triennalibus possessoribus, & sic habentibus prædictã qualitatem, vt dixi in præced. quæst. Sed ista qualitas triennalis possessionis extinguitur cum possessore. Ergo nõ transit in subrogatum. Et licet in eum transeant iura defuncti, non tamen transeunt cum qualitate sua, quæ adhæret corpori, seu personæ: quia tali casu subrogatus non sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur, vt est textus notabilis in l. prima. §. si quis autem. ibi, persona est, quæ meruit hoc beneficium, &c. ff. de succes. edicto. quẽ ad hoc põderat Bal. in l. certum. in fine quartæ quæstionis. in versi. item dubitatur. C. vnde legit. Ad idẽ est bonus textus in l. cum E in fundo. §. si fundus. ff. de iure dotium. quem ad hoc pro notabili allegat Roma. in sing. suo 225. incip. Tu habes. Et ita per illa iura Alex. prædictã theoricam, videlicet ꝙ subrogatus sapit naturam subrogati, declarat in consilio 107. viso themate. in 3. col. lib. 3. Pro quibus faciunt ea, quæ dicã inferiùs in q. 20. & seq. Cùm igitur in Alphonso subrogato deficiat illa qualitas possessionis triennalis, cessabit etiã exceptio isti⁹ regulæ. Ita dicebãt illi quatuor Domini.

Alij quatuor auditores tenebant contrarium, videlicet subrogatum ad omne ius, admitti debere ad exceptionẽ istius regulæ, iam propositam in actis, & deductam per defunctum. Quam opinionem ita probabant. In primis, quia iste Alphonsus subrogatus fuerat nõ solùm ad omne ius, F sed etiam ad statum litis, in quo defunctus erat, ac si non cessisset. Et ista subrogatio ad statum litis & causæ, non solùm subrogato de iure communi competit, vt patet in decisione prima: vt lit. pend. in antiquis. Sed etiam ex stylo solet colitiganti ab homine specialiter cõcedi, vt hic concessa fuit. Et ista geminatio aliquid plus operari debet, vt videlicet, ius exceptionis in subrogatum transferatur: arg. eorum, quæ dicit notabiliter Bart. in l. 3. §. si rem, in fine secundæ oppositionis. ff. de legatis 3. Præsertim, quia cum sit subrogatus ad omne ius, illa vniuersalitas videtur comprehendere etiam exceptionem propositam, quæ ius bonum appellatur, secundum Bart. in l. 1. per illum textum. C. quo. & quando quarta pars. libr. 10. Nam licet sub indefinita oratione comprehendi non videantur, nisi ea, quæ

ex

et propria significatione vocabuli colligũtur, vt in l.quæsitum.§.illud fortasse.de leg.3. Vbi verò indefinitę orationi additur ista dictio vniuersalis, Omnis, nõ solùm ea, quæ simplex & propria vocabuli significatio adfert, sed omnia alia veniunt, quæ accidentaliter illi rei adhærebant, vt est tex.in l.hæres meus.§.1.ff.eod.tit.cum aliis cõcord. vt scribit Dyn.in rubrica de reg.iur.lib.6.& Specul.titu. de feud. q.15.Hinc illud vulgare ortum habuit, Qui totum dicit, nihil excludit: de quo in l.Iulianus.ff.de leg.3.Et hac ratione videmus, quòd licet simpliciter subrogatus ad ius defuncti, non censeatur subrogatus ad possesionem, nisi dicatur: vbi tamen subrogatio fieret per verba vniuersalia, vide licet ad omne ius, vel similia, possesio comprehenditur, licet de ea non fiat mẽtiõ, vt dicit decisio quinta. vt lit.pen B den.in nouis.quam sequitur Felyn. in rub. de rescrip. col. 3.& hoc expresè tenet etiam Bald.in consilio 436. incip. quidam creditor.in 3.colum.versi.7.in volu.vt dixi in regula de subrogandis. Et hoc adeò verum est, quòd etiam si lis fuisset mota per defunctum, proprio eius nomine expresso, adhuc suprogatus censetur de iure admissus in eodem statu causæ & litis, in quo defunctus erat, vt est decisio 377.incip.ex hoc insurrexit.in nouis.

Confirmatur ista opinio, quia licet ius agendi non transeat in singularẽ successorem: ius tamen excipiendi trãsit, vt latè probat Ias.in l.secunda.in 53.colum.num.151. C. de iure emphyt. Cùm igitur ius excipiendi de ista regula erat in casu nostro iam radicatum in personam cedentis, debet C transire in singularem successorẽ specialiter subrogatum. pro quo videtur esse text.in l.si tibi.§.pactum.ff.de pactis. quem ad hoc Alexand.ibi in primo notabili, Ias.& Moder. not.Hinc videmus, ꝙ licet appellatione successoris, non veniat nisi vniuersalis successor, vt Bart.notat in l. stipulatio. §.sicut.ff.de verb.oblig.cum simil.vbi tamen agitur de iure excipiendi, singularis successor appellatione successoris continetur, vt dixit Alexand.in l.quædam.§.nihil interest.per illum textum.ff.de eden.& tradit Bart. in l.si tertius.§.si priùs.ff.de aqua pluuiali arcenda.

Præterea, pro ista opinione adducebantur, quæ tradunt Cuman.& Socin.in l. 1.§.sanè. nu.7. ff. de except. vbi voluerunt, quòd vbi exceptio nõ transit in successorem, quia

D personalissima: si tamen proposita, & deducta fuit per defunctum in iudicio, transit in successorem, sicut videmus in illa exceptione, Ne quis côueniatur, nisi inquâtum facere possit & in actiôe iniuriarû, & iure dicêdi nullû, & similib.

Prætereà, adducebatur etiâ, quia per exceptionem propositâ per defunctû in actis, iam fuerat exclusus iste Aluarus de Herrera, & perempta fuit intentio eius, quæ fundabatur in gratia de beneficio per triennium possesso, iuxta not. in cap. 1. de ord. cog. & tradita per Decium in l. non videtur cœpisse. nu. 3. ff. de reg. iur. Nam idem est, non habere actionem, vel exceptione esse repulsum. l. vel interest. ff. de reg. iur. Qua ergo ratione Alphonsus deberet absolui ab Aluaro, si actio illi non competeret, eadem ratione, &

E si expulsus fuit exceptione. Nâ semel exclusus, semper manet exclusus, iuxta ea, quæ notat Bar. in l. Cassius. circa fi. ff. de senat. Et semel nullû, semper durat nullum, & quo ad omnes etiâ si cesset causa nullitatis. Dynus in regula, quod ab initio. de regulis iuris, lib. 6. Oldr. côsil. 306. faciût quæ notat Bar. in l. si post morté. ff. de bon. posses. contra tab. & in l. si iudex circûuento. ff. de mino. Et ideo ideo finita materia, super qua iudiciû fundabatur, illud solui necesse est, vt dicit Bal. in consil. 121. col. fin. lib. 3. per l. si finitam. ff. de susp. tuto. Sic etiâ dicimus, quòd sicut semel exclusus, perpetuò manet exclusus, vt latè tradit Socin. in consi. 63. col. fina. & Bar. in l. fin. ff. ad Tertul. Ita & eadem ratione dicimus, quòd semel malus, semper præsumitur malus, vulg. c.

F semel malus. de reg. iur. libro 6. Ita etiam res semel alienata, semper durat alienabilis. l. pater filius. §. quindecim. de legatis tertio. Sic etiâ annalia ad agendum, fiût perpetua quo ad excipiendum. l. purè. §. fin. ff. de dol. mal. except. Et hoc regulariter procedit in omni exceptiôe, quę ab actione non descendit, vt videlicet perpetua sit, vt dicit Abb. in cap. si autem. de rescrip. cuiusmodi est ista descendens ab ista regula. Cùm igitur casu nostro semel defunctus exceptioné regulæ proposuit, talis exceptio perpetua esse debet. Nec potest talis exceptio dici noua in persona subrogati, cùm ipse magis videatur inniti, & adhęrere exceptiôi propositæ per defunctum, quàm nouam proponere. Nam si potest inniti iuri tertij exclusiuo iuris agentis, & pro suo interesse obiicere in personam, & iura aduersarij, iuxta l. fin. ff.

fin.ff.de rei vendic.& decis.60. in no. fortius licebit inniti A iuri iam proposito per suum autoré. Nam aliud est de nouo edere, & aliud antiquo iure inniti.l. inter stipulantem. §.sacram.ff.de verbor.obligationibus.& in cap.consuluit. de Iudæis.Facit propriè text. in c.pastoralis. de exceptionib.Præsertim, quia subrogatur hic Alphonsus, non solùm ad prosecutionem, sed ad defensionem litis & causæ: & nulla maior est defensio, quàm peremptoria exceptio, vt in l.exceptiones. ff. de excep. Et illa verba defensionis in subrogatione posita, exceptionem includunt, quæ defensio dicitur, vt patet in l.cùm nondum.& in l.siquidem.& in l.si quis.C.de except. Et nō solùm iste subrogatus simpliciter est admissus per papam ad prosecutionem & defensionem litis & causæ: sed etiam ad eam, ad quam ipse de- B functus, si non cessisset, admitteretur. Sed clarū est, quòd si dictus Anton.defunctus possessor viueret, posset prosequi exceptionem suam iam propositam, cùm sit effecta de actis: iuxta.c.quoniam.de probat. Ergo eodem modo, & eius subrogatus, vt dicit expressè decisio 10. vt lite pēden. in nouis, col.fi.quæ hoc modo argumētādi vtitur. Et licet in isto subrogato cesset qualitas triennalis possessionis: nihilominus ex quo semel in propositione istius exceptionis per defunctū, illa qualitas interuenit, licet posteà cesset: nihilominus actus factus à principio, cum illa qualitate debet durare, vt est glo.notabilis in c.statutū. in verbo, canonicis.& ibi dixi, de rescript.lib.6. facit text.in l. Mela. ff. de alim.leg.& in l.ex facto.§.si quis auté. ff. ad Trebel- C lianum.facit etiam quod dicit Felyn. in ca. cum dilecta. in 14.col.versic. amplia septimò.de rescript. Vbi dicit, ꝙ subrogatus, quo ad rem, censetur etiam subrogatus quo ad qualitatem adhærentem illi rei, iuxta dictū Bal.in l. si puella. C.si mancip.ita alie.fuerit. Faciunt etiam pro ista parte, quę dixi in §.fuerat.in primo notabili.insti.de actionibus.

Præterea, quia licet priuilegiū personale extinguatur cū persona, vulg.l.in omnibus.ff.de reg.iur.vbi tamē tale priuilegium non conceditur absolutè, intuitu solius personę, sed mediante aliqua causa, tūc tale priuilegiū transit ad successores. de hoc est tex.in l.non solū.ff.de in integ.rest.inducendo vt per Dyn.in c.priuilegium. de reg.iur.lib.6. Ibi ponit exemplū in minore, in quo restitutio illi faciēda est

D personalis.l.exceptiones quæ.ff.de exceptio. Tamen quia talis restitutio minori competit, non immediatè propter personam suam, sed propter læsionem.l.quòd si minor.§. non semper.ff.de minori. Sicut exceptio triennalis non cõpetit immediatè propter personam, sed propter possessionem triennalem: ob eam causam illud priuilegium restitutionis, licet personale, transit ad successores: vt in d.l. non solùm.& ita istud priuilegium triennalis possessionis transire debet in subrogatum, præsertim in subrogatum etiam quo ad possessionem. Nam postquàm effectus ille exceptionis propositæ iam fuit in esse deductus, & semel causatus, remanere debet, etiam cessante causa, iuxta l.fi.ff.de decur.cũ pluribus concor. quæ ad illam legẽ cumulat Fe-
E lyn.in c.quæ in ecclesiarũ.in 32.colũ.versi.fallit quintò. de cõsti.cũ aliis, quæ scribit Dyn.in c.decet.in 2.col.de regul. iur.lib.6.& Medern.in c.cùm cessante.de appell. Sed effectus istius possessionis triennalis est iam deductus, & causatus per exceptionẽ propositã per Antoniũ defunctum. Ergo debet trãsire in successorẽ, quasi iam defunctus perpetuauerit istam exceptionem: & sic per consequens eam ad successorem transitoriam fecerit: arg.l.si marito.§. si voluntate.ff.solut.matr. Nam actiones personales, quæ aliàs non sunt transitoriæ, si fuerit super illis lis inducta, transeunt ad successores.l.pro hæreditariis.C.de hæred.act.

Accedit pro ista opin. quia videmus, ꝙ ius petendi supplementũ legitimæ, est personale, cõpetens filio: & tamẽ
F si filius illud deduxerit, trãsfert ad hæredes, vt latè probat Ias.in l.emancipata.col.2. C. qui admit. Et pari modo ius declarandi caducitatem semel deductum, transit ad hæredes, vt tradit Imol.& cõmuniter Doct.in c.potuit.de loca. & Ias.in l.2.col.67.ver.secundò quæro. C.de iur. emphyt.

Postremò facit: quia in subrogatione est clausula de statu litis & causæ, quæ habeantur pro expressis, seu exprimi possunt. Sed clarum est, ꝙ ista claus.perinde operatur, ac si omnis status causæ, in indiuiduo, & nominatim esset in subrogatione expressus, vt in terminis cõcludit Domi. in cõsi.120.in 2.col. Sed si in subrogatione dictũ fuisset, ꝙ Alphõsus admitteretur ad exceptionẽ propositã per defunctũ, ipse illa vti posset. Ergo eodẽ modo illa vtetur, quãdo per illa verba, pro expressis habẽtes, est facta subrogatio.

Ista

Ista sunt in effectu, quę pro vtraque parte adduci possunt, quę quęstionem valde dubiam reddiderunt. Quamobrem mandatum fuit per Rotam iterum informari. Et causa iterum, atque sæpius, per eundem Reuerend. Dom. proposita, & disputationibus aduocatorum diligenter discussa, tandem Rota die 25. Octobr. M. D. XXXVIII. & die XI. Decemb. eiusdem anni tenuit primam opin. A

Et fundamentũ istius opi. principale fuit hoc, quia exceptio proposita per defunctũ recipiebat fomentum à triennali possesione, tanquam à causa sufficiente. vnde cessante illa qualitate triennalis possesionis, per obitum possessoris, cessauit per consequens exceptio. Et nisi ad tale ius, quod prouenit respectu certę qualitatis, quis specialiter & nominatim subrogetur, in generali subrogatione nõ transit. Quia quãdo est diuersa qualitas in subrogato, tunc subrogatus nunquam sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur, vt dicit nota. Alex. in cons. 107. viso themate. in 3. col. lib. 3. vt dictũ est superiùs in prin. Quia mutata qualitate priuilegiati, propter quam priuilegium concessum fuit, mutatur etiam & cessat priuilegium l. Titia. §. vsuras. ff. de leg. 2. l. cura. §. deficientium. ff. de mu. & hoc tradit Rot. in cons. 404. in casu propositę. & Soci. cons. 150. col. 9. vers. 6. confirmatur. lib. 1. Vnde qua ratione, si ipsemet defunctus, qui proposuit exceptionem regulæ, post propositã exceptionem desineret posidere, non posset ampliùs vti exceptione triennalis possesionis, iam proposita eadẽ, & fortiori ratione, nec subrogatus, qui nunquam possedit, poterit illa exceptione vti, quæ est proposita per defunctum. B C

Nec obstat, ꝙ sit subrogatus, quo ad possesionẽ: quia illud est verũ, quantũ ad facultatem eam capiẽdi. Sed non est subrogatus ad triennalẽ possesionẽ, neq; ad exceptionem resultantẽ ex ea: quia illa non trãsit in subrogatũ. Nã quãdo lex requirit actũ cum qualitate, non sufficit deducere actũ, nisi & qualitas deducatur. l. Fulcinius. §. cùm autem. vbi Bar. ff. quib. ex caus. in pos. eat. & in not. casu tradit Bar. Cass. in consue. Bitur. fo. 141. col. 2. faciunt quæ dixi supra q. 21. Sicut videmus in nũtiatione noui operis, quæ datur pretextu possesionis, vt dicit Bar. in l. 1. ff. de oper. no. nunt. Et tamẽ si possessor proposuerit nũtiationẽ in iudicio, eo mortuo, illa non transit ad successorẽ, neq; ad hæ-

D redes, quia est personalis, & extinguitur cum persona, vt tradũt omnes in l.nõ solùm.§.morte.ff.de ope.no.nũ. Sicut etiã ius declarandi libellũ obscurum, datũ per dominum, non trãsit in procuratoré generalem, vt tenet Bar.& communiter alij in l.inter stipulantem.§. si Stichum.ff. de verb.oblig.Ratio redditur ibi per Bart.quia declaratio est personalissima, quæ non transit etiam in successorem, licet successor & procurator reputentur eædé personę cum domino. Ita hìc exceptio istius regu.nascitur ex fonte possessionis triennalis. Mortuo igitur possessore extinguitur cum persona, quia talis exceptio est personalissima. Adeò enim ista excep.adhæret illi qualitati possessionis triennalis, ꝙ sicut corpus non potest vno momento, sine anima E subsistere: ita neque exceptio istius regulæ sine triennali possessione. Hinc videmus, quòd priuilegiũ concessum alicui, ratione alicuius professionis, vel officij, eatenus durat, quatenus durat officium l.maximarũ.& ibi notat Bar. C.de excus.mu.lib.10.& in l.sub prętextu.C.de sacrosanc. eccles.& in l. semper. & vtrobique Bart.ff. de iur. immun. tenet Felyn. in c.clerici.in 2.col. de iudic. Ita cessante triennali possessione, cessat priuilegium, argu.ca. abbate.de verb.sign. & in cap. ex parte.& in c.licet.de decim.

Non obstant modò, quæ in prima propositione causæ per aliquos Dominos in contrarium allegabantur, videlicet, vniuersalitas istius subrogationis per verbum, Omne ius, & geminatio verborum eius, &c. Quia illa omnia ope F rantur effectum suum in subiecto bene disposito, aliàs verò verba vniuersalia ad habilia restringuntur, vt est text.& ibi nota.glo.in c.1.de const.& in l.prima.C. de sacrosanct. eccles.Et de geminatione est gl.in l.lecta.ibi, rata & firma ff.si cert.pet. & tradit latè Fely. in ca.sedes.in 3.col.de rescrip.Cùm igitur subrogatus nõ sit subiectũ habile in quo repræsentari possit exceptio istius regulæ, ex quo deficit in eo qualitas triennalis possessoris, cui adhæret exceptio regulæ, & in ea quiescit, sicut piscis in aqua, meritò illa verba ad omne ius, etiã milies geminata, nõ poterũt in eo inducere prædictũ effectũ. Intelligetur Alphonsus subrogatus ad omne ius ipsius beneficij, quod vigore alicuius titu li defuncto cõpetebat, quod in subrogato cadere potest: d.l.cùm in fundo.§.si fundus.& dicta lege 1.§.si quis auté.

Nec

Nec obstat, quòd sit subrogatus etiam quo ad possesio- A nem: quia, vt dixi, intelligitur de possesione iuris, non facti quæ requirit apprehensionem l. cùm hæredes. ff. de acquiren. posses. Vel responde, quòd est subrogatus, quo ad possesionem respectu facultatis apprehendendi, vt superiùs dixi. Et hoc in ratione consistit, quia possesio quæ in facto consistit, non potest ipso iure de vno in alium transire sine apprehensione. vulg. d. l. cùm hæredes. ff. de acquir. pos. Et facta apprehensione illa, non est eadem possesio, quam habebat defunctus, sed noua, vt dicit Bart. in l. rem alienam. col. penult. ff. de pign. act. & tenet Socin. in l. 1. §. hæc quæ. de seruis. in fine. ff. de acquir. posses. Imò si esset etiam ad possesionem facti subrogatus, nunquam intelligeretur in dubio de possesione triennali, quæ requirit B expressam & indiuiduam mentionem, adeò quòd non includitur sub quibuscunque verbis generalibus, & prægnantibus, vt dixi in prooem. reg. q. 5. Et per hoc euitatur decisio 5. vt lite pendent. in no. cum similibus.

Nec obstat, quòd ius excipiendi transit in successorem: quia verum est, quando illud ius excipiendi nascitur ex re, quæ transit in successorem: sed hîc exceptio non nascitur respectu beneficij, sed triennalis possesionis quæ extinguitur cum defuncto, & ideo non transit in successorem, arg. d. l. cùm hæredes. ff. de acquir. poss. præsertim cùm in beneficialibus non datur succesio: sed in subrogato creatur nouum ius, ex concesione papæ, vt not. Ioannes Andreas in cap. 2. vt lit. pend. lib. 6. & latiùs in quęstione præ- C cedenti. & ideo text. in d. l. si tibi. §. pactum. cum similibus loquentibus in materia profana, quæ est multùm differés à beneficiali, non faciunt ad propositum.

Non obstat etiam, ꝙ Aluarus de Herrera actor, iam semel per defunctum fuerat exclusus per exceptionem istius regulæ: ergo semel exclusus, semper manet exclusus, &c. Quia respondetur, illam doctrinã esse veram, quando durat causa exclusionis. Secus autem, si exclusio fiat respectu alicuius causæ, quę cessat. Nam tali casu, cessante causa exclusionis, cessat exclusio. Vnde sicut semel adprobatus, cessante causa adprobationis, potest reprobari, vt dicit Abb. & Moder. in c. cùm venerabilis. de exceptio. ita & reprobatus semel & exclusus potest cessante causa admitti &

adpr

D adprobari, vt tradit Felyn. in cap. præsentium. de testib. Et facit text.in cap.penul.21. quæstione vltima.

Nec obstat, quòd res semel concessa, semper manet concessibilis.d.§.quindecim. quia ad illam theoricam respondet Alex.in l.1.col.pen.ff.de officio eius.Et Paulus de Castro in l.voluntas.circa finem.C.de fideic.Decius cons.83. in fin.& idem Decius in ca.si pro debilitate.in 3.col.de offic.delega.& ibi vide,quia faciunt ad propositum.& Fran. Curtius in tract.feud.in secunda parte.q.4.col.fin.Per cuius dicta Rota de hoc mense Febr. M. D. XI. in vna Bon. nullitatis emphyteusi,coram R. D. Ioan.Mohedano conclusit, rem emphyteuticam ecclesiæ semel cum solennitate alienatam, posse denuo alienari sine aliqua alia solenni E tate, ex quo iam semel effecta fuit alienabilis. Et ꝙ papa hîc noluerit admittere subrogatum ad ius excipiendum, patet ex verbis subrogationis, quæ tantùm concedunt prosecutionem & defensionem causæ & litis subrogato. Sub quibus verbis exceptio non comprehenditur, præsertim in materia odiosa & stricta, qualis est subrogatio: vt patet in c.1.& 2.vt lite pend.lib.6.& in regula de subrogandis. Nam papa dedit d. Alphonso subrogato prosecutionem, quæ pro actione interpretari debet, vt patet instit. de act. in princ.& defensionem, quæ etiam diuersa est ab exceptione, vt est gl.& tex.in c.1.de lit.contest.lib.6.quam ibi communiter sequuntur Doc.& Abb.&Moder.in rubr. de excep. Et licet appellatione defensionis, latè sumpto F vocabulo, aliquãdo veniat exceptio: in materia tamen odiosa vel propria,& stricta, exceptio non comprehéditur, vt dicit Domin.in d.c.1.& est communis opin. Et per hoc est responsum ad text. in d.l.cùm nondum.& l.si quidem. allegatis in contrarium, in parte affirmatiua.

Non obstat text. in d.l. non solùm.ff. de in integ.restit. cum aliis exemplis superiùs alleg. quia ad illa respõdetur, & primo, quãtum ad beneficiũ restitutionis in integrum: ideò illud transit in successorem: quia est in rem scriptũ, vt tradit Dynus in reg.priuilegiũ.de reg.iur.lib.6. Et eodem modo, ius petẽdi supplementũ legitimè, non est ius fundatũ in persona, sed in potẽtia suitatis, quæ operatur trãslationem, vt ibi declarat Ias. Nec in prædictis casibus fit translatio in successorẽ singularem, sed in hæredẽ vniuersalem

salem, qui reputatur eadem persona cum defuncto: non A autem particularis successor, qui non reputatur eadé persona, vt dicit Bal. in c. 1. in 3. not. qui succes. feud dar. tenen. Et ideo in illis non habet locum dictum Ias. in d. l. emancipata. Nec minus obstat, quod dicebatur de iure caducitatis: quia illud est ius reale, meritò ad hęredem transfertur. Et finaliter, vt dixit, ex materia profana malè arguitur ad beneficialem, in qua termini sunt omnino diuersi.

Non obstat etiam, ꝙ qualitas, quæ semel in actu interuenit, licet posteà cesset, nihilominus actus sustinetur, vt in; dicta glo. canonicis. ca. statutum. de rescrip. lib. 6. cum aliis superius allegatis, quia ad illud motiuum respondetur per tripliciter. Primò, quòd illud dictum non procedit, quãdo qualitas in actu requiritur per viam causæ finalis: quia tũc B licet actus sit in esse deductus: si tamen posteà cesset illa qualitas, cessat effectus, vt hîc. Secus, quando qualitas interuenit per modum demonstrationis vel conditionis, vt in dicta glo. canonicis. & in d. §. si quis autem. & ita declarat Bald. in l. humanitatis. in vltima oppositio. C. de impu. & aliis substitut. Vel secundò responde, contrarium procedere, nisi qualitas requisita in actu, sit talis, quæ in se habeat tractum successiuũ, vt est hîc triẽnalis possessio: quia tali casu non sufficit, quòd qualitas interuenerit à principio in actu, nisi illa qualitas perseueret vsq; ad finẽ, iuxta tex. l. semper. §. negotiatores. ff. de iure immun. Glo. igitur in dicto versicul. canonicis. cum aliis allegatis, procedunt, quando qualitas requisita nõ habet tractum successiuum. C Et ideo Imol. in cle. 2. de rescrip. dicit, quòd si qualitas habet se per modum causæ permanentis, ea cessante cessat dispositio. Secus, si per modum causæ principiantis, aut iuuantis, vel habilitantis. Hinc est, quòd si conditio habeat tractũ successiuum, non sufficit eam momẽto tẽporis impleri l. mœuia. §. 1. ff. de ann. leg. l. si quis ita legauerit. ff. de cond. & demon. tenet Alex. consi. 43. lib. 3. Vel tertiò illud dictũ procedit, nisi cessante qualitate succederet cõtraria qualitas, quæ deducat actum ad eum statũ, à quo incipere non posit, vt hîc, & in l. pluribus. ff. de verb. obli. Nam in subrogato succedit cõtraria qualitas: nam defunctus erat triẽnalis possessor, iste subrogatus non. Cùm igitur sint isti duo status diuersi, meritò dicendũ est, in subrogatum

D exceptionem non transire. Et ita limitant Moder. Auinionen. in l. ex facto. in 7. col. ff. de vulg. & pup. Itaq; ex omnibus istis, ista firma & vera conclusio resultat, quòd exceptio istius regulæ, siue sit per defunctum proposita, siue non sit, non transit in subrogatum, nisi specialiter illi concedatur à papa: præsertim cùm exceptio istius regulæ ex quo est, perpetuò est odiosa, impediẽs ius bonũ per actorem deduci, quod de iure communi etiam si per mille annos eo vsus non esset, sua negligentia non amitteretur, vt dicit Bar. in l. solent. §. fi. ff. de offi. procons. sequitur Iason in l. 1. in pen. col. C. de seruis fugit. Et illud dictum Bart. sequutus est Rota, in vna Gebennen. pro cardinali Anconitano, 3. Iulij M. D. XXXI. coram D. Camillo, ad limitatio-
E nem dictorum Abbatis in cap. contingit. de dolo & contum. vt dixi in regula de non tol. iure quæsi. q. 1.

Nec obstat etiam, quòd per clausulam, cuius litis status habeatur pro expressis, vel per similes clausulas generales, censeatur facta indiuidua mentio: quia illud procedit, respectu gratiarum & priuilegiorum. Secus autem respectu decreti istius regulæ: quia non censetur sublatum per clausulam, quorum tenores, vt adnotauit reuerendiss. D. Iacobus Simonetta, in vna Caurien. portionis: vt meminit dominus Guliel. in collectaneis nouarum decisionum super ista regula, vel meliùs, illa verba concernunt statum & merita causæ, circa ordinatoria iudicij. Secus autem est respectu exceptionis triennalis, quæ possessonem requirit.

F

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, nunquid triennium istius regulæ currat contra minorem 14. annorum: & vtrum minor etiam exceptione istius regulæ defendatur?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ sic, ex eo, quia videmus quòd in actionibus prætoriis, quæ olim & hodie finiuntur anno, præscriptio currit contra minores absque spe restitutionis, vt declarat notabiliter Paul. de Castr. in l. fin. col. 2. C. in quibus causis in integrum restit. non est necess. Et est communis opinio, vt ibi tenent omnes.

Pari etiam modo videmus, ꝙ tempus triẽnij, quo durat instantia causæ principalis, de quo in l. properandum. C. de iud. currit etiã minori: nec datur restitutio, nisi in certo casu, videlicet, in subsidiũ, quãdo tutor vel curator effecti essent

essent non soluendo, vt not. omnes Doct. in d.l. properan A dum. §. penul. & Bart. in d.l. si. colum. 1. in 17. oppos. Et hoc procedit etiam in instantia statutaria, quæ pari modo currit contra minorem, vt not. Alex. in cons. 42. inspecto processu. in 4. volum. Idem etiam dicunt in tempore ad appellandum, quod est decênium. auth. hodie. C. de appel. Idem in tempore appellationis prosequendæ, quod est annus, & ex causa biennium: ca. ex ratione. de appel. Nam ista tem pora currunt minori propter rigorem iuris cõseruandum, vt habetur in authen. de appel. & intra quæ tempora, not. glo. in l. auxilium. in verb. cessauit. ff. de minor. Sicut etiam currunt tempora ad opponendum exceptionem non numeratæ pecuniæ, ac non numeratæ dotis: vt in l. in contractibus. in princ. cum glo. petituras. C. de non num. pecu. & B in auth. si minor. C. de temp. in integ. rest. pet.

Et vt propiùs accedamus ad regulã, omnis præscriptio statutaria, quæ videtur similis isti, de qua loquimur, secundùm communem opin. currit contra minores, vt est opin. Innoc. communiter adprobata in ca. constitutus. de restit. in integ. quam multùm ampliant & declarant Modern. in tract. præscrip. in prima parte 6. principalis. fol. 65. Et vltra ipsos eam latiùs comprobat & discutit Ioan. Igneus in repe. l. dudum. in 5. & 6. col. C. de contrahen. empt. & plures alij, quos breuitatis causa non refero.

Et pro ista parte facit: quia minor in beneficialibus reputatur maior. ca. ex parte. de rest. spolia. c. si annum. de iudi. lib. 6. sed cõtra maiorem obstat exceptio istius regulæ: C ergo pariter etiam obstabit minori.

Quid dicendũ? arbitror hoc casu distinguẽdos esse duos casus. Primus est, quando minor agit de damno euitando, vt quia non habet nisi vnum beneficium, quod fortè cum alio permutauit, & illo euicto, beneficium, quod dedit, ab alio triennio possessum fuit. Nam tali casu, licet de rigore iuris obstaret ista exceptio triennalis per istam regulã inducta, per ea quæ dicit Inno. in d.c constitutus, qui loquitur indistinctè, siue agatur de damno euitando, siue de lucro captando, vt referunt Moder. in d. tract. præscrip. Tamen de æquitate, quæ in Rota multùm attenditur in materia beneficiali, dicendum esset contrarium: quia vbi agitur de dãno euitãdo, debet fieri strictior interpetratio, ne ali-

D quis iniustè damnũ patiatur, vulg.l.fi.§. in computatione. C.de iure deli. Et ita in specie tenet Bart.in d.l.fi.C.in quibus cau.in integ.resti.non est necess.& in l.etiam.ff. de mino.vbi dicit, q iura inducentia simpliciter præscriptionem contra minores, si agitur de damno euitando, & de tollendo iure quæsito, censentur in talibus iuribus ita indistinctè & generaliter loquentibus excepti minores, & cõprehensi solùm maiores, per rationẽ d.l. fi. sed in casu regulæ nostræ generaliter loquente agitur de iure quæsito tollendo, ideo à tali statuto generaliter loquendo excluditur minor. Nam si contrarium dicimus, maxima ex hoc minori læsio inferretur, qui fortè nõ habebat aliundè vnde se aleret, quàm ex illo beneficio, quod simplicitate, aut ignoran
E tia quadam dimisit ab alio per triennium posſideri. Conueniẽs igitur est, vt restituatur ad agẽdum, & illa verba regulæ, ibi, Nequeant molestari, non comprehendant istum casum. Nec obstat, quòd minor in beneficialibus reputatur maior: quia non facit quominus restitui debeat, vt adparet in ecclesia, quæ licet posset agere, & hoc respectu reputetur maior: tamen si decipiatur, restituitur vt minor. c. 1.& 2.de in integ.rest. Et probatur in clemen. prima, de in integ.rest.vt ibi not. Doct. Et isto casu conueniens est, vt minoribus subueniatur, quos ecclesia protegit, vt simplicitati corũ venia tribuatur, vt in ca.1.87. distinct.& arg.text. in c.cùm vniuersorum.de rer.permut.

Secundus casus est, vbi agitur de lucro captando: & tali
F casu quia minor enormiter non læditur, istius regulæ exceptio procedit contra eum, Exempli gratia, Ponamus minorem plura beneficia habere, & ex vno posse commodè viuere, certè non videtur hoc casu per dispositionem istius regulæ lædi, sed potiùs exonerari ab administratiõe: præsertim quia regula ista non excludit minorem perpetuò, neq; eius gratiã annullat, sed eam suspendit viuente duntaxat possessore. Nã regula ista nihil tribuit possessori prę ter nudã exceptionẽ. Et quod dictũ est de pluribus beneficiis, idẽ esset dicẽdum de vno, quãdo illud non magis onerosum esset minori, quàm vtile: quia tali casu non restitueretur aduersùs dispositionem istius regulæ, quæ fundatur in graui læsione, iuxta dictum Bart.in d.l.etiã. vt in ca.1.de in integ.rest.& Specul.eod.tit.§.quælibet.versi. quid si mi
nor

nor. Et istam distinctionem in terminis istius regulæ tenet A
ille doctissimus Glossator cõcilij Basi. titulo de pacif. poss.
posito in pragmatica Franciæ, in verb. impedimenti. col.
fi. Nescio tamen quid hoc casu teneret Rota: quia de rigore dictum Innocen. in d.c. cõstitutus. cõmuniter adprobatur, quòd contra minorem omni casu currat præscriptio, sed de æquitate procedit doctri. Bart. in d.l. fi. & d.l. etiam. quam sequitur Abb. in d.c. constitutus. & plures alij, quos cumulat ille Moder. in d.l. dudum. qui pro Bart. quædã iura allegat, & secundùm illã opin. fuit iudicatũ in Parlamento Franciæ, vt refert Guido papæ, decis. 31. Vtrum autem minor possidens beneficium curatum sine dispensatione, exceptione istius regulæ defendatur? Rota die 15. Martij M. D. XXXVIII. in vna Lucana archipresbyteratus coram B
me conclusit, ꝙ sic pro Syluestro Gilio contra Accontium Vanulium. Ratio fuit: quia regula defendit omnem clericũ inhabilem cum titulo colorato triennio pacificè possidentem, exceptis duobus casibus expressis in regula. vnde exceptio illorum duorum casuum firmat regulam in casibus non exceptis: cap. 2. vbi Abbas de coniug. lepros.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, nunquid totum triennium ad quod hodie redacta est allegatio Lap. 89. debeat esse cõtinuũ tẽpore primi resignatarij quo ad hoc, vt præsumatur retrocessio: an verò sufficiat, ꝙ cõtinuetur ꝓ parte tẽpore primi, & pro reliqua parte tẽpore secũdi resignatarij?

SOLVTIO. Iste casus ventilatur modo in Rota coram C
R. P. D. Marcello Electo Marsicano in causa Leonẽ. canonicatus, in qua præsupponitur, ꝙ quidam Ioannes resignauerat canonicatum in fauorem Iacobi, & dictus Ioannes resignans posteà in possessione per duos annos mansit Iacobus resignatarius, antequam Ioannes resignans triennalem possessionem cõpleret, in fauorẽ Gulielmi resignatarij, & idem Ioannes primus resignãs adhuc in possessione manens, possessionẽ suam pacificè etiã tempore istius Gulielmi secundi resignatarij continuauit vsq; ad completum triẽnium, & deinde moritur: per cuius obitũ, quidam nomine Iuo, canonicatum prædictum impetrauit, & dictũ Guliel. secundũ resignatariũ, qui iam se in dicto beneficio intruserat, ad iudicium vocauit. Guliel. excipit de resigna-

D tione sibi facta per Iacobum, qui habuerat canonicatũ per resignationem dicti Ioan. Impetrás replicat, quòd resignatio nihil facit, ex eo, quia Ioan. primus resignans mansit post resignationem, quam fecit, in possessione, & pacificè possedit per triéniũ, in qua possessione fuit mortuus: & sic intrabat dicta allegatio Lapi, quæ in possidente retrocessionem per lapsum triennij præsumit, & per consequens canonicatus per obitum dicti Ioan. dicitur vacare. Gulielmus triplicat, quòd Ioannes nec tempore Iacobi primi resignatarij, nec tempore suo cõtinuo triennio, sed interpollato possedit, biennio, videlicet, antequàm resignaret Iaco
E bus in Gulielmũ, & per aliũ annũ tépore ipsius Gulielmi. Itaq; tempore vtriusq; possedit per triennium, sed nõ tempore alterius. Dubitatum fuit, nunquid triennium, de quo loquitur ista regula, debeat esse continuatum tempore vnius resignatarij ad effectum allegationis Lapi?

Dicebatur ex vna parte nihil referre, quòd triénium, ad quod hodie redacta est dicta allegatio Lapi, continuetur, siue tempore vnius resignatarij, siue plurium. Ratio reddebatur: quia allegatio Lapi videtur solùm requirere duo. Primũ est, quòd primus resignans per illud triennium fuerit tentus, & cõmuniter reputatus pro canonico, iuxta de-
F cis. Egidij 645. & Petr. de Ancha. consi. 117. Secundò, quòd fuerit toleratus per illud tempus ab ordinario: quia ex illa tolerãtia præsumitur retrocessio. Nam ex quo ordinarius ex necessitate sui officij tenetur singulis annis inquirere: an possidétes habeant canonicũ titulum in beneficiis, iuxta vulg. c. ordinarij. de offi. ord. in 6. certè si iste Io. primus resignans non habuisset retrocessioné, non tolerasset eũ, & ista ratio patientię ordinarij militat, siue sit vna resignatio, siue plures, prout in simili aliàs determinauit Rota in quadam causa, de qua meminit D. Guliel. Cassiod. in collect. decis. sub titulo, de cau. poss. & propriet. decis. 3. Quo loco voluerunt Domini, quòd dicta allegatio Lapi procedat, siue sit vnus impetrãs, siue plures. Cùm igitur dicta alleg. fundet se in tolerantia ordinarij, & non in negligentia resignatarij petentis possessionem, meritò videtur concludendum, beneficium vacasse per obitum dicti Ioannis, tanquam ex nouo titulo superuenienti post triennium.

Postremò, pro ista parte adducebatur vnum motiuum satis

satis coloratum ad probandum, q negligentia resignatarij non erat in consideratione, sed solùm patientia ordinarij. Nā ponamus, q Ioānes resignasset simpliciter in manibus ordinarij, & stetisset per trienniū in possessione, certū est, quòd lapso triēnio, habet locum allegatio Lapi. Et tamen ibi non consideratur aliqua negligentia resignatarij, cùm nullus sit resignatarius: quia in manibus ordinarij non potest fieri resignatio in fauorē certæ personę sine vitio simoniæ: licet secus corā papa, vt tradit Fely. in c. ad audiētiam. el 2. ver. tertia conclusio. de rescrip. Sola ergo patientia ordinarij, cū lapsu triēnij, hoc operatur, vt nouus titulus creetur. Persona igitur resignatarij non est in consideratione. A

Tamen prædictis non obstantib. contrariū fuit per Dominos cōclusum in prædicta causa Leon. canonicatus 23. Nouemb. M. D. XXXIIII. & inter alias rationes, quæ tam inter aduocatos Guliel. quàm per Dominos fuerunt in relationibus allegatæ, fuit vna concludens, & ad quam legimè nō poterat respōderi, videlicet, q in allegatione Lapi, quo ad propositum nostrum, necessariò debet considerari non solùm patiētia ordinariij, sed etiā negligentia resignatarij, ex eo, quia dicta allegatio fingit, seù præsumit post lapsum triennij retrocessionem, nō antè: sed ista retrocessio nō potest habere locū, nisi detur extremū. Nam retrocessio præsupponit cedētē & cessionariū. Requiritur ergo persona resignatarij. Nā sine ipso retrocessio fingi non potest, & quando est lapsum triennium, iam resignatarius nō habet quid retrocedat, cùm ante triennium in alium cesserit, quod facere potuit: quia intra triennium allegatio Lapi non procedit, & in casu nostro, quando locū habere poterat, videlicet, post triēniū deficit extremū in quo fingatur & fundetur retrocessio, cū resignatarius nullū ius habet, quod verè cedere possit etiam si vellet. Vnde si cessio vera nō posset post trienniū habere locū, ergo neq; ficta: quia vbi nō potest habere locū veritas, nec fictio. l. qui ad certū. ff. locati. Nec minùs allegatio Lapi procedit contra secundum resignatarium: quia ille adhuc est in tēpore petendi possessionem infra quod primus resignans moritur. Itaq; ea ratione dicta allegatio Lapi non obstat primo resignatario, nec secūdo, tum etiā quia allegatio Lapi, quæ est de se rigorosa, etiā loquitur in possessiōe decēnali, quæ pro- B C

D pter reductioné factam ad triennium, interpretationé Rotæ, facta est magis exorbitans & dãnosa, quo casu, ex quo simpliciter loquitur de resignatario, debet in dubio intelligi de primo: arg. l. bones. §. hos sermones. ff. de verb. sig. prout in notabili casu tradit Glossator super regula prærogatiuarum expectantium, in 5. parte. & Egid. decis. 626. incip. suppositis. sicut per eandé rationem fuit intellecta per Dominos regula de publicandis resignatio. quæ etiam intelligitur de prima resignatione, & non de secunda, vt ibi dicã. Vnde ex quo ex quadã stricta interpretatione dicta allegatio Lapi, quæ requirebat decénium, reducta est per Dominos ad triennium, non debemus specialia multiplicare, vt extendatur ad secundum resignatariũ, per ea, quæ
E dicuntur in l. 1. C. de dot. promis.

Non obstant ea, quæ superiùs dicta sunt in contrarium: quia ad ea ex prædictis patet solutio: quia in dicta allegatione Lapi duo requiruntur copulatiuè, videlicet, possessio triennalis pacifica cum tolerantia ordinarij & resignatarij, aliâs autem cessante negligétia resignatarij retrocessio fingi non posset. Et per hoc respõdetur ad illud vltimũ motiuum, in quo dicebatur de resignatione facta in manibus episcopi, vbi non erat aliquis resignatarius, & tamen in tali resignatione habebat locum dicta allegatio Lapi: quia respondetur, ꝙ illo casu non presumitur retrocessio, cùm illa præsumi non potest, vt dixi, absq; persona resignatarij, ex quo nascatur tãquã ab extremo à quo, & sic sumus
F extra allegationem Lapi. sed ibi fingitur tantùm nouus titulus, non retrocessio, & sic erit casus diuersus à nostro: quia allegatio Lapi solùm fingit retrocessionem in casu in quo est resignãs & resignatarius, prout in quest. ista, cui nõ adaptatur prædictũ extremũ. Nec obstat, ꝙ triénalis possessio tépore istorũ duorum cessionariorũ, debet cõiungi: quia respõdetur, ꝙ in materia stricta, & in præscriptionibus tempora non coniunguntur: vt dixi in regula de annali, per ea, quæ probat Decius in l. si idem. ff. de iurisd. om. iudi. Et dicã inferiùs in 20. quæst. Prætereà, quia allegatio Lapi, quæ loquitur de tépore, debet in dubio intelligi de continuo, & nõ interpollato, vt dicit Abb. in c. fi. de elect. & in c. ad apostolicam. col. 1. de regu. & Ias. in l. si stipulatus essem. ff. de verb. obl. & Lapus allegat. 7. in 4. col. cum concord.

córd. vt scribit Bart. in cósil. vltimo, posito in fin. cósil. Alexan. in 4. volu. vt dixi in dictis locis. Et hoc notissimú est, quòd quando lex simpliciter, & indefinitè facit mentioné de tépore, debet intelligi de cótinuo de momento ad momentú, & non de interpollato, vt tradit Ang. in cósil. 404. in 4. col. Et ita ista regula, quæ de triennio loquitur, intelligitur de cótinuo, & nó interpollato, vt adparet manifestè in decreto cócilij Basilien. à quo sumpta est ista regula, vbi expressè dicitur de triennio continuo, & ibi not. glo. A

Tamé non faceré vim in hoc de cótinuo in casu nostro, ex eo, quia satis potest dici trienniú cótinuú, quod nó fuit interruptum, licet fuerit tépore plurium continuatum, & ad effectum istius regulæ talis possessio triennalis sufficeret, non autem si fuisset interrupta, vt declaro in d. q. 20. licet quo ad effectú dictæ allegatio. Lapi hoc de triénio cótinuo cósideretur, propter diligentiam, vel negligentiam resignatariorú, in quibus principaliter fundatur prædicta decisio. Sed dices tu, quid facit ista quæst. ad istá regulam? B

SOLVTIO. Nihil ferè, nisi ꝙ præstat quandá lucem dicendi, vt ex hoc adpareat differétia triennij istius regulæ, & allegat. Lapi. Aliam differentiam vide sup. in fin. 10. q. Et est vlterius aduertendum, quòd d. allegat. Lapi non solùm habet locú in fictione retrocessionis, quæ fomentum capit ex resignatione priùs facta: sed etiam in quocunque iure, absq; aliqua cessione præambula, vt exemplú poni potest in causa Vrbeuetan. archipresbyteratus, quę modò pédet, in qua voluit Rota, de mense Nouembri & Decembri M. D. XXXIX. coram R. D. Ioan. Paulo, ꝙ ex quo Sanctiss. dominus noster Paulus III. qui dú esset Cardinalis, accessum & regressum habebat per cessú vel decessum, vel quáuis aliam amissioné. &c. ad dictú archipresbyteratú, possessum per quédam Bernardinú de Aquapédente permiserat, postquam regressui locus fuerat propter assecutionem alterius incópatibilis d. Bernardinum per triennium scienter & pacificè possidere, ꝙ eo mortuo successor potest illú excludere, allegat. Lapi, quia præsumitur ꝙ papa quando erat cardinalis, cassauerat regressum. Et sic vides, ꝙ illud, quod dictú est de retrocessióe, habet locú in casu omissióis iuris, vbi retrocessio habere locú nó potest. Et hoc idé, præteritis annis, tenuit Rota in vna alia Neapoli- C

D tana parochiali, corã R.D.M.Antonio, vt recordati fuerũt Domini, in qua iudicauit contra Ioan. Bap. Baldassinum, qui propter dictã alleg. perdidit regressum. Et dicta alleg. non solùm pręsumit cessionem vel retrocessioné, aut cessationem, seu extinctioné iuris, sed etiam operatur, & fingit successionem, ad effectum, vt regressui locus sit: vt voluit Rota in vna Burgen. canonicatus de Veruiesca, coram me, de mense Nouẽbri M.D.XXXIX. vbi pédente lite inter Io. de Lerma, & Franciscum de Pesquera, dictus Ioan. resignauit dictum canonicatum, in fauorem Aluari de Sancta Cruce: remansit tamen in possessione. Posteà dictus Franciscus, habita priùs sententia contra Io. de Lerma: cessit etiam ius, quod habebat in dictum Aluarum, reseruato
E sibi regressu, per obitum vltimi possessoris. Accidit, quòd d. Ioan. continuauit post dictas cessiones possessioné suã per sex annos pacificè, & posteà obiit, & vnus impetrauit d. canonicatum, per obitum d. Ioã. & in eo se intrusit. d. verò Franciscus egit contra intrusum, prætendens canonicatum vigore regressus ad se spectare. Alter replicabat, ꝙ regressus erat concessus per obitum vltimi possessoris Aluari, sed Ioan. de Lerma nõ fuit successor: quia Aluarus nõ cessit in eum. Franciscus triplicabat, ꝙ imò Ioan. erat Aluari successor, ex quo post cessionem d Ioã. in Aluarum factam, posteà per triennium pacificè possederat, & sic intrabat d. allegat. Lapi, quæ retrocessionem fingit. Vnde qua ratione, si Aluarus verè in d. Ioan. retrocessisset, verus eius
F successor diceretur: ita dici debet per retrocessionem factam per dictam allegat. Lapi. tandem Rota tenuit Ioan. fingi successorem, ad effectum, vt regressui locus esset.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, impetratur beneficiũ detentũ per aliquem per plures annos, & in impetratiõe habet tẽpus detentionis pro expresso cum clausula, Nõ obstant. regulis: an per hoc censeatur derogatũ isti reg. de triẽnali?

SOLVTIO. Maxima fuit olim cõtentio in Parco super isto dubio. Nam M. de Ca. abbreuiator antiquus dicebat illa verba, Quòd tempus detẽtionis haberetur pro expresso, non debere intelligi, nisi de sola detentione triennali: secus si per triennium quis possedisset: quia cùm talis possessor per istã regulam tueatur, non est verisimile in dubio papam

papam velle alteri tollere exceptionem sibi cõpetentem, A
argu.c.ex parte.de offic.deleg.Et ideo volebat, quòd talis bulla narrans vigore illius clausulæ possessionem triennalem,non esset expedienda per abbreuiatores in Parco. Nam papa non dedisset,si expressisset, vel saltem dedisset cũ maiori difficultate: quia per illam clausulam papa non fuit clarè certificatus de regula triennali, nec illa clausula, Nõ obstan.regulis,iuuabat: quia intelligebatur de regulis fauentibus detentioni,quæ est minoris præiudicij,non de possessione triennali.Sed Ioan.Ferrera abbreuiator tenebat contrarium, ex quo tẽpus detẽtionis habebatur pro expresso,quę verba sunt generalia,& cõplectuntur quamlibet detentionẽ,argu.cap.si Romanorum.19. dist. & quia plures bullæ fuerant sic expeditæ, non erat recedendum B
à solitis.Et quia in Parco non excipitur de regul.sicut in iudicio, & ideo non obstat,si non opponatur, iuxta tradita per Felyn.in ca.1.de re iud. & in cap.pastoralis. de fide instru.Et saltem ipse expediret bullas cũ illa generali clausula,quã dimitteret disputandam & discutiendam in iudicio. Sed M.Ca.replicabat, quòd non esset bonum dare sic literas in cõfuso:quia ex quo ista regula suspẽdit impetrationes,literæ essent nullæ & frustratoriæ, nisi expressè derogaretur regulæ,& esset dare fomentum litigiis: & cancellaria non solet dare bullas litigatorias,& ideo esset tutũ adponere clausulam restrictiuam,videlicet, citra tamen triennium.Et ista pars, quæ visa fuit sanior, æquior, & verior, præualuit in Parco prima die Februarij M. CCCCXCI. C

Reperio etiam,ꝙ vir ille magnus, & memorabilis Laurẽtius cardinalis sanctorum quatuor,qui multis annis expeditionum omnium princeps,&ferè omnium regularum cancellariæ auriga fuit, in quibusdam suis notulis, tenuit primam opinionem,vnum subiũgens,quod est magis notabile,videlicet, quòd etiam si in collatione esset narratus triennalis possessor,non sufficeret ad derogationem istius regulæ,nisi esset expressum,quòd ex canonico titulo:quia tunc impedimenti narratio est loco derogationis, quãdo plenè factum narratur.& pro ista opin.faciunt quæ tradit Gundis. Villadiego auditor Rotæ in tract.leg.q.9.Et quo dicit Felyn.in cap. in nostra.in 36. corr. de rescript. Adde etiam, quòd adeò prædicta sunt vera,ꝙ illa clausula, Non

D obstan.regulis,non sufficit pro derogatione regulæ: quia vt aliàs dixi, requiritur specialis mentio propter rationem Cald.in consil.1.de rescript.& quæ not.in cap.veniẽtes. de præscript.& dixi superiùs in procemio regularum q.5. & 6.

Quid dicendum? Certè passus iste est difficilis, quia reducitur ad hoc,an clausula ista , quòd detentionis tempus habeatur pro expresso , operetur tantum , ac si specialiter de tempore detentionis fuisset facta mentio ? Nam super hoc fuit vario modo,diuersis temporibus iudicatum, vt dicit Federic. de Senis in consil. 223. Et Fely. plura refert in c. accedentes.in 3.colum.de præscript.

Breuiter,ista videtur hodie æquior, & ex stylo curiæ magis recepta conclusio,quòd per illam clausulã,Pro expres-E sis haben.vel similes,tolluntur,vel suspenduntur specialia, & indiuidua.Ita tenuit Ant.de But.in consil. 2. cujus opin. hodie sequitur Rota, vt refert d.Guliel.hìc, per ea,quæ cumulando scribit Felyn.in cap.nonnulli.in 7.colum. versic. fallit secundò.de rescript.Et ita etiam coram me die 17.Iunij M.D.XXX. in vna causa Tullen. Scolastriæ conclusit Rota. Tamen adhuc ista non tollunt difficultatem: quia esto,quòd per illam clausulam,quòd tempus detentionis habeatur pro expresso,censeatur facta mentio de triennali detentione, per hoc tamen non putarem derogatum huic regulæ,quæ loquitur de triennali possessione, & non de detentione.Nam detentio præsupponit merum factum sine titulo,possessio verò triennalis requirit coloratum ti-F tulum,vt patet hìc,& inferiùs dicetur. Itaque est cõcludendum,attentis præmissis, quòd dicta clausula , quòd tempus detentionis habeatur pro expresso , nõ obstantib.regulis,operatur tantùm circa detentionem etiam triennalem secundum terminos istius regulæ,non autẽ circa possessionem triennalem,de qua loquitur ista regula. Cogita tamen,quia hæc opinio non transit sine dubio,per allegata per Felynum in dictis locis.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, an si titulus coloratus triennalis possessoris reducatur ad non titulũ,habeat locũ regula? Exempli gratia , Possessor triennalis pro colore suæ possessionis allegat titulum sibi quæsitũ per renuntiationem alterius.ex aduerso impugnatur dicta renuntiatio, ex

eo quia ille qui renuntiauit post sex menses, mortuus fuit A
in possessione, & sic titulus resignationis reductus fuit ad non titulum per regulam de publicandis resignationibus. Quæritur nunquid talis possessor iuuetur ista regula?

SOLVTIO. Iste casus accidit tempore Sixti in quadam causa Vulteran. nõ habeo tamẽ quid fuerit decisum. Ideo pro vtraque parte faciam aliquas rationes, cætera relinquens iudicio peritiorum, vel Rotæ meliùs sentientium.

Quòd autem non suffragetur possessori regula, facit primò: quia quando titulus redactus est ad non titulum, pro nihilo reputatur, & ideo talis titulus caducus, ad præscribendum non est vtilis: vt in c. dudum. de deci. & in l. quemadmodum. C. de agric. & censi. lib. 11. Nam quotiescunque causa redit ad non causam, perinde est, ac si actus factus non fuisset. l. si fullo. ff. de cõd. sine causa. not. Alex. in cons. B
206. põderatis verbis. col. penul. in 6. vol. minus ergo sufficiet ad possessionem istius regulæ, quæ habet instar præscriptionis, & requirit titulum saltem coloratum. Et iste titulus non solùm non habet colorem, sed neq; saporem, si probatum fuit renuntiantem in possessione obiisse, & de regula de publicandis data fuisset. Sed ad hoc posset replicari, quòd ad probandum talem titulum esse inualidum, & redactum ad non titulũ, requiritur discursus probationis, & telæ iudiciariæ, & ille discursus tollitur per istam reg. ex eo, quia vt dicetur inferiùs in 58. q. regula ista imponit silentium per illa verba, nequeant molestari, &c. per quę verba non solùm tollitur parti facultas probandi, sed iudici aufertur iurisdictio. c. cùm plures. de offi. deleg. lib. 6. cum C
similibus. vt inferiùs in dicta quæstione dicam. Præsertim quando declaratio sequitur ex actibus sequentibus.

Secundò pro dicta opi. facit quia eo ipso, q triennalis patitur discuti de iustitia, vel iniustitia tituli sui, sibi prȩiudicat, quemadmodũ spoliatus patiens discuti ius suum, vt in c. 1. de resti. spolia. Sed etiã ad hoc patet solutio: quia eo ipso, q exceptũ fuit de regula, exclusa fuit iurisdictio, per illa verba, non molestetur. Et hoc procedit ab initio: sed si post factas probationes daretur de regula, & sic eo tẽpore, quo iã pręcessit iurisdictio, fortè cõtrariũ procederet.

Tertiò, pro hac parte facit, quia actor dicitur molestare reum possessorem per replicationẽ datam contra titulum

D triennalis possessoris, vt tradit Alex.consi.36.in I.volum.
Sed etiam ad hoc respondetur, quòd illud dictum procedit, nisi incontinenti adpareat de virtute tituli per replicationem probatam cum productione regulæ de non publicandis. Nam ex quo istá regula fundatur in quadam præsumptione, illa cessat comperta veritate.cap. veritate. 8.dist Prætereà, quia iste actor dans de regula de non publicandis, videtur admittendus, ex eo, quia præsumptio est contra possessorem triénalem de aliqua simonia. Nam ex quo adparet resignantem fuisse mortuum in possessione, per consequens resultat præsumptio, quòd iste possessor triennalis pactus fuerit cum eo de illo dimittendo in possessione, donec viueret, & per consequens ingressus
E suus videtur vitiosus, & exceptus à regula, quæ excludit simoniacum, & talis simonia ex quo solet fieri occultè, sufficit, quòd per præsumptiones probetur.cap. per tuas.de simonia. isto igitur casu debet se magis iustificare possessor, quàm ex sola allegatione istius regulæ, ex quo præsumptio est contra eum.

Tamen istis non obstantib. pro contraria opin.faciunt quæ dicunt Moder.Senen.in lege prima.§.si vir.col.secunda.ff.de acquirend.possess.vbi dicunt, quòd possessio fuit translata virtute causæ validæ, licet illa causa posteà efficiatur inualida, non propterea re trans fertur possessio, per rationem de qua ibi per eum: multa enim à principio possunt impedire facienda, quæ postquàm sunt facta, retracta
F ri non debent, vulg.c.ad Apostolicam. de reg. cum simili.

Breuiter non est recedendum à prima opinione, quę est verior per dicta, & rationes superiùs factas, secundũ quas ita iudicauit Rota in vna Romana parochialis sancti Pauli, coram Reuerendis. domino Raynaldo, in qua post triennalem possessionem fuit probatum possessorem non fuisse promotum infra annũ ad sacros ordines. per quam quidem probationem titulus coloratus possessoris fuit redactus ad non titulum: ideo concluserunt Domini regulam illi non suffragari, quam sententiam proposito priùs dubio inter Dominos, Reuerendissim.domin.Ioan. Mohedanus die 5.Iulij M.D.XXXVIII. confirmauit. De quo tamen videnda sunt ea quæ scripsi superiùs, quæstio. 10. circa fin.

QVAEST

QVAESTIO DECIMANONA. A

QVAERO, nunquid regula ista quæ annullat impetrationes, intelligatur de impetrationibus factis ante triennalem possessionem, an verò de factis post?

SOLVTIO. Istam quæstionem reperio adnotatam in quodam libro bo. me. Laurentij Cardinalis sanctorum quatuor, & ibi dicitur, ꝙ intelligitur de impetrationibus factis post triennalem possessionem, & in hac opin. fuerunt Ioachin. de Narnia, & Anto. de Capharellis olim excellentissimi aduocati in causa Maclouien. vt patet 2. volu. alleg. non tamen aliquam rationem adducunt.

Sed obstat huic decisioni text. hic in illis verbis, nequeant molestari in beneficiis sic possessis, &c. Et ibi, antiquas lites penitus extinguentes. quæ quidem verba præsupponunt impetrationem ante triennium factam fuisse, quæ B molestiam inducere poterat. Et sic videtur ex illis verbis, quòd impetratio anterior annulletur, & hoc tenet gloss. hic col. 7. versi. item inquantum hic irritantur.

Tamē prima opinio mihi magis placet, ex eo, quia in odiosis, quod minimum est, sequimur, vt dicit regula iuris: mitior enim est interpretatio, & magis æqua, quòd regula ista intelligatur de impetrationibus posteà factis, quā de anterioribus, vt innuūt verba regulę ibi, impetrationes de beneficiis sic possessis factas, &c. Et isto modo intelligēdi minùs pręiudicatur tertio. Nam in dubio capiēdus est ille sensus in lege, per quem minùs quid præiudicetur: vulg. l. fi. §. licentia. C. de iure deli. Imò, vt dicit text. in §. in computatione. potiùs permittitur, quòd actus nihil operetur, C quā ꝙ indebitè alicui ius tollatur. Sed si intelligimus regulam de impetrationibus anterioribus, fiet interpretatio iniuriosa, per quā tollitur ius quæsitū & bonū impetranti: igitur non est præsumendū summū Pontificē hoc voluisse. c. pastoralis. de priuileg. Præsertim cùm idem Papa ablationem iuris quæsiti per aliam suam regulam detestetur, propter quod non præsumitur sibi velle contrariari: arg. l. 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publico. cap. super eo. de offic. deleg. & huic intellectui consonat etiam regula de annali, quæ tantùm intelligitur annullare impetrationes sequentes, non autem præcedentes, vt patet ibi in illis verbis, per annum immediatè præcedentem, &c.

D Nec obstant illa verba, Nequeant molestari, quia intelligentur per impetrationes factas post triennium, vt innuunt prædicta verba; impetrationes de beneficiis sic possessis factas. Nam si illæ impetrationes ante triennium obtentæ fuissent, non dixisset, de beneficiis sic possessis. Nec obstant illa alia verba, Antiquas lites, &c. quia intelligitur de litibus inter alios, vt inferiùs dicam in 61. quæst.

Tamen prædictis obstat vnum, quod ista regula fuit inducta ad similitudinem vsucapionis, videlicet ne propter ignauiam, aut negligentiam personarum beneficia sub incerto essent, & vt lites de medio tollerentur, vt in l.1.ff. de vsucap. Sed istæ rationes cessant in eo, qui post triẽnalem possessionem impetrauit: quia nulla in eo negligentia de-
E prehenditur, sed bene deprehenditur in eo, qui ante triennium impetrauerat, & neglexit per triennium ius suum discutere: & ideo meritò in pœnam negligentis iura interpretãtur, videri eum illud ius habere pro derelicto, saltem viuente possessore triẽnali, quia lex vigilantib. & non dormientibus imposita est. l.pupillus ff.quæ in fraud.cred. Et non solùm, qui per triennium non experitur de iure suo, sed qui per solum annum negligit ius suum in iudicio deducere, videtur illud refutare, & habere illud pro derelicto vt est text.in §.porrò.quali.olim feud.pot.alien. & in l.2.ff. quis ordo in bono.pos. seru.& in l.1.§. largus.ff. de success.& in l.4.qui admit. & in c.si Titius.si de feud.fuer. contr.& in l.1.C.de ann.excep. Faciunt ea quæ dicit Ias.in
F l.prætor.§.si aliquando.in 4.col.ff.de oper.no. nunt.cum concor.vt tradit idem Ias.in l.petens.in 4.col.C. de pact. & Felyn.in c. quæ in ecclesiarum. in 32.col. de constit. Et tenendo istam opin. quæ propter illam rationem negligentiæ communis videtur, obstant modò verba prædicta istius regulæ ibi, Impetrationes de beneficiis sic possessis factas, irritas & inanes, &c. ecce quod text. loquitur de impetrationibus de beneficiis per triennium anteà possessis factis, & ideo propter istam contrarietatem posset teneri tertia opinio, videlicet regulam habere locum tam in impetrationibus ante triennium factis, quàm in faciendis, ex quo indistinctè regula loquitur, & verba illa de impositione perpetui silentij, & de non molestando, hìc posita, in vtraque impetratione militant.

QVAEST

QVAESTIO VIGESIMA.

A

QVAERO, an triennium istius regulæ debeat esse continuum, an verò sufficiat interpollatum?

SOLVTIO. Glossator hic in 2. col. tenet, quòd debet esse continuum: tamen ratio ipsius non concludit, nisi ad illud, ꝙ triennium debeat esse completum, quia ponderat dictionem, per triennium, hîc positam, quæ perfectionem signat. l. vrbana. §. pernoctare. ff. de verb. sig. nec Bal. quem allegat, aliquid probat, quia dicit ibi, ꝙ probatis extremis probantur media, & sic ꝙ tempus est continuum. quod non facit ad propositum: aliud enim est quærere, an triennium debeat esse continuum: aliud verò an debeat esse completum, & totaliter finitum, adeò ꝙ non sufficiat tertium annũ inchoasse, vel pro maiori parte possedisse. B Nam ad istud secundum quæsitum tendit dictum Gloss. & bene dicit, & vltra ipsum est text. ferè in terminis in cle. 1. quam ibi not. ad hoc And. Sicu. de seq. pos. & fruct. & bene facit text. in c. ad nostram. de reg. Nam sicut in temporalibus actionibus oportet vltimũ diem esse completum, vt in l. in omnibus. ff. de act. & obl. ita in exceptionibus, quæ se habent instar actionũ, debet idem requiri. l. prima & 2. ff. de exceptio. tenet Archi. in c. si annum. & dixi de iud. li. 6. Et Doct. tradunt in c. cùm in cunctis. de elect. & est glo. fere in terminis in verbo, triẽnio. dicta clem. 1. de sequest. possess. & fruct. & ibi notat Ioannes And. & alij.

Sed quo ad primã quæst. de qua hîc quærimus, ad quam impertinenter Glossator respondit, videlicet, nũquid triennium istius regulæ debeat esse continuum, idem concludendum erit, videlicet, triennium huius regulæ cõtinuum, & non interpollatũ esse debere. Pro qua opinio. allegatur C dictũ Bal. in c. cùm viginti. de offic. deleg. vbi voluit, quòd vbicunque lex requirit certum tempus, illud debet esse cõtinuũ, videlicet de momento ad momẽtũ, præsertim in odiosis, vt hîc: licet in fauorabilibus potest esse aliter, vt per glo. in l. 3. §. minorem. ff. de minor. & latè Imo. in clemen. fin. de ætat. & qualit. & istam opin. in terminis istius regulæ sequũntur Modet. in tract. beneficij. in iij. parte. q. 21. Et ista opin. iudicio meo non habet difficultatem per verba istius regulæ ibi, Per trienniũ possederint, &c. de quorum proprio significatu est importare tempus continuũ, & nõ

D interpollatum, vt tenet Io.Andr.in addit.ad Specul.titulo de locat.§.nunc aliqua.versic.27.Et Salic.in l.2. C.de iur. emphy.col.1.vbi dicunt, quòd trienniũ, de quo in d.l.2.ex quo designatur per dictionẽ Per, debet esse cõtinuum.alleg.text.in c.cupiẽtes.§.cæterũ.de elect.libr.6. Et eos sequitur Socin.in cõs.118.incip.circa præsentẽ.col.fin.lib.4. & idem Socin.in cõs.42.col.1.lib.1. de quo dixi latè in regula de annali.& in §.rursus.nu. 32.instit. de action. post Abb.in cap.ad apostolicã.in penult. col.de regul. & in c. fin.de electio.cum aliis cõcordã.vt scripsi superiùs quæst. 16.& quia hoc clarum est, non insisto.

5 Et ex istis possunt decidi plures quæstiones ad ꝓpositũ occurrentes, an videlicet si tempore vnius Pontificis pos-
E sedit quis per biennium, & tempore alterius per annũ, an triennium possedisse dicatur ad effectum istius regulæ? & nunquid prædecessoris tempora coniungãtur cum tẽpore successoris, vt posit dici triẽnalis? Nam dicebatur olim tempore Eugenij in vna Maclouien.ecclesiæ sancti Iuuiani, quòd nõ, quia in beneficialibus, in quibus nõ datur successio, non coniungũtur tempora, & ideo quilibet debet possidere per se integrum triennium, si vult vti beneficio istius regulæ, de quibus latè dixi superiùs in regula de annali.Et per ista fuit etiam die 4.Februarij.M.D.XXXVIII. decisa in Rota vna quæstio, corã R.domino Raynaldo Petrutio in vna causa Roma.parochialis sancti Pauli, in qua agebatur cõtra possessorem, ad priuationem beneficij, ob
C non promotionem: ille excipiebat de possessione triennali. Fuit exploratum, quòd possessio triennalis non fuit cõtinua post non promotionem, sed interpollata. Nam possederat per annum, ante incursam pœnam non promotionis, & per duos alios annos post lapsum anni, infra quem tenebatur promoueri. Tandem fuit conclusum illud triẽnium interpollatum, non iuuare possessorem. Vide circa hoc, quæ dixi in regula de annali, in duabus quæstiõibus, & infrà quæst.46.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, an ꝓrogatio regulæ de triẽnali, facta per vnum ex litigantibus cõtra possessorem triennalẽ. prosit venientibus pro interesse suo infra tempus prorogatum, tamen post triennalem possessionem?

SOLVTIO.

SOLVTIO. In vna Toletana Abbatiæ, coram Reuerẽ. A
Domino Ioan. Paulo, de mense Iunio M. D. XXXVII. fuit hoc dubium propositũ in Rota. In quo Dominorum vota fuerunt varia. Nam quidam dicebant, prorogationem regulæ factam per vnum prodesse venĩetibus, pro interesse, moti ex doctrina Baldi in c. de causis. de offi. deleg. quem ibi sequitur Fel. in quarta col, & ex his, quæ Doct. post Inn. dicũt in c. cùm super. de re iudic. & Moder. post Bart. in l. si perlusorio. §. 1. & in l. à sententia. ff. de appel. vbi concludunt, ferè in simili casu, tertium veniẽtem pro suo interesse, vti posse appellatione per alium interposita, nec illum posse illi appellationi renuntiare, si tertius incœpit illa vti: per ea quæ dicit Innocen. & Abb. in c. ex conquestione. de restitu. spol. Fely. in cap. si diligenti. in 8. col. de fo. compe. B
Nam quando actus, qui debet fieri infra certum tempus, valet in persona eius, qui agit nomine proprio, tunc alius potest ratificare extra tempus, nec habet locum l. bonorũ. ff. rem rat. hab. Ita dicit Bar. in l. 1. per illum textum. C. qui admit. Nam clarũ est, quòd quãdo causa est semel cœpta, omnes quorum interest, ea durante, possunt venire ad causam, & admittuntur in eo statu, in quo eam inueniunt, vt latè prosequitur Oldr. in consi. 255. incip. contra promissionem. cum concor. de quibus ibi per eum. Sic in proposito videtur hîc dicendum, quia ex quo episcopus Solis prorogãs istã regulã, mouit litem contra possessorẽ triennalẽ, post triẽnium, licet infra tempus prorogatum, pendente illa lite, poterit tertius venire ad eam, tãquam quòd possessor iã nõ sit pacificus, nec repellitur exceptione istius regulæ, quia res effecta semel, quo ad vnum, alienabilis per litem motã, censetur esse alienabilis quo ad alios. l. sicut. §. sed si permiserit. & ibi Bart. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol. C

Istis tamen non obstantibus, maior pars Dominorũ inclinauit in contrariam sententiã, videlicet illum tertium, pro suo interesse veniẽtẽ, excludi exceptione regulæ, nec illi prodesse prorogationem ab episcopo prædicto factã. Et inter plures rationes, quæ tunc adducebantur, ista fuit efficacior: quia Petrus Coque, qui erat ille tertius, pro suo interesse veniẽs, licet comparuerit infra tempus prorogatum per episcopũ, & post litem motam ab eodem episcopo: tamen cõparuit eo tempore, quo iam Pet. de la Pegna

D erat triennalis possessor pacificus, quo ad idsum Petrum Coque, licet illa triennalis possessio non præiudicabat episcopo, propter suam protogationem regulæ factam ad annum. Et ideo licet episcopus posset agere contra possessorem triennalem infra tempus prorogatum, nô tamen hoc priuilegium personale, concessum ratione personæ, poterat communicari Petro Coque, post triēnium venienti ad causam, iuxta ea quæ habentur in cap. priuilegium. de reg. iur. lib. 6. & in l. in omnibus. ff. eodem titulo. & dixi latè in simili quæst. suprà, quæst. 14. Sicut etiā videmus, quòd protestatio facta per vnum, non prodest alteri tertio, in alterius

E præiudicium, vt not. d. Anto. in cap. prætereà. de appellat. præsertim, quando ille tertius est in negligētia. Sed si in casu nostro, prorogatio, quæ habet vim cuiusdā protestationis, tertio prodesset, inferretur præiudicium magnum possessori triēnali, qui priuaretur cōmodo suæ possessionis, & exceptione istius regulæ. Igitur hoc fieri non debet: quia regula ista est inducta in odium negligentium, non prosequentium ius suum, & in fauorem possessorum. Odia igitur debēt restringi, & fauores ampliari, vulg. cap. odia. Aliàs sequeretur absurdum, quòd negligens consequeretur præmium, vnde meritò pœnam sperare & incur-

F rere deberet, cōtra l. quòd Seruius. ff. quod vi aut clàm. & in cap. eum qui. de præbend. lib. 6. Non enim debent iniuriæ nasci, vnde iura nascuntur. cap. qualiter. de accus. Nam negligentes ex sua negligentia pœnam, non præmium merentur. l. pupillus. ff. de his, quæ in fraud. cred. Hinc est, quòd licet terminus prorogatus, cēseatur idem terminus cum primo, vulg. l. sed si manente. de precar. illud non habet locum in materia odiosa, vt dicit Bald. in l. si à te. C. de pact. inter empt. & vend. sequitur Fely. in cap. de causis. in 2. colum. de offic. deleg.

Nec obstant dicta Innocen. in dicto cap. cùm super. & Bar. in d. l. si perlusorio. cū aliis superiùs allegatis: quia omnia procedūt, quando tertius vult vti appellatione infra tēpus, infra quod ipse potuisset appellare. Secus enim, si vellet adhærere appellationi post lapsum tēpus ad appellādum: quia tunc non licet, vt in casu nostro, in quo tertius pro interesse venit ad causam post completam & finitam triennalem possessionem pacificam: & licet veniat infra

tempus

tempus prorogatū per episcopum, illa prorogatio sibi negligenti non prodest, in præiudicium triennalis possessoris: proderit tamen episcopo eam facienti, & ita pro ista declaratione & resolutione ad dicta Innocen. & Bart. est glos. notabilis in cap. vt circa. in versic. adhærētes. de elect. lib. 6. quam sequuntur communiter Docto. post Bald. in authen. hodie. in fin. C. de appel. declarando tamen, vt per Fely. in c. veniens. el 2. in 3. colum. versic. secunda cōclusio. de test. & in d. c. cùm super. in 3. colum. & per Areti. in cap. olim. in quarto notabili. de accus. cum aliis cōcor. de quibus per Socinum, in consilio 45. columna 3. cum sequent. Et ita doctrinā Bar. in d. l. si perlusorio. declarāt Abb. Imo. & Philip. Franc. in cap. penult. de appell. Salyc. in l. vnica. C. si vnus ex plur. post Bart. in l. si qui. §. fi. ff. de appel. Ang. in l. si separatim. §. quotiens. colum. 4. ff. de appel. Hoc tamen fallit, & limitatur non procedere in casu decisionis Rotæ 65. in nouis. A B

Vlterius pro ista opin. facit, quia eo ipso, ꝙ iste Petrus Coque tertius tam tardè post finitum triennium venit ad causam, præsumptio est contra ipsum, quòd sciuerit litem ab aliis agitari super beneficio, & negligenter omisit venire: quia hoc operatur triennalis possessio pacifica, quòd transfert præsumptionem negligentiæ in alium. Si igitur tāto tēpore tacuit, & non est prosecutus ius suum, videtur illud habere pro derelicto, & nocet sibi quo ad possessionem, vt dicit Egid. decis. 712. no. Felyn. in cap. penult. in vltimis verbis. de re iudic. Et tenendo istam opin. non obstat dictum Bald. in d. cap. de causis. de offic. deleg. & Fely. ibi in 4. col. dum dicunt sufficere consensum aliorum litigantium, quando fit prorogatio de tempore ad tempus, licet tertius, de cuius interesse agitur, non consentiat: quia respondetur illud dictum nihil ad propositum facere, quia ibi quo ad prorogantes valet prorogatio, nec consensus tertij prætēdētis interesse, quo ad illos requiritur: necessariò tamen fuisset, si prorogatio illa deberet sibi nocere, vel prodesse, prout in correis, de quibus inferiùs dicetur. Sed in casu nostro alia ratio concurrit, videlicet triennium exclusiuum actionis istius tertij. post quod quidem triennium nemo auditur, nisi ille, qui infra triennium prorogauit, & in illa prorogatione triennij bene quadrat dictum C

D Bald. quòd consensus tertij nō requiritur, cùm sit actus diuiduus, quē quilibet pro se facere potest in tēpore, & qui illum non facit, sibi nocet propter sui negligentiam.

Postremò, pro ista decisione adduco vnum satis solidū & firmum fundamētum. Nam clarum est in iure, quòd interruptio ciuilis, quæ fit ad interrumpendum tēpora præscriptionis, ne currant facta per vnum solum, prodest illi interrumpenti, & nō alteri, quasi restringatur actus ad certam personam actum exercentem, vt est text. in l. intra qua tuor. ff. de diuersis & tēpo. præscrip. Notant omnes Doct. post glo. ibi in l. cùm notissimi. C. de præscript. 30. an. & tradunt etiam Doct. in l. more. C. de rei vendic. & in cap. placuit. §. potest. 16. quæst. 3. Bart. & alij in l. naturaliter. ff. de

E vsucap. & Bald. in l. 2. C. de seruit. & d. Ant. Abb. & Moder. in c. illud. de præscript. cum pluribus concord. vt scribunt Modern. in tract. præscript. in quarta parte 6. partis principalis. quæst. 3. Sed in casu nostro prorogans tempus triennij ne currat, dicitur interrūpere præscriptionem regulæ. ergo tantùm sibi debet prorogatio prodesse, & non alteri, cùm sit actus personalis.

Cōfirmatur vlterius ista opin. quia præscriptio huiusmodi triennalis, licet aliquo respectu dicatur fauorabilis possessori, est tamen principaliter inducta in odium negligentium. Ideo interruptio facta per vnum, vel prorogatio nō prodest aliis negligentibus, nisi fiat ab vno ex correis credendi, tunc enim prodest alteri, vt in l. fi. vbi glos. Bald. &

F Angel. C. de duob. reis. cū similibus. de quibus per dictos Moder. in d. tract. præscript. quæst. 4. fol. 73. Nec potest hoc casu iste negligēs excipere de lite per episcopū prorogantem infra tempus prorogatum mota, quasi quòd iā fuerit beneficium effectum litigiosum, & non pacificum: quia respondetur, q hæc exceptio non fundat intentionē opponētis, iuxta l. fi. C. de rei vendic. nec illa interruptio, quæ est ciuilis iuuat alium, quàm interrumpentem, cùm sit personalis, vt est communis opin. quam tenent Docto. prædicti, quam dicit etiam communē Abb. in d. cap. illud. col. fi. versic. quæro an interruptio. Et ideo possessor triennalis, quo ad istum, liberas ædes habet. l. loci corpus. §. competit. ff. quemadmodum ser. amit. nec litigium isto casu afficit beneficium. l. 1. & ibi glo. & Bart. ff. de litig. vbi patet

tet, quòd vitium litigiosi est personale, non reale. Et sic iu- A
uit ipsum episcopum litem inducentem tempore apto, nõ alium, vt not. in l. vitia. C. de acquir. poss. & in l. 1. vbi Barto. de præscript. long. temp. Ange. in authen. de litig. §. 1. coll. 8. per Bald. in l. fi. C. eod. tit. Et licet Abb. in d. c. illud. dicat, quòd de iure canonico per contestationem litis efficiatur quis malæ fidei possessor, & quòd durat hoc vitium perempta instantia, & sic interrumpitur præscriptio quo ad omnes, quod in casu nostro videbatur dicẽdum. Illud tamẽ dictũ Abb. resoluitur multipliciter. Primò, quia in præscriptione istius regulæ non requiritur bona fides, secundùm Rotam, vt inferiùs dicam in alia q. Et licet requiratur, tamen per litis contestationem non inducitur vera mala fides, sed præsumpta tantum, vel ficta: vt not. in l. nemo. C. B
de acquiren. poss. Nam possidens rem, & credens eam firmiter esse suam, non mouetur firmiter ad credendum contrarium ex hoc quòd alius facit sibi quæstionem: aliás de facili daretur materia impediendi perpetuò cursum præscriptionis litem cõtestãdo, vt superiùs dixi. Et ideò opin. primã tenuit Petr. de Ancha. in c. 1. de præscript. in 6. dicẽs, quòd non solum de iure ciuili, sed etiam canonicô, ille qui habet malam fidem quo ad vnum, & bonam fidem quo ad alium, potest præscribere contra illum, cõtra quem habet bonam fidem. allegat l. qui balneum. ff. qui pot. in pig. hab. Facit l. aut qui aliter. §. si quis. & ibi Bart. ff. quòd vi, aut clàm. & tenendo, quòd hic non requiratur bona fides, res de plano procedit. Et ista sufficiant pro resolutione C
istius q.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, vlteriùs, iuxta prædicta, vtrum interruptio pacificè triennalis possessionis facta ad citationem vnius, prosit aliis?

SOLVTIO. Pro veritate istius q. quam nullus hactenus aperuit, nec declarauit, in primis præmittere oportet, quòd possessio ista triennalis, inducta per istam regulam, æquipollet præscriptioni: quia sicut per præscriptionem non acquiritur præscribenti dominiũ, sed ius excipiẽdi, vt tradũt gl. & communiter Doctõ. in l. in traditionib. C. de pact. ita & per dispositionem istius regulæ, non acquiritur possessori titulus, sed duntaxat exceptio, vt not. Felyn. in cap. sicut.

D de re iud. col.16.& in cap.licet.de simo. Item sicut præscriptio inducta est regulariter in fauoré possessorum,& odiũ negligẽtium:ita & regula ista eundem effectum producit. Quibus præsuppositis,pro resolutione quæst.videtur primò dicẽdum, interruptionem triennalis possessionis factam per vnum,non prodesse omnibus aliis , per ea quæ Bar.& omnes tradunt in l.naturaliter.ff.de vsucap. & Abb. in cap.illud.de prescript.cũ aliis concor.de quibus in proxima quæst.dixi. Et hoc videtur tenere Bart. in l.fiscus. ff. de iur.fisc.vbi voluit,quòd effectus litis cõtestatæ tãquam actus ciuilis,non porrigitur de lite ad litem.Et ita in terminis istius regulæ concludit Glossator concilij Basil. positi in pragmatica Frãciæ,tit.de pacifi.posses.in glo.super ver-
E bo,terminorum.versi.quæritur,an motio litis.Sed istis nõ obstantibus,contrarium tenuit semper Rota. Nam si vnus tertius citat possessorem intra triennium , adeò beneficiũ efficitur litigiosum , quòd licet posteà efficiatur triẽnalis, non potest talis possessio iuuari exceptione istius regulæ aduersus quoscunq;. Quia ex quo semel per vnum interrupta fuit possessio pacifica , illa interruptio , & lis incœpta semper durat,quo ad omnes : donec vitium illud litigiosi per sententiam purgatum fuerit,iuxta decis.10.in titulo,vt lite pendente.in no.Itaq; inualuit iam ista opinio in Rota, quòd beneficiũ semel litigiosum cũ vno , efficitur litigiosum,seu veriùs,non pacificium,quo ad omnes alios. Punctus est modò videre , in quo fundatur ista opinio Rotæ:
F quia videmus in contrarium esse communem regulam superiùs traditam,videlicet,quòd interruptio facta per vnũ, non transit ad alios.l.intra quatuor.ff. de diuers. & temp. præscript.Bart.in l.fiscus.ff.de iure fisc. cum aliis allegatis superiùs.& hoc videtur sentire decis.3.vt lite pend.in no.

Et ideo pro declaratione & corroboratione istius opin. & styli Rotæ,est ante omnia præmittendum, ꝙ duplex est species interruptionis:vna est naturalis,& alia ciuilis,vt declarat notabiliter Abb.in c.illud.in 2.col.de præscrip. post Bar.& alios in l.naturaliter.ff.de vsucap. naturalis interruptio est illa,quæ causatur ex defectu,seu nullitate alicuius, ex substantialibus requisitis ad præscriptioné. Exépli gratia:ad præscriptioné iuris cõmunis, regulariter requiritur titulus,& bona fides,vt habetur in c.possessor. de reg.iur.

lib.

lib. 6.& in cap. fin. de præscript. cum vulg. Si per aliquem A
deregeretur præscribenté non habere bonã fidé, vel non
habere titulũ, talis præscriptio diceretur interrupta interruptione naturali, adeò q talis effectus interruptionis, introductus per vnum, durat posteà quo ad omnes alios, donec superueniat bona fides, & incipiat possessor de nouo præscribere: ita no. Bar. & omnes in d. l. naturaliter. & Abb. in d. c. illud. in 2. col. Alia est interruptio ciuilis, quæ causatur, non ex defectu aliquorũ substantialiũ præscriptionis, sed extrinsecus, puta per citationé, vel litis contestationé. Et talis interruptio, causata per vnũ, nõ operatur, nisi quo ad interrũpenté tantùm, & nõ quo ad alios, vt dicũt iura & Doct. superiùs allegati. Istis præsuppositis, venio ad resolutioné q. & dico sic, q sicut in præscriptione iuris cõmunis, pro substantia & necessariis requisitis præscriptionis B
requiritur regulariter titulus & bona fides: ita in ista reg. pro substantiali forma istius possessionis triennalis introducta est, & requiritur pacifica possessio, quæ magis attenditur in ista regula, quàm bona fides, vt dicã inferius q. 42. Imò loco bonæ fidei requisitę in aliis præscriptionibus de iure cõmuni, regula ista expressè exigit pacificã possessioné, vt patet in text. Et in hoc differt præscriptio istius regulæ, à præscriptione iuris communis: quia illa nõ ita requirit pro forma substantiali pacificam possessionem, quò ad interruptioné perpetuã, sicut regula ista. Hoc adparet euidenter ex iis, quæ not. Abb. & Moder. in d. ca. illud. vbi volunt, q de iure cõmuni, per solam litis contestationé, non C
impeditur cursus præscriptionis, ex eo, quia per illam, licet quis molestetur in possessióe, nõ tamé inducitur vera mala fides, sed præsumpta, seu ficta, iuxta l. nemo. C. de acqui. pos. quæ nõ sufficit ad interrũpendũ præscriptioné. Nam possidés ré, & credés firmiter eã esse suã, nõ mouetur firmiter ad credendũ cõtrariũ, ex eo q alius sibi intulit quęstioné, aliàs de facili daretur materia interrũpendi perpetuò cursum præscriptionis: sufficeret enim, q quis lité nõ contestatur, absque eo q fidem faceret de aliquo iure suo, quod esset absurdũ, ita dicit Abb. in d. c. illud. & ibi sequitur Fely. & ante ipsum Paul. de Cast. in l. 1. C. de fruct. & lit. expé. & ante oés Bar. in l. illud. ff. de pet. hære. & reassumũt Mod. in tract. pręscrip. in quarta parte 6. partis princi. q. 1.

D Ex quibus adparet, quòd in præscriptione de iure cõmuni, non consideratur ad interrumpendã præscriptioné, quòd solùm quis molestetur per citat. vel litis contestationé: sed requiritur, quòd necessariò cõcludatur mala fides, per sententiam, vel aliter per probationes: quia tali casu impeditur bona fides, quæ est vnũ ex substantialibus requisitis ad præscriptionem, sed in regula ista est cõtrarium: quia in ea requiritur pacifica possessio, pro forma & requisito substãtiali: adeò, ꝙ si illa interrumperetur, etiam sola citatione executa, regula ista nihil proficeret. Nam regula ista, vt dixi, non requirit bonam fidem, secundũ interruptioné Rotæ, vt infrà dicam in dicta quæstione: sed requirit pacificã possessionem pro forma substantiali. Quo stante, vbi ali-
E quis citat pacificũ possessorem, clarum est, quòd ex quo per illam citationem desinit esse pacificus, vt notat Paul. Card. & Imol. in clement. gratiæ. de rescript. Et per consequens, per illam citationem extinguitur vnum ex substantialib. requisitis in ista regula, videlicet pacifica possessio, talis interruptio erit naturalis, secundùm præsupposita superiùs. Quo casu interruptio naturaliter facta per vnum, durat quo ad omnes, quandiu durat effectus ex illa interruptione causatus, secũdùm cõmunes doctrinas superiùs allegatas. Itaq; talis possessor nõ poterit, durante tali lite, siue interruptione, vti exceptione istius regulæ contra aliquem. Et intelligendo isto modo regulam, stylus Rotæ de plano procedit, & dicta decis. 10. vt lit. penden. rectè pote-
F rit defendi ab his, quæ dixit Nicol. Milis auditor, in verbo, lite pend. & Gloss. in regu. 27. de subrogandis. Ex quibus etiã liquidò adparet, ea quæ superiùs adducta fuerũt pro cõtraria parte, nõ obstare, cũ loquãtur in interruptiõe ciuili.

Et ex istis potest inferri, ad quæstionem quam in prædicta audientia proposuit R. D. Ioã. Paulus in Rota, in vna Toletana Abbatiæ S. Vincétij: de qua etiã superiùs quæst. præcedenti memini, in alio tamen proposito. Quæstio igitur talis fuit. Episcopus Balneoregien. habebat prorogationé istius regulæ ad annũ: quidã etiã Franciscus Sapata habebat etiam aliam prorogationem ad alium annum. Accidit, quòd dictus episcopus post triennalem possessioné completam, infra tempus tamen suæ prorogationis regulæ, datum sibi, & dicto Francisco Sapata, citauit Petrum de
 la

la Penya possessorem triennalem. Deinde labuntur tempora prorogationis, & Franciscus Sapata agit contra dictum Petrũ possessorẽ. Ille excipit de ista regula. Replicat Franciscus, regulæ nõ esse locum, ex eo, quia non est pacificus possessor, propter citationẽ factam per Episcopũ Balneoregien. Petrus possessor triplicat, & dicit citationẽ episcopi nõ iuuare, duplici ratione: quia tẽpore citationis iã ipse Petrus fuerat triẽnalis possessor pacificus. Et licet per prorogationẽ episcopi, tempus illud triennij prorogatũ fuerit, & infra tẽpus prorogationis fuerit citatus, illa citatio seu interruptio possessionis facta per episcopũ, debet tantùm episcopo prodesse, non autem Francisco negligenti, & tardè venienti. Nam licet facta fuerit citatio per episcopum, infra tẽpus prorogationis regulæ, cõcessum d. Frãcisco: ex quo tamẽ Franciscus nihil egit infra tẽpus suũ prorogatum, neq; ratam, aut gratam habuit litem motam per episcopum, qui infra tẽpus adhærere poterat: meritò nũc debet, tanquã negligens, exceptione regulæ repelli, postquam nihil agendo permisit labi tempus prorogationis. A B

Quæritur modò, nunquid ista regula obstet dicto Francisco, adeò quòd iuuari nõ posit ex citatione, siue interruptione facta per d. Episcopum? Quòd habeat locum regula in fauorẽ dicti Petri possessoris, cõtra Franciscũ Sapata, faciunt duo motiua efficacia. Primum, est ex doctrina Bar. in l. si perlusorio. ff. de appel. post glo. in c. circa. in ver. adhærentes. de elect. lib. 6. dum voluit tertium venientem pro interesse, posse vti appellatione ab alio interposita, si ea vtatur intra tẽpus, infra quod posset appellare, si sententia fuisset lata cõtra eum. sequitur Floria. in l. 1 ff. de appel. & alij, vt dixi in proxima præceden. quæstione. Sed dictus Franciscus Sapata, infra tempus suæ prorogationis nõ est vsus, nec ratam habuit litem motam per episcopum. Igitur diligentia illius, sibi non debet prodesse. C

Secundò, quia quando interruptio facta fuit vigore priuilegij prorogationis, & sic iure speciali, tali casu illa interruptio solùm prodest interrumpẽti, & non alteri, etiam habenti causam annexam cum appellante, etiam in casu, vbi aliâs de iure communi solet prodesse, vt est doctrina Bart. in l. si cui expressum. in 3. col. ff. de appellat. & facit ad hoc not. dictum Bald. in l. petendæ. col. fi. C. de temp. in integ.

D restit.sequitur Fely.in c.si diligēti.in 8.colum.versic.secundum corollarium.de for.compe.est gloss.notabilis in cap. penult.ff.de appellat.quam ibi Abb.& Imol.& omnes Moderni sequuntur:quæ voluit, quòd in terminis illius text. ideo appellatio vnius,ex duobus correis,vna sentētia condēnatis,prodest alteri:quia appellatio fuit facta iure communi. Secus,si speciali, quia tali casu diligentia vnius non prodest alteri.facit pro hac parte.l.Lucius.ff.de seruit.rust. prædio.& quod not.Ioan. Fab.in §. quodcūque.instit. de iure nat.Et ista interpretatio mitior admittenda est in fauorem possessoris,cuius beneficio regula ista introducta fuit,& etiam,vt litium sit finis,ad quarum extinctionem regula ista emanauit,vt patet in fine. Et talis interpretatio,
E per quám lites tollantur,conuenit reipub.vt in l.si quis ingenuum.§.fin.ff.de cap.notat Bart.in l. ambitiosa.in 4. & 5.col.ff.de decre.ab ord.fac. & Fely.in rubr. de treu. & pa: in 3.col.cum concord.vt dixi in regula de annali.q.2. Vnde quatenus prorogatio regulę tenderet in eius fauorem, extendenda esset:sed quatenus tendit in odium, debet restringi.Vnde meritò voluit Bal.in l.si à te.C. de pact. inter emp.& ven.quòd prorogatio termini in odiosis,non reputatur eadem cum termino:secus in fauorabilibus, in quibus procedit l.sed si manente.ff.de precar.

Suadetur ista opinio ex alio motiuo,quia clarū est,quòd ex quo Petrus de la Penya compleuit triennium pacificè, episcopus per suā prorogationē potiùs videtur obtinuisse
F licentiam agendi, quam licentiam excludebat regula, os vnicuique claudens,quàm ꝙ papa visus fuerit trienniū regulæ ad quadriennium prorogare.Patet,quia prorogationes episcopi,& dicti Francisci,licet fuerint infra triennium concessæ:non tamen papa voluit tempus prorogatum currere,nisi à fine triennij:quo casu nō dicitur propriè prorogatio,sed quædā noua concesio, seu dilatio, vt dicit Bal. Fely.& alij Modern.in cap. de causis. de offi.deleg. Et per istam talem cōcesionem,nihil aliud inducitur, nisi ꝙ aperitur os episcopo,quod per regulam clausum erat.Vnde si egit,sibi debet prodesse,cùm sit priuilegiū persōnale, non autē d.Francisco,qui non vtēdo per annum, facultate sibi cōcessa,visus fuit renūtiare suo rescripto,iuxta ca.plerūq;. de rescript.Nec citatio episcopi potest illi prodesse: ꝗa illa non

non interrūpit triennalem possesionem,quę iam pacificè A
præcesit,sed dat nouam facultaté agendi. Cōfirmatur ex iis,quæ dicit Alex.in auth.iubemus.in princ.C.de iudi.vbi ex illo tex.no.ꝙ licet dilatio data vni, posset alteri prodesse,illud est verū,nisi alter noluerit vti dilatione, renuntiando probation.& allegationibus suis,quod factum videtur hìc per d.Franc.Sapata, qui infra tempus prorogatū nihil agendo tacitè visus fuit renuntiare defensionibus suis.Tenendo tamen cōtrariam partem,videlicet,ꝙ reg.ista non obstet d. Francis. ad prædicta motiua responderi potest. Primò,quia licet verum sit, ꝙ interruptio, siue appellatio facta per vnum ex correis, iure speciali non potest aliis in casibus, in quibus de iure cōmuni aliás prodesset: hoc tamen non habet locū,quādo illis, quibus prodesse posset, B
etiam iuuari possunt iure speciali.Ita notabiliter limitat,& declarat Bal.in l.vnica.in 2.col.C. si vnus ex plurib. appel. Et licet contrarium teneat ibi Saly. nihil allegans , tamen opi.Bal.sequitur Benedic.de Perusio in d.c.pen. de appel. & ibi hoc tenet idé Bal. Pro qua opi.facit optimè text. allegat.per Bal.in l.præses.ff.de min.Et ista est cōmunis opi. vt probat Ang.Aret.in l.si qui expresim.§.quotiens. in 4. col.ff.de appel.Cùm igitur in casu pręsentis q.dictus Frācisc.Sapata habeat etiam specialé prorogationé istius regulæ,sicut d.episcopus: ideo intetruptio facta per episcopum vigore suæ prorogationis specialis,proderit d. Frāc. habenti etiā prorogationem. Et pro ista opin. faciunt ea, quæ tradit Petr.de Ancha.in clem.si appellationem.in fin. C
de appell.vbi dicit in simili, quòd si appellās non est prosecutus appellationem suam infra biénium,ita quòd propter eius negligentiam deserta fuit appellatio per lapsum fatalium,si appellatus,qui post dictū tempus fuit legitimè impeditus,potest agere,procedat ad vlteriora coram iudice appellationis : tali casu appellans, qui iam fuit exclusus per lapsum fatalium,poterit admitti ad contradicendum, excipiendū,& prosequendum ius suum,ex persona appellati,allegat tex.in l.petendæ.C.de temp.in integ.rest. Vbi exclusus à termino,admittitur beneficio aduersarij: quod facere ex sua persona non posset,ad idem alleg.dictum Innoc.in cap.1.de confirmatione vtili vel inutili.inducendo, vt ibi per eū.Et de plano procedunt,quando dictus Fran-

D ciſcus ſciuit interruptionem factam per epiſcopum infra tempus ſuæ prorogationis: quia tali caſu ſibi prodeſt, etiam ſi nihil ageret infra tempus ſuum prorogatum: quia viſus eſt confidere de diligentia, & remedio iuris procurato per epiſcopum. Secus verò, ſi ſciret diligentiam epiſcopi, poſt tempus elapſum ſuæ prorogationis: quia tali caſu non prodeſſet ſibi talis interruptio, per ea quę dicit Bart. in l.ſi cui expreſſum.in 3.col ff. de appell.ſequuntur communiter Doct.in d.c.penul.de appel.& ibi latiùs per Ang. de Caſtr.& in dubio ignorantia præſumitur, niſi probetur ſcientia, vulg.l.verius.ff.de probat.qualiter autem probetur ignorantia, in alia quæſtione dicetur.

Et pro iſta parte facit, quia negari non poteſt, ꝙ proro-
E gationes cõceſſæ dicto epiſcopo, & Franciſ. id faciebant, ꝙ perinde illis ſuffragabantur, ac ſi infra triennium adhuc fuiſſent. Vnde trienniũ reg. virtute prorogationis, quo ad iſtos, effectũ eſt quadrienniũ. Et ideo, qua ratione citatio facta intra triẽniũ inducit interruptionẽ poſſeſsionis, quo ad omnes: pari modo citatio facta in tẽpore prorogato, inducit interruptionẽ, quo ad omnes habentes prorogationem, cùm in effectu illud quadriennium reputetur triẽniũ, ex quo talis prorogatio fuit facta durãte triennio.

Nec obſtat, ꝙ in odioſis terminus prorogatus non eſt idẽ cum primo, iuxta dictũ Bal.in d.l. ſi à te. Quia hoc eſt verum, quando prorogatio fit à partibus: ſecus, ſi à principe, qui poſſet in totũ regulæ derogare: quo caſu terminus
F prorogatus non dicitur nouus, per ea quæ dicit Are.in l.ſi filius à patre.§.1.in 3.notabili.ff.de liberis & poſth.qui dicit ꝙ actus alteratus per ſuperiorẽ, ſine facto hominis, etiã in odioſis nõ facit nouũ hominẽ. Et hoc manifeſta ratione probatur: quia conſtat per citationẽ factã in tẽpore prorogato, quem deſinere eſſe pacificũ poſſeſſorem. Sed interruptio pacificæ poſſeſsionis eſt naturalis, & illa prodeſt omnibus: ergo proderit dicto Frãciſco. Et ita per iſta motiua, pro & cõtrà, die 16. Martij M.D.XXVIII. in dicta cauſa Toletana, coram eodem, Domini mei coauditores ſe diuiſerunt, & vota fuerunt paria: quia quatuor tenuerũt primam opinionem, & alij quatuor ſecundã. Cum prima tamen opinione inclinabat R.D.Ioan.Paulus: qui proponebat cauſam: itaque fuerunt quinque pro illa opinione.

Sed

Sed quia ex ſtylo non ſolent communiter numerari vota A
proponentium, neque etiam ipſi ſolent conſiliũ, niſi rarò, proferre: ideo cauſa manſit in iſto pũcto dubia, ſuper qua interim erit cogitandum, donec Rota aliter determinet.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, ſi habẽs prorogationẽ iſtius regulæ ad annum, cui non cõpetit efficax ius cõtra triẽnalẽ poſſeſſorem, cedat ius ſuum in aliũ habẽtem melius ius, qui tamẽ excluſus erat per regulã: vtrum poſsit iſte reſignatarius, etiam ſubrogatus ad ſtatũ, in quo erat cedẽs, vti beneficio prorogationis cedẽtis, vt poſsit agere contra triẽnalem poſſeſſorem, à quo primus fuerat excluſus?

SOLVTIO. Iſta quæſtio ventilatur modò, de menſe Ianuario M. D. XXXIX. in Rota, in eadẽ cauſa Toletana Abbatiæ, de qua in proxima ſuperiori quæſtione memini, coram eodẽ R. D. Io. Paulo. Nam præſupponitur in facto, ꝙ dicta Abbatia fuerit per trienniũ pacificè poſſeſſa per Petrum de la Penya. Ad quam Abbatiam cõpetebat ius duobus, videlicet, domino epiſcopo Solis, & cuidã Petro Coque. Sed ius Petri Coque erat melius iure epiſcopi. Petrus tamẽ non poterat ſuo bono iure experiri, propter lapſum triennalis poſſeſsionis Petri de la Penya, à quo fuerat excluſus. Epiſcopus verò, licet bonum ius non foueret, ſicut Petrus: poterat tamen agere contra dictum triennalẽ poſſeſſorem, vigore prorogationis, quã obtinuerat ad regulam iſtã. Modò accidit, quòd dictus epiſcopus ceſsit omni iuri ſibi competenti in Petrum Coque, habentem ius bonum, ſed elidibile exceptione iſtius regulæ. Modò vult vti prorogatione epiſcopi, ad effectum agendi contra poſſeſſorem. Dubitatur nunquid poſsit? Pro parte affirmatiua, videtur prima facie dicendũ, quòd ſic: quia qua ratione epiſcopus vti poſſet iure Petri Coque, ſi ſibi cederetur contra triẽnalem poſſeſſorem, vigore ſuæ prorogationis, dato ꝙ Petrus contra poſſeſſorem agere non poſſet, eadem ratione & Petrus vti poterit facultate agendi epiſcopo competenti: cùm correlatiuorũ eadẽ ſit ratio. l. fi. ff. de acceptilat. cũ ſimilib. Præſertim, quia cùm Petrus Coque ſit in iure epiſcopi, & in eo ſtatu, in quo epiſcopus ſubrogatus erat: debet in omnibus naturã illius ſumere, iuxta vul. cap. eccleſia. vt lite pendent. cum ſimil. Accedit, quia cum

D per renuntiationem cõsolidatum sit ius episcopi cum illo iure Petri, & effectum sit vnum ius indiuiduum, virtus alterius iuris trãsfundi debet cum qualitatibus suis in aliũ, iuxta tradita per Moder. in c.1.in 4.col.de præscript. cum materia l.si communem.ff.quemadmodum ser. amit.& in cap.per tuas.de arbi.& ca.sacris.de sepult.facit l.Stichum. §.additio.ff.de solut.& l. Vranius.ff. de fideiuss. Bart.in l.si is qui pro emptore.in 6.q.principali.& ibi Moder.col.89. ff.de vsucap. Ex quo facilè fiet, ꝙ illud,quod quis ex persona sua consequi non poterit,ex alterius persona consequatur,iuxta text.in cap.autoritate. de concess.præbend. lib.6.& l.2.§. fin. de hæred. vel act.vend. & ea quæ notat latè Moder.post Bald. in l. si quis ex argentariis.§.1.ff. de
E eden. Et quia in dubio causa,quæ prodest,debet attendi, quando est magis potens, & non illa quæ nocet, vt tradit Felyn.in c.fin.de except.

Istis tamen non obstantibus contrarium tenuit Rota 15. eiusdem mensis Ianuarij M.D.XXXIX. istis rationibus. Primò,quia prorogatio est beneficium personale, acquisitum prouidentia dicti episcopi.Ea igitur quæ merito personę à principe impetrantur,in aliũ non transferuntur.l.1. §.si quis autem ff.de success.edi.facit text.in §.sed & quod principi.ibi:nam quod ob meritũ indulsit alicui,&c.instit. de iur.nat.ex quo text. & aliis superiùs in 14.& 20. quæst. allegatis, limitatur illa vulgaris regula, quòd subrogatus sapiat naturam subrogati, vt videlicet non habeat locum re
F spectu qualitatis adhærentis personæ,vt limitat Alexand. in consi.107. col.3. libr.3. vt dixi in d.q.

Sic etiam dicimus, ꝙ prorogatio facta in vna persona, non transfertur ad aliam, vt expressè tenent nouissimi in l.si se subiiciant. in 2.col.ff.de iud.arg.l. si ita stipulatus.§. Chrysogonus.ff.de verb.obl.& in l.si cùm Hermes.C. locat.Et secundũ ista iustificatur dictũ Bal.in l.2.col.1.versic. sed pone papa.C.de ædil.action.Vbi voluit,ꝙ si papa concessit vni,ꝙ possit emere aliquam rem, quæ alienari non poterat,ille non poterit alteri concedere illã facultatem, quia est personalis,& etiã depẽdet à principe: & si concesserit,res reuertitur ad primã naturam,vt videlicet alienari amplius non possit.fac.ea quæ Bal. scribit in l.cum multa. vers.ex iis conclude,C.de bo.quæ lib. Ita in proposito videtur

detur dicendum. Nam ista facultas agendi vigore proro- A gationis, concessa fuit à principe episcopo, per prorogatioñe:cum aliàs episcopus experiri non posset lapso trien nio reg. Quod igitur intuitu personę suę concessum est, in alium non transit, nisi princeps denuo cõcedat. Sicut vide mus, ꝙ licet hæres cõueniri posit, vbi defunctus poterat. l.hæres absens.ff. de iud. vbi tamẽ diuersa qualitas fuit in defuncto, quàm in hærede, illa qualitas in hæredem non transit:licet eadẽ persona reputetur, vt no.Abb.in c. quia gu.col.vlt.de iud.& ibi cõmuniter Doc.vbi dicũt, ꝙ si clericus succedat laico, licet laicus vbiq; cõueniri poterat:nõ tamen hoc trãsibit in hæredem clericũ, vt ibi latè per eos.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an si resignans post resignationem perfe- B ctam ex causa permutationis, per triennium pacificè in possesioñe manserit, exceptione illius regulæ, aduersus tertium impetrantem, tueri se posit?

SOLVTIO. Hæc quæstio bis vel ter proposita fuit in Rota, per R.P.D.Petrum Vortiũ, episcopũ Aquen. in qua dam causa Virdunen. canonicatus, & præbendæ. In qua post varias informationes Domini tandem 22.Iunij M. D. XXXIX. inclinarunt in partem negatiuam, videlicet, resignantem possessorem triennalem tueri se non posse regu la ista. Et quanuis Domini omnes ita se senserint: voluerunt tamen melius deliberare, propter grauitatem quæstionis quotidie contingentis. Mihi tamẽ ista opinio mul tùm placet, quæ in primis viua ratione & autoritate iuris C comprobari potest. Nam notum est apud omnes, regulam istam non tueri merum detentatorem sine titulo, saltem colorato. Et in hoc differt à regula de annali, quæ me rum intrusum defendit sine titulo. Sed sic est, quòd renun tians.etiam ex causa permutationis, perdit titulum & pos sesionem, & manet in mera detentione beneficij, vt dicit decis.1.de rerum permut.in nouis. & 16. eod.titul. in antiquis. Ergo licet posteà posideat per triennium tamen ma net nudus detentator, & sic non debet defendi regula.

Et quòd talis renuntians ex causa permutationis remaneat omnino post renuntiationem sine titulo, adparet manifestè: quia si permutatio non haberet effectũ, renuntiãs non posset redire propria autoritate ad suum beneficium

D sine noua collatione superioris, quia aliás diceretur intrusus, vt ibi dicitur. Et tenent communiter Doct. in cap. cùm venerabilis. de excep. vbi Moder. attestantur istã esse communem opinionem. quam latè defendit Barth. Socin. in consi. 148. incip. in primis. Et reassumit D. Petr. Andr. olim insignis Rotæ auditor in repet. c. 1. in 15. col. de rerum per. lib. 6. Et sunt de hoc penè infinitæ decisiones Rotæ sub titulo de rer. permut. in nouis, in antiquis, & in antiquioribus. Hinc est, quòd si talis renuntians ex causa permutationis, etiam vi expoliaretur, non posset agere interdicto vnde vi, nec condictione ex cano. reiteranda. vt dicit decis. 2. de rerum permu. in nouis, & decis. 8. eod. tit. in antiq. Sequitur Nicol. Milis in verbo, permutatio. cum aliis con-
E cord. quos idem Petrus Andr. scribit in d. c. 1. in 16. col. quę omnia ista in ratione fundantur, quia ex quo permutans per renuntiationẽ suam perdidit titulum & possessionem, non potuit beneficiũ sine canonica institutione, & sic sine titulo posſidere. Et propterea expoliatus carens titulo, non debet restitui iuxta communem & triuialem consuetudinem Rotæ, fundatam in dicto Inno. in c. in literis. de restit. spol. Et est decis. Rotæ 20. de restit. spol. in antiquis. Nam oportet etiam spoliatum probare possessionem se habuisse ab illo, qui autoritatem habet instituendi: vt latè probat decis. 5. eo. ti. in antiquis. Et hac de causa videmus, quòd posſidens triennio beneficium prius alteri vnitum, non iuuatur exceptione istius regulæ, quia caret titulo,
F quòd per vnionem extinctum fuerat, & per consequens, neque posſideri poterat, quod iam non erat in rerum natura, sed erat confusum cum alio beneficio, vt superiùs in 8. q. latiùs dixi. Ita hìc dicendum videtur.

Nec obstat, ꝙ expectatiua reuocata dat colorem tituli, ad effectũ, vt spoliatus posſit restitui, vt sępius tenuit meo tẽpore Rota, & dicã in alia quæst. Ergo pari modo debet dare colorẽ titulus primus resignantis, licet ille fuerit per renuntiationẽ extinctus. Quia respõdetur, ꝙ termini sunt dispares. Nam ꝙ expectatiua reuocata dat coloratum titulum, est in odiũ spoliantiũ, contra quos omnia iura clamant, & multa specialia in eorum odiũ sunt inducta: econtrà leges omnes oppresſis subueniunt c. cum vniuersorũ. de rer. perm. & hac de causa multùm spoliatis fauent, quæ

ratio

ratio cessat in casu nostro, ex quo regula ista est odiosa, & A
aliquando exclusiua boni, seu melioris iuris ipsius impetrantis. Et ideo odia restringi debēt in casu suo, & fauores ampliari, vt dicit regula iuris in c. odia. Vel secundò potest respōderi, ꝙ ideo in casu nostro titulus primus beneficij resignati nō est sufficiens, quia illo se voluntariè, & sponte priuauit resignans, quod cessat in expectatiua reuocata, quæ multotiens ignorātibus expectātibus, & inuitis reuocantur, sicut in simili videmus, ꝙ licet nuda detētio defendat detētorē, quo ad regulā de annali: vbi tamē quis volūtariè à principio cōsensit priuationi beneficij, puta ob nō solutionē pēsionis, regula illa non tuetur illum detētorē, vt ibi, quia volenti & à principio cōsentienti nō fit iniuria.

Nec obstat, quòd per lapsum triennij præsumitur retrocesio, vt aliâs dicitur in alleg. Lapi. 89. quia respondetur hoc non esse verum, nisi in successore: non autem in ipso resignante, qui nō potest allegare retrocesionem, ex quo est certus de facto suo, & debet eam producere. Quæ ratio non militat in successore allegante retrocesionem sui prædecessoris possessoris triennalis. & ita loquitur & intelligitur per Rotam allegatio Lapi. B

Et præsupposito, quòd lapsus triennij in ipso resignante præsumeret retrocesionem, adhuc illa præsumptio nō induceret titulum sufficientem ad regulā, duplici ratione. Prima, quia regula requirit, quòd quis posideat beneficiū pacificè per triennium cum titulo saltem colorato, ita quòd titulus debet præcedere possesionem triennalem, C vt quis dicatur per trienniū cum titulo colorato possedisse: quia aliâs solum & nudum triennium non producit titulum. Quo ad hoc igitur vt regula ista possessorem iuuet, requiritur quòd titulus possesionem præcedat tanquam fundamentum, non autem ꝙ sequatur: quia tali modo possesio præcedēs sine titulo continuata, tanquā mera detentio, posidentem nō iuuaret ad effectum istius regulæ. Requiritur igitur ꝙ titulus præcedat tāquam necessarium antecedens, vt cū eo possesio triennalis continuetur. aliâs sequeretur incōueniens, quòd idem triennium induceret duo specialia, videlicet, productionē tituli, & exceptionē regulæ. quod regulariter prohibetur, iuxta vulg. l. 1. C. de dot. promiss. & est contra longæuam Rotæ interpretatio-

CCC

D nem cum verbis regulæ cōcordãtem. Et licet Rota teneat sufficere ad effectum istius regulæ, titulum præsumptũ, intelligitur de titulo resultãte ex possessione præambula 10. anno. Nam si aliquis sine aliquo titulo visibili possideret beneficium per decem annos, acquirit præsumptum titulum, iuxta not. in cap. illud. de præscript. tradit Petr. de Ancha. in consi. 117. & Lapus alleg. 89. Cum quo quidem præsumpto titulo si quis posteà per triennium possideret pacificè, acquirit priuilegium regulæ, sicut si haberet titulum realem & visibilem, vt latiùs dicam inferiùs in alia quæst. vbi erit hoc principaliter tractandum. Patet igitur ex prædictis, quòd ista sola possessio triennalis nõ est habilis ad producẽdum titulum habilem, ad effectum, vt acquiratur

E exceptio istius regulæ.

Nec obstat etiam, quòd execrabilis, qui habet titulum infectum à iure, tuetur ista regula, vt est dictũ superiùs q. 10. quia hoc ideo est, quia execrabilis retinet ex voluntate sua suum pristinum titulum, quo nunquam se sponte priuauit sicut renũtians. Vnde licet titulus sit nullus, retinet adhuc colorem, donec declaretur nullus, iuxta dispositionẽ c. cum secundum. de hæret. lib. 6. Hinc est, quòd execrabilis non debet interim possessione sua priuari, quia bene possidet, vt patet in cap. licet episcopus. de præbend. lib. 6. Vbi tamen per sententiam declaratus esset, tunc quia execrabilitas transiret in notoriũ, & tunc de mera illius occupatione adpareret, tali casu execrabilis non tuetur ista re-

F gula. Et idem quando execrabilis renuntiaret, & post renuntiationem maneret in possessione, quia ista regula eũ non iuuaret, vt dictum est in dicta quæstione 10. tũc enim termini essent pares. Vbi tamen prædicta cessant procedit decisio facta in dicta quæst. 10. Ex quibus omnibus habes clarè dilucidatam hanc quæstionem.

Sed circa præmissa considerandum est, quia prædictis obstat decis. 1. de renunt. in no. vbi probatur, quòd renuntians manẽs in detentatione si expolietur, debet restitui: ergo manifestè adparet, quòd retinet titulum coloratum. quia si dictũ titulũ non haberet, non restitueretur, quia secundũ stylum Rotæ fundatum in dicto Innocen. in cap. literis. de restit. spol. & in pluribus aliis decisionibus, nemo spoliatus in beneficialibus sine titulo colorato restituitur.

si igitur

si igitur restitutio tali detentori, etiam nondũ annali conceditur: à fortiori triennali tribui debet. A

Et retenta prima opinio. limitatur illam procedere, quãdo possessor triennalis alium titulum non habet, quàm illum, quem renuntiauit. Secus verò, si deinde post annum per resignatarium in fauorem, cuius cesserat in eũdem resignantem realiter, & cum effectu retrocessio facta fuisset. Nam si cum dicto retrocessionis titulo possessioné triennalem continuasset & compleuisset, dato etiam quòd in dicta retrocessione de fructibus in anteà malè perceptis mentionem non fecisset, nihilominus talis possessor exceptione regulæ iuuaretur. Nam retrocessio non faciens mẽtionem de fructibus malè perceptis, fit nulla, & talis impetrans videtur reddi inhabilis, quo ad illud beneficium obtinendum, iuxta latè tradita per Felyn. in cap. postulasti. in pen. & fi. colum. & in c. in nostra. in 2. corrol. de rescript. nihilominus talis inhabilitas donec sit per sententiam detecta & declarata, non præstat impedimentum quo ad istam regulam, sicut de execrabili, & non promoto, superiùs in 10. quæst. diximus. Nam etiam illi indebitè capiũt fructus, & redduntur inhabiles ad beneficia, vt patet in extrauag. execrabilis. & tamen defenduntur exceptione istius regulæ, vt ibi latissimè dictũ fuit, quia regula ista duos tantum casus inhabilitatis excipit, ergo in aliis remanebat firma: præsertim quia in casu nostro titulus retrocessionis est coloratus, quia est datus ab illo, qui dare potuit, iuxta vulgatas doctrinas Doct. in ca. cùm nostris. de conces. præb. Et ita hodie. 7. Ianuarij. M. D. XL. conclusum fuit in Rota, in ista eadem Virdunens. canonicatus, coram R. D. Io. Paulo. B C

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

QVAERO, an exceptio istius regulæ, quæ competebat possessori, possit opponi per eundé post amissam possessionem per tres sententias cum executorialibus in iudicio restitutionis in integrum, cum clausula, constito de bono iure?

SOLVTIO. Hodie. 25. Iunij. M. D. XXXVII. proposuit hoc dubiũ R. D. Ioan. Mohedanus in vna causa Leodien. Præposituræ, & maior pars inclinabat, ꝙ non, ex eo quia, prout aliàs fuerat cõclusum, per Dominos in vna Caurien. portionis, quam de anno M. D. XIX. proposuit do. Guliel.

D Casſiodorus, vt ipſe idem meminit in ſuis collecta. Regula iſta eſt perſonalis, adeò quòd inhæret tantùm oſsibus poſſeſſorum, nec eius priuilegium alteri, quàm poſſeſſori conceditur, vt indicant verba regulæ, ibi, Necnon impetrationes quaſlibet de beneficiis ſic poſſeſsis. & iterũ ibi, Pacificè poſſederint. Igitur alij quàm poſſeſſores de ea opponere nõ poſſunt: quia qualitas adiecta verbo, debet adeſſe tempore verbi. l. ex facto. cum vulg. ff. de vulg. & pupil. & l. Titius. vbi Bart. ff. de teſtam. mil. Beneficium enim datum perſonæ, non egreditur perſonam. l. quia tale. ff. ſolu. matrimo. c. priuilegium. de reg. iur. lib. 6. & quòd ius excipiendi perſonale, perſonam non tranſgrediatur, eſt doctrina Bart. in l. ſi tertius. §. ſi prius. col. fi. ff. de aqua plu. arcẽd. Et
E ita etiam adnotauit R.P.D. Iacob. Simonetta tũc auditor, & poſteà cardinalis bene meritus, in quibuſdam ſuis memorialibus Rotæ. Et iſta à fortiori militant in caſu noſtro, quia eſt quid imputandum iſti reo modò reſtitutionem impetranti: quare tempore primæ ſententiæ quando ipſe poſsidebat, non oppoſuit exceptionẽ regulæ. ex quo igitur poſteà poſſeſsionem amiſit, ſibi imputet. neq; obſtat, quòd illud ius exceptionis amiſſum videtur reintegrari beneficio reſtitutionis in integrum, quia dicebatur non eſſe verum, ſed ſolùm reſtituitur ad limen iuſtitiæ, vt audiatur, conſtito de bono iure, & illud ius de quo docere debet, intelligitur de iure, quod viuit & exiſtit de præſenti, quod in prima inſtantia non fuerat conſideratum, nec deductũ:
F non autẽ de iure amiſſo in actis deducto, quod euanuit, & nullum eſt, quia illud non reſtituitur, propter rationem text. in c. quanuis. de reſcript. lib. 6.

Crederem tamen, ſalua regula de nõ tollẽdo iure quæſito, quòd ſi papa reſtitueret etiam ad ius amiſſum, quòd licet illud ius cõpetẽs vigore iſtius regulæ ſit quædã exceptio: tamẽ in eo verificatur illa clauſula, Cõſtito de bono iure, quia ius cõpetens per exceptionẽ dicitur bonum, vt declarat And. Sicul. in c. Ioannes. in 13. col. de teſtam. & Decius in conſil. 102. in 1. col. vt dixi in §. omnium. inſtitu. de act. vide tamen quod ſuperius quæſt. 11. & 13. dixi.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

QVAERO, quia iſta regula requirit titulum, vt patet ex illis verbis, ex apoſtolica vel ordinaria collatione,

ne,&c. an intelligatur de vero, & valido, an verò sufficiat A
titulus coloratus, vel præsumptus?

SOLVTIO. Prima facie ex verbis regulæ potius colligitur, quòd hìc verus & validus titilus requiratur, quàm vel coloratus, vel præsumptus. Quia verba regulę in dubio debent intelligi verè & propriè, non autem fictè. hoc dicit Bart. in l. 1. §. hoc interdictum. ff. de fonte. vbi interdictum de fonte, in dubio intelligitur de vero & naturali, non autem de ficto. Ex quo ibi Bart. infert, quòd statutum prohibẽs mulieribus portare perlas, quòd intelligatur de veris, non de fictis. Sic & edictum de arboribus cõcidendis, intelligitur de veris & viuis, non autem de siccis & mortuis. l. 3. ff. arbor. furt. cæs. quibus accedit, quod Moder. tradũt in authen. sed nouo iure. C. de seru. fug. de illo, cui propter B maleficium debet abscindi manus. Nam debet intelligi de vera, non autem de arida: quia arida manus, non est manus, sicut homo mortuus non est homo, sed cadauer. & plura his similia Docto. communiter scribunt in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. quæ consultò omitto.

Quibus non obstantibus contraria opi. est verior de iure & stylo. Et in primis, quòd regula nõ requirat omnino titulum verum & validum, sed titulum coloratum, vel præsumptum, adparet ex decreto concilij Basilien. à quo secũdum cõmunem opinio. habuit originẽ ista regula, in quo concilio expresse dicitur, quòd sufficit, quòd possessor triennalis habeat titulum coloratũ. Ergo regula ista indistinctè loquens, debet capere interpretationem à matrice, & C à fonte. l. in testamento. ff. de condi. & dem. & in authen. si quis in aliquo. C. de eden. cũ ibi not. Bal. in l. fi. C. de fid. instru. & Bar. in l. si librarius. ff. de regu. iur. Et hoc in ratione fundatur, quia si possessor triennalis haberet omnino titulũ bonum & validum, nihil sibi prodesset priuilegiũ istius regulæ, cùm per titulũ suum validũ & verum cõsultum sibi fuisset cõtra omnes sibi litem mouẽtes. Vt igitur triẽnalis possessio locum habeat, & aliquid operetur, est dicendum regulã contentari de solo titulo colorato, qui licet ex alio capite quàm ex defectu potestatis conferentis sit inualidus, illa infirmitas sanatur, & adiuuatur per triennalem possessionem, quæ sufficit ad producendum exceptionem, & defendendum triennalẽ possessorem durante eius

D vita, posteà capiet beneficium, qui meliorē & validiorem titulum habebit: sufficit enim, quòd interim possessor cum titulo colorato non posit molestari. & ita seruat quotidie Rota sine aliqua dubitatione. Quis autem sit titulus coloratus, inferiùs dicemus in aliis quæst. Sed quod dictū est de titulo colorato, idē voluit Rota habere locum in præsumpto, vt est in illo, qui possedit beneficium per decem annos. Nam licet nullum habeat titulum, ius tamen per lapsum 10. annorum præsumit titulum, vt patet in l. si filius. C. de pet. hæred & in c. peruenit. de empt. & vend. Et not. Pet. de Anchar. consi. 117. tradunt omnes in c. illud. de præsump. cum similib. de quibus per Moder. in tract. de elect. quæst. 15. & alios Modern. in tracta. præscrip. in prima par-
E te tertiæ partis. quæst. 10. post Alexand. in consil. 9. lid 3. & Decium consil. 152. & consil. 36. colum. 3. cum sexcētis concor. quæ Alexand. & alij congerunt in l. 1. C. qui admit. & in l. si certis annis. C. de pact. Et iste titulus præsumptus sufficit ad effectum istius regulæ, vt iudicauit Rota in vna Bononien. coram. d. Paulo Calo Capisucco de mense Martio M. D. XIX. vt refert dominus Gulielmus hîc.

Sed aduertendum est, quòd. d. Guliel. hîc non declarat, an solum decenniū, quod inducit titulum præsumptū, inducat etiā priuilegium regulæ? quod videbatur dicendum, ex eo, quia sub decennio triennium quoq; continetur, sicut in maiori summa inest minor. Itaq; decennio posidēs beneficiū sine titulo, posset defendi regula ex titulo præ-
F sumpto resultanti ex illa decēnali possesione. Tamē contrarium est verum: quia solū decēniū non operatur & titulum, & priuilegiū regulæ, ne cōcurrant duo specialia circa idē, contra. l. primā. cū vulg. C. de dotis promis. & quia regula ista requirit titulum preambulū, qui creari nō potest, nisi finito decēnio, quo habito intrat dubium decisionis, videlicet, an ille titulus præsumptus sufficiat ad triennalē regulā: &, vt dixi, Rota conclusit, ꝙ sic. Itaq; si post possesionē decēnalē, id est, post assecutū titulū præsumptum, aliquis posteà cum illo titulo præsumpto per alios tres annos pacificè posideat, ꝓculdubio regula ista defendetur: quia ille titulus præsumptus æquipollet vero titulo, vel saltē colorato, præsertim ad exceptionē producendā, prout hîc. Neq; mirū, ꝙ in hoc ista regula extendatur: quia cùm sit

ſit inducta in fauorem reorum poſſeſſorũ, latè debuit interpretari, arg.l.Arrianus.ff.de act.& oblig.c.odia.de reg. iur. lib. 6. alias rationes ſcribit d. Guliel. in d. loco, quas non tranſcribo, cùm eius recollectæ iam habeantur in formis, vbi videri poteſt. A

Aduertendum tamen eſt ad vnum aliud, pro intelligentia materiæ, videlicet, quia videtur dicendũ, ad præſumendum titulum præſumptum, ſufficere triennalem poſſeſsionem. Nam illud, quod olim decennalis poſſeſsio inducebat, vt videlicet poſſeſſor non poſſet moleſtari, inducit hodie regula iſta, quæ attenta breui hominum vita, idẽ operari debet, ſicut de alleg.Lapi.89. quæ de decennio loquitur, videmus hodie ſeruari: quam Rota, propter eandem rationem, ad triennium reducit, vt.d. Gulielmus in quadã B decisione refert. Nec mirum: quia triennium dicitur longũ tempus, vt probat text.in cap. plerunq;.& ibi Andr. Sicul. num.5.de reſcript. Hinc eſt, quòd gloſſa in l. vſuræ. C. de vſuris. illa verba ſacræ ſcripturæ, per tempus, & tempora, exponit pro triennio. Et quòd triennium ſit longum tempus, tenet Felyn.in cap.licet Heli.de ſimon. Ergo idẽ operari debet trienniũ, quo ad producendũ titulum præſumptũ, quod operatur decenniũ, vt etiã tenet expreſsè Franciſcus de Ripa in repe.ca.ſæpe.de reſtit. ſpoliato. in 2.col. ver.octauum commodum.& Gloſſator hic in 5. col. latiùs conatur hoc probare. Et hoc videtur ſentire Ioan.de Ana. in dicto cap. licet Heli.de ſimo.inquãtum vult, quòd ſicut poſsidens per decem annos, ſaltem debet per iuramentũ C probare titulum præſumptum: ita & poſsidens per triennium. Ex quo datur intelligi, quòd ex triennio præſumitur etiam titulus. Ex hoc etiam videtur ſentire Imol.in cap.2. de in integ.reſtit. vbi vult, quòd ex poſſeſsione non momentanea præſumatur titulus. Et hoc vlterius ſuadetur: quia ratio quare decennium inducit titulum pręſumptum, eſt tolerantia ordinarij, vt dicit Pet.de Anch. in conſil.117. Sed iſta ratio militat in triennio. Ergo illud etiam præſumptum titulum inducere debet. Pro quo facit text. in cap.1. §.ſi quis de manſo.ſi de feud.inueſti.controuer.fuer.

Sed breuiter prædictis nô obſtantibus, contrariũ tenẽdum eſt, videlicet, quòd ex poſſeſsione triennali, ſicuti ex decennali, præſumptus titulus non inducatur. Et ideo pro

D claro intellectu prædictorum considerandum est: quia, vt sæpe diximus, & hoc clarissimum est, quòd regula ista omnino aliquem titulum requirit, vt patet in ea, ibi, Ex apostolica, vel ordinaria collatione, &c. ita quòd sola, & nuda possessio, sine aliquo titulo præambulo, saltem colorato, non sufficeret, vt patet in ea. Et ille titulus ante incœptum triennium requiritur: & licet titulus bonus non fuerit, nihil interest, dũmodo ab eo datus fuerit, qui bonum titulũ dare potuit. Nam regula ista requirit, non solùm habilitatem personæ recipientis titulum, vt quia non sit merè laicus, vel Iudæus, aut fœmina simplex: sed etiã ex parte personæ cõferentis titulum habilitatem requirit. Licet igitur titulus quacunq; alia ratione, inualidus fuerit, dummodo
E emanauerit ab eo, qui dare potuit, sufficit ad regulam istã, vt inferiùs in alia quæstione dicemus. Vbi ergo vnà cum possessione triennali, dictus titulus non concurrit, possessor censetur intrusus, & regula talem possessorem non defendit. Et in hoc ista regula differt à regula de annali, quæ talem intrusum sine aliquo titulo iuuat: & ideo illa regula sola detentione contenta est, secundum interpretationem Rotæ, vt ibi dixi. Cõcludo ergo, quòd ex sola possessione triennali titulus præsumptus nasci non potest, cùm ius nõ adsistat: adsistit tamen possessioni decennali, ex qua voluit titulum præsumptum oriri, vt in dictis iuribus superiùs allegatis. & rationem ponit Decius in consil. 121. in secunda colum. post Bald. in l. siue possidetis. in 4. oppos. C. de pro
F bat. Qui quidem titulus est aptus, secuta possessione triennali, ad producendum exceptionem istius regulæ.

Sed considera vlterius, quòd ratio illa cõmunis, quæ datur ad producendũ titulum præsumptum ex possessione decem annorum, de qua per Petrũ de Anch. in d. consi. 117. quæ fundatur in visitatione episcopi, & præsumptione resultante ex cap. ordinarij. de offi. ord. lib. 6. non videtur generalis. Nam ex ea sequitur à contrario sensu, ꝙ episcopo non visitante, fortè propter aliquod legitimum impedimẽtum, vel belli, vel captiuitatis, vel etiã ex negligẽtia sua, ꝙ talis possessio decennalis non induceret præsumptum titulum, quod est contra prædicta iura generaliter loquentia.

Præthereà, si illa ratio esset vera, militaret etiã in possessore triennali, propter tolerantiã episcopi, visitantis, qui

præsu

præſumitur vidiſſe ſubditorum titulos, vt in d.c.ordinarij. A
& tamē contrariū dicunt Doct.in d.poſſeſsione triennali.

Et ideo pro reſolutione iſtius q. conſiderandi ſunt plures caſus. Primus eſt in profanis, & in iſtis ſola decennalis poſſeſsio cum patientia alterius præſumit titulum. Ita procedit text.in d.l.ſi filius. cum aliis allegatis ſuis limitationibus & ampliationibus, quas latè ponunt Iaſ. & Moder. repetentes in l.1.C.qui admit. & Modern. in d. tract. præſcript.cum ſimilibus.

Secundus caſus eſt in beneficialibus, & in iſtis ſecundū communes concluſiones requiruntur plura, quo ad hoc, vt decēnalis poſſeſsio inducat titulū. Primò, requiritur patientia ſuperiorū. Secūdò, ꝙ illi ſoliti fuiſſent beneficiatos ſibi ſubditos viſitare, vt tenētur. Tertiò, ꝙ poſſeſſor iuſtificet ſuā poſſeſsionem ſaltē per iuramentū. Iſtam cōcluſionem, quæ fuit Pet.de Anch.in ca.1.de reg. iur. lib.6. ſequitur Felyn.in d.ca.illud.in 4.colum.& in d. cap. ſicut. in 16. colum.& latiùs in d.ca.licet.in 4. & 5. colum. de ſimo. vbi ponit quinq; cōcluſiones, cum limitationibus ſuis. Et iſto caſu tantum operatur iſta decennalis poſſeſsio ad repellendum aduerſarium, ſicut regula iſta ex titulo colorato. Meritò Domini voluerunt, quòd talis poſſeſsio induceret titulum præſumptum, declarando, vt ſuprá. B

Tertius eſt caſus, quando quis non poſſedit, niſi per triennium: & tali caſu requiritur, ꝙ poſſeſſor probet titulum bonum, vel coloratum, aliàs ex ſola poſſeſsione triennali non elicitur aliquis titulus præſumptus: quia ius non aſsiſtit, imò regula iſta reſiſtit, quæ requirit titulum. C

Eſt tamen differentia in hoc, quia in poſſeſsione triennali cum titulo non requiritur iuramentum, ſicut in decennali, prout volebat Ioan.de Anan. Ratio eſt, quia vbi eſt titulus, nō requiritur alia fides, vel probatio eius: quia poſſeſsio triennalis cum illo titulo, ſufficit ad excludendū agētē ſine alio iuramento. & ita ſeruat Rota. Sed in decennali poſſeſſore, ex quo nō eſt titulus, ſed præſumptio tituli, naſcens ex tempore, requiritur ſaltem iuramentū, quādo petitur à viſitāte, quod iuſta ratione recuſare, & ſine ſuſpicione non poſſet, vt bene in hoc aduertit Felyn.in d.ca. licet.

Alia enim eſt differētia inter poſſeſſorem triennalem & decennalem, ratione iſtius regulæ: quia contra decennalē

D potest probari contrarium, videlicet, quòd nullum titulũ habet, vt notãt omnes præfati Doct.in dictis locis, rationem ponentes, de qua ibi per eos.Item potest probari de anteriori titulo ante decennium cõpetẽte. In triennali verò idẽ esset dicendũ in puncto iuris, vt Abb. & alij tradunt in d.cap.licet.Sed secundũ stylũ hodiernum Rotæ contra triennalem non admittitur probatio anterioris tituli in contrarium: quia semper præsumuntur remedia, per quæ triennalis possessio defendatur, vt in causa Conchen. Præstimoniorum coram me, & deinde coram Reuerend. domino Marco Antonio fuit iudicatũ, & in aliis pluribus causis, põderando verba, Nequeant molestari, quæ inducunt perpetuũ silentiũ, vt inferiùs in alia quæst.dicetur. Est
E bene verũ, ꝙ si in aliquo loco registrarẽtur tituli, fortè posset probari cõtrariũ per ostẽsionẽ librorũ, vt dicit Felyn. in d.c.illud.& c.sicut.in 16. colum. & vt in simili dicit Bald. in l.2.C.de error.aduoc.de probatione sententiæ, quãdo non reperitur in libro, vbi scribi solent, & tradunt Paul. de Cast. & Moderni in l.in illa.ff. de verb. obli.Iason in l.fi.§. licẽtia.C.de iure delib. & Fely. in cap.1.de fide instrumen. cum concord. de quibus per Moder. repe. in authent.habita.C.ne filius pro patre.Sed tempore meo nunquam vidi probari cõtrarium.Imò, quod fortius est, licet secundũ communem opinionẽ regula ista non defendat possessorem, nisi tantùm in possessorio, quia non dat titulum, vt dicit Glossator hîc; & Felynus in dicto ca. sicut. tamen vt ex
F vsu videmus, hodie possessores triennales defenduntur in vtroq;: quia nullus contra triennalem audiretur in petitorio circa validitatem tituli.Nam licet libri registrorũ ostenderentur, in quibus tituli registrari solẽt: nihilominus semper præsumeretur titulus alius, per quem triennalis defenderetur. Sed hoc non pono pro constanti, licet quo ad allegat.Lapi. 89. de titulo prædecessoris soleat hoc teneri, vt sæpe vidi, præsertim in dicta causa Conchen. & in pluribus aliis. Et nouissimè in vna nullius Abbatiæ coram Reuerendissimo D. Paulo de hoc mense Decembri M.D.XXXIX. Tutius igitur est, quo ad exceptionem istius regulę, quòd iustificetur titulus, quo iustificato possumus hodie intrepidè tenere regulam istam, possessores in petitorio, & possessorio tueri nisi in spolio, vt suprà diximus

in

in vndecima q. & quod dictum est de petitorio, posset re A stringi ad facultatem agendi ipsius triennalis, & non alterius, & ita possunt prædicta concordari.

Redeundo igitur ad principalem quęst. stat ex pręmissis conclusio, quòd regula ista non solùm possessori cum tit. colorato, sed etiam cum præsumpto tribuit exceptionem.

Est tamen super hoc vlterius aduertendũ, quòd iste præsumptus titulus ita demum defendit possessorem, quando allegatur in specie, vt quia dico me habuisse beneficiũ ex collatione ordinarij, & possedi per decẽ annos. Nam tali casu illa allegatio tituli in specie, propter cursum lõgi temporis facit præsumere illum titulum interuenisse præsumptione iuris, licet in veritate non interuenerit. Nec teneo illam aliter iustificare, sicut diximus in alle. Lapi. Et in hoc fortior est illa decennalis possesio sola sine titulo, quàm B triennalis cum titulo colorato: quia cõtra illã non potest concludi de alio titulo, cùm semper potest ad defendẽdũ possessorem argui alius, & alius titulus præsumptus: & sic titulus inuisibilis, qui reprobari non posset, ex ostensione aliquorum librorũ. Non sic in possessione triennali, quæ requirit certitudinem alicuius tituli visibilis, & palpabilis, quo mediãte posideat: & ille titulus potest cõuinci falsus per ostensionẽ librorum registri, vt dicebat Fely. & Doct. in locis superiùs allegatis. & ideo triẽnalis possessor quando conuenitur, oportet quòd realiter producat in actis titulum, quẽ allegat, siue bonũ, siue coloratum. Aliâs si non produceret, regula ista nõ tueretur possessorẽ: quia extra illum titulum, sola triennalis, & nuda possesio, non indu- C cit aliquod adminiculum defensionis, nisi iuncta cum titulo: nisi, vt dixi, esset possesio decẽnalis, quæ præsumptionem tituli inducit, & cõiuncta cum possessione triennali, operatur exceptionem regulæ. Itaque quo ad hoc, vt nullum habens titulũ verũ, adiuuetur præsumpto, ad effectũ istius regulæ, requiritur, ꝙ posideat per tredecim annos pacificè: decem primi, ad producendũ prædictum titulum præsumptum: & tres alij ad acquirendũ exceptionẽ istius regulæ. Et talis possesio triennalis, iuncta cum possessione decennali præambula, dat spiritum vitæ illi possesioni decẽnali, vt aliquid operetur: quæ sola nõ esset apta producere titulũ aliquem de per se, vt dicit Bar. in l. cùm de in

D rem verſo.ff. de vſucap.ſequitur Fely.in c.cum Bertoldus. in 12. & ſequenti col. de re iudic.& notabiliter probat Alex. in conſil.124. ſuper primo.& in 1.& 2.colum.lib.4.

Et vltra hoc requiritur vnum aliud, quòd quando in iudicio per talem poſſeſſorem tredecim annorum,excipitur de iſta regula:quòd probet ſe per decennium, ante triennium,ab iſta regula requiſitum,ſe poſſediſſe, aliâs nõ ſufficeret.Deinde facta probatione dicti temporis, ꝙ allegetur titulus : ſicut dicimus de notorio , quod ſolum de per ſe,non releuat ab onere probandi,niſi allegaretur,ex qua allegatione facilè iudex inſtrui poteſt de notorio iam manifeſto, vt in cle.appellanti.de appell. Sic eſt in decennali poſſeſsione,quæ in primis requirit probationem: deinde
E requiritur quòd ex ea allegetur in iudicio titulus , quem poſſeſſor non cogitur aliter probare, nec viſibiliter oſtendere:quia ex poſſeſsione decẽ annorum probata reſultat, & præſumitur titulus,qui cum poſſeſsione triennali pacifica,poſtea ſequenti in iudicio probata, defendet poſſeſſorẽ, & in iſta poſſeſsione tota illa allegatio Lapi fundatur.

Eſt igitur, vt breuiter concludamus, iſta differentia, inter titulum præſumptum,reſultãs ex dicta poſſeſsione 10. annorum,& coloratum titulum,ab iſta requiſitum:videlicet,quòd poſſeſſori decennali, poſt probatã ſuam poſſeſſionem,ſufficit titulum, quem maluerit, ſolum allegare,& in iudicio deducere: quia non cogitur illum aliter probare,quia præſumitur,& propterea præſumptus dicitur. Sed
F triennali poſſeſſori non ſufficit ſola allegatio tituli colorati,ſed requiritur eius probatio & productio. Et adhuc talis probatio colorati tituli triennalem non iuuat , niſi in poſſeſſorio tantùm , & non in petitorio , vt tradit Abb.in c.contingit.de dolo,& contum. Et ideo ſi triẽnalis poſſeſſor ageret ad canonizandum titulum , fauor iſtius regulæ illum non iuuaret , quæ ſolùm poſſeſſores reos defendit excipientes,non agentes.Nam ad effectũ canonizationis tituli,requiritur titulus verus,non coloratus, & ꝙ ille bene iuſtificetur,vt not.Imol.& alij in c.ex inſinuatione. per illum tex.de procur.& in c.1.de confir.vti.& tex. in l.1.matrem.C.de probat.Et quando titulus verus eſt & iuſtificatus,non indiget actor priuilegio iſtius regulę:quia titulus ſuus bonus illi priuilegium pariter & victoriam tribuit: &

hoc

hoc casu cessant rationes finales regulæ. A

Postremo, ne aliquid remaneat intactũ, prędictis obstat vnum, videlicet, ꝙ videtur frustratorium tractare de titulo præsumpto ad effectum istius regulæ: ex eo, quia sine auxilio istius regulæ, sola possessio decẽnalis sufficit ad tuẽdũ possessorem cũ titulo suo præsumpto, vt tradit Pet. de Anchar. consi. 117. cum vulg. Respondetur quòd licet sola decennalis possessio defendere possessorẽ posset: nunquam tamen multiplicatio fauoris, ac priuilegij circa idem, potest dici frustratoria: imò illa reiteratio, siue geminatio, operatur plures effectus, quos solẽt statuta continẽtia idẽ quod ius commune producere. De quibus per Alexan. & alios in l. 1. ff. ad leg. Falcid. & in cap. 1. de constit. lib. 6. vbi latissimè dixi, super gl. in verb. facti. Quantò magis, quòd B cessante priuilegio istius regulę, decennalis possessio nunquam actori imponit silẽtium, vt facit ista regula? Et ideo actor contra decennalem, de meliori, anteriori, & validiori titulo contẽderet, & admitteretur ad probationes suas. Quod regula ista, fauore possessorum, prohibet silentium imponens, & impetrationes quaslibet suspẽdens, ac litęs antiquas super hoc motas extinguẽs, ac infinitas alias vtilitates inducens, quæ à iure decennali possessori non tribuuntur vt clarius ex discursu istius adparatus apparebit.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, quia dictũ fuit, ꝙ regula ista requirit saltem coloratũ titulũ, quis dicatur coloratus titulus? SOLVTIO. Abb. post Cald. Anto. & Imol. in c. C cum nostris. col. fin. de conceß. præbend. ponit duas regulas, ad cognoscendum titulum coloratum. Prima est, quia vbicunque defectus non est in conferente, nec inducitur priuatio à iure, vel ab homine, talis possessio est colorata, vt est ibi text. Secunda regula est, vbicunque conferens non habet potestatem conferendi, vt puta laicus, vel alienus episcopus, qui conferendo faciunt contra ius, vt in cap. illud. de iurepatro. & in cap. illa. vbi not. d. Anton. ne sede vacan. Tali casu, titulus datus ab istis, non est coloratus: quia titulus datus ab eo, qui non habet potestatem alienãdi, habetur pro non titulo, & sic non est coloratus. l. Sulpitius. ff. de dona. inter vir. & vxor. sicut etiam, & illorum, qui sunt ipso iure priuati à iure, vel ab homine, vt in

D cap.licet episcopus.& ibi Gemin.de pręben.lib.6 ita concludit ibi Abb. licet corruptè, qui communiter approbatur.Et istius secundę regulæ rationem ponit idem Abb.in c.2.in 3.notabili.de restit.in integr. Quia illę,qui habet à laico,vel ab eo,qui non habet conferendi facultatem, dicitur intrusus : & intrusus non debet habere coloratum titulum, vt latè prosequitur Felyn.in capitu.in nostra. in 2. & 36.corrol.de rescript.& sequuntur latiùs Moder.in tractat.beneficij. in 3.parte, quæst. vndecima. Et per consequens, tales non defendentur ab ista regula.

Tamen aduertendum est diligenter,circa intellectum istius regulæ:quia non omnis,qui non habet titulum coloratum,excluditur à priuilegio istius regulæ. Nam dupliciter potest cõsiderari coloratus titulus. Primo modo, quo ad effectum istius regulæ. Secũdo modo,quo ad effectus iuris communis.Quo ad effectũ istius regulæ,pone istam conclusionem pro firma : quòd omnis ille dicitur habere titulum coloratum, qui non excluditur in regula. Itaque soli illi discolorati tituli haberi dicuntur, qui in regula ista excipiuntur.Et licet quo ad effectus iuris communis, multi censeantur non habere titulum coloratum,& per consequens excludantur à beneficio iuris communis : non tamen excludũtur ab auxilio istius regulæ:quæ cùm tantùm duos casus excipiat,firmat regulam in non exceptuatis,vt superiùs in multis casibus visum fuit,& inferiùs in pluribus aliis quæstionibus dicetur.Dicta igitur Abb.& aliorum in d.c. cum in nostris. & in aliis locis inquãtum volunt illum non habere titulum coloratum,qui habet ab eo, qui dę iure communi est inhabilis,seu incapax,vel priuatus,& ideo dare non potest,procedit quo ad effectum iuris communis : sed quo ad effectum regulæ, requiritur , ꝙ illę sit inhabilis , secundum prohibitionem regulæ.

Ex quibus infertur, ꝙ habens etiam collationem beneficij vacantis in curia ab ordinario , dicitur habere titulum non coloratum, propter decretum ca.4. de præben.lib.6. adprobatum hic in regula. Nam si talis titulus in ista regula exciperetur,diceretur,quo ad eius exceptionem acquirendam,coloratus.Sicut dicimus in collatione beneficij litigiosi , quæ licet non sit colorata , quo ad effectus iuris communis,propter cap.2.vt lit.pend.lib.6. & ea quæ dicit

Cald.

Cald.in consi.13.de verb.sig.Et Rota in not.de restit.spol. A
decis.3.& decis.4.eod.titu.in antiquiori.quæ voluit huiusmodi titulum habentem,esse intrusum,taliter,quòd si spoliaretur,restitui non deberet.Nihilominus quo ad istã regulam illud non procederet,vt inferiùs in alia quæstione dicetur.Prędictæ igitur decisiones de iure cõmuni locum habebunt,secũdum quòd plures alij sunt casus, in quibus quis discoloratum titulum habere dicitur: qui non reputantur tales,quo ad regulam istam. Ex quibus vltra prædictos, aliquos exempli gratia enarrare sufficiet.

Primus est in eo, qui habet primum curatum, & recipit secundum: quia dicitur in primo habere titulum non coloratum, propter decretum capi. de multa. & extrauag. execrabilis.de quo dixi superiùs quæst.10.

Secundus casus est in eo,qui recipit episcopatum,& di- B
mittit labi tempora de consecrando, iuxta ca.cùm in cunctis.de elect.quia talis potest dici intrusus, & non habere titulum coloratum, vt not. Hostien.& Henric.in cap.nisi. de renuntiat.& Ioannes Franc. Pauin. in tract. de offĩc.& potest.cap.sede vacant.in verbo,vacare.

Tertius casus,in collatione facta à vicario generali,quę non est colorata, cùm non habeat potestatem conferendi.ca.fi.de officio vicarij. in sexto.tenet Lapus in cap.si tibi absenti.de præbend. lib.6.Et hoc nisi fuerit adiuuata aliquo, licet modico adminiculo, vt videlicet iuramento ipsius vicarij, asserentis potestatem habuisse, vel dicto vnius testis, vt dicit Egid. decisio.10. Et ita hodie 19. Decem. M. D. XXXIX. in vna calaguritan.parochialis de Ga- C
miz, coram R. D. Marco Ant.Marscotto Rota tenuit:vbi pro colorato titulo habuit vnionem factam per vicarium episcopi, de cuius facultate non constabat, attento quòd vnus testis de visu deposuit vidisse dictum vicarium vnire, & vniones eius habuisse effectum.

Quartus casus est in collatione facta ab ordinario, cui erat ab executore inhibitum, propter decretum literarum,de quo per glo.in cap.si soli.de conceß.prębend.lib. 6.quia talis non dicitur habere titulum coloratum, vt tenet Gaspar de Perusio in tract. Reseruat.

Sic etiam,& quintò possesßio dicetur discolorata, quando habens titulũ ingreditur possesßionẽ beneficij, præter

D superioris autoritatem, vt not. Innoc. in cap. bonæ.2. de post. prælat.& in cap. literis. de restit. spoliato. etiam si talis cum titulo habeat executoriales canonizatorias tituli, vt tenet stylus Rotæ, de quo meminit Felyn. in cap. ad probandum. in quarta columna, de re iudic. Nam licet de iure possit quis propria autoritate, cum executorialibus capere possessionem, vt verba executorialium apertè concedunt: tamen stylus Rotæ se habet in contrarium, vt dicit Bellamera in consil. decimo, & quinto dubio.& refert Ioannes Francisc. Ripa doctissimus Moder. in repeti. cap. sæpe. numero 69. de restitut. spoliat. & declarat melius Fely. in d. cap. ad probandum. vt latiùs dixi suprà in compendio signaturæ.

E Et idem dictũ fuit in Rota in eo, qui per resignationem causam habuit ab illo, cui beneficium sub conditione resignatum fuerat, si infra sex menses mandatum ad consentiendum produceret. Nam voluit in vna Corduben. corã Domino Simonetta tertia Iulij. M. D. XXXI. talem non habere titulũ coloratum. Et in summa, omnis ille, qui habet collationẽ ab eo, qui prohibetur ipso facto à iure, vel ab homine, dicitur non habere titulum coloratum: quia tales sunt intrusi. Et quot modis possidentes dicantur intrusi, ponit Felyn. in cap. veniens. de accus. in secundo notabili. Et reassumunt Moder. in tract. elect. quæst. 17.

Et ista omnia, vt dixi, de plano procedunt, loquendo de iure communi. Sed quo ad effectũ istius regulæ, aliter est

F dicendum, videlicet, quòd omnis ille dicitur habere coloratum titulum, qui non est exceptus in regula, etiã si haberet collationem ab eo, qui prohibetur conferre à iure, vel ab homine. Duo igitur casus hic in reg. excipiuntur, videlicet, ille qui habet titulum per simoniam, vel de beneficio reseruato, reseruatione in corpore iuris clausa: quia isti duo casus excepti in regula, firmant regulã in cõtrarium, in casibus nõ exceptuatis, vulg. l. nam quod liquidè. ff. de penu leg. Et ita iudicauit Rota in quàmpluribus causis, de quibus in sequentibus quæstionibus mentionem faciam.

Et ista quæ dicta fuerũt, ꝙ tit. dicitur coloratus, quando emanauit ab eo qui disponẽdi potestatẽ habet, limitantur nõ habere locũ, quãdo ille titulus datus ab eo, qui potuit dare, esset contra formã datam: nã tali casu non diceretur

colorat

coloratus. ita notabiliter dicit Anto. de But. in c. de literis. A
in fi. de cõcess. præbend. Per cuius dictum Rota in vna Vicentina parochialis de Lõgares corã me de mẽse Februario M. D. XI. tenuit, quòd Hieronymus de Nigris cui Ambrosius de Oria resignauerat dictam parochialem reseruata pensione 50. duc. libera & exempta non dicatur habuisse titulum coloratũ ad effectum, vt defendi posset hac regula, ex quo procurator dicti Hieronymi à principio non consensit dictæ pẽsioni cum dicta clausula, libera & exempta. Nam attento, quòd in supplicatione dictæ pensionis fuerat apposita dicta clausula libera & exempta, & papa ita cum illa forma renũtiationem admiserat, & Ambrosius iuxta formam dictæ supplicationis consenserat, si Hieron. illam formam non formauit, dato quòd à papa prouisus B
fuerit, & sic ab illo qui potestatem conferendi habuit: nihilominus Rota iudicauit illum non habuisse titulum coloratum ad effectum, vt cum illo triennio postea possidẽs ista regula iuuaretur per dictum Ant. de But. vbi suprà. Et ita ergo iudicauit Ambros. restituendam esse parochialem propter modum non seruatum, non obstante ista regula.

Et quia illud dictũ de casibus exceptis seruiet nobis in multis quæstionibus super hac regula discutiendis, de quibus latissimè fiet mentio, propterea non amplius insisto.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an electus à capitulo, & confirmatus ab episcopo excommunicato, & publicato dicatur habere coloratum titulum? C

SOLVTIO. Tempore Iulij II. fuit ventilatum hoc dubium in Rota. Et tamen non habeo quid fuerit decisum, & quòd nõ habuerit titulum coloratum cõsuluit tunc Octauianus de Cessa aduocatus apprimè doctus, vt ipse refert lib. 7. informationum suarum. Mouetur per fundamenta illa vulgaria de quibus iam dictum est in præcedentibus quæstionibus, videlicet, quòd ex quo talis episcopus prohibetur à iure propter eius inhabilitatẽ, vt in cap. qa propter. de concess. præbend. cum vulg. eius confirmatio non dat colorem possidendi, præsertim, quia quando defectus causatur ex persona agente, talis defectus nõ censetur exclusus à regula generaliter loquente. arg. glos. in clem. I. de seq. poss. & fruct. & ea, quæ not. Bald. in l. si quis filio. §. si

D quis.ff.de iniust.rup. Et quod voluit.d.Anto.in cap.licet. de elect.videlicet,quòd exceptio detegens inhabilitatem agentis,nunquam censetur exclusa: & in hoc genere multum insistit dictus aduocatus, vt ibi per eum, quæ ex eo, quia eius dicta non multum astringunt,omitto.

Addit etiam, quòd regula ista est exorbitans à iure inducens præscriptionem in beneficiis,sine bono & vero titulo: ergo debet strictius interpretari quatenus quis minus damnum patiatur,quod fiet si actor à bono iure impetrationis suæ non excludatur.

Ego etiam pro ista parte addo dictum Ant.in cap.literas. de concess.præb.vbi vult, quòd confirmatio facta ab eo,qui originaliter poterat confirmare,sed est impeditus, E non præstat colorem possidendi: & si taliter confirmatus ingerit se administrationi, incurrit pœnam.c. auaritiæ. de elect.lib.6.not.glos.in c.fi.eod.titu. Et hoc idem tenet ibi Ioan.de Imol.per ea quæ habentur in c.licet. & cap.fin.de sup.neg.præla.facit cap.illa. ne sede vac.Et ratio istorum potest esse:quia habens beneficium à superiore interdicto vel priuato,dicitur intrusus,vt in c.tanta. de excess.prælat. not.Doct.in c.cum satis. de offic.archidiac.Hosti.in cap. in literis.de rest.spol.

Tamen prædictis nõ obstant.veritas se habet in cõtrarium,videlicet,quòd electus, & confirmatus à suspẽsis vel excommunicatis,licet de iure communi titulum coloratũ non dicatur habere, & per consequens non admittatur ad F ea,quæ de iure communi electo & cõfirmato ritè & rectè conceduntur:tamen quo ad effectum istius regulæ omnis ille dicitur habere titulum coloratum,qui habet ab eo,qui originaliter potest conferre,eligere,& confirmare,licet ex accidenti sint impediti.† Ratio istius conclusionis est:quia ista regula tantum excipit duos casus in quibus vult titulũ nõ haberi pro colorato,vt in simoniaco, & in prouisio de beneficio reseruato.Ergo exceptis istis duobus casibus in aliis regula manebit in contrarium firma.vulg.l.nam quòd liquide.& §.vt autẽ.in authen.de non alie.col.1.Et ita Rota per istam rationem de mense Octobri.MDXIX.in vna monasterien. beneficiorum coram domi.Barth.de Spina iudicauit,quę voluit per collationem factam ab ordinario de prima dignitate in collegiata,quæ per regulam.3.supra eodem,

† Nã licet archieps, q habet ius confirmandi electionẽ factã à capitulo, eo tpe sit suspensus: tamen pendẽte suspẽsiõe potest donare

eodem, reseruata est cum decreto, & quę fuit de antiquioribus reseruationibus curiæ p Ioan. x x i i. introductis, vt colligitur ex dictis Feder. de Senis in consi. 212. inci. amice charissime. tribuere titulum coloratum ad effectum prærogatiuæ istius regulæ. Et ista decisio cũ eius ratione adeò est magni momenti, quòd per eam faces ardentes omnibus communibus opi. imponuntur, vt ex prædictis & infrà dicendis apparebit. Nam ex ista decisione primo infertur, quòd casus quæstionis nostræ non habet dubium.

Infertur etiam, ꝙ collatio facta per ordinarium de beneficio litigioso contra cap. 2. vt lit. pen. lib. 6. quòd habet decretum titulum, & possessionem irritans, tribuit titulum coloratum possessori triennali.

Infertur & tertio, quòd ordinarius conferens beneficiũ contra inhibitionem executoris, & contra omnia decreta regularum, tribuit titulum coloratum, & secũdum hoc decreta illa, & geminatæ prohibitiones concordatorũ Germaniæ nihil operabuntur.

Infertur & quarto, quòd attēta eadem ratione prouisio facta per ordinarium in mēsibus expectantium tribuet titulum coloratum, & ecōtra acceptatio & prouisio facta in mēsibus ordinariorum tribuet eundem colorem, cum tamen Rota iudicauerit tales prouisiones nihil valere propter decreta irritantia posita in alternatiuis episcoporum & expectatiuarum, vt refert Felyn. in cap. cum ex officij. in pen. & fin. col. de rescrip. & d. Pet. Andr. auditor in tracta. leg. lib. 3. quæst. 3. vbi plus dicit Rotam tempore suo iudicasse, nō valere prouisionem legati de latere de beneficiis vacantibus in mensibus ordinarij, etiam si postea ordinarius non conferret, per plures rationes, quas ibi adducit, quas breuitatis causa omitto. Et hoc idem tempore Sixti iudicatum fuisse in vna Auinionē. præbend. sancti Agricolæ, refert quidam Ludouicus Interamne, illorum temporũ aduocatus in quibusdam suis annotationibus. Quod procedit etiam si papa faceret gratiam in forma capituli mandatum, prout in vna Narbonens. præbend. coram. d. Ioan. Franc. tunc auditore fuisse disputando dictum refert Ioan. de Narnia quondam eximius, & antiquus aduocatus in quibusdam allegationibus suis.

Infertur & quinto, quòd prouisio ordinarij facta de be-

aut cōferre beneficia, & etiā cōfirmare: vt ca. quia diuersitatē. extrà de concess. præb. & suprà dixi in regula de triennali possessore. super verbo, intruserunt. Proptereà electus p capitulũ, dicitur intrusus, si sine confirmatione episcopi ingerat se administrationi: vt c. cùm iandudũ. extra de pb. IOANN. MILL.

C

D neficio vacante, cuius regressus pertinebat ad alium, det titulum coloratum, non obstantib. quòd regressus habeat decretum speciale appositũ illi certo beneficio, quod qualiter procedat, postea in alia quæst. dicetur.

Alia penè infinita inferri possent ex cõclusione superius facta, quæ contra communes iuris regulas videntur inducta, quibus omnibus respõdetur quòd papa, qui dominus absolutus est beneficiorum, vt in capitulo secũdo, de præbend. lib. 6. & clemen. 1. vt lit. penden. Et not. Doct. in cap. quæ in ecclesiarum. de const. potest in tali materia contra omnes iuris communes regulas nouiter inducere & statuere, vt patet exemplo, quia videmus, quod de iure communi nemo cogi debet ad cõcordiam, vt in §. fi. in authẽ. E vt litig. iurent. Et not. Bart. in l. congruit. ff. de officio præsid. & tamen hoc non procedit in papa, in materia beneficiali, in qua habet plenissimam potestatem, vt dicit Abbas in cap. cum pridem. in vltimo notabili. de pact. sequitur late Felyn. in rubrica de treu. & pace. in 2. colum. Et eodem modo potest reuocare concessionem factam, & tamẽ papa hoc facere potest, vt in capitulo, nouit. & ibi not. Abb. de iudic. Sic etiam præscriptio cum mala fide non procedit, & tamen papa potest contrarium statuere, vt patet in cap. 1. de præscript. prout etiam apparet in publiciana, quæ cum mala fide competit de iure canonico, vt dixi in §. sed iste. instit. de act. vbi alia exempla scripsi. Ergo eodem modo papa potest facere in terminis istius regulæ, quòd F omnis titulus in beneficialibus sit coloratus, nisi in certis casibus, prout hic. quod factum videtur ex causa legitima, videlicet, propter negligentiam non petentis ius suum infra triennium, ne beneficia sub incerto titulo possideantur. Nec mirum, quia etiam de iure communi in quamplurimis iuris articulis, negligentia grauioribus, ac magis acerbis pœnis punitur, quàm hic. Ex quibus quædam exempla per viam compendij enarrabo, quæ manifestam lucem dabunt omnibus iuribus de negligentia loquentibus. Simul etiam alia quædam diligentiæ commoda subnectam, ne vigilantes debita laude ac honore fraudentur.

INCIPIT

INCIPIT EPILOGVS PER- A
QVAM BREVIS CASVVM NE-
GLIGENTIAE.

N primis igitur illud grauissimum negligentiæ incommodum notum est, ꝙ propter negligentiam non petentium res suas mobiles, vsucapio triennalis introducta fuit, quæ non solum aliquem possessione temporali, vt hic, sed etiam dominum verum, suo iure ac dominio perpetuo priuat, ipsúmque iam serò agẽtem possessorio & petitorio excludit, vt in l.1.ff. de vsuc. tradunt omnes in l. traditionibus. C. de pact. ista enim pœna negligenti res suas propter prædictã causam ꝑpetuæ exclusionis imposita grauissima reputatur, quæ facta comparatione ad illam, quã hic papa B negligentibus imposuit, ista pro nihilo reputabitur. Quia hic possessori triẽnali per istam regulam, exceptio duntaxat acquirit, nõ ius. Nec illa exceptio est perpetua, trãsiens ad quoscunque, sed morte possessoris extinguitur, & propterea hic impetrationes de beneficiis triennio possessis, non annullantur, sed ad vitam duntaxat possessoris suspenduntur. Per quod datur intelligi, quòd impetrans mortuo triẽnali possessore, poterit de iure suo experiri. Potuit igitur papa quo ad istum casum hic in negligentis pœnam statuere, quòd omnis titulus sit coloratus, nisi in casibus exceptis. In quam quidem pœnã negligens ipse, propter desidiam & culpam incidere videtur, cui per diligentiam obuiare potuit, vt in cap. loci. 35. distinct. & in ca. negligere. 2. C quæst. 3. & l. non solùm. C. de commer. & merca.

Et sic videmus, ꝙ iudex propter negligentiã administratione sua priuatur, & aliusloco sui subrogatur: quinimò criminaliter priuari posset, vt de primo est tex. in l. si quos. C. de offi. præfe. præt. orien. de secũdo, in l. missi opinatores. C. de exact. tribut. lib. 10. & in l. 2. C. de can. lar. titu. libr. 10.

Tutor etiã propter negligẽtiam remouetur. l. eum qui. C. de procur. Et eodem modo executor iure suo priuatur, propter negligentiã vnius anni. vt in c. tua nos. de testam. & in l. nulli. C. de episc. & clericis. Et in summa omnes desides & negligẽtes, qui sui immemores sunt officio suo priuantur, vt in l. penul. in fi. C. de can. lat. lib. 10. prout de abbate etiam negligẽte dicit text. in c. cum ad monasteriũ. in

D fi.de stat.mon. Si igitur quis propter negligentiã priuatur obtentis & acquisitis, à fortiori acquirendis, vt in reg. ista.

Et quia materia ista negligétię, in qua principaliter vsucapio, & ratio istius regulæ fundantur, variis in locis sparsa est, nec simul tota perquirenti occurrit: decreui hic eam quàm breuiter & succinctè, per capita, & enumerationem casuum colligere. quos quidem casus aliàs iuuenis, in maiori otio constitutus curiosissime cumulaui. Et quia negligentia, quæ per istam regulam castigatur, iudicialis est, incipiam à casibus negligentiæ iudicantium.

Primus igitur casus negligentiæ consideratur in iudice, vt in d.l. si quos. & l. missi. superius allegatis.

E Secundus. Quia propter negligentiam magistratus ius non dicentis, in sui verecundiam recurrendum est ad populum. Casus est secundum Bald. ibi in titulo, si de inuestit. feud. inter dominum & vasallum lis oriatur. §. primo.

Tertius. Quia iudex negligés sepulchrorum violatores vindicare, punitur in. 20. libris auri. l. si quis sepulchrum. C. de sepulc. vio.

Quartus. Quia iudex negligens quominus pacta, & cõuentiones partium seruentur, facit litem suam. casus notabilis in l. pen. C. de pact. in fi.

Quintus. Quia contra iudicem negligentem expedire, quod ab eo petitur, est vario modo cõsultũ. secundũ quod declarat Bar. not. in l. fi. C. de variis, & extraor. cognit.

F Sextus. Quia propter negligentiam iudicis laici in non reddendo iustitiã clericis, laici côueniri possunt corã iudice ecclesiastico. cap. cum sit. & cap. si clericus. de foro cõp.

Septimus. Quia propter negligentiã iudicis, qui omisit testes à parte productos examinare, etiã post trienniũ datum, & etiã nulla facta prouocatione pars poterit petere testes examinari. tex. est notabilis in ca. per tuas. de testib.

Octauus. Processus factus à iudice negligéte dare Apostolos, est ipso iure nullus. tex. est in c. ab eo. de appel. in 6.

Nonus. Iudex negligens facere iustitiã clerico, est ipso iure excommunicatus. glos. est notabilis in ca. administratores. 7. q. 5. Ioan. And. in ca. fi. de excep. lib. 6.

Decimus. Quia iudici negligenti quo ad Deum imputantur delicta non iudicata. cap. sicut inquit. 2. q. 7.

Vndecimus. Quia iudice negligente dare Apostolos sæpe

sæpe petitos, habetur perinde ac si expresse fuerint dene- A gati. tex. est in clem. quãuis. in fi. de appel.

Duodecimus. Qui in officio iudicandi alteri successit, non potest nouum opus inchoare, nisi prius ædificia per prædecessorem incœpta, aut vetusta per illum reparari reparet, vel neglecta perficiat. l. fi. C. de ope. pub.

Decimustertius. In pœnam iudicis negligentis ius reddere licitũ est in ius ipsi dicere. l. nullus. C. de iudi. ibi cum gloss. & melius in l. nulli. circa fi. C. ne sac. bap. & bon. text. in l. nulli iudicum. C. de offic. rect. prouinc.

Decimusquartus. Iudex negligens vindicare crimẽ priuati carceris incidit in crimen læsæ maiestatis. l. 1. C. de priuat. carce.

Decimusquintus. Eodem modo iudex punitur, si vindi- B care paganos neglexerit. l. 1. C. de paga.

Decimussextus. Et pari reprehensione est dignus iudex negligens resistere, & obuiare clericis negotiantibus, vel turpia officia exercẽtib. cle. 1. in fi. de vit. & honest. clerico.

Decimusseptimus. Iudex etiam negligens punire hæreticos, in decem libris auri condemnatur, & existimationis suæ periculum patitur. l. 2. & l. quicunq;. in fi. C. de hæret.

Decimusoctauus. Pariter etiam negligẽs vindicare stupratores, & monialium corruptores, in quinque libris auri punitur, §. penul. in auth. de sanct. episc.

Decimusnonus. Iudex requisitus de iustitia, & de expeditione causæ nihil respondens, vt nimium morosus & negligens notatur. c. 1. & ibi Bal. de milit. vas. qui contu. est. C

Vigesimus. Iudex tenetur ad interesse parti læsæ si neglexerit in causis ciuilibus videre, quæ suæ sunt partes, sed non facit litem suam, sicut quando malè iudicat. l 1. & ibi per Bart. C. quomodo & quando iudex.

Vigesimusprimus. Laicus negligẽs facere iustitiam potest cogi per ecclesiasticum. c. Iudæi. el. 2. de Iudæ. & cap. excommunicatus. cum glo. de hæret.

Vigesimussecũdus. Iudex negligẽs ferre sentẽtiã ad finẽ concordãdi partes, si propter cõcordiã partes lædantur, parti læsæ in foro cõsciẽtiæ ad refectionẽ dãni tenetur. Ita dixit. d. Card. in clem. sæpe. in §. & quia. in 18. q. de ver. sign.

Vigesimustertius. Iudex qui neglexit per imperitiam facere id ad quod tenetur, peccat, & parti læsæ tenetur quan

D tum æquum iudici videbitur, distinguendo, vt per Bal. in l. mancipia. de ser. fug.

Vigesimusquartus. Iudex negligẽs alere carceratos, malè facit. Bart. in l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib. 10.

Vigesimusquintus. Qui negligit etiam infra triennium causam diffinire, punitur, & remouetur, secũdum distinct. l. properandum. §. si autem vtraq;. C. de iudi.

Vigesimussextus. Similiter iudex negligens non facere inuentarium de bonis damnati & confiscati, mulctatur. l. si quis infra. C. de bon. damnat.

Vigesimusseptimus. Iudex negligens exercere officium suum circa miserabiles personas, vel pium actum, etiã tenetur, vt per Bart. in l. quarta. §. hoc autem iudicium. in v. E oppo. ff. de dam. infect.

Vigesimusoctauus. Iudex negligens pacem violatã vindicare, omne damnum & iniuriam passo resarcire tenetur. §. iudex. in titulo, de pace tenenda inter sub. in vsib. feud.

Vigesimusnonus. Contra iudices, seu magistratus negligentes tutorum vel curatorum satisdationem capere, datur actio subsidiaria. §. pen. instit. de satisdat.

Trigesimus. Iudex negligens punire iniuriã illatã scholaribus, punitur acrius. auth. habita. C. ne filius pro patre.

Trigesimusprimus. Iudex ordinarius negligere nõ debet exigere rationes nõ debitas à religioso suo executore. cle. de testa. Trigesimussecundus. Propter negligẽtiã iudicis in non confirmando tutorem nõ impeditur administratio tutori. Bart. not. in l. quia pater. ff. de confir. tuto.
F

Trigesimustertius. Iudex negligẽs seruare iuramẽtum, quo iurauit in principio officij de non acceptando pecuniam, vel aliud sordidum committere, incidit in crimẽ publicum, de quo est bonus tex. in l. fi. ad leg. Iul. pec.

Trigesimusquartus. Præses qui negligit castigare iudicẽ acceptantem indebitas sportulas, punitur simul cum acceptante, & hoc episcopo principi denuntiante. text. est in §. fi. in auth. vt differen. iud. col. 9.

Trigesimusquintus. Iudices negligentes constitutiones principum seruare puniuntur. l. 1. §. fi. ff. de fal.

Trigesimussextus. Pari modo negligens expedire causas, quas poterat expedire, & eas dimittit, successori tenetur. per tex. sing. in l. 1. §. 2. ff. de magist. conuen. & ibi Bald.

ET ISTA, quæ de negligentia iudicũ punienda exempli causa posuimus, sufficiant. Nunc negligentiæ peccata, quæ quemlibet alium contingunt discurramus. A

Trigesimusseptimus. Nam in primis in pœnam desidiæ inductum est, quòd propter negligentiã non eligentium electio ad superiorem deuoluatur, vt per glos. in cap. duobus. de rescript lib. 6. & in cap. quanquam. de electio. lib. 6.

Trigesimusoctauus. Qui neglexit seruum fieri furem, tenetur ex pacto, quòd promisit seruum furtum non facere. tex. est in l. non impossibile. ff. de pact.

Trigesimusnonus. Eodem modo commentariensis, seu custos carceris propter eius negligentiam punitur. l. commentariensem. C. de custo. & exhibit. reorum. & ibi gl. not. quam vide contra prælatos negligentes, &c. B

Quadragesimus. Similiter & medicus, qui incipit medicari alicui etiam gratis, si neglexit curam infirmi, tenetur de leui & leuissima culpa. text. est iuncta glo. no. in l. idem iuris. in princ. ff. ad leg. Aquil.

Quadragesimusprimus. Sic etiam in patrem negligentem vindicare iniuriam factam filio transfertur executio & actio. l. sed si vnus. §. interdum. ff. de iniuriis.

Quadragesimussecundus. Et hoc idem statutũ est procuratore patris negligente prosequi iniuriam filij. Nã exercitium cõpetit filiofa. l. sed si vnus. §. procurator. ff. de iniur.

Quadragesimustertius. Sic etiam negligentia hæredis nocet fideicommissario, & currit præscriptio. text. est in l. si hæres. l. 2. §. fi. cum glo. ff. ad Trebel. C

Quadragesimusquartus. Et negligẽtia scribę, seu notarij punitur. tex. notabilis & singularis in l. fi. C. de mag. cõuen.

Quadragesimusquintus. Negligentia etiã inducit consensum ad illud quod fit, vt habes glo. in c. 1. de offi. deleg.

Quadragesimussextus. Et per negligentiã perditur possessio, iuxta no. per Bar. in l. si de eo. ff. de acquirend. pos. & Abb. in cap. contingit. de dolo & contum.

Quadragesimusseptimus. Clericus etiam qui negligit agros ecclesiæ, vel eius vtilitatem non curat, potest remoueri ab ecclesia. glo. est notabilis in cap. sæpe. 12. q. 2.

Quadragesimusoctauus. Pari modo negligentia prælati nocet successoribus in præscrip. successoria, vt per gloss. no. in c. 2. de præscrip.

D Quadragesimusnonus. Etiam serui coloni, vel procuratores negligenter rem domini curantes puniuntur. text. sing. in l. fi. in princ. C. de acquir. pos.

Quinquagesimus. Punitur etiam qui negligenter in stipulam ignem immittens gratia cōburendi eam, & ob eius vecordiam aliorum agros igni depopulatus est, vt est text. not. in l. qui occidit. §. penult. ff. ad leg. Aquil.

Quinquagesimusprimus. Si ob negligentiam curantium non lethaliter vulneratum, vulneratus moritur, vulnerans non tenetur de occiso, sed tantum de vulnere, vt est casus in d. l. qui occidit. §. fi. ff. ad leg. Aquil.

Quinquagesimussecundus. Sic etiā si propter creditoris negligentiā res pignorata deterior facta est, negligens pu-
E nitur. l. quēadmodū. §. magistratus. ff. ad legē Aquil. quod not. contra Hebræos pignora ab scholaribus capientes.

Quinquagesimustertius. Eodem modo negligens in nō eligendis bonis ministris punitur. in l. si seruum. §. seruum. & §. fornicarius. ff. ad leg. Aquil.

Quinquagesimusquartus. Et colonus negligēs infra vel ante tempus rem locatam comminui, condēnatur ad pensionem totius temporis. l. dominus horreorum. §. fin. ff. locat. Ias. in l. diem. col. 8. ff. de offic. assessor.

Quinquagesimusquintus. Sic etiā ignorātia facti crassa, q̄ negligētiæ æquipollet, aliquē non excusat. l. regula iuris. in §. sed facti. ff. de iur. & facti ignor. & cap. 2. de cōst. lib. 6.

Quinquagesimussextus. Negligentia etiā tutoris in reb.
F pupilli punitur. l. tutor qui repertorium. §. competit. ff. de admin. tuto. Quinquagesimusseptimus. Pari etiam modo punitur tutor, qui neglexit vendere frumentum vetus ante nouum. vt Bart. in l. 1. C. de condit. in public. horreis. lib. 11.

Quinquagesimusoctauus. Præterea si tutor neglexit singulis annis cogere affictus, siue census, tenetur pupillo. l. 2. in prin. & ibi Bart. C. de debit. ciuit. lib. 11.

Quinquagesimusnonus. Tenetur etiā tutor de suo, qui neglexit post Cal. Noueb. dare vinū nouū ad bibēdū familię, secūdū Bar. in l. iubem⁹. la 1. C. de erog. mili. anno. lib. 12.

Sexagesimus. Et negligētia custodiētis furiosum, q alteri dānū vel iniuriā intulit, punitur. in l. diuus. ff. de of. præs.

Sexagesimusprimus. Item negligentia nō exigētis vectigal, punitur. in §. volum⁹. in auth. vt iud. sine quoquo suffr.

Sexagesi

Sexagesimussecundus. Similiter negligentia mariti non petentis fundum datum in dotem ab eo, qui præscribit punitur. casus est notabilis in l. si fundum. ff. de fund. dota. A

LXIII. Eodem modo negligentia mariti in nõ exigẽdo doté à debitore, qui postea factus est, non secũdo punitur, & sibi imputatur. bonus tex. in l. extraneus. ff. de iure dot.

LXIIII. Est etiam notandus casus illius negligentis, qui cum vitiosus sit, neglexit tamen à sua familiaritate eos expellere, qui ipsum malefacti incusabant. Nam in pœnam negligentiæ inducitur, quòd non possit eos repellere ab accusando etiam sub prætextu criminis, quod fortè pateretur, ex quo antea à se separare neglexit, vt est text. in capit. nulli. de accusat.

LXV. Tanta etiam est vis negligentiæ, vt acquisita per filiumfamilias, potius acquisita ex profectitiis, quàm ex aduentitiis bonis præsumantur, vt est glos. notabilis in l. cum oportet. in prin. C. de bonis quæ liber. B

LXVI. Creditores etiam suæ negligentiæ pensum ferre debent, si negligentes fuerunt in exigendo ab hærede, qui postmodum vel se abstinuit, vel factus est non soluendo. text. est not. in l. pupillus. ff. de his quæ in fraud. cred.

LXVII. Negligentia etiam illius notatur, qui cum literas alterius damnosas acceptasset, tacuit, nec cõtradixit. Nam per hoc videtur consentire. casus singularis in lege, filiusfamil. ff. ad Maced.

LXVIII. Etiam maritus negligens in non curanda vxore perdit lucrum dotis si periit. glo. est notabilis in l. ab hostibus. §. si vir. ff. sol. matr. C

LXIX. Sic & negligentia succedentium pupillo in nõ petendo ipsi tutorem priuat eos successione ipsius decedẽtis infra pupillarem ætatem. l. sciant cuncti. C. de leg. hæred.

LXX. Et negligentia hæredis non vindicantis cędem defuncti priuat ipsum eius hæreditate. lege prima. C. de his quibus vt indig.

LXXI. Et similiter negligentia hæredis in non parendo voluntati defuncti, priuat ipm commodo testamẽti. auth. hoc amplius. C. de fideicom.

LXXII. Pari modo negligentia hæredis non conficientis inuentarium, facit eum teneri insolidum creditori. l. fin. C. de iure delib.

D LXXIII. Et eodem modo negligentia omissi inuentarij reddit tutores suspectos.l.3.§.tutores qui repertoriũ. ff.de susp.tuto.& l.fi.C.arbitr.tutelæ.

LXXIIII. Negligentia etiam venditoris domus ante traditionem omittentis interponere stipulationem dãni infecti, suo damno cedit.l.venditor domus.ff.de act.emp.

LXXV. Desidia etiam, & ecclesiasticorum negligentia circa officia diuina, ad quæ sunt mancipati, reddit eos indignos immunitati omniũ munerũ illis ob eã causam cõcessę.tex.est no.in l.generaliter.C.de episc.& cler.canonizatus.16.quæst.1.quod est cõtra vagos scholares notãdũ.

LXXVI. Filius etiam hæres institutus negligens ægrotantem patrem, vel eũ ab hostibus redimere priuatur suc-

E cessione.casus est notabilis in.§.si quis de prædictis.in authen.vt cum de appellatione cog.

LXXVII. Et scholaris negligẽs nũquam efficietur magister vt dicit gl.iũcto tex.no.in auth.de quæstore.§.porro.

LXXVIII. Et ad propulsandam negligentiam tempus exceptionis non numeratæ dotis est abbreuiãdum.in auth.de tempore non solutæ dotis.col.7.in princi.

LXXIX. Item etiam, qui neglexit appellationi deferre, se appellationis beneficio indignum facit.bonus tex.in c.cum sit.de appel.

LXXX. Dominus qui neglexit seruum suum ægrotum, priuatur dominio ipsius.tex.est in l.1.§.& scimus.C.de lat.lib.tol.

F LXXXI. Hæredes etiã violatores pacis negligentes iuris rigorem seruare diuidendo secum hæreditatẽ, qua fuerint priuati, puniuntur, vt ab ipsis tota hæreditas abdicetur.c.siquis hominem.in tit.de pace tenen.& eius violato.

LXXXII. Sic vsufructuarius negligens in submittendo alia capita animalium, in locum demortuorum proprietario tenetur.l.quid ergo.ff.de vsufruct.

LXXXIII. Etiam seruitus vrbana nõ vtendo amittitur, quando vicinus negligit libertatem vsucapere; tex.est not. in l.hæc iura.ff.de seruit.vrb.prædio.

LXXXIIII. Socius tamen qui negligẽter aliqua in societate egit, non compensat, si in plerisq; aliis societatem auget.bonus text.in l.non ob eam.cum.l.seq.ff.pro socio.

LXXXV. Et sociorũ etiam negligentia consideratur in l.socius

l.socius socio.ff.pro socio. A

LXXXVI.Fortuita etiam incendia, quæ per negligẽtiam eorũ apud quos orta sunt, non fuerũt extincta, damno negligentiæ cedunt. l.capitulum.§ incendiarij.ff.de pœnit.

LXXXVII.Et licet edictũ prætoris manifestissimum sit, illius tamen interpretationem nunquam negligere debemus.l.1.§.quanuis.ff.de ventre inspic.facit tex.in l.apud Labeonem.ff.de iniu.§.hoc edicto.

LXXXVIII.Item tribus edictis citatus, si sui pręsentiam facere neglexerit, personaliter capi poterit.tex.est in l.cõsentaneum.C. quomodo & quando iud.

LXXXIX.Et possessio vacans ex negligentia domini, sine vi occupari non potest.l.fundum. §.fundi.ff.de vsucap.

XC. Negligentia etiam vnius anni in non reparando illud quod erat mihi quæsitum per occupationem, de iuregentium inducit priuationem iuris. casum & exẽplum habes in l.fi.ff.de vsucap.& ibi not. B

XCI.Præterea ius ingrediendi tenutã ex decreto iudicis per biennium negligendo intrare, tollitur. Ita singulariter Bar.in l.si finita.§.si quis metu.in fin.ff.de damn.infect.

XCII. Item qui tenetur denuntiare maleficia, si per eius negligentiam fuit præuentus ab iniuriato, denũtiando punitur.vt per Bar.in l.vltim.col.diuus.vers.quæro quid si talis denuntiatur.ff.de cust.reorum.

XCIII. Præterea ecclesia læsa ex negligentia prælati ipsum prælatũ negligentem conuenire potest. gl.est not.in cap.placuit.in ver.pertineat.16.q.3. C

XCIIII. Rursus negligentibus illis, qui in ludo & alea aliquid perdiderunt, repetere deperdita, eorum repetitio episcopo conceditur, vt in constit.alearum vsus. C.de relig.& sumptib.fun.

XCV.Qui parũ etiã diligẽs fuit in seruãdis sacris, adeò ꝙ insordescant, à iure damnatur, vt in c.fi.de custo.sacram.

XCVI.Et qui officium clericale negligit, & seculi fluctibus se immergit, ab ecclesiastico ministerio fit alienus. capit.sed neq; procurationes.ne clerici vel monac.

XCVII.Mulier etiã negligens iusiurãdi religionẽ de alicui nubendo, dãnatur à papa.in cap.requisiuit.de sponsal.

XCVIII. Similiter negligentes parere iudici delegato puniuntur c. de causis.de offi.deleg.

D XCIX. Et qui conſcientiæ confidit, & famã ſuã negligit, crudelis eſt cap.nolo.2.q.1.

C. Pari modo qui in termino à iudice ſibi aſsignato ius ſuum neglexit deducere, amplius non auditur. l.diffamari. C.de ingenu.& manum.

CI. Negligentia annalis illius qui habebat reuocationẽ feudi in aliũ tranſlati ſibi præiudicat.text.ſingularis in cap. Titius.in ti.ſi de feu.fuer.con.inter dom. & agnat.per quẽ ita limitatur ſingulare dictum Barto.in l.1.§.permittitur.ff. de aqua quot.& æſtiua.

CII. Item ſi canonici, qui de certo canonicorũ numero indulgentiã habebãt, ipſam ſeruare neglexerunt, non poſſunt poſtea ſuperiori opponere, ſi alium canonicum ſupra

E numerum addidit.cap.pro illorum.vbi bonus tex.de præb.

CIII. Dominus requiſitus ab eccleſia, vt terram ſuam ab hæreticis purget, ſi per annum negligens eſt, terra ipſa catholicis occupanda conceditur, vt in auth.ſi verò dominus. C.de hæreti.

CIIII. Damnum ſi mihi tua negligentia datum, mihi ſatiſfacere teneris.cap.fin.de iniur.& damn.dat.

CV. Parentes ob quorum negligentiam filij in cunis oppreſsi fuerunt, grauiter puniuntur.cap.quæſitum. de pœni. & remiſ.& cap.conſuluiſti.2.q.1.

CVI. Diſſoluta ẽt negligẽtia fideiuſſoris, ſuo, & nõ debitoris dãno cedit.l.ſi fideiuſſor.i prin.in 1.reſpõſ.ff.mandat.

CVII. Et ſi arbor ex negligentia incidentiũ tranſeuntem

F oppreſſerit, incidens eam punitur, vt in cap.ſæpe.l.diſt.de quo in l.ſicut arbor.ff.de leg.Aquil.

CVIII. Qui iuratoriã cautionẽ à ſe pſtitã negligit ſeruare vt piur⁹ punitur.tex.bon⁹.in l.quotiẽs. C.de dig.lib.12.

CIX. Milites negligẽtes honeſtatẽ circa ruſticos ſeruare & ipſos ſpoliãtes mulctãtur, & infamiæ pœna afficiuntur.l. nõ patiuntur.C.de curſu publ. lib.12.quẽ text.ad vnũ aliud notabis, videlicet, ꝙ ruſticus dicitur miſerabilis perſona.

CX. Miſſus in poſſeſsionem bonorum alicuius nõ debet eſſe negligens, ſed vtiliter agere, aliàs ſibi noceret.l.in vẽditione.ff.de bon.auth.iud.poſsid.

CXI. Executor literarum nõ poteſt ſe. impedire de beneficio, cuius collatio deuoluta eſt ad capitulũ, propter negligentiam epiſcopi.cle.ſi de beneficio.de præb.

CXII.

CXII. Negligens etiã honoré & reuerentiã scholaribus seruare, acrius punitur. auth. habita. C. ne filius pro patr.

CXIII. Electores etiã qui infra octo dies post electioné factã negligunt electioné ipsam electo præsentare puniũtur pœna, de qua in cap. cupientes. §. cæterũ. de elect. in 6.

CXIIII. Curatores reipub. si negligẽter in bonis distrahẽdis se gesserint, puniuntur in simplum: text. est in l. fin. §. iidem scripserunt. ff. de administr. rer. ad ciuit. pertin.

CXV. Et negligẽtia hæredis non elegentis vnum ex pluribus legatariis ex voluntate testatoris, facit quòd omnes admittantur ad legatum. tex. est not. in l. si quis Titio. in fi. in l. cum quidam. el 2. ff. de leg. 2.

CXVI. Vtensilia védentes & negotiantes, licet ob eam causãm verberibus cæsi sunt, non tamẽ propter hoc quasi viles negligere debemus. Imo ad honorem & dignitatem promoueri possunt. l. eos. ff. de curio: vbi tex. probat vnum aliud, quòd propter raritatem bonorum minus digni assumi debent ad officia.

CXVII. Et ille qui ad dié cõmeatus venire negligit, ꝑdit salariũ, & vt desertor punitur. l. 3. §. ad dié. cũ gl. ff. de re mi.

CXVIII. Abbas negligens corrigere monachos, punitur. c. fi. de sta. monac. & cle. 1. in fin. de vita & honest. cler.

CXIX. Negligens post denũtiationem factam à vicario tollere arborem, quæ in ædes vicinas pendet, perdit eam, & vicinus autoritate propria poterit arborem asportare, vt ponit Bart. in l. 1. ff. de arb. cæden.

CXX. Propter negligentiam eorũ qui debent petere tutores, & non petunt, creditores possunt accedere ad iudicé vt constituat tutorem, cõtra quem legitime agere possint. l. diuus. ff. qui tut. pet.

CXXI. Si cõtumax infra annũ cõparés, cautioné de iudicio sisti offerre neglexerit, actor post annũ cõstituitur ver⁹ possessor. c. qm̃ frequenter. §. & in aliis. vt lit. non contest.

CXXII. Negligés infra terminũ iuris, vel hoĩs apostolos appellatiõis petere, illis renuntiasse videtur. cle. quãuis. in princ. de appel. CXXIII. Negligẽs etiã vicino opẽ petẽti pro repellẽda iniuria auxiliũ præstare, fauorem iniurianti præstare videtur. cap. dilecto. de sentent. excom. lib. 6.

CXXIIII. Plus iusto oneratus si per negligentiã per lubricũ transiens & labés alicui damnum intulit, Aquilia te-

D netur.l.qua actione.§.1.ff.ad l.Aquil.

CXXV. Gratia de aliquo beneficio vacaturo extinguitur per negligentiam non petendo præbendam primã vacantem.bonus tex.in cap.si clericus. de præbend.in 6.

CXXVI. Appellatione deserta per negligentiã. licet partes prosequantur appellationem:tamen propter hoc sentẽtia non desiit transisse in rem iudicatam, tex.est in clemẽ.si appellationem.de appel.

CXXVII. Maritus negligẽs vẽdicare mortẽ vxoris,dotẽ amittit,& fisco applicatur.l.cum mortem.ff.de iure fisci.

CXXVIII. Negligente eo infra tempus ad quem spectabat electio eligere vnam de pluribus præbend. vacan. electio deuoluitur ad alium, qui secundo loco poterat eligere.tex. E in c.si pluribus.de præb.in 6.

CXXIX. Qui arbitrium suscipit, illud negligere non potest,sed laudem ferre cogitur.l.3.§.1.ff.de arbi.

CXXX. Si quis propter negligentiã non plenè probauit, in pœnã iuramẽtũ in supplementũ plenæ probationis sibi nõ defertur.Ita mirabiliter dixit Bald.in cap.fin.de iureiur.

CXXXI. Item ecclesia, quæ per negligentiam infra quadriennium in integrum restitutionem non petiit, aduersus læsiones amplius eam petere non potest.text.est in capi.1. & cap.2.de rest.in integ.lib.sexto.sicut in minore dicitur in l.fin.C.de temp.in integ.rest.pet.

CXXXII. Ille qui est negligens in moderanda & gubernanda familia sua, in episcopum promoueri non potest, F quia qui negligens est in minimis multò magis in maioribus:vbi maior cura exigitur, præsumi debet.bonus text.in cap.sicut hi.circa medium.47.distin.Et econtrà, qui negligens est in maioribus, præsumitur in minimis negligens, vt infrà numero.160.

CXXXIII. Negligens dominus non corrigendo seruum suum,vel ascriptitium,qui liberæ mulieri nupsit,punitur.in l.1.in fi.C.de senatusconsul.Claud.

CXXXIIII. Tutor negligens cõtutorẽ suũ iam suspectũ accusare,cõuenitur in totũ.l.qui plures.ff. de administ.tut.

CXXXV. Maritus qui vxoris negotia gerebat,si negligẽs fuit in nõ exigendo,quæ vxori debebãtur,tenetur actione negotiorum gestorum.l.diuortio.ff.de neg.gest.

CXXXVI. Si hæreditas euicta est ab hrẽde,ꝑpter suã negligen

gligétiã, ſtipulatio de reſtituẽdo legato nõ cõmittitur. bonus tex. eſt in l. §. legatarius. ff. ſi cui pluſquam per l. Falc. A

CXXXVII. Negligente tutore adminiſtrare negotia pupilli, & præſtare illi alimenta, curator decreto iudicis ad hoc conſtituitur, vel tutor remouetur, vel quod iudici videbitur. l. fin. ff. vbi pupilli educ. debent.

CXXXVIII. Si cauſæ defenſioné emptor neglexerit cõtra vẽditoré, nõ datur actio de euictio. l. ſi ideo. ff. de euict.

CXXXIX. Propter hæredis negligentiã non defendentis teſtamentum inofficioſum, ſententia lata non præiudicat legatariis. l. qui repudiantis. in fi. ff. de inoffic. teſta.

CXL. Negligentia in ſuperiore eſt peccatum mortale. glo. in cap. ea quæ. de offic. archidiac.

CXLI. Propter negligentiam eius, cui à teſtatore optio data eſt eligendi vnum ex ſeruis infra annum, optio transfertur in legatarium. l. fin. §. ſed ſi quis. C. cõmunia de leg. B

CXLII. Negligentia in rebus alienis non excuſatur ex negligentia in rebus propriis pariter commiſsis. optimus text. in l. ſi conſtante. §. ſi maritus. ff. ſolu. matrimo.

CXLIII. Negligẽs in nõ vtẽdo reſcripto infra annũ, amplius eo ſe iuuare nõ poteſt. c. plerũq;. & ibi Doct. de reſc.

CXLIIII. Negligentia prælati in non ſoluendo canonem pro feudo, nocet eccleſiæ in vita ſua. cap. I. §. fin. de cap. Conrad. in vſib. ſeu.

CXLV. Negligentia ſpecialis procuratoris fiſci, nocet etiã generali, facta priùs diſcuſsione ſpecialis. l. quoniam Augerio. C. de conuenien. fiſci debit. lib. 10. C

CXLVI. Negligentia mandatarij nocet etiam mandanti, qui ad illud tenetur. text. bonus in l. ſi procuratorem. §. tutores. ff. mandati.

CXLVII. Ille etiam, qui ad regimé parochialis eccleſiæ adſumptus eſt, ſi infra annum ad ſacerdotiũ ſe promoueri neglexerit, ipſa eccleſia priuatus eſt, tex. ſunt vulgares in c. licet. & in c. commiſſa. & in cap. ſtatutum. de electio. lib. 6.

CXLVIII. Negligens petere bonorum poſſeſsionem intra centum dies, facit locum ſequentibus in gradu. l. I. §. decretalis. & §. quid dicimus. ff. de ſucceſ. edict.

CXLIX. Quia priuilegium tollitur propter negligentiam decem annorum. l. I. ff. de nundinis. glo. in ca. ſuggeſtum. de deci. in glo. I.

D CL. Negligens in non soluendis decimis excommunicatur.c.non est.de deci.

CLI. Si aliquis propter negligentiam alicuius moriatur sine confessione,negligens reus est animæ illius.cap.officium.de offic.archipresb.

CLII. Cui mandantur duo,si in vno est negligens,præsumitur fore negligens & in alio.vt glo.vlti.in fin.in cap. si capitulo.de conces.præbend.lib.6.

CLIII. Electores Imperatoris si negligentes fuerunt in ipsum eligendo,electio deuoluitur ad Papam.cap. apostolicæ.de re iudic.lib.6.in glo.vlti.

CLIIII. Si mortui propter negligētiam clericorū inuoluti fuerint vestimētis sacris,puniūtur.c.nemo.de cōs. di.1.

E CLV. Negligentibus à iure non succurritur.l.non enim. ff.ex quib.caus.ma.

CLVI. Et propter negligentiam potest quis priuari beneficio.glo.in c.1.de offic.custo.glo.in c. ea quæ. de offic. arch.glo.2.q.3.placuit.glo.in c.dictum.81.distin.

CLVII. Et si propter negligentiam tutorum debitores non sunt exacti, si fiant postmodum non soluēdo, iudicio tutelæ tenentur.l.2.C.arbit.tutel.

CLVIII. Si feudatarius,negligente domino per annum fuit in possessione feudi,iurando solum se inuestitum, præiudicat domino.bonus text.in §.fin.in titulo, si de inuest. feud.inter dominum & vasallum lis oriatur.

CLIX. Negligentes in non acquirendo sibi præiudicāt

F in casibus not.per gloss.in l.2.in §.non tantum.ff.de here. vel act.vendita.in verbo,postquàm adipisci.

CLX. Negligens in maiori, præsumitur in minori fore negligens.Bart.in l.ab hostibus.§. sed quod simpliciter.in 3.col.ff.ex quibus causis maiores.

CLXI. Si testis non fuit interrogatus per negligentiam iudicis de causa sciētię,cū pars fecisset interrogatoria,talis testis nō probat.dictū est Io.And.in ca. cū causam.de test, refert Lud.Ro. & quidā Moder.in l.1.ff.de operis no.nun.

CLXII. Si iudex,qui debebat de pluribus interrogare, per negligentiam de vno interrogare omisit, actus nihil valet.c.præsentium.de testib.lib.6.iuncta.l. cum hi.§. prætor ait.ff.de trans.

CLXIII. Si neglig ētia hæredis legat⁹ seru⁹ nō adparet, sibi

erit dãnũ,& nõ legatarij.tex.in l.cũ hæres.ad fi.ff.de leg.1. A

CLXIIII. Ille qui per annum fuit negligens in non petendo emendationem æstimi sui, seu catastri sui, amplius non auditur. Ita dixit Bart.in l.forma.in fi.ff.de censibus.

CLXV. Qui propter fauorem,receptionẽ,defensionẽve hæreticis præstitam, excommunicatus fuit, si infra annum absolutionem,vel satisfactionẽ petere negligat, amplius non auditur, & infamis perpetuò efficitur.auth. credentes.C.de hæret.

CLXVI. Qui per annum stetit in excommunicatione, quem incurrit propter aliquod crimen, potest priuari beneficiis,si infra illud tempus neglexit absolui.11. q.3.c. rursus.& c.quicunque.de quib.iurib.mentionem feci suprà in procemio regulæ,de annali.quod intellige, & limita non B procedere, si propter ciuilem causam fuisset excommunicatus.gl.sing.in c.contingit.de dolo & contu.in gl.2.

CLXVII. Negligẽs discordes ad concordiam reducere, peccat venialiter.bo.tex.in §.aliàs ea demum.34.dist.

CLXVIII. Sponsus qui accipit fundum causa nuptiarum,eis non sequutis tenetur de fructibus percipiendis in restitutione fundi, si negligenter fundum curauit. l. videmus.in princip.ff.de vsufruc.iuncta glo.

CLXIX. In dolo est ille,qui negligit illud ad quod ex natura actionis tenetur.bo.text.in l.dolus.ff.mand.

CLXX. Dominus feudi negligens ius reddere vasallo iurisdictione priuatur,& illa deuoluitur ad ordinarium. glo. est in cap.cæterum.de iudic. C

CLXXI. Infeudatus si per annum negligit inuestiri à domino, redit feudum ad dominum.text.est in cap.1. §.præterea.de prohib.alienat.feud.per Fed.

CLXXII. Negligẽs ex præterito, præsumitur negligẽs in futurũ.c.scribã.de præsumpt.vbi q negligens fuit in studẽdo ius ciuile præsumitur ꝙ erit negligẽs in studẽdo ius cano.

CLXXIII. Si pars est negligens in petenda dilatione ad producendum testes, iudex poterit illi terminum ad producendum eos præfigere, dato, quòd non petat. Ita notabiliter Bart.per illum text.in l.1.C.de dila.

CLXXIIII. Negligẽtia hæredis non redimẽtis pignus à creditore, in omni casu sibi nocet, si postmodũ pignus vẽdatur:quia legatarij habent regressum cõtra ipsum.glo.

D est notabilis,& ibi Bart.in l.qui solidum.§.fin. ff. de leg. 2.

CLXXV. Delegatus per negligentiam perdit iurisdictionem,& transfertur ad ordinarium.ca.significauit.de offic. ord.gl.in c.ex transmissa.de for.comp.

CLXXVI. Negligentia creditoris in non exigendo debitorem,dum erat soluendo,nocet sibi, & non fideiussoribus datis in id,quod ab ipso seruari non poterit. casus est valde notabilis in l.si fideius.ff.de fideius.

CLXXVII.Mandatarius, qui debebat aliquid emere , si negligit,tenetur.tex.est in l.si patrē.§.sed etsi.ff. mandati.

CLXXVIII. Si tutor per plura tempora negligit facere inuentariū, & postea fecerit,potest vt suspectus remoueri. vide omnino Bart.in l.tutor qui repertorium,in prin. in 1.

E col.in vers.sed quæro si neglexit.ff.de administra.tuto.

CLXXIX. Negligentia prælati non cōcordantis partes discordantes,inducit peccatum mortale.glo.sing.in §.causas alias.§.ea demum.15.dist.in verb.neglexerit.

CLXXX. Custos negligēs priuatur offi.suo.c.1.de offi.cust.

CLXXXI. Ille qui præscribit iurisdictionē cōtra aliquē, si fuerit negligens in illa exercenda,iurisdictio defertur illi contra quem præscribit.c.irrefragabili.in princ.de offi.or.

CLXXXII.Prælatus negligēs in reparādo ecclesiā,punitur tanquam dilapidator.Io.de Ligan.in extr. execrabilis.

CLXXXIII. Vasallus negligens priuatur feudo. Calde. in titu.de feud.consilio 6.

CLXXXIIII.Emphyteota negligēs circa meliorationē

F nō obstan.pacto in cōtrariū,potest eiici, & priuari emphyteosi.Spec.in titu.de locato.in §.nunc aliqua.in vers.89.

CLXXXV. Testis negligens in reddenda ratione sui dicti,quam tenebatur reddere,tenetur parti læsæ ad interesse.Butrius in cap.causam.de testam.

CLXXXVI. Episcopus negligens in purgādo diœcesin suam hæreticis,potest deponi.per text.in ca. excommunicamus.in fi.de hær.

CLXXXVII. Ille qui neglexit sibi caueri de damno infecto,nō potest etiā facere,quòd rudera,&diruta,& lapides contra acta ruina moueantur.l.euenit.ff.de dam.infect.

CLXXXVIII. Alium casum negligentiæ ponit Bald. in cap.fi.col.fin de elect. vbi refert quoddam Roberti regis Siciliæ dictum aureis literis in porta cameræ illius scriptū,

&

& Barb.in cap.cùm M.in 6.colum.de constitu. A

CLXXXIX. Si quis propter negligentiã deseruit facti appellationẽ ab iniqua sentẽtia, iudex nõ venit cõdẽnãdus, nisi ad expensas, non autem ad totale interesse: vbi aliàs si nõ appellasset, fuisset cõdemnatus. hoc posuit notab. Bart. in sua disput. incip. Iudex per imperitiã. in vltimis verbis.

CXC. Si res mihi data tradatur pignori creditori, quæ postmodũ auocatur à donatario propter nõ factã insinuationẽ, si per negligẽtiã creditoris nõ sit insinuata, pignus in illa re nõ durat, vbi aliâs duraret cessante negligẽtia. ita notabiliter Bar. in l. si res. ff. quib. mo. pig. vel hypot. solui.

CXCI. Negligente episcopo executionem vltimæ voluntatis, auditur quilibet de populo. text. est in §. sin autem locorum. in authen. de eccles. tit. & Barto. in l. nec quicquam. B §. fin. ff. de offic. proconsul. & leg.

CXCII. Negligente capitulo capitularis potestas residet in vno solo diligente. vt in c. cum olim. de testa.

CXCIII. Licet extra territorium iudex non posit citare. l. fi. ff. de iur. om. iudic. tamen si iudex illius territorij ad requisitionem alterius negligit citare reum, tũc ille iudex extra suum territoriũ poterit citare. ita singulariter Bar. in extraua. ad reprimẽdũ. in verbo, per edictũ. sequitur Fran. de Aretio in cõsi. 58. incip. cõsideratis omnib. diligenter. in 3. col. d. Ias. in d. l. fi. pro quo bene facit quod dicit idẽ Bar. in l. 1. C. de summa trinit. in 11. col. in 18. q. vbi omnino vide.

CXCIIII. Si eligentes arbitratorem super aliquo contractu, infra tẽpus statutũ negligũt notificare vel certificare arbitrationem, dicuntur ab eius arbitrio recessisse. Bar. C in l. si quis arbitratu. ff. de verbo. obliga. in vlti. colum.

CXCV. Si emptor, quãdo est datum tẽpus ad mensurandum vinũ, si post denuntiationẽ sibi factam negligens in mensurando fuerit, venditor potest vinum effundere. tex. est bonus in l. 1. §. licet. ff. de pericul. & commod. rei vend.

CXCVI. Rectores piorũ locorũ negligẽtes administrationem & curã, excõmunicantur ipso iure. tex. est in clem. quia contingit. de relig. domi. in princi. & post princip.

CXCVII. Habentes ius præsentãdi, si præsentato infra terminum statutum à diœcesano portionem cõgruã prouentuum asignare neglexerint, asignatio deuoluitur ad diœcesanum. clem. 1. de iurepat.

D cxcviii. Diœcesani non se impediunt de iurisdictione minorum prælatorum, nisi ipsis negligentibus. 1. §. ne igitur cum gl. in verbo, negligentiam. de celeb. miss.

cxcix. Si sanguis Christi per negligentiam decidat in terram, debet eum sacerdos lingua lambere, & quatuor diebus deb[illegible] pœnitentiam agere. cap. si per negligẽtiam. de consecra. distinctione 2.

cc. Si per negligentiā aduocati lis differtur vltra triennium, aduocatus punitur in duab. lib. auri. l. properandum. §. illo proculdubio. C. de iudic.

cci. Si accusator infra tempus statutum accusationem E propositam prosequi neglexerit, grauissimè mulctatur. l. 1. C. vt intra cert. temp.

ccii. Vxor, quæ defuncti memoriam negligit secundo nubendo, negligénsque tutelam filiorum susceptam, grauiter punitur. vt in §. sui autem tutelam. in aut. de nupt.

cciii. Debitor ex pluribus causis negligens exprimere, quando soluit simpliciter in quam causam ipse velit solutum, electio transfertur in creditorem. l. 1. ff. de solu.

cciiii. Colonus qui neglexit colere fundum pro anno futuro ex quo passus fuit sterilitatem, non potest petere pensionis remissionem. Cyn. in l. ad comparandas. in fi. F C. mandati. bo. text. in l. ex cōducto. §. cùm quidā. ff. loca.

ccv. Dominus negligens exigere affictum à colono per 40. annos, non potest amplius petere nec rem, nec possessionem. gloss. in l. 2. in glos. fin. C. de iure emph. glo. in l. cum notissimi. §. si. C. de præscrip. 30. ann.

ccvi. Emphyteota negligẽs soluere per biẽniū canonẽ, si sit priuatus, potest possessione expelli. gl. & tex. in l. 2. C. de iure emphy. & gl. in authen. qui rem. de sacrosan. eccle.

ccvii. Possessor hæreditatis tenetur de negligẽtia culturæ prædiorū. bon. text. in l. ei qui. in fin. ff. de pet. hæred.

ccviii. Vasallus negligẽs circa dominū, priuatur feudo. c. 1. §. qd si nō fecerit. in tit. quæ fu. prima cau. be. amit.

ccix. Fructus percepti ab hærede propter negligentiam fideicommissarij non petentis, non imputantur in quartam, cum aliâs imputarentur. text. est not. in l. militi. §. si hæredes. ff. ad Trebel.

ccx. Eodem modo quæsita per hæredem post aditam hæreditatem ex rebus hæreditariis negligentia fideicommissa

missarij non petentis restitutionem, non imputantur in A quartam, etiam si coactus hæres adiuit. text. est sing. in l. ita tamen. §. 1. ff. ad Treb.

CCXI. Veterani milites negligentes perdunt priuilegia veteranorum. l. penult. C. de veteran. lib. 12.

CCXII. Renuntiatio de nõ petendo adinuicem aliquo modo inter fratres facta diuisione nõ extẽditur ad ea, quę applicãda sunt propter negligentiã alterius alteri. Ita not. Bar. in auth. hoc amplius. in h. C. de fideicom. & in l. qui cũ tutorib. ff. de trãsact. & in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. per tex. notab. in l. damni. §. 1. ff. de dãn. infect.

CCXIII. Alium casum negligentiæ ponit glo. in l. senatusconsulto. C. qui accus. non poss.

CCXIIII. Aliũ etiã ponit tex. cũ gl. in l. in rẽ. §. fi. C. de B rei vẽd. quosdam etiam alios inuenies positos per Bar. & Mod. in l. ꝙ Nerua. ff. de pos. quos nõ curaui recẽsere. Nã res ferè in immensum procederet, & ideo sufficiet mihi ex istis studiosos ad perquirendos alios casus inuitare, ac ansam dare voluisse. Nã & ego iã proculdubio fastiditus, innumerabiles alios negligentiæ casus omisi, quos de facili ex scriptis, præsertim Moder. quilibet curiosus colligere poterit, maximè, qa pro maiori parte illorũ Cõmentaria sunt ornata repertoriis. Volui igitur hic tãtũ negligẽtię casus colligere, quos in repertoriis vulgarib. collectos nõ reperi, quibus quidam alij casus adiungi poterunt, quos Andreas Alciatus & Guliel. Bened. viri eruditi in tit. de verb. sig. fol. 17. col. 1. & in rep. c. Raynutius. fol. 194. & seq. titu. de C test. tradiderunt. Nam materia ista negligentiæ tam frequens est inter mortales, quàm in homine oscitatio ipsa.

VISIS negligentiæ casibus, & effectibus præiudicium afferentib. operępretium erit quosdam alios breuissimos casus adnotare, in quibus negligẽtia nõ nocet.

Primus casus est, quando venditor fundi ante traditionem fundum vt alienum neglexit: nam hoc casu de negligentia non tenetur, casus est not. in l. venditor ex hæreditate. §. 1. in fi. ff. de hæred. & act. vend.

II. Quãdo maritus fuit negligẽs in exigẽdo dotẽ à patre vxoris, qui factus est nõ soluẽdo: nã tali casu nõ tenetur de suo. casus est notab. in l. si extraneus. ff. de iure dot. quod singulariter limitabis non procedere si fuisset negli.

D gens non exigendo ab hæredibus patris. casus est notab. in l.ob res.§.fi.ff.de pact.dot.& ibi Bal.

III. Si negotiorum gestor cœpit alicuius gerere negotia, si negligat, & non perseuerat, gerere non tenetur. casus est notabilis in l.tutori.C.de neg.gest.

IIII. Quia bonæ fidei possessor hæreditatis, si negligit hæreditatis res meliores facere, nō subiacet querelæ. casus est notab.in l.si quid possessor.§.sicut.ff.de petit. hæredit.

V. Casus, quia negligentia vnius non nocet alteri. gloss. est in l.si ex duobus.ff.de neg.gest.

VI. Quia ille, qui negligit agere, per hoc non dicitur fraudem facere, nec sibi nocet, vt dicatur in fraudem creditorum hoc fecisse, vt est bonus tex.in l.qui fraudem.in princ.

E ff.de his quæ in fraud.cre.l.nemo ex sociis.§.fin.ff.pro socio.cum similib. licet quandoque fallat, vt per gloss. not. in l.2.§.non tantum.ff.de hæred.vel act.ven.

VII. Quia seruus à testatore vetitus rationes reddere, negligentiæ non tenetur. casus est notabilis in l. si seruus vetitus.ff.de leg.1.

VIII. Negotiorum gestor, qui equum in pascuis solitis neglexit, excusatur, nec imputatur illi, vt est gloss.in l.si negotia.ff.de neg.gest.

IX. Negligentia serui non petentis fideicommissariam libertatem, non præiudicat sibi quin ex die dato libertas sibi competat.text. est notab. in l. cum verò. §. 1. versi. ex die.ff.de fideicommiss.liber.

F X. Quia negligentia non nocet, quando socius fuit quoque negligens, sed compensatur.text.est notab.in l. si ambo.ff.de compensat.

XI. Negligentia contra vnum non præiudicat contra mihi alium. secundum dicta Bar.in l.si seruus. ff. vi bo.rap. & in l.litem.in princ.ff.de alienat.iud.mut.cau.fact.

XII. Quia si vendita insula combusta sit negligentia seruorum, mihi non [illegible]et.text.not.in l.si vendita.ff.de peric. & com.rei ven[illegible]

XIII. Si missus in bonorum possessionem negligat, & destituat bona, nō præiudicat sibi, vt teneatur ob illius negligentiam. casus est nota.in l.prætor ait.in.§. cæterùm.ff. de bon.autor.iud.poss.

XIIII. Tutoribus licet quādoque negligere præceptū &

& voluntatem testatoris. bonus text. in l. quidam decedēs. A
§. vsqueadeò. ff. de admin. tut.

XV. Quia executoribus literarum papalium non currit tempus negligentiæ, de quo in cap. 2. de conces. præbend. glo. in cle. si beneficio. in versi. episcopi. eod. titu.

XVI. Si hodie sum negligens, per hoc nō inducitur præsumptio, vt retrò fuerim negligens. istud ponit Bart. in l. ab hostibus. §. sed hoc simpliciter. in 3. column. in fin. ff. ex quib. caus. maio.

XVII. Negligentia in rebus suis, non nocet. l. in re mandata. C. mandati. l. sed etsi. §. consuluit. de pet. hæred.

XVIII. Quia licet quis per negligentiam perdat ius agendi, vel corrigendi, tamen non perdit ius assistēdi agenti, vel corrigenti. glos. not. in cap. irrefragabili. §. exclusus. B
in glo. in verbo per episcopum. in fi. de offi. ord. & hoc prodest ad multa.

XIX. Quia creditor negligens in non exigendo à debitore ad diminutionē fideiussorū, sibi non præiudicat quo ad fideiuss. tex. not. in l. si fideiussor creditori. ff. de fideius.

XX. Quia negligentia in re deposita dummodo nō fuerit magna, non imputatur: pariter etiam non parendo conditioni adiectæ legato facto ecclesiæ, non nocet ipsi ecclesiæ. Ita notab. dicit Abb. & alij in cap. abbate. de verb. sig.

HACTENVS negligentiæ casus enarrauimus, in quibus iam longo fessus itinere finē facere destinauerā. Verùm, quia parū est negligētiæ incommoda nosse, nisi etiam quid damni, vel commodi diligentia afferat, scribamus, ideo pauca quædam adhuc de diligentiæ commodis, vel incommodis subnectam. Nam ex quo diligentia & negligentia quædam sunt qualitates, quæ cōmuniter ipsis hominibus adhærent, & inter ipsos pascuntur, inconueniēs videretur si postquam vnum actum incepi, totam tragœdiam non perficiam. Rem igitur aggrediamur. C

I. Primus effectus diligentiæ erit. Quia si homo diligēs aliquid indebitè alicui soluit, & repetat indebitum, probare tenetur: quia diligens indebitum soluisse non præsumitur. tex. est in l. cùm de indebito. de probat.

II. Casus, quia filiusfa. diligens & industriosus aliquid acquirens, præsumitur ex suo, & non ex bonis parentū acquisiuisse, & ideo illud profectitium esse non iudicabitur.

D glo.not.in l.cum oportet.in princ.C.de bo.quæ liber.

III. Quia paludes & pascua, diligentia & industria possessorum meliorata ab ærario, vel ab alio, abstrahi nō possunt, nec in ipsis potest aliquis functiones aliquas imponere. bon.tex.in l.fi.C.de alluuionibus & paludibus.

IIII. Quia cohęres, qui fuit diligens in repetendo partem suam depositi à depositario, qui postmodùm factus est non soluendo, non tenetur contribuere cum cohærede.l.fin.vbi bo.text.C.depositi.

V. Quia creditor, qui fuit diligens in petendo creditum ab hærede, qui factus est nō soluēdo, vel abstinuit se postmodum ad hæreditate, non participat cum alio creditore. tex.est in l.si pupillus.ff.de his quæ in fraud.cred.

E VI. Quia illud, quod acquirit ex sua diligentia hæres, non imputatur in bonis, vt quouis modo cedere debeat ad commodum legatariorum. text.sing.in l.si hæres.ff. ad leg.Falcid.in princ.

VII. Quia si alter ex duobus reis credendi ex causa lucratiua fuit diligens in præueniendo solutionem legati, totū sibi vēdicat. casus est singularis in l.Falcidia.§.hoc obseruandum.ff. ad leg. Falc. secus si non est causa lucratiua: quia licet præoccupet, & totum consequatur, contribuit. bonus text.in l.fideicommissa.§.plerunque.ff.de leg.3.

VIII. Quia etiam malæ fidei possessor, à quo seruus petitur, non tenetur de fructibus, quos percipere potuit ex artificio serui, quod ex sua diligentia & sumptibus didicit.
F text.singularis in l.cæterum.ff.de rei vend.

IX. Quia si quis fuit diligens, & curiosus in redimendo testatorem captiuum, vel curando ipsum infirmum, negligente hærede, lucratur hæreditatem ipsius.text. est not. in authen.vt cùm de appel.cog.in §.si quis.de præd.

X. Quia propter diligentiam, & curam alterius socij societas hoc modo communiri potest, vt vnus damnum tantùm sentiat, & alter lucrum: ita quòd lucrum dūtaxat commune sit.text.est not.in l.si non fuerit.ff.pro socio.

XI. Quia licet regulariter quādo debitor fideiussori succedit, obligatio fideiussoria extinguatur, tamē nolente creditore, qui diligēs in sibi prospiciēdo fuit, nō extinguitur. text.est multū notab.in l.debitor fideiussori.ff. de separat.

XII. Quia si prior creditor, qui fuit diligens sibi in cautione

ione pignoris illud in solutum accipiat, tamen secundus A per hypothecariam non auditur, nisi offerendo debitum, quanuis per dationem pignoris in solutum extincta fuerit obligatio.l.prima.& ibi glos.C.si quis creditor.

XIII. Quia diligens commodatarius si in incẽdio suas pretiosiores seruandas prætulit commodatis, excusatur à culpa.text.not.in l.si vt certo.§.quod verò.ff.commod.

XIIII. Quia si quis emit áliquam domum, vel rem alteri obligatam, & eam sua diligentia meliorem reddidit, si ab eo postea per hypothecariam euincatur, præstando primam æstimationem liberatur. Ita mirabiliter dicit Bar. per illum textum in l.2.in fine.C.de pręd.nauiculariorum. lib.12. quod est notandum ad ea, quæ not. idem Bart.in l. cum postulassem.per illum text.in fin.ff de dam.infect. B

XV. Quia si vasallus sua diligentia in feudo aliquod ædificium fecerit, & postmodum contingat vasallum sine hærede masculo decedere, dominus pati debet aut ędificium auferri, aut certè meliorationis pretium soluere, vt in §.vasallus.in tit.hic finitur lex.in vsib.feudorum.

XVI. Idem in colono diligenti, quod in vasallo dicendum est. Nam si colonus meliorauit fundum, potest ei insistere donec melioramenta sibi soluantur, ne sua diligentia sibi sit damnosa.l.colonus.ff.locati.

XVII. Quia si colonus sua diligentia rem meliorem reddidit, pensio illa augeri non potest. glossa magna in l. si merces.§.vis maior.ff.locati.

XVIII. Quia si domus vendita ante traditionem combusta fuit, licet id damno venditoris cedat: tamen si constat venditorem eam diligentiam in ea custodienda adhibuisse, quam homines frugi & diligentes præstare solent, damnum ad eum non pertinebit.tex.est not.in l. si vendita.ff.de pericul.& commo.rei vend.de quo videndum est, vt per Ias. in l.domus.ff. de legatis primo. & per Socin. in tractatu fallent.regu.178. C

XIX. Quia damnum datum autoritate curiæ in re pignorata, quæ diligentia, & solicitudine creditoris fuit recuperata, cedit, & pertinet ad debitorem: quod non esset, si creditoris instantia & diligentia recuperata non fuissent.text.est notabilis in l.fin.ff.de pign. act.quod est notandum ad id de quo ibi per Bart.

D xx. Quia prælatus, qui diligentia, & industria sua acquisiuit aliquid ecclesiæ, & ipsius intuitu ecclesia tantum liberè potest disponere, & habet priuilegium. de quo in c. consensus. de rebus eccles. non alienan.

xxi. Quia si vnus ex sociis sua diligentia, & cura communem domum recuperauit, & socius infra quatuor menses non satisfecerit sibi, pro rata contingenti efficitur dominus totius rei. l. 4. C. de ædific. priuatis. Et textus in l. si fratres. §. idem respondit. ff. pro socio.

xxii. Quia fundus datus in solutum melioratus industria, & diligentia creditoris, lucro creditoris, & non debitoris cedit. l. penult. C. de solut.

xxiii. Effectus diligentiæ est: quia diligens in vno ar-

E tificio, in eo nunquam læsus, non petit in integrum restit. l. 1. C. qui, & aduer. quos.

xxiiii. Quia licet procurator impetrans literas ad lites, de mandato docere teneatur, tamen in causa appellationis non tenetur: quia non præsumitur, quòd qui diligens in causa principali fuit, ius appellationis prosequi negligat. gloss. magna in cap. nonnulli. ad fin. de rescrip.

xxv. Quia iudex qui pronuntiauit appellationē desertam potest reponere appellātē, si doceat de diligētia sua. ita pulchrè dixerunt Domini in Rota. in decis. 43. in antiq. tit. de appel. sequitur Fely. in cap. ex parte. el 1. de rescrip.

xxvi. Quia si iudici commissa est diligens testium examinatio, propter virtutem huius verbi diligens, si testem

F de causa, & ratione sui dicti interrogare dimittit, non valet dictum suum. ita tenet Bald. nota. in capitulo sicut. per illum textum de re iudic. relatum à Socino in l. prima. in sexta charta. ff. de noui oper. nunt.

xxvii. Quia propter diligentiam, & exploratam industriam præfecti prætorij, ab eo non appellatur. l. 1. ff. de officio præfecti prætor.

xxviii. Quia si donans sit industriosus, & diligens, non debet ali à donatario: aliàs ali debet, & ita in filiofa. est text. in l. si quis à liberis. §. 2. de lib. agn. & gloss. not. in l. si quis argentum. §. sed si quis. C. de donat.

xxix. Quia probando diligentiam prælati, creditor dicitur probare motiuum factum in vtilitatē ecclesiæ conuersum fuisse, per gloss. not. in authen. hoc ius porrectum. in

in gloss. fina.C. de sacrosanct. eccles. A

XXX. Quia tutor diligens, licet aliâs pauper, tamen vt suspectus remoueri non potest .l.suspectum.ff. de suspect. tuto. cum simil.

XXXI. Quia in vno solo de capitulo diligenti existente, capitulo negligente capitularis potestas residere potest. Abb.in cap.olim.de testib.

Et per ista finem imponam huic Opusculo, cum satis supérque ex istis notitia negligentiæ, & diligentiæ haberi potest: quanuis etiam hic locus postularet quædam alia de iis, quæ in omittendo consistunt, enarrare, quæ latiùs aliâs digessi: sed ne plus debito regula ista oneretur, ad alias quæstiones transitum faciam.

QVAESTIO VIGESIMANONA.

QVAERO, nunquid impetrans à papa beneficium vacans in curia, & sic reseruatum reseruatione in corpore iuris clausa, hoc non expresso, dicatur habere titulum coloratum, & defendatur ista regula? B

SOLVTIO. Ter fuit in Rota decisus iste punctus, ideo super illo non multùm insistam.

Primo enim decisus fuit inter Ioannē Beltran.ex vna,& Hieronymum Beltran. aduersarium ex altera. Nam Rota in istam opinionē inclinauit, quòd regula nō suffragetur, vt d.Ioannes de Anguiano, antiquus procurator, qui tunc causam tractabat, retulit. Secūdo iste casus disputatus fuit per Dominos in vna Veronen.canonicatus & pręben.coram D.Corrado, vt refert hîc d. Guliel. & tunc etiam Rota disputando tenuit eandem opin. videlicet, huiusmodi impetrantem regula non suffragari. Ratio decisionis fuit: quia regula excipit istum casum de beneficio reseruato: non obstan.quòd tex.istius regulæ in principio præsupponit impetrantem habuisse titulum ex collatione apostolica:nam ex quo hîc excipiuntur duo casus. Casus ergo illi excepti debent intelligi retēto eodem themate, videlicet, etiam si habuerit titulum à papa. Quia casus exceptus debet esse de regula, vt dicit Dyn.in rubric.de regul. iur. lib. sexto.& Bart. in l.1.ff.eod.titu. & in l. ex iis. per illum text. ff.de legib. Non enim esset bona exceptio dicere, Omnes homines currunt, excepto equo: quia ex quo regula nō loquitur de equo, exceptio non est conueniens: debuit ergo fieri exceptio de aliquo homine, vt sic exceptio conue C

D niat terminis pręsuppositis in regula: ita est hic dicēdum. nam text.hîc loquitur de titulo apostolico, vel ordinario, & debet exceptio etiam loqui de eisdem in terminis reg. & ita etiam tertio loco, secundum istam opin.iudicauit R. D. Raynaldus Petrutius die 9. Iulij M. D. XXXVII. in vna Sagouien. parochialis de paladis: & quia ista interpretatio est iam trita in Rota, ideo non amplius insistam.

Limitatur tamē ista cōclusio duobus modis. Primo in casu, de quo per Glossatorē hîc, in 2.col.vers.item ibi absq; simoniaco ingressus, &c.in quo quia dicit fuisse iudicatū, nō moror: quia aliàs mihi videtur ille casus multū dubius.

Secundo limitatur, nisi papa de beneficio reseruato prouideret motu proprio: quia ex quo tunc obiici non po E test subreptio taciturnitatis reseruationis, debet tali casu possessorem iuuare regula. Tamen dom. Guliel.hic tenet contrarium, ex quo regula ista indifferenter excipit prouisum à papa de beneficio reseruato, & non distinguit, an prouisio facta simpliciter, an motu proprio, vt hic latiùs per eum. Adiuuatur ista opi.domini Guliel.quia licet prouisio facta à papa sit motu proprio, præsupponi tamē debet, quòd prouisio aduersarij sit melior, adeò, quòd ista prouisio motu proprio facta videtur tantū colorē ad possidēdum tribuere: quia aliàs si dicta impetratio motu proprio ex omni parte valida esset, non indigeret possessor auxilio regulæ aduersus alium impetrantem: quia eum vinceret ex sua bona prouisione absque auxilio regulæ. Te- F nendum est igitur, quòd isto casu prouisio Papæ non erat bona, sed alius contra quem excipitur de regula habebat titulum verum & bonum. Itaque ex quo sumus in odiosis, & exorbitantibus, debet generaliter exceptio regulæ intelligi quatenus minus, quàm sit posibile vero impetranti habenti bonum titulum præiudicetur. Vnde licet regulariter in omnibus aliis beneficiis excludatur impetrās, habens bonum titulum per triennalem possessorem: fallit tamen in beneficiis reseruatis ex vacatione facta in curia: quia tali casu etiam habens titulum coloratum à papa, siue simpliciter, siue motu proprio, non iuuatur regula.

Nihilominus licet ista opin. aures demulcere videatur: mihi tamen non omnino satisfacit: quia habens prouisionem à papa ex certa sciētia de beneficio taliter reseruato

ex quo habet ab eo, qui dare potest, non dicitur intrusus, A
vt regula præsupponit. Et ideò non video quare iuuari
non debeat, cum eadem ratio militet, quæ in aliis benefi-
ciis, & in exorbitantibus licitum est argumentari ex iden-
titate rationis ad similes. Casus vulg. glo. in vers. Italiæ. in
cap. 1. de temp. ordi. lib. 6. cum aliis triuialibus traditis per
Doct. in vulg. auth. quas actiones. Et ita seruat Rota, pro-
ut dixerunt Domini in vna Salamantina parochiali de
Guadramiro coram R. D. Marco Antonio.

QVAESTIO TRIGESIMA.

QVAERO, quid si papa contulit beneficiū reseruatum vacans in curia Martino, qui post triennalē possessionē moritur extra curiam, & ordinarius cōtulit Titio, papa verò cōtulit Gaio: & ille Titius possedit post- B eà per trienniū, & deinde conuentus à Gaio excipit de regula ista, Gaius replicat regulā nō habere locū in reseruato vacāte in curia, vt patet hic. Dubitatur igitur quid iuris?

SOLVTIO. Tota difficultas huius dubij consistit in hoc: an semel reseruatum duret semper affectum? An verò expiret reseruatio, & affectio per collationem factam per papam Martino? Pro vna parte videtur dicendum, quòd semel affectum, semper durat affectum, vt est decisio 181. & 207. in no. & est extrauagans Pauli. incip. piæ. & Benedicti incipien. ad regimen. cum similibus.

Tamen contrarium est verum: quia licet beneficium sit reseruatum reseruatione. c. 2. de præb. 6. quæ est illa quam text. hic appellat in corpore iuris clausam. Nihilominus C eo ipso, quod papa disponit de illo beneficio, per illam collationem cessat reseruatio, adeò, ꝙ ordinarius potest postea de illo prouidere, sicut facit de litigioso cessante lite, vt in c. 2. vt lite pend. libro 2. & clem. 1. eodem tit. Quod autem per collationē papæ expiret reseruatio, tenet Old. consi. 57. & decis. 20. in titu. de præbend. in antiquior. & omnes aliæ prædictæ decisiones proximè allegatæ, & decis. 283. in antiquis. & tenet Lapus allegat. 127. incipien. Anastasius. Et Calder. cōsi. x. titul. de præd. cum quibus concordat Dom. consil. 93. incipien. Clemens. 7. Et ista conclusio procedit etiam si collatio papæ ex causa sua fuerit inutilis, vt declarat Ro. consilio. 335. & est communis opi. Item conclusio prædicta procedit quando papa contulit,

D & super tali collatione literæ sunt expeditæ. Secus autem si collatio manet in sola supplicatione: quia per solam supplicationem non dicitur adhuc reseruatio extincta. Ita dicit Fely. ex mente Rotæ, in rubr. de constit. in 4. col.

Secundo limitatur, nisi papa contulerit suo familiari: quia tali casu per collationem prædictam non expirat reseruatio: quia incipiet ex hoc creari noua reseruatio, adeò ꝙ ordinarius non poterit disponere, vt dicit Gemin. cons. 30. incip. Bonifacius. & concord. Calder. in d. consi. 10.

Tertio limitatur, nisi prouisus per papam ante acceptationem collationis moriatur: quia tunc non respirat reseruatio, vt expressè probat Oldr. in cons. 57. & tenet Spec. in tit. de act. seu petitorio. §. pen. & ibi Io. Andr. in addit. ma-
E gna. in versi. sed quæro circa ipsam decretalē. vbi latissimè hoc ponit, referens omnia fundamēta Old. in dicto consi. eo. tacito, & sequitur Domin. in c. 2. in fi. de præb. lib. 6. & Gaspar de Perusio tacito Old. hanc opi. tenet in trac. reseruat. in 3. q. Cum quibus concordat Collecta. in c. ecclesia. in 3. col. versi. sed quia papa de sortileg. licet Rota videatur titubare in decisio. 882. nota, quòd vbi gratia, &c. in antiquis. Si tamen prouisus post acceptationem prouisionis moreretur, possessione non capta: nihilominus reseruatio expiraret, vt dicit Io. And. in d. addit. ad Specul. & sequitur Gemin. in dicto cap. 2. & est decisio Dominorum in decisio. 283. nota, quòd ibi papa in antiq. Ratio est: quia solus consensus tribuentis & recipientis perficit gratiam, & dat
C ius plenum, capit. si tibi absenti. de præben. libro sexto. tenet Inno. in capitulo primo. & ca. ex parte. de conces. præbend. & in capit. constitutus. in gloss. si enim. de rescript. & Oldr. consi. 136. incip. quòd ex productis. & secundum hoc dictum Felyn. in d. rubr. de rescript. de quo suprà proximè feci mentionem, redderetur dubitabile.

Quarto limitatur, nisi prouisio per papam per viam commendæ facta fuerit: quia tunc reseruatio non expirat, vt latè probat Collectarius in c. si constiterit, de accus. & prosequitur. d. Guliel. decis. 5. titu. de priuilegiis. & reassumunt Moder. in tract. reseruationum, quæ non curo prosequi, cum ad istum locum non pertineant.

Et ista quę dicta sunt, per collationē papę reseruationē expirare, procedūt etiā si papa ipse nō cōferret, sed māda-

ret

ret executoribus, vt talem poneret in possessionem: quia A talis actus æquipolleret collationi, iuxta tradita per Rotã decis. 441. in no. incip. fuit dubitatum. & Egid. decis. 226. & Roma. in consil. 337. quo ad primum. in princip.

Ex quibus omnibus resultat decisio quæstionis nostræ, videlicet, quòd exceptio posita in ista regu. de reseruato, non habet locum in casu nostro, quominus possessor triennalis defendi possit regula.

Et ex istis infertur vnum aliud, quòd licet aliquis possideat beneficium reseruatum vacans in curia si possessor postea prouisus à Papa fuerit, & ille deinde per triennium pacificè possideat, poterit ab ista regula defendi, quod non pono pro constanti.

Et in casu nostræ quæstionis magis iustificatur opinio, B ex quo ille Martinus prius per triẽnium possederat, & sic etiam stante reseruatione posset Titius iuuari allega. Lap. 89. per quam excluditur necessitas iustificandi titulum sui prædecessoris, vt tradit etiam Old. consilio 229. hæc sunt dubia. & tenet Egid. in quadã decisione: aliàs fieret processus in infinitum si quis titulum prædecessoris probare teneretur. Nam illa ratio, quæ posset obiici contra titulũ immediati prædecessoris, eadem posset obiici tituli centesimi prædecessoris. Et sic oporteret habere paratas probationes omniũ, ꝙ est absurdum, & ferè impossibile, non secus, ac si repeteremus originem maiorũ nostrorum, quæ secundum hoc esset exordienda, & repetenda ab Adam, vt dicit gl. in l. assumptio. ff. ad muncip. vt igitur euitarentur C ista absurda, bona fuit prædicta allegatio Lapi, & non immeritò toties à Rota canonizata, & in vsum recepta. Quæ propter breuem hominum vitam, & fomentum istius regulæ, Modernis temporibus, ad triennium reducta fuit: quibus omnibus concordant etiam rationes positæ per Specul. tit. de probatio. §. probare. versic. verum.

QVAESTIO TRIGESIMAPRIMA.

QVAERO, quia dicitur hîc, ꝙ triẽnalis possessio non iuuat possessorem in beneficio reseruato, ex aliqua reseruatiõe generali in corpore iuris clausa: quæ sit illa reseruatio in corpore iuris clausa, & an sit vnica, vel plures, & de qua reseruatione intelligatur hæc regula?

SOLVTIO. Ista quæstio tria capita continet. Primũ, quæ

D sit illa reseruatio in corpore iuris clausa. Et communiter dicitur, quòd est illa, de qua disponitur in c. 2. de præbēd. lib. 6. qua nulla in iure maior vel potior inuenitur, vt dicit Do. Guliel. decis. 23. titu. de præb. Quænam sit ratio tantæ potentiæ, dicam inferius in 2. cap. istius quæstionis.

Et aduertendum est, quòd reseruatio. de qua in d. ca. 2. censetur eo ipso inducta, quòd beneficia vacant apud sedem. Et cũ mysterio. text. in d. ca. 2. loquitur de beneficiis vacantibus apud sedem, & non dicit in curia, quia ista videntur diuersa: quod ex eo apparet, quia si ordinarius alicui scienti conferat tale beneficium reseruatum, ille non facit fructus suos, vt videtur tenere Spec. & ibi Ioan. And, in titu. de dispens. §. videndum restat. vers. sed pone quòd E aliquis. Ratio est, quia ex quo prouisus sciuit beneficium apud sedem vacasse, non debuit ignorare eius decretum, quod est iuris: quia in his, quæ sunt iuris, ignorantia non præsumitur, vt in cap. 2. de constitu. lib. 6. & ideo fuit in mala fide, & per consequens non facit fructus suos, vt dicit Rota in decis. 4. titu. de resti. spoliato. in no, quam latius sequitur Abb. in cap. dilecto. de præbend. & in cap. cum dilectus. de iure patro. & vbique in pen. notabili. Et istam conclusionem sequuntur etiam Fely. in ca. de quarta. in secunda fall. de præscrip. & Ias. in §. sed iste. nume. 92. institu. de actio. Aret. in consilio 17. & Curtius antiquus in consilio 71. incip. princeps defunctus. in 6. & seq. col. & in terminis istius reseruationis apud sedem, quòd non faciat fructus F suos, tenuit Modernus Sabinen. in tracta. reseruatio. in 9. effectu, quartæ quæst. Sed hoc non procedit in possidente beneficium in curia vacans, nisi probetur eius notitia; quia cum beneficia vacare in curia dicantur beneficia designata in extrauag. ad regimen. & in extrauag. ex debito. eorum præsumitur ignorantia, iuxta tradita per Abb. & Felyn. in cap. pastoralis. de fid. instrumen.

Et ideò pro clariori & fundamentali intelligentia prædictorum est considerandum, quòd vacatio apud sedem potest intelligi dupliciter. Primo modo, propriè: & tũc vacatio apud sedē intelligitur de illa. d. c. 2. quæ est in corpore iuris clausa, & ita capit Lap. alleg. 84. Secundo modo, vacatio apud sedem capitur impropriè pro quacunque vacatione in curia: & tunc vacatio apud sedem, & vacatio in

in curia pro eodem capiuntur, vt in cap. statutum. & ibi A
not. gl. de præbend. lib. 6. & ita capit Lap. alleg. 84. & alibi sæpe. Adeò quòd propriè loquendo, omnis vacatio apud sedem potest dici vacatio in curia, sed non econtra. & ita procedit decis. 17. de præbend. in anti. & Fastoli dubio. 53. Hoc probatur, quia licet reseruata per extrauag. ad regimen. contingat alibi, quàm apud sedem vacare: in curia tamen vacare dicuntur non tamen apud sedem: quia illa reseruatio non est in corpore iuris clausa. & ita procedit, quod dicit Calder. consi. 9. tit. de præbend. circa fi. Et hoc in terminis voluit Rota in vna Monasterien. canonicatus, coram R D. I. Clerici. de mense Nouẽb. M. D. XXXIII. Ex quo infertur, ꝙ talia beneficia reseruata per. d. extrauag. & aliàs quascunq;, vacantia extra duas dietas, poterant per B
ordinarios post mensem conferri: quia non censebantur in curia, neq; apud sedẽ vacare. Et ideo ob eam causam, per extrauag. Bonifacij incip. piæ solicitudinis. per quam corrigitur cap. præsenti. de præbend. lib. 6. inductum fuit, quòd ordinarij, etiam post mensem, illa cõferre non possent, secundum Ioan. And. & omnes ibi. & Lap. alleg. 96. incipien. beneficia vacantia. quos sequitur Reuerend. bo. memor. Iacob. Simonetta, quondam Rotæ auditor celeberrimus. in tracta. suo reseruat. in prima parte, de quo aliquid Egid. licet corruptè, in decis. 655. Et eodem modo beneficia resignata in curia, dicuntur vacare in curia, licet non apud sedem: quia iste modus reseruationis non est in corpore iuris clausus. Et ita procedit, quod dicit Roma. C
consilio 341. Sic etiam si Papa propter bonũ pacis & concordiæ, de consensu duorum, ad resignationem alterius constituat alteri pensionem, adeò dicuntur illa beneficia sic pensione grauata, affecta: quòd occurrente vacatione, nullus præter Papam, de illis disponere poterit, quia censentur reseruata. Ita mirabiliter dicit Guliel. de Mõserrat, in commentariis pragmaticæ sanctionis. fol. 52. rationem notabilem ibi assignans, quam vide per eum. Et licet istud dictum sit notabile, tamen multum dubito an sit verum. Postremò vnum aliud notandum est, circa istam reseruationem in corpore iuris clausam, quòd licet talis reseruatio habeat effectus iuris communis, non tamen absolutè facit ius commune, licet de ea in d. c. 2. caueatur. Ratio est

D quia ista reseruatio dicitur in iure cōmuni clausa, & aliud est ius commune, aliud clausum in eo, vt patet in c. cū ordinem. de rescript. Et hinc est, quòd inserta in iure communi, & ius commune differunt in viginti casibus, vt inferius in fin. q. dicam. Reseruatio igitur in corpore iuris clausa, nihil aliud est quàm singulare quoddam sedis apostolicæ priuilegium prærogatiuam specialem continens, vt colligitur aperte ex verbis d. cap. 2. Quæ omnia magis clara reddentur, ex infrà dicendis in secundo & tertio articulo istius quæst.

Secundus igitur articulus istius quæstionis est, vtrum sit vnica tantùm, an plures reseruationes in corpore iuris clausæ. Et ita Glossator hic dicit, quòd licet per 23. annos E legendo & practicando reuoluerit ius canonicum, nihilominus quòd nō reperit nisi vnicam reseruationem in corpore iuris clausam, quæ est illa, de qua in dict. ca. 2. Et licet regula ista in illis verbis, ex aliqua reseruatione generali, in corpore iuris clausa, &c. plures alias similes reseruationes præsupponat, quarum aliqua exēpla ipse hìc enarrat: nihilominus illis non obstantibus, sequutus Nicolaum de Castello illorum tēporum abbreuiatorem, ipse concludit vnicā tātum esse reseruationem in corpore iuris clausam, de qua in d. c. 2. vt hìc per eum. Et eandem opinionem repetit idem Glossator in commento regulæ 61. col. penul.

Quid dicendum? Certè iste punctus non videtur sine difficultate: ex eo, quia text. hìc in illis verbis, ex aliqua re- F seruatiōe in corpore iuris clausa, &c. præsupponit, vt dixi, plures esse huiusmodi reseruationes. Et ne putemus hoc factū fuisse per errorē Abbreuiatorū, vt dicebat Nicolaus de Castello, hìc relatus per Glossatorem: hoc idem clarè probatur in decreto concilij Basiliēs. titu. de elect. & reseruat. ibi, reseruationib. in corpore iuris clausis semper exceptis, &c. Et sic videmus, quod text. loquitur in plurali. Et istam opinionem, videlicet, quòd plures sint reseruationes in corpore iuris clausæ, videtur tenere Nicolaus Milis, in verbo, reseruatio. §. 2. in fi. & Gaspar de Perusio, antiquus doctor, in tract. reseruatio. q. 9. & Moder. Sabinen. in tracta. etiā reseruatio. fol. 4. qui sex species reseruationis in corpore iuris clausas enumerat, computando tres illas, quas Glossator hic ponit. Quib. pręfati Moderni tres alias iungunt

gunt. Primam addūt reseruationem positam in extrauag. ex debito. Ioan. 22. inter cōmunes. tit. de electio. Et aliam reseruationem inductam per extrauagantem Benedicti duodecimi incipientem, ad regimen. Aliam positam in extrauag. execrabilis. vt ibi per eos. A

Tamen pace eorum dixerim, illæ tres reseruationes, licet per extrauagantes inductæ dicantur, non tamen dici debent in corpore iuris clausæ: quia alia est reseruatio iuris cōmunis, quæ in corpore iuris clausa dicitur, alia est reseruatio per extrauagan inducta. Nam in corpore iuris clausa dicitur, quia est à iure communi inducta, & in eius corpore inserta, prout fit de aliquibus legibus, quæ à canonibus inseruntur, vt in ca. 1. & cap. autoritate. de conces. præbēd. lib. 6. & in multis locis decreti, sicut etiam eodē modo dicitur priuilegiū in corpore iuris clausum, nō quod extrauagatur, sed quod in iure communi inseritur, vt in ca. cum ordinem. de rescript. Aliæ tres species reseruationis adductæ per Glossatorem hic, non sunt propriè reseruationes, vt ipsemet videtur sentire, & sequuntur Moder. in dicto loco, quia in illis Papa confert iure deuoluto, & tanquam ordinarius, non tāquam reseruata. Et ideo videmus, quòd executor & legatus talia cōfert. Et tamen si essent reseruata, non conferret, vt dicunt Domini in decisio. 491. incip. Nuntius apostolicus. in tit. de præbend. in no. post gloss. in clem. penul. de præbend. in verbo, siue ad nos. Et dom. Gūdisaluus auditor in tract. de leg. quæst. 9. primæ partis. colum. secūda. & probatur in cap. penul. de præbend. vbi Abb. Panor. in 1. notab. dicit ibi esse text. ad hoc, qui non potest cauillari cum multis aliis concord. quæ cōgerit Modernus Aurelianen. in tract. leg. conclusio. 21. cui nomen est Ioan. Brunellus. Sic etiam dispositio cap. 2. vt lite penden. lib. 6. quæ secundū ipsos reseruationē in corpore iuris clausam inducere videtur, euitari potest: quia si verū esset per litem motam beneficiū effici reseruatum, sequeretur vnum absurdū maximum, quòd cessante lite adhuc maneret beneficium reseruatum, & per cōsequens non posset ordinarius cessante lite de illo disponere, cum semel reseruatum semper reseruatū maneat, vt dicitur in extrauagāti Paul. 11. incip. ad Ro. tit. de præbend. & tenet Rota in plurib. decisionib. de quib. per Bar. Belēzi. in tract. de cha- B C

D ri. subsi. quæst. n6. Et tamen hoc est falsum, quia prohibitio d. cap. 2. non afficit ordinarios cessante lite. cum prouidere possint: vt ibi patet, & in clem. prima. eod. tit. Ergo non est verum per illum tex. aliquam reseruationem inductam fuisse, sed potius quandam simplicem inhibitionem temporalem, videlicet, lite durante Et fortè de istis reseruationibus impropriis ista regula, & decretum dicti concilij Basiliens. superius allegatum loqui voluerunt, sed in his amplius non insistam. Sed vltra prædictos modernos, ego alias plures reseruationes in corpore iuris cõmunis clausas reperio, de quibus posset intelligi ista regula, & decretum prædicti concilij.

Prima est in translationibus episcoporũ, quæ pro com
E muni personarum esset ecclesiarũ vtilitate atque necessitate & non propria cuiusque voluntate fiũt, vt in capitulo, si quis. & in cap. mutationes. 7. quest. 1. & in capitulo, quãto. & toto titulo, de trãslat. episco. Vnde episcopatus propter translationem vacantem nullus alius quàm Papa conferre potest, quia iste casus est de reseruatis Papæ reseruatione in corpore iuris clausa, vt in cap. quòd translationem. de officio legati. & in capitulo fin. de translatione episcopi.

Secũda reseruatio in corpore iuris clausa est in episcopatu, vel dignitate vacante per depositionem, vt in d. capitulo, quod ad translationẽ. & in capitulo, inter. de trãslat. episcop. & in capitulo, nisi. & in ca. post trãslationem. de renuntiat. In talibus enim ius commune apponit manum.

F Tertia reseruatio est in casu cap. quanquã. de elect. lib. sexto. qui quidem tex. licet loquatur in vno casu, extenditur tamen ad plures alios casus, qui etiã sunt reseruati reseruatione in corpore iuris clausa, vt latissimè hoc probat quidã Guliel. Monserrat Hispanus in commento quodã suo ad pragmaticam Franciæ. tit. de elect. vbi tex. in d. cap. quanquam extendendo discutit à fol. 46. vsque ad fol. 49.

Quarta reseruatio in corpore iuris clausa est, quando episcopus est captus à paganis, vel schismaticis, tunc iste casus est Papæ reseruatus, vt nemo alius possit prouidere de tali episcopatu, nisi Papa, vt est tex. in capitulo, si episcopus. & ibi glo. fin. de supplen. negli. lib. 6.

Quinta quando episcopus propter senium, aut aliud impedimentum corporale perpetuum nõ potest officium

suum

suum exercere, tunc enim papa solus potest prouidere, & A non alius, vt in c.1.§.si autē episcopus.de cler.ægro.lib.6.

Sexta reseruatio est quando papa dat beneficiū in commendam, licet prius vacauerit extra curiā: quia per talem commendam manet reseruatum, adeò quòd nullus inferior potest de illo disponere, vt tenet Federi.in tracta.per mut.q.15. & Rom.consil.150. Archi. & alij in cap.is cui. de elect.lib. 6. Sed ista reseruatio potius ex interpretatione doctorum quàm aliqua speciali iuris dispositione inducta videtur, & ideo inter prædictos casus computari rectè nō poterit, nisi dicamus de hoc esse text.in dict.ca.is cui.ponderatum per Compost.in cap.cum à nobis, de elect.

Septima reseruatio iuris est quādo cathedralis ecclesia clero & populo Christiano caret. Nam prouisio tantùm B spectat ad papam, vt in clemen.iii plerisque.de electio. Et pro nunc, ista exempli gratia sufficiant, per quæ extendi poterit dispositio.d.cap.2.

Et ista inuestigatio, an sint plures reseruationes in corpore iuris clausæ, vel vnica, potest esse vtilis ad multa, tum ad dispositiones particularium, ac etiam facultates legatorum, quibus conceditur facultas prouidendi de beneficiis quomodolibet reseruatis, excepta reseruatiōe in corpore iuris clausa. Nam per hoc facilè intelligemus, de qua reseruatione papa intellexit.

Circa tertium articulum istius quæstionis, videlicet, de qua reseruatione intelligi debet ista regula, simpliciter loquens, præfati Doctor. post Glossatorem, hic voluerunt C istam regulam intelligi de illa tantum reseruatione, de qua loquitur text.d.c.2.de præbend.lib.6.quorum opinio mihi placet, & eam pluribus rationibus comprobo. In primis ex communi stylo signaturæ, qui illa verba communiter in supplicationibus apposita, videlicet non obstāte reseruatione in corpore iuris clausa, intelligit de illa reseruatione, de qua in d.c.2. Et pro ista opin.facit, quia verba singulari numero prolata, in dubio de maiori reseruatione intelligi debēt, iuxta ea quæ not.gl. in l.si fuerit.ff. de reb. dub.per text.in l.si ita scriptū. de leg.1.& not. Ale.in l.1.§. pen.in vltima.q.ff.de verb. obli. Et sic videmus, ꝙ in materia maximè stricta appellatione excōmunicationis, venit tantū excōmunicatio maior.c.pe.de sent.excō. Sic etiam

D dispositio de dominio loquens, de maiori intelligitur. l.1. §.si in perpetuum. ff. si ager vect. Sed nulla reseruatio in corpore iuris est maior, aut efficacior illa d.c.2. de benef. vacan.in curia, vt dictũ fuit sup. Et not. antiquus ille Vicecorrector, in illo vtili libro, qui Practica cãcellariæ inscribitur, tit. de beneficiis generaliter reseruatis. notabili vltimo. fol.87. quod ex his quæ dicit decis. Rotæ.100. in no. satis apparet, & inferius per exempla clarius probabo.

Ex quibus omnibus infertur, quòd verba istius regulæ, de reseruatione in corpore iuris clausa, loquentia, debent per excellentiã, de reseruatione per obitũ apud sedem intelligi, de qua loquitur tex. in dict. c.2. Sicut cùm de iure ciuili mentionẽ facimus, per excellentiã de iure tantũ ciuili
E Romanorum intelligimus: licet ius vniuscuiusque ciuitatis, ius etiam ciuile appelletur: vt in §. quotiens. instit. de iure natur. gent. & ciuil. Et ad ostendendum, quòd dicta reseruatio apud sedem, de qua in d. cap. 2. sit omnibus aliis reseruationibus in corpore iuris clausis dignior, efficacior & excellentior, per exempla quæ sequuntur, ostendo.

Sed antequã specialia priuilegia istius reseruationis per exempla attingam, notandum est vnum, quòd curia ad effectum reseruationis. d.c.2. intelligi debet, vbi residet papa: quæ quidem curia, ratione residentiæ, extenditur per duas dietas, & vltra, iuxta not. in cap. fi. de for. comp. & in ca. præsenti. de præb. lib.6. Et quomodo hoc intelligatur, declarãt Doct. in clem. ne Romani. per illum tex. de elect.
F Sed propriè loquẽdo, aliter cõsideratur vacatio in curia, aliter in vrbe, vt dixi superius. Nam si beneficia in vrbe vacant, vltra hoc, quòd etiam in curia vacare dicũtur, habet tamen in illis papa maiorem affectionem, quàm in aliis vacantibus extra vrbem, licet vacent in curia. Ratio est, quia beneficia vacantia in vrbe, Papa confert etiam si nõ essent reseruata, tanquam episcopus vrbis Romæ, vt dixi latè in cap.1. in primo notabili. de constit. lib. 6. de quo quidem vrbis episcopatu, vltra lapidem vetustissimum in ecclesia Sanctæ Anastasiæ fit mentio in suprascriptione cap.3. 98. dist. & in suprascriptione cap. si quis episcopus. 7. quæst.1. cũ similibus. Hinc est quòd papa expectatiuas in vrbe ad talia beneficia vacantia concedere posset, vt voluit Glos. noster Hispanus in reg.7. sup. eo. Meritò igitur ad papam tantùm

tantùm pertinet ipſorum collatio, ita quòd in talibus be- A
neficiis neceſſaria non eſſet reſeruatio. Quia reſeruatio fit
per papam ſuper beneficiis, in quibus timet ab ordinariis
habentibus aliàs poteſtatẽ illa conferendi, præueniri. Sed
in vacantibus in vrbe, & ſic in ſuo proprio epiſcopatu, nõ
cadit ille timor præuentionis, quia nullus cõferre poteſt.
Igitur non eſt neceſſaria reſeruatio. Et ſecundum hoc ſu-
perflua videretur regula ſeptima Cancellariæ ſuprà eod.
in qua papa reſeruat ſibi beneficia in illis tribus eccleſiis
patriarchalibus vrbis, videlicet, Sancti Petri, Sancti Ioan.
& Sanctæ Mariæ maioris. Tamen videtur, quòd hodie nõ
ſit ſuperflua, ex quo in illis eccleſiis Cardinales præficiun
tur, vt dicitur in Prouinciali eccleſiarum, in principio. Et
receperunt poteſtatem pleniorem cõferendi per reg. Sixti B
incip. Item cum cardinales. à quo tempore fuerunt effe-
ctualiter in quaſi poſſeſsione cõferendi. Et eodem modo
iure ordinario habent eandem facultatem conferendi in
titulis ſuis, in quibus habent iuriſdictionem epiſcopalem,
vt latè tradit Fely. in cap. his qui. de maior. & obe. & Paul.
in tract. ne ſede vacante. & Modern. in tract. leg. conclu. 5.
Imò maius ius habent in eccleſiis ſubiectis titulis eorum,
quàm eccleſiæ matrices in capellis non ſubiectis, vt tradit
Bart. Belenzi. in tractatu de chari. ſubſid. quæſtione tertia.
Poſſet etiã reſeruatio dictæ regulæ ſeptimæ habere locũ
eis abſentibus, vt regulæ innuunt, quod prius introduxit
Nicolaus Quintus, vt in eius regulis apparet. Et meminit
Paul. Hiero. in practica Cancellariæ, titulo de beneficiis C
generaliter reſeruatis. Antiquitus tamen illæ eccleſiæ Pa-
triarchales vrbis non ſolebant dari cardinalibus, ſed ipſe
papa eas regebat, vt colligitur ex his quæ dicit Præpoſ. in
cap. in nomine Domini. colum. 5. 23. diſtinct. Do ct. in cap.
fundamẽta. de electio. lib. 6. Ad cautelam igitur bona fuit
reſeruatio inducta per. d. regulam ſeptimam.

Sic itaq; ex præmiſsis habes vnam differentiã, & ſingu-
laritatem beneficiorum vacantiũ in vrbe ad vacantia in cu
ria. Quia, vt dixi, vacantia in vrbe papa cõfert iure proprio
ordinario, vt dixi: & cõfert etiam, quia reſeruata: & ſic ha-
bent duplex vinculũ. Vacantia verò in curia, id eſt, in loco
vbi papa reſidet, non ita cõfert. Nec ita ſunt cara ſibi ſicut
illa, licet digniori & fortiori reſeruatione magis affecta

D sint, quàm quæcunque alia reseruata. Et ista dicuntur reseruata reseruatione in corpore iuris clausa, de qua in d.c.2. Et ob eã causam, tam sæpe talis reseruatio fuit cõfirmata per plures extrauagantes Romanorũ Pont. præsertim Io. 22. Benedicti. xi. & Clem. v. Et ista reseruatio in corpore iuris clausa, de qua intelligitur & loquitur ista regula, vt dixi, est principalior, dignior, & fortior cęteris aliis, vt nõ ab re specialib. priuilegiis ornari meruerit: quæ cũ plura sint, & variis in locis tradita, decreui ex multis quædã potiora per trãsitũ ad cognitionẽ istius reseruationis adnotare, vt sic per exẽpla quasi per iudicẽ tota materia intelligatur.

Primum igitur speciale priuilegium in ista reseruatione inducitur per istam regulam, quod videtur contra regulas
E iuris cõmunis, videlicet, quòd licet habẽs titulum ab eo, qui originaliter potuit conferre, titulum coloratum habere dicatur, vt dicit Lapus allega. decimasexta. & Fel. in cap. in nostra. de rescript. & not. omnes in cap. cum nostris. de concess. præbend. Neque talis intrusus dici possit, etiam si violenter possessionem intrasset, prout not. Domi. in cap. eum qui. in secundo notabili. de præb. libr. 6. Tamen quo ad effectum istius regulæ intrans in beneficio reseruato dicta reseruatione, etiam si habeat titulum ab eo qui originaliter potuit conferre, dicitur intrusus, & non habere coloratum titulum, quod est contra regulas iuris communis. Et in hoc potest dici ista regula exorbitans.

Secundum priuilegiũ istius reseruationis in corpore iu-
F ris clausæ est, quia in generali facultate conferendi beneficia quomodolibet reseruata non venit, nec comprehenditur ista reseruatio, vt tradit Gaspar de Perusio in tract. reseruatio. & Milis in verbo, reseruatio. & sunt plures decisiones Rotæ super hoc, de quibus per Moder. in d.c.2 vt patet decis 97. incipien. habẽs autoritatem. in no. & in antiquis. 462. incipien. nota, ꝙ habens. cum similib. Ex quibus apparet quãta sit istius reseruationis dignitas. Nã ad prærogatiuã refertur, ꝙ in generali sermone aliqua res non cõprehendatur. arg. l. item apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de iniur. & c. quàm periculosum. de senten. excom. lib. 6.

Tertium priuilegiũ speciale est, quia reseruatio dict. ca. 2. adeò afficit beneficia, vt si quis ea ab ordinario receperit sciẽter nõ facit fructus suos à die ingressus sui, vt sentit

Specul

Specul.titulo de præb.§.audiendum.versi,sed pone quòd A aliquis.& ibi Io.And.Et hoc tenet Rota hodie. facit decis. in no.24.& quæ not.Abb.in c.dilecto.col.2.de præb.& in c.cum dilectus in penult.not. de iure patro.

Quartum speciale priuilegium est, quia de tali reseruatione oportet facere specialem mentionem, & generalis non sufficit,vt tenet Gemin.& Philip. Francus post Lap.in d.capit. secundo.in penulti.& vltima col. & tenet decisio. 572.in antiquis.Et hoc procedit etiã in supplicatione cùm apponeretur clausula, Quacunque reseruatione non obstante.vt dicit Gemi.consi.12.vtrum ille.in fi.Tamen bonæ memo.Domi.de Iacobatiis olim inter primarios auditor, & postea cardinalis, adnotauit fuisse in Rota obtentum contrarium,videlicet, sufficere derogationem per clausulam,non obstãte reseruatione in corpore iuris clausa:quia B ex quo nõ est nisi vna,intelligetur de ista:& perinde esset, ac si specialiter de illa fuisset facta mentio.arg.c. ex parte. de offi. deleg. Et ita dicit obtinuisse Ioannem Baptistam in vna ciuitate, coram Triuultio, dicens, Rotam hoc aliâs tenuisse tempore Fely.vt patet in formationibus.Cacialupi, in vna Sancti Andreæ. hæc Iacobatius.

Et ita reperio in terminis istam opinion.tenere Moder. in tract.reseruatio.in 36.effect.Tamen considera,ꝙ casus est diuersus. Nam multum refert, an dicatur,non obstãte quacunque reseruatione. vel, non obstan.reseruatione in corpore iuris clausa:quia primo casu decisiones sunt claræ sub illa generalitate prædictam reseruationẽ comprehendi, propter generalitatem verborum : quia dictio illa vni- C uersalis comprehendit ea quæ aliâs sub generali sermone non comprehenderentur,vt dixi superius in secunda quæstione. Secundo verò casu secus est dicendum, quia illa verba, non obstante reseruatione in corpore iuris clausa, sunt incerta & ambigua,quia possunt reseruari in qualibet reseruatione in corpore iuris clausa, de quibus superius dictum fuit. Nisi dicamus, quòd de proprietate sermonis ac ab vsu patrisfa. tum etiam, quia verba in dubio debent intelligi in potentiori significatu, verba debent intelligi de reseruatione dicti cap.2. Meritò igitur decisio Dominorum rectè processit.

Quintum speciale priuilegium,quia reseruatio dict.c.2.

D ex quo est notoria, quia inducta per ius commune, quod omnibus innotescere debet, repellit agentem spolio, vt est decisio.16.in no.& in antiquioribus.20.titulo de restit. spoliatorum, cum multis aliis decisionibus, quę fortè sunt decem numero, quæ loquuntur super hoc, quas sequitur Bald.nouellus in repet.l.naturaliter.§.nihil commune.fo. vltimo.ff.de acquiren.possess.& Corsettus in tract. an spolia, ante omnia,&c.in 41.limitatione

Sextum speciale priuilegium, quia intrusus in beneficio reseruato non solùm non facit fructus suos, vt superius dictum est, sed etiam taliter intrusus nulliter confert beneficia ad ipsius beneficij reseruati collationem spectantia, vt dicit Rota in antiq. decis. 183. incipiente, not.vbi aliquis.

E cuius contrarium est in aliis beneficiis, vt ibi dicitur, in decisio.4.de præb.in antiquioribus.& per Egid.decis. 66.

Septimum speciale priuilegium, quia reseruatio prædicta non solùm impedit optionem, vt in c.fi.de consue.lib. 6. sed etiam impedit optionem cameræ pertinentis ad illud beneficium, vt dicit cardinalis in consi.16.dominus papa. Ex quibus omnibus adparet specialitas,& fortior prętogatiua istius reseruationis. Nimirum igitur si tex.noster appellatione reseruationis (dato quòd aliæ reperirétur in corpore iuris clausæ) de illa clausula in d.ca.2. intelligere voluit. Et ratio prædictorum colligitur ex verb. extrauag. piæ solicitudinis Bonif. 8. vbi dicitur, quòd papa intendit de istis beneficiis vacantibus in curia specialibus, & dile-

F ctis personis prouidere. Ex quibus arguitur reseruationis prærogatiua. Et quod dictum est de reseruatione in corpore iuris clausa, quæ differt ab aliis propter singularem eius prærogatiuam, idem dicendum est de priuilegiis in corpore iuris clausis, quæ habent viginti specialia priuilegia vltra ius commune, quæ sigillatim scribit Gulielmus Monferrat in commentariis Pragmaticæ. fo.53. cum seq. quos apud aliquem alium scripta non legi, licet penè infinita viderim. Quæ omnia addenda sunt ad Moder.in trac. reseruatio. qui super ista reseruatione in corpore iuris clausa sicco pede transierunt.

QVAESTIO TRIGESIMASECVNDA.

QVAERO, nunquid dicatur habere coloratum titulum ad effectum istius regulæ, qui fuit præsentatus, & in

& institutus ad capellam testatoris in vita vxoris contra A voluntatem testatoris prohibentis pręsentari capellanum in vita vxoris suæ?

SOLVTIO. Decius ponit in terminis istam quæst.in consi.126.incip.in causa venerabilis presbyteri.& post plures notabiles rationes concludit prædictum titulum fuisse canonicum & coloratum quo ad effectum istius regulæ. Et quòd ista regula defendat taliter institutum, huiusmodi ratio assignatur, quia cùm capella ad quã præsentatio fieri debuit,iam fundata & dotata fuerat secundũ dispositionem testatoris, talis capella statim episcopo subiecta fuit.c.omnes basilicæ.16.q.7. & c. cùm episcopus, de offi. ordi.lib.6.cum concord.vt per Cardi. in consi.118.in fine. Ergo in voluntate episcopi fuit præsentationẽ factam admittere,quæ licet contra testatoris voluntatem facta fuit, B ex quo tamẽ iuridica erat, eius effectus impediri non debuit, & per consequens testator in præiudicium episcopi facere non potuit,quòd pręsentatio prędicta,& institutio non valerent:quod nihil aliud profectò esset, quàm capellam ab eius potestate eximere,quod illi prohibetur,vt dicit Bar.in l.quotiens. §.fin.ff.de admin.tut.Et Abb.in c.requisisti.col.penul.de test.Quia testator facere non potest, quòd leges in casibus suis locum non habeant.l.nemo potest.de leg.1. Præsertim quando voluntas testatoris antea per patronos,ad quos id pertinet,executioni demandata reperitur,quo casu episcopus de illorum consensu mutare eius voluntatem potuit,vt tradit Felyn.in c.super his.in 2. C col.de accusa.quia potest de consensu patronorum voluntatem testatoris alterare,vt tradunt omnes in c.cum accessissent.de constit.& Rochus in tract.iurispat.in verbo,pro eo ꝙ.in 15.q.vbi latissimè hoc probat. Et propterea Rota in vna Astoricen.Capellanię,coram R.D.Raynaldo Petrutio.5.Martij M.D.XXXVII. iudicauit episcopum capellanum amouibilem per testatorem in capella sua positum perpetuum facere posse, per ea quæ not. Imol.in l.1.ff.de condi. instit. & ea quæ Rochus dicit in d.q. pro qua decisione allegabatur etiam consi.Paul.de Cast.358.lib.1.

Postremò ista opi.fundari potest,ista ratione,quæ apponit gladium ad radicem:quia ex quo institutio facta ab eo qui originaliter potestatem instituẽdi habuit, dato ꝙ in-

D stitutio per testatorem impediri potuerit, nihilominus si facta fuit, coloratum titulum tribuit. & hoc sufficit ad effectum istius regulæ, quæ, vt dictum est, plures in præceden. q. non excipit, nisi duos casus in quibus non vult titulum haberi pro colorato. Ergo in contrariũ regula procedet.

QVAESTIO TRIGESIMATERTIA

QVAERO, an ille titulum coloratum habere dicatur, cui ordinarius contulit beneficium, quo alteri per sententiam priuationis abstulerat, de cuius sententiæ processu non constat?

SOLVTIO. Rota die 4. & 7. Februarij M. D. XXXVI. in vna Valentina spolij de Torrent. coram D. Nicolao Aragona tenuit ꝙ non. Ratio fuit: quia vbi euidenter & notoriè constat de fundamento tituli infecto, talis titulus non dat colorem, quia dicitur emanare de facto, & non de iure, vt Fely. tradit in correl. 2. c. in nostra. de rescrip. sed clarum est sententiam non constito de processu nullam esse, vt Egidius dicit decis. 89. Ergo collatio episcopi fundata super illa sententia, nullius erit momenti: quia vbi nullum est subiectum, corruit correlatiuum, vt dicit Bal. c. 1. de feu. guardiæ. per glo. in c. 1. de fid. instr. Non potest igitur talis collatio titulum coloratũ tribuere: quia titulus coloratus, debet habere vltra id quod proueniat ab eo, qui dare potest, & debet in se quandã præsumptæ iustitiæ imaginẽ continere. Itaque eius claritas, seu veritas notoriè non adpareat, quia tali casu aut erit titulus omnino bonus, aut omnino malus, in quibus regula non habet locum. debet igitur titulus adparenter esse coloratus, quia in dubio præsumitur bonus ad effectum possidendi. Cùm igitur hîc notoriè adpareat de fundamento collationis episcopi, quæ est facta de beneficio viuentis sub prætextu sententiæ priuationis, de qua non adparet, meritò talis collatio non tribuit titulum coloratum.

Adde prædictis similem decisionem, quam hodie 26. Ianuarij M. D. XL. in vna Vincentina parochiali, coram me fecit Rota, videlicet, quòd possidens per triennium pacificè beneficiũ ex titulo resignationis Hieronymi, si propter modum in supplicatione expressum, non seruatum beneficium à prædicto possessore repetatur, tanquàm quod non fuerit in illum titulus translatus, possessor non poterit ista

regul

regula iuuari: quia non dicitur habere titulũ coloratũ, ex A quo papa non visus fuit illi prouidere, nisi seruato modo, iuxta tradita per Abb. in c. cum pridẽ. de pac. & alibi sępe.

QVAESTIO TRIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an per citationem nulliter factã possessio pacifica, de qua loquitur reg. ista, interrumpatur?

SOLVTIO. Ista quæstio plenius discussa fuit in regula de annali q. 45. & ideo ibi dicta non repetam. Nam conclusit ibi Rota, possessionem pacificam non interrumpi. Et idem quo ad istam regulam Domini tenuerũt in vna Virdunen. Canonicatus & præbendæ, coram R. P. D. D. Petro Vortio episcopo Aquẽ. de mẽse Iunio M.D.XXXIX. Rationes istarum decisionum ponuntur in d. q. 45. ideo ibi videantur. †

* Si in citatione non exprimatur causa quare fiat citatio & causa petẽdi, non valet tam in personali, q̃ in reali actione: vt c. 2. & 3. extrà de libel. oblat. & talis citatio habetur pro nõ facta: vt c. bonæ. el 2. extrà de elect. & glo. in c. si episcop' tertia q. 2. & c. vl. 5. q. 2. id ergo per citationẽ nullã non interrũpitur possessio: vt in rib. alleg. IOANN. MILLAE.

QVAESTIO TRIGESIMAQVINTA. B

QVAERO, ibi electione, & electionis huiusmodi confirmatione, seu præsentatione, & pręsentationis instit. &c. An sola electio, vel sola præsentatio det titulum coloratum ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Text. hic innuere videtur quòd non, cum copulatiuè loquatur de electione, & confirmatione, & de præsentatione, & institutione, & ad veritatem copulatiuè requiritur concursus vtriusque copulati. c. ex parte, & in c. inter. de rescript.

In contrarium facit gl. in c. quanto. 63. dist. quæ vult per solam electionem ius tribui, & per consequens titu. coloratum. Et illam glo. sequitur Abb. in c. 1. & in c. ꝙ autem. & C in c. nobis. de iurepat. & in c. cum inter canonicos. & in c. transmissam. & in c. nihil. & in c. sacrosancta. de electione. & alibi sæpe. Et sequuntur Moder. in tract. elect. in prima parte c. 8. & 14. & Rochus Curtius in tract. iurispat, in prin. q. 4. cum sexcentis concord. quæ cumulat Felyn. in c. cum Bertoldus. in 1. col. de re iudi. & reassumunt Moder. in tractat. beneficij in 1. quæst. tertiæ partis.

Tamen istis non obstantibus prima opinio est verior & communis, pro qua est hîc text. clarus, & etiam eam dicit communem cardin. Alex. in d. c. quanto. plura allegans. & Fely. tandem istam opi. dicit magis veram in d. c. cum Bertoldus. & sequitur etiam Gloss' hic, adeò, ꝙ est firma conclusio ꝙ per solam præsentationem, vel electionem, siue

D confirmationem vel institutionem non tribuitur ius in re, sed ad rem, & sic quoddam preparatorium ad consequendum beneficium per rationes & fundamenta quæ ibi allegantur per eos, quæ breuitatis causa non refero. Et hoc esse verum adparet per plura exempla. Nam videmus, ꝙ interficientes tantùm electum, in pœnam interficientis episcopum non incidunt, vt dicit Bald. in l. si nondum. C. de fur. sequitur Ias. in l. 2. C. de inofficioso testam. & in l. 1. §. qui mandatum. in 1. col. ff. de offi. eius. Sic etiam nec impetratio facta per obitum electi tantum non consecrati tanquam de beneficio vacante per mortem non valet, prout probat Fely. in c. in nostra. 31. corrol. col. penul. de rescrip. Hinc euenit, quòd electus tantùm episcopus indulgentias

E concedere non potest, vt dicebat Francis. Versellensis in c. accedentibus. de excess. prælat. per illum text. & Arch. in c. 1. de pœnit. & remiss. lib. 6.

Ex quibus omnibus infertur, quòd cùm per solam electionem ius in re non tribuatur, nec potest etiam per eam haberi titulus coloratus. Et cum istis concordant ea, quæ R. P. D. Cæsar Lambertinus episcopus Insulen. tradit in nouissimo tract. iur. pat. in 8. articulo 5. q. principalis. secundæ partis. 2. lib. aliâs fol. 302. Quæ omnia de plano procedunt in electionibus collegialiter, vel ab aliis factis: qui cõfirmare eas non possunt: si verò ab illis electio facta fuerit, qui confirmandi potestatem habent, talis electio ius plenum in re, & per consequens titulum coloratum tri-

F buit: quia talis electio loco prouisionis plenè habetur, prout latè probat Fely. in c. eam te. in 3. col. de rescript. Et ita fortè concordari possunt opiniones contrariæ.

QVAESTIO TRIGESIMASEXTA.

QVAERO, an titulus coloratus requisitus in ista regula probetur per confessionem actoris?

SOLVTIO. Videtur dicendũ ꝙ sic, quia ista regula non emanauit ad finem adiudicãdi beneficiũ, sed solum ad excludendũ agentem per exceptionem, qui sibi potuit ex sua confessione preiudicare. Et sicut cõfessio rei in iudicio recuperandæ proficit actori, quo ad titulum coloratum inducendum ad finẽ recuperãdi possessionem deperditã, vt sunt claræ decisiones Rotæ in no. ti. de rest. spo. 17. & 19. incip. Item fuit dubitatum. Longè magis debet illa

illa confeſsio proficere ad poſſeſsionem defendendam, & A
excludendam moleſtiam, iuxta intentionem iſtius. Nam cui lex dat actionem, fortiùs illi exceptionem concedit. l. 1. §. quod ait. ff. de ſuperfic.

Conferunt ad iſta multa, quæ ſcribit Felyn. in cap. olim. de reſcrip. Et rationes Dominorum in deciſi. 4. titu. de re iud. Et ea, quæ ſcribunt Philip. Peruſinus in ca. ad decimas. col. 9. de reſt. ſpol. lib. 6. Et in ca. 1. colum. 4. de eo, qui mit. in poſſ. cauſ. rei ſer. eod. lib. Et Præpoſit. in cap. porrò. col. 4. de diuor. & in cap. 1. colum. 3. ſexta. q. 1. alias 3. q. 1. Et Nicolaus Milis in verbo, poſſeſſorio recuperandæ. Gemin. conſi. 147. incip. ſuper iſto dubio. col. 2. & Guido Papæ q. 85. Et licet confeſsio ſuper titulo non probet inſtitutioné canonicam, cùm non dependeat à parte, dare titulum in B
beneficio, vt not. Arch. & Ioan. And. in nouel. in cap. 2. de confeſ. lib. 6. cum concord. de quibus per Præpoſ. in ca. ſuper eo. de eo, qui cogno. conſang. vxor. ſuæ. Tamen illud procedit, quo ad hoc, vt vigore confeſsionis fieri debeat adiudicatio beneficij, vt dicit Egid. deciſ. 183. ſecus verò, quo ad effectum defendendi ſe in poſſeſsione. Vel dici poteſt, quòd confeſsio, licet nihil operetur contra alios, quo ad alios: bene tamen prodeſt contra confitentem. Nam ſibi præiudicat, vt repellatur, & ei ſilentium imponatur, vt in d. c. 2. & per glo. iuncto text. in verbo, cõſiſtit. in c. poſt electioné. de conceſſ. præb. Et ita videtur hic concludendum.

QVAESTIO TRIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, nunquid poſsidens beneficium per triennium ex collatione capituli, de cuius poteſtate non conſtat, dicatur habere coloratum titulum? C

SOLVTIO. Hanc difficultatem breuiter reſoluam, ex eo, quia Domini mei Auditores in cauſa Traiecté. coram R.P. Dom. Petro Vortio de menſe Ian. M. D. XXX tenuerunt titulum coloratum non eſſe, ex eo, quia regula iſta loquitur de collatione ordinaria. Ergo de collatione per epiſcopum, vel alium natiuum ordinarium facta intelligi debet, qui de iure communi iuriſdictioné ordinariam habét: vulg. c. quia diuerſitaté. & c. ad decimas. & cap. omnes baſilicæ. cũ ſimilibus. Non auté debet intelligi de collatione, quæ cõpetit capitulo, vel alteri iure priuilegij, vel extraordinario, vt in c. cùm veniſſent. cũ ibi not. de inſti. Quia ver-

D ba in dubio de iure ordinario, non extraordinario intelligũtur.l.Seio.§.medico.ff.de ann.leg.cũ concord.vt scribit Decius in c.inter cætera.in 3.col.de appell.dixi in cap.1. in gloss.de constitu.lib.6.& tradit Soci.in l.qui Romæ.§.Callimachus. col.5. de verb.oblig. & isto modo intelligendo verba regulæ naturaliter & simpliciter, non autem secundum quid intelligentur:iuxta tex.in l.1.ff.dona.& in l.fi. C. de iis, qui ven.æta.impe. & in l. hoc legatum. & ibi Bar.ff. de leg.3.& in l.1.§.hoc interdictũ.ff. de fonte. quæ omnia cùm verificari non possint in collatione capituli, meritò conclusum fuit non tribuere titulum coloratum, nisi aliter iustificetur.

QVAESTIO TRIGESIMAOCTAVA.

E QVAERO, nunquid noua prouisio impetrata in curia pro absente, qui à capitulo, de cuius potestate non cõstabat, prouisus fuerat, det titulum coloratum ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Reueren.Do.Pet.Vortius, nunc episcopus Aqué.hoc dubiũ in Rota proposuit, de mense Ianuario M. D. XXX. in causa Traiecté. Et pro parte negatiua dicebatur, quòd illa noua prouisio nõ daret titulum coloratum: quia nõ cõstabat illã de consensu absentis impetratã fuisse, & ideo illius non præsumitur, iuxta ea, quæ dicit Card. consi.25.col.2. & Gemi. consil.33. Imò verba ipsius nouæ prouisionis cõtrariũ innuere videbãtur, dũ in ea de possessione forsan subsequuta mẽtio fiebat. Et sic, propter illam F dictionẽ Forsan, de possessione sua (quod est factum propriũ) dubitare videbatur: de qua tamen, vltra ꝙ in actis clarè cõstabat, de illa tanquã de facto proprio, impetrãs certus esse debebat, & nõ dubius.l.quanquã. C. ad Velleia.c. ab excõmunicato.de rescrip.Et per consequens videbatur dictũ nouã prouisionẽ, potiùs ab aliquo amico absente, eo inscio & ignorante, impetratam fuisse, quàm ab ipso.

Istis tamen non obstantibus, omnes Domini, excepto Domino Christophoro Panigarola, cõtrarium tenuerũt, videlicet, quòd dicta noua prouisio det titulum coloratũ: quia emanauerat à papa, & sic ab eo, qui dare titulũ poterat, iuxta doctrinam traditam in ca.cum nostris. de cõcessione præb.Et tenendo istam opinionem, motiuũ pro contraria parte adductũ non obstat: quia licet non cõstet, nouam

uam prouisionem per absentem impetratam fuisse: ex quo A
tamen dicta noua prouisio, cum impensa expedita reperitur, præsumitur impetrata de cõsensu absentis, iuxta not. in l. cùm seruus. ff. de verbo. obliga. Et hoc in terminis tenet Oldr. in consilio 136. col. 2. & Specu. titu. de appella. §. nunc breuiter. versi. quid si adpareat. Et sic constat, quòd dicta per Cardi. & Gemin. in dictis consiliis, procedunt in simplici supplicatione, in qua impetranda modica impẽsa interuenit. Secus tamen, si considerabilis impensa facta fuit; nam tali casu etiam si ille, sub cuius nomine cantat noua prouisio, absens fuerit: ex quo tamen commodum eius cõcernit, præsumitur eam sciuisse, & ratam habuisse, iuxta consil. Rom. 350. & dixi in regula de annali. q. 32. nume. 6. Et talis ratificatio multò magis præsumi debet, quando à B
tempore datæ dictæ nouæ prouisionis, tantum temporis decurrerat, infra quod verisimiliter ad notitiam absentis peruenisse poterat. Et ita Domini multis aliis motiuis, quę breuitatis causa omitto, die 21. Ianuarij M. D. XXX. vnanimiter concluserunt.

QVAESTIO TRIGESIMANONA.

QVAERO, an possessori triennali pro colorato titulo sufficiat bulla pẽsionis expedita pro illo, qui resignauerat eidẽ possessori beneficium quod possidet?

SOLVTIO. Istud dubium modò in Rota pẽdet coram me in causa Gratianopolitana. Nam Io. Lazarus de Zarapica resignauerat quandã parochialem in fauorem Io. de Bogij possessorem cum certis pactis & cõuentionibus, de C
quibus in literis: posteà dictus Io. Lazarus resignans moritur, & Marianus de Magistris impetrat parochialem per obitum dicti Ioan. Lazari, & deinde dictum Ioannem possessorẽ ad iudicium traxit. Possessor excipit de regula ista: Dictus Marianus impetrans replicat dictum Ioannẽ nullũ titulũ saltẽ coloratũ habere, prout ista regula requirit: triplicat Io. Bogij pro colorato titulo bullam pensionis pro Ioanne Lazaro expeditam sibi sufficere, in qua Clemens narrat Leonem eius prædecessorem dicto Ioanni Lazaro pensionem ex causa resignationis factæ in fauorem dicti Ioannis possessoris reseruasse: dictus verò Marianus impetrans dicit hoc non sufficere. Quæritur quid iuris?

Pro parte dicti Mariani impetrãtis facit: quia verba nar.

D ratiua Papæ in his, quæ non dependét à facto proprio, maximè in præiudicium tertij, non probant, vt not. in clem. literis. de probat. & tradit latè Fely. in c. cùm à nobis. de testi. ergo nec per cõsequés à fortiori dat titulũ non habéti.

Item, quia in dicta bulla renũtiatio narratur facta cum certis conditionibus, quas nõ constat Ioan. Bogium impleuisse: ergo antequàm cõstet impletas cõditiones fuisse, titulus non confertur, nec renuntiatio effectum habet, vt tradit Abb. in c. cùm vniuersorum. de rerum permut.

Pro parte verò contraria adduci potest, quia Ioannes Bogius est possessor, ad cuius possesionẽ tuendã quodlibet adminiculum sufficit, & adminiculum in casu præsenti sumi potest ex prædicta bulla, in qua principaliter renun-
E tiationem Ioannis Lazari in dictum Ioã. Bogium factam fuisse narratur, & hoc etiam Marianus impetrans in articulis suis fatetur. Et ideo sola illa confesio in articulis facta titulum coloratum tribuere videtur, vt in terminis est decisio Rotæ in nouis, in titulo de resti. spol. decis. 17. incip. itẽ fuit dubitatum & quæsitum, &c. & decis. 19. eod. titul. cum plur. cõcord. vt dixi superiùs. q. 36. Et facit decis. 245. incip. not. ꝙ vbi. in antiq. & decisio. Egidij 183. incip. assertioni.

Prætereà, quia verisimile est papã nõ asseruisse resignationem in fauorem dicti Ioánis factam fuisse, nisi ita esset, & illa assertio, posito quòd plenè nõ probet, saltẽ præsumptionem tituli inducit, vt Egid. dicit. Pro quo facit optimè ratio ad dicta per eundem Egidium decis. 578. incipien.
F spoliatus. & per Bald. nouellum post Alexand. in repet. §. nihil commune. col. 22. & in 10. & 32. fall. ff. de acquirend. poss. Et per Imol. in clem. 1. col. 10. de caus. pos. Abb. in c. in literis. col. 12. de rest. spol. cum similibus.

Et ista opi. magis iustificabatur: quia dicta bulla pensionis expedita fuerat in forma, vt rationi congruit, in qua secundũ stylũ solet data supplicationis admissæ resignationis inseri, super qua supplicatione bullæ expeditæ fuerunt pro Lazaro: nec est verisimile, quòd si renuntiatio verè facta non fuisset, dictum Ioannem Lazarum expensam expeditionis bullarum fecisse: quia nemo præsumitur iactare suum, vulga. cap. super hoc. de renuntiatio. Prætereà, quia in correlatiuis, quod prodest vni, prodest alteri correlatiuorum, vt traditur in l. fin. ff. de acceptila. Et hinc dicimus, quòd

quòd dilatio data debitori, censetur data creditori, vt dicitur in l. petēde. C. de in integ. rest. pet. & diligentia appellantis prodest appellato, vt dicit quædam decis. in no. de dolo & contum. Ex quo igitur Ioan. Lazarus resignans bullas pensionis expediuit, illæ prodesse debent Ioanni Bogio resignatario: quia in correlatiuis, &c. sicut dicimus in correis, quòd beneficium cōcessum vni, prodest alteri, vt in l. 1. C. quando plur. vna sent. A

Finaliter, aliis omissis, Rota die 23. Decembris. M. D. XXXIIII. cōclusit dictum Ioannem Bogium possessorem absoluendum fore, & illam resignationem pro colorato titulo possessionis sufficere. Nec obstat, quòd in dicta resignatione certæ cōditiones adimpleri debebant per Ioannem Bogium, quas non constabat impleuisse: quia illud B procederet, quando resignans hoc allegaret: sed ex quo resignans est mortuus, Marianus impetrans hoc allegare non potest: quia ad illum non attinet, ex quo est tertius, & exceptio sua non est clara: & in hoc dubio, quia nō est ius clarum, quo ad ipsum, & sufficit Ioanni Bogio, quòd reperiatur in possessione, & ita in dicta causa Grationopolitana Rota conclusit, & idem in simili pro colore ad spolium restituendum tenuerunt Domini coram R. D. Ioanne Clerici, & coram me in vna Aretina parochialis de mense Iunio M. D. XXXVII.

QVAESTIO QVADRAGESIMA.

QVAERO, nunquid capiens beneficium litigiosum vacans, vigore suæ gratiæ expectatiuæ, dicatur habere titulum coloratum, ad effectum istius regulæ? C

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendū quòd sic: cùm possessor habeat expectatiuam à Papa, & sic ab eo, qui beneficia litigiosa conferre potest: & ideo talis dicitur habere coloratum titulum, vt traditur per Abb. & alios cōmuniter, in vulgato cap. cum nostris. de conces. præb. imò attentari potest, acceptantē beneficia ecclesiastica, vigore gratiæ expectatiuæ, non solùm coloratum, sed verū titulum habere, ex eo, quia expectans litigiosa acceptare potest, vt per plura motiua probat Egid. in consi. 35. ergo dicetur habere titulum còloratum. Et hoc in casu isto à fortiori procedit, ex eo, quia illud vitiū litigiosi purgatū fuit per extinctionē litis, post acceptationē sequutā arg. l. postquā liti.

C.de pact.post cuius extinctioné triénalis possess. pcessit. Istis tamen non obst. hodie 15. Decembris M.D.XXXV. coram R.D. Raynaldo Petrutio Rota in vna Cæsaraugust. vicariæ de Azuaria tenuit contrarium. Ratio decisionis fuit:quia de stylo antiquo,& fortè etiam de iure, expectatiua nó capit beneficia litigiosa, vt tenet Bonifacius de Vitaliniis Rotæ auditor,in clem.1.in 5.col.vt lit.penden. & videtur de hoc text.in c.2.vt lite pend.lib.6.Cuius decretum in curia clarum & notorium est: & ideo tali casu expectatiua nullum colorem tribuit.Facit decisi. Rotæ 28. de concess.præben.in antiq.

Et ista de plano procedunt,quando sumus in claris, q expectatiua talia beneficia non capit,vt hîc. Secus autem E in dubio:quia tali casu expectatiua faceret titulú coloratú. Vt exempli gratia,quando expectatiua reuocata de facto caperet beneficium,quod aliàs sub dicta gratia comprehendebatur, vigore cuius expectans posteà per triennium pacificè possedit. Nam tali casu,expectatiua daret titulum coloratú.Ratio est: quia ex quo reuocatio expectatiuarú consistit in facto,iuxta l.consilio.ff.de cur.fur. quod factú potest probabiliter ignorari,& in dubium verti, vt in cap. 1.de const.lib.6.in hoc dubio expectatiua tribuit colorem & excusationem probabilem,fortè,quia ante vacationem expectatiua reualidari potuit: & ideo nil mirum, si in isto dubio Rota voluit pôssidentem triennio beneficium,vigore expectatiuæ reuocatæ, coloratú titulum habere, prout F Rota tenuit coram d.Paulo Capisucco in alia causa. Secus verò,quando non sumus in dubio,quòd beneficia sub expectatiua non comprehendantur,vt in casu nostro,in quo est dispositio iuris clara, de qua in d.cap. 2. cuius ratio generalis est,& ignorari non debet,iuxta c.2.de cóstit.lib.6.

Et per hoc adparet d.consil.Egid. 35. hoc casu non esse verum.Possent tamé dicta Egidij habere locum in casu decisionis 14.vt lit.pend. in no. vbi ponitur casus notabilis, in quo gratiæ expectatiuæ possunt litigiosa beneficia capere.Verbi gratia, vt quando impetraui gratiam à papa in forma iuris,si constiterit Titiú fuisse homicidam, beneficiú mihi conferatur.Nam si lite pendente Titius moritur, poterit expectans tale beneficiú acceptare, rationibus de quibus ibi.de quo tamé videndú est aliquid per d. Gundisaluum

saluũ in tract.leg.q.13.primæ partis,col.15. vel posset consi A lium Egidij habere locum in casu decisi.588.in antiq.videlicet, quãdo expectãs vellet prosequi ius ex acceptatione sua quæsitũ, contra collitigantẽ superstitem:quia tali casu acceptatio beneficij litigiosi, quo ad hoc, valida esset, vt ibi dicitur.& ad ista pro & contrà, facit consil. Old. quia Vgo.circa fin. cuius ratio optimè quadrat ad regulam de subrogandis.& videnda sunt, quæ dicam infrà quæstione proxima,vbi sub quadam distinctione ista q. declaratur.

QVAESTIO QVADRAGESIMAPRIMA.

QVAERO, quid si ordinarius cõtulit vni tertio, puta Titio non collitiganti,beneficiũ litigiosum. vacans per obitum alterius ex collitigãtibus possessoris: & iste tertius posteà triennio possideat pacificè, vtrũ dica B tur habere titulum coloratum,ad effectum illius regulæ?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendũ,ꝙ non, propter inhibitionẽ & decretũ, de quo in cap. 2. vt lite pend. lib.6.quod discolorat, & inficit titulum, & possessionem, & eundem ferè effectum, quem reseruatio hìc in regula excepta,inducit:adeò quòd talis collatio omni adminiculo iuris carere videtur, vt in terminis dicit decisio 1. vt lit. pend.in antiquio.& decis.1.de rest.spol.in no.in addit.

Accedit,quia possessio dicti Titij prouisi,attẽtata videtur,& vt talis reuocari potest,vt est decis.10.in ti.vt lite pẽden in no.& decis.5. eod.tit.in antiq.Et adeò prædicta vera sunt,ꝙ acceptatio & prouisio vigore gratiæ expectatiuæ de tali beneficio factæ,non valent,vt est decis.12.vt lite C pẽd,in no.& decis.2.eod.tit.in antiquio.Sequitur Bonifacius Rotæ auditor,in clem.auditor.in fi.de rescript. Hinc est,ꝙ intrusus in beneficio litigioso,si spolietur, nõ debet restitui,obstante decreto.d.c.2.vt est decis.4.titu. de resti. spol.in antiquio.Bisignet.Ratio prædictorum est: quia huiusmodi possessor non dicitur titulum coloratum habere.

Tamen istis non obstantibus cõtraria opinio verior videtur,videlicet,quòd prouisus ab ordinario de beneficio inter alios litigioso, defendatur ista regula. quod videtur sentire.d. Guliel.hìc in 7. & 11.decisi. Ratio decisionis fuit: quia ista regula titulũ in duobus tantùm casibus hìc exceptis discolorat.Ergo in omnibus aliis casibus nõ exceptis manet dispositio regulæ firma. Cùm igitur iste casus non

inducitur, vt videlicet inducat titulum coloratum, argum. A cap. si pluribus. de præbend. lib. 6. Præsertim quia, vt sæpe dictum est, quo ad effectum istius regulæ, omnis titulus dicitur coloratus, qui specialiter hîc exceptuatus non est, dummodo sit datus ab eo, qui naturaliter potest conferre.

Et istud fundamentum generale erit, & ad plures quæstiones valens, quæ in progressu istius regulæ discutiētur. Nam per hoc fundamentum potest decidi illud dubium quod in causa Tuden. parochialis Sanctæ Euphamiæ proposuit R.D. Marcus Antonius Marscortus in Rota, die 12. Aprilis. M. D. XXVIII. videlicet, an possessor triēnalis, qui ingressus fuerat possessionem, lite pendente, inter alios debeat gaudere priuilegio istius regulæ?

QVAESTIO QVADRAGESIMASECVNDA. B

QVAERO, an ista regula de triennali, sicut requirit titulum saltem coloratum, requirat etiam bonā fidē? SOLVTIO. Guliel. hîc in quadam decisione incidenter tenet, istam regulā requirere bonam fidem. Vt in vna Salamātina. coram domin. Iacob. Simonetta refert disputando sensisse Dominos. Et idem tempore meo, in vna Conchen. præstimoniorum, coram R. D. Ioanne Clerici de mense Martio M. D. XXXIIII. interloquendo sentire videbantur. Posteà verò, meliùs discussa, propter conflictum rationum, vota Dominorum in duas partes contrarias diuisa, paria remanserunt: deinde causa sæpius disputata ac proposita, pro parte affirmatiua, quidā ex Dominis hoc motiuum adducebant, quòd possessio ista triennalis C quandam similitudinem præscriptionis habere videbatur: vti in simili casu dixit Abb. in cap. contingit. col. 3. de dol. & contum. Et tamen clarum est, quòd in præscriptione, vltra titulum bona fides requiritur, vt patet in l. 1. & l. super. C. de præscriptione long. temp. præsertim in fore canonico: vt in c. fina. de præscrip. & cap. possessor. de reg. iur. libr. 6. Ergo eodem modo in ista regula.

Prætereà, quia licet fouenti bonum ius super beneficio ab alio possesso, per lapsum triēnij silētiū imponatur, adeò quòd agere non possit: sicut neq; ille agere potest, contra quem lata fuit iniusta sententia super beneficio, quæ transiuit in rem iudicatam, vt patet in cap. cùm dilecti. de elect. & cap. cùm olim. de dol. & cōtum. cum aliis, de quibus per

D Hostien.in summa,titu. de conces.præben.§.2.& Innoc.in cap.ad aures.& cap.mandatum.de rescriptis.Nihilominus tamen,si is,pro quo lata est sententia, notitiam iniustitiæ habeat,& sciat in beneficio ius non habuisse, nec de iure ad eum pertinere,certè talis nunquam illud beneficium, salua conscientia,retinere poterit, nec cursu temporis iuuabitur.Ita est hîc dicendũ,quòd licet possessor triennalis priuilegio istius regulæ, & habens etiam sententiam pro se iniustam,virtute rei iudicatæ in foro fori,siue contentio so defendentur:in foro tamen conscientiæ præfati tuti nõ erunt,ex quo sciunt, nullum in beneficio ius habuisse. Et
E ideo contra tales se clypeo istius regulæ, vel rei iudicatæ defendentes,habentes ius bonum per viam denũtiationis euangelicæ agere possent, dicentes illos in peccato esse, detinendo beneficium sine titulo,vt dicit expresśè Abbas & Imol.in cap.primo.colum.fina. de conces. præbend. Sicut videmus, quòd triennium istius regulæ non impedit, nec ligat superiorem:quominus nõ possit repellere triennalem,si eum ius,seu titulum canonicum in beneficio non habere repererit: tradit Felynus post alios in capit. illud. de præsumpt.& meliùs in capit.sicut. in decimasexta col. de re iudicata.& latiùs in capit.licet.de simo.quia trienna-
F lis possessio non dat ius,vt dicit Abb.in cap. contingit. de dolo & contum.Confirmatur ista opinio:quia certum est, quòd interruptio facta per citationem, ideo impedit cursum triennalis possessionis, aut alterius præscriptionis, quia præsumitur possessor citatus iam habere malam fidé, & titubare de iure suo.l.nemo.C.de acquiré.poss. quo fit, quòd talis non præscribat per mille annos,vt dicit expresśè Abb.in c.illud.col.pen.versic.& scias. de præscrip. Et tamen si vera esset opinio, quòd hîc non requireretur bona fides,talis interruptio non noceret possessori, quæ tamen propter malam fidem nocet,vt superiùs dictum est.

Istis tamen non obstãt. Rota in d.causa Conchen. præstimoniorum,de dicto anno M.D.XXXIIII. re priùs diutius disputata,& sæpius proposita,tenuit contrarium,videlicet regulam istam bonã fidé in possidente non requirere.Et idem Rota tenuit in vna Valentina parochialis, corá R.D.Io.Mohedano,de hoc anno M.D.XXXVII.Et eãdé opinioné antiquos dominos Rotæ tenuisse refert Ant.Capha

rellis,

rellis, aduocatus illorũ tẽporũ excellens, in quibusdã suis A
consiliis, redditis in causa Monasteriẽsis decanatus. Ratio
decisionis fuit: quia ex quo per istã regulam, vltra ius com
mune, in beneficialibus noua dispositio inducitur, debet
aliquid de nouo, vltra ius cõmune, operari: nihil enim ope
raretur, vel de nouo induceret, si in ea titul. & bona fides,
sicut in temporalibus requireretur, vt in l. 1. de vsucap. Præ
sertim, quia per hanc triennalẽ possessionem, in hac mate
ria beneficiali, quæ magis fragilis est, non ita de graui, per
petuo, & irreparabili præiudicio agitur, sicut in præscri-
ptione, siue vsucapione bonorum temporalium, & profa-
norum. Ratio est: quia per triennalẽ possessionẽ istius re-
gulæ, exceptio tantùm acquiritur, & non ius, vt dicit Fely.
in dicto cap. sicut. in 16. col. sed in vsucapionibus tempora B
libus verũ ius, & dominiũ acquiritur, vt dicit gl. & ibi com
muniter Doctores in l. traditionibus. C. de pact. ideo nil
mirum, si maior in tẽporalibus vsucapionibus solennitas
requiritur, videlicet titulus & bona fides. Sed in casu no-
stro, non agitur de quęrendo dominio, sed de exceptione
temporali, ad vitã possidẽtis duratura: propterea papa ad
constituendã differentiã inter istas temporũ præscriptio-
nes, ac vt aliquid specialius in ista materia beneficiali in-
duceret, statuit hîc tantùm titulum coloratum sufficere, e-
tiam si vigore illius possidens in mala fide fuerit constitu-
tus, sciẽs beneficiũ verè ad aliũ pertinere, vel inter alios li
tigiosum fuisse. Et ista procedunt, siue simus in dubio, siue
in claro, ꝙ triẽnalis possessor malã fidẽ habeat. Quia si in C
dubio, res est plana, quia ex titulo suo colorato in dubio
bona fides pręsumitur adesse, & hoc sufficit ad tuendã pos
sessionẽ, iuxta tradita per Moder. in c. de quarta. de præ-
scrip. Nã ille titulus coloratus præstat possessori quoddã
velamẽ sub cuius vmbra bona fides nutritur, vt dicit Abb.
in c. si diligenti. & ibi Fely. col. pen. vers. cõsidera bene. de
præscrip. Si verò sumus in claro, ꝙ possessor triennalis in
mala fide fuerit, idem dicendũ est, per supradicta. Nam ex
quo regula ista simpliciter loquitur, intelligi debet tam de
possessore bonę fidei, quã malæ fidei, iuxta l. 1. ff. de vsu a-
leæ, & aleat. Præsertim, quia ista regula tantũ requirit ali-
quem, cum tit. colorato, per trienniũ pacificè possidere,
nec aliud plus exigit: & ab hoc requisito duos tantũ casus

D malę fidei excipit, videlicet, intrusum in beneficio vacante apud sedé, & simoniacũ. Ergo in cæteris dispositio regulæ generaliter procedet: quia exceptio firmat regulã in non exceptuatis, iuxta vul. c. cùm dilect. de confirmatione vtil.

Et iste intellectus adminiculo iuris non caret: quia videmus, ꝙ error iuris causat malã fidem: & tamen si adest titulus coloratus, illa mala fides nõ nocet, quo ad fructuũ acquisitionem, iuxta doct. Bart. in l. sed etsi §. scire ff. de pet. hęred. & Abb. in c. si diligenti. col. 6. de foro compet. Ergo à fortiori, fructuũ perceptio magis licita erit, quãdo cum ea concurrit autoritas istius regulæ, quam visus fuit papa ex visceribus. c. 1. de præscrip. eruisse, vbi est text. quòd per possessioné triẽnalem, etiam cum mala fide, iura ecclesiæ E pręscribuntur. Si igitur hoc papa ibi statuit in rebus ecclesiæ, in quibus per pręscriptioné ecclesię infertur magnum præiudicium: quia agitur de abdicando ab ecclesia dominio perpetuo, quod transit ad hæredes, à fortiori potest papa in beneficialibus, in quibus non agitur de tãto præiudicio, nec de dominio perpetuo acquirendo, statuere. Quia videmus papã concedere posse fructus beneficiorũ, etiã sine titulo beneficij, vt patet in ca. si propter. de præscrip. lib. 6. quod tantũ cùm idem hîc facere posset, noluit tamen hoc, nisi cum titulo, saltem colorato triennalibus possessoribus concedere, exceptioné illis tantùm tribuens, & vt possessor triẽnalis per illã in sua possessione defendatur. Rationabile videtur: quia agens contra possesso F rem triennalé, nihil aliud habet, quàm titulũ, & possessor etiam triennalis titulũ habet, & est reus & possessor. Quo casu videtur pręferendus solo titulato, pręsertim negligenti, contra quem omnia iura clamant: vt in l. si pupillus. ff. de iis, quæ in fraud. cred. cum concor. vt latissimè dixi superiùs in tract. neglig. & patet in cap. si à sede. de præben. lib. 6. & in c. duobus. de rescrip. & in ca. in pari. de reg. iur. & in cap. tibi qui. de rescript. eo. lib. Nam turpiùs eiicitur, quàm non admittitur hospes, vt in ca. quemadmodum. de iureiu. Et ista fuit vna ratio ex pluribus scriptis superiùs in 10. q. quare execrabilis defenditur ista regula: & tamen si spoliatus agit, vt restituatur, non auditur. Primo enim casu est reus, & possessor, qui non agit de damno euitando, & se in possessione triennali defendendo. Secundo casu

exc cra

execrabilis erit actor, qui agebat de acquirendo, & secun A
dum iura faciliùs quis arcetur ab ingressu vitioso, quàm
quòd iam possessor deiiciatur, vt dictum est.

Nec obstat hoc fortè procedere in foro contentioso, vt
superiùs dicebatur: secus in foro conscientiæ, quia respon
detur, quòd text. in d. cap. 1. de præscrip. procedit etiam in
foro conscientiæ, vt ibi dicũt Doct. & tamẽ ibi disponitur
præscriptionem cum mala fide valere, aliàs ille text. impo-
neret nobis laqueũ, contra id quod dicitur in c. de viduis.
27. q. 1. & sic conditio possidentium beneficia deterior es-
set, quàm mercatorum fœnerãtium. quod præsumendum
non est. Nam clara est doctr. Doct. post Bal. ibi, in ca. quæ
in ecclesiarum. de consti. quòd si lex est iusta in foro fori,
vtique iusta erit in foro poli. Quod latissimè per exempla B
iuridica probaui in cap. 2. de consti. lib. 6. Hinc videmus,
quòd dispositio. c. cùm dilecti. de emp. & vend. quę loqui-
tur de contrahentibus decipiendis, procedit secundum di
uum Thomam, in foro poli. Papa igitur à fortiori, in bene
ficiis ecclesiasticis hoc facere poterit. Imò tanta est in be-
neficialibus papalis potestas, ꝙ non solùm exceptionem
ex titulo colorato cum possessione triennali, sed etiam ve
rum ius & dominium posset conferre, & etiam statuere, ꝙ
beneficia transirent ad successores, sicut res profanæ: quia
ista omnia sunt de iure positiuo, supra quod est papalis po
testas. cap. proposuit. de conces. præbend. cap. per venera-
bilem. qui fil. sint legitimi. Vnde meritò in cap. 2. de præb.
lib. 6. dicitur, papam in beneficialibus plenissimam habere C
potestatem. Nam potest secundum Hostien. & alios in ca.
cùm venissent. de iudic. quadrare rotũda quadratis, & qua
drata rotundis: vt latiùs dixi in cap. 1. de constit. lib. 6. Et
ideo per prædicta concludendum est, constitutionẽ istam
sanctissimam esse, quæ litibus finem imponit, ac negligen
tes punit: & ita fit, ꝙ possessores beneficiorum erũt certi,
propter quorum incertitudinẽ diuinus cultus, & ecclesia-
rum cura negligi posset, ac sub incerto pastore manere.
Sicque sub hoc timore, homines diligentiores ad peten-
dum iura sua debitis tẽporibus reddentur. Nec, vt dixi, in
hoc magnũ, & irrecuperabile præiudiciũ negligentibus in
fertur, cum eius ius per istam regulam non annullatur, sed
suspenditur durante vita possessoris triennalis: quo mor-

D tuo de iure suo actor experiri poterit: cùm regula ista personalis sit, tantùm possessoribus triennalibus fauens, non alteri successori. Nec mirum, si actor per tam modicū temporis spatium, excluditur à iure suo, cùm minore tẽpore & fortasse breuiori negligentia, beneficiati priuari beneficiis suis soleãt, vt patet toto titulo de cler. non resid. & tradit notabiliter Abb. in cap. capitulum. colum. fi. de rescrip. Nec obstat, quod dictum est de sententia quæ transit in rem iudicatam, quæ quando quis scit esse iniustam, non defendit victoré in foro cõscientiæ. Quia ad illud respondet notabiliter Abb. in consi. 60. incip. in causa & quęstione. in 2. col. lib. 2. vbi ponit vnam regulam, quòd quando peccatum est remissibile per partes, talis sententia licet
E iniusta, victorem in vtroque foro defendit, vt ibi latiùs exempla ponit, quę videantur. Et ad hoc facit dictum Bar. in l. fiscus. ff. de iur. fisc. qui dicit, quòd licet litis pendentia constituat possessorem in mala fide, est verum, quando est pronuntiatū cõtra eum, aliâs secus. Cùm igitur in casu nostro impetrãs in negligentia fuit, sicut potuit beneficio suo renuntiare, ita tacitè promittere, ꝙ alter in eo ius excipiendi acquirat. Ex qua patientia videtur quædam tacita renuntiatio includi, vt in cap. ex ore. de his, quæ fiunt à maior. par. cap. in cle. gratiæ. de rescript. Et ita cum illa opinione Rota in prædicta causa conclusit.

QVAESTIO QVADRAGESIMATERTIA.

F QVAERO, quis tenetur probare titulum esse coloratum, ad effectum istius regulæ, si negatur esse coloratum per agentem, contra triennalem?

SOLVTIO. Vt breuiter concludam, ipse actor tenetur probare: quia possessor triennalis ad petitionem partis, titulum suæ possessionis ostendere, nec probare tenetur, vt notat Compostel. in cap. capitulū. in gl. magna. de rescrip. & Archi. in c. contra morem. c. distinct. circa fi. Et ideo actor non audietur, nisi priùs aliud probet, per quod adpareat reum triennalem possessorem non habuisse titulum coloratum, vt in l. cogita. C. de pet. hæred. Sed ad iudicis requisitionem bene tenetur reus possessor titulum ostendere & probare, vt dicit expressè Abb. in c. cùm nostris. in fin. de conces. præb. per plura iura, quæ Arch. allegat in d. c. contra morem. Et in terminis istius regulæ hoc expresse

ſe tenet ille excellens Gloſſator concilij Baſilien. de quo A
in pragmatica Franciæ, tit. de pacific. poſſ. in verbo, coloratum, colum. 6. verſi. circa ſecundum. fol. 132. in 2. colum. quia quo ad ſuperiorem inquirentem de titulo, nihil impedit triennalis poſſeſsio, vt Fely. tradit in cap. licet Heli. de ſimo. & in cap. illud. de præſumpt. & in c. ſicut. in 16. col. de re iud. Et quia iſta eſt communis opinio, quæ ad iudicando teneri debet, ampliùs non inſiſto.

QVAESTIO QVADRAGESIMAQVARTA.

QVAERO, an impetrans beneficium viuẽtis, & poſteà poſsidens vigore illius impetrationis per triennium, poſsit mortuo illo, per cuius obitum impetrauit, vti priuilegio regulæ contra alios impetrantes?

SOLVTIO. Videtur concludendum, quòd non: quia vltra hoc, ꝙ poſſeſſor eſt inhabilis, vt patet ſuprà in regula 20. & ibi dixi: non tamen dicitur poſſeſsio à iure approbata, vt dicunt Doct. in capi. 1. & 2. & capi. literas. de conceſ. præbend. Nec ille titulus poſſet dici coloratus, vt dicit deciſio clara 21. in titulo, de reſtit. ſpol. in no. incip. ſi agenti. quam ſequitur Milis in verbo, poſſeſſorio recuperandę agens. Et ita obtinuit Ange. de Ceſsis in vna Aquen. capellaniæ, coram D. Mercurio: & licet iſte triennalis videatur habere titulum, fuit tamen ab eo datus, qui non potuit dare. Nam etiam papa non poteſt conferre beneficium viuentis, quia tali modo illum inauditum, & ſine cauſa priuaret, quod fieri non poteſt, vt tradunt in c. quæ in eccleſiarum. de conſtit. & in cap. 1. de cauſ. poſſeſſ. C

Breuiter putarem ita diſtinguẽdum, ꝙ aut ante obitum illius, cuius beneficium impetrauit poſſeſſor fuit in poſſeſſione per triennium, & talis poſſeſsio non ſuffragatur, per ſupradicta, quia eſt de beneficio non vacante, ac etiam, quia duo inſolidum eodẽ tempore eãdem rem poſsidere non poſſunt. Aut verò poſt eius obitum iſte, qui impetrauit beneficium viuentis, poſſedit triennio, & tali caſu videtur poſſe adiuuari regula. Non ob. ꝙ non habet tit. coloratum, quia reſpondetur eſſe verum quo ad alios effectus iuris communis: ſecus verò eſt quo ad effectum iſtius reg. quę omnem tit. reputat coloratum, niſi in duobus caſibus exceptis in ea, dũmodo ille tit. fuerit ab eo datus, qui aliàs originaliter conferre poterat. Et in dubio titulus præſu-

D metur coloratus,niſi probetur contrarium:vt dixi in proxima pręcedenti quæſt.ſufficit enim quòd onus probandi cõtrarium incũbat actori triennali poſſeſſori ad præſumptionem coloris, quòd toleratus fuerit per ſuperiores ſuos,qui ſingulis annis viſitare beneficiatos,& videre titulos poſſeſſorum ſolent,vt dicit Fely. in c.licet Heli.per illum tex.de ſimon.& in c.ordinarij.de offic.ord.lib.6.

QVAESTIO QVADRAGESIMAQVINTA.

QVAERO, ponamus quòd vnus poſſedit beneficium triennio, & titulo non colorato,in tertio anno ſuperuenit titulus coloratus, an poſsit poſt triennium inquietari, vt iuuetur regula?

SOLVTIO. Pro parte affirmatiua,videlicet,quòd talis E poſſeſſor exceptione iſtius regulæ defendatur: adducitur primò, quia pẽdente tẽpore poſſeſsionis ſuæ ex inualido titulo cœptæ, non prohibetur quis validũ ius acquirere, nec dicitur propterea immutari poſſeſsio, nec requiritur alia adprehẽſio poſſeſsionis de nouo,vt eſt tex.in l.certè. §.is qui.ff.de preca.& tenet Bal.in l.ſi aquã. in 9.col.verſi. ſuper ſecundo puncto.& verſi.ſed pone.C.de ſer.& aqua.

Præterea, quia ex quo ille poſſeſſor propter titulum non coloratum non fuit inquietatus,ſed toleratus per ſuperiorem,ſi poſteà compleat triennium cum colorato titulo, & ſine aliqua moleſtia,videtur poſſe adiuuari regula:arg.text.not.in c.penul.de ſup.neg.prælat.Et pro parte iſta facit tex.in cap.ex parte.de conceſ.præbend.& in cap. F poſtulaſti.de cle.exc.mi. & quod not. Specul.titulo de primo & ſecundo decreto.§.videndum.verſi.quę eſt ratio.& Archid.in c.ordinationes.1.q.1.Et quæ dicunt Bart.& Bal. in l.cogi.C.de pet.hęred.Accedat illud quod ſcribit Oldr. in conſilio 299.quidam,&c.vbi dicit,quòd licet quis incipiat perperàm litigare: tamen poteſt ex iure de nouo ſibi obuenienti lite pendente vincere, neque propterea dici calumnioſus.

In contrarium facit, quia tex.hic requirit ab initio poſſeſsionis titu. coloratum iuncto cum poſſeſsione triennali,vt patet ibi ex illis verbis,ex apoſtolica vel ordinaria collatione illorũ,ad quos collatio,vel prouiſio pertinet,& ibi per triennium poſſederit,&c.Requirit ergo regula titu. & quòd cum eo per trienniũ poſsideat. Nam põdero primo

mo illa verba, ex apostolica,&c.quæ ratione dictionis Ex, A
denotant actum immediatum, per quem quis possidere debet, vt notat Bar.& Ias.in l.non dubium. C. de leg. & in l.1.§.ex incendio.ff.de incend. rui.nauf. Rursus pōdero illa alia verba, per triennium. Nam dictio Per, denotat rem perfectam.l.vrbana.§.pernoctare.ff. de verbo.signific. Et illud dicitur perfectū, quod ex omnibus partibus suis integralibus, id est, ex principio, medio, & fine constat.l.1.ff. de origi.iur.cum concord.vt ibi in gloss.Requirit ergo regula, quòd totum completum triennium cum titulo possideat, sicut in vsucapionibus videmus, quòd triennium continuum requiritur, vt in l.nūquam. §. in vsucapionibus. ff. de vsucapionibus.& in l.1.C. de vsucapionibus transform. Cùm igitur in casu nostro possessor non cōpleuerit trien- B
nium colorato titulo, per consequens non debet gaudere priuilegio regulæ. Et pro ista parte facit dicta l.certè. quæ considerat initium quo ad hoc, vt quis dicatur precariò possidere, vt patet ibi in verb.precariò cœpit possidere. & idem est de iure canonico, vt not.in summa. 16. quæstio.3. & 4.vbi in præscriptione non solùm initium, sed etiā vniformis possessio attenditur. Postremò, pro ista parte facit, quia quando quis à principio possidet sine titulo, vel cum inualido, si posteà superueniat titulus validus, cēsetur quis causam possessionis sibi mutare.l.non solùm.§. quod vulgo.ff.de vsucapioni.& vide quæ dicam in sequen.q.

QVAESTIO QVADRAGESIMASEXTA.

QVAERO, dictum fuit, quòd regula ista requirit con C
tinuum triennium, & nō interpollatum, quid si possessor triennalis possedit per triēnium continuū, sed virtute duorū titulorū. Nam per duos annos possedit vigore vnius tituli, tertio verò anno voluit possidere virtute alterius tituli fortassis melioris, nūquid iuuetur regula?

SOLVTIO. Tota vis est videre, nunquid iste possessor per hoc causam possidendi mutare sibi videatur. Et Rota in vna Placē.præpositure corā R. D. Io. Clerici inter Ioā. Mariam, & D.episcopum Cesenaten.tenuit quòd sic. Nam ibi episcopus à principio possessionem tenebat titulo nō colorato, posteà impetrauit nouā prouisionē, vigore cuius possidebat, & posteà expoliatus fuit. Rota tenuit illū esse restituendum, quia per superuenientem titulum nouæ

D prouisionis causam possessionis mutare visus fuerat. l. non solùm. §. quòd vulg. ff. de vsucap.

Et hoc sine dubio verum videtur, quando animus mutandi adest: aliàs secus, vt dicit Socin. in consi. 131. colum. 3. in 1. vol. Et sequitur Decius in quodam consilio, cuius numerũ amisi, & ratio ponitur per Bar. Angel. Imol. & Alex. in l. 3. in princip. ff. de acquir. poss. vt ibi per eos. Et secundum hoc casus istius quæst. videtur decisus. Nam ex quo secundus titulus obuenit possessori, tertio anno noua fuit possessio, quæ non sufficiebat ad istam regulam: quia ista possessio est diuersa à prima, quæ nõ erat etiam sufficiẽs, cum esset duorum annorum. Ita quòd tali casu dictus possessor regula ista iuuari non poterit, cùm non fuerit trienE nalis vigore vnius tituli.

Sed aduertendum est, ꝙ si in præsenti quæst. præsupponimus primã possessionẽ teneri vigore boni tituli, nunquã superuenientia noui tituli immutat priorẽ possessorẽ: quia stante prima possessione, secunda acquiri nõ potest. & ideo requiritur ad hoc, vt ex secundo titulo noua possessio quæratur, quòd prima possessio effectualiter dimittatur, & tunc secunda quæri potest ex superueniente iusta causa, siue titulo. quod est verũ, nisi prima possessio esset mera detentio. Nam tali casu sine dimissione illius detentionis ex superuenienti titulo noua possessio quæreretur, vt notabiliter declarat An. Aret. in §. nouissimè. col. fi. instit. de vsuca. Et secundũ hoc procedit decisio Dominorũ F in dicta causa Placen. præposituræ. Et licet Socin. in l. 3. §. ex pluribus. ver. 3. cõclusio. ff. de acquir. poss. voluerit nõ esse necessariã dimissionẽ primæ possessionis, quo ad effectũ acquirẽdi nouã: tamẽ cõtra eum est cõmunis opi. Pro qua est text. in l. qui bona. §. fi. vbi Paul. Raph. Cu. & Alex. hoc declarãt. ff. de acquir. possess. quos sequitur Dom. Guliel. Cassiodorus in tit. de restitu. spol. decisio 4. circa fi. Et secundum istã opinio. casus præsentis quæstio. recipit contrariam resolutionẽ primæ, videlicet, quòd possidens per triẽnium continuũ pacificè, vigore duorũ titulorum possit exceptione istius regulæ iuuari, ex quo per superuenientiam secundi tituli primã possessionẽ non amisit: nisi effectualiter illam dimitteret, & alteri traderet. Faciũt ad prædicta, quæ dixi in præceden. quæstione.

QVAESTIO QVADRAGESIMASEPTIMA. A

QVAERO, quia hic fit mentio de intrusione, vt patet ibi, Dummodo in beneficiis huiusmodi se non intrusserint, &c. quis dicatur intrusus quo ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Intrusus de iure communi potest dici quis octo modis: quos narrat Felyn. in cap. veniens. in secundo notabili. de accusationibus. & reassumunt Moder. in tract. benefici. in 11. q. tertiæ part. sed mihi magis placet diuisio quam ponit Gemi. in c. propter. 19. dist. quem sequuntur latiùs Moder. in tract. elect. q. 17. Dicunt enim, quòd intrusus in iure capitur quinque modis. Nam ille dicitur intrusus, qui non de licentia superioris, sed propria, vel parentum autoritate, & absque vlla confirmatione occupat beneficium, vt sunt illi, qui nullum habent titulum, secundum Innocen. in cap. nihil. in glo. magna. circa mediũ. de elect. facit text in c. alienationes. 12. q. 2. & est gloss. in verbo, me tuebat. in fi c. bonæ. el. 1. de elect. cum similibus. B

Secundò, dicitur intrusus ille, contra quem est lata sententia depositionis, à qua non fuit appellatum, & manet in possessione. Ita tenet Innoc. in c. qualiter. el. 2. de accus. in glo. magna.

Tertiò, dicitur intrusus ille, qui ante confirmationem suæ electionis, vt lit. pend. administrat, vt in cap. 2. de resti tu. in integ. & in c. cùm iam dudum. de præbend.

Quartò, dicitur intrusus, qui habet titulum & possessionem à non habente potestatem conferendi, quia pertinet ad alium collatio, vel publicè suspensus erat, vt est text. in cap. fin. de exces. prælat. & in cap. quia diuersitatem. de conces. præben. C

Quintò, dicitur etiam intrusus, à quo alter fuit expoliatus, vt dicit text. notabilis secundũ vnũ intellectũ in. d. c. fi.

Et ista omnia de plano procedũt de iure communi: sed quo ad effectum istius regulæ est videndũ, nũquid omnes prædicti, vel aliqui eorum possint dici intrusi? Decius in consil. 121. col. fi. tenet, quòd regula ista, quæ repellit intrusos, intelligitur de prædictis. & hoc idem tenet Bar. Cassa. in cons. 20. col. 7. nu. 36. Tamen hoc non est verũ, quia ipsi fortè, quia nõ versati sunt in curia, nõ intellexerũt stylum eius, nec obseruationes Rotæ. Dicas ergo sic, quòd intrusi

D ad effectum istius regulæ dicuntur tribus modis.

Primo modo dicitur intrusus omnis ille, qui non habet titulum verum, vel præsumptum.

Secundo, dicitur intrusus etiam ille, qui habet titulum, sed non ab eo, qui habet potestatem conferendi, qui nullo modo dicitur habere titulum coloratū, secundū Doct. superiùs allega.

Tertio modo dicitur intrusus ille, qui in altero ex duobus casib. hìc exceptis ꝓuideri obtinuit de beneficio, etiā si habuerit titulum ab eo, qui originaliter cōferre potuit. Primus casus hìc exceptus est, quando quis per simoniam beneficiū cōsecutus fuit, etiam à papa. Secundus casus est, quando est aliquis prouisus de beneficio reseruato reser-
E uatione in corpore iuris clausa non facta mentione istius regulæ. Et licet aliqui voluerint, quòd ille qui habuit beneficium per simoniam, ab eo, qui habuit potestatem conferendi, non dicatur intrusus, licet non habeat coloratum titulum requisitum ad istam regulam, respōdentes ad verba istius regulæ, de intrusione loquētis, videlicet, ꝙ referātur ad secūdū casum de beneficio reseruato, ita ꝙ simoniacus & intrusus ponātur vt diuersa: tamē Fely. in c. in nostra. secundo corrol. in fine. de rescrip. confutat illam differentiā, vt ibi latiùs per eū. Quantū ad istā regulā, sicut est intrusus habens titulū, etiā à papa de beneficio reseruato: ita & habens titulū per simoniā, & exceptis istis, omnes alij enumerati superiùs per præfatos Doctores, licet dicātur intrusi
F de iure communi, & inhabiles, quo ad plures effectus iuris cōmunis, quos distinguūt Moder. in tract. elect. q. fi. & nō dicātur habere etiā titulum coloratū, vt dixi in alia q. nihilominus ad effectum istius regulæ non dicentur intrusi, nec inhabiles, neq; discoloratum titulum habere. Et hoc secundū intellectū cōmunem Rotæ, quod vidētur sentire præfati Mod. in d. tract. elect. q. 17. in fi. dum voluit, ꝙ vbi cōstitutio est pœnalis, non includuntur in ea omnes species intrusionis, de quibus superiùs mentionē fecerat, ex mente Gemin. in d. c. propter. sed solùm includentur veri, & propriè intrusi, vt sunt illi, de quibus superiùs diximus.

QVAESTIO QVADRAGESIMA OCTAVA.

QVAERO, nūquid dicatur intrusus ille, qui ingreditur possessionē cū titulo præter autoritatē superioris?

SOLVTIO. Glossator hìc in 7. col. & Glossator pragmaticæ dixerunt eum esse intrusum. Tamen aduertendũ est dictum istorum non esse verum ad effectum istius regulæ, sed dictum eorum procedit quo ad casus iuris communis, quia non ad dispositionẽ istius regulæ, illi tantùm intrusi dicuntur, qui in casibus hîc exceptis notantur, in quibus etiam si cum autoritate superioris possessionem ingrederētur, intrusi dicerentur quo ad effectum istius regulæ: sed extra illos casus habens coloratum titulum, si vigore illius accepit possessionem propria autoritate sine licentia superioris, & eam per triennium pacificè continuauit, tutus erit exceptione istius regulæ, neque ille ingressus possessionis impedimentum illi præstabit, quominus exceptione istius regulæ vti possit, licet quo ad effectus iuris communis huiusmodi intrusio consideretur & attẽdatur, vt latiùs prosequitur idem Glossator in dicta pragmatica, & Moder. in cap. eum, qui. de præb. libr. 6. Et dixi in regula de annali. q. 43. A B

QVAESTIO QVADRAGESIMANONA.

QVAERO, an ista regula defendat possessorem in beneficio cõtra habentẽ regressum in specie ad illud? SOLVTIO. Domini sæpe tenuerunt, quòd sic, moti illo fundamento sæpius replicato in aliis quæstionibus, videlicet, regulam omnem possessorem coloratum defendere, nisi in casibus expressis, videlicet simoniæ, & beneficij reseruati reseruatione in corpore iuris clausa: in omnibus aliis reg. manet firma in casibus non exceptuatis. C vulg. l. nam quod liquidè. ff. de pen. leg. c. quoniã. vbi Abb. de coniug. lepro. cum similibus. Ista est ratio, per quam penè infiniti casus super ista regula decisi fuerunt in Rota, vt in præcedentibus quæstionibus visum fuit.

Sed aduerte diligenter, quia in primis ista ratio nõ videtur solida: quia licet hìc nõ excipiatur nisi duo casus: tamẽ casus excepti recipiunt extẽsionẽ ad alios casus similes ex idẽtitate rationis, vt est text. in c. cùm dilecta. & ibi Abb. in 5. notabili. de confir. vtil. vel inutil. Et hoc procedit, etiam si casus exceptus cũ dictiõe taxatiua exciperetur, quia propter hoc nõ excludũtur casus similes, vbi est maior, vel eadẽ ratio, vt declarat Ias. in l. 1. in col. pe. ff. de offi. eius. per tex. in l. ob æs alienũ. C. de præd. mino. quẽ tex. habui in

D punctis doctoratus mei. Sed in regressu est par, vel maior ratio, quare excipi debeat à regula: ergo in eo regula non habebit locũ, sicut non habet in duobus casibus exceptuatis in ea. Quòd autem in regressu sit par, vel etiam maior ratio, quàm in casibus exceptuatis hìc, patet: quia ratio quare beneficium reseruatum in corpore iuris hìc excipitur, est propter decretum irritans, quod afficit titulum & possessionem, & per consequens tollit colorem, vt dicunt Domini in decis.16.in no.aliâs est decis.3.in titulo de resti. spolia. quam sequitur simpliciter Philipp.Franc.in cap.bonæ.in 5.col.versic.7.& vltimo.de appel.& Felv.in c.si constiterit.in fi.de accus.& latè Abb. in dispu. Titius clericus. col.9.Et latiùs hoc probat decis.4.de rest.spolia. in antiq.
E cum qua concordat decis.17.eo.titu.in antiq.cum cõcord. traditis per Corsettũ in tract. quòd spoliatus ante omnia debeat restitui.in 41.fallent.& ita seruat palatium, vt dicit d.decis.4.Nam decretum irritans non solùm discolorat & annullat titulum & possessioné, sed etiam ipsam detétionem infectam & vitiosam reddit, adeò vt omnia adminiculo iuris careant, vt dicit notabilis decis.1. in titul. de restit. spol.in antiquioribus.præsertim colum.fi. & sequitur Bal. nouellus in repet. §. nihil cõmune. vltima char. de acquit. poss.Nam decretum irritãs est tam malignæ naturæ, quòd quicquid inuenit, destruit, & in oppositum ducit, vt cap.si postquàm.de electio.libro 6.& in cap.quodam.de præbẽ. & cap.1.de conces.præbend.eod.lib.Si igitur decretum ge
F nerale tantum operatur in beneficio reseruato, vt in eo color possidendi quo ad priuilegium istius regulæ, & remedia possessoria, quæ aliàs sunt inducta in fauorem spoliatorum, impediantur, quantò magis debet operari decretũ speciale regressus certo corpori beneficij adpositum? Nã clarum est, quòd magis videntur afficere ea, quæ specialiter disponũtur, quàm ea, quæ generali decreto sunt dicta, vt in notabili casu tradit Lap.alleg.84.in 12.colum.versicu. sed verum est dicere, &c.secũdum primam impressionem. Facit quæ dicit Abb.in cap.1.in 6.colum.paruæ impressionis.de rescript.Et de hoc est text.in cap. quanquã.23. dist. & in ca.si aduersus.de hæret.

Accedit, quia licet ista regula sit possessorib. fauorabilis, tamé negari nõ potest, ꝙ in eo, quod cõtra desides præ-

ſcriptionem inducit, dicitur odioſa, vt tradit Bart. in l. fi. in princ. ff. de eo, per quem fac. erit. ſequitur Petr. de Ancha. in conſil. 5. colum. pen. ſed præſcriptio iſtius regulæ inducta eſt contra negligentes, ergo erit odioſa, & per conſequens debet reſtringi inquantum poſsimus, iuxta cap. odia. de reg. iur. lib. 6. cum vulg. A

Tamen tenẽdo primam opin. ad iſtud motiuum poteſt reſponderi, quòd in ſimonia, ac in reſeruatione de quibus excipit iſte text. eſt longè diuerſa ratio, quàm in decreto regreſſus, ex eo, quia in ſimonia propter deteſtationẽ criminis, quod tam magnum eſt, quòd cætera peccata, reſpectu eius, quaſi pro nihilo reputantur, vt in c. tãta eſt labes. de ſimo. regulæ iuris tranſgrediuntur, & in iſtis beneficialibus, in quibus magna puritas requiritur, contra ſimoniacos omnia iura clamant, & talibus auxilia ſua denegant: B & eodem modo in alio caſu hic excepto, videlicet, in reſeruatione in corpore iuris clauſa, cuius decretum eſt notorium à iure communi inductum, quod ignorari nõ debet, nec præſumitur. cap. 1. de conſtitu. lib. 6. & l. leges ſacratiſsimæ. C. de legib. Et illa notorietas facit, quòd poſſeſsio, titulus, & omnia diſcolorentur, & etiam, quia in dicta reſeruatione in corpore iuris clauſa, ſunt plura alia ſpecialia vltra communes regulas, quæ in regreſsibus non militant, vt dixi ſuperiùs in 46. q. Meritò iſti caſus excepti habent ſpecialẽ rationẽ. Cùm igitur in regreſſu illa nõ cõcurrant, ideo caſus excepti in iſto text. procedunt in caſu noſtro. Nec poſſunt extendi ad regreſſum, in quo non militat eadem ratio: quia cùm ſit facti, & in facto conſiſtat, ignorari põt, & in dubio in factis alienis præſumitur ignorantia. Et ita in vna Cõpoſtellana canonicatus, & præb. corã R.P.D. Marcello 9. Iunij M. D. XXXVII. fuit per Dominos, exceptis duob. cõcluſum, ꝙ decretũ adpoſitũ certo corpori beneficij, non inficeret poſſeſsionem triennalẽ: quo minus poſſeſſor poſsit vti exceptione regulæ. Et hoc per illã rationẽ, quia ſufficit poſſeſſori habere originaliter titulũ ab eo, ꝗ cõferre potuit, licet ex accidẽti fuerit impeditus, quo ad effectũ iſtius regulæ, exceptis illis duob. caſib. habẽtib. ſpecialẽ rationẽ, in quib. nullus color iuſtificat poſſeſſionẽ: & ita diu, & ſæpe interpetratiõe Rotæ receptũ eſt. Nec obſtat ꝙ iſta reg. ex quo videtur q̃dã præſcriptiõem cõtra C

D negligentes inducere, dicatur odiosa, iuxta dictum Bar. in d.l.fi. quia respōdetur illud procedere in pręscriptione 30. vel 40. ann. de qua ibi loquitur Barto. quæ non est similis præscriptioni per istā regulam inductæ, si quouis modo præscriptio dici possit. Sed potiùs regula ista vsucapioni triennali adaptari potest, quæ est fauorabilis, vt Bart. in d. l.fi. dicit. itaque arg. factum in contrarium retorqueri potest. Quantò magis, quòd remediū istius regulæ, nec præscriptioni, nec vsucapioni æquiparari potest, propriè loquēdo, ex eo, quia in præscriptione verus titulus, & bona fides requiritur: hìc verò sufficit titulus coloratus absque bona fide, vt superiùs in alia q. diximus. Neq; etiam vsucapioni adaptari potest hæc dispositio regulę, ex eo quia per E vsucapionē acquiritur verum dominiū, vt est glo. in l tradi tionibus. C. de pact. Sed hìc non acquiritur triennali possessori, nisi nuda exceptio, ac etiam, quia in vsucapione titulus, & bona fides requirūtur: quæ, vt diximus, hîc cessant.

Non obstat, ꝙ decretum discolorat possessionē, adeò quòd spoliatus non debet restitui, per ea, quæ superiùs allegata sunt. quia verū est, ꝙ decretum reseruationis discolorat, quo ad effectus iuris communis, vt latè scribit do. Guliel. in quadā decisio. sua posita in titulo de restit. spolia. incipien. prouisus. Et sic etiam titulus non coloratus dicitur multis modis, quo ad effectum iuris, vt superiùs latè dixi in quadam quæstione. Tamen quantum ad cōsequendam exceptionem istius regulæ, nullum decretū possessio F nem vel titulum inficit, vel discolorat, nisi in casibus exceptis regulæ. Itaq; omnis titulus dicetur coloratus, quo ad istam regulam, nisi in casibus expressis.

Nec obstat, ꝙ casus excepti non excludunt extensionē similium, quia respōdetur casum istū esse longè dissimilē. Et præsupposito ꝙ esset similis, non debet fieri extensio, quando exceptio casuum fit à statuto, & non à iure communi, prout dixi, respondendo ad istud contrarium, in alia q. per doctrinam Abb. in ca. ad audientiā. in 1. notabili. de cler. non resid. Et vltra ista alia etiam ratio cōcurrit, quare spoliatus subiectus decreto non restituitur. Nam illud inductū est, ne in beneficialibus detur vitiosus ingressus, qui magis in actore est cōsiderabilis, quàm in reo, vt in c.1. de eo, qui mit. in poss. lib. 6. Sed hìc agitur de defendēdo reo

in

in possessione sua triennali aduersus negligentem ius suũ A
infra triennium prosequi, igitur tanquã diuersa debent diuerso iure cẽseri. l. Papinianus. ff. de mino. Præsertim, quia reo faciliùs conceditur exceptio, quàm actori actio. l. 1. §. quòd autèm. ff. de superficie. not. Ias. in l. impuberibus. in fin. ff. de acquir. hære. Nil mirum igitur, si spoliatus actor cõtra decretũ nõ auditur, reus verò exceptione defenditur. Nã turpiùs eiicitur, quàm nõ admittitur hospes, vt dicitur in c. queẽadmodum. de iureiur. Et quia fauorabiliores esse debemus reis possessoribus, quàm actoribus iuxta l. fauorabiliores. ff. de regu. iur. quia in pari causa potior est conditio possidentis. vulg. ca. in pari. de reg. iur. lib. 6. & c. si à sede. de prȩb. lib. 6. Præsertim, quia non petens beneficium suũ per triẽnium, videtur illud habere pro derelicto: B
iuxta not. per Abb. in c. cõtingit. de dolo & contu. Et etiã, quia ad decretũ adpositũ in regressu, vel alia quacunq; gratia non habet effectum, nisi volente eo in cuius fauorẽ est adpositũ, vt in c. 1. de cõcess. præb. lib. 6. cum concor. vt tradit Rota in decis. 423. incipiẽ. notat primus. & c. in antiquis. & Modern. in l. nemo potest. vbi Aretinus & Clau. Aquen. in 4. col. de leg. 1. Decius in l. pacta quæ contra. C. de pact. & illo decreto per trienniũ nõ vtendo, videtur tacitè illi renũtiare: arg c. ex ore. de his quæ fi. à præla. Et quod dictũ est in decreto gratiarũ, idẽ est in decreto regularũ & extrauagantiũ, quæ nõ impediunt effectũ istius regulæ. Propterea videmus, ꝙ possidens triennio vigore collationis ordinarij, beneficiũ reseruatũ per regulas, vel extrauag. est C
tutus exceptione istius regulæ, nisi in casibus exceptis in ea, vt est dictũ superiùs in aliis quæstionib. aliâs si contrarium diceremus, facilè redderetur ista reg. frustratoria, & penitus inutilis: cùm hodie in quibuscũq; prouisionibus, etiã de vacãtibus, adponatur decretũ irritans, itaque nunquam haberet locũ regula, quod nõ est dicendũ. Diligentia igitur opus est, ne incidat quis in regulam, quoniã vigilantibus scripta est. Et extra istam regulam quid operetur decretum adpositũ certo corpori beneficij in regressu, vel literis de beneficio vacaturo, vel de vacanti, videnda est lata decis. dict. Guliel. incipien. decis. 3. in tit. de restit. spolia. Et ista omnia quæ dicta sunt de decreto adposito regressui, & incerto corpori beneficij, ꝙ nõ impediãt exceptionẽ

D istius regulæ: non solùm procedit, quando exceptio istius regulæ allegatur per possessoré triennalem contra prætendenté regressum, sed etiã quando possessor nõ triennalis excipit de triennali possessione prædecessoris sui, contra qué poterat excipi de regressu, quia talis exceptio etiã iuuat possessoré cõtra agenté vigore regressus. Prout in vna Neapolitana ecclesiæ Sanctæ Mariæ fuit cõclusum per Dominos corã R.D.Mar.Antonio, die 19. Nouéb. M.D.XXXV. pro Io.Cauart, cõtra Io.Baptistã de Baldasinis. Et hoc nõ tam fuit tentum virtute regulæ, quam alleg.Lap.89.dantis fomentum; quia ex quo prædecessor Ioan. Cauart fuerat triennalis, poterat habere à dicto Ioan. Baptista cassationem regressus, vel habere titulum melioré exclusiuum re-
E gressus, quem quidem prædecessoris titulũ Ioan. Cauart possessor non tenebatur iustificare: quia satis est ad præsumptionem iustitiæ inducendam, prædecessoré suũ triennio possedisse ad excludendũ contrariũ, prout dicit Oldr. in consi.229. Nam iuris præsumptio est pro eo, qui allegat titulũ prædecessoris, iuxta not. per Innoc. in ca. cùm olim. de priuilegiis. Quod sufficit in beneficialibus, vt tradit Innoc. in c. ex parte. de restit. spol. & glo. in cle.1. de can. poss.

Tamen aduertendum est diligenter, quia omnia prædicta, quæ de regressu dicta sunt, & declarata fuerũt per Rotam, procedunt, quando habẽs regressum sciebat vacationem beneficij, ad quod regressum habebat, & distulit per triennium agere contra possessorem: quia tunc sibi impu-
F tandum est. Secus si ignorabat, quia tali casu tenuerũt Domini isti regulæ nõ esse locum. Ratio fuit, quia cõtra ignorantem non currit præscriptio, vt in vulg. l.1. de an. excep. & cap. quia diuersitatem. de conces. præb. nisi talis ignorantia fuerit crassa vel supina, vt in cap. secundo. de constitutionibus. lib.6. Et ita de hoc anno M.D.XXXIX. in vna Vrbeuetan. archipresbyteratus dixerunt Domini coram R. D. Ioan. Paulo Ptolomæo. & ita se habet stylus in Rota, seruatus in pluribus aliis causis.

QVAESTIO QVINQVAGESIMA.

QVAERO, an regula ista existentem in quasi possessione pacificè, non soluendi pensionem per triennium defendat, quando agitur contra ipsum ad priuationem & regressum, ob non solutionem?

SOLVTIO. Hæc quæstio tres in se continet difficultates. Prima est, quando aliquis non consensit personaliter pensioni super beneficio, sed prædecessor, quo mortuo iste successit in beneficio, & in eo stetit pacificè per triennium, in quo non soluit pensioné, nec illi bullæ fuerunt intimatæ. Secunda, quando disputatur post trienniũ, vtrum beneficium sit obligatum pẽsioni vel non? Tertia, quando beneficiatus personaliter consensit pensioni & regressui, ob non solutionem. Circa primam videtur dicendum, regulam huiusmodi possessorem defendere: quia dicitur hic in textu, quòd si quis possederit beneficia, qualiacunque sint, per trienniũ, nequeat molestari. Illa enim verba, qualiacunque, quæ generalia sunt, cõprehendunt pẽsionem, vt dicit Ioan. And. in clem. quoniam. §. cæterùm. per illum tex. de vita & ho. cle. sequitur Paulus Rom. antiquus in tra. pension. quæstio prima. Nam imputandum est illi, qui tanto tempore pensionem petere distulit: quia vigilantibus & non dormientibus ius scriptum est: vt dicitur in l. si pupillus. in fin. ff. de his, quæ in frau. cre. Et ista est pœna negligentiæ in istis, quæ vsu consumuntur: ꝙ si infra trienniũ non petat, quæ sibi debentur, vsucapiuntur: vt in. l. 1. ff. de vsucap. & in §. 1. insti. eo. titu. Nec de alio, quàm de seipso pensionarius conqueri potest, qui neglexit ius suum prosequi, & ideo videtur tacitè consentire, & se isti pœnę subiecisse: arg. l. imperatores. ff. de iur. fis. via enim, quam elegit, ipsa illi pateat. l. si mulier. ad Vell. A B

Breuiter, prædictis non obstantibus, circa primã difficultaté huius quæstio. contrarium dixerunt Domini super regula de annali, vt latiùs ibi dixi, & idem hîc dicendũ videtur. Ratio est, quia ista regula loquitur, quãdo aliquis molestatur super ipsis beneficiis. Ista enim verba titulũ beneficij concernunt. Nã dictio Super, proprietaté denotat. l. codicillis. vbi Bar. de leg. 3. c. cũ super. de off. deleg. quæ diuersa est à pensione. Et licet aliâs verbũ, Qualiacunq;, pensiones cõprehẽdere posit, illud procedit, quãdo materia subiecta hoc patitur Sed illa repugnãte, verba illa generalia recipiũt restrictioné de habilibus, vt est gl. not. in §. sed hęc solénia. instit. de verb. obl. Pręsertim, quia beneficium transfertur in alium cum onere suo, & possesio triẽnalis non tollit illud pensionis onus, quod impositũ est, nõ su- C

D per titulo beneficij, sed super fructibus, & illi fructus sunt obligati pēsionario. Vnde qua ratione, si possessor benefi cij cōueniretur super fructibus, nō posset defendi ista regula: quia causa fructuū est profana, & non beneficialis, vt not. in c.2. vt lit. pend. lib. 6. Eadem ratione, & quando agi tur super pensione: quia ita se habet pensio, respectu beneficij, sicut vsusfructus, respectu proprietatis. c. fi. de pig. & in cap. possessiones. 16. q. 1. & in c. quicunque. 12. q. 2.

Circa secundam difficultatem videtur idem concludendum propter easdem rationes.

Circa tertiam militant fortiores rationes, vt idem dicere debeamus. Nam vltra hoc, quòd ista causa priuationis beneficiorū ob non solutionem pensionis, sit causa profa
E na, & non beneficialis, vt not. in cle. dispendiosam. de iud. possessor beneficij, ex quo à principio, medio iuramenti consensit huic priuationi in euentum non solutionis, non potest post trienniū allegare turpitudinem suā, nec potest à periurio excusari, nisi adimpleat in forma specifica. c. debitores. & c. ad nostram. de iureiuran. Et imputet sibi quare consensit: quia si eo non soluente, cōtra eum ad priuationem proceditur, non fit illi iniuria: quia volenti & consentienti non fit fraus, neque dolus. Non enim debebat se sub iuramento ad soluendum obligare. si pensionariū decipere intendebat, confisus beneficio istius regulæ. Deceptis enim, & non deceptoribus iura subueniunt. cap. cùm vniuersorum. de rer. permuta. Restituat ergo beneficium,
F quod accepit, aut soluat eius pensionem: quia contra honestatē videretur, si possessor detineret beneficiū meum, & fructus. Regula igitur ista non procedit isto casu: quia intentio Papæ non fuit, parare tendiculum bona fide contrahentibus, ne inde nascantur iniuriæ, vnde iura nascuntur: contra cap. qualiter. de accusat. & l. meminerint. C. vnde vi. Reliqua videnda sunt in reg. de annali.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAPRIMA.

QVAERO, an exceptio istius regulæ obstet excipienti de regula de non exprimendo vero valore?

SOLVTIO. Ista quæstio fuit proposita per me in vna Areti. parochialis sanctę Ceciliæ, & longè anteà contigit etiam idem casus de anno M. D. XXII. de mense Iunio coram D. Ioan. Antonio de triuultiis, in vna Barchinonen.

nonen.parochialis sancti Vincentij.& pro parte negatiua A dicebatur prima facie, ꝙ non, ex eo, quia regula requirit titulum coloratum : & tamen quãdo titulus est nullus, per sententiam iuris vel hominis, non dicitur coloratus, vt sæpe dictum est in aliis quęst.& Abb. tradit in c.cùm nostris. in fin.de concess. præbend. & ante ipsum Lap. allegat.16. cum concord.vt scribit Fely.in c.in nostra.in 16.corrol.de rescript. sed regula de vero valore exprimen. annullat retro ipso iure titulum propter decretum irritans in ea adpositum.Ergo possessio triennalis sequẽs nullius erit momenti, quia nuda est sine titulo.

Prætereà, quia decretum irritans, dato quòd non discoloret titulum, negari tamen non potest discolorare possessionem, vt dicit decis.2.de dolo & contum. in antiquiori. B & est etiam decis.3.dę restit.spol.in no.Facit tex.in c. si eo tempore.de elect.in 6.& in c.1.& 2.vt lit.pend.& cap.2.de præb.eod.lib.cum vulg.sed possessio discolorata non sufficit ad dandum aliquod fundamentum iuris.igitur,&c.

Prædictis tamen non obstantibus, Rota tam coram d. Triuultio, quàm coram me, in causis prædictis conclusit contrarium:& præcipuum fundamentum istius decisionis fuit:quia iste text.non discolorat titul.nisi in duobus casibus iam sæpius repetitis, videlicet, quando quis obtinet beneficium per simoniam, vel beneficium vacans in curia: exceptio enim istorum duorum casuum firmat regulam in contrarium in aliis casibus non exceptuatis. & licet illi titulo subreptitio, vigore cuius emanauit possessio triennalis, obstet regula de valore non exprimendo:tamen ille titulus ab ista regula defenditur, quę, iuncta triennali possessione, in odium negligẽtis tribuit maius robur, & per hoc C tollitur motiuum de decreto irritanti. Præsertim, quia negari non potest, possessorem triennalẽ potuisse facilè excusari ab obiectu dictæ regulæ ex quodam errore iuris dubij, vel potiùs ex errore facti dubij, in quo de facili erratur, attenta maxima difficultate probandi valorem, quam vsu quotidiano experimur. Adeò ꝙ tales errores in præscribendo excusant, secundum Abb.in c.de quarta. de præscrip.& in c.ad nostram.de reb.eccl.non alien.cum similibus. Itaque cùm iste casus non sit de exceptis in regula, concludendum erit, exceptioni istius regulæ locum esse.

D QVAESTIO QVINQVAGESIMASECVNDA.

QVAERO, an hæreticus defendatur ista regula? SOLVTIO. In vero hæretico non credente, regula non procedit. Nam si regula de annali, quę solam & nudam detentionẽ sine titulo defendit, hæreticum non tuetur, vt ibi latè diximus, quantò magis regula ista, quæ titulũ coloratum, & veram possessionem requirit, illum defendere non debet? quæ quidẽ requisita in hæretico cadere non possunt, vt in c. cùm secundum. de hær. lib. 6. & tradit Bar. in l. imperator. in fi. ff. de iure fisc. Abb. in c. vergentis. & c. fin. de hær. & in rubrica de testa. in 2. col. Et hoc adeò verum est, quòd ex contractu inito cum hæretico, non solùm dominiũ, sed nullum ius ei quæritur. Hinc
E est, ꝙ alienata per hæret. possunt liberè per inquisitorem reuocari: arg. eorum, quæ dicit Bar. in l. si debitor. ff. quæ in fraud. cred. & tenet expressè Alber. in tract. iurispat. lib. 1. Carent enim tales omni auxilio & priuilegio iuris: cap. si aduersus. de hęret. neque, vt dixi, possunt dominiũ rerum, neque possessionem habere: vt in c. quo iure 8. distin. cum concord. vt ibi gl. faciunt ea, quę in alia quęst. dixi de simoniaco, qui pro eo, quòd testatur, vt hæreticus excipitur ab ista regula, à fortiori verus hæreticus excludi debet. Nam si possessionem habere non potest, pręscriptio sine possessione non procedit vulg. cap. sine possessione. de reg. iur. lib. 6. Et per consequens non fruetur exceptione istius regulæ, quæ possessoribus tantùm tribuitur.

F QVAESTIO QVINQVAGESIMATERTIA.

QVAERO, quia textus requirit triennalem possessionem pacificam, quæ dicatur pacifica possessio ad effectum regulæ?

SOLVTIO. Gemin. consi. 78. col. penul. & fin. post longam discusionem, concludit, illum dici pacificum possessorem, cui nulla controuersia iuris, vel facti iudicialis, vel extraiudicialis mota fuit, vt not. omnes Doct. in clem. gratiæ. de rescript. quorũ dicta in terminis istius regulæ adducit, & ponderat Frãciscus de sancto Nazario, de Ripa nuncupatus, in repet. rubr. de caus. poss. & propr. in 10. col. nu. 39. Tamẽ quia materia est paulũ inuoluta, super qua varia runt antiqui patres nostri, neq; per Gemi. aut pręfatũ Modernum est satis discussa: ideo eã altiùs repetendam duxi.

In

In primis igitur aduertẽdum est, quòd licet dicta Gemi. & aliorum Doct. in dictis locis communiter teneantur: tamen prædictis aduersantur, quæ dicunt Inno. & Hostien. in cap. constitutus. el 2. de appellat. & Archid. in cap. licet episcopus. de præb. li. 6. vbi voluerunt, quòd pacificus possessor dicitur ille, qui percipit fructus, licet illi moueatur lis super titulo beneficij. Et hoc idem voluit decis. 3. in antiq. titu. de caus. pos. & prop. & decis. 3. de præb. in no. & in quadam addit. mouentur per. l. sciendum. §. si fundum. ff. qui satisdar. cog. & arg. l. intra. ff. de diuers. & tempor. præscrip. satis enim est secundum eos, ꝙ de facto quis possideat, licet super iure lis moueatur. Sed quicquid sit, hodie Rota tenet opin. Doctor. in d. clem. gratiæ. reiecta opin. Innoc. & Hostien. quam reprobat Egid. decis. 697. A

Et ideo pro vera intelligentia istarum opi. istius regulę, & aliarum de pacifica possessione loquentium, est notandum, quòd magna est differentia inter possessionem pacificam, quæ requiritur in cap. licet canon. de elect. libr. 6. & ęam, de qua loquitur tex. in ca. de multa. de præben. Nam quo ad ca. licet canon. sufficit pro pacifica possessione habere exercitiũ curæ, quanuis non possideatur maior pars bonorum, sed non requiritur, quòd illa pacifica possessio sit continua, sed sufficit si statim non fuerit de iure vel de facto turbata, prout dicit Egid. in dicta decis. & cum mysterio dixi statim: quia si possessor statim turbatus nõ fuisset, sed per vnum, vel duos mẽses duntaxat, sine dicta molestia possedisset, proculdubio ille pacificus possessor diceretur, quo ad effectum d. cap. licet canon. hoc dicit gl. notabilis in ca. commissa. in verb. pacificam. de elect. eodem lib. quam ita ibi Lapus Archid. & Gemin. intelligunt. Et ista, vt dixi, procedũt quo ad pœnam dictorum c. licet canon. & c. commissa. Sed quo ad c. de multa. ad effectum, vt quis primo beneficio curato per assecutionem secundi beneficij ipso iure priuetur, requiritur, quòd assecutio secundi non solùm sit pacifica, quo ad exercitium curæ tantùm prout in d. cap. licet. sed etiam requiritur pacifica possessio respectu omnium fructuum, vel maioris partis eorum, vt dicunt communiter Doctores in d. c. de multa. Et hoc idem requiritur, quo ad cap. cùm in cunctis. §. cum verò. de ęlęct. vt dicit glo. in cap. si tibi concesso. de præb. B C

D lib.6.sequitur Rom.in consi.334. & in consi.345.col. pen. Gemi.consi.78. Et ita debet intelligi, quod dicit Bald. in cap.ecclesia.in fin.de electio.qui voluit illum dici pacificè possidere, qui possidet spiritualia & temporalia, vel spiritualia tantùm, vel maiorem partem. & tenet Domin.consilio 125.in secunda colum.in tertio dubio. Rationem differentiæ istorum casuum ponit glo.in d.c.si tibi concesso. quæ communiter adprobatur, & in omnibus istis casibus secundum stylum hodiernum Rotæ, vt quis dicatur non pacificus, sufficit, quòd ei moueatur lis. vel molestia super titulo beneficij, licet nõ turbetur possesio. Nam eo ipso, quòd mouetur lis super beneficio, censetur mota etiam super possessione, licet de ea nihil dicatur, vt probatur in c.vt lit.pend.lib.6.& tradit Calde.in consi.5.titu.de præb.

E Et est adeò verum, quòd si conuentus super tit.beneficij, spoliatur possessione, ad restitutionem eius agere non posset, tãquam quòd pacificè possedisset, vt dicit quædam additio in decisio.3. de præbend.in nouis. Et ad hoc facit decisio.3.de restitu. spoliatio. in antiq. Hinc est quòd lite pendent. super titulo beneficij si fiat translatio possessionis in alium, etiam ex causa permutationis, vel aliàs, committitur attentatum, vt dicitur in decisio.3. vt lit. pend.in no.& eodem titu.decis.3.in antiq. Et hoc non alia ratione inductum est, nisi quia possessio est pars beneficij, & sapit naturam eius vt probat Cardi.Alexand. in cap.1.7.colum. numer.28.1. quæstion.1.

Bene igitur infertur, quòd commissio super titulo bene-
F ficij tantùm includit possessionem, vt probatur in c.1.de seq.pos.& fruct.& in c.pastoralis.de caus.poss.quia petitorium habet in ventre possessorium, sicut mulier prægnans habet filium: vt in ca.cùm dilectus.de caus.poss. Et ob eam causam voluerunt decisiones nostræ Rotæ, ꝙ licet causa super petitorio tãtùm, & nõ super possessorio cõmittatur, possunt tamẽ auditor, & partes vigore prędictæ cõmissionis petitoriũ suspendere, & possessorio agere: adeò quòd tela super petitorio tenta dicto iudicio possessorio seruiet absq; noua obseruatione terminorũ. Qualiter autẽ intelligãtur ista, vide quæ distinguẽdo dixi in notabilibus meis, seu epilogo signaturę iustitię, posito in fi.q.regulę de non iudicando iuxta formã supplicationis. Stat igitur conclusio,

ſio, quòd lis mota ſuper titulo beneficij tantùm, etiã poſ- A
ſeſsionem litigioſam reddit, adeò ꝙ non dicatur pacificus poſſeſſor, quo ad iſtam regulã. Et ita ſeruat Rota. Pro qua opin. vlterius facit: quia quando mouetur lis ſuper titulo beneficij, dicitur agi ſuper quaſi dominio, vt in c. ſi tibi abſenti. de præb. lib. 6. Et tamen lis ſuper dominio, vel quaſi, facit rem litigioſam, adeò quòd quis non dicatur pacificè poſsidere, vt in c. 1. & ibi not. Abb. de confirma. vtil. vel inutil. & Bar. in l. 2. & in authen. ibi poſita. C. de litigioſis.

Sed iſta non procedunt econtrá. Nam ſi moueatur lis ſuper poſſeſsione, non redditur litigioſa proprietas, ſed ipſum ius poſſeſsionis, vt declarat Ant. Abb. & alij in d. c. 1. & Milis in verbo. litigioſa res. & Philip. Franc. in ca. 2. vt lit. penden. lib. 6. & Oldr. in conſi. 299. & Calder. in d. conſi. 5. B

Non obſtant iura allegata in contrarium in prædictis deciſ. Primò, text. d. §. ſi fundus. quia verũ eſt, ꝙ poſſeſsio ſiue pacifica, ſiue non pacifica releuat ab onere ſatiſdandi, vt ibi dicitur: quia lis non tollit commodum poſſeſsionis, vt in c. 1. vt lit. pend. Sed quænam ſit pacifica poſſeſsio, ibi non cauetur. Nec text. in d. l. ſi intra. probat aliquid: ita ꝙ hæc diſceptatio ſolùm conſiſtit in opinionibus prudentũ, in qua quidem diſceptatione ſtylus Rotæ modernæ cõtrariatur opinioni antiquorum dominorum Rotæ, vt ſæpe videmus, & dixi aliquid ſuperiùs in illa. q. de commẽda. Nec immeritó. quia iſte ſtylus hodiernus, propter maiorẽ temporum experientiam videtur magis in iure fundatus. Et ideo ſolet dici, ꝙ Moderni ſunt ſicut culices in capite ele- C
phantis, quæ vidẽt priora & poſteriora. vnde illud dictum vulgatum emanauit, quòd quantò iuniores, tãtò perſpicaciores. Et licet ita ſit, neſcio tamen quo fato contingit, ꝙ curia Romana in ſtylo quotannis mutando facilis redditur: fortè hoc accidit propter crebras Pontificum & Auditorum Rotæ mutationes, vt dicit Fely. in c. Rodulphus. in 15. col. verſ. vbi autem. de reſcrip. Et declarat Alberic. in Dictionario. in verbo, curia Romana. Et hanc opinionum Rotæ varietatem non ſolùm in hac quæſtione accidiſſe, ſed & in pluribus aliis iuris articulis eueniſſe legimus. Ex quibus quoſdam exempli gratia connumerare licebit.

Nam in primis videmus Rotam antiquis tẽporibus tenuiſſe per ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, litẽ

D finiri:& tamen Rota moderna tenet litem non finiri, nisi post sententiam executioni demandatam, vt de hoc specialiùs scripsi in regula de annali, & in quadā quæstione istius regulæ. Sic etiam in vnione facta ex falsa causa Rota Moderna variauit ab antiqua, vt refert Milis quondam insignis Auditor Rotæ, in verbo, vnio. Eodē modo, quòd canonicatus in collegiata, cùm prærogatiua regulæ non cadat sub expectatiua, in forma pauperum iudicarunt Domini, modernis temporibus, vt refert D. Gulielmus iudicatū suo tempore fuisse in quadam decisione per rationē, quā ibi ponit. & tamen antiqui Domini tenuerunt semper con

E trarium. Sic enim natura ex varietate temporū nouas deproperat edere formas, vt dicitur in l. 2. C. de vet. iur. enuc. Et hoc non solùm diuersis ætatibus contigit, quod facile est, sed vno, & eodem tempore accidisse comperimus. Nā Rota antiqua ipsa eadem suo tempore in multis etiā variauit, & fecit iudicia contraria. Nam iudicauit vno tempore, quòd lit. pend. posset apostolicus imptrans acceptare beneficium vacans per obitum litigātis, vt dicit Egid. Bellam, se hoc vidisse teneri in Rota in consilio 35. in princip. & tamen Bonifac. de Vital. etiam auditor in clem. auditor. in fin. de rescript. refert iudicatum fuisse posteà contrarium.

F Sic etiam antiqui auditores tenuerunt prouisiones ordinarij infra mensem expectantiū valere, illis postea non acceptantibus, vt patet in decis. 423. & 450. in antiq. & tamen postea Rota iudicauit contrarium, vt decis. 834. in antiq. Et Besigne. decis. 23. quam opinionem hodie tenet Rota, vt refert d. Petr. Andr. Gammarus Auditor in tract. leg. lib. 3. q. 3. & dicam in regulá de publicandis, quæstio. 17.

Sic etiam in commenda aliquādo Rota tenuit regulam istam in ea non habere locum: alio tempore tenuit cōtrarium, vt latiùs adparet ex his, quæ superiùs q. 5. dixi. Ita quod non est mirandum, si ex varietate temporum generentur etiam noua phantasmata, & nouæ speculationes, secundùm Bald. in l. 1. C. de his, qui ante aper. tab. Non enim posterioribus auferri debet (vt inquit ibi Bald.) facultas vlteriùs cogitandi. quod dictum sequitur And. Sicul. in consil. 89. col. penul. lib. 4. & alibi sæpe, vt scripsi in §. omnium. & in §. quædam. instit. de actio. Et hac ratione voluit Ant. de But. in c. cùm venerabilis. de except. quòd aduocatus citra

notam

notam contrarietatis potest hodie vnam legem allegare A ad vnum propositum, & cras in alia causa meliùs cogitando dicere, quòd nihil facit. Et eodem modo doctor & testis possunt hodie credere vnum, & cras mutare propositum, & dicere se aliud credere citra periculum periurij, vt dicit idem Bald. in l. de tutela. C. de in integ. rest. min. cum multis aliis, quæ congerit quidam Moder. & curiosus doctor Bonon. Vlpianus de Zaninis nuncupatus, in § his ergo. in 36. & antepenultim. colum. instit. de iusti. & iure. & ita Andr. Sicul. in d. consil 89. & alibi sæpe se à contrarietate excusat: hoc enim natura inductum est, vt superiùs dixi, quòd quantò iuniores, tantò perspicaciores sumus, vt dicit gloss. in l. Gallus. in princ. ff. de lib. & posthu. licet illi gloss. videatur aduersari text. in cap. primo in fin. de B natur. feud. Vtcunque sit, negari tamen non potest, magnam partem huic rerum vicissitudini extrauagantes, & regulas summorum Pontificum, quæ sæpe prioribus contrariantur, vel ab illis in aliquo differunt, conferre: nec hoc malum recens est, sed adhuc tempore Hostien. emergebat, vt non ab re ipse dixerit in procemio suæ summæ in 4. col. quòd stylus Romanæ curiæ modò est albus, modò niger: & idem dicit Lap. alleg. 52. quam etiam styli mutationem in vocabulis quoque experimur, vt Aulus Gellius notat, & recenset Modernus Alciat. in titu. de verb. sign. pag. 39.

Redeundo igitur ad propositum, Rota moderna hodie tenet, quòd pacificus possessor quo ad effectum istius re- C gulæ & cuiuslibet alterius de pacifica possessione loquentis, dicitur ille, cui non mouetur controuersia iudicialis, vel extraiudicialis super beneficio, iuxta dictum Pauli, Imolæ, Cardi. & aliorum in d. clem. gratiæ. quicquid tenuerint alij, tenet Car. consil. 28. in 3. colum.

QVAESTIO QVINQVAGESIMA QVARTA.

QVAERO, an per appellationem extraiudicialem intimatam possessori, postea desertã, pacifica possessio triennalis iam incepta, interrupta fuerit?

SOLVTIO. Ista quæstio potest considerari dupliciter. Primo modo, quando appellatio extraiudicialis fuit interposita in principio possessiõis triẽnalis, vel in medio eius. Secundo modo, potest intelligi, quãdo appellatio præces-

D sit,& eius desertio,& post eius desertionem incepit possessio triennalis, & finita fuit.

Circa primum,videtur prima facie dicendum,per talem appellationem extraiudicialẽ,quæ vim citationis obtinet, vt in cap.1.de appell.libro sexto,quæ post triennalem possessionem deserta fuit,possessionem pacificam prius inceptam non interrumpi. Quia sicut dictum fuit, in regula de annali,per citationem nullam pacificam possessionem nõ interrumpi: ita neque per appellationem desertam triennalis possessio pacifica turbari debet: quia nõ præstant impedimentum,quæ de iure non sortiuntur effectum,vt in c. non præstat. de regul.iur.lib.6.Sed sic est,quòd appellationis desertio facit,quòd perinde sit, ac si nunquam fuisset

E appellatum.Et per consequens reddit appellationem penitus inutilem,adeò,quòd quis videtur reduci ad illum statum, quo erat ante appellationem interpositam, vt dicit tex.in l.fin.§.illud ibi. tanquam si ab initio fuerit minimè prouocatum,&c. C.de tempor.appellat.not.Ioan.Andr.& alij in cap.licet.de sentẽt.excommuni.lib.6.Et tenet Rota in decisio.prima.de appellat.in no.& decis.76.eod.titul.in antiquis.Igitur per eam possessio pacifica nõ debet interrumpi:quia nullum & inutile æquiparantur. c.secundo. de translat.prælato.Nam quãdo res deuenit ad casum, à quo incipere nõ posset,actus factus nihil operatur. l. pluribus. ff.de verborum oblig.Qua igitur ratione,si appellatũ non fuisset,lis diceretur extincta, per transitum in rẽ iudicatã:

F eadem ratione, quando appellatio, quæ interposita fuit, posteà deseritur,lis omnino extingui debet, ac si nunquã fuisset,& per consequens,nulla existente lite, pacifica possessio non interrumpitur.Et ista de plano procedunt,data appellationis desertione:sed,quod est fortius,etiam si appellatio extraiudicialis deserta non fuerit, adhuc per eam non inducitur litis pendentia à principio,adeò,quòd titulus,vt lite pend.non habeat locum in tali appellatione, vt expresè dicit decis. 69. in titu. de appellatio. in antiquis. incip.sciendum est.quòd c.vt circa. aliâs est secundùm nume.764.Et rationem asignat decisio.25.incipien.Item, si reus & possessor,&c.in titu.de rescript.in nouis. Quia appellatio extraiudicialis nihil aliud est, nisi quædam prouocatio ad causam.cap. cùm sit Romana. de appella. & ideo

per

per eam non inducitur vera litis pendentia. Ita dicit ibi decis. Et ob eam causam neque appellatio propriè dici potest, vt dicit Abb. & Moder. in rubr. de app. neq; habet vim citationis, adeò, quòd appellatus, vigore talis appellationis, non tenetur comparere, nisi aliter citetur, vt tenet Innocen. in cap. dilecti. de maior. & obed. in prima colum. & sequuntur omnes in d.c. cùm sit Romana. post glos. ibi in vers. nec solent. A

Ex quibus infertur, quòd si talis appellatio non inducit à principio litis pendentiam, à fortiori & deserta non pariet aliquod obstaculum, & per consequens triẽnalis possessio pacifica, non erit in aliquo interrupta aut perturbata.

Præterea, pro ista opinione facit: quia licet appellatio extraiudicialis deuoluat causam ad curiam: non tamen nocet possessori in possessione sua, vt dicit Innocent. in d. ca. dilecti. & sequitur Præpositus Mediolanens. in c. bonæ. in 11. col. versi. sextus est effectus. de appel. Si igitur possessioni non officit, non erit turbata pacifica possessio: quia alias diceretur officere possessori. B

Prædictis tamen non obstantibus, cõtraria opin. est de iure verior, vt cõclusit Rota die 30. Octob. M. D. X X V I I I. in vna Hispalen. Cantoriæ, coram R. D. Raynaldo, pendente inter Ioan. Rodericum, possessorem triennalem & Didacum Vasques. Ratio decisionis fuit: quia de iure Canonico, & in beneficialibus illud erat certum, quòd per appellationẽ extraiudicialem à principio parti intimata, legitimè fiebat deuolutio causæ ad curiam, vt dictum fuit, & tenent decisio. 39. in titulo de appella. in antiquis. alias secundùm numerum 847. & decisio. 17. eodem titu. in no. & idem tenet Egid. decisio. 521. Et desertio dictæ appellationis, postea superueniens, non potest tollere deuolutionem ad curiam semel factam, per quam possessio appellati interrupta fuit: quia appellatio extraiudicialis, in causa beneficiali, non interponitur solùm, vt per eam reparetur grauamen: sed etiam principaliter, vt causa ad curiam deuoluatur. & hoc inducit principaliter intimatio dictæ appellationis, quæ fit parti. Et ideo, licet reparatio grauaminis, per desertionem cessare videatur: non tamen cessat deuolutio, vt notabiliter declarat Egi. in decisio. 520. & hoc idẽ latiùs C

D declarat idem Egid.in decis.seq.& decis.560. Si igitur causa est iam deuoluta, & aduersarius per eam fuit super beneficio suo ad curiam prouocatus, dici non potest, quin per hoc reddatur beneficium suum, super quo appellat, effici non pacificum, sed litigiosum: & per cõsequens, induci veram litis pendentiam, quæ possessionem pacificam interrumpit, ne compleri possit, nisi tali lite finita. Et quòd per huiusmodi appellationem extraiudicialẽ legitimè intimatam parti, inducatur litis pẽdentia, tenet ad literam Egid. in decis.769.incipien.licet per appellationem.

Non obstat, quòd desertio facit, quòd censeatur nõ appellatum, vt in dictis decisio. & in l.quoniam. C. de appel. Et ideo, deserta appellatione, attentata non reuocantur: E quia hoc non impedit, quo minus sit lis, quæ in curia nunquam finitur, nisi per sententiam, vt dicit decis. 10. in tit. vt lite penden.in nouis.quæ secundùm numerum est 418. incipien, Item si lite pendente. Donec igitur non sit pronunciatum super desertione, manet lis, & dimittitur via aperta vtrique parti ad procedendum in causa, vt declarãt Moder.in c.non solùm. §. illa.colum.3. de appella. lib. 6. Nec obstat decis.1.eo.tit.in contrarium allegata, quæ vult, attentata post desertionem non posse reuocari per appellantem: quia illud est verum per viam attentati, & sic via priuilegiatiua, quæ fit summariè absque litis contestatione. & F ita procedit illa decisio. Secus autem via ordinaria, nõ priuilegiatiua. & sic per viam iustitiæ. Ita in terminis concordant istas decisiones Philipp.Francus, post dicta Anto. & Imol.in cap.sæpe. in 10. col. versic.in gl.in verbo, rata. de appel.& Abb.& Præpos.in cap.cum sit. in 7. notabili. eod. tit. Vel dicas, quòd ideo attentata non reuocantur deserta appellatione: quia non fuit dictum de qualitate grauaminis, & ita procedit decisio, aliâs secus: vt not.glo. in d.c. non solùm. Abb. & alij in cap.dilecti.de ma.& obe.

Non obstat etiam decis.69.de appel.in antiq. quòd per appellationem extraiudicialẽ, non inducatur litis pendentia: quia ad illam decisionem respõdetur multipliciter. Primò quòd illa decisio intelligitur certo respectu, videlicet, respectu collationis, vel potestatis cõferendi, vel eligẽdi, de quibus loquitur clem.1.& 2.vt lite pendẽte. Secus verò in materia beneficiali. Ita expressè declarat Imola & latius

Cas

Car. Alexand. in c. bonæ. in nona column. versicul. succedit A
quæstio. & columna decima, versicu. decimus est effectus.
de appellat. post Ioan. And. in c. cùm M. in verbo, innouata. de constit. vel illa constitutio procedit, quando appellatio extraiudicialis non fuit intimata legitimæ parti, vt concordetur Egidius in d. decisione 749. quia sine intimatione non deuoluit. Vel illa decisio procedit in materia profana, vel spirituali: secus autem in beneficialibus: quia in tali materia illa appellatio extraiudicialis, quæ interponitur ad papam, de qua pars habet notitiam, habet vim veræ citationis, & per consequens arctat appellatum, sicut vera citatio, & deuoluit causam, sicut appellatio iudicialis, vt est text in c. primo. de appellatio. libro 6. quem textũ ad hoc ponderat Præpos. in dicto ca. cùm sit Romana. colum. penulti. in gloss. ne solent. Et in c. bonæ. in septima colum. in B
versicu. fallit secundò. in vndecima colum. versicu. decimus est effectus. eodem titul. Et quòd in tali appellatione intimatio, vel aliâs scientia requiratur, quo ad hoc vt dicatur citatio, probat idem Præposi. in dicto ca. bonæ. in octaua column. versicu. 12. & vltimo. per text. in ca. primo. de electíon. libr. 6. Et ita limitatur dictum Innocen. & sequaciũ in dicto cap. dilecti. de maior. & obed. & doctrina Abb. & aliorum in dicto c. cùm sit. volentium appellationem extraiudicialem non esse propriam appellationem, neque veram citationem arctatoriam. Nam, vt dixi, non procedit in beneficialibus, in quibus habet vim veræ citationis, & deuoluit negotium ad curiam inuito appellante, & appel- C
lato, dummodo fuerit intimata vt latiùs declarat idẽ Præpositus quondam Rotæ auditor, & postea dignissimus cardinalis in d. c. bonæ. in 9. colum. vers. succedit. & colum. 11. versicul. x per. c. 1. de elect. lib. 6. & est de hoc clara decisio Rotæ 38. in nouis. Vel etiã dicas, quòd appellatio extraiudicialis non inducit litis pendentiam respectu totius causæ, sicut iudicialis. & ita intelligitur illa decisio. Secus verò respectu illius grauaminis, à quo appellatur. & ita procedit decis. Egidij, & sic declarat Præposi. in d. ca. bonæ. in 9. colum. versic. secundus effectus. post Abb. in c. cùm nobis. de elect.

Minus obstat, ꝙ ista appellatio non noceat possessori, vt Innoc. in d. c. dilecti. quia hoc est verum, respectu malæ

D fidei, vel impedimenti, quo minus vti non possit iure suo. Ita intelligit illud dictũ Innoc. Card. Alexan. in d. c. bonæ. in 11. col. versi. secundus effectus. Secus verò respectu istius regulæ, quæ cùm sit odiosa, debet strictè intelligi.

Circa secundum articulũ istius q. videlicet, an possidés per triennium, post appellationem extraiudicialem intimatam, & iam desertã possit iuuari exceptione istius regulæ?

SOLVTIO. Istud dubium fuit hodie octaua Nouembr. M. D. XXXVIII. propositũ per eundem Reuerend. Dominum Raynaldum Petrutium in Rota, vbi disputatum fuit. Tandem dominorũ vota se in duas diuiserunt partes. Nã quatuor dicebant, possessorem iuuari posse regula. Primò, quia quemadmodũ per sententiam, quæ trãsiuit in rem iu-
E dicatam, à qua non est appellatũ, dicitur finiri & extingui lis, vt dicit gl. in cle. fin. in versic. postquã. vt lite pend. ita & lis dicitur finita, quando fuit appellatum, sed appellatio est deserta: quia per desertionem fingitur nunquam fuisse appellatum, & sententia transit in rem iudicatam: vt dicit tex. in l. fi. §. illud. C. de temp. appel. & in clem. sicut. & clem. si appellationem. de appellat. & isto argumento vtitur Decius, qui hoc tenet in consil. 34. de vltimis impressis. incipien. visa instructione, &c. colum. 3. Et hoc in casu isto faciliùs videtur tenendũ, quia idẽ appellatus est, qui post desertionem appellationis possedit per triennium, & petit iuuari regula. Ex quo datur intelligi, ꝙ licet post desertionẽ appellatus possit contra appellantem agere, vt decis. 39. de
F appellat. in antiquis, quasi ꝙ desertio sit inducta in odium appellantis, & non appella[illegible] tamen quando appellatus renuntiaret prosecutioni suæ, & sic fauori suo, desertio esset inducta quo ad vtrosque. Sed hîc possidendo per triennium post desertionem animũ habuit si velle vti ista reg. prout adparet. Ergo tacitè visus fuit renuntiare prosecutioni, & sic velle litem finiri per sentẽtiam. Alij quatuor domini, inter quos ego, tenebamus contrarium, istis fundamentis: quia, vt dictum fuit in proxima quæstione, per appellationem extraiudicialem legitimè intimatam inducta fuit litis pendentia, vt dicit Egid. decisio. 749. Igitur dicitur per eam induct molestia & perturbatio; vt dicit decis. Thomæ Fastoli, causa. 3. dubio. 13. Et tamen constat illam litis pendentiam, vel molestiam iam semel causatam & in-
ductam

ductam, ac ad curiã iam deuolutam, per desertionẽ solam A
non tolli, quia iuxta stylum Rotæ, relatũ in decis. 10. vt lit. pend. lis non finitur, nec tollitur nisi per sentẽtiam. Quod manifestè probatur, quia appellatus, nõ obstãte desertione, potest agere contra appellantem, & prosequi causam per audientiam contradictarum, sine noua citatione, vt dicit decisio. 39. titu. de appel. in antiq. & decis. 17. eod. tit. in no. Egid. decis. 521. & decis. 236. circa finẽ. & decis. 729. inc. si in causa. & in aliis pluribus decis. Ratio redditur per eundem Egid. in decis. 207. incipien. auditor. & in decis. 273. incip. defectus. Quia desertio appellationis, videlicet, ꝙ fingatur non esse appellatum, est inducta solùm in odium appellantis, non autem appellati. Et hinc est, quòd auditor datus super causa appellationis & desertionis, si reperiat B
bene iudicatum, & malè appellatum, & appellationẽ esse modò desertam, potest pronũtiare bene processum & malè appellatum, & sic primam sententiam confirmare, & appellationem desertã declarare: quia de omnibus istis constat sibi. l. de qua re. ff. de iudic. ita dicunt illæ decisiones Egid. & idem tenet decis. 14. titu. de appel. in no. & Philippus Perusinus in c. ex ratione. colum. 20. versicu. circa tertium. de appellat. Adparet igitur ex istis, quòd post desertionem adhuc durat iudiciũ, & per consequens lis. Et ideo durante lite, non potest aliquis dici pacificus ad effectum istius regulæ. Hinc voluit Innoc. & alij communiter in c. ex parte. el. 2. de rescrip. quòd si appellatus recipit appellationem, vel aliâs interest sua, ne appellatio deseratur, non po C
test appellans illi renuntiare, nisi quatenus tendit in sui fauorem. Neque etiã permittere, ꝙ fatalia labantur. Quod est idem secundùm Ang. in rep. §. qui pronuntiauit. l. tale pactum. ff. de pect. Et si appellans cõtrarium fecerit, potest appellatus prosequi desertionem, & à iudice appellationi cõdemnationẽ expensarũ obtinere: secundũ Ant. de Butr. & Imol. ibi. & ita dicit ibi Petr. de Anch. se obtinuisse in facto, & cõsuluisse Federic. de Sen. & idẽ tenet Saly. in l. eos. C. de appel. Et cũ istis cõcor. decis. 24. tit. de appella. in no. incip. itẽ quòd auditor, &c. quæ dicit, quòd auditor in causa appellationis, absque alia noua commissione, potest de desertione cognoscere, & pronuntiare appellationem esse desertam. vel cõfirmare, si voluerit, primam sententiam, &

D in expensis appellantem condemnari facere, vt in c. sua. de appellatio. & idem tenet Thomas Fastolus causa. 3. dubio 9. per text. in dicto cap. ex parte. & est etiam de hoc decis. 36. de re iud. in antiq. Ex quibus omnibus manifestè adparet, per solam desertionem appellationis, nec litem ex ea motam extingui, nec iudicis appellationis iurisdictionem finiri. Quod vlterius suaderi potest ex iis, quæ dixi in regula de annali. q. 44. vbi conclusit Rota in fortioribus terminis post sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, ante eius executioné, durare adhuc aliquas reliquias litis prioris, quæ pacificam possessionem impediũt ad effectum illius regulæ, & ita sæpius tentum fuisse, vt ibi latiùs scribo.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAQVINTA.

E QVAERO, an possessio desinat esse pacifica, quó ad istam regulam, si possessor triennalis cõfiteatur per literas suas se habuisse notitiam citationis decretæ contra eum ante completum triennium?

SOLVTIO. Rota die 19. Martij M. D. X X X V. in causa Legionen. beneficiorum coram domino Iacobo Simonetta, tenuit, quòd non: quia per illam notitiam, siue scientiam citationis, nec possesio beneficij, neque fructus turbari videntur, quia lis turbatiua pacificæ possessionis, non ita de facili inducitur, vt notat Bonifac. de Vitalinis, Rotæ auditor antiquus, in clem. 2. & 2. colum. vt lite penden. & facit decisio Egidij 462. Et ita etiam tenuerunt Domini in vna Tarasconen. canonicatus coram R. D. Marco Antonio, de
F mense Maio. M. D. X X X V I I I. Pro qua decisione faciunt omnia illa fundamenta, quæ vnus ex Dominis adducebat contra illam decisionem factam, videlicet, quòd sola commissio causæ interrumpebat annalem & triennalem pacificam possessionem, quæ hîc non repetam: quia latissimè dictum fuit in regula de annali. in 48. & 49. quæst. & dicetur etiam infrà q. sequen. Nec obstat decis. 408. incip. fuit dubitatum & quęsitum, &c. in no. & decis. 421. etiam in no. vbi disponitur per commissionem spoliantis confitentis titulum aduersarij, spoliati, probari titulum coloratum spoliati ad effectum, vt ille restitui posit, de quo dixi superiùs quæst. 36. sic videbatur hîc dicendum. Nam si possessor triennalis confitetur se habere notitiam citationis decretæ contra eum ante completum triennium, ex hoc videtur

proba

probari interruptio possessionis triennalis. A
Sed ad istas decisiones respondetur, quòd illę procedūt speciali fauore spoliati, pro quo multa specialia in iure inducta sunt in odium spoliantis, vt ibi dicunt prædictæ decisio. sed ista ratio cessat in casu nostro. Imò faciūt per contrarium, ex quo reg. ista est fauorabilis possessoribus, & odiosa negligentibus, sicut vsucapio triennalis, vt dicit Bar. in l. fi. in prin. ff. de eo, per quem fact. erit. non debet igitur talis confessio solius notitiæ citationis turbare possessionem: quia non cauetur iure, quòd sola confessio scientiæ allegata per actorem negligētem arguat interruptionem pacificæ possessionis, si aliūde non adpareat de vera lite, quæ per executionē citationis, vel productionem mādati ipsius possessoris inducitur, & tunc meritò desinet esse pacificus, quia titulus beneficij est affectus, vel etiā si possessio turbetur. Clarius igitur debet actor cōtra pacificum triennalem probare intentionem suam, & non per coniecturas, ex quo actor præsumptiones contra se habet. Et ita in prædicta causa iudicauit d. Iacob. nunc cardinalis. B.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASEXTA.

QVAERO, nunquid possessor committens causam, & decernēs citationem contra tertiū super beneficio quod possedit, quam citationem per decē annos executus non fuit, sed semper beneficium prædictū possedit, dicatur pacificus possessor ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Hodie septima Februarij M. D. XXXVI. in vna Valentina parochialis coram Reuerend. D. Raynaldo de Petrutiis, quatuor dominis exceptis, Rota iudicauit, q sic: ex eo, quia licet iste possessor committendo causam, videretur litem introducere, & beneficium litigiosum facere, illa lis nocet tantùm in certis casibus expressis, de quibus scripsi superiùs in tracta. signaturæ. numero 64. & dicam aliquid infrà, quæstio. 61. & q. fina. In illis igitur tribus casibus in dicto tracta. enarratis, litis pendentia per solam commissionem, & decretum citationis in odium committentis causam introducta dicetur, licet citatio executa non fuerit. secus verò, quo ad effectum istius reg. Nam ex quo huic possessori, qui causam commisit, nullus molestiā intulit, non potest dici non pacificus, quia non fuit in aliquo perturbatus, neque de iure, neque de facto. Et lis dici non C

D potest inchoari, nisi per litis contestationem. vt in §.omnem.in authen.de litig.& notatur in c.relatum. de offic. deleg. Et regula ista, quę loquitur de possessione pacifica, præsupponit non esse litem, quam debemus de vera lite intelligere, quæ ex tribus personis constituitur, vulg.c.forus.de verb.sig.arg.l.1.ff.si ag. vectig.l.fi.C. de his, qui veniam ætatis.& c.penul.de sentent.excommunic.

Et pro ista opi.adducebatur, quòd in casu istius quæstionis possessor post decretam citationem, non executam, possedit per decem alios annos, cuius quidam temporis interuallum inducit titulum præsumptum, iuxta l. si filius. C.de petit. hæredit. & dixi superiùs in alia quæstione. qui quidem præsumptus titulus quandam etiam litis aboli-
E tionem inducere videtur, per ea quæ tradunt Doct. in ca. contingit. de dolo & contum. & in c.illud. de præsumpt. pro quibus faciunt in proposito verba hìc in fine reg. apposita, videlicet, Antiquas lites penitus extinguentes, &c. vt latiùs dicam infrà, quæst.61. Et quia vera molestia consistit, quando vel perturbatio circa titulum, possessionem, vel fructus infertur, vt not.in clem. gratiæ. de rescript.

Prædictis tamen non obstantibus communis opin. Dominorum in pluribus causis firmata se habuit in cõtrariũ, videlicet, quòd possessor per solam commissionem causæ, & decretum tantùm citationis inde emanatum dicatur taliter litem introducere, quòd interrumpit suam possessionem pacificam, adeò; quòd vti non poterit exceptione
F istius regulæ. Et ita in terminis tenuerunt Domini in vna Parmen. Archipresbyteratus coram D. Nicolao de Spina, de mense Martio. M. D. XIX. vt refert domin. Gulielmus hìc in quadam decisione. Et hoc idem post dominum Gulielmum temporibus meis iudicauit Rota, coram R. P. D. Petro Vortio in vna Toletana, die 10. Nouem. M. D. XXXIII. Et ita eodem modo post longas informationes iudicauit Rota per tres sententias in vna Conchen. præstimoniorum contra quendam Ioan. de Morillas. in qua causa ego primam sententiam protuli. Et idẽ in alia Giennen. canonicatus, coram domino Simonetta contra Rodericum Lopez, in quibus ego tunc fueram tertius responsalis. Et idem Rota tenuit in vna Valentina parochiali de Pego, coram R. D. Io. Mohedano, & in pluribus aliis causis, quas

bre

breuitatis causa omitto. Et fundamentum istarum decisionum consistit in quatuor decisionibus antiquis: quarũ vna est in titulo, vt lit. pend. in nouis, decis. 6. & decis. 4. eod. tit. in antiq. Et est decisio Egidij 380. & 545. quæ decisiones concludũt, quòd per commissionem cum solo decreto citationis inducatur vera lis, quæ operatur omnes effectus, quo ad committentem causam, quos inducit lis executa citatione, per rationes, de quibus ibi per eos. Et illas decisiones sequuntur Fely. in c. super literis. col. 8. de rescript. & Georg. Asten. in clem. sæpe. in prin. col. 6. de verbo. sig. Non obstat, ꝙ lis per secundã commissioné, & citationé non dicatur introducta, nisi in tribus casibus: quia hoc negari potest, imò quo ad committentem, qui sibiipsi litem & molestiã intulit, dicitur omni casu vera lis, & sibi imputet, qui hanc viam elegit. l. si mulier. ad Velleia. l. Imperatores. ff. de iure fisci. Vnde sicut reus habens notitiam citationis nondũ executę, veniret ad causam, diceretur introducta vera lis, quo ad ipsum: ita & causam committens, & decernens citationem, ex qua se habet pro molestato in beneficio, debet induci lis, quo ad ipsum, cùm correlatiuorum debeat esse par conditio. l. fi. ff. de acceptilat. Nec obstat ꝙ lis constat ex tribus personis, &c. quia illud procedit in iudicio: secus in lite, quę potest cum iudice & actore tantùm constitui, vt in dictis decisionibus. Nec etiam releuat, ꝙ lis capit initium à litis contestatione: quia illud ex parte actoris non procedit, qui titulum sui beneficij per commissioné suam litigiosum effecit, & sic visus fuit principi confiteri, se ab alio, super hoc molestari, & petiit causam committi, & sic committẽdo causam, sibiipsi litem intulit. quæ durat durante commissione, donec aliquo iuris fine terminetur. Faciunt not. per Hostien. & Io. And. in c. olim. de accusat. Et ista decisio Rotæ in prædictis causis facta, procedit, etiã si reus, contra quem emanauit citatio, cessit liti & causę coram notario, quia hoc nõ obstãte adhuc causam omittens non dicetur pacificus: quia lis semel per cõmissioné introducta, non perimitur, nisi per sententiam executioni demãdatam, vel per extinctionem papæ, vt sunt decisiones vulgatę. Et ita in isto casu conclusit Rota, die 5. Iunij. M. D. XXXIX. in vna Brachar. parochialis sanctorum Faustini & Cypriani, coram R. P. D. Marcello

D episcopo Marsicano pro Christophoro Ferdinandi, contra Aluarum Ferdinandi, qui prætendebat se esse triennalem pacificum, propter prædictam cessionem litis & causæ, vt latiùs in suis informationibus dixerunt aduocati.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an ab ista regula actor deducere ex triennio possit tempus impedimenti bellorũ, infra quod non ponit possessorem triennalem ad iudicium euocari facere?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ non. & tenuit Rota de mense Ianuario. M. D. XXXII. coram R.P.D. Marcello, in vna Zamoren. quæ voluit non deduci tempora impedimenti, ex eo, quòd probatum fuerat bella de anno M. D.
E XXVII. in vrbe fuisse. Nam illud non concludebat: propterea quia potuit possessor conueniri, & in partibus coram ordinario citari, vbi impedimentum non erat, & sic interrumpi poterat ibi triennalis possessio. Si igitur actor non fecit, sibi imputandum est. Ibi ita dixerunt Domini.

Sed aduertendum est, pro clariori intelligentia istius quæstionis, quòd impedimentum potest considerari multipliciter, & vario modo: & ideo in ista quæstione distinguendi sunt plures casus.

Primus est, quando bellum est in vrbe, & non in loco beneficij, & tali casu non excusatur negligens. Et ita procedit decisio facta in dicta causa Zamoré. propter rationem in ea assignatam. Et quia huiusmodi impedimentum venit
F ex facto impediti, quo casu non excusat, vt not. Rom. in consi. 9. facit text. in c. quia diuersitatem. de concess. præb. & sequuntur Moder. in l. naturaliter. ff. de vsucap.

Secundus casus est, quando bellum viget in loco beneficij, in quo citari debet possessor ad effectum interrumpendi possessionem: & isto casu cómunis est resolutio, quòd deducantur de medio tempora impedimenti bellorum, quia interim præscriptio non currit, sed dormit, adeò, ꝙ finito bello, siue hostilitate, tempus sequens continuatur cum præcedenti, vt not. Inno. & Doct. in c. ex transmissa. & c. auditis. & in c. de quarta. de præscrip. & est decis. Egid. 83. Et idem est, quando actor non potuit citare possessorem, ex eo, quia fuit detentus ab hostibus, nec potuit procuratorem constituere: tali enim casu præscriptio triennalis

nalis non curreret contra eum, vt tradit Specul.tit. de in A
integ.rest.§.1.ver. diximus. Et habetur in l.succurritur.ff.
ex quib.caus.ma.facit gl. in c.cum per bellicã.34.q.2. quæ
voluit, quòd clerico captiuo ab hostibus, & postea redeũti, est beneficium restituendum, quantocunque tempore steterit detentus.glo.in c.pastoralis.7.q.1. Et idem dicitur de impedimento grauissimæ pestis, quando aliquis non audet accedere ad citandum possessorem, per ea, quę not. in c.si verò. de iureiuran.& not.Abb.in cap.dilecti.de dolo & contum.Hinc voluit Henr.Boich, Doctor antiquus, in cap.quoniam.vt lite non contest.quòd vbi aër est infirmum & pestifer, potest beneficiatus se absentare à beneficio, nec debet procedi contra eum ad priuationem, sed debet expectari quousque cesset impedimentum. Facit B
text.in clement.ne in agro.§.sanè.de statu monachorum. iuncta glos. in verbo, rationali. Et ita in genere reperitur iste casus decisus in concilio Basilien. tit. de pacificis possessoribus.à quo sumpta fuit ista regula, vt superius in proœmio diximus: in quo quidem cõcilio excipitur casus hostilitatis, vel aliud legitimum impedimentum. Est bene verum, quòd taliter impeditus, debet de hoc protestari, & possessori intimari facere, iuxta formam clem. causam.de elect. Tamen hoc intelligi debet in casu, in quo possit fieri intimatio. Nam si esset actor incarceratus, vel vi detentus, excusandus esset: per nota.per Abb. in ca. cùm M.de constitu.& c.1.quod metus caus. & not.Bal.in l.si repetendi.C.de condict.ob tur.caus. C

Sed in casu, in quo persona impedita non fuisset, est dubium, nunquid talis protestatio hodie sit necessaria, quia licet in dicto concilio statuatur hoc esse necessariũ: tamen Romani Pontifices in suis regulis Cancellarię hoc non receperunt, sed potiùs visi sunt illud relinquere sub dispositione iuris communis: arg.l. commodissimè. de liberis & posthum. Et de iure communi regulariter non est necessaria protestatio impedimenti extraiudicialis: quia sine ea excusatur impeditus, licet possit aliquando de bene esse fieri, & ad cautelam.l.si cum ipse.ff.de excusat.tut.c.ex insinuatione.de appellatio.de quo Bar.in l.senatus.ff.de offi. præt.& c.plerũque.de rescrip.vbi Abb.&Petrus de Ancha. in ca.cupientes.§. ꝙ si per viginti. de electio.lib.sexto.de

D qua quidem protestatione, nunquid necessaria sit, latiùs in regula de annali, quæst. 75. & sequen. dixi.

Aduertendum tamen est vlteriùs, quòd allegans impedimentum ad effectum, vt audiatur contra regul. debet illud probare. vt est decis. 3. in ti. de iureiur. in antiq. aliàs est nu. 303. & hoc tenet Innoc. in c. ex transmissa. in prin. de præscrip. & est tex. in l. 2. §. quod diximus. ff. si quis caut. Quomodo autem probari debeat impedimentum, decisio prædicta dicit, quòd quando præsumptio verisimilis est pro impedimento, sufficit illud probare proposito iuramēto: aliàs tamen plenè probari debet, ex quo agitur de præiudicio tertij, vt tradit Fely. in c. si pro debilitate. col. penult. de offi. deleg. & Moder. Mediolan. in c. sciscitatus. in fin.
E de rescript. & in c. cùm sit Romana. in 1. colum. de appel. Et ista omnia de plano procedunt, quando quis petit se admitti per viam restitutionis ad agendum contra regulam eum excludentem. vbi verò quis admittitur per viam gratiæ, secus est, vtputa quando quis petiit prorogationem istius regu. fortè ad annum. Nam licet in prorogatione dixerit se illam prorogationem petere, propter impedimenta belli: non tamen adstringitur ad probandum illa. Ita hodie 18. Febr. M. D. XXXVIII. fuit conclusum per Dominos in vna Toletana Abbatiæ sancti Vincentij coram D. Io. Paulo Ptolomæo. Ratio fuit, quia ex quo papa gratiosè concessit prorogationem infra tempus regulæ, quam sine aliqua causa nemini solet denegare, expressio eorum, quę
F si tacita fuissent, nihilominus papa concederet, etiam si sit falsa, non vitiat concessionem, vt est decis. 350. incip. Nota quòd illa. post Inno. in c. in nostra. in fi. de rescript. & in c. cùm nostris. de conces. præbend. Egid. decis. 4. & decis. 115. Et pręsertim in d. casu, vbi si papa prorogationem non concessisset, posset actor agere contra possessorem, cùm esset infra tempus triennij.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAOCTAVA.

QVAERO, quid importent ista verba posita in text. videlicet, Super beneficiis sic possessis nequeant molestari? &c.

SOLVTIO. Omittendo illam disputationem, de qua inter Doct. an prohibitio molestię intelligatur de iudiciali, vel extraiudiciali, de qua latè per Fely. & Mod. in c. causam

sam.de rescript.& in cap.in præsentia.de probatio.vbi latè A
Andr. Sicul. nu. 13. insistit, vt ego latiùs dixi post Moder. in cap.ad nostram.el 1.de iureiur. qui quidem text.fuit mihi per R.Patres, Dominos meos auditores Rotæ, assignatus, in punctis publicæ disputationis auditoratus mei, die 7.Maij. M. D. XXIX. super quo latissimam disputationem composui.

Ad propositum redeundo, dic ꝙ quo ad effectum istius regulæ, ille dicitur molestare possessorē, qui de iure, vel de facto iudicialiter, vel extraiudicialiter, quouis modo inquietat eum, etiam si verbaliter hoc agat, negando illū habere titulū, vt tradit Ias.in l.si prius.in 5.& 6.col.ff. de ope. no.nunt.Et hoc intelligitur tā in petitorio, quàm possessorio, vt dicunt in terminis Modern.in tracta.beneficij, in 3. B
parte. q.21.vbi latè examinant istam regulam, & dixi superiùs in alia q.Et hoc in ratione consistit, quia papa hic mādat non molestari.Et tamē hæc verba, Non molestari, seu, Non inquietari, idem importat de iure canonico, quod silētium imponere, secundū Bal.in l.2.C.ne fil.pro patre. Et silentiū imponere, nihil aliud est, quàm audientiam denegare.cap.1.§.si quis autem.de pac.Cōstan.& l.1.§, quod ait. ff.de aleat.per quæ iura dicit Bal.in d.ca.2. quòd paria sunt, silentiū perpetuum imponere, & audientiā perpetuò denegare.Et sunt tantæ potētiæ hæc verba, quòd sententia imponens perpetuum silentiū, vel audientiā denegās, est diffinitiua, & trahit secū executionem ipso facto, nullo medio interueniente, vt dicit Bal.in l.1.§.fi.ff. si quis in ius C
voca.non ierit.Innocen.& Ioan. And. in cap.cum nostris. de conces.præbend.Facit text.in cap.dilecto, in fi.de præbend.& in cap.ecclesia.de caus.posses.Vnde ille, qui prohibetur inquietari, videtur iussus perpetuò silere, ita quòd non poterit audiri, si velit aliquid contra titulū dicere, siue per viam actionis, vel in integrū restitutionis, siue alterius cuiuscunq; prosecutionis, etiam per viam replicationis, vt Alex.dicit in consil.36.1. volumi.Et tradit notabiliùs idem Alexād.in pulchro casu, in cōsilio 151.viso themate.& cons. 164.viso processu.in 2.volum. Et secundum hoc potest inferri, quòd triennalis possessor eadē debet securitate gaudere, qua gaudet præscribēs ꝑ 40.annos, per ea quę Alex. ibi adducit, & reassumunt Moder.in tract. præscrip.fol.38.

D col.1.quod erit perpetuò notandum contra illos, qui dicunt triennalem possessionem præscriptioni non æquipollere. Et pro ista opinione pôdero illud verbum, Nequeāt, positū in tex.hìc: per quod tollitur iurisdictio, adeò quòd acta, sententia iudicis, & inde sequuta, in contrarium non valent: vt dicit Bal.in l.cum dubium.col.fi.C.de legib.& in l.cum lege.ff.de testament.& idem dicit Bal. in d.§.si quis autem. Nam dicta verba, ex quo sunt priuatiua, de natura sui tollunt omnem potentiam, vt dicunt Archidia. & Ioan. And.in nouella, & in cap.cùm plures.de offic.deleg.lib. 6. Et adeò hoc est verum, quòd dicit hìc glossator in quinta col.versic.& ex hoc consului, quòd ista verba, Non molestari, adeò omne impedimentum tollunt, quòd possessori dant titulum: vt tenuit Rota in vna Portugal.de Vallada,
E in qua ita pronuntiauit Gaspar Auditor, vt hìc per eum. Tamen ego de hoc multùm dubito, per ea quæ dicam hìc in calce istius quæstionis. Et quòd ista verba, Non molestari, absolutè intelligantur de omni molestia, sunt plura iura. In primis text.in c.secundo.in fi.ibi, Non esse molestandos.de præscript.lib.6.& bonus text.in l.fi.in versic. nullā molestiam, vel inquietitudinem. C. de fun. pat.lib.11. & in cap.licet.in fi.de probat.& in cap.1.de statu monac. & in l. Aurelius.in princip.& §.Gaio.ff.de lib.leg. Facit etiā text. in cap. ex parte Adæ. de testib. & in cap.audita.de restit. spol.& in cap.dilectus.de simon.& in l.1.C.de nūdi. Et ista omnia procedunt, quādo subiecta materia & generalitas
F verborum hoc innuunt: quia tunc clarum est, verbum Molestia, de omni perturbatione debere intelligi, vt dicūt notabiliter Moderni Mediolanens.in cap.sciscitatus.in 4. notab.per illum text.de rescrip. & est notabilis decisio Rotæ 18.in titulo de resti.spol.in nouis. quam plures sequuntur, vt ibi dixi. Et eam nouissimè sequuti sunt Domini mei, in vna Bracharē. parochialis Sanctorum Fausti & Cypriani, coram Reuerend.Dom.Ioan.Paulo, de mense Iunio.M.D. XXXVIII. Cùm igitur in ista regula sint verba prægnantia, concludendum est, intelligi debere hoc verbum Molestia, generaliter de omni inquietatione.

Et ista declaratio facit ad plures quæstiōes examinādas inferiùs. Et verba huiusmodi, Non molestari, respiciūt litē antiquā. Hoc enim colligitur ex verbis regulę Calixti, quæ habebat

habebat alia verba, quæ non sunt hodie in modernis regulis. Nam dum text. hîc dicit, dummodo in beneficiis huiusmodi, si dispositioni apostolicæ ex aliqua reseruatione generali in corpore iuris clausa, reseruata fuerint, se non intruserint, &c. in reg. Calixti sequebantur ista verba: Et causæ super ipsis beneficiis, ab anno proximè transacto, prosecutæ non fuerint, super beneficiis taliter possessis nequeāt molestari, &c. Ita q; illa molestia respicit litē præteritam: quam si non prosequebatur, prohibetur molestari. Possunt etiam respicere futuras impetrationes, cùm etiam illud molestia appelletur. Nam impetrando contra aliquē possessorem triennalem, dicitur molestari, vt in l. fi. C. ne lite pendent. & in l. si quis maior. vbi latissimè repet. C. de trāsactio. Et licet verbum Molestia, largo modo capiat omnem molestiam, etiam in possessorio: illud tamen non procedit, quo ad istam regulam, quę non habet locū, quādo agitur possessorio, vt superiùs in alia quæstione est dictum: sed procedit tantùm in petitorio, & circa illud dicit regula, non debere possessorem molestari. Est etiam aduertēdum, quòd molestia ista intelligitur, respectu actoris impetrantis, secundum glo. notabilem in ca. cùm olim. de caus. poss. & propr. not. Bal. in c. ex conquestione. de restit. spol. Secus verò est respectu ordinarij, cui non obstat ista regula, nec illi silētium imponitur. Nam potest ordinarius, etiam post triennalem possessionem, amouere possessorē sine titulo, & alteri conferre, quia ordinario non obstat regula, vt in terminis dicit Felyn. in cap. sicut. in 16. col. de re iudic. & in c. licet Heli. de simo. & in ca. illud. de præsumpt. post Abb. in cap. dilecto. de præbend. A B C

Ex quibus omnibus facio istam cōclusionē, q; licet verbū Molestia, generaliter de omni molestia intelligatur, vt dictum est: tamen in ista regula non intelligitur generaliter, sed respectu tituli tantúm. Sed super possessorio, triennalis possessor molestari poterit, vt dictū est superiùs. q. 11.

In contrarium tamen, q; molestiæ prohibitio in dubio intelligatur de possessione tantùm, & non in petitorio, videtur text. in c. licet causam. de probat. Sed ad illum text. potest responderi, quòd ibi fuerat actum possessorio retinēdæ: propterea illa verba impositionis silētij, & sic molestiæ, possessoriū tantùm respiciūt: quia sentētia refertur ad

D id quod est petitum, vt in l. si quis. ff. ad exhiben. & ibi glos. & Bart. & in l. si vt proponis. la 1. C. quo. & quãdo iud. Sed extra illum casum, silentij impositio respicit possessorium & petitorium, vt probatur in ca. dilecto. in fi. de præbend. & in c. ecclesia. de caus. poss. & proprie. & in cap. 1. in fin. de concess. præbẽd. lib. 6. & secundũ hoc posset defendi dictũ Glossatoris hic, quòd ista verba, Nequeant molestari: si vtrunq; comprehendunt, possessori triennali titulum dare videntur. Ex quo infertur, quòd triennalis possessor, etiam contra ordinarium se defendere posset.

Tamen istis non obstantibus, contraria opinio est verior, videlicet quòd ista regula secũdum interpretationem Rotæ, non dat titulum, sed tantùm exceptionem, & ideo
E ordinarius nõ prohibetur contra triennalem de titulo inquirere. Ita tenent Felyn. & communiter Moder. in d. cap. sicut. & in aliis locis superiùs allegatis. Et q̃ ista opin. sit vera, videlicet, quòd ista regula non det nisi tantùm exceptionem, probo manifesta ratione: quia dicta verba, Nequeant molestari, &c. hic posita, sunt prohibitiua, ex quibus resultat vnũ dictum vbiq; adprobatum, quòd quando lex aliquid vetat ad commodum illius, cui fieri aliquid vetatur, tunc ex illa lege non competit illi in fauorem, cuius prohibitio facta fuit, nisi sola exceptio. Ista est doctri. Bart. communiter adprobata in l. 1. in 2. colum. versic. quandoq; lex vetat, &c. nume. 5. ff. de condict. ex leg. & in l. 1. ff. ad Macedo. & in l. 1. ff. ad Velleia. Sed in casu nostro, prohibitio
F molestiæ, per istam regulam in fauorem triennalis possessoris inducta fuit: ergo illi tantum competet exceptio, & non actio, & sic non acquiritur illi per istam regulam titulus: quia si titulus acquireretur, agere posset. cuius contrarium ex superiùs dictis probatur.

Concludo igitur, regulam istam tantùm exceptionem producere, quæ non impedit ordinariũ inquirentẽ. Item, quòd illa prohibitio solùm operatur, quando triennalis possessor super titulo molestatur, non autem super possessione, per ea, quæ superiùs diximus, in quæst. 11. Ex quibus infertur, quòd ista verba, Nequeant molestari, hic posita, attenta subiecta materia istius regulę, non concernẽt possessorium, prout in dicto c. dilecto. cum aliis superiùs allegatis, sed petitorium tantùm. quod not.

QVAESTIO QVINQVAGESIMANONA. A

QVAERO, an possessio capta per amicum sine mandato, cum titulo colorato, possit inde ad duos annos per dominum ratificari: itaq; post ratificationem, dominus possidēs vlterius per annū, efficiatur triennalis, in præiudicium medij impetrantis à papa?

SOLVTIO. Hodie 14. Decemb. M. D. XXXVII. in vna Regien. canonicatus & præbendæ, corā R. D. Raynaldo, fuit per maiorem partem Dominorum conclusum, quòd non: quia ratificato tali casu non potest fieri in præiudiciū tertij, nisi ratificantis, vt tradunt Docto. post gloss. in cap. ratihabitionem. & cap. ratum. de reg. iur. lib. 6. & Ias. in l. filio, quem pater. colum. 1. de libe. & posth. cum sexcentis concord. congestis per Decium in l. semper qui non prohibet. colum. fi. ff. de regul. iur. Et ideo possessio incipiet à die ratificationis: & sic ex nunc, non autem ex tunc, præsertim, quia tempore quo amicus accepit possessionem, dominus non habebat animum possidendi, & possessio capi non potest sine animo & corpore. Et per hoc potest decidi alia quæstio. quæ pendet modò, de mense Maio, M. D. XXXVIII. in vna Salamantina capellaniæ, coram R. D. Ioanne Mohedano. in qua quidam Petrus Sarmiento commisit causam contra Ferdinādum Alphonsi, possessorem, & quidam assertus procurator dicti Petri obtinuit decretum citationis, quæ executa fuit contra d. Ferdinandum. Post cuius executionem d. Ferdinandus triennio possedit, deindè post triennium d. Petrus Sarmiento ratum habēs quicquid factum fuit per assertum procuratorē suum, prosequitur causam contra dictum Ferdinandum possessorē, qui excipit de ista regula, & fuit dubitatum quid iuris? Tādem domini resoluerūt locum esse regulæ, per supradicta, & per illa fundamenta, quæ scripsi super regula de annali, quæst. 49. vbi fuit decisus idem casus in vna Tuden. coram R. D. Ioan. Clerici, vt ibi dixi.

B

C

QVAESTIO SEXAGESIMA.

QVAERO, an possessor triennalis, cum titulo tantùm colorato, possit agere post triennium, cōtra habentem verum titulum, ad recuperationem aliquorū fructuum perceptorum?

SOLVTIO. Dicendum videtur, quòd non: quia licet tri-

D ennalis possessor, cum titulo colorato fructus legitimè retinere posit,& agentem exceptione istius regulæ repellere:non tamen agere poterit:quia ista regula non defendit nisi possessorem,& ad hoc concedit tantùm exceptionem,sed in petitorio nihil tribuit,vt superiùs,q.58.probaui,per doctr.Bart.in l.1. nume.5. ff. de condic. ex lege.Itaque si triennalis possessor, sub prætextu suæ possessionis triennalis contra habentem verum titulum agere vellet,& ille se ex titulo vero defenderet, certè succumberet: quia oportet eum de titulo meliori docere, quẽ sola possessio triennalis producere non potest:quia & Fely.& alij,tam in c.illud.de presump.quàm in c. sicut.col.16. de re iud. & in cap.licet.de simo.dicunt regulam istam neminem in peti-
E torio iuuare,sed tantùm exceptionem producere.

Posset tamen vnus casus considerari, in quo licet triennalis possessor esset, actor posset priuilegio istius regulæ vti,per viam replicationis, vt quando contra vsurpatorẽ, & sine aliquo titulo intrusum, & vsurpatorem alicuius partis fructuum ageret.Nam propterea,quòd triennalis possessor omnes fructus non possideat,non desinit esse pacificus:quia sufficit eum maiorem partem possedisse, iuxta not.in cap.commissa.de electio.libr.6.& in cap. de multa. per Abb.& alios de præbend. vt latissimè dixi superiùs in alia.q.Si igitur triennalis possessor, contra illum intrusum sine titulo ad illos fructus ageret, & intrusus de non legitimo & sufficienti titulo triennalis possessoris exciperet (nã
F coloratus titulus non est sufficiens,neque ad agendum satis firmus) posset hoc casu, vt opinor, triennalis replicare titulum illum coloratum, cum triennali possessione coniunctum, ad recuperandum fructus ab illo vsurpatore nullum titulum habenti, sufficere: quod non sufficeret, si triennalis cum intruso habenti bonum titulum concurreret: quia tunc oporteret de veritate tituli, ad effectum canonizationis discutere, & stante bono titulo alterius, coloratus titulus triennalis possessoris canonizari non posset. Imò si alius titulus non esset, ille titulus coloratus nunquam canonizari debet, licet in isto casu sufficiat,quo ad iudicationem fructuum ipsi triennali faciendam.

QVAE

QVAESTIO SEXAGESIMAPRIMA. A

QVAERO, quomodo intelligãtur vltima verba istius regulæ, videlicet, Antiquas lites penit' extinguẽtes? SOLVTIO. Ista quæstio est multùm necessaria ad istam regulam, & pendet modò in Rota coram me, in causa Conchen. præstimoniorum inter Ioan. de Morillas ex vna, & Garsiam de Villareal. Sed intellectus verborũ eius est valde difficilis. Nam d. Iacob. Simonetta, auditor omnium antiquior, & fortè etiam curiosior, dixit se pluries audiuisse à maioribus suis, qui hoc idem à prædecessoribus suis etiam habuerant, ista verba nunquam intellecta fuisse: quinimo sæpius interrogasse Reuerendis. d. Laurentiũ Cardinalem Sanctorum Quatuor, virum certè longo vsu & doctrina singularissimum, qui sæpe huiusmodi regu B larum editionibus interfuit: & respõdisse, se ignorare quid illa verba præ se ferrent, sed ea prout à maiorib. quasi per manus recepit: ita prout iacent describi permisit. Et Glossator hic etiam dicit se super intellectu istorum verborum interrogasse doctos & practicos curiales, & præsertim Nicolaum de Castello tunc aduocatum, & Antonium de Eugubio practicum, & antiquum causarum procuratoré, qui sibi dixerunt, illa verba non intelligere, nec putabant vnquàm intellecta ab eiusdem compositoribus fuisse. Itaque dici potest, hoc dubium esse veluti illud Gordij vinculum tota Asia celebratissimum, tot etiam seculis inextricabile. Quod qui soluisset (vt erat apud incolas frequens opinio ex oraculi voce) tota Asia potiri debebat, vt autor est Arria C nus, & Qu. Curtius, rerum gestarum Alexan. libro tertio. Verùm quia nihil in rerum natura est ita difficile, quod nõ labor assiduus & industria conficiat, decreui pro tenui facultate mea, in hoc tam ancipiti & difficili passu neruos intendere: non, quòd me sperem aliquid assequi, quod non priùs & meliùs maiores nostri cogitauerint: sed quod satis est, mihi consuluisse arbitrabor, si rem ipsam explicem clariùs, differam copiosiùs, quàm per alium hactenus factum fuerit. Nam, vt opinor, ista verba, Antiquas lites, &c. septem, vel octo intellectus, seu interpretationes recipere possunt, quorum aliquos Glossator hìc confusè & inuolutè enarrat. Ex quibus omnibus duos tãtùm Rota adprobauit. Et ideo vt omnes suo ordine discutiãtur, ré aggredior.

D Antiquas lites super illis motas penitus extinguentes, &c.

Primus igitur intellectus istorum verborũ fuit, quòd ista verba de litibus motis cõtra possessorem, ante possessionem triennalem intelligãtur. Nam si post illam litem possessor, absque aliqua molestia triennio pacificè possedit, illa triennalis possessio sequens, lites illas anteriores extinguit. Sed aduertendum, quòd iste intellectus non videtur verus, non solùm quia contra illum intellectum Rota bis iudicauit, vt refert hîc Glossator, sed quia aliis motiuis & rationibus subsistere non potest.

In primis quia stante isto intellectu, sequeretur hoc inconueniens, quòd regula ista ius quæsitũ lit. péd. tolleret. E quod tamen ipse idem summus põtifex, istius regulæ conditor, hoc superiùs per aliam suã regulã prohibuerat. Debent ergo verba generalia istius regulæ taliter interpretari, vt quoad fieri possit, iuri communi cõueniant, vt in cap. causam. de rescript. Et in dubio, talis debet præsumi papæ illius conditoris mens & intentio, qualis est iuris, vt videlicet, nemini præiudicium, nec iniuriam faciat, vt tradunt Bal. Alexan. & Ias. in l. ex facto. ff. de vulg. & pup. post Inno. in cap. quoniam, vt lite non contest. Non enim inde iniuriæ oriri debent, vnde iura nascuntur, vt dicitur in cap. qua F liter. de accusatio. & in l. meminerint. C. vnde vi. Quòd autẽ ex tali intellectu, siue interpretatione regulæ ius quæsitum tollatur, exemplo probatur. Nam ponamus me impetrasse beneficium ex iusto titulo, ex quo mihi ius verum, reale, & indubitabile competit, vigore cuius Titium possessorem adhuc non triennalem in iudicium traxi. Certè attẽto prædicto intellectu, ab isto bono & vero iure meo excludor, si per triennium prædictam litem non prosecutus fuero, & Titium post litem per me motam triennio possidere permisero. Quod quantùm in beneficialib. prohibeatur, nemo non intelligit, cùm satis notum sit, in beneficialibus quem à suo bono iure, solo temporis cursu excludi non debere. cap. 1. & 2. de reg. iur. lib. 6. & cap. ex frequentibus. de instit. tradit Bar. in l. solent. §. fin. col. fin. ff. de offic. procons. quod Rota tenuit in duabus causis: vt refero in regula de non tollen. iu. quæsit. q. 5. numero 13.

Prætereà, ex prędicto intellectu sequitur aliud absurdũ, quòd impetranti, fortè legitimè impedito infra triennium

litem prosequi, tollitur ius quæsitum sine causa, contra dictam regulam, & l 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loc. pub. & cap. satis peruersum. 56. distin. Item sequitur etiam aliud inconueniens, quòd is, qui nullum ius habet, triennali possessione bonum ius habentē excludet. Itaque hoc casu melioris conditionis erit iniquus possessor, quàm bonum ius habens: contra text. in cap. eum, qui. de præbend. lib. 6. qui quātò diuturnior eius possessio probatur, tantò grauius puniri deberet, per rationem text. in cap. fi. de præscript. Cui etiam in intellectui refragatur decisio Rotæ iam diuturno patrum vsu & cōsensu comprobata, in titu. vt lite pend. in no. decis. 10. quæ disponit litem semel incœptā, nunquā in Rota, nisi per sentētiam finiri. Ex qua sequitur, quòd lite pendente possidēs, pacificus possessor dici non potest, & per consequēs vti priuilegio istius regulæ nō poterit. Reiecto igitur isto intellectu, alius perquirendus est. A B

Secundus igitur intellectus regulæ est, quòd illa verba, Antiquas lites, &c. intelligantur de litibus motis cōtra triennalem possessorem post triennium, antequam regula ederetur, quę posteà edita regula, cassantur. Iste intellect⁹ fundatur ex serie verborū regulæ, inquantum superiùs dixit, Super beneficiis taliter possessis, &c. & paulò pòst dicit, Impetratiōes de beneficiis sic possessis, &c. deinde subdit vltimo loco, Lites super illis motas penitus extinguentes. Ex quo ergo superiùs regula semper loquuta est de beneficiis triennio possessis, & posteà dicit, Lites super illis: debet intelligi super illis sic triennio possessis, vt ista relatio, cùm eadem qualitate fieri censeatur, iuxta doctr. Bart. in l. Iulia. in princip. ff. de hære. instit. & Bal. in l. fi C. de impub. & aliis substi. reg. enim intendit pacificos possessores triēnales tā per exceptionē respectu futuri tēporis, quàm per extinctionē litis, respectu præteriti, tueri ac defēdere. C

Iste intellectus fuit antiquorum aduocatorum, cui magis adhærere videbātur verba regulæ Calixti, quàm istius regulæ, vt dixi in præfatione istius regulæ. Et istum intellectum, vltra Glossatorem hìc, reperio plures Doctores, diuersis temporibus, in variis causis tenuisse. Nam Anto. de Capharellis, & Ludouicus de Interāne, egregij aduocati, in causa Salzburgen. præbendæ, istum intellectū sunt sequuti. Et idem Antonius eundē intellectū tenuit in causa

D Maclouien. ecclesiæ de Sancto Iuuato, quem in alia causa Ioachinus de Narnia est imitatus.

Sed iste intellectus reprehenditur ex parte Garsiæ, in di cta causa Conchen. nunc pendente coram me, quòd non sit verus, ex eo, quia si regula intelligatur de litib. post triennalem pacificam possessioné motis, frustrà ponerentur illa verba, Antiquas lites, &c. quæ præsupponunt lites ante triennalem esse motas, non post triennalem. Nam si papa de illis intellexisset, dixisset lites post triénalem possessionem motas, & non dixisset, Antiquas lites penitus extinguentes. Verùm quia illud videbatur superfluum, omisit, quia post triennalem possessioné, non oportet extinguere lites, cùm hoc ipsum sit priuilegium ipsius triénalis pos E sessionis, lites extinguere, & silentium perpetuum imponere, vt patet ex illis verbis, Nequeant molestari. quod idem significant, vt dixi superiùs in quæstione 58. Nam si post triennium completum regula permitteret molestari, non bene quadraret prohibitio, quæ locum habet ipso eodem momento, quo finitur triennium. Molestia igitur & lis debet præsupponi ante triennium, quæ post triennium prohibetur, etiam in futurum, & lis præterita extinguitur. Et tunc bene quadrant verba regulæ, Antiquas lites penitus extinguentes. Et ideo ad alium intellectum veniamus.

Tertius intellectus istorum verborum colligitur ex regula Hadriani, licet extincta per eius obitum, vt videlicet ista verba intelligantur de litibus motis, per prædecesso- F res contra alios possessores, vel per alios contra ipsos: Secus, si ipsi triennales possessores litem mouissent super beneficio contra alios, & sic fecissent sibi beneficium litigiosum. Nam licet posteà possederint dictum beneficium per triennium, regula ipsis, qui litem mouerant, non suffragatur. Iste intellectus sumitur ex verbis dictæ regulæ Hadriani. Potest tamé sumi argum. ex lege reuocata, vel correcta ad intellectum alterius legis, iuxta doctrinam Bar. in l. 1. ff. de coniungen. cum emancip. lib. & in l. fi. ff. de fals. Nã non est nouum, ꝙ leges posteriores per antiquas etiã reuocatas declarentur, vulg. l. nõ est nouũ. & l. nã & posteriores. cùm ex actu nullo voluntas & més disponétis colligatur, & declaretur: vulg. l. fi. ff. de reb. eod. Pro isto intellectu videtur dictũ Nicolai Milis antiqui auditoris in verbo, lite

penden

pendente, quo ad litigantē, &c. vbi tenet, ꝙ lis inter alios A
non facit beneficium litigiosum quo ad tertium, qui non
est in lite, vt ibi optimè probat, & dixi superiùs in alia q.

Sed iste intellectus non videtur posse subsistere, ex eo, quia ista regula generaliter lites motas extinguit: debet ergo de omnibus litibus generaliter intelligi, tam de litibus motis per ipsos prędecessores cōtra alios, quàm de motis per ipsos triēnales possessores: absurdū enim est distinguere, vbi lex non distinguit. ca. solitæ. de maior. & obed. cum vulg. Et licet maior ratio sit in possessore triēnali mouēte litem, quàm in alio, per ea, quæ Rom. tradit. in cōsi. 330. in 1. col. illa tamē differētia est per plus & minus, ꝙ non facit rem ipsam in substātia differre, vt in l fi. ff. de fundo instru. not. Bar. in l. 1. ff. de act. & obli. lex enim generalis compre B
hendit vtrunque casum, licet maior ratio militet in vno casu, quàm in alio, vt est text. iuncta glo. in l. vnica. in verbo, sponsam. C. de rap. virg. facit cle. 1. cū gl. de rescrip. Et solet ad hoc allegari notabilis tex. in l. 1. §. quod autē. ff. de aleat. & per hoc videtur respōsum ad motiua superiùs facta.

Non obstat regula Hadriani ponderata superiùs: quia si illa rectè ponderetur, potiùs probat oppositum: quia illa verba, Vel per eos motas, posita in dicta regula, inferunt manifestè, quòd siue lites fuerint motæ per prędecessores contra possessores triennales, siue per eosdem possessores contra alios, quòd huiusmodi lites extinguūtur, & sic verba dictæ regulæ faciunt in contrarium.

Non obstat regula de annali, non suffragari possessori, C
qui cōsenserit priuationi: quia respōderetur causam non esse similem, ex eo, quia ibi visus est renuntiare omni exceptioni, per quā eo non soluente, posset impediri priuatio, ex quo illi consensit: & volenti & scienti non fit iniuria, vt in c. scienti. de reg. iur. lib. 6. Et ideo illa non faciunt ad propositum casus nostri, & ita in terminis istum intellectum reprobarunt quidam Moder. Sabinen. in quadam apostilla ad istam regulam, vbi respondent ad decisionem 75 in no. procedere in odium attentatorum, aliàs secus.

Quartus intellectus ad ista verba datur, vt extinctę lites antiquę intelligantur hîc quę motę fuerunt per decem annos ante triennium: secus de litibus minori tēpore introductis: quia illæ antiquæ lites dici non possent. Quod fa-

D ctum videtur propter negligentiam deserentis litem ante decem annos, vt sit litium finis. Quod ex dictis d. Guliel. dicentis hoc aliâs in Rota in causa Giennen. tentum fuisse, comprobari posset, videlicet, litem cẽseri spatio decem annorum desertam: arg. gl. in cle. 1. in verbo, prosequatur. vt lit. pend. & in l. peregrè. ff. de acq. pos. Et tenendo istum intellectum, verbum Antiquas, hîc positum, exponeretur pro litibus longi temporis, iuxta tex. & quę ibi notat Domin. post Arch. & Ioan. And. in c. 2. de sepult. lib. 6. Et Præposit. in cap. 1. in princ. in notabilibus. qui feud. dar. poss.

Sed iste intellectus eodem morbo laborat, ex eo, quia contra illum obstat decis. 411. in no. quę vult litem in curia non finiri nisi per sententiam, & exponere verbum Anti-
E quas, id est, longas, est etiam quædam extorta interpretatio. Nam iura allegata pro ista expositione, non faciunt ad rem, quæ loquuntur in casibus suis, vbi subiecta materia hoc suadebat: sed hîc subiecta materia non est talis, vt cogat nos ita exponere. igitur, &c.

Quintus intellectus, qui videtur diuersus à tertio intellectu superiùs dato, fuit cuiusdam Iacobi de Rizonibus abbreuiatoris, vt refert Glossator hîc, videlicet, ꝙ ista regula intelligatur de litibus motis cum antecessore: secus cum isto possessore, qui possedit per triẽnium, cui nunquã fuit mota lis. Et ideo res inter alios acta, non debet isti successori & possessori nocere, qui videtur habere bonã fidem.

Sed iste intellectus etiam non valet, ex eo, quia si bene-
F ficium est litigiosum, transit cum vitio suo, sicut lepra sequitur leprosum, vt in l. 2. C. de litig. & not. Milis in verbo, litigiosum. & etiam illi obstat decisio. 10. vt lit. pendent. in nota. & aliis rationibus illum reprehendit Glossator hîc, qui videri potest.

Sextus intellectus est, vt regula intelligatur de litibus antiquis motis extra curiam, quas hic papa extinguit: secus de litibus motis in curia, in quibus potest procedere prædicta decis. 411. in no.

Etiam intellectus iste est diuinatiuus: quia regula & decisio indistinctè & generaliter loquuntur, & ita per curiales intelliguntur: & quia eadem est ratio in litibus extra curiam, sicut in curia, cùm vtroque modo beneficium efficiatur litigiosum.

Septi

Septimus intellectus datur, quòd ista regula intelligatur tantùm de litibus futuris post triennalẽ possessionem pacificam, & tunc verbũ Antiquas, refertur ad futurum, vt sensit Glossator hìc. Itaque erit sensus, quòd per triennalẽ possessionem papa vult omnes futuras lites extinguere, & finem eis imponere, vt ampliùs non possint per illas molestari triẽnales. Nam verbũ Antiquas, ponitur pro posterioribus, vt in l. cùm scimus. in fi. C. de agric. & cens. lib. 11. Vel meliùs dicas, quòd verbum Antiquas, non refertur ad lites iudiciales, quæ fuerunt: sed ad altercationes, & disputationes prudentũ. Nam sæpe fuit disputatũ, nunquid per decẽnalem possessionẽ pręscriptum esset titulo beneficij, vel argueretur titulus. de quo in cap. illud. de præsumpt. & Lap. allega. 89. nunc per istam reg. lites illæ, id est, controuersiæ, & antiquæ contentiones Doct. penitus extinguantur: & sic verb. Lites, hìc capitur pro controuersia extraiudiciali, vt in c. forus. de verb. sign. de qua Virg. 12. Æneid. A B

Limes erat positus, litem vt discerneret agri.

Et alibi:

Quis vestrum tantas poterit componere lites?

Habemus igitur ex prædictis septẽ intellectus, qui propter verborum obscuritatem non carẽt diuinatione, adeò ꝙ potest illud dici, quod sępe à multis curialibus iactatum est, verba omnino obscura esse reiicienda, & illis non obstantib. sequendam iuris dispositionem, quæ vult litẽ non extingui, nisi morte vel sententia, vt not. Ioan. Andr. in d. clem. 1. & cauetur prædicta decis. decima. vt lit. pen. in no. C
Hinc vulgò dicitur, ꝙ quando lex est ambigua, & habet plures intellectus, non est allegauda in decisionibus causarum: vt dicit Bar. in l. in ambiguo. ff. de reb. dub. cum multis concord. vt latissimè scripsi in c. 1. in gl. de consti. lib. 6. Et ideo ni mirum si domini auditores sæpe neglectis istis verbis tanquam obscuris tulerunt sententias, sequuti potius dictam decis. 411. quàm interpretationem obscuram istorum verborũ. Quod potuerũt facere, per ea, quæ dicit Bal. in c. fi. de constit. & in l. 2. in 2. col. C. quando prouoc. non est necess. Quinimò fortiùs voluit Ioan. de Anania in c. Petrus. in 1. col. de homic. ꝙ quãdo lex præcepti data à Deo habet plures intellectus, faciẽs contra eam, non peccat mortaliter. quod tenuit Abb. post Io. Andr. in c. capel-

D Ianus.de feriis.Iaſ.in l.poſthumo.col.7.C.de bon.poſſeſſ. contra tab.& in l.captatorias.col.penul.C. de teſtam.milit.& alibi ſępe.Nam vt inquit Boëtius,quem refert Bal.in l.precibus.col.7.C.de impub.& aliis ſubſt.quod multipliciter intelligitur,eius veritas ignoratur : ſed ne regularum conditores,qui plures fuerunt,& viri vndecunque doctiſſimi,de imperitia vel negligétia arguantur, cùm tam ſæpe dicta verba innouarunt, nec vnquam ea à regulis deleuerunt,erit neceſſarium, aliquem ex prædictis intellectibus ſequi.Nam quando in vna lege plures dantur intellectus, licet omnes ſint diuinatiui:tamen ſi ex alio cõgruo modo intelligi non poteſt,intellectus ille tenẽdus eſt,qui minùs diuinat, vt dicit Bart.in l.ita ſtipulatus.la grande.col.11.de
E verbor.oblig. Vel ille intellectus, cui minùs iura aduerſantur,vt dicit Alexan.in l.rei iudicatæ.in prin. colum.fin. ff.ſoluto matr.Iaſon in l.huiuſmodi.§.ſi cui.ff.de leg.1. Vel ille intellectus, qui magis placet:quia hoc non eſt peccatum contra Spiritum ſanctum,vt dicit Inno.in c. per tuas. de ſim.& dixi in c.1.in 1.notab.in fin.de reſcrip.lib.6.Quæ cùm ita ſint, viſum fuit Rotæ die 20.Nouẽbris M.D.XXXIIII. propoſita per me iterum, atque iterum dicta cauſa Conchen.tertium & quartum intellectus,ex ſuperiùs relatis adprobare, propter quos iudicarunt Garſiam poſſe ſe beneficio iſtius regulæ tueri. Verùm quia ipſe idem Garſias ante triennalem poſſeſsionem commiſerat cauſam, regula iſta ſibi non profuit,ex quo ſibiipſi beneficium liti-
F gioſum effecit,& ideo poſſeſsio triennalis ſequens,pacifica dici non potuit.Imò illa ſola cõmiſsio cauſę,ſibi in pluribus aliis caſibus eſt damnoſa,quos enumerat Fely. in c. ſuper literis.col.10.verſi. limitatur primò.de reſcrip. & dixi in reg.de ſubrogandis.& in trac.ſign.Viam igitur quam elegit,illa ſibi proderit,iuxta l. ſi mulier.ad Velleia. Quia ſi ex lite per eum mota, ſibi moleſtiam iuris intulit, & per conſequens,exceptione iſtius regulæ ſe priuauit,de ſeipſo conqueri debet,& damnum,quod ſua culpa ſentit,ſibi debet imputari,vt dicit text.in vulg. cap. damnum. de regul. iur.li.6.Et ita in terminis iſtius q.videlicet,ꝙ committens cauſam,dicatur quo ad ſe introducere litẽ, quæ eum non pacificum poſſeſſorem reddit, Rota tenuit de anno M.D.XIX. de menſe Martio,in cauſa Parmen.archipresbyteratus,

tus, pendente corã D. Hugone de Spina, de qua meminit A
D. Gulielmus hîc in collectaneis decisionũ, per plura motiua, quæ ibi videri possunt. Et ita etiam tẽpore meo dixit Rota in causa Gienen. canonicatus, pendẽte corã D. Iacobo Simonetta, inter Rodericum Lupi, qui cõmiserat causam & allegauerat triennalem, & quendam capellanũ familiarem, cardinalis Gienen. Et idem tenuit Rota in vna Valentina parrochialis de pego, de mense Martio. M. D. XXXVII. corã R. D. Io. Mohedano, vt dixi superiùs, q. 56.

Antiquæ igitur lites extinguũtur per istã regulam, quæ inter alios ante triennalem possessionẽ motæ fuerunt. Et ita etiam hodie 12. Iunij. M. D. XXXVIII. istam regulã intellexit Rota, in alia causa Cegobien. parochialis de Paradinas, coram R. P. D. Marcello, episcopo Marsicano. Secus, vt dixi, si ipse possessor prius contra alios causam commisisset, vt est dictum, & ad decisionem Rotæ, vt lit. pend. in no. quæ voluit litem non finiri, nisi post sententiam: quia ad illam respondetur tribus vel quatuor modis. B

Primò, quòd decisio procedat, nisi de ista regula excipiatur, sicut dicimus de decreto facto in fauorem alicuius. Nam ita demum ligat, si ille vti voluerit, vt dicit gl. in ca. I. de concess præb. lib. 6. cum concor. vt scribit Decius in l. pacta quæ contra. C. de pact. num. 11. & Philip. Perus. in capit. dispendia. in princi. de rescript. lib. 6. & in capi. vt nostrum. in 3. colum. de appellatio. Ias. in l. transactione. in fin. C. de transact. Et idem in emphyteuta, qui non ob solutionem canonis, est priuatus ipso iure. Nam intelligitur domino C
volente, vt tradit Ias. post alios in l. 2. C. de iure emphyte. Et hoc idem habetur in l. filio præterito. ff. de iniust. rupt. & in l. eleganter. & ibi glo. in versi. nullam. ff. de dolo. Possessore igitur triennali tacente, & non opponente, lis non finitur per possessionem triennalem: adeò, quòd si triennalis possessor moriatur, beneficium adhuc durabit litigiosum, etiam per mille annos, donec finiatur lis sententia: & ita procedere potest dicta decisio.

Secundò respondetur, quòd illa decisio procedat attenta dispositione iuris canonici, de qua in c. fin. de iud. de quo iure instantia perpetuò durat, nisi per sententiam terminetur. Sed attenta dispositione istius regulæ Cancellariæ, lis triennio extinguitur, sicut est de iure ciuili cautũ, in l. pro-

D perandum.C.de iud.Nec est mirum, ꝙ ius canonicum, & regulæ sint contrariæ: quia idem videmus in aliis regulis, de annali,de infir.resignant.& in pluribus, quæ cõtrariantur iuri communi, prout etiam ius ciuile in eodem casu reperitur limitatum, & restrictum à iure prætorio: vt l. in honorariis.ff. de act. & oblig.& alibi sæpe.

Vel tertiò dici potest,quòd illa decisio non est vera:quia contra eam sæpius fuit iudicatum, vt adparet in vna causa Giennen.coram domin.Iaco. Simonetta, in qua in Rota, per maiorem partem Dominorum conclusum fuit,per lapsum decem annorum,litem haberi pro derelicta, vt meminit domin.Guliel.Cassiodorus,in collect.decis. titu. vt lit.pend.Et idem in possessione fuit tentum coram D.Ca-

E millo de Ballionibus,in vna causa Gebennen.pro cardinale Anconitano,3.Iulij M. D. X X X I.per doctr.Abb.in c.contigit.de dol.& cont.vt dixi in reg.de non toll.iure quæsi.q. 5.in fin.Imò ipsum beneficium dicitur per tantum tempus 10.annorum haberi pro derelicto, vt ibi dicit Abb. quem in hoc non sequuti fuerunt Domini, sed respectu possessionis,vt dixi,per ea,quæ idem Abb. dicit in c. cùm venissent.de restit.spol.& in c.capitulum.de rescrip.Sed ꝙ titulus beneficij præfato tempore perdatur,tenet etiam Old. consi.1.colum.2.& Petr.de Anchar.consi.405. & hoc vt finis litibus imponatur. Et hoc quod dictum est de possessione Domini traxerunt ad litem, quæ decennio videtur haberi pro derelicta, vt dixi.

F Ex præmissis igitur patet, decisionem illam non procedere, quam etiam impugnauit Nicolaus Milis Rotæ auditor,in verbo, lit. pend.& verbo,lis finitur. & Glossator in regula de subrogandis.

Vel quartò ad illam decisioné respondet Glossator hîc, ꝙ procedat de lite in curia,secus extra.Sed ista solutio nihil facit, nisi restringatur ad beneficia vacantia in curia litigiosa.Quod nescio si ipse ita intellexerit.Ex quibus omnibus resultat ista conclusio,regulam istam non posse intelligi de lite mota per triennalem possessionem, sed ante, vt est dictum. Et ita ego in d.causa Conchen. pronuntiaui:quæ sententia posteà cõfirmata fuit,per tres conformes. Nec fuit in Rota causa, quæ maiores tumultus excitaret,quàm ista, quæ vltra istas tres sententias Rotæ,ventilata

ilata posteà fuit per tres alias sententias coram Guberna- A
tore,& posteà coram auditore Cameræ, & deinde coram Card. Simonetta cõmissario, postremò cum vltimo silẽtio diffinita in signatura Papę: propter quã causam partes hic causam vsque ad insaniam prosequuntur iudicio curialium.

QVAESTIO SEXAGESIMASECVNDA.

QVAERO, an regula ista tueatur non promotum infra annum, iuxta c. licet canon. & cap. commissa. de elect. libro sexto.

SOLVTIO. De hoc dixi superiùs in 10. quæst. tractans materiam execrabilis.

QVAESTIO SEXAGESIMATERTIA.

QVAERO, an si possessor citatus vigore commissionis, in qua adposita fuit illa vulgatis clausula, videlicet, dummodò ante terminum ad articulandum literas expedierit, & quòd interim beneficium non censeatur litigiosum, &c. si post citationem prædictam triennio possedit, dicatur pacificus ad effectum istius regulæ? B

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quòd non sit pacificus, ex eo, quia illa claus. fuit adposita ad effectũ, vt actoris malitia cõprimeretur, qui procurabat sæpe possessores fortè senes vigore dictarũ cõmissionũ literis non expeditis, & sic cum modica impensa citare, ad effectum, vt per eorum obitum possent subrogari, & sic ordinarios patronos & expectantes excludere. Cùm igitur adposita sit d. clausula ad effectum tollendæ subrogationis, non debet aliũ effectũ operari. arg. l. quod fauore. C. de legibus. C

Prætereà, quia talis possessor ex tali commissione & citatione vexari & molestari dicitur, vt not. Imol. in cle. 1. in fi. de rescrip. quia vexatio incipit à citatione, vt not. Fely. in c. ex tenore. de rescrip. facit quod not. Bart. in l. ampliùs non peti. ff. rem rat. hab. & Bal. in l. 1. C. de nundi. & dixi in regula de annali. in quæst. de citatione nulla. Et ita retulit iudicasse Rotã Alex. de Cesena quondã famosus procurator, vt refert Æneas Sabinen. in quibusdam apostillis regulæ 29. de commissionibus literis non expeditis. vbi etiam refert D. Berengarium Saganta dixisse illi Rotam ita iudicasse in quadã causa Tranen. Et dicit esse notandum hoc, quia stant ista simul, quòd beneficium non sit litigiosum, & q nõ sit pacificũ, prout ego notaui in alio casu superiùs

LLL

D in alia quæst. de illo, qui possedit triennio post sentẽtiam, quæ transiuit in rem iudicatam, & post executoriales: quia licet ibi non sit lis, quia finitur per sententiam: tamen ille non est pacificus, vt frui possit beneficio istius regulæ, vt ibi probaui per quandam decis. in no.

Tamen prædictis obstãt, quæ conclusa fuerunt in præcedenti q. examinando clausulam lites penitus extinguentes, hic positam, & quæ dixi in reg. de annali. q. 45. dum ibi tracto, an per citationem nullam interrumpatur pacifica possessio requisita in illa regula, quibus etiam accedunt ea, quæ dixi in regula de subrogandis. q. 2.

E REGVLA DE VALORE BENEFICIORVM IN IMPETRATIONIBVS EXPRIMENDO.

TEM voluit, quòd in gratiis (quas personis quibuscunque de beneficiis vacantibus, seu certo modo vacaturis, fieri contigerit, illorum, & aliorum quorumcunque beneficiorum, quæ dictæ personæ tunc obtinuerint, seu de quibus eis fuerit prouisum, vel concessum, aut mandatum prouideri) verus valor annuus per marchas argenti, aut sterlinguorum, vel librarum Turonensium paruorum, seu florenos, aut ducatos, seu vnciarum auri, seu alterius monetæ valor, secundùm communem æstimationem exprimatur. Nisi motu proprio, gratiæ huiusmodi fiant, vel personæ prædictæ beneficia, quæ tunc obtinuerunt, F *aut in quibus, & ad quæ ius eis competit, iuxta ipsarum oblationes, vel aliàs dimittere teneantur. Alioquin præfatæ gratiæ sint nullæ. Et idem seruetur in expectatiuis de beneficiis obtentis, & in quibus, seu ad quæ impetranti ius competit, & illorum valore.*

PRAEFATIO.

AVTOR primus istius regulæ, fuit Vrbanus IIII. vt refert Clemens VI. in quadam extrauaganti, de qua inferiùs facio mentionem. Sed in volumine regularum, non Vrbanus IIII. sed Vrbanus VI. reperitur huius regulæ inuentor. Nam super valore exprimẽdo in gratiis, quatuor regulas edidit. Primam, circa gratias & beneficia obtenta, quam publicauit vndecimo Calendas Martij, sui

Pontificatus anno primo. de qua facit mentionem Rota A
decis.19. de præb. in no. Secundam, circa impetrantes beneficia vacantia, vel certo modo vacatura, quam publicauit 8. Calendas Maij anno tertio. Et ex istis duabus Ioan. 23. vnam tantùm regulam fecit, ex qua sumpta fuit ista moderna, quam modò habemus. Tertiam deinde regulam publicauit de valore exprimendo in beneficiis vniendis. Et istam etiam sequuti sunt omnes successores vsque in hodiernum diem, nihil immutando. Quartam verò circa beneficia impetrata motu proprio, in quibus voluit etiam mentionem fieri de valore. Et ista fuit vltima eius regula publicata 7. Calendas Iunij, anno quinto, quam sequutus fuit solus Martinus 5. Et de illa facit mentionem Petr. de Ancha. in consil. 297. efficacibus. in prin. Et de vtraque B
meminit idem Pet. de Ancha. in consil. 295. incip. pro clariori. Et licet Fely. in c. ad aures. in 5. & 8. conclusionib. de rescrip. asserat Vrbani reg. tantùm loqui de dignitatibus impetrandis motu proprio, allegando Pet. de Anchar. in d. consilio: tamen Petr. de Anchar. hoc non dicit, neque hoc cauebatur in reg. sed illa indistinctè loquitur de quibuscunque beneficiis. Quam posteà solus Martinus 5. vt dixi, est imitatus. Alij verò omnes tam antiqui, quàm moderni Pontifices reg. illam, quo ad motum proprium, sustulerunt. Et primus fuit, qui hoc sustulit Ioan. 23. qui edidit regulam nostræ modernæ similem, de qua facit mentionem idem Petr. de Anchar. in consi. 138. incip. de natura & efficacia. Et Ioannem 23. Eugenius & Nicolaus, & C
post ipsos omnes successores Pontifices (excepto Martino) vsque ad nostra tempora sunt imitati, nihil penitus immutando, neque ad regulam addendo. Tamen Clemens vt ante omnes istos circa valorem in literis exprimendum, quandam constitutionem extrauagantem fecit, sequutus Vrbanum IIII. prædecessorem suum: in qua plus voluit habere locum in permutationibus. Quæ quidem extrauagans hodie adhuc allegari posset in iudiciis, attento quòd non reperitur reuocata per successores Pontifices. Et ob eam causam placuit hic eam inserere. Cuius tenor talis est: Dudum feli. recordat. Vrbanus prædecessor noster, inter alias ordinationes per eum prouidè factas, instituit, quòd in quibuscunq; gratiis aposto-

D licis de beneficiis vacantibus, seu certo modo vacaturis beneficiorum, quæ obtinent, in quibus gratiæ sunt concessæ, seu de quibus eis prouisum vel mandatum fuerit prouideri, veri valores exprimantur: aliôquin gratiæ nullius existant roboris vel momêti, nisi proprio motu cõcessæ fuerint, vel huiusmodi beneficia quæ obtinent, se asserant dimissuros. Et nuper accepimus à nonnullis in dubium reuocari, an idem prædecessor sub ordinatione prædicta, beneficia quæ ex causa permutationis post editionẽ factæ ordinationis, quæ permutantibus autoritate apostolica hactenus sunt collata, si conferantur, voluerit comprehendi. Ad huiusmodi tollendum dubium, præsentis tenore declaramus, beneficia eiusmodi post eandem ordinationẽ
E per præfatum prædecessorem, seu ipsius autoritate, ac per nos, ex nostro mãdato, ex causa permutationis quibusuis personis quoquo modo collata, seu quæ in posterum conferentur, debuisse & debere comprehendi, &c. Ex ista igitur constitutione extrauag. habemus originem istius regulæ, & extensionem ad alium casum in regula non expressum, quod est notandum. Et est aduertendum, quòd regula ista varias habuit rationes. Nam quidam existimarunt eam editam causa tollendæ auaritiæ, ne scilicet per taciturnitatem valoris, aliquis vltra merita, & plusquam oporteret, de beneficiis ecclesiasticis caperet, & ita per falsam valoris expresionem, debitus dispensationis modus papæ (cui est hæc cura à Deo demandata) tolleretur. c. quia nõ-
F nulli. de cler. non resi. & in hac opin. fuit Abb. & Fely. in c. ad aures. de restrip. Alij totum hoc ad commodum bursæ officialium retulerunt. Quidam verò propter annatas, ne defraudarentur, regulam factam fuisse existimant. Et istorum opinio magis recepta videtur, ex eo, quia regula istà de valore adhæret taxis annatarum. Nam videmus, quòd in beneficiis, in quibus non soluitur annata, non exprimitur valor, vt patet in monasteriis monialium & hospitalibus datis in administrationem, vt inferiùs dicetur. Et hac ratione, quia Cardinales annatam non soluunt, per consequens isti regulæ secũdùm communem opinionem non subiiciuntur, de qua dicam in 1. q. Et licet ista tertia opinio, siue ratio istius regulæ, quæ fundatur in annata, sit magis frequens: prima tamen ratio plurimum iuris fomen
tum

tum habet. Et poteſt vtraque ratio militare, vt videlicet re- A
quiratur expreſsio valoris, ne ſic impetrantes raperent ſti-
pendia plurimorum, contra diſpoſitionem concilij genera
lis, de quo in c. quia nonnulli. quod eſt in fraudem paupe-
rum clericorũ altari ſeruientium, quibus ſubueniri poſſet,
& propter quos beneficia videntur inuenta, iuxta ca. cum
ſecundum. de præb. introduci videretur. Et etiam, ne per
huiuſmodi valoris taciturnitatem annatæ defraudentur,
quæ ad ſubuentionem papæ, & Card. indigentium intro-
ductæ fuerunt, ſicut & charitatiua ſubſidia, vt tradunt Fer-
nandus Cordub. Hiſpanus in tract. annatarum. & Barth.
Belenzinus in tracta. de cha. ſub. q. 16. Vt igitur fraudes hu
iuſmodi euitentur, compoſita fuit iſta reg. Sed eſt vlterius
præmittendum, quòd ante editionem iſtius regulæ, duo il B
li taxarum libri, quibus nunc ſedes apoſtolica vtitur, inuen
ti fuêre. Quorum primus mercedes officialium expedien-
tium literas apoſtolicas, taxat. Secundus valorem benefi-
ciorum conſiſtorialium, ex quib. annatæ ſolui debent, de-
ſcribit: qui quidem libri ante editionem iſtius regulæ, ſeu
alter ſaltem eorum videbatur ferè inutilis, cùm nemo ad-
ſtringebatur de iure communi valorem exprimere, vt dicit
glo. in cle. 1. de præb. edita verò regula illi libri receperunt
ſpiritum vitæ. Quorum librorum (vt opinor) inuentor Ioã.
22. fuit. de primo nullus dubitat eum fuiſſe inuentorem,
cùm curia reſideret Auinione. quod etiam ex genere mo
netæ Turonenſium colligitur, quæ nunquam cognita fuit
in curia Roma. niſi poſt reditum curiæ in vrbem, & tamen C
Ioan. 22. ibi taxas compoſuit, numerum ſcriptorum apo-
ſtolicorum diſtinguens. Et ſub eadem moneta ibidem Be-
nedictus 12. eius ſucceſſor, taxas ſacræ pœnitentiæ ordinã
uit, vt adparet ex ordinationibus eiuſdem Benedicti, vt au
tor eſt Polydorus lib. 8. de inuentor. rer. cap. 2. Secundum
verò librum, qui beneficia conſiſtorialia & annatas reſpi-
cit, eundẽ Ioan. inueniſſe, ex eo coniecturã capimus, quia
in illo libro beneficiorum valor, per florenos auri deſigna
tur, quod genus monetæ primus omniũ Pontificũ Ioã. 22.
cudi iuſsit. Nam cùm hæc moneta primùm à Florentinis
originem habuiſſet, & poſtmodum per admiſtionem æris
à quibuſdam populis adulterata fuiſſet, Ioan. 22. ſub ana-
thematis pœna prohibuit, neminẽ decætero, præter Flo-

D rentinos eius inuentores, monetam illam debere cudere, quam quidem prohibitionem non seruauit: quia cudi iussit florenos eiusdem bonitatis, quo erant Florentini, mutatis in aliquo eorum signis. Nam loco S. Ioan. adposuit mytriam circunscriptam literis nominis sui. Ex altera verò parte erat flos Lilij, circunscripta istis literis, videlicet S. Petr. S. Paulus, vt de istis omnibus autor est Ioã. Villanus, antiquus Florentinorum historicus, in lib. 9. Chronicorũ Floren. 100. 279. ex quibus liquidò adparet ab eo tempore florenorum vsum, de quibus in taxis fit mentio, ad sedem apostolicam delatum fuisse. Fuit enim Ioan. 22. circa taxas & annatas impensè studiosus bonúsque domus suę paterfamiliâs. Nam vt aliâs dixi in proœmio regularum,
E Ioan. præter industriam huius rei, plura alia noua inuenit, repertoria alphabetica componẽs, quibus res omnes nota dignas, veluti horreo quodã conderet, vt eis, cùm opus esset, ad libitum vteretur, vt de hac re solus Franc. Petrar. lib. 2. rerum memorabilium, tract. 3. cap. 53. autor est. deinde prædictũ librum primum taxarũ officialiũ Pius Secundus, propter nouam creationem abbreuiatorum ampliauit. & posteà Sixtus IIII. qui lõgè plura officia noua creauit, easdem taxas locupletiores reddidit. Postremò, Leo 10. qui etiam innumerabilia officia noua induxit, eas in immensum creuit. Ex quibus quidem nouis & quotidianis exactionibus, verificatum fuit dictum Alphõsi Regis Aragonum, relatum per Anto. Panor. in libello de dictis Al-
F phõnsi, dicentis, Harpyias non ampliùs insulas colere, sed ex insulis in Romanam curiam migrasse, ibíque iam domicilium suum constituisse. de quo meminit Felyn. in c. secundo. in octaua colum. de rescript. Secundus liber taxæ, qui beneficia consistoria præscribit, & annatas respicit, in eodem ferè statu mansit. Qui quidem taxarum libri de facili defraudabantur, nisi Vrbanus, qui multa alia vtilia cogitauit, remedium inuenisset, per editionem prædictarum regularum, quas successores pontifices, pro se quisque in melius reformarũt, donec Eugenius ex illius quatuor reg. Vrbani, vnam tantùm regulam fecit, quæ sufficere videbatur, à qua sumpta est ista moderna, quæ nũc inter manus versatur. Et licet præfati summi pontifices plenè huic parti de valore exprimẽdo, vt eis tũc videbatur, occurrissent

nihilo

nihilominus illud de gratiis expectatiuis, an videlicet ex- A
primi deberet in eis valor, omiserũt, quod Gregorius XI. primus omnium reparauit, regulam de valore exprimẽdo beneficiorum obtentorum, in gratiis expectatiuis inueniens, quam posteà multi pontifices successores particulariùs sunt sequuti, quædam ad illam addentes. Sed ad istam regulam modernam, de qua loquimur, nihil penitus addiderunt, vel immutarunt, sed in omnibus cum antiqua concordat: & ideo vniformis erit in ea decisionis ratio.

QVAESTIO PRIMA.

QVAESTIO igitur primò, an regula ista comprehendat Cardinales?

SOLVTIO. Tex. regulæ in illis verbis, personis quibusuis. videtur innuere cardinales comprehendi, quia B
illa dictio vniuersalis comprehendit, quos specialiter non excipit, vt latè probat Alexan. in consil. 30. incip. ponderatis. in 4. col. vol. 5. & Rom. consi. 31. col. 1. facit text. in c. eos. §. fi. de senten. excom. lib. 6. cũ sexcentis concord. de quib. per Curtium iuniorem in consi. 1. in 1. colum.

In contrarium tamen plura facere videntur: quæ breuitatis causa perstringam, cùm iam supérque satis super ista q. tam in prooemio regularum, quàm in regu. de infirm. resig. & multis aliis regulis disputauimus. Quamobrem ea solùm hic adducã, quæ aliâs in prædictis locis nõ scripsi. In primis igitur, vt cætera omittam, & vnico verbo concludã medullã istius difficultatis, ista opinio, videlicet quòd cardinales regula ista non adstringantur, est communis, & C
à Docto. recepta, quã expresè tenet Pet. de Anch in cõsi. 295. incip. pro clariori. vbi plura fundamenta ponit. Et cũ ea transit Bar. Belenzinus in tract. de cha. subsi. quæst. 66. in 6. colum. & alij plerique Moderni. Et fundatur principaliter hæc opinio inter alia, hac ratione, quia ista regula est exorbitans à regulis iuris communis, & ideo debet tantùm restringi ad casum, in quo loquitur. Propter quã rationẽ dicit ibi Belenzinus, Rotam, eo præsente, iudicasse extrauagantem Bonifacij VIII. incip. iniunctæ. sub tit. de elect. Cardinales non comprehendere. cũ qua opin. visus fuit etiã tacitè Felv. sibi cõtrarius trãsire in c. causam. el 2. in 4. col. de test. & in c. in eos. in fi. de hær. & alibi sæpe. Et secundùm istã opin. consuluit Ioã. Fran. de S. Nazario de

D Ripa, vir eruditissimus in consil.15. posito in lib.1. responsorum, sub titulo de legib. & long. consue. nouiter impresso. Vbi pro hac parte plures autoritates adducit. Et vltra ipsum, istã opinionem in specie latè defendit Andr. Sicul. in consil.23. incip. scripsit propheta, &c. in 5. col. in c. dubio lib.1. Et idem And. latius hoc idem reassumit in cap. in nostra. in 2. col. de rescript. quo loco in indiuiduo dicit istam opin. videlicet, sub dispositione istius reg. odiosæ cardinales non comprehendi, firmam esse, sicut firma petra. Et ita etiam reperio tenuisse Ioã. Bap. de S. Seuerino, quondam celeberrimum aduocatum, in quibusdam notis gratiarũ, qui allegat vltra Petrum de Ancha. Old. consil. 221. 293. & 321. & Pauinum in extrauag. ad onus. cum similibus.

E Quid in tanta varietate dicendũ? Teneo primam opin. prædictis non obstan. motus ista ratione, quia clarum est, quòd creatori Deo, & vicario cretoris subiecta est vniuersa caro, vt dicit Inn. Abb. & cæteri in ca.1. per illum text. de constit. Sed ab ista reg. generali non reperiuntur excepti cardinales. Igitur subiicientur eius constitutioni, nisi eos excludat. Nam speciale est in papa conditore, ne ligetur sua lege, quia à nemine iudicatur: & vt sit differentia inter ligatum, & ligantem. c. fi. de instit. cum vulg. Sed ista ratio non militat in cardinalibus. igitur, &c. Alias si contrarium diceremus, essent acephali, & sine aliquo superiore, & certarent de paritate cum papa. Et sic non posset eos constitutionibus suis punire, cùm par in parem non habeat imperium, vulg. l. nam & magistratus. ff. de arb. Hoc tamẽ absurdum esset dicere: quia perinde haberetur, ac si duo in ecclesia capita fingeremus. quod vt monstrum abhorret text. in c. quoniam. de offi. ord. Igitur dicamus eos comprehẽdi: quia lex omnes subditos ligat, nisi excipiantur. l. princeps. ff. de legi. c. omnis anima. de censib. Accedit ad hoc, quia verba generalia in cõstitutionibus ad hoc ponuntur, vt per illa comprehendantur illi, qui aliâs simpliciter non cõprehenderentur: vt probat Dyn. in rub. de reg. iur. lib. 6. & gl. in clem. 1. de re iud. lib. 6. in verb. quauis. & in cle. 1. in verbo, quibuscunque. de iud. cum concord. vt notabiliter scribit Gemin. in consil. 65. incip. discutiam. in 3. col. Sed in præsenti regula sunt posita ista verba vniuersalia & prægnantia, personis quibusuis. Ergo dato, quòd aliâs constitutio

cutio simpliciter prolata, cardinales non cōprehenderet, A
vbi verò profertur cum clausulis prægnantib.& generalib.
adparet voluisse illos comprehendere:quia aliàs illa verba
essent superflua,quod non est dicendum, iuxta l. primam.
ff.quod met.cau. & ca.si Romanorum.19.dist.Et ideo non
ab re Felynus in c.cùm in iure peritus.de offic.deleg. & in
rub.de ma.& obed. & hîc in quibusdam suis breuibus &
corruptissimis apostillis dixit,quòd de stricto iure defendi
non potest illà opinio,quòd cardinales non cōprehendātur
in dispositione generali habēte clausulas prægnātes.

Postremò,hæc opinio potest alio motiuo adiuuari:quia
si propter dignitatis prærogatiuā dicimus, cardinales sub
regula non comprehendi,idem dicendum esset de episcopis,
quorum dignitas maior est cardinalatu, saltem respe- B
ctu ordinis.Nam episcopi dicuntur habere culmen dignitatis,
vt dicit gl.in c. 2.de præbend.lib.6.& in c.quàm periculosum.de
sentent.excom.lib.6.Cardinales verò non dicuntur
habere dignitatem, sed officium, & tamen dignitas
maior est officio,vt dicunt Doct.in c.cùm accessissent.
& ibi declarat Abb.de constit.& in c.de multa.de præben.
Hinc est,quòd de iure antiquo episcopus debebat postulari
ad cardinalatum:quia dicebatur descendere,& nō ascendere,
vt latiùs dixi in prœmio regularum in 1. q. quod nō
alia ratione prouenit, nisi quia episcopatus reputabatur
maior cardinalatu, vt notatur in c.quāquā.2.q.7.Et ideo,
vt dixi, episcopus dicebatur per assumptionem ad cardinalatum
descendere,& non ascendere,vt tradit etiam d.Gun C
disal. de Villadiego in tract.Card.quinta q.principali. & dixi
post Abb.in c.ecclesia.el 2.de electio.& in cap.bonæ.de
postul.præla.Et tamen attenta ratione prædicta, idem dicendum
esset de episcopis,quòd sub ista regula non comprehēduntur.
hoc autem est absurdum dicere. Igitur idem
dicendum erit de cardinalibus.

Rursus pro ista parte facit,quia sub cōstitutione concernente
commodum animæ,cardinales & omnes cōprehenduntur,
vt dicit Domi.& alij in c.nemo.& ca. sciant cuncti
post gl.ibi,de elect.lib.6. Sed ista reg. continet in se commodum
animæ.Nam per expressionē veri valoris, nec camera
apostolica,nec officiales curiæ,qui summi pontificis
fidem sequuti,sua officia ex causa onerosa emerūt,defrau-

D dantur: hanc enim fraudis prohibitionem ad commodũ animæ pertinere nemini dubium est. Nam aliquem defraudare, sine peccato & periculo animæ non possumus, vt in specie dicit doctor ille practicus & antiquus Cancellariæ apostolicæ corrector in lib. nuncupato, Practica concellariæ. fo. 47. Sicut etiam dicunt omnes Summistæ in verbo, gabella. quòd licet gabellæ grauent subditos: tamen sine peccato non possunt fraudari, ex quo sunt impositæ ab habente potestatem. Cùm igitur taxæ beneficiorũ sint impositæ de mandato pontificum, ad effectum, vt per expressioné veri valoris, iura cameræ & officialiũ secundùm taxam ordinatam soluantur, meritò illas defraudantes per expressionem falsi valoris peccant. Et licet ista ratio non E cõcludat ad cardinales, quia liberi & exempti sunt à taxis, sed cõprehendãt alios: militat tamé in eis secũda ratio finalis istius regulæ, quæ fuit, ne ex taciturnitate veri valoris vnus stipédia plurimorũ caperet, & plus fortassis quàm mereatur, & ita pauperes clerici, quib. de reliquo prouideri debet, defraudétur. Nã cũ aliquæ constitutiones sint, quod cardinales nõ possint impetrare, nisi vsque ad certã summã, vt hodie est cautũ in cõcilio Latera. sessione nona, certè si illi nõ sunt subiecti huic regulæ, pauperes poterũt defraudari: præsertim cùm lege etiã caueatur, quod si aliquis habeat necessaria ex vno beneficio, non debet aliud beneficiũ impetrare, nisi hoc dicat. Quod multis rationib. probat Ioã. de Lignano in tract. de pluribus benefic. Nã vt di F ctum est, taliter impetrantes vsurparét stipendia plurimorũ, quod tédit in graue animæ periculũ, vt dicit text. in c. quia nõnulli. de cler. non residé. & in c. quia in tantum. de præb. Quæ mala & absurda, sicut ex taciturnitate vel mala expressiõe valoris facilè sequi possunt: ita per eius expressioné verã omnino tolluntur. Nã per verã valoris expressioné Ro. pontifex redditur certus quãtitatis cõcedendæ, & aliquãdo iustis de causis cõcedet vni plus, quem cognoscit capacé ac vtilem ecclesiæ, & benemeritũ tanti valoris, quod alteri denegabit, propter incapacitaté petentis. Et isto modo sciens dispensabit reditus ecclesiarum secundùm merita & exigentiam personarum. arg. eorum, quæ not. in c. de multa. de præb. Et istam rationem ponit in terminis Abb. in c. ad aures. de rescrip. & ad prædicta facit cũ

adeo

adeo.eod.titu.& c.de monachis.de præb.& c.1.21.quæst.1. A Sancta igitur & rationabilis fuit ad hoc istius regulę constitutio, quæ summũ pontificem concedentẽ, certiorẽ reddit de valore, per quẽ seruatur iustitia distributionis, quæ ad ipsum papam noscitur pertinere, qui non debet vni tantum tribuere, vt alter esuriat, contra Apostoli verbum, in scandalũ plurimorum c.1.16.q.7. Facit c.Vulteranę.12.q.2. Conueniens inquam, & honesta fuit talis reg. quæ istis omnibus medetur, quę denique has fraudes amouet, ac ambitionis & auaritiæ semina tollit. Quę omnia, cùm animæ commodũ concernant, dicendũ est reg. in cardinalibus locum habere. Possent tamen prædictę opiniones cõtrariæ, fœdere distinctionis cõcordari, faciendo differentiã inter cardinales præsentes in curia, & absentes. Nam in pręsentibus potest procedere prima opinio, vt videlicet propter pręrogatiuam præsentialitatis gaudeãt hoc priuilegio, ne sub ista reg. comprehendantur. In absentibus verò procedat secunda opinio. Et ista distinctio potest bene cõprobari ex iis, quæ dixi in reg. de impetr. benefi. per obit. famil. Cardi. q.17. Et vltra ibi dicta pro ista distinctione faciunt, quæ dicunt Mod. Hispani repet. l. imperium. num.55. ff. de iur. om. iud. vbi dicũt, quòd cardinales æquiparãtur præfecto prætorio: & ideo illustres appellãtur, secũdùm omnes ibi, & habent merum imperium, vt in c. per venerabilem: qui fil. sint legit. quem no. Abb. in c. ex gestis. de cler. non resid. Et tamen si fuerint absentes à curia sine causa, quod facere non debent, iuxta gl. in c. nobilissimus. 97. dist. tunc C desinunt esse illustres, nec habent merum imperium. Imò si cardinalis abest causa legationis, nõ dicitur illustris, sed spectabilis, quia æquiparatur proconsuli. c.2. de offi. leg. & tamen si manet in curia, dicitur illustris. Magnũ igitur est priuilegium præsentialitatis curiæ. Pro quo facit vnum simile. Nam consules sunt superillustres, vt tenent communiter Doct. in l.1. ff. de offi. eius, cui mand. est iur. Tamen si recedebant à latere principis in legatione, efficiebantur spectabiles, vt. ff. de offi. proconf. & declarat ibi gloss.

B appears in margin beside "cardinales præsentes in curia" line.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, an regula ista habeat locum extra curiam in impetrationibus factis à legatis?

SOLVTIO. In legatis dicendum videtur, quòd

D sic: quia ratio mouens conditorem adstringentem impetrantem ad exprimẽdum valorẽ, est illa, quam ponit Abb. in d.c. ad aures. in 3. col. vers. puto tamen. de rescrip. videlicet, ne cuilibet permittatur temporalium dispensatio, nisi secundum qualitatem personæ. Nam talis est aptus ad habendum beneficium tenue, qui est omnino ineptus ad habendum beneficiũ pingue. Proinde quantitas expressa redituum, principem subtrahere aut inducere posset ad concessionem, vel denegationem gratiæ. Ideo vtile & necessarium videtur valoris expressionem fieri. Hęc est ratio, quã assignat Abb. ad regulam Vrbani, quæ (vt dixi) concordat cum ista ampliando eam, vt in q. superiori. Sed ista ratio militat in legato, ergo & in eo habebit locum dispositio.

E Suadetur hoc, quia videmus omnes subreptiones, quę viciant gratiam Papę, viciare etiam legati gratiam: vt not. voluit domin. Anton. cardi. & Imol. in clem. 2. in 2. notab. de offi. ordin. & Domin. in c. fin. in 2. not. de offi. deleg. lib. 6. Et Marian. consi. 14. quæritur. Et ante ipsum hoc tenet N. Milis auditor, in verbo, gratiam impetrans.

Et ista æquiparatio facta est de iure antiquo, vt in d.c.fi. & dicta cle. 2. Dispositio ista igitur nouiter procedens, loquens de papa, debet etiam habere locum in legato: quia quando duo sunt æquiparata de iure antiquo, dispositio postea loquẽs in vno, debet habere locum in alio: vulg. l. si quis seruo. C. de furt. Accedit, quia magis militare debet dispositio istius reg. in legato, quàm in papa, cui iurisdictio

F legati sit odiosa, extraordinaria, & superinducta: quia venit in diminutionẽ iurisdictionis ordinarij, vt dicit gl. in d. cle. 2. Ergo de facili restringibilis. c mandatũ. & c Abbatẽ. & c. literis. de rescrip. Et patet hoc exẽplo, de quo Paul. & Imol. in d. cle. 2. meminerunt, dum dicũt, q in facultate dispensandi, legato cõcessa, subintelligitur, dũmodo dispensati in dispẽsatione mentionẽ valoris beneficiorũ faciãt: aliâs dispẽsatio non valebit, volentes in hoc extẽdere iura, de collatione tantùm loquẽtia ad istũ casum dispensationis, ex quo in eo est eadẽ ratio, quæ in papa consideratur. Pro quo facit gl. in cle. literas. de rescri. quæ extendit illam dispositionẽ de literis papę, ad legatũ, per eandẽ rationẽ: quia dispositiones legati faciliùs restrictionem recipiunt, propter minorẽ potentiã, quàm papę. Itaq; idẽ dicendum

est

est in restrictione facta per istam reg. cùm sit maior ratio A
propter minoré facultatem. Et q̃ per idétitatem rationis
debeat fieri extēsio in casu nostro, vbi tractatur de restrin
genda ampliatione beneficiorũ, tenet expressè Imol. in d.
cle. literas. reddés rationé extensionis, quæ ibi à gl. conce
ditur in casu exorbitante, vt illud procedat propter æqui-
tatem, quę inest dispositioni refrenanti ambitioné acqui-
rendi beneficia, quæ quidé ratio militat in literis legati, vt
dicamus iudicandum esse in regula ista, cum ibi dispositio
militet, vbi illius ratio militare videtur. c. inter. de translat.
episcop. Et ista opinio iustificatur etiam ex verbis istius re
gulæ, quę adaptantur etiam legatis. Nam illa verba (in gra
tiis de beneficiis vacantibus, seu certo modo vacaturis)
hìc posita, verificari possunt in legato, qui dat gratias de
vacantibus. c. 1. & fi. de off. leg. lib. 6. tenet Imol. in d. cle. li- B
teras. Et dat etiam gratias reseruationis ad beneficia vaca
tura. c. penul. de offi. leg. eo. lib. & notatur in c. hi qui auto
ritate. de præb. lib. 6. tenet Imol. in d. cle. literas. & latiùs
Gaspar de Perusio. in tract. reseruat. fo. 19. Et exceptio quę
hîc ponitur de gratiis factis motu proprio, etiam in lega-
to militat, qui etiam gratias motu proprio concedit secun
dùm communem opi. gl. & Doct. in c. fin. de offic. leg. lib.
6. & in cle. fin. de offi. ord. tenet Glossator suprà in regula
25. Et dixi latè in rubr. de rescript. lib. 6. & in reg. de annali.
in 9. vel 10. quæst. Cùm igitur mens, ratio, & verba regulæ
verificentur in prouisionibus legati, meritò sub illa com-
prehendi debent: arg. l. ab omnibus. ff. de leg. 1. Et ita cum
ista opinione videtur transire do. Guliel. in collecta. decis. C
super reg. de infirmis resignantib. Vbi dicit, quòd reg. ista
ideo non procedit in ordinario, sed in papa, & legato, ex
eo, quia ordinarij intendunt prouidere ecclesię: papa verò
& legati, personis, vt dicit Card. post Lauren. in d. cle. 2. Et
hoc videtur sentire Fely. licet aliquantulum se inuoluat, in
c. ad aures. in 14. conclusione. de rescrip. Et sequuntur Mo-
derni in tracta. beneficiorum, in tertia parte. q. 12. versi. 13.
qualitas. Et finaliter secundùm opinionem istam iudicauit
Rota in vna Burgen. beneficiorum, coram domino Camil
lo de Ballionibus. 16. Decembris, me tunc præsente, & pri-
mo responsali. Et inter alia mouebatur Rota his motiuis.
Primo, quia literæ legatorum dicuntur apostolicæ. cap. si

D apostolicæ.& c.hi,qui.de præb.lib.6. & notatur in c.si abbatem.de elect.lib.6.quia in prouincia sibi decreta repræsentat papam, vt notat Bonifacius in clem.1.num.12.de offi.leg. Et latiùs Gundisal. in tracta. de leg.q.9.primæ partis. Cùm igitur regula ista loquatur de literis apostolicis, habebit locum in legato.

Præthereà,mens regulę in eo verificatur,quia siue regula edita sit propter annatas,siue ex eo, quia papa non habet notitiam personarum, vtroque modo rationes istæ militant in legato:quia de eius prouisionibus annatæ soluuntur,& eodem modo legatus non cẽsetur habere notitiam personarum,sicut papa.Hinc est,ꝙ papa & legatus dicuntur prouidere personis,Episcopi verò ordinarij,quia præ-

E sumuntur habere notitiã personarum suæ diœcesis, dicuntur prouidere ecclesiis,vt dicunt omnes in clem.2.de offi. ord.&tradit Fely. in c.ad aures.in 14.q.de rescript.

Prætereà,quia videmus ꝙ legatus,qui iurisdictionẽ suã reassumit à Curia Romana, præsumitur scire ea, quæ versantur in ea, & per consequens regulas istas Cancellariæ, quæ in ea publicantur. Vnde quando persona trahit originem suæ potestatis,& dependentiã à curia,ligatur regulis Cancellariæ,vbiq;,tam in curia,quàm extra curiã.Ita dicit Fely.in c.2.in penul.col.versi.regulæ Cancell. de rescript.

Prætereà, quia legati dicuntur omnia seruare, & seruari facere, quæ solent à delegantibus obseruari. Et id quod mouet delegantem, mouere etiam debet delegatum.no-

F tat Gemin.post Archid.Ioan. And.& alios in c.3.post tertiam gloss. de præb.lib.6. Et in æquiparatis dispositum in vno,habet locum in alio.vulg.l.si quis seruo. C.de furt.Ex istis,& pluribus aliis motiuis, quę breuitatis causa omittũtur,mota fuit Rota ad sic tenendum. Et ita etiam tentum fuit tempore Sixti, prout reperio adnotatum in memorialibus antiquis.

QVAESTIO TERTIA

QVAERO, an regula ista habeat locum in monasteriis monialium,vel aliis quibuscunque, siue illa sint consistorialia, siue non?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum,quòd non, ex eo, quia in illis cessare videtur ratio istius reg. quæ fuit propter euitandas fraudes annatarum, cùm de monaste-

riis

iis monialium ex consuetudine curiæ non soleat solui A annata, sed vnum rochetum, vt est etiam cautum in concilio Basilien.fol.4.in 4.col. Igitur videtur, quòd non sit necessaria mentio valoris, præsertim, quia dispositio generaliter loquens, non habet locum in monasteriis, de quibus consistorialiter prouidetur, vt dicit Lap. alleg.84. vt dixi in regula, de infirmis resignantibus. & idem tenet Archid.in c.2. de præbend.libro sexto.

Quibus tamen non obstantib. contrarium fuit interloquẽdo dictum in vna Virdunen. monasterij sancti Mauri, coram domino Nicolao Picolomineo. Ratio fuit, quia expressio valoris non solùm fuit inducta per istam reg. propter fraudem annatarum, sed vt papa per valoris expressionem distribuere ac dispensare beneficia secundùm merita & habilitatem impetrantium valeat. B Nam ex quo papa dicitur personis, & nõ ecclesiis prouidere, vt dixi in prima quæstione, per expressionem valoris iudicabit, si impetrans idoneus & dignus erit ad tantum pondus, vel ad tot reditus sustinendos. Et ita papa secundùm idoneitatem, vel meritum impetrantis, vel concedet vel denegabit. Ista ratio militat in monasteriis. Igitur, &c.

Prætereà, quia mens istius reg. fuit, ambitionem petentium coërcere, quæ ratio militat in monasteriis. Et quia reg. loquitur indistinctè de beneficiis, habet locum in monasteriis, quę appellatione beneficiorũ comprehendũtur.

Tamen quicquid sit, hodie de stylo contrariũ seruatur, ea ratione: quia de illis monasteriis nõ soluitur annata, & C ideo nulla fit expręssio fructuũ. Nam illa est firma propositio apud curiales practicos, ꝙ expressio valorum, semper respectũ habet ad annatam: adeò, quòd à cõmuniter accidentibus, vbi non soluitur annata, ibi valor non exprimitur: secus vbi annata soluitur. Crederẽ tamẽ, ꝙ in casibus, in quibus annata nõ soluitur, si exprimeretur valor, & malè, ꝙ locus esset isti regulę propter generalitatẽ eius, & rationes superiùs allegatas: & quia multa expressa nocent, quæ non expressa non nocẽt, vt in c. significasti. de elect. Et in summa pono hîc vnã doctrinam generalem pro firmo, ꝙ monasteria monialiũ hodie non subiiciuntur regulæ, quia non soluunt nisi Rochetũ papæ pro annata. Alia verò monasteria, aut non sunt consistorialia, & subiiciũtur

D regulæ propter prædictas rationes. Aut sunt cõsistorialia, & tunc regulantur iuxta librum taxæ beneficiorum consistorialium: qui liber hodie habetur pro regula, & ista regula in illis non seruatur. Ratio est, quia attéditur valor monasterij expressus in libro taxæ. Siue igitur quis exprimat plus, siue minus, expressio impetrantis non attéditur, sed libri taxa, iuxta quam fit compositio annatæ. Et ista ratio procedit non solùm in monasteriis, sed etiam in aliis beneficiis consistorialib. in quibus non attenditur ista regu. quia in cedula consistoriali, quæ habetur pro supplicatione, non exprimitur valor dictorum beneficiorum, secundum verã æstimationẽ: sed attenditur, vt dixi, taxa expressa in libro, quę firma manet, nec variari potest per assertio

E nem partis, vt dicit decis. 45. ti. de conces. pręb. in antiquis. Et hoc est quod voluit Archi. in d. c. 2. de præb. lib. 6. Et ita hodie in curia practicatur, propterea non insisto. Itaque rationes factæ in contrarium, procedunt de iure, non de stylo, cui standum est, vt legitur in c. ex literis. de constit. & c. quàm graui. de crimine fals.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, an militet ista regula in hospitalibus?

SOLVTIO. Io. Baptista Cacialupis, quondam aduocatus celeberrimus, in tract. pensionis. q. 26. dicit, ꝙ si hospitale datur in administrationem, & non in titulum, non requiritur métio valoris: secus si datur in titul. per ea quæ notant omnes in cle. si. de off. ordi. Aduertendum

F tamen est, quia Fely. in c. ad aures. col. fi. dicit ꝙ ipse audiuit, quando fuit Romæ, ꝙ si hospitale excedat summam centũ ducatorũ, tunc requiritur mentio valoris quia soluit annatam. Secus, si non excedat summã prædictam. Sed talis obseruatio hodie non adparet, quia videmus ex stylo, ꝙ quando hospitalia dantur in administrationẽ, vt fructus eius distribuãtur in pauperes, nulla fit expressio valoris. Secus verò, vbi dãtur in titu. beneficij. Potuit esse, ꝙ tempore quo audiuit Fel. erat aliqua cõstitutio, ꝙ fructus hospitalis dati in administrationẽ, exprimerẽtur, & tũc fieret illa distinctio. Satis est, ꝙ hodie non est in vsu, & ideo vera est opi. Io. Bap per ea quæ dixi in reg de infirmis resign. Et quod dictũ est de hospitalibus, idem dicendũ est de omnibus reditibus, qui non dantur in titulũ, vt altaria,

capellæ

capellæ, oratoria, & mortuaria, & alia, quæ particulariùs A exemplificat Fely. in ca. in nostra. in primo corrollario. de rescr p. & in d. c. ad aures. in 9. col. de rescrip. Quæ verba, tacito authore, accepit à Belenzino in tract. de char. subu. q. 76. Declarando tamen, vt per eundem Fely. in d. c. in nostra. in 23. corrollario. post And. Sicul in c. ex literis. de con suet. & Bar. Belenzinum in tracta. de char. subsi. q. 68. & dixi in tract. expect. in 9. formula. nu. 93. Et ea, quæ dicta sunt de hospitalibus, dici possunt de præstimoniis, de quibus vi denda sunt quæ scripsi in d. trac. expectatiuarum. in prima forma. nu. 39. cum seq.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, nunquid regula ista habeat locum in gratiis de beneficiis vacaturis? B

SOLVTIO. Istud dubium fuit propositum per D. Nicolaum Aragonia in vna Zamoré. Thesaurariæ, de anno M. D. XXXIII. Et tūc pro vna parte dicebatur, quòd regula tali casu non procedit. ex eo, quia regula ista loquitur in impetratione beneficiorum vacantium & vacaturorum, quorū potest haberi certitudo valoris. Et hoc indicant illa verba posita hic in tex. ibi (Seu certo modo vacaturis, &c.) vt sit sensus, ꝙ quando impetratur aliquod beneficiū vaca turū per illos modos in iure expressos, qui sunt modi certi, vt per cōtractū matrimonij, ingressus religionis, & simi les. De quibus in regula. 64. tali casu requiritur expressio valoris, & procedit ista regula: sec⁹ verò in gratiis ad vacatura, in qb. nō datur de præsenti aliqs cert⁹ mod⁹ vacādi. C Ex diuerso dicebatur cōtrarium, & ita pro ista parte iudicauit Rota, corā eodē D. Nicolao, de mēse Nouemb. M D. XXXIII. Et secundū candē opinionē ita etiam obseruatū fuerat tēpore Sixti, vt in quibusdā memorialib. inuenio ad notatū. Et pro ista decisione facit in primis textus istius regulæ, ibi (& idē seruetur in expectatiuis, &c.) Facit etiam ratio euidens, de qua superiùs in aliis quæstionib. feci mētionē. Nā ad hoc requiritur expressio valoris, vt papa sciat dispensare patrimonium Iesu Christi, secundū meritū personarū petentiū, vt sic possit vnicuique de reditibus ecclesiasticis secundùm meritum, industriam, vel habilitatē personæ prouidere, vt dicit Abb. Fely. & alij in repetit. c. ad au res. de rescrip. Sed ista ratio militat in gratiis de vacaturo.

D Igitur militabit etiã dispositio. Et ista opinio suadetur, etiã ex generalitate verborũ istius tex. qui indefinitè loquitur. Ergo debet intelligi tã de beneficiis vacantibus, quàm vacaturis, certis & incertis. arg. tex. no. in c. quia circa. de priui. Nec obstant illa verba (certo modo) quia non indicant modum vacationis, seu formã impetrandi, vt patet in regula de annali, & in aliis regulis, quæ vtuntur simili modo loquendi: & tamẽ absurdum esset, & contra communem, & receptũ sensum, illas regulas ad illos tres, vel quatuor modos vacandi superius nominatos restringere. Quod vlteriùs demõstratur: quia regula ista continet duas partes alternatiuè. Prima est circa beneficia vacãtia. Et ista pars intelligitur generaliter de quacũque vacatiõe. Quia quando E fit mentio vacationis simpliciter, & nullus modus exprimitur, venit omnis modus vacandi, vt dicit Lapus alleg. 6. in secunda col. cum concord. vt scribit Fely. in c. in nostra. in 37. corrol. de rescri. Et est text. in cap. ex parte. el 1. de offic. deleg. Si igitur prima pars alternatiuę, de beneficiis vacantibus debet intelligi generaliter, eodẽ modo secũda pars alternatiuę, de beneficiis vacaturis, debet etiã intelligi generaliter de omni specie vacationum, siue sit per illos quatuor modos certos in cancellaria vsitatos, siue alio quocunq; modo etiam incerto: quia vna pars alternatiuæ debet intelligi, & declarari secundum aliã, iuxta vulg. doctr. Bar. in l. 1. ff. de reb. dub.

QVAESTIO SEXTA.

F QVAERO, an regula ista obstet regressui, in quo non est expressus valor secundum communem æstimationem, prout hìc requiritur, ex eo, quia in prima gratia fuerat expressus?

SOLVTIO. Breuiter istum casum ponit D. Gulielmus hic, in quibusdã adnotationibus, & dicit Rotã tenuisse in vna Burg. beneficij, regulam non obstare: quia sufficit, in prima gratia valorem expressisse. Nam ad illam tanquam ad originalem matricem habetur recursus, vt etiam tunc adnotauerat R.P.D. Simonetta primarius auditor. Si verò in prima valor non exprimeretur, regula obstaret, & ita iudicauit Rot. de quo latiùs per eum.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an regula ista procedat in beneficiis commendatis?

SOLV

SOLVTIO. Rota in vna Taurinen. de mense Decẽbri, A
coram R.D. Ioan. Clerici tenuit, quòd non, ex eo, quia regula ista est odiosa, & loquitur de beneficiis vacantibus, & vacaturis, quæ vacatio non verificatur in commẽda, vt tradunt omnes in c. nemo. de elect. lib. 6. Et quia in commenda de beneficio non prouidetur, tanquam de vacanti, sed deponitur beneficium ad effectum prouidendi, & ideo manet antiqua vacatio, vt tradit Aret. post glos. & alios in ca. si constiterit, de accus. & Rom. cõsil. 150. Verùm quia super ista decisione posset moueri scrupulus ex eo, quia est magnum discrimen inter commendam perpetuam & temporalem, videnda sunt ea, quæ latissimè dixi in regula de triennali. quæstio. 5. & in aliis præcedentibus regulis.

QVAESTIO OCTAVA. B

QVAERO, quare papa hîc expressit tot varietates monetarũ, & an expressio istarũ monetarũ debeat fieri secundùm æstimationem loci, vbi vacat beneficium, an verò secundum valorem Curiæ Romanæ?

SOLVTIO. Videtur dicendum diuersitatem istarum expressionis monetarum positam esse ad denotãdum diuersitatem nationum & gentium, tunc ad Vrbem Romam accurrentium. Quam quidem monetam vnusquisque secundum qualitatem & quantitatẽ intrinsecã loci beneficij, nõ loci impetrationis exprimere tenebatur, vt dicit decis. 64. titulo de rescrip. in antiquis. & ante illam hoc expressiùs tenuit Old. in cõsi. 168. incip. ad primam. in tertia quæst. Sequitur Pet. de Anchar. in cle. vnica. col. fi. de concess. præb. C
& Ioan. And. in addi. ad Specu. eo. titu. in fi. Et hoc consonat isti regulæ non sine ministerio tot monetarũ species numerantis. quod aliunde non euenit, nisi quia papa voluit morem gerere visitantibus vrbem. Nam illis temporibus omnia ferè regna Christianorum sedi Apostolicæ obediebant, & ad eam, tanquam ad Asylum Romuli confugiebant omnes. Et ita vnusquisque in impetrationibus & literis apostolicis exprimebat valorem per monetã suę gẽtis.

Tamẽ considerandũ est, si potest teneri cõtrarium: quia text. hic nõ disponit expressionẽ valoris in gratiis apostolicis debere fieri secundũ æstimationẽ locorũ veniẽtiũ ad vrbẽ, sed secundùm communẽ æstimationẽ curiæ. Itaque secundùm hoc locus impetrationis attendetur & ad illius

D loci æstimationẽ genus illud monetæ reduci debet, quod voluit expresse Egidius decisione secunda. Vbi dicit, hoc ideo factum fuisse, ne papa deciperetur, qui de facili ignorare potest locorum consuetudines circa æstimationes, iuxta capitulum 1. de const. lib. 6. Et ideo licet nomen monetæ in supplicationibus exprimatur per libras Turonenses, vel Marchas sterlingorum: valor tamen beneficiorum debet considerari, secundum quod valet in portatis in vrbe, vt refert Glossator in regula. 23. in fine. vbi dicit ita seruare Rotam, & hoc sentit Oldr. in consil. 118. incip. ex virtute. & dixi in tract. expectatiu. numero. 104. Et ista opinio mihi videtur verior, quam videtur tenere Panor. in c. quanto. in vltima colum. vers. quid autem in mandato. &c. de iu-

E reiur. vbi dicit, quòd æstimatio & valor monetæ debet intelligi secundùm æstimationem loci concedentis, allegat hoc tenere Guliel. de Monte Lauduno in cle. 2. de deci. qui allegat rationem Egidij. Et videtur ad hoc text. cum gloss. in d. clem. secunda, vbi notant omnes, & sequitur Felyn. in cap. ad aures. in 11. conclus. de rescrip. & illam decis. Egid. sequitur etiam Rochus Curtius in repet. cap. fi. in 7. q. de consuet. & ita hodie seruatur.

Et ista omnia de plano procedũt in gratiis principalib. vt satisfiat regulæ, & taxis beneficiorũ, ne decipiantur officiales. Secus autem est in reseruationibus fructuũ pro pensione: quia tali casu non habetur respectus ad valorem, secundùm quem fit expressio in bulla, sed secundum quod

F valent in partibus: vt conclusit Rota 16. Nouembris M. D. XXXVII. corã me in vna Calaguritan. canonicatus & præbẽdæ. Iuxta quã determinationẽ Rotæ ita iudicauit Dom. Ioãnes de Anguiano arbiter inter partes electus. Et casus ille talis erat: quia Rodericus de Auila resignauerat canonicatũ & præbendã prædictos, quorũ valor vigintiquatuor Duc. aur. de cam. sec. com. æstim. val. an. non exced. in fauorem Ioan. Lupi, reseruata sibi medietate omnium, & singulorũ fructuũ prædictorũ propria autoritate percipiendorũ, leuandorũ, & colligendorum, &c. Adueniente tempore solutionis Rodericus partem vini, grani, & pecuniarum vsque ad medietatem fructuũ capere voluit. Ioã. verò hoc prohibuit, dicens, nõ teneri ei, nisi ad duodecim ducatos, quæ erat medietas valoris canonicatus prædicti expressi in gra

in gratia. Et quia in ea dicebatur fructuum prædictorum, A
dubitatum fuit, quid iuris. Domini omnes dixerunt, medie
tatem illam fructuum debere intelligi, prout in partibus
æstimatur, & valet, non prout in curia: quia illa verba pro-
pria authoritate percipiendorum & colligendorum, &c.
hoc innuunt. Si enim Rodericus capere pecuniam cogere
tur, & ad hoc Ioan. eum cogere posset, frustra in literis re-
signationis dictū fuisset, quòd Rodericus fructus propria
authoritate capere posset. Nam pecuniam capiendo non
posset dici fructus percipere, sed valorem fructuum, quæ
sunt inter se diuersa. Vnde ex quo Rodericus non reserua-
uit sibi dimidietatem valoris expressi, sed fructuum, intelli
getur de illis, qui propria authoritate colligi possunt. Nec
obstat verbum prædictorum. quia non refertur ad valorē B
expressum, sed ad canonicatum & præb. prædictorum. Et
ita intelligi debent secundum mentem resignantis, qui a-
git de damno euitando. Resignatarius verò agit de lucro
captando. arg. l. fi. §. in computatione. C. de iure delib. Et
ita dicitur, quòd actus agentium secundùm eorum inten-
tionem intelligi debent: vulg. l. obligationum substātia. ff.
de act. & oblig Nec obstat, quòd fructus canonicatus sint
expressi ad vigintiquatuor. Quia illud potius ex stylo Cu-
riæ ne gratia sit nulla, propter istam regulā, si nullus valor
exprimeretur, quàm de iure fit, secūdū gl. in cle. 1. de præb.
Quia clarū est, quòd ferè omnes canonicatus Hispaniæ ni
hil valēt in portatis. Et quia requiritur in literis expressio
alicuius valoris, ponūtur omnes ad vigintiquatuor, etiam C
si fuerit canonicatus Toletanus, qui inibi residēdo ad mil
le ducatos ascēdit. Adparet igitur, ꝙ illa expressio valoris
magis fit vt satisfiat regulæ, quàm propter alium effectū,
præsertim quia illa expressio valoris, quę fit in resignatiōe
prædicta magis fit respectu resignatarij, cui prouideri de-
bet, & cuius prouisio fuisset nulla, nisi esset expressus valor,
quàm respectu resignātis. qui isto casu non indiget valore
expresso, cū sine illo posset expedire bullā suæ reseruatio-
nis medietatis fructuū, & illā in partibus exigere: quia re-
gula ista nō habet locū in tali reseruatione fructuū. Et ista
interpretatio est æqua, verisimilis, & rationalis, secundùm
quam iudicauit d. Io. de Anguiano, prout dixerat Rota. Et
est notandum vlteriùs, ꝙ licet valor fructuū pro soluenda

D pensione debeat fieri,prout cõsideratur in partibus. Hoc autem nõ haberet locum quando fit solutio pensionis in curia:quia solet solui in ducatis auri de Camera,prout sonãt literę Apostolicæ,licet in partibus sufficeret soluere in moneta,dũmodo illa tantũ valeat,nec cogitur debitor soluere pẽsionẽ in auro.Vt tenuit Rota in vna Elnen. pẽsionis corã me, inter Dominos Hieronymum de Requesens episcopũ Elnen.debitorẽ pensionis.400. ducat.super episcopatu Elnen.& Ferdinandũ Loazes inquisitorem Cataloniæ pensionariũ,de mense Nouemb. M. D. XXXIX. mota per ea,quæ notantur per omnes in l.Paulus.ff. de solut. & in l.2.ff.si cer.pet.Tamen aliquibus videbatur dura hæc decis.ex eo quia in literis apostolicis dicitur,quòd solutio

E fiat in ducatis auri de Camera, & nõ dicitur in valorẽ eorum.Vnde propter illã qualitatẽ auri,solutio fieri deberet in auro iuxta decis.Parlamẽti Guido.papæ. 492. & Maria. soci.cons.6.circa fi. Tamen tenendo opinionem Rotæ ad illa dicta patet responsio ex iis , quæ ipse idẽ Guido dicit in d.decis.se Franciæ practicasse,vt ibi per eum.Et opi.Rotæ est cõmunis,vt patet ꝑ omnes Moder.in tract.moneta.

QVAESTIO NONA.

QVAERO,Pro intelligentia istius text. secũdum ordinem literæ,quid intelligat ista regula (per marcham argenti)quid rursus per libram , & quid per alias monetarum species hic designatas?

SOLVTIO. Vt singula monetarum vocabula hic expres-

F sa,ac earum origines & valores, hactenus per aliquem nõ scripta,secundum cursum nostri temporis declarentur, sequar ordinem literæ,& incipiendo à marcha, est sciẽdum, quòd istud nomẽ,Marcha, apud peritos linguæ latinæ nõ inuenitur,sed recẽs fuit,& vulgare nomẽ: de quo meminit tex.in c.constitutus.de procu.ibi,vnã marchã sterlingorũ. & in c.2.de arbit.& c.cùm pridẽ.de pact.& in cap.significauit.& c.quanto,de cẽsi.Et fortasis de isto nomine in Decretalibus alij tex.non reperiuntur, quã isti.Et ista marcha aliter capitur de iure,aliter secundũ consuetudinẽ particulariũ prouinciarũ, & locorũ, vt inferius in specie declarabitur.Nã æstimatio marchæ legalis est vniformis , quo ad oẽs,nisi in locis,vbi est specialis consuetudo circa valorẽ: quia in illis æstimabitur marcha secundùm cõmunẽ vsum

illius prouinciç, nisi in solutionibus à lege impositis. Quia A tali casu solutio alicui faciēda per marchas, intelligetur de marcha tempore legis conditæ, non autē vsuali alicuius loci, vt tradūt d. Ant. & Abb. & alij in ca. cōquerente. de offi. ord. Bald. in l. quicunque. in vlt. col. C. de ser. fug. Et ante ipsos Oldr. consil. 250. factū tale est. Et idem tenet Abb. in c. quanto. col. fi. de iureiur. & in cōs. 56. incip. quod solutio. lib. 2. Et Modern. in l. fi. ff. de in ius voc. Quicquid dixerit Ro. in cōsi. 223. circa primū. & Paul. de Cast. in l. 2. C. commu. de leg. faciens differentiā inter legē & statutū. Et marcha legalis cōstituitur ex octo vnciis auri, vt tenet in specie Io. Fab. in §. nos autē. insti. de Attilia. tuto. Et quælibet vncia valet octo ducatos. vt dicit Bart. in l. quoties. C. de su scep. & Arch. lib. 10. & Abb. in d. c. cōquerente. Itaque mar- B cha secundum dispositionem iuris cōstabit ex ducatis 64. Quod est vtile ad multa, vt dicūt Moderni Papien. in l. 2. §. ex his. ff. de verb. oblig. cū cōcor. vt scribūt Moder. in d. c. cōquerēte. Et de ista marcha legali nō loquitur legista, sed de marcha vsuali cuiuslibet prouinciæ. Ex quo infertur, ꝙ si clericus francigena impetrat gratiā duorū beneficiorū, quorū vnū sit in Francia, aliud in Alemania, in primo exprimet valorem librarum Turonen. paruorū, quæ est moneta Franciæ. vt apparet in cle. fin. de magistrat. in alio exprimet marchas, quæ est moneta Alemaniæ. Et ita in specie tenent Abbreuiatores, vt refertur in illo libro, qui vulgò dicitur, Stylus, seu practica cancellariæ, fo. 74. Intelligentes tamen, monetā sterlingorū esse monetam Alema- C niç ꝑ participationē, aliâs malè diceret ille liber: quia moneta sterlingorū, origine & inuētione, est moneta Angliæ, cusa sub Henrico 24. vt statim dicam. Et marcha argenti, de qua loquitur ista regula, valet ducatos quinque de Camera. Si verò fuerit de argento puro, valet ducatos sex, vt inuenio in quodā peruetusto lib. taxarū sedis Apostolicæ adnotatū. Et ista marcha argenti variatur secundùm cōsuetudinē diuersorū locorū. Quia in Anglia marcha sterlingorū valet ducatos quatuor. Et ita declaratur tex. in d. c. cōstitutus. de procurat. qui loquitur de marcha sterlingorum.

Vt scias originem istius monetæ sterlingorū paucis anteà notā, est sciendū, sub Henrico Rege Angliæ, illius nominis 4. celebratum fuisse cōcilium Londini, anno Salutis

D M.CCXLIX.in quo inter alia salutaria decreta, illud quoque pro commodo publico sancitum fuit, quòd grossi argẽtei,qui tẽpore illo,permittente auaritia regis, iam tonsi,& à bonitate argenti deprauati, expendebantur, dissoluerentur,& loco illorum moneta sterlinguorũ cuderetur, ab effigie sturni auiculæ in altera parte nũmi impressa ita vocata,quę quidẽ auis lingua Anglica sterling appellatur. Et ita hodie omnis Anglica moneta sterlinguorum nomine putatur.Et cur denarius ille nomina illius auiculæ sterling.fuerit signatus,causam tradunt,quòd ea auis, pars foret insignium, quibus Reges id temporis multarũ possessionum, vel extramarinarum domini,vsi sunt.Quemadmodum Reges hac ætate solent insignibus regiis,singula suo
E rum regnorũ insignia adiũgere, quo potẽtia existat quàm maxima:siue ꝙ nummus in altera parte haberet notã stellæ,quam Angli ster vocãt.Ita quòd hodie isti denarij sic signati reperiuntur, vt aliis omnibus author est Polydorus historię Anglicę.li.16.Vel fortassis ista moneta sterlinguorum nomẽ accepit à castello quodã in Anglia sterlingum nuncupatum.De quo idem author meminit lib.13.& 14.Et de sterlinguo agro etiam fit mentio ibidem lib.1.Sic etiam de sterlingensi põte habetur in eadem historia.lib. 17. Sed in Hybernia valet marcha sterlinguorũ ducatos quatuor, marcha verò Renensis argenti puri,valet ducatos Renenses.8.cum dimidio.Ex quibus ducatis Renensib. quatuor, tres ducati Vngarici constituuntur.Itaque marcha Renen
F sis valet aureos Renẽses.70. & parum plus. Marchus verò Parisiensis est nouem vnciarum ex nostris communibus, & tertia pars alterius vnciæ.Et ex eo fiunt ducati.70.Et inter istas monetas marcharum sterlinguorum, Turonensium,& Parisiensium est magna differentia,vt not. Petr.de Bellapert.in l.fina. C.de cõpensat. Marchus verò ad vsum Mediolani facit aureos,siue ducatos sex.Et continet marchus prædictus vncias nouem pretiosi argenti, vt latiùs declarant Modern.Asten. in tract. augmenti monetarum, in vltima conclusione. Et hæc de marcha.

Sequitur in text.vel librarum Turonensium,&c.

Libra Turonensium paruorum, de qua loquitur ista regula,valet ducatum vnum de Camera.Et secundùm hoc,libra constat ex duodecim Turonensibus,qui quidem duodecim

decim Turonenses constituunt vnum ducatum, vt expres- A
sè ordinauit Benedictus XII. in extrauag. vas electionis. §. fin. posita sub titu. de cens. de qua meminit Fely. in cap. 2. in. 8. col. & c. ad aures. col. 9. de rescr. Et ita in concernentibus literas & Cameram apostolicam, istum valorem voluerunt seruari facere summi Pontifices, vt patet in regula 23. Et iuxta istam æstimationem scriptæ fuerunt taxæ officialium Cancellariæ, cōpositæ per Ioan. 22. cùm curia resideret Auinioni. Et secundùm eosdem Turonen. Benedictus XII. taxas sacræ Pœnitentiariæ composuit, vt habemus in originalibus formulariis illorū temporū, per eundē Benedictū editis. Quo factū est, vt cùm curia mãserit apud Gallias per 84. annos. Et sic à tempore Clementis V. vsque ad Gregorium XI. qui curiam in vrbem reduxit, vt historici re- B
ferunt, vsus Turonēsium adeò inualuit, vt quodammodo callum obduxerit vsque in hodiernū diem, & hoc propter memoriam illius temporis. Tum etiam, quia illo tempore illa moneta vtebantur Franchi, quorum erat peculiaris cursus ad curiam, expeditionis causa, adeò, ꝙ ferè omnes cancellariæ Apostolicæ expeditiones à Gallis cōficiebantur, & ideo bonum fuit, quòd monetæ illius nomen duraret, deuotione durante, quæ modò omnino cessant. Et quanuis Glossator super regula 23. referat opin. quorundam de origine istius monetæ Turonēsium, quas posteà deridet: nihilominus ego existimo monetæ huiusmodi originem initium habuisse à Turonibus: est enim ciuitas illa in Gallia Narbonensi antiqua, & percelebris nomine Turon, cu- C
ius præsul Arnulphus à Sancto Remigio baptizatus, inter Sanctos relatus est. hic primùm moneta ab vrbe nomen accepit, quæ tūc in Gallia cōmuniter expēdebatur, & fortè tēpore Clemētis V. dū Auinioni resideret, in vsum tradita, anno M. CCCV. circa quē annū, monetæ mutatio reperitur facta, & ob eã causãm varij tumultus exorti, vt Robertus libr. 7. historiæ Gallorū meminit. Et tūc huiusmodi monetã per Io. XXII. eius successorē taxis Apostolicis adpositã cōstat. Et cū valore prædictæ libræ Turonensis, de qua loquitur ista regula, cōcordant libræ monetæ ciuitatis Meten. Flandriæ, & Regnorū Valentiæ, Barchinonē. & Iacen. Nã in dictis regnis, seu prouinciis libra etiã valet ducatum vnū, vt experientia cognoui, & etiam attestatur Franciscus
MMM v Sancti

D Sancti Clementis Barchinonen.in Arithmetica sua. Exceptis istis omnes aliæ prouinciæ Christianitatis differunt in valore libræ,prout etiam libræ legales differunt ab omnibus istis,vt statim dicetur. Nam videmus Maiorien. libras tres,ducatos duos conficere. Et similiter libræ tres Turonensium in Francia reddunt ducatos duos. Et francus etiã in Francia est similis libræ.Quorum tres franci reddũt ducatos duos.In Normandia etiam tres libræ valent duo scuta auri. Ab his tamen differt libra monetæ Britanniæ, quæ valet minus ducato vno.Nam decem libræ Britanniæ, valẽt octo ducatos de camera. Parisiensium verò libra valet
E parũ minus libra Britanniæ,& modicum plus libra monetæ Franciæ.In Scotia verò,libra monetæ sterlingorum valet ducatos duos. Sed libra monetæ vsualis ibidem valet ducatũ vnum,& tres similes libræ valẽt ducatos tres, quæ reddunt vnam librã sterlingorũ ex cõpositione antiqua, & duos ducatos cum dimidio secundùm aliquos, sed vt accepi à fide dignis,reuera valent ducatos tres. In Anglia libra sterlinguorum valet ducatos sex. Et promissio simpliciter ibi facta de libris monetæ Anglicæ , licet sit ibi varia moneta,tamen secũdùm cõmunem vsum,in dubio debet intelligi de libra sterlingorũ, vt refert se de facto habuisse
F Lanfr.in rep.c.quoniã cõtra falsam.in vers.testium depositiones.in antep.col.versic.hinc est, &c. de proba. sequitur Curt.in rep.cap.fi.in 7.quæst.de consue.Libra verò monetæ Papien.valet solidos 20. vt refert Brun. Asten. in tract. de augmento conclusione finali. Sed Parmæ aliter fit æstimatio:quia ibi libræ quinque, & solidi 8. faciunt ducatum vnum.Et centũ,& quinquaginta solidi , reddunt ibi etiam scutum vnum,vt habui in facto super quadã causa Parmen. ita taxata in Rota. Venetiis verò vna libra constat ex marcellis duobus.Quorũ duodecim marcelli valent ducatum vnũ.Itaq; ducatus æstimatur ibidẽ sex libris.Sed libra grossorum,quæ mercantilis appellatur,decẽ ducatis ibidẽ æstimatur,vt notissimum est.Bononienses etiã libras suas habent, quarum communis , siue vulgaris libra , quæ in vsu est,Bologninos 20.valet,qui reddunt Baiochos 30. & per consequens tertiam partem vnius ducati,plus minus.

Ab istis omnibus differt libra legalis,quæ secundùm antiquos Iurisperitos valebat septuaginta & duos ducatos:vt est

est tex.expressus in l.quotiens.C.de suscept.Præpositis,& A
Archa.lib.10. Et decem aurei, siue ducati valebant libram argenti,vt in l.1.C.de argent. præb.lib.10. Posteà verò introductum fuit,quòd libra non ex 72.sed 96.aureis constitueretur,vt Bart.in d.l.quotiens. Alberic.& alij in l.fina.ff. de in ius vocand. meminerunt. Et ita se habet communis opinio,vt patet ex his,quæ Felv.congerit in c.conquerente.de off.ord.& Ias.in l.2.§.ex his.in 8.col.ff.de verb.obli. Sed illud fortè antiquo tempore introductũ fuerat: quia erat minor argenti,vel maior auri copia,vel quia(vt dicũt quidam historici)auri bonitas non nisi à Iulio Cęsare,vsq; ad Vespasianũ perdurauit. Et ideò post illos, ducatus 20. libras æris valuit, vt adparet in l.1.C.de colla.æris.libr.10. Hodie verò calamitate temporum factum est,quòd ω. re- B
uolauit ad α,id est extremitas ad principium : vt dicitur in c.ab exordio.35.distin. Nam immutata auri bonitate, cuduntur hoc tẽpore ducati,vt leuiores,ita & viliores: quorum sex vnciam & 72.libram implent,vt olim. Inter vtrunque tamen tempus hoc est discrimẽ: quia aurum & argentum illis temporibus probatum fuerat,id est purũ,putum, & defæcatum, quod distinguitur per 12. gradus:grana vulgus appellat.Et illud est omni argento pretiosius.Nam argentum purum,putum, id est, depuratũ, quod indoctum vulgus argẽtum de copella appellat,esse ligæ 12. denariorum, pro comperto habetur: licet hac ætate eius bonitas per admistionem æris sit deprauata.Huius autem deprauationis taxati fuerant olim inter cæteros Aragonenses, & C
quidam alij, sicut etiam seruare bonitatis auri Veneti & Anchonitani bene audiebant,vt refert Lucas de penna in l.vnica.in fi.C.de argen.pretio.lib.10. Nam satis constat, quòd cùm denarij æris argento puro immiscẽtur,tot grana bonitatis argentum amittere.Et illud argẽtum purum, putum,seu,vt vulgus appellat,copellatum,Odofr.in l.2.ff. si cert.pet.pugillatum nominat. Sed Iurisconsultus in l. in naue.ff.locati.pusillatum dicit,vt de iis meminit Gel.lib.6. Noctium Atticarum.c.5. & reassumunt Moderni quidam Galli in prædicta l.in naue. qui,vt opinor,eorum dicta ab Antonio Nebrissensi Hispano viro eruditissimo in Lexicon Iuris acceperunt:nisi idem spiritus in duobus corporibus fuit.Latini verò,quod illi dixêre pusillatũ,ipsi pustu-

D latum appellant. quod est purum absque omni spurcitiá. Nempe pustula idem refert quod puri argenti massa, vt Martial. pluribus locis meminit. & Iuuenal. Satyr. 10.

Pauca licet partes argenti vascula puri.

Et Suetonius Tranquillus in vita Neronis, in hæc verba idem refert: Nummum asperum, argentum pustulatum, aurum obrizum exegit. Sed hæc de argento.

Aurum etiá in 24. pretiositatis gradus distinguitur, vulgus characteres appellat, quale assimilatur hodie Vngaricum purũ quod obrizum Græci, vt Trãquillus & Plin. attestantur, Latini verò, multipliciter excoctum dicunt, vel, vt vulgus cimentatum. De quo etiam loquitur tex. in l. fin. C. de vet. nu. pot. libr. 11. Hinc obrizati appellabantur nu-
E mi, qui ex optimo & puro auro confecti erant, vt in l. vnica. C. de oblat. voto. lib. 12. Nostra tamen ętate nullum aurum, quod 24 characteres attingat, reperitur. Quo fit, vt quidam dixerint, aurum ad 24. characteres decoqui minimè posse. Nam vngaricum, quod pretiosius cęteris ęstimatur, 23. characteres non trãscendit, vt à peritissimis huius artis accepi. quod etiam attestatur Bilibaldus in libro æstimationis numismatum. fol. 4. Vtcunque sit, ætate nostra libra auri legalis, constat ex 96. ducatis, & eiusdem æstimationis fuit apud Romanos veteres. hoc patet: quia libra constabat, vt hodie, ex 12. vnciis. Vncia verò constat ex drachmis octo. Itaque libra continet drachmas 96. quæ constituunt totidem ducatos, & sic adparet quemlibet duca-
F tum esse drachmalem, id est pendere drachmam vnam. Et in hoc hodie conuenimus cum antiquis Romanis: & verum est, vt in ducatis Vngaricis periculum fieri potest. Quorum quilibet vnius drachmæ pondus habet. Et idem de ducatis Venetis & Florentinis refert Bar. in l. quotiens. C. de suscepto. lib. 10. Et hæc de libris sufficiant.

Consequenter textus hìc ponit aliam speciem monetæ, quam Florenum appellat. Et habet hæc species monetæ, propter varias prouinciarũ cõsuetudines, incertã æstimationẽ, vt dicit Saly. in l. fi. C. si cer. pet. Tamen de iure, Florenus, ducatus, & solidus idẽ referunt secundùm Moder. Asten. in tract. monetarũ. Et ita pro ducato ponit in taxis sedis Apostolicæ beneficiorum consistorialiũ: quę per Florenos auri distribuuntur. ex quo datur intelligi, taxarũ inuentio

uentionem ante cusſionem ducati fuiſſe editam vt etiã inferiùs adparebit. Quorũ quidem Florenorũ denominationẽ à Florẽtinis originẽ habuiſſe ſatis cõpertũ eſt. Nam vt hac in re teſtis eſt Io. Villanus Florentinorum antiquus hiſtoricus, lib. 6. c. 54. Hiſtoriarum, cùm ciuitas Florentina iã opibus, potẽtia, & dominatu in immẽſum creſceret, placuit mercatoribus & populo, vt moneta auri cuderetur. Nam vſq; ad illa tempora ciuitas illa argenti moneta vſa fuerat valoris 12. denariorum. Sic itaque de menſe Ianuario, anno à partu virginis M. C C L I I. Florenus ex auro 24. characterum omnium purgatiſsimo valoris ſolidorum viginti cudi cœpit: quorum octo Floreni, auri vnciam pendebant Florenus dictus à Florentia, cuius nomen per florem Lilij albi referebat ex vna parte, vt meminit idem hiſtoriographus li. 1. c. 40. ab alia verò parte ſancti Io. Baptiſtæ effigies, ipſius Vrbis primi protectoris, regenerationẽ vrbis præſentabat. Nam cùm anteà ciuitas tota idôlis ſeruiret, facta conuerſione, placuit, primò ex templo Martis, eccleſiam cathedralẽ ſuo nomine ſancti Ioãnis erigi: ídq; factũ fuiſſe Conſtantini & Silueſtri tẽporibus idem autor lib. 1. c. 60. hiſtoriarũ refert. Itaq; ex pręmiſsis adparet, Florenos non ſolùm à ciuitate Florentia, ſed à flore Lilij impreſſa nomen accepiſſe. Inde paulatim Floreni nomen, & vſus ad alias prouincias emanauit, quẽ alij Domini vicinio res in ſuis dominiis cudi fecerunt: vſq; adeò, quòd puritas illa auri, ære contaminata fuit: quo crimine Marchiones montisferrari, & apud Ianuenſes Spinolæ illo tẽpore taxabantur, donec Io. XXII. anathemate prohibuit, ne decætero illa moneta cuderetur niſi à Florentinis, vt lib. 9. cap. 279. eiuſdem hiſtoriæ cautũ legimus. Huius tamẽ Floreni vſus paulatim ad Vltramontanos ſerpſit, æſtimatione tamen variata. Nam floreni auri in Aragonia alterius valoris reperiuntur: quia tres ſimiles valẽt ferè ducatos duos: & in Camera quatuor floreni ſimiles pro ducatis tribus computantur. In Sabaudia verò florenus cum dimidio, & groſsi duo vnũ ducatum referunt. Florenus autẽ in Sabaudia valet Baiochos 32. Sed Renenſes floreni ad rationem 40. groſſorũ monetæ Flandriæ, pro quolibet floreno, ex illis ſeptẽ reddũt ducatos quatuor. in regno verò Nauarię tres floreni ex illis pendẽt ſimiliter ducatũ vnũ de Came-

D ra. Et floreni monetæ prouinciæ tres faciũt vnũ ducatum: Venetis verò floreni æstimatio, ad 10. Marcellos illius monetæ argẽteæ extenditur. Sed Romæ varius est vsus. Nam apud seculares Romanos, florenus ad Carlenos quinque taxatur. Sed in camera Apostolica in taxis, pro ducato de Camera dicitur. Quod credo factũ fuisse potiùs ex abusu exigentium taxas, quàm ex certa scientia principis, quod ex eo adparet: quia in quadam constitutione cõcilij Constantien. posita inter extrauagãtes antiquas, sub titulo de excess. prælat. & de offi. ord. quæ incipit, Sanè prælati, &c. Florenus de Camera grossis decẽ æstimabatur. Quo factum est, vt cũ posteà ducati de Camera cusi fuerint, appellatio illa de Camera, imposita floreno, errore quodã,
E assimilata fuit ducato de Camera. Itaq; perinde florenum æstimarunt, ac ducatũ, cùm reuera plurimùm differrẽt, vt superiùs adparet: nisi dicamus Ioã. 22. æstimationẽ floreni & ducati æquasse, ex eo, quia cùm apud Florẽtinos sola illa moneta auri puri cuderetur, ad æstimationẽ ducati, placuit & ipsi Ioãni eandem monetã sub eadem æstimatione cudere: cæteris omnibus (exceptis Florentinis) sub anathemate prohibitis, vt in dicta Florẽtinorũ historia adparet, vt dixi in proœmio istius regu. Itaq; ab illo tẽpore taxæ ad valorẽ florenorũ fuerũt editæ. Et ista de florenis sufficiãt.

Sequitur in tex. (aut ducatos, &c.) hoc genus monetæ, seu eius nomẽ apud veteres non fuit: sed circa annũ salutis quingẽtesimũ septuagesimũ, initiũ habuisse satis cõpertum est. Nã huius monetæ autor, vt Blondus, Platina, & recentiores historici meminerũt, Albinus quidã circũfertur,
F qui primus omnium in Italiã nomen regiminis Graiæ superbiæ plenum tulit, videlicet vt Exarchus diceretur. Idem primus veterẽ administrationis formã tota Italia sustulit: & singulis vrbibus, singulos, qui potestate præirent, cõstituit, quos duces voluit appellare. Quo cõtingit, vt multis inde annis aureus nummus, qui Romæ cudebatur, ab inde Romanus ducatus fuerit appellatus. Indéq; est nomẽ adeptus, cuius denominatio in hodiernũ vsq; diem manet. & de iis etiam Polydorus li. 2. de inuentoribus rerum, autor est. Mirãdum tamen, quod cùm apud varias gentes prædictæ omnes monetæ varietatem receperint, solius ducati apud omnes vniformis fuit denominatio, par etiam similitudo

valor

valoris. Nam ducati Vngari, Veneti, Hiſpani, Florentini, A
& ferè omnes alij ducati maiores, qui vulgò Largi appellantur, idem pondus & paré valorem retinent. Ex quibus poſteà ſoli ſummi Pontifices aliã ducati ſpeciem cudi iuſſerunt, quã de Camera nuncuparunt, parum à ſuperiùs dicta differenté. Prodiit deinde alia monetæ ſpecies in Gallia, quam ſcutum appellant, eámque duplicem voluerunt. Hinc eſt, ꝙ inter ſcutos nouos & veteres in Camera fit diſcrimen. Quia antiquum ſcutum reddit idem, quod ducatus: nouũ autem ſcutum in taxa, nouem Iuliis, & vno groſſo æſtimatur: quanuis tempore Clementis VII. ad nouem Iulios fuerit redactum. Non tamen eſt omittendum, quòd modernis temporibus inuenta eſt alia ducati vſualis moneta, quæ ſecundùm diuerſas regiones variatur. Nam Papiæ ducatus non valet niſi libras quatuor. Itaque appellatione ducati, de communi vſu loquẽdi, intelligetur de ducato quatuor librarum, nõ autem de ducato auri, qui plus valet: vt refert Rochus Curtius in repe. c. fi. in 7. q. de conſuet. Et ita dicendum erit in quolibet loco. Nam Romæ ſimplex ducati appellatio inter Romanos intelligitur de 10. Carlenis, niſi auri mentio fiat. B

Sequitur in text. vel vnciarum auri, &c. Notum eſt iam omnibus, etiã tonſoribus, ꝙ vncia auri ex drachmis octo conſtat, quantũ quęlibet vnũ ducatũ reddit. Ex quo adparet, ducatos omnes auri drachmales eſſe in pondere ſuo: ita ꝙ vncia auri, ducatos octo valebit, vt dicit Bart. in d. l. quotiés. & Moder. Papien. in d. l. 2. §. ex his. Ex quibus de C
primo ad vltimum infertur, libram, quæ ex duodecim vnciis conſtat, ducatos *96*. reddere. Vncia verò argenti ſterlingorum *26*. denariis, qualis etiam hodie æſtimatur, vt refert Polydorus lib. *16*. hiſtoriæ Anglicanæ.

Rurſus dicitur in text. ſeu alterius monetæ, &c. Sub iſtis verbis poſſunt cõprehendi reliquæ omnes monetæ vſuales cuiuſlibet prouinciæ, quę hìc non exprimuntur, vt ſunt marabatini Hiſpaniæ ſuperioris, quæ Caſtella appellatur: & inferioris, quę Valentia, ſeu Tarraconẽ. dicitur. Et licet hæc moneta in Caſtella hodie tantùm vſitetur, olim tamẽ omniũ regnorũ vtriuſq; Hiſpaniæ, vſq; ad Luſitaniã communis erat, diſsimili tamẽ æſtimatione. Nã in regnis Valentiæ vnus Marabatinus dimidio ſcuto auri æſtimabatur:

D de quo adhuc hodie in pœnis legalibus, in memoriam vetustatis, ac pro quadam solénitate solet fieri eius denominatio, quanuis eius forma ignoretur. Et talis moneta antiquis temporibus in Lusitania, etiã in vsu fuerat, vt adparet ex text. in c. cùm olim. de priuileg. vbi de illis Marabatinis fit mentio. Et secundùm hoc videtur dicendum, q̃ illi Marabatini, de quibus in dicto c. cùm olim. fit mẽtio, non fuerint illius æstimationis cum illis, quibus hodie vtũtur Castellani, qui parui admodum valoris sunt. ridiculum enim esset, de tam parua quinque ducatorum summa, inter illos abbates ditissimos, tam longã tragœdiæ quæstioné componere, ex qua meruit illa constitutio decretalis fieri. Vt igitur res videatur verisimilis, & cõueniens tam personis,
E de quibus ille text. loquitur, quàm Rom. Pontifici autori illius decretalis, est tenendum, illos Marabatinos, de quibus ibi notatur, non de modernis, quibus nunc vtitur Castella, sed de Marabatinis veteribus regni Valẽtiæ vel Lusitaniæ debere intelligi. Et ita intelligẽdo, summa illa Marabatinorum expressa in d. c. cùm olim. scuta mille cõtinebit: quæ satis notabilis summa posset videri, quæ illos abbates ad litigandum moueret. Et hoc modo dispositio illius textus bene quadrat quantitati expressæ.

Ex istis igitur habes valoré Marabatinorũ veterũ Valentiæ & Lusitaniæ idem esse: Castellæ verò Marabatini, quibus hac ætate vtũtur Hispani Castellani, sunt vilissimi valoris. Nã vnus Marabatinus duas partes vnius denarij va-
F let. Nã ibi denarius diuiditur in tres Blãchas æris, ad similitudiné cauallorũ Neapolitanorum: quorum tres Caualli ærei reddũt denarium vnum. Ita & Blãchæ tres faciũt vnũ denarium. Et denominatæ sunt Blãchæ, à quadam Regina Blãcha nomine, quæ prima monetam illam cudi iussit. Ex quibus Blãchis duæ Marabatinum vnũ faciunt. Itaque trecenti septuagintaquinque Marabatini, vnũ Ducatum largum reddũt. Et tria milia Marabatini, valẽt Ducatos octo. Et ducatus in Hispania, valet Regales vndecim: & quilibet Regalium est valoris vnius Iulij. Tamen Romæ non valet vnũ Regale Hispanicum, nisi Baiochos noué ex reductione Clemẽtis VII. Sunt etiã in regno Valẽtiæ denarij & solidi. Denarius enim est ad similitudinem quatreni, nisi q̃ argẽti plus aliquid cõtinet, & propterea prævalẽt quatre-

nis

nis. Adeò, quòd ex duodecim sit solidus. Cuius quidem solidi valor est dimidij regalis, & solidi duo faciunt vnum regale, & vndecim regalia faciunt Ducatum largum. De denariis autem Papien. & Lucen. quanti valeant, habes text. in c. olim. de censib. Et hæc dicta de monetis nostri temporis, & eorum valore huc vsque sufficiant. Quæ ideo hîc placuit adnotare, quia nullus scribētium simul de istis tractauit. Licet Budæus, Leonardus de Portis, Alciatus, & Bilibaldus multa de antiquo Romanorum sestertio: quædā etiam de talēto, & similib. monetis disputauerint, quæ nō faciūt ad propositum istius regulæ, cū illis hodie nō vtantur. De quibus ego latius in eo libro, quē de censu, reditu, & impensa antiquorum, & recentiorum principū composui, pertractabo: quo loco illud etiam tangam, quænam sit ratio, quòd cū auri maior copia è terra fodiatur, quàm alterius cuiuscūq; metalli, vt Hadrianus Imperator dicere solebat: minor tamē illius copia inter hominū manus versetur, adeò, ꝙ moneta argenti copiosior, q̃ auri videatur. A B

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an valor expressus in gratia, iuxta taxam Cameræ excuset à pœna istius regulæ?

SOLVTIO. Pro parte negatiua videtur dicendum, quòd nō excuset. Nam ex quo regula ista expressionem valoris secundum communem æstimationem requirit, non sufficiet valor secundum taxam, quæ est incerta, & non ponit valorem secūdum communem æstimationem. Præsertim, quia à verbis regulæ non est recedendum. vulgata. l. nō aliter. ff. de legatis 3. Et quia regula ista dat formam, vt patet ex annullatione actus, iuxta ea quæ Doct. in l. dubium. C. de leg. & in l. 1. ff. de lib. & posthu. tradunt. C

Quibus tamen non obstantibus, contrariū fuit decisum per Rotā in vna, corā D. Bartholomæo de Petra sancta de mense Ianuario M. D. XX. vt refert D. Gulielmus in collectaneis decisionū. Ratiò fuit, quia ad euitandā pœnā regulæ, quęlibet iusta causa excusat à dolo. l. igitur. §. potest. ff. de liber. cau. l. plagij. C. ad leg. Iul. de plag. cū similibus. Et iusta causa excusationis hoc casu videtur, si quis exprimit valorem secūdum taxā Cameræ. Quæ cōmuniter approbatur, & in vsu habetur ante oculos papæ, ideo credere debuit impetrās, sicut de taxis Cācellariæ dicit decisio Rotæ

D in antiq.565.col.fi. Et ita videmus, quod credens bono viro excusatur, vt dicit gl.pen.circa finem in l. Titio fundus.ff. de cond.& de.cum concord.vt scribit Fely.post Bal.in ca. cum contingat.circa fi.de rescript.& in c.præterea.col.1.& c.nuper. de testib.& Ias.in l.1.col.3.ff.de eo p quē fac. erit, & in l.certū.col.fi.ff.si cert.pet. cum sexcētis aliis cōcord. alibi non ita congestis, quæ quidam moderni scribunt in tract.nuptiali.fol.77.Pari ergo modo excusari debet, qui descriptioni Cameræ stetit, præsertim cū probatio valoris sit valde difficilis, in qua plura præter communē vsum probationū requirūtur, vt tradūt Doctores in cap.cū causam.de testib.Bal.in l.solū.C.eo. tit.Et hoc,ratiōe etiā sua detur,quia videmus, quod solués secundū taxā Cameræ non E releuetur,etiā si probet beneficiū minoris esse,vel etiā maioris.taxa enim semper attēditur. Cū igitur in tali expressione nō sit alicui fraus, nō debet habere locū pœna regulæ,quæ facta fuit corā fraudulētos. Alia motiua ponit D. Gusi.quæ breuitatis causa nō refero,cū ibi videri possint.

Sed aduertendum arbitror,quia ista decisio videtur facilem ansam fraudibus dare, in præiudicium officialiū, ex taxis beneficiorum viuētium. Nam clarum est,quòd liber taxæ antiquus est, & in eo cōstat plura beneficia antiquo tempore taxata ad modicam summā fuisse,quæ hodie per superexcrescentiā fructuū,in quadruplū taxari possent. Et econtrà,quædam beneficia tunc ad magnum valorem taxata reperiuntur,quæ postea calamitate temporum dimi-F nuta possent ad longè minorem summam taxari. Ex qua varietate taxarum,impetrantes hodierni de facili possent vti vna cautela ad fraudandos officiales.Nam quando beneficium erit magni valoris, non exprimēt secundū quod valent,nisi secundum paruam taxam in libro positā. Quæ si fortè erit maior,tunc non secundum librum, sed secundum communem æstimationem valorem exprimēt. Et ideo,vt prædicta decisio defendi possit, ego putarē illam intelligendam in beneficiis consistorialibus, pro quibus compositus fuit liber ille taxarum:sed pro non cōsistorialibus seruari debet ista regula.Et hoc puto verissimum.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, vtrum expressio valoris facta in literis secundum arrendamenta facta per eum qui mortuus

tuus est, releuet impetrantem à pœna regulæ? A

SOLVTIO. Videbatur dicendum, quod talis expreſsio ſecundum arrendamenta, non excuſet, ex eo, quia arrendamenta, non probant dominium, neque poſſeſsionem. l. ad probationē. C. loc. & in c. inter dilectos. & ibi not. de fide instr. Sicut perceptio ſalarij nō arguit quem decurionem. l. Herēnius. ff. de decur. Et ſic talis valor inibi expreſſus non probatur concludenter, & tamen regula aſtringit impetrantem ad expreſsionem veri valoris. Et ignorantia hoc caſu non videtur excuſabilis cum debuerit ſe informare. Quia ignorantia in gratioſis non excuſat à ſubreptione. cap. conſtitutus. de reſcrip. Imò ſola ſimplicitas nocet, vt dicit Fely. in c. ad aures. in 3. col. eo. ti. Et quia valor eſt pars gratiæ, & debet plene probari, vt dicit quædam deciſio, & tenet Fely. ibidem. B

Quibus tamen non obſtantibus Rota pluries tenuit cōtrarium, non ſolum tempore meo, ſed etiā tēporibus antiquis. Nā in vna Mediolanenſ. parochialis de Verdolla de menſe Martio M. D. XXII. corā D. Gulielmo iudicatū fuit, vt ipſe idem refert in collectaneis deciſionū. Et idem adnotauit R. P. D. Iacobus Simonetta, in quadam cauſa iudicatum fuiſſe, quam ipſe, dum eſſet aduocatus contrariū ſentiens defendere nō potuit Et ita iudicauit D. Ioan. Anto. de Triuultiis. Et pro iſta deciſione faciūt in primis eadem ferè motiua, quæ in præcedenti quæſtione facta fuerūt. Quia ex quo agitur de nullitate gratiæ, & ſic de pœna quælibet cauſa etiam iniuſta excuſat à dolo. Vnde ex quo C præſumptio eſt, ꝙ prædeceſſor arrendauerit iuſto pretio beneficiū ſuū, & ꝙ nō præſumatur fructus eius voluiſſe iactare, iuxta c. ſuper hoc. de renuntiatio. iſta præſumptio videtur præſtare iuſtā cauſam excuſationis à pœna regulæ.

Præterea, quia ex quo de iure communi non requiritur aliqua expreſsio valoris, vt notatur in clem. prima. de præbend. Regula iſta quæ cōtrariū cum pœna ſtatuit tanquā odioſa, & ſtricti iuris miti' & ſtrictius interpretari debuit iuxta legē tertiā. § hæc verba. cū vul. ff. de neg. geſt. & capitulo, ſtatutū. de electio. lib. 6. Et ideo data aliqua iuſta cauſa, excuſatio ſufficere debet, præſertim in iſta materia expreſsiōis veri valoris, quę eſt difficilis ꝓbationis, in quo ꝓbādo, plures etiā oriūdi à loco deficiūt. Et iſta eſt ratio

D quare in supplicationibus ponitur illa clausula augendi, & minuendi vsque ad verum valorem propter magnam difficultatem purificandi incontinenti verum valorem. Et sic ne propter hanc causam gratia pereat, si expediretur de minori, debet tam auara interpretatio coarctari. iuxta l.vnicam.§.fin.C.de cadu. toll.& in auth.de nup.§. primæ siquidem.circa fin.ibi, ne aliquo modo videamur talia corripientes fisci prouidere vtilitati,&c. Et circa hoc plura congerit D.Guliel.quæ non curo referre, cum videri possint.

Sed considerandum est, quòd meis temporibus illa de-
E cisio D. Guliel. non ita simpliciter fuit seruata in Rota, prout ipse loquitur, sed concurrentibus pluribus aliis requisitis. Nam in primis requiritur, quòd arrendaméta sint plura, & non vnum tantum arrendamentum. Item, quòd cum hoc fama publica de valore concurrat. Itẽ, quòd producantur aliquæ bullæ prædecessorum expeditæ sub illo valore, quibus concurrentibus Rota excusat impetrãtem ab expressione falsi valoris, & sic à pœna istius regulæ. Nã quæ non prosunt singula, multa iuuant. Vnde licet arrendamenta de per se non probent, vt dictum est, neque etiã fama de per se, tamen præstant excusationem à pœna. Et
F ita in vna Arimenen. prioratus fuit conclusum per dominos, coram R.D.Raynaldo Petrutio, de mense Nouemb. M.D.XXXVI. Nam de fama ponit Bart.in l. Celsus. ff. de vsucap.& tradit Oldr. cons.304. Et præsertim, quia Rota semper solet ad æquitatem inclinare, quæ in casu proposito militare videtur, vt gratiæ sustineantur, nec pereant quæ obtentæ fuerunt cum multis laboribus & grauibus impensis.arg.c.commissa.de elect.lib.6. Et ad prædicta facit decis.19. in no.de præben. & quæ notat Card.in c. fi.in 4.& 5.col.de præsump.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, quomodo probetur valor beneficiorum? SOLVTIO. Ista.q.hodie trita est, & nota iam famulis solicitatorum in vrbe, qui habent sua formularia impressa, quibus articuli in formis scribuntur. Et ideo super hac re breuissimus ero : valor igitur secundum communẽ stylum Rotæ ita probari debet, videlicet quòd beneficium de quo agitur tempore prouisionis, & oneribus

bus deductis valet in portatis centum, & quòd per quinque annos antè & pòst, anno fertili cum sterili computato, communi estimatione tantum valuit, & ita testis de tali beneficio notitiam habens dicit se scire, & si plus vel minus valeret, ipse non ignoraret. Ista practica colligitur ex pluribus dictis Doct. simul iunctis, videlicet Bart. & Moder. in l. pretia rerum. §. fi. ff. ad l. Falci. ex Abbate, & Fely. in c. cum causa. de test. & Fely. in c. ad aures. de rescr. Alex. in cõs. 85. lib. 2. Soci. consil. 8. visis, &c. Moder. in repet. in l. 2. in duabus vltimis chartis. C. de rescin. vend. Et latiùs reassumũt duo doctores practici, videlicet Lãfran. de Oriano in repet. c. quoniã. in verb. testium depositiones. num. 156. cum pluribus sequentibus. de probat. & Angel. Aret. in §. si quis agẽs. instit. de action. in quibus locis latissimè diuagãtur circa istam materiam probandi valorem cuiuscunque rei, quæ non curo recensere, cum non faciant ad rem, nisi in hoc, quòd ex illis assumitur practica probandi eo modo, quo superius dixi. Nam probatio valoris in beneficialib. vniformis est, sed in profanis recipit distinctionem secũdum varietatem rerum, temporum, & locorum, prout prædicti doctores scribunt: adeò, quòd in vna Bononien. emphyteusis voluit Rota de hoc mense Martio M. D XL. coram R. D. Io. Mohedano, quòd valor terrarum posset probari per testes reddẽtes rationem, quia vicinus, per ea quæ dicunt Orianus & Aret. vbi suprà. Et licet multi tenuerint contrarium, tamen illa opinio tanquã æquior præualuit, tum etiam, quia adiuuabatur aliis coniecturis: sed in materia beneficiali talis probatio non reciperetur, prout neque etiam arrendamenta, licet geminata probent, sed requiritur probatio modo, prout superius articulatur.

A B C

REGVLA DE PVBLICANDIS RESIGNATIONIBVS.

TEM *idem dominus noster statuit & ordinauit, quòd quæcunque beneficia ecclesiastica, siue in Rom. curia, siue extra eam resignata, nisi de illis facta resignationis: si in Rom. curia, infra sex menses: si extra dictam curiam facta, infra mensem, ex tunc ubi dicta beneficia consistunt, publicata, & possessio illorum ab eis, quos id*

D *contingit, petita fuerit. Si resignantes ista postmodum in eorundem resignatorum possessione decesserint, non per resignationē, sed per obitum huiusmodi uacare censeatur. Collationes quoque de illis, tanquam per resignationem uacantibus factæ, & inde secuta nullius sint roboris uel momenti.*

PRAEFATIO.

HABVIT originem ista regula à regulis Innocentij & Sixti, quia in antiquioribus regulis non reperitur, & concordat in multis cum alia regula antiqua de publicādis acceptationibus, indultis. & facultatibus, &c. quæ habuit initiū à Martiano. V. Et licet reg. istam Sixti & Innocen. posteriores pontifices sequuti sint, solus tamē Hadrianus VI. quædā ad eam addidit, sicut & in pluribus aliis
E regulis fecit. Nam cum in regulis prædecessorum dicebatur, & possessio illorum ab eis quos id contingit, &c. ipse Hadrianus addidit hæc verba, & cum hoc possessio illorū, &c. ad effectū, ꝙ vbi Rota prius semper interpretata fuit, istam regulam requirere tria copulatiuè, videlicet, ꝙ non fuerit facta publicatio, & quòd nō fuerit petita possessio, & quòd resignans post sex mēses decesserit in possessione, adeò quòd altero deficiente locus regulæ non esset, Hadrianus noluit solā publicationem sufficere, ad impediendum fictionē regulæ, sed vt vnà cum ea possessionis petitio cōcurrat. Ita quòd ista duo copulatiuè & affirmati
F uè requirūtur, vt vacet per resignationē, videlicet, publicare & petere possessionē, & propterea dixit, & cū hoc possessio illorum, &c. Tamē hoc, scilicet cum publicatione facienda. Circa verò tertiū requisitum, videlicet de obitu in possessione post sex mēses nihil est immutatū: adeò, quòd si resignās obiret infra sex menses, vel non decederet in possessione, vacaret beneficiū per resignationē, & nō per obitū. Vt sit cōclusio, ꝙ ad effectū fictionis regulæ, vt fingatur vacare per obitū: requirūtur etiā illa tria copulatiuè, ꝙ nō fuerit facta publicatio, nec petita possessio, & ꝙ resignās moriatur post sex menses in possessione. Sed nō sufficit ad impediendā fictionē prędictā, alterū ipsorū deficere, vt erat ante Hadrianū, quia non sola publicatio impedit, nisi etiā cōcurrat petitio possessionis. Et in hoc ista regula per Hadrianū fuit immutata. Fuit etiā in fine eiusdē regulæ vnū aliud per Hadrianū additū, videlicet, ꝙ sex menses

menses ad publicandū à die coronationis currerēt. Quod A
factū fuit, ex eo, quia regulæ ligabant à 24. Ianuarij, & papa in vrbem venit longe post: & tardè habita notitia regularum, essent lapsi sex menses à dicta die, 24. & sic seruiret de vento, nisi à die coronationis illi sex mēses currerent. Sed istas omnes Hadriani additiones nullus successorum est sequutus, sed regulam, prout prius confirmarunt.

QVAESTIO PRIMA.

QVAERO, an regula ista procedat, vel obstet secundo resignatario?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendū quòd sic, per illud dictum. l. lex vectigalis. ff. de pig. & ea quæ tradit Bald. in l. 2. in 13. quæst. C. de rescin. vend. vbi ponitur regula, quòd resoluto iure dantis, resoluitur ius acceptan B
tis. Sed clarum est, quòd ius primi resignantis per non publicationem resolutū est. Igitur & resignatarij resoluetur per oppositionem istius regulæ.

Præterea, quia nemo plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse habeat, vulg. l. nemo. de reg. iur. vnde si ius est resolubile in persona dantis, eodem modo erit in persona recipientis. l. fi. §. sed quia nostra. C. commu. de leg.

Istis tamen, & similibus non obstantibus, Rota determinauit contrarium. 4. Februarij M. D. XXXIIII. coram d. Nicol. de Aragonia, in causa Toletana præstimoniorū. Et idem prius fuerat cōclusum per Dominos, coram d. Camillo de Balionibus, in causa Leone canonicatus, de anno M. D. XXXIII. Ratio decisionis fuit, quia ista regula lo C
quitur de resignatario, cum sit personalis, debet intelligi de primo, iuxta. l. Boues. §. hoc sermone. ff. de verb. signi. Et hoc idem dictum fuit in regula de annali, quod non obstet secundo resignatario, vt ibi dixi. quæst. 62. & sequent. sicut etiam dicit Oldr. in cons. 203. de text. in cap. licet canon. de electio. lib. 6. & de aliis similibus, vt ibi per eum.

Et ista omnia de plano procederent, quando primus resignans cessit infra tempus publicationis, vel etiam mortuus fuit: quia tali casu successor non tenetur ad publicandum, & hoc idem habere locum in regula de publicandis acceptationibus refert d. Guliel. in quadam decisione incip. tenuit palatium. Quod rationabile videtur, quia in beneficiali. creatur nouus titulus in successore. vt in d. reg. de

D annali latè probo, & est decisio.13.de procura.in no.

Non obstat, quòd resoluto iure dantis, resoluitur ius recipientis: qui respondetur illud procedere, nisi in illa translatione consentiat superior, qui ius irresolubile dare potest: quia tali casu.d.l.lex vectigalis.cum similibus, non procedit, prout est de hoc text. notabilis in cap.primo.le contro.inter dom.& vassal.secundum quem ita consulit Bal.in consil.333.circa fi.lib.5.& tenet Guido papæ. q.57, in decisionibus Delphinatus. Et quia quādo ius in primo prouenit ex voluntate sua, assumptum prædictum docto-rum nō procedit, per ea quæ tradit Bar.in l.si res.ff. quib mo.pi.vel hypo.sol.cū igitur in casu isto primus resignans habuit ius ex voluntate sua, & non ex necessitate, item, il-

E lud transtulit in resignatarium ex admissione papæ, qui ius dat, meritò dictum ius, quod poterat resolui in perso-na resignantis per exceptionem istius regulæ, attenta con cessione principis fit irresolubile, & ei regula non obstat. Et ita per istam rationem Rota hodie 23. Ianuarij M. D. XXXVI. in simili casu parochialis de Prados Redūdos Sa-guntinen.diœces.pendente coram me cōclusit, expectan-tem, quia acceptauerat prius vnam parochialem, potuisse secundam acceptatam ante adeptionem possessionis pri-mæ, resignare, licet ius secundæ fuisset resolubile, per ade-ptionem primæ acceptatæ: quia in persona resignatarij fit irresolubile. Et ita ego ex votis Dominorum, causa prius sæpiùs proposita, & ferè per annum disputata, iudicaui.

F Quæ sententia postea per R. P. D. Marcellum de mense Iulio. M. D. XXXVI. confirmata fuit.

Sed aduerte, quia adhuc inesse hic videtur aliquis scru-pulus. Nam clarum est, quòd si superiori expositū fuisset, resignantem non publicasse, fortè papa resignationē non admitteret, & sic talis taciturnitas, quæ in concedente de-fectum intentionis inducere videtur, gratiam nullam red-deret, iuxta tradita in capitulo super literis.de rescripis.& per consequens ius fragile & resolubile in resignataium transfertur. Nisi papa huiusmodi defectum sciens resigna tionem admitteret. quia tali casu textus in dicto capitulo primo.& prædictum consil. Bald. 333. procedere possent. Quibus cessātibus, hoc motiuum multum obstaret prædi-ctis. Sed dicas, quòd licet hic ista his, quæ de regulis de an

nali

nali & de cons. prædicto Oldr. 203. & de illa decis. in causa A
Saguntina dicta fuerunt, obstare videantur, nihilominus quo ad istam regulam, fortè illa non quadrarent, cùm alia ratione sustineri possit decisio facta videlicet, propter personalitatem istius reg. quæ in prima persona resignantis verificatur, vt dictum est. Sicut in regula de duabus gratiis locum non habere in tertia gratia tenuit Rota, vt adnotauit d. Iacob. Simonetta. Vnde quod ibi de duabus gratiis dicitur, idem est hic dicendum de vna, per regulam. l. singularia. ff. si cer. pet. Multa plura hic dici possent, sed propter magnam temporis penuriam, cogor difficultatē magnam sub exiguo comprehendere.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, an ista regula procedat, quādo resignās re B
signauit sibi omnes fruct9, & denominationē tituli. SOLVTIO. Iste casus sæpius in Rota tēpore antiquorum ventilatus fuit, & meis etiam temporibus bis etiam vel ter accidit. Nam de anno M. D. XXX. & sequen. disputata fuit hæc quæstio in vna Placentina archidiaconatus de Trugillo, coram R. P. D. Marcello, & aliis. Et iterū de mense Decembr. M. D. XXXV. coram R. P. D. Petro Vorcio, episcopo Aquen. in causa Brechmen. canonicatus, & præben. inter Ioan. Hay, & Ioan. Cordurin. eadem quæstio ventilata & decisa fuit. Tertio loco coram eodem 28. Aprilis M. D. XXXVII. in causa Abulen. præstimonij, pro magistro Hieronymo de Arce, super hoc eodem puncto pronuntiatum fuit. Et nouissimè in vna Spoletana ca C
nonicatus & præbend. coram R. P. D. Ioan. Clerici, die 19. Martij M. D. XL. idem dubium propositum & decisum fuit in fauorem R. D. Archiepiscopi Pisani, contra Bartholomæum Rosatum. Et vt video in ista materia distinguuntur tres casus. Primus est, quando resignans in beneficio requirente residentiam, reseruauit tantum sibi fructus. Secundus, quando fructus & denominationem. Tertius, quando beneficium non requirit residentiam, nec habet denominationem, & reseruantur fructus.

Primus casus non habet difficultatem, ex eo, quia in resignatione non agitur principaliter de fructibus, sed de transferendo titulo & denominatione: Quo casu habet locum regula, quæ inducta fuit, ne ordinarij expectantes, &

D subditi beneficiati decipiantur. Et propterea interest reip. ecclesiasticæ & cultui diuino, quòd verus beneficiatus denegatur, vt illi de pertinentibus ad beneficiatum respondeatur. esset enim valde absurdum, si qua obedientia, vel oblationes, aut decimæ, ratione alicuius iurisdictionis vero beneficiato deberentur, illa resignāti præstarentur, qui cum per resignationem suam ius & possessionem naturalem, & ciuilem amiserit, intrusus dicitur. Vt igitur hæc tollantur, requiritur quòd publicatio fiat, ne sic foueantur in peccato, ac sub clypeo resignationis, fideles in suscipiendis à vero rectore sacramentis decipiātur. Hæc omnia per publicationem deteguntur. Ex qua etiam sequitur, quòd quando moritur resignans, vel resignatarius post factam E publicationem sciunt ordinarij, vel expectantes per obitum cuius beneficium vacat. Et sic ordinarius in suis mensibus prouidere, & expectantes acceptare poterunt, quæ omnia per clandestinas renuntiationes nō publicatas circumueniuntur. Et ideo in prædicta causa Abulen. propter prædictas rationes, conclusum fuit locum esse regulæ, & per consequens beneficium per obitum resignantis, & non per resignationem vacasse.

Secundus casus habuit maiorem difficultatem, ex eo, quia resignans in effectu videtur beneficiatus, tam post resignationem, sicut antea, & effectus attendi debet, iuxta cap. relatum, de cler. nō residen. & in tali omnes rationes fraudis superius consideratæ cessant. Et ideo Domini teF nuerunt sæpe, & tam in illa Brechmen. quàm in dicta Spoletana, ꝙ isto casu nō esset locus regulæ: quia hic nulla est fraus, nulli errore aliquo decipiuntur, cum ille idem renuntiāns, qui olim beneficiatus, & in possessione erat, sit idē etiā hodie nomine & re, propter retentionem denominationis, & reseruationem fructuum, adeò quòd nihil visus fuit resignās in resignatariū trāsferre, nisi nudū titulū sine effectu, qui regressui, accessui, vel adiutoriæ æquipollet.

Tertius etiam casus nullam habet dubitationem, quia in eo sit locus regulæ, prout in prædicta causa Abulen. dictum fuit. Nam præstimonia non requirunt aliquam residentiam, nec habent denominationem. Et ideo propter rationes positas in primo casu resignatarius publicare tenetur, aliàs locus erit huic regulæ.

QVAESTIO TERTIA. A

QVAERO, an iſta regula, quæ ſimpliciter de renuntiatione loquitur, locum habeat in ea, quæ ex cauſa permutationis fit?

SOLVTIO. Quæſtio iſta ſemper in Rota viſa fuit ambigua & difficilis, ac propterea veterũ memoria nunquã deciſa. Nam tẽpore Sixti bis caſus iſte propoſitus reperitur, vt refert Ioachinus de Narnia, illius ætatis aduocatus celebris, in quibuſdam ſuis conſiliis. Quid tamẽ tunc deciſum fuerit non inuenimus. Etiam ætate noſtra eadem q. ſæpe repetita, ac variè in Rota diſputata fuit, nuſquam tamen reſoluta. Nam in cauſa Auinionen. vicariæ de anno M. D. XXXII. coram me pendente mota fuit hæc eadẽ quæſtio, & propter eius difficultatem cauſa ex alio capite finem habuit. B Deinde apud R.P.D. Marcellum, nunc epiſcopũ Marſicanũ, in cauſa Sogobiẽ. archidiaconatus de Cuellar, hoc idem dubium factum fuit. Et quia res ipſa maiorem diſcuſſionem exigebat, quàm tempora tunc patiebãtur (eramus enim in extremo audientiarũ menſis Iulij) hoc negotium dilatum fuit ad Calend. Octobr. Rurſus & coram R. D. Silueſtro, in alia cauſa Dolen. prioratus de Dolis, contigit ſuper eadem q. dubitari, nihil tamen fuerat cõcluſum. Poſtremò, nunc coram eodem R.P.D. Marcello, longo tamen interuallo iſta eadem q. iterum proponitur, & quaſi poſtliminio in dubiũ reuocatur, ac veluti horridus hiſtrix in modũ orbicularis pilæ, hinc atq; inde per diſcurſus varios trahitur & voluitur, ille verò ſuis telis innixus, immotus manet. C Et ſic huiuſmodi quęſtio varios tractus, ac veluti Sileni Alcibiadis totidẽ receſſus habet. ſicut enim hinc atq; hinc ingẽtes ſcopuli, multiplicéſq; rationes, pro vtraque parte probabiles, propter quas quęlibet eius pars, dũ ſuis rationibus & argumẽtis munitur, in diſputationis cõgreſſu verior videtur, vt nõ ab re lõgo tẽpore hęc q. indeciſa manſerit. Verùm, quia nihil eſt, quod non labor aſsiduus, atque induſtria cõficiat, decreui ſuper iſto dubio plura hincinde diſputãdo dicere, vt poſteris facilior decidendi occaſio, & rationum eligendi poteſtas concedatur.

Pro parte igitur affirmatiua, videlicet, quòd regula iſta caſum permutationis complectatur, adduci poſſunt hæc motiua, quæ ſequuntur.

D Primum, quia regula ista loquens de resignatione, includit in se de necessitate resignantem ex causa permutationis, ex eo, quia permutatio vera, pura, & simplex resignatio est: vt dicit ad literam decis. 16. de rer. permut. in antiq. in 3. col. tradunt Moder. Bononien. in repe. c. 1. in 12. col. de rer. perm. lib. 6. Hinc est, quod sicut in resignatione, ita etiam in permutatione eædem personæ interueniunt, videlicet, resignans & resignatarius. Ergo permutatio eodem iure censeri debet, quo simplex resignatio. Nam permutatio à simplici resignatione in alio non differt, nisi quia permutatio est duplex, geminata, seu reciproca resignatio. Ideò regula de vna resignatione loquens, in resignatione geminata, seu reciproca, qualis est permutatio, locum habere
E debet: quia quod dicitur de vno actu, idem de pluribus geminatis dicendum est: arg. l. singularia. ff. si cert. peta. vt in notabili casu tradit And. Sicul. in c. 1. in 8. col. de lit. cōtest. Gemin. in c. qui ad agendum. §. 1. de procurat. lib. 6. Pet. de Ancha. in c. quamuis. el 1. de præben. eod. lib. & in alio casu tradit Bart. in l. cum filio. circa fin. ff. de leg. 1. Confirmatur hoc, quia per permutationem ita datur vera vacatio, sicut per simplicem resignationem, vt in c. 1. de rer. permut. lib. 6. tenet Rota decis. 23. in no. Nam per resignationem perditur titulus, ius, ac possessio naturalis, & ciuilis, vt tenet Rota decis. 67. in antiq. aliâs secunda, de renunt. Et hoc procedit, etiam si resignatio admissa per superiorem non fuerit, vt in decis. 4. de renunt. in no. Sed hæc etiam in per-
F mutatione procedunt: quia per eam etiam titulus, ius, & vtraque possessio perditur, vt in decisio. 8. de rer. permut. in antiq. Igitur idem de vtraque iudicari debet. Et licet inter permutationem & simplicem resignationem aliqualis differentia detur: nihilominus dispositio generaliter de resignationbus loquens, omnes casus similes comprehendit, dato, quòd in vno maior ratio sit, quàm in alio: iuxta text. not. l. 1. §. quod autem. ff. de vsu aleæ & aleat. Nam plus & minus, specie non differunt. l. fin. ff. de fundo instruct. cum concord. quæ scripsi in c. statutum. nume. 39. de rescript. lib. 6. Accedunt ad hoc, quia permutatio ideò dicitur simplex resignatio, ex quo tota à voluntate & potestate superioris, in cuius manibus fit, non autem ex partium voluntate dependet, vt dicit Ioan. Monach. in c. 1. de

rer.

rer.permut.lib.6.sequitur Rota decis.16.tit.de rer.permut. A
col.3.in antiq. Quod in resignationibus idem per omnia obseruatur. Ergo dispositio loquens de vna, locum habere debet in alia. Nam illud pro expresso haberi debet, de quo si papa, huius regulæ conditor, interrogatus fuisset, vtique idem respondisset, vt in l.tale pactum.& ibi glo.ff.de pact. tradunt Moder.in l. quamuis.C.de fideicommiss.

Secundò, principaliter pro ista opinione facit, quia regula ista ad obuiandum fraudibus inuenta fuit, quæ in clandestinis resignationibus committuntur, iuxta no.per Corneum in cons.137.col.2.in fin.volu.3.& secundùm hoc regula ista publicam vtilitatem concernit. Sic etiam insinuatio, quæ in effectu vicem publicationis obtinet, vt tradit Abb.in consi.99.lib.1.& quæ in clandestinis donationibus etiam ad remouendum fraudes adhibetur, vt dicit text.in B
l.data.C.de donat.& tradit Anto. de Canario in tract. insinuat q.1.& Paulus de Castro, & alij in l.illud.C. de sacrosanct.eccle.cum concor.vt per Aret.in cons.2.& Alex.cõs. 157.lib.2.vtilitatem publicam respicit, ex eo, quia reipubl. interest, ne re sua quis malè vtatur.§. penul.insti. qui sunt sui, vel alien.iur. Facit text.in l.1.in prin.ff.de curato.furio. Quia per easdem insinuationes, siue publicationes, occasio delinquendi tollitur, iuxta l.conuenire.ff. de pact.dot. & per eas animarum vtilitati consulitur. Nam publicatio hîc requisita, facit, ne resignantes, post resignationem in beneficiis resignatis, sine titulo se intrudant, & vitiosum ingressum habeant. quod prohibetur in c.1. de reg.iur.lib. 6.Sed istæ rationes in permutationibus militant, igitur re C
gula in vtroque casu habebit locum. Præsertim, quia dispositio istius reg.ob eam causam, quia vtilitatem animæ, & publicam concernit, fauorabilis reputari debet, & proptereà latissimè extendenda, iuxta text.in c.odia. de reg. iur.li.6.tradit gl. in auth.sacramenta puberum.C.si aduer. vend.& Anto.Butr.in c.fin.in 1.fall.de consuet.& glo. in c. sciant. de elect.lib.6.Pet.de Anch.in cons.304.& 112.& Gemin. in consi.106.col.2. cum concord.vt scribit Ias. in l. si quis maior.in 2.col.C.de transac.& Dec. in consi.398.

Tertiò, quia dispositio fauorabilis loquens in simplici casu, trahitur ad casum mistum, iuxta not.Alex.Ias.& alios in l.2.in prin.ff.de verb.obl.Sed si permutatio est resigna-

D tio simplex, habemus intentũ. Sed quatenus sit mista, reg. ista de simplici resignatione loquẽs, ad resignationem mistam trahi debet, cùm vtrobique eadem ratio fraudis militet, per superiùs dicta. Nam eo ipso, ꝙ resignans remansit in possessione, fraus præsumitur, iuxta tex. in l. sicut. §. superuacuũ. ff. quib. mod. pign. vel hypot. sol. tradit Bart. in l. post contractum. col. 2. versi. 3. præsumitur. ff. de donat. & cons. 68. Sic etiam si permutatio tenta secreta fuit vsq; ad obitum resignantis, fraus pręsumitur, vt per Bal. in l. fraus. ff. de legib. & Andr. Sicul. in consi. 53. col. 12. volu. 2.

Quartò, pro ista opinione videtur decisio ferè in terminis Ioan. de Ana. in c. audiuimus. in 2. col. in versi. & prędicta faciunt, de coll. detegen. vbi Io. de Ana. dicit, ꝙ etiam E si renuntians ex causa permutationis, post renũtiationem in possessione remaneat, ex hoc fraus præsumitur. Sed dicta fraus eadem ratione in ista reg. consideratur, quando resignans in possessione moritur, ob cuius causam publicatio inducta fuit. Igitur à paritate rationis dicere debemus, istã reg. quæ in resignãtibus loquitur, & dispositioné istius reg. quæ, vt dictum est, ad euitandas fraudes emanauit, renuntiationem ex causa permutationis cõprehendere debere. Hinc est, ꝙ text in c. 2. de renunt. li. 6. iuncto c. 1. de rer. perm. eo. lib. cum glo. in verb. fraude. quæ de simplici resignatione loquũtur, ratione fraudis, in permutatione quoq; locũ habent, vt Gemin. in d. c. 2. post gl. in verbo proximo, & Philip. Franc. col. 2. post Imol. ibi sequuntur.

F Quintò, pro hac opinione facit quia rationes fraudis in hac regula consideratæ, propter quas tollendas publicatio ab ista regula introducta fuit, pariter in permutationibus militant. Prima ratio est: quia per publicationem tollitur occasio, ne ipsi resignantes post resignationem suam in graue animarum periculum, in beneficiis sic resignatis se intrudant, fructus de facto sine aliquo titulo percipiendo. Secunda ratio fraudis, quæ per publicationẽ tollitur, est, ꝙ sub tali prętextu resignationis, occultè cõtrahentes secum, veluti cum veris prælatis, aut beneficiatis, ex quo eos vidẽt in possessione existere, grauiter decipiuntur & fraudãtur. Nam si occasione dictorũ beneficiorũ iam resignatorum, aliquid illis soluunt, vtputa, censum, decimas, oblationes, vel aliquid simile, non liberantur: quia posteà

coguntur vero prælato soluere, & ab illo intruso & falso A
beneficiato, cui soluerunt, repetere: vt tradit Bal. in c. in literis. col. pen. de restit. spol. latè Moder. in l. si vrbana. in pen. & in fin. col. ff. de cond indeb. cum pluribus concord. vt scribit Decius in consi. 407. incip. visis, & diligẽter, &c. col. 1. Imò alienationes per huiusmodi prælatos, seu beneficiatos sic intrusos factæ, non valent: vt est text. clarus in c. alienationes. 12. q. 2. Sic igitur huiusmodi deceptiones & fraudes, quæ in permutationibus etiam committi possunt, per supplicationem hic introductam tolluntur: ergo in eis regula locũ habebit. Tertia ratio fraudis magis detestandæ, quæ in beneficiis occultè resignatis vel permutatis committi potest, quæ per publicationem tollitur, est: quia sæpe contingit, ꝙ aliquis ratione alicuius dignitatis, B
vel beneficij ad aliqua spiritualia fidelibus ministranda tenetur: sæpe etiam ratione prædictorum beneficiorum, collatio aliquorum beneficiorum ad tales pertinet. Vnde si dicta beneficia, vel dignitates renuntiata, vel permutata fuerint, & renuntiantes vel permutantes in possessione prædictorum beneficiorum manserint, non facta publicatione, & illi sacramẽta, vt veri prælati, vel beneficiati fidelib. ministrauerint, fortè ordines, vel beneficia cõferendo, indulgentias dando, certè ex hoc magnum fidelibus præiudicium, & erroris scandalum generabitur: quia intrusus sine titulo spiritualia ministrare non potest, vt not. omnes in ca. ex frequentibus. de insti. & Abb. post Inno. in c. nihil. col. pen. de elect. sequitur Ias. in d. l. si vrbana. in pen. col. C
Et ꝙ indulgentiæ, & huiusmodi spiritualia, per prælatos intrusos, & sine superioris autoritate beneficia possidentes, non valeant, tenet Petr. de Ancha. & Imol. in cle. 2. de pœnit. & remis. & idem Pet. in c. quod autẽ. in 3. q. eod. tit. Nec in istis spiritualib. receptis à tali intruso cõmunis error recipientes iuuat, ex eo, quia dispositio. l. barbarius. ff. de off. præto. non habet locum in intruso, vbi superioris authoritas non adest, nec procedit in spiritualib. vt dicunt Inno. & Abb. in d. c. nihil. & Ang. in d. l. barbarius. & Soci. in trac. fallẽ. quæ mala absurda & scãdala, sicut in simplicibus resignationibus, ita quoq; in permutationib. accidere possunt, quę per publicationẽ tollũtur. Ideo ręg. ista simpliciter loquens, vtrunque casum comprehendere debet.

D Quarta ratio fraudis in ista reg. consideratur, propter quã etiam publicatio introducta fuit, est delusio ordinatorum vel expectantiũ. Nam quando resignationes, aut permutationes clãdestinæ fiunt, ad effectũ, vt taliter resignãtes maneãt in possessione vsque ad obitũ, si publicatio per istam reg. introducta non fuisset, ordinarij visitãtes sub tegmine prioris tituli beneficiorũ resignatorũ per permutatores in visitationibus suis deluderẽtur, nã putaret illos esse veros possessores, cùm sint veri intrusi, titu. non habẽtes. Ex quo aliud incõueniẽs sequitur, ꝙ per obitũ taliũ, ordinarij per obitũ conferẽtes, tanquam ex vera vacatione. d. beneficia deciperentur, vnà cũ personis ab illis prouisis, detecta renuntiatione clãdestina expectãtes etiã deluderentur talia E beneficia acceptãtes per obitũ, cũ verè adpareat per resignationẽ antea vacasse, vt cõsiderat gl. in verb. fraude. in c. 1. de rer. perm. li. 6. Papa etiã ipse de facili decipi poterat, concedẽdo qualificatis personis reseruationes, vel mãdata de prouidẽdo ad beneficia per cessum, vel decessum vacatura. Nã vt talia mãdata euitẽtur, fraudulẽti possessores possent permutationes fingere ad effectũ excludẽdi reseruatiuos. Vt igitur omnia hęc mala de medio tollãtur, neq; detur ansa vel occasio delinquẽdi, salutaris fuit dispositio istius reg. in resignationib. publicationẽ inducẽs, quæ propter easdẽ rationes, permutationes cõprehendere debet.

Pro parte verò negatiua, videlicet, quòd regula ista in permutationibus locum non habeat, adduci possunt ali-F quæ rationes concludentes.

Prima, quia ista reg. loquitur simpliciter de resignationib. ergo non habet locum in permutationib. quæ diuersæ sunt ab illis, nomine & re, vt dicit Bal. in c. 1. nu. 1. de vas. decrep. æta. & patet ex diuersitate nominũ, ac etiam diuersitatem materiæ arguit, iuxta glo. 1. in c. tibi qui. & ibi Gemi. de rescrip. lib. 6. l. Imperator. ff. de in diem adiect. Nam titulus de renuntiat. positus in 1. lib. decretalium, diuersus est à titulo de rerum permut. posito in tertio lib. Si igitur diuerso sunt nomine & effectu, diuerso iure cẽseri debent. arg. l. si idem. C. de codicil. Reg. igitur ista de renuntiatione loquens, non habebit locum in permutatione: quia si Papa hoc voluisset, expressisset, quẽadmodum fecit in regu. de infirmis resignantibus. arg. c. ad audientiã. de deci.

Secunda

Secundo, quia sub dispositione de simplicibus loquente non cõprehenditur casus qualificatus, vt in l.1.ff. de dona. vbi tex. loquens de donatione simplici, non habet locũ in donatione sub conditione, & sic qualificata. ad idem facit c. statutum. de ele. lib. 6. vbi etiã est tex. quòd dispositio c. licet canon. de parochialibus loquens, non habebit locũ in parochiali qualificata: quia illa qualitas reponit subiectũ in diuersam speciẽ, prout in l. quæsitum. §. illud. ff. de leg. 3. Cùm igitur reg. ista de simplici resignatiõe loquatur, locũ non habebit in renũtiatione qualificata, prout est permutatio, quę est quædã renũtiatio reciproca, differẽs à simplici renũtiatiõe q̃ est donatio pura, vt in c. super hoc. de renu. A

Tertio, quia in qualibet dispositione verba in dubio, in specie capi debẽt, vt not. in genere l. hoc legatũ. vbi Bart. ff. de lega. 3. Sed permutatio habet se, vt genus. l. 1. vbi Bart. & alij. de re. permut. Ergo ista regula de renuntiatione loquens, nõ habebit locũ in permutatione. Hinc voluit Alexand. per plura motiua in cõsi. 76. co. 2. vol. 5. quòd statutũ correctorium iuris communis, de venditione loquens, nõ habet locum in permutatione, licet sint cõtractus similes. Et hoc per viam regulæ tradit Bald. in l. 2. colũ. 2. C. de rer. permut. sequitur Felv. in procem. decretal. col. 4. Et ista ratione etiam voluit Decius in consil. 224. regulam de infirmis resignantibus, ex eo, quia exorbitans à iure cõmuni, non extendi etiam ex identitate rationis ad similes casus, prout est præsentatio vel institutio. Et ob eam causam Rota voluit regulam istam de resignatario loquentẽ, non habere locum in secundo resignatario, licet in eodem ratio fraudis subesse videatur, vt inferius in alia quæst. dicam. B C

Quarto, pro ista opinione facit: quia videmus, quòd in donationib. puris & simplicibus, insinuatio requiritur ad fraudes euitandas, vt dicit Paul. de Cast. & alij, in l. illud. C. de sacrosanct. eccle. Aret. in cõsi. 2. & Alex. consil. 157. lib. 2. Sicut & eadem ratione hic in simplicibus resignationibus publicatio requiritur ad euitãdas fraudes, superiùs in parte affirmatiua narratas. Nã publicatio nihil aliud est, quàm quædã insinuatio, seu notificatio resignationis per ipsum resignatarium, in ecclesia, vbi ipsum beneficiũ consistit, facienda, ad fraudes euitãdas, vt dicit Abb. in consi. 99. lib. 1. Et tamẽ insinuatio illa nõ requiritur in donationibus seel

D procis, quibus ipsæ permutationes æquiparãtur, vt tradit Alex.Ial.& alij in l.licet.col.fi. C. de pact. tradit Decius in consil.177.& consi.120.aliàs.20.Stepha. Bertrãdi in consi. 88.col. fi.lib.2.cum infinitis cõcord.quas more suo cumulat Nicolaus Tiraquellus in copiosa repe.l. si vnquã.in gl. donatione largitus.nu.94.cũ sequen.C.de reuoc.dona.Ergo apparet, ꝙ dispositio istius regulæ, de publicatiõe siue insinuatione loqués,nõ cõprehẽdet casum nostrũ. Nã in permutationib.nõ publicatis nõ fraudãtur ordinarij, nec expectãtes,sicut in resignationib. simplicib.vt de se patet.

Quinto in simplici resignatione maior ratio militat, vt publicatio fieri debeat,quàm in permutatione,ex eo,quia simpliciter resignantes de facili inueniẽt,qui beneficia sub E hac occulta conditione recipiant, ne resignationẽ publicent ad effectum,vt resignãtes eorum vita durante,fructibus beneficij fruantur.Nã ex ista permissione nihil resignatarij de suo perdũt,& possunt lucrari. Sed ista ratio in permutationibus non procedit:quia in permutatione non datur vera vacatio,sicut in resignatione simplici, vt tradit Federi.de Senis in consil.62. cum cõcor.vt scribit Gaspar de Perusio in tract.reseruat.in 3.parte principali. col. 2. fol.8. nu.4. Ergo in beneficiis permutatis expectatiuę locum habere non poterunt,vt etiam est text.in ca.1. de rer. permu. lib.6.Et ratio prædictorum est,quia in permutatione quilibet agit de damno euitando, ideo nihil eorum interest occultas permutationes habere:quia nullam ex hoc vtilitatẽ F cõsequuntur,sicut simpliciter resignãtes, quorum interest occultas habere resignationes,propter lucrum fructuum, propterea in eis publicatio necessaria fuit, nõ autẽ in permutationibus.Nã nõ est par, eadémque ratio lucrũ perdere,& dãnum sentire,iuxta.l.fi.C.de codicil. Sexto, quia in simplici resignatiõe,qui nõ publicat, nullã executionẽ habet.in permutatiõe verò excusari potest,expectãdo cõpermutãtis publicationẽ, & sic implemẽtũ ex parte sua, iuxta c.peruenit.de iure. & l.Iulianus.§. offerri. ff.de act. empt.

Septimo, quia ex quo regula ista nõ loquitur expressè de permutationibus,& capit probabile dubiũ, nũquid sub illa cõprehendãtur,certè in dubio excusari debẽt hoc casu non publicãtes,per ea,quæ notãt Moder.in l. cũ prolatis. ff.de sen.& re iu.sicut faciẽs contra legẽ,quæ habet plures

intel

intellectus, non peccat, vt dixi latiùs in c.1.nu.251. de cõsti. A
lib. 6. sicut etiam de errore dubio iuris tradunt Docto. in c. de quarta. & in cap. si diligenti. de præscrip. & in cap. 1. de re iudic. vt ibi per eos. Hæc sunt, quæ super ista quæst. occurrũt, pro vtraq; opinione, nõ inclinans in alterã partem: quia causa pendet, & non est honestũ sic scribendo votum detegere, donec causa per Rotam suo marte decidatur.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, an reg. ista ꝓcedat in beneficiis cõmẽdatis? SOLVTIO. Modernus Sabinen. Æneas de Falconib. doctor curialis, practicus, & eruditus, in quibusdã apostillis ad istã reg. asserit Rotam tenere, regulam locum habere in cõmendis perpetuis, & nihil aliud dicit. Et hoc idem reperio in pluribus aliis regulis istius volumi B
nis Rotam tenuisse, prout in illa de infir. resig. & in illa de impetr. benefi. per obitum famil. Card. & quibusdam aliis. Et quarum principalis ratio fuit: quia commendæ nostri temporis æquiparantur titulis, adeò, quòd sicut titulares; ita & isti commendatarij faciunt fructus suos, vt dicit Alexandrinus in cap. cum autem. 44. distinct. & in cap. si quis: 58. dist. & certè de rigore iuris, eius opinio verior adparet.

Sed licet ita in dictis casibus Rota tenuerit, Cancellaria tamen semper contrarium tenuit, præsertim quo ad istã regu. cuius verba & mens commendæ repugnare videntur. In primis, quia verba istius regulæ de beneficiis collatiuis loquuntur, vt patet ibi, collationes quoque de illis, &c. Et clarũ est ꝙ collatio à cõmenda diuersissima est, vt proba- C
tur in c. dudũ. de electio. vbi duo beneficia curata conferri non possunt, potest tamen vnum conferri, & aliud cõmendari, ex quo manifestè datur intelligi, aliud esse commendare, aliud conferre. Nec mirum, quia collatio dat titulum, & ius in re. c. si tibi absenti. de præbend. libro sexto: commenda verò secus. Cui igitur verba non conueniunt, neq; mentẽ conuenire clarum est, iuxta. l. furiosi. C. de nup. l. si quis seruum. §. nõ dixit prætor. ff. de acquir. hær. cum sexcentis concord. vt congerit Ale. in consilio. 52. colum. 3. libro quarto: & reassumunt latissimè Moderni, qui ad hoc duodecim textus allegant, in cap. quoniam. vt lite non contest. Verba enim nihil aliud sunt, quàm quidam nuntij, siue præcursores mentis: sunt enim verba passionum

D animi indicatiua, vt dicit tex. in l. Labeo. de supellect. leg. & tradit Bal. in tract. schisma. col. 10. quod etiam suadetur ex alijs verbis istius regulæ, ibi, vacare conseatur, &c. quæ verba commendæ non adaptantur: quia commenda per obitum commendatarij vacare non dicitur, vt est tritum dictũ Feder. in trac. de permut. benefi. quæst. 15. & Rom. in consi. 350. Præterea, quia penes commendatarium non est proprietas, possessio, vel quasi ipsius beneficij commendati, sed quædam nuda detentatio. Nam commẽdatarius nihil aliud est, quàm simplex depositarius, vt probatur in l. commendare. ff. de verborum signifi. & in l. Lucius. ff. deposit. & in c. ne quis arbitretur. 21. q. 2. Et quòd penes talẽ non sit nisi sola detentatio, est tex. in l. licet. § rei. ff. depositi. &
E in specie notat gl. in c. si cõstiterit. de accusat. Nam omnes glo. tam in c. nemo. de electio. lib. 6. quàm in c. si plures. 21. q. 1. & alibi sæpe, commendatariũ nõ prælatũ, sed nudum administratorẽ vocant, vt dicit etiam Archi. in c. is cui. de electio. lib. 6. facit text. in c. cùm nobis. eod. tit. cùm igitur per obitum cõmendatarij noua beneficij vacatio nõ inducatur, cùm eius vita durãte, semper beneficium vacauerit, & vacabit, etiã si denuo cõmendetur, donec Papa ecclesiæ de prælato prouiderit, vt dicit Host. in c. ne pro defectu. de elect. & glo. in clem. 1. vt lite pend. Est concludendũ, in tali commenda regulam locum non habere, cùm verba eius nullo pacto cõmendæ adaptẽtur. Præterea, quia ista regula loquitur de beneficiis per renuntiationem vacantibus
F de iure & de facto, & tam in curia, quàm extra curiam, & tamen in commendis hoc non procedit: quia ex quo commendæ cõcessio fit per papã, ideo illi renunciari nõ potest extra curiã, nõ solùm ea ratione: quia in eis nõ datur vacatio, donec papa de illa prouiderit, & per cõsequẽs in illa regula verba nõ verificãtur, vt dictũ est. sed q̃a beneficiũ per cõmendã manet affectũ, adeò, q̃ inferior se de illo intromittere nõ potest, vt tradit Troilus de Maluitiis, in quodã suo cõsilio posito in fine tractatus illius de sortib. & tenẽt Ioãnes, Franc. Pauin. in tract. de sede vacãte. in 3. q. secũdæ partis col. 6. & Roma. in d. cõsi. 350. col. 3. Cùm igitur regula ista loquatur etiã de resignatiõnibus extra curiã faciẽdis, & cõmendæ cessio fieri nõ possit, nisi in manibus ipsius papæ cõcedẽtis, iuxta c. admonet. pro quo facit tex. in l.

in l. fi. C. de defen. ciuita. & in §. interdũ. & §. si quæ verò. in A authen. de defen. ciuit. est concludendũ regulam istam in commendis non procedere.

Præterea, quia si diceremus commendatarium ius in re, & verũ titulum habere, sequeretur, ꝙ ad nutũ cõmendantis cõmenda auocari nõ posset: cùm habentes verũ titulũ, ius perpetuũ, nec ad nutum amouibile habere dicantur, vt in c. 1. de c. mona. lib. 6. & in c. sanctorũ 70. distin. & not. latè gl. in c. pastoralis. 7. q. 5. Sed tamẽ videmus contrariũ: quia commẽda ad nutũ papæ potest dissolui, & beneficiũ alteri conferri, vt prædicti Doctores dicunt. Igitur in ea, regula verificari non poterit. Plura alia motiua, & argumenta, pro hac parte fieri possent, quæ breuitati studens omitto.

Et ideo, vt opiniones fœdere distinctionis concordari B possint, est considerandum, ꝙ beneficia dupliciter cõmendari solent, aut ad vtilitatem ecclesiæ, aut ad vtilitatẽ commendatarij. Primo casu procedunt omnia argumenta pro ista 2. parte fabricata: quia tali casu, cõmendatarius potest ad libitum remoueri, & beneficium cõmendatũ, tanquam vacans, conferri. Quia commenda, in casibus præmissis, nihil aliud est, quàm depositũ, quod potest ad libitum deponẽtis reuocari, etiam si dictum fuisset, quòd depositum vsque ad obitum depositarij duraret, vt est casus in l. 1. §. si deposuero. ff. deposi. & in c. 1. eod. tit. Et hoc idem in commenda probat text. in c. obitũ. & in c. Cataniensis. 61. dist. Vbi adparet, quòd non obstante commenda facta in vtilitatem ipsius ecclesiæ, potest liberè procedi per cap. ad ele C ctionem veri prælati. Et sic adparet, talem commendã per obitũ cõmendatarij non vacare, nisi eo modo, quo priùs.

Secundo modo fit commenda ratione personæ ipsius cõmẽdatarij, & tali casu procedit opi. dominorũ Rotæ, Alexãdrini, & seq. Nã quãdiu durat ipsius cõmendatarii vtilitas, nõ dicitur ipsa commenda vacare: ita vt alteri cõferri possit licitè: quia tales cõmẽdatarij habẽtur vt titulares, & ideo dispositio loquẽs de titularib. haberet locũ in illis, vt latiùs per exẽpla probaui in reg. de triẽnali. q. 5. & ita etiã habebit locum ista reg. quæ magis generaliter loquitur.

Et ista in ratione fundantur: quia cõmendatarius iste de quo loquimur, ad cuius vtilitatẽ cõmenda facta fuit, dicitur procurator in rẽ suam, qui re nõ integra amoueri non

D potest, vt dicit gl.in l. sicut.§.si procurator.ff.qui:mo. pig. vel hypothe. solu.& in procuratore.ff.de procura.& l.3.C. de donat.tenet Bald.in l.1.C.de action.& obliga.

Ex quo infertur, q̃ talis cōmēdatarius facit fructus suo, sicut titularis: secus est in cōmēdatario: cuius cōmenda est facta ad vtilitatē ecclesiæ: quia deducto tātū victu omnes fructus futuro prælato reseruare tenetur. Omnia ista probantur in c.fi.61.distin.& in c.quia frater.7. quæst.1.& in c. charitatem.12.q.2.& tenet gl.in c.nemo. de electio.libr.6. Et licet talis commēdatarius ad vtilitatem sui dicatur etiā depositarius: tamen talis depositarius facit fructus suos, vt patet in l.die sponsaliorum.§.qui pecuniam.ff.depositi.

Ex quibus (omnibus opin.omnib.sic ad concordiam re-
E ductis) facilè iudicari posset, an reg.ista locum habeat, vel non, in commendis. Posset etiam distingui inter commendam perpetuam, vel ad tempus, vt latiùs dixi in d.regu.de triennali.q.5.ideò nō repeto. Sed vnū vltra ibi dicta addo, quòd illa distinctio cōmendæ perpetuæ vel tēporalis fit, quando constat esse tales, aliàs in dubio, quando nō adparet, qualiter papa commēdauerit, in dubio interpretari debet commendam perpetuam concessisse: vt cōclusit Rota in vna Salamātina de palatios rubios, corā R.P.D. Marcello, episcopo Marsicano, die.28. Iunij M. D. XXXVIII. Ratio decisionis fuit: quia actus, qui certo tēporis spacio non concluditur, perpetuus reputatur, vt in l.iurisperitos. in prin.& ibi Bar.ff.de excu.tut.& not.Bart.in l.de pupillo.§.
F si quis ipsi prætori.ff.de oper.no.nunt. fac.glo. in cle.2. in verb.electionem.de rescri.& in l.sufficit.ff. de condi. inde. & bonus text.in l.seruus.C.de pœ. Et hoc iuris fundamentum habet: quia qua ratione dicimus, dispositionem generaliter de rebus, vel personis loquentem, generaliter debere intelligi, vulg.l.1.§.& generaliter.de leg.præst. eadē ratione dicendum est, respectu temporis, vt videlicet, dispositio generaliter, id est, in perpetuū intelligatur, cùm de personis, vel rebus ad tempus argumētum valeat.l.miles ita. §.& quia diximus. Vbi Bart.ff. de testa.milit. Quæ omnia sunt notanda: quia deseruire possunt ad multa.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula ista procedat in beneficiis consistorialibus?

SOLVTIO. Cōclusum fuit, ꝙ non, ex eo, quia cùm talia A beneficia renūtientur in cōsistorio, in præsentia principis, satis dicitur facta publicatio: arg. l. omniū. C. de test. Itaq; in talib. nō habet locum dispositio istius reg. sicut dicimus per eandē rationē, ꝙ noua prouisio, ex quo signatur corā papa, supplet diligētias publicationis, & insinuationis requisitas per aliā reg. prout inferiùs per aliā q. diceretur. De quo vidēda sunt etiā ea, quæ dixi in reg. de infir. resi. q. 14.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, an reg. ista obliget resignatariū, ad publicandū temporis successoris resignationem factam in manibus prædecessoris pontificis, si prædecessor infra sex menses factæ resignationis moriatur?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, resignatariū B obligatum fuisse vigore primæ reg. vigētis tēpore resignationis ad publicandum resignationem. Et ratio est: quia renuntiatio facta tempore, quo primus papa, & eius regula viuebant, perfecta fuit, & habuit effectum. Igitur obitus papæ superueniens, non tollit effectum iam causarum. arg. l. fi. ff. vnde libe. cum concor. vt notabiliter scribit Decius in cons. 24. col. fi. Sufficit enim, quòd lex ligare incipiat, vt tenet Bart. in l. fi. ff. de falsis. Suaserunt hoc, quia reg. primi pontificis, & eius successoris, ex quo ad eundem finem tendūt, pro eadē reputatur, & in vtraq; par ratio iudicatur. l. 1. §. idē quæritur. ff. de ope. no. nun. & in c. consuetudo. 1. distinct. & de simo. c. querelam. & c. 1. de lit. contest. libr. 6 Si igitur vtriusque regulæ ad eundem finem tendentium par C est ratio, consonum videtur, quòd tempora vtriusque regulæ cōiungātur, vt vna & eadem regula reputetur: arg. l. Pomponius. §. cùm quis. ff. de acquir. poss. & §. penul. insti. de vsucap. Nam quādo duo sunt introducta propter vnum finē, illa duo vnum reputantur, vt dicit Card. in clem. 1. §. si quis in 9. q. de reb. eccl. nō alie. & not. gl. fi. in c. labores. de cle. excom. mi. facit. l. 2. ff. de duo. re. & l. qui libertatis. ff. de euict. & C. de ma. testamen. l. cùm testam. & c. pastoralis. secundo respon. de appellat. & c. fi. de rescr. lib. 6. & quæ tradit Ias. in l. singularia. in 4. notabili. ff. si cer. pet.

Prætereà, quia quando principium habet relationē continuam ad finem, attenditur finis. l. illud. in fi. ff. ad l. Aquil. no. Bar. in l. quod ait. §. ꝙ ait. ff. de adul. Sed in casu nostro,

D resignatio facta tempore vnius pontificis, quo ad effectũ publicationis, respicit finẽ, id est, si resignans morietur in possessione post sex menses, & iste euentus, siue finis contingit tẽpore successoris pontificis. Igitur ille finis attendi debet, vt videlicet iste actus renuntiationis publicãdæ iudicetur secũdum reg. vltimi põtificis. Quod suadetur ex verbis reg. ibi, factæ resignationes, &c. quæ aut tempus præteritum, aut præsens significant. l. verbũ erit. de verb. sign. & facit doctri. Bar. in l. illicitas. in prin ff. de offi. præsid. vbi illa verba, Venditiones factas, &c. posita in statuto, interpretatur de preteritis & futuris. Et hoc regulare est, quòd licet verba posita in l. in dubio ad futura referãtur: vbi tamẽ par est ratio de præteritis, illa etiã sub lege cõprehẽdũtur, vt
E dicit Rom. in cõs. 333. & Fel. in c. si. in 10. col. versi. fallit tertiò & fallit quartò. de cõstit. Vel etiã dicam⁹, ꝙ vtraq; reg. simul iuncta attendi debeat, arg. eorum, quæ dicit d. Anto. in c. si. de for. comp. de illo, qui ex vno territorio sagittam in alterius territoriũ iecit, & ibi hominẽ interfecit. Nã iste homicida statutis vtriusque territorij castigari debebit. Ita dicit ibi Anton. & sequitur Abb. in c. 1. in 2. notabili, & ibi latiùs Moderni de præsumpt. & plura alia ad propositum Ang. Aret. cõgerit in tra. malefi. in verb. in platea cõmuni.

Sed istis non obstantib. cõtrarium olim, & etiã hoc tempore in pluribus causis Rota tenuit. Nã tẽpore Sixti, regulam hoc casu nõ habere locũ iudicauit Ant. de Grassis, 3. Februar. M C C C C L X I. vt refert Gloss. in proœmio ista ú
F regular. fo. 5. & hoc idem tẽpore Pauli II. iudicasse Rotam, refert Nicol. de Vbaldis, tũc auditor in tract. succe. ab intestа. in 2. parte, nu. 12. & tẽporibus nostris idem pluries iudicauit Rota. In primis, in vna Dolẽ. corã R. P. D. Petr. Vorcio, de an. M. D. X X X I I. vt adnotauit d. Hiero. de Castello aduocatus. Deinde in alia Auinionẽ. Vicariæ de Bethleem coram me, de mense Aprili, eo. anno. M. D. X X X I I. Tertio loco, corã d. Siluestro Dario 6. Iulij M. D. X X X V I I. in vna Toletana parochiali de Iunquera, pro d. Hieronymo de Briuero, cõtra Didacũ de la Baria. in qua causa propter d. Darij absentiã d. Nicol. Aragona sententiã protulit, quę in secunda per R. D. Raynaldum de mense Aprili M. D. X X X V I I I. cõfirmata, & nunc in tertia corã me cõcordata fuit. Quarto loco idem casus decisus fuit, corã eodem d. Petro

Vorcio,

Vorcio, in vna Gienen. beneficij de Pliego x i. Decembr. A
M. D. X X X V I I I. & in d.causa voluit vnum plus Rota, videlicet decisionem prædictam habere locum, etiam si plures resignationes factæ fuissent tempore primi Pontificis prædecessoris, propter consi. Oldr. 203. Ratio prædictarũ decisionum assignatur per prædictos, Gloss. & d. Nicolaum de Vbaldis in dictis locis, quos breuitatis gratiâ non refero. Sed alia etiã ratio per Moder. Dominos assignabatur: quia in casibus præsuppositis renuntians tẽpore Clementis prædecessoris non obierat, & sic illius regula locum habere non poterat: quia inter tria copulatiuè requisita in regula, requiritur, ꝙ renũtians post tẽpus in possessione moriatur: si tamen vixit etiã per mille annos, non erit locus regulæ. Cùm igitur eo viuente Clemens obierit, reg. sua obstare nõ potuit: quia mortua fuit per eius obitum, neque B
rursus regula d. nostri Pauli I I I. eius successoris potuit obesse: quia, vt idem dixit in proœmio suarum regularum, se rebus regendis normam & ordinem per regulas suas dare velle, & sic tantùm cõprehendere voluit (prout est de natura legis) resignationes futuras, nõ præteritas. c. fin. de constit. & sic huiusmodi resignatio exẽpta erit à vinculo vtriusque reg. Pro quibus faciunt rationes Oldr in consi. 203. quę in notabili casu domin. Gulicl. allegat in decisionibus regularum, decis. 17. & per dictum consi. Oldr. voluerunt etiam Domini in d. causa Gienen. beneficij de Pliego corã domi. Aquen. dicto die x i. Decẽbr. M. D. X X X V I I I. quòd etiam si tempore vnius Pontificis factæ fuerunt plures resi C
gnationes, & durante tempore ad publicandum Pontifex moriatur, & tẽpore successoris, etiam alia resignatio fiat, propter hoc non præsumitur fraus ad effectum circumueniendi istam regulam, vt latiùs super hoc aduocati scripserunt: quæ non repeto: quia huc pertinere non videntur.

Tamen cõtra prædicta obstat vnum: quia videbatur dicendum, regul. istam, quæ semel vĩsa est habere locũ, facta resignatione, expirare nõ debere morte cõditoris; sicut dicimus de mandato, ꝙ licet regulariter morte constituentis re integra expiret, tamẽ quando viuo cõstituente accepit aliquid agi, nõ expirat, vt latè tradunt Alex. & Moder. in l. eius. versi. dicebat. ff. si cert. pet. Sic etiã videmus, reseruationes semel per regulã inductas, licet odiosæ sint, & in

D risdictioné ordinarij absorbere videantur: tamen per obitum papæ nõ expirant, vt per plures rationes & autoritates latè probat domin. Pet. And. Gammarus, vir ex ordine nostro certè eruditus, in tract. lega. libr. 3. fol. 66. vbi refert Rotam illo ipso die in reseruationibus, de quibus in regulis, prima & tertia fit métio, hoc tenuisse. Et licet idé dom. Petrus ibi cótrariũ teneat: nihilominus opinio Rotæ præualuit, quã tenuit Gemin. cons. 93. Pet. de Anch. cõs. 57 Ro. consil. 260. & vir ille practicus, & doctus Bart. Belenzinus, olim etiã auditor Rotæ, in tract. de charitatiuo subsidio q. penult. & plures alij, quos breuitatis gratiâ omitto. Si igitur hoc in materia odiosa, quæ facilius extingui deberet, inductum est, à fortiori in casu nostro dicendum videtur:
E præsertim cùm regula ista, quæ ad tollendum fraudes ex clandestinis renuntiationibus resultantibus cõstituta fuit.

Nisi tenendo primã opinionem, in reseruationibus aliã differentiæ rationé arguamus, quæ fuit affectio semel per reseruationem causata: qua inductum est, quòd semel affectum, semper duret affectum, vt dicunt plures decisiones dominorũ curiosè cumulatæ per Fely. in c. in nostra. in 21. corrolario. de rescrip. Et fortè, si nõ esset extrauagãs Pauli, quæ hoc inducit, idem dicendum esset in reseruatione, quod de publicatione dictũ fuit. In mandato verò diuersa est ratio: quia postquã res incepit tractari, mandatũ habuit
F effectũ in sui substantia, & effectus semel causatus, semper durat, vt tradũt Moder. Mediolanen. in c. 1. in notabilibus. de iud. quæ omnia hìc cessant: & quia in dictis casibus lex super hoc processit, vlteriùs disponédo, quod hìc nõ fecit.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an sex menses, qui resignationi factæ in curia, vel mensis, qui extra curiam dantur, per istam regulam, ad publicandum resignationes, computentur à die resignationis, vel à die præstiti consensus?

SOLVTIO. Videtur prima facie, quòd à die factæ resignationis computari debeant. Quod indicare videtur ista dictio, Ex tunc, in tex. posita, quæ extremum, à quo, denotat, videlicet, tépus factæ resignationis, vt in l. 4. ff. de cõd. & demonstr. Ab illa enim, tanquam ab eo, quod principaliter geritur, prout ab originali fundamento, tempus initium capere debet: non autem à consensu, qui ex post præstatur

ftatur, & habet se, vt accessorium. Et est quędam executio, A seu confirmatio resignationis factæ: in qua quidem resignatione, licet expressus cōsensus nō adhibitus sit: nihilo minus in ea quidā cōsensus tacitus includitur, qui per porrectionem eius principi factam colligitur, vt notāt omnes in c. quidā. de renunt. prę sertim, quia regula ista nō disponit tēpus sex mensium à die cōsensus cōputari debere. Igitur nos dicere non debemus. Nā si papa hoc voluisset, expresśisset: prout expresśit in reg. de infirmis resignātibus.

Confirmatur ista opinio ratione concludenti: quia certum est, per renuntiationem, ius & possessionem in beneficio amitti: vt est decis. 23. in no. & abinde renuntians si in possessione manserit, constituitur in mala fide percipiēdi fructus, adeò ꝙ illos fructus non facit suos, sed eos restituere tenetur vero beneficio. vt latè, & in terminis probat B Hieronymus Paulus, antiquus doctor, & styli curiæ practicus, in illo vulgato libro, quem Practicam cancellariæ vocant. fo. 46. Vt igitur his animarū periculis occurratur, necessarium est dicere, tempus publicationis à die datæ cessionis currere debere, quia tali casu ordinarius, qui per huiusmodi publicationem statim factā certior redditur, non patietur renuntiationē diu in beneficio sine titulo permanere. Cuius oppositum sequeretur, seu nō tingere posset, si tempus publicationis hic resignatū, à die præstiti consensus inciperet, qui fortè posset ex causa ad longum tempus differri, in graue animarum (præsertim ipsius renuntiātis intrusi) prę iudiciū: quod quidem euitari cōuenit. Et quòd C magis expediat, tēpora publicationis faciendę à data potiùs ipsius resignationis, quàm à die præstādi consensum, computare facit vnū: quia consensus ad effectū publicationis non est necessarius. cùm ille adhibeatur in resignationibus, ad effectū expediēdi literas, sine quibus publicatio per solam nudā supplicationem fieri posset, & illa sine aliquo cōsensu extrinseco valet: quia sufficit, ꝙ vtriusq; consensu tacitè signetur, videlicet resignātis & resignatarij, & gratia sola supplicatione sine literis facta dicitur: vt no. omnes in proœmio Sexti, & per illā verum ius in beneficio acquiritur, vt est decisio Rotę vltima, in antiq. ti. de rescrip. Cùm igitur per solā supplicationē fieri posśit publicatio, cōueniēs videtur, ꝙ à data eius, tēpus datū ad publicādū,

D cōpetetur, ne de facili expectādo consensum, deludamur.

Sed prædictis non obstantib. dum iste casus in Rota per R.D. Siluestrum Darium, de mense Ianu. M. D. XXXIIII. in vna causa Sagūtinē. s. Egidij proponeretur, maior pars Dominorū tenuit contrarium. Pro qua opin. inter alia adducebatur vnū motiuum vrgēs: videlicet, ꝙ ideo tēpus ad publicādū à die cōsensus incipere debet, & nō à data resignationis: quia resignatio ante cōsensum prę stitū per resignātē, & resignatariū est informis, & sine effectu, & ab ea, quilibet ante cōsensum pręstitum recedere potest. Quia si cōtrariū diceremus, infinitæ propemodū fraudes fingi & argui possent. Nā quiuis supplicationem resignationis nomine meo, & me ignorāte, confingere posset, & in ea à pa

E pa resignationē beneficiorū meorum admitti petere: qua admissa, de facili possem beneficiis expoliari. quod est absurdū. Requisitus igitur fuit hoc casu cōsensus, tāquā causa formalis, per quē actus resignationis perficeretur. arg. c. si tibi absenti de prēb. li. 6. Quia, vt dixi, sola supplicatio, tanquā incerta & dubia de volūtate resignātis, nō sufficit, nec robur habet. Hinc videmus quotidie in Rota seruari, ꝙ dās de iure tertij, per solā supplicationē nō admittitur: quia ius per solā supplicationē, dicitur ius nō clarū, informe, & nō liquidū, & ideo nō est actus sufficiēs ad publicādū. Quod vlterius euidēti ratiōe ꝓbatur: quia clarū est, ꝙ cōsensus resignātis potest præstari per plures mēses post resignationē, etiā post mortē resignātis, iuxta extrauagā-

F tē Alex. Sixti. Et proculdubio superfluū videretur, & satis impertinēter factū, resignationē in eccles. publicare, ac beneficij resignati possessionē petere ante cōsensum præstitū, cū posset, vt dixi, ante pręstitu cōsensum resignās pœnitere, vel fortè mori, nō cōstituto ꝓcuratore ad cōsensum pręstādū. Et ideo ob eā causam inductū fuit, in resignationib. consensum expressum in manib. Notarij Cancellariæ, vel Camerę pręstari debere, & ab illo tēpore cōsensus pręstiti, tēpora hîc designata cōputari. Sola igitur supplicatio nō est sufficiēs ad producēdū huiusmodi publicationis effectū. Sed isto casu literę expeditę requirūtur, quę sine cōsensu expediri nō possunt. Ergo de necessitate cōsensus requiritur, à quo tēpora publicationis currere incipiāt. Et licet supplicatio resignationis consensum à tergo contine-

ret

nihilominus per illũ publicatio firmiter fieri non pōt, A
o, quia hic requiritur, q̀ titulus publicetur: & sola supp-
atio sine expeditione nō dicitur canonicũ titu. conti
, vt tradit Nicol. Milis in verbo, literæ. & Rota in ti. de
b. cōclusione 17. in no. & reassumit Moder. in rubr. de
iti. lib. 6. Et adeò hoc est verum, q̀ vtens sola supplica-
e sine literis, non est tutus in foro consciētiæ, & ideo
eā publicatio fieri non potest, vt in terminis cōcludit
cticus ille Hieronym. Paulus in eo lib. qui Stylus, siue
ctica Cancellariæ inscribitur, fo. 46. Quæ cū ita sint, re-
natarius ante pręstitū cōsensum poterit se legitimè ex-
sare, si non publicauit: quia legitimè impedito non cur-
tēpus, vt dicit Rom. in terminis istius regu. loquens in
nsi. 433 facit l. 1. in fi. C. de anna. exce. Faciūt etiā ea, quæ
emphyteuta Specul. tradit in titu. de locat. versi. 41. Stat B
gitur cōclusio firma, q̀ tēpora requisita hic ad publican-
um, currere incipiēt à die præstiti consensus. Quam opi-
tiā tenuit Rota tēpore bonæ me. Do. Pet. Andreæ Gam-
nari, tūc Rotę auditoris, de mēse Maio M. D. XXII. vt ipse
dem refert in quibusdam Collectaneis decis. Non enim
ante præstitum cōsensum sumus certi de resignatione ve-
a & effectuali, propter prædictam rationē. Et ideo Papa,
qui voluit resignationes publicari debere, verisimile est il-
lū de valida, efficaci, & irreuocabili resignatione sensisse,
prout etiā illa super qua pręstito cōsensu literæ expediun-
tur, vt sic verba istius regulę de resignatione loquētis cum
effectu intelligātur, arg. c. relatū. de cle. non resid. & l. 1. §.
hoc interdictū. ff. de fonte. Nā si dicamus tēpora hic asi- C
gnata, à tēpore signatæ supplicationis, & nō potiùs pręsti-
ti cōsensus incipere, sequitur vnū incōueniēs, q̀ super sup
plicatione resignatiōis hodiè signata posset, elapso anno,
etiā post mortē resignātis, iuxta bullā Alex. cōsensus præ-
stari. Quo casu tēpora ad publicādū hic asignata, iam pe-
nitus elapsa essent, & sic hoc pacto reg. deluderetur. quod
videtur absurdū. Nā nō videtur expediēs, q̀ antea quis pu
blicare resignationē teneatur, quā sibi exploratū sit eā ef-
fectū habuisse. quod intelligi nō potest, nisi post præstitū
cōsensum. Et licet iste tex. hoc nō aperiat: nihilominus in-
terpretatiōe iuris, reg. sicut & quælibet alia dispositio, ad
tolle[ndū] absurdū suppleri debēt, vt videmus in l. lecta. ff. si

D cert.pet.& in sexcẽtis aliis locis iuris. Et ista opinio, quia videtur æquior, securior, & benignior, amplectenda est.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an tempus hîc assignatum ad publicandum resignationem, intelligatur etiam datum ad petendam possessionem?

SOLVTIO. Quòd iste mensis pro vtroque datus intelligatur, innuunt verba reg. copulatiuè loquẽtis, ibi, Publicatæ, & possessio illorum, &c. Nã ad veritatẽ copulatiuæ, requiritur concursus vtriusque copulati. l. si quis ita stipulatus. ff. de verb. oblig. & l. si hæredi. & ibi Bart. ff. de cond. instit. cum cõcord. vt Modest. latè scribunt in l. 1. ff. de iusti. & iure. Nam copula inducit æqualitatem, vt dicit Bal. in l.
E 2. C. de impub. & aliis substit. & in l. testamento. in prima col. vers. prętereà videtur. C. de testa. mili. Et ideo vna pars copulatiuæ per aliã debet declarari, vt dicit Rom. in consi. 231. Nam copulatorum natura persuadet, vt qualitas vnius attribuatur alteri, vt tradit Signorolus in consi. 68. Sed sic est, ꝙ ad publicandum resignationem extra curiam datur mensis: & ad publicãdum resignationes in curia, dãtur sex menses. Ergo idem tempus ad petẽdam possessionem iniunctum esse debet: quia vna determinatio respiciens duo determinabilia, debet pariformiter determinare, vulg. l. nam hoc iure. de vulg. & pup. Et quia publicatio & petitio possessionis videntur æquipollentia. Nam qui petit possessionem, publicare videtur. Ergo in æquipollentibus, dispo-
F situm in vno, censetur in alio esse dispositum. l. fi. ff. de pollicita. & l. fin. C. de iudi. 6. col.

Prædictis tamen non obstantibus, cõtrarium conclusit Rota, die 19. Febru. M. D. XXXV. in vna causa Romana canonicatus sanctę Marię in via lata, pẽdente corã R. D. Io. Clerici. Ratio decis. fuit: quia publicatio & petitio possessionis, sunt inter se multùm diuersa, & ad diuersos effectus inducta, meritò copulatiua fuerunt huiusmodi requisita: quia alterum nõ sufficiebat, iuxta reg. c. inter cæteras de rescri. & latè tradita per Fel. in c. ex parte. in vers. copula. co. ti. Et per hoc obiter respondetur ad illud, ꝙ dicebatur petitionẽ possessionis publicationi æquipollere: quia vltra hoc, quod tex. iste ponit tãquã diuersa, propter copulã. Et, quę, vt dixi, diuersitatẽ inducit, vt patet in rub. de iu

.igno. istã differeutiã in terminis nostris, multis ratio- A
is, probat Abb. in cons. 99. in tertia & quarta col. lib. I.
breuitatis causa nõ refero. Tẽpus igitur datum publi
oni, nõ censetur datũ petitioni possessionis, tanquam
diuersa penitus: & ex diuersis nõ fit illatio. c. in præsen
de probat. Et quòd hoc sit verum, adparet clariùs: quia
t publicatio in curia infra sex mẽses fieri debeat: tẽpus
nen petẽdæ possessionis vsq; ad obitum resignantis du
, vt colligitur ex verbis reg. ibi, Si resignantes in possess
ne decesserint, &c. Nã si infra sex mẽses, infra quos de-
t fieri publicatio, possessio quoq; peti deberet, prædi-
a verba regulę superflua essent. quod dicendum non est:
am si possessio infra dictum tẽpus petita non fuisset, li-
et posteà resignãs in possessione nõ moreretur, nihil ad B
em faceret. Stat igitur cõclusio, ꝙ publicatio resignatio-
is factæ in curia, debet fieri infra sex menses, in partibus
erò, per mẽsem. Petitio autẽ possessionis potest fieri vsq;
d obitum: & in hoc differt publicatio à petitione posses-
ionis. Et ita retulerunt Domini seniores priùs hoc idem
udicasse Rotã de anno M. D. XXVI. cõtra Cardinalẽ Iaco
batium tunc auditorẽ Rotæ in vna canonicatus sancti Pe
tri. Et per prædicta patet responsio ad illud, ꝙ vna deter-
minatio, &c. quia procedit, vbi est est eadem ratio, vt latè
scribit Ias. in d. l. nam hoc iure. & declarat Decius in l. in te-
stamento. in 2. notabili. nume. 8. C. de testam. milit.

Est tamẽ vlterius aduertẽdũ, ꝙ licet per petitionẽ posses
sionis publicatio resignationis nõ inducatur, per ea, quæ C
superiùs dicta fuerunt: tamẽ, si possessio petita infra tẽpus
datũ ad publicãdum, acquiratur, & in ea resignatarius per
mensem pacificè permaneat, talis possessio operatur pu-
blicationem, neq; requiritur vlterior solennitas, & in hoc
possessio & publicatio æquipollẽt: ita notabiliter dicit D.
Gul. suo tẽpore in Rota esse tẽtũ in decis. 26. super reg. Et
ita etiã tẽpore meo, pro absoluto per seniores Rotæ Do-
minos tenebatur, vt adnotauit D. Iac. Simonetta. Ratio-
nes ponit D. Gul. quæ inibi videantur. Sed ista est cæteris
efficacior: quia ratiò finalis, propter quã publicatio indu-
cta fuit, quã scribit Ro. in cõs. 433. in I. dub. militat omnino
isto casu. Sed quare potiùs dicimus sufficere possessionem
per mensem tenere, quàm per longius, vel minus tẽpus?

D Solutio potest capi ex his, quæ dicit glo. in c. commissa. in versi. pacifica. cir. fi. & ibi Doct. de elect. lib. 6. qui voluerunt, quod possessio dicatur pacifica, si aliquandiu teneatur. quod exponitur per vnum mensem, vel duos.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, quomodo, & in quo loco sit facienda publicatio?

SOLVTIO. Glossator hic ponit plures opiniones. Prima opinio est, quod sufficit publicationé fieri coram Notario, & testibus, si sit in curia resignās. Secūda opi. est, quod sufficit fieri in Cācellaria vel Camera Apostolica. Tertia opin. est, sufficere resignationé alta voce in audientia contradictarū, quādo adest populi multitudo, publicare,

E vt tenuit D. Gul. decis. 22. super regulis. Videamus quæ opinio istarū sit verior. Mihi videtur, quod nulla satisfacit méti istius reg. Ratio est, quia publicatio fit ad triplicé effectū. Primus, vt clerici, & subditi sciāt qué debét habere pro beneficiato & vero prælato. Nā aliquādo resignatur aliqua dignitas, quæ habet iurisdictioné temporalé & spiritualé: cui subditi tenentur præstare iuramentum obedientiæ, vel illi respondere de certo cēsu, vel aliquid elargiri singulis annis: præsertim, quādo existés in illa dignitate, curam animarū exercere tenetur. Nam isto casu interest subditorū & parochianorū, illū pro prælato vel rectore habere, qui verè sit talis. Nā facilè cōtrariū eueniret, si publicatio introducta nō fuisset: quia sępe resignātes inuenirét homines,

F qui tectā & occultā resignationé habere paterétur ad effectū, vt interim resignās fructibus gauderet: & resignatarius post illius obitū, beneficiū cōsequeretur. Vt igitur hę intrusiones & vsurpationes tollerétur, in graue animarū periculū, publicatio introducta fuit, vt sic per eā fraudes & doli detegerétur. Sed quādo publicatio fit in Cācellaria vel Camera, vel in Audiétia cōtradictarū, huic absurdo seu scādalo nō subuenit. Neq; etiā sufficit, vt quidā volūt, quod publicatio fiat ipsi resignāti, cū iā sit certus, per resignationé suā, ius, possessionéue naturalé & ciuilé amisisse, iuxta decis. 124. Et certus certificari nō debet, vt dicit reg. iuris. Nā per istos modos subditi, quorū interest, nó erūt certi de nouo beneficiato: sed hoc ignorabūt, & habebūt istū resignanté pro vero pręlato, qui nō est. Et ideo oportet aliter publicationem

nem fieri. Petitio tamen possessionis, quam requirit ista regula, bene posset fieri ipsi resignanti: secus autem in publicatione, vt dicit Corneus loco inferiùs allegando.

Secundus effectus, ad quem publicatio inducta fuit, est, ne expectãtes deludãtur, vt videlicet, per publicationẽ sint certi, quis melius ius habeat, & sic per hũc modũ materia litigãdi inter expectãtes & prouisos tollatur. hãc rationẽ ponit Rom. in consil. 433. sequitur D. Guliel. in decis. 22. super regulis. Adde, quòd etiã expectantiũ interest, propter aliũ finem, vt videlicet, per publicationẽ scire poßint, per cuius obitum beneficia vacantia acceptare debeant.

Tertius effectus publicationis est, quem etiã refert Ro. in dicto consi. propter ordinarios conferre debẽtes, vt ibi per eum plura alia absurda sequuntur, si publicatio prædicto modo fiat. Vnde nõ abs re, antiquis temporibus, tentum fuerat in Rota, in quadã causa Nanneten. beatæ Mariæ collegiatæ ecclesiæ, quòd etiam si resignatio populo notoria esset, nihilominus resignatarius ab onere publicandi eam non excusaretur. Quia licet notorium releuet ab onere probãdi, ex eo, quia demõstratæ rei frustratoria est publicatio, seu demõstratio. l. 1. ff. de do. præleg. & l. 1. ex quibus cau. ma. tamen illud dictũ non habet locũ, quando demõstratio, siue publicatio fienda datur pro forma: quia tũc requiritur, quòd ad vnguem, & in specie seruetur. Ita notabiliter dicit Ant. de But. in c. vestra. in 38. col. versi. secundũ est principiũ. de coha. cler. & mul. per glo. in cle. appel. de appell. pro qua est bonus tex. quẽ ibi not. Bald. in l. ciues. C. de appell. & Bar. in l. 1. ff. de excep. Cùm igitur reg. ista publicationẽ requirit, pro forma, quod patet ex annullatione resignationis, quæ formã indicat, iuxta tradita per Bal. & Moder. in l. 1. ff. de lib. & posth. & dixi in reg. de annali q. 6. est dicendũ, isti formæ satisfactũ nõ esse per æquipollẽs. itaq; licet fiat in cancellaria, vel in contradictis, in quib. locis res publica fieri dicitur: tamẽ quia in loco beneficij potest ignorari ꝑ eos, ad quos pertinet hoc scire: ideo oportet, ꝙ ibi fiat, sicut debet fieri illa publicatio, ꝗ requiritur ĩ acceptiõib. vigore gratię expectatiuę, vt ibi dicitur.

Et ideo iudicio meo, verior & sanior erit opinio, ꝙ resignatio publicetur in loco beneficij, præsente populi multitudine, vt sic omnib. publica & manifesta fiat. Quod vide

PPP

D tur apertè hîc in isto tex.probari,ibi.Ex tunc,vbi dicta beneficia cõsistũt,publicare,&c. Ex qua quidẽ publicatione, in loco beneficij facta, hoc vtilitatis resultat, quòd parochiani,subditi,ordinarius, & expectantes sciãt quẽ pro vero beneficiato habere debeant. Et ita istã opi.pro veriori firmat Abb.Panor.in consi.99.in 1.volu. & Corn. in consi. 137.in 3.volu.& Decius consi.160. in tertio dubio. vers. sed tamen his,&c. Et ex dictis per Corn.in d. consilio tollitur cautela,siue fraus excogitata per glossatorẽ hîc, per quam regula ista circunueniri poterat, vt ibi latiùs per eum. Et quòd publicatio in loco beneficiorum fieri debeat, tenet etiam Ro.cõsi.433.& ista videtur communis opi. Et ideo non abs re reg.hîc ad publicandũ resignationes factas in E curia assignat sex menses: ꝙ videtur tẽpus sufficiẽs ad mittẽdũ ad locũ beneficij,vbi publicatio fieri debet. Non igitur erit satisfactũ isti reg.si publicatio alibi, vel alio modo fiat:adeò ꝙ antiqui patres voluerunt hoc esse de forma: ꝙ si publicatio in ciuitate,vel cœmiterio fieret, forma hîc data impleta non censeretur.Et idẽ dicebant, quando per incertũ fieret publicatio.Est bene verũ, ꝙ apud antiquos dubitabatur,si publicatio facta in loco beneficij,deberet etiã in ecclesia fieri.Tamẽ ex quo tex.hîc tantũ de loco,vbi beneficia ipsa consistũt,loquitur,sufficiet publicationẽ in loco beneficij facere,licet nõ in ecclesia. Quod videtur tenere Abb.in d.consi.99.Nã positio vnius ex diuersis, est alterius exclusio.c.nõnne.de præsump. Vnde ex quo locus be F neficij, & ecclesia ponuntur, vt diuersa in materia publicationis,prout est text.notabilis in clem.1.§. fin. de concess. pręb.ideo facta in loco beneficij sufficeret,vel etiã facta in cœmiterio ecclesiæ,vel ante eã, valeret. Et ita in terminis per illũ tex.&plura alia fundamẽta,quę nõ refero,reperio cõsuluisse Lud.de Interãne,quondã aduocatũ cõsistorialẽ eruditissimũ in quadã causa Coloniẽs.præb. S.Seue.cuius cõsi.incip.dicendũ est in 1.dub. & latiùs hoc probat Ioan. Aloisius Tuscanus,etiã illorũ tẽporũ aduocatus,& posteà auditor Cameræ,in quodã cõsi.suo in causa Trecoren. posito in 1.lib.suorũ cõsilior. fol. 96. & vltra ipsos hoc idẽ in specie reperio tenere Do. de S.Geminia.in consil. 75. circa fi.Sed vt opiniones omnes concordentur, possunt distingui tres casus,in quibus publicatio requiritur.

Primus

Primus in dignitatibus habentibus iurisdictionem spiritualem & temporalem, & in illis conueniens est, quòd nedum in loco dignitatis, sed etiam in ecclesia solẽnis fieret publicatio, propter rationes dictas in principio quæstionis. Et hoc casu dictum Abb. in d. consi. locum nõ habebit. A

Secundus casus est in parochialibus, & ista sufficit in loco ipsius parochiæ, & procedũt ea, quę hacten⁹ dicta sunt.

Tertius casus est, in beneficiis simplicibus, præstimoniis, & aliis non requirentibus curã animarum. Et tunc, quia in loco beneficij fortè nullus adest: quia vbi diuina non ministrantur, vel quia locus est curialis, tunc putarem publicationẽ fieri posse in audientia contradictarũ Romæ, quãdo adest populi multitudo. Et isto modo procedũt ea, quæ dicit d. Guliel. in dicta decis. 22. Et isto casu etiam sufficeret publicare resignationem coram honestis personis, & notario licet contrarium voluerit Abb. in d. consi. Nam ex quo in dictis beneficiis simplicibus diuina non celebrantur, tali casu obseruari non posset, quod dicit Abb. Nam licet illud publicũ dicatur, quod fit infra Missarũ solennia, vt dicit gl. in vers. publicè. in cle. 1. de sepultu. illud tamen intelligitur, quãdo fit publicatio solẽnis, vt dicit gl. in vers. solenniter. in cle. causam. de elect. & gl. in vers. diuina. in cle. 1. de foro competen. Sed reg. ista non requirit solẽnẽ publicationẽ, sed simpliceẽ, ex quo disponit illã fieri in loco beneficij, & non in ecclesia, vt etiam disponit reg. de publicandis acceptationibus. Ergo sufficit, quòd fiat corã notario Cancellariæ & testibus, vel in audientia contradictarũ, quando beneficium, vt dixi, est simplex, nullã habẽs curam. In quo cessant ea, quæ superiùs dixi in prin. istius. q. quia ista publicatio simplicis resignationis hoc casu sufficit, ꝙ fiat eo modo, quo fit publicatio publici instrumenti, cui bullæ apostolicæ æquiparantur, vt dixi in tractatu Breuium. Et tamẽ illa publicatio solet fieri corã notario & testib. autoritate superioris, vt tradit Abb. in c. cùm P. tabellio in 1. col. de fide inst. & Pau. de Cast. in consi. 307. incip. ad primũ quæsitũ. lib. 1. Et ita pro ista parte consuluit Ant. de Capharellis, quondã celebris aduocatus, cõsi. 45. vt refert quidã doctor curiosus, nomine Iaco. de Nigris, in quibusdã suis scholiis ad decis. 297. in no. circa fin. & facit pro ista parte text. in l. palàm. ff. de verb. signi. & in l. hæredes. in princ. ff. de testa. B C

D Et ita fuit aliâs tentũ in Rota, tempore Sixti, vt inuenio in quibuſdam memorialib. Ioachini de Narnia, tũc aduocati.

Et ſecundũ iſta ego intelligerem quandam deciſionem Rotæ, quã ſcribit d. Guliel. in tit. de regulis, deciſ. 22. & ſeq. videlicet, ꝙ noua prouiſio ſupplet publicationé, quia puta rem verum, in ſimplicibus beneficiis : ſecus, in curatis, vel dignitatib. propter prædictã rationé. Tamen ego idem in parochialibus vidi illã deciſioné ſeruare, d. Simonetta, & me contradicentibus, ex eo, quia licet in forma. ib. aliquando actus impleri poſsit per æquipollés: nihilominus noua prouiſio in publicatione, quæ in parochialib. & dignitatib. requiritur, nullo pacto publicationi æquipollet, ſi conſiderétur ratiões, propter quas in dictis caſib. requiritur forma

E lis publicatio. De qb. dixi in prin. iſtius q. & lati⁹ ſupra q. 3.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an ſicut quando renũtiatur beneficium, fieri debet publicatio : ita quoque quando transfertur penſio: vt videlicet ille, in quẽ transfertur, teneatur ad publicandum?

SOLVTIO. Do. Guliel. Caſsiodorus in quibuſdam memorialibus priuatis, interrogatus de iſta q. tenuit, quòd non, & nihil aliud dicit.

Mihi etiam videtur iſta opinio verior, hoc ſolo fundamento: quia hoc caſu ceſſat mens & intentio regulæ, quia, vt ſæpe dictũ eſt, reg. iſta cõdita fuit ad euitandũ fraudes, quæ per clãdeſtinas renũtiationes quotidie fiebãt, & dete

F gebantur in præiudiciũ expectantiũ & ordinariorum, & in animarum iniuſtè beneficia renuntiata occupantiũ graue detrimentum & periculum, vt etiam dicitur in illo antiquo opuſculo practicæ cancellariæ, fol. 46. & ſeq. Intereſt enim reipub. Chriſtianæ, ac ſubditorum vtilitati, vt qui veri prælati non ſunt, detegãtur, iuxta text. notabilem : & quod ibi notat Bar. in l. eum, qui nocentem. ff de iniu. tradit Old. in conſilio 53. col. pe. Neceſſaria igitur fuit inuentio huiuſmodi publicationis, per quã omnibus iſtis malis ſubuenitur. Sed hæc omnia ceſſant in renuntiatione penſionis. Igitur quia per talem renuntiationé nõ trãsfertur titulus benefi cij, neque aliqua adminiſtratio, vel iuriſdictio in eccleſia (nihil enim huiuſmodi tranſlatio ad ordinarium, vel expectantes pertinet) nullum per eam alicui præiudiciũ gene-

ratur

ratur. Regula igitur ista, quæ titulum concernit, in quo mi A
litant prædictæ rationes, non habebit locum in trãslatione pensionis, in qua prædicta cessant.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, an adeptio possessionis, cum cõtinuatione alicuius temporis, æquipolleat publicationi, ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Text. hìc videtur ista duo requirere, vt diuersi, publicare, & possessionem petere: ergo alterum non sufficiet: quia ad veritatem copulatiuæ requiritur, quòd vtraque pars verificetur. l. qui ducenta. §. vtrum. de reb. dub. & regula in alternatiuis. de reg. iur. lib. 6. Contrariũ tamẽ tenuit Rota, vt attestatur d. Guliel. in decis. 26. super regulis. Nam qui adeptus est possessionem, & eam continuat, videtur publicare: quia per illam satisfactũ videtur mẽti reg. B
iuxta ea, quæ Rom. tradit in consi. 433. & dixi superius q. 8. Et licet hìc sit data forma, quæ debet seruari ad vnguem, vt in l. qui hæredi. & in l. Meuius. ff. de condi. & demonstr. nihilominus quando forma respicit certum effectum, potest impleri per æquipollẽs, vt in l. iubemus. C. de testamẽ. vt declarat Decius in l. si mater. in secundo notabili, per illum text. C. de instit. & substi. & per hoc respondetur ad copulatiuam hìc positam, inter publicationẽ & petitionẽ possessionis. Quia verum est, quòd publicatio, & petitio possessionis sunt diuersa, sed hoc non procedit in possessione iam quæsita, & per aliquot menses continuata: quia talis possessio publicationi æquipollet, nec tex. istius C
regulæ in hoc aduersatur. Et ista, quæ diximus tãtò magis firmantur, quando videmus, ꝙ noua prouisio, non solum bona de qua iam nõ dubitat Rota propter decis. quas scribit dominus Guliel. titulo de reg. deci. 22. & 23. sed quod est fortius, noua prouisio nulla, & inefficax supplet omnes diligentias, & æquipollet publicationi: vt tẽporibus meis Rota tenuit corã R. P. D. Vortio, die. 14. Febr. M. D. XXX. in fauorẽ d. Ioã. de Anguiano procuratoris antiqui. Et iterum idem iudicauit Rota in vna Tullen. Parochialis, corã d. Ioan. Clerici, die 15. Nouembris M. D. XXXIIII. Et ista decisio fundabatur tribus rationibus, omissis aliis. Prima, quę facit ad propositum nostrum, erat: quia noua prouisio ex qua signatur corã principe, censebatur fieri corã omnib.

D sicut ea, quæ in audientia contradictarũ geruntur. Nã quæ fiunt in signatura papæ, præsumuntur publica & notoria. l. omnium. & ibi notat Ias. C. de testa. Quæ ratio militat in noua prouisione nulla: quia nullitas non tollit quominus factũ ipsum resignationis ibi narratum, non sit publicum. Vnde licet noua prouisio, quo ad effectus iuris nõ prosit, ex quo est nulla: quoad ea verò, quæ sunt facti, publicationem inducit, quæ in facto consistit. Secunda, quia ratio, quare noua prouisio supplet publicationem, quæ fuit, vt euitaretur pœna regulæ, militat in noua prouisione nulla: quia ex actu nullo declaratur ita voluntas, sicut ex valido, vulg. l. fi. ff. de re. eo. & ita excusat, sicut valida, iuxta glo. in c. cũm venerabilis. de exceptio. quæ vult malã consuetudi-
E nẽ excusare à pœna. Tertia ratio fuit, quia videmus ꝙ dispẽsatio nulla excusat à pœna: extrauag. execrabilis, vt tradit Archi. Ioan. And. Do. & cæteri in c. nõ potest. de præb. lib. 6. Ergo codẽ modo debet excusare noua prouisio nulla, à pœna istius regulæ, eo maximè, quia noua prouisio continet duo, prouisionem & publicationem. Et licet prouisio annulletur, non tamẽ potest tolli, quin sit publicatio facta coram principe, quæ consistit in facto, & illa sufficit. Et ita pari ratione videtur concludendum in casu nostro.

Et quamuis ista, quæ de possessione dicta sunt, eo modo, quo suprà dictum est, aures demulcere videantur: nihilominus contra istam decisionem Rotæ modernæ consuluit in terminis Dom. de S. Geminia. in consi. 75. in secũdo
F dubio, de quo domin. Guliel. non facit mentionem. Vbi concludit Geminia. quòd adeptio possessionis, etiam coram Notario, & testibus, & populi multitudine, non satisfacit publicationi requisitæ per regulam, ex quo regula inducit formam, quæ debet præcisè adimpleri. Est bene verum, quòd Geminia. ibi fatetur istam opin. quam modò tenet Rota, æquiorem esse, licet ipse eam non teneat, propter rationes ibi per eum positas. Et ideò Rotæ opin. tanquam æquior tenenda est, potius, quàm consi. Gem. qui licet fuerit multùm practicus, ex eo, quia vt ipse dicit in cõs. 93. colum. penul. per 16. annos in Rota rotauit. Et fuit etiã Auditor Cameræ Apostolicæ, vt ipse etiam refert in consi. 128. in fin. & consil. 138. in fin. Nihilominus in multis decipiebatur: nam pleraque eius cõsilia in Rota reprobantur,

prout

prout ex multis tria sufficient, videlicet, illud de prærogatiuis auditorũ nu.113. & aliud de sequestro iudicis secular. 78 & cõs.75. de quo hic agitur. Et memini me aliás decem eius consilia adnotasse, quæ in Rota non tenentur, quæ breuitatis causa non refero. Et tenendo istam opinionem Rotæ, quòd cõtinuatio possessionis, saltem per vnum, vel duos menses æquipolleat publicationi: ad dicta Gemin. respõderi potest per ea, quæ dixi superiùs in principio istius quæstionis, dum alleg. Decium in l. si mater. C. de instit. & substit. & etiam eius rationes resolui possunt ex dictis per Fel. in c. cùm dilecta. de rescript. & per Moder. Asten. in tract. formæ, in illo cap. quando forma per æquipollens possit adimpleri. Nam sunt plura iura, in quibus probatur formam per æquipollens impleri posse, vt in l. fi. §. fi. ff. de condi. & demon. in l. mulier. ff. de condi. instit. & not. Bart. in l. ab emptione. ff. de pact. & gl. in l. hac consultissima. C. qui testa. fac. poss. Et maximè in casu isto: quia possessio non potest capi in ecclesia, neque continuari per mensem, nisi omnibus scientibus. Data igitur scientia publicatio est frustratoria, vt videmus in clem. causam. de elect. vbi in simili idem disponitur. Et ita etiam reperio Antiquos istam opinionem tenuisse. Nam pro ista opinione Rotæ consuluit Ant. de Capharellis, tunc celeberrimus aduocatus: & Petrus Tuscanella, in causa Nãneten. parochialis. & idem in causa Aquilegien. consuluit Paulus Pontanus in cõsilio, incip. vtrum per assertionem, &c. in 3. dubio. & latiùs Ioachinus de Narnia doctissimus in causa Leonen. parochialis coram Gabriele Auditore tempore Sixti. Et omnes illi antiqui tenebant istam opinionem pro firmo, vt patet in allegationibus eorum, quas, ne sim prolixior, omittam. Imò disputatiuè teneri posset, nõ solũ possessionẽ ipsam aliquo tempore continuatam, sed etiam diligentiã capiendi possessionem, publicationi æquipollere debere, per ea quæ in simili dicit Gloss. in reg. xi. super eo, qui in notabili casu loquitur, de quo ego satis dubitarẽ. Possent tamen ista declarari ex his, quæ superiùs in nona quæst. dixi.

A B C

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, an regula ista comprehendat Cardinales? SOLVTIO. Ista quæstio sæpius fuit superius disputata in aliis regulis, ideo breuiùs agendũ erit.

D Considerandi igitur sunt hic tres casus. Primus est, effectus priuilegiorum cardinalis. Secundus, eorum dignitas. Tertius, ratio regulæ.

Circa primum, certum est, quòd attentis priuilegiis cardinalium, quorum similia plures alij prælati & officiales in curia habent, cardinales non tenentur ad publicandũ. Nã & Auditores Rotæ, Referẽdarij, Scriptores Apostolici, milites S. Petri, & sexcenti alij officiales, hac prærogatiua decorãtur, à qua non puto cardinales exẽptos esse, licet eorum priuilegia non viderim. Illud tamen in quibusdam capitulis conclauis Alexandri Sixti, Iulij, & Clementis cauũ

E legitur: licet non sint in forma probandi. Sed omissis priuilegiis secundo loco erit videndũ, nunquid ratione dignitatis ad publicandũ teneantur? Et videtur, q̃ nõ: ex eo, quia ex quo sunt in suprema culminis dignitate positi, digni videntur, vt specialiter exprimantur. Cùm igitur regula ista de illis mentionem non faciat videtur eos comprehendere voluisse, arg. c. quàm periculosum. de sentẽt. excom. li. 6.

Tamen ad tenendum contrarium, suadet nos tertius casus superiùs designatus, videlicet, ratione istius regu. quæ fundata est in bona animæ, vt fraudes & doli euitentur. Sed ista ratio magis in cardinalibus militat, quàm in

F aliis, arg. cap. cum quidã. de iureiurãd. Ergo sub regula includi debent: quia in iis, quæ animam respiciunt, Cardinalis nõ differt à quolibet alio populari, vt tradit Bartholomæus Belenzinus post Rom. & alios, quos ibi adducit in tract. de charit. subsid. q. 66. & dixi satis suprà in proœmio reg. & in aliis pluribus regulis. Et ista sit summa, quòd vbi agitur de euitanda fraude, constitutio omnes comprehendit, non solùm Cardinales, sed illis maiores, vt in c. sciant cuncti. & ibi Modern. de elect. lib. 6. Et in c. 1. de schismat. eod. lib. Nam quantò persona maior est, qui peccat, tantò dignior est legis pœna, vt habetur in l. presbyteros. C. de episcop. & cler. & c. principium. de pœnit. distinct. 2. & quia in eis militare videtur mens & ratio istius regulæ.

Est bene verum, q̃ licet in aliis inferioribus, propter publicationẽ omissam fraus pręsumatur: in cardinalib. tamen nõ ita, nisi aliquibus clarioribus indiciis de illa adpareat. Nã ex quo sunt illustres, & in suprema dignitate positi, & adsumpti sunt per summos Pontifices in coadiutores pontifi

tificiæ dignitatis, in dubio præsumere debemus, pro luce A
dignitatis eorum, omnia integrè, ac summa cum iustitia facturos. l.1. & ibi expressè no. gl. ff. de off. præfect. prætor. Et ita intelligi possunt dicta Petri de Anch. in cons. 295. pro clariori euidentia, & c. quib. conatur ostendere, Cardinales sub regulis Cancellariæ pœnalibus non debere comprehendi. Sed in casu nostro æquior videtur opinio, quod Cardinales sub ista reg. comprehendantur: quia hîc non agitur de imponenda pœna personis Cardinalium, sed de nullitate actus: quo casu Cardinales in cõstitutione generali cõprehẽdi solẽt, vt dicit Archi. & Gemin. in c. nemo. de elect. lib. 6. & in c. 1. de schismat. & quia hîc agitur de euitanda fraude, in qua tollẽda, Cardinales cæteris debent esse pro pensiores. Sed æstimo hanc quæstionem superuacuam esse B
propter Cardinalium priuilegia.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, an legitimè impedito, propter pestilentiã, aut bellum, vel aliud simile impedimentum publicare obstet ista regula?

SOLVTIO. Quia iste casus pluries decisus fuit, & sunt plura dicta, & autoritates Doctorum antiquorum in terminis istius quæst. scripta, non curabo materiam congerie inutilium onerare verborum. Concludendũ igitur est, his casibus regulam non obstare. Et hæc omnia intelliguntur, non solùm in publicatione facienda respectu loci, sed etiã respectu temporis. Respectu loci, vt si publicatio fieri deberet in loco beneficij, vel in eccle. & ibi vigeret pestis, vel C
bellum, vel aliquod aliud simile impedimentum, propter quod ibi publicatio fieri non possit. Nam tali casu toleratur, quòd publicatio fieri possit in alio loco æquipollenti, & satisfiet huic regulæ. Ita in specie dicit, & latè probat Ro. consi. 433. incip. quo ad primã. Sequitur Fely. in c. cùm dilect. in 21. col. vers. limitat 7. de rescript. & in aliis plurib. locis citatis per eum. Et per illud cons. Rom. Rota etiã semper tenuit, quod noua prouisio suppleat huiusmodi publicationẽ, vt dixi superiùs in alia q. Et in isto casu satisfactum etiã erit regulæ, si publicatio fiat per affixionẽ in acie Cãpi Floræ, vel in valuis Cancellariæ, prout etiam fieri potest se de vacãte: vt in vna Olomucen. canonicatus & præben. corã domino Guliel. Cassiodoro, de mẽse Iunio M. D. XXII.

D conclusit Rota, vt idem refert decisio.18. titu.de regulis.

Et est aduertendum, ꝙ licet aliàs propter necessitatem quis excusetur, si mandatũ non faciat, vt in c.queritur. §.fi. 22.q.2.tamẽ fallit in prædictis casib.in quib. resignatarius propter præmissa impedimenta non liberatur absolutè à publicatione facienda. Sed si eam non potest facere in loco destinato, tenetur eam facere in alio loco æquipollẽti, propter impedimenta præfata. Et ita loquuntur prædicti Doct.& reassumũt latiùs Moder.Bono.in tract. legali pestis.fo.24.c.12.Et Steph. Maleretus in tract.elect.fo.80.in 3.col.qui omnes præcisè in hoc puncto limitãt istam reg. modo quo dixi. Est bene verum, ꝙ si propter aliquod impedimentũ contingeret, publicationẽ fieri non posse, in E aliquo ex prædictis locis, fortè quia resignatarius detẽtus fuit in carceribus, seu captus ab hostibus, propter quã causam tẽpora publicationi præfixa trãsierũt, tunc resignatarius, vel etiam expectãs, qui vigore alterius regulæ, etiam ad publicandũ tenetur, excusarẽtur à publicatione, dũmodo corã iudice, notario, & testibus protestentur per eos nõ stetisse, quominus publicarẽt, vt tradit Moder. Auinio. videlicet Frã.de S.Nazario, aliàs de Ripa in tract.legali pestilentiæ.in tertia parte, in 6.q.Et ita istæ casus cõtigit tempore Sixti, in vna Nãneten.parochialis de Ysseio, vt refert Ioachinus de Narnia, illius tẽporis doctissim' aduocatus.

Sed vrget modò vnũ contrariũ, quod omnia prædicta turbare videtur. Nã cõclusum est superiùs, publicationem F requisitã in ista reg.posse impleri per æquipollens, ex interpretatione Rotæ: & ꝙ sede vacante potest etiam fieri in acie Campi Floræ. Nam contra hoc est in consil. eiusdẽ Rom.in terminis in cõs.337.incipien.quo ad primũ,&c.in secundo dubio. vbi cõcludit, ꝙ licet publicatio fieri possit in audientia contradictarum Romanæ curiæ: nihilominus si fiat per interessentes concilio generali in audiẽtia contradictarum eiusdem, non satisfacit regulæ, licet secũdùm eundem sit casus similis habens eandem rationem, plura fundamenta & rationes, quas ibi cumulat. Sed posset dici, quòd dictum Rom.in d.consil.337.procedat, quando legitima impedimenta non sunt, de quibus idem Rom.loquitur in præallegato consi.433.cum concord.superiùs alleg. Et ita concordari possunt ista contraria.

QVAS

QVAESTIO DECIMAQVARTA. A

QVAERO, nũquid per citationẽ affixã in valuis eccle. vbi est beneficiũ tẽpore diuinorũ, factã super dicto beneficio renũtiato, in qua narratur renuntiatio facta, dicatur inducta publicatio ad effectum istius reg.

SOLVTIO. Si cõsideramus ea quæ sæpius dicta fuerũt, videlicet, formam hîc in regula datam posse per æquipollens impleri, cõcludendũ erit per huiusmodi citationẽ, in qua tenor resignationis narratur, publicationẽ fuisse inductam. Sicut in simili videmus per possessionẽ per mensem continuatã, vel per nouam prouisionem, etiã publicationem induci, vt superiùs dictum fuit in præcedentibus q.

Sed prædictis non obstan. contrariam opin. puto veriorem: super qua olim in causa Gebenen. parochialis eccles. B de aquaria in Rota pendente cõsuluerũt excell. viri, vt adnotatum legi, & licet eorum motiua non viderim, nec habeam quid super hoc Rota concluserit: nihilominus ego etiam istam partẽ iudicio meo magis tutam, defendẽdam assumpsi, istis breuissimis rationib. Prima, quia clarum est citationem prædictam ad hũc effectum faciendi fidem de renuntiatione non emanasse, sed solùm ad finem citãdi & euocandi possessorem ad curiam: ergo non debet aliũ diuersum effectum inducere. quia iure cautum est, quòd inducta ad vnum finem, nõ debent aliũ operari. l. qui hominum. §. fi. ff. de solu. Cùm limitata causa, limitatũ effectum producere debeat, iuxta l. in agris. ff. de acqui. rer. do. cum concord. vt latè per Moder. in l. age cum Geminiano. per C illum text. C. de transact. & in c. cùm ordinem. de rescript.

Præthereà, quia renuntiatio, quæ continetur in dicta citatione, est narrata per ipsam partẽ, & verbis narratiuis partis non creditur: vulg. c. si papa. de priuileg. lib. 6. cùm per hoc non dicatur constare de renũtiatione, nisi ipsa renuntiatio originaliter producatur: arg. l. si quis in aliquo. C. de eden. c. accepimus. & c. porrò. de priuileg.

Præthereà, quia publicatio debet fieri in loco beneficij, & tamen citatio potest fieri in alio loco, vbi habitat citãdus. Cùm igitur ista sunt diuersa, de vno ad aliud non debet fieri illatio. c. nonne. de præsum. & l. Papinianus. ff. de mino. Et isto modo cõseruatur illa vulgaris regula iuris, ꝙ actus agẽtium non operantur vltra eorum intentionem, vt di-

D citur in c. is qui. & c. humanę aures. 22. q. 2. & 4. tradit in simili casu Rota in no. decis. 431. incip. si impetrans. circa fi. & Egid. decis. 699. supposito. Et quia si hæc via publicandi caperetur, fierent mille fraudes, & de facili hæc regula eluderetur, quod permitti non debet.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, quæ requiruntur quo ad hoc, vt regula ista habeat locum?

SOLVTIO. Tria copulatiuè requiruntur secundùm antiquá & modernam interpretationem Rotæ. Primum est, ꝙ non sit facta publicatio. Secundum, ꝙ non fuerit petita possessio. Tertium, ꝙ resignans post sex menses decesserit in possessione, adeò ꝙ si alterum istorum deficiat, regula non procedit: quia beneficium vacabit per resignationem, & non per obitum, vt hic disponitur, & sic sola possessionis petitio, sola publicatio resignationis, sola mors infra sex menses, vel ꝙ resignans non decederet in possessione impedit fictioné reg. & vacant beneficia per resignationé, & non per obitũ. Est bene verum, ꝙ reg. Hadriani voluit, ꝙ cũ publicatione concurreret simul & petitio possessionis, & sic non sufficiebat publicare ad impediendũ vacationem fictã per obitum, nisi etiam peteretur possessio. & hoc indicant verba illius reg. Hadriani, ibi: Et cũ hoc possessio illorũ, &c. & ita etiã adnotauit Melchior de Baldas. aduocatus illius tẽporis excellẽs in quibusdam adnotationibus regularum Hadriani. Itaque sit conclusio, F ꝙ ad effectũ fictionis reg. vt fingatur vacatio per obitum, requirebantur etiã illa tria copulatiuè, ꝙ non fuerit facta publicatio, nec petita possessio, & ꝙ resignans moriatur infra sex menses in possessione: sed non sufficiebat ad impediendam prędictam fictionem alterum ipsorum deficere, vt est in modernis & antiquis reg. quia non sola publicatio impediebat in reg. Hadriani, nisi etiam concurreret petitio possessionis, & in hoc fuit immutata ista regu. Fuit etiam immutata circa cursum sex mensium, vt patet in ea.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, quid si resignatarius, qui nõ publicauit, & per consequẽs perdidit ius vigore resignationis, velit capere beneficium resignatum per istã fictã vacationé obitus inductam per istam reg. per clausulas generales

nerales, videlicet, Vel aliàs quouis modo vacet, &c. solitas A
adponi in supplicationibus, an possit, an verò sicut annullatur resignatio, ita & quælibet vacatio ex ea resultans?

SOLVTIO. Glossator in regula de infir. resign. videtur mouere hãc q. licet inuolutè resoluat, & ibi ego latè eã q. 34. examinaui, & latiùs in reg. de verisimili notitia obitus, quæstione tertia, & ideo hìc minus erit dicendũ. Concludo igitur, ꝙ resignatarius vigore dictæ claus. beneficium per vacationẽ obitus post datam resignationis cõtingentem capere non potest. Quod ita probatur: quia illa clausula quouis modo, secundum communes conclusiones & stylum curiæ, capit tantùm vacationẽ tempore datæ prouisionis contingẽtem, & sic beneficiũ, quod iam vacat de præsenti, non autem eam vacationem capit, quæ extrinsecus & in futurum contingere potest: quod ex eo suadetur, B
quia claus. Quouis modo non extendit se ad vacationem alterius personæ, quàm expressæ: vt tenent omnes in c. susceptum. de rescrip. lib. 6. & notat Rota in decis. 483. incip. no. quòd clausula, &c. & decis. 743. in antiqnis. & decis. 28. in no. Ergo eadem ratione, neque capiet alio tempore vacationem contingentem: quia valet argumentum de persona ad tempus, & econtrà. l. qui plures. in prin. ff. de vulg. & pup. l. videamus. §. penult. ff. de in lit. iu. & ita retulit mihi Gaspar de Hiezio procurator antiquus, tempore suo iudicatum fuisse, vt ipse adnotauerat. de quo tamen aliquid dicam infrà q. 18. Limitantur tamen ista, nisi in prouisione verba designantia futurũ, adponantur, aliam personã, vel futurum tẽpus comprehendẽtia: quia tali casu prouisio ca C
piet illam vacationẽ. Ita tenet decis. 613. incip. si papa. in antiquis. quæ ita debet intelligi. Secundò limitatur d. conclusio, nisi in gratia Si neutri, illa claus. Quouis modo, adponatur: quia tunc refertur etiam ad vacationem posteriorẽ, vt aliàs tenuit Rota, & adnotauit Dom. Berẽgarius Saganta antiquus, & procurator practicus. Ratio est, quia gratia, Si neutri, ex sui natura respicit futura, & tunc perficitur, vt patet ex eius verbis, videlicet, Si per euentum litis constiterit neutri litigantium, &c. & sic in ea non attenditur tempus datæ, prout in aliis, sed tempus quo beneficium conferri potest. & no. Gemi. in cõs. septuagesimonono. Quod qualiter procedat, dictum est in regula de annali.

D QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, an ante publicationem dicatur resignatario adeò ius quæsitum, quòd si infra tempus ad publicandum fieret alteri prouisio cum clausula. Nisi sit alterius requisitum, & posteà non publicaret, diceretur gratia, siue prouisio nulla?

SOLVTIO. Quæstio ista est difficilis, & propter varia motiua hincinde vrgẽtia, videtur quasi brocardica, & ideò requireret longam librorum reuolutionem. Tamen quia in iudicando non requirimus longũ verborũ apparatum, sed effectũ & medullam veritatis, & mihi etiam à negotiis publicis & necessariis meis actionibus, adeò breue tẽpus superest, ꝙ etiam ista præstare non possem, perstringam
E igitur succinctè, & in summa omnia quæ super ista q. dici poterunt, concludendo breuiter eius decisionem. Pro parte igitur affirmatiua, videlicet, ꝙ prouisio facta infra tempus publicationis, publicatione non facta valeat, facit primò, quia ius quod est in pendenti, quale videtur esse illud, quod resignatario cõpetit pendente tẽpore ad publicandum, non impedit prouisionem medio tempore alteri factam, vt tradit notabiliter Rom. in consi. 256. per text. in c. si pro te. de rescript. lib. 6. & in cle. 1. de concess. præb. lib. 6. Faciunt ea, quæ scribit Soci. in consi. 43. in 2. col. versi. 2. & in 3. col. versi. 3. etiam. & consi. 117. per totum in 3. vol.

Secundò, pro ista opi. facit, quia videmus, ꝙ habens gratiam ad primum beneficium vacaturũ, datis executoribus
F cum claus. Si idoneus repertus fuerit, non potest conqueri, si ordinarius etiam post factam ei per executores inhibitionem, ne alteri conferat, antequam executor cognoscat, vel cognitionẽ perficiat de habilitatibus prouisi, conferat Titio, non obstã. dicta gratia, collatio valet, & tenet licet effectum non sortiatur, nisi expost. Ita latè concludit per plura iura Oldr. in consi. 173. incip. thema tale est, &c. Ad idem pro ista opi. facit, quod tradunt Salic. Rom. & Alex. in l. fi. per illum text. C. qui admit. vbi quærunt, quid si plures diuersis temporibus impetrauerunt canonicatũ vacaturum in certa ecclesia, quẽ infra mensem duxerint acceptandũ. Deinde secũdus impetrãs acceptauerit infra tempus datum primo, & sic nimiùm præproperè & festinãter? concludũt prædicti Doct. ꝙ attenta veritate, si primus ex-

clusus

clusus fuit, vel tempore, vel repudiatione, aut aliter, ꝙ va- A
let acceptatio, & licet nimiùm festinanter & tẽpore incon
gruo. Et hoc dictum adprobat & sequitur Ias. in conf. 104.
incip. circa quatuor. col. pen. lib. 1. Sic in proposito nostro
est dicendum, ꝙ collatio facta alteri infra tempus datum
ad publicandũ, publicatione nõ facta valeat. Pro qua opi.
faciunt ea, quæ in not. casu adducit Ang. in consi. 36. incip.
pro decisione quæsitorum. col. pen. vbi probat, ꝙ penden
te aditionis tempore tempus ad insinuandum non currit:
quia donec subest potestas actum faciendi, non potest di
ci, quòd actus intermedius sit nullus, nisi subsequatur im-
plementũ facti, vt ibi per eum. Et pro ista parte faciunt ea,
quæ scribit Pet. de Anch. in consi. 158. incip. ex narratis. in
penul. & fi col. vbi quærit, nunquid impetratio facta infra B
tempus, quo quis declaratur excõmunicatus, nisi satisfece
rit, valeat? & cõcludit quòd sic, per plura iura, quę ibi alle-
gat. Ad idẽ facit, quia illud ius resignatarij ante publicatio
nem dicitur pendens: vt dicit expressè Pauinus excellens
practicus, & quondam auditor Rotę adprimè eruditus in
trac. de offi. & potestate. c. in 2. præludio. versi. 9. & sentit
Old. in consi. 285. in pen. col. Sed ea, quæ fiunt, & conce-
duntur pendẽte iure resolubili, valẽt & tenẽt: vt per plura
exempla probat Decius in conf. 247. in causa, &c. col. pe-
nul. & ante ipsum, in notabili casu probat Gemin. in conf.
79. in secundo dubio. Sic eodẽ modo in casu nostro dicen
dum videtur, quod prouisio pendente tempore ad publi-
candum valeat. Quibus accedunt ea, quæ congerit Soci. C
in consi. 41. in prima col. lib. 4. Et quæ Alexan. consi. 25. in
2. col. versi. Prætereà posito etiam, &c. lib. 3. cum multis a-
liis, quæ breuitatis causa omittuntur. Non obstat, quòd
clausula proposita in prouisione, Dummodo non sit alte-
ri ius quæsitum. quia respondet Roman. in dicto consil.
quòd intelligitur de iure perpetuò duraturo, non autẽ de
pendenti resolubili, vt ibi per eum: qui ad hoc allegat plu-
ra iura, quæ per te videas, & aliter respondet Socin. in d.
consi. 41. libr. 3. col. fina. vt ibi per eum, & dixi in regula de
non tollendo iure quæsito. q. 3.

Quibus non obstant. contraria opi. est verior & iustior,
quã Rotã in plurib. & diuersis causis adprobasse legimus,
cuius decisio, ac principali motiuo siue ratione fundatur,

D Nam clarum est, q. ius in re plenū, etsi posset resolui, non tamen est alteri conferibile ante resolutionē, vt est text. in c. commissa. in prin. de elect. lib. 6. & in c. si tibi absenti. de præb. eo. li. cum infinitis motiuis & concord. quæ satis curiosè pro ista parte cumulat Egid. decis. 752. in parte negatiua dubij ibidem propositi, & disputati per eum. Accedūt ad hoc dicta per Alex. in l. si decesserit. col. fi. ff. qui sa. cog. Et ita per istam rationem, & alia plura motiua, istam opin. tenuit Rota in vna Palēt. beneficij coram. D. Paulo Capisucco de anno. M. D. XIX. vt latè refert D. Guliel. in titu. de regul. decis. 24. Et idem in alio casu Rota tenuit in vna Pacen. parochiali, de Bodoual. de anno. M. D. XX. coram eodem D. Paulo, vt refert idem D. Guliel. in tit. de concess. E præb. decis. 5. per rationes & argumenta, de quibus ibi per eum. Ad quę accedunt, quę dicunt Domini in decis. 834. in antiquis, & Bisignetus eo. tit. in decis. 23. vbi volunt, prouisionem ordinarij infra mensem ad acceptandū concessum expectantibus factam non valere, etiam illis posteà acceptantibus. Et idem per illas decisiones, & dicta Fely. in d. c. cùm ex officij. in prouisione legati tenuit Rota tempore meo: & de tēpore suo iudicasse Rotam refert D. Pet. And. Gammarus in tract. legati lib. 3. q. 3. Et hodie 19. Decemb. M. D. XXXIX. idem in simili casu cōclusit Rota in vna Vincētina archipresbyteratus coram D. Io. Paulo: quæ voluit, q. collatio papæ facta infra sex menses deuolutionis ad superiorem propter negligentiam patronorum non præsen F tantium, sit nulla, etiā si cardinalis, ad quē fuerat deuoluta infra sex menses collatio, non confert, & hoc per rationes superiùs allegatas: non obstante decis. 21. de concess. præb. 422. & 450. in antiq. & tradita per Soci. cōsi. 260. Non obstant, quæ in contrarium adducta fuerunt: quia ad illa responderi potest ex his, quæ latè præfati Doct. scribunt: præsertim Soci. in d. consi. 117. & D. Guliel. in d. decis. quæ breuitatis causa non refero, cùm ibi videri possint.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, quid si factæ sint duæ resignationes eidē, & prima anullatur ex defectu publicationis, an possit adiuuari ex secunda, quam publicauit?

SOLVTIO. Ioan. Franciscus Pauinus quondā auditor Rotę practicus, & doctrinę singularis in trac. de potestate

capit

cap.ſede vacan.in ſecũdo præludio. verſi.12.innuere videtur quòd non,ex eo,quia ius per nõ publicationẽ ipſo iure vacat,ergo reuiuiſcere nõ poteſt, quia ſemel extinctum non reuiuiſcit.l.qui res.§.areã.ff.de ſolu.tradit Soc.in cõſ. 260.col.4.lib.2.Eſt bene verum,ꝙ idem in verſi.nono per lapſum,&c.dicit,quòd licet non faciens diligentias requiſitas à regula cadat à iure, illud tamen ius eſt pendens. Et ſecundum hoc ego putarem, quòd ſecunda reſignatio caperet illud,ſaltẽ per clauſulas generales,niſi iam prius papa prouidiſſet alteri:quia tali caſu nõ eſſet locus, nec primæ,nec ſecũdæ reſignationi:nõ primæ propter nõ obſeruatã regulam:nõ ſecundæ,quia ius ſemel renuntiatum nõ poteſt iterum cedi:quia per primã reſignationem validam abdicatur titulus & poſſeſsio naturalis,& ciuilis à reſignãte,vt in deciſ.1. de rer.permut.in no.& not.Innoc.in c. ſuper hoc. de renunt.& eſt notiſsimum. Itaque nihil manet apud ipſum reſignantem : qui nihil igitur habet,nihil dare poteſt:cap.quòd autem.de iure patr.& l.ſi vniuerſæ. quem tex.Bart.verbis vulgaribus ſummat.C.de legat.ſi nihil dat ſecunda reſignatio,nullius eſt momenti. A B

Et ex prædictis decidi poteſt illa q.quã Io.Aloiſius Tuſcanus doctor Mediolanẽ.& quondam aduocatus primarius & auditor Cameræ refert accidiſſe tempore Sixti in Rota in eius conſi.incip.ad primum,&c.poſitum in primo volu.conſi.ſuorũ,videlicet an beneficium primo acceptatum per procuratorẽ ſuũ , cuius acceptatio fuit nulla propter nõ publicationẽ factam ſecũdum formã regulæ poſſit illud ſecũdo loco acceptare.Et tunc fuit interloquendo dictũ,ꝙ ſic,ex eo,quia multiplicatio titulorũ non eſt prohibita,vt not.Doc.in c.poſt electionẽ. de cõceſ.præb.cum cõcor.vt per Fely.in c.in noſtra.ver. titulus. de reſcript.facit.l.3.§.ex pluribus.ff.de acqui.poſſ.& in regula nullus.de reg.iur.lib.6.& in l.quotiẽs.§.1.ff.eod.& not.per gl iniunctos.in c.cũ perſonę.de priuileg.lib.6.ſic videmus,ꝙ conceditur excõmunicationũ multiplicatio. cap.ita quorũdã. de Iudæis,cũ concor.vt ibi in gl.ſic etiã interpoſita appellatione poteſt iterũ,atque iterũ appellari, vt in clem.ſi ante.de dol.& cõtu.Nec reperitur prohibitũ, ꝙ quis pluries idẽ beneficiũ acceptare poſsit, pro cõſeruãdo iure ſuo,vt tradit Cald.in conſil.7.titulo de electio.Nõ obſtat ſi dic- C

D tur,ꝙ ex quo per primã ius quęsitũ est,iuxta c.fi.de cõcess. præb.lib.6.secunda acceptatio nihil potest operari, & erit frustratoria, iuxta ea, quæ arguendo dicit Rota decis.858. in antiquis incipien.Dominus papa.in 1.col.quia respondetur, ꝙ licet secunda acceptatio operari non possit quo ad concursum,videlicet, prima acceptatione existente valida,quia quod debetur ex prima,verum est ex secunda nõ deberi,iuxta d.§ ex pluribus.& cle.1 §.si quę not.de priuileg. tamen nõ dato concursu secundo accceptatio potest operari effectum suum summota prima acceptatione per regulam de non publicandis acceptationibus, huic regu. similem. Et ideo illa remota remanet secunda,& operatur effectum suum, vt not.in cle.1. de censi.& in §. affinitatis.
E instit.de nup.sic videmus,quòd secunda excommunicatio quãdiu concurrit cum prima,nõ operatur effectum suum: tamen si prima submoueretur, tunc secunda operatur.3.q.4.Engeltrudam.cum cõcor.vt patet etiam in exemplo posito per Ioan.Andr.in c cum in cunctis.ad fi.de elect.& in cle.fi. de magist.De ligato vna forti catena.Nam vinculum alterius catenæ nihil operatur, donec illa remanet:tamen ea submota,tunc secunda catena operatur: sic etiam concurrente lumine lucernæ cum lumine solis, lucerna nihil operatur.c.si omnia.6.q.1.tamen,remoto sole,lucerna tũc operatur,quę exempla posita per Ioan.And.locis superius allegatis,reassumit prędicta decisio Rotæ ferè in simili casu.Ita igitur in proposito nostro est dicẽdum.Nam ex quo
F prima acceptatio est sublata per exceptionem regulæ, remanet secunda,iuxta prædictas rationes.

Nec obstat,ꝙ per primam beneficium est effectum plenum,& consequẽter secũda acceptatio nõ valet iuxta not. in clemẽ.1. de cõcess.præben.& sic reualidari nõ posset per extinctionẽ primæ,per c.non firmatur. de reg.iur.lib.6. & ca.si eo tẽpore.de rescrip.eo.lib.cũ vulg.quia respõdetur, quòd ius nõ erat plenum,sed erat imperfectũ, & stabat in pendẽti vsque ad tempus publicationis faciẽdæ,iuxta formam regulæ: quo elapso, si non est facta publicatio, illud ius annihilatur,& ideò tale beneficiũ dici nõ potest plenũ: quia si plenum esset diligentiis regulæ non indigeret:quia plenitudo additionem non admittit, vt dicit text.in d.c.si omnia. Remansit igitur adhuc vacans, & ideò iteratio acceptari

ceptari potuit.c.cum nostris.de concess.præb. A

Nec etiam obstat, ꝙ nō reprobata prima acceptatione, secunda nō debuit fieri, iuxta c.post electionem.de cōcess. prębend.quia illud procedit vbi secūda prouisio fuisset facta alteri, quàm illi cui fuit facta prima, vt patet in d.text. ibi.Archidiaconatus nō vacans non potest, nec debuit in alium transferri.&c.sic & in c.inter dilectos.de excess.prælа.& in c.licet episcopus.de præbend.lib.6. sed in casu nostro vtraque acceptatio refertur ad eūdem, igitur, &c. Nec obstat c.si tibi absenti.de præbend in 6.quia licet ius illi non esset perfectum, tamen agebatur de collatione alteri facienda, non autem eidem, vt ibi patet. Et probatur hæc solutio in cap.si quis duas.de electio.lib.6. vbi electio per quē ius imperfectum quæritur multiplicari potest in eundem, & in electione electi erit, quo vti velit, vt ibi patet. B

Nec obstat si tūc replicetur: ergo cum prima fuerit vsus non audietur ad secundā, per illum text.quia respondetur, ꝙ ille tex.non procedit quādo sumus in titulo acquisito, vt ibi not.per Doct.& plenè per Calde.& Domin.in consi. 8.titu.de elect per plures bonas & notabiles rationes ibi per eos positas, quas breuitatis causa non refero. Neque potest etiam dici, ꝙ inducat prima acceptatio gratiæ consumptionem: quia requireretur ad hunc finē, quòd sortita fuisset effectum.c.si clericus.de præb.lib.6.c. ad audientiā. el.2.de rescript.aliàs autem si aliquo casu inualida existit, potest fieri secundo loco actus, per quem acceptatio inducatur, vt colligitur ex decisio.in nouis.431. incipient.si impetrans.in 2.dubio, & sequen.& alleg.Lapi.95. C

Tamen licet prædicta sint multum colorata, & mihi applaudant: nihilominus quo ad effectum istius regulæ contrarium tenuit Rota, hac ratione, quia tēpora ad publicādum hic designata currūt à tēpore primę prouisionis, non secundæ, & ideò si prima ex defectu publicationis annullatur, secunda resignatio non sustinebitur: ita in simili conclusit Rota super regula de acceptationibus, vt latè refert domi.Guliel.in decis.9.tit.de cōcess.præbend.per alias rationes, de quibus per eum, ex quibus facilè cōflari potest responsio ad arg.superius facta an verò beneficiū resignatum posit deinde capi per clausulas generales positas in supplicatione resignationis? dixi superius.q.16.

D QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, ex eo, quia hic dicitur, quòd si renuntians moriatur in possessione, non facta publicatione, ꝙ beneficium non per resignationẽ, sed per obitum censeatur vacare: quid si renuntians moriatur ciuiliter, & non naturaliter, nunquid sit locus regulæ?

SOLVTIO. Dicendum est ꝙ nõ, quia verba simpliciter prolata, naturaliter, non autem ciuiliter capi debent. l. fin. C. de his qui veni. æta. imp. l. qui habet. ff. de tutel. & sic expressio mortis in ista regula intelligetur de naturali, non autem ciuili, præsertim, quia regula ista est odiosa, & contra ius commune. Et ita fuit in Rota iudicatum pro Reuerendissimo Cardinali Sanctæ Crucis, vt adnotauit Mel-
E chior de Baldassinis sui temporis aduocatus insignis, dicens se in vna Valentin. coram. d Simonetta obtinuisse, de quibus meminit etiam Iacobus de Nigris doctor curiosus in quadam sua apostilla ad istam regulam. De quo tamen dixi suprà in regula de impetrantibus benefic. per obitum fami. Card. q. 5. & 7.

QVAESTIO VIGESIMA.

QVAERO, an regula ista ꝓcedat in resignatiõe iuris? SOLVTIO. Istam quæstionem examinaui superius in regula de infir. resig. quæst. 18. vbi propriè cadit, & ideò hic pauca dicam, non solùm ea ratione, quia ibi hoc dubiũ plenius discutitur, sed quia in casu istius regulæ hæc dubitatio videtur impertinẽs, ex eo, quia in resi-
F gnatione iuris ratio istius regulæ cessat, que loquitur de beneficio possesso per resignātẽ, in cuius publicatione regula tria copulatiuè requirit, quę in resignatione iuris nullo pacto verificari possunt.

Sed istis obstare videtur, quod scribit Andr. Sicul. in cõsil. 41. in 16. & 17. colum. lib. 1. vbi concludit, quòd sicut in donatione reali exceden. summã 500. duc. requiritur insinuatio, quæ se habet ad instar publicationis, ita quoque in donatione iuris quęsiti insinuatio requiritur, vt latè ibi per eum. Ad idem facit, quia videmus dispositionẽ clem. fin. de procur. quæ loquitur in morte naturali procedere in morte ciuili, videlicet in resignatione, vt tenet Rota in decisio. 176. in no. sequitur Ludo. Roma. in consil. 374. incip. præsens est quæst. Et tamẽ talis resignatio procedit, nõ solùm

quando

quãdo fuit facta de beneficio, sed etiam si de iure quæsito A tantum facta fuerit: vt conclusit Rota in vna Oxomen. Archidiaconatus corã me, die 14. Decembris M. D. XXXVII. pro Roderico Lopez, cõtra Alphonsum Henriques. Ita videtur hic dicendum, quòd dispositio istius regulæ, quæ de renuntiatione beneficij loquitur, procedit in resignatione iuris. Sed tenendo opinionem, quam dixi, ad prędicta patet solutio: quia in donatione iuris quæsiti, de qua Andr. Sicul. loquitur, militat eadem ratio, quæ in donatio[illegible] li, propter fraudem creditorum. Nam ita pręiudicãtur [illegible] ditores per clandestinas donationes iurium, seu actio[illegible]ũ, sicut per donationes rerum, quia qui actionẽ habet vtique rem habere videtur, vt dicit tex. in l. qui actionem ff. de regul iur. quæ omnia cessant in casu nostro, & ideo non re- B quiritur publicatio. Et eodem modo respondetur ad decisionem factam circa d. clemen. fin. quòd idem effectus resultat ibi per renũtiationem iuris, sicut per resignationem beneficij. Nam sicut per resignationem beneficij censetur reuocatus procurator etiam quo ad incœpta, ita & per resignationem iuris quia militat eadem ratio, quæ omnia in casu nostro cessant, propter rationes assignatas superius in tertia quæst.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, quare ad publicandum resignationem in curia datur maius tempus, videlicet, & sex menses, & extra curiam datur mensis?

SOLVTIO Aliquis fortè diceret arbitrium esse, prout C dicitur in gl. in ver. Ratus. in l 1. ff. de postul. sed verum non est, quia sex menses in resignationibus factis in curia dantur ad effectũ, vt resignatarius cõpetẽtem terminũ habeat eundi ad locum beneficij, vbi publicatio fieri debet: fortè enim beneficiũ est in Anglia, vel Alemania, vel in aliis locis multũ ab vrbe distantibus. quæ ratio nõ militat, quãdo resignatio fit in partib⁹, & sic extra curiã, qa ex quo debet fieri, in loco minus tẽpus reqritur, & ideo vnus mẽsis assignatur. Et sic cũ laude Dei sit expedita ista regula de publicandis, circa quã longè plura excogitare poterit curiosus, quæ mihi iã vehemẽter occupato nõ occurrũt. Nã hic trahi posset tota materia regulæ de publicãdis acceptationibus in gratiis expectatiuis, quæ consimilẽ, & quodãmodo

D affinem materiam continet. Sed quia super illa regula plures decisiones scripsit d. Guliel. ac etiam, quia propter nouas prouisiones, quæ quotidie ab acceptantibus faciliter procurantur, propter quas tollitur diligentia publicandi, & per consequẽs prouisio istius regulæ, ideò super ea nihil dicam, præsertim, quia illa regula non ponitur inter iudiciales. Non tamen omittam pro complemento istius regulæ, ac etiam ne illa, quæ sunt nota digna, penitus ignorentur, quòd circa illam regulam de publicandis acceptationibus temporibus dom Iacobi Simonetta in Rota vnũ notabile dubium decisum fuit, de quo d. Guliel. non facit mentionem. Sed ipse idẽ Iacobus de illo meminit in tract. suo reseruationis. fol. 72. Dubium igitur fuit, nunquid illi E regulæ de publicandis acceptationibus, quæ expresse de expectatiuis loquitur, subiiciantur reseruationes, quæ habent beneficium acceptandi. Plura hincinde disputationis gratia dicebantur, tandem Rota in istam sententiam inclinauit, quòd sic ex eo, quia tales reseruationes appellari possunt expectatiuæ pinguiores. Et quia ratio publicationis ne expectatiuus acceptans si non publicet, plura beneficia inuoluat, militat in tali reseruatione. Ita concluserunt Domini, vt latius ibi per eum. Et per ista etiam tempore meo fuit in Rota conclusum, in vno Hispalen. canonicatus & præbend. coram d. Paul. Capisucco, die 15. Octobris M. D. XXXIX. Quòd quædam gratia per Leonem 10. concessa, cuidam Petro Xuarez ad canonicatum & præben. & F ad quæcunq; beneficia etiam reseruata etiam seruitoria, & cum clausula suspẽsiua omnium gratiarum expectatiuarum, & clausulam anteferri, &c. diceretur expectatiua pinguis, licet in ea daretur potestas acceptandi beneficia seruitoria & reseruata, & clausula suspensiua aliarum expectatiuarum, quæ non solent secundum regulas concedi expectantibus, vt patet in regulis expectatiuarum Leonis, Clementis & Pauli. Verum, quia in dicta gratia dabatur facultas acceptãdi, iam creatio in canonicum, & clausula anteferri, quæ sunt particularia expectantium, fuit conclusum dictam gratiã esse expectatiuam pinguem, & illam subiici regulis de expectatiuis loquentibus, quod est notandũ ad regulam prælationum, & alias regulas de expectatiuis loquentes. Postremo quid importent illa verba in regula ista

post

posita, videlicet, & inde sequuta quæcunq;, &c. dixi in regula de annali q.73. Iuxta prædicta posset hic etiam dubitari de vna quæst. quæ ponenda erat suprà q.9 super qua aliàs consuluit Ioachinus de Narnia, in causa Colonien. A
præb. S. Seuerini, videlicet, nũquid publicatio facta in domo, siue loco capitulari, quæ est infra obitum ecclesiæ, valeret: & consuluit quòd sic, quia licet regula requira[illegible] locũ beneficij, illud fit ad effectum, vt magis innotescat, [illegible] in tali publicatione finis seruatur illo modo: quia illud q[illegible] infra obitum, dicitur in loco fieri. cap. de fabrica. de cõ[illegible] dist. 1. l. 2. de verbo. signifi. & cap si ciuitas. de senten[illegible] excommunic. lib. 6. cũ vulg. & quia videmus, quòd aliquando publicatio toleratur, si facta fuerit coram honestis personis & testibus. glo. in verbo, beneficium. in clemen. causam. de B
electionib. sicut videmus in appellatione fieri, vt dicit glo. in l. cum quidam. ff. de appella. tãto fortius in casu nostro, quando fit coram canonicis in loco capitulari.

REGVLA, QVOD COMMISSIONI POST CONCLVSIONEM NON STETVR, NISI DEROGETVR CONCESSIONI.

ITEM, statuit & ordinauit, quòd in commißionibus, seu mandatis etiam cõsistorialibus per eum, seu de eius mandato, vel autoritate in causis, in quibus conclusum C *existat, in posterum concedendis, etiam si in eis de conclusione huiusmodi implicitè, vel explicitè mentio facta fuerit, nihil censeatur esse concessum, nisi per concessionem commißionis huiusmodi, conclusioni derogetur expreßo.*

ISTA regula quæ de conclusione loquitur, finem & cõclusionem apponit regulis iudicialibus, & præsenti tractatui. Nam ista regula etiam vltima est iudicialiũ, vt hic etiam Glossator aduertit, & ita in libro regularum Rotæ vltima ponitur. Circa quam omnino, nisi remissiuè scribã, ex eo, quia hodie propter facilem conclusionis derogationem, quæ per processum ad vlteriora, & repositioné Dominorum auditorũ fit, parũ practicatur, & ob eã fortè causam de ea domi. Guliel. Cassiodorus nihil in decisioni-

bus suis scripsit, quanuis per.12.annos omnia quæ in Rota gesta fuere, circa regulas obseruauerit. Et ego per.11.annos, quibus in Rota versor, nunquam vidi de ea excipi: propterea vanum erit tempora, quæ mihi nõ sunt, reliqua in inutilibus consumere. Quamobrem circa istam regulã [illegible]emissiuè videnda sunt, quæ dicit Fely. in c. nonnulli. in 11. col. [illegible]rsi. amplia adhuc. & in col. 11. versi. & ad sextam regulam, [illegible]c. de rescrip. quibus locis de regula ista mentionem [illegible] ante ipsum latius regulam discutit Rom. in consil. 17[illegible]. incipien. istæ sunt. col. vltim. vbi plenissimè loquitur, & [illegible]ij, qui breuitatis causa omittuntur. Et ideo ista suf[illegible]iant pro compleměto præsentis tractatus. Et dum tempus dabitur fortè secundam partem regularum, quæ in literis expediendis versatur, quæ alium iustum tomum requirere videtur, aggrediar: quæ quidem regulæ ideo non dantur, quia in iudiciis non producuntur, & ob eam causam extraiudiciales appellantur.

FINIS.

LVGDVNI,

Excudebat Nicolaus Edoardus,

Campanus

1557